

Ritonõpo Omiry

Apalaí New Testament

Contents

Mateu Nymerohpyry sero Jezu poko	1
Maku Zurutopõpyry sero Jezu poko	73
Ruka Zurutopõpyry sero Jezu poko	112
João Nymerohpyry sero Jezu poko	188
Ritonõpo Omiry Ekarotopõpyry poko sero 12 mākomo a	236
Pauru Nymerohpyry sero Romapõkõ Neneryme	291
Pauru Nymerohpyry sero Korĩtopõkõ Neneryme	323
Pauru Nymerohpyry ropa sero Korĩtopõkõ Neneryme	355
Pauru Nymerohpyry sero Karaxiapõkõ Neneryme	375
Pauru Nymerohpyry sero Epezupõkõ Neneryme	386
Pauru Nymerohpyry sero Piripopõkõ Neneryme	397
Pauru Nymerohpyry sero Koroxipõkõ Neneryme	405
Pauru Nymerohpyry sero Tesaronikapõkõ Neneryme	413
Pauru Nymerohpyry ropa sero Tesaronikapõkõ Neneryme	419
Pauru Nymerohpyry sero Timoteu Neneryme	423
Pauru Nymerohpyry ropa sero Timoteu Neneryme	431
Pauru Nymerohpyry sero Titu Neneryme	437
Pauru Nymerohpyry sero Piremõ Neneryme	440
Epereu tõ Neneryme Imerohpyry sero	442
Tiaku Nymerohpyry sero	466
Peturu Nymerohpyry sero	474
Peturu Nymerohpyry ropa sero	484
João Nymerohpyry sero	490
João Nymerohpyry ropa sero	497
João Nymerohpyry ropa sero	498
Juta Nymerohpyry sero	500
João Nymerohpyry sero Jezu Nenepotyã poko	503

Ritonõpo Omiry

New Testament in Apalaí (BR:apy:Apalaí)

Language: Apalaí

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

40d7b52d-2c2f-5f3b-805f-9770e4e4539b

ISBN: 978-1-5313-0049-4

Mateu Nymerohpypy sero Jezu poko

Sero pape tymerose Mateu a. Jezu poetory kynexine ynororo. Apitoryme erohketyme kynexine kowenu poetoryme, tineru apoiry poko kowenu tinerume.

Tynymerohpypyae Jezu ytoytopopyy poko kuurutoryko mana sero nono po. Jezu nyrihpypy poko kuurutoryko roropa mana, aomihpypy poko, enara.

Kuesekome imehxo Jezu exiry poko kuamrepatoryko mana kure rokē Jezu ritohme kyya xine.

Jezu ekyrpyā esety poko

(Ruk 3.23-28)

1 Sē nase Jezu Kyrixtu enurutopopyy poko. Tawi paryme Jezu kynexine. Aparāo paryme roropa Tawi kynexine.

² Aparāo mokyro Izake zummy.

Izake mokyro Jako zummy.

Jako mokyro Juta zummy, Juta akorō tō maro.

³ Juta mokyro Pereze zummy, Zera zummy roropa.

Jēkō Tamara kynexine.

Pereze mokyro Ezerō zummy.

Ezerō roropa Arāo zummy.

⁴ Arāo mokyro Aminatape zummy.

Aminatape mokyro Nasō zummy.

Nasō mokyro Saramō zummy.

⁵ Saramō mokyro Poaze zummy.

Poaze eny Raape kynexine.

Poaze mokyro Opete zummy.

Opete eny Ruti kynexine.

Opete mokyro Jese zummy.

⁶ Jese mokyro tuisa Tawi zummy.

Tawi mokyro Saromāo zummy.

Saromāo eny mokyro Uria pytypyy.

⁷ Saromāo mokyro Ropoāo zummy.

Ropoāo mokyro Apia zummy.

Apia mokyro Aza zummy.

⁸ Aza mokyro Josapa zummy.

Josapa mokyro Jorāo zummy.

Jorāo mokyro Uzia zummy.

⁹ Uzia mokyro Jotāo zummy.

Jotāo mokyro Akazi zummy.

Akazi mokyro Ezekia zummy.

¹⁰ Ezekia mokyro Manase zummy.

Manase mokyro Amō zummy.

Amō mokyro Josia zummy.

¹¹ Josia mokyro Jekonia zummy, Jekonia akorō tō maro.

Mame morara ahtao soutatu tō tooehse Papironia poe Izyraeu to poremakapose. Tuhke totapase eya xine. Toto akoipyry tarose eya xine Papironia pona.

¹² Morarame tarose tahtao xine Jekonia toemūkuase moroto Saratieume.

Saratieu mokyro Zoropapeu zummy.

¹³ Zoropapeu mokyro Apiuti zummy.

Apiuti mokyro Eriakī zummy.

Eriakī mokyro Azoro zummy.

¹⁴ Azoro mokyro Satoke zummy.

Satoke mokyro Akī zummy.

Akī mokyro Eriuti zummy.

¹⁵ Eriuti mokyro Ereaza zummy.

Ereaza mokyro Matā zummy.

Matā mokyro Jako zummy.

¹⁶ Jako mokyro Joze zummy.

Joze mokyro Maria nio, Jezu ē nio.

Jezu mokyro Kyrixtu, Kuesekomō.

¹⁷ Morara exiryke Aparāo tō toemūkuase. Imūkuru tō roropa toemūkuase. Ipakō roropa toemūkuase. Morara exiryke Aparāo poe tātakenahtose toto 14me Tawi enurutopopyy pona. Ē xia ropa, Tawi poe Izyraeu tō arotopopyy pona Papironia pona, morararo toemūkuase ropa toto 14me. Morotoino Izyraeu to arotopopyy poe Ritonōpo nymenekahpypy enurutopopyy pona 14me toemūkuase ropa toto.

Jezu Kyrixtu enurutopõpyry

(Ruk 2.1-7)

¹⁸Mame ynara Jezu Kyrixtu enurutopõpyry kynexine. Maria Jezu eny tymenekase Joze a typytyme repe. Yrome oximaro exipitopyra ro tahtao xine poetoëme toehse nohpo Ritonõpo zuzenu poe. ¹⁹Mame mokyro Joze zae exikety kynexine. Nohpo poetoëme eneryke tyya iniome se pyra toehse ynororo repe. Yrome jarao Maria hxirory se pyra kynexine. Morara exiryke tõsenetupuhse irumekary poko. Tokare pyra rokẽ irumekary se toehse ynororo repe. ²⁰Mame moro poko aemynhmaryhtao ro taosenehkase ynororo Ritonõpo a. Ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry aosenety eya,
—Aimo Joze, Tawi paryme mase. Etako pahne, torëtyke pyra exiko Maria poetoëme exiry poko. Mokyro apoiko opytyme. Ritonõpo zuzenu poe poetoëme mã ynororo. ²¹Enurũko mana orutuame. Mame Jezume mokyro esehpãko mase. Ynara exiryke, typoetory tõ kurãkãko mana. Toto rypyry korokãko roropa mana. Morara exiryke Jezume esehpãko mase, tykase sã mokyro Ritonõpo nenyokyhpyry Joze a aosenety.

²²Morara toehse emero Ritonõpo omihpyryae ro. Pake ynara tykase Ritonõpo exiryke urutono a,

²³“Nohpo mã poetoëme exiko, orutua maro exipitopyra ro tahtao.

Mame enurũko mana orutuame.

Mame esety Emanueume exiko,”

tykase ynororo Ritonõpo poe pake. (“Emanueu,” kary, “Ritonõpo kymaro xine mana,” kary epereu omiryae.)

²⁴Morarama typakase ropa tahtao Ritonõpo nenyokyhpyry omipona toehse ynororo. Maria tapoise eya typytyme.

²⁵Yrome typyty maro pyra kynexine aporo aenururu ponãmero. Mame tonuruse ahtao Jezume tosehapse eya.

Jezu enese aehtyã xixi tütatoh wino

2 Mame Jezu tonuruse Berẽ po, Jutea rãnaõ pata po, Erote Jutea tuisaryme ahtao. Mame te rokẽme orutua kõ toytose Jerusarẽ pona. Xixi tütatoh wino esarykõ kynexine. Xirikuato poko atamorepaketõ kynexine. Mame ynara tykase toto Jerusarẽpõkomo a,

²—Otoko hko enurusenã nae? Juteu to tuisaryme aenuruhpyry nae? Ikyryry ynanenease xirikuato, tõnuhse ahtao xixi tütatoh wino. Moro eneryke yna a aenururu waro toehse yna. Moro xirikuato tokahmase yna a. Morara exiryke mokyro enese ynanoehno xiaro kure tyritohme, tykase toto Jerusarẽpõkomo a.

³Mame mokaro xirikuato ekahmahpõkõ omiry etaryke tyya xine tutuisarykõ turuse toto a, Erote turuse. Mame toto omiry etaryke tyya torëtyke toehse Erote imepỹ tuisa se pyra toexiryke tymyakãme. Morararo Jerusarẽpõkõ emero torëtyke toehse toto. ⁴Mame Erote a Ritonõpo maro oturuketõ tykohmase tyya, tamuximãkomo, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananõ roropa.

—Otoko Ritonõpo nymenekahpyry enurũko nae Kuesëkõme? tykase Erote, tõturupose eya xine.

⁵—Berẽ po Jutea rãnaõ po, tykase toto. Ynara tymerose exiryke urutono a pake Ritonõpo poe,

⁶“Etatoko pahne Jutea rãnaõpõkomo, Berẽpõkomo,

tuisame hkopyra osekarõko matose.

Pata pitiko rokẽ oesarykõ ekarõko roropa matose repe.

Yrome oesao xine, tuisa konõto enurũko mana.

Izyraeu tõ esẽme exiko mã ynororo,”

ãko Ritonõpo poe urutõ nymerohpyry, tykase toto Erote a.

⁷Morarama Erote a xirikuato ekahmahpökō tykohmase tyaa toto maro töturutohme tokare pyra. Mame töturupose eya xine xirikuato onuhtopöpyry poko,

—Otara ahtao xirikuato menepitootohse? tykase ynororo. ⁸Mame zuaro toehse tahtao taropose toto eya Berē pona.

—Ytotoko Berē pona. Enurusenā zupitatoko. Mame mokyro tonese oya xine ahtao, meramatatose ropa aporo juruse. Ywy roropa jytory se ase kure tyrise, tykase Erote eya xine repe. (Ajohpe morara tykase ynororo poeto etapary se toexiryke.)

⁹Mame morara kary etaryke tyaa xine toytose toto. Toytorykohtao xirikuato tonese ropa eya xine, mororo inenephyrykō ro xixi tütatoh wino, aosenepohpyry ro. Mame toto esemazupurume xirikuato toytose poeto pitiko esary pona. Mame totypohse epozakoxi. ¹⁰Täkye toehse toto yronymyryme xirikuato eneryke tyaa xine. ¹¹Mame tapyi taka toytose toto. Moro tao enurusenā tonese eya xine tyse enao, Maria enao. Mame tosekumurukō po typorohse toto Jezu ēpataka, “Kure mase imehxo,” katohme tyaa xine eya. Mame typakarākō ae tynekarorykō touse eya xine ekarotohme eya. Uuru, ixtaratu, imep̄y ixtaratu roropa, enara touse kehko eya xine tynekarorykōme eya.

¹²Mame tōsenetykō Ritonōpo omiry totase eya xine.

—Ytopyra ropa ehtoko Erote a, tykase eya xine aosenetykomo. Morara exiryke imep̄y osema ae rokē toytose ropa toto, tosaka xine.

Aepatopöpyrykō Ejitu pona

¹³Morarama toytose ropa xirikuato ekahmahpökō ahtao, Ritonōpo

nenyokhyppyry tōsenepose sã Joze a aosenety. Ynara tykase sã ynororo Joze a,

—Owōko, poeto aroko jē maro. Epatoko Ejitu pona. Mame moroto rokē mehtatose aporo. Turuse ropa ya awahatao xine rokē moehtatose ropa. Poeto pitiko mireremā zupīko Erote mana etapatohme repe, tykase sã Ritonōpo nenyokhyppyry Joze a aosenety.

¹⁴Morara exiryke towōse Joze. Moromerero toytose toto koko. Poeto tarose eya jē maro Ejitu pona. ¹⁵Mame moroto toehse toto, Erote orikyry ponāmero.

Morara toehse zae Ritonōpo omihppyry exiryke. Pake Ritonōpo poe ynara tykase urutono, “Ejitu poe umūkuru enehpōko ropa ase,” tykase pake ynororo.

Poetohti etapatoöpyry poko Erote a

¹⁶Morarama mokaro a tonekunotutuarötase htopöpyry poko tutuarötase tahtao, tyekītapāse Erote. Xirikuato ekahmahpökō zehno toehse. Mame soutatu to taropose eya Berē pona poeto pisarara mireremākō etapatohme. Emero porehme totapapose toto orutua komo, inenyohtyamo a. Tyse suhsuru poko ro exiketō tonahkapose eya Jezu enurutopöpyry poko tutuarötase toexiryke xixi tütatoh wino aehtyamo a turuse toexiryke. Morara exiryke emero totapapose toh eya, Berēpökō poenomo, Berē zomyēkō poenomo roropa. Enara totapapose toh Erote a.

¹⁷Zae morara tykase Jeremia pake Ritonōpo poe,

¹⁸“Panaikato osetāko mana Rama po.

Tuhke xitaketō osetāko mana,

typoenökō hnamōnanomo.

Rakeu tō roropa xitāko mana.

Xitakehpyra toh mana, toorihse ty-poenökō exiryke,”

tykase Jeremia pake.

Aehtopõpyrykõ ropa Ejitu poe

¹⁹ Morarame Erote toorihse ahtao Ritonõpo nenyokyhpyry toytose Joze a, Ejitu poro Joze ahtao. Mame ynara tykase sã aosenety,

²⁰ —Owõko ropa. Poeto aroko ropa jẽ maro Izyraeu tõ esaka ropa. Mokaro poetohti etapary se aehtyã toorihse toh mana emero porehme, tykase sã Ritonõpo nenyokyhpyry Joze osenety.

²¹ Morarame Joze towõse ropa. Poeto tarose jẽ maro Izyraeu to esaka ropa.

²² Mame Erote mũkuhpyry esety Akerau. Mokyro kynexine Jutea esemy. Tummy myakãme toehse kynexine. Mokyro ekary etaryke tyya, Jutea pona toytory se pyra Joze toehse. Mame Ritonõpo a taosenehkase ropa. Mame aomi poe toytose Joze Karirea pona. ²³ Mame Nazare pona toytose roropa toto, Karirea rãnaõ pona. Moroto ke ehse toh rahkene, Ritonõpo omihpyryae ro. Pake ynara tykase urutõ kõ Ritonõpo poe inymenekahpyry poko, “Nazarepõme exiko mana,” tykase.

João ahno ãpurihkane nurutatopõpyry

(Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18; Jo 1.19-28)

3 Morarame Nazare po Jezu ahtao ro João ahno ãpurihkane toytose. Imehnõ tamorepaitose eya Ritonõpo omiry poko moroto, ahno esao pyra, Jutea po. ² Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oorypyrykõ irumekatoko. Emynyhmatoko oorypyrykõ poko pyra oehthokõ poko. Ritonõpo nymenekahpyry oehsasaka mana, Kuesõkomo, tykase ynororo eya xine.

³ João oeypyry poko tõturuse Izaja ekepyry. Pake Ritonõpo poe urutõme kynexine ynororo. Ynara tykase ynororo,

“Opore mokyro oturũko mana ahno esao pyra.

Ynara ãko mã ynororo,

‘Kuesõkõ Ritonõpo poe oehsasaka mana. Naeroro esemary tyritoko.

Oesõkõme enetupuhtoko.

Oorypyrykõ ikorokapotoko tophome aytotohme okurohtaka xine,’ ãko mana,”

tykase Izaja pake João poko.

⁴ João zupony kameru hpoty rokẽ kynexine. (Kawaru sã konõto kameru zumo exiry. Ihpoty yrawa ekasẽ samo.)

Mame zamareary okyno pihpyry kynexine. Zoty wexixi panõ kynexine.

Ano zẽni aukurume kynexine. ⁵ Mame Jerusarõpõkõ toehse João a aomiry etase.

Juteapõkõ roropa toehse toto eya. Joatão ehpiõkõ roropa toehse toto eya.

⁶ Morarame tyrypyrykõ tokarose tyya xine ahtao Ritonõpo omipona toehtohkõme tõpurihkase toto Joatão kuaka João a.

⁷ Morarame parixeu tõ roropa toytose João a satuseu tõ maro. (Parixeu tõ imehnõ amorepananõ roropa kynexine

Moeze omihpyry poko. Satuseu to roropa morararo imehnõ amorepananõme

kynexine Moeze omihpyry poko repe. Yrome satuseu tõ ahno õsemãkary ropa

poko onenetupuhpyra toh kynexine.) Mokaro toytose João a osõpurihkapse

roropa repe. Yrome toto eneryke tyya orõpyra sã turuse toto João a. Ynara

tykase ynororo eya xine,

—Okoi tõ mã apoto kurũke epãko toto. Mokaro sã matose. Ritonõpo

kurũke epãko matose repe, ozehno xine aexiry enetuputyryke oya xine.

⁸ Oorypyrykõ rumekary se awahtao xine kure ehtoko. Kure imehnõ tyritoko

oorypyrykõ rumekatopõpyry oya xine waro imehnõ ehtohme roropa.

⁹ Ynara kara ehtoko roropa, “Kytamurukõ Aparão ekepyry Ritonõpo poetoryme imehxo kynexine. Iparyme yna exiryke

Ritonôpo poetoryme ynanase,” kara ehtoko. “Ritonôpo poetoryme yna exiryke yna onuãnohpyra Ritonôpo mana yna rypyry poko,” kara roropa ehtoko. Etatoko pahne, senohne topu tõkehko tyriry se Ritonôpo ahtao Aparão pakomotyãme tyrïko mana tyriry waro toexiryke. ¹⁰Ritonôpo tupito esême sã mana. Popyra eperytakety sahkãko sã mana tytapemã ke, ipahtohme apoto htaka. Moro sã matose, popyra exikety samo, eperytapỹ samo, oorypyrykõ onurumekara awahtao xine, tykase João eya xine. ¹¹—Mame oorypyrykõ rumekaryhtao oya xine oẽpurihkatorỹko ase nakuaka, imehnõ tuarõtanohthome oorypyrykõ rumekatapõpyry poko oya xine. Mame okomino imepỹ oehnõko mana. Mokyro tooehse ahtao Ritonôpo zuzenu ekarõko oya xine mana. Yrome oorypyrykõ onurumekara awahtao xine awãnohtorỹko mana. Tuisame roropa mana. Ywy tuisame pyra ase ipunaka. ¹²Mame ynara sã exïko kypoko xine mana. Arexi poko erohkety sã exïko mana. Arexi poko erohkety arexi apõko mana. Moromeïpo ipũmãko mana ã pihpyry ohpahtohme arexi kurã apiakatohme tyya. Mame arexi kurã rokẽ ãmãko mana ã aka. Ikurãkãko mã ipoko erohkety mana. Yrome ã pihpyry wõnãko mana ipahtohme apoto htaka. Moro sã Kuesẽkõ kuapiakatorỹko mana. Mame iiryppymãkõ emãko mana ezehpy htaka, tykase João eya xine.

Jezu õpurihkatopõpyry

(Mak 1.9-11; Ruk 3.21-22)

¹³Morarame Jezu toytose rahkene Karirea poe Joatão mõpozakoxi. Toytose ynororo João a osẽpurihkapose eya. ¹⁴Yrome Jezu õpurihkary se pyra João kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Kurehxo jẽpurihkary oya. Oty katoth ya oehnõko mah osẽpurihkapose? tykase João Jezu a.

¹⁵Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Jomipona rokẽ exïko. Morara awahtao Ritonôpo omipona exïko sytase, tykase. Morara karyke tyya Jezu omipona toehse João.

¹⁶Jezu tõpurihkase eya. Mame towõse ropa ahtao nakuae, kapu toepiakase samo. Mame Ritonôpo zuzenu tyhtose utukuimo panono Jezu pona. Moro tonese João a. ¹⁷Mame omi totase kaino. Ynara tykase,

—Umükuru nymyry mose. Ipyno ase. Tãkye ase roropa ipoko, tykase.

Jezu kuhtopõpyry joroko tamuru a

(Mak 1.12-13; Ruk 4.1-13)

4 Morarame ahno esaka pyra Jezu tarose Ritonôpo zuzenu a ikuhpothome joroko tamuru a. ²Mame moroto tuhke Jezu otuhpyra tõmehse, 40me. Morarame tomitapãse ynororo. ³Mame porẽ, joroko tamuru tooehse eya. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ritonôpo mükurume awahtao senohne topu tyrïko ourume, tykase.

⁴—Arypyra, tykase Jezu eya. —Ynara tymerose Ritonôpo omiryne, “Wyi kure repe. Yrome wyi poko rokẽ awahtao xine orihõko matose. Mãpyra Ritonôpo omipona awahtao xine ipunaka orihpõyme exïko matose,” ãko Ritonôpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵Morarame pata kurã pona Jezu tarose joroko tamuru a, Jerusarẽ pona. Morotona Ritonôpo maro oturutoh pona Jezu tarose eya, kaetokõ pona, tapyi mypatarãnaka. ⁶Mame ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ritonôpo mükuru nymyryne awahtao epukako sero poe nono pona, ynara tymerose exiryke Ritonôpo omiryne, “Ypoetory tõ aropõko ase, kapuaõkomo ãpoineme, osetapara oehthome,

opupuru roropa osetapara topu pona ehtohme,”
me tymerose mana, tykase joroko tamuru Jezu a.

⁷Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Arypyra. Ynara āko Ritonōpo omiry roropa, “Oesēkōme Ritonōpo exiryke, onukuhpyra ehtoko ipunaka,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu.

⁸Morarama Jezu tarose ropa joroko tamuru a ypy ěmory pona. Moro poe typatary tō kurā tonepose eya, tuisa tōkehko. ⁹Ynara tykase ynororo eya,

—Sero nonopōkō patary tuhke nae ase kurākomo. Tytaōke kurā ke roropa mana. Emero ekarōko ase oya oesekumuru pó typorohse jēpataka awahtao, “Kure mase. Imehxo mase,” katohme ya, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹⁰Yrome ynara tykase Jezu,

—Ytoko ropa taroino. Kurumekako joroko tamuru, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiry, “Ywy rokē kure kyritoko, oesēkōme jexiryke. Jomipona rokē ehtoko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

¹¹Morara exiryke Jezu turumekase ropa joroko tamuru a. Mame Ritonōpo nenyohyā toytose eya, akorehmase.

**Imehnō amorepaitory
Jezu a Karirea po**

(Mak 1.14-15; Ruk 4.14-15)

¹²Moromeīpo João tōmapose āpuruhpyry taka juteu tō tuisary a. Mame moro poko Jezu turuse imehnomo a. Mame morara kary totase tyya ahtao, toesyryhmase ropa ynororo Karirea pona ropa. ¹³Yrome okynā pyra kynexine Nazare po. Toytose ynororo Kapanaū pona, ikuhpo ehpiokoxi, Karirea ehpiokoxi. Zepurō pata moe pyra kynexine. Napatari pata moe pyra roropa kynexine. ¹⁴Ritonōpo omihpyryae ro morotona toytose Jezu, ynara tymerose exiryke Izaja a Ritonōpo omiry,

¹⁵“Zepurōpōkomo, Napataripōkō roropa, tuna konōto ehpiōkōme matose, Joatāo mōpoe.

Karirea apatarykō esety.

Juteutōkara esary oesarykōme roropa mana.

¹⁶Ritonōpo waro pyra exiketōme matose.

Yrome Ritonōpo nymenekahpyry ezuru sā exiko oya xine mana.

Orihketōme matose tyyrypyhpyke oexirykōke.

Yrome Ritonōpo nymenekahpyry oya xine ytōko mana.

Otuarōtanohtorýko mana,”

me tymerose pake Izaja a.

¹⁷Morarama imehnō tamorepaitose Jezu a Ritonōpo poko. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oorypyrykō irumekatoko. Ritonōpo enetupuhtoko oesēkōme nymyry, tykase.

**Imehnō eahmatopōpyry Jezu a
tymaro toto ytotohme**

(Mak 1.16-20; Ruk 5.1-11)

¹⁸Morarama Jezu toytose Karirea ehpiukuroko, ikuhpo ehpiukuroko. Moroto kana anýnanō tonese eya, asakoro. Ximāo Peturu kynexine takorō maro Ātare maro. Kana anýnōko toh kynexine tarāpa ke. ¹⁹Morarama ynara tykase Jezu eya xine,

—Ymaro ehmaropa. Tyoro āmorepaitorykō ase, imehnō amorepatohme oya xine, jomipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²⁰Axī tarāpa turumekase eya xine Jezu maro toytotohkōme.

²¹Mame toesyryhmase Jezu ahtao, imehnō tonese ropa eya, Tiaku tomo, João maro. Zepeteu poenō tō kynexine. Tykánarykō ao toh kynexine, tohpike ao. Tummykō maro toh kynexine Zepeteu maro. Tarāpa poko erohnōko toh kynex-

ine. Tykohmase tahtao xine ²² axī tykā-narykō tynomose tummykō maro, Jezu maro toytotohkōme.

**Imehnō amorepatopōpyry
Jezu a, kurākōkara
kurākatopōpyry roropa eya**

(Ruk 6.17-19)

²³ Morarame Karirea poro toytoryme Jezu a imehnō tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonōpo omiry kurā poko, toto esēme Ritonōpo exiry poko, enara. Mame tuhke kurākōkara tukurākase ropa eya. ²⁴ Mame Jezu tokātose eya xine. Xiriapōkō Jezu poko tutuarōtase roropa. Morarame eya xine kurākōkara tuhke tonehse Jezu a ikurākatohme. Jorokohpākō roropa tonehse toto a epuepukaketomo te, ytoytopyra exiketō roropa tonehse eya xine. Morarame emero tukurākase ropa Jezu a toto.

²⁵ Morarame imeimehnōpōkomo a Jezu tokahmase, imoihmākomo a. Karireapōkomo a tokahmase te, Omame osetoro patapōkomo a te, Jerusarēpōkomo a te, Juteapōkomo a te, Joatāo mōpoēkomo a roropa Jezu tokahmase, enara.

Jezu nurutatopōpyry ypy po

(Ruk 6.20-23)

5 Morarame imoihmākō eneryke tyaa Jezu tōnuhse ypy pona. Mame ty-porohse ynororo ahtao ipoetory tō toy-tose eya. ² Mame tamorepase toto eya. Ynara tykase eya xine,

³—Tākye exīko mā ynara kananomo, “Jamoreme kure ehtoh riry waro pyra ase repe. Yrome Ritonōpo omipona jexiry se ase,” kananō mā tākye exīko Ritonōpo poetoryme toexirykōke.

Amarokō roropa morara karyhtao oya xine, tākye exīko matose

Ritonōpo poetoryme oexirykōke roropa.

⁴—Oxitarykohtao oorypyrykō poko oorypyrykō rumekary se oexirykōke,

tākye exīko ropa matose.

Ritonōpo poe xitara exīko ropa matose.

⁵—Oyamene se pyra awahtao xine tākye exīko ropa matose.

Ritonōpo nekarory esēme exīko matose.

⁶—Ritonōpo omipona se awahtao xine yronymyryme

tākye exīko matose Ritonōpo poe.

Zae ehtoh ekarōko roropa Ritonōpo mana oya xine.

⁷—Imehnō pyno awahtao xine

tākye exīko matose, opyno xine roropa Ritonōpo exiryke.

⁸—Kure ehtoh se awahtao xine okurohtao xine

tākye exīko matose, Ritonōpo enēko roropa matose.

⁹—Oxiehno exiketō oxiehno pyra tyripose ropa oya xine ahtao

tākye exīko matose.

“Ypoenōme matose,” āko Ritonōpo oya xine mana.

¹⁰—Ritonōpo omipona awahtao xine kokoro rokene,

mame kure oexirykō pokoino tyryhmase awahtao xine imehnomo a tākye rokē ehtoko.

Ohtomarykō toanahtose oya xine ahtao Ritonōpo esary oesarykōme exīko mana.

¹¹—Tākye ehtoko opoihtorykohtao imehnomo a, ooryhmarykohtao roropa eya xine. Onetāparykohtao roropa imehnomo a tākye ehtoko ypoetoryme oexirykōke. ¹² Atākyematoko. Ynara exiryke, oepehpyrykō kurā tukurākase Ritonōpo a tynekaroryme oya xine kapu ao. Ooryhmarykō sā pake urutōkō tyryhmase imehnomo a.

**Sautu ehtoh samo,
saerehkane sã roropa**

(Mak 9.50; Ruk 14.34-35)

¹³—Sautu kure tõsẽ sauhpatohme. Kure roropa mana tõsẽ onymotanoh-popyra mana. Yrome sãme pyra toehse ahtao oty katohme kure? Arypyra, ty-pahsẽme rokene, popyra toehse exiryke. Moro sã matose sero nonopõkõ emeporyme rokene sautu samo, zae awah-tao xine. Yrome zae pyra toehse awah-tao xine popỹ sautu sã matose, zae pyra oexirykõke. Typahsẽme rokẽ sã matose.

¹⁴—Imehnõ amorepatoko ypoko, toto tuarõtatohme ypoko. Morara awahtao xine saerehkane sã matose sero nono po. Pata konõto kaetokõ po tyrise ahtao jarao osenẽko mana. Moro sã matose. Juaro awahtao xine zae oehtohkõ enẽko imehnõ mana. ¹⁵Onokyhxo hna kasana ke nãparina etapurũko saerekara ehtohme? Arypyra, anapurupyra. Esaka rokẽ tyrĩko mana saerehkatohme tytapyĩ tao. Morara ahtao kure osenuhmãko mã toto tapyitaõkomo. ¹⁶Moro saaro kure ehtoko imehnõ neneryme jenetuputyryke oya xine. Mame kure oexirykõ eneryke tyya xine Ritonõpo kapuaõ enetupuhnõko toh mana. Ynororo rokẽ okurãkahpõme enetupuhnõko mã toto.

**Imehnõ amorepary poko
Moeze omihpyry poko**

¹⁷—Ynara kara ehtoko okurohtao xine, “Jezu toehse Moeze nymerohpyry rumekapose kyya xine,” kara ehtoko. “Ritonõpo poe urutõkõ namorepatopõpyry omipona pyra ehtoko,” kara ase oya xine. Toto namorepatopõpyry rumekapory se pyra ase oya xine. Pake tõturuse toto Ritonõpo poe. Toto omihpyryae ro oepyase. Toto omihpyryae ro emero tyrĩko ase, zae ehtoh Ritonõpo a

waro oehtohkõme, atatahmãkara rokẽ oehtohkõme Ritonõpo poko. ¹⁸Etatoko pahne, kapu nae ro ahtao, nono roropa nae ro ahtao enahpyra Ritonõpo nymeropohpyry Moeze tomo a. Inymeropohpyryae ro emero exĩko mana nono enahtoh ponãmero, kapu enahtoh ponãmero roropa. ¹⁹Morara exiryke toiro pitiko aomipona pyra toehse awahtao xine, imehnõ tamorepase oya xine ahtao roropa asã xine toto ehtohme, Ritonõpo poetory amorepaneme nymyry pyra matose. Morara awahtao xine ime pyra roropa matose Ritonõpo a. Mãpyra aomipona awahtao xine yronymyryme, imehnõ amoreparyhtao roropa oya xine, aomipona toto ehtohme orẽpyrahxo exĩko matose Ritonõpo poe. Kure oritorỹko roropa Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine. ²⁰—Etatoko pahne, parixeu tõ Ritonõpo omiry omipona sã toh mã repe. Yrome aomipona nymyry pyra mã toto. Mokaro saaro Moeze omihpyry poko amorepatõkõ mana. Yrome mokaro sã rokẽ awahtao xine omõpyra matose Ritonõpo esaka. Zae awahtao xine rokẽ omõnõko matose Ritonõpo esaka.

Imehnõ zehno ehtoh poko

²¹—Ynara tykase Moeze atamurukomo a, “Imehnõ onetapara ehtoko. Imepỹ totapase oya xine ahtao aarotorỹko toh mana terekatu a oetapapotohkõme roropa,” tykase Moeze Ritonõpo poe. ²²Yrome ywy oya xine ynara ãko ase, imehnõ zehno awahtao xine okurohtao xine toto etapãko sã matose. Morara awahtao xine awãnohtorỹko Ritonõpo mana. Imepyny a, “Popyra rokẽ mase,” karyhtao oya xine kure oekarorykomo terekatu a. Imepyny a, “Rowohpe mase,” karyhtao oya xine kure apotoimo htaka aaroporykomo. Morara exiryke

omi rypyry poko pyra ehtoko ipunaka.
²³Mame onekarorykō tonehse oya xine ahtao Ritonōpo maro oturutoh taka Ritonōpo a ekarotohme, onekaropyra ehtoko aporo imepý ozehno xine exiry waro awahtao xine. ²⁴Oturutatoko aporo ozehnoto komo a. Zae pyra oehtopōpyrykō ekarotoko eya ozehno xine pyra aehtohme ropa. Moromeīpo ytotoko ropa Ritonōpo maro oturutoh taka ropa onekarorykō ekarotohme eya.

²⁵—Axīke azahkuru toehse awahtao xine osenetupuhtoko. Ekorokapotoko roropa axiny Ritonōpo ēpataka ytopyra ro awahtao xine. Sero nono pó imepý aarorykō se ahtao terekatu a mokyro maro kure oturutoko aaropyra xine ahtao ro terekatu a. Mame otarāme aaropyra xine ekurehnōko mana kure tōturuse imaro oexirykōke. Māpyra popyra tōturuse awahtao xine imaro terekatu a arotorýko mana. Ohxirotorýko roropa mana. Morarame terekatu roropa oekarotorýko mana soutatu a, oēmapotohkōme āpuruhpyry taka. ²⁶Moro taka tomōse awahtao xine, etatoko pahne, okynā matose moro ao, terekatu nepehmapory epehmāko matose emero porehme.

Imehnō nohpo poko ehtoh poko

²⁷—Moeze omihpyry ynara āko, “Imehnō nohpory poko pyra ehtoko. Imehnō nio tō poko pyra ehtoko,” āko. Moro tymeropose Ritonōpo a pake. ²⁸Yrome ynara āko ase oya xine, nohpo eneryhtao oya xine, ipoko openetarykohtao, pake iirypyryme toehse matose imaro se toehse oexirykōke okurohtao xine. Popyra moro Ritonōpo a mana. ²⁹Tomeseke ehtoko ōsenetupuhtohkō poko zae rokē ōsenetupuhtohkōme, zae rokē oehthokōme roropa, iirypyryme pyra oehthokōme. Oenurukō pokoino iirypyryme awahtao xine, oenurukō

toutoko, ipahtohme. Kurehxo oya xine exiry oenurukō oupory oorypyrykō rumekatohme, amarokō omōtohme Ritonōpo esaka. Popyrahxo mā oya xine ōmomyrykō apotoimo htaka. ³⁰Mame oemarykō pokoino iirypyryme awahtao xine, ihkohtoko. Ematoko. Kurehxo mā oya xine toiro oemarykō tuhkohse ahtao, oorypyrykō rumekatohme oya xine ōmōtohkōme Ritonōpo esaka. Popyrahxo mā ōmomyrykō apotoimo htaka.

Typyty rumekary poko inio a

(*Mat 19.9; Mak 10.11-12; Ruk 16.18*)

³¹—Pakatokō omihpyry waro roropa matose nohpo rumekary poko. Ynara tykase toto, “Opyxiākō rumekary se awahtao xine pape imerotoko, opyxiākō rumekary poko oya xine,” tykase toto pake. ³²Yrome ynara āko ase oya xine, opyxiākō rumekaryhtao oya xine imehnō poko pyra ynororo ahtao mokyro rīko matose iirypyryme. Imepý pytyme toehse ynororo ahtao iirypyryme exīko mana. Morararo imepý orutua imaro toehse ahtao, iirypyryme exīko roropa ynororo opokoino xine.

Tōmipona ehtoh poko

³³—Ynara totase oya xine pakatokō omihpyry, “Ritonōpo riryhtao oya xine oenenekōme imehnō onenekunohpyra ehtoko,” kary totase oya xine. ³⁴Yrome ywy ynara āko ase oya xine, Ritonōpo onesehtopyra ehtoko oenenekōme. Kapu onykohmara ehtoko roropa oenenekōme Ritonōpo esaryme exiryke. ³⁵Nono onyripyra ehtoko roropa oenenekōme Ritonōpo pupuru esaryme exiryke. Jerusarē onesehtopyra ehtoko roropa oenenekōme tuisa konōto esaryme exiryke. ³⁶Oupuhpyrykō onyripyra ehtoko roropa oenenekōme oupuhpyrykō tyorōmary waro pyra oexirykōke. Oūsetykō karimutume

ahtao xinukutume tyriry waro pyra matose. Xinukutume ahtao karimutume tyriry waro pyra roropa matose.³⁷ Naeroro, “ÿ,” kahtoko rokene. “Arypyra,” kahtoko roropa. Mäpyra morohne tymotyëkase oya xine ahtao ryhtäko matose. Ajoajohpe exiko matose joroko tamuru omi poe.

Emÿpopyra exiry poko

(Ruk 6.29-30)

³⁸—Ynara totase oya xine pakatokõ omihpyry, “Imepÿ tonukase oya xine ahtao oenukatoryko roropa mä toto emetakäme. Morararo, imepÿ zery tytahkase oya xine ahtao ozerykõ roropa oüko toh mana,” me totase oya xine.³⁹ Yrome ynara äko ase oya xine, tyryhmase awahtao xine, oryhmahpõkõ onyryhmara ehtoko, onemetakämara ehtoko. Oëpatapihmorykohtao osëpatapihmopotoko rokene osetatoro.⁴⁰ Mame imepÿ ometÿkõ apoiry se ahtao ometÿkõ kurä ekarotoko eya.⁴¹ Morarame soutatu ynara karyhtao oya xine, “Së ipuimako morotona kuakorehmako,” karyhtao oya xine, mokyro akorehmatoko itamurumehxo.⁴² Mame imepyny a ynara karyhtao oya xine okyryrykõ poko, “Së se ase,” karyhtao oya xine ekarotoko eya. Mame imepyny a, “Së se wyw axitao rokene,” karyhtao oya xine, ekarotoko roropa eya.

Nupunato kuepekõkara enery poko kyya xine

(Ruk 6.27-28,32-36)

⁴³—Ynara kary roropa totase oya xine pakatokõ omihpyryme, “Oekyrykõ pyno ehtoko. Yrome oekyrykõ kara pyno hkopyra ehtoko,” katopöpyry totase oya xine.⁴⁴ Yrome wyw ynara äko ase oya xine, oekyrykõkara pyno roropa ehtoko. Ooryhmarykohtao eya xine oturutoko toto poko Ritonöpo a,

⁴⁵Omy kapuaõ poenöme oehtohkõme. Ynara exiryke, xixime tyriko Ritonöpo mana iirypyrymäkõ pona, kuräkõ pona roropa enara. Morararo konopo enehpõko Ritonöpo mana kuräkõ pona, iirypyrymäkõ pona roropa, enara.⁴⁶ Oekyrykõ pyno rokë awahtao xine oty kara Ritonöpo mana. Moro pokoino oepehmara xine Ritonöpo mana kurä ke. Iirypyrymäkõ morararo, tyekyrykõ pyno toh mana. Oepekõ kara pyno ehtoko roropa.⁴⁷ Mame oekyrykõ rokë omiroryhtao oya xine oepekõ maro, otäto kure Ritonöpo riko matou morara awahtao xine? Ritonöpo waro pyra exiketõ morararo, tyekyrykõ maro kure oturüko toh mana.

⁴⁸—Omykõ kapuaõ kure nymyry mana. Imehnõ pyno mana. Morara exiryke, ipoenöme oexirykõke, isä ehtoko, imehnõ pyno ehtoko, tykase Jezu typoetory tomo a.

Imehnõ akorehmary poko kyya xine

6—Ritonöpo eahmaryhtao oya xine imehnõ ränao rokë pyra eahmatoko. Imehnõ neneryme rokë Ritonöpo eahmaryhtao oya xine otaräme, “Kure mase,” äko oenenanõkõ mä repe. Yrome tynekarory kurä onekaropyra Ritonöpo oya xine mana. “Pake topehmase sä matose ahno tomo a,” äko Ritonöpo oya xine mana.

²—Morara exiryke tymõkomokäkara akorehmaryhtao oya xine tokare pyra sä rokë akorehmatoko toto. Ajohpäkõ sä pyra ehtoko. Ajohpäkõ tymõkomokäkara akorehmäko tonesëme rokë mä toto, oximõtöhtao roropa imehnõ zuromatohme tyya xine repe. “To! Kure mase,” kary etary se toexirykõke imehnomo a morara äko mä toto. Etatoko pahne, mokaro kure exiry topehmase pake. Onepehmazomopyra kurä ke Ritonöpo ekurehnõko mana.³ Imehnõ

akorehmaryhtao oya xine tokare pyra akorehmatoko toto. ⁴Mame zuaro pyra imehnō mana. Yrome Omykō kapuaō oeneterŷko mana. Imeīpo kurā ke oepehmatorŷko mana, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo maro kuotururukomo

(Ruk 11.2-4)

⁵—Mame Ritonōpo maro ōtururukohtao ajohpākō sā pyra ehtoko. Xikihme owōnōko mokaro mana, oximōmākō rānao, jarao roropa osema tao tōturutohkōme Ritonōpo maro repe. Etatoko pahne, mokaro pake topehmase sā mā toto. ⁶Mame Ritonōpo maro ōtururukō se awahtao xine ynara rokē ehtoko. Oesaka xine omōtoko, nyhtoh taka. Apurutoko roropa, ōturutohkōme Omykō kapuaō maro. Ritonōpo onenepyra matose repe, yrome oeneterŷko ynororo mana. Mame kurākō ekarōko oya xine mana, kure oenerykōke toiroro awahtao xine.

⁷—Morarame ōtururukohtao Ritonōpo maro otomose oturupyra ehtoko. Ritonōpo waro pyra exiketō sā pyra ehtoko. Mokaro ynara āko, “Otarāme otomose kuotururukohtao kuetatorŷko Ritonōpo mana,” āko toh mā repe. ⁸Naeroro mokaro sā pyra ehtoko. Ritonōpo omykōme exiryke emero zuaro mana. Ise oehtohkō waro roropa mana onekaropopyra ro awahtao xine. ⁹Imaro ōtururukohtao, ynara kahtoko eya,

“Papa kapuaono, kure oriry se ynanase.

¹⁰Emero oenetuputyry se ynanase.

Yna akorehmako sero nono po, ōmipona yna ehtohme ipunaka, ōmipona kapuaōkō ehtoh samo.

¹¹Seroae yna zoty ekaroko yna a.

¹²Yna rypyry roropa ikorokako Papa, yna ryhmahpōkō rypyry korokapory sā yna a.

¹³Yna ewomako, iirypyryme yna onyripyra joroko tamuru ehtohme,”

kahtoko Ritonōpo a.

¹⁴—Ynara exiryke, popyra orirykohtao imehnomo a, yrome mokaro rypyry korokaporyhtao oya xine Ritonōpo a, oorypyrykō roropa korokāko Ritonōpo mana. Popyra orihpōkō zehno pyra awahtao xine ozehno xine pyra roropa Ritonōpo mana. ¹⁵Yrome imehnō rypyry korokapory se pyra awahtao xine, oorypyrykō onykorokara ekurehnōko Omykō kapuaō mana.

Amotyryae rokē kuotukurukomo Ritonōpo poko kuehtohkōme

¹⁶—Mame Ritonōpo maro ōtururukohtao yronymyryme otuhpyra ehtoko aporo. Osekātopyra roropa ehtoko otuhpyra oexirykō poko. Ajohpe emynyhmaketō sā pyra ehtoko. Otuhpyra mā toto Ritonōpo maro tōturutohkōme repe imehnō neneryme rokene, otuhpyra toexirykō waro imehnō ehtohme. Etatoko pahne, pake topehmase sā mokaro, imehnomo a enetopōpyrykō ke rokene. ¹⁷Yrome otuhpyra awahtao xine osēkurikatoko ro. Oūsetykō ekurinatokoko ro. ¹⁸Morara awahtao xine imehnō oenetupuhpyra xine mana otuhpyra oexirykō poko. Omykō rokē zuaro mana. Onenepyra matose repe, yrome ynororo oeneterŷko mana. Morarame emero eneryke tyya kurākō ekarōko oya xine mana tākye oehtohkōme.

Tymōkomokā sā kuehtohkōme kapu a

(Ruk 12.33-34)

¹⁹—Ritonōpo nekarory kurā se ehtoko. Sero nono po tuhke tineru tōkehko anānonohpyra ehtoko. Tānonohse oya xine ahtao ryhtāko mana ahkyrixtāko. Nuko tōkehko roropa iiryhmāko mana. Omato roropa ematonanohnōko mana. ²⁰Kurehxo Ritonōpo a omōkomorykō kurākapory

oya xine kapu aka. Moero mā omōkomorykō mā ahkyrixtara. Moroto nuko onenahpyra mana. Omato roropa onematonanohpyra mana moero ahtao. ²¹ Senohne poko omōkomorykō poko rokē ōsenetuputyrykohtao taro se rokē exīko matose. Yrome kure Ritonōpo maro ehtoh poko ōsenetuputyrykohtao myaro oytorykō se exīko matose.

**Saereme sã ehtoh poko
kukurohtao xine**

(Ruk 11.34-36)

²²—Kuokokō ezurume sã kuenurukō mana. Kure oenurukō ahtao, saereme osenuhmāko matose. Zae ehtoh poko ōsenetuputyrykohtao saerehkane ao sã matose. ²³ Yrome oenurukō popyra toehse ahtao osenuhmara exīko matose. Xinukutume sã oya xine exīko mana. Moro saaro oorypyrykō poko openetarykohtao xinukutume sã exīko okurohtao xine mana. Kurākō enetupuhnōko matose popyra. Popÿ enetupuhnōko matose kure samo. Enara.

**Tosēke kuehtohkō poko,
Ritonōpo ke rokene**

(Ruk 16.13; 12.22-31)

²⁴—Asakoro tosēke exiry tupime mana. Ynara exiryke toirō pyno awahtao xine imepÿ se hkopyra exīko matose mokyro pokoino. Mokyro maro oerokurukōke imepÿ maro oerokurukō se pyra roropa exīko matose. Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine tyorō onyripyra matose oesēkōme, Ritonōpo poetoryme oexirykōke.

²⁵—Morara exiryke ynara āko ase oya xine, torētyke pyra ehtoko arypyra oehtohkō poko, ōtykō se oehtohkō poko roropa ōkurukō se oehtohkō poko roropa, enara. Ometÿkō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Ritonōpo poe taro matose sero nono po. Ōtykō motye

kuhse matose Ritonōpo a. Ometÿkō motye kuhse roropa ōkokō mana eya. ²⁶ Etatoko pahne, torō tō ytoytōko rokene. Tÿkyryrykō anarykara toto. Ty-napyrykō onēmara roropa mā toto ē aka ikurākatohme. Omykō kapuaō toto pyno mana. Yrome torō tō motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana. ²⁷ Torētyke awahtao xine oorikyrykō poko, orihnōko ro matose. Oorikyrykō se pyra matose repe, yrome orihnōko ro matose. Naeroro oty katohme pyra mā torētyke exino.

²⁸—Kamisa poko torētyke pyra ehtoko roropa. Onahpoty ekuru enetoko. Erohpyra onahpoty ekuru mana kamisa riry poko, tupō riry poko, enara. ²⁹ Yrome kure potu mā ekuru, Saromāo zuponÿpyry kurā motye kuhse kure ona ekuru mana. ³⁰ Ritonōpo ona rihpō mokyro. Axī onahpoty ahtanohpōko mana, ahtanohpory se tahtao. Yrome axī orihnōko ropa mana onahpoty. Axī roropa enahnōko mana apoto ke tyahkase ahtao. Morararo oupōkō riry tupime pyra Ritonōpo a. Onahpoty pyno toexiry motye opyno xine toexiryke pitiko rokē tonetuputyryhtao oya xine. ³¹ Morara exiryke torētyke pyra ehtoko. Ynara kara ehtoko, “Onokyhxo keh joh ekarōko nae?” kara ehtoko. “Onokyhxo keh johme nae?” kara roropa ehtoko. “Onokyhxo keh jokuru enehnōko roropa nahe?” kara ehtoko. “Oty ke roropa ymetÿ epekahnōko hano?” kara roropa ehtoko. Oserētykyro pyra ehtoko morohne poko. Tuenikaro rokē ehtoko. ³² Otytyko poko penetāko Ritonōpo waro pyra exiketō roropa mana. Yrome Ritonōpo awaro xine mana. Omise oexirykō waro mana. ³³ Morara exiryke osemazuhme Ritonōpo poko openetatoko oesēkōme aehtohme, aomipona oehtohkōme roropa yronomyryme, morara se Ritonōpo exiryke. Mame senohne emero ekarōko

oya xine mana. ³⁴Morara exiryke, torētyke pyra ehtoko. “Otara exiko nae kokoro?” kara ehtoko. Ritonōpo opynanohtorŷko mana kokoro rokene. Naeroro oehtohkō onymotyēkara ehtoko. Torētyke pyra ehtoko. Enara.

Imehnō onekaropyra ehtoko popyra

(Ruk 6.37-38,41-42)

7—Imehnō onykerekeremara ehtoko okerekeremara xine roropa Ritonōpo ehtohme. ²Ynara exiryke imehnō pokōnopyryhtao oya xine, opokōnohtorŷko roropa Ritonōpo mana, imehnō pokōnopyry sā oya xine. Kure imehnō riryhtao oya xine, kure oritorŷko roropa Ritonōpo mana. Yrome popyra toto riryhtao oya xine, popyra oritorŷko roropa Ritonōpo mana. ³Otarāme imepŷ mā iirypyryme pitiko rokē repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sā mana. Yrome oorypyrykō pitiko rokē pyra mana, wewe konōto onu ao exikety sā mana. Morara awahtao xine imehnō rypyry enēko rokē matose. Yrome oorypyrykō onenepyra amarokomo. ⁴Imehnō kerekeremaryhtao oya xine otarāme ynara āko matose eya xine, “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” āko matose repe. Yrome oenurukō ao roropa wewe konōto exiry waro pyra matose. ⁵Onekunohto rokē matose. Osemazuhme aporo wewe konōto toutoko oenurukō ae. Moromeīpo kure osenuhmāko matose. Imepŷ enuru ae wewe akumuru oūko ropa matose kure ōsenuhmarykōke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykō irumekatoko. Moromeīpo kurehxo imehnō akorehmāko matose, iirypyrykō rumekapory poko. Enara.

⁶—Ritonōpo nekarohpyry kurā onekaropyra ehtoko etary se pyra exiketomo a. Kaikuxi sā rokē mā toto. Naeroro eya xine onekaropyra

ehtoko ozehno xine toto exiryino, ooryhmarykōino roropa eya xine. Poinokoimo sā roropa mā toto. Kasuru kurā onekaropyra sytatose poinokoimo a. Tokarose eya xine ahtao onenahpyra mā toto itūtūmāko rokē mā toto ise pyra toexirykōke. Morararo Ritonōpo omiry ekaroryhtao ise pyra exiketomo a ahnikatohme rokē mā apoiko toto. Naeroro ise pyra exiketomo a otuhparo pyra ehtoko toiparo rokē ākityrykōino.

Ekaropotoko, zupitoko, ikohmatoko

(Ruk 11.9-13)

⁷—Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo a. Ekaropotoko eya. Mame onekaropohpyrykō ekarōko mā oya xine. Axī pyra onekaropohpyrykō ekaroryhtao penekhepyra ehtoko. Otyro zupine sā oturukehpyra ehtoko. Moromeīpo kurākō ekarōko Ritonōpo mā oya xine. Etapuruhmakapone sā ehtoko. Moromeīpo etapuruhmakāko mana. ⁸Ynara exiryke kurākō ekaroporyhtao Ritonōpo a ekarōko oya xine mana. Ise oehtohkō zupiryhtao oya xine ekarōko oya xine mana. Āpuruhyry etapuruhmakaporyhtao oya xine etapuruhmakāko roropa mana. ⁹Typoenōkamo, etatoko pahne. Opoenōkomo a, “Wyi se ase,” karyhtao oya xine topu onekaropyra matose eya xine. ¹⁰“Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya xine. ¹¹Iirypyryme matose repe, yrome kurākō ekarory waro matose opoenōkomo a. Kure kuhse mā Papa kapuaono. Naeroro otyro kurā ekarōko oya xine mana ekaroporyhtao eya.

¹²—Imehnomo a kure orirykō se matose. Naeroro imehnō roropa kure tyritoko kure orirykō se oehtohkō samo. Morara awahtao xine Moeze omihpyry omipona roropa matose. Ritonōpo poe urutōkō omihpyry omipona roropa matose.

Omōtoh pitiko*(Ruk 13.24)*

¹³—Asakoro osema sã kuosenetupuh-tohkō mana. Ritonōpo omipona ehtoh osema pitiko ae ytotoh sã mana, tupimã ae ytotoh samo. Yrome moro ae rokē ytotoke. Ynara exiryke Ritonōpo oseneputupytyry ae pyra awahtao xine tyoro ae ytoketō sã matose, zumo ae ytoketō samo. Moro ae ytoketō mā etuarimaketō esaka ytōko. Tuhke roropa moro ae ytoketō mana. ¹⁴Yrome zumōkara ae ytoketō orihpỹme exīko mā toto. Tuhke hkopyra moro ae ytoketō mana.

Epery zoko kure ehtoh waro sytatose epery eneryke kyaa xine*(Ruk 6.43-44)*

¹⁵—Tomeseke ehtoko ajoajohpākō poko. Oenekunopyrykō se mā toto Ritonōpo esaka omōpyra oehtohkōme.

“Urutōme ase Ritonōpo poe,” āko toh mā repe. Yrome ajohpe rokē mā toto. Toto eneryke kaneru sã kure toto ekarōko matose repe. Yrome ikurohtao xine kaikuxi tamuru sã imehnō ryhmary se mā toto. Imehnō mōkomory apoiry se roropa mā toto. ¹⁶Ajohpe toto exiry waro exīko matose toto rypyry eneryke oya xine. Otyro sã mā toto. Omoxino zoko mamaome eperytara mana. Morararo ātaryka zoko mā parurume eperytara mana. Toperyme rokē eperytāko mana. ¹⁷Kure otyro zoko ahtao kure eperytāko mana. Māpyra popyra zoko ahtao, popyra eperytāko roropa mana. ¹⁸Otyro zoko kure ahtao popỹ ke eperytara mana. Morararo otyro zoko popyra ahtao kurã ke eperytara mana. ¹⁹Mame otyro zoko popyra ahtao akohnōko mā toto popyra eperytaryke. Apoto htaka ipahnōko mā toto. ²⁰Morohne saaro mā ajohpe exiketomo. Ajohpe toto exiry waro exīko matose toto rypyry eneryke oya xine.

“Awaro xine exipitopyra ase,” kary poko*(Ruk 13.25-27)*

²¹—“Jesēme mase Jezu,” kananō mā ypoetoryme exīko Papa kapuaō omipona toto ahtao. Yrome, “Yna esēme mase, yna esēme mase,” kananō mā ypoetoryme pyra mā toto Papa kapuaō omipona pyra toto ahtao. Ritonōpo esaka ytopyra aomipona pyra exiketō mana. ²²Mame sero nonopōkō apiakatoh toehse ahtao tuhke ynara āko ya mā toto, “Tamuxi Jezu, yna esēme mase. Ōmi poe Ritonōpo omiry ynanekeoase imehnomo a. Ōmi poe roropa joroko tō ynanutūtanoho poase imehnō ae. Kurākōkara ynanukurākase roropa ōmi poe,” āko toh mā repe ya. ²³Mame ynara āko ase eya xine, “Awaro xine pyra ase ipunaka. Ytotoko taroino. Oorypyrykō poko rokē matose,” āko ase eya xine.

Tapyi rihpōkō asakoro mana*(Ruk 6.47-49)*

²⁴—Morara exiryke jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exīko matose. Imepỹ tuaro exikety sã matose. Tuaro exikety a tytapyĩ tamose tūporemã po. ²⁵Mame konopo toehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konōto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara, kure tyrise exiryke tūporē po.

²⁶—Yrome jomiry etananō jomipona pyra toehse ahtao tuenikaro sã exīko toh mana. Imepỹ tuaro pyra exikety sã roropa exīko toh mana. Tytapyĩ tyrise eya isawã po repe. ²⁷Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyĩ tomase tyryrykane a nakuaka. Tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

Orēpyra Jezu ehtopōpyry

²⁸Morarame tōturukehse Jezu ahtao tōsenuruhkase toto tamorepatopōpyrykō poko Jezu a. ²⁹Moeze omihpyry poko amorepatōkō sã pyra Jezu namorepatoh kynexine, tuaro toexiryke.

Ipū imotahpyry kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

(Mak 1.40-45; Ruk 5.12-16)

8 Morarame Jezu tyhtose ropa ypy poe. Mame imoihmākō toytose imaro. ²Mame imepỹ toytose tupū motaryke eya. Tosekumuru po typorohse Jezu ēpataka. Ynara tykase eya,

—Jukurākary se awahtao jukurākary waro mase, tykase eya.

³Mame tomary ke Jezu a tapose.

—ÿ, okurākary se ropa ase. Kure exiko ropa, tykase eya. Mame axī mokyro pū totyhse ropa. ⁴Mame ynara tykase Jezu eya,

—Etako ke, topoh rokē ytoko aporo Ritonōpo maro oturukety a. Osekātopyra exiko aporo. Eya rokē osenepota. Moromeīpo Moeze omihpyry omi poe onekarory pitiko ekarota eya jahkatohme, okurākatopōpyry ropa waro imehnō ehtohme, tykase Jezu eya.

Sajetu poetry kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Ruk 7.1-10)

⁵Morarame Jezu toytose Kapanau pona. Eporehkasasaka tahtao tōseporyste toto romano maro, sajētumã maro. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Kuakorehmako, ajohpãme samo.

⁶Ypoetory kure pyra ipunaka mana, ytapyĩtaono. Ytoytopyra toehse ynororo. Tohrame rokē mana. Takarah āko mana itamurume, tykase ynororo Jezu a.

⁷—ÿ, tykase Jezu. —Ytōko ase amaro atapyĩ taka ikurākase, tykase eya.

⁸Yrome ynara tykase ynororo Jezu a, —Arypyra, kure mase. Popyra rokē ase. Typatakēme pyra roropa ase. Ytopyra exiko ytapyĩ taka. Ōmiry ke rokē ypoetory kurākary waro mase. ⁹Ywy roropa tosēke ase, Kapitão tomo. Typoetoke roropa ase, soutatu tomo. “Ytoko,” karyhtao ya soutatu tomo a, ytōko mã toto. Mame imepyny a, “Osehko,” karyhtao ya oehnōko mana. Ypoetory a roropa, “Senohne tyriko,” karyhtao ya, tyripohpyry riko mã toto. Moro saaro mase. Ōmiry ke kurākōkara kurākary ropa waro mase, tykase ynororo Jezu a.

¹⁰—To! tykase Jezu morara kary etaryke tyya. Mame ynara tykase Jezu imoihmākomo a,

—Etatoko pahne, mose juteukara. Yrome jenetupuhnōko nase yronomyrime. Ipanō onenepitopyra ywy taro juteu tō rãnao. ¹¹Etatoko pahne, tuhkākō mã oehnōko xixi tūtatah wino, xixi porohtoh wino roropa Ritonōpo esaka. Aparão tō maro otuhnōko mã toto, Izake maro, Jako maro, enara. ¹²Yrome tuhkākō toahmase roropa repe. Yrome omōpyra mã toto Ritonōpo esaka. Xinukutumao rokē exiko mã toto tōmase toexirykōke. Moro ao xitako rokē mã toto. Atarypōko rokē mã toto. Kui kui āko mã toto tātaryporykōke. ¹³Mame ynara tykase Jezu sajētu a,

—Ytoko ropa atapyĩ taka. Tonetupuhse oya jexiryke opoetory nekurāka ropa.

Mame toytose ropa ynororo tytapyĩ taka. Mame typoetory tonese eya. Pake toekurākase ropa kynexine Jezu omi poe.

Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mak 1.29-34; Ruk 4.38-41)

¹⁴Morarame Jezu toytose ropa Peturu tapyī taka. Moroto Peturu merenoty tonese Jezu a kure pyra. Oxirohnōko kynexine, tohrame. ¹⁵Mame tomary ke mokyro tapose Jezu a. Axī kynoxirohkehne ynororo. Mame kynowōne ropa tonahsē rise, Jezu napyry rise.

¹⁶Morarame kokonie pukuro jorokoh-pākō tonehse tuhke imehnomo a, Jezu a. Mame tōmiry ke joroko tō tutūtanoh-pose ropa eya mokaro ae. Kurākōkara, tukurākase ropa eya porehme. ¹⁷Morohne tyrise Jezu a pake urutō omih-pyryae ro, Izaja omihpyryae ro. Ynara tymerose Izaja a pake, “Tamoreme kure pyra kuehtohkō kurākāko mana. Tamoreme kukurākatorŷko roropa mana,” tykase pake Izaja Ritonōpo nymenekah-pyry poko. Morara katopōpyryae ro kurākōkara tukurākase ropa Jezu a.

Jezu maro toexiry se aehtyamo

(Ruk 9.57-62)

¹⁸Mame imoihmākō eneryke tyya, ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase. ¹⁹Mame Moeze omihpyry poko imehnō amorepane tooehse Jezu a oturuse. Ynara tykase ynororo,

—Jytory se ase amaro emero rokē pata pona, atamorepary se jexiryke. Orumekary se pyra roropa ase jūme, tykase ynororo.

²⁰Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Oetuarimary zuno pyra hma ymahro? Onokyro tō tosake mana. Torō tō roropa, tosake mana. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry tytapyike pyra mana, tosake pyra taro, tykase Jezu eya.

²¹Imepŷ Jezu maro atamorepakety kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ajohpāme sā ytoxi aporo papa tapyī taka. Tāhpome toehse mā ynororo. Mame toorihse ynororo ahtao oehnōko ropa ase, tonēse ahtao roropa amaro jy-totohme, tykase ynororo Jezu a.

²²Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Toipe orihnōko exino mana. Mame toorihse ahtao imehnō zonēnōko mana epēpyry tomo. Yrome omoro rokē eropa ymaro, tykase Jezu eya.

Tyryrykane mynyhpākatopōpyry poko Jezu a

(Mak 4.35-41; Ruk 8.22-25)

²³Morarame Jezu kynotyryne kanawaka. Mame ipoetory tō roropa tōtyrise imaro. ²⁴Mame okynā pyra tyryrykane konōto tooehse itamurume, ikuhpo akuotyryhtao eya xine. Mame poh tykase roropa itamurume kanawa pona. Jezu kanawao kynexine, nyhnōko. ²⁵Mame Jezu a axī ipoetory tō toytose. Mame tōpakase Jezu eya xine.

—Jezu, yna ipynohko. Nerŷko sytatose, tykase toto.

²⁶—Oty katoḥ oserehnōko matou? tykase Jezu eya xine. —Jenetupuhpyra ro hmatou? tykase eya xine Jezu. Mame towōse ynororo. Ynara tykase tyryrykane a, pohkane a roropa,

—Omynyhpāko. Tyryry kara exiko, tykase. Mame axī tyryry kara toehse. Poh kara roropa toehse. Mynytyme konōto rokē toehse.

²⁷Mame imarōkō tōsenuruhkase,

—To! tykase toto. —Imehxo mose nase. Tyryrykane aomipona nymynyhpāno. Pohkane roropa nymynyhpāno aomi poe tykase toto.

Jorokohpākō kurākatopōpyry poko Jezu a

(Mak 5.1-20; Ruk 8.26-39)

²⁸Morarame tuna ehpikoxi Jezu toeporehkase, ikuhpo ehpikoxi. Moroto

Katarapōkō esary kynexine. Mame okepy esary poe asakoro jorokohpākō toytose Jezu a. Zehnoto kō kynexine. Mokaro eneryke tyya xine, imehnō tōserehse. Ytopyra toehse toto moro esemary ae. ²⁹Mame kui tykase toto jorokohpākomo Jezu eneryke tyya xine.

—Oty kase moehno Ritonōpo mūkuru? Yna htomase moehno? Atapiakatohpō pyra ro nase, tykase toto Jezu a.

³⁰Mame moe pyra poinokoimo tō kynexine. Tuhke toh kynexine otuh-nōko. ³¹Ynara tykase joroko tō Jezu a,

—Yna aroporyhtao oya, poinokoimo aka yna aropoko, tykase toto Jezu a.

³²Mame,

—Ytotoko, tykase Jezu eya xine. Morara exiryke toytose toto ahno ae poinokoimo aka. Mame poinokoimo tō tururume toytose ypy poe ikuhpo kuaka. Moro kuaka tyneryse toto.

³³Mame poinokoimo erasēpyā toytose pata pona tururume. Moroto tōturuse toto imehnō netaryme. Tynenehpyrykō tokarose imoihmākomo a. Ahno ae joroko tō tūtatopōpyry poko turuse toto. ³⁴Morara exiryke patapōkō tuhke toytose Jezu enese. Mame Jezu tonese tyya xine ahtao,

—Ytoko ropa taroino yna esae ajoh-pāme samo, tykase toto eya.

Pakaihkapỹ kurākatopōpyry Jezu a

(*Mak 2.1-12; Ruk 5.17-26*)

9 Mame Jezu kynotyryne ropa kanawaka. Mame ikuhpo akuohne ropa. Tosaka toytose ropa, pata pona. ²Mame pakaihkapỹ tonehse imehnomo a etueh tapoe. Jezu jamitunuru waro toexirykōke, Ritonōpo mūkurume Jezu tonetupuhse tyya xine exiryke kurākara tarose eya xine. Mame toto

a tonetuputyry eneryke tyya, ynara tykase Jezu ytoytopyny a,

—Enaromyra exiko aimo. Oorypyry korokāko ropa ase, tykase Jezu eya.

³Mame morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Moeze nymerohpyry poko amorepatōkomo,

—Mose zae pyra mana, Ritonōpo poenohnōko rokē mana, tykase toto Jezu poko.

⁴Yrome mokaro a typointory waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo,

—Juaro pyra oexirykōke ykerekere māko matose okurohtao xine. ⁵Ynara kary mā tupime pyra Ritonōpo a, yrome oya xine tupime

mana, “Aimo, oorypyry korokāko ase,” kary tupime oya xine mana, ynara kary roropa, “Owōko ropa ytoyto,” kary. Morara kary tupime oya xine mana ahnome rokē oexirykōke. ⁶Yrome ya asakororo tupime pyra mana Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Iiryryrymākō rypyry korokary waro ase. Naeroro yjamitunuru enepōko ase oya xine.

Mose kurākāko ropa ase onenerykōme iiryryry korokary waro jexiry waro oehtohkōme, tykase Jezu eya xine. Mame ynara tykase ynororo ytoytopyny a,

—Owōko ropa. Awāty anỹko. Ytoko ropa atapyĩ taka, tykase Jezu ytoytopyny a.

⁷Mame mokyro towōse ropa axiny. Toytose ropa ynororo tytapyĩ taka kure toehse ropa toexiryke. ⁸Mame moro eneryke tyya xine tōserehse toto.

—To! kure mase Ritonōpo, ajamitunuru tokarose oya exiryke ahno a, tykase toto. —Morara exiryke kurākara tukurākase ropa eya, tykase toto Jezu poko.

Rewi eahmatopöpyry Jezu a tymaro aytotohme

(Mak 2.13-17; Ruk 5.27-32)

⁹Morotoino Jezu toytose ropa. Mame toytose tahtao Mateu tonese eya. Kohrame ynororo kowenu tineru apoitoh tao. Erohketu kynexine kowenu poetoryme. Tineru apoine kynexine imehnō wino, ekarotohme kowenu a, kowenu tinerūme.

—Ymaro eropa, tykase Jezu eya.

Mame axī towōse Mateu. Jezu maro toytose. ¹⁰Mame toytose Jezu Mateu tapyī taka otuhse. Moroto tuhke Mateu epe tō kynexine, kowenu tinerū apoinanomo. Tuhke iirypyrymākō roropa toytose Jezu a. Moroto ynororo kynexine otuhnōko typoetory tō maro meza po. ¹¹Mame iirypyrymākō maro Jezu eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu poetory tomo a,

—Oty katoh oesēkō otuhnōko nah iirypyrymākō mahro, kowenu tinerū poko erohketō mahro? tykase toto, tōtupose Jezu poetory tomo a.

¹²Mame toto omiry totase tyya ahtao toto ezuhne Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kure awahtao xine opi warō se pyra matose. Yrome kure pyra awahtao xine ise matose. ¹³Ritonōpo omiry poko otuarōtatoko. Ynara āko Ritonōpo omiry, “Onekarorykō ya kure repe, kaneru tōkehko. Yrome imehnō pyno oexirykō se nymyry ase,” āko Ritonōpo omiry. Moro enetuputyryhtao oya xine, joehtopöpyry poko enetupuh-nōko roropa matose. Kapu ae tyhtose ywy. Kure exiketō poko hkopyra ase. Yrome iirypyryme exiketō pyno ehse oepyase, Ritonōpo poetoryme toto ehtohme, tykase Jezu parixeu tomo a.

Amotyryae rokē otuhtoh poko

(Mak 2.18-22; Ruk 5.33-39)

¹⁴Mame João poetory toytose Jezu a oturupose. João kynexine ahno ēpurihkane. Mame ynara tykase ipoetory tō Jezu a,

—Oty katoh opeotory tō otuhnōko kokoro rokē nae? Yna reh amotyryae rokē otuhnōko ynanase Ritonōpo maro yna otururuke. Morararo parixeu tō amotyryae rokē otuhnōko mā toto kokoro rokē pyra, tykase João poetory tomo.

¹⁵Ynara tykase Jezu eya xine,

—Amotyryae rokē otuhnōko matose oemynyhmarykōke. Yrome ypoetory tō ymaro toexirykōke emynyhmara mā toto, tākye rokē toexirykōke. Toorihse jahtao rokē emynyhmāko ypoetory tō mana. Amotyryae rokē roropa mā otuhnōko toto toemynyhmarykōke, toorihse jexiryke, tykase Jezu eya xine.

¹⁶—Upo pakato toexihkase ahtao kamisa kasenato ke pyra ipanō ke rokē ixixīnōko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typtihmase ahtao exihkāko ropa mana itamurumehxo. (Moro saaro atamurukō omihpyry maro jomiry toximase oya xine ahtao popyra mana. Atae pyra mā jomiry atamurukō omihpyry maro.) ¹⁷Morararo eukuru ēme okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenā onyripyra sytatose pakato ētyppyry aka. Pakato ētyppyry aka tyrise eukuru kasenato ahtao ehmōko mana pakato ētyppyryme exiryke. Mame eukuru ekuānōko mana atahnikāko. Eukuru ē roropa atahnikāko. Māpyra eukuru ē tyrisenā aka eukuru tyrisenā tyrise ahtao atahnikara mana asakororo eukuru, eny, enara. (Moro saaro ynekarohpyry ēme matose tyrisenā sā toehse oexirykōke,) tykase Jezu eya xine.

**Jairu ytotoöpöpyry Jezu a; Jezu
zupō apotoöpöpyry nohpo a**

(Mak 5.21-43; Ruk 8.40-56)

¹⁸ Morara karyhtao ro orutua toytose eya juteu tō tamuxiry. Typorohse ynororo Jezu ēpataka tosekumuru po. Ynara tykase eya,

—Jëxiry reh norihno seromaroro. Morara exiryke eropa ymaro ikurākatohme ropa oya, ēsemākapotohme ropa, tykase Jezu a ynororo.

¹⁹ Morarame Jezu toytose imaro. Ipotory tō roropa toytose.

²⁰ Moroto imoihmākō maro imepỹ nohpo kynexine kurākara. 12me jeimamyry taropose eya kure pyra toexiry poko, munume rokē ynororo. Mame kýtone ynororo Jezu mykapo. Zupō ehpiry rokē tytemuhmase eya. ²¹ Ynara tykase ynororo tukurohtao, “Zupō rokē tytemuhmase ya ahtao ekurākāko ropa ase,” tykase ynororo tukurohtao kurākara.

²² Mame zupō tytemuhmase eya rahkene. Mame Jezu kynosenuhmane tỹkakoxi, tupō tytemuhmase exiryke. Ynara tykase ynororo,

—Enaromyra exiko kuku. Tonetupuhse oya jexiryke tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya. Axĩ toekurākase ropa ynororo. Kure toehse ropa.

²³ Morarame Jezu toytose juteu tō tamuxiry tapỹ taka. Moroto tuhke ahno tonese eya, rue etonanomo te, xitaketō roropa tonese eya, enara. ²⁴ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Otūtātoko taroino emero porehme. Mose orihpyra mana, nyhnōko rokene, tykase Jezu eya xine.

Yrome typoihtopitose eya xine. ²⁵ Mame tutūtase ropa toto emero porehme. Mame toto esahpokoxi Jezu kynomōne aorikyhpyry anỹse ropa emary poko. Mame tōsemāse

ropa rahkene. ²⁶ Morarame mokyro ēsemākapotoöpöpyry ropa tokātose eya xine.

**Tonurākara kurākatoöpöpyry
ropa poko Jezu a**

²⁷ Morotoino Jezu kýtone ropa. Ayto-ryhtao tokahmase tonurākara a. Asakoro kynexine tonurākara. Mokaro a Jezu tokahmase. Ynara tykase toto,

—Tawi parỹpyry mase. Yna pyno exiko Tawi parỹpyry, tykase toto opore.

²⁸ Mame tapyi taka Jezu tomōse ahtao, mokaro toytose eya, tonurākara. Ynara tykase Jezu eya xine,

—Okurākary ropa waro hmatohu ya? Jenetupuhnōko matohu? tykase Jezu eya xine.

—ÿ, zuaro ynanase, ynakurākary waro mase. Enetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

²⁹ Morarame toto enuru apone Jezu tomary ke. Ynara kynako eya xine,

—Jenetuputyryke oya xine, okurākatorỹko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

³⁰ Mame toto enuru tukurākase ropa eya. Kure tōsenuhmase ropa toto. Mame turuse toto Jezu a. Ynara tykase,

—Etatoko pahne, imehnō onurupyra ehtoko okurākatoöpöpyrykō ropa poko, tykase Jezu eya xine.

³¹ Yrome aomipona pyra toh kynexine. Toytose tahtao xine Jezu tokātose eya xine emero pata punero.

Tomirēkara kurākatoöpöpyry poko

³² Morarame toytose ropa toto ahtao, jorokohpā tonehse imehnomo a. Tomirēkara kynexine jorokohpano.

³³ Mame joroko tutūtanohtose ahtao Jezu a, sekere tykase ropa ynororo. Mame tōsenuruhkase toto, jorokohpā tukurākase ropa exiryke eya.

—To! serara onenepitopyra sytatose Izyraeu tō esao, tykase toto.

³⁴Yrome ynara tykase parixeu tō ipoko,

—Joroko tamuru poe rokē jamihme mana. Joroko tamuru poe rokē joroko tō tūtanohpōko ropa mana ahno ae, tykase toto Jezu poko, ajohpe rokene.

Nupunato imoihmākō enetopōpyry poko Jezu a

³⁵Morarame pata tō poro toytose Jezu. Morotōkō tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonōpo omiry kurā poko, toto es-
ēme Ritonōpo exiry poko, enara. Mame emero tukurākase ropa toh eya. ³⁶Mame imoihmākō eneryke tyya toto pyno toehse ynororo yronomyryme, torētyke toto exiryke. Turumekase sã roropa toexirykōke, kaneru tō samo, tosēkākara samo. ³⁷Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Tupito konōto sero ahtao arexi toehkehse sã mana. Erohketō se rokē esē mana epery anŷtohme. Ritonōpo tupime sã moxiã enēko ase. Toehkehse sã mã toto. Morara exiryke erohketō se nase, toto amorepatohme tōmiry poko, typoetoryme toto ehtohme. ³⁸Naeroro oturutoko tupito esemy a, Ritonōpo a, tōmiry poko imehnō amorepananō enehpotohme, tarōkō amorepatohme, ipoetoryme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Jezu nymenekatyã imehnō amorepananōme, 12mākomo

(Mak 3.13-19; Ruk 6.12-16)

10 Mame 12mākō kohmane Jezu tyya.

—Yjamitunuru ekarōko ase oya xine, joroko tō tūtanohpotohme ahno ae, kurākōkara kurākatohme roropa, tykase ynororo eya xine. ²Mokaro 12mākō ynara kynexine, Ximão te, zakorony Ātare roropa. Ximão esety akorō Peturu kynexine. Tiaku roropa kynexine zakorō

roropa João. Zepeteu mūkuru Tiaku tō kynexine, João maro. ³Firipe roropa kynexine Patoromeu te, Tome te, Mateu roropa. Kowenu tinerū apoiry poko aerokuhpyry Mateu kynexine. Imepŷ Tiaku roropa Aupeu mūkuru kynexine te, Tateu te, ⁴tyoro Ximão roropa romano kowenu myakāmary poko aerokuhpyry kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Juta mokyro Jezu ewokahpono. Enara kynexine toto.

Typoetory tō aropotopōpyry poko Jezu a, 12mākomo

(Mak 6.7-13; Ruk 9.1-6)

⁵Mokaro taropose Jezu a, imeimehnō pata poro, morotōkō amorepatohme eya xine Ritonōpo omiry poko. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ytopyry ehtoko, juteutōkara esaka. Samariapōkō esaka ytopyry ehtoko roropa. ⁶Izyraeu tomo a rokē ytotoko. Tytahse sã mokaro mana kaneru tō samo, tosēkō onenetupuhpyry toexirykōke. Inymeropohpyry omipona pyra roropa mã toto. ⁷Morara exiryke Ritonōpo omiry poko amorepatatoko toto. Ynara kaxitatoko eya xine, “Oesēkō moe pyra mana. Enetupuhtoko oesēkōme nymyry,” kaxitatoko eya xine. ⁸Kurākōkara mukurākapotatose roropa. Aorihtyã mēsemākapotatose roropa. Ipū imotatyã mukurākapotatose roropa. Joroko tō mutūtanohpotatose roropa jorokohpākō ae. Topehke pyra yjamitunuru tapoise oya xine. Morara exiryke imehnō akorehmatatoko, topehke pyra roropa. ⁹Tineru anaropyra ehtoko, uuru, parata, tineru pisarara roropa anaropyra ehtoko. ¹⁰Pakara tōkehko anaropyra ehtoko roropa, oytorykohtao. Asakoro oupōkō anaropyra ehtoko roropa. Toiro rokē arotoko oupōkomo, sapatu imepŷ anaropyra ehtoko roropa. Tymyxike pyra roropa ytotoko. Morara awahtao

xine otuhse okohmarykohtao tyya xine otuhtoko imaro xine, oerohtamitukōme samo, tykase Jezu eya xine.

¹¹—Mame imep̄y pata pona toy-tose awahtao xine imep̄y eneryhtao oya xine, mokyro oepekōme tyritoko. Mame eya toahmase awahtao xine, imaro ytotoko itapyī taka. Mame moroto rokē ehtoko, oytotohkō ropa ponāmero. ¹²Mame itapyī taka tomōse awahtao xine, “Oehno kene,” kahtoko. “Opyno xine Ritonōpo mana. Naeroro torētyke pyra ehtoko,” kahtoko eya xine, tapy-itaōkomo a. ¹³Mame morotaōkō kure oya xine ahtao moroto rokē toto maro mehtatose. Yrome ose pyra toto ahtao mytotatose ropa moro tae. ¹⁴Mame otarāme imep̄y tapyitaōkō toitoine ose xine pyra exīko mana. Otarāme pat-apōkō toitoine roropa tymarōme ose xine pyra toh mana ōmiryōkō etary se pyra toexirykōke. Morara ahtao mytotatose ropa moro tae. Mame asāta-jākō mysasakatatose mokaro neneryme, tyrypyrykō poko enetupuhtohme eya xine. ¹⁵Etatoko pahne, kurākō api-akaryhtao mokaro wānohnōko Ritonōpo mana. Sotomapōkō wānohnōko roropa mana. Komorapōkō roropa wānohnōko mana. Yrome mokaro kuhse wānohnōko mana, tyrypyrykō rumekary se pyra toto exihpyryme, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo poetry ryhmary poko

(Mak 13.9-13; Ruk 21.12-17)

¹⁶—Etatoko pahne kaneru tō esē sā ase. Kaneru tō sā matose. Aaropotoryōko ase kaikuxi tō rānaka samo seropōkō esaka. Onokyro tuaro exiry sā tuaro ehtoko. Yrome utukuimo imehnō zehno pyra exiry sā imehnō zehno pyra ehtoko. ¹⁷Tuaro ehtoko. Ozehno xine exiketō mā āpoitor̄yko mana. Mame aarotor̄yko mā toto terekatu tomo a. Oximōtoh tao opipohtor̄yko mā toto. ¹⁸Kowenatu a aarotor̄yko mā toto,

tuisa konōto a roropa, ypoetoryme oexirykōke. Mame Ritonōpo omiry kurā poko toto zurūko matose. Juteutōkara zurūko roropa matose. ¹⁹Mame aarorykohtao terekatu a ohxirotokōme, oserehpyra ehtoko. Torētyke pyra ehtoko ezukurukō poko oya xine. “Otarā āko hano jyhxiroyhtao? Otāto toto ezuhnōko hano?” kara ehtoko. Toto maro awahtao xine, Ritonōpo ākorehmator̄yko mana toto ezukuru poko. ²⁰Morarame ōmiryōkō ke toto onezuhpyra matose. Ritonōpo zuzenu nekarohpyry ke rokē toto ezuhnōko matose.

²¹—Morarame orutua kō takorō tō ewokāko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Turuikō ekarōko roropa mā toto terekatu tomo a, aorihmapotohme. Jūkō typoenō ewokāko roropa mā toto. Imehnō roropa tumyōkō zehno exīko. Toto orihmapōko mā toto. ²²Mame emero porehme ozehno xine exīko mā toto ypoetoryme oexirykōke. Yrome ooryhmatopopyrykō eanahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyrykō ponāmero, opynanohtor̄yko ase. ²³Morara exiryke ooryhmarykohtao toiro pata po imep̄y pona ytotoko. Etatoko pahne, emero Izyraeu patarypōkō anamorepara ro awahtao xine Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

²⁴—Atamorepaketō tuisame hkopyra mana. Yrome amorepanekō tuisame-hxo mana. Morararo erohketō tuisame hkopyra mana. Yrome esēkō tuisame mana. ²⁵Morara exiryke āmorepanekō sā toehse awahtao xine tākye ehtoko, oesēkō sā toehse oexirykōke. Yrome tapyi esē esehatoryhtao imehnomo a joroko esety ae morararo oesehtotor̄yko toh mana jorokome. Popyra kuhse oese-

htotorỹko toh mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Imehnō zuno pyra ehtoh poko

(Ruk 12.2-7)

²⁶ Ynara tykase roropa Jezu typoetory tomo a,

—Imehnō zuno pyra ehtoko. Emero zonetyā enepōko ropa Ritonōpo mana. Emero putiputi katopōpyry roropa zumakāko roropa mana. ²⁷ Ynekarohpyry roropa oya xine koko oxime rokē kuah-
tao xine, moro ekarōko ropa matose saereme toehse ropa ahtao imoihmākō netaryme. ²⁸ Imehnō zuno pyra ehtoko. Kuokokō etapary waro toh mā repe, yrome kuzenukō etapary waro pyra mā toto. Ritonōpo zuno rokē ehtoko. Kuokokō etapary waro mā ynororo. Kuzenukō emary waro roropa mana apotoimo htaka, tykase Jezu typoetory tomo a. ²⁹—Torō pitiko epekatyryhtao oya xine typyne pyra oya xine mana. Yrome toiro pitiko torō orikyryhtao zuaro Ritonōpo mana. Torō pitiko orikyry se Ritonōpo ahtao rokē orihnōko mana. Yrome torō pitiko motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana. Morara exiryke oorikyrykō se pyra Ritonōpo ahtao orihpyra matose. ³⁰ Awaro xine Ritonōpo mana ipunaka. Oūsetykō tuhke exiry waro roropa mana. ³¹ Morara exiryke oserehpyra ehtoko. Torō pitiko motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Ihximyra Jezu poetoryme tōsekarory poko

(Ruk 12.8-9)

³² Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—“Jezu poetoryme ase,” karyhtao oya xine imehnō netaryme, morararo ase, “Mose ypoetoryme,” āko ase opoko xine Papa kapuaō netaryme. ³³ Yrome ihxipỹke awahtao xine ypoko, “Jezu waro

pyra ase,” karyhtao roropa oya xine imehnō netaryme, morararo ase, “Mose waro pyra ase,” āko ase opoko xine Ritonōpo kapuaō netaryme, tykase Jezu.

Seropōkō apiakatohme sā Jezu oehtopōpyry

(Ruk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴—Ynara kara ehtoko, “Jezu tooehse osepeme kuehtohkōme porehme,” kara ehtoko ypoko. Moro pokona pyra oepyase. Yrome iirypyrymākō rypyry korokapose oepyase, iirypyrykō rumekapose roropa toehse ywy. Yrome tyrypyrykō rumekary se pyra exiketō mā yzehno exīko mā toto. Ypoetory zehno roropa exīko mā toto. ³⁵ Ÿ, tooehse ywy sero nono pona orutua kō tumykō maro oxiehno toto ehtohme te, nohpo tō tysekō maro oxiehno toto ehtohme, tymerenotykō maro roropa oxiehno toto ehtohme te, ³⁶ orutua kō roropa, tyekyry tō maro oxiehno toto ehtohme roropa yronymyryme.

³⁷—Morarame ymotye omykō se awahtao xine asa maro, ypoetoryme nymyry pyra matose. Morararo opoenōkō se awahtao xine, oēxirykō omūkurukō roropa, yrome yse hkopyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose, tykase Jezu. ³⁸—Morarame oorikyrykōino ymaro se pyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose. ³⁹ Morararo oorikyrykō kurūke jurumekaryhtao oya xine orihnōko rokē matose. Yrome oorikyrykō zuno pyra awahtao xine, jomipona se rokē awahtao xine orihpỹme exīko matose jūme, tykase Jezu eya xine.

Kure zae exiketō rīko Ritonōpo mana

(Mak 9.41)

⁴⁰—Mame oeahmarykohtao imehnomo a tytapyikō taka, jeahmāko sā toh mā roropa. Morarame jeahmaryhtao eya xine, kure jyriryhtao

roropa eya xine, Ritonōpo kapuaō eahmāko roropa mā toto, eya tonehpose jexiryke tarona. ⁴¹Morarame kure Ritonōpo omiry ekaronanō riryhtao oya xine, Ritonōpo poetoryme toto exiryke kure oritorŷko roropa Ritonōpo mana, kure toto riryke oya xine. Zae exiketō kure riryhtao oya xine, zae toto exiryke, kure oritorŷko roropa Ritonōpo mana.

⁴²—Etatoko pahne, kure ypoetry tō riryhtao imehnomo a, toto ohparyhtao tuna kuenimā ke, tuisame pyra ypoetry ahtao ro, kure toto epehmāko Ritonōpo mana, ypoetry ohpatamitume, tykase Jezu typoetry tomo a.

João ahno ĕpurihkane nenyohtŷā poko

(Ruk 7.18-35)

11 Morarame morohne poko turukehse tahtao xine toytose toto 12mākomo, tyotyorō pata tō pona. Mame Jezu roropa toytose tyorō pata tō pona imehnō amorepase Ritonōpo omiry poko.

²Mame João kynexine āpuruhpyry tao, ahno ĕpurihkane. Moro tao tahtao Jezu ekary totase eya. Morarame typoetry tō aropone Jezu a, toto oturupotohme. ³Mame tooehse tahtao xine ynara tykase toto Jezu a,

—Onokyh koh mano? João oturutopōpyry mahno? “Okomino oehnōko mana ŷkapo,” katopōpyry mahno? Ynrome pyra awahtao imepŷ eraximāko ynanah? tykase toto tōturupose Jezu a.

⁴Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ytotoko ropa, João zurutatoko nyrihpyry poko, onetahpyrykō poko, onenehpyrykō poko, enara. ⁵Ynara enēko matose, tonurākara kure osenuhmāko ropa mana. Ytoytopynŷpo tō kure ytoytōko ropa mana. Xikihxikihme ytoytōko mā toto. Ipū imotatyā kure exīko ropa mana. Otato

pyra aehtŷā otato exīko ropa mana. Aorihtŷā tō ĕsemānōko ropa mana. Te, kure Ritonōpo ehtoh waro pyra exiketō tuarōtāko mā toto Ritonōpo omiry poko, enara. ⁶Morara exiryke tākŷe kuhse matose exīko jenetupuhkehpyra awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁷Morarame João poetry tō toytose ropa tosēkomo a. Mame ynara tykase Jezu imoihmākomo a João poko,

—João a toytose awahtao xine ahno esaka pyra, onoky enery se oexirykōke mytoatose? Poremākety kananaru sā exikety eneseh mytoatohse? Arypyra, poremāpyra exikety monexiano. ⁸Upo kurā ao exikety enese mytoatohse? Arypyra, upo kurā ao exiketō pata konōto rānao osesarīko. Tapyi kurātao nyhnōko toto. ⁹Morara exiryke kahtoko ya. Onoky enese mytoatose? Urutō Ritonōpo poe enese mytoatose? Etatoko pahne. Ritonōpo poe urutō nymyry meneatose. Urutō imehxo exikety meneatose. ¹⁰Ynara exiryke, João poko ynara tymerose pake Ritonōpo omiry me Tumūkuru a, “Mokyro jomiry arōko mana. Urutōme mana. Osemazuhme mokyro aropōko ase imehnō zurutohme oytory poko eya xine,” tykase ynororo Tumūkuru a. Morara tymerose pake Ritonōpo omiry me. ¹¹Etatoko pahne, João ahno ĕpurihkane imehnō motŷe mana. Imehnō aenurutyā sero nono po mokaro motŷe João mana. Yrome Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine oesēkōme tuisame pyra awahtao xine ro João motŷe matose, João omihpyry motŷe Ritonōpo nekarohpyry oya xine exiryke. ¹²João oturutopōpyry poe tuhkākō Ritonōpo poetoryme se mā toto. Orēpyra sā aomipona se mā toto. ¹³Pakatokō urutōkō Ritonōpo poe tōturuse tuisame Ritonōpo exiry poko imeīpo. Morararo Moeze nymerohpyry roropa tōturuse tuisame Ritonōpo exiry poko imeīpo. ¹⁴Ynara tykase

roropa toto, “Eria oehnōko mana tarōkō zuruse,” tykase toto. Toto omihpyry enetuputyry se awahtao xine. João oepyry poko oturūko toh kynexine.¹⁵ Otato awahtao xine etāko matose.

¹⁶—Onokā sā seropōkō nae? Poetohiti sā mā toto, osemeikaketō samo osepekahtoh tao. Osezuhnōko mā toto imehnō poetohiti maro. Ynara āko mā toto, ¹⁷“Rue tō ynanetono onetarykōme watohme repe. Yrome wara matose. Mame aorihtyā poko xitaketō ixtary ynanukuhno roropa repe. Yrome xitara matose. Oty se hmatou?” āko poetohiti mana. Mokaro sā seropōkō mana.¹⁸ Ynara exiryke, João toehse oya xine. Amotyryae rokē tōtuhse ynororo. Uwa eukuru onēpyra roropa kynexine. Mame ynara tykase imehnō ipoko, “Mokyro jorokohpe mana,” tykase toto ipoko. ¹⁹Mame Kapu ae Ayhtohpyry toehse roropa oya xine. Orēpyra otuhnōko ynororo. Jehnahpyry ēnōko roropa mana. Morarame ynara āko matose ipoko, “Enetoko ke. Tōtukuru poko emotyēkāko mana. Jehnahpyry ēnōko roropa mana itamurume. Kowenu tinerū poko erohketō xihpyry epeme roropa mana. Iiryryymākō epeme roropa mana,” āko matose ypoko. Yrome Ritonōpo poe João tyoro nexiase. Ritonōpo poe ro roropa tyoro ase. Tuaro Ritonōpo exiry enetupuhnōko matose. Zae aexiry enetupuhnōko roropa matose, aomipona imehnō exiry eneryke oya xine, tykase Jezu eya xine.

**Jezu onenetupuhpyra
patatōpōkō ehtopōpyry poko**

(Ruk 10.13-15)

²⁰Morarame juteu tō patarypōkō tyhxiropitose Jezu a tyyrypyrykō rumekary se pyra toto exiryke. Tuhke Jezu jamitunuru tonese eya xine repe. Yrome tyyrypyrykō onurumekara

tokurehse toto. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine,

²¹—Jetū myhē exīko mā oya xine taroino Korazīpōkomo, oya xine roropa Petesaitapōkomo. Jetū mā oya xine exīko myhene. Awānohtorýko Ritonōpo mana. Yjamitunuru meneatose repe apatarykō rānao. Yrome jenetupuhpyra amarokomo. Oorypyrykō onurumekara roropa matose. Onenehpyrykō tonese ahtao Tiropōkomo a Xitōpōkomo a roropa, tyyrypyrykō turumekase eya xine exiry pake. Saku risē tyrise eya xine exiry tupōkōme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokō pokona, tyyrypyrykō rumekary se toto exiry enetupuhpotohme imehnomo a.²² Etatoko pahne, kurākō apiakatohpo awānohtorýko Ritonōpo mana. Tiropōkō wānohnōko roropa mana. Xitōpōkō roropa wānohnōko mana. Yrome mokaro wānopyry motye awānohtorýko Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine. ²³—Amarokō roropa Kapanaūpōkomo, imehxo se matosehxo, oepyryparykō se oexirykōke repe. Yrome apahtorýko Ritonōpo mana apotoimo htaka. Ynara exiryke, yjamitunuru tonese oya xine repe. Yrome oorypyrykō onurumekara matose. Jenetupuhpyra roropa matose oesēkōme. Morohne tonese ahtao Sotomapōkomo a zahpyra ro toh exiry, ipatarykō zahpyra roropa exiry. Tyyrypyrykō onurumekara toto exiryke tyahse Sotomapōkomo ipatarykō maro. ²⁴Etatoko pahne, kurākō apiakatohpo Sotomapōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Yrome itamurumehxo awānohtorýko mana, tykase Jezu eya xine.

Osehtoko ya oserematohme

(Ruk 10.21-22)

²⁵Morarame ynara tykase Jezu Tumu a,

—Papa kapuaono, kapuaōkō esēme mase. Sero nonopōkō esēme roropa mase. Kure mase Papa tuaro pyra exiketō amoreparyke oya ōsenetupuh-toh poko. Opoe zuarohxo exīko toh mana. Tuaro exiketō motye exīko toh mana. Atamorepaketō motye roropa tuaro exīko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketō zuaro pyra toehse ropa mana.

²⁶ Āmoreme morohne tyrise oya Papa, tyriy se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²⁷ Ynara tykase roropa Jezu eya xine, —Emero Papa kynekarone ya. Ritonōpo mūkuru waro pyra matose repe. Papa rokē juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imūkurume jexiryke zuaro ase. Ynymenekatyāmo a roropa Papa enepōko ase zuaro toto ehtohme.

²⁸ —Osehtoko ya totaehse awahtao xine, typenekehse roropa awahtao xine oorypyrykō poko. Omoxinety puimary sā oorypyrykō mana. Yrome ywy etaehpyra oritoryko ase. Oeremapotoryko roropa ase. ²⁹ Ymaro tyoytotoko jekahmananōme sā ehtoko, ypoko aemyhtyā samo, omoxinety puimananō samo. Ymaro atamorepatoko zae ehtoh poko, kure jexiryke, imehnō pyno jexiryke roropa. Mame oseremāko matose okurohtao xine. ³⁰ Oerohmanohporykō ya tupime pyra mana oya xine. Jomipona oexirykō zohzohme exikety puimary sā oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

Oserematoh esēme Jezu ehtoh poko

(Mak 2.23-28; Ruk 6.1-5)

12 Morara kaxīpo tyya Jezu kýtone typoetory tō maro, tupito rānakuroko. Oserematohae kýtone. Mame omise toexirykōke ipoetory tomo a arexi panō tytyhkase tynapyrykōme. Toipe juteu tō pake. “Ematonanohnōko mase,” kara toto imepý tupi po tonahsē

apoiryhtao omise exikety a enahtohme.

² Morarame arexi panō tyhkary eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu a,

—Eneko ke, azahkuru opoetory tō mana. Moeze omihpyry omipona pyra toto arexi tyhkaryke eya xine oserematohae. Erohnōko toto, tykase toto Jezu a.

³ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Pape imerohtopyry onenepitopyra ro hmatohu Tawi poko typoetory tō maro, omise toto ehtopōpyry poko? (Kytamurukōme Tawi kynexine. Tuisame roropa kynexine.) ⁴ Mame Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynoro typoetory tō maro. Wyi tonese eya xine. Imehnō nekarohpyry kynexine Ritonōpo zurume. Moro oneahpopyra kynexine Moeze omihpyryae ro. Arāo pakō zurume rokē kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxīpo Tawi tomo a, “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine.) ⁵ Tyoro roropa onenepitopyra ro matohu Moeze omihpyry? Emero oserematohae tynekarory etapananō mā Moeze omihpyry omipona pyra exīko, Ritonōpo maro oturutoh tao toerokurukōke. Yrome toto onyxiropyra Ritonōpo mana. ⁶ Etatoko pahne, ime jeh-toh Ritonōpo maro oturutoh motye kuhse mana. ⁷ Otarāme Ritonōpo omiry waro pyra matose. Ynara tymerose, “Oekykō kaneru tō etaparyhtao oya xine onekarorykōme ya, kure mā repe. Yrome imehnō pyno awahtao xine moro kure kuhse ya mana,” me tymerose Ritonōpo omiry me. Moro tonetupuhse oya xine ahtao yna onyxiropyra oexirykō mana, azahkuru pyra yna exiryke. ⁸ Kapu ae Ayhtohpyry oserematoh esēme mana. Ywy ase oserematoh esemy, tykase Jezu eya xine.

**Aosemahmirihmahpyry
kurākatorōpyry ropa poko**

(Mak 3.1-6; Ruk 6.6-11)

⁹Morotoino Jezu toytose ropa juteu tō atamorepatoh taka. ¹⁰Moroto orutua kynexine, aosemahmirihmahpyry. Imehnō roropa moroto kynexine Jezu eraximāko, ihxirory se toexirykōke. Iirypyryme Jezu enery se toh kynexine repe. Morara exiryke ynara tykase toto,

—Otara āko Ritonōpo nymeropohpyry nah? Zae sytatou ynara ahtao, kurākōkara kurākary ropa ahtao kyaa xine oserematohae? tykase toto Jezu a.

¹¹Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Kaneru esēme awahtao xine, mame oserematohae oekykō toepukase ahtao oramā aka, ytopyry hmatohu oekykō anÿse ropa oramā ae? kynako Jezu kynoturupone eya xine. ¹²Kaneru tō kure Ritonōpo a. Ipyno mana. Yrome kaneru motye kuhse opyno xine mana. Naeroro azahkuru matose imehnō akorehmary se pyra awahtao xine. Moeze omihpyry omipona sytatose imehnō akorehmaryhtao kyaa xine oserematohae ro, tykase Jezu eya xine.

¹³Mame ynara tykase ynororo kurākara a,

—Oemary itopohmako, tykase.

Mame tomary tytopohmase kurākara a. Axī kure toehse ropa osetato ro. ¹⁴Mame parixeu tō toytose morotoino oximōme oturuse Jezu etapatohme tyaa xine repe.

—Setapatone. Otāto etapāko sytatou? tykase toto.

**Ritonōpo nymenekahpyry
poko typoetoryme**

¹⁵Mame moro poko Jezu tutuarōtase tahtao toytose morotoino imepÿ pona. Mame imoihmākō imaro toytose. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya.

Emero porehme tukurākase ropa eya toto. ¹⁶Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Jekātopyra ke ehtoko, tykase Jezu eya xine. ¹⁷Izaja omihpyryae ro morara tykase Jezu. Ynara tykase Izaja pake Ritonōpo omiryne,

¹⁸“Mose ypoetoryme mana, āko Ritonōpo.

Tymenekase ya mana.

Ipyno ase roropa yronomyryme.

Yzamaro roropa mana.

Juzenu ekarōko ase eya

zae jomiry ehtoh poko sero nonopōkō amorepatohme emero porehme.

¹⁹Imehnō oneonezuhpyra mana.

Opore oturupyra roropa mana.

Osemataōkō netaryme opore oturupyra mana.

²⁰Pitiko zemime ahtao onezehkapopyra ynororo mana,

amoriry etahkasē anaorihmapopyra mana tomeseke.

Tyyrypyrykōke iporemātyā pitiko zemime exikety sã mana.

Mokaro pynanohnōko mana.

Etuarimaketō pynanohnōko roropa mana

pitiko rokē enetuputyryhtao ro eya xine. Toto zehno pyra exiko mana.

Toto akorehmāko roropa mana itamurumehxo tonetupuhtohme toto a.

Orēpyra exikehpyra ynororo mana.

Zae pyra ehtoh enahkapōko roropa mana.

²¹Mame tosēkōme mokyro enetupuhnōko seropōkō mana emero porehme,”

tykase Izaja pake Ritonōpo omiryne.

Peuzepu poko

(Mak 3.20-30; Ruk 11.14-23)

²²Morarame orutua enehne toto Jezu a, tonurēkara, tomirēkara, enara. Jorokohpe roropa kynexine. Mame mokyro tukurākase ropa Jezu a. Joroko

roropa tutūtanohpose eya, enara. Mame kynosenuhmane ropa rahkene. Sekere tykase roropa ynororo. ²³Mame tōsenuruhkase imoihmākomo.

—To! otarāme Tawī parīpyry nymyryme nase, tykase toto.

²⁴Mame morara kary totase tyya xine ahtao ynara tykase parixeu tomo,

—Mokyro mā Peuzepu poe rokē jamihme mana. Naeroro joroko tō tūtanohpōko ropa mana ahno ae, tykase toto ajohpe. Peuzepu joroko tamuru esety akorony.

²⁵Toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara kynako eya xine,

—Pata tamurupōkō oxiehno ahtao atatapoīko toto. Mame okynā pyra ose-nahkāko mā toto. Morararo pata pitiko ahtao. Moropōkō atatapoiryhtao ose-nahkāko mā toto. Tapyitaōkō roropa tyekyry zehno ahtao osenahkāko mā toto. ²⁶Morararo joroko tō tātapiakase ahtao, oxiehno roropa toto ahtao okynā pyra osenahkāko mā toto. ²⁷“Joroko tamuru poe joroko tō tūtanohpōko mokyro mana,” āko matose ypoko repe. Naeroro oturupoxi oya xine. Onoky poe roropa joroko tō tūtanohpōko ropa opoetory tō nahe? Joroko tamuru poe joroko tō tūtanohpōko toh nae? Arypyra. Morararo joroko tamuru tyjamitunuru onekaropyra ya mana. Opoetory tō eneryke oya xine azahkuru oexirykō enetupuhnōko matose. ²⁸Joroko tamuru poe pyra ase. Ritonōpo zuzenu poe joroko tō tūtanohpōko ropa ase. Moro eneryke oya xine tuaro exīko matose. Emero esēme Ritonōpo exiry waro exīko matose. Taronā roropa tooehse ynororo mana oya xine.

²⁹—Etatoko pahne, mōkomo arory se omato ahtao imepī tapyī tae tapyi esē myhnōko aporo. Mame tymyhse esē ahtao, imōkomory arōko mana.

³⁰—Ypyno pyra awahtao xine yzehno matose. Jakorehmara awahtao xine imehnō enepyry poko ya, toto aropōko rokē matose ywinoino. Jakorekehkāko matose. ³¹Morara exiryke ynara āko ase oya xine, oorypyrykō porehme korokary waro ase. Iirypyryme ōmirykō toehse ahtao moro korokary waro roropa ase. Toiro rokē onykorokara ase. Ritonōpo zuzenu kerekeremaryhtao oya xine moro oorypyrykō onykorokara ase ekurehnōko. Onykorokara Ritonōpo roropa ekurehnōko mana, Tuzenu tounohse oya xine exiryke. ³²Kapu ae Ayhtohpyry kerekeremaryhtao oya xine, moromeīpo oorypyrykō rumekary se ropa awahtao xine, moro korokāko ropa Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo zuzenu tounohse oya xine ahtao moro oorypyrykō onykorokara Ritonōpo mana ekurehnōko. Seromaroro onykorokara mana. Imeīpo onykorokara roropa mana jūme, tykase Jezu eya xine.

Otyro zoko epery

(Ruk 6.43-45)

³³—Otyro zoko kure ahtao kure eperytāko mana. Yrome ātaryka htao rokē tarykase ahtao popyrahme sā eperytāko mana. Eperytara roropa mana. Morara exiryke epery eneryke otyro zoko kure exiry enetupuhnōko sytatose. Morohne saaro ahno, kure toto exiry eneryhtao tyya xine kure toto omiry etaryhtao roropa tyya xine kure toto exiry enetupuhnōko imehnō mana. Māpyra popyra toto exiry eneryhtao iirypyryme toto ehtoh enetupuhnōko imehnō mana. ³⁴Okoi sā matose. Iirypyryme matose ipunaka. Morara exiryke ōmirykō iirypyryme roropa mana. Iirypyryme okurohtao xine oexirykōke, ajoajohpe ōmirykō mana. ³⁵Kure awahtao xine kure osenetupuhnōko matose okurohtao

xine. Mame õmirykõ roropa kure exiko. Mäpyra popyra awahtao xine popyra roropa osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Õmirykõ popyra roropa exiko mana enara.

³⁶—Etatoko pahne, kuräkõ apiakatohto õmihpyrykõ xihpyry poko oturupõko oya xine Ritonõpo mana. Imehnõ kerekerematopõpyry poko roropa oya xine oturupõko mana. ³⁷Morarame õmihpyrykõ ekarõko ropa oya xine mana. Otaräme kure omihpyrykõ kynexine. Otaräme popyra kynexine. Kure õmihpyrykõ ahtao, “Kure matose,” äko mana. Yrome popyra õmihpyrykõ ahtao awänohtorõko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

**Jezu jamitunuru enery se
parixeu tõ ehtopõpyry**

(Mak 8.11-12; Ruk 11.29-32)

³⁸Morarame parixeu tõ toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko amorepatõkõ maro. Ynara tykase toto,

—Jezu, ajamitunuru enery se ynanase, tykase toto Jezu a.

³⁹Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Popyra matose, Ritonõpo omipona pyra oexirykõke ipunaka, “Ajamitunuru enepoko yna a, oenetupuhtohme yna a,” karyke oya xine. Yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokõ enepõko ase oya xine. Jona ehtopõpyry panõ enepõko ase oya xine. (Ritonõpo poe urutõme Jona kynexine pake.)

⁴⁰Mame kanaimo a tonahse ynororo. Oseruao tõmehse ynororo zuakuru ao. Mokyro ehtopõpyry sã mã Kapu ae Ayhtohpyry. Oseruao ãmehnõko mana, aorihtyã esao. ⁴¹Etatoko pahne, kuräkõ apiakatohto, Niniwepõkõ Ritonõpo ãpataka exiko mã toto. Amarakõ roropa oximõme Ritonõpo ãpataka exiko matose imaro xine. Mame Niniwepõkõ ohxirotorõko mã toto oorypyrykõ poko.

Ynara exiryke, Jona omiry etaryke tyya xine tyrypyrykõ turumekase eya xine. Ritonõpo omiry omipona se kynexine toto. Etatoko pahne, Jona motye ase taro amaro xine. Jomiry etäko matose repe. Yrome jomipona pyra matose, tykase Jezu eya xine. ⁴²—Kuräkõ apiakatohto ikurenaekõ tuisary ohxirotorõko roropa mana, nohpo. Mya toytose ynororo Saromão omiry etase, tuarohxo Saromão exiryke tuisamehxo exiryke roropa. Yrome Saromão motye kuhse exikety nase amaro xine. Oty katoht jomipona pyra hmatou? tykase Jezu eya xine.

**Joroko aepyry ropa
tunurumekahpyry a ropa**

(Ruk 11.24-26)

⁴³Ynara tykase ropa Jezu,

—Joroko otaräme tütäko mã repe ahno ae. Mame xiaksiake ytõko ynororo. Imepõ zupiko mã ynororo tosaryme repe. Yrome onenepyra tahtao ⁴⁴ynara äko mã otaräme tyya rokene, “Ytõko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa,” äko. Mame tunurumekahpyry a ytõko ropa mana. Kure enõko ropa ikurohtao mana. Taõke pyra, tutumehse samo, saereme potu enõko ropa mana. ⁴⁵Naeroro omõpyra aporo, eramäko ropa mana imehnõ joroko pokona, tymarõme toto ehtohme moro tao. Popyrahxo exiketõ imaro oehnõko mana, 7me, osesarise mokyro ahno aka. Mame mokyro itamurumehxo jorokohpe exiko mana. Osemazuhme toehtopõpyry motye popyra exiko mana. Mokyro ehtoh sã exiko popyra exiketõ mã seromaroro, tykase Jezu eya xine.

Jezu eny, zakorõ tõ maro

(Mak 3.31-35; Ruk 8.19-21)

⁴⁶Morarame toto zururuhtao ro, Jezu ã kynoehtne zakorõ tõ maro. Jezu

maro tötururu se toh kynexine repe. Yrome omöpyra toh kynexine tapyi taka. Jarānao rokē toh kynexine. ⁴⁷Morara exiryke ynara tykase imep̄y Jezu a,

—Etako ke, asa mokyro noehno, ākorō tō maro. Tötururu se mā toto amaro, tykase ynororo Jezu a.

⁴⁸Morarame ynara tykase Jezu,

—Onoky koh mokyro aja? Onokah koh mokaro jakorō tomo? tykase Jezu eya.

⁴⁹Mame typoetory tō enepone toto a,

—Moxiā enetoko. Moxiā ajame nase toehse, jakorō tōme nase toehse.

⁵⁰Emero Papa kapuaō omipona exiketō mā jakorōme exiko, woryxiryme exiko roropa, ajame roropa exiko, tykase Jezu eya xine.

Otyro puhturu arykane

(Mak 4.1-9; Ruk 8.4-8)

13 Morarame kohmāpyra ahtao ro tapyi tae kýtone ropa Jezu ikuhpo ehpioksi. Moroto kýporohne ikuhpo ehpio, imehnō amorepatohme tyya. ²Morarame imoihmākō tooehse tyya ahtao kynotyryne kanawaka. Mame typorohse ynororo kanawaka. Mokaro moroto tuna ehpio, imoihmākomo. ³Mame Ritonōpo enetupuhtohme tamorepase toto eya itamurume. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Tupito arykase toytose orutua.

⁴Mame otyro puhturu typahse eya ahtatohme repe. Mame ipuhturu toepukase osema tao. Mame tē pitiko tykase ahtao torō pitiko tyhtose ipuhturu enahse. ⁵Mame ipuhturu toepukase roropa topuxikiri htaka. Moro puhturu tahtase repe okynahkopyra, nonome hkopyra exiryke topuxikirihpe sã exiryke.

⁶Morarame xixi tōnuhse ahtao jetū toehse ahtao otyro pisarara tyahkase xixi a, tymise pyra ro exiryke, nono pyra exiryke. Topuxikiri htaka ipapyhpyry

tonahse. Toorihse emero porehme.

⁷Morarame ipuhturu typahse ropa ātaryka htaka. Moroto tahtase repe. Yrome ātaryka a toise. Mame toorihse roropa. ⁸Mame ipuhturu typahse ahtao, nono kurā pona toepukase roropa. Tahtase. Kure toperytase roropa tuhke, nono kure exiryke.

⁹—Naeroro etatoko. Otato awahtao xine Ritonōpo enetupuhnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Oty katoh osenetupuhpotoh ke rokē tamorepase toto

(Mak 4.10-12; Ruk 8.9-10)

¹⁰Morarame ipoetory tō toytose Jezu a ekaropose,

—Oty katoh mokaro amorepāko ma osenetupuhp̄y ke, tupimā ke? tykase toto, töturupose.

¹¹Ynara tykase Jezu eya xine,

—Oesēkōme Ritonōpo exiry poko āmorepator̄yko ase. Yrome mokaro tuaro pyra ro mana. ¹²Ynara exiryke zuarohxo exiketō amorepākohxo Ritonōpo mana tuarohxo toto ehtohme. Yrome tuaro hkopyra exiketō tamorepatop̄pyrykō poko wenikehnōko mana zuaro pyra toexirykōke. ¹³Mokaro oseosenuhmāko toh mā repe. Yrome onenetupuhpyra mā toto. Jomiry etāko toh mā repe. Yrome otuenikehkāko mā toto. Morara exiryke tupimākō poko rokē toto amorepāko ase. ¹⁴Izaja omihpyryae ro mā mokaro toehse. Ynara tykase Izaja pake,

“Etāko matose repe, yrome onetara matose.

Oseosenuhmāko roropa matose repe.

Yrome onenep̄yra sã matose.

¹⁵Tūpore sã oupuhpyrykō exiryke onenetupuhpyra matose, apanarykō ipanapuruhpyry sã exiryke, oenurukō pim̄ymā sã exiryke roropa.

Oenurukō pimŷmā sā onyripyra awah-
tao xine kure osenuhmakety sā
mehtory.

Apanarykō ipanapuruhpyry sā pyra
oexirykohtao kure jomiry metatory,
oesēkōme wenetupuhatory roropa.

Mame oesēkōme jenetuputyryhtao oya
xine,

tukurākase mehtory ya, āko Ritonōpo,”
tykase Izaja pake.

¹⁶—Naeroro tākye matose, tykase
Jezu typoetory tomo a, —kure ōsenuh-
marykōke oenurukō ke, kure otato
oexirykōke roropa tykase eya xine. ¹⁷—
Etatoko pahne, urutōkō onenehpyrykō
enery se toh kynexine repe, tuhke
Ritonōpo omihpyry omipona aehtyā
roropa. Yrome onenepyra tokurehse
toto. Onetahpyrykō etary se roropa toh
kynexine repe. Yrome onetara tokurehse
roropa toto.

Jezu namorepatōpōpyry poko

(Mak 4.13-20; Ruk 8.11-15)

¹⁸—Etatoko pahne, āmorepatorŷko
ase ynekarohpyry poko, otyro puhturu
arykatōpōpyry poko. ¹⁹Ritonōpo omiry
etananō nae. Toto esēme Ritonōpo
exiry poko etāko toh mā repe. Yrome
onenetupuhpyra toto. Mame onene-
tupuhpyra toto exiryke, joroko tamuru
axī oehnōko, Ritonōpo omiry poko
wenikehkapose ikurohtaka xine. Mokaro
osema sā mā toto ikurohtao xine,
āko ywy. Ritonōpo omiry otyro puh-
turu sā mana. Mame mokaro tūpore
sā exiryke ikurohtao xine, Ritonōpo
omiry ahtara sā toto kurohtao mana.
²⁰Imehnō topuxikirihpā sā mā toto
ikurohtao xine. Ritonōpo omiry etary-
htao axī tākye exīko repe. Ritonōpo
omiry se exīko toh mā repe. ²¹Yrome
mya, ikurohtaka xine omōpyra sā Ri-
tonōpo omiry mana. Jarao exikety sā
rokē aomiry mana. Morara exiryke toe-
tuarimarykohtao axī Ritonōpo omiry

rumekāko ropa mā toto. Tyryhmaryko-
htao roropa imehnomo a Ritonōpo
omipona toexirykō axī irumekāko ropa
mā toto. ²²Imehnō Ritonōpo omiry
etananō ātarykahmā sā mā toto ikuro-
htao xine. Esēkōme Ritonōpo exiry poko
etāko toh mā repe. Yrome torētyke mā
toto senohne poko, otyro tōkehko poko.
Mōkomo poko typhenetarykōke Ritonōpo
omiry se hkopyra exīko mā toto. Mame
Ritonōpo omipona yronymyryme pyra
mā toto. Māsa rokē mā toto. Irumekāko
ropa toh mana. ²³Mame imehnō Ri-
tonōpo omiry etananō mā nono kurā
sā mā toto tukurohtao xine. Tosēkōme
Ritonōpo exiry enetupuhnōko mā toto.
Aomipona exīko mā toto yronymyryme.
Mame imehnō akorehmāko mā toto Ri-
tonōpo omipona toto ehtohme roropa,
tuhke, pitiko rokē pyra, tykase Jezu ty-
poetory tomo a.

Ātaryka poko turuse toto, osenetupuhpotohme

²⁴Morarama typoetory tamorepase
ropa Jezu a. Ynara tykase ynororo eya
xine,

—Ritonōpo emero esēme mana.
Imepŷ sā roropa mana, tupito esē samo.
Mokyro a tutupī tarykapose otyro
puhturu kurā ke. ²⁵Mame tarykase
emero ahtao, koko, emero tynyhse
ahtao, imepŷ tooehse epe kara. Eya
ātaryka puhturu tarykase roropa, tupito
rānao, tiriiku rānao roropa. Mame
toepase ropa ynororo. ²⁶Morarama
okynā pyra otyro tahtase. Mame
toperytapitose. Yrome ātaryka roropa
tahtase. ²⁷Mame tupito esemy a toytose
ipoetory tomo. Ynara tykase toto tupito
esemy a, “Otyro puhturu kurā marykase
otupi po. Yrome otokoino ātaryka
itamurume tahtase nahe?” tykase toto,
tōturupose.

²⁸—“Otarāme jepetōkara a tarykase
mana,” tykase ynororo.

—“Yna ytory se hma ātaryka mukase ropa?” tykase toto, tōturupose.

²⁹—“Arypyra. Ātaryka mukase oytorykohtao seromaroro, otarāme tiriiku roropa mukāko matose. ³⁰Morara exiryke ah moroto rokē nexī aporo, ātaryka htao rokē aporo tiriiku exitāne. Morarame toehkehse tiriiku ahtao ātaryka mukananō aropōko ase. Ynara āko ase erohketomo a, ‘Ātaryka imukatatoko aporo ipahtohme apoto htaka, jahkatohme. Moromeīpo tiriiku isahkatatoko ē aka tyritohme,’ āko ase eya xine,” āko mā tupito esemy eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

Moxitatu puhturu

(Mak 4.30-32; Ruk 13.18-19)

³¹Morarame typoetory tō tamorepase ropa Jezu a, imepỹ poko ropa. Ynara tykase ynororo,

—Ritonōpo kuesēkōme exiry otyro puhturu pisarara ahtary sã mana, moxitatu puhturu ahtary samo. Moxitatu puhturu pisarara repe. ³²Mame moro tarykase ahtao tupito pona ēxihtāko mana. Ahtāko roropa mana. Zumo exīko mana. Mame tamorihase ahtao wewe konōto sã exīko mana. Mame torō tō oehnōko osesarise amoriry htaka, tykase Jezu.

Pou porutatopo

(Ruk 13.20-21)

³³Mame imepỹ ke ropa typoetory tō tamorepase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ritonōpo enetuputyryhtao oesēkōme, otyorōmatorỹko mana. Aomiponahxo exīko matose yronomyrme. Tiriiku risē sã Ritonōpo omiry okurohtao xine mana. Moro pou risē zoxie ahtao tiriiku maro emero porutāko. Poume exīko tokyise ahtao. Moro sã exīko Ritonōpo omiry

okurohtao xine mana, tykase Jezu eya xine.

Tōsenetupuhtoh ke toto turuse

(Mak 4.33-34)

³⁴Morarame tupimā ke rokē imoihmākō tamorepase Jezu a. Toto esēme Ritonōpo exiry poko toto tamorepase eya. Ynara sã oesēkōme Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine, kakehpyra roropa Jezu kynexine toto a. ³⁵Morarame urutōkō omihpyryae ro Jezu kynexine. Ynara kynexine urutōkō omihpyry pake, “Osenetupuhtoh ke toto amorepāko ase, tyorō poko toto zurūko ase.

Moro poko zuaro exipitopyra mā toto moinoro, sero nono ritopōpyry poe ro. Yrome morohne poko toto amorepāko ase,”

tykase urutōkō pake Ritonōpo omiry.

Typoetory amorepatopōpyry ropa poko Jezu a

³⁶Morarame imoihmākō turumekase Jezu a. Tomōse tapyi taka. Mame ipoetory tō toytose eya, oturupose.

—Oty poko moturu ātaryka poko? Tupito poko yna amorepako ropa, tykase toto Jezu a.

³⁷Ynara tykase Jezu,

—Mokyro otyro puhturu kurā arykaneme sã Kapu ae Ayhtohpyry mana. ³⁸Mame utupime sã seropōkō esary mana. Mame otyro puhturu kurā sã mokaro tosēkōme Ritonōpo enetupuhnanomo. Yrome ātarykahmā sã mā mokaro joroko tamuru poetory tomo, joroko tō omipona exiketomo, enara. ³⁹Mame epekara mokyro, ātaryka arykaneme, joroko tamuru. Mame otyro epery toehkehse ahtao esē isahkāko mana kurākō apiakatohme. Moro saaro seropōkō apiakāko Ritonōpo mana. Mame mokaro ātaryka mukananō sã Ritonōpo nenyohyā mana. ⁴⁰Mame ātaryka mukāko sã mā

toto ipahtohme apoto htaka. Moro sã exiko kurãkõ apiakatoh po mana sero etyhpyry po. ⁴¹Morara ahtao Kapu ae Ayhtohpyry tynenyohtyã aropõko mana. Imehnõ iirypyryme tyripohpõkõ enehpõko mana. Iirypyrymãkõ enehpõko roropa mana oximõme. ⁴²Mame toto pahnõko apotoimo htaka. Moroto toh mã xitãko. Kui kui äko rokẽ mã toto atarypõko. ⁴³Mame Ritonõpo poetory nymyry Ritonõpo maro exiko. Tummykõ maro tuisamehxo exiko mã toto. Täkye roropa exiko mã toto. Etatoko pahne, typanare awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Typyne exikety nono aka zonemyhpyry

⁴⁴—Ritonõpo enetuputyry oya xine oesëkõme ynara sã roropa mana. Typyne exikety sã mana nono aka zonemyhpyry samo imepÿ tupi po. Mame moro typyne exikety tonese ahtao tokare pyra ytõko mokyro, typyne exikety enene mana. Tytapyi ekarõko mana, tutupi tõkehko ekamõko roropa mana tineru apoitohme tyya. Mame moro tineru ke tupito epe Kahnõko mana tÿpenery maro. Moro sã oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

Kasuruimo kurano

⁴⁵—Tyorõ sã roropa oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana. Kasuru kurã epe Kahnẽ sã mana. ⁴⁶Mame kurã kasuru eneryhtao tyya moro poko rokẽ penetãko mana. Mame emero tymõkomory ekamõko mana, tÿpenery epekahtohme tyya. Moro sã mã Ritonõpo enetuputyry oya xine oesëkõme, tykase Jezu eya xine. —Senohne emero se hkopyra exiko matose, Ritonõpo maro rokẽ oehtohkõme, tykase Jezu eya xine.

Tarãpa konõto

⁴⁷—Tyorõ sã roropa, oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana. Kana anymyry sã mana ikuhpo kuao, tarãpa konõto ke. Mame tarãpa tomase ahtao kana itamurume anÿnõko anÿnanõ mana, kana osehta. ⁴⁸Moraramẽ typehse ahtao tarãpa arõko mã toto, kana anÿnanomo tuna ehpi xoxi, iputokatohme. Mame kana apiakãko mã toto. Kurãkõ kurãkãko mã toto ã aka. Yrome popyry exiketõ pahnõko mã toto. ⁴⁹Moro saaro exiko sero enatryhtao mana. Ritonõpo nenyoyhtyã ytõko mana pohnõ apiakatohme kurãko htae. ⁵⁰Moraramẽ pohnõ pahnõko mã toto apotoimo htaka. Moroto xitãko mã toto. Kui kui äko roropa mã toto, tykase Jezu eya xine.

Zae atamorepatopõpyry kasenato, pakatokõ roropa

⁵¹—Menetupuhtou ãmoreparykõ ya? tykase Jezu eya xine.

—ÿ, tykase toto.

⁵²Ynara tykase ropa Jezu,

—Moeze omihpyry waro exiketõ ypotoryme toehse ahtao, tapyi esẽ sã exiko mã toto. Tymõkomory esary wino tykyryry oũko ropa tapyi esẽ mana, pakatokomo te, kasenatokomo, enara. Moro saaro Moeze omihpyry waro exiketõ Ritonõpo enetuputyryhtao tyya xine tosekõme. Ikurohtao xine aosenetupuhtohkõ tuhke mana, kasenatokomo, pakatokomo, enara, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetuputyry se pyra Nazarepõkõ ehtopõpyry

(Mak 6.1-6; Ruk 4.16-30)

⁵³Moraramẽ Jezu tõturukehse ahtao morohne poko, toytose ropa moro tae. ⁵⁴Moraramẽ tosaka ropa toytose.

Morarame morotōkō atamorepatoh tao tamorepase toto eya. Mame Jezu etananō ynara tykase,

—To! otokoino tuaro toehse nae? tykase toto. —Onoky poe roropa jamihme toehse mose nae? tykase roropa toto. Tōsenuruhkase toto.⁵⁵—Wewe poko erohkety mūkurume mose nahe? Ynoro mosero. Maria roropa jē mokyro. Zakorō tō roropa waro sytatose, Tiaku, Joze, Ximāo, Juta, ynara toh mana.⁵⁶ Aoryxiry tō taro roropa mana. Yrome otokoino tuaro toehse nae? tykase toto.⁵⁷ Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine jekyry waro toexirykōke. Yrome Ritonōpo mūkurume onenetupuhpyra toh kynexine. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine,

—Urutō omiry etāko imehnō mana, imehnō pata poro aytoryhtao. Yrome itapyītaōkō aomiry onetara mā toto. Jekyry tō roropa aomiry onetara mā toto. Ipatarypōkō aomiry onetara roropa mana, tykase Jezu toto a.

⁵⁸ Mame tyjamitunuru onenepopyra Jezu kynekurehne moroto aporo. Kurākōkara onukurākara roropa kynexine moroto onenetupuhpyra toto exiryke.

João ahno ĕpurihkane zuhkatopōpyry

(Mak 6.14-29; Ruk 9.7-9)

14 Morarame Jezu poko ahno oturu-topōpyry totase Erote a. Karirea rānaōkō tuisaryme kynexine ynororo.

² Ynara tykase Erote Jezu poko,

—João ahno ĕpurihkane mokyro. Tōsemāse ropa mana, tykase typoetory tomo a. —Morara exiryke jamihme toehse ynororo. Kurākōkara kurākāko ropa mana, tykase.

³ Osemazuhme, orihpyra ro ahtao, João tapoipose Erote a. Mame tymyhse

ahtao tōmapose eya āpuruhpyry taka. João zehno pyra Erote kynexine repe. Mame takorō typykase eya typytyme Erote a. Mame Erotia omi poe João zehno toehse ynororo, takorō pytōpyry omi poe.⁴ Ynara kakehpyra João exiryke, “Ākorō pyty asapoino opytyme, mokyro apoiryhtao oya opytyme iirypyryme exiko mase,” kakehpyra João exiryke Erote a.⁵ Morara exiryke João etapary se toehse ynororo. Yrome juteu tō zuno toexiryke onetapara kynexine aporo. “Urutō João mokyro Ritonōpo poe,” karyke juteu tomo a.

⁶ Morarame João āpuruhpyry tao ro ahtao Erote aniwesario nae kynexine. Tuhkākō toahmase eya eukuru ĕtohme, watohme, enara. Moroto Erotia ĕxiry tuase imoihmākō neneryme. Erote epe tō neneryme roropa tuase ynororo. Mame Erote zamaro Erotia ĕxiry kynexine.⁷ Morara exiryke ynara tykase eya ynororo,

—Oty se nymyry hma ya? Ōpenery ekarōko ase oya emero porehme, tykase Erote nohpo a, Erotia ĕxiry a.

⁸ Mame tyse maro tōturuxīpo ynara tykase ynororo,

—Seromaroro toiro se rokē ase oya. João, ahno ĕpurihkane zupuhpyry se ase, paratu ao, tykase ynororo eya.

⁹ Morara kary etaryke tyya Erote toemnyhmase yronomyryme. Yrome, “Ōpenery ekarōko ase oya,” tykase toexiryke imoihmākō netaryme, sou-tatu tō taropose eya, João zupuhpyry kohtohme eya xine.¹⁰ Morara exiryke João zupuhpyry tuhkohse soutatu tomo a, āpuruhpyry tao ahtao ro.¹¹ Mame paratu ao zupuhpyry tonehse eya xine ekarotohme nohpo a. Mame mokyro a zupuhpyry tokarose tyse a.¹² Moraramē ipoetohpyā toehse, João ekepyry poko. Mame tonēse ahtao eya xine, toytose toto Jezu a, Jezu zuruse.

**Imoihmākō otuhmatopōpyry
Jezu a 5.000mākomo**

(Mak 6.30-44; Ruk 9.10-17; Jo 6.1-14)

¹³ Morarame João etapatopōpyry to-tase Jezu a ahtao toytose ynororo imep̄y pona. Kanawae toytose ahno esaka pyra, toiroro toehtohme repe. Yrome Jezu ytory poko tuaro ahno toehse ahtao, tosaē xine toytose toto. Jezu mykapo toytose toto, pupu po. ¹⁴ Mame towōse ropa Jezu ahtao kanawae imoihmākō tonese eya. Toenupunase ynororo toto poko yronymyryme. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya.

¹⁵ Morarame kokonie pukuro ipoetory tō toytose Jezu a. Ynara tykase toto,

—Pake nykohmāno. Ahno esao pyra sytatose taro. Moxiā aropoko ropa pata tō pona tynapyrykō epekahtohme eya xine, tykase toh repe eya.

¹⁶ —Oty katohme? tykase Jezu. — Toto anaropopyra ase. Otuhtoh rokē ekarotoko eya xine toto otuhtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁷ —Wyi pitiko rokē nae ynanase, 5me rokene. Kana roropa asakoro rokene, tykase toto.

¹⁸ —Enehtoko ya, tykase Jezu eya xine.

¹⁹ Mame imoihmākō typorohkapose Jezu a, onahpoty htaka kure exiryke moroto. Mame wyi apoiryhtao Jezu a, kana maro, tōsenuhmase kapu aka. Ynara tykase ynororo,

—Kure mase Papa kapuaono, tykase Jezu. Mame wyi tytohtohkase eya ty-poetory tomo a ekarotohme. Tuhke wyi toehse emahpo, tōsē roropa. Mame imoihmākomo a wyi tokarose eya xine tōsē maro. ²⁰ Mame tōtuhse toto emero pohme. Tuesapare toehse toto. Mame tōsē akoīpyry tan̄se ropa eya xine, Jezu poetory tomo a. Ruto pehme kynexine 12me, wyi akoīpyry maro, tōsē

akoīpyry maro, enara. ²¹ Mokaro imoihmākō tuhke kynexine. Tuhke toto exiry 5.000me kynexine, orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine, poet-ohi tō roropa. Enara.

Tuna poro Jezu ytotopōpyry

(Mak 6.45-52; Jo 6.16-21)

²² Morarame typoetory taropose ropa Jezu a, kanawae toto ytotohme os-emazuhme, ikuhpo akuohtohme toto a, imoihmākō osekazumary se Jezu exiryke tyya. ²³ Morarame tōsekazu-makehse imoihmākō ahtao tōnuhse Jezu toiroro ypy ēmory pona, oturuse Tummy maro. Mame tykohmāse ahtao, Jezu moroto ro kynexine, toiroro, ypy ēmory po. ²⁴ Ikuhpo rānao ipoetory tō kynexine. Pohkane konōto jamihme toehse kanawa pokona tyryrykane jamihme exiryke. ²⁵ Morarame kuratiri etapitory zano Jezu k̄ytone eya xine tuna poro. ²⁶ Morarame tuna poro Jezu ytory eneryke tyya xine ipoetory tō tōserehse. Tunōmase eya xine.

—Ahno akuaryhpyry mokyro oehnōko, tykase toto. Tonaroxirykōke tykohtase roropa toto, tōserehse yronymyryme toexirykōke.

²⁷ Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Juno pyra ehtoko. Ywy ase Jezu. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine.

²⁸ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Peturu,

—Jezume awahtao amaro kuaroko jy-totohme tuna poro, tykase Peturu.

²⁹ —Osehko, tykase Jezu eya.

Morarame towōse Peturu kanawae tuna poro toytotohme Jezu a. ³⁰ Yrome pohkane konōto eneryke tyya enaromyke toehse ynororo. Axī tyneryse tuna kuaka.

—Jezu kuakorehmako, tykase Peturu.

³¹ Axī tomary ke Peturu tapoise Jezu a.

—Yronomyryme pyra jenetupuhnōko mase. Oty katoḥ jenetupuhpyra make? tykase Jezu eya, Peturu a.

³²Mame kanawaka tōtyrise Jezu Peturu maro. Mame axī saporarahkane saporarah tykakehse. Tymynyhpāse ropa. ³³Mame mynyhme toehse ipoetory tomo. Jezu eahmary poko rokē toḥ kynexine, tukurohta xine.

—To! Ritonōpo mūkurume nymyry mase. Kure mase, tykase toto.

Kurākōkara kurākatoḥpyry ropa Jezu a Kenezare po

(Mak 6.53-56)

³⁴Mame ikuhpo takuohse rahkene eya xine. Mame toeporehkase toto Kenezare pona. ³⁵Moraramē Jezu eneryke tonetupuhse morotōkomo a, Kenezarepōkomo a. Morara exiryke morotōkō kurākōkara tonehpose eya xine Jezu a toto arotohme. Ynara tykase toto Jezu a,

³⁶—Ah oupō ehpiry apō toto kurākōkara, ajohpāme samo, tykase toto Jezu a, tuhkākomo. Mame Jezu zupony tytemuhmase ahtaḥ kurākōkara a, toekurākase ropa toto, emero porehme.

Juteu tamuru tō namorepatopōpyry

(Mak 7.1-13)

15 Mame Jerusarē poe parixeu tō toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. Mame ynara tykase toto eya,

²—Oty katoḥ kytamurukō omipona pyra opoetory tō nae? “Osemahxīpo rokē otuhtoko zae oehtohkōme,” katopōpyry tuenikehse toto, tykase toto Jezu a.

³Ynara tykase Jezu eya xine,

—Atamurukō omihpyry poko rokē matose. Ritonōpo omiry poko tuenikaroro sā matose. Naeroro aomipona pyra matose. ⁴Ynara tymerose Ritonōpo omiry, “Kure

omykō tyritoko. Kure asakō tyritoko roropa,” me tymerose. Ynara roropa tymerose Ritonōpo omiry, “Tumy eunopyryhtaḥ imepyny a, tyse roropa eunopyryhtaḥ, mokyro etapapotoko aorihthohme, tumykō eunopyryke eya,” me tymerose Ritonōpo omiry.

⁵Yrome Ritonōpo omiry tyrorēmāko matose. Azahkuru imehnō amorepāko roropa matose. Ynara āko matose eya xine, “Tŷkyryneke awahtaḥ xine omykō akorehmatohme repe, asakō maro. Yrome ekarory se pyra awahtaḥ xine eya xine, ynara kahtoko eya xine, ‘Jomihpyryae senohne Ritonōpo kyryryme rokē mana,’ kahtoko eya xine,” āko matose imehnomo a, tumykō pyno se pyra exiketomo a. ⁶“Morara karyke oya xine, ōkyryrykō anapoipyra ōmykō mana,” āko matose imehnō amorepāko. Ritonōpo omipona pyra matose morara awahtaḥ xine. Ōmirykō ke rokē Ritonōpo omiry myakāmāko matose. ⁷Ajohpe rokē matose. Zae Izaja omihpyry kynexine. Ynara tymerose eya Ritonōpo omiry opoko xine,

⁸“Ōmirykō ke rokē kure jyrīko matose. Yrome okurohtaḥ xine ymaro pyra matose ipunaka.

⁹Toiparo rokē kure jyrīko matose, jomipona pyra awahtaḥ xine.

Jomiry tytyrorēmase oya xine. Tymyakā-mase roropa oya xine ōmirykō ke.

Morara exiryke ōmirykō etary se hkopyra ase,”

tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

Iiryryryme ehtoh poko

(Mak 7.14-23)

¹⁰Moraramē imoihmākō tykohmase Jezu a. Ynara tykase eya xine,

—Etatoko pahne. Enetupuhtoko roropa. ¹¹Oty pokoino, ahno iiryryryme exīko nahe? Otuhtoh pokoino iiryryryme exīko? Arypyra,

tonahsē enahnōko repe, yrome moro pokoino pyra iirypyryme matose exīko. Yrome ōmirykō xihpyry pokoino ōsenetupuhtohkō xihpyry pokoino roropa iirypyryme exīko matose okurohtao xine, iirypyryme oexirykōke, tykase Jezu toto a.

¹² Morame Jezu a toytose ipoetory tomo zuruse. Ynara tykase toto eya,

—Tohne nexī toto, ōmiry etaryke tyya xine. Tuaro makene? tykase toto Jezu a.

¹³ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Zae pyra toto ahtao Papa kapuā narykahpyryme pyra sã mã toto. Popyra mã toto, ātarykahmã samo. Imeīpo ātaryka mukapōko Ritonōpo mana ātarykahme exiryke. ¹⁴ Ah moroto rokē mokaro nexīno tonurākara sã toexirykōke. Tonurākara osenuh-mara mana. Mokaro sã mã mokaro Ritonōpo namorepatopōpyry onenetupuh-pyry toexirykōke. Mame tonurākara asakoro tatarorykohtao epukāko mã toto oramã aka tonure pyra toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

¹⁵ Ynara tykase Peturu,

—Yna amorepako ropa moro poko, anamorepatopōpyry poko, tykase.

¹⁶ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuaro pyra ro matohu? Mokaro saaro matose. ¹⁷ Etatoko pahne. Kynapyrykō enapyryhtao kyya xine, kýtaka xine omōnōko mana, kuwakurukō aka roropa, enara. Mame okynã pyra tütäko ropa mana tuekase ahtao. Yrome kynapyrykō iirypyryme kyripyra xine mana. ¹⁸ Kuosenetupuhtohkō xihpyry poe oturūko sytatose. Mame moro pokoino iirypyrymehxo exīko sytatose. ¹⁹ Iirypyryme awahtao xine okurohtao xine oorypyrykō poko penetäko matose. Morarama oorypyrykō poko openetarykohtao imehnō etapäko matose. Te, imehnō nohpo tō poko exīko matose. Imeimehnō ryhmary

se exīko roropa matose. Ematonäko matose. Ajojohpe exīko matose. Imehnō kerekereämäko roropa matose. ²⁰ Morohne poko awahtao xine, popyra exīko matose, iirypyryme, enara. Yrome osemahpyra awahtao xine ōtukurukohtao otyme popyra? Morohne iirypyryme kyripyra xine mana, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetupuhtopōpyry nohpo a

(Mak 7.24-30)

²¹ Morotoino Jezu toytose ropa Tiro pata pütokoxi, Xitō pata pütokoxi roropa. ²² Mame nohpo toytose Jezu a, Kanaãpono. Moroto esary kynexine nohpo esary. Morara exiryke tosae toytose ynororo Jezu enese.

—Tawi parÿpyryme mase. Morara exiryke oehno oya. Yna pyno exiko ajoh-päme samo. Jëxiry jorokohpe mana. Etuarimäko mana yronymyryme, tykase nohpo Jezu a.

²³ Yrome onetapÿ sã toehse Jezu aporo. Mame Jezu poetory toytose eya.

—Mose xihpyry aropoko ropa. Kuekahmatorÿko kahpyry mana. Panaikato roropa mana, tykase Jezu a toto.

²⁴ Mame ynara tykase Jezu nohpo a,

—Tonehpose ywy tarona Izyraeu tō pakō pokoino. Kaneru sã toehse mã toto. Tytahse sã mã toto. Tosëkö waro pyra toehse roropa mã toto, tykase Jezu eya.

²⁵ Morara kary etaryke tyya tosekumuru po typorohse nohpo Jezu myhtokoxi.

—Kuakorehmako ajohpäme samo, tykase ynororo eya.

²⁶ Ynara tykase Jezu eya,

—Popyra poeto napyry ekarory kaikuxi a omise poeto ahtao, tykase Jezu nohpo a.

²⁷ Mame ynara tykase nohpo eya,

—Ajojohpe pyra mase. Juteu tō ekyme sã ynanase juteume pyra yna exiryke.

Yrome toto eky sã tösë akumuru eraximäko ynanase, toto zoh akoïpyry eraximäko, tykase nohpo Jezu a.

²⁸Morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya,

—To! Kuenetupuhno yronymyryme. Tonetupuhse jexiryke oya, äkorehmäko ase, tykase Jezu eya. Mame axi mokyro äxiry toekuräkase ropa, morara karyke rokë Jezu a.

Tuhkäkõ kuräkätöpöpyry ropa Jezu a

²⁹Morotoino Jezu toytose ropa ikuhpo Karirea ehpikuroko. Mame ppy taunuhmase tyya ahtao typorohse nono pona. ³⁰Mame imoihmäkõ toytose eya. Tymaro xine ytoytohnõ tarose kuräkõkara, jaxiry kuräkara te, tonuräkara te, jaxiry osetokye exiketomo te, sekere kahnomo te. Imehnõ kuräkara roropa tarose toto a Jezu myhtokoxi. Mame kuräkõkara tukuräkase ropa eya moroto. ³¹Mame tõsenuruhkase imoihmäkomo kuräkõkara kuräkary ropa eneryke tyya xine. Sekere kapynõpo tõ sekere tykase ropa. Jaxiry osetokye exiketõ osepune toehse ropa jaxiry, toekuräkase ropa. Te, ytoytopynõpo roropa toekuräkase ropa. Xikihikihime toytose ropa, te. Tonure pyra aexihpyry roropa toekuräkase ropa. Kure tõsenuhmase ropa. Mame,

—Kure Ritonõpo mana, Izyraeu tõ es-
ëme, tykase toto imoihmäkomo.

Imoihmäkõ otuhmatöpöpyry Jezu a 4.000mäkomo

(Mak 8.1-10)

³²Morarama Jezu a typoetory tõ tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Emynyhmäko ase moxiä poko, imoihmäkõ poko, toto pyno jexiryke. Oseruao tõmehse toto ymaro toexirykõ poko. Mame seromaroro tynahke pyra

toehse toto. Toto aropory se ropa ase repe. Yrome toto anautuhmara jahtao toto aropory se pyra ase, aepukarykõino, jamihme pyra toto exiryke, omise toto exiryke, tykase Jezu typoetory tomo a.

³³Ynara tykase ipoetory tomo,

—Yrome ahno esary kara sero taro. Otokoino moxiä napyry riko sytatohu? tykase ipoetory tomo, tõturupose Jezu a.

³⁴—Otäto wyi nae matou? tykase Jezu toto a.

—7me rokene, tykase toto. —Kana roropa nae ynanase tuhke pyra, tykase toto.

³⁵Mame imoihmäkõ typorohkapose Jezu a nono pona. ³⁶Mame wyi tapoise eya kana maro.

—Kure mase Papa, senohne onekarohpyry, tykase. Morarama wyi tohtohkane typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmäkomo a. Morararo kana apiakane Jezu typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmäkomo a. ³⁷Mame tõtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse. Mame wyi akoïpyry tanÿse ropa eya xine, tösë akoïpyry maro. Ipoetory tomo a tanÿse 7me ruto pehme. ³⁸Mame imoihmäkõ tuhke exiry 4.000me kynexine orutua kõ rokene. Nohpo tõ roropa tuhke kynexine. Poetohti tuhke roropa kynexine.

³⁹Morarama imoihmäkõ taropose ropa tyya ahtao kynotyryne ropa ynororo, kanawaka. Mame kÿtone ropa Makatä pona.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tõ ehtöpöpyry

(Mak 8.11-13; Ruk 12.54-56)

16 Mame parixeu tõ toytose Jezu a, satuseu tõ maro. Azahkuru Jezu enery se toh kynexine, ihxirotahme repe. Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a,

—Ritonōpo poe nymyry awahtao ajamitunuru enepoko yna a, ynaneneryme, tykase toto. ²Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Kokonie pukuro kapu enēko matose. Mame kamiraramē kapu eneryhtao oya xine ynara āko matose, “Kure kokoro exīko mana. Konopo oehpyra kokoro,” āko matose. ³Yrome pakeimo kapu kamiraramē eneryhtao oya xine, “Konopo oehnōko seroae,” āko matose. Tuarō matose. Kapu eneryhtao oya xine konopo oepyyr poko enetupuhnōko matose repe. Yrome Ritonōpo mūkuru oepyyr poko, tuaro pyra sã matose. Kurākō apiakatoh poko, onenetupuhpyra roropa matose. ⁴Amarokō iirypyyrime matose. Ritonōpo omipona pyra roropa matose. “Ajamitunuru enepoko yna a. Enery se ynanase,” āko matose ya repe. Arypyra, yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokē yjamitunuru enepōko ase oya xine. Jona ehtopōpyry sã enepōko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Mame turumekase ropa toto Jezu a. Toytose ropa imep̄y pona ropa.

**Pou porutatoh sã
parixeu tō ehtopōpyry**

(Mak 8.14-21)

⁵Ikuhpo mōpozakoxi tātakuohse ropa typoetory tō maro. Yrome wyi anaropyra tokurehse toto, tuenikehse toexirykōke. ⁶Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuarō ehtoko. Pou porutatoh sã parixeu tō namorepary tō mana, satuseu tō namorepary tō roropa, tykase.

⁷Mame morara kary etaryke tyya xine tōturuse ipoetory tō oseya rokene. Ynara tykase toto,

—Morara tykase Jezu wyi onenepopyra tokurehse kuexirykōke tuenikehse kuexirykōke, tykase toto oxime rokene.

⁸Yrome typoetory tō otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase eya xine,

—Oty katoh wyi pyra oexirykō poko oturūko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matohu, tykase Jezu eya xine.

⁹—Tuarō pyra ro rukuh matohu? Pake hkopyra imoihmākō autuhmapoase onenerykōme. 5me rokē wyi pitiko nae mexiatose. Yrome tytohtohkase ahtao ya tuhke toehse. Mame imoihmākō tōtuhse, 5.000 motye. Mame tōtuhkehse toto ahtao, otāto ruto pehme manymyatohse ropa wyi akoīpyry, tōsē inamatyã maro? ¹⁰Moromeīpo 4.000mākō autuhmapoase ropa. 7me rokē wyi pitiko nae nexiase. Moraramē otāto ruto mypehkatose, wyi akoīpyry ke? tykase Jezu eya xine. ¹¹—Jomiry onetara sã matose. Wyi poko pyra oturūko akene. Tuarō ehtoko parixeu tō namorepary poko, satuseu tō namorepary poko roropa, ykano. Kure osekarōko toh mã repe tyrypyrykō poko ro tahtao xine.

¹²Moraramē tuaro toehse ropa toto Jezu poetory tomo. Wyi poko tomeseke toto ehtoh poko toto anamorepara Jezu kynexine. Yrome parixeu tō namorepatoh poko, satuseu tō namorepatoh poko roropa turuse toto Jezu a. Moro poko tuarōtase ropa toto.

Peturu nurutopōpyry Jezu poko

(Mak 8.27-30; Ruk 9.18-21)

¹³Morotoino typoetory tō maro toytose Jezu Sezarea Piripo pūtokoxi. Mame Jezu tōturuse typoetory tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome onoky nymyry keh jekarōko tarōkō nae? tykase, tōturupose eya xine.

¹⁴—Joãome oekarōko mã toto ahno ēpurihkaneme, tykase toto. —Imehnō Eriame oekarōko roropa mã toto. Imehnō roropa Jeremiamē oekarōko

roropa mǎ toto. Imehnō otarāme urutōme Ritonōpo poe oekarōko mǎ toto, tykase Jezu poetyory tō eya.

¹⁵—Amarokōke, onokyme roropa jekarōko matou? tykase Jezu eya xine, typoetyory tomo a.

¹⁶Ynara tykase Ximāo Peturu eya,

—Ritonōpo nymenekahpyryme mase, iirypyrymākō kurākaneme. Ritonōpo mūkurume nymyry mase, tykase Peturu eya.

¹⁷Ynara tykase Jezu eya,

—Ÿ zaerohxo rukuh ma Ximāo, João mūkuru. Juaro oexiry imehnō poe pyra mana. Imehnō namorepatopōpyry poe pyra mase juaro. Papa kapuaō poe juaro toehse mase. ¹⁸Juaro oehtoh mekaroya. Naeroro awaro jehtoh ekaroxi oya. Oesety, “Peturu,” kary, “Topu pitiko,” kary. Topu onytyorōmara imehnō mana. Moro saaro jenetuputyry oya onytyorōmara imehnō mǎ exīko, yronomyryme jenetuputyryke oya. Morarame asā emero ypoetyory tō orēpyra tyrīko ase, yronomyryme jenetuputyryhtao eya xine. Mame orēpyra exikehpyra mǎ toto toorikyrykō ponāmero, tykase Jezu eya. ¹⁹—Tapyi erase sǎ exīko roropa mase. Tapyi esē ytoryhtao soroto ekarōko erase a mana. Moro saaro tosēkōme Ritonōpo enetupuhnanō esēme orīko ase. Morara toehse awahtao ypoe imehnō zurūko mase toto esēme samo. Mame, “Senohne poko pyra sehtone,” karyhtao oya sero nono po, Ritonōpo poe morara exīko matose, ipoko pyra. Yrome, “Senohne kure tyriry kyya xine,” karyhtao oya sero nono po, Ritonōpo poe morohne tyrīko matose.

²⁰Mame ynara tykase Jezu typoetyory tomo a,

—Onekaropyra ehtoko imehnomo a Ritonōpo nymenekahpyryme jehtoh poko, seropōkō kurākaneme, tykase.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry

(Mak 8.31–9.1; Ruk 9.22-27)

²¹Morotoino typoetyory zurupitone Jezu toorikyry poko. Ynara tykase ynororo,

—Jerusarē pona ytōko ase Ritonōpo omi poe. Moroto jahtao yryhmāko ju-teu tō esē mana, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō roropa, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō roropa. Mame jetapapōko mǎ toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao ešemānōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²²Morarame imehnō myhtoino Jezu tarose Peturu a zurutohme takorony a tōturutoh samo. Ynara tykase ynororo,

—Morara kara exiko Jezu. Ritonōpo sātā oetapapopyra mana. Orihpyra sātā mase, tykase Peturu eya.

²³Yrome toeramase Jezu Peturu a. Ynara tykase ynororo eya,

—Mynyhme exiko! Joroko tamuru sǎ mase. Jakorekehkāko mase. Āmoreme rokē morohne poko osenetupuhnōko mase ahnome oexiryke. Yrome Ritonōpo poe pyra ōsenetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

²⁴Mame ynara tykase Jezu typoetyory tomo a,

—Ymaro oytorykō se awahtao xine openetatohkō irumekatoko. Oorikyrykō ymaro enetupuhtoko oorypyrykō poko. Mame ymaro rokē ehmaropa, tykase ynororo. ²⁵—Osepyno awahtao xine orihnōko ro matose. Yrome ypoetyoryme awahtao xine oorikyrykō zuno pyra matose. Jomipona roropa awahtao xine orihp̄yme exīko matose, enara. ²⁶Otara āko matou senohne emero omōkomorykōme toehse ahtao oorikyrykō ke rokē epehmatohme? Arypyra, toiparo rokē morohne esēme exīko matose, oorikyrykō ke epehmāko matose. Onykenāpara roropa ekurehnōko matose. Morararo

orihpyra oehtohkō onepehmara mā omōkomorykomo. Otinerūkō roropa ipune pyra mana, tykase Jezu eya xine. ²⁷—Kapu ae Ayhtohpyry ase sero nono pona. Imeipo orēpyra oehnōko ropa ase tuisamehxo Papa jamitunuru maro, Papa nenyohyā maro roropa. Morara ahtao seropōkō epehmāko ase, emero porehme, toto nyrihpyry epehpyryme. ²⁸Etatoko pahne, toitoine matose Kapu ae Ayhtohpyry enēko. Tuisame aexiry enēko matose orihpyra ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

**Jezu maro Moeze
ehtopōpyry Eria maro**

(Mak 9.2-13; Ruk 9.28-36)

17 Morarame 6me tōmehse ahtao typoetory tarose Jezu a oseruao rokene. Kaetokō pona tarose toto, ypy pona. Peturu tō tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara. ²Mame tanyhtase ynororo, saeremā sã toehse ynororo toto neneryme. Ēmyty zemimā sã toehse, xixi samo. Zupō roropa karimutume toehse, saerehkane samo toto neneryme. ³Mame Jezu maro Moeze tō tonese eya xine, Eria maro. Oturūko toh kynexine Jezu maro. ⁴Mame ynara tykase Peturu Jezu a,

—Jezu, kure sytatose taro. Ise awahtao tapyi pitiko amoxi oseruao, axi-
tao rokene, toiro atapyime, toiro Moeze
tapyime, toiro Eria tapyime, enara
ehtohme, tykase Peturu.

⁵Yrome autururuhtao ro akurū tooehse, putokane. Mame omi totase toto a akuru htae. Ynara tykase,

—Umūkuru nymyry mosero, umūkuru kurano, yzamaro exikety. Mose omiry etatoko, tykase omi kaino.

⁶Mame Ritonōpo omiry etaryke tyya xine tōserehse Jezu poetory tomo. Nono pona toepukase toto pohme. ⁷Mame typoetory tomo a toytose Jezu. Tapose toto eya.

—Ōwōtoko ropa ty. Oserehpyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

⁸Morara exiryke tōsenuhmase ropa toh repe. Yrome mokaro onenepyra ropa toh kynexine. Jezu rokē tonese eya xine.

⁹Mame toto yhtory ropahtao ypy poe ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Imehnō onurupyra ehtoko aporo onenehpyrykō poko. Tōsemāse ropa jah-
tao rokē imehnō zurutoko, tykase Jezu
eya xine.

¹⁰Mame ynara tykase toto Jezu a,

—Oty katoh ynara āko Moeze omihpyry poko amorepatōkō nae, “Eria oehnōko mana osemazuhme,” āko? tykase toto, tōturupose Jezu a. Mame ynara tykase Jezu eya xine,

¹¹—Zae ro mā toto, Eria oepyry poko osemazuhme, seropōkō tuarōtanohpose kapu ae aeypyryry poko, tykase Jezu eya xine. ¹²—Yrome ynara āko ase oya xine, Eria tooehse mana pake. Yrome onenetupuhpyra seropōkō nexiase. Tyryryhmase ynororo eya xine. Mokyro ryhmatopōpyry sã Kapu ae Ayhtohpyry roropa ryhmāko mā toto, tykase Jezu typoetory tomo a.

¹³Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse toto a. João ahno ĕpurihkane poko Jezu otururu tone-
tupuhse eya xine.

**Poeto kurākatopōpyry
ropa poko Jezu a**

(Mak 9.14-29; Ruk 9.37-43a)

¹⁴Morarame imoihmākomo a toytose ropa toto. Mame orutua toytose Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ĕpataka. ¹⁵Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ajohpāme sã umūkuru poko oenupunakohxo. Epuepukāko mana. Tuhke toepukase ynororo apoto htaka, tuna kuaka, enara. ¹⁶Mose enehno opoetory tomo a repe. Yrome onukurākasaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya,

—Onenetupuhpyra ro matose azahkuru oexirykōke. Okynā amaro xine ywy repe, yrome jenetupuhpyra ro matose. Typenekehse ywy opoko xine. Omūkuru enehko ya, tykase Jezu.

¹⁸ Mame zae joroko tutūtanohpose ropa Jezu a. Joroko tutūtase ahtao mokyro ae kure toehse ropa mōtoino rokene, joroko ke taōkemÿpo.

¹⁹ Morarame imoihmākō maro pyra Jezu ahtao ipoetory tō toytose eya.

—Oty katoh yna omi poe joroko tūtara ropa kynako? tykase toto Jezu a.

²⁰ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Pitiko rokē jenetuputyryke oya xine tūtara joroko kynako, ōmipona xine pyra kynako. Etatoko pahne, jenetuputyry oya xine pitiko repe, moxitatu puhturu sã repe. Yrome jenetuputyryhtao oya xine, ynara āko matose sero ypy netaryme, “Ytoko esyryhmako mōtona,” āko matose. Mame ōmi poe xine esyryhmāko mana. Emero tyriry waro exiko matose.

²¹ Yrome yronymyryme ōtururukohtao rokē Ritonōpo maro otuhpyra roropa awahtao xine ōtururukohtao, morara awahtao xine rokē mokaohne tūtanohpōko ropa matose. Māpyra yronymyryme oturupyra awahtao xine Ritonōpo a joroko tō onutūtanohpopyra ropa matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry

(Mak 9.30-32; Ruk 9.43b-45)

²² Morarame Karirea po tōximōse ropa toto, Jezu maro ipoetory tomo. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mā toto imehnomo a. ²³ Jetapāko mā toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao jēmākapōko ropa Ritonōpo mana, tykase.

Mame toemynyhmase toto, ipoetory tomo, yronymyryme.

Tineru pitiko ekarory poko Ritonōpo maro oturutoh tinerūme

²⁴ Morarame Jezu toytose Kapanāni pona typoetory tō maro. Mame moroto tineru apoine toytose Peturu a tineru pitiko apoitohme Ritonōpo maro oturutoh tinerūme. Toipe juteu tomo, emero jeimamyryae tineru pitiko epehmāko tineru apoine a Ritonōpo maro oturutoh kurākatohme. Mame ynara tykase tineru apoine Peturu a.

—Ritonōpo maro oturutoh kurākatoh epehmāko oesēkō nae? tykase, tōturu-pose eya.

²⁵ —ÿ, tykase Peturu. —Epehmāko mana.

Mame tapyi taka tomōse ahtao ynara tykase Jezu Peturu a,

—Ximāo, otara āko ma? Onokākomo a tineru epehmapōko seropōkō tuisary tō nae, tyekyry tomo a, imehnomo a? tykase Jezu, tōturupose.

²⁶ —Imehnomo a, tykase Peturu. Ynara tykase Jezu,

—Morara ahtao jekyry onepehmara mana. Imūkuru tō roropa onepehmara mana. Ritonōpo mūkurume ase. Naeroro ya tineru onepehmapopyra mā toto, tykase. ²⁷ —Yrome tohne mokaro riry se pyra sytatose. Morara exiryke kana anyse ytoko ikuhpo kuaka. Mame osemazuhme kana tanÿse oya ahtao, itaka eneko. Tineru enēko mase itao. Moro tineru aroko tineru apoine a, Ritonōpo maro oturutoh tinerūme, onekaroryme ynekaroryme, enara, tykase Jezu eya.

Tuisame ehtoh poko

(Mak 9.33-37; Ruk 9.46-48)

18 Morarame ipoetory tō toehse Jezu a ekaropose,

—Onoky tuisamehxo exiko nae Ritonōpo esao? tykase toto tōturupose.

²Mokaro omiry etaryke Jezu a poeto tykohmase tyya. Xikihme tyrise eya mokaro neneryme. ³Mame ynara tykase ynororo eya xine,

—Etatoko pahne, etyorōmara awahtao xine omōsaromepyra matose Ritonōpo esaka. Yrome oetyorōmarykōhtao, poeto pitiko sā toehse awahtao xine, omōnōko matose Ritonōpo esaka, tykase. ⁴—Imehnō poetoryme sā toehse awahtao xine, mose poeto samo, imehxo exīko ropa matose Ritonōpo esao. ⁵Mame jomī poe, poeto pitiko mose panō pyno awahtao xine, ypyno roropa matose, tykase Jezu.

Imehnō kukuru poko iirypyryme aehtohkōme

(Mak 9.42-48; Ruk 17.1-2)

⁶—Yrome poeto pitiko jenetupuhpitoryhtao tosēme. Mame mokyro tyoro amoreparyhtao oya xine urumekatohme ropa eya popyra matose ipunaka. Awānohtorōko roropa Ritonōpo mana. Kurehxo oya xine exiry topu konōto mykyry opymyrykō ae onerymapotohkōme tuna kurohtaka, poeto pitiko onenekunohpyra ro awahtao xine. Popyrahxo oya xine exīko poeto pitiko tonekunohse oya xine ahtao. Awānohtorōko Ritonōpo mana. ⁷Sero nono po iirypyryme imehnō riponanō nae. Urumekapōko mā toto oya xine, oorypyrykō poko rokē oehtohkōme. Toipe toh mā repe. Yrome mokaro wānohnōko itamurume Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

⁸—Oemarykō pokoino urumekary se awahtao xine ihkohtoko ipahtohme. Morararo opupurukomo. Opupurukō pokoino urumekary se awahtao xine ihkohtoko ipahtohme. Kurehxo Ritonōpo esaka omomyrykō etone tomahke. Popyra mā oya xine apotoimo htaka omomyrykō osetato ro oemarykō exiryke, ezehpy htaka. Kurehxo roropa

oya xine Ritonōpo esaka omomyrykō etone tupuhke awahtao xine. Popyra mā oya xine apotoimo htaka omomyrykō opupurukō osetato exiryke. ⁹Oenurukomo a urumekaporyhtao toutoko ipahtohme. Kurehxo oya xine Ritonōpo esaka omomyrykō etone tonure awahtao xine. Popyra mā oya xine omomyrykō apotoimo htaka osetato ro tonure awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Kaneru mūkuru itatyhpyry

(Ruk 15.3-7)

¹⁰—Tomeseke ehtoko, “Poeto kahpyry,” kara ehtoko poeto pitiko poko. Ritonōpo nenyohyā poeto pitiko akorehmāko mā toto. Etatoko pahne, mokaro torēnase Ritonōpo ēpataka toytorykō poko. Papa kapuaō ēpataka toytorykō poko, tykase Jezu. ¹¹(Kapu ae Ayhtohpyry tooehse sero pona, iirypyrymākō pynanohse. Itahtyā sā iirypyrymākō mana.)

¹²—Etatoko pahne, tuhke tokyke kaneru esē mana. 100me eky tō mā otarāme. Mame otara āko nae toiro toky tytahse ahtao? Ynara āko mā otarāme, “Jeky tō nomōko ase aporo taro ona po, toto otukuruhtao,” āko mana. Mame ytōko mā ynororo, itatyhpyry zupise ropa. ¹³Mame toky tonese ropa ahtao tākye exīko ropa mana itatyhpyry tonese ropa tyya exiryke. Yrome imoihmākō enery poko tākye hkopyra mana tahpyra toto exiryke. ¹⁴Moro saaro Omy kapuaō mana. Poeto pitiko otuenikary se pyra mā ipunaka. Toto pynanopyry se ynororo mane tymaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Ākorō akorehmary poko iirypyryme toehse ahtao

¹⁵—Mame imep̄y iirypyryme toehse ahtao, ytoko eya oturuse, iirypyry poko. Tokare pyra oturutoko eya aporo,

toiroro imaro. Mame òmiry etaryhtao eya, tyrypyry rumekaryhtao roropa eya oepeme exiko ropa mana. Ākoròme roropa exiko mana. ¹⁶Yrome òmiry etary se pyra ahtao, amaro imepÿ aroko, otarāme toiro otarāme asakoro, òmiry etaneme, ākorehmaneme roropa. “Asakoro ahtao ipune, oseruao ahtao roropa ipune,” āko Ritonòpo omiry. ¹⁷Yrome òmiryko etary se pyra ahtao ypoetry tō zurutoko, oximòme toto ahtao. Mame oximòmakō omiry etary se pyra ahtao, azahkuru nymyry mokyro mana. Tyrypyry rumekary se pyra mana. Naeroro ypoetryme pyra mana, tykase Jezu eya xine.

Otytyko popyra ekarory poko

¹⁸—Etatoko pahne, otytyko popyra ekaroryhtao oya xine iiryryryme exiryke, morararo ekaròko Ritonòpo mana iiryryryme ro. Yrome otytyko poko kure iiryryryme pyra ekaroryhtao oya xine morararo iiryryryme pyra ekaròko Ritonòpo mana, tykase Jezu eya xine.

¹⁹—Tyoro roropa, atae awahtao xine òtururukohtao Ritonòpo a sero nono po òmiryko etāko Ritonòpo mana. Mame ise oehtohkō riko Papa kapuaō mana. ²⁰Oximòme toehse awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa, amaro xine ase, tuhke pyra awahtao xine ro, otarāme asakoro rokē awahtao xine, otarāme oseruao, amaro xine ro ase.

Imehnō rypyry poko wenikehtohme ropa

²¹Morarame Peturu toytose Jezu a ekaropose. Ynara tykase ynororo eya.

—Tuisa, oturupose oehno oya. Otarāme imepÿ yryhmāko mana. Ykerekerehmāko mana. Yzehno exiko mana. Mame osepeme se ropa exiko mana ajoajohpe toehxipo. “Yzehno pyra exiko ajoahpāme samo,” āko ya

mana. “ÿ, oty kara hnae,” āko ywy eya. “Moro poko wenikehnōko ase, oorypyry poko.” Mame wāto ropa pixo ajoajohpe exiko ropa mana. Moromeipo oehnōko ropa mana jepeme toehthome ropa. Otāto kure morara rypyry korokary ototomose, 7me? tykase Peturu, tōturupose.

²²—Arypyra, tykase Jezu eya. —7me imepÿ rypyry a tuenikehse awahtao kure repe. Yrome tuhke rokē azahkuru toehse oya imepÿ ahtao, mame tyrypyry rumekary se ropa toehse ahtao ekurākako ropa imaro, ekuhpÿme, tykase Jezu eya. ²³—Ynara exiryke, oesēkōme Ritonòpo exiry ynara sã mana, pata konōto esē samo. Mokyro typoetry tomo a epehmapory se toehse, pata esemy. “Ytinerū epehmapōko ase ypoetry tomo a emero porehme,” tykase ynororo. ²⁴Mame okynā pyra toiro ipoetry tonehse eya xine pata esē ēpataka, tuhke tineru onepehmara ro exikety kynexine, miriāo motye. ²⁵Yrome tytineruke pyra kynexine ynororo. Morara exiryke onepehmara kynexine. Naeroro ynara tykase esemy, “Mose ekarotoko imehnō namotome aehtohme tineru apoitohme epehpyryme, ynororo, ipyty, ipenomo, imōkomory. Emero porehme ekarotoko tineru apoitohme jepehmatohme ropa,” tykase ynororo pata esemy. ²⁶Mame tosekumuru po typorohse mokyro tosē ēpataka. Ynara tykase, “Atarypopyra exiko ypoko ajoahpāme samo. Oepehmāko ro ase emero porehme,” tykase ynororo eya.

²⁷—Mame nupunato typoetry tonese pata esemy a. Typynanohse ropa eya. Ynara tykase ynororo typoetry a, “Ywy roro epehmāko ase. Ytoko ropa. ‘Onepehmara rohxo hano,’ kara exiko,” tykase typoetry a pata esemy. ²⁸Mame mokyro tutūtase ropa tākye, onepehmapopyra tosē toehse exiryke.

Yrome toytory ropahntao imep̄y tonese eya, topehmara exikety roropa tonese. Mame ynara tykase ynororo eya, “Otarā ahtao jepehmāko mah?” tykase eya rahkene. Tuhke pyra inepemary kynexine repe, pitiko rokene. Yrome esenary poko tapoise eya topehmara exiryke. Tosenakorōkorōmase eya epehpyry sato a jehno toehse toexiryke. “Axīke kuepehmako emero porehme,” tykase ynororo eya.

²⁹—Mame tosekumuru po typorohse mokyro, mokyro ēpataka. Ynara tykase ynororo eya, “Jesenakorōkorōmara exiko. Kurumekako ropa ajohpāme samo. Oepemāko ro ase emero,” tykase ynororo eya.

³⁰—Yrome mokyro omiry onetap̄y s̄a toehse, jehno toexiryke. Eya tōmapose āpuruhpyry taka topehmara exiryke.

³¹Mame moro eneryke tyya xine imehnō erohketō tākye pyra toehse. Tosēkō zuruse toytose toto, pata esē zuruse. Emero tynenehpyrykō tokarose eya.

³²Mame toto omiry etaryke tyya typoetory xihpyry tonehpose ropa tyya. Ynara tykase ynororo eya, “Ypoetory kahpyry mase. Tuhke tineru onepehmara mexiase ya, miriāo motye. Yrome, ywy roro epehmāko ase, ase oya repe. ‘Onepehmara rohxo hano,’ kara ke exiko, ase oya repe. ³³Naeroro kure imehnō pyno roropa oexiry, opyno jeh-topōpyry samo,” tykase pata esemy ty-poetory a.

³⁴—Morarame typoetory zehno toehse ynororo yronomyrme. Āpuruhpyry taka tōmapose eya, aetuarimatohme topehmara exiryke roropa, moro epehmatohme emero porehme, tykase Jezu.

³⁵—Mokyro saaro Papa kapuaō mana. Otuarimapotoryko mana emero porehme imehnō rypyry poko oweniketyrykō se pyra awahtao xine okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

Typyxiākō rumekary poko iniokomo a

(Mak 10.1-12)

19 Morarame moro poko tōturukehse Jezu ahtao Karireā poe k̄ytone ropa juteu tō esaka ropa Jutea pona, Joatāo mōpozakoxi. ²Imoihmākō imaro toytose. Mame tukurākase ropa toto eya moroto.

³Morarame parixeu tō toytose eya oturupose. Azahkuru aexiry enery se toh kynexine repe, ihxirotohme repe. Morara exiryke ynara tykase toto eya, —Zaero sytatou kypxyiākō rumekaryhtao kyya xine kuamoreme xine irumekary se toehse kuahtao xihne? Otara āko Ritonōpo nae morara exinohtaho? tykase toto.

⁴Ynara tykase Jezu,

—Ritonōpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tymerose pake, “Emero tyrise ahtao Ritonōpo a, orutua tyrise eya nohpo maro.” ⁵Mame ynara tykase ynororo, “Naeroro orutua tumy rumekāko mana, tyse rumekāko roropa mana tpyty maro rokē toehtohme. Mame mokaro asakoro toiro pū s̄a exiko mana, tpyty maro rokene,” tykase Ritonōpo toto poko. ⁶Naeroro osetyoro pyra mā toto. Osepūme rokē mā toto tpyty maro. Oximaro tyripose Ritonōpo a exiryke oxirumekara toh mana, tykase Jezu toto a.

⁷Ynara tykase parixeu tō eya,

—Morara ahtao oty katohme Moeze a pape tymeropose? Ynara tykase ynororo pake, “Opyty rumekary se awahtao xine pape imerotoko moro poko. Mame pape ke rokē opyt̄pyry kō aropoko ropa owinoino xine.” Morara tymerose Moeze a pake, tykase toto Jezu a.

⁸Ynara tykase Jezu eya xine,

—Oupuhpyrykō tūpore exiryke morara tymerose Moeze a. Ritonōpo omiry onenetupuhpyra oexirykōke.

Yrome osemazuhme emero tyriryhtao Ritonôpo a, opyxiäkõ rumekapory se pyra Ritonôpo kynexine. ⁹Etatoko pahne opyxiäkõ kure rokẽ ahtao oya xine, imehnõ orutua poko pyra roropa ynororo ahtao, mame irumekaryhtao oya xine, imepÿ apoitohme oya xine opyty myakãme, popyra matose ipunaka. Iirypyryme matose, tykase Jezu eya xine.

¹⁰Ynara tykase ipoetory tomo,

—Morara ahtao kurehxo pytara kuexirykomo, tykase toto.

¹¹—ÿ, tykase Jezu. —Otarãme kurehxo oya xine pytara oexirykomo. Yrome toitoine rokẽ Ritonôpo poe pytara matose, emero pyra, tykase eya xine. ¹²—Oxisã pyra matose. Tpytary se pyra exiketõ nae tomukase toexirykõke. Imehnõ toipe moinoro tonurutopõpyrykõ poero tpytarykõ se pyra mã toto. Imehnõ roropa Ritonôpo enetuputyryke tyya xine tutuisarykõme pytara mã toto Ritonôpo poko rokẽ toehtokõme. Moro waro awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Kure poetohti ritopõpyry poko Jezu a

(Mak 10.13-16; Ruk 18.15-17)

¹³Morarame imehnomo a typoenõkõ tonehse Jezu a, zupuhpyrykõ apotohme eya. Typoenõkõ poko Jezu otururu etary se roropa toh kynexine Ritonôpo a. Mame toto eneryke tyya xine Jezu poetory tomo a turuse toto Jezu onerekohmara toto ehtohme. ¹⁴Yrome toto omiry etaryke tyya ynara tykase Jezu,

—Ah poetohti noehno ya. Asaropou ropa kehne. Poetohti a roropa tosary ekarõko Ritonôpo mana, toto esaryme, tykase Jezu toto a.

¹⁵Mame tomary tyrise poetohti zuhpokoxi. Morotoino toytose ropa ynororo imepÿ pona.

Tymõkomoke itamurume nuasemã ehtopõpyry

(Mak 10.17-31; Ruk 18.18-30)

¹⁶Mame orutua toytose eya, amorepatõme Jezu enetuputyryke tyya. Ynara tykase ynororo,

—Tamuxi, otara äko hano kure jehtohme, jũme orihpÿme jehtohme? tykase.

¹⁷Ynara tykase Jezu eya,

—Oty katohme kure ehtoh poko ekaropõko ma ya? Toiro rokẽ kure exikety mana. Orihpÿme oexiry se awahtao Ritonôpo nymeropohpyry omipona exiko, tykase Jezu eya.

¹⁸—Oty moro Ritonôpo nymeropohpyry? tykase, tõturupose eya. Ynara tykase Jezu,

—Imehnõ onetapara ehtoko. Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko. Ematonara ehtoko. Onekunohto pyra ehtoko. ¹⁹Kure rokẽ omykõ tyritoko, asakõ roropa kure rokẽ tyritoko. Te, imehnõ pyno ehtoko osepyno oexirykõ samo, tykase Jezu eya.

²⁰—Moinoro ywy morohne omipona ase toehse poetome ro jahtao, tykase ynororo. —Yrome oty riry se ropa ke hano kure nymyry jehtohme? tykase.

²¹Ynara tykase Jezu eya,

—Kure nymyry se awahtao omõkomory ekamota emero pohme tineru poko. Mame otinerũ ekarota tymõkomokãkara a. Morara awahtao tymõkomoke exiko ropa mase Ritonôpo esao, tykase Jezu eya. —Mame tokamose oya emero ahtao moehtase ropa ya, ymaro oytotohme, tykase Jezu eya.

²²Morara kary etaryke tyya toeramase ropa ynororo. Toemynyhmase yronymyryme tuhke tymõkomoke toexiryke.

²³Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a.

—Etatoko pahne, tupime kuhse tymōkomokā omomyry Ritonōpo esaka. Tytinerū pyno toexirykōke, tosēme Ritonōpo onenetupuhpyra mā toto, tykase Jezu eya xine. ²⁴—Etatoko pahne, kameru kawaru sā konōto. Jawi eutary pitiko sā mana. Morara exiryke kameru jawi eutary aka omōpyra, ipune pyra exiryke. Moro saaro tymōkomokā omōpyra mā toto Ritonōpo esaka, tosēkōme Ritonōpo onyripyra toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

²⁵ Morara kary etaryke tyya xine,

—To! tykase toto, Jezu poetory tomo. —Morara ahtao onokākō Ritonōpo poetoryme exīko nahe? tykase toto, tōturu-
pose eya.

²⁶ Tonese toto Jezu a. Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine,

—Āmoreme xine omōpyra matose Ritonōpo esaka. Yrome Ritonōpo typoetoryme orirykō waro mana, emero tyriry waro Ritonōpo exiryke, tykase Jezu eya xine.

²⁷ Mame ynara tykase Peturu,

—Etako pahne, emero turumekase yna a, amaro yna ytotohme, oty apoiko ynana imeīpo? tykase ynororo Jezu a.

²⁸ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Etatoko pahne, Kapu ae Ayhtohpyry tuisa konōtome toehse ahtao porohnōko mana tapō pona. Morara ahtao amarokō roropa tuisame exīko matose ymaro, Izyraeu tō esēme. Mame āpōkō pona porohnōko matose zae pyra exiketō apiakananōme, tykase Jezu typoetory tomo a. ²⁹—Morararo emero jomipona exiketō tytapyīkō turumekase ahtao tyya xine, takorōkō turumekase ahtao te, toryxirykō turumekase ahtao, tummykō turumekase ahtao, tysekō roropa turumekase ahtao, typoenō turumekase ahtao, tosarykō roropa turumekase tyya xine ahtao ypokoino, jomipona ehtohme roropa, tuhke kuhse apoiko ropa mā

toto. Mame orihpŷme exīko roropa mā toto jūme, tykase Jezu eya xine. ³⁰—Mame tuisamehxo exiketō tuhke tuisame pyra exīko mana. Morararo tuisame pyra exiketō tuhke tuisame exīko mana, enara, tykase Jezu toto a.

Tupito poko erohketō ehtopōpyry

20 Mame ynara tykase roropa Jezu, —Ritonōpo enetuputyry oya xine oesēkōme tyoro sā roropa mana. Tupito esē sā mana, uwa arykahpyry esē samo. Pakeimo mokyro toytose, erohketō eahmase tutupi poko toto erohtohme.

²—“Oepehmatorŷko ase. Oerohtamitukō ekarōko ase toiro tineru,” tykase ynororo eya xine. Mame taropose toto eya tutupi pona, aherohtohkōme. ³Mame toytose ropa ynororo pata rānaka ropa osepekahtoh taka ropa xixi tōnuhsehxo ahtao. Mame imehnō roropa tonese eya tehme rokē toto. ⁴“Erohtatoko utupi pona ynarykahpyry uwa pokona. Oepehmatorŷko ase,” tykase ynororo eya xine.

⁵—Morara exiryke toytose roropa toto tupito pona. Mame tāxiahtao toytose ropa ynororo imehnō erohpyra exiketō rohmanohpose ropa tutupi poko. Morara tyrise ropa eya xixi tywykahme ahtao. ⁶Mame xixi ituperyme exisasaka ahtao toytose ropa ynororo pata rānaka ropa. Erohpyra exiketō tonese ropa eya, “Oty katoh tehme rokē kohmānōko matou?” tykase ynororo toto a, tōturupose.

⁷—“Ÿ, toerohtohke pyra yna exiryke,” tykase toto eya. “Tyrohmanohponeke pyra yna exiryke roropa,” tykase toto. Ynara tykase tupito esemy eya xine, “Morara ahtao ytotoke utupi pona. Erohtatoko,” tykase ynororo eya xine.

⁸—Morarame tykohmāse ahtao tupito esemy a typoetory tykohmase tyya, “Erohketō ikohmako, toto epehmatohme oya,” tykase ynororo.

“Ynara epehmako toto. Okomino aerohtyā epehmako osemazuhme. Mame osemazuhme aerohtyā okomino epehmako,” tykase tupito esemy typoetory a.

⁹—Morarame okomino aerohtyā tooehse ahtao topehmase toto eya xine toiro ēmepyryae erohtamitu ke. ¹⁰Mame osemazuhme aerohtyā tooehse ahtao topehpyrykō poko tōsenetupuhse toto. “Otarāme itamurumehxo yna epehmāko mana,” tykase toh repe tukurohtao xine. Yrome morararo topehmase toto, mokaro epehmatopōpyry saaro. ¹¹Mame toerohtamitukō tapoise tyya xine ahtao, tupito ešē tykerekereapitose toto a. ¹²“Oty katoh oxisā kuepehmatoryko nae? Okomino aerohtyā toiro pitiko rokē toerohse toh repe. Yrome morararo topehmase toto,” tykase toto. “Kymarokō toerohsehxo itamurume repe. Toiparo rokē xixi tyrohse kyya xine. Mokaro saaro topehmase kymarokomo,” tykase toto.

¹³—Toiro tykerekere mane a ynara tykase tupito esemy, “Etako pahne jepe, oenekunohpyra xine reh ahse. ‘Toiro ēmepyry oerohtamitukō ekarōko ase,’ ykā puh oya xine. Mame, ‘ÿ, morara ahtao kure,’ mykatou ya. ¹⁴Morara exiryke oepehpyrykō apoitatoko atapyikō taka oytotohkōme ropa. Moxiā toahmase ya okomino, toto erohtohme roropa. Yrome toto epehpyry morararo oepehmatopōpyrykō saaro. ¹⁵Morara jahtao zaero ase. Ytinerū ekarory se jahtao ekarōko ase, ytinerūme exiryke. Imehnō zumoxike hmatohu toto epehmaryke ya, eya xine ytinerū ekaroryke ya?” tykase eya tupito esemy, tykase Jezu eya xine.

¹⁶Morarame ynara tykase ropa Jezu, —Moro saaro otuisarykōme Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine. Tuhke etyhpyryme Ritonōpo enetupuhnanō tu-

isamehxo exīko mā toto. Tuhke tuisame aehtyā tuisame pyra exīko roropa mā toto, tykase Jezu toto a.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry ropa

(Mak 10.32-34; Ruk 18.31-34)

¹⁷Mame Jezu toytoryhtao osemae Jerusarē pona, typoetory tō maro tōturuse, toiroro tahtao, 12mākō maro rokē tahtao. ¹⁸Ynara tykase ynororo eya xine, —Etatoko pahne, Jerusarē pona ytōko sytatose. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mā toto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a, enara. Jetapapory se exīko mā toto oximōme. ¹⁹Mame jekarōko mā toto imehnomo a, juteutōkara a. Mame tounohse jahtao eya xine, ypiypipohnōko mā toto. Mame wewe pokona jexixihmapōko mā toto. Orihnōko ase. Yrome oseruao tōmehse ahtao jēsemākapōko ropa Papa mana, tykase Jezu eya xine.

Jēkō nekaropotopōpyry

(Mak 10.35-45)

²⁰Mame Zepeteu mūkuru ē toytose Jezu a tumūkuru tō maro asakoro. Tupue toehse ynororo Jezu ēpataka. Mame ynara tykase eya,

—Ohpetu se hano ajohpāme samo, tykase.

²¹—Oty se hma? tykase Jezu eya.

—Moxiā umūkuru tō asakoro tuisame tyriko toto, amaro, tuisa konōtome toehse awahtao, toiro āpotunuru wino, toiro opoozery wino, enara, tykase nohpo eya.

²²Mame ynara tykase Jezu eya,

—Onekaropohpyry waro pyra matose, jokuru ē sasaka ase. Jokuru enyry se roropa matohu? tykase Jezu eya xine.

—ÿ, tykase toto, —enyry se ynanase, tykase toto.

²³Toorikyry poko morara tykase Jezu toto a repe. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. “Jokuru enyry se hmatou?” tykase eya xine repe. Yrome, “Oorikyrykō se hmatou,” āko kynexine toto a repe. Morarama ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Jokuru ēnōko matose repe. Yrome ymaro tuisame exiketō onyminenakara ase. Papa kapuaō nymenekatyā rokē ymaro tuisame exīko mā toto, tykase Jezu toto a.

²⁴Mame mokaro omihpyry totase tyya xine ahtao, Zepeteu poenō zehno toehse toto, Jezu poetory tō 10mākomo.

²⁵Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase Jezu eya xine,

—Etatoko pahne, seropōkō tuisaryme tahtao xine, tōmipona imehnō rīko mā toto. Typoetoryme imehnō rīko roropa mā toto. Mame typoetory aropōko mā toto. Imehnō enehpōko mā toto, enara.

²⁶Yrome amarokō tyoro exīko matose. Tuisamehxo se awahtao xine imehnō poetoryme sā ehtoko. Imehnō akorehmatoko, tykase Jezu typoetory tomo a. ²⁷—Imehnō esēme se awahtao xine, toto namotome sā ehtoko, ²⁸Kapu ae Ayhtohpyry ehtoh saaro. Kapu ae tooehse ywy xiaro, sero nono pona. Typoetoke pyra sā ywy. Takorehmaneke pyra roropa. Yrome ākorehmase xine oepyase. Orihse roropa oepyase oopyrykō epehmatohme. Ritonōpo poenōme oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Tonurākara kurākatoöpōpyry ropa asakoro

(*Mak 10.46-52; Ruk 18.35-43*)

²⁹Morarama Jeriko poe tutūtase toto ahtao, Jezu tokahmase imoihmākomo a. ³⁰Morarama osema ehpio tonurākara kynexine asakoro. Typorohse rokē toto osema ehpio. Mame Jezu ytory totase tyya xine ahtao, tykohmase toto a,

—Tamuxi! Tawi parŷpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³¹Yrome turuse toto imoihmākomo a, —Mynyhme ehtoko, tykase toto eya xine. Yrome itamurumehxo tykohmase toto a,

—Tamuxi! Tawi parŷpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³²Morarama totypohse Jezu toto zuru-tohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty se hmatou ya, tykase tōturupose eya xine.

³³—Tonure se ropa ynanase, tykase toto eya.

³⁴Mame toto pyno Jezu kynexine. Toto enuru apone. Axī tōsenuhmase ropa toto, tonurāmōpotōkara. Mame Jezu tokahmase eya xine.

Jerusarē pona Jezu ytotopōpyry

(*Mak 11.1-11; Ruk
19.28-40; Jo 12.12-19*)

21 Morarama toytose toto ahtao Jerusarē pona, Pehpaje pona toeporehkase toto, ypy Oriwera ākataka. Mame typoetory taropose Jezu a asakoro, osemazuhme toto ytotohme. ²Ynara tykase eya xine,

—Mō pata pona ytotoko. Moroto jumētū mana tymyhse, tumūkuru maro. Mymyhpokatatose toto. Mame enehnōko matose xiaro ya. ³Mame, “Oty katoh jumētū poko matou?” karyhtao imehnomo a, ynara kahtoko eya xine, “Tuisa ise kynako,” kahtoko. Mame ekarōko toh mā oya xine, tykase Jezu eya xine.

⁴Morara toehse urutō omihpyryae ro. Ynara tykase urutō pake,

⁵“Xiāopōkō zurutoko. Ynara kahtoko eya xine,

‘Oesēkō ytōko oya xine mana.

Tuisa imehxo exikety sā pyra mana.

Jumētū po ytoytōko mana, zumōkara po.

Jumētu mūkuru po ytōko mana, 'kahtoko."

Morara tymerose pake urutono a.

⁶Morara exiryke Jezu omi poe toytose ipoetory. Emero tyrise toto a.

⁷Jumētu tonehse eya xine imūkuru maro ro. Mame tupōkō tyrise eya xine jumētu mypatarānaka, epona Jezu porohthohme. ⁸Mame tupōkō tyrise roropa osema taka imoihmākomo a osema emeporyme, eporo Jezu ytotohme. Marariary panō roropa tapukase tuhākomo a, osema taka tyritohme, kure Jezu ritohme eya xine. ⁹Mame kui kui tykase toto imoihmākomo tākye toexirykōke, osemazuhme ytoketomo Jezu mykapo ytoketomo, enara. Ynara tykase toto,

—Kure Tawi parỹpyry mana. Kure mose tyriko Ritonōpo, ōmi poe aepyhyryme aexiryke. Kure Ritonōpo mana, imehxo, tykase toto.

¹⁰Mame Jerusarē pona toeporehkase Jezu ahtao panaikato rokē toh kynexine, osetato pyra omi.

—Onoky keh mokyro? tykase imehnomo.

¹¹—Tamuxi mokyro, urutono, Jezu Nazarepono, Karirea rānaono, tykase imehnomo, imoihmākomo.

Ritonōpo maro oturutoh taka Jezu ytoto pōpyry

*(Mak 11.15-19; Ruk
19.45-48; Jo 2.13-22)*

¹²Morarame Ritonōpo maro oturutoh taka toytose Jezu. Moro tae osepekahketō tutūtano hpose ropa eya okyno ekamonanō maro. Tineru emetakamananō tinerū typahpose roropa eya apō poe. Meza tō roropa tōtorimase eya. Parutopuruimo ekamonanō apō tō tōtorimase roropa eya. ¹³Mame ynara tykase ynororo eya xine,

—Ynara tymerose Ritonōpo omiryyme, "Ritonōpo maro oturutohme exīko nase

sero," me tymerose repe. Yrome imaro oturutoh tyorōmāko matose, imehnō tinerū ematonanohtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹⁴Morarame tonurākara toytose Jezu a moro taka, jaxiry osetokye exiketō maro. Mame tukurākase ropa toto Jezu a. ¹⁵Mame tohne toehse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. Kurākōkara kurākaryke ropa Jezu a tohne toehse toto. Poetohti omiry etaryke roropa tyya xine tohne toehse toto, ynara karyke poetohti a, "Kure nymyry Tawi parỹpyry mana," karyke toto a. Morara kary etaryke tyya xine tohne toehse toto Moeze omihpyry poko amorepatōkomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro.

¹⁶Morara exiryke ynara tykase toh Jezu a,

—Moxiā omiry onetara hmahno? tykase toto Jezu a.

—Ÿ, etāko ase, tykase Jezu eya xine. —Ritonōpo omiry onysekeremara ro hmatohu sero poko? Ynara āko Ritonōpo omiry, "Poetohti tamorepase ya, enurusenākō maro, 'Kure mase,' katohme toto a ya. Zae roropa mā toto," āko Ritonōpo omiry.

¹⁷Morarame turumekase ropa toto Jezu a. Morotoino toytose ynororo pata poe, Petania pona ropa. Moroto toiro kynēmehne.

Epery zoko orihmapotopōpyry Jezu a

(Mak 11.12-14,20-24)

¹⁸Yrokokoro pakeimo toytory ropa ahtao Jerusarē pona ropa tomitapāse kynexine. ¹⁹Mame otyro zoko tonese osema ehpio. Yrome toytose tahtao eponaro, epery onenepyra tokurehse. Zary rokē tonese. Morara exiryke ynara tykase Jezu,

—Jüme eperytara ropa mase, tykase. Mame morara tykase Jezu exiryke otyro zoko taremäse axiny.

²⁰Moro eneryke tyya xine Jezu poetory tō tōsenuruhkase.

—To! Otāto otyro zoko axī taremäse? tykase toto.

²¹Ynara tykase Jezu eya xine.

—Etatoko pahne, jenetuputyryhtao yronymyryme oya xine ynyrihpyry panō rīko roropa matose. “Nary rokene,” kara awahtao xine roropa, ynyrihpyry motye tyriko roropa matose. Ypy a ynara karyhtao oya xine, “Onuhko, tuna konōto kuaka oepukatohme,” karyhtao oya xine, moro kuaka epukāko mana. ²²Jenetuputyryhtao oya xine, onekaropohpyrykō ekarōko Ritonōpo mā oya xine, otururukohtao imaro, tykase Jezu eya xine.

Onoky omi poe Jezu ehtopōpyry

(Mak 11.27-33; Ruk 20.1-8)

²³Morarame Jezu toytose ropa Ritonōpo maro oturutoh taka. Mame imehnō amoreparyhtao eya Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō toytose eya, juteu tamuxiry tō maro. Ynara tykase toto,

—Onoky omi poe senohne rīko mahno? tykase toto tōturupose.

²⁴Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ywy roropa oturupōko ase oya xine. Jezukuruhtao oya xine ywy roropa ourutoryko ase senohne rihpō poko. ²⁵Onoky omi poe ahno tōpurihkase João a? Ritonōpo omi poe, ahno omi poe? Kuezuh-toko, tykase Jezu eya xine.

Mame tōsezusezuhse rokē toto, oxime rokene.

—Otarā āko sytatou? “Ritonōpo poe,” karyhtao kyya xine ynara kuezuhutoryko mana, “Oty katoh João omiry onenetupuhpyra matohu?” āko kyya xine mana otarāme. ²⁶Yrome, “Ahno omi poe rokene,” karyhtao kyya

xine, imoihmākō kyzehno xine exīko mā toto. Urutōme Ritonōpo poe João tonetupuhse eya xine exiryke, tykase toto oxime rokene.

²⁷Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a,

—Zuaro pyra ynanase, tykase toto.

Ynara tykase Jezu eya xine,

—Morara ahtao ywy roropa jenehpohpō onekaropyra ase oya xine, tykase.

Orutua mūkuru tō poko

²⁸—Etatoko pahne. Orutua kynexine tumükue asakoro. Mame ynara tykase ynororo tumükuru a, osemazuhme aenuruhpyry a, “Aimo erohta tupito poko,” tykase.

²⁹—“Arypyra, akīme ase. Jytory se pyra ase,” tykase ynororo aporo.

—Moromeīpo tōsenetupuhse ropa ynororo. Tupito pona toytose rahkene erohse. ³⁰Morarame zakorony a toytose roropa jūkomo. Morararo tykase ropa ynororo eya, “ÿ, ytōko ase papa,” tykase imūkuru eya repe. Yrome ytopyra tokurehse ynororo. ³¹Morara ahtao onoky tumy omipona kynexine? tykase Jezu eya xine.

—Mokyro osemazuhme aenuruhpyry, tykase toto.

—ÿ, tykase Jezu. —Etatoko pahne, iirypyrymākō omōnōko mā toto Ritonōpo esaka, kowenu tinerū poko erohketomo, orutua kō poko aehtyā roropa. Tosēkōme Ritonōpo enetuputyryke tyya xine omōnōko mā toto, tyrypyrykō turumekase exiryke roropa tyya xine. Yrome amarokō otarāme etyhyryme omōnōko matose enetuputyryhtao oya xine. Otarāme omōpyra matose ekurehnōko onenetupuhpyra oexirykōke. ³²Ynara exiryke, João ahno ēpurihkane toytose oya xine repe, āmorepase xine, Ritonōpo omipona oehtohkōme repe. Yrome aomiry zae exiry

onenetupuhpyra mexiatose. Mokaro a rokē iirypyryme aehtyamo a rokē tonetupuhse ywy. Ritonōpo omipona toehse mā toto. Mame mokaro tonese oya xine repe. Yrome oorypyrykō onurumekara mexiatose. João omiry omipona pyra mexiatose, tykase Jezu eya xine.

Popyra tupito poko erohketō poko

(Mak 12.1-12; Ruk 20.9-19)

³³—Ē imepỹ poko ropa, Ritonōpo enetupuhtohme, tykase Jezu. —Orutua kynexine tupito esemy. Mame uwa zoko tarykase eya tuhke. Apuru tyrise roropa eya tutupi zomye. Mame eutary tahkase eya uwa eukuru euhkatohme. Tapyi tyrise roropa eya kaetoko exikety. Mame axītao rokē tutupi tokarose imehnomo a tineru rokē apoitohme tyya imepỹ pona toytotohme roropa. ³⁴Moraramē uwa eperytatohpo toehse ahtao typoetory imehnō taropose eya tutupi erase tomo a, epery zokonaka apoitohme toto a. ³⁵Yrome mokaro tapoise tupito erase tomo a. Toiro typipohse eya xine itamurume. Toiro totapase eya xine. Imepỹ pona topu tomase roropa eya xine. ³⁶Mame typoetory imehnō taropose ropa eya tuhkehxo. Yrome mokaro tyryhmase roropa tupito erase tomo a. ³⁷Mame etyhyryme tumūkuru taropose eya rahkene. “Umūkuru zuno toh exīko mana umūkurume aexiryke,” tykase ynororo repe. ³⁸Yrome imūkuru tonese tyya xine ahtao ynara tykase tupito erase tō os-eya rokene, “Tupito esē mūkuru mosero. Setapatone. Mame tupito esēme exīko sytatose,” tykase toto.

³⁹—Morara exiryke imūkuru tapoise eya xine. Mame tarose tyya xine ahtao tupito poe totapase eya xine rahkene.

⁴⁰—Moraramē tupito esē toehse ropa ahtao, otara āko hna mokaro a, tupito

erases tomo a? tykase, Jezu a tōturupose eya xine.

⁴¹—Mokaro xityā etapāko sātā mana, tykase toto. —Moraramē tutupi ekarōko imehnomo a mana kurākomo a, tutupi eraseme toto ehtohme. Zae uwa epery apiakāko mā toto toperytase ahtao, tykase toto.

⁴²Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonōpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tymerose mana, “Tapyi risē sā mokyro mana, tapyi rinanō nurumekahpyry samo. ‘Popyra sero nase,’ tykase toh repe. Yrome tapyi nikapuru apoityme toehse kure exiryke, tūpore, jamihme tapyi ehtohme. Morara tyrise Kuesēkomo a. Morara exiryke kure mana. Kyzamaro xine mana,” me tymerose Ritonōpo omiry.

⁴³—Ynara kary se roropa ase oya xine, tōmipona orirykō se Ritonōpo kynexine repe. Yrome aomipona pyra oexirykōke tynekarohpyry oya xine puxihkāko ropa mana imehnomo a ekarotohme ropa. Mame mokaro zae exīko mā toto, Ritonōpo omipona exīko. ⁴⁴Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Yzehno awahtao xine etuarimāko matose topu pona aepukahpyry samo. Yrome ozehno xine jahtao popyrahxo oya xine mana ipunaka. Etuarimakehpyra exīko matose. Topu konōto nutūmahpyry sā roropa matose exīko, tykase Jezu.

⁴⁵Moraramē typoko xine Jezu otururu tonetupuhse parixeu tomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro. ⁴⁶Morara exiryke Jezu apoipory se toh kynexine soutatu tomo a. Yrome imoihmākō zuno toexirykōke anapoipyra tokurehse toto urutōme Jezu ekaroryke imoihmākomo a.

**Otuhtoh konōto ritopōpyry
tuisa mūkuru pytatohme**

(Ruk 14.15-24)

22 Mame enetupuhtohke toto amorepane ropa Jezu. ²Ynara tykase ynororo,

—Ritonōpo enetuputyry oesēkōme ynara sã mana. Pata konōto esē sã mana. Mame otuhtoh konōto tyrise eya tumūkuru erēnatohme. ³Mame typoetory tō taropose eya imehnō eahmatohme toto a, otuhtoh konōto pona toto oehtohme. Yrome otuhtoh konōto pona toytorykō se pyra toehse toto. ⁴Morara exiryke imehnō typoetory tō taropose ropa eya toto eahmatohme ropa, “Ynara kaxitatoko eya xine, ‘Otuhtoh konōto esē oeraximatoryko rokē mana. Pui konōto totapase eya, pui poenō maro. Tōsē itamuraume nae mana. Morara exiryke ehmaropa. Imūkuru erēnary enetokose,’ kaxitoko” tykase typoetory tomo a ynororo. Mame toytose toh rahkene toto eahmase ropa repe.

⁵—Yrome mokaro eahmatyã tuenikaro rokē toh kynexine. Toerohtoh poko rokē torētyke toh kynexine. Toiro tutupī pona toytose. Imepy osepekahtoh taka toytose. ⁶Imehnomo a ipoetory tapoise. Typipohse eya xine. Totapase roropa toto eya xine. ⁷Morara exiryke pata konōto esē toto zehno toehse. Soutatu tō taropose eya typoetory tō mÿpotohme, toto etapahpōkō etapatohme, toto esary zahkapotohme roropa. ⁸Morarama typoetory tykohmase ropa tyya, “Emero tōtyhkase tōsē tōkehko. Yrome otuhketō pyra rokē nase. Mokaro yneahmatyã popyra rokē mã toto. ⁹Morara exiryke ytotoko osema taka. Emero rokē imehnō eahmatatoko xiaro toto oehtohme otuhtoh konōto pona,” tykase ynororo.

¹⁰—Morara exiryke toytose toto osema konōto taka. Mame emero tonehse eya xine, kurākomo, ajoajohpe exiketomo emero rokene. Tapyi konōto tyepehse ahno ke. ¹¹Mame pata konōto esē toytose tytapyi konōto taka tyneahmatyã enese. Mame moro tao toiro orutua tonese eya tupoke kurã ke pyra, erēnatoh ke tupoke pyra. ¹²Mokyro eneryke tyya ynara tykase eya, “Jepe otãto moehno xiaro kurã ke pyra tupoke?” tykase ynororo tōturupose tuisa konōto. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo. ¹³Mame ynara tykase tuisa konōto typoetory tomo a, “Mose imyhtoko emary poko ipupuru poko, enara. Mame ematoko jarãnaka, xinukutumã aka. Tykohmãse rahkene. Moroto xitãko mana, kui kui ãko roropa mana,” tykase pata konōto esemy.

¹⁴Ynara tykase Jezu etyhpymy,

—Tuhke toahmase toh mana, Ritonōpo poetyryme toto ehtohme repe. Yrome tuhke hkopyra tymenekase mana Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

Kowenu tinerũ epehmary poko

(Mak 12.13-17; Ruk 20.20-26)

¹⁵Morarama parixeu tō toytose oximōme rokē tōturutohkōme. Jezu a tōturuporykō se toh kynexine iporemãkapotohme tyya xine, ihxirotohme repe. ¹⁶Mame typoetory tō taropose eya xine Jezu a, Erote epe tō maro. Ynara tykase toto Jezu a,

—Zae rokē yna amorepãko mase. Awaro ynanase. Ritonōpo omiry poko yna amorepãko mase. Torētyke pyra roropa mase opoko. Okerekeremaryhtao imehnomo a oty kara mase. Oenery poko roropa imehnomo a oty kara mase. ¹⁷Morara exiryke yna zuruko õsenetupuhtoh poko. Ritonōpo omiry tyoro mana. Romano kowenu omiry tyoro roropa mana. Morara exiryke ynatinerũ

ekaroryhtao romano kowenu tinerūme Ritonōpo omipona ro ynanah? tykase toto tōturupose.

¹⁸ Moro ke Jezu poremākapory se toh kynexine. Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Ajojhe matose. Oty katoh yporemākapory se hmatohu? ¹⁹ Romano kowenu epehmatoh enehko ya tineru pitiko, tykase.

Mame tineru tarose eya xine ahtao Jezu a, ²⁰ ynara tykase ynororo eya xine,

—Onoky ekuhsē roropa mosehro? Onoky esety roropa mosehro? tykase tōturupose eya xine.

—Seza mosero, romano tō esemy, tykase toto.

²¹ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Morara ahtao Seza kyryry ekarotoko eya. Yrome Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase.

²² Mame morara kary etaryke tyya xine toemynhmasē toto. Mame Jezu turumekase ropa eya xine. Toytose ropa toto.

Aorihtyā ěsemākapory ropa poko

(Mak 12.18-27; Ruk 20.27-40)

²³ Morarame moro ěmepyrayē ro satuseu tō toytose Jezu a. Satuseu tō mokaro aorihtyā ěsemamyry ropa poko onenetupuhpynomo. Ynara tykase toto Jezu a,

²⁴ —Moeze namorepatopōpyry ynara āko mana, “Orutua toorihse ahtao typoenōke pyra ahtao, ah zakorōnypyry ipytypyry apoino tpytyme, imūkuatohme aorihtyā mūkurume,” tykase Moeze nymerohpyry. ²⁵ Mame orutua kynexine takorōke 6me. Atapona 7me toh kynexine. Mame osemazuhme aenuruhpyry tpytase. Yrome tumūkie pyra ro tahtao toorihse ynororo. Mame ipytypyry tapoise ropa zakoronypyry a, tamuximehxo exikety a. ²⁶ Yrome morararo tumūkie pyra ro tahtao

toorihse mokyro. Morararo ĩkaponato. Morararo emero porehme, atapona 7me. ²⁷ Mame etyhpymē nohpo toorihse roropa. ²⁸ Morara exiryke ěsemākatohpo onoky pytyme exiko mokyro nae, 7mākō pytypymē toehse aexiryke? tykase toto tōturupose.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Azahkuru matose Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra oexirykōke, ijamitunuru waro pyra roropa oexirykōke. ³⁰ Aorihtyā tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo nenyohytā sā exiko mā toto. Orutua kō nohpo tō maro pytara mā toto. Niotara roropa mā toto.

³¹ Mame aorihtyā ěsemākapory ropa poko Ritonōpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tykase Ritonōpo, ³² “Ywy ase Aparāo esemy, Izake esē roropa, Jako esemy enara,” tykase. “Aparāo tō esemypymē ase,” kara kynexine ynororo. Oty katohme? Ynara exiryke, imeipo toto ekepyry ěsemānōko ropa mana. Seromaroro zuzenukō Ritonōpo maro mana. Isene exiketō esēme Ritonōpo mana. Aorihtyā ekepyā esēme rokē pyra mana, tykase Jezu satuseu tomo a.

³³ Mame Jezu omiry etaryke tyya xine tōsenuruhkase imoihmākomo, tuaro Jezu exiryke.

Ritonōpo omipona ehtoh poko

(Mak 12.28-34; Ruk 10.25-28)

³⁴ Morara kary etaryke tyya xine satuseu tō tymynhpāse. Moro poko totase ahtao parixeu tomo a, tōximōse ropa toto Jezu maro. ³⁵ Toiro parixeu Moeze omihpyry poko imehnō amorepaneme kynexine. Jezu poremākapory se kynexine. Morara exiryke tupimā poko tōturupose eya. ³⁶ Ynara tykase Jezu a,

—Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a tuhke mana. Yrome toiro moro kurehxo ahtao oty kurehxo inymeropohpyry

omipona kuehtohkōme? tykase parixeu tōturupose Jezu a.

³⁷ Ynara tykase Jezu eya,

—Ritonōpo oesēkōme mana. Morara exiryke ipyno ehtoko yronymyryme. Ise ehtoko okurohtao xine, oorikyrykō ponāmero. Kure rokē tyritoko ōsenetupuhtohkōae. Oemynyhmarykohtao ro ipyno ehtoko. ³⁸ Morara awahtao xine kure matose Ritonōpo a. ³⁹ Mame zakorō isā roropa mana. Ynara āko, “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oexirykō samo,” āko. ⁴⁰ Asakororo moro omipona awahtao xine, Moeze omihpyry omipona matose ipunaka. Urutōkō omihpyry omipona roropa matose, tykase Jezu eya.

**Onoky par̄pyryme Ritonōpo
nymenekahpyry nae
kukurākanekomo?**

(Mak 12.35-37; Ruk 20.41-44)

⁴¹ Morarame parixeu tō tōximōse ahtao ynara tykase Jezu eya xine,

⁴² —Otara āko matou Ritonōpo nymenekahpyry poko? Onoky par̄pyryme nae? tykase ynororo tōturupose eya xine.

—Tawi par̄pyryme mana, tykase toto.

⁴³ Ynara tykase Jezu,

—Tawi par̄pyryme ynororo ahtao oty katohme, “Jesemy,” tykase Tawi ipoko Ritonōpo zuzenu poe? Ynara tykase Tawi pake, ⁴⁴ “Ritonōpo tōturuse jesē maro. ‘Oporohko seino japotunuru wino. Ozehno exiketō rīko ase opo-etrytōme,’ tykase Ritonōpo.” Morara tymerose Tawi a. ⁴⁵ Naeroro Tawi a tosēme mokyro tokarose ahtao otāto Tawi par̄pyryme roropa ynororo nae Ritonōpo nymenekahpyry? tykase Jezu eya xine.

⁴⁶ Yrome Jezu ezukuru waro pyra toh kynexine emero porehme. Morara

exiryke tōturuporykō se pyra toehse toto.

**Osenekunohpopyra
ehtoko parixeu tomo a**

(Mak 12.38-39; Ruk 11.43-46; 20.45-46)

23 Morarame Jezu tōturuse imoih-mākō netaryme typoetory tō netaryme roropa. ² Ynara tykase ynororo, —Moeze omihpyry poko āmorepatōkō mokaro repe, parixeu tō roropa. Ritonōpo omiry poko āmorepator̄yko toh mā repe. ³ Morara exiryke toto omiry omipona ehtoko. Āmorepatopōpyrykō roropa omipona ehtoko. Yrome toto nyrihpyry onypoehpyry ehtoko, aomirykō sã pyra inyryrykō exiryke. ⁴ Imehnō tuarimapōko mā toto yronymyryme. Yrome toto anakorehmarã mā toto ipunaka. ⁵ Kure sã osenepōko toh mā repe. Ritonōpo omiry aroarōko mā toto imehnō neneryme kure toexirykō enetohme imehnomo a repe. Upo kurã ke, otupohtōko roropa mā toto kure toexirykō enetupuhtohme roropa imehnomo a repe. ⁶ Tamuximehxo exiketō esaka porohnōko mā toto oximōme toehse toto ahtao otuhtoh konōto pona. Epehtoh kurã se rokē mā toto tapōkōme Ritonōpo maro oturutoh tao. ⁷ Ynara kary etary se roropa mā toto, “Moehno tuisa? Amorepatō mase. Imehxo exikety mase imehnō motye,” kary etary se mā toto osepekahtoh tao, ahno imoity htao, enara. ⁸ Yrome, “Amorepatōme mase,” kamexipopyra ehtoko imehnomo a. Atakorōmākō sã rokē matose. Toiro rokē āmorepanekō nymyry mana, Ritonōpo. ⁹ Naeroro sero nono po imehnō onyripyra omykōme ehtoko roropa. Toiro rokē omykōme nymyry mana, Papa kapuaono. ¹⁰ Tuisame pyra ehtoko roropa, toiro otuisarykōme nymyry aexiryke, Ritonōpo nymenekahpyry. ¹¹ Tuisame

se awahtao xine imehnō poetoryme sã ehtoko. Imehnō akorehmatoko.¹² Tuisamehxo orirykohtao imehnō poetoryme sã oritorýko ropa Ritonōpo mana. Yrome imehnō akorehmaneme awahtao xine tuisamehxo oritorýko Ritonōpo mana, tykase Jezu.

Popyra mã onekunohtōkomo

(*Mak 12.40; Ruk 11.39-42,44,52; 20.47*)

¹³Ynara tykase Jezu parixeu tomo a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a roropa,

—Jetuhxo exiko oya xine mana kurākō apiakaryhtao Ritonōpo a. Ajohpe oexirykōke jetuhxo awānohtorýko Ritonōpo mana. Ritonōpo esary apurūko sã matose. Imehnō amorepariyhtao oya xine tyoro sã toto amorepāko matose onenetupuhpyra toto ehtohme. Ōmomyrykō se pyra matose Ritonōpo esaka. Mame imehnō Ritonōpo enetuputyry se toto ahtao toto akorekehkāko matose Ritonōpo onenetupuhpyra toto ehtohme tosekōme.

¹⁴(—Morara exiryke jetuhxo exiko oya xine mana. Moeze omihpyry poko imehnō amorepananōme matose. Parixeu tōme matose roropa. Yrome ajohpe rokē matose. Pytýpo tō enekunohnōko matose toto mōkomory ematonanohtohme oya xine, itapyikō apoitohme roropa oya xine. Mame imehnō netaryme oturūko matose itamurume Ritonōpo a samo. Morara exiryke awānohtorýko Ritonōpo mana itamurumehxo.)

¹⁵—Parixeume matose. Imehnō amorepananōme roropa matose Moeze omihpyry poko. Yrome oya xine jetuhxo exiko mana ipunaka ajohpe oexirykōke. Tuna konōto akuohnōko matose. Pata tamuru poro roropa ytoytōko matose imepý tyorōmatohme oya xine asã xine aehtohme. Mame tōtyhkase awahtao

xine mokyro amorepariy poko omotye xine exiko mana orēpyra tyrypyry poko. Mokyro emāko roropa Ritonōpo mana apotoimo htaka asã xine.

¹⁶—Jetuhxo oya xine exiko mana. Imehnō amorepaneme osekarōko matose. Otāto imehnō amorepaneme osekarōko matou kure ehtoh waro pyra awahtao xine? Imehnō amorepāko matose ajoajohpe toto ehtohme. Ynara āko matose imehnō amorepāko, “Ritonōpo maro oturutoh poko otururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme repe, oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iiryryryme pyra matose. Yrome uuru risē poko otururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme Ritonōpo maro oturutoh tao exikety poko otururukohtao, morara ahtao ajohpe pyra ehtoko ipunaka iiryryryme pyra oehtohkōme,” āko matose imehnō amorepāko.¹⁷ Azahkuru matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo Ritonōpo a? Uuru risemy? Tymaro oturutopo? Ritonōpo poe asakororo kure Ritonōpo kyryryme exiryke.¹⁸ Ynara āko roropa matose imehnō amorepāko azahkuru, “Tokarosē zahkatoh apō poko otururukohtao ajohpe pyra oehtohkōme repe oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iiryryryme pyra matose. Yrome tyahkasē poko otururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme, ajohpe pyra ehtoko ipunaka iiryryryme oexirykōino,” āko matose repe imehnō amorepāko.¹⁹ Azahkuru rokē matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo nae Ritonōpo a? Onekarorykō zahkatoh apony, onyahkarykomo? Onekarorykō riryhtao oya xine jahkatoh pona kure exiko mana Ritonōpo a. Morara exiryke asakororo kure mana.²⁰ Naeroro onekarorykō zahkatoh apō poko otururukohtao onyahkarykō poko roropa oturūko matose.²¹ Morararo

Ritonōpo maro oturutoh poko otururukohtao Ritonōpo poko oturūko roropa matose moro tao Ritonōpo exiryke. ²²Morararo kapu poko otururukohtao Ritonōpo porohtoh poko oturūko matose Ritonōpo esaryme kapu exiryke. Ritonōpo poko roropa oturūko matose, moroto Ritonōpo exiryke.

²³—Jetuhxo exīko mā oya xine parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatōkomo imehnō tonekunohse oya xine exiryke. Aixi nae awahtao xine omame porehme, toiro ekarōko matose Ritonōpo a, otyro tōkehko, omōkomorykō roropa. Moro poko zae matose repe, yrome āmorepatopōpyrykō poko Ritonōpo omiry poko, moro omipona pyra matose. Zae ehtoh poko ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Kure rokē ehtoko. Ritonōpo omipona ehtoko. Morara awahtao xine kure matose Ritonōpo a. Morara awahtao xine omōkomorykō zokonaka ekarory kure roropa mana eya. ²⁴Azahkuru rokē imehnō amorepananōme matose. Tuna ēne sã matose. Xikuromã pisarara ahpīko mana. Erere pisarara anŷnōko roropa mana, xikuromã pitiko onēpyra toehtohme repe. Yrome xikuromã konōto tuna kuao ahtao oty kara ynororo, ēnōko rokē mana xikuromã konōto maro. Mokyro sã matose. Azamaro pyra imehnō ehtoh poko torētyke matose. Yrome oorypyrykō konōto poko oty kara matose.

²⁵—Jetunety ke itamurume awānohtorŷko Ritonōpo mana. Imehnō amorepaneme matose repe Moeze omihpyry poko. Parixeu roropa matose. Yrome ajohpe rokē matose. Eukuru ētoh kurikane sã matose paratu tōkehko. Apoitoh rokē kurikāko mā ynororo, jarao rokene. Yrome zao onukurikara mana. Mokyro sã matose. Okurohtao xine pehme matose

oorypyrykō ke, onematonanohtyākō ke, imehnō poko openetatohkō ke, enara. ²⁶Tuaro pyra matose parixeu tomo. Oorypyrykō rumekaryhtao oya xine okorokatohkōme Ritonōpo a, kure oritorŷko ropa Ritonōpo mana okurohtao xine. Mame kure exīko matose iirypyryme pyra.

²⁷—Itamurumehxo awānohtorŷko Ritonōpo mana, parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatōkō roropa, ajohpe oexirykōke. Tonohse aorihtyã ekepyry ē ahtao karimutumã ke kure sã exīko repe. Moro sã matose ajohpe oexirykōke. Kure oenatorŷko imehnō mā repe. Yrome okurohtao xine aorikyhyry tō zonētyã sã matose. Nuriame matose oorypyrykōke. ²⁸Morara awahtao xine kure oekarotorŷko imehnō mā repe. Yrome okurohtao xine iirypyryme matose ajoajohpe oexirykōke.

Toto wānohnōko Ritonōpo mana

(Ruk 11.47-51)

²⁹—Jetuhxo exikety ke awānohtorŷko Ritonōpo mana Moeze omihpyry poko amorepatōkomo, parixeu tō roropa, ajohpe oexirykōke. Otonēto kurã riko matose, Ritonōpo poe urutōkō zonētohme. Kurãkō ekepyry esary riko roropa matose. Kurã ke otonētohnōko matose kurãkō poko wenikehpyra oehtohkōme repe. ³⁰Ynara āko roropa matose, “Pake yna tamuru ehtopōpyry sã pyra ynanase. Ritonōpo poe urutōkō onetapara ynanase ynatamuru sã pyra,” āko matose repe. ³¹Atamurukō rypyry poko zuaro matose. Eya xine urutōkō etapatopōpyry waro matose. Yrome toto pakōme matose. ³²Toto sã roropa matose, oorypyrykō poko rokē oexirykōke. ³³Okoi sã matose, orihmatōkō samo. Oeparykō se exīko matose repe awānohtohkō kurūke. Yrome āpiakatorŷko Ritonōpo mana

apotoimo htaka oemapotohkōme.
³⁴Mame etatoko pahne, urutōkō
 aropōko ase oya xine, tuaro exiketomo,
 āmorepanekomo. Mame toitoine toto
 etapāko matose. Imehnō exixihmapōko
 matose wewe pokona. Toitoine toto
 pipohnōko matose ōximōtohkō tao.
 Imehnō aroaropōko roropa matose
 apatarykō poe. ³⁵Morara exiryke
 awānohtorýko Ritonōpo mana kurākō
 etapatamitume oya xine, emero
 porehme, Apeu etapatopōpyry poe
 Zakaria etapatopōpyry pona. Mokyro
 Parakia mükuru kynexine. Mokyro
 totapase oya xine Ritonōpo maro
 oturutoh myhto, onekarorykō zahkatoh
 apō wino. ³⁶Etatoko pahne, mokaro
 etapatamitume sã awānohtorýko
 Ritonōpo mana.

Jerusarēpōkō pyno Jezu ehtopōpyry

(Ruk 13.34-35)

³⁷—Jerusarēpōkomo, urutōkō
 Ritonōpo poe etapananōme matose.
 Topu emanānōme matose Ritonōpo
 naropotyã pona oya xine. Tuhke
 rokē oeahmarykō se exiase repe.
 Oewomarykō se roropa exiase repe
 kuratiri nohpory a typoenō ewomary
 samo taporiry zopikoxi. Yrome yse
 pyra mexiatose. ³⁸Naeroro Ritonōpo
 maro oturutoh tytaōke pyra exiko
 mana apatarykō po. Patāpome exiko
 oesarykō mana. ³⁹Etatoko pahne,
 taroino jenepyra ropa matose. Imeipo
 jenēko ropa matose. Ynara karyhtao
 oya xine, “Kure mose nase. Ritonōpo
 poe oehketyme ynororo,” karyhtao
 ypoko oya xine, tykase Jezu eya xine.

“Ritonōpo maro oturutoh tykararahse exiko” katopōpyry

(Mak 13.1-2; Ruk 21.5-6)

24 Morarame Jezu toytose ropa ah-
 tao Ritonōpo maro oturutoh tae
 ynara tykase ipoetory tō eya,

—Eneko ke Jezu, sero tapyi Ritonōpo
 maro oturutoh topu risē kurano, tykase
 toto.

²—ÿ, repe, tykase Jezu. —Etatoko
 pahne, senohne topu risē etohtohkāko
 mana, emero porehme, tykase Jezu eya
 xine.

“Etuarimāko matose, ooryhmatorýko roropa imehnō mana,” katopōpyry

(Mak 13.3-13; Ruk 21.7-19)

³Morarame ppy pona toytose toto,
 Oriwera pona. Morotona typorohse
 Jezu. Mame oximōme rokē tahtao xine
 ynara tykase ipoetory tō eya,

—Yna zuruko Jezu, otara ahtao mo-
 rohne epahnōko nae? Otara oopyry
 ropa enetupuhnōko roropa ynanah?
 Kurākō apiakatoh enetupuhtohme ro-
 ropa yna a? tykase toto tōturupose.

⁴Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tomeseke ehtoko osenekunoh-
 popyra oehtohkōme. ⁵Ynara exiryke,
 tuhke ytōko oya xine mana. “Ywy
 ase Ritonōpo nymenekahpyry,” āko
 mā imehnomo a toh repe. Tuhkākō
 enekunohnōko mā toto. ⁶Mame
 imehnō atatapoiry poko etāko matose
 ameke hkopyra, amekehxo roropa.
 Yrome etatoko pahne, torētyke pyra
 ehtoko sero nono enahkary poko.
 Oty kara ehtoko. Ynara exiko mana,
 atatapoiko seropōkō mana. Yrome sero
 nono onenahkapopyra ro Ritonōpo
 mana. ⁷Toiro patapōkō mā imepý
 pata pona ytōko morotōkō etapase.
 Tuisa konōto poetory tō mā ytōko
 imepý tuisa poetory etapase roropa.
 Mame tomirykōke tuhke orihnōko
 mā toto tynahke pyra toexirykōke.
 Nono kywyhkywyh āko mana tuhke
 pata tamuru punero. ⁸Morara toehse
 ahtao etuarimapitōko exino, poeto ē
 enurupitory samo.

⁹—Mame āpoitorýko imehnō mana
 oemapotohkōme āpuruhpyry taka

ypoetoryme oexirykōke. Oryhmatorŷko mā toto oetapatorŷko roropa mā toto. Tuhkākō ozehno xine exīko mana, ypoetoryme oexirykōke, jomipona oexirykōke. ¹⁰Morara ahtao toetuarimarykō kurūke tuhke jurumekāko mā toto. Tuhke roropa osewokāko mā toto. Tope tō ewokāko mā toto. Tope tō zehno exīko roropa mā toto. ¹¹Mame morara ahtao ajohpe urutōkō tuhke exīko mā toto. Imoihmākō enekunopyry se exīko mā toto. ¹²Tuhkehxo tyrypyrykō poko exīko mā toto, seropōkomo. Mame mokaro pokoino ypoetory tō roropa penekhnōko mā toto ypoko. Yronomyryme hkopyra yse exīko mā toto. ¹³Yrome ypoetory tō jomipona toexirykō poko penekehpyra tahtao xine, kurākō apiakatoh po toto pynanohnōko ase. ¹⁴Mame pata tō poro jomiry kurā arōko ypoetory tō mana. Imehnō amorepāko mā toto Ritonōpo enetupuhtohme eya xine tosēkōme. Emero pata tō poro ytōko mā toto emero patapōkō amorepase ypoko. Moromeīpo kurākō apiakatoh exīko mana.

Ahno nyrihpyry xihpyry

(*Mak 13.14-23; Ruk 21.20-24*)

¹⁵—Pake Tanieu a tymerose iirypyrymākō nyrihpyry xihpyry poko. Mame Tanieu omihpyryae ro iirypyrymākō nyrihpyry xihpyry enēko matose Ritonōpo esao. (Moro poko enetupuhtoko. Tuaro ehtoko.) ¹⁶Jutea po awahtao xine morara aexiryhtao epatoko ypy tō pona, orihpyra oehtohkōme. ¹⁷Atapyīkō mypatarānao awahtao xine morara aexiryhtao omōkomorykō poko pyra ehtoko. Topohme rokē mepatatose. ¹⁸Tupito po awahtao xine roropa mepatatose roropa. Upo enehse ytopyra ehtoko atapyīkō taka. Mepatatose

rokē axiny. ¹⁹Morara aexiryhtao itamurumehxo etuarimāko matose nohpo tomo, poetoēme awahtao xine, tyoenōke pisarara awahtao xine roropa. ²⁰Oturutoko Ritonōpo a konopome pyra ehtohme oeparykohtao. Oserematohae ro epāko matose. ²¹Ynara exiryke etuarimāko matose itamurume. Moro oetuarimatohkō panō onenepitopyra seropōkō mana sero nono ritopōpyry poe ro. Moro oetuarimatohkō panō onezomopyra roropa exīko seropōkō mana. ²²Yrome Ritonōpo poe tuhke pyra ěmehnōko matose oetuarimarykō poko. Tuhke tōmehse awahtao xine oetuarimarykō poko oenahtory roropa. Yrome tynymenekatyā pokoino tuhke hkopyra oēmehkapotorŷko Ritonōpo mana otuarimanohpotohkōme.

²³—Morarame oya xine ynara karyhtao, “Enetoko ke, mokyro Ritonōpo nymenekahpyryme mana,” karyhtao imehno a oya xine ajohpe rokē toh mana morara karyhtao eya xine. Ynara karyhtao roropa ajohpe rokē toh mana, “Mokyro roropa ynororo,” karyhtao eya xine imepŷy poko ajohpe rokē mā toto. ²⁴Tuhke ajohpākō oehnōko mana, Ritonōpo nymenekahpyryme osekarōko toh mā repe. Tuhke roropa Ritonōpo poe urutōkōme osekarōko toh mā repe. Ajojohpe rokē toh mana. Jamihme sã osekarōko toh mā repe. Otarāme kurākōkara kurākāko ropa toh mā repe imehnō enekunohtohme rokē tyya xine. Ritonōpo poetory enekunopyry se roropa toh mā repe. ²⁵Etatoko pahne, seromaroro ourutorŷko ase morohne exipyra ahtao ro.

²⁶—Morarame ynara āko imehnō mā oya xine, “Enetatoko mokyro, ahno esao pyra mana. Ritonōpo nenehpohpyry mokyro,” āko toh mā repe. Morotona ytopyra ehtoko. Mame ynara kary-

htao roropa oya xine, “Enetoko ke, taro nase. Tōtonēse rokene,” karyhtao oya xine ajohpe rokē toh mana. ²⁷Kapu ae Ayhtohpyry oepiry ropa nenenehkane sã exiko mana. Nenenehkane ahtao kapu zopikoko saereh äko mana emero tonesēme, xixi tütatoh wino exikety sã xixi omōtoh pona. Moro saaro Kapu ae Ayhtohpyry oepiry ropa exiko mana, emero ahno neneryme.

²⁸—Okyno ekepyry ahtao axi kurumu tōkehko ipokona porohnōko mana.

Kapu ae Ayhtohpyry oepiry ropa poko

(Mak 13.24-27; Ruk 21.25-28)

²⁹—Mame toetuarimakehse awahtao xine okynã pyra xixi ezehnōko mana. Nuno roropa saereh kara exiko mana. Xirikuato ohpahnōko kapu poe kapuaōkō esyryhmaryke tosae xine, jamihme exiketō tosae xine esyryhmaryke. ³⁰Morarama Kapu ae Ayhtohpyry oepiry ropa enēko tarōkō mana. Mame patapōkō xitāko mana emero porehme. Kapu ae Ayhtohpyry oepiry ropa eneryke tyya xine xitāko mã toto. Oehnōko mana akuru htoko. Jamihme kuhse oehnōko ropa mana kapu ae. Emero motye tuisamehxo oehnōko ropa mana, emero esēme toexiryke. ³¹Mame rue konōto etōko mana. Opre osetokety etōko mana. Mame tynenyohityã arōpōko Ritonōpo mana sero nono poro tynymenekatyã enehtohme tyya emero pata tō poe.

Wasasa etary poko enetupuhtoh poko

(Mak 13.28-31; Ruk 21.29-33)

³²—Mame wasasa tōkehko waro matose. Wasasa etaryhtao oya xine jeimamyry enetupuhnōko matose. ³³Moro saaro oryhmatopōpyrykō eneryhtao oya xine tuaro exiko matose. Joepiry ropa okynã pyra exiry waro exiko matose. ³⁴Etatoko pahne,

ynekarohpyry oya xine emero osenēko mana. Mame morohne enenanō toitoine orihpyra exiko toh mana joepiry ropa ponāmero. ³⁵Kapu enahnōko mana. Sero nono roropa enahnōko mã repe. Yrome jomiry jūme enahpýme exiko mana.

“Joepiry ropa waro pyra imehnō mana emero porehme,” katopōpyry

(Mak 13.32-37; Ruk 17.26-30,34-36)

³⁶—Kapu ae jyhtory ropa waro pyra sero nonopōkō mana. Ritonōpo nenyohityã zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa kapuaō rokē zuaro mana. ³⁷Kapu ae jyhtory ropa Noe ehtopōpyry sã exiko mana. ³⁸Sero onynerymapopyra ro Ritonōpo ahtao tōtuhse sero nonopōkomo. Eukuru tōse eya xine. Tyytase toto. Tyniotase roropa toto Noe omōtoh pona kanawa konōto aka. ³⁹Zuaro pyra toto ahtao tuna tukumase. Tynerymapose toto emero porehme. Moro sã mã Kapu ae Ayhtohpyry oepiry ropa ahtao. ⁴⁰Morara ahtao tupito poko erohnōko orutua kō asakoro. Mame toiro rokē ytōko mana. Yrome imaronōpo moroto rokē oxinomōko mana. ⁴¹Nohpo tō roropa erohnōko mã toto oximōme tonahsē riry poko. Toiro rokē ytōko mana. Yrome imaronōpo oxinomōko mana. ⁴²Morara exiryke tuaro ehtoko. Oesēkō oepiry ropa waro pyra oexirykōke. ⁴³Etatoko pahne, omato oepiry poko zuaro tapyi esē ahtao nyhpyra mana, tytapyi taka omōpyra omato ehtohme, tymōkomory onematonanohpyra roropa omato ehtohme. ⁴⁴Morara exiryke mokyro sã ehtoko kokoro rokene. Tuaro pyra awahtao xine otarāme, “Seroae oehpyra mana,” äko matose zuaro pyra oexirykōke. Morara ahtao otarāme Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mã rahkene.

**Tuisa poetory zae exikety, zae
pyra exikety roropa**

(Ruk 12.41-48)

⁴⁵—Naeroro Ritonōpo poetoryme nymyry matou? Tuarō exiketyme matou? Etatoko pahne, tuisa konōto kynexine typoetoke exikety. Morarame imep̄y pona toytory se toexiryke typoetory toiro tyrise eya imehnō eraseme. “Ypoetory otuhmanohponeme mase jesahpyo,” tykase ynororo eya. ⁴⁶Morarame okynahtao oehnōko ropa mana typoetory tō enese. Mame typoetory erase zae ahtao, tākye exīko mana tooehse ropa tahtao. ⁴⁷Tākye exīko roropa erase mana. Mame jūme mokyro rīko tymōkomory eraseme mana. ⁴⁸Yrome ajoajohpe mokyro toehse ahtao tose esahpyo, ynara āko mā ynororo otarāme oseya rokene, “Otarāme jesē oehpyra ropa mana. Okynahxo ynororo,” āko otarāme mā oseya rokene. ⁴⁹Mame tose poetory pipohnōko mana. Tope tō maro rokē otuhnōko roropa mana. Eukuru ēnōko et̄yketō maro. ⁵⁰Mame mokyro esē oehnōko ropa mana ynara karyhtao ro eya, “Jesē seroae oehpyra mana,” karyhtao ro eya oehnōko mana. Tuarō pyra ynororo ahtao esē oehnōko mana. ⁵¹Mame tooehse tahtao typoetory kahpyry wānohnōko mana. Jehno toexiryke iiryhmāko roropa mana. Imehnō ajoajohpākō maro mokyro emāko mana. Moroto xitāko ynororo, kui kui āko. Enara.

Oryximākō 10mākomo

25 Ynara tykase Jezu, —Morarame kurākō apiakatoḥ po Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana. Mame ynara s̄a exīko mana pytatoh s̄a exīko mana. Pytatoh ke mana. Mame morotona s̄a noḥpo tō eahmāko, omame porehme oryximākomo. Mame

tynāparinākō apoīko mā toto pytakety eraximatohme s̄a tyya xine. ²Mame 5mākō tuaro pyrahme s̄a mana. Imehnō 5mākō tuaro mana. ³Mame mokaro tuaro pyra exiketō tynāparinākō arōko s̄a mā toto. Yrome oriu anaropyra mā toto. ⁴Mame mokaro tuaro exiketō tynāparinākō maro tynāparinākō aryry arōko s̄a mā toto ē ao pehme. ⁵Mame mokyro pytakety ohkynā s̄a mana oehpopyra. Morarame ohkynā toehse ahtao wetukene noḥpo tō exīko mana. Nyhnōko mā toto.

⁶—Morarame onoa toehse ahtao sekere kary etāko mā toto. “Mokyro erēnakety oehnōko mana. Ehmaropa. Mokyro senetatose,” āko s̄a mā toto.

⁷—Axī pakāko ropa s̄a mā toto 10mākomo. Mame tynāparinākō zukāko mā toto. ⁸Ynara āko s̄a tuaro pyra exiketō mana, “Oriu pitiko ekaroko yna a taryse pyra yna nāparina nase,” āko s̄a mā toto.

⁹—“Arypyra,” āko tuaro exiketō mana. “Oriu ekaroryhtao oya xine ipune pyra exīko mana. Epekahtatoko osepekahtoh taka anāparinākō aryhtotohme,” āko toḥ mā eya xine.

¹⁰—Morara kary etaryke tyya xine ytōko mā toto 5mākomo, tuaro pyra exiketomo, oriu epekahse repe. Mame erēnakety oehnōko s̄a koko toto esahpyo mana. Morarame imaro ytōko toḥ mā tuaro exiketō rokene, 5mākō rokene. Tapyi taka omōnōko mā toto erēnatoḥ taka, otuhtoh konōto pona. Mame tapyi apurūko s̄a erēnatoḥ aporesemyry mana.

¹¹—Mame okynahtao tuaro pyra exiketō oehnōko roropa mā toḥ repe. “Ynanomōxi. Ynanomōxi,” āko mā toto. Kohtāko toḥ mā repe.

¹²—Yrome, “Awaro pyra ase,” āko mā ynororo eya xine.

¹³Mame ynara tykase Jezu eya xine etyḥpyryme,

—Morara exiryke tomeseke ehtoko, mokaro sã pyra oehtohkõme, tuaro pyra exiketõ sã pyra oehtohkõme. Emero tyritoko Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa eraximaryme, aepyyry ropa waro pyra oexirykõke, tykase Jesu eya xine.

Pata esë poetory tomo, 3mãkomo

(Ruk 19.11-27)

¹⁴Ynara tykase roropa ynororo,

—Ynara sã exiko Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropahtao mana. Orutua ehtopõpyry sã exiko mana. Mame tytapyi tae toytory se toehse ynororo imepõ pona. Morara exiryke typoetory tykohmase tyya tymõkomory eraseme toto ritohme. ¹⁵Mame emese kure exiketõ a tytinerõ 5 miriãome tokarose eya. Imepyny a 2 miriãome tokarose eya. Etyhpyrymano a toiro miriãome tokarose eya. Mame toytose ynororo rahkene. ¹⁶Mame mokyro 5 mirião apoihpõ toytose erohse tytinerõ poko, emãkapotohme. Okynahtao imepõ 5 mirião tapoise ropa eya, 10 miriãome atapona. ¹⁷Morararo, asakoro mirião apoihpono. Tytinerõ tomãkapose eya, imepõ asakoro mirião tapoise ropa eya. ¹⁸Yrome mokyro toiro mirião rokõ apoihpõ toytose. Nono tahkase eya zonõtõhme. Mame tosõ tinerõ tyrise eya moro aka. Tonõse eya. Tukurãkase rokõ eya.

¹⁹—Morarame okynahtao esõkõ tooehse ropa tytinerõ apoise ropa. ²⁰Mame mokyro 5 mirião apoihpõ tooehse osemazuhme tytinerõ ekarose ropa tosemy a. Ynara tykase ynororo eya, “Eneko ke, 5 mirião mekarõase ya. Imepõ 5 mirião apoiase ropa. Seny, otinerõ rahkene, 10 miriãome,” tykase.

²¹—“Kure myriase rahkene. Ypoetory zae rokõ exikety mase,” tykase esemy. “Zae mexiase ymõkomory poko pitiko rokõ ahtao. Morara exiryke tuhkehxo

ekarõko ase oya. Omõko jesaka. Tãkye exiko ymaro,” tykase ynororo.

²²—Morarame ipoetory akorõ tooehse, asakoro mirião apoihpono. Mame ynara tykase ynororo tosemy a, “Asakoro mirião mekarõase ya. Eneko ke imepõ asakoro mirião apoiase ropa, ipoko jerokuruke,” tykase ynororo.

²³—Ynara tykase esemy, “Kure mase. Erohketyme nymyry mase. Zae mexiase ymõkomory poko, pitiko rokõ ahtao. Morara exiryke tuhkehxo ekarõko ase oya. Omõko jesaka tãkye oehtohme ymaro,” tykase ynororo eya.

²⁴—Morarame ipoetory etyhpyrymã tooehse roropa, toiro mirião apoihpono. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Tuisa, otinerõ ukurãkase ymotye kuhse tuaro oexiry waro jexiryke. Orõpyra mase. Imehnõ narykatyã epery apoiko mase, anarykara awahtao ro. ²⁵Naeroro ouno jexiryke otinerõ ukurãkase nono aka. Seny, otinerunu,” tykase ynororo eya.

²⁶—“To! Popyra mase. Akime rokõ mexiase,” tykase esõ eya. “Imehnõ narykatyã epery apoiry se jexiry waro mexiase. Otyro puhturu anarykara jahtao imeipo epery apoiry ya waro roropa mexiase. ²⁷Naeroro oty katõhme ytinerõ onekaropyra mexiahse tineru poko erohketõ esemy a. Morara ahtao tomãse pohto ytinerõ exiry,” tykase ynororo typoetory a.

Mame imehnomo a ynara tykase esemy, ²⁸“Mose wino ytinerõ apoitoko, ekarõtohme ropa 10 mirião esemy a. ²⁹Ynara exiryke, tykyryryke exiketomo a itamurumehxo ekarõko ase ykyryry poko toerohse exiryke, tuhkehxo tymõkomoke aehtõhme. Yrome imepyny tymõkomoke pyra ahtao ewinoino ikyryry ipuxihkãko ropa ase erohpyra exiryke. ³⁰Mose ypoetory otyme kure hnae? Ematoko jarãnaka, ikohmamyhpyry panõ aka. Moroto

xitāko mana, kui kui āko roropa mana,” tykase ynororo.

**Seropōkō apiakatoḥ
poko sero etyḥpyry po**

³¹—Mokyro sã Kapu ae Ayhtohpyry omipona pyra aexihpyry exiko mana. Tuisa konõtome exiko Kapu ae Ayhtohpyry mana. Ritonōpo nenyoytã maro porohnoko mana typorohtoh pona. ³²Mame êpataka oximōnoko seropōkō emero porehme mana. Mame toto apiakāko mana kaneru tō esemy a toky apiakary samo. Xia kaneru tomo, mya poti tomo. Mokaro apiakary sã typoetory apiakāko mana. ³³Mame tapotunuru wino tynymenekatyã riko ynororo mana, ty-poetoryme nymyry toto exiryke, tymaro toto ehtohme. Yrome imehnō typoozery wino tyriko mana typoetoryme pyra toto exiryke. ³⁴Morarame ynara āko mã typoetory tomo a, “Osehtoko. Kure matose. Papa nymenekatyãme matose. Osehtoko xiaro jesaka. Oesarykōme jesary tyrise ya moimoro, senohne ritopōpyry poe ro, nono ritopōpyry poe ro. ³⁵Ynara exiryke, omise exiase. Mame tōsē mekaraoatose ya. Tuna se exiase. Mame tuna mekaraoatose ya jokurume. Katonōme exiase. Mame atapyikō taka weahmatose. ³⁶Tupoke pyra exiase. Mame upo mekaraoatose ya jupōme. Kure pyra exiase. Mame ypyno mexiatose. Āpuruḥpyry tao exiase. Mame āpuruḥpyry taka mytoatose jeneso ymaro oturuse,” āko mã ynororo eya xine.

³⁷—Morarame ynara āko ipoetory tō eya, “Tuisa, otokohxohko omise awahtao tōsē ynanekaroase oya? Otara ahtao roropahxohko tuna se awahtao tuna ynanekaroase oya okurume? ³⁸Otara ahtao roropa katonōme awahtao yna tapyi taka yna oeahmase? Otara ahtao roropa tupoke pyra awahtao oupō ynanekaroase oya? ³⁹Otara ahtao kure pyra mexiase? Otara ahtao ro-

ropa āpuruḥpyry tao awahtao oenese ynanytoahse?”

⁴⁰—Mame ynara āko mã tuisa konōto oya xine, “Etatoko pahne, ypoetory tō jakorōtōme mana. Mame jakorō tō etuarimaketō, kure tyrise oya xine ahtao, kure kyriatose roropa,” āko ynororo oya xine mana.

⁴¹—Mame imoihmākomo a roropa typoozery wino exiketomo a roropa ynara āko mana, “Mya ytotoko. Ritonōpo ozehno xine mana. Apotoimo htaka ytōko matose. Moro apotoimo tyrise Ritonōpo a joroko tamuru wānohtohme, inenyoytã wānohtohme roropa, enara. ⁴²Omise jahtao jotuhmara myhe mexiatose. Tuna se jahtao roropa tuna onekaropyra mexiatose. ⁴³Katonōme jahtao roropa ypoko enupunara mexiatose. Tupoke pyra jahtao jupō onekaropyra mexiatose. Kure pyra jahtao, āpuruḥpyry tao jahtao roropa enupunara myhe mexiatose ypoko,” āko mana.

⁴⁴—Morara kary etaryke tyya xine ynara āko mã toto eya, “Otara ahtaohxo ke yna oenease roropa omise? Otara ahtao roropa tuna se mexiase? Otara ahtao roropa katonōme mexiase? Otara ahtao roropa tupoke pyra mexiase? Otara ahtao kure pyra roropa mexiase? Otara ahtao āpuruḥpyry tao roropa mexiase? Otara ahtao ākorehmara ynanexiahse?” āko mã toto, ekaropōko.

⁴⁵—Morarame ynara āko tuisa konōto eya xine mana, “Etatoko pahne, imehnō poko enupunara mexiatosene, aetuarimarykohtao. Toto pyno pyra mexiatosene. Toto anakorehmara roropa mexiatosene. Morara exiryke, jakorehmara mexiatosene,” āko ynororo eya xine mana.

⁴⁶—Morarame mokaro aropōko mana, apotoimo htaka, jūme toto etuarimatohme. Yrome mokaro rokē

kurākō jūme orihp̄yme exīko toh mana Ritonōpo maro, tykase ynororo eya xine.

**Juteu tō atamorepatopōpyry
Jezu apoiry poko**

(Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2; Jo 11.45-53)

26 Morarame moro poko, imoih-mākō tamorepakehse ahtao Jezu a, ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

²—Zuaro matose. Asakoro tōmehse ahtao otuhtoh konōto exīko mana, Paxikoame. Mame Kapu ae Ayhtohpyry apoiko mā toto. Wewe pokona exihmapōko mā toto, tykase Jezu.

³Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō tōximōse juteu tō tamuxiry tō maro. Kaipa tapyi konōto nae kynexine. Morara exiryke moro taka tōximōse toto. Ritonōpo maro oturuketō tamuxiry me Kaipa kynexine. ⁴Mame tātamorepase toto Jezu apoiry poko tyya xine. Tokare pyra Jezu apoiry se toh kynexine repe, etapapotohme tyya xine. ⁵Ynara tykase toto,

—Setapapotone. Yrome otuhtoh konōto po ahtao popyra mana. Imoihmākō kyzehno xine exīko mana, tykase toto.

Jezu popatopōpyry poko Petania po

(Mak 14.3-9; Jo 12.1-8)

⁶Morarame Jezu Petania po kynexine, Ximāo tapyi tao. Ximāo ipū imotahpyr̄pyry kynexine. ⁷Mame mokyro tapyi tao Jezu ahtao nohpo toytose eya. Ixtaratu kurā tarose nohpo a Jezu popatohme. Topu kurā risē ao ixtaratu kynexine, arapaxturu risē ao. Ixtaratu ke pehme topu risē kynexine. Mame ixtaratu ē tuhkohse nohpo a Jezu zuhpokoxi tyritohme Jezu otukuruhtao. Moro ixtaratu tyrise eya Jezu zupuhpyry

pona emero. ⁸Mame moro eneryke tyya xine Jezu poetory tō tohne toehse.

—Oty katoh ixtaratu ahnikāko rokē mose nae? tykase toto tōturupose. ⁹—Moro ixtaratu tokamose ahtao osepekah-toh tao tuhke tineru apoiry ekarotohme ropa tymōkomokākara a, tykase toto.

¹⁰Mokaro a nohpo kerekeremāro waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty katoh mose nohpo kerekeremāko matou? Mose nyrihpyry juhpokoxi kure potu nase ya.

¹¹Tymōkomokākara mā enahpyra amaro xine. Yrome okynā pyra ase amaro xine. Orihnōko ase. ¹²Morara exiryke joko pomano orihpyra ro jahtao, toorihse jahtao jonētohpo jekepyry pomatoh kuhno. ¹³Etatoko pahne, emero pata tō poro jomiry poko imehnō amoreparyhtao oya xine mose nyrihpyry mā mya otuotuhponamāko mana. Mame oesahpyo xine roropa morararo mana, otuotuhponamāko mana, wenikehpyra oehtohkōme jūme sē ritopōpyry poko ypokona, tykase Jezu eya xine.

Jezu ewokatopōpyry poko Juta a

(Mak 14.10-11; Ruk 22.3-6)

¹⁴Morarame moroto 12mākō kynexine. Toiro esety Juta Ixikariote kynexine. Mokyro toytose Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a. ¹⁵Ynara tykase ynororo toto a,

—Otāto tineru pixo ekarōko matou ya Jezu ekaroryhtao oya xine? tykase ynororo.

Morara kary etaryke tyya xine tineru tokarose eya. ³⁰me tineru tokarose eya. ¹⁶Moromeīpo Jezu ekarory se toehse Juta eya xine. Morara exiryke tātamorepase ynororo Jezu ekarory poko Jezu ewokary se toexiryke.

**Paxikoa Jezu otuhtopõpyry
typoetory tõ maro**

(Mak 14.12-21; Ruk
22.7-14,21-23; Jo 13.21-30)

¹⁷ Mame otuhtoh konõto toehse Paxikoame. Moro otuhtoh konõto esety akorõ wyi pipahmã ohtopo. Ynara tykase Jezu typoetory tõ eya,

—Otoko otuhtoh ripõko mah yna a, Paxikoame? tykase toto eya.

¹⁸ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Pata pona oytorykohtao orutua enõko matose. Ynara kahtoko eya, “Yna amorepane ynara nykã oya, ‘Jytotohpo toehse nase. Morara exiryke typoetory tõ maro Paxikoa otuhnõko ynanase atapyĩ tao,’” kaxiko eya, tykase Jezu typoetory tomo a.

¹⁹ Mame toytose toto Jezu omi poe otuhtoh ritohme Paxikoame.

²⁰ Morarame tykohmãse ahtao typorohse Jezu typoetory tõ maro, 12mãkõ maro, otuhse. ²¹ Mame tõtukurukohtao ynara tykase Jezu eya xine,

—Etatoko pahne, taro toiro ohtaõkõ jewokãko mana, tykase ynororo typoe-
tory tomo a.

²² Morara kary etaryke tyya xine toemynyhmase ipoetory tomo. Mame tõturupose toto, atatakominõ.

—Onoky? Ywy? tykase toto tõturupose.

²³ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Mose jewokãko nase, ymaro paratu aka wyihpane, tykase ynororo. ²⁴—Etatoko pahne, Ritonõpo nymeropohpyryae ro orihnõko ase, Ritonõpo omi poe ro. Yrome jetuhxo exiko mã jewokahpono a. Etuarimãkohxo mana jewokatamitume. Kurehxo eya exiry enurupyra tokurehse ynororo ahtao. Morara ahtao etuarimara exiry, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁵ Mame ynara tykase Juta, Jezu ewokahpono,

—Ypoko moturu pãna? tykase, tõturupose.

—ÿ, tykase Jezu eya.

**Jezu orihtoh poko
wenikehpyra ehtoh poko**

(Mak 14.22-26; Ruk
22.15-20; 1 Kor 11.23-25)

²⁶ Mame tõtukurukohtao ro wyi tapoise Jezu a.

—Kure mase Papa. Yna zuru seny onekarohpyry yna a, tykase. Mame wyi tytohtohkase eya typoetory tõ punero ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Seny, apoitoko enahtohme oya xine. Upũ sero, tykase.

²⁷ Morarame eukuru apoine roropa. Tõturuse ropa Ritonõpo a,

—Kure mase, tykase. Mame typoetory tomo a eukuru tokarose roropa.

—Seny, õtoko, emero porehme.

²⁸ Umunurume sã nase sero. Umunuru kuãnõko ase tuhke iirypyrymãkõ kurãkatohme. Umunuru ekuamyryhtao tuhke Ritonõpo poetoryme exiko mã toto jũmãme. ²⁹ Etatoko pahne, uwa eukuru onõzomopyra ase orihpyra ro jahtao. Tyoro õnõko ase euhkasenano Ritonõpo esao rokene, tykase Jezu eya xine.

³⁰ Morarame toremiase toto Ritonõpo kure exiry poko. Mame toytose toto moro tae pyy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopõpyry Jezu a

(Mak 14.27-31; Ruk
22.31-34; Jo 13.36-38)

³¹ Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Sero kohmamyryae ro epãko matose. Jurumekãko matose. Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryne sero poko, “Kaneru tõ esõ etapapõko

Ritonōpo mana, ekÿpyā atahpahnōko mana. Sapararahme exīko mā toto,” me tymerose Ritonōpo omiryme. ³²Yrome tōsemāse ropa jahtao, Karirea pona ytōko ase osemazuhme. Moroto jenēko ropa matose, tykase Jezu.

³³Ynara tykase Peturu Jezu a,

—Orumekara ase jūme. Imehnō orumekāko mā repe emero. Yrome ywy orumekara ase jorikyry ponāmero, tykase Peturu eya.

³⁴Yrome ynara tykase Jezu Peturu a,

—Etako pahne, sero kohmamyry ae kuratiri etara ro ahtao, “Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra ase,” āko mase oseruao, tykase Jezu eya.

³⁵Ynara tykase ropa Peturu Jezu a,

—“Awaro pyra ase,” kara ase jūme. Amaro ro jetapary se imehnō ahtao morara kara ase. “Jezu waro pyra ase,” kara ase, tykase Peturu.

Morararo tykase imehnō ipoetory tō emero eya.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro Ketysemane po

(Mak 14.32-42; Ruk 22.39-46)

³⁶Morarame toytose Jezu typoetory tō maro Ketysemane pona. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Taro ehtoko aporo. Mōtona pixo ytoxi aporo Papa maro oturutā aporo, tykase ynororo. ³⁷Mame tymaro Peturu tarose eya Zepeteu mūkuru tō maro asakoro. Morarame tomuhapāse Jezu, toemynyhmase yronomyryme. ³⁸Ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Emuhapānōko ase yronomyryme. Morara exiryke taro rokē ehtoko aporo, toto eneneme, tykase Jezu eya xine.

³⁹Mame mya pitiko toytose Jezu. Nono pona typorohse ynororo tōpotapoe. Mame ynara tykase ynororo Tummy a,

—Papa kapuaono, emero ritōme mase. Emero zuaro roropa mase. Jorikyry se

pyra ase repe. Yrome jorikyry se awah-tao ōmipona se rokē ase, tykase.

⁴⁰Mame toytose ropa Jezu typoetory tomo a, oseruaoōkomo a. Nyhnōko toh kynexine. Mame ynara tykase ynororo Peturu a,

—Owetūkō oneanahtopyra matokene? ⁴¹Nyhpyra ehtoko. Oturutoko Ritonōpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru ehtohme. Ōnykyrykō se pyra matose repe. Yrome jamihme pyra matose, tykase Jezu eya xine.

⁴²Morarame toytose ropa Jezu oturuse ropa Tummy maro,

—Jorikyry se awah-tao ōmipona se rokē ase, tykase ynororo. ⁴³Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Nyhnōko rokē toh kynexine tuetūkō oneanahtopyra toexirykōke.

⁴⁴Mame mya roropa toytose Jezu toiroro oturuse ropa Tummy maro. Osemazuhme tōturutopōpyry saoro tōturuse ropa ynororo. ⁴⁵Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Ynara tykase ynororo,

—Nyhnōko ro matohu? Oseremāko matohu? Enetoko ke. Kapu ae Ayhtohpyry ewokatohpo toehse nase. Seromaroro iirypyrymākomo a osekarōko mana. ⁴⁶Owōtoko. Ehmaropa, jewokane enetokose, tykase ynororo.

Jezu apoitopōpyry juteu tomo a

(Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴⁷Mame Jezu otururuhtao ro Juta toytose eya, 12mākō maronōpo kynexine. Tymaro tuhkākō tarose, ajoajohpākomo, tytapemake exiketomo, tykapanuke exiketō roropa. Juteu tō tuisary naropotyā tō kynexine. Ritonōpo maro oturuketō tuisary naropotyā roropa kynexine. ⁴⁸Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarōkomo a, “Etatoko pahne, Jezu maro rokē oturūko ase. Eah-

māko sã ase, ipohnōko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnōko matose. Jezu mokyro. Apoitoko,” tykase Juta eya xine.

⁴⁹ Morarame Jezu a toytose ynororo topohme. Ynara tykase ynororo Jezu a, —Oehno kē tuisa, tykase taomirose eya. Toahmase roropa eya.

⁵⁰ —Oty kase moehno jepe? Axī ke openetatoch poko exiko, tykase Jezu eya.

Mame Jezu tapoise eya xine arotohme. ⁵¹ Mame Jezu marono a imepỹ tysahkase tytapemã ke. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto tysahkase eya. Ipanary rokē tysahkase eya. ⁵² Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Atapemã tyriko ropa ã aka. Imehnō tuose oya xine ahtao owotorỹko roropa mã toto. ⁵³ Tuaro pyra ro matohu? Jakorehmananō se jahtao ekaropory Papa kapuaono a. Mame tuhke kuhse tynenyohtyã enehpory ya jewomananōme. ⁵⁴ Yrome morara ahtao Ritonōpo omipona pyra exiry. Morohne urutōkō nurutopōpyryae ro mana.

⁵⁵ Mame ynara tykase Jezu imoihmākomo a,

—Oty katohme tytapemake moehtou? Tykaparuke roropa moehtou? Japoiry se matose zehnoto apoiry samo. Yrome kokoro rokē yporotyasene Ritonōpo maro oturutoh tao. Kokoro rokē amorepato exiasene roropa. Oty katoh pake ro japoipyra mexiatose? ⁵⁶ Yrome serohne exiko mana urutōkō omihpyryae ro, tykase Jezu eya xine.

Morarame ipoetory tō toepase toto. Jezu turumekase eya xine.

Tamuxi tō ěpataka Jezu ehtopōpyry

(*Mak 14.53-65; Ruk 22.54-55,63-71; Jo 18.12-14,19-24*)

⁵⁷ Morarame Jezu tarose eya xine apoiphōkomo a Ritonōpo maro oturuketō tuisary tapyĩ taka. Mokyro esety Kaipa kynexine. Kaipa tapyĩ

tao tōximōse juteu tō tamuxiry kynexine, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. ⁵⁸ Ameke rokē Peturu ytōko kynexine toto ekahmāko Ritonōpo maro oturuketō tuisary tapyĩ taka. Jarao rokē Peturu kynexine aporo eraximāko rokene. Mame jarakapyhpyry aka tomōse ynororo. Soutatu tō maro typrohse ynororo eraximase rokene, Jezu orikyry enese. ⁵⁹ Mame Jezu hxironanō tupise juteu tō tamuxiry tomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a roropa. Jezu etapapory se toh kynexine repe. ⁶⁰ Yrome Jezu hxironanō nymyry pyra kynexine. Tuhkākomo a tukuhse repe. Ihxiory se toh kynexine repe. Yrome ajohpe rokē toh kynexine. Morarame etyhpyryme orutua tooehse asakoro. ⁶¹ Ynara tykase toto Jezu poko,

—Ynara nase mose ynanetaryme, “Ritonōpo maro oturutoh karapyry waro ase. Mame imyakã rīko ropa ase oserua rokē tōmehse ahtao,” nase mosero, tykase toto Jezu poko.

⁶² Mame mokaro omiry etaryke tyya ynara tykase Ritonōpo maro oturuketō tuisary Jezu a,

—Moxiã ohxirōko nase. Otara āko hmah moxiã ezuhnōko? tykase ynororo. ⁶³ Yrome mynyhme rokē Jezu kynexine.

Morara exiryke ynara tykase ropa Ritonōpo maro oturuketō tuisary eya,

—Ritonōpo kapuaõ kuenetoryko mana. Awānohnōko mana zae pyra jezukuruhntao oya. Morara exiryke zae yna zuruko. Ritonōpo nymenekahpyry hmahno? Yna kurākaneme? Ritonōpo mūkuru nymyry mahno, tykase ynororo tōturupose.

⁶⁴ —Ywy ase, tykase Jezu. —Yrome etatoko pahne, moromeĩpo jenēko ropa matose tuisamehxo jahtao, Papa kapuaõ maro. Akuru htoko joepyry ropa enēko matose, tykase ynororo.

⁶⁵ Morara kary etaryke tyya tupõ tyxi-hxihkase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary a.

—Epo hnae, tykase ynororo. —Epyrypãko rokẽ mose mana. Ritonõpo mükurume osekarõko mana. Popyra mose nase ipunaka. Imehnõ se pyra sytatose mose hxironeme. Seromaroro aomiry kahpyry metatou. ⁶⁶ Otara äko matou? tykase ynororo.

Ynara tykase toto,

—Iiryppyryme mana. Taorihmaposẽme mana, tykase toto.

⁶⁷ Mame ituh tykase toto Jezu ãmyty pona. Typitypipohse roropa toto a. Mame tomarykõke Jezu totapase tyya xine ahtao, ⁶⁸ ynara tykase toto,

—Yna zuruko Ritonõpo nymenekahpyryme awahtao. Onoky opipohno? tykase toto.

**“Jezu waro pyra ase,”
katopõpyry poko Peturu a**

*(Mak 14.66-72; Ruk 22.56-62;
Jo 18.15-18,25-27)*

⁶⁹ Jarao ro Peturu kynexine, tapyi mykae. Mame morotona toytose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto, nohpo. Ynara tykase ynororo Peturu a,

—Omorororopa Jezu maro makene, Karireapõ maro, tykase.

⁷⁰ —Arypyra, tykase Peturu toto netaryme. —Otara äko hmahno? Zuario pyra sãtã ase, tykase Peturu. ⁷¹ Mame toytose ropa Peturu jarakapyhpyry eutary aka ropa. Moroto tonese ropa ynororo imepỹ nohpo a. Ynara tykase ynororo orutua kõ netaryme,

—Mose roropa Jezu maro nexiase, Nazarepõ maro, tykase ynororo.

⁷² —Ajojhe mase, tykase ropa Peturu. —Mokyro waro pyra sãtã ase, tykase ropa ynororo.

⁷³ Morarame okynã pitiko ahtao, orutua kõ roropa toytose Peturu a.

—Ajojhe pyra, mokyro marõme roropa mase, tykase toto. —Õmiry etaryke yna a oenetupuhnõko ynanase, tykase toto.

⁷⁴ Mame ynara tykase Peturu eya xine,

—Juãnohnõko Ritonõpo mana ajojhe jahtao. Mokyro waro pyra sãtã ase, tykase.

Mame morara karyhtao ro kuratiri totase eya. ⁷⁵ Mame tutuarõtase ropa ynororo Jezu omihpyry poko. Ynara katopõpyry poko, “Kuratiri onetara ro awahtao, ‘Jezu waro pyra ase. Jezu waro pyra ase,’ äko mase oseruao,” katopõpyry poko.

Mame tutütase ropa Peturu. Tyxitase ynororo yronymyryme.

Pirato ãpataka Jezu arotopõpyry

(Mak 15.1; Ruk 23.1-2; Jo 18.28-32)

27 Morarame tõmehse ahtao Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tõturuse juteu tõ tamuximehxo exiketõ maro Jezu etapary poko tyya xine. Oximõme tõturuse toto Jezu etapary poko etapapory se toexirykõke. ² Mame Jezu tymyhse tyya xine ahtao keti ke, tarose eya xine Pirato a. Kowenatume Pirato kynexine.

Juta osesenatopõpyry poko

(At 1.16-19)

³ Morarame Juta moroto kynexine, Jezu ewokahpono. Jezu etapapory mokaro a waro toehse tahtao toetyorõmary se ropa toehse ynororo repe. Morara exiryke tineru tarose ropa eya Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, juteu tõ tuisary tomo a roropa. 30me tineru kynexine.

⁴ —Iiryppyryme ase ahno kurã towokase ya exiryke. Mokyro orihmapory se pyra ase, tykase ynororo eya xine repe. Yrome oty kara toh kynexine.

—Kũ omorohko, tykase rokẽ toto eya.

⁵Mame moro tineru typhpose rokē Juta a moro taka, Ritonōpo maro oturu-toh taka. Mame toytose ynororo toiroro osesenāse.

⁶Mame moro tineru tanÿse ropa ahtao Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ynara tykase toto,

—Sē tineru ahno etapapotamitume nase. Morara exiryke oty riko sytatau ipoko? Moeze omihpyry omi poe sē onyripyra sytatose Ritonōpo maro oturutoh tinerū maro, tykase toto.

⁷Morarama oximaro tōtururukohtao tupito topekahse eya xine moro tineru ke. Oripo rihpō esahpyry moro kynexine. Mame katonō ekepyry orihšē zonētohme moro tyrise eya xine.

⁸Morara exiryke tupito tosehapse toto a Munuhpāme, topekahse exiryke Jezu ewokatamitu ke.

⁹Morara toehse urutō omihpyryae ro, Jeremia omihpyryae ro. Ynara tykase ynororo pake Ritonōpo omiryne, “Tineru tapoise eya xine, 30me, Izyraeu tō nekarohpyry, mokyro epehpyryne, mokyro ewokatamitume. ¹⁰Yrome moro ke tupito topekahse eya xine, oripo rihpō esahpyry topekahse eya xine. Ritonōpo nurutopōpyryae ro,” me tymerose pake Jeremia a.

Jezu oturupotopōpyry Pirato a

(*Mak 15.2-5; Ruk 23.3-5; Jo 18.33-38*)

¹¹Morarama Jezu kowenatu ēpataka tooehse ahtao ynara tykase kowenatu eya,

—Juteu tō tuisary mahno? tykase tōturupose.

—ÿ, ywy ase, tykase Jezu. ¹²Yrome tyhxiroy onezuhpyra Jezu toehse tyhxirose tahtao Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a juteu tō esamo a roropa.

¹³Morara exiryke ynara tykase Pirato eya,

—Mokaro omiry onetara hma? Ohxirōko toh mana, tykase.

¹⁴Yrome onezuhzomopyra Jezu toehse ipunaka. Moro eneryke tyya kynosenuruhkane kowenatu tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopōpyry aorihthome

(*Mak 15.6-15; Ruk 23.13-25; Jo 18.39-19.16*)

¹⁵Morarama āpuruhpyry tao tuhke ēmapotyā kynexine. Otuhtoh konōto po rokē toirō tūtanohposene kowenu tuisary. Imoihmākō nymenekahpyry rokē tūtanohposene Paxikoapo. ¹⁶Morarama āpuruhpyrytaō kynexine, esety Parapa. Mokyro waro kynexine imoihmākomo.

¹⁷Morarama imoihmākō tooehse ahtao ynara tykase Pirato eya xine,

—Onoky sehxo matou? Onoky tūtanohpōko ropa matou ya āpuruhpyry tae? Parapa se matohu? Jezu Kyrixtu se hmatou? Onoky sehxo hmatou orihpyra aehtohme? tykase ynororo eya xine. ¹⁸Tuaro Pirato kynexine. Jezu zumoxike toexirykōke Jezu tapoise juteu tō tamuxiry tomo a aorihmapotohme. Moro waro Pirato kynexine.

¹⁹Morarama kowenatu porohtoh po typorohse Pirato ahtao pape taropose ipyty a ineneryne,

—Mokyro onyryhmapopyra exiko kurāme aexiryke. Ipoko osenehse jēmehno, tykase ynororo tynio a.

²⁰Morarama imoihmākō tutuarōtanohse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, juteu tō tuisary tomo a roropa. Morara exiryke Parapa tokaropose Pirato a orihpyra aehtohme, Jezu rokē orihmapotohme. ²¹Yrome ynara tykase kowenatu eya xine,

—Onoky tūtanohpory se ropa hmatou orihpyra ehtohme? tykase ropa ynororo eya xine.

—Parapa, tykase toto.

²²—Morara ahtao oty riko ywy Jezu Kyrixtu poko? tykase ropa ynororo eya xine.

—Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto oximōme.

²³ Ynara tykase Pirato,

—Oty pokoino? Oty iirypyryme nae? tykase tōturupose ynororo.

Mame tykohtase rokē imoihmākomo,

—Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto.

²⁴ Mame mokaro ajoajohpe exiry eneryke tyya, tuna tapoise Pirato a tōsemahtohme imoihmākō neneryme. Ynara tykase ynororo,

—Ywy ahtao mose anaorihmapopyra exiry zae se jexiryke. Mose etapary zae pyra ya mana iirypyryme pyra exiryke. Etapary se awahtao xine amarokohko, tykase ynororo eya xine.

²⁵ Mame ynara tykase imoihmākō eya,

—ÿ, awānohpyra Ritonōpo mana mose etapary poko. Yna rokē wānohnōko Ritonōpo mana, yna poenō roropa wānohnōko mana, tykase imoihmākō Pirato a.

²⁶ Morara kary etaryke tyya Parapa tokarose eya xine, orihpyra aehtohme. Yrome Jezu typipohpose eya soutatu tomo a. Mame tokarose ynororo rahkē wewe pokona exixihmapotohme.

Jezu eunohtopōpyry poko soutatu tomo a

(Mak 15.16-20; Jo 19.2-3)

²⁷ Morarame Pirato poetory a Jezu tarose, soutatu tomo a, kowenatu tapyī taka, emeikase aporo. Moro tao Jezu zomye tōximōse toto, soutatu tomo.

²⁸ Mame Jezu tupokase eya xine kamiraramā ke zupohtotohme ropa tyya xine.

²⁹ Mame parimā sā tyrihpyry omoxino risē tyrise zupuhpyry pokona. Mara pitiko tyrise eya xine emahpokoxi tuisame sā Jezu ekarotohme tyya xine. Mame Jezu ēpataka typorohse toto tosekumurukō po eunohtohme rokē tyya xine. Mame ynara tykase toto eya,

—Tuisa, juteu tō esēme mase, tykase toto.

³⁰ Mame ituh tykase toto epona, to-takurukō xihpyry ke. Mame mara pitiko tapoise ropa eya xine ipipohtohme tyya xine zupuhpyry pokona. ³¹ Mame Jezu tounohkehse tyya xine ahtao upo kurā touse ropa eya xine. Zupō ke ro tupohtose ropa eya xine. Mame tarose eya xine rahkene wewe pokona exixihmatohme.

Exixihmatopōpyry poko wewe pokona

*(Mak 15.21-32; Ruk
23.26-43; Jo 19.17-27)*

³² Morarame aytorykohtao orutua tonese eya xine. Xirenepō mokyro kynexine. Mokyro tapoise eya xine wewe arotohme eya, Jezu exixihmatoh arotohme. ³³ Morarame Jezu exixihmatoh pona toeporehkase toto, Koukota pona. “Upuhpōpo esary,” Koukota kary. ³⁴ Mame kaxiri panō tokarose eya. Toximase kynexine itunety ke. Morara exiryke tukupose tyya ahtao ise pyra Jezu kynexine.

³⁵ Mame wewe pokona toxixihmase Jezu rahkene. Mame zuponpyry tapiakase toto a tupōkōme. Topu pisarara ke upo esē tymenekase eya xine.

³⁶ Morarame typorohse toto osenuhmase rokene. ³⁷ Morarame Jezu zuhpokoxi ynara tymerose kynexine wewe pokona,

—Jezu mose juteu tō tuisary, katohtymerose kynexine. ³⁸ Morarame omatokō toxixihmase roropa Jezu maro asakoro. Toiro toxixihmase Jezu apotunuru wino. Zakorō toxixihmase ipoozery wino, enara.

³⁹ Morarame Jezu tounohse osemaye toketomo a.

⁴⁰ —Ehē, otoko ahtao Ritonōpo maro oturutoh kararahnōko mahno? Otoko ahtao imyakāmāko ropa mah oseruao rokē tōmehse ahtao? Moro waro

awahtao oenupunako roropa. Ritonōpo mūkurume awahtao osepynanohko roropa. Eropa, wewe poe oyhtoko ropa, tykase toto.

⁴¹ Morararo Jezu tounohse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a, juteu tō esamo a roropa enara.

⁴²—Imehnō typynanohse eya repe. Yrome tōsepynanopyry waro pyra mana. Izyraeu tuisaryme tōsekarose ynororo. Ah nyhtono wewe poe. Ayhtory eneryhtao kyaa xine enetupuhnōko sytatoše. ⁴³ Tosēme Ritonōpo tonetupuhse eya. Ritonōpo mūkurume tōsekarose roropa ynororo. Naeroro seraximatone. Otarāme Ritonōpo ipynanopyry se exiko mana, nary rokene, tykase toto.

⁴⁴ Morararo Jezu tounohse imaro exihmatyamo a.

AorihTOPōpyry

*(Mak 15.33-41; Ruk
23.44-49; Jo 19.28-30)*

⁴⁵ Morarame tāxiahtao tyarumākaposē Ritonōpo a pata tō punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao, 3 orame ahtao tōmehse ropa. ⁴⁶ Morarame 3 orame ahtao kui tykase Jezu opore. Ynara tykase ynororo,

—Eri, Eri, rema sapahtani, tykase. Morara kary, “Ritonōpo kapuaono, oty katoḥ kurumekano?” kary Tummy a.

⁴⁷ Morarame morotōkō Jezu kui kary etaryke tyaa xine ynara tykase toto,

—Metatou, Eria kohmāko mana, tykase toto.

⁴⁸ Mokyro toiro tururume toytose, kaxiri panō enehse, jehnahpyry enehse. Mame mauru panō tyrise eya mara pisarara pokona, tuhpasēme. Eukuru aka moro tyrise tyaa ahtao tanŷse Jezu mytaka tyritohme, isuhmatohme eya.

⁴⁹ Mame imehnō ynara tykase,

—Seraximatone. Otarāme Eria oepyyry enēko sytatoše, ipynanohse, tykase toto.

⁵⁰ Mame kui tykase ropa Jezu ahtao komih tykakehse. Kynorihne.

⁵¹ Morarame apurutoh toexihkase Ritonōpo maro oturutoh tao. Kamisa risē toexihkase kaino zuhkurenaka. Nono roropa kywyhkywyh tykase. Topu konōto roropa toehmose kehko. ⁵² Aorikyhperry tō ekepyry esary roropa toētakase. Ritonōpo poetory ekepyry tōsemāse ropa tuhke. ⁵³ Tonētopōpyrykō poe toytose toto. Morarame tōsemāse ropa Jezu ahtao Jerusarē pona toytose toto. Moroto tonese toto tuhkākomo a.

⁵⁴ Morarame soutatu tō esē moroto kynexine, typoetory tō maro. Jezu enēko toḥ kynexine aorikyry eraximāko. Nono kywyhkywyh kary tōkehko eneryke tyaa tōserehse ynororo itamurume. Ynara tykase ynororo,

—Ajohpe pyra ro rukuh nexiahse. Mose Ritonōpo mūkurume nymyry nexiahse, tykase ynororo.

⁵⁵ Mame nohpo tō moroto kynexine tuhke amekēino rokē enēko. Orihperry ro Jezu ahtao toytose toto imaro Karirea poe. Takorehmase roropa eya xine Jezu. ⁵⁶ Mokaro esetykō Maria Matarena, imepŷ Maria roropa Tiaku tō eny Joze maro. Zepeteu mūkuru ē roropa moroto kynexine.

Jezu ekepyry zonētopōpyry

*(Mak 15.42-47; Ruk
23.50-56; Jo 19.38-42)*

⁵⁷ Mame kokonie pukuro Arimateapō toeporehkase. Esety kynexine Joze. Tymōkomoke exikety kynexine ynororo. Jezu poetoryme roropa kynexine. ⁵⁸ Pirato a toytose ynororo Jezu ekepyry ekaropose. Mame aomiry etaryke tyaa typoetory tomo a Jezu ekepyry tonehpose tyaa, Joze a ekarotohme, zonētohme. ⁵⁹ Naeroro Jezu ekepyry tarose eya, jōtotohme

tyya kamisa ke, karimutumã ke, epekahsenã ke. ⁶⁰Mame tykyryry aka okepy tõmase, topu eutary risẽ aka. Pake hkopyra moro eutary tahkapose eya topu konõto aka. Moraramo moro aka Jezu ekepyry tõmase ahtao tyya, topu parihmã ke okepy ã tapuruse eya. Mame toytose ropa ynororo. ⁶¹Maria Matarena moroto kynexine imepỹ Maria maro. Kohrame rokẽ toh kynexine zonẽtopõpyry enẽko rokẽ toh kynexine.

Zonẽtopõpyry erase ritopõpyry

⁶²Yrokokoro parixeu tõ toytose Pirato a Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ maro juteu tõ oserematohae. ⁶³Mame ynara tykase toto eya,

—Etako pahne tuisa, mokyro onekunohto nexiase. Orihpyra ro tahtao ynara nase ynanetaryme, “Oseruao tõmehse ahtao ãsemã nõko ropa ase,” nase ynororo ynanetaryme. ⁶⁴Morara exiryke soutatu tõ aropoko mokyro ekepyry zonẽtopõpyry eraximatohme. Soutatu tõ pyra ahtao otarãme ipoetohpyã ytõko ekepyry ematonanohse. Otarãme imehnõ zurũko mã toto. Ynara ãko mã toto, “ÿ, tõsemãse ropa mana,” ãko mã toto. Mame morara kary etaryke tyya xine tuhkãkõ osenekunohnõko mã toto. Popyrahxo exiõko mã yna a, tykase toto.

⁶⁵—Tyrityko, tykase Pirato eya xine. —Zonẽtopõpyry erase tõ tyrityko, tykase ynororo.

⁶⁶Naeroro toytose toto. Azawa panõ tyrise eya xine okepy ã apuhtohme, Jezu ekepyry ematonanopyryino imehnomo a. Mame soutatu tõ tyrise moroto eya xine okepy ã eraseme.

Ësemãtopõpyry ropa

(Mak 16.1-10; Ruk 24.1-12; Jo 20.1-10)

28 Mame oserematoh tykohmãse. Mame nomiko ãmepyrãe nohpo tõ toytose ekepyry zonẽtopõpyry enese.

Maria Matarena imepỹ Maria maro toytose toto. ²Mame tuaro pyra toto ahtao nono kywyhkywyh tykase jamihme. Mame Ritonõpo nenyokyhpyry tyhtose kapu ae. Jezu ekepyry ãtypyry apurutoh tasyryhmase ropa eya. Mame epona typorohse ynororo topu pona. ³Mokyro eneryhtao nenenehkane sã ezuru kynexine. Zupõ roropa karimatumo potu kynexine. ⁴Mame soutatu tõ tõserehse itamurume. Tykytyky tykase toto. Mame aorihtyã sã toehse toto. Nono pona toepukase toto.

⁵Moraramo ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry nohpo tomo a,

—Oserehpyra ehtoko. Jezu zupiko hmatou wewe pokona exixihmahpyry? Zuaro ase. ⁶Arypyra reh taro nahse. Tõsemãse ropa mana tõmihpyryae ro. Enetoko ke se ao. Esahpyry rokẽ moro. ⁷Axi sã ke ytotoko. Ipoetory tõ zurutoko ropa. “Tõsemãse ropa mana. Sero-maroro Karirea pona ytõko mana osemazuhme. Moroto enẽko ropa matose,” kaxitatoko eya xine, enara rokene. Wenikehpyra ke ehtoko. Jomihpyry ke ekarotoko, tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya xine.

⁸Morara kary etaryke tyya xine axi toytose toto okepy esahpyry poe. Oserehnõko ro toh kynexine. Yrome tãkye kuhse toh kynexine. Tururume toytose toto Jezu poetory tõ zuruse. ⁹Moraramo tõseporyse toto Jezu maro.

—Torẽtyke pyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. Mame eya toytose toto. Ipupuru tapoise toto a.

—Kure mase Tamuxi. Ritonõpo nymenekahpyryme mase. Yna esẽme mase, tykase toto.

¹⁰—Oserehpyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. —Ytotoko jakorõ tõ zurutatoko. Enyohtatoko Karirea pona toto ytotohme. Moroto oseporỹko ropa sytatose toto maro, tykase Jezu eya xine.

Zonētopōpyry erase nurutopōpyry

¹¹ Morarame nohpo tō toytose ahtao soutatu tō roropa toytose okepy esahpyry poe pata pona ropa. Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō zuruse toytose toto tynenehpyrykō poko emero porehme. ¹² Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tōximōse toto juteu tō tuisary tō maro tōturutohkome tynyrirykō poko. Morarame tineru tokarose eya xine soutatu tomo a, pitiko rokē pyra. ¹³ Ynara tykase toto soutatu tomo a,

—Ynara rokē kahtoko imehnomo a, “Ipoetohpyry tomo a ekepyry tomatonanohe tynyhse yna ahtao,” kaxitoko, tykase ynaroro soutatu tomo a. ¹⁴—Morarame moro poko kowenatu tutuarōtase tahtao imaro oturūko ynanase ozehno xine pyra aehtohme. Morara exiryke torētyke pyra ehtoko. Yna omipona rokē ehtoko, tykase toto.

¹⁵ Naeroro soutatu tomo a tineru tapoise. Mokaro omihpyry omipona rokē toehse toto. Naeroro seroae ro morara āko ro juteu tō mana, “Jezu ekepyry tomatonanohe ipoetohpyry tomo a,” āko ro toh mana.

Typoetory tomo a Jezu osenepotopōpyry ropa

(*Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49; Jo 20.19-23; At 1.6-8*)

¹⁶ Morarame Jezu poetory tō toytose Karirea pona, 11mākomo. Mame ypy

pona toeporehkase toto Jezu omipona. ¹⁷ Morarame Jezu tonese moroto eya xine. Mokyro eneryke tyya xine,

—Kure mase, Ritonōpo nymenekahpyryme mase, yna esēme, tykase toto. Yrome toitoine onenetupuhpyra ro toh kynexine. ¹⁸ Morarame typoetory tomo a Jezu toytose tahtao ynara tykase ynororo,

—Emero esēme toehse ase Ritonōpo poe. Kapuaōkō esēme ase, sero nonopōkō esēme roropa ase. ¹⁹ Morara exiryke ytotoko emero pata tō pona. Emero patapōkō amorepatatoko jomipona toto ehtohme, ypetoryme toto ehtohme. Mame ēpurihkatoko toto Papa kapuaō omi poe, Imūkuru omi poe, Zuzenu omi poe, enara. ²⁰ Amorepatoko toto emero jomipona toto ehtohme, āmorepatopōpyrykō omipona toto ehtohme. Etatoko pahne, amaro xine ase jūme joepyyry ropa ponāmero, tykase Jezu eya xine. Enara.

Maku Zurutopõpyry sero Jezu poko

Sero pape tymerose João Maku a. Toerohse ynororo omi kurā ekarory poko Jezu poko. Tyekyry maro toytose ynororo Panape maro tuhke pata tō poro, imehnō amorepase Jezu poko. Peturu maro tātamorepase ynororo. Naeroro Peturu namorepahpyry tymerose eya pape pokona Jezu nyrihpyryy poko.

Sero pape ao kuamorepatorýko mana Ritonõpo mükurume nymyry Jezu exiry poko. Jamihme kuhse Jezu mana kuakorehmarykō poko, äko mana.

João ahno ĕpurihkane nurutopõpyry

(*Mat 3.1-12; Ruk 3.1-18; Jo 1.19-28*)

1 Sero nase omi kurano Jezu Kyrixtu Ritonõpo mükuru poko. ²Apitoryme ynara tymerose Izaja a Ritonõpo omi poe,

“Eneko ke ynaropohpyry, ’ äko Ritonõpo mana.

‘Ytōko mā osemazuhme, oesemary kurākase.’

³Oporo oturūko mana ona po.

Ynara äko ynororo mana,

‘Kuesĕkō esemary tyritoko.

Esemary esemahtotoko sorohme, ’ äko mana,”

katoh tymerose Izaja a pake.

⁴Morarame mokyro João toeporehkase ona pona ahno esaka pyra, ahno ĕpurihkaneme. Mame ynara tykase ynororo,

—Ise awahtao xine oĕpurihkatorýko ase, Ritonõpo a okurākatohkōme, oorypyrykō korokatohme. Yrome oĕpurihkarykō se pyra ase oorypyrykō rumekary se pyra awahtao xine, tykase ynororo. ⁵Morarame emero toytose toto eya, mokā Juteapōkomo,

Jerusarĕpōkomo emero. Mame tōpurihkase toto eya Joatāo kuaka.

—Popyra ase. Iiryppyryme ase, tykase toto tyrypyrykō tokarose irumekatohme. Morara exiryke tōpurihkase toto João a. ⁶Mame João zupony okyno hpoty risĕ kynexine kameru hpoty. Imety earyme roropa kynexine okyno pihpyry. Wexixi rokĕ zohme, ano zenĭ roropa aukurume kynexine. ⁷Mame ynara tykase João,

—Okomino imepý oehnōko mana. Orĕpyra mokyro mana. Imehxo mokyro mana. Ihxitapānōko ase eponaro toehse jahtao, isātajā poko jahtao roropa. ⁸Amarokō tōpurihkase ya nakuaka repe, yrome mokyro Ritonõpo zuzenu ekarōko mana oya xine, tykase ynororo.

Jezu ĕpurihkatopõpyry

(*Mat 3.13-17; Ruk 3.21-22; 4.1-13*)

⁹Morarame Jezu tooehse Nazare poe, Karirea poe. Karirea pata tamuru kynexine. Mame Jezu tōpurihkase João a Joatāo kuaka. ¹⁰Towōse ropa ahtao tuna ehpiokoxi, kapu tonese eya xine toepiakase. Mame Ritonõpo zuzenu tyhtose utukuimo panono. Jezu zuhpokoxi typorohse. ¹¹Morarame Ritonõpo omiry totase eya xine kaino,

—Umükuru nymyry mase, osehxo ywy rahkene. Yzamaro mase, tykase kaino omi inetarykōme.

Jezu kuhtopõpyry joroko tamuru a

(*Mat 4.1-11; Ruk 4.1-13*)

¹²Morarame tarose Jezu ahno esaka pyra Ritonõpo zuzenu a. ¹³Moero tuhke tōmehse ynororo 40me.

Mame joroko tamuru tooehse eya. Jezu riry se iiryppyryme kynexine repe. Yrome kure rokĕ kynexine ynororo. Onokyro esao rokĕ kynexine moroto.

Morarame Ritonõpo nenyohťyā tooehse kapu ae. Jezu takorehmase eya xine rahkene.

**Imehnō amorepapatopōpyry
Jezu a Karirea po**

(*Mat 4.12-22; Ruk 4.14-15; 5.1-11*)

¹⁴Morarame āpuruhpyry taka João tōmapose ahtao Erote a, Jezu toytose ropa Karirea pona. Ritonōpo omiry poko imehnō amorepase toytose ynororo.

¹⁵—Ritonōpo emero se typoetoryme. Seromaroro ah oesēkōme nexino. Oorypyrykō irumekatoko. Aomipona ehtoko, tykase ynororo morotōkomo a.

¹⁶Morarame toytoryhtao Karirea ikuhpo ehpikuroko Ximāo Peturu enene Jezu, zakorō maro, Ātare maro. Tarāpa emāko toh kynexine nakuaka, kana anŷnōko, kana anŷnanōme toexirykōke.

¹⁷—Kana anŷnōko matou? Ehmaropa ymaro. Āmorepatorŷko ase imehnō amorepatohme oya xine jenetupuhtohme eya xine, tykase ynororo eya xine.

¹⁸Mame axī tarāpa tynomose eya xine Jezu maro toytotohkōme. Jezu tokahmase eya xine rahkene.

¹⁹Morarame moino pitiko Zepeteu mūkuru enene, Tiaku, João, enara. Kanawao toh kynexine. ²⁰Tarāpa tuīpokary poko toh kynexine. Mame toto eahmane. Mame tumykō tynomose eya xine. Zepeteu tynomose kanawao, ipoetory tō maro. Jezu maro toytose toto.

Jorokohpe aexihpyry poko

(*Ruk 4.31-37*)

²¹Morarame Kapanāū pona toytose toto. Mame juteu to oserematohae toto oturutoh taka Jezu tomōse mokaro amorepatohme tyya. ²²Mame tōsenurukase toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

—To! Orēpyra amorepato mose nase. Moeze omihpyry poko amorepatōkō sā pyra nase. Orēpyra nase, tykase toto. ²³Morarame jorokohpā tooehse moro-

tona. Toto atamorepatoh taka tomōse ynororo. Ynara tykase ynororo opore,

²⁴—Oty se hma Jezu, Nazarepohno? Yna enahkapory se hmahno? Awaro ase. Ritonōpo mūkurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurāme mase, tykase jorokohpā Jezu a opore.

²⁵Mame joroko tyenonohse eya, —Mynyhme exiko. Otūtako ropa mokyro ae. Jūme irumekako ropa, tykase Jezu eya.

²⁶Morarame jorokohpā tōsētorimase. Kui tykase ynororo opore. Morarame tutūtase ropa joroko mokyro ae. ²⁷Mame tōsenurukase morotaōkō emero.

—Enēko matose tyoro inamorepatary. Orēpyra mana. Joroko tō tūtanoHPory ropa waro roropa ynororo, tykase toto oxime rokene.

²⁸Morarame Jezu tokātose moerōkomo a Karireapōkomo a.

**Peturu merenoty kurākatopōpyry
ropa poko Jezu a**

(*Mat 8.14-15; Ruk 4.38-39*)

²⁹Morarame juteu tō atamorepatoh tae tutūtase ropa ynororo. Mame Ximāo Ātare maro tytapyikō taka toytose toto, Tiaku, João, Jezu, enara. ³⁰Mame Ximāo merenoty kure pyra kynexine oxirohnōko. Tohrame kynexine. Jezu turuse eya xine,

—Kure pyra mose mana, tykase toto eya. ³¹Morarame kurākara anŷne ropa tomary ke. Axī tōxirohkehse ropa ynororo. Towōse ropa ynororo. Mame tautuhmase toto mokyro a, kuranōpokara a.

**Kurākōkara kurākatopōpyry
ropa Jezu a**

(*Mat 8.16-17; Ruk 4.40-41*)

³²Mame kokonie pukuro kurākōkara tarose imehnomo a tuhke Jezu a, toto kurākatohme ropa. Jorokohpākō

roropa tarose eya xine. ³³Kapanaūpōkō roropa tooehse tuhke imoihme. Tapyi eutary pota taka tōximōse toto. ³⁴Mame kurākōkara tukurākase ropa eya, tuhke. Joroko to tutūtanohpose roropa eya mokaro ae. Joroko a sekerekamexipopyra kynexine ynororo, “Awaro ynanase,” karyke eya xine.

Karirea po Jezu ehstopōpyry

(Ruk 4.42-44)

³⁵Moraramē kuratiri etaryhtao towōse ropa Jezu. Tokare pyra toytose ynororo ahno esaka pyra oturuse Ritonōpo maro. ³⁶Mame okomino Ximāo a tokahmase tymarōkō maro. ³⁷Mame Jezu tonese ropa tyya xine ahtao ynara tykase toto eya,

—Emero oupīko toh mana, tykase toto eya.

³⁸Moraramē ynara tykase Jezu eya xine,

—Ehmaropa tyorō pata pona, morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Moro poko oepyase, tykase Jezu.

³⁹Moraramē kŷkŷtone Karirea poro Ritonōpo omiry ekarory poko juteu tō atamorepatohonō takuroko. Joroko to tutūtanohpose roropa ahno ae eya.

Ipū imotahpyry kurākatopōpyry Jezu a

(Mat 8.1-4; Ruk 5.12-16)

⁴⁰Moraramē tupū motaryke toytose imepyny Jezu a toetuarimaryke. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka.

—Ajohpāme sã ynara āko ase oya, kukurākako ropa ukurākary se awahtao. Imepŷ tukurākase oya exiryke oya tuaro oehno, tykase ynororo Jezu a.

⁴¹Mame nupunato mokyro eneryke tyya tapose tomary ke.

⁴²—Ÿ, okurākāko ropa ase, tykase Jezu eya. Axī ipū totyhse ropa. Kure

ropa toehse ynororo. ⁴³Moraramē ynara tykase Jezu tunukurākahpyry a,

⁴⁴—Osekātopyra ke exiko. Topohme rokē ytoko Ritonōpo maro oturukety a. Osenepota eya. Moeze nekaropohpyry ekarota eya, kure rokē oehtohme, imehnō tuarōtatohme roropa okurākatopōpyry ropa poko, tykase ynororo eya repe.

⁴⁵Yrome toytory ropahtao tokātose eya itamurume. Emero tōsekātose rahkene. Morara exiryke Jezu tokare ytoyosaromepyra toehse pata tō pona. Ahno esao pyra rokē ynororo ehse. Mame patapōkō tuhke toytose eya.

Pakaihkapŷ kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mat 9.1-8; Ruk 5.17-26)

2 Morotoino toytose ropa Jezu Kapanaū pona. Mame imehnō tōturuse ipoko. Ynara tykase toto,

—Tooehse ropa Jezu mana tytapyī taka, tykase toto ipoko. ²Mame morotona tooehse toto imoihme. Tapyi typehkase eya xine. Tapyi eutary pota tao tōximōse toto. Moraramē tamorepase toto Jezu a Ritonōpo omiry poko. ³Moraramē pakaihkapŷ tonehse imehnomo a Jezu a ikurākatohme ropa. Asakoropane kynexine enehnanomo. ⁴Yrome omōsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Moraramē tapyi mypatarānaka tōnuhse toto. Tapyi typiapose eya xine Jezu etonie. Mame kurākara tonyhtose eya xine moro ae etueh maro Jezu myhtokoxi.

⁵—Kurākatō mokyro, tykase toto tukurohtao xine. Mame toto kurohtao tonetuputyry waro Jezu kynexine. Mame ynara tykase ynororo kurākara a,

—Aimo, oorypyry korokāko ase, tykase ynororo eya.

⁶Moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine, typorohse.

Tohne toehse toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

⁷—To! Morara kary popyra mana. Ritonōpo poenohnōko rokē mose mana. Ritonōpo rokē popy rypyry korokary waro mana, tykase toto. Jezu kerek-eremāko toh kynexine tukurohtao xine.

⁸Yrome Jezu tuaro kynexine. Tyk-erekeremary tonetupuhse eya.

—Oty katoh ykerek-eremāko matou okurohtao xihne? tykase ynororo eya xine. —Ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. ⁹Iirypyrymākō rypyry korokary waro ase. Kurākōkara kurākary waro roropa ase. ¹⁰Naeroro mose kurākāko ropa ase, iirypyrymākō rypyry korokary waro jexiry waro oehthōkōme, tykase ynororo eya xine.

Mame ynara tykase pakaihkapyny a ynororo,

¹¹—Tukurākase ropa mase. Owōko ropa. Oetueh aroko ropa atapyi taka, tykase ynororo eya.

¹²Mame kuranōpokara towōse ropa totueh tapoe. Totueh tarose ropa eya. Mame tutūtase ropa ynororo tapyi tae imoihmākō neneryme. Mame tōsenu-ruhkase toto.

—To! tykase toto. —Kure Ritonōpo imehtiko. Mosero panō onenepitopyra sytatose, tykase toto.

Rewi eahmatopōpyry Jezu a tymaro aytotohme

(*Mat 9.9-13; Ruk 5.27-32*)

¹³Morarame tutūtase ropa Jezu. Ikuhpo ehpikoxi toytose ynororo. Moroto ahno imoihme Jezu zomye toehse toto. Mame tamorepase toto eya. ¹⁴Morarame mōpozakoxi toytose tahtao Rewi tonese eya, Aupeu mūkuru. Kohrame ynororo kynexine kowenu tinerū apoitoh tao.

—Ymaro eropa, ypoetoryme, tykase Jezu eya.

Mame toytose ynororo imaro. ¹⁵Morarame Rewi tapyi taka toytose Jezu. Typorohse ynororo meza myhtokoxi. Tuhke kowenu tinerū apoinanō moroto kynexine. Mokaro maro, Jezu typorohse. Ipoetory tō roropa imaro typorohse. Iirypyrymākō roropa moroto kynexine tuhke. ¹⁶Morarame moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine, parixeu tō maro. Jezu otukuru tonese toto a iirypyrymākō maro, kowenu tinerū apoinanō maro. Ynara tykase toto Jezu poetory tomo a,
—Oty katoh oesēkō otuhnōko hnae kowenu tinerū apoinanō maro iirypyrymākō maro? tykase toto tōturupose.

¹⁷Morarame toto omiry totase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kurākō topinopyry se pyra mā toto, kure toexirykōke. Kurākōkara rokē topinopyrykō se mā toto. Morararo kurākō kurākase pyra oepyase. Iirypyrymākō rokē kurākase oepyase, Ritonōpo omipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Amotyryae rokē otuhtoh poko

(*Mat 9.14-17; Ruk 5.33-39*)

¹⁸Morarame João poetory tō amotyryae rokē otuhse toto Ritonōpo maro tōtururukōke. Parixeu tō roropa amotyryae roropa otuhse toto juteu tamuru omipona toehthōkōme. Morarame imehnō toytose Jezu a oturupose. Ynara tykase toto eya,

—João poetory tō amotyryae rokē otuhnōko. Parixeu poetory tō roropa otuhnōko amotyryae rokene. Oty kahtohme hkoh opoetory tō rokē tuenikaroro otuhnōko nae kokoro rokene? tykase toto, tōturupose Jezu a.

¹⁹Mame ynara tykase Jezu eya xine,
—Toipe tosēkō maro toexirykōke, ymaro toexirykōke tuenikaroro rokē

otuhnōko nase toto. ²⁰Imeīpo mā emynyh māko mā toto tymaro xine pyra toehse jahtao. Morara ahtao rokē amotyryae rokē otuhnōko mā toto toemynyhmarykōke, tykase Jezu eya xine.

²¹—Upo pakato toexihkase ahtao, kamisa kasenato ke pyra, ipanō ke rokē ixixinōko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typitahmase ahtao exihkako ropa mana itamurumehxo. (Naeroro atamurukō omihpyry maro jomiry onoximara ehtoko. Atae pyra mā jomiry atamurukō omihpyry maro.) ²²Morararo eukuru ěme okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenā onyripyra sytatose pakato ětypyry aka. Tyrise eukuru kasenato zaka ahtao ehmōko mana pakatome exiryke. Mame eukuru ekuānōko mana atahnikāko. Eukuru ěroropa atahnikāko. Māpyra eukuru ětyrisenā aka eukuru tyrisenā tyrise ahtao atahnikara mana asakororo eukuru, eny, enara. (Moro sā ynekarohpyry ěme matose tyrisenā sā toehse awahtao xine,) tykase Jezu eya xine.

Oserematoh esĕme Jezu ehtoh poko

(*Mat 12.1-8; Ruk 6.1-5*)

²³Morarame oserematohae Jezu toytose tupito rānakuroko, typoetory tō maro. Tiriiku rānaka toytorykohtao ipoetory tomo a tiriiku tytahkase omise toexirykōke. Toipe juteu tō pake. “Ematonanohnōko mase,” kara toto imepỹ tupi po tonahsĕ apoiryhtao omise exikety a enahtohme. ²⁴Moro eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu a,

—Eneko ke! Oty katohmehko moxiā tiriiku poko erohnōko nae? Popyra mana. Pake Ritonōpo omi poe ynara tymerose Moeze a pape pokona, “Erohpyra ehtoko oserematohae,” me tymerose pake, tykase parixeu tomo.

²⁵Morarame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase ynororo,

—Pape imerohpyry onenepitopyra hmatou Tawi ehtopōpyry poko, typoetory tō maro omise toto ahtao?

²⁶Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo typoetory to maro Ritonōpo zuru pokona. Apiata moro tapyi eraseme kynexine. Ritonōpo nukurākapohpyry rokē kynexine, tymaro oturuketō zurume. Moro tohse Tawi a omise toexiryke. Tawi Ritonōpo maro oturuketō maro pyra kynexine repe. Yrome moro wyi tohse eya. Tymarōkō tupase roropa eya. (Mame moro wyi enahxīpo Tawi tomo a, “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine. Morara ahtao oty katoh ypoetory tō hxirōko matou?) ²⁷Mame ynara tykase Jezu parixeu tomo a,

—Oserematoh tyrise Ritonōpo a kuoserematohkōme. Yrome sero nonopōkō tyrise eya oserematohme rokē pyra. ²⁸Ywy ase oserematoh esĕme, oserematoh rihpōme jexiryke, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatopōpyry ropa poko

(*Mat 12.9-14; Ruk 6.6-11*)

3 Morotoino juteu tō atamorepatoh taka Jezu toytose ropa. Moroto aosemahmirihmahpyry kynexine. ²Morarame parixeu tō Jezu enĕko toh kynexine aehxirotahme repe.

—Otarāme kurākara kurākāko ropa mana oserematohae, tykase toto. ³Mame Jezu tōturuse aosemahmirihmahpyry a. Ynara tykase ynororo eya,

⁴—Aimo, osehko irānaka, tykase eya. Mame tonenanomo a ynara tykase ynororo,

—Oty kurehxo oya xine oserematohae nae? Kure ehtopo? Popyra ehtopo? Oty

oya xine kurehxo oserematohae nae? Kurākara kurākatoh ropa? Imep̄y etap-atopo? Oty pake tyripose oserematohae Moeze a Ritonōpo omi poe? tykase Jezu, tōturupose eya xine.

Yrome onezuhpyra toh kynexine. ⁵Mame tākye pyra Jezu tōsenuhmase. Tomyēkō tonese eya. Tohne roropa kynexine toehse otato pyra toto exiryke. Mame kurākara a ynara tykase ynororo, —Oemary an̄yko, tykase eya ynororo. Mame tātaporamase ynororo. Emary os-epune toehse ropa. ⁶Moraramē parixeu tō tutūtase ropa moro tae. Moraramē tōximōse toto, Erote epe tō maro, Jezu poko tōturutohkōme, Jezu etapary se toexirykōke.

Imoihmākō poko ikuhpo ehpio

⁷Morotoino toytose ropa Jezu typoetory tō maro ikuhpo pona, Karirea pona. Mame tokahmase ynororo imoihmākomo a Karireapōkomo a, Juteapōkomo a, ⁸Jerusarēpōkomo a, Itumeapōkomo a, Joatāo moinōkomo a, Tiropōkomo a, Xitōpōkomo a, enara. Tokahmase ynororo imoihmākomo a. ⁹Inukurākatary enery se toexirykōke toytose toto, tuhke tukurākase kurākōkara eya exiryke. ¹⁰Morara exiryke epuepurohmāko toh kynexine kurākōkara Jezu apotohme tyya xine. Mame kanawa tohpikē tonehpose typoetory tomo a tōtyritohme, tykorōmaryino imoihmākomo a. ¹¹Moraramē jorokohpākō Jezu eneryhtao, toepukase toto ēpataka, —Ritonōpo mūkuru nymyry mase, tykase toto. Kui tykase roropa toto.

¹²Mame turuse toto Jezu a.

—Jekaropyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

Orutua kō menekatopōpyry Jezu a 12me tymaro toto ytotohme

(Mat 10.1-4; Ruk 6.12-16)

¹³Moraramē toytose ynororo ppy pona. T̄ypenery tō rokē tarose eya. ¹⁴Moroto tymenekase toto eya 12me tymaro toto ytotohme.

—Amarokō tymenekase ya ymaro oy-totohkōme, tykase ynororo eya xine. —Ynenokyryme roropa matose exīko Ritonōpo omiry ekarotohme imehno a. ¹⁵Yjमितunuru ekarōko ase oya xine joroko to tūtanohpotohme oya xine imehnō ae, tykase ynororo eya xine.

¹⁶Ynara toh kynexine, Ximāo. Mokyro tosehapse ropa Peturume Jezu a. ¹⁷Zepeteu poenō kynexine. Tiaku, João, enara toh kynexine. Konomerume tosehapse roropa toto Jezu a. ¹⁸Imehnō roropa moroto kynexine, Ātare, Firipe, Patoromeu, Mateu, Tome, Tiaku. Aupeu mūkuru kynexine ynororo, Tateu maro, imep̄y Ximāo roropa. Juteu tō esary pynoto kynexine ynororo te, ¹⁹Juta Ixikariote. Tosē ewokahpō ynoro kynexine. Enara tymenekase toh kynexine Jezu a typoetoryme.

Peuzepu poko

(Mat 12.22-32; Ruk 11.14-23; 12.10)

²⁰Moraramē Jezu toytose ropa ahtao tytapyī taka tuhke ahno moroto kynexine tōximōse. Morara exiryke otuhpyra kynexine ynororo. ²¹Mame morara aexiry totase epe tomo a. Morara exiryke tooehse toto morotona Jezu poko.

—Otarāme rowotāko mana, tykase toto ipoko repe.

²²Moraramē Moeze omihpyry warōkō, Jerusarē poe aehtyā ynara tykase toto ipoko,

—Jorokohpe mana, Peuzepuhpe, tykase toto Jezu poko. (Peuzepu joroko tamuru esety akorony.)

—Joroko tamuru poe joroko tō tūtanohpōko mana ahno ae, tykase imehñō roropa ipoko.

²³Morarame Jezu a imoihmākō tykohmase tyya, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Otātōhxo joroko tō na etūtanohpōko ropa nah oxime? Imep̄y joroko onutūtanohpōsaromepyra imep̄y joroko mana ynaroñōme toexirykōke.

²⁴Morarara pata tamurupōkō oseosetaparyhtao, osenahkāko rokē mā toto.

²⁵Tapyitaōkō roropa osetaparyhtao, osenahkāko rokē toto.

²⁶Morararo joroko tamuru joroko tō maro osetaparyhtao okynā pyra osenahkāko mā toto oxime toexirykōke.

²⁷—Etatoko pahne, jamitu tapyi taka omōsaromepyra imep̄y mana ematonase, esē jamihme exiryke. Yrome tapyi esē tymyhse ahtao rokē, imōkomory ematonanoñōko mana esē tymyhse exiryke sã rokene. (Morararo joroko tamuru tymyhse ahtao rokē joroko tō tūtāko ropa sã mana.)

²⁸—Ynara kary se ase oya xine, emero oorypyrykō korokāko Ritonōpo mana.

²⁹Tykerekerematopōpyry korokāko roropa mana. Toiro rokē onykorokara ekurehnōko mana. Tuzenu kerekerematopōpyry onykorokara mana jūme. Ehxirokehpyra Zuzenu kerekeremahpōkō mana. Etuarimakehpyra roropa toh mana jūme.

³⁰Morara tykase Jezu typoko, “Jorokohpe nase,” tykase mokaro exiryke.

Jezu eny, zakorō tomo, enara

(*Mat 12.46-50; Ruk 8.19-21*)

³¹Morarame Jezu ē tooehse zakorō tō maro. Jezu maro tōtururu se toh kynexine repe. Yrome omōpyra toh kynexine tapyi taka. Jarānao rokē toh kynexine.

³²Jezu zomye ahno typorohse kynexine imoihme. Ynara tykase toto eya,

—Asa oya kynako. Moky reh oerax-imāko jarānao, ākorō tō maro, tykase toto eya.

³³Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Onoky aja mokyro? Onokā jakorō tō mokaro? tykase. ³⁴Tomyēkō eneryme ynara tykase ynororo,

—Tarōkō ajame toh mana, jakorō tōme roropa mā toto. ³⁵Ynara exiryke, Ritonōpo omipona exiketō wekyryme mā toto, jakorōme, woryxiryke, ajame, enara, tykase ynororo eya xine.

Otyro puhturu arykane

(*Mat 13.1-9; Ruk 8.4-8*)

4 Morotoino tamorepase ropa toto Jezu a ikuhpo ehpio. Ahno imoihme exiryke tōtyrise ynororo kanawa toh-pike aka. Typorohse ynororo kanawa aka. ²Moroto ahno tuhke tuna ehpio. Mame Ritonōpo omiry enetupuhtoh poko tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo,

³—Etatoko pahne, otyro puhturu arykane toytose. Sapararahme ipuhturu pahne sã mana ahtatohme.

⁴Osema taka ipuhturu ohpahnōko roropa sã mana. Moroto torō tō enahnōko sã mana osema tao exiryke.

⁵Topuxikiri htaka roropa ohpahnōko sã ipuhturu mana. Moroto ēxihtāko sã mā repe, nono pitiko nae exiryke.

⁶Yrome xixi tutūtase ahtao, axi aremānōko mana. Orihnōko ropa axiny. Tymise pitiko toehse repe. Yrome ahtara ekurehnōko mana.

⁷Mame ātaryka htaka roropa ipuhturu ohpahnōko sã roropa mana. Morararo ātarykahmā eiko. Ahtara ekurehnōko roropa mana ātaryka htāo toexiryke.

⁸Mame nono kurā pona ohpahnōko roropa ipuhturu mana. Moroto ahtāko kure mana otyro zamaro nono exiryke. Kure ekutāko mana.

Kure eperytāko roropa mana. Tuhke eperytāko mana, tykase Jezu eya xine.

⁹Morarame ynara tykase ynororo eya xine,

—Otatohxō awahtao xine menetupuh-tory, metatory roropa, tykase Jezu eya xine.

Jezu namorepatopōpyry poko

(Mat 13.10-17; Ruk 8.9-10)

¹⁰Moromeīpo ipoetory tō tōturupose Jezu a ahno amereh tykase ahtao. Ynara tykase toto,

—Oty poko hkoh moturuno ynanetaryme? Onenetupuhpyrahme sã ynanakene, tykase toto, tōturupose.

¹¹—Arypyra, Ritonōpo omiry poko oturūko akene oya xine, Ritonōpo enetupuh-tohme oya xine oesēkōme. Ynekarohpyry tupime mã onenetupuhpynomo a. ¹²Naeroro,

“Etāko toh mã repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra mã toto.

Enēko roropa mã toto. Yrome zuaro pyra sã mã toto,

tyrypyrykō onurumekara toexirykōke, Ritonōpo a tyrypyrykō onyko-rokapopyra roropa toexirykōke, tykase Jezu typoetory tomo a.

Otyro puhturu arykatopōpyry poko amorepary poko

(Mat 13.18-23; Ruk 8.11-15)

¹³Morarame typoetory tō turuse eya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Āmorepatopōpyrykō onenetupuh-pyry ro oexirykō popyra mana. Sē onenetupuhpyra awahtao xine, imepỹ ke āmoreparykohtao roropa morararo onenetupuhpyra matose.

¹⁴—Mokyro tỹkyryry puhturu arykane poko sã oturuno. Mokyro sã mã imepyny, Ritonōpo omiry poko urutono.

¹⁵Mame moro osema taka aohpahtyã sã Ritonōpo omiry etananō mã repe. Mame joroko tamuru oehnōko axiny,

Ritonōpo omiry enahse ikurohtaka xine. ¹⁶Morararo mokaro imehnomo, Ritonōpo omiry etāko roropa toh mã repe. Yrome topuxikiri htaka aohpahtyã sã mokaro mana. Ritonōpo omiry etāko toh mã repe. Atākyemāko roropa toh mã repe. ¹⁷Yrome mitara Ritonōpo omiry mã ikurohtao xine ekurehnōko.

Ahtara ekurehnōko roropa mana. Morotoino okynã pitiko toehse ahtao, tyhtomarykohtao, tykerekeremarykohtao roropa Ritonōpo omiry pokoino, poremanōko toh mã rahkene. Urumekāko toh mana. ¹⁸Mame tyoro roropa ātaryka htaka aohpahtyamo. Moro sã Ritonōpo omiry etananō kurohtao ātaryka samo. Ritonōpo omiry etāko toh mã repe. ¹⁹Yrome torētyke rokē toto tyorō poko, tytineruke se rokē toehtohkō poko, tymōkomoke se toehtohkō poko roropa. Ritonōpo omiry emāpyra ikurohtao xine, ekurehnōko ātaryka htaka aohpahtyã samo. ²⁰Yrome mokaro mã nono kurã pona arykahpyry samo. Ritonōpo omiry etaryhtao tyya xine jamaro toh mana. Emānōko roropa ikurohtao xine mana, aomipona toto exiryke. Ehmataōtāko sã roropa ikurohtao xine mana. Māsa rokē pyra Ritonōpo omipona exiko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Saerehkatoh poko

(Ruk 8.16-18)

²¹Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Kasana mitaka nãparina onyripyra exino mana. Zara zopikoxi onyripyra roropa exino mana. Esaka rokē tyrīko exino mana saerehkatohme. Emero zeipōko mana. ²²Moro sã emero zonētyã enepōko ropa Ritonōpo mana. Emero enepynypotō enepōko ropa mana. ²³Otato awahtao xine

menetupuhutory, tykase ynororo eya xine.

²⁴ Morarame töturuse ropa ynororo, —Jomiry etäko matose repe, jomipona ehtoko. Otato awahtao xine atamorepäko matose kure, tuhkehxo apoiko matose. ²⁵ Morararo otato awahtao xine, itamurumehxo otuarötanohtorýko Ritonöpo mana. Yrome otato pyra awahtao xine, ämorepatopöpyrykö poko wenikehnöko matose emero porehme.

Otyro puhturu ahtary poko

²⁶ Morarame ynara tykase ropa Jezu, —Ritonöpo tuisame exiry otyro puhturu arykane sä mana. Mame otyro puhturu arykako sä mana tupito pona. ²⁷ Mame tuenikaroro exiko mana. Okynä pixo toehse ahtao ipuhturu äxihtäko mana, ahtäko roropa mana onenepyra ahtao. ²⁸ Nono rokë äxihtanohpöko mana. Morarame ekutäko mana. Mame eperytäko mä rahkene. ²⁹ Mame otyro toehkehse ahtao tupito esë atarypokety sä tuhme tahkako mana, isapakamyryke.

Moxitatu puhturu ehtopöpyry poko

(*Mat 13.31-32,34; Ruk 13.18-19*)

³⁰ —Moro sä matose Ritonöpo tupime. Oty sä ropa Ritonöpo tuisame exiry? ³¹ Otyro sä mana. Moxitatu samo. Ipuhturu pisarara repe. ³² Yrome tarykase ahtao ahtäko zumo. Amorihtäko. Torö to esaryme amoriry exiko mana.

³³ Mame tuhke turuse toto, “Ynara sä Ritonöpo tuisame exiry,” katoh poko turuse toto enetupuhthohme eya xine. ³⁴ Imoihmäkö maro tahtao enetupuhthoh rokë tokarose eya. Mame typoetory maro tahtao enetupuhthoh poko tutuarömase ropa toto.

Tyryrykane mynyhpäkatopöpyry poko Jezu a

(*Mat 8.23-27; Ruk 8.22-25*)

³⁵ Morarame tykohmäse ahtao, —Ehmaropa ikuhpo möpozakoxi, tykase Jezu typoetory tomo a. ³⁶ Morarame imoihmäkö enyokyrýhtao tyya xine tötýrise toto kanawaka, Jezu arotohme kanawae. Imepý kanawa roropa ikapo toytose. ³⁷ Morarame tyryry tykase itamurume. Tyryry karyhtao sapararah tykase pohkane kanawa pokona. Kanawa nerymary se toehse pohkane. ³⁸ Jezu nyhnöko kynexine kanawa ätykyo. Zupuhpyry tapöke kynexine.

—Tuisa, yna pyno pyra hma? Nerýko reh sytatohse, tykase toto eya.

³⁹ Mame typakase ropa Jezu. Tyryrykane tymynyhpäkapose eya, —Omynyhpäko, pohkara exiko, tykase Jezu. Mame tyryry tykakehse, mynytyme konöto rokë toehse. ⁴⁰ Mame ynara tykase typoetory tomo a,

—Oty katoh oserehnöko matou? Jene-tupuhpyra ro hmatohu? tykase ynororo eya xine.

⁴¹ —To! tykase toto tyya xine tösenu-ruhkase toto,

—Mosehxo reh imehxo nahse. Tyryrykane mynyhpäkapono, pohkane roropa mynyhpäkapono, tykase toto oseya rokene.

Jorokohpä kuräkatopöpyry poko Jezu a

(*Mat 8.28-34; Ruk 8.26-39*)

5 Morarame toeporehkase toto Keraza pona, ikuhpo möpozakoxi. ² Morarame kanawae Jezu towöse. Mame mokyro jorokohpä tooehse okepýpo tō poe. ³ Moroto okepýpo tō po esary kynexine. Pake mokyro jorokohpä emyhpopyra ehse. ⁴ Osemazuhme tymytymyhse repe keti ke. Yrome

tymyhtoh kurimene risē tamohmohse eya.

—Sukurematatose, tykase imehnō repe. Yrome onukuremasaromepyra toh kynexine. ⁵Nyhpyra ehse ynororo. Okepypo tō poro ytoytose ynororo ypy poro. Kui kakehpyra ehse, topu ke tōtokotokose roropa ynororo. ⁶Morarame Jezu eneryke tyya, moe ahtao ro tururume toytose ynororo eya. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka. ⁷Oporo ynara tykase,

—Oty se hma Jezu ya? Ritonōpo kapuaō mūkuru mase, imehxo exikety mūkuru. Ajohpāme sā josanumara ke exiko, tykase ynororo opore.

⁸Osemazuhme Jezu ynara tykase exiryke,

—Mose ae otūtako ropa joroko kahpyry, tykase Jezu exiryke.

⁹Mame,

—Onoky oesety? tykase ropa Jezu eya.

—Ekuhpāme yna esety nase, tuhke yna exiryke, tykase ynororo Jezu a.

¹⁰—Yna onenyohpyra exiko mya, tykase jorokohpā Jezu a.

¹¹Mame moroto tuhke poinokoimo kynexine otyro ētuhkāko ypy ēmory po.

¹²—Yna enyohko yna omōtohme poinokoimo aka. Ah ynanomōxi, tykase toto otuhparo Jezu a.

¹³Morarame torekohmaryke tonyohse toto Jezu a. Orutua ae tutūtase ropa toto. Poinokoimo aka tomōse toto, joroko tomo. Morarame tururume toytose toto poinokoimo emero porehme. Tyhtose toto ypy ēmory poe nakuaka. Tyneryse toto emero. Asakoro miume tyneryse poinokoimo.

¹⁴Mame inahpahpōkō toepase patapōkō zuruse, pata moinōkō zuruse roropa. ¹⁵Morarame tuhke panatase toehse toto Jezu a osenuhmase. Jorokohpanōpo tonese toto a typorohse. Upo tamuruse eya. Zae oturūko

kynexine Jezu maro. Mame tōserehse toto. ¹⁶Morarame morotōkō ynara tykase toto mokyro enese aehtyamo a,

—Mose jorokohpanōpo. Joroko tō tūtanohpo ropa Jezu, tuhke zae. Mame tyneryse poinokoimo tō emero, tykase toto mokaro a oehsenākomo a. ¹⁷Morarame Jezu a ynara tykase poinokoimo esamōpyamo,

—Ytoko ropa oesaka, tykase toto. Otuhparo tonyohse ropa Jezu eya xine tosae xine.

¹⁸Morarame kanawaka Jezu aotyryryhtao, mokyro jorokohpanōpo tōturuse imaro,

—Tuisa, amaro ytoxi ajohpāme samo, tykase ynororo eya repe.

¹⁹—Arypyra. Atapyī taka rokē ytoko ropa. Oepe tō maro oturuta. Kure ke oturuko okurākatopōpyry ropa poko, opyno jexiry poko roropa, ypoetoryme oexiry poko, enara, tykase Jezu eya.

²⁰Morarame toytose ropa jorokohpanōpo pata konōto poro, Tekapori poro. Moroto tōturuse ynororo, tukurākatopōpyry ropa poko. Mame emero tātākyemase toto, “Emese kure Jezu mana,” tykase toto.

Jairu ytotoptōpyry Jezu a

(*Mat 9.18-19; Ruk 8.40-42*)

²¹Morarame tātakuohse ropa Jezu kanawae mōpozakoxi. Ahno imoihme tooehse ropa eya morotona, ikuhpo eh-pikoxi. ²²Morarame juteu tō atamorepatoh esē tooehse, esety Jairu. Jezu pupuru myhtokoxi typorohse ynororo.

²³—Tuisa kuakorehmako ajohpāme samo. Jēxiry orihnōko mana. Ymaro eropa ajohpāme samo. Oemary tyrikose epona aekurākatohme ropa, orihpyra aehtohme, tykase ynororo eya.

²⁴Mame imaro toytose Jezu. Yrome ahno imoihmākō Jezu maro toytose. Ytopyra sā kynexine tuhke ahno exiryke.

Jezu zupō apotopōpyry nohpo a*(Mat 9.20-22; Ruk 8.43-48)*

²⁵Morarame nohpo moroto kynexine munuimohpano. Pakero kure pyra toehse ynororo. 12me jeimamyry taropose kure pyra toexiry poko rokene.

²⁶Toanahtose eya itamurume. Tuhke opi warōkomo a tukuhse roropa repe, yrome epona pyra, kure pyra itamurume exiryke. Tytinerukehse rokene. ²⁷Jezu ekary totase tyya exiryke, ikapo toytose ynororo tuhkākō rātakuroko.

²⁸—Jezu zupō temuhmaryhtao rokē ya ekurākāko ropa ase, tykase ynororo tukurohtao. ²⁹Morarame zupō tytemuhmase eya. Axī imunuru tymynyhpāse, kure toehse ropa ynororo. Mame toekurākary ropa waro toehse ynororo. ³⁰Jezu roropa tunukurākahpyry waro kynexine. Tōsenuhmase ynororo t̄ykakoxi.

—Onoky jupō temuhmano? tykase ynororo.

³¹Morarame ipoetory tomo a tozuhse. Ynara tykase toto,

—Imoihmākō enēko mase. Epuroh-purohmāko rokē toh mana. Oty katoh, “Onoky ytemuhmano?” āko mahno? tykase toh Jezu a repe.

³²Yrome Jezu tōsenuhmase ropa t̄ykakoxi tytemuhmahpō enetohme. ³³Mame mokyro tōserehse. Tykytyky tykase ynororo tukurākase ropa toexiryke. Jezu ēpataka toehse. Tosekumuru po typorohse. Emero kure turuse inukurākahpyry a. ³⁴Morarame ynara tykase Jezu,

—Kuku, jupō mytemuhmano okurākatohme. Kuenetupuhno. Morara exiryke kure ytoko ropa. Tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya.

Jairu ěxiry ěsemākatopōpyry ropa Jezu a*(Mat 9.23-26; Ruk 8.49-56)*

³⁵Morara karyrohtao Jairu tapyī tae toehse toto.

—Oěxiry norihno. Amorepatō onerekohmara exiko, tykase toto aorikyhpury zummy a.

³⁶Yrome mokaro otururu totase Jezu a,

—Oserehpyra exiko. Ākorehmary enetupuhko ya, tykase Jezu aorikyhpury zummy a.

³⁷Morarame typoetory tō rokē tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara rokene. Tiaku akorō João kynexine.

³⁸Morarame toeporehkase toto Jairu tapyī taka. Tuhke ahno moroto kynexine xitaketomo, aorikyhpury hnamonanomo, enara. ³⁹Morarame tapyi taka tomomyryhtao ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty katoh panaikato matou, xitāko? Xitara ehtoko. Mose orihpyra nase. Nyh-nōko rokē nase, tykase Jezu eya xine.

⁴⁰Morarame tounohse eya xine. Mame emero Jezu a tutūtanohpose ropa toto tapyi tae. Jū maro rokē tomōse toto, jumy, jeny, typoetory tō oseruao. Enara toh tomōse aorikyhpury enese.

⁴¹Morarame emary tapoise Jezu a.

—Tarita kumi, tykase ynororo aomiry ae. “Orymo, owōko ropa,” katopo.

⁴²Morara kaxīpo sã rokē tōsemāse ropa ynororo. Toytotose ropa ynororo toehsehxo exiryke. 12me ikonopory nae kynexine ynororo. Tākye toehse ropa jū tomo. ⁴³Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Jekātopyra ke ehtoko, tykase Jezu eya xine. —Mose kure autuhmatoko, tykase roropa ynororo.

Jezu ehtopöpyry Nazare po

(*Mat 13.53-58; Ruk 4.16-30*)

6 Morotoino Jezu toytose ropa tosaka, Nazare pona, typoetory tō maro. ²Mame juteu tō atamorepatoh taka toytose ynororo oserematohae, ahno amorepatohme tyya. Mame aomiry etananō ynara tykase toto ipoko,

—Otokoino mose tutuarōtase nae? Onoky poe tuaro nae? Onoky poe roropa kurākōkara kurākāko roropa nae? tykase toto.

³—Yrome Jezu waro sytatose. Wewe poko erohkety mosero, Maria mükuru. Zakorō tō moxiamo, Tiaku, Joze, Juta, Ximão, enara. Aoryxiry tō kymaro xine roropa mana, tykase toto ipoko.

Morara exiryke aomiry etary se pyra toh kynexine. ⁴Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonōpo poe urutōkō se imehnō mā repe. Yrome esarypōkō ise pyra mā toto. Jekyry to roropa ise pyra. Itapyītaōkō roropa ise pyra, tykase Jezu eya xine.

⁵Naeroro inukurākatyā kynexine moroto tuhke pyra. Toitoino rokē kurākōkara tapose eya toto ekurākatohme ropa.

⁶—To! Jenetupuhpyrahme sā tarōkō nase, tykase ynororo tyya rokene.

Typoetory tō aropotopöpyry Jezu a, 12mākomo

(*Mat 10.5-15; Ruk 9.1-6*)

Morarame pata pisararākō pona toytose ynororo imehnō amorepase. ⁷Mame typoetory tō tykohmase tyya 12me, toto enyohtohme. Asasakoro rokē tonyohse toto eya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Joroko tō itūtanohtopotatoko ropa ahno ae Ritonōpo omi poe. ⁸Otyro anaropyra ke ytotoko. Tymyxike rokē ytotoko. Wyi anaropyra ke ytotoko,

saku tineru eny tytineruke pyra, enara ke ytotoko, tynaroke pyra. ⁹Asapatükō rokē amurutoko, toiro rokē kamisa amurutoko.

¹⁰—Mame pata pona tooehse awah-
tao xine, “Jepe, ytapyī taka onyhtokose. Ymaro matose otuhnōko,” karyhtao rokē eya xine imaro xine mytotatose. Moroto rokē mehtatose imepŷ pona oytorykō ponāmero. ¹¹Mame imehnō ty-pataka xine oytorykō se pyra toto ahtao, ōmirykō etary se pyra roropa toto ahtao mepuhsasakatatose oytorykō ropah-
tao inenerykōme turumekarykō oya xine enetupuhthohme eya xine, tykase Jezu typoetory tō turuse.

¹²Morarame toytose toto Ritonōpo omiry poko imehnō amorepase.

—Oorypyrykō irumekatoko emero porehme, tykase toto imehnō amoreparyme tyya xine. ¹³Joroko tō tutūtanohtohpose roropa eya xine tuhke. Kurākōkara tukurākase roropa eya xine. Zupuhpyrykō pona ikasery panō tyrise eya xine toto kurākatohme ropa.

João ahno ĕpurihkane zuhkatopöpyry

(*Mat 14.1-12; Ruk 9.7-9*)

¹⁴Morarame Erote a morohne totase, Jezu tōsekātose exiryke emero pata tō punero. Ynara tykase toto toitoino Jezu poko,

—Mokyro ahno ĕpurihkahpono. Tōsemāse ropa mana toorihxīpo. Morara exiryke imehnō kurākāko mana, tykase toto ipoko.

¹⁵Mame imehnō ynara tykase,
—Mokyro Eria, tykase toto. Imehnō roropa ynara tykase,

—Mokyro Ritonōpo poe urutono, pake ahtao Ritonōpo poe urutonōpo panō mokyro, tykase toh repe ipoko.

¹⁶Mame morara kary etaryke tyya ynara tykase Erote,

—Arypyra. Otarāme João zuhkahpyry tōsemāse ropa mana, tykase ynororo, João tuhkapose tyya exiryke.

¹⁷ Āpuruhpyry taka tōmapose kynexine pake eya Erotia omi poe, takorō Firipe pyty omi poe. Takorō pyty maro torēnase ynororo tōseporyxīpo. ¹⁸ Morara exiryke João tōturuse eya repe,

—Ākorō pyty maro torēnase awahtao popyra mase, tykase ynororo eya repe.

¹⁹ Morara exiryke Erotia João zehno toehse yronymyryme. ²⁰ Yrome João etapapory se pyra Erote kynexine zuno toexiryke, kure exiryke, otyro kara João exiryke. Morara exiryke ipynoto sã kynexine. João omiry etaryhtao tyya toepohnohse repe, yrome otara se sã rokē toehse ynororo.

²¹ Zomory João omiry etary se toehse ynororo. Morarame Erote aniwesario toehse. Tope tō toahmase eya, tuisa tomo, pata esamo, Karireapōkomo, enara, toto otuhtohme tymaro. ²² Erotia ěxiry roropa tooehse morotona wase. Mokyro eneryke tyya xine tãkye toehse morotōkomo, Erote, tyneahmatyã maro zua kure exiryke. Tuakehse ahtao ynara tykase Erote nohpo a,

—Oturupoko ya ōpenery se awahtao. Otytyko se awahtao ekarōko ase oya. ²³ Jesary apiakāko ase irānakuroko oya ekarotohme. Māpyra jomihpyry omipona pyra tokurehse jahtao, ah Ritonōpo juānohno, tykase ynororo eya.

²⁴ Mame morara kary etaxīpo tyya toytose nohpo oturupose tyse a,

—Oty se ākohxo ke ha aja Erote a, tykase ynororo tōturupose tyse a. Mame ynara tykase jeny eya,

—“Ahno ěpurihkane zupuhpyry se rokē ase,” kaxiko eya, tykase jeny tōxiry a.

²⁵ Mame toytose ropa Erote a ynororo.

—Ahno ěpurihkane zupuhpyry se rokē ase paratu ao, tykase ynororo eya.

²⁶ Moro etaryke tyya sekese pyrah tykase Erote, João zuhkapory se pyra toexiryke. Tātāsamase ynororo repe. Yrome tōmihpyry poko tutuarōtase ynororo. “Ōpenery ekarōko ase oya. Jesary apiakāko ase irānakuroko oya ekarotohme,” katopōpyry poko tutuarōtase ynororo. Katonō tō netaryme morara tykase toexiryke roropa, ²⁷ João zuhkane tonyohse eya āpuruhpyry taka. ²⁸ Zupuhpyry tonehse toto a paratu ao ekarotohme nohpo a. Mokyro a tarose tyse a rahkene. ²⁹ Morarame João poetohpyry tomo a ekary totase tyya xine ahtao ekepyry poko tooehse toto zonētohme tyya xine.

Imoihmākō otuhmatopōpyry Jezu a, 5.000mākomo

(*Mat 14.13-21; Ruk 9.10-17; Jo 6.1-14*)

³⁰ Morarame Jezu nenyohyã tooehse ropa toto. Emero toerohtopōpyrykō poko tōturuse ropa toto, imehnō amorepatopōpyry poko roropa tyya xine. ³¹ Morarame ahno imoihme kynexine moroto. Oehnōko morotona toh kynexine. Oseosesahpokoxi āko toh kynexine. Jezu otukuhtome toh kynexine typoetory tō maro. Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Ehmaropa tokare pyra. Soserematatose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³² Mame toytose toto ahno esaka pyra kanawae. ³³ Yrome tonese ynororo tuhkākomo a aytoryhtao. Morara exiryke tutuarōtase toto. Zuapōmase toh toytose tururume pata tō poe, tuna ehpiuroko. ³⁴ Morarame towomyryhtao kanawae ahno imoihtone eya. Toenupunase ynororo toto poko okyno tō sã toto exiryke, tosēkākara samo. Morara exiryke tamorepase toto eya itamurume. ³⁵ Morarame kokonie pukuro toehse

ahtao ipoetory tō tooehse eya. Ynara tykase toto Jezu a,

—Ahno esary kara sero. Moxiã aropoko ropa pata tō pona. Kohmãnõko nase. ³⁶Tynapyrykõ epekahtohme aropoko toto, tykase toh repe.

³⁷Yrome Jezu a tozuhse toto,

—Autuhmatoko toto, tykase ynororo eya xine.

—Oty ke? tykase toto. —Yna ytory se hma wyi epekahse? Tineru 200mã ke wyi topekahse ahtao ipune pyra mana, ahno tuhke exiryke, tykase toto tosekõmo a.

³⁸—Otãto wyi nahe? Enetoko keh aporo, tykase ynororo eya xine.

Mame toytose toto enese.

—Omame wyi pisarara nae nase. Kana roropa asakoro nae nase, tykase toto eya.

³⁹Morarama typorohkapose toto atak-enaka ona hpoty htaka. ⁴⁰Typorohse toto emero. ⁴¹Mame wyi tapoise tyya ahtao kana maro, kakoxi tõsenuhmase ynororo,

—Kure mase Papa, tykase ynororo. Moromeipo wyi tytohtohkase eya ty-poetory a ekarotohme imoihmãkomo a ekarotohme. Kana roropa tapiakase eya emero toto zopatohme. ⁴²Tõtuhse toto tuesapare toh toehse rahkene, emero.

⁴³Mame tõsẽ akoipyry tanỹse ropa eya xine, 12me ruto pehme wyi akoipyry maro. ⁴⁴Mokaro autuhtyã orutua kō rokẽ ahtao, tuhke exiry 5.000me kynexine toto.

Tuna poro Jezu ytotoöpõpyry

(Mat 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵Morarama typoetory tō tyripose ropa kanawaka, osemazuhme toto atakuohtohme mõpozakoxi, Petesaita pona. Jezu moroto ro kynexine. Imoihmãkõ osekazumary tyya eraximãko kynexine. ⁴⁶Morarama tõsekazumakehse toto ahtao toytose

Jezu ypy pona oturuse Tummy maro, Ritonõpo maro. ⁴⁷Mame tykohmãse ahtao, ipoetory tō tuna rãnao toh kynexine. Jezu rokẽ toiroro kynexine ipũ po. ⁴⁸Mame typoetory tō tonese eya, koehãko toto etuarimãko. Tyryrykane konõto toto ytohtome kynexine. Mame kuratiri etapitory zano, toytose ynororo typoetory tomo a. Tuna poro toytose ynororo. Kanawa kuroko toytory se kynexine repe.

⁴⁹Yrome ipoetory tomo a tunõmase tuna poro ayatory eneryke tyya xine.

—Ahno akuaryhpyry mokyro, tykase toto, tykohkohtase. ⁵⁰Eya xine Jezu tonese. Tõserehse toto emero. Yrome eya xine ynara tykase Jezu,

—Juno pyra ehtoko. Ywy ase. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine ynororo.

⁵¹Mame kanawaka tõtyrise ropa ynororo. Mame tyryrykane tymynyhpãkapose. Moro eneryke tyya xine tõsenuruhkase toto ipoetory tō itamuraoneonetupuhpyra ro toexirykõke. ⁵²Wyi emãkapo-topõpyry poko eya tuenikehse toto, onenetupuhpyra ro toexirykõke.

Kurãkõkara kurãkatopõpyry ropa Jezu a Kenezare po

(Mat 14.34-36)

⁵³Morarama tãtakuohse toh rahkene Kenezare pona Jezu maro. Kanawa tymyhse eya xine. ⁵⁴Mame aowom-ryhtao Jezu tonetupuhse imehnomo a. ⁵⁵Tururume toytose toto kurãkõkara enehse. Toto etueh tapo tonehse toto a Jezu a toto kurãkatohme ropa. Emero rokẽ kurãkõkara tukurãkase ropa eya. ⁵⁶Mame pata tō poro toytose Jezu, pata pisarara poro, pata konõto tō poro. Emero rokẽ pata tō poro ayatoryhtao kurãkõkara tonehse imehnomo a puroro pona,

—Ajojhāme sā oupō ehpiry yte-muhmaxi, tykase toto Jezu a. Mame zupō tytemuhmase ahtao tyya xine toekurākase ropā toto emero.

Juteu tamuru tō namorepatopōpyry

(Mat 15.1-9)

7 Morarame parixeu tō toytose Jerusarē poe Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro Jezu enese. ²Mame Jezu poetory tō tonese eya xine. Osemahpyra otuhnōko toh kynexine. Parixeu tō omihpyry omipona pyra sā toh kynexine.

³Mokaro parixeu tō, tytamurukō omihpyry poe, tōsemahse tahtao xine rokē otuhnōko toto. Morararo imehnō emahpōko roropa toto. ⁴Tooehse ropā osepekahtoh poe tahtao xine otuhpyra ehse toto osemahpyra tahtao xine. Tynepekahtyākō kurikase roropa toto. Tuhke juteu tō namorepatoh ehse roropa kaneku kurikary poko, oripo tōkehko kurikary poko kurimene risē tōkehko kurikary poko. Morohne poko juteu tō namorepatoh ehse.

⁵Mame tōturupose toto Jezu a, ynara tykase toto,

—Oty katoh koh opoetory tō putu pyra rokē nae? Osemahpyra rokē otuhnōko toto, tykase toto Jezu a.

⁶Mame Jezu a tozuhse toto,

—Ajoajohpākōme matose. Zae Izaja opoko xine kynoturune. Ynara tykase ynororo,

“Ōmiryō ke rokē kure jyriko matose.

Yrome okurohtao xine ymaro pyra matose ipunaka.

⁷Toiparo rokē kure jyriko matose, jomipona pyra awahtao xine.

Jomiry tytyorōmase oya xine.

Tymyakāmase roropa oya xine ōmiryō ke.

Morara exiryke ōmiryō etary se hkopyra ase,”

tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

⁸—Ritonōpo nyriphopyry onyripyra matose. Atamurukō omipona rokē matose.

⁹—Ritonōpo nyriphopyry myakāmāko matose atamurukō namorepatopōpyry ke. ¹⁰Ynara Moeze nekarohpyry Ritonōpo omi poe,

“Omyō poko oenupunatoko, asakō poko roropa oenupunatoko. Taorihmaposēme rokē tummyō kerekeremānō mā kure,” tykase Moeze nymerohpyry.

¹¹Yrome ynara matose Ritonōpo omiry tyorōmāko. Ynara āko matose imehno a,

“Omykomo a otyro ekarory se pyra awahtao xine, ynara kahtoko rokē eya xine, ‘Otyro pyra ase,’ kaxitoko rokē eya xine.

‘Nae ase repe, ynekarory rokē Ritonōpo a,’ kaxitoko omykomo a,” āko matose imehnō amorepāko. ¹²Oty katoh tummyō poko aenupunahtome matou morara āko?

¹³Imehno a Ritonōpo omiry etahtome matose morara āko. Atamurukō namorepatopōpyry ke rokē Ritonōpo omiry tyorōmāko matose.

Morara matose tyriko, tykase Jezu eya xine.

Iiryryryme ehtoh poko

(Mat 15.10-20)

¹⁴Morarame imoihmākō tykohmase ropā tyya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kuetatoko emero, otato oehtohkōme. ¹⁵Otyro iiryryryme ahno onyripyra mana. Yrome tukurohtao iiryryryme ahno ahtao rokē mā iiryryryme samo. ¹⁶(Āmoreparyō waro se awahtao xine, otato ehtoko, tykase ynororo eya xine.)

¹⁷Mame ahno turumekase ropā eya. Mame tapyi taka tomōse ahtao, ipoetory tō tōturupose Jezu a

tamorepatopōpyrykō poko. ¹⁸Mame tozuhse toto eya,

—Amarokō roropa onenetupuhpyra matou? Etatoko pahne, emero otyro enapyryhtao oya xine iirypyryme rito pyra mana. ¹⁹Waku aka rokē tykyrysā omōnōko mana. Yrome kuzenukō aka omōpyra mana. Mame wekanohtao tūtāko ropa mana, tykase ynororo.

(Morara exiryke emero tōsē kure Jezu omi poe.)

²⁰Morarame tōturuse ropa ynororo eya xine. Ynara tykase ynororo,

—Okurohtao xine popyra awahtao xine iirypyryme exīko matose. ²¹Ynara exiryke, tukurohtao xine iirypyryme epohnohketō popyra exīko roropa mana. Ematonāko te, karimotāko te, imehnō pyty poko exīko te, ²²imehnō mōkomory poko typhenetarykō poko te, imehnō ryhmary poko te, imehnō enekunopyry poko te, typhenetatoh xihpyry poko te, imehnō zumoxike exiry poko te, imehnō kerekeremary poko te, tōsenetaonopyry poko te, ajoajohpe toexirykō poko, enara. ²³Morohne tūtāko mā okurohtae xine. Naeroro iirypyryme exīko matose, okurohtao xine popyra oepohnopyrykōke, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetupuhpōpyry nohpo a

(*Mat 15.21-28*)

²⁴Morotoino toytose ropa ynororo Tiro ehpioxi, Xitō ehpioxi roropa. Mame tapyi taka tomōse ynororo tokare pyra repe. Yrome otōnēsaromepyra kynexine ynororo. ²⁵Morarame nohpo tooehse Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo nono pona, Jezu ēpataka, Jezu ekary totase tyya exiryke. ²⁶Mokyro nohpo ēxiry jorokohpe kynexine. Juteukara kynexine ynororo, Xiro Penixiapō kynexine,

—Joroko itūtanohpoko ropa jēxiry ae, ajohpāme samo, tykase ynororo Jezu a. ²⁷Morarame Jezu a tozuhse,

—Ah poetohti tō osemazuhme no-tuhno. Popyra mā kaikuxi zopary poet-ohti zoh ke, poetohti otuhpyra ro ahtao, tykase ynororo nohpo a.

²⁸—Ajojhe pyra mase Tamuxi. Kaikuxi sā ynanase katohto. Morara exiryke poetohti napyry akumuru eraximāko sā ynanase, tykase, nohpo a tozuhse.

²⁹Mame tōturuse ropa Jezu eya,

—Kure kuezuhno kuku. Morara tykase oexiryke ytoko ropa atapyī taka. Oēxiry ae joroko tutūtanohpose ropa mana, tykase Jezu eya.

³⁰Mame tytapyī taka toytose ropa nohpo. Tōxiry tonese, tohrame nyhtoh po. Pake joroko tutūtanohpose ropa zae.

Typanarēkara pusopusome aomiry aexihpyry kurākato-pōpyry ropa

³¹Morarame toytose ropa Jezu Tiro ehpioino Xitō poro, Karirea kuaka, ikuhpo kuaka. Tekapori rānakuroko toytose ynororo, omame porehme pata rānakuroko. ³²Mame Jezu a typanarē kara tonehse imehnomo a. Pusopusome roropa tomire kynexine,

—Mose apoko ajohpāme samo, aekurākatohme ropa, tykase toto Jezu a. ³³Morarame kurākara arone myahxo. Morarame tomary tōmase ipanary aka. Ituh tykase roropa ynororo. Moromeīpo inuru tytemuhmase tomary ke. ³⁴Mame kakoxi tōsenuhmase ynororo. Pusuh tykase. Mame ynara tykase ynororo kurākara a,

—Otato exiko, tykase eya.

³⁵Mame otato toehse ropa kuranōpokara. Pusopusome pyra roropa aomiry toehse. Kure ropa toehse ynororo.

³⁶—Jekātopyra ehtoko, tykase Jezu imoihmākomo a repe. Yrome itamurume

tokātose toto a. ³⁷Tōsenuruhkase toto emero.

—To! Emero Jezu nukurākatyā kure. Typanaremŷpokara otato ropa toehse. Pusoposome tomiremŷpo aomiry kure toehse ropa, tykase toto tōsenuruhkase.

**Imoihmākō otuhmatopōpyry
Jezu a 4.000mākomo**

(Mat 15.32-39)

8 Morotoino imoihmākō tōximōse ropa. Mame tohke pyra toexirykōke otuhpyra toto.

Mame Jezu a typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo toto a,

²—Imoihmākō pynanohnōko ase ymaro oseruao tohke pyra tynyhse toto exiryke. ³Toto aropory ropahāto ya itapyīkō taka etuarimāko mā toto tynahke pyra toexirykōke. Moino tooehse toto tarona.

⁴Mame ipoetory tomo a tozuhse,

—Otātōhxo ke imoihmākō otuhmāko sytatou osepekahtoh pyra ahtao? tykase toto.

⁵Mame ynara tykase ynororo,

—Otāto wyi nae matou? tykase.

—7me rokene, tykase toto.

⁶Moraramē imoihmākō typorohkaposē Jezu a nono pona. Mame wyi tapoise eya. Mame, “Kure mase Papa,” kaxīpo Ritonōpo a, wyi tytohtohkase rahke eya. Typoetory tomo a tokarose ekarotohme imoihmākō otuhtohme. ⁷Mame kana inunōkara roropa nae kynexine tuhke pyra.

—Papa, kure mase, tykase ropa ynororo. Morara kaxīpo tyya typoetory tomo a tapiakaposē kana imoihmākō zohme. ⁸Mame tōtuhse toto tuesapare. Mame zohkō akoīpyry tanŷse ropa eya xine, 7me ruto pehme. ⁹Mokaro tōsē ōnyhpōkō tuhke exiry 4.000me exisasaka kynexine.

Moraramē imoihmākō tonyohse ropa eya. ¹⁰Moromēīpo kanawaka tōtyrise

ynororo, typoetory tō maro. Toytose toto Taumanuta pona.

**Jezu jamitunuru enery se
parixeu tō ehtopōpyry**

(Mat 16.1-4)

¹¹Moraramē parixeu tō tooehse Jezu a. Sekere tykase toto Jezu a. Jezu nukurākatary enery se roropa toh kynexine repe, zuaro toehtohkōme.

¹²Yrome Jezu typoihtose eya xine. Morara exiryke pusuh tykase ynororo moe toko. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Unukurākatary enery se matose repe, yrome onenepopyra ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹³Mame tynomose ropa toto Jezu a. Kanawaka tōtyrise ropa toytotohme mōpozakoxi.

**Otyro porutatoh sā
parixeu tō ehtopōpyry**

(Mat 16.5-12)

¹⁴Moraramē ipoetory tō turukō poko tuenikehse toto. Toiro wyi pitiko rokē kanawao kynexine. ¹⁵Moraramē ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Tomeseke ehtoko parixeu tō poko Erote tō poko roropa. Otyro porutatoh sā mā toto.

¹⁶—Otarā āko hkoh Jezu nae? Otarāme wyi pyra kuexirykōke, tykase toto oxime rokene.

¹⁷Yrome mokaro etaryke tyya ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty katoh wyi poko oseosezuhnōko matou wyi pyra oexirykō poko? Jomiry onenetupuhpyra ro matou? Oty katoh tūpore sā oupuhpyrykō nae? ¹⁸Tonure amarokō repe yrome onetōkara sā matose. Typanare roropa amarokō repe yrome otato pyra amarokomo. Āmorepatopōpyrykō poko wenikehnōko matose. ¹⁹5mā wyi tytohtohkase ya, 5.000mākō otuhmatohme. Mame otāto

tonahsē akoīpyry manymyatose ruto pehme? tykase Jezu eya xine.

—12me ruto pehme, tykase toto.

²⁰—Moro ke roropa 7me wyi ahtao 4.000mākō otuhmatohme, otāto manymyatose tonahsē akoīpyamo? tykase ynororo, tōturupose eya xine.

—7me ruto pehme, tykase toto eya.

²¹—Moro poko onenetupuhpyra ro matou? tykase Jezu eya xine.

Tonurēkara kurākatopōpyry Jezu a Petesaita po

²²Morarama Petesaita pona toytose toto. Mame ahno a tonurēkara tonehse Jezu a,

—Ajohpāme sã mose apoko, tykase toto. ²³Mame Jezu a kurākara tarose ameke emary poko pata ehpikoxi. Ituh tykase ynororo enuru pona. Mame enuru tapose eya,

—Osenuhmāko ma? tykase, tokaropose eya.

²⁴Mame mokyro tōsenuhmase repe,

—Ahno tō enēko ase repe. Yrome wewe panō rokē ytoytōko nase, tykase ynororo eya.

²⁵Mame enuru tapose ropa Jezu a. Mokyro kure toehse ropa. Kure tōsenuhmase ropa ynororo rahkene.

²⁶—Atapyi taka topohme ytoko ropa. Pata pona ke ytopyra exiko, tykase Jezu tonuremỹpokara a.

Peturu nurutopōpyry Jezu poko

(Mat 16.13-20; Ruk 9.18-21)

²⁷Morarama Jezu mya toytose typootory tō maro imehnō pata pona, Sezarea Piripopō pona. Osemae toytorykohtao Jezu tōturuse,

—Onokyme ha ahno a? tykase.

²⁸Ipoetory tomo a tozuhse,

—Ahno ĕpurihkane Joãome oekarōko mã toto. Imehnomo, “Eria,” āko. Imehnomo, “Ritonōpo omi poe urutono,” āko, tykase ipoetory tomo.

²⁹Tōturupose ropa Jezu eya xine,

—Yrome oya xine ke? Onokyme ha oya xine? tykase ynororo.

Mame Peturu a tozuhse,

—Ritonōpo nymenekahpyry mase sero nonopōkō kurākaneme, tykase ynororo eya.

³⁰—Jekaro pyra ke ehtoko! tykase Jezu typoetory tomo a.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry, tōsemamyry ropa poko roropa

(Mat 16.21-28; Ruk 9.22-27)

³¹Mame typoetory tō maro tōturuse Jezu,

—Kapu ae Aythohpyry ase. Yrome tuhke rokē urumekāko mã toto, oesēkomo, Ritonōpo maro oturuketomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara. Utuarimapōko mã toto. Jorihmāko mã toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao ĕsemānōko ropa ase, tykase ynororo.

³²Zae tōturuse ynororo eya xine. Mame Peturu a tarose ynororo mya zupokatohme repe. ³³Mame Jezu toeramase tỹkakoxi typoetory enetohme. Peturu turuse ropa eya. Ynara tykase ynororo eya,

—Mynyhme exiko! Joroko tamuru sã mase. Jakorekehkāko mase. Āmoreme rokē morohne poko osenetupuhnōko mase ahnome oexiryke. Ritonōpo poe pyra ōsenetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

³⁴Mame emero imoihmākō tykohmase tyya typoetory maro.

—Jenetuputyryhtao oya xine oesēkōme jomipona ehtoko. “Ywy roro ynyriry menekāko ase,” kara ehtoko. Ymaro oorikyrykō enetupuhtoko oorypyrykō poko. Ymaro rokē ehmaropa. ³⁵Toetuarimary kurūke ypoetoryme se pyra exiketō mã ytopyra mã toto Ritonōpo esaka toorihse tahtao xine. Yrome torētyke pyra exiketō mã typenetatohkō poko jomipona se

toexirykōke, toetuarimarykohtao ro, mokaro ytōko mā toto Ritonōpo esaka. Owōnōko ropa mā toto.

³⁶—Otātōhxo kure emero porehme apoiryhtao oya, oorikyry ke rokē epehmatohme? ³⁷Omōkomorykō ke matose orihpyra oehtohkō onepehmarā ekurehnōko. ³⁸Ihxiypyke awahtao xine ypoko jomihpyry poko roropa apatao xine oepe tō iirypyryme exiketō maro, wyw roropa ihxiypyke exiko ase opoko xine jyhtory ropahtao kapu ae Ritonōpo nenyoytā kurākō maro, tykase Jezu eya xine.

9 Moromeīpo ynara tykase ropa Jezu, —Otuarōtatoko. Toitoinē matose orihpyra ro awahtao xine Ritonōpo tuisame exiry enēko, tykase Jezu eya xine.

Jezu maro Moeze ehtopōpyry Eria maro

(*Mat 17.1-13; Ruk 9.28-36*)

²Moraramē 6me tōmehse ahtao, ty-poetory tō tarose ppy kae tokō pona. Peturu te, Tiaku te, João, enara toh tarose eya. Moroto tanyhtase ynororo.

³Zupō saereme toehse, karimutume konōto toehse, emero ikurikasenā motye toehse, karimutume kuhse. ⁴Moraramē Eria tō toehse Moeze maro, pake Ritonōpo omi poe urutonōpo tomo. Mame toto neneryme Jezu maro oturūko toh kynexine. ⁵Moraramē toto eneryke tyya ynara tykase Peturu,

—Jezu, kure reh taro sytatohse. Tapyi pitiko ynanamoxi oseruao axītao rokene, toiro atapyīme, toiro Moeze tapyīme, toiro roropa Eria tapyīme, enara ehtohme, tykase ynororo eya.

⁶Tōserehse toexiryke morara tykase Peturu. ⁷Mame Jezu tō otururuhtao ro akurū toehse.

—Umūkuru nymyry mosero, Umūkuru kurano. Mose omiry etatoko, tykase Ritonōpo akuru htae.

⁸Moraramē,

—Ÿkae enexi ropa, tykase toh repe. Toto esahpyry pona rokē tōsenuhmase toto. Jezu rokē moroto, toto esahpyry po.

⁹Moraramē tyhtorykō ropahtao ppy poe ynara tykase Jezu typoetory tomo a, —Kapu ae Ayhtohpyry ase. Ajohpāme sā ynaenetopōpyry oya xine onekātopyry ehtoko aporo. Jorihxīpo tōsemāse ropa jahtao rokē mekarotatose, tykase ynororo typoetory tomo a. ¹⁰Morara exiryke onekātopyry tokurehse toto. Oxime rokē tōturuse toto.

—Otara nykā hkoty, “Jorihxīpo tōsemāse ropa jahtao rokē mekarotatose,” nykano, tykase toto oxime rokene. ¹¹Moraramē tōturupose ropa toto Jezu a,

—Oty katoh Moeze omihpyry warōkō ynara āko nae, “Eria osemazuhme oehnōko mana. Okomino Ritonōpo nymenekahpyry,” āko toh nae? tykase toto Jezu a.

¹²⁻¹³Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ajohpe pyra. Oehnōko osemazuhme mana imehnō tuarōtanohpotohme Ritonōpo poko, toto a Ritonōpo enetupuhtohme repe. Yrome Eria toehse. Mame taosanumase toto a iiryhmary se toexirykōke. Ritonōpo omi poe urutō nymerohpyryae ro tyhtomase eya xine. Etatoko pahne. Oty katohme roropa ynara āko Ritonōpo omihpyry, “Kapu ae Ayhtohpyry etuarimāko mana itamurume. Irumekāko roropa mā toto” āko Ritonōpo omiry nae? tykase Jezu eya xine.

Poeto kurākatopōpyry ropa Jezu a

(*Mat 17.14-21; Ruk 9.37-43*)

¹⁴Moraramē tyhtose ropa tahtao, typoetory tō maro, imoihmākō tonese. Moeze omihpyry warōkō maro oseosezuhnōko toh kynexine. ¹⁵Mame Jezu tonese tyya xine ahtao

tātākyemase toto imoihmākomo. Eya toytose toto axiny, aomikase. ¹⁶Mame Jezu tōturupose eya xine,

—Oty poko oseosezuhnōko matokene mokaro maro? tykase Jezu eya xine.

¹⁷Toirono a Jezu tozuhse,

—Umūkuru enehno oya repe jorokohpe exiryke. Tunurēkara sã roropa mana. ¹⁸Ayaytoryhtao emapōko mã joroko nono pona. Mame akuakurotāko mana. Taryhtaryh āko mana. Etoetopohmāko roropa mana. “Joroko itūtanohpoko ropa,” yka repe opoetory tomo a. Yrome onutūtanohposaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a.

¹⁹Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Otara ahtao jenetupuhnōko matou? Amaro xine ase repe āmorepatorỹko. Okynã amaro xine ywy repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra ro amarokomo. Omūkuru enehta xiaro yneneryme, tykase Jezu eya xine.

²⁰Mokyro tarose toto a Jezu neneryme. Jezu eneryke tyya mokyro tytotytopohmapose joroko a. Toepukase ynororo nono pona. Tōsētoritorimase. Takutakurotase roropa ynororo.

²¹—Pake serara nah? tykase Jezu kurākara zummy a.

—Pake moınoro nase serara, pitiko ro tahtao. ²²Tuhke rokē apoto htaka tomapose nase joroko a. Nakuaka roropa tomapose aorihthome repe. Ikurākary waro awahtao umūkuru ikurākako, yna pyno awahtao, tykase jorokohpã zummy Jezu a.

²³Ynara tykase Jezu eya,

—Enetuputyryhtao oya emero riry waro ase Ritonōpo poe. Wenetupuhko pahne, tykase Jezu jorokohpã zummy a.

²⁴Morara kary etaryke tyya tosenakūnuhse,

—Enetupuhnōko ase! Wakorehmako oenetupuhtohme nymyry ya, tykase ynororo tyxitaryme.

²⁵Morarame imoihmākō atanonopyryke tymyhtokoxi, ynara tykase Jezu joroko a,

—Tunurēkara mase joroko, typanare pyra roropa mase. Mose ae otūtako ropa jūme, tykase ynororo.

²⁶Kui tykase joroko tykytyky tykamexipose tutūtaryme. Mame aorikyhpury sã toehse ynororo joroko esahpyo. Moro eneryke tyya xine,

—Norihno hro, tykase imoihmākomo. ²⁷Mame tanỹse ropa Jezu a tomary ke. Towōse ropa. ²⁸Morarame tapyi taka tomōse ahtao, ipoetory tō tōturupose Jezu a,

—Oty katohme joroko tūtara kynako yna omipohna? tykase toto Jezu a.

²⁹Ynara tykase Jezu,

—Joroko tō tūtara oturupyra awahtao xine Ritonōpo a. Morara exiryke tūtara kynako, tykase.

Tōturuse ropa toorikyry poko, tōsemamyry ropa poko, enara

(*Mat 17.22-23; Ruk 9.43-45*)

³⁰Morotoino toytose toto Karirea rānakuroko. Tokare pyra toytory se Jezu typoetory amorepatohme. ³¹Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome jewokāko toh mana ahno a jorihmapotohme. Mame taorihmapose jahtao ēsemānōko ropa ase oseruao tōmehse ahtao, tykase Jezu typoetory tomo a.

³²Zuaro pyra sã ipoetory tō kynexine. Yrome oturupopyra toh kynexine aomihpyry poko tyhxirorykōino.

Tuisamehxo ehtoh poko

(Mat 18.1-5; Ruk 9.46-48)

³³ Morarame Kapanau pona toytose toto. Tapyi taka tomyryhtao töturu-pose typoetory tomo a Jezu,

—Oty poko moturutou osemæ? tykase toto a ynororo.

³⁴ Yrome onezuhpyra toh kynexine, tōsezusezuhse toexirykōke tamuxime toehtohkō poko. ³⁵ Mame typorohse tahtao typoetory tō tykohmase tyya, 12mākomo.

—Tuisame se oexirykō se awahtao xine imehnō akorehmatoko, tykase Jezu eya xine.

³⁶ Mame poeto pitiko tyrise eya toto rānaka, xikihme. Mame tonaka tyrise eya eahmatohme. Ynara tykase ynororo,

³⁷ —Poeto pyno awahtao xine ypoe-toryme aexiryke ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine ywy ro rokē kara pyno matose. Ritonōpo maro roropa yna pyno matose, jenehpohpōme Ritonōpo exiryke, tykase ynororo eya xine.

Kyzehno xine pyra exiketō mā kuakorehmanekōme

(Ruk 9.49-50)

³⁸ Mame ynara tykase João,

—Jezu, imep̃ ynanenease joroko tō tūtanohpōko oesety poe. Morara kamex-ipopyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase ynororo repe.

³⁹ Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Ah joroko tō tūtanohpo ropa jesety poe. Imep̃ kurākary waro tahtao jesety poe kure ymaro mana. Ykerek-eremara mana. ⁴⁰ Imehnō kyzehno xine pyra ahtao kuakorehmator̃ko mana. ⁴¹ Etatoko pahne, imep̃ tuna ekaroryhtao ōkurukōme ypoetoryme oexirykōke epehmary poko wenikehpyra Ritonōpo mana.

Popyra kyyrypyrykō exiry poko

(Mat 18.6-9; Ruk 17.1-2)

⁴² —Yrome imepyny a jenetupuhkeh-poryhtao poetohti a jomiry enetupuh-pitoryhtao eya xine, kurehxo mokyro pymyry ae topu konōto mykyry, ematohme nakuaka inerytohme. Ahtao poetohti onenekunohpyra mana. ⁴³ Mame oemarykomo a popyra orirykohtao osemahkatoko! Kurehxo oya xine etone tomahke awahtao xine Ritonōpo esaka omōnōko matose. Popyrahxo oya xine oemarykō osetato ahtao apotoimo htaka rokē omōnōko matose, ezehp̃ htaka.

⁴⁴ Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezehp̃pyra mana.

⁴⁵ Opupurukō roropa popyra etone ahtao epuhkatoko! Kurehxo oya xine Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tupuhke pyra. Popyrahxo oya xine mā osetato opupurukō ahtao apotoimo htaka rokē ytōko matose.

⁴⁶ Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezehp̃pyra mana. ⁴⁷ Morararo oenurukō etone popyra ahtao toutoko! Kurehxo oya xine mā Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tonure awahtao xine. Popyrahxo oya xine mā osetato tonure awahtao xine apotoimo htaka rokē ytōko matose.

⁴⁸ Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezehp̃pyra mana.

⁴⁹ —Apoto ke uuru zahkāko exino mana zemimehxo aehtohme. Moro sã oetuarimarykō ke kurehxo exiko matose, Ritonōpo omiponahxo. Morararo tōsē sautu maro ahtao, tomepore exiko. Moro saaro oetuarimarykohtao tomeporehxo sã exiko matose Ritonōpo a. ⁵⁰ Sautu sãme ahtao kure rahkene. Yrome sãme pyra toehse ahtao otyme kure? Arypyra. Typahsēme rokē mana. Amarakō ke? Sautu kurā sã ehtoko. Kure ehtoko imehnō maro. Oseosezuhpyra ehtoko roropa, tykase Jezu eya xine.

Typyxiäkō rumekary poko

(Mat 19.1-12; Ruk 16.18)

10 Morotoino Jezu toytose ropa Jutea pona, Joatāo mōpozakoxi. Moroto ahtao ahno imoihmākō toytose eya. Mame tamorepase ropa toto eya. Toipe ynoro ehse amorepatō.

²Morarame parixeu tō toehse Jezu kuhse.

—Kurehxo hna Ritonōpo a orutua a tpyty rumekary? tykase toto eya.

³Ynara tykase Jezu eya xine,

—Otara āko hna Moeze omihpyry moro poko? tykase, tōturupose ynoro eya xine.

⁴—Moeze omihpyry ynara āko, “Ah pape merono tpyty rumekary poko, tpyty a ekarotohme. Moromeīpo ah tpyty rumekano,” āko, tykase toto eya.

⁵Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Zehnotokōme oexirykōke moro tymerose Moeze a repe. ⁶Yrome emero tyrikehse ahtao Ritonōpo a, ynara tykase ynoro, “Orutua tyrise ya nohpo maro. ⁷Naeroro orutua tumy rumekāko mana, tyse rumekāko roropa mana tpyty maro rokē toehtohme. ⁸Mame mokaro asakoro toiro pū sā exīko mana, tpyty maro rokene,” tykase Ritonōpo toto poko. Naeroro asakoro pūme pyra sā toh mana. Toiro pūme rokē mā toto tpyty maro. ⁹Oximaro tyripose Ritonōpo a exiryke, ah oxirumekara toh nexino, tykase Jezu eya xine.

¹⁰Morarame tapyi tao ahtao ipoetory tō tōturupose ropa moro poko. ¹¹Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Imep̄y nohpo maro oerēnatohme opyxiäkō rumekaryhtao oya xine iirypyryme matose. ¹²Morararo nohpo imep̄y maro torēnatohme tynio rumekaryhtao eya, morararo exīko mana iirypyrymāme rokene, tykase Jezu eya xine.

Kure poeto tō riry poko Jezu a

(Mat 19.13-15; Ruk 18.15-17)

¹³Mame typoenōkō tonehse nohpo tomo a Jezu a, toto eahmatohme. Yrome ipoetory opore tōturuse nohpo tomo a. ¹⁴Autururukō etaryke tyya tohne toehse Jezu typoehtory tō poko.

—Ah poetohti noehno ya toeepyrykō se toto ahtao. Toto anaropopyra ehtoko ywinoino. Moxiaropākō Ritonōpo esaka ytōko mana, tosēkōme axī enetuputyryke eya xine. ¹⁵Etatoko ke. Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine oesēkōme poetohti saaro, omōnōko matose Ritonōpo esaka. Māpyra onenetupuhpyra awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka ekurehnōko, tykase Jezu. ¹⁶Morara kaxīpo poetohti tapoise Jezu a eahmatohme. Zupuhpyrykō pona tomary tyrise eya kure rokē toto ripotohme Ritonōpo a.

—Kure rokē oripotor̄yko ase Papa kapuaono a, tykase ynoro eya xine.

Tymōkomoke itamurume exikety

(Mat 19.16-30; Ruk 18.18-30)

¹⁷Morarame aytory ropahatao, orutua toytose tururume eya. Tosekumuru po typorohse ynoro Jezu ēpataka.

—Tamuxi, kure amorepatō mase. Naeroro ekaropoxi oya. Oty rīko ha Ritonōpo neneryme imaro jehtohme jūme, toorihse jahtao? tykase ynoro Jezu a.

¹⁸—Oty katoh “Kure mase,” mykā ya? Ritonōpo rokē kure mana. ¹⁹Ritonōpo omiry waro mase. Aomiry tymerose Moeze a, “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Imehnō onetapara roropa ehtoko. Omatome pyra ehtoko. Imehnō onenekunohpyra ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. Kure asakō tyritoko. Omykō roropa kure tyritoko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

²⁰Mame mokyro a tozuhse,

—Moino ro ase Ritonōpo omipona ypoetoae ro, tykase ynororo eya.

²¹ Mame mokyro pyno toexiryke Jezu ynara tykase eya,

—Toiro mase onyripyra ro. Ytoko, omōkomory emero ekamota tineru apoitohme oya. Moromeīpo otinerū ekaroko tymōkomokākara a. Imeīpo osehko ropa xiaro, ymaro oyotohme. Morara ahtao tymōkomoke exiko ropa mase Ritonōpo esao, tykase eya Jezu.

²² Morarame akye pyra toehse ynororo. Tymōkomory mynyhmarmy toytose ropa ynororo, tymōkomoke itamurume toexiryke. ²³ Mame tykakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase typoetory tomo a ynororo,

—Tuhke pyra tymōkomokā Ritonōpo poetoryme exiko mana, tykase ynororo.

²⁴ Mame morara kary etaryke tyxa xine ipoetory tō toemynyhmase itamurume. Mame ynara tykase ropa Jezu,

—Etatoko pahne, tuhke tytinerukā Ritonōpo onenetupuhpyra tosēkōme torētyke toexirykōke tytinerūkō poko. ²⁵ Kameru kawaru sā konōto. Jawi eutary pitiko nae. Kameru jawi eutary aka omōpyra mana ipune pyra exiryke. Moro saaro tuhke tymōkomokā omōpyra Ritonōpo esaka mana, tosēkōme Ritonōpo onyripyra toexirykōke.

²⁶ Mame toepohnohse toto morara kary etaryke tyxa xine.

—To! Morara ahtao, onoky Ritonōpo poetoryme exiko na? Ekurehnōko rokē exino, tykase toto oxime rokene.

²⁷ Mokaro etaryke tyxa ynara tykase Jezu,

—Āmoreme xine matose omōpyra Ritonōpo esaka. Yrome Ritonōpo typoetoryme orirykō waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Morarame ynara tykase Peturu,

—Etako ke, emero ynanurumekase amaro yna ytotohme, tykase Peturu.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse,

—Etako pahne, emero turumekase oya xine ahtao jomi poe, atapyiny te, ākorōkomo, oryxirykomo, asakomo, omykomo, opoenōkomo otupikomo, emero turumekase oya xine ahtao ³⁰ imotyē ekarōko ropa mā Ritonōpo, atapyikomo, ākorōkomo, oryxirykomo, asakomo, opoenōkomo, otupikomo emero. Yrome etuarimāko roropa matose sero nono po. Moromeīpo Ritonōpo esao orihpyra matose jūme. ³¹ Mame tuhke tuisāpo tō tuisame pyra exiko Ritonōpo esao. Tuhke tuisāpo kara roropa tuisame exiko Ritonōpo esao, tykase Jezu eya xine.

Jezu oturutopōpyry ropa toorikyry poko

(*Mat 20.17-19; Ruk 18.31-34*)

³² Morarame toytose toto Jerusarē esemary ae, Jezu osemazuhme, ipoetory tō ikapo. Emynyhmāko toh kynexine. Imehnō roropa imaro ytoketō enaromyke sā ytōko toh kynexine.

Mame typoetory tō 12mākō turuse ropa eya totapary poko.

³³ —Etatoko pahne, Jerusarē pona ytōko sytatose. Kapu ae Aythohpyry ase. Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō jewokāko mana. Moeze omihpyry warōkō roropa jewokāko jorihmapotohme ahno a juteutōkara a. ³⁴ Jeeunohnōko mā toto, jetakurōko. Yp-iphohnōko roropa mā toto. Moromeīpo jorihmapōko mā toto rahkene. Yrome oseruao tōmehse jahtao ēsemānōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

Tiaku tō nekaropotopōpyry João maro

(*Mat 20.20-28*)

³⁵ Morarame Tiaku tō toytose Jezu a João maro, oturupose. Ynara tykase toto eya,

—Tamuxi, ynaporotyry se pyra hma opūtokoxi? tykase toto eya.

³⁶—Oty katohme? tykase Jezu eya xine.

³⁷—Arypyra, ynaporotyry se ynanase opūtokoxi tuisa konōtome toehse awah-tao, toiro āpotunuru wino, toiro opoozery wino, ākorehmaneme yna ehtohme, tykase toh repe eya.

³⁸Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Ōtururukō waro pyra matose. Oetuarimarykō se hmatou ysahmo? Orikyrykō se roropa hmatou ymahro? tykase ynororo eya xine.

³⁹—Ise ynanase, tykase toto eya. Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Ypokoino etuarimāko matose. Orihnōko roropa matose. ⁴⁰Yrome ywy tuisame oripyra xine ase. Ywy kara ase oporohkapotorŷko ymyhtokoxi. Ritonōpo nymenekahpyry rokē mā porohnōko ymyhtokoxi, tykase Jezu eya xine.

⁴¹Morara kary etaryke tyya xine imehnō mokaro zehno toehse Jezu poetory tomo, 10mākomo. ⁴²Morarama ty-poetory tō tykohmase tyya tōturutohme toto a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ahno waro matose. Ahno tuisame ahtao imehnō rohmanohpōko rokē mana. Tuisame exiryke tynamotoke toto. ⁴³Yrome amarokō tyoro. Imehxo oexirykō se awahtao xine imehnō akorehmatoko. ⁴⁴Tuisame oexirykō se awahtao xine, imehnō namotome ehtoko. ⁴⁵Kapu ae Ayhtohpyry ase. Imehnō namotomase pyra aepyhpyry ase. Emero rokē akorehmatōme aepyhpyry ase. Orihse roropa oepyase emero pohnō kurākatohme roropa, tykase ynororo eya xine.

Patimeu kurākatopōpyry ropa poko Jezu a, tonurēkara

(Mat 20.29-34; Ruk 18.35-43)

⁴⁶Morarama Jeriko pona toytose toto. Morotoino pata poe toytose ropa toto, typoetory tō maro, tuhkākō maro. Moroto tonurēkara kynexine Patimeu, Timeu mūkuru. Typorohse ynororo osema ehpio tineru eraximase. ⁴⁷Morarama Jezu Nazarepō oepyry ekary totase tyya ahtao tykohmase eya.

—Jezu, Tawi parŷpyry, ypyno myhē exiko, tykase ynororo opore.

⁴⁸—Mynyhme exiko, tykase toto eya imoihmākomo. Yrome tykohmase oporehxo ynororo.

—Tawi parŷpyry, ypyno myhē exiko, tykase ropa ynororo opore.

⁴⁹Morarama Jezu totypohse osema tao.

—Moky enehpoko xiaro, tykase ynororo eya xine. Mame tonurēkara tykohmase eya xine,

—Enaromyra exiko. Owōko. Jezu oya kynako, tykase toto eya.

⁵⁰Mame tupō xihpyry tomase eya. Towōse ynororo. Jezu a toytose.

⁵¹—Oty se hma ya, tykase Jezu eya.

—Ritonōpo mūkuru nymyry mase. Josenuhmary se ropa ase, tykase eya.

⁵²Mame Jezu a tozuhse,

—Ytoko. Tonetupuhse oya jexiryke okurākāko ropa ase.

Axī tonure toehse ropa ynororo. Mame Jezu maro toytose ynororo osemae.

Jerusarē pona Jezu ytotopōpyry

(Mat 21.1-11; Ruk
19.28-40; Jo 12.12-19)

11 Morarama eporehkasasaka toh kynexine Jerusarē pona. Oriwera ākataka toeporehkase toto. Atameke pyra pata tō kynexine Pehpaje, Petania ypy Oriwera maro. Mame typoetory tō tonyohse Jezu a asakoro.

²—Mō pata pona ytotoke. Morotona toeporehkase awahtao xine jumētu mūkuru enēko matose, tymyhse. Ahno anaropitopȳ enēko matose. Mȳpokatatose enehtohme xiaro ya. ³Mame, “Oty kahtohko arōko matou?” karyhtao imehnomo a, ynara kaxitoko eya xine. “Arypyra, arōko rokē ynanase. ‘Enehta aporo,’ tykase tuisa exiryke yna a. Axītao rokē arōko ynanase. Enehnōko ropa ynanase,” kahtoko eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

⁴Morarame toytose toto. Jumētu mūkuru tonese eya xine rahkene, tapyi eutary pota tao, osema ehpio. Mame tymyhpokase eya xine ahtao,

⁵—Oty katoh jumētu mūkuru myhpokāko matou? tykase imehnō eya xine, tōturupose.

⁶Mame tosēkō omihpyry tokarose eya xine.

—Ahtao arotoko, tykase toto eya xine.

⁷Mame jumētu mūkuru tarose rahke eya xine Jezu a. Morarame tupōkō tyrise toto a jumētu mypatarānaka Jezu porohthohme epona. ⁸Imoihmākomo a roropa tupōkō tyrise osema taka. Marariary panō tapukase roropa eya xine osemae tyritohme, eporo jumētu ytotohme.

⁹Mame emero tātākyemase toto, osemazuhme ytoketomo, okomino ytoketō roropa. Ynara tykase toto,

—Kure Ritonōpo mana. Imehxo reh nahse Ritonōpo omi poe aepyhpyry. ¹⁰Kuesēkōme exīko mana, tuisa konōtome, pake tuisame Tawi ehtopōpyry samo. Ahtao kure rahkene. Kure Ritonōpo, imehxo! tykase toto tākye toexirykōke.

¹¹Morarame Jerusarē pona toeporehkase toto. Ritonōpo maro oturutoh taka axi rokē tomōse Jezu osenuhmase rokene. Tykohmāse exiryke toytose ropa ynororo Petania pona typoetory tō maro, 12mākō maro.

Epery zoko orihmapotopōpyry Jezu a (*Mat 21.18-19*)

¹²Yro kokoro Petania poe toytory ropahntao omise Jezu kynexine. ¹³Amekeino tykyrysā tonese eya. Wikeira tonese atarȳkara ro. Mame toytose ynororo wikeira epery enahse repe. Yrome topere pyra kynexine zary rokene, takehse exiryke.

¹⁴—Taroino oepery onenahpyra exīko exino mana, jūme, tykase Jezu tykyrysamo a.

Morara kary totase ipoetory tomo a.

Ritonōpo maro oturutoh **taka Jezu ytotoopōpyry**

(*Mat 21.12-17; Ruk 19.45-48; Jo 2.13-22*)

¹⁵Morarame Jerusarē pona toeporehkase rahkene. Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse Jezu. Moro tae osepekahketō tutūtanohpose ropa eya okyno ekamonanō maro. Tineru emetakamananō meza tōtorimase roropa eya. Parutopuruimo ekamonanō apō tōtorimaposē roropa eya. ¹⁶Otyro anaropopyra Ritonōpo maro oturutoh takuroko kynexine ynororo.

¹⁷Morarame tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo,

—Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Emero ahno ytapyī esehtōko Ritonōpo maro oturutohme,” me tymerose. Yrome ityorōmāko matose omato kō tapyime ehtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁸Morarame Jezu otururu totase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry warōkō maro. Jezu etapary se toehse toto zumoxike toexirykōke, emero Jezu poko imehnō atākyemary eneryke tyya xine.

¹⁹Mame tykohmāse ahtao typoetory maro Jezu toytose ropa pata poe.

Epery zoko orihmapotopöpyry enetupuhtopöpyry

(Mat 21.20-22)

²⁰ Morarame yrokokoro pakeimo toytorykhtao ynara katopöpyry Jezu a tonese eya xine, “Oepery onenahpyra exiko exino mana jüme” katopöpyry tonese eya xine. ²¹ Pake toorihse tonese eya xine. Mame wenikehpyra Peturu kynexine moro katopöpyry poko eya.

—Jezu eneko ke! Moro anaorihmapohpyry pake toorihse, tykase Peturu eya.

²² Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Wenikehpyra ehtoko. Ritonöpo enetuputyryhtao oya xine, ²³ mo ypy aroporyhtao oya xine tuna konöto kuaka aepukatohme, “Epukäko hna reh,” kara ehtoko okurohtao xine. Mame tuna konöto kuaka Ritonöpo omi poe epukäko mana. Ritonöpo rokē enetupuhtoko okurohtao xine. ²⁴ Morara exiryke ynara äko ase oya xine, Ritonöpo maro ötururukohtao öpenerykö poko, inekarory enetupuhtoko. Mame öpenerykö ekaröko oya xine mana.

²⁵ Mame ötururukohtao Ritonöpo a imehnö zehno pyra ehtoko. Zae pyra toto ehtopöpyry poko tuenikaro rokē ehtoko, Omykö kapuaö ozehno xine pyra ehtohme roropa, oorypyrykö korokatohme roropa eya. ²⁶ Mäpyra imehnö rypyry poko tuenikaroro pyra awahtao xine, Omykö kapuaö roropa oorypyrykö onykorokara mana, tykase Jezu eya xine.

Onoky omi poe Jezu ehtopöpyry

(Mat 21.23-27; Ruk 20.1-8)

²⁷ Morarame toeporehkase toto Jerusarē pona. Jezu ytoyoryhtao Ritonöpo maro oturutoh tao, morotökö toytose eya oturuse, Ritonöpo maro oturuketö tuisary tomo, Moeze

omihpyry warökomo, juteu tö tamuximäkomo, enara. Ynara tykase toto eya,

²⁸ —Onoky omi poe senohne riko mah? Onokyh, “Ikyryko,” nykã oya? tykase toto Jezu a.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse toto,

—Ywy roropa oturupöko ase oya xine. Zae jezikuruhtao oya xine senohne kyrypone ekaröko ase oya xine. ³⁰ Kaxitoko kuezuhstoko. Onoky omi poe roropa ahno ëpurihkane João? Ritonöpo omi poe, ahno omi poe? tykase Jezu eya xine.

³¹ Mame töturuse toto oxime rokene,

—“Ritonöpo omi poe ahno ëpurihkane João,” karyhtao kyya xine, ynara äko mã Jezu kuezuhstörÿko, “Morara ahtao oty katohme João omiry onenetupuhpyra matou?” äko mã kyya xine. ³² Yrome, “Ahno rokē omi poe ahno ëpurihkane João,” karyhtao kyya xine imoihmäkö kyzehno xine exiko mana, urutöme nymyry João Ritonöpo omi poe ekaroryke eya xine, tykase toto oxime rokene. ³³ Morara exiryke Jezu tozuhse toto a,

—Kü, zuaro pyra reh ynanahse, tykase toto Jezu a.

—Morara ahtao roropa senohne kyrypone onekaropyra ase roropa, tykase Jezu eya xine.

Popyra mokaro tupito poko erohketö ehtopöpyry

(Mat 21.33-46; Ruk 20.9-19)

12 Morarame Ritonöpo namorepa-toh poko töturuse ropa ynororo. Ynara tykase ynororo,

—Imepÿ orutua a otyro tarykase eya, uwa tomo, tupito pona. Mame tapuruse tupito eya. Nono tahkase eya pëkame uwa euhkatoh ritohme tyya. Tapyi tamose roropa eya kaetoko, emero enetohme. Morarame tutupi emero tokarose eya erohketomo a.

²Mame toytose ynororo imep̄y pona. Moromēpo uwa toehse ahtao typoetory taropose eya mokaro a, uwa epery apiakase, enehtohme tyya. ³Mame inaropohpyry tapoise tupito poko erohketomo a. Typipohse ynororo eya xine. Tynaroke pyra taropose ropa eya xine. ⁴Morarameme imep̄y typoetory taropose ropa eya repe. Mame tuhtātāmase ropa tupito poko erohketomo a taosanumase itamurume eya xine. ⁵Mame imep̄y inaropohpyry totapase roropa eya xine. Morararo tuhke inaropotyā tyhtomase eya xine ipoetory tomo. Totapase roropa tuhke inaropotyamo tupito poko erohketomo a. ⁶Mame uwa esē poetory toiro rokē nae kynexine, imūkuru rokene, ipynu rokene. Morara ahtao ro tumūkuru taropose eya. “Otarāme mā toto kure umūkuru rīko, umūkurume exiryke,” tykase esē repe. Mame taropose tumūkuru. ⁷Yrome mokyro eneryke tyya xine ynara tykase tupito poko erohketomo, “To! Uwa esē mūkuru mokyro tumy myakāme. Setapatone uwa esary kutupikōme ehtohme,” tykase toto oxime rokene.

⁸—Imūkuru tapoise eya xine rahkene. Totapase eya xine. Ekepyry tomase tupito ehpikoxi eya xine.

⁹—Naeroro otara āko uwa esē nae tumūkuru etapatopōpyry ekary totase tyya ahtao? Ytōko mā rahkene mokaro etapase. Mame imehno mo a uwa esary ekarōko mana, tykase Jezu totananomo a. ¹⁰—Ritonōpo omiry onenepyra ro matou? Meneatose ro. Ynara tymerose eya, “Tapyi rinanō nurumekahpyry, ‘Wewe popyra,’ karyke eya xine, mororo tyrise ropa tapyi nikapuru apoihtyme, kure exiryke tūpore, jamihme tapyi ehtohme.

¹¹Ritonōpo nyrihpyry moro. Kure mana. Kyzamaro xine mana,”

me tymerose Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya xine.

¹²Morarameme Jezu turutopōpyry ty-poko xine tonetupuhse toto a, uwa esary poko erohketō sā toexirykōke. Naeroro Jezu apoiry se toehse toto ēmatohme repe. Yrome tuhkākō zuno toexirykōke anapoipyra tokurehse toto.

Kowenu tinerū epehmary poko

(*Mat 22.15-22; Ruk 20.20-26*)

¹³Morarameme parixeu tō taropose Erote epe tō maro, Jezu omiry azahkuru etatohme ihxirotohme tyya xine repe.

¹⁴Mame toytose toto Jezu a. Ynara tykase toto eya,

—Amorepatō mase. Awaro ynanase. Ajohpe pyra mase ipunaka. Imehnō zuno pyra roropa mase. Tuisame ahtao, tuisame pyra ahtao, oxisā rokē mā toh oya. Zae Ritonōpo omiry poko amorepatō mase. Yrome kure kowenu tinerū epehmary yna a? Kure onepehmara yna exiry? Oty kurehxo? tykase toto eya, tōturupose.

¹⁵Yrome Jezu tuaro kynexine, ajoa-johpe toto exiry waro.

—Oty katohme jenekunopyry se hmatou? Tineru puhturu enehtā. Enexi aporo, tykase ynoro eya xine.

¹⁶Toiro tonehse toto a. Morarameme ynara tykase Jezu eya xine,

—Onoky ekuhtopōpyry mokyro ipoko? Onoky esety roropa ipoko? tykase ynororo eya xine.

—Kowenu tuisary mokyro, tykase toto.

¹⁷Morarameme ynara tykase Jezu eya xine,

—Morara ahtao kowenu kyryry ekarotoko ropa kowenu tuisary a. Morararo Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

Morarameme toepohnohse toto Jezu otururu etaryke tyya xine.

Aorihtyā ēsemākapyry ropa poko

(Mat 22.23-33; Ruk 20.27-40)

¹⁸ Morarame satuseu tō toytose Jezu a. (Mokaro ynara kananō kynexine, “Toorihse kuahtao xine jūme ēsemāpyra ropa sytatose,” kananō kynexine.) Mame Jezu a ynara tykase toto,

¹⁹ —Amorepatōme mase. Etako pahne, Moeze nymerohpyry ynara āko, “Orutua toorihse ahtao tumūkue pyra ro ahtao, kure ipytūpyry maro zakoronūpyry a erēnanopyry aemūkuatohme aorikyhpūry mūkurume samo,” me tymerose Moeze a. ²⁰ Ynara kynexine orutua komo. 7me kynexine. Esemazupurukō torēnase nohpo maro. Yrome emūkuara ro tahtao toorihse ynororo. ²¹ Okomino zakoronūpyry ikaponato imaro torēnase, turui pytūpyry maro. Yrome morararo emūkuara ro tahtao toorihse roropa ynororo. ²² Mame ikaponato mokyro ro saaro toorihse. Morara rokē emūkuara tokurehse toto. Mame porehme toorihse toto emūkuara ro tahtao xine. Etyhpyrykōme nohpo roropa toorihse. ²³ Imeīpo aorihtyā ēsemamyry ropahtao, onoky pytyme na nohpo exīko? 7me imaro torēnase exiryke, tykase, tōturupose toto Jezu a.

²⁴ Morarame Jezu a tozuhse toto,

—Azahkuru matose, Ritonōpo omiry waro pyra oexirykōke, ijamitunuru waro pyra roropa oexirykōke. ²⁵ Aorihtyā tō ēsemākary ropahtao pytara exino mana, niotara roropa nohpo tomo, enara. Ritonōpo nenyohyā sā rokē exīko mā exino. ²⁶ Aorihtyā ēsemamyry ropa poko Moeze omihpyry onenepitopyra ro hmatou? tykase Jezu eya xine. —Moeze a Ritonōpo tōturuse pika myhto. Ynara tykase ynororo, “Aparāo esēme ase, Aparāo te, Izake te, Jako te, enara ase toto esēme,” tykase Ritonōpo Moeze a aorihtyā poko. ²⁷ “Aori-

htyā esēme ase,” kara Ritonōpo kynexine Moeze a aēsemātyā ropa esēme toexiryke. Azahkuru rokē matose, “Ahno ēsemāpyra ropa mana,” karyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

Zae ehtoh poko Ritonōpo omipona

(Mat 22.34-40; Ruk 10.25-28)

²⁸ Morarame Moeze omihpyry warō tooehse, mokaro oseosezukuru etase. Jezu a toto ezukuru kure etaryke tyya ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ritonōpo poe Moeze nymerohpyry tuhke nae, aomipona kuehtohkōme. Morara exiryke oty riry kurehxo nae Ritonōpo a? tykase ynororo tōturupose Jezu a.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya,

—Ynara kure Ritonōpo a, “Etatoko pahne, Izyraeu tomo. Toiro rokē Ritonōpo nae. Ynoro rokē oesēkōme mana.

³⁰ Morara exiryke ipyno ehtoko ipunaka. Oesēkōme tyritoko okurohtaka xine. Imehxo tyritoko ōmirykō ke. Kure rokē tyritoko ōsenetupuhtohkō ae oorikyrykō ponāmero.” ³¹ Ynara katoh roropa kure Ritonōpo a mana, “Osepyno oexirykō sā imehnō pyno ehtoko,” katoh kure roropa Ritonōpo a mana. Morara katoh asakoro kure Ritonōpo a mana, tykase Jezu eya xine.

³² Mame ynara tykase ynororo Jezu a,

—Zae amorepatō mase. Ajohpe pyra mase. Toiro rokē Ritonōpo mana. Imepū pyra mana. ³³ Ipyno kuexirykohtao ipunaka kure mana. Kuesēkōme tyrihytao kyaa xine kukurohtao xine, kure rokē Ritonōpo riryhtao kyaa xine kuosenetupuhtokōke kuorikyrykō ponāmero. Mame osepyno kuexirykō sā imehnō pyno kuahtao xine zae exīko sytatose. Naeroro moro asakoro omipona kuexirykō kure kuhse mana, kaneru zahkary motye, tykase ynororo Jezu a.

³⁴Azazahkuru pyra tozuhse eya Jezu. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya,
—Ritonōpo enetupuhsasaka mase. Ipoetoryme exisasaka roropa mase, tykase Jezu eya.

Mame morara kary etaryke tyya xine, imehnō Jezu a tōturuporykō se pyra toehse toto.

**Ritonōpo nymenekahpyry
ehtoh poko**

(*Mat 22.41-46; Ruk 20.41-44*)

³⁵Morarama toto amoreparyhatao ro Ritonōpo maro oturutoh tao ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty katohme Moeze omihpyry warōkō ynara āko Ritonōpo nymenekahpyry poko nae, “Tawi parīpyry mokyro,” āko? Yrome Ritonōpo nymenekahpyryme ynororo. Naeroro otātōhxo Tawi parīpyryme nah? ³⁶Ynara tykase Tawi Ritonōpo zuzenu omi poe,

“Ritonōpo tōturuse jesē maro, ‘Oporohko seino japotunuru wino,’ Ozehno exiketō riko ase opoetory tōme,’ tykase Ritonōpo,”

me tymerose Tawi a pake Ritonōpo omiryne. ³⁷Tosēme tosehtose ahtao Tawi a, otāto iparīpyryme nah? tykase Jezu eya xine tōturupose.

**Osenekunohpopyra ehtoko
zae pyra amorepatōkomo a**

(*Mat 23.1-36; Ruk 20.45-47*)

Mame tākye toehse toto imoih-mākomo morara kary etaryke tyya xine. ³⁸Morarama ynara tykase Jezu imoihmākomo a,

—Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warōkō poko. Upo kurā ke otupohtōko mā toto, ynara kary etatohme imehnomo a, “Moehno amorepatono,” kary etatohme imehnomo a osepekahtoh tao. ³⁹Epehtoh kurā se

rokē toto tapōkōme Ritonōpo maro oturutoh tao. Tuisa apō se roropa mā toto tapōkōme otuhtoh konōto ahtao.

⁴⁰Morarama pytīpo tō enekunohnōko mā toto. Ematananohnōko roropa mā toto. Moromeīpo oturūko sā mā toto Ritonōpo maro yronymyryme, imehnō enekunohtohme tyya xine. Itamurumehxo toto wānohnōko Ritonōpo mana, tykase ynororo eya xine.

Pytīpo nekarohpyry

(*Ruk 21.1-4*)

⁴¹Morarama Jezu typorohse tineru ē etonie tineru ēmary enetohme tyya, imehnomo a tineru ē aka, Ritonōpo tinerūme. Tuhke tymōkomokamo a tytinerūkō tōmase repe pitiko rokē pyra.

⁴²Mame okomino pytīpo a tytinerū tōmase roropa. Tymōkomokēkara kynexine. Tineru puhturu rokē tōmase eya ē aka, asakoro rokene. ⁴³Moro eneryke tyya typoetory tō tykohmase Jezu a. Ynara tykase ynororo,

—Moky hkoh pytīpo enetoko. Ajohpe pyra imehnō nekarohpyry motye tineru tokarose eya Ritonōpo a. ⁴⁴Mokaro a zokonaka rokē tytinerūkō tokarose. Yrome mose nohpo a emero tytinerū tokarose, tykase Jezu eya xine.

**Jezu oturutopōpyry Ritonōpo maro
oturutoh kararohthoko**

(*Mat 24.1-2; Ruk 21.5-6*)

13 Morarama Ritonōpo maro oturutoh tae tutūtase ropa tahtao xine, tapyi tō tonepose ipoetory a topu risemy,

—Tamuxi eneko ke, tapyi pohtomo, topu kurā ke rokē tyrise, tykase ynororo eya. Yrome ynara tykase Jezu eya,

²—Tapyi kure mā repe. Yrome tā pixo rokē mana etohtohkāko mana emero, tykase Jezu eya xine.

**Etuarimatoh poko,
ooryhmarykō poko roropa**

(*Mat 24.3-14; Ruk 21.7-19*)

³Moraramē ppy pona Jezu tōnuhse, Oriwera pona. Typorohse ynororo moroto ppy po. Ritonōpo maro oturutoh enēko kynexine. Mame Peturu tō toytose eya oturupose, Peturu, Tiaku, Joāo, Ātare, enara. Ynara tykase toto Jezu a,

⁴—Otara ahtao hkoh senohne etohhkāko nae? tykase ynaroro tapyi tō poko. —Yna zuruko aetohtohkary poko. Otara ahtao aetohtohkary enepitōko ynanah? tykase toto Jezu a tōturupose.

⁵Moraramē Jezu a tozuhse toto,

—Tomese ke ehtoko oenekunohpyra xine imehnō ehtohme. ⁶Tuhke oehnōko jesetyae osesehtoketō mana. “Kyrixtu ase, Ritonōpo nymenekahpyry,” āko toh mā repe. Tuhkākō enekunohnōko toh mana. ⁷Mame oxiehnōtokō osetapary etāko matose. Mokaro ekary etaryhtao torētyke pyra ehtoko sero nono enahkary poko. Morara exiko mā repe. Yrome nono onenahkapopyra ro Ritonōpo mana. ⁸Mame ahno tō osetapāko mā toto. Pata konōtopōkō roropa imehnō etapāko mana. Mame nono kywyhkywyh āko roropa mana tuhke pata tamuru punero. Tōsē penery rohnōko roropa mā toto. Morara toehse ahtao etuarimapitōko exino mana poeto ē enurupitory samo.

⁹—Naeroro tomeseke ehtoko. Aarotorỹko imehnō mana terekatu ēpataka. Opipohtorỹko roropa imehnō mana wewe ke atamorepatoh tao. Kowenu ēpataka aarotorỹko roropa toh mana, tuisa konōto ēpataka roropa, ypokoino. Mame moroto awahtao xine zurutoko toto Ritonōpo omiry kurā poko zuaro toto ehtohme. ¹⁰Emero pata tamuru po toto zurūko matose jomiry poko. (Mame tosekōme jenetuputyryhtao eya xine, tyrypyrykō

rumekaryhtao roropa eya xine Ritonōpo poetoryme exiko toh mana.)

¹¹Moraramē terekatu a tarose awahtao xine oēmapotohkōme, torētyke pyra ehtoko. “Otara āko hano,” kara ehtoko. Moroto awahtao xine Ritonōpo zuzenu nekarohpyry rokē ekarotoko morotōkomo a. Āmoreme xine pyra oturūko matose, Ritonōpo zuzenu poe. ¹²Moraramē orutua kō takorō tō ewokāko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Imehnō tumūkuru ewokāko roropa mā toto. Imehnō roropa tumykō zehno exiko. Aorihmapōko roropa mā toto. ¹³Mame emero porehme ozehno xine exiko mā toto ypoetoryme oexirykōke. Yrome oryhtatopōpyrykō eanahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyrykō ponāmero opynanohtorỹko ase.

Ahno nyrihpyry xihpyry

(*Mat 24.15-28; Ruk 21.20-24*)

¹⁴—Mame Tanieu Ritonōpo omi poe urutōme kynexine pake. (Morara exiryke inymerohpyry enetoko kure enetupuhtohme oya xine.) Ynara āko Tanieu nymerohpyry, “Ahno nyrihpyry xihpyry eneryhtao oya xine kohrame, Ritonōpo maro oturutoh tao tuarōtāko matose,” āko Tanieu nymerohpyry. Morara toehse ahtao ah Juteapōkō nepā toto ppy tō pona, orihpyra toehtohkōme. ¹⁵Zara tao awahtao xine, epatoko omōkomorykō poko pyra. ¹⁶Tupito po awahtao xine, ytopyra ropa ehtoko oupōkō pokona. Topohme rokē mepatatose. ¹⁷Amarokō roropa nohpo tomo, poetoēme awahtao xine myhene. Etuarimāko matose oeparykohtao poeto pitiko enurusenā maro. ¹⁸Oturutoko Ritonōpo a morara exipyra ehtohme ikonoporyae popyra exiryke ipunaka. ¹⁹Morara toehse ahtao tōsē penery rohnōko mā toto, tyrohsē zetunuru

rohnōko roropa mā toto. Moro panō onenepitopyra sytatose, moinoro nono ritopōpyry poe Ritonōpo a. Moromeīpo moro panō onenezomopyra sytatose exīko. ²⁰Tuhke pyra ěmepyyry morara tyrīko Ritonōpo mana. Ritonōpo hnao emero enatyry. Yrome tynymenekatyā pokoino tuhke pyra emehkapōko mā Ritonōpo.

²¹—Morarame oururukohtao imehnomo a, “Enetoko ke. Ritonōpo nymenekahpyry mokyro,” āko toh mā repe oya xine. ²²Morara exiryke osenekunohpopyra ehtoko. “Ritonōpo nymenekahpyry ase,” kananō mā oehnōko, osesehtoketomo, ajohpākomo. Kurākara anỹpōko ropa toh mā repe. Pyaxime roropa toh mā repe. Ypoenohnōko mā toh repe. Imehnō enekunopyry se mā toh repe. Ypoetory tō enekunopyry se roropa mā toto. ²³Morara exiryke jomiry etatoko tuaro oehtohkōme, osenekunohpopyra oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa

(*Mat 24.29-31; Ruk 21.25-28*)

²⁴—Morara toehkehse ahtao xixi ezehnōko mana. Nuno osenepyyra exīko. ²⁵Xirikuato tō epukāko kapu poe kapu kywyhkywyh karyke, kapu esā esyryhmaryke. ²⁶Morarame emero pohme jenēko mā toto, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Akuru ae jyhtory enēko. Saerehkane sā jenēko toh mana. Jamihme mā jyhtory exīko. ²⁷Mame Ritonōpo namoto tō enyohnōko ase ynymenekatyā enehtohme emero pata tō poe, moino nono etyhpyry poe, kapu etyhpyry poe roropa, enara.

Wasasa poko jeimamyry enetuputyry sã joepyyry ropa enetuputyry

(*Mat 24.32-35; Ruk 21.29-33*)

²⁸—Mame wasasa tōkehko waro matose. Toto etaryhtao jeimamyry enetupuhnōko matose. ²⁹Moro saoro ourutopōpyrykō poko ya tuaro ehtoko. “Oehsasaka ropa mana,” kaxitoko ypoko. Axī oehnōko ropa ase, tykase Jezu eya xine. ³⁰—Etatoko pahne, ynekarohpyry oya xine emero osenēko mana. Mame morohne enenanō toitoine orihpyra exīko toh mana joepyyry ropa ponāmero. ³¹Kapu enahnōko mana. Sero nono roropa enahnōko mā repe. Yrome jomiry jūme enahpỹme exīko mana, tykase Jezu.

Otāto ahtao? Zuaro pyra seropōkō mana

(*Mat 24.36-44*)

³²—Joepyyry ropa waro pyra matose. Ritonōpo nenyohyā zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa rokē zuaro mana. ³³Tuaro sã rokē ehtoko. Kueraximatoko, joepyyry ropa waro pyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine. ³⁴—Tapyi esē samo. Mame toytoryhtao tytapyī tae typoetory riko tytapyī eraseme mana, erohketō rohmanohpotohme. Toiro tapyi eutary erase riko roropa mana toepyyry ropa eraximatohme eya. ³⁵Mokaro sã rokē weraximatoko joepyyry ropa waro pyra oexirykōke. Otarāme ikohmamaryme oehnōko ropa ase. Otarāme onoa. Otarāme kuratiri etaryhtao. Otarāme pakeimo. ³⁶Tokare pyra joepyyry ropa mana. Jeraximara awahtao xine ehxirōko matose joepyyry ropahntao. ³⁷Ourutopōpyrykō ya ekarōko roropa ase imehnomo a. Joepyyry ropa imomohtoko, tykase Jezu eya xine.

Tātamorepase toto Jezu apoiry poko

(*Mat 26.1-5; Ruk 22.1-2; Jo 11.45-53*)

14 Morarame asakoro ěmepyry se ro kynexine Paxikoa ritohme otuhtoh konōto, wyi pipahmā ritohme roropa. Moroto Jezu apoiry se toh kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara. Omatome apoiry se toh kynexine repe, etapatohme repe. ²Ynara tykase toto oxime,

—Otuhtotao Jezu anapoipyra sehtone ahno tuhke exiryke. Otarāme kyzehno xine exīko toh mana, tykase toto.

Jezu ehtopōpyry poko Petania po

(*Mat 26.6-13; Jo 12.1-8*)

³Morarame Petania po Jezu kynexine Ximāo tapyī tao. Ximāo mokyro ipū imotahpyrypyry. Meza po otuhnōko toh kynexine. Mame nohpo a ixtaratu tonehse Jezu a topu kurā risē ao, arapax-turu risē ao. Ixtaratu esety naatu. Mame ixtaratu ē tuhkohse eya Jezu zūsety popatohme. ⁴Morarame enenanō oseya rokē tōturuse toto, ixtaratu poko zumoxike toexirykōke,

—Oty katohme mose ixtaratu ahnikāko rokē nae? ⁵Tokamosēme ahtao, tuhke tineru atapoiry tymōkomokākara a ekarotohme, tykase toto. Nohpo tykerekeremase eya xine.

⁶Yrome Jezu a tozuhse,

—Oty katoh mose kerekeremāko matou ixtaratu pokoino? Inykyryhpyry kure ya. ⁷Tymōkomokākara mā enahpyra amaro xine. Mokā akorehmary se awahtao xine akorehmatoko toto. Yrome ywy okynā pyra ase amaro xine. ⁸Ixtaratu nae toexiryke, jūsety popano tamoreme. Joko popano orihpyra ro jexiryke, toorihse jahtao joko zonētohme. ⁹Etatoko pahne, emero pata tō poro jomiry poko imehnō amoreparyh-

tao oya xine mose nyrihpyry poko roropa oturūko matose. Mame oesahpyro xine roropa mose poko oturūko imehnō mana wenikehpyra ehtohme jūme inyrihpyry poko, tykase Jezu eya xine.

Jezu ewokary se Juta ehtopōpyry poko

(*Mat 26.14-16; Ruk 22.3-6*)

¹⁰Morarame Juta Ixikariote Jezu potoryme kynexine repe. Mame toytose ynororo Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a Jezu ewokase. ¹¹Mame aomiry etaryke tyya xine tākye toehse toto.

—Oepehmāko reh ynanahse, tykase toto Juta a. Naeroro toytose ropa ynororo. Tātamorepase itamurume Jezu ewokatoh poko tyya.

Paxikoe otuhtopōpyry Jezu a tyoetory tō maro

(*Mat 26.17-25; Ruk 22.7-14,21-23; Jo 13.21-30*)

¹²Morotoino wyi pipahmā ohpitotoh ae, kaneru mūkuru wotoh ae roropa Paxikoe tōsēme, tōturupose Jezu a ipoetory tomo,

—Aza ytōko ynana tōsē etapase? tykase toto.

¹³Mame tyoetory tō tonyohse Jezu a asakoro,

—Ytotoko pata pona. Moroto orutua enēko matose, tuna puimane enēko. ¹⁴Mekahmatatose kene. Mame tapyī taka aomomyryhtao ynara kahtoko tapyī esemy a, “Otoko amorepato esary nahe Paxikoe autuhtohpo, tyoetory mahro?” kahtoko eya. ¹⁵Mame tapyī tyarake enepōko mā oya xine. Emero nae exikety, meza te, epehtopo, apoto esary roropa, enara exikety. Moro tao tōsē ikyrytoko kuotuhtohkōme, tykase Jezu eya xine.

¹⁶Morarame toytose toh rahkene pata pona. Mame tonese rahkene eya xine

Jezu oturutopōpyamo. Morarame tōsē tykyryse eya xine rahkene.

¹⁷ Morarame kokonie pukuro Jezu toy-tose rahkene otuhse typoetory tō maro.

¹⁸ Toto otukuruhtao ro Jezu a turuse toto,

—Etatoko pahne, taro ypoetory toiro jewokāko mana, ymaro otuhkety, tykase ynororo.

¹⁹ Mame tākye pyra ipoetory tō toehse morara kary etaryke tyya xine.

—Onoky? Ywy? tykase toto tōturu-pose atatakomino. Mame tozuhse toto Jezu a,

²⁰—Arypyra. Toiro mana, wyihpāko paratu aka ymaro, tykase ynororo eya xine. ²¹—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Ritonōpo nekarotopōpyryae ro orihnōko ase. Yrome etuarimāko mā jewokah-pono, irohnōko. Enurupyra ahtao kurehxo eya exiry, etuarimara exiry, tykase Jezu eya xine.

Otuhtoh moro Jezu orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtohme

(Mat 26.26-30; Ruk 22.15-20; 1 Kor 11.23-25)

²² Morarame tōtukuruhtao ro wyi tapoise Jezu a. Mame Ritonōpo a ynara tykase ynororo,

—Yna zuru seny onekarohpyry yna a. Kure mase Papa Ritonōpo, tykase ynororo. Mame morara kaxīpo tyya wyi tytohtohkase eya typoetory punero ekarotohme.

—Apoitoko, upū sero, tykase ynororo eya xine.

²³ Morararo eukuru tapoise eya. Mame tōturuse ropa Ritonōpo a,

—Uwa eukuru onekarohpyry seny. Kure mase Papa Ritonōpo, tykase. Morarame eukuru ekarone typoetory tō punero. Tōse toto a emero.

²⁴—Umunuru seny. Umunuru kuānōko ase tuhke iirypyrymākō kurākatohme. Umunuru ekuamyryhtao

tuhkākō Ritonōpo poetoryme exīko mana. ²⁵Etatoko pahne, uwa eukuru onēpyra ropa ywy, orihpyra ro jahtao. Tyoro ēnōko ase, euhkasenano, Ritonōpo esao rokene, tykase Jezu eya xine. ²⁶Morarame Ritonōpo omiryae toremiase toto. Morarame eremiakexīpo toytose toto ypy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopōpyry Jezu a

(Mat 26.31-35; Ruk 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁷ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Urumekāko matose emero, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryeme, “Esēkō etapāko ase. Mame ekypyā atah-pahnōko mana,” me tymerose. ²⁸ Yrome tōsemāse ropa jahtao ytōko ase osemazuhme Karirea pona, awapo xine. Moroto jenēko ropa matose, tykase eya xine Jezu.

²⁹ Mame Peturu a tozuhse,

—Emero orumekāko toh mā repe, yrome ywy orumekara ase, tykase Peturu eya.

³⁰ Mame Jezu a tozuhse ynororo,

—Etako pahne, sero kohmamaryae kuratiri etara ro asakoro ahtao poremānōko mase. Oseruao mase, “Jezu waro pyra ase,” āko mase. ³¹ Mame opore Peturu a tozuhse,

—Jorikyry ponāmero orumekara ase, tykase ynororo Jezu a.

Morara tykase imehnō Jezu poetory tō roropa emero.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro Ketysemane po

(Mat 26.36-46; Ruk 22.39-46)

³² Morarame toeporehkase toto Ketysemane pona.

—Oporohtoko taro. Ytōko ase aporo Papa maro oturuse, tykase Jezu typoetory tomo a.

³³Morarame Peturu tō rokē tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara rokene. Morarame tomuhtapāse ynororo toemynymaryke yronymyryme.

³⁴—Samū āko ase itamurume, jorikyry ponāmero tykase ynororo. —Morara exiryke taro ehtoko. Kueraximatoko, tykase Jezu tynarotyamo a.

³⁵Mame mya pitiko toytose ynororo porohse nono pona Tummy maro oturuse, etuarimara toehtohme.

³⁶—Papa Ritonōpo jamihme mase. Emero Ritō mase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry se awahtao orih-nōko ase. Ōmipona se rokē ase, tykase ynororo Tummy a.

³⁷Morarame toytose ropa Jezu typoetory tō tynyhse ahtao. Mame ynara tykase ynororo Ximāo Peturu a,

—Ximāo, nyhnōko mah? Toiro pixo eraximary se pyra hma ymahro?

³⁸Nyhpyra ehtoko. Oturutokohxo ty Ritonōpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru ehtohme. Onykyrykō se pyra matose repe. Yrome jamihme pyra matose.

³⁹Morarame myaro ropa toeramase Jezu oturuse ropa Ritonōpo maro, osemazuhme tōturutopōpyry saaro. ⁴⁰Morotoino typoetory a toytose ropa. Nyhnōko rokē toh kynexine tuetūkō jami-tunurume pyra toexirykōke. Toehxirose toh kynexine. Morara exiryke onezuh-pyry toh kynexine.

⁴¹Morotoino oseruao toeramatoh toehse ahtao ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Nyhnōko ro matou? Nyhpyra ehtoko imeīpo onyhtohkōme. Seromaroro jewokāko toh mana, yzehnotokomo. ⁴²Apakatoko! Ehmaropa! Jewokane enetokose. Mosero ro jewokāko mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Jezu apoitopōpyry juteu tomo a

(*Mat 26.47-56; Ruk 22.47-53; Jo 18.3-12*)

⁴³Morarame Jezu otururuhtao ro Juta tooehse eya. 12me toto ehtoh mokyro kynexine ewokane. Imaro tooehse imehnō roropa tapema ke tomahpōke. Kaparu ke roropa tomahpōke toh kynexine. Ritonōpo maro oturuketō tuisary nenyohityā mokaro kynexine, Moeze omihpyry warōkō nenyohityā maro, juteu tō tuisary nenyohityā maro. ⁴⁴Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarōkomo a, “Etatoko pahne, Jezu maro rokē oturūko ase. Eahmāko sā ase. Ipohnōko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnōko matose. Jezu mokyro. Apoitoko,” tykase Juta eya xine.

⁴⁵Mame tooehse ynororo topohme Jezu a.

—Tamuxi, taro hma? tykase eya. Mame toahmase. ⁴⁶Morarame Jezu tapoise eya xine. ⁴⁷Toiro Jezu marono a tytapemā tanỹse. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto rokē tapurose. Typanasahkase rokene. ⁴⁸Morarame Jezu tōturuse eya xine,

—Omatome pyra ase. Oty katohme tykparuke moehtou japoise tytapemake roropa? ⁴⁹Kokoro rokē amorepatō exiasene Ritonōpo maro oturutoh tao. Oty katoh moroto jahtao japoipyra mexiatose? Seromaroro rokē tokoh japoise mexitou Ritonōpo omihpyryae ro japoiko matose, tykase Jezu eya xine.

⁵⁰Mame Jezu turumekase ipoetory tomo a. Toepase toto.

⁵¹Moroto nuasemā kynexine Jezu maro, tymetyke rokene. Mokyro apoiry se toehse toh repe. ⁵²Yrome toepase ynororo tymetyke pyra, enara.

Tamuxi tō ēpataka Jezu ehtopōpyry

(*Mat 26.57-68; Ruk 22.54-55;*
Jo 18.13-14,19-24)

⁵³ Morotoino Jezu tarose eya xine, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tapyi taka. Moroto kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, juteu tō tamuxiry tomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara toh kynexine moroto oximōme.

⁵⁴ Morarame Peturu toto mykapo toytose Ritonōpo maro oturuketō tuisary esaka. Jarakapyhpyry aka tomōse ynororo. Soutatu tō maro typorohse ynororo osūse apoto myhtokoxi. ⁵⁵ Mame tapyi tao Jezu hxironanō zupīko toh kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Jezu orihmapory se toexirykōke. Yrome onenepyra tokurehse toto. ⁵⁶ Tuhkākomo a tyhxirose repe, yrome tōsezusezuhse rokē toto.

⁵⁷ Morarame orutua kō xikihme toehse Jezu hxirotohme repe. Ynara tykase toto,

⁵⁸ —Ynara nase mose ynanetaryme, “Ritonōpo maro oturutoh seny, ahno nyrihpyry. Ikararahnōko ase. Mame oseruao rokē tōmehse ahtao imyakā riko ase, ahno nyriy sā pyra, ynyriyme ro,” nase mose ynanetaryme, tykase toto.

⁵⁹ Yrome tōsezusezuhse rokē toto.

⁶⁰ Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary xikihme toehse toto rānaka. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Moxiā onezuhpyra hma ohxiroryke toto a? tykase eya.

⁶¹ Yrome mynyhme rokē Jezu kynexine. Onezuhpyra kynekurehne. Mame ynara tykase ropa ynororo eya,

—Ritonōpo nymenekahpyry mahno? Imūkurume roropa mahno? tykase ynororo eya tōturupose.

⁶² Mame Jezu a tozuhse,

—Ywy ase. Moromeīpo jenēko matose, typorohse jahtao tuisame Ritonōpo maro. Joepyry ropa enēko roropa matose akuru htoko, tykase Jezu eya.

⁶³ Mame morara kary etaryke tyya tupō tyxihkase eya. Ynara tykase ynororo,

—Epo mana. Tyorō se pyra sytatose ihxironeme. ⁶⁴ Mose metatou? Popyra nase. “Ritonōpo mūkuru ase,” nykano. Otara āko matou ipoko taroino? tykase ynororo tōturupose.

—Popyra nase, tykase toto. —Aorihmapoko hkoty, tykase toh emero.

⁶⁵ Totatotakurose eya xine. Mame ēmyty tapuruse soutatu tomo a kamisa ke ipipohtohme tyya xine. Moromeīpo tōturupose toto,

—Onoky opipohno? Esehtoko, tykase toto Jezu a ipiipihxīpo tyya xine.

“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry Peturu a

(*Mat 26.69-75; Ruk 22.56-62;*
Jo 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Morarame jarao ro Peturu kynexine tapyi mykae osūnōko. ⁶⁷ Mame morotona toytose nohpo. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto kynexine ynororo. Peturu eneryke tyya ausumyryhtao, ynara tykase ynororo,

—Omororo roropa Jezu maro mexiase, Nazarepō maro, tykase eya.

⁶⁸ Yrome Peturu a tozuhse,

—Onoky? Ywy? Arypyra. Zuaro pyra ase. Otara āko mah? Onenetupuhpyra ase ipunaka, tykase Peturu eya.

Mame tutūtase ropa Peturu tapyi eutary pota taka. Mame kuratiri totase eya.

⁶⁹ Mame imepē nohpo a tonese ropa. Imehnomo a ynara tykase ynororo,

—Mose roropa imarono, tykase.

⁷⁰ —Ajhophe, tykase Peturu.

Moromeïpo imehnō osenuhmaketō tō-turupose Peturu a. Ynara tykase toto,

—Ajojpe pyra, omoro roropa imarō mexiase. Yna onenekunohpyra mase Karireapōme oexiryke, tykase toto eya.

⁷¹Mame opore tozuhse Peturu a toto,

—Juānohnōko mā Ritonōpo ajohpe jahtao. Mokyro waro pyra sātāse, tykase ynororo eya xine.

⁷²Mame kuratiri totazomose ropa. Mame Jezu a turutopōpyry poko tutuarōtase ynororo. “Kuratiri etara ro asakoro ahtao, ‘Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra ase,’ āko mase oseruao,” katopōpyry poko tutuarōtase Peturu. Mame toehxirose ynororo yronomyryme. Tyxitase roropa ynororo.

Pirato ēpataka Jezu ehtopōpyry

(*Mat 27.1-2, 11-14; Ruk 23.1-5; Jo 18.28-38*)

15 Morarame ēmepyyryme tōximōse toto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo te, juteu tamuru tō maro te, Moeze omihpyry warōkō maro, enara. Pata esā maro tōturuse toto tynyrirykō waro toehtohkōme. Mame Jezu tymyhpōse toto a, arotōhme kowenu tuisary a, Pirato a. ²Mame Pirato tōturupose Jezu a,

—Juteu tō tuisary hmahno? tykase ynororo eya.

—Ÿ, ywy ase, tykase Jezu. ³Mame Jezu tyhxirose tuhke Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a. ⁴Naeroro Pirato tōturuzomopose ropa eya,

—Oty katoh toto onezuhpyra mah ohxiroryke toto a? tykase eya Pirato.

⁵Yrome onezuhzomopyra Jezu kynexine. Morara kaxīpo tyya Pirato toemynyhmase tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopōpyry aorihmapotohme

(*Mat 27.15-26; Ruk 23.13-25; Jo 18.39-19.16*)

⁶Morarame āpuruhyry tao tuhke ēmapotyā kynexine. Mame otuhtoh konōto ae toine emapotyā tūtanohposene kowenu, jeimamyry punero, imoihmākō omi poe. ⁷Kowenu zehno aehtyā roropa tōmapose kynexine āpuruhyry taka, ahno etapahpōkomo. Toiro esety Parapa kynexine. ⁸Imyhpokary poko oturuse tōximōse imoihmākō ahtao Pirato ēpataka, ⁹ynara tykase Pirato eya xine, tōturupose,

—Juteu tō tuisary myhpokapory se hmatou ya? tykase ynororo eya xine. ¹⁰Tuaro kynexine ynororo. Jezu tapoise Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ekarotohme eya zumoxike toexirykōke. Moro waro Pirato kynexine.

¹¹Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary omi poe Parapa tūtanohpory se toehse imoihmākomo. ¹²Morarame tōturupose ropa Pirato eya xine,

—Otara mokyro juteu tō tuisary ripōko hano? tykase ynororo eya xine repe.

¹³Opre tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase toto,

—Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁴—Oty katohme? Azahkuru pyra mana. Iirypyryme pyra roropa mana, tykase Pirato eya xine.

Oprehxo tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase rokē toto,

—Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁵Mame imoihmākō ākyemapory se Pirato exiryke, Parapa tutūtanohpose ropa eya. Mame Jezu typipohpose Pirato a. Moromeïpo tokarose ynororo soutatu tomo a aorihmapotohme.

Jezu eunohtopöpyry soutatu tomo a
(*Mat 27.27-31; Jo 19.2-3*)

¹⁶Morarama Jezu tarose soutatu tomo a jaraqapypyry aka, (kowenatu tapyĩ kurā taka). Moro taka roropa imehnō soutatu tō toahmase. Tuhke oximōme toehse toto. ¹⁷Mame Jezu tupohtose eya xine ezuezumā ke. Parimā sā tyrihpyry omoxino tyrise roropa eya xine Jezu zuhpokoxi. ¹⁸Morarama taomikase eya xine.

—Moehno tamuxi. Juteu tō tuisaryme exikehpyra mase, tykase toto Jezu a. ¹⁹Tymerehtātāmase toto a zupuhpyry pokona wewe pitiko ke. Ituh tykase toto Jezu pona. Mame ĕpataka tosekumurukō po typorohse toto. Atahmākāko rokē toh kynexine. ²⁰Morotoino ihtomakehxīpo tupokase ropa eya xine. Ezuezumā touse ropa eya xine. Zupō ro tamurupose ropa eya xine. Morarama tarose rahkene eya xine wewe pokona exixihmatohme.

Exixihmatopöpyry wewe pokona

(*Mat 27.32-44; Ruk 23.26-43; Jo 19.17-27*)

²¹Mame imepỹ tapoise eya xine, wewe arotohme eya, exixihmatoh arotohme. Mokyro esety Ximāo kynexine. Tupito poe pata pona ytōko kynexine repe. Xirenepō kynexine. Ipoenō Arexātere kynexine Rupo maro. Mame wewe tarose eya, Jezu exixihmatopo, soutatu tō narophpyry. ²²Mame Jezu tarose eya Koukota pona. (Upuhpōpo esary, “Koukota,” kary.) ²³Morarama uwa epery ke Jezu tauhpase repe, toximase mira maro, karapa sā itūnety maro. Yrome onēpyra kynexine ynororo. ²⁴Mame wewe pokona toxixihmase rahkene. Mame zuponỹpyry tapiakase eya xine, tupōkōme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine. ²⁵Xixi

tōnuhsehxo ahtao Jezu toxixihmase wewe pokona eya xine. ²⁶Morarama ynara tymerose Jezu exixihmatoh pokona, “Juteu tō tuisary mosero,” katoh tymerose ipokona. ²⁷Morarama omato tō toxixihmase roropa Jezu maro, asakoro, apotunuru wino, ipoozery wino, enara. ²⁸(Pake Ritonōpo nymeropohpyryae ro Jezu poka, “Pohnō maro zuanohpōko toto,” katopöpyryae ro.)

²⁹Morarama tōsenuhnuhmase osemæ ytoketomo. Jezu tounohse eya xine. Ynara tykase toto,

—Ehē! Otara ahtao Ritonōpo maro oturutoh kararahnōko mah? Otara ahtao imyakāmāko ropa mah oseruao tōmehse ahtao? ³⁰Moro waro awahtao oenupunako roropa. Eropa, wewe poe oyhtoko ropa! tykase toto.

³¹Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary a roropa Jezu tounohse, Moeze omihpyry warōkomo a roropa. Ynara tykase toto,

—Imehnō poka toenupunase ynororo repe. Oty katoh tōsepynanopyry waro pyra nae? ³²Ekuhko ke, oyhtoko ropa morotoino. Ritonōpo nymenekahpyryme awahtao oyhtoko ropa, juteu tō tuisaryme awahtao. Tyhtose ropa awahtao oenetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

Morarama imaro exixihmatyamo a roropa tounohse ynororo.

Jezu orihtopöpyry

(*Mat 27.45-56; Ruk 23.44-49; Jo 19.28-30*)

³³Morarama tāxiahtao tyarumākaposē Ritonōpo a pata tō punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao tōmehse ropa. ³⁴Morarama opore Jezu tykohtase. Ynara tykase ynororo,

—Eroi, Eroi, rema sapahtani, tykase. Tōmiryae morara kary ynara katopo,

“Ritonōpo, Ritonōpo oty katohme kumekano?” katopo.

³⁵Mame enenanō ikui etaryke tyya xine, ynara tykase toto,

—Etatoko ke! Eria kohmāko mana, tykase toto. ³⁶Mame imep̄y axī tururume toytose mauru panō zumyhkase ikatainety aka. Wewe pitiko pokona tyrise eya Jezu ohpatohme.

—Seraximatone. Senetone. Otarāme Eria oehnōko mana mose ouse wewe poe, tykase toto, tōturuse.

³⁷Morarame Jezu kui tykazomose ahtao komih tykakehse. Toorihse rahkene.

³⁸Morara ahtao āpuruhyry toexihkase Ritonōpo maro oturutoh tao, kamisa risemy. Kaino toexihkase zuhkurenaka. ³⁹Morarame soutatu tō esē Jezu ēpataka kynexine. Jezu a komihkakepyry eneryke tyya ynara tykase ynororo,

—Ajohpe pyra ro rukuh Ritonōpo mūkurume nexiahse, tykase ynororo.

⁴⁰Morarame nohpo tō moroto kynexine amekeino rokē enēko, Maria Matarena te, Sarome te, Maria Tiaku eny, enara toh kynexine. Tiaku, Joze, enara mokyro poenō kynexine. ⁴¹Mokaro a Jezu tokahmase akorehmase orihpyra ro ahtao, Karirea poro ahtao. Tuhke roropa nohpo tō moroto kynexine, ytoketomo Jezu maro Jerusarē pona.

Zonētopōpyry

(*Mat 27.57-61; Ruk 23.50-56; Jo 19.38-42*)

⁴²Morarame kokonie pukuro otuhtoh riryhtao, oserematoh pyra ro ahtao roropa Joze a tunōkase Pirato. ⁴³Eya toytose Jezu ekepyry ekaropose. Joze Arimateapō kynexine, imehnō tuisaryme exikety kynexine. Ritonōpo omipona exikety roropa kynexine. ⁴⁴Mame Pirato a tozuhse,

—Ajohpe pyra rukuh norihno? tykase ynororo. Soutatu tō esē tonehpose tyya tōturupotohme Jezu orihpōpyry waro toehtohme. ⁴⁵Mame turuse tahtao eya Jezu orihpōpyry waro toehse Pirato.

—Ekepyry arotoko, tykase ynororo Joze a. ⁴⁶Morarame kamisa karimutumā topekahse eya Jezu ekepyry zōtotohme. Touse ahtao wewe poe tyōtose eya topu eutary risē aka tyritohme. Morarame topu parihmā ke okepy ē tapuruse eya. ⁴⁷Mame Jezu ēmary tonese nohpo tomo a Maria Matarena a, Maria a roropa Joze eny. Enara toh kynexine enenanomo.

Ēsemātopōpyry ropa

(*Mat 28.1-8; Ruk 24.1-12; Jo 20.1-10*)

16 Morotoino oserematoh tōtyhkase ahtao ixtaratu topekahse toto a okepy popatohme, Maria Matarena a, Sarome a, Maria Tiaku eny a. Enara ixtaratu epekatyhpōkō kynexine. ²Pakeimo yrokokoro toytose toto okepy enese, xixi tūtara ro ahtao. ³Toytorykōhtao tōturuse toto,

—Otarahxo koh topu syryhmāko sytano? tykase toto, (zumo topu exiryke).

⁴Mame toeporehkase tahtao xine topu tisyryhmase tonese eya xine okepy apuru. ⁵Mame okepy ē aka tomōse toto. Moro tao nuasemā tonese eya xine, ty-porohse tapotunuru wino, karimutumā ke tupoke.

⁶Mame tōserehse toto. Mokyro a turuse nohpo tomo. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oserehpyra ehtoko. Jezu zupīko matou, Nazarepono, exixihmahpyry? tykase mokyro eya xine. —Nēsemāno ropa. Nowōno ropa. Taro arypyra mana, esahpyry rokē taro mana. Enetoko pahne. ⁷Morara exiryke ytotohme. Jezu poetory tō zurutatoko. Peturu roropa kē zurutoko. Jezu ytōko mana osemazuhme Karirea pona. Moroto

eporŷko matose inekarotopōpyryae ro, tykase mokyro nohpo tomo a.

⁸Morarama tutūtase ropa toto. Okepy esahpyry poe toepase toto. Tōmikehse toto enaromŷke toexirykōke.

Aosenepotopōpyry ropa

(Mat 28.9-10; Jo 20.11-18)

⁹Morarama pakeimo nomīkoae tōsemāse ropa tahtao Jezu kynosenepone ropa Maria Matarena a. Mokyro jorokohpanōpo kynexine. Pake Jezu a joroko tō tutūtanohpose ropa zae, 7me. ¹⁰Mame toytose ynororo Jezu omihpyry ekarose ipoetory tomo a. Xitāko ro toh kynexine. ¹¹Mame ynara tykase ynororo eya xine,

—Jezu nēsemāno ropa! Eнено, tykase ynororo eya xine. Yrome,

—Ajojhe mase, tykase toto eya. Aomiry onenetupuhpyra toh kynexine.

Typoetory tomo a Jezu osenepotopōpyry, 2mākomo a

(Ruk 24.13-35)

¹²Moromeīpo tōsenepose rahkene Jezu typoetory tomo a, 2mākomo a, osemāe toto ytoryhtao. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine aporo. Tyorōme tokarose eya xine.

¹³Morarama Jezu tonetupuhse tyya xine ahtao toytose ropa toto Jerusarē pona imehnō zuruse tynenehpyrykō poko. Yrome,

—Ajojhe matose, tykase toto, motōkomo eya xine.

11mākomo a Jezu osenepotopōpyry

(Mat 28.16-20; Ruk 24.36-49;

Jo 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁴Morotoino typoetory tomo a Jezu tōsenepose rahkene, 11mākomo a, toto otukuruhtao. Orēpyra tōturupose,

—Oty katohme axī jenetupuhpyra matou? Oty katoh, “Ajojhe rokene,” āko matou jēsemātopōpyry ropa poko? tykase Jezu eya xine.

¹⁵Morarama typoetory tō taropose eya,

—Ytotoko emero pata tō punero. Jomiry ekarotatoko emero ahno a.

¹⁶Jenetuputyryhtao eya xine tosekōme Ritonōpo poetoryme exīko mā toto, tōpurihkase ahtao. Yrome jenetuputyry se pyra toto ahtao, Ritonōpo roropa toto se pyra exīko mana, apotoimo htaka rokē toto arōpōko mana. ¹⁷Yrome jenetuputyryhtao toto jamihtanohpōko Ritonōpo mana. Joroko tō tūtanohpōko toto jesety poe. Imehnō omiry ae oturūko roropa mā toto. ¹⁸Okoi tō apoiryhtao eya xine toto onsekara mana. Orihmatō enyryhtao eya xine orihpyra toh mana. Tomary ke kurākōkara apōko toto aekurākatohme ropa.

Jezu arotopōpyry kakoxi kapu aka

(Ruk 24.50-53; At 1.9-11)

¹⁹Morarama tōturukehse tahtao Jezu tōnuhse rahkene kapu aka. Mame typorohse ynororo Ritonōpo apotunuru wino. ²⁰Morarama Jezu poetory tō toytose Ritonōpo omiry ekarose emero pata tō poro. Mame typoetory tō maro toerohse Jezu. Tyjamihtanohse toto eya tōmiry ekarotohme eya xine, kurākōkara kurākatohme roropa eya xine. Enara.

Ruka Zurutopõpyry sero Jezu poko

Sero pape tymerose Ruka a. Opi warõme kynexine ynororo. Tuhke pata tõ poro toytose ynororo Ritonõpo nymenekahpyry maro Pauru maro.

Tynymerohpyryae kuamorepatorõko mana Jezu ytoytopõpyry poko sero nono po, Jezu nyrihpyry poko, imoih-mãkõ amorepatopõpyry poko roropa eya, enara.

Kuamorepatorõko roropa Ruka urutõme Jezu ehtopõpyry poko Ritonõpo poe. Sero nonopõme Jezu kynexine kysã xine. Naeroro kypynopyrykõ se mana. Kukurãkarykõ se roropa mana. Morohne poko kuamorepatorõko Ruka mana.

1 Ynymerohpyry moro oneneryme, jepe kurã mase Teopiro.

Imehnomo a Jezu ehtopõpyry poko tymerose pape pokona. ²Imehnõ omiry etaryke tyya xine tutuarõtase toto, Jezu enehpõkõ omiry etaryke tyya xine. Apitoryme Jezu maro aehtyã omiry etaryke tyya xine, pape pokona morohne tymerose eya xine. ³Naeroro, Teopiro, morohne poko tãtamorepase jexiryke emero porehme, pape merõko ase oneneryme, zuaro oehtohme, ⁴ãmorepatopõpyry zae ehtoh waro oehtohme.

Sẽ nase Kapirieu oturutopõpyry pokoJoão enurutoh poko

⁵Teopiro, osemazuhme imerõko ase Zakaria poko, ipyty poko roropa, enara.

Pake Erote Juteapõkõ tuisaryme kynexine. Zakaria roropa Ritonõpo maro oturuketyme kynexine. Apia parõpyryme kynexine roropa. Emero Apia pakomotyã Ritonõpo maro oturuketyme toh kynexine. Zakaria pyty Izapeu kynexine, Arão parõpyry

kynexine. ⁶Mokaro oxipytyme toh kynexine. Ritonõpo a kure rokẽ toh kynexine. Ritonõpo omipona toh kynexine roropa ipunaka, inymeropohpyry omipona roropa toh kynexine. ⁷Morarame tumükue pyra toh kynexine emükuasaromepyra Izapeu exiryke. Kunumixime toehse nohpo, tamuxime roropa inio. Enara toh kynexine.

⁸Morarame Ritonõpo maro oturutoh tao toerohtoh poko Zakaria kynexine, Ritonõpo maro oturuketyme toexiryke. Toerohse ynororo, Apia parõpyry tõ maro. ⁹Morarame Zakaria tymenekase toto a Ritonõpo maro oturutoh kurã taka omõketyme, ixtaratu panõ zahkatohme roropa apõ pona tõturutohme Ritonõpo maro. Toipe toto, torënase moro poko. Naeroro tomõse Zakaria moro taka oturuse. ¹⁰Moro myhto oximõmãkõ oturõko roropa toh kynexine Ritonõpo a ixtaratu panõ zatryhtao. ¹¹Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry toeporehkase. Tõsenepose eya. Xikihme kynexine ixtaratu zahkatoh apotunuru wino. ¹²Mokyro eneryke Zakaria a kynoserehne. Kynenaroxitapane roropa ynororo. ¹³Yrome ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya,

—Enaromyra exiko, Zakaria. Õturutopõpyry totase Ritonõpo a mana, poeto poko. Morara exiryke opyty poetõeme exiko mana. Enurõko mana, orutuame. Morara exiryke Joãome esehpako. ¹⁴Tãkye exiko matose mokyro enurusẽ poko. Imehnõ roropa tuhkãkõ tãkye exiko mã toto. ¹⁵Imehxo mokyro enẽko Ritonõpo mana. Naeroro eukuru jehnahpyry onõpyra monehtane. Ritonõpo zuzenu imaro exiko mana aenurutupõpyry poe ro. ¹⁶Tuhkãkõ Izyraeu tõ Ritonõpo poko enetupuhpõko ropa mana, toto esẽme enetupuhpõko ropa mana aomipona toto ehtohme. ¹⁷Osemazuhme ytoytoõko mana Kuesẽkõ oe-

htāne. Orēpyra roropa exīko mana. Ritonōpo zuzenu imaro, urutō Eria maro ehtopōpyry saaro. Aomiry etaryke tyya xine typoenōke exiketō mā typoenō tō maro oxiehno pyra exīko ropa mā toto. Aomiry etaryke roropa tyya xine Ritonōpo omipona pyra exiketō mā tyrypyrykō se pyra exīko mā toto. Zae toexirykō se rokē exīko mā toto. Aomiry etaryke tyya xine Kuesēkō poetory to tosekō oepiry eraximapitōko mā toto, tykase Ritonōpo nenyokypyry eya.

¹⁸Yrome ynara tykase Zakaria Ritonōpo nenyokypyry a,

—Emūkuākohxo nary ke hano? Oty rīkohxo hko hmā oenetupuhtohme ya? Tamuxime reh toehse ahse. Kunumixime roropa kuh ppyty mah, emūkuapyme, tykase Zakaria eya.

¹⁹Mame ynara tykase Ritonōpo nenyokypyry Zakaria a,

—Ywy ase Kapirieu, Ritonōpo ēpataka exikihmakety ase. Eya tonyohse ywy ourutohme, tōmiry kurā ekarotohme oya repe. ²⁰Yrome jomiry ajohpā sā menetupuhno. Emero tyrīko Ritonōpo mana jomihpyryae ro. Onenetupuhpyra oexiryke tōmire pyra exīko mase ipunaka. Mynyhme rokē mase exīko omūkuru enurutoh ponāmero, tykase Ritonōpo nenyokypyry eya.

²¹Morarame oximōmākō Zakaria eraximāko toh kynexine. Osenetupuhnōko toto,

—Oty pokohkoh okynā nae, Ritonōpo maro oturutoh tao? tykase toto oxime rokene. ²²Morarame tutūtase ropa tahtao, toto anaomiropyra kynexine, tōmikehse toexiryke. Mame Ritonōpo maro oturutoh tao Ritonōpo nenyokypyry enetopōpyry eya tonetupuhse eya xine. Mame tōmikehse toexiryke tomary ke rokē mokaro turuse ropa Ritonōpo nenyokypyry oehtopōpyry poko.

²³Morarame toerohtoh poko tōtyhkase tahtao Ritonōpo maro oturutoh tao, toytose ropa ynororo tytapyī taka. ²⁴Moromeīpo ipyty Izapeu poetoēme toehse. 5me nuno taropose eya tūtura tytapyī tae. ²⁵Ynara tykase ynororo,

—Kure Ritonōpo jyrīko ropa mana. Ihxipyke exiase. Jemūkuatohopyra kunumixime toehse. Yrome jehtopōpyry tymyakāmase tākye jehtohme poetoēme jexiryke, tykase tyya rokene.

Sē nase Kapirieu oturutopōpyry pokoJezu enurutoh poko

²⁶Morarame 6me nuno Izapeu tuesapare ahtao Kapirieu tonyohse ropa Ritonōpo a, Nazare pona, Karirea rānaka. ²⁷Nohpo zurutohme tonyohse mokyro Ritonōpo nenyokypyry, orutua kō poko exipitopỹ zurutohme oryxi. Mokyro esety Maria kynexine. Joze nerenanopyry kynexine. Tawi parỹpyryme kynexine Joze. ²⁸Morarame nohpo a toytose Ritonōpo nenyokypyry.

—Oehno kene! tykase. —Oserehpyra ke exiko orymo. Kuesēkō amaro mana, kure rokē oriry se mana. Opyno mana, tykase ynororo eya.

²⁹Mame Ritonōpo nenyokypyry eneryke tyya, aomiry etaryke roropa tyya torētyke toehse Maria. Toemynyhmasē. “Otura nyka hko hmose?” tykase tukurohtao. ³⁰Ynara tykase Ritonōpo nenyokypyry eya,

—Enaromyra exiko, Maria. Opynanohnōko Ritonōpo mana. ³¹Poetoēme exīko mase. Emūkuāko mase orutuame. Jezume ke mesehpatase. ³²Tuisamehxo exīko mana. Ritonōpo mūkuru imehxo exiketyme esehtōko imehnō mana. Emero esēme tyripōko roropa Kuesēkō Ritonōpo mana. Tytamuru Tawi ehtopōpyry sā exīko mana. ³³Jako pakomotyā tuisaryme

roropa exīko mana jūmāme. Toto esēme exikehpyra mana, tykase Kapirieu eya.

³⁴—To! tykase Maria eya. —Orutua kō poko exipitopyra ase. Otāto keh morara exīko nae? tykase, toemynyhmasē.

³⁵Ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya ropa,

—Ritonōpo zuzenu oehnōko mana oya. Ijमितunuru poe emūkuāko mase. Morara exiryke, “Kurā nymyry mosero,” āko imehnō mana. Ritonōpo mūkurume esehpāko mā toto. ³⁶Etako ke, oekyry Izapeu kunumixime mā repe. Emūkuapitopyra mā repe. Yrome emūkuāko mana. Poetoēme ynororo toehse 6me nuno, ³⁷emero tyriry waro Ritonōpo exiryke, tykase.

³⁸Ynara tykase Maria,

—Kuesēkō poetoryme ase. Tōmihpyryae ro ah morara jyrino. Tyriry se tahtao tyrīko mana, tykase ynororo. Mame Ritonōpo nenyokyhpyry toytose ropa.

Sē nase Maria ytotoṗopyry poko Izapeu enese

³⁹Moromeīpo Maria tātakimase. Mame toytose Juteapō pona, ypy tō rānaō pona. ⁴⁰Morarame toeporehkase tahtao, Zakaria tapyī taka tomōse. Izapeu taomirose eya. ⁴¹Mame Maria omiry totase tyya ahtao, imūkuru zuakuru ao pau pau tykase. Mame Izapeu kurohtaka Ritonōpo zuzenu tomōse. ⁴²Opore ynara tykase Izapeu eya,

—Kurāme mase tyrise, imehnō nohpo motye, Ritonōpo mūkuru ēme oexiryke. Kurāme tyrise roropa omūkuru mana, awakuruao. ⁴³Opoetoryme rokē sā ywy, Kuesēkō ēme oexiryke. Kure Ritonōpo ya, tooehse roropa xiaro ya oexiryke. ⁴⁴Taomirose oya jahtao umūkuru pau pau nykano tākye exiryke. ⁴⁵Kuesēkō omiry totase oya.

Zae aomiry ehtoh tonetupuhse roropa oya. Morara exiryke tākye mase. Tōmihpyryae ro tyrīko Ritonōpo mana emero, tykase Izapeu.

Sē nase Maria eremiatopōpyry poko

⁴⁶Mame toremiasē Maria Ritonōpo netaryme,

—Etakure ase eremiāko.

Imehxo mā jesemy, Ritonōpo.

Ynororo rokē kure mana, āko ase ukurohtao.

⁴⁷Tākye kuhse ase Ritonōpo poko,

ypynanohneme aexiryke. Ypyno mana.

⁴⁸Typoetory tonese kure Ritonōpo a imepyra jahtao ro.

Taroino emero ynara āko toh mā ypoko. “Mokyro nohpo kure kuhse tyrise Ritonōpo a,” āko mā toto ypoko.

⁴⁹Jamihme Ritonōpo mana. Tuhke jakorehmase.

Kurāme nymyry mana.

⁵⁰Imehnō pyno roropa Ritonōpo mana.

Tōmipona exiketō pyno kuhse mana.

Pakatokō pyno kynexine.

Seromatokō pyno roropa mana.

Moromeīpo ypakomotyā pyno exikehpyra mana.

Mya otuotuhponāmāko mana.

⁵¹Tyjमितunuru enepōko mana.

“Kure ase, imehnō motye,” kananō tahpahpose eya imehxo se toto exiryke.

⁵²Ahno tō tuisary tuisame pyra tyripose ropa eya.

Jamihme exiketō tuisame pyra tyripose ropa eya.

Yrome, “Tuisame pyra ase. Ime pyra ase,” kananō tuisame tyrise eya.

⁵³Omise exiketō tautuhmasē kurā ke.

Yrome tymōkomokā tonyohse ropa eya tymōkomoke pyra ropa, tomahpōke pyra roropa.

⁵⁴Yrome typoetory tō Izyraeu tō typynanohse eya tōmihpyryae ro, pake morara katopōpyryae ro kytamurukomo a.

⁵⁵ Kytamuru ekepyry Aparão
 typynanohse roropa eya.
 Ipakomotyamo typynanohse eya roropa
 jūme,
 tykase Maria.

⁵⁶ Morarame 3me nuno taropose
 Maria a moroto Izapeu maro. Morotoino
 toytose ropa ynororo tytapyī taka ropā.

Sē nase João enurutopōpyry poko

⁵⁷ Morarame Izapeu toxietūtose ah-
 tao tonuruse ynororo orutuame. Tākye
 toehse toto, jekyry tomo. ⁵⁸ Epe tō ro-
 ropa tākye toehse.

—Aimo eny kure tyrise, takorehmase
 Ritonōpo a, tykase toto.

⁵⁹ Mame 8me tōmehse ahtao poeto
 aīpotapihpyry sahkase tooehse jekyry
 tomo, “Mose Ritonōpo poetoryme,” ka-
 tohme. Mame Zakariame esehparý se
 toh kynexine repe, jū esetyae ro, repe.
⁶⁰ Yrome,

—Na, arypyra, tykase jeny. —Joāome
 ro esety mana, tykase.

⁶¹ Mame ynara tykase toto eya,

—Oty katohme? Oekyry to htao
 Joāome tosehke pyra mā toto ipunaka,
 tykase toto eya. ⁶² Morarame tomary ke
 tōturupose toto a jumy a,

—Onokyme mose esehpāko sytatou?
 tykase toto.

⁶³ Mame pape tapoise tyya ahtao
 ynara tymerose jumy a,

—Joāome mose esety, tykase ynororo.

—To! tykase toto, tōsenuruhkase
 toto. ⁶⁴ Morarame axī toekurākase ropā
 ynororo. Taomitanohtopose ropā.

—Kure Ritonōpo mana, tykase
 ynororo. ⁶⁵ Moro eneryke tyya xine
 tonaroxitapāse toto morotōkomo, jekyry
 tomo, emero. João enurutopōpyry
 tokātose eya xine ypy tō poro, Jutea
 po. ⁶⁶ Morarame morohne etahpōkō
 morohne poko tōsenetupuhse toto
 yronymyryme. Ynara tykase toto poeto
 poko,

—O tara mokyro exīko nah? Orēpyra
 exiketyme mā otarāme, tykase toto, Ri-
 tonōpo jamitunuru imaro ehtoh waro
 toexirykōke.

Zakaria eremiatoh poko nase sero

⁶⁷ Morarame Zakaria maro toehse Ri-
 tonōpo zuzenu yronymyryme, poeto zū
 maro. Ynara tykase ynororo Ritonōpo
 zuzenu poe, imeīpo aehtoh poko,

⁶⁸ —“Kure mase,” sykatone Ritonōpo a,
 “Yna esēme mase, Izyraeu esēme!” syka-
 tone eya.

Typoetory tō akorehmatohme tooehse
 ynororo iirypyrykō korokatohme,
 toto myhpokatohme ropā samo.

⁶⁹ Kypynanohtokō enehpone kyya xine.
 Orēpyra exikety mokyro.

Tawī parýpyryme ynororo.

⁷⁰ Ynara tykase Ritonōpo pake, typoet-
 ory tō omihpyryae,

⁷¹ “Opynohtorýko ase opoko xine pyra
 ozehnotokō ehtohme.

Jamihme ozehnotokō ahtao ro opy-
 nanohtorýko ase oryhmara xine toto
 ehtohme.

⁷² Kure oritorýko ase.

Iirypyryme ro awahtao xine ro awānoh-
 pyra xine ase,” tykase kytamu-
 rukomo a.

Morara katopōpyry poko wenikehpyra
 mana.

Tōmihpyryae ro mana.

⁷³ Morara tykase Ritonōpo kytamurukō
 Aparão a,

“Ekurehpyra ase.

⁷⁴ Opynanohtorýko ase ozehnotokō
 opoko xine pyra ehtohme.

Ekurehpyra ase,” tykase ynororo.

“Ākorehmatorýko ase, imehnō zuno
 pyra oehtohkōme jomiry poko
 awahtao xine,” tykase.

⁷⁵ “Ākorehmatorýko ase kure
 oehtohkōme

zae rokē oehtohkōme yneneryme,
oorikyrykō ponāmero,” tykase
Ritonōpo Aparāo a,
tykase Zakaria toremiaryme.

⁷⁶Mame tumūkuru a ynara tykase
Zakaria,

—Aimo, Ritonōpo poe urutōme exīko
mase, Kuesēkō imehxo exikety poe.

Osemazuhme sā ytōko mase Kuesēkō es-
emary akorokaneme samo,
ipoetory tō tuarōtatohme tosēkō oehtoh
poko.

⁷⁷Toto zuruneme ytōko mase,
iiryppyrykō korokary poko Ritonōpo a
ipynanohtohkōme.

⁷⁸Ynara exiryke, kypyno xine Ritonōpo
mana,

iiryppyryme ro kuahtao xine, poeto pitiko
pyno jūkō ehtoh samo.

Naeroro xixi ēmepyry sā mokyro Kypy-
nanohnekō oehnōko mana.

⁷⁹Saereh āko xixi kapu ae emero pona,
sero nono pona.

Moro saaro mā Kypynanohnekomo.

Emero kuenetoryko mana.

Toorikyrykō zuno exiketō pynanohnōko
roropa mana.

Enaromyra toto rīko ropa mana, torē-
tyke pyra toto rīko roropa mana,

tykase Zakaria tumūkuru a.

⁸⁰Morarame kure imūkuru tuātase.
Zumo tuātase. Yronymyryme Ritonōpo
omipona toehse roropa ynororo. Mame
ahno esao pyra ehse ynororo ytopyra ro
tahtao Izyraeu tō amorepase.

Sē nase Jezu enurutopōpyry poko

(Mat 1.18-25)

2 Morarame Seza Aukuxtu tuisa konō-
tome kynexine, emero pata tō es-
ēme. Mame pape tymerose eya emero
patapōkō neneryme. Taropose eya pata
tō punero. Ynara tykase,

—Atamurukō enurutopōpyry pona
ytotoko ropa emero porehme, oesetykō
meropotohme ypapē pokona, tykase

ynororo tymerose pape pokona.

²Moro poko onukuhpitopyra ro tahtao
pape tymerose eya, tuhke typoetory
exiry waro toehtohme. Typoetory
kuhtoh tymeropose eya, Xireniu
kowenatume ahtao Xiria po. Xiria nono
esity. ³Naeroro ahno emero toytose
tytamurukō enurutopōpyry pona,
tosetykō meropose tuisa papē pokona.

⁴Joze roropa toytose Nazare poe,
Karirea poe. Nazare Karirea rānaō
kynexine. Toytose ynororo Berē pona,
Jutea rānaka. Morotona toytose Tawi
enurutopōpyry pona Tawi parīppyryme
toexiryke. ⁵Tosetykō meropose toytose
ynororo tynerenanopyry maro, Maria
maro. Poetoēme ynororo, Ritonōpo
mūkuru ēme. Enurusasaka toehse.

⁶Morarame Berē pona toehse tahtao
xine, tōxietūtopytose rahkene. Tonuruse
rahkene moroto. ⁷Aemūkuapitory
kynexine orutuame. Ahno eky tapyī tao
tonuruse ynororo katonō nyhtoh pehme
exiryke. Mame tumūkuru tātose jeny a
kamisa ke. Pui napyry ē aka tyrise eya
inyhmatohme tosake pyra toexirykōke.

⁶Morarame Berē pona toehse tahtao
xine, tōxietūtopytose rahkene. Tonuruse
rahkene moroto. ⁷Aemūkuapitory
kynexine orutuame. Ahno eky tapyī tao
tonuruse ynororo katonō nyhtoh pehme
exiryke. Mame tumūkuru tātose jeny a
kamisa ke. Pui napyry ē aka tyrise eya
inyhmatohme tosake pyra toexirykōke.

⁶Morarame Berē pona toehse tahtao
xine, tōxietūtopytose rahkene. Tonuruse
rahkene moroto. ⁷Aemūkuapitory
kynexine orutuame. Ahno eky tapyī tao
tonuruse ynororo katonō nyhtoh pehme
exiryke. Mame tumūkuru tātose jeny a
kamisa ke. Pui napyry ē aka tyrise eya
inyhmatohme tosake pyra toexirykōke.

**Sero Ritonōpo nenyohityā
osenepotopōpyrykaneru erase tomo a**

⁸Morarame kaneru erase tō Berē
ehpio kynexine. Tokykō enery poko
tōmehse toto, moroto ona po. ⁹Mo-
roto toto ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry
tōsenepose eya xine. Ritonōpo ezuru a
tyeipose toto. Epona xine saereh tykase
kaino. Saereme potu toehse. Syh tykase
toto. Tōserehse toto saerehkane eneryke
tyya xine. ¹⁰Yrome ynara tykase Ri-
tonōpo nenyokyhpyry eya xine,

—Oserehpyra ke ehtoko. Omi
kurā ekarose oehno oya xine, tākye
oehtohkōme. Imehnō roropa tākye
exīko mana porehme. ¹¹Sero koko
tao nenuruno, opynanohnekomo.
Atamurukō Tawi enurutopōpyry po
nenuruno. Ritonōpo nymenekahpyry

Kyrixtu mokyro. Kuesëkōme inymenekahpyry. ¹²Mame mosero poko enetupuhnōko matose, ynara eneryhtao oya xine. Enurusenā enēko matose kamisa ke tātose. Tohrame mana pui nahpatoh tao. Ourutorŷko ase ipoko enese oytotohkōme, tykase eya xine ynororo.

¹³Mame mōtoino rokē kapuaōkō imehnō tōsenepose eya xine. Ritonōpo nenyokhyppyry tomo. Morarame toremiase toto, kapuaōkomo, Ritonōpo kure exiry poko. Ynara tykase toto toremiase,

¹⁴—Kure kuhse mase Ritonōpo, kapuaono.

Nonopōkō torētyke pyra riponeme mase. Kure rokē toto riponeme mase roropa, tykase toto toremiarykohtao, kapuaōkomo.

¹⁵Morarame toremiaxīpo xine tōnuhse ropa toto tosaka xine kapu aka. Mame ynara tykase kaneru erase tomo tyya xine rokene,

—Ehmaropa ty Perē pona. Poeto sene-tatose, Ritonōpo nekarohpyry, tykase toto.

¹⁶Morarame toytose toto axiny, poeto enurusenā enese. Mame toeporehkase toto. Tonese eya xine pui tō nahpatoh tao. Moroto roropa jeny tynio maro.

¹⁷Mame mokyro tonese tyya xine ahtao, tākye toehse toto. Morarame toytose ropa toto. Ritonōpo nenyohyā oturutohpyry tokarose eya xine emero netyryme. Poeto enurusē roropa tokarose eya xine. ¹⁸Morarame kaneru tō erase omiry etaryke tyya xine, tōsenuruhkase toto emero pohme.

—To! ajohpe pyra roh nexiahse, tykase toto. ¹⁹Morarame mokaro omihpyry poko wenikehpyra Maria kynexine. Morohne poko tōsenetupuhse ynororo. ²⁰Morarame toytose ropa kaneru erase tomo. Toytorykō ropahāto toremiase toto. Ynara tykase toto Ritonōpo a,

—Kure kuhse mase, Ritonōpo. Imehxo mase, tykase toto, toremiarykohtao. Tākye toehse toto tynenehpyrykō poko, tynetahpyrykō poko roropa, Ritonōpo nenyokhyppyry omiry zae toehse exiryke.

Sero nase Jezu esehpatopōpyry poko

²¹Pake, “Jezume esehpako,” tykase Ritonōpo nenyokhyppyry Maria a, emūkuapitopyra ro ahtao. Morara exiryke 8me tōmehse ahtao tosehapse Jezume, esehpatopōpyryae ro. Jai potapihpyry tysahkapose jūmane a tytamurukō omi poe.

Sero nase Jezu ekarotopōpyry poko Ritonōpo a

²²⁻²³Morarame 40me aenurutohpyry tōmehse ahtao, Jezu tarose jūmane a. Jerusarē pona toytose toto typyty maro. Jezu tarose enepotohme Ritonōpo maro oturuketomo a Moeze omihpyryae ro. Ynara tymeropose pake Ritonōpo a, “Orutuame tonuruse ahtao, osemazuhme ahtao, umūkurume mā exīko,” tykase. Morara exiryke Jezu tarose Jerusarē pona, ekarotohme Ritonōpo a, imaro oturutoh taka, “Mose omūkurume nase,” katohme eya. ²⁴Naeroro asakoro utukuimo tarose eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a, Ritonōpo nymeropohpyry omipona tohtohkōme. Ynara tymeropose Ritonōpo a pake, “Orutua osemazupu tonuruse ahtao, oeky ekaroko ymaro oturukety a, ekarotohme ya, asakoro utukuimo. Arypyra ahtao, imepŷ utukuimo panō ekaroko,” tykase pake.

Sero nase Ximeāo oturutohpyry poko

²⁵Moroto kynexine orutua Jerusarē po. Mokyro esety Ximeāo. Ritonōpo zuzenu imaro kynexine. Kure ynororo, Ritonōpo omipona roropa. Izyraeu tō pynanohne eraximāko kynexine,

Kyrixtu eraximāko, Izyraeu tō kurākary enery se toexiryke orihpyra ro tahtao.

²⁶Pake ro ynara tykase Ritonōpo zuzenu eya, “Orihpyra mase aporo. Ynymenekahpyry enēko mase aporo, Kyrixtu enēko. Imeīpo orihnōko mase,” tykase eya. Morara katopōpyry tonetupuhse Ximeāo a, “Orihpyra ase, Ritonōpo nymenekahpyry onenepyra ro jahtao,” tykase ynororo tukurohtao.

²⁷Mame Ritonōpo zuzenu poe toytose ynororo Ritonōpo maro oturutoh taka. Moroto ynororo ahtao jē tō toehse. Tumūkuru Jezu tonehse. Moeze omihpyry poe tynekarory ekarose toytose toto. Mame Jezu tonese eya jē enao. ²⁸Mame tapoise eya. Ynara tykase ynororo Ritonōpo a, —Kure rukukuh Ritonōpo nae.

^{29–30}Seromaroro ōmihpyryae ro onenehpohpyry enēko ase rahkene, orihpyra ro jahtao.

Amonohkara mase.

Jenuru ke nymyry onenehpohpyry enēko ase,

seropōkō pynanohneme.

Morara exiryke tākye ase.

Torētyke pyra exi rahkene jorikyry poko.

³¹Ōsenetupuhtopōpyryae ro mosero tonehpose oya emero tonesēme.

³²Tozurē sā exīko mā mose.

Juteutōkara amorepāko roropa mana zae toto osenetupuhtohme,

kure toto ehtohme roropa.

Izyraeu tō roropa imehxo tyriko toh mana,

tykase Ximeāo Ritonōpo a.

³³Mame morara kary etaryke tyya xine tōsenuruhkase toto, Joze jē maro.

^{34–35}Morarama ynara tykase Ximeāo,

—Papa kapuaono, kure rokē moxiā tyriko, tykase ynororo. Mame ynara tykase ynororo Maria a,

—Pake mose poeto tymenekase Ritonōpo a. Yrome tuhkākō Izyraeu tō ise pyra exīko toh mana ipunaka.

Naeroro toto enahkapōko Ritonōpo mana. Imeīpo omoro roropa atasamāko mase. Okurohtao jetū exīko mase tapema ke tuohpyry samo, tykase Ximeāo Maria a. —Yrome tuhkākō ise exīko mā toto. Tākye exīko mā toto ipoko. Mose pokoino toemynyhmatohkō toh mana, tykase Ximeāo Maria a.

Ana ehtopōpyry poko sero

³⁶Moroto roropa toehse kunumix- imano, esety Ana, Panueu ēxihpyry. Azee parūpyry roropa kynexine. Ritonōpo omiry ekaroneme roropa kynexine. Pytūpome roropa ynororo. Apitoryme tyniotase. Yrome 7me jeimamyry toehse ahtao toorihse inio.

³⁷Mame 84me ikonopory taropose eya. Ritonōpo maro oturutoh onurumekara toehse, saereme, koko, enara. Kure Ritonōpo tyrise eya. Amotyryae rokē otuhnōko roropa kynexine tōtururuke Ritonōpo maro. ³⁸Morarama toeporehkase ynororo. Moroto poeto tonese eya jē maro,

—Kure rukukuh na Ritonōpo, tykase ynororo. Poeto poko tōturuse roropa ynororo Jerusarēpōkō pynanohne erax- imananō netaryme.

Nazare pona aytotopōpyry poko sero

³⁹Moromeīpo tōtyhkaxīpo xine toy- tose ropa toto tosaka xine, Ritonōpo nymeropohpyry poe tynekarohpyrykō ekaroxīpo. Toytose ropa toto Nazare pona, Karirea rānaka ropa. ⁴⁰Mame imūkuru tuātase, tomesetase roropa. Jamihme roropa toehse ynororo. Tutu- arōtase roropa. Otupipyra toehse. Ri- tonōpo tymaro exiryke, kure tyrise eya.

Jezu ehtopōpyry sero Ritonōpo maro oturutoh tao

⁴¹Mame jeimamyry punero Maria tō ytosene Jerusarē pona, Paxioka otuhtopōpo ritohme tyya xine.

(Paxikoa kary Ejitu poe Izyraeu tō oehtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh poko.) ⁴²Mame 12me tyeimāse ahtao tyse maro toytose Jezu Jerusarē pona, otuhtopōpo ritohme ropa tyya xine. Ytosene toto. ⁴³Morarame otuhtopōpo riry poko tōtyhkase tahtao xine toytose ropa toto, tosaka xine. Jezu rokē tamoreme tōxinomopose moroto Jerusarē po. Tuario pyra jē tō kynexine. ⁴⁴Tumükuru toytose ropa tyekyry maro tokarose repe. Morarame kokonie pukuro Jezu tupise jē tomo a repe jekyry to htao repe. Yrome aryryra kynexine. ⁴⁵Mame onenepyra tokurehse toexirykōke, toeramase ropa toto mya roropa zupise Jerusarē pona ropa. ⁴⁶Mame oseruao tōmehse moroto zupiry poko rokene. Mame tonese ropa eya xine Ritonōpo maro oturutoh tao. Amorepatōkō maro typorohse ynororo. Aomirykō etāko roropa kynexine. Eya xine oturupōko roropa kynexine. ⁴⁷Morarame mokaro Jezu omiry etahpōkō tōsenuruhkase toto ipoko, tuaro Jezu exiryke, otupipyra autururuke. ⁴⁸Jē roropa tynio maro tōsenuruhkase toto Jezu eneryke ropa. To! tykase toto. Mame ynara tykase jē eya,

—Aimo, oty katohme yna a motupipoase? Kupiasehxo reh omy mahro. Ynanoserepyasehxo reh opoko, oupiry poko, tykase jeny eya.

⁴⁹Mame tyse tozuhse eya. Ynara tykase,

—Aja, oty katohme kupiatohse? Papa maro oturutoh tao se jexiryke ytopyra exiase, jotururu se jexiryke taro, tykase Jezu. ⁵⁰Yrome aomiry onenetupuhpyra toto jeny tynio maro.

⁵¹Morotoino Jezu toytose ropa imaro xine Nazare pona. Mame tyse tō omiry tymoise rahkē eya. Morarame tumükuru omiry jūme tukurākase tukurohtaka jeny a. ⁵²Morarame Jezu tuātase

rahkene. Jamihme toehse. Tutuarōtase. Ritonōpo zamaro toehse. Ahno roropa zamaro toehse. Kure Ritonōpo a, kure imehnomo a roropa. Enara.

João omihpyry sero

(*Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Jo 1.19-28*)

3¹⁻²Mame Ritonōpo tōturuse João a, Zakaria mükuru a, ahno esao pyra ynororo ahtao.

—Jomiry ekaroko zuaro pyra exiketomo a, tykase Ritonōpo eya.

Morara tykase Ritonōpo João a Tiperiu Seza Romapōkō tuisaryme ahtao, 15me tyeimākapose eya tuisa konōtome. Morarame ahtao ro Pirato roropa Juteu tō tuisaryme toehse. Te, Erote roropa Karireapōkō tuisaryme kynexine. Te, irui Firipe Itureapōkō tuisaryme roropa toehse, Tarakonitepōkō tuisaryme roropa, enara. Te, Risania Apirene tō tuisaryme roropa kynexine. Te, Anasa, Kaipa maro Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme roropa toehse toto. Morara toehse ahtao Ritonōpo omiry totase João a.

³Mame Joatāo poro toytoytose João, kokoro rokē oturuse ahno tō maro. Ynara tykase ynororo,

—Oorypyrykō irumekatoko oēpurihkatohkōme. Oorypyrykō

turumekase oya xine ahtao okorokatoryko Ritonōpo mana, tykase

João toytoytoryhtao Joatāo poro. ⁴Izaja ekepyry nymerohpyryae ro João toehse.

Pake Ritonōpo poe urutōme Izaja. Ynara tymerose eya João poko pake

Ritonōpo omiry me typapē pokona, “Opore mokyro oturūko mana, ahno

esao pyra. Ynara āko mana,

‘Kuesēkō oehsasaka mana.

Naeroro topohme osema tyritoko.

Esemahtotoko.

⁵Jakanamā apurutoko osepune ehtohme,

ypy tōkehko inonōtotoko roropa osepune ehtohme.

Ijome exikety osema ahtao topohme tyrītoko.

Osema akorokap̄y akorokatoko roropa osepune osema ehtohme.

⁶ Morarame kypyno xine Ritonōpo ehtoh enēko imehnō mana,

Ritonōpo nymenekahpyry enēko, kypnanohnekomo, 'āko mana,"

me tymerose Izaja ekepyry a pake.

⁷ Morarame tuhkākō toytose João a osēpurihkapose. Yrome ynara tykase João eya xine,

—Iirypyryme matose. Oty katohme Ritonōpo zuno pyra matou? Oorypyrykō onurumekara ro matose. Ritonōpo ozehno xine ro mana. Awānohtor̄yko mana. ⁸ Oorypyrykō irumekatokō. Kure ehtoko, iirypyryme pyra, oorypyrykō turumekase oya xine exiry waro imehnō ehtohme. Ynara kara ehtoko roropa, "Tuisamehxo Aparāo ekepyry kynexine. Naeroro kuānohpyra xine Ritonōpo mana, Aparāo pakomotyāme kuexirykōke," kara ehtoko. Ynara āko ase oya xine, Aparāo pakomotyāme senohne topu tōkehko riry waro Ritonōpo mana. Ise tahtao tyriry, tykase João eya xine. ⁹—Wewe s̄a matose toperē samo. Tomeseke ehtoko. Imep̄y oehnōko mana, wywy ke wewe mity poro akohtohme, eperytara ahtao, apoto htaka ipahtohme, tykase eya xine. —Moro saaro tōmipona pyra awahtao xine awānohtor̄yko Ritonōpo mana, seromaroro, wewe toperēkara s̄a awahtao xine, tykase João eya xine.

¹⁰ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toh eya,

—Morara ahtao oty poko ynanah yna onuānohpyra Ritonōpo ehtohme? tykase toto tōturupose.

¹¹ Ynara tykase João eya xine,

—Imehnō pyno ehtoko. Asakoro oupōkō ahtao, toiro ekarotoko arypyra

exiketomo a. Anapyrykō roropa apiakatoko tynahkākara napyryme, tykase eya xine.

¹² Morarame kowenu tinerū poko erohketō tooehse roropa João a tōsēpurihkapotohkōme repe. Ynara tykase toto, tōturupose eya,

—Yna ke? otara ākohxo ynanah yna rypyry rumekary waro oehtohme? tykase toto.

¹³ Mame ynara tykase João eya xine,

—Ynara rokē ehtoko, zae rokē tineru apoitoko kowenu tinerūme. Onymotyēkara ehtoko. Aomipona ehtoko, tykase eya xine.

¹⁴ Mame soutatu tō tōturupose roropa eya. Ynara tykase toto,

—Yna ke? Otara āko ynanah rorohpa? tykase toto. Ynara tykase João eya xine,

—Amarokomo? Ynara rokē ehtoko. Imehnō onryryhmara ehtoko. Ajohpe pyra ehtoko imehnō hxiroryhtao roropa oya xine. Osetaehkara ehtoko oerohtamitukō apoitoh poko oya xine, tykase eya xine.

¹⁵ Mame Ritonōpo poe typy-nanohnekō eraximāko toh kynexine. Naeroro João omiry etaryke tyya xine tōsenetupuhpitose toto João poko.

—Otarāme Ritonōpo nymenekahpyry mose kypnanohnekōme, tykase toto João poko repe. ¹⁶ Naeroro ynara tykase João eya xine,

—Arypyra, ywy kara, nakuaka rokē oēpurihkator̄yko ase. Yrome imep̄y oehnōko mana ymotye kuhse exikety. Tuisamehxo mokyro exiryke isātajā onymyhpokara ase, ihxike jexiryke, ymotye aexiryke. Mame Ritonōpo zuzenu kurā ekarōko oya xine mana. Otuarimapotor̄yko mana zae oehtohkōme. ¹⁷ Arexi tōkehko tohmane s̄a Ritonōpo mana. Arexi kurā kurākāko esē mana tytapyī taka. Ipihpyr̄ypyry pahnōko mana apoto htaka. Moro saaro Ritonōpo kuapiakator̄yko mana.

Tõmipona exiketõ menekāko mana tõmipona pyra exiketoh tae, tõmipona exiketõ jūme tymaro ehtohme. Yrome tõmipona pyra exiketõ pahnõko mana, apoto htaka, ezehpy htaka, tykase João eya xine.

¹⁸Mame orēpyra João tõturuse toto maro. Omi kurā tokarose eya xine, tyyrypyrykō rumekatohme eya xine. ¹⁹Imeīpo João tõmapose Erote a āpuruhpyry taka. Mokyro kynexine Karireapōkō tuisaryme. Ynara kakehpyra João ehse eya, “Orui pyty poko pyra exiko,” kakehpyra, turui pyty poko aexiryke. Mokyro nohpo esety kynexine Erotia. Moro rokē kara poko kynexine tyyrypyry imep̄y poko roropa kynexine. ²⁰Morarame tyekītapāse Erote tyhxirose toexiryke João a. Tyyrypyry tymotyēkase eya āpuruhpyry taka João tõmapose exiryke tyya.

Jezu ēpurihkatopōpyry poko

(Mat 3.13-17; Mak 1.9-11)

²¹Mame ahno tō tōpurihkakehse ahta-
tao João a, Jezu roropa tōpurihkase eya.
Moromeīpo Tummy maro autururuhta-
kapu toepiakase. ²²Morotoino Ritonōpo
zuzenu tyhtose Jezu pona. Utukuimo
panō tōsenepose. Morotoino kapu poe
ynara tykase Ritonōpo,

—Umūkurume nymyry mase, opyno
ase ipunaka. Tākye ase opoko, tykase
kaino.

Sero nase Jezu ekyry tō ekepyā poko

(Mat 1.1-17)

²³Morarame 30me tyeimāse ahta-
toerohpitose Jezu, imehnō amorepar-
yry poko. Joze mūkurume tokarose ynororo
imehnomo a repe.

Joze mokyro Eri mūkururu.

²⁴Eri mokyro Matate mūkururu.

Matate mokyro Rewi mūkururu.

Rewimokyro Mauki mūkururu.

Mauki mokyro Janai mūkururu.

Janai mokyro Joze mūkururu.

²⁵Joze mokyro Matatia mūkururu.

Matatia mokyro Amoxi mūkururu.

Amoxi mokyro Naū mūkururu.

Naū mokyro Exiri mūkururu.

Exiri mokyro Nakai mūkururu.

²⁶Nakai mokyro Maate mūkururu.

Maate mokyro Matatia mūkururu.

Matatia mokyro Semei mūkururu.

Semei mokyro Joze mūkururu.

Joze mokyro Jota mūkururu.

²⁷Jota mokyro Joanā mūkururu.

Joanā mokyro Reza mūkururu.

Reza mokyro Zoropapeu mūkururu.

Zoropapeu mokyro Saratieu mūkururu.

Saratieu mokyro Neri mūkururu.

²⁸Neri mokyro Meuki mūkururu.

Meuki mokyro Ati mūkururu.

Ati mokyro Kozā mūkururu.

Kozā mokyro Eumatāo mūkururu.

Eumatāo mokyro Ere mūkururu.

²⁹Ere mokyro Jozue mūkururu.

Jozue mokyro Erieze mūkururu.

Erieze mokyro Jorī mūkururu.

Jorī mokyro Matate mūkururu.

Matate mokyro Rewi mūkururu.

³⁰Rewi mokyro Ximeāo mūkururu.

Ximeāo mokyro Juta mūkururu.

Juta mokyro Joze mūkururu.

Joze mokyro Jonā mūkururu.

Jonā mokyro Eriakī mūkururu.

³¹Eriakī mokyro Merea mūkururu.

Merea mokyro Mena mūkururu.

Mena mokyro Matata mūkururu.

Matata mokyro Natā mūkururu.

Natā mokyro Tawi mūkururu.

³²Tawi mokyro Jese mūkururu.

Jese mokyro Opete mūkururu.

Opete mokyro Poaze mūkururu.

Poaze mokyro Sara mūkururu.

Sara mokyro Nasō mūkururu.

³³Nasō mokyro Aminatape mūkururu.

Aminatape mokyro Atimī mūkururu.

Atimī mokyro Ani mūkururu.

Ani mokyro Ezerō mūkururu.

Ezerō mokyro Pereze mūkururu.

Pereze mokyro Juta mükuru.
³⁴ Juta mokyro Jako mükuru.
 Jako mokyro Izake mükuru.
 Izake mokyro Aparão mükuru.
 Aparão mokyro Tera mükuru.
 Tera mokyro Nakoa mükuru.
³⁵ Nakoa mokyro Seruke mükuru.
 Seruke mokyro Rakau mükuru.
 Rakau mokyro Pareke mükuru.
 Pareke mokyro Epea mükuru.
 Epea mokyro Sara mükuru.
³⁶ Sara mokyro Kainã mükuru.
 Kainã mokyro Apaxati mükuru.
 Apaxati mokyro Sem mükuru.
 Sem mokyro Noe mükuru.
 Noe mokyro Rameke mükuru.
³⁷ Rameke mokyro Metuzarẽ mükuru.
 Metuzarẽ mokyro Enoke mükuru.
 Enoke mokyro Jarete mükuru.
 Jarete mokyro Marareu mükuru.
 Marareu mokyro Kainã mükuru.
³⁸ Kainã mokyro Enoxi mükuru.
 Enoxi mokyro Sete mükuru.
 Sete mokyro Atão mükuru.
 Atão mokyro Ritonõpo mükuru.

**Sero nase Jezu kuhtopõpyry
 poko joroko tamuru a**

(Mat 4.1-11; Mak 1.12-13)

4 Mame Jezu maro Ritonõpo zuzenu kynexine yronomyryme. Ijमितunuru imaro kynexine. Jezu tarose eya ahno esaka pyra Joatão mõpozakoxi. ²Moroto Jezu tukuhpitose joroko tamuru a. 40me ãmepyry taropose iirypyryme aehtohme repe. Otuhpyra roropa Jezu toehse. Morarame 40me tõmehse ahtao, tomitapãse ynororo.

³Mame ynara tykase joroko tamuru eya,

—Ritonõpo mükurume awahtao, senohne topu anyhtanohpoko ourume, tykase eya.

⁴Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase eya,

—Arypyra. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “Wyi enapyryhtao rokẽ isene exizomopyra kuzenukõ mana. Yrome Ritonõpo omipona kuahtao xine ori-hzomopõyme exiko sytatose,” ãko Ritonõpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵Morotoino joroko tamuru a tarose ynororo pyy pona. Moro poe ahno tõ emero axi tonepose eya, pata tõkehko roropa tonepose eya. Ynara tykase eya,

⁶—Eneko ke. Moxiã emero opoetoryme ekarõko ase pata tõkehko maro, tykase. —Ykyryry sero kehko repe ya ekarotyamo. Yrome ise exiketomo a ekarory se jahtao ekarõko ase. ⁷Morara exiryke emero ekarõko ase oya opoetoryme toto ehtohme, oesekumuru po typorohse awahtao jẽpataka, “Kure mase, imehxo mase,” katohme ya, tykase eya joroko tamuru ajohpe rokene.

⁸Morarame ynara tykase Jezu eya,

—Arypyra. Ynara ãko Ritonõpo omiry, “Oesẽkõ rokẽ eahmatoko, Ritonõpo. Aomipona rokẽ ehtoko roropa,” ãko Ritonõpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

⁹Morotoino Jerusarẽ pona tarose ropa Jezu eya. Morotona Ritonõpo maro oturutoh pona tarose eya, kaetokõ pona, tapyi mypatarãnaka. Ynara tykase ynororo eya,

—Ritonõpo mükurume awahtao, sero poe epukako nono pona. ¹⁰Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryne, “Tynenyoyhtyã aropõko Ritonõpo mana oewomatohme,” me tymerose. ¹¹Ynara roropa, “Tomarykõ ke ãpoiko toto opupuru osetapara ehtohme topu pona,” me tymerose roropa, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹²Morarame Jezu a tozuhse. Ynara tykase,

—Arypyra. Ynara ãko Ritonõpo omiry, “Oesẽkõme Ritonõpo exiryke onukuhpyra ehtoko ipunaka,” ãko, tykase Jezu eya.

¹³Mame tokurehse joroko tamuru Jezu kukuru poko. Iirypyryme onyripyra tokurehse ynororo. Mame toytose rokē aporo.

Jezu a imehnō amorepapatotopōpyry sero Karirea po

(*Mat 4.12-17; Mak 1.14-15*)

¹⁴Morotoino toytose ropa Jezu Karirea rānaka ropa. Imaro Ritonōpo zuzenu jamitunuru kynexine. Morarame Jezu poko tokātose Karireapōkomo a pata tō punero, imehnō kurākatopōpyry poko eya. ¹⁵Jutea tō atamorepatoh tao tamorepase toto eya.

—To! Kure rukukuh mose amorepato nahe? tykase toto, Jezu etananō emero.

Jezu ehtopōpyry poko Nazare po

(*Mat 13.53-58; Mak 6.1-6*)

¹⁶Morotoino Nazare pona toytose ropa Jezu, tuātatopōpyry pona ropa. Mame oserematohae toytose ynororo atamorepatoh taka. Torēnase ytose ynororo moro taka. Mame moro tao xikihme toehse Jezu Ritonōpo omiry sekerematohme imehnō netaryme.

¹⁷Mame Izaja nymerohpyry tokarose imepyyny a isekerematohme eya. Mame pape typiapose eya ahtao, tynymenekahpyry tysekeremase eya, ynara tykase,

¹⁸“Kuesēkō Ritonōpo zuzenu ymaro mana, tymenekase jexiryke eya imehnō amorepaneme, etuarimaketō amorepaneme, tōmiry kurā poko.

‘Totapuruhmakase ropa matose,’ kase tonehpose ywy āpuruhpyrytaōkō sā exiketomo a.

‘Tonure ropa matose,’ kase tonehpose roropa ywy tonurākara a.

Ataasanumaketō osanumakehpose ropa tooehse ywy.

¹⁹Tonehpose roropa ywy ynara kase ipoetory tomo a, ‘Seroae opynanohtorīko Ritonōpo mana,’” tykase Jezu, Izaja nymerohpyry tysekeremase eya.

²⁰Morotoino pape totapuruse ropa eya isekeremaxīpo. Mame tokarose ropa orutua a, atamorepatoh erase akorehmane a. Mame typorohse ropa ynororo kohrame. Mame tonese eya xine tīme. ²¹Mame tōturupitose eya xine. Ynara tykase,

—Seromaroro sero nysekeremahpyry ypoko kynako. Onetahpyrykō morararo ypoko kynako, tykase Jezu eya xine.

²²Mame tōsenuruhkase toto,

—To! Mose nysekeremahpyry hxo reh kure kynako, tykase. Imehnō roropa ynara tykase,

—Joze mūkuruhxo tā mosero roropa, tykase toto.

²³Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Ynara katopōpyryae ro matose ynara āko ya, “Opi warōme awahtao āmoreme osepinohko,” katopōpyryae ro, morara āko matose ya. “Kapanau po Ritonōpo jamitunuru tonepose oya imehnō neneryme. Moro sā tyriko taro, oesary nymyry po,” āko roropa matose ya, tykase Jezu eya xine.

²⁴—Yrome ynara āko ase oya xine, urutōkō eahmāko imehnō mā repe. Yrome esarypōkō mā oneahmara mā toto. (Ritonōpo omiry ekarone omiry etary se pyra imarōkō mana.) ²⁵Eta-toko pahne, zae rokē ynara āko ase oya xine. Pake Eria maro tuhke pytīpo tō kynexine Izyraeu tomo, konopo oehpyra toehse ahtao. Oseruao jeimamyry motye taropose konopo oehpyra. Moromeīpo tīkyryneke pyra toehse toto Izyraeu tō esary po. Tuhke pytīpo tō toetuarimase. ²⁶Yrome eya xine Eria onenyohpyra Ritonōpo kynexine. Imepī pytīpo a rokē tonyohse, Sare-tapono a rokē tonyohse ynororo Ri-

tonōpo a, akorehmase. Juteukara a tonyohse ynororo Xitō rānaōpono a. ²⁷ Mame tuhke roropa ipū imotatyā moroto Izyraeu tomo Eriseu maro. Yrome toto onukurākara tokurehse Eriseu. Naamā rokē tukurākase eya. Xiriapō roropa mokyro kynexine juteukara, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Morarame morara kary etaryke tyya xine tyekītapāse toto, atamorepa-tohtaōkomo. ²⁹ Towōse roropa toto. Jezu tapoise eya xine. Tarose roropa pata poe eya xine kaetoko exikety jakanamāka Jezu ematohme repe tyya xine. Japery epoe kynexine pata. Moro poe Jezu emapory se toh kynexine repe. ³⁰ Yrome imoihmākō rātakuroko toytose ropa Jezu. Mame toytose ropa rahkene. Enara.

**Jorokohpā kurākatopōpyry
ropa poko**

(Mak 1.21-28)

³¹ Morotoino Kapanāū pona toytose Jezu, Karirea rānaka. Moroto ahno tamorepase eya oserematohae rokene. ³² Mame tōsenuruhkase toto Jezu omiry etaryke tyya xine. Orēpyra tamorepase toexirykōke eya.

—Zae mose omiry, tykase toto.

³³ Moro tao atamorepatoh tao jorokohpe exikety kynexine. Tykohkohtase ynororo opore, jorokohpe toexiryke.

³⁴ —Jezu Nazarepono, oty se hma yna a? Oty kase moehno? Yna enahkapose? Yna irumekako. Awaro ase. Ritonōpo mūkurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurā mase, tykase jorokohpā Jezu a.

³⁵ Mame ynara tykase Jezu joroko a,

—Mynyhme rokē exiko. Mose ae otūtako ropa, tykase eya. Mame mokyro jorokohpā tomapose joroko a nono pona repe. Yrome onyryhmara. Moromeīpo tutūtase ropa rahkene mokyro ae. Morarame toekurākase ropa.

³⁶ Mame tōsenuruhkase toto, morotaōkō emero. Ynara tykase toto oseya,

—Otāto puhko keh mose omiry nae? Joroko tō tūtanohpōko ropa nae, tōmiry ke rokene. Orēpyra toexiryke, aomiry jamihme nase, tykase toto. ³⁷ Mame Jezu tokātose eya xine pata tō punero, Karirea zomye, enara.

**Sero nase kurākōkara
kurākatopōpyry ropa poko Jezu a**

(Mat 8.14-17; Mak 1.29-34)

³⁸ Morotoino atamorepatoh tae toytose ropa Jezu Ximāo tapyī taka. Ximāo merenoty oxirohnōko kynexine itamurume. Mokyro kure pyra exiry tokarose Jezu a imarōkomo a.

—Mokyro ikurākako ropa, tykase toto.

³⁹ Mame Jezu toytose mokyro enese. Mame tōmiry ke oxirohno tymynyhpākapose ropa eya. Axī towōse ropa ynororo tōxirohkehse ropa toexiryke. Mame tautuhmase ropa Jezu tomo kuranōpokara a.

⁴⁰ Morarame kokonie pukuro imehnomo a tope tō tonehse, kurākōkara tonehse ikurākatohme ropa Jezu a. Mame tomary tyrise toto pona ahtao, emero tukurākase ropa toto eya.

⁴¹ Joroko tō roropa tutūtanohpose ropa eya mokaro ae. Mame joroko tō tykohtase tutūtarykōme. Ynara tykase toto,

—Ritonōpo mūkurume mase, tykase toto. Jezu waro toto, Ritonōpo nymenekahpyryme. Morara exiryke tymynyhpākapose toto Jezu a Ritonōpo mūkurume toehtoh ekarory se pyra eya xine toexiryke.

**Sero Jezu enetupuhtopōpyry
Juteapōkomo a**

(Mak 1.35-39)

⁴² Mame ěmepyryme pata poe Jezu toytose toiroro toehtohme tapyī pyra exikety pona. Morarame ahno tomo a

tupise ynororo. Mame toporyse ropa tyya xine ahtao, turumekarykō se pyra toh kynexine Jezu a. ⁴³Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonōpo omiry kurā poko imehnō patapōkō amorepary se ase, tuisame aeh-toh poko. Morara kase Ritonōpo jeneh-poase, tykase Jezu eya xine.

⁴⁴Naeroro pata tō poro toytose ynororo imehnō amorepase, toto atamorepatohtonō takuroko. Jutea nonory poro toytose ynororo, enara.

Jezu a typoetory eahmatopōpyry tymaro toto ehtohme

(Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)

5 Morarame Kenezare ikuhpo esety kynexine. Moro ehpio Jezu kynexine, imehnō amorepāko Ritonōpo omiry poko. Ahno tuhke kynexine. Epuropurohmāko toh kynexine, Jezu omiry etary se toexirykōke. ²Mame asakoro kanawa tonese eya nakuatao tymyhse. Tykānarykō tynomose kana anŷnanomo a. Tarāpa kurikāko toh kynexine. ³Morarame kanawaka tōtyrise Jezu, Ximāo kānary aka,

—Kanawa isyryhmako pitiko irānakahme samo, tykase Jezu Ximāo a. Mame typorohse ynororo kanawao. Mame ahno tō tamorepase eya kanawao tahtao.

⁴Mame tamorepakehse tyya ahtao ynara tykase Ximāo a,

—Kanawa isyryhmakohme sã irānaka kana anŷtohme, tykase ynororo eya. Mame tasyryhmase irānaka. Mame,

—Atarāpākō ematoko kana anŷtohme, tykase ropa Jezu eya.

⁵Mame ynara tykase Ximāo eya,

—Ÿ toerohse yna itamurume repe. Kana anŷse yna nēmehno repe. Yrome ananŷpyra yna nekurehno, tykase ynororo eya. —Yrome omorohko. Ōmi poe tarāpa emāko ropa ase, tykase Ximāo eya. ⁶Morarame tarāpa tō

tomase ropa eya xine. Kuhxo, tuhke kana tapoise. Tarāpa kararahpoise rokē toehse, tuhke kana exiryke.

⁷Morara exiryke imepŷ tykohmase, kanawa enehtohme eya xine kanawa pehme exiryke. Mame kanawa tonehse rahkene. Asakoro typehkase kehko kana ke eya xine. Neryise rokē toehse toto, kanawa tō pehme exiryke.

⁸Yrome moro eneryke Ximāo Peturu a tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka imehxo Jezu enetuputyryke tyya. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Tamuxi, amekehme sã exiko ypoko. Popyra ase, iirypyryme, tykase ynororo.

⁹Tōsenuruhkase toto tuhke kana eneryke tyya xine. ¹⁰Morararo Ximāo marōkomo, Tiaku tomo João maro, atakorōmākomo, Zepeteu poenomo. Mokaro tōsenuruhkase roropa. Mame ynara tykase Jezu Ximāo a,

—Enaromyra exiko. Seromaroro kana poko oerohtoh rumekāko mase. Taroino jomiry ekarory poko rokē erohnōko mase. Imehnō ahno akorehmāko mase Ritonōpo poko toto osenetupuhtohme, tykase Jezu eya.

—Ÿ, tykase Ximāo.

¹¹Morarame tykānarykō tyryhkase eya xine ehpikoxi ropa. Emero tynomose eya xine, Jezu maro toytotohkōme.

Ipū imotahpyry kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

(Mat 8.1-4; Mak 1.40-45)

¹²Morarame pata pona tooehse Jezu. Moroto ipū imotahpyry kynexine. Morarame Jezu eneryhtao tōpatapoe toehse ynororo Jezu ēpataka. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Tamuxi, ajohpāme sã ukurākary se awahtao kukurākako ropa, tykase.

¹³Mame Jezu a tomary tyrise epona. Ynara tykase eya,

—ÿ, okurākary se ase. Tukurākase ropa mase, tykase eya Jezu. Morara kaxīpo sā rokē toekurākase ropa ynororo ipū imotahpyry. ¹⁴Mame ynara tykase Jezu eya,

—Osekātopyra ke exiko. Okurākatopōpyry ropa onekaropyra exiko imehnomo a. Topohme rokē ytoko Ritonōpo maro oturutoh taka. Osenepota Ritonōpo maro oturukety a, okurākatopōpyry ropa enetohme eya. Morotoino onekarory ekarota eya, Moeze nymerohpyry omi poe, imehnō tuarōtatohme okurākatopōpyry ropa poko, tykase Jezu eya.

¹⁵Yrome Jezu poko totase toto a moropōkō punero. Mame tuhke ahno tooehse eya aomiry etase. Tuhke roropa kurākōkara tooehse ekurākaposē ropa eya. ¹⁶Morarame ytosene Jezu ahno esaka pyra, Tummy maro oturuse toiroro.

**Pakaihkapÿ kurākatopōpyry
ropa poko Jezu a**

(Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)

¹⁷Morarame tyorō ěmepyrayae ahno amorepāko Jezu kynexine. Parixeu tō roropa moroto kynexine typorohse, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro. Imepÿpōkō kynexine mokaro, Karirea rānaōpōkomo, Jutea rānaōpōkō roropa, Jerusarēpōkō roropa. Ynara toh kynexine. Morotohno toh tōximōse kynexine. Ritonōpo jamitunuru Jezu maro kynexine. Naeroro kurākōkara kurākaneme kynexine. ¹⁸Morarame pakaihkapÿ tonehse imehnomo a otuato tapo. Tapyi taka kurākara arory se toh kynexine Jezu ěpataka repe. ¹⁹Yrome omōsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Tapyi mypatarānaka rokē tōnuhse toto. Kurākara roropa taunuhmase eya xine. Morarame tapyi mypatarānao typiaposē eya xine Jezu etonie. Mame otuato tapo ro tonyhtose kurākara rahkene eya xine, ahno

rānaka, Jezu ěpataka. ²⁰Ynara Jezu tuaro toehse,

—Moxiā juaro, Papa mūkurume jexiry enetupuhnōko mā toto, tykase tyya rokene. Ritonōpo mūkurume aexiry tone-tupuhse eya xine. Moro eneryke tyya, ynara tykase Jezu kurākara a,

—Aimo, oorypyry korokāko ase, tykase eya.

²¹Yrome morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Moeze nymerohpyry poko amorepatōkomo, parixeu tō maro,

—Onokyhxo keh mosero Ritonōpo poenohnōko. Imepÿ rypyry korokasaromepyra sytatose ahnōme rokē kuexirykōke. Ritonōpo poenohnōko mana, tykase. —Ritonōpo rokē ahno rypyry korokary waro mana, tykase toto oseya rokene.

²²Mame aosenetupuhtohkō waro Jezu kynexine. Ynara tykase eya xine,

—Oty katohme ykerekere māko matou okurohtao xine? ²³Oty kary tupime hkopyra oya xine nahe? Ynara kary, “Oorypyry tykorokase mana,” kary te, ynara kary roropa, “Owōko, xixihxikihme ytoytoko,” kary roropa. Oty kary tupime pyra oya xine nahe? ²⁴Asakororo tupime pyra ya. Ahno rypyry korokary waro ase Ritonōpo poe Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Moro poko otuarōtanohtorÿko ase, tykase Jezu eya xine.

Mame ynara tykase Jezu ytoytopyny a,
—Owōko. Oetueh anÿko. Atapyi taka ytoko ropa, tykase Jezu eya.

²⁵Mame axi towōse ropa ytoytopynÿpo oximōmākō neneryme. Mame totueh tanÿse eya, tytapyi taka toytotohme ropa.

—Kure nymyry mase Ritonōpo, tykase ynororo toytoryme ropa. ²⁶Mame morotōkō tōsenuruhkase.

—To! Mosero panō onenepitopyra reh sytatose, tykase toto. Enaromÿke toh toehse.

—Kure nymyry mase Ritonōpo, tykase roropa toto. —Ritonōpo jamitunuru kurā senetou seromaroro, tykase toto.

**Typoetoryme Rewi
eahmatopōpyry poko Jezu a**

(Mat 9.9-13; Mak 2.13-17)

²⁷ Morotoino toytose ropa Jezu. Mame kowenu tinerū apoine tonese eya. Mokyro esety kynexine Rewi. Tineru apoitoh̄tao kynexine kohrame. Morarame ynara tykase Jezu eya,

—Ymaro eropa, tykase Jezu.

²⁸ Morara kary etaryke tyya towōse Rewi. Emero tynomose eya jūme Jezu maro toytotohme.

²⁹ Morarame tytapyī tao otuhtoh konōto tyripose Rewi a Jezu otuhtohme. Tuhke kowenu tinerū apoinanō roropa tooehse otuhse imaro xine. Imehnō roropa morotona tooehse otuhtoh pona. ³⁰ Morarame Jezu poetyry tō tykerekereemase parixeu tomo a, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkomo a roropa. Ynara tykase toto,

—Oty katohme otuhnōko matou eukuru roropa ēnōko, kowenu tinerū apoinanō maro, iirypyrymākō maro? tykase toto.

³¹ Yrome Jezu a tozuhse ynaroro. Ynara tykase,

—Kurākō topinopyrykō se pyra mā toto. Kurākōkara rokē topinopyry se mana. ³² Moro saaro tooehse ywy, kurākō eahmase pyra, zae exiketō eahmase pyra. Iirypyrymākō eahmase oepyase, ynara katohme eya xine, “Oorypyrykō irumekatoko,” kase oepyase, tykase Jezu eya xine.

**Otuhypra ehtoh poko
amorepatoh poko Jezu a**

(Mat 9.14-17; Mak 2.18-22)

³³ Moromeīpo ynara tykase toto Jezu a ikerekereematohme,

—João poetyry Ritonōpo maro oturu-ruhtao otuhypra toto, kurehxo Ritonōpo maro tōturutohkōme. Morararo parixeu poetyry tomo otuhypra toto. Otātome opoetyry tō rokē emero otuhnōko, eukuru ēnōko? tykase Jezu a toto.

³⁴ Morarame Jezu a tozuhse toto, ynara tykase eya xine,

—Ypoetyry tō emero otuhnōko tymaro xine jexiryke, tykase. —Ywy pytakety sã rokē ase. Erēnatoh toehse ahtao pytakety epe tō mā tuenikaro rokē otuhnōko, eukuru ēnōko. Tãkye roropa toto, pytakety maro toexirykōke, topekō maro toexirykōke. ³⁵ Morarame imeīpo pytakety arōko imehnō mana. Morara ahtao rokē pytakety epe tō mā otuhypra exīko mā toto toemynyhm̄arykōke. Morararo ypoetyry tō tymaro xine pyra jahtao otuhypra mā toto, typoe xine rokene, tykase Jezu eya xine.

³⁶ Morarame osenetupuhtoh tokarose eya xine Jezu a. Ynara tykase ynaroro,

—Upo kurā onyxihkara sytatose upo pakato pitahmatohme. Upo kurā xihkaryhtao upo pakato pitahmatohme, upo kurā ahnikāko sytatose. Upo pakato pitahmāko sytatose mōpāme rokene. ³⁷ Morararo uwa eukuru tyrisenā onyripyra sytatose ē pakato aka. Ē pakato aka uwa eukuru tyrisenā riryhtao, ixihkāko mana eukuru jehnahpyry ke. Mame eukuru ekuānōko, atahnikāko. Ētypyry roropa popyra exīko mana. ³⁸ Māpyra eukuru ē tyrisenā aka eukuru tyrisenā tarykase ahtao atahnikara mana. ³⁹ Morararo eukuru jehnahpyry ēnanomo. Jehnahpyry ēxīpo eukuru tyrisenā se hkopyra mā toto. “Eukuru pakato kurehxo,” āko toh mana. (Morararo atamurukō omihpyry se rokē awahtao xine jomiry se pyra matose,) tykase Jezu eya xine.

Oserematoh esēme Jezu ehtoh poko

(Mat 12.1-8; Mak 2.23-28)

6 Morarame tupito pona toytose Jezu oserematohae, typoetory tō maro. Mame arexi panō tyophse ipoetory tomo a. Tamixihse eya xine ihmomikatohme. Tonahse roropa eya xine. ²Yrome ynara tykase parixeu tomo eya xine.

—Oty katohme erohnōko matou? Moeze nymerohpyry omipona pyra matose, “Oserematohae erohpyra ehtoko,” katopōpyry omipona pyra matose, tykase toto Jezu a. (Ipihpyry amixikyryhtao erohtoh sã parixeu tomo a kynexine. Morara exiryke Jezu tō popyra sã tokarose eya xine.)

³Morarame Jezu a tozuhse ynaroro,

—Tawi tō ehtopōpyry poko onysek-eremara roh matou? Mokyro omise toehse, typoetory tō maro. ⁴Mame Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo typoetory tō maro. Wyi tonese eya xine. Imehnō nekarohpyry kynexine Ritonōpo zurume. Moro onenahpopyra kynexine Moeze omihpyryae ro. Arão pakō zurume rokē kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxīpo Tawi tomo a, “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine.)

⁵—Ywy ase oserematoh esēme osere-matoh rihpōme jexiryke, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

(Mat 12.9-14; Mak 3.1-6)

⁶Morarame imepỹ oserematohae ropa tomōse Jezu atamorepatoh taka imehnō amorepase. Morarame ahno tooehse Jezu a, apotunuru wino aosemahmirihmahpyry. ⁷Moro tao Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine parixeu tō maro. Ahno kurākary enery se toh kynexine Jezu a oserematohae.

“Mokyro popyra mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra mana,” kary se toh kynexine. Morara exiryke toraximase eya xine, Jezu hxirotohme tyya xine. ⁸Yrome toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine. Ynara tykase Jezu aosemahmirihmahpyry a,

—Osehko xiaro yna rātaka, tykase eya.

Mame towōse ynororo. Toytose ahno rātaka. ⁹Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Kuezuh toko. Oty riry kure kyya xine oserematohae Moeze nymerohpyry omipona kuahtao xine, ahno kurākary, imehnō ryhmary? Oty riry kure kyya xine, imehnō poko kuenupunarykomo, imehnō enahkary? tykase Jezu eya xine.

¹⁰Morarame tỹkakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo aosemahmirihmahpyry a,

—Oemary enuhmako xiaro, tykase eya.

Morarame tātaporamase eya. Kure ropa toehse ynororo. ¹¹Mame moro eneryke tyya xine tyekītapāse toto yronymyryme. Tōximōse toto oturu-tohme Jezu ryhmary poko tyya xine.

12mākō menekatoopōpyry poko Jezu a

(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)

¹²Morarame Jezu toytose ppy pona Tummy maro oturuse. Moroto tōmehse ynororo tōtururu poko Tummy maro, Ritonōpo maro. ¹³Morarame tōmehse ahtao, tymarōkō tykohmase tyya. Mame 12me tymenekase eya tynenyokyryme.

—Jomi poe tyotōtko matose jomiry ekarose pata tō punero, tykase ynororo eya xine. ¹⁴Mame ynara inymenekatyã kynexine. Ximão, mokyro tosehapse ropa Peturume Jezu a. Zakorō roropa tymenekase Ātare, Tiaku te, João roropa te, Firipe te, Patoromeu roropa tymenekase te, ¹⁵Mateu te, Tome te, Tiaku, Aupeu mūkuru kynexine te,

Ximão imepyny, Juteu tō esary pynoto te. ¹⁶Juta, Tiaku mūkuru ynororo kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Jezu ewokaneme kynexine ynororo. Enara tymenekase toto Jezu a.

**Ahno amorepatopōpyry poko,
ikurākatopōpyry poko**

(Mat 4.23-25)

¹⁷Moraramame ypy poe tyhtose ropa Jezu 12mākō maro. Mame jakuraramā pona tooehse tahtao totyphohse ynororo typoetory tō maro. Imoihme ipoetory tō kynexine. Imehnō roropa tuhke tooehse morotona Jutea nonorypōkomo, Jerusarēpōkō roropa. Tuna konōto ehpiōkō tooehse roropa Tiropōkomo, Xitōpōkomo, enara tooehse toto morotona. ¹⁸Jezu omiry etase tooehse toto. Kurākōkara ekurākapose roropa tooehse toto. Joroko tō nyryhmatyā roropa tooehse ekurākapose roropa. Moraramame tukurākase ropa toto eya. ¹⁹Jezu temuhmary se toh toehse, emero, toekurākapotohkōme eya, ijamitunuru enetuputyryke tyya xine. Mame toekurākase ropa toto. Enara.

**Tākye ehtoh poko,
emynyhmatoh poko roropa**

(Mat 5.1-12)

²⁰Moraramame typoetory tō tonese Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine, —Tākye matose, tymōkomokākara. Ritonōpo oesēkōme enetuputyryke oya xine tākye exīko matose.

²¹—Tākye roropa matose omise exiketomo.

Imeīpo otuhnōko matose. Tuesapare exīko roropa matose.

—Amarokō roropa xitaketomo, tākye ehtoko.

Imeīpo exianāko ropa matose.

²²—Tākye matose ozehno xine imehnō ahtao Kapu ae Ayhtohpyry poetoryme oexirykōke. Orumekatorŷko

imehnō mā repe, opoihtotorŷko roropa toh mā repe, onetāpatorŷko roropa mā toto ypokoino. ²³Tākye rokē ehtoko morara ahtao, itamurume kurā tukurākase exiryke kapu ao Papa esao, okyryrykōme. Ozehno xine toto ehtoh sā urutōkō zehno itamuru tō kynexine roropa pake, Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyhtao eya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁴—Naeroro tomeseke ehtoko tymōkomoke exiketomo.

Atākyemāko matose seromaroro tymōkomoke oexirykōke repe, oepehpyrykō oemarykō po toehse exiryke.

Yrome imeīpo atasamāko myhē matose.

²⁵—Atākyemāko matose repe, tuesapare exiketomo. Imeīpo atasamāko ropa matose.

Emitapānōko roropa matose.

—Amarokō roropa exianaketomo, imeīpo atasamāko ropa matose, ihnamōko matose, xitāko.

²⁶—Tomeseke ehtoko imehnomo a oeahmarykohtao oenekunohpyra xine toto ehtohme. Ynara exiryke, pake oeahmarykō sā urutō kō toahmase roropa azahkuru exiketomo a oxisā toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Ozehnotokō pyno ehtoko

(Mat 5.38-48; 7.12)

²⁷Moraramame ynara tykase Jezu totananomo a,

—Ose xine pyra exiketō pyno ehtoko. Kure rokē ozehnotokō tyritoko roropa.

²⁸Kure rokē okerekeremananō tyripoto Ritonōpo a. Oturutoko Ritonōpo a ohtomananōkō poko roropa kure toto ritohme roropa. ²⁹Mame imepyny a oēpatapihmorykohtao, osetoro osēpatapihmopotoko eya. Oupōkō tapoise ahtao imepyny a, ometŷkō roropa ekarotoko eya. ³⁰“Okyryrykō se ase,” karyhtao imehnomo a oya xine, ekarotoko

rokē eya xine. Mame okyryrykō tarose axītao rokē ahtao imehnomo a moro onupuxihkara ropa ehtoko. ³¹ Kure rokē orirykō se matose imehnomo a. Naeroro imehño kure rokē tyritoko roropa, kure orirykō se oehtohkō sā imehnomo a.

³²—Morarame opyno exiketō se rokē awahtao xine, popyra matose. Kure oripyra xine Ritonōpo mana opyno exiketō se rokē awahtao xine. Pohñō mā morararo. Typyno xine exiketō se rokē mā toto, typyno xine exiketō kara se pyra mā toto. ³³ Morararo kure orinanōkō rokē riryhtao kure oya xine, popyra matose. Kure oripyra xine Ritonōpo mana morara awahtao xine. Iirypyrymākō morararo, kure tyrinanōkō rokē maro kure mā toto.

³⁴ Morararo omōkomory ekarōko matose imehnomo a axītao rokene, toto waro oexirykōke. Ekarōko ropa oya xine, “Ise ropa ase,” karyhtao oya xine. Morara awahtao xine oty katohme, “Kure ase,” āko matou? Popynō morararo omomŷke pyra mā toto tymōkomorykō ekarory ropa waro toexirykōke. ³⁵ Morara exiryke ynara rokē ehtoko, asatokōkara pyno ehtoko. Kure rokē tyritoko toto. Ākorehmara xine exiketō roropa akorehmatoko. Morara awahtao xine kurā ekarōko Ritonōpo oya xine mana itamurume, imeīpo kapu ao. Mame Ritonōpo imehxo exikety poenōme exīko matose, kure Ritonōpo exiryke, “Kure mase,” kara exiketomo a roropa, iirypyrymākomo a roropa. ³⁶ Mame imehñō poko oenupunatoko, Omykō kapuaō samo, opoko xine aenupunatoh sā roropa oenupunatoko imehñō poko, tykase Jezu eya xine.

Imehñō apiakary poko

(*Mat 7.1-5*)

³⁷—Imehñō onekaropyra ehtoko popyra, popyra oekaropyra xine

Ritonōpo ehtohme roropa. Imehñō onyxiropyra ehtoko ohxiropyra xine Ritonōpo ehtohme roropa. Imehnomo a oryhmatopōpyrykō poko awamekaro xine ro kē ehtoko. Morarame oorypyrykō korokāko Ritonōpo mana. ³⁸ Imehnomo a okyryrykō ekarotoko itamurume. Mame oya xine kure toehtoh ekarōko mā Ritonōpo roropa onekarohpyrykō saaro. Moro motyēkāko kuhse Ritonōpo mana. Oemarykō pehkāko mana onekarohpyrykō saaro imehnomo a. Moro saaro ekarōko ropa Ritonōpo oya xine mana, tykase.

³⁹ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine, enetupuhtohme eya xine,

—Otāto tonurēkara tysā exikety arōko hnae? Arypyra, tysā exikety aroryhtao tonurēkara a epukāko rokē toh mana oramā etonie toytotyorykohtao. ⁴⁰ Morarame

tamorepanekō onymotyēkara mā toto. Tātamorepakehse tahtao xine tamorepanekō sā exīko toh mana, tykase.

⁴¹—Otarāme imepŷ mā iirypyryme pitiko rokē repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sā mana. Yrome oorypyrykō pitiko rokē pyra mana, wewe konōto onu ao exikety sā mana. Morara awahtao xine imehñō rypyry enēko rokē matose. Yrome oorypyrykō onenepyra amarokomo. ⁴² Imehñō kerekeremaryhtao oya xine otarāme ynara āko matose eya xine, “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” āko matose repe. Yrome oenurukō ao roropa wewe konōto exiry waro pyra matose. Onekunohto rokē matose. Osemazuhme aporo wewe konōto toutoko oenurukō ae. Moromeīpo kurehxo enēko matose. Imepŷ enuru ae wewe akumuru oūko ropa matose kure ōsenuhmarykōke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykō

irumekatoko. Moromeïpo kurehxo imehnõ akorehmāko matose, iirypyrykõ rumekapory poko, enara, tykase Jezu eya xine.

Otyro eperytatoh poko sã amorepatopõpyry sero

(Mat 7.16-20; 12.33-35)

⁴³Morarame ynara tykase Jezu roropa,

—Morarame otyro zoko kurã eperytara mana xihpyryme. Morararo äтарыка xihpyry kurãme eperytara mana. ⁴⁴Morarame topere eneryhtao kyya xine otyro zoko enetupuhnõko sytatose. Ynara exiryke murukuhja epery exipyra mana omoxino eperyme. Morararo oroxi roropa exipyra mana põnoko eperyme. ⁴⁵Kure awahtao xine kure osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Mame õmirykõ roropa kure exiko. Māpyra popyra awahtao xine popyra roropa osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Õmirykõ popyra roropa exiko mana, enara.

Tapyi riry poko sã amorepatopõpyry sero

(Mat 7.24-27)

⁴⁶Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Oty katohme hkoh ynara äko matou ya, “Jesẽme mase. Jesẽme mase,” äko matose repe ya, yrome jomipona pyra matose. ⁴⁷Jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exiko matose. Imepỹ tuaro exikety sã matose. ⁴⁸Tuaro exikety a tytapyĩ tamose tũporẽ po. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konõto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara kure tyrise exiryke tũporẽ po. ⁴⁹Yrome jomiry etananõ jomipona pyra toehse ahtao tuaro pyra exiketõme mã toto. Imepỹ tuaro pyra

exikety sã roropa exiko mã toto. Tytapyĩ tyrise eya isawã po repe. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyĩ tomase tyryrykane a nakuaka. Mame tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

Sajõtu poetory

kurãkatopõpyry poko Jezu a

(Mat 8.5-13)

7 Morarame morohne poko mokaro amorepakehxõpo Jezu toytose ropa Kapanau pona. Moroto soutatu esẽ kynexine, sajõtu. Ipoetory tõ 100me kynexine, soutatu tomo. Romanome kynexine ynororo, juteukara. ²Inamoto kure pyra toehse. Ìpyno pohto rokẽ pyra kynexine. Orihsasaka toehse ynororo. ³Mame Jezu ekary totase ahtao sajõtu a, imehnõ tonyohse eya Jezu enehtohme. Juteu tamuxiry tõ tonyohse eya mokyro kurãkatohme. ⁴Mame Jezu a toytose tahtao xine, ynara tykase toto eya,

—Oenehse ynanoehno Sajõtu omi poe, inamoto kurãkatohme ropa oya. Oytory kure yna a ynororo kure yna a exiryke. Yna pyno mana, ⁵Juteu tõ pyno. Atamorepatoh tyripose roropa eya yna atamorepatohme. Morara exiryke kyryh kaxiko, aomipona, tykase toto Jezu a.

⁶Naeroro toto maro toytose Jezu. Mame moe hkopyra toehse ahtao tope tõ tonyohse ropa sajõtu a, Jezu maro toto oturutohme ropa. Morarame tõsẽ-patakãmase toto. Ynara tykase toto Jezu a, sajõtu omihpyry tokarose eya xine,

—Oserekohmara exiko ytapyĩ taka ooepyry poko. Tuisa konõto kara ase nykã rehne. ⁷Ime pyra roropa ase. Naeroro ytopyry roropa ase oya ihxipỹke jexiryke, nykã rehne. Õmiry ke rokẽ ypoetory ikurãkako aekurãkatohme ropa, nykã rehne. ⁸Ywy roropa tosẽke ase, typoetoke roropa ase soutatu tõ ke, “Ytoko,” karyhtao ya, ytõko ypoetory mana, jomipona. “Osehko,” karyhtao

imepyny a, oehnōko roropa mā ya. “Enara tyriko,” karyhtao ya, tyriko mā toh roropa jomipona. Moro saaro mase ōmiry ke kurākōkara kurākary ropa waro mase, nykā reh sajētu, tykase neny-ohtyā Jezu a.

⁹Mame morara kary totase ahtao Jezu a,

—To! tykase. Tōsenuruhkase. Mame tymarōkomo a toeramase ynororo, ynara tykase eya xine,

—Tonetupuhse ywy mokyro a yronymyryme. Juteukara mokyro repe yrome jenetupuhno. Mokyro panō onenepitopyra reahse Izyraeu to htao. Morara exiryke inamoto kurākāko ropa ase, tykase eya xine Jezu.

¹⁰Mame mokyro poetory tō toytose ropa, tosēkō tapyī taka. Moro tao kurānōpokara kure ropa tonese eya xine, toekurākase ropa, Jezu omiry ke rokene. Enara.

Pyt̄ypo mūkuru ěsemākatopōpyry ropa poko Jezu a

¹¹Moromeīpo imep̄y pata pona toytose Jezu Naī pona, typoetory tō maro. Tuhkākō roropa toytose Jezu maro. ¹²Mame pata apuru eutary pota tao tooehse tahtao xine ekepyry aronanō tonese eya xine. Pyt̄ypo mūkuru kynexine aorikyhpyry, toirō kynexine imūkuru. Mame tuhke patapōkō mokyro maro toehse, pyt̄ypo maro zonemyry enese. ¹³Morarame mokaro eneryke tyya samū tykase Jezu tukurohtao. Toenupunase roropa ynororo pyt̄ypo poko. Ynara tykase eya,

—Xitara exiko, tykase eya Jezu.

¹⁴Morarame toytose ynororo, ekepyry ě apose. Mame aronanō totypohse ahtao ynara tykase Jezu, aorikyhpyry a,

—Aimo owōko ty, tykase eya.

¹⁵Mame sēpe towōse ynororo. Mame tōmitase ropa ynororo. Mame Jezu a tynēsemākahpyry ropa tokarose ropa

jeny a. ¹⁶Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto. Kure Ritonōpo tyrise eya xine. Ynara tykase toto,

—Kure kuhse mase, Ritonōpo. Ritonōpo omiry poko urutō imehxo exikety kymaro xine mana. Kypynanohse xine Ritonōpo tooehse, tykase toto.

¹⁷Morarame Jezu tokātose eya xine Juteu tō patary punero, imehnō pat-apōkō punero, enara.

João a typoetory tō enyohtopōpyry pokoJezu maro toto oturutohme

(Mat 11.2-19)

¹⁸João poetory tomo a Jezu ehtopōpyry tokarose ropa tosēkomo a. Mame asakoro typoetory tō tykohmase ropa tyya. ¹⁹Mame toto enyohne ropa toto oturupotohme ropa Jezu a. Ynara tykase João, eya xine,

—Ynara kahtoko Jezu a, “Ritonōpo nymenekahpyry eraximāko ynanase. Ynoro hmahno? Ynrome pyra awahtao, imep̄y eraximāko ynanah?” kahtoko ke Jezu a, tykase João tynenyohtyamo a.

²⁰Morarame tooehse toto Jezu a. Ynara tykase eya,

—Ahno ěpurihkahpō yna enyohno oya yna oturupotohme oya. Omoro toko hma, “Oehnōko mana,” katopōpyry João a. Ynrome pyra awahtao imep̄y eraximāko ynanah? tykase toto Jezu a.

²¹Morarame mokaro morotona toytose ahtao tuhke kurākōkara kurākāko Jezu kynexine. Inyrokurukō roropa tymynyhpākapose ropa eya. Jorokohpākō roropa kure ropa tyripose eya. Tonurākara roropa tonutanohpose ropa eya. ²²Morarame ynara tykase Jezu João nenyoyhtyamo a,

—João a ytotoko ropa. Zurutatoko ynyrihpyry poko, onetahpyrykō poko, onenehpyrykō poko, enara. Ynara enēko matose, tonurākara kure osenuhmāko

ropa mana. Ytoytopyn̄potō kure ytoytōko ropa mana. Xikihxikihme ytoytōko mā toto. Ipū imotatyā kure exīko ropa mana. Otato pyra aehtyā otato exīko ropa mana. Aorihtyā ēsemānōko ropa mā toto. Te, kure Ritonōpo ehtoh waro pyra exiketō tuarōtāko mā toto Ritonōpo omiry poko, enara. ²³Mame tākye kuhse matose exīko jenetupuhkehpyra awahtao xine, porempyra awahtao xine, kahtoko João a, tykase Jezu eya xine.

Sero Jezu oturutopōpyry João poko

²⁴Mame João nenyoh̄tyā toytose ropa toto ahtao, ynara tykase Jezu imoih-mākomo a João poko.

—João maro mytoatose ahno esaka pyra. Oty enesehx̄o mytoatose morotona. Pyrouimo panō tyryrykane naronarory enese mytoatose repe? Orutua jamitu kara enese mytoatose? ²⁵Onoky enese mytoatose? Kurāke autupohtohpyry eneseh mytoatose? Yrome kurāke autupohtotyā tapyi kurā tao rokē mā toto, pata esā tapyī tao roropa mā toto. ²⁶Kuurutoko. Onoky enese mytoatose? Ritonōpo omiry poko urutō enese mytoatohse? “Ÿ,” kahtoko, kuezuh̄toko. Ynara āko ase oya xine, Ritonōpo omiry poko urutō motye exikety kuhse tonese oya xine, João mokyro. ²⁷Etatoko ke, mokyro poko ynara tymerose Ritonōpo omiry, “Ynenyokyhpyry mosero, āko Ritonōpo. Osemazuhme mosero arōpōko ase oesemary rineme samo. Imehnō tuarōtanohneme mana,” katopōpyry Ritonōpo a tymerose mokyro poko, tykase Jezu.

²⁸—Ynara āko ase oya xine, ahnome aenurutyā motye João mana, ahno ēpurihkahpono. Emero motye mana. Yrome Ritonōpo poenōme aenurutyā mā

imepyra ro tahtao xine João motye ro toh mana, tykase Jezu eya xine.

²⁹Tuhkākomo a totase Jezu omiry, kowenu tinerū apoinanomo a roropa totase.

—Zae Ritonōpo mana, tykase toto. Pake João omiry etahpōkō kynexine. Ritonōpo omipona toehse toto. Tōsēpurihkaposē roropa toto João a tonetupuhse tyya xine exiryke. ³⁰Yrome parixeu tō Ritonōpo omipona se pyra toh kynexine, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro. Pake João a ytopyry toh kynexine osēpurihkaposē.

³¹Moraramē ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty s̄a seromatokomo? Izyraeu tomo? Onoky s̄a roropa matou?

³²Ynara s̄a matose. Poetohti s̄a matose osepekahtoh tao. Kohrame exiketō s̄a matose. Ynara āko toto poetohti tomo oxime rokē kohkohtāko, “Ynaneto rue repe onetarykōme. Yrome wara matokene. Mame ynanyhnamō roropa repe onetarykōme. Yrome onyhnamopyra matokene. Oty se keh matou?” āko toto oseya rokene.

³³Mokaro s̄a matose. Ynara exiryke, João, ahno ēpurihkaneme tooehse oya xine repe. Toitoine otuhpyra kynexine tōtururu poko Ritonōpo maro, jehnahpyry roropa onēpyra kynexine. Yrome amarokō ynara tykase ipoko, “Jorokohpe mokyro,” matose ipoko.

³⁴Moraramē Kapu ae Ayhtohpyry tooehse roropa oya xine. Tōtuhse ynororo. Eukuru tōse roropa eya. Yrome ynara matose ipoko, “Enetoko ke, moky kahpyry autukurujano, eukuru ēne, kowenu tinerū apoinanō epeme, iirypyrymākō epeme roropa,” matose ipoko roropa. ³⁵Yrome Ritonōpo omipona se exiketō mā tuaro Ritonōpo ehtoh enetupuhnōko. Zae aehtoh enetupuhnōko roropa mā toto.

**Sero Jezu otuhtopõpyry
poko parixeu tapyi tao**

³⁶Morarame Jezu toahmase parixeu a tytapyi taka aytotohme otuhse. Parixeu esety Ximão kynexine. Mame itapyi taka toytose Jezu. Mame typorohse kohrame otuhtoh pona. ³⁷Moro pata po nohpo kynexine, iirypyrymano, orutua kō poko exikety. Morarame, “Jezu toytose parixeu tapyi taka otuhse,” kary totase tyya ahtao, parixeu tapyi taka toytose roropa ynororo. Mame ixtaratu typyne exikety tarose eya topu risē ao, arapaxturu ao. ³⁸Mame Jezu mykakoxi typorohse ynororo, eponaro. Tyxitase ynororo, tyrypyry rumekary se toexiryke. Tonakuru ke Jezu pupuru tysūsūmase eya. Moromeiפו tūsety ke ipupuru tykorokase ropa eya tyxitakehxīpo. Typohse roropa ipupuru pona eya. Ixtaratu ke roropa typopase roropa eya, eahmaryme tyya, ipyno toexiryke. ³⁹Moro eneryke tyya, ynara tykase Jezu kohmahpono, parixeu tukurohtao,

—Mose Ritonōpo poe urutōme nymyry ahtao, nohpo tupupuru poko exikety enetuputyry. Iirypyryme mose nohpo ehtoh waro exiry, tykase ynororo tukurohtao rokene.

⁴⁰Morarame ynara tykase Jezu Ximão a,

—Ximão, jotururu se ase amaro, tykase.

—Oty poko? tykase. —Kaxiko, kuuruko, tykase Ximão Jezu a. Mame ynara tykase Jezu,

⁴¹—Asakoro orutua kō kynexine, tosēkō tinerū apoihpōkomo. Toiro orutua a tineru tapoise 500 miume. Imepyny a 50 miume rokē tapoise.

⁴²Morarame tynapoihporykō epehmary se ropa toh toehse repe. Yrome tosēkō onepehmasaromepyra toh kynexine asakororo, tytineruke pyra toexirykōke.

Moro eneryke tyya toenupunase toto poko esēkomo. Ynara tykase ynororo, “O tara kara ywyroro moro epehmāko ase onepehmara oehtohkōme,” tykase typoetory tomo a esēkomo.

—Ximão, morara ahtao onoky tokoh tosē sehxo nae? tykase Jezu, tōturupose parixeu a.

⁴³Mame ynara tykase Ximão,

—Otarāme mokyro, tuhkehxo tineru apoihpono. Mokyro tosē sehxo mana, tykase Ximão. Ynara tykase Jezu eya,

—Zae mase morara karyke oya.

⁴⁴Morarame nohpo a toeramase Jezu. Ynara tykase ynororo Ximão a,

—Mose nohpo enēko mase. Atapyi taka oehno. Yrome jepuhkurikatoh onekaropyra makē ya. Mose nohpo rokē upupuru kurikano tonakuru ke. Tūsety ke upupuru tykorokase roropa eya. ⁴⁵Tomōse atapyi taka jahtao ypohpyra roropa makene. Yrome mose nohpo jeahmakehpyra mana upupuru pona. ⁴⁶Jūsety anahpara roropa makene typroxinē ke. Mose nohpo rokē upupuru popano ixtaratu ke. ⁴⁷Morara exiryke ynara āko ase oya, mose ypoko toenupunatohke otuarōtanohtoryko mana tyrypyry tuhke korokatopōpyry

poko ya. Imepy mā pitiko tyrypyry tykorokase ahtao, morararo pitiko rokē ypoko enupunāko mana, tykase Jezu parixeu a.

⁴⁸Morarame ynara tykase Jezu nohpo a,

—Oorypyry ykorokano, tykase.

⁴⁹Mame imehnō otuhketō ynara tykase toto oseya rokene,

—Onoky mosero iirypyry korokane? tykase toto.

⁵⁰Mame ynara tykase Jezu nohpo a,

—Tonetupuhse oya jexiryke typynanohse mase. Ytoko ropa. Torētyke pyra exiko, tykase Jezu eya.

**Sē nase nohpo tō ytotoṗpyry
poko Jezu maro**

8 Moromeīpo Jezu toytose pata tō poro Ritonōpo omiry kurā poko imehnō amorepase. Toto esēme Ritonōpo exiry poko tamorepase toto eya. Ipoetory tō roropa 12mākō toytose imaro. ²Nohpo tō roropa toytose imaro inukurākatyamo, jorokohpanōpo tomo, kuranōpotōkara, enara toytose toto. Toiro esety Maria kynexine, mokyro esety akorō Matarena kynexine. Mokyro ae 7me joroko tō tutūtanohpose ropa pake Jezu a. ³Joana roropa imaro toytose, Erote poetory esē pyty. Tuisamehxo kynexine inio, esety Kuza. Te, Suzana roropa toytose. Imehnō nohpo tō roropa tuhke toytose Jezu maro. Mokaro toenupunase Jezu poko. Ipoetory tō poko roropa toenupunase toto. Tymōkomorykō tapiakase eya xine, ekarotohme Jezu tomo a. Zotyko tahnose eya xine, enara.

**Sē nase ipuhturu pahne
poko sā ahtatohme**

(Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

⁴Morarame imehnō oehkehpyra ehse Jezu a, imeimehnō pata tōpōkomo. Morarame imoihme toehse toto ahtao tamorepase toto Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine, enetupuhthome toto a.

⁵—Orutua toytose otyro puhturu pahse, ahtatohme. Mame ipuhturu papyryhtao eya tupito po ipuhturu toepukase roropa osema tao. Moro tutūmase ahno a. Torō tomo a roropa tonahse. ⁶Mame ipapyryhtao, topuxikiri htaka toepukase roropa, ipuhturu. Moro tōxihtase axī repe. Yrome taremāse ropa tuna pyra exiryke nono ao. ⁷Mame ipapyryhtao ro ipuhturu toepukase roropa ātaryka htaka. Moro tahtase repe yrome ātaryka a toise. ⁸Morarame nono kurā pona toepukase ipuhturu.

Moroto kure tahtase, toperytase roropa. Tuhke toperytase, enara.

Mame etyhpyryme ynara tykase Jezu, —Typanare awahtao xine etāko matose, tykase Jezu eya xine.

**Typoetory tō tuarōtanohtopōpyry
pokootyro puhturu arykahpō poko**

(Mat 13.10-23; Mak 4.10-20)

⁹Morotoino ynara tykase ipoetory tō Jezu a,

—Oty poko hko moturuno moro poko samo? tykase toto eya. ¹⁰Mame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase,

—Kuesēkōme Ritonōpo ehtoh poko zuaro exīko matose enetuputyryke oya xine. Yrome imehnō amorepāko ase tupimā ke rokene, enetupuhthome eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra toh mana. Etatohme roropa eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra mā toto, tykase Jezu eya xine.

¹¹Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Ynekarohpyry otyro puhturu papyry poko ynara mana, ipuhturu sā Ritonōpo omiry mana. ¹²Mame ipuhturu aepukahpyry osema taka sā Ritonōpo omiry etananō repe. Mame joroko tamuru oehnōko mana Ritonōpo omiry apoitohme ropa ikurohtaka xine, aomipona pyra toto ehtohme, osepynanohpopyra Ritonōpo a toto ehtohme. ¹³Mame ipuhturu aepukahpyry topuxikiri htaka, imehnō Ritonōpo omiry etananō samo. Mame omi kurā etaryke tyya xine tākye exīko toh mā repe. Yrome toto kurohtaka aomiry omōpyra samo. Axītao rokē enetupuhnōko toh mā repe. Yrome toetuarimarykohtao axī poremānōko ropa mā toto. ¹⁴Morararo imepỹ ipuhturu toepukase ahtao ātaryka htaka, moro sā Ritonōpo omiry etananō mā repe. Mame torētyke toexirykōke tymōkomoke se roropa, typenetarykō

poko roropa. Morohne mā Ritonōpo omiry eīko, ātaryka samo. Eperytara sã mā toto tukurohtao xine, ekurehnōko. ¹⁵Māpyra ipuhturu aepukahpyry nono kurã pona, moro sã Ritonōpo omiry etananō mana. Kure Ritonōpo omiry etãko toto. Wenikehpyra roropa exīko toto. Aomipona roropa roh exīko. Penekehpyra roropa toh mana. Aomiry ekarōko imehnomo a enetupuhpotohme. Mame enetupuhporyhtao eya xine eperytãko sã mā toto, tykase Jezu eya xine.

**Oezurukō ononēpyra ehtoko
katopōpyry poko Jezu a**

(Mak 4.21-25)

¹⁶Mame ynara tykase Jezu eya xine, —Nāparina pitiko saerehkane zuxaxīpo onyripyra sytatose mukuxi mitaka. Onyripyra sytatose epehtoh zopikoxi roropa. Jarao rokē tyrīko sytatose kae, apō pona saerehkatohme, oehketō zeipotohme, toto osenuh-matohme roropa, tykase ynororo. ¹⁷—Emero zonētyã zumakãko mana aryhnaka tyripōko Ritonōpo mana. Emero etapuruhpyry etapuruhmakãko roropa mana jarao ehtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁸—Naeroro tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko onetahpyrykō poko. Nae exiketō tuhkehxo apoiko. Yrome arypyra exiketō ikyryrykō ipuxihkãko emahpoe xine. Morararo kure jomiry etaryhtao oya xine tuhkehxo enetupuhnōko matose. Yrome jomiry kure onetara awahtao xine jomiry poko wenikehnōko matose, tykase Jezu eya xine.

**Jezu ē ytotopōpyry poko
Jezu enesezakorō tō maro**

(Mat 12.46-50; Mak 3.31-35)

¹⁹Mame Jezu ē toytose Jezu enese repe zakorō tō maro. Yrome ytopyry

tokurehse ynaroro, ahno imoihme exiryke. ²⁰Mame imepỹ ynara tykase Jezu a,

—Asa noehno moky ākorō tō maro. Mokã jarãnao. Tōturu se mā toto amaro, tykase.

²¹Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonōpo omiry etananō mā aomipona roropa exiketō mā mokaro mā ajame exīko jakorō tōme roropa, tykase Jezu eya xine.

**Tyryrykane mynyhpākatopōpyry
poko Jezu a**

(Mat 8.23-27; Mak 4.35-41)

²²Morarame imepỹ ēmepyryae kanawaka tōtyrise Jezu typoetory tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase eya xine. Mame toytose toto.

²³Mame toytorykohtao tynyhse Jezu kanawao. Morarame tyryrykane konōto tooehse ypy poe ikuhpo pona. Pohkane konōto toehse. Kanawa nerymary se pohkane toehse. Mame enaromỹke toehse toto tyneryrykō poko. ²⁴Morara exiryke axī Jezu tōpakase ropa eya xine. Ynara tykase toto,

—Jezu, Jezu, nerỹko reh sytatohse, tykase toto. Mame Jezu towōse ropa. Tōmiry ke tyryrykane tymnyhpākaposē eya, pohkane roropa tymnyhpākaposē. Mynytyme tuna toehse ipunaka.

²⁵Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Otoko ahtao keh jenetupuhnōko matou? tykase Jezu eya xine.

Tōsenuruhkase toto. Enaromỹke roropa toh toehse. Ynara tykase toto oseya rokene,

—Onoky keh mosero? Tōmiry ke rokē tyryrykane mynyhpākaposē, pohkane roropa aomi poe tymnyhpāse, tykase toto oseya rokene.

**Joroko tūtanohpotopōpyry
poko orutua ae Jezu a**

(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

²⁶ Morotoino toeporehkase toto Keraza pona, Karirea mōpozakoxi. ²⁷ Morarame towōse ropa tahtao ikuhpo ehpikoxi ahno toporyse eya, moro patapono. Jorokohpe ynororo kynexine moinoro. Pake ro tupō turumekase eya, tytapyī tao nyhpyra roropa ynororo, okepy zonētoh po ehse ynororo. ²⁸ Mame Jezu eneryke tyya kui tykase ynororo. Jezu ēpataka toepukase. Mame ynara tykase ynororo opore,

—Jezu, Ritonōpo kapuaō mūkuru mase, imehxo exikety mūkuru. Oty se hma ya? Juānohpyra exiko ajohpāme samo. Utuarimapopyra exiko roropa, tykase joroko ahnoaono Jezu a. ²⁹ Morara tykase ynororo Jezu a tutūtanohpory ropa waro toexiryke eya. Tuhke rokē tynaōmahpyry tomatomase joroko a āpuruhpyry tao ahtao ro. Ketī ke tymyhse ynororo repe emary poko ipupuru poko, enara. Yrome ketī tamohmohse eya, joroko a taropose ahtao ahno esaka pyra.

³⁰ Morarame ynara tykase Jezu eya,

—Onoky nah tā oesety?

—Ekuhpūme yna esety nase, tykase, tozuhse eya, tuhke joroko tō tomōse exiryke zaka. ³¹ Morarame ynara tykase toto tātaryporykōke Jezu a,

—Yna onenyohpyra exiko apotoimo htaka, tykase toto Jezu a.

³² Moroto poinokoimo tō kynexine, otuhnōko, ypy po. Mame ynara tykase joroko tō Jezu a,

—Ynanytoxi poinokoimo aka, ajohpāme samo, tykase toto Jezu a. Morarame Jezu a taropose toto.

³³ Tynaōmahpyrykō ae tutūtase tahtao xine toytose toh rahkene poinokoimo tō aka. Mame poinokoimo tō tururume

toytose toto. Ypy ēmory poe tohpahse toto ikuhpo kuaka. Tyneryse toto.

³⁴ Moro eneryke poinokoimo tō erasēpyā toepase toto pata pona. Toytose tahtao xine, imehnō turuse eya xine, apetaōkomo, patapōkomo, emero turuse eya xine. ³⁵ Mame patapōkō toytose osenuhase Jezu a. Toeporehkase tahtao xine, jorokohanōpo tonese eya xine Jezu maro. Typorohse kynexine Jezu pupuru myhto. Tupoke ropa toehse kynexine. Kure osenetupuhnōko ropa kynexine. Moro eneryke tyya xine tōserehse toto.

³⁶ Mame oehsenākō turuse roropa eya xine. Joroko tō tūtanohpotopōpyry ropa poko turuse eya xine. ³⁷ Morarame Kerazapōkomo a Jezu taropose ropa, enaromūke toexirykōke. Morara exiryke Jezu tōtyrise ropa kanawa aka.

³⁸ —Amaro ytoxi, ajohpāme samo, tykase jorokohanōpo Jezu a.

Yrome tonyohse ropa ynororo Jezu a, —Arypyra, atapyī taka ytoko ropa.

³⁹ Atapyītaōkō zuruko okurākatopōpyry ropa poko Ritonōpo a, opyno aexiry poko roropa, tykase Jezu eya.

Mame toeramase ropa ynororo. Tukurākatopōpyry ropa poko Jezu a tokarose eya patapōkomo a emero. Mame Jezu tō tātakuohse ropa.

**Jairu ěxiry ěsemākatopōpyry
poko Jezu a**

(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)

⁴⁰ Mame toeporehkase ropa Jezu ahtao Karirea pona, tākye toehse imoihmākomo, toraximase tyya xine exiryke. ⁴¹ Morarame imepū orutua tooehse. Mokyro esety kynexine Jairu. Juteu tō atamorepatoh ešēme kynexine. Mame Jezu ēpataka typorohse ynororo. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Eropa ytapyī taka ajohpāme samo.

⁴² Jēxiry itamurume kure pyra mana. Orihnōko mana, tykase ynororo Jezu a.

Ēxiry 12me jeimamyry nae kynexine, toirono.

Morarame imaro Jezu toytose ahta-
tao imoihmākomo a tapurupose, tuhke
ahno exiryke. ⁴³Mame toto rātaka
nohpo toytose, munuimohpano. 12me
jeimamyry taropose eya kure pyra
toexiry poko rokene. Tytinerukehse ro-
ropa ynororo, topity poko tytinerū
tonahkase eya. Morararo kynexine po-
htohkara ro. Topinopyry pona pyra
kynexine. ⁴⁴Mame mokyro tooehse Jezu
mykapo zupō ehipry temuhmase. Mame
ytemuhmase eya ahta axī tumūkehse
ynororo. Toekurākase ropa ynororo,
ytemuhmase zupō tyya exiryke.

⁴⁵—Onoky keh ytemuhmano? tykase
Jezu eya xine.

—Arypyra, tykase toto eya. Mame
ynara tykase Peturu,

—Tuhke nase ahno epuepurohmāko.
Otarāme moxiaro kynako
oexiehtonanomo,

⁴⁶—Arypyra, tykase Jezu. —Kurākara
ytemuhmano. Zuaro exino nekurāka
ropa ynororo yjमितunuru poe, tykase
Jezu. ⁴⁷Morara kary etaryke tyya
tōsenetupuhse nohpo,

—To! Tuaro rukuh Jezu nahe.
Tytemuhmatopōpyry waro ya,
tykase nohpo tukurohtao rokene.
Mame tooehse eya. Tykytyky tykase
ynororo. Enaromŷke toehse. Jezu
myhtokoxi typorohse ynororo nono
pona. Tōsekarose ynororo imoihmākō
netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Pakero munuimohpe exiase.
Morara exiryke oupō ytemuhmano.
Axī umūkehno, tykase nohpo Jezu a.

⁴⁸Morarame ynara tykase Jezu eya,

—Kuku, tonetupuhse jexiryke oya
tukurākase ropa mase. Naeroro osereh-
pyra exiko. Kure rokē ytoko ropa, tykase
Jezu eya.

⁴⁹Mame nohpo maro autururuhtao ro
ahno tooehse Jairu tapyī tae. Ynara
tykase toto Jairu a,

—Oēxiry norihno, tykase toto Jairu
a. —Kuamorepanekō erekohmakehko,
tykase.

⁵⁰Yrome autururukō totase Jezu a.
Ynara tykase ynororo Jairu a,

—Oserehpyra exiko. Wenetupuhko
hkoty. Kure exīko ropa oēxiry mana
toorihxīpo, tykase Jezu eya.

⁵¹Mame itapyī taka toeporehkase tah-
tao tymaro imehnō anaomōnohpopyra
kynexine. Peturu tō rokē tymaro tarose
eya, Peturu, João, Tiaku, poeto zummy,
jeny, mokaro rokē tarose tapyī taka.
⁵²Emero tyhnamose tapyitaōkomo a.
Kui tykase roropa toto. Yrome ynara
tykase Jezu eya xine,

—Xitara ehtoko. Orihpyra nase. Nyh-
nōko rokē nase, tykase ynororo.

⁵³Yrome Jezu tounohse eya xine,
aorikyhpory waro toexirykōke. ⁵⁴Mame
aorikyhpory emary tapoise Jezu a. Ynara
tykase ynororo opore eya,

—Orymo, owōko ropa ty, tykase
eya. ⁵⁵Morara kaxīpo sā rokē Jezu a
tōsemākase ropa aorikyhpory. Towōse
ropa ynororo. Morarame,

—Autuhmatoko ropa, tykase Jezu eya
xine. ⁵⁶Mame tōsenuruhkase jumy jē
maro. Mame ynara tykase Jezu jē tomo
a,

—Mose oēxirykō ěsemākatopōpyry
ropa onekātopyra ehtoko, tykase Jezu
eya xine. Enara.

Sē nase 12mākō enyohpōpyry poko Jezu a

(Mat 10.5-15; Mak 6.7-13)

9 Morarame Jezu a tynamorepatyā
tykohmase tyya 12mākomo. Mame
tyjमितunuru tokarose eya xine orēpyra
toto ehtohme, joroko tō tūtanohpory
poko, kurākōkara kurākary poko, enara.
Toto tyripose orēpyra. ²Mame imehnō

amorepatohme tonyohse toto eya, tosēkōme Ritonōpo enetupuhtohme imehnomo a, kurākōkara kurākatohme roropa eya xine. ³Ynara tykase Jezu eya xine,

—Omōkomorykō anaropyra ehtoko. Omyxirykō anaropyra ehtoko, apakarākō roropa. Ourukomo, otinerūkō roropa anaropyra ehtoko. Oupōkō akorō roropa anaropyra ehtoko. ⁴Mame imep̄ȳ tapyī taka ōmomyrykohta moroto rokē ehtoko. Ōnyhtoko moro tao oytotohkō ropa ponāmero. ⁵Mame ōmirykō etary se pyra toto ahtao, opyno xine pyra toto ahtao roropa, esae xine ytotoko ropa. Mame oytorykō ropahao epuhsasakatoko, toto neneryme, “Ritonōpo awānohtoryko mana, aomiry se pyra oexirykōke,” katohme sã oya xine inetarykōme. Mame imep̄ȳ pata pona ytotoko, tykase Jezu eya xine.

⁶Moraramē toytose toto pata tō punero Ritonōpo omiry kurā poko imehnō amorepase. Kurākōkara tukurākase roropa eya xine.

Sē nase Erote oserekohmatopōpyry poko Jezu poko

(*Mat 14.1-12; Mak 6.14-29*)

⁷Mame Erote Karirea rānaōkō tuisaryme kynexine. Moraramē emero Jezu nyrytā ekarory totase eya. Morara exiryke tōsetaehkase. Torētyke toehse ynororo, ynara karyke imehnomo a Jezu poko,

—João ahno ĕpurihkaphō tōsemāse ropa mana, kary etaryke tyya.

⁸—Arypyra, tykase imehnomo. —Eria ekepyry mokyro tōsemāse ropa mana, tykase toto. Jezu poko imehnō roropa ynara tykase,

—Arypyra, pake Ritonōpo poko urutonōpo ekepyry mokyro, tōsemāse ropa mana, tykase toto Jezu poko. ⁹Yrome ynara tykase Erote,

—João tuhkapose ya, onoky keh mokyro osekatokety. Tuaro pyra reahse, tykase. Mame Jezu enery se toehse ynororo rahkene.

Sero nase 5.000mākō otuhmapotopōpyry poko Jezu a

(*Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Jo 6.1-14*)

¹⁰Mame inenyohtyā toehse ropa Jezu a. Emero tynrytyākō tokarose ropa eya xine. Moraramē tymaro typoetory tō tarose Jezu a tokare pyra Petesaita pona. ¹¹Yrome imoihmākō tuaro toehse Jezu ytory poko. Tokahmase eya xine. Mame toporyse ropa toto a ahtao, toto anaropopyra ropa kynexine. Tamorepase toto eya, toto esēme Ritonōpo ehtoh poko. Kurākōkara tukurākase roropa eya.

¹²Mame xixi tyerukumāse ahtao 12mākō toytose Jezu a. Ynara tykase toto eya,

—Imoihmākō enyohko ropa mōtohne toto ytotohme ahno esaka ropa. Moero tahtao xine otuhnōko mā toto. Nyhnōko roropa mā toto. Ahno esary kara taro, tapyi pyra, tykase toto.

¹³Moraramē Jezu a tozuhse typoetory. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Amarokō ro inahpatoko, tykase eya xine.

Mame ynara tykase toto,

—Otarahxo? 5me rokē wyi nae ynanase, kana roropa asakoro rokē inunō kara. Morara exiryke otara ākohxo ynanah? Yna ytory se hma moxiā zuru epekahse? tykase toto Jezu a.

¹⁴Mame ynara tykase, Jezu a tozuhse,

—Arypyra, iporohkapoko toto. Os-eosetyoro tyripotoko toto, 50me rokē tuhke toto exiry tyripotoko, tykase Jezu eya xine. Moroto 5.000me orutua kō kynexine tuhke exiry.

¹⁵Moraramē ahno tō typorohkapose eya xine emero. ¹⁶Mame wyi tapoise

Jezu a 5me. Kana roropa tapoise eya asakoro. Morarame kakoxi tōsenuhmase,

—Kure mase Papa kapuaono, tykase ynororo. Moromeīpo wyi tytohtokase eya kana maro. Morotoino tokarose ty-poetory tomo a, imoihmākomo a ekarotohme ropa eya xine. ¹⁷Mame tō-tuhse toh rahkene. Tuesapare roropa toh toehse. Mame akoīpyry tanÿse roropa eya xine. 12me ruto typehkase akoīpyry ke. Enara pitikono emākaposemy tyamene xine autuhtokōme. Imeīpo taropose ropa toto esaka xine.

“Kyrixtu mase,”

katopōpyry sero Peturu a

(*Mat 16.13-19; Mak 8.27-29*)

¹⁸Morarame toiroro Jezu kynexine oturūko Tummy maro. Mame ipoetory tō 12mākō kÿtone eya. Mame tōturupose eya xine,

—Onokyme imoihmākō jekarōko nae? tykase ynororo ty-poetory tomo a.

¹⁹Mame ynara tykase toto eya,

—Otarāme Joāome oekarōko toh mana, ahno ēpurihkahpōme. Imehnō roropa otarāme Eriame oekarōko toto. Imehnō roropa otarāme pake Ritonōpo poe urutonōpo ēsemākasēme ropa oekarōko toh mā otarāme, tykase toto Jezu a.

²⁰Morarame eya xine Jezu tōturupozomose ropa. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Amarokō ke? Onokyme roropa jekarōko matohu? tykase eya xine.

Mame Peturu a tozuhse,

—Ritonōpo nymenekahpyry mase yna pynanohneme, tykase Peturu eya.

²¹Mame Jezu a tymynyhpākaposē toto. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Imehnomo a moro onekaropyrya ropa ehtoko, tykase eya xine.

**Toorihtoh poko
ekarotopōpyry sero Jezu a**

(*Mat 16.20-28; Mak 8.30-9.1*)

²²Mame ynara tykase ropa ynororo ty-poetory tomo a,

—Kapu ae Ayhtohpyry htomāko mā Izyraeu tō tamuxiry tomo. Tutuisarykōme yse pyra exīko mā toto. Jetapary se exīko mā toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro roropa. Mame jexixihmapōko toh mana jorihmapōko. Yrome moromeīpo oseruao tōmehse jahtao ēsemānōko ropa ase, tykase eya xine.

²³Moromeīpo ynara tykase ropa Jezu imoihmākomo a,

—Ymarōme oexirykō se awahtao xine, ypoe oehtokō rokē poko ehtoko. Opoe xine oehtokō irumekatoko. Kokoro rokē oorikyrykō enetupuhtoko oorypyrykō poko, ymarōme oehtokōme, tykase.

²⁴—Māpyra opoe xine oehtokō poko rokē awahtao xine, orihnōko matose. Ymarōme pyra exīko matose. Yrome ypokoino oorikyrykohtao ymaro exīko matose jūme. ²⁵Otyme kure oerokurukō mōkomo apoiry poko rokene? Otyme kure imōkomoryje oexirykomo oorikyrykohtao? Arypyra.

Oorikyrykohtao ākorehmara xine moro mana omōkomohpyrykomo. Ritonōpo pūtome pyra exīko matose jūme. Moro poko rokē kuh osenetupuhnōko matohse. Yrome Ritonōpo omiry apoiry poko osenetupuhpyra amarokomo.

²⁶Etatoko pahne, ihxipÿke awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa ihxipÿke awahtao xine, Kapu ae Ayhtohpyry roropa ihxipÿke exīko opoko xine mana, tuisamehxo tooepyry ropahntao Tummy kurā esae, Ritonōpo nenyohÿtā kurākō maro tooepyry ropahntao, tykase Jezu eya xine.

²⁷—Sero poko wenikehpyra ehtoko. Ynara āko ase oya xine, kymaro xine exiketō toitoine orihpyra ro tahtao xine, Ritonōpo tuisame ehtoh enēko toto, tykase Jezu eya xine.

**Moeze maro Eria maro
Jezu ehtopōpyry sero**

(*Mat 17.1-8; Mak 9.2-8*)

²⁸Morarame 8me tynyhse ahtao Peturu tō tarose Jezu a ypy pona, Joāo maro, Tiaku maro. Tarose toto eya oturuse Ritonōpo maro. ²⁹Morarame auturuuhtao ro ėmyty tytyorōtase. Zupō roropa karimutume toehse, saereh tykase. ³⁰Morara toehse ahtao asakoro orutua kō tōsenepose eya xine. Mame Jezu maro tōturupitose toto. Ynara toh kynexine, Moeze, Eria, enara, pakatokomo. ³¹Morararo toh kynexine saereh āko roropa. Morarame tōturuse toto Jezu maro aorikyry poko, aetuarimary poko, enara, Jerusarē po. Aorikyry se Ritonōpo exiry poko tōturuse toto. ³²Yrome Peturu tō tynyhse kynexine tyrōnaka xine. Mame typakase ropa toto ahtao, Jezu saereme exiry tonese eya xine. Asakorōkō roropa tonese eya xine, Jezu maro. ³³Mame mokaro asakorōkō onuhpitoryhtao ropa, ynara tykase Peturu Jezu a,

—Pāna, kure taro kuexirykomo. Tapyi ynanamoxi, oseruao, axītao rokene, toiro atapyīme, toiro Moeze tapyīme, toiro Eria tapyīme, enara ynanamoxi, tykase Peturu. Morara tykase ynororo onenetupuhpyra toexiryke moro poko.

³⁴Mame Peturu otururuhtao ro akurū toehse toto poro. Mame akurū eneryke tyya xine enaromŷke toehse Peturu tomo. ³⁵Morarame omi totase akuru htae. Ynara tykase,

—Umūkuru nymyry mose ynymenekahpyry. Morara exiryke aomiry etatoko, tykase Ritonōpo.

³⁶Morarame omi tymynyhpāse ahtao, Jezu rokē tonese eya xine. Mynyhme rokē toh toehse. Tynenehpyrykō poko oturupyra toh toehse roropa imehnomo a.

**Joroko tūtanohpotopōpyry
ropa poko poeto ae Jezu a**

(*Mat 17.14-18; Mak 9.14-29*)

³⁷Morarame tōmehse ahtao ppy poe tyhtose ropa toto. Morarame tuhkākomo a Jezu toporyse ropa. ³⁸Toto rātao toehse ahno. Jamihme Jezu tykohmase mokyro a. Ynara tykase,

—Tamuxi, umūkuru eneko ajohpāme samo. Ipyno ase toirō myhe exiryke. ³⁹Joroko mose apoīko mana. Mōtoino rokē kui āko mose nase. Mame akyakyh-nōko roropa nase. Akuakurotāko roropa nase itary ae. Iryhmāko joroko mana. Onurumekara roropa mana. ⁴⁰Opoet-ory tomo a oturu repe itūtanohpotohme ropa repe. Yrome onutūtanohpopyra toh nekurehno, tykase Jezu a ynororo.

⁴¹Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo,

—Tō! Ota ahtaohxo keh jenetupuh-nōko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matou, popyra oexirykōke. Amaro xine ywy repe. Yrome jenetupuhpyra ro amarokomo. Typenekehse ywy opoko xine, tykase. Mame ynara tykase ynororo jumy a,

—Omūkuru enehko ya, tykase.

⁴²Mame jumy a tonehse ahtao, joroko a tomapose ropa nono pona. Takurotanohpose roropa eya. Mame ynara tykase Jezu joroko a,

—Otūtako ropa joroko, tykase Jezu. Mame tutūtase ropa rahkene. Tukurākase ropa poeto eya. Morotoino jumy a tokarose ropa eya. ⁴³Morarame tōsenuruhkase morotōkō emero Ritonōpo jamitunuru eneryke tyya xine.

**Jezu oturutopöpyry
poko toorikyry poko**

(*Mat 17.22-23; Mak 9.30-32*)

Mame mokaro osenuruhkaryhtao ro töturuse ropa Jezu typoetory tomo a,

⁴⁴—Wenikehpyra mehtatose sero jomihpyry poko, Kapu ae Ayhtohpyry ekaröko mä toto jehno exiketomo a, tykase Jezu eya xine typoko. ⁴⁵Morarame aomiry onenetupuhpyra toh kynexine tonëse sä exiryke eya xine.

—Oty kary se mose nae? tykase toto oseya rokene. Yrome eya, “Oty kary se hko hmano?” kara toh kynexine, ihx-ipyke toexiryköke.

**“Onoky imehxo nae, tuisamehxo?”
katopöpyry poko sero**

(*Mat 18.1-5; Mak 9.33-37*)

⁴⁶Morarame oseya toh töturuse 12mäkomo,

—Onokäkö imehxo nae taro, tuisamehxo? tykase toto, typoko xine rokene.

⁴⁷Yrome toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke poeto tapoise eya tupütokoxi tynyriryme. ⁴⁸Mame ynara tykase ynororo eya xine,

—Mose poeto poko oenupunarykohtao ypokoino ypoko enupunäko roropa matose. Morararo ypoko oenupunarykohtao jenehpohpö poko enupunäko roropa matose. Ynara exiryke, tuisamäkökara poko roropa oenupunarykohtao tuisamehxo matose exiko.

**Tymarö onhxiropyra
Jezu ehtopöpyry poko**

(*Mak 9.38-40*)

⁴⁹Morarame ynara tykase João Jezu a,

—Imepÿ ynanenease. Joroko tütanohpöko ropa nexiase ahno ae oesety poe. Morara kamexipopyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase João

Jezu a. ⁵⁰Mame ynara tykase Jezu João tomo a,

—Arypyra, “Ipoko pyra exiko,” kara ehtoko imehnomo a. Kyzehno xine pyra exiketö kymaro xine mana. Äkorekhkara xine imehnö ahtao äkorehmatörÿko mä toto, tykase Jezu eya xine.

**Apoto enehpyry se
João tō ehtopöpyry poko**

⁵¹Morarame kapu aka ropa ytosasaka ropa tahtao, toytory se ropa toehse Jezu Jerusarē pona. ⁵²Mame osemazuhme typoetory tō tonyohse eya, tuapo. Mame toytose toto Samaria pata pona. Moroto osa tokaropose eya xine Jezu nyhtohme repe. ⁵³Yrome morotökö osa ekarory se pyra Jezu a toh kynexine Jerusarē pona aytory eneryke tyya xine. (Mame moro tokarose ropa Jezu a, nyhtoh onekaropyra toto ehtopöpyry.)

⁵⁴Morara exiryke ynara tykase João tomo, Tiaku maro Jezu a,

—Otarāme, kure oya apoto kohmary yna a kapu ae, moxiä enahkapotohme, pake ehtopöpyry samo, Eria a apoto kohmatopöpyry samo, tykase toto Jezu a.

⁵⁵Mame toeramase Jezu toto ēpataka. Toto zehno roropa toehse ynororo morara kary etaryke tyya.

—Ritonöpo zuzenu poe pyra matose morara äko. ⁵⁶Ahno enahkase pyra tooehse ywy Ritonöpo nymenekahpyryme. Toto pynanohse rokē tooehse ywy, tykase Jezu eya xine. Mame imepÿ pata pona toytose toto.

**Jezu maro toexiry se
exiketö ehtopöpyry poko**

(*Mat 8.18-22*)

⁵⁷Morarame osema tao Jezu ahtao typoetory tō maro ynara tykase imepÿ Jezu a,

—Jytory se ase amaro emero rokē pata pona. Orumekary se pyra roropa ase jūme, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Oytory se hmah ymahro? Onokyro tō tosake mana. Torō tō roropa tymyke mana. Māpyra Kapu ae Ayhtohpyry tosake pyra mana, tykase Jezu eya. — Oytory se roh mah ymahro? tykase eya.

⁵⁹ Mame imepyny a ynara tykase Jezu,

—Ymaro eropa ypoetoryme, tykase ynororo eya.

Yrome ynara tykase ynororo,

—Ajojhpāme sā ytoxi aporo papa tapyi taka. Tāhpome toehse papa mana. Mame toorihse ahtao zonēnōko ase. Moromeiġo oehnōko ropa ase amaro jyto-tohme, tykase ynororo Jezu a.

Mame ynara tykase Jezu eya,

⁶⁰ —Ah imehnō omy ekepyry zonēno toto. Eropa hkoty ymaro imehnō amorepatohme kuesēkōme Ritonōpo ehtoh poko, tykase Jezu eya.

⁶¹ Morarame imepỹ ynara tykase Jezu a,

—Ywy kuhse amaro ytōko ano. Apo ke aporo osekazumatā aporo wekry tomo a, tykase ynororo eya.

⁶² Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, ijoiġome kanawa arōko āpuine mana tỹkakoxi tōsenuhmaryke. Mokyro sā mase. Ymaro se mase repe, emero rokē poko penetāko mase roropa. Morara awahtao Ritonōpo maro se nymyry pyra mase, tykase Jezu eya.

Sero nase 72mākō

enyohthoppyry poko Jezu a

10 Morarame orutua kō tymenekase Jezu a, 72mākomo tōmiry ekarotohme imehnomo a. Morarame asasakorone rokē tonyohse toto eya, tuapo pata tō punero. ² Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oenyohtorỹko ase jomiry ekarotohme imehnomo a, tupito esē typoetory tō enyokyry samo. Tupito konōto po tiriiku ahpirātyā sā Ritonōpo omiry onetapitopynō mana, sero nono po. Yrome tuhke pyra Ritonōpo omiry ekaronanō nae. Naeroro oturutoko Ritonōpo a, “Papa kapuaono tuhke ōmiry ekaronanō enyohko ōmiry ekarotohme imehnomo a,” kahtoko eya. ³ Mame ytotoko. Tome-seke ehtoko roropa. Oty katohme? Oenyohtorỹko ase kaneru mūkuru enyokyry sā kaikuxi to htaka. Ytoytōko matose ozehno exiketo htakuroko. ⁴ Tineru ē anaropyra ehtoko, pakara tōkehko sapatu roropa anaropyra ehtoko amaro xine. Mame etypohpyra ehtoko ōtutuhkōme imehnō maro osema tao. Topohme ytotoko. ⁵ Morarame tapyi taka ōmomirykō se awahtao xine, ynara kahtoko tytapyikemy a, “Taro hmatou? Kure pāna matou repe,” kahtoko. “Opyno xine Ritonōpo mana,” kahtoko roropa morotaōkomo a. ⁶ Mame tapyi esē ajoajohpāme pyra ahtao, ōmirykō etary se exīko mana. Yrome ajoajohpe exiketyme ahtao, ōmirykō etary se pyra ynororo ahtao eramatoko ropa rokene. ⁷ Yrome ōmirykō etary se ahtao moroto rokē ehtoko. Otuhtoko, eukuru ētoko, enara, owohparykohtao eya xine. Moro ōtuhtohkō oepehpyrykōme sā mana, jomiry ekaroryke oya xine. Ihximyra ehtoko ōtukurukō poko. Ynara exiryke, erohketō toerohtamitukō apoiry zae mana. Estryhmara ehtoko morotoino imehnō tapyi taka.

⁸ —Mame emero rokē pata pona oytorykohtao, “Otuhtokose,” karyhtao oya xine, motuhtatose rokene. ⁹ Kurākōkara nae moro pata po ahtao, ikurākapotoko ropa toto Ritonōpo a. Ynara kahtoko roropa eya xine, “Ritonōpo omiry ekarōko ynanase oya xine enetupuhtohme oya xine oesēkōme. Ameke pyra Ritonōpo tuisame ehtoh mana oya xine,” kahtoko

eya xine. ¹⁰Morarame imepý pata pona toytose awahtao xine, yrome õmiryko omipona pyra toto ahtao, osema taka mytotatose ropa. Ynara kahtoko eya xine, ¹¹“Oesaryko nonory nosejihno yna pupuru rary pokona. Naeroro isasakako ropa ynanase otuarõtatohkõme awãnoypyryko poko Ritonõpo a. Yrome wenikehpyra ehtoko, Ritonõpo omiry tooehse oya xine mana. Oesekõme enepuhtohme oya xine repe. Yrome ise pyra matose,” kahtoko eya xine, tykase Jezu eya xine.

¹²—Ynara ako ase oya xine. Ajohpe pyra, kurako apiakaryhtao Ritonõpo a moro patapõko wãnohnõkohxo Ritonõpo mana, Sotomapõko wãnoypyry motye. Sotomapõko pynohxo Ritonõpo exiko mana, tykase Jezu toto enyokyryme tyya.

Pata tõpõko Jezu onenetupuhpyra ehtopõpyry poko

(Mat 11.20-24)

¹³Mame ynara tykase ropa Jezu,

—Jetü myhë exiko mã oya xine taroino Korazipõkomo, oya xine roropa Petesaitapõkomo. Jetü mã oya xine exiko myhene. Awãnohtoryko Ritonõpo mana. Yjमितunuru meneatose repe apataryko rãnao. Yrome jenetupuhpyra matose. Oorypyryko onurumekara roropa matose. Onenehpyryko tonese ahtao Tiropõkomo a Xitõpõkomo a roropa, tyrypyryko turumekase eya xine exiry pake. Saku risë tyrise eya xine exiry tupõkõme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokõ pokona, tyrypyryko rumekary se toto exiry enetupuhpo-tohme imehnomo a. ¹⁴Etatoko pahne, kurako apiakatohpo awãnohtoryko Ritonõpo mana. Tiropõko wãnohnõko roropa mana. Xitõpõko roropa wãnohnõko mana. Yrome mokaro wãnoypyry motye awãnohtoryko Ritonõpo mana, tykase

Jezu eya xine. ¹⁵—Amarokõ roropa Kapanauõpõkomo, epyrypako matose imehxo oexiryko poko repe. Yrome osenekunohnõko rokë matose. Imeipo oematoryko Ritonõpo mana apotoimo htaka, tykase Jezu eya xine.

¹⁶Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Õmiryko etahpõko jomiry etako roropa toh mana. Morararo ose xine pyra exiketõ yse pyra roropa toh mana. Jenehpohpõ se pyra roropa toh mana, yse pyra toehtohkõ samo. (Ytotoko rahkene. Jomiry ekaratatoko emero pata tõ punero, tykase Jezu eya xine.

—ÿ, tykase toto. Mame toytose toh rahkene omi kurã ekarose.)

Së nase 72mãko eramatopõpyry ropa poko

¹⁷Mame mokaro 72mãko tooehse ropa toto. Täkye toh toehse ropa. Ynara tykase toto Jezu a,

—Joroko tõ roropa ynanutütanohpoase ropa ahno ae. “Jezu omi poe otütatoko ropa,” tykase ahtao rokë yna a nutütase ropa toto, tykase toto Jezu a.

¹⁸Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—ÿ, joroko tamuru mokyro. Aepukary enene nenenehkane samo, kapu ae. ¹⁹Etatoko pahne, yjमितunuru ekarõko ase oya xine. Orëpyra oritoryko ase. Mame okoi tümaryhtao oya xine, mynoto roropa tümaryhtao oya xine õsanumara xine toh mana. Joroko tamuru motyëkako matose, ypoe oexirykõke. ²⁰Etatoko pahne, õmiryko poe joroko tõ tutütase ropa ahtao ahno ae kure mana. Yrome moro poko rokë pyra atäkyematoko. Ritonõpo poenõme oexiryko poko atäkyematokohxo yronomyryme. Oesetyko tymerose pape pokona Ritonõpo esao. Moro poko atäkyematoko, tykase Jezu eya xine.

Jezu äkyematopöpyry poko

(Mat 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Mame Jezu tātäkyemase yronymyryme Ritonöpo zuzenu poe. Ynara tykase ynororo Tummy a,

—Papa kapuaono, kapuaökō esēme mase. Sero nonopökō esēme roropa mase. Kure mase Papa tuaro pyra exiketō amoreparýke oya ösenetupuh-toh poko. Opoe zuarohxo exiko toh mana. Tuaro exiketō motye exiko toh mana. Atamorepaketō motye roropa tuaro exiko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketō zuaro pyra toehse ropa mana. Ämoreme morohne tyrise oya Papa, tyryry se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²² Mame ynara tykase roropa Jezu eya xine,

—Emero Papa kynekarone ya. Ritonöpo mükuru waro pyra matose repe. Papa rokē juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imükurume jexiryke zuaro ase. Ynymenekatyamo a roropa Papa enepökō ase zuaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²³ Mame toeramase ropa Jezu typoe-tory tomo a. Ynara tykase ynororo eya xine.

—Täkye ehtoko onehpyrykō poko. ²⁴ Ynara äko ase oya xine, tuhke Ritonöpo omiry poko urutökō pake, tuisa tō roropa onerykō enery se toh kynexine repe. Onetarykō etary se roropa toh kynexine repe. Yrome onetara tokurehse toto. Onenepýra roropa tokurehse toto, tykase Jezu eya xine.

**Imepý akorehmatopöpyry
poko Samariapono a**

²⁵ Morarame Moeze nymerohpyry poko amorepatō toehse Jezu a töturupotohme. Ynara tykase ynororo, Jezu kuhnōko rokē kynexine,

—Otarä äkohxo ke hano orihpyra jehtohme jüme, Ritonöpo maro jehtohme? tykase ynororo eya,

²⁶ Mame ynara tykase Jezu eya,

—Otarä äko Ritonöpo nymeropohpyry nah? Oty enetupuhnōko hma? tykase Jezu eya.

²⁷ Mame tozuhse ropa Jezu eya. Ynara tykase ynororo,

—Ynara enetupuhnōko ase, Ritonöpo pyno ehtoko ipunaka. Yronymyryme ipyno ehtoko okurohtao xine oorikyrykō ponämero. Kure rokē tyritoko ösenetupuhthkō ae. Oemynyhmarykohtao ipyno ehtoko ipunaka. Mame osepyno oehthkō sä imehnō pyno ehtoko, katohtono waro ase, tykase ynororo Jezu a.

²⁸ —ÿ, tuaro oehtoh zae. Moro omipona awahtao, orihpyra exiko mase, jüme, Ritonöpo maro, tykase Jezu eya.

²⁹ Mame mokyro, Moeze nymerohpyry poko amorepatō, imehnō pyno ehtoh poko ekaropory se toehse. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Onokäkō mokaro ipyno jehtopo? tykase ynororo Jezu a.

³⁰ Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya aosenetupuhthohme,

—Ahno toytose Jerusärē poe Jeriko pona. Juteu mokyro. Morarame osemäe aytoryhtao omato komo a tapoise ynororo. Imökomy roropa tarose eya xine. Totatotapase roropa ynororo eya xine. Mame moroto ro turumekase eya xine orihsasaka ahtao. ³¹ Moromeipo Ritonöpo maro oturukety toytose moro osemäe. Mame mokyro etaetapahpyry tonese eya. “Tee, jam,” tykase rokē ynororo. Zomye rokē toytose ynororo. Enupunara myhehxo ipoko. Osema eh-pikuroko rokē toytose. ³² Morarame imepý roropa toytose moro osemäe. Ritonöpo maro oturutoh tao erohkety kynexine ynororo. Morararo ikuroko rokē toytose ynororo. Enupunara myhē ipoko. ³³ Mame imepý roropa moro os-

emae toytose roropa. Samariapō kynexine. Toipe Samariapōkō maro juteu tō oxise pyra toto. Yrome mokyro toenupunase etaetapahpyry poko. ³⁴Eya toytose ynororo. Tonaka tanÿse eya. Eta-patopōpyry tysereseremase opi ke eya. Tyōtose roropa eya. Morarame toky pona mokyro tyrise eya, jumētu pona. Mame tapyi taka tarose eya ahno nyhtoh taka. Mame kure mokyro tyripose eya tapyi esemy a. ³⁵Morarame yrokokoro toytory ropahao, tineru tokarose eya, tapyi esemy a. Ynara tykase ynororo eya, “Mose pyno exiko,” tykase ynororo tapyi esemy a. “Tooehse ropa jah-tao, oepehmāko ropa ase onepekahtyā epehmāko ropa ase,” tykase mokyro Samariapono tapyi esemy a. Mame ynara tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a.

³⁶—Etaetapahpyry tonese oseruaōkomo a repe. Yrome onoky rokē akorehmaneme nexiahse? tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a. Mame eya tozuhse,

³⁷—Mokyro rokene, ipyno aexihpyry rokene, tykase ynororo eya.

Mame ynara tykase Jezu eya,

—Naeroro ytoko. Mokyro sā imehnō pyno exiko, tykase eya Jezu. Mame toytose roropa ynororo Jezu maro ehxīpo.

**Jezu ytoto-pōpyry poko
Maata tō tapyi taka**

³⁸Mame Jezu toytose typoetory tō maro. Toeporehkase toto pata pona. Moroto nohpo kynexine esety Maata. Mokyro a toahmase toto tytapyi taka toto ytotohme. Moroto ehse to aporo. ³⁹Mame Maata akorō moroto kynexine esety Maria. Mame Jezu otururu etary se kynexine ipunaka. Morara exiryke Jezu myhtokoxi typorohse ynororo. ⁴⁰Maata rokē kynexine tÿpokōnohke. Tonahsē riry poko kynexine. Mame Jezu a toy-

tose ynororo. Ynara tykase eya, takorō takorehmara exiryke,

—Pihpi, ypoko oenupunary se pyra mahno? Eneko ke, jakorō jakorehmara nase. Ajohpāme sā wakorehmapoko aporo eya, tykase Maata Jezu a repe.

⁴¹Mame Jezu a tozuhse ynororo. Ynara tykase eya,

—Xihxi, torētyke mase senohne poko, otyro riry poko. ⁴²Toiro se rokē matose enetupuhtohme. Senohne irumekako aporo, jomiry etatohme oya, ākorō samo. Zae ehtoh tymenekase eya. Naeroro anaropopyra ase aporo ywinoino, tykase Jezu eya.

**Ritonōpo maro ōtururu
poko amorepatoh sero**

(Mat 6.9-13; 7.7-11)

11 Morarame Ritonōpo maro oturūko Jezu kynexine. Mame tōturukehse ahtao ynara tykase ipoetory eya,

—João a typoetory tō tamorepase Ritonōpo maro oturutoh poko. Morara se ase. Yna amorepako Ritonōpo a yna oturutoh poko, tykase ynororo Jezu a.

²Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonōpo maro ōtururukohtao ynara kahtoko,

“Papa kapuaono, kure mase.

Yna akorehmako kure rokē oritohme yna a,

yna esēme oenetupuhtohme roropa yna a.

³Yna nykyryry ekaroko yna a kokoro rokene.

⁴Yna rypyry ikorokako ropa imehnō rypyry korokapotoh sā yna a oya.

Moromei-pō wenikehnōko mase yna rypyry poko

imehnō rypyry poko yna wenikehtoh samo.

Joroko tamuru a yna onukuhpopyra exiko,”

kaxitoko Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

⁵Mame ynara tykase ropa Jezu typotory tomo a, tōturutoh poko Ritonōpo maro,

—Ynara āko ase oya xine ōsenetupuh-tohkōme rokene. Otarāme omoro wyi epekatyry se mase onoa. Morara exiryke oepe tapyī taka ytōko mase. Ynara āko mase eya otarāme, “Jepe, wyi se pitiko hano ajohpāme samo, oseruao rokene nae awahtao rokene. ⁶Wekyry noehno ya, imep̄pono. Morara exiryke autuhmary se ake repe. Yrome wyi pyra jexiryke anautuhmara jekurehno. Naeroro oya oehno wyi epekahse repe.”

⁷—Morarame tytapyī tae oezuñōko oepe mana. Ynara āko otarāme mana, “Jerekohmara exiko. Tapuruse nase tapyi. Nyhnōko ynanase. Ypoenō jowomyhtome nase xitāko. Owōpyra ase,” āko mā repe, tykase Jezu.

⁸—Morarame otarāme otuhparo, “Ise, ise,” āko mase. Morara ahtao otara exiko hnae moromeīpo? Etatoko pahne, oepe owōñōko mana wyi ekarose oya. Yrome oepeme toexiry pokoino pyra owōñōko mana, orēpyra torekohmaryke oya ōpenery ekarotohme oya, otuhparo oexiryke. Morara exiryke sā rokē owōñōko mana, tykase Jezu eya xine. ⁹—Naeroro ynara āko ase oya xine, moro saaro ekaropotoko Ritonōpo a. Mame ekarōko oya xine mana. Onupirykō ekaropotoko Ritonōpo a. Mame onupirykō waro exiko matose. Tapyi tapuruse ahtao roropa ikohmatoko. Mame esē apuruhmakāko mana. Moro saaro tahxime ōtururukohtao Ritonōpo a, oezuhtoryko mana. ¹⁰Ynara exiryke ekaroponanō tynekaropohpyrykō apoīko mana. Zupinanō tunupihpyrykō enēko ropa mā toto. Tapyi taka tomomyry se exiketō ikohmaryhtao, tapyi apuruhmakāko mā toto. Omōñōko

roropa mā toto. ¹¹Morararo ynara karyhtao omūkuru a oya xine, “Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya. ¹²“Papa kuratirihmo se ano,” karyhtao roropa oya xine, mynoto onekaropyra matose omūkurukomo a. ¹³Iirypyryme matose repe, yrome otyro kurākō rokē ekarōko matose opoenōkomo a. Amarokō motye kuhse Papa kapuaono. Tuzenu kurā ekarōko oya xine mana ekaroporyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

Peuzepu tūtanohpotopōpyry poko ahno ae

(Mat 12.22-30; Mak 3.20-27)

¹⁴Morarame joroko tutūtanohpose ropa Jezu a tomirēkara ae. Mame joroko tutūtase ropa zae ahtao, jorokohpanōpo tōmitase ropa. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto imoihmākomo.

¹⁵Yrome toitoine ynara tykase toto, —Peuzepu omi poe rokē joroko tō tūtanohpōko ropa mana, joroko tamuru omi poe. (Peuzepu, joroko tamuru esety akorony.)

¹⁶Morarame imehnō Jezu kukuru se toehse. Ynara tykase toto eya,

—Ajamitunuru enepoko yna a amaro Ritonōpo ehtoh waro yna ehtohme, tykase toto. ¹⁷Yrome aosenetupuhtohkō waro Jezu kynexine. Ynara tykase ynoro eya xine,

—Pata tamurupōkō osetaparyhtao osenahkāko rokē toh mana. Morararo tyekyry maro oxiehno toehse ahtao osenahkāko rokē tapyitaōkō mana. Atahpahnōko toto sapararahme exiko toto oxiehno toexirykōke. ¹⁸Moro saaro joroko tamuru typoetory maro oxime tōsetaparykohtao osetetaka, osenahkāko rokē toto. Ynara āko matose ya, “Ÿ, Peuzepu omi poe joroko tō tūtanohpōko mose mana,” āko matose ypoko. ¹⁹Morara jahtao, Peuzepu omi poe joroko tō tūtanohporyhtao ya,

opoetorykō ke? Onoky omi poe roropa joroko tō tūtanohpōko toh nahe? tykase Jezu eya xine. —Yrome opoetorykō tyoro rokē otuarōtanohtorŷko mana zae pyra oehtohkō poko. ²⁰ Arypyra, Ritonōpo jamitunuru poe joroko tō tūtanohpōko ase ahno ae. Moro eneryke oya xine tuarōtāko matose Ritonōpo oesēkōme exiry poko.

²¹ —Mame tapyi ešē tomahpo typyre ahtao ynara āko mā ynoro, “Orēpyra ase typyreke jexiryke imehnō omōpyra mana ytapŷi taka ymōkomory poko,” āko mā ynoro. ²² Yrome jamihme-hxo exikety tooehse ahtao iporemākāko mana ipyre roropa apoīko mana. Mame ipyre apoixīpo imōkomohpyry arōko mana, apiakatohme typoetory tomo a. (Moro saaro joroko tamuru, tymyhse sã ya. Jamihme pyra roropa mā tyripose ya, tymyhse ya exiryke.)

²³ —Ymarōkōme pyra awahtao xine, yzehno matose, jakorehmara awahtao xine roropa, jakorekehkāko matose, tykase Jezu eya xine.

**Sē nase joroko
omōtopōpyry ropa poko**

(Mat 12.43-45)

²⁴ Mame tōturuse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo,

—Joroko tutūtase ropa tahtao ahno ae ytoyōtōko mana nono poro, tosary imepŷi zupīko. Mame onenepyra tahtao, ynara āko mā tyya rokene, “Ytōko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa, ahno aka” āko mana. ²⁵ Mame ytōko ropa mana, tosaypyry pona ropa. Morarame kure tosaypyry enēko ropa mana ahno kurohtao. Tapyi sã ahno kurohtao mana tutumehse sã zao. Saereme potu enēko mana. Mame omōpyra mā aporo. ²⁶ Ytōko rokē mā aporo joroko imehnō enehse tymarōme toto ehtohme. Mame popyrahxo exiketō enehnōko mana, 7me osesarise mokyro

aka. Mame itamurumehxo jorokohpe exīko mokyro mana. Osemazuhme toehtopōpyry motye kuhse exīko mana.

Tākye nymyry ehtoh poko

²⁷ Morarame morara kary etaryke tyya ynara tykase nohpo tuhkākohtaē,
—Tākye kuhse asa mana, oenurumahpono, isuhsuru onenyhpyry, tykase nohpo eya.

²⁸ Mame mokyro tozuhse Jezu a. Ynara tykase,

—Amaroko hkotano. Tākye exīko matose Ritonōpo omiry etaryhtao oya xine, aomipona toehse roropa awahtao xine, tykase Jezu eya.

**Ahno hxirotōh poko
kurākō apiakatōhpo**

(Mat 12.38-42)

²⁹ Morarame imoihmākō tooehse ahtao Jezu a, ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Popyra matose ipunaka juteu tomo. “Ajamitunuru enepoko yna a oenetupuhthme yna a,” āko matose repe ya. Yrome yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro poko rokē āmorepatorŷko ase, Jona ehtopōpyry poko. ³⁰ Jona tonahse aporo kanaimo konōto a. Oseruao tynyhse Jona kanaimo wakuru ao. Imeīpo tuamise ropa ynororo kanaimo a nono pona. Mame ipoko tutuarōtase Niniwepōkomo. Tonetupuhse toto a, “Ritonōpo nenehpohpyryme mose nase,” tykase toto ipoko. Moro saaro Ritonōpo jenyokyase oya xine. Ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. ³¹ Morararo Saapa tuisary kynexine nohpo, ikurenaēkō tuisary. Imeīpo ohxirotorŷko ynororo mana seropōkō apiakatōhpo Ritonōpo ēpataka. Ynara exiryke, mya toytose ynororo pake Saromāo otururu kurā etase. Yrome Saromāo motye kuhse ywy. Taro ase amaro xine. Yrome

jomiry etary se hkopyra matose. ³²Morararo kurākō apiakatoĥpo Niniwepōkō ohxirotorŷko mā toto seropōkomo, Ritonōpo neneryme. Jona omiry totase tyya xine ahtao tyrypyrykō turumekase eya xine. Mokaro mā ohxirotorŷko. Ynara exiryke, taro ase amaro xine. Jona motye kuhse ase. Yrome jomipona se pyra matose, tykase Jezu eya xine.

Sē nase ahno enuru poko

(Mat 5.15; 6.22-23)

³³—Mame nāparina zukaxīpo ononēpyra sytatose. Onyripyra sytatose apipa notaka. Aryhnaka rokē tyriko sytatose apō pona omōketō zeipotoĥme tyriko sytatose. ³⁴Kuenurukō nāparina ezuru sã mana. Kure oenurukō ahtao kure sã osenuhmãko matose, saereme sã oya xine exiryke. Yrome oenurukō popyra ahtao, osenuhmara matose. Xinukutumē sã oya xine exīko mana oenurukō popyra exiryke. ³⁵Morara exiryke tomeseke ehtoko. Onenetuputyĥpyrykō onurumekara oehtohkōme. Turumekase oya xine ahtao xinukutumã sã exīko ropa matose okurohtao xine. ³⁶Yrome okurohtao xine saereme ahtao xinukutumē pyra roropa mā okurohtao xine, kure enetupuhnōko matose. Mame nāparina kurã sã saereĥ ãko mana okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

Parixeu tō zurutopōpyry poko Jezu a

(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40)

³⁷Mame tōturukehse Jezu ahtao, parixeu a toahmase tytapyī taka autuhtohme. Mame toytose ynororo itapyī taka, otuhse. Mame osemahpyra ro ty-porohse ynororo otuhtoh pona. ³⁸(Juteu tō osemahnōko itamurume tōtuhtoh-to Moeze omiĥpyry poe.) Mame ynara tykase parixeu tyya rokene,

—Tee! Osemahpyra mosero nah otuhnōko, tykase parixeu tukurohtao rokene. ³⁹Mame ynara tykase Jezu eya,

—Parixeu tō matose. Ynara exiketō matose. Akasanykō akurihnōko matose ĩpary rokene, paratu tōkehko maro. Yrome zao nymyry anakuriĥpyra sã matose. Xikurome mā ĩpunaka. Moro sã okurohtao xine mana, xikurome. Oyamene se matose. ĩrypyryme matose. ⁴⁰Onenetupuhpyra matose. Ōkokō rihpōme Ritonōpo mana. Okurohtao xine tyriĥpōme roropa mana. ⁴¹Morara exiryke omōkomory apiakako ekarotoĥme etuarimaketomo a. Imehnō pyno roropa ehtoko. Morara awahtao xine tãkye exīko Ritonōpo mana opoko xine. Okurohtao xine ikurikãko roropa mana.

⁴²—Jetuhxo exīko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, okyryrykō omame porehme ahtao apiakãko matose. Toiro ekarōko matose Ritonōpo a repe. Anarykahpyrykō roropa otyro tōkehko apiakãko matose. Emero apiakãko matose zokonaka pitiko onekarorykōme Ritonōpo a. Yrome zae pyra ro matose. Imehnō ryhmãko ro matose. Ritonōpo pyno pyra roropa matose. Morohne okyryrykō tapiakase oya xine ahtao, kure roropa mā repe imehnō pyno awahtao xine roropa, Ritonōpo pyno roropa awahtao xine.

⁴³—Jetuhxo exīko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, Ritonōpo maro oturutoh tao imehxo se rokē oexirykōke. Osepekahtoh taka oytorykohtao, “Kure mase,” kary etary se oexirykōke.

⁴⁴—Jetuhxo exīko matose! Ynara exiryke, okepy zonētopōpyry sã matose. Moroto ro imehnō ytoytoĥko tuenikaro rokene, tuaro pyra toexirykōke. Moro saaro kure oehtohkō enepōko matose repe, yrome popyra ro matose, tykase Jezu eya xine.

⁴⁵Morara kary etaryke tyya, ynara tykase Moeze omihpyry waro exikety Jezu a,

—Morara karyhtao oya, yna hxirōko roropa mase, tykase ynororo.

⁴⁶Mame ynara tykase Jezu eya,

—Jetuhxo exīko matose roropa Moeze omihpyry waro exiketomo, imehnō osanumaryke oya xine. Tupime eya xine anaosanumatatohkomo. Ynara āko matose, “Moeze omihpyry omipona ehtoko,” āko matose repe. Yrome amarokō ke? Aomipona pyra matose. Ourutopōpyrykō omipona pyra matose.

⁴⁷Jetuhxo exīko matose, otonētoh kurā rīko matose repe, Ritonōpo poko urutonōpo tō zonētohme. Yrome mokaro urutonōpo tō totapase atamurukomo a.

⁴⁸Atamurukomo a Ritonōpo poko urutonōpo tō etapatopōpyrykō kure ekarōko matose. Ynara exiryke, atamurukomo a totapase toto. Yrome oya xine roropa toto zonētoh tyrise.

⁴⁹Morara exiryke ynara tymerose Ritonōpo omiryne, zae mana, “Jomiry poko urutōkō enyohnōko ase eya xine. Mame toitoine toto etapāko toh mana. Toitoine toto htomāko roropa toh mana,” āko Ritonōpo omiry.

⁵⁰Naeroro awānohtorŷko Ritonōpo mana, urutōkō etapatamitume. Moinoro nono ritopōpyry poe ro urutōkō totapase. Mokaro etapatamitume awānohtorŷko Ritonōpo mana.

⁵¹Apeu etapatopōpyry poe tuhke urutōkō totapase. Zakaria roropa totapase. Ritonōpo maro oturutoh myhto totapase ynororo, kaneru zahkatoh myhto. Ajohpe pyra, mokaro etapatamitu epehpyryne awānohtorŷko Ritonōpo mana seropōkomo.

⁵²—Jetuhxo exīko matose Moeze omihpyry poko amorepatōkomo. Ynara exiryke, imehnō enekunohnōko matose, zae omi waro pyra toto ehtohme. Zae omi enetuputyry se pyra matose. Mame

imehnō roropa akorekehkāko matose. Onenetupuhpyra toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

⁵³Mame moro tae toytose ropa Jezu ahtao parixeu tō tyekītapāse, Moeze omihpyry warōkō maro. Jezu tokah-mase toto a tōturupotohkōme, ihxiro-tohme repe. ⁵⁴Aturutopōpyry poko Jezu hxiryry se toh kynexine repe.

Sē nase ajohpe ehtoh poko

(Mat 10.26-27)

12 Mame tuhkākō tōximōse. Epuhtūtūmāko toh kynexine tuhke toexirykōke. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Tomeseke ehtoko parixeu tō ajohpe ehtoh poko. Pou porutatoh sã ajohpe toto exiry mana. Kure osekarōko toh mã repe iirypyryme toto ahtao.

²Yrome emero apurutyã aryhnaka exīko ropa mana. Emero zonētyã roropa zumakapōko ropa mana.

³Mame totase pyra oturutopōpyrykō emero atahpahnōko mana jarao exīko mana. Morararo moe rokē oturūko matose repe āpuruhpyry tao, puti putime rokē repe. Yrome moromeīpo omihpyrykō otumakāko mana, tykase Jezu eya xine.

“Ritonōpo zuno ehtoko,” katopōpyry sero Jezu a

(Mat 10.28-31)

⁴Mame ynara tykase Jezu,

—Ynara āko ase oya xine wekyry tomo, oetapanekō zuno pyra ehtoko. Oetapatorŷko rokē mana. Yrome ouzenukō onetapara mana. ⁵Toiro rokē zuno ehtoko, Ritonōpo rokē zuno. Oetapaxīpo xine oemarykō waro mana apotoimo htaka. Naeroro mokyro rokē zuno ehtoko.

⁶—Mame 5me torō pisarara epehpyry pitiko rokene. Otarāme tuhke pyra tineru puhturu rokene. Yrome torō pisarara toiro ahtao ro wenikehpyra Ri-

tonōpo mana ipoko. ⁷Morararo oūsetykō tuhke exiry waro Ritonōpo mana. Naeroro oserehpyra ehtoko. Torō pisarara pyno toehtoh motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

Ihximyra Jezu poko ehtoh poko sero
(*Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20*)

⁸Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Ynara karyhtao oya xine imehnō netaryme, “Ywy ase, Jezu poetoryme ase,” karyhtao oya xine, morararo ase, “Mose ypoetoryme mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohyā netaryme. ⁹Yrome ihxipŷke awahtao xine ypoko, “Jezu poetory kara ase,” karyhtao roropa oya xine imehnō netaryme, morararo ase, “Mokyro ypoetoryme pyra mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohyā netaryme.

¹⁰—Mame Kapu ae Ayhtohpyry kerekeremaryhtao oya xine, yrome oorypyrykō tokarose ropa oya xine ahtao Ritonōpo a, moro korokāko ropa Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo zuzenu kerekeremaryhtao oya xine onykorokara mā Ritonōpo ekurehnōko ipunaka.

¹¹—Mame juteu tō atamorepatoh taka aarorykohtao, ohxirotokhōme pata esē tomo a te, kowenu poetory tomo a roropa, torētyke pyra ehtoko ezuhthōko poko oya xine. “O tara āko ke hano?” kara ehtoko roropa. ¹²Ynara exiryke, Ritonōpo zuzenu ākorehmatorŷko mana ezukurukō poko moro tao awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Sero tymōkomokē ehtopōpyry poko

¹³Mame ynara tykase ahno rānaono Jezu a,

—Amorepatono, oturuko awihwi a Papa ekepyry mōkomohpyry apiaka-

tohme eya zokonaka ekarotohme ya, tykase ynororo Jezu a.

¹⁴Yrome ynara tykase Jezu eya, —Arypyra, moro pokō kara ase. Omōkomorykō apiakane kara ase, tykase Jezu eya. ¹⁵Ynara tykase ropa Jezu totananomo a,

—Etatoko kure. Tuaro ehtoko, ōpynukōme rokē pyra tyritoko. Ynara exiryke, toipāme rokē omōkomorykō mana. Yrome ākorehmara xine mana oytorykohtao Papa esaka, tykase Jezu eya xine.

¹⁶Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine toto osenetupuhtohme,

—Tupito konōto esē narykapohpyry toperytase itamurume. ¹⁷Mame ynara tykase ynororo tukurohtao rokene, “Oty rīko hxo ke hano? Tosake pyrahxo hnae ynapyry tomo,” tykase ynororo.

¹⁸“Ytapyī tō kararahpōko ropa ase zumo tyritohme ropa ynapyry esaryme, ymōkomory esary maro. ¹⁹Mame ynara āko ase ya rokene, ohkato ke senohne nae toehse hano. Ymōkomory enahpŷme nase. Ynapyry tōkehko enahpŷme nase tuhke jeimamyry aropōko ase. Os-eremāko roropa ase. Otuhnōko potu ase. Eukuru ēnōko roropa ase, tākye rokē ase,” āko mana tymōkomokemy tyra rokene. ²⁰Mame ynara tykase Ritonōpo eya, “Oepyrypari hmoro. Seroae ro orihnōko mase. Mame onoky omōkomohpyry esēme exīko nae? Onoky onukurākatyā esēme exīko nae? Imehnō ōkyryrŷpyry esēme exīko mana,” tykase Ritonōpo eya. Mame toorihse ynororo, tykase Jezu eya xine.

²¹Mame etyhpŷyryme ynara tykase Jezu,

—Moro sā exīko mā mōkomo ānonohnanō rokē tymōkomorykōme. Tymōkomoke ynaroro repe, yrome Ritonōpo a tymōkomoke pyra sā mā toto, omomyke toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo enetuputyry poko sero nase
(*Mat 6.25-34*)

²² Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
—Naeroro ynara āko ase oya xine, ōtykō poko torētyke pyra ehtoko. Anapyrykō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Oupōkō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Tupoke pyra oehtohkō poko torētyke pyra ehtoko. ²³ Ynara exiryke, kure kuehtohkō mā tonahsā motye kuhse, tōsē motye kuhse mana. Morararo upo motye kuhse kuokokō mana, tykase Jezu. ²⁴ —Torō poko enetupuhtoko. Tynapyrykō anarykara toto. Onypohpyra roropa mā toto. Ē onyripyra roropa mā toto. Tynapyrykō onukurākara roropa mā toto. Yrome toto nahpāko Ritonōpo mana. Mame amarokō torō motye kuhse matose. Opyno xine ipunaka Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine. ²⁵⁻²⁶ —Osenetupuhtoko. Toiparo rokē senohne poko torētyke matose. Otara tyriko matou okynā orihpopyra oehtohkōme. Torētyke oehtohkōke okynā orihpopyra exīko matou? Arypyra. Ritonōpo rokē okynā orihpopyra ehtoh waro mana. Naeroro oty katohme torētyke matou emero poko? Toiparo rokē torētyke matose. ²⁷ Ona ekuru enetatoko. Tamoreme ahtāko mana. Erohpyra mana. Ekurākara roropa mana. Tamoreme rokē kure exīko mana. Yrome ynara āko ase oya xine, Saromāo tupoke kurā ke kynexine. Tytineruke roropa kynexine. Yrome Saromāo zupō kure exiry motye kuhse ona ekuru mana. Kure kuhse mana. ²⁸ Onahpoty rineme roropa Ritonōpo mana. Okynā pyra onahpoty mana. Naero mā repe seromaroro. Yrome yrokokoro pake tonahse. Zahnōko roropa mana apoto ke, xixi ke, enara. Otytyko ekuru

typyne pyra mana. Yrome Ritonōpo ipyno ro mana. Morohne pyno exiry motye kuhse Ritonōpo opyno xine exiry mana. Naeroro ōpenerykō ekarōko oya xine mana. Morara exiryke, “Nary rokene,” kara ehtoko kure Ritonōpo ehtoh poko. Enetupuhtoko Ritonōpo opyno xine exiry. ²⁹ Morara exiryke torētyke pyra ehtoko tōsē poko, eukuru poko roropa. Tonahsā poko roropa torētyke pyra ehtoko. ³⁰ Morohne poko torētyke imehnō mana, Ritonōpo waro pyra exiketomo. Morohne se oexirykō waro Omykō kapuaō mana. ³¹ Yrome osemazuhme Ritonōpo enetupuhtoko oesēkōme. Mame morohne ekarōko oya xine mana.

Tymōkomoke ehtoh
poko Ritonōpo esao

(*Mat 6.19-21*)

³² —Enaromyra ehtoko ypoenomo. Tuhke pyra matose Ritonōpo enetupuhnanomo. Yrome imeīpo ahno esēme oehtohkō ekarōko mā oya xine Omykō kapuaono. ³³ Morara exiryke omōkomorykō ekamotoko tineru apoitohme. Mame moro tineru ekarotoko etuarimaketomo a. Ekaroryhtao okyryrykō tuhke exīko mā kapu ao. Moroto okyryrykō kurākāko Ritonōpo mana. Enahpyra moero mana Ritonōpo esao. Moero mā omato pyra ipunaka, nuko pyra roropa mana, enahne pyra mā moero. ³⁴ Morarame omōkomorykō kurākaryhtao kapu ao oya xine morotona oytorykō se exīko matose. (Yrome sero nono po rokē omōkomorykō tomākase oya xine ahtao sero nono po se rokē exīko matose. Ritonōpo poko nymyry onenetupuhpyra matose.)

“Tuaro ehtoko,”
katopōpyry sero Jezu a

³⁵⁻³⁶ Mame ynara tykase Jezu,

—Joepyry ropa eraximatoko, tosëkō eraximary sã ahno poetory tomo a. Mokaro saaro kueraximatoko. Mokaro esë toytose erënatoh enese. Typoetory tō tynomose tytapyĩ tao. Aepyry ropa eraximãko toto itapyĩ tao. Nāparina ro-ropa nae ezurukōme. Mame tōtuhxīpo oehnōko ropa mana tytapyĩ taka. Mame isekere etaryhtao axī tapyi apuruhmakãko ipoetory tō mana.³⁷ Mame tãkye exīko mǎ toto tosëkō toraximase tyya xine exiryke. Nyhpyra toh toehse tosëkō eraximary poko. Morara exiryke tãkye exīko mǎ toto. Etatoko pahne, typoetory tō porohkapōko mana toto otuhtohme. “Otuhtokose,” ãko mana. Mame typoetory tō otuhmapōko mana.³⁸ Tãkye toh exīko mana. Otarãme esëkō oehnōko ropa onoa. Otarãme ãmepyryme oehnōko ropa mana. Yrome oserehnohpyra tosëkō eraximary poko. Moroto ro eraximãko toto. Morara exiryke tãkye mǎ toto.³⁹ Omato oepyry waro tapyi esë ahtao, tytapyĩ taka omato anamonohpopyra aexiry mana, tymōkomory onematonanohpopyra toehtohme.⁴⁰ Amarokō roropa tuaro ehtoko. Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana. Aepyry ropa oneraximara awahtao xine ro oehnōko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

Peturu oturutopōpyry sero Jezu maro

(*Mat 24.45-51*)

⁴¹ Mame ynara tykase Peturu Jezu a,
—Yna a rokē morara ãko mah? Emero rokē netaryme roropa morara ãko mah? tykase Peturu, tōturupose Jezu a.

⁴² Mame ynara tykase Jezu eya,
—Onoky emese kure nahe tosë mōkomory poko? Emese kure exikety rokē rīko tytapyĩ eraseme mana. Typoetory tō otuhmaponeme tyrīko mana.⁴³ Mame zae rokē exiketyme ahtao tãkye mokyro exīko mana, tytapyikē tooehse ropa ahtao.⁴⁴ Ajohpe pyra tymōkomory

eraseme mokyro rīko mana, imehxo.⁴⁵ Yrome ynara karyhtao tyya rokene, “Jesë mǎ okynã oehpopyra mana,” karyhtao tyya rokene, mame ipoetory tō htomãko mana orutua komo, nohpo tomo, enara toto htomãko mana. Mame otuhnōko mǎ ynororo eukuru ãnōko. Etÿnōko roropa mana.⁴⁶ Mame mokyro esë oehnōko ropa mana, tuenikaroro typoetory ahtao. Aepyry ropa onenetupuhpyra ynororo. Mame mokyro kahpyry pipohnōko mana, ajoajohpe toehse exiryke. Imehnō iirypyrymãkō maro tyripōko mana, tykase Jezu Peturu tomo a.

⁴⁷—Mame tosëkō omiry waro ro tahtao xine, yrome aomipona pyra toto ahtao, toto wãnohnōkohxo esëkō mana, yronymyryme, tōmipona pyra toehse toto exiryke.⁴⁸ Morararo imehnomo. Tuenikaroro rokē popyra toehtohkō poko tosëkō omihpyry waro pyra toexirykōke, mokaro wãnohnōko roropa mǎ esëkomo pitiko rokene. Ynara exiryke, itamurume tokarose ahtao typoetory a mokyro wino itamurume ise ropa mǎ esemy. Tuhke tokarose eya exiryke tuhke ise ropa mǎ eya esemy, tykase Jezu eya xine.

**“Apiakatōme tooehse ywy,”
katopōpyry sero Jezu a**

(*Mat 10.34-36*)

⁴⁹ Mame ynara tykase Jezu eya xine,
—Apoto zukase sã tooehse ywy sero nonopōkō rypyry zahkatohme samo. Seromaroro tukase ahtao tãkye kuhse exiry.⁵⁰ Ĕpurihkety Ĕpurityry sã zue aka. Mokyro sã ytōko ase jetuarimatoh pona. Itamurume etuarimãko ase. Samũ ãko ase. Typenekehse ase jetuarimakepyry eraximary poko.⁵¹ “Mokyro noepyase sero nono pona emero osepepe ehtohme,” ãko matose repe ypoko. Arypyra. Nae jomiry enetupuhnanomo. Nae roropa jomiry

onenetupuhpynomo. Osepeme pyra toto ypokoino. ⁵²Taroino 5me exiketō tapyitaōkō atapiakāko toh mana. Eshymara toh exīko mana. 2me exiketō 3me exiketō eshymara exīko mā toto. 3me exiketō 2me exiketō eshymara exīko roropa mā toto ypokoino. ⁵³Mame tumūkue exiketō mā typoenō onsyhmara roropa mā exīko. Tummykō onsyhmara roropa ipoenō exīko mana. Tōxike exiketō mā tōxirykō onsyhmara roropa exīko mā toto. Tysekō onsyhmara roropa ěxirykō exīko mana. Typatūke exiketō roropa mā typatūkō onsyhmara exīko roropa mā toto. Tymerenohke exiketō roropa mā tymerenotykō onsyhmara exīko mā toto. Oxiekyryme pyra sã exīko mā toto, tykase Jezu eya xine.

**“Tuaro ehtoko,”
katopōpyry sero Jezu a**

(Mat 16.2-3)

⁵⁴Mame ynara tykase ropa Jezu tuhkākomo a,

—Akurū eneryhtao oya xine xixi omōtoh wino, ynara enetupuhnōko matose, “Konopo oehnōko mana,” āko matose. Moromeīpo konopo oehnōko mā rahkene. ⁵⁵Mame tyryrykane eneryhtao ikurenaino, ynara āko matose, “To! Moro esahpyo ke onākutanohoto mana zū karyke,” āko matose. Moromeīpo xixi jetū exīko mā rahkene. ⁵⁶Mame ajohpākō sã matose. Morohne eneryhtao oya xine tuaro sã matose. Morararo Ritonōpo jenyohne tarona ōsenuruhkatohkō ritohme onenerykōme repe. Yrome onenetupuhpyra matose ypoko, tykase Jezu eya xine.

**“Axī oxiehno pyra ehtoko
ropa,” katopōpyry sero Jezu a**

(Mat 5.25-26)

⁵⁷Ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Oty katohme āmoreme xine zae ehtoh poko pyra matou? ⁵⁸Ozehnotokō aarorykō se ahtao terekatu ěpataka, axī ekurākatoko ropa ozehnotokō maro, os-ema tao ro awahtao xine, terekatu a aaropyra xine ro toto ahtao, soutatu tomo a oekaropyra xine toto ehtohme, oěmapopyra xine toto ehtohme roropa āpuruhpyry taka. ⁵⁹Etatoko pahne, āpuruhpyry taka tomōse awahtao xine, tūtara ropa matose emero onepehmara ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

**“Oorypyrykō irumekatoko,”
katopōpyry sero Jezu a**

13 Mame morotōkomo a Jezu turuse Karireapōkō etapatopōpyry poko Pirato a, kowenu poetory a.

—Tynekarorykō ekaroryhtao ro Ritonōpo a, totapase toto Pirato a, tykase toto, tokarose. ²Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Otara āko hmatou mokaro poko? Imehnō Karireapōkō motye iiryryryme nexiase toto? Morara exiryke moro emetakāme taorihmapose toh nae? tykase Jezu eya xine, tōturupose.

³—Arypyra. Ynara āko ase oya xine. Amarokō roropa oorypyrykō onurumekara awahtao xine, mokaro sã orihnōko matose, tykase Jezu eya xine.

⁴—Mokaro roropa ke, Xiroepōkomo? Otara āko roropa hmatou 18mākō pona tapyi epukatopōpyry poko? Jerusarēpōkō motye roropa iiryryryme nexiase toto? ⁵Arypyra. Ynara āko ase oya xine, amarokō roropa emynyhmara awahtao xine oorypyrykō poko, oorypyrykō onurumekara awahtao xine, mokaro saaro orihnōko matose, tykase Jezu eya xine.

**Sero nase topere pyra otyro
zoko ehtopōpyry poko**

⁶Mame ynara tykase Jezu, enetupuh-tohme eya xine,

—Ahno tupinao mā wikeira zoko kynexine. Mame esē toytose epery pohse repe. Yrome aryryra kynexine topere pyra ipunaka. ⁷Morara exiryke ynara tykase tupito esē typoetory a, “Etako pahne, oseruao tyeimāse ywy otyro eperytary eraximary poko repe. Yrome eperytara ro nase. Akohko,” tykase esemy. “Popyra nase. Toipāme rokē mā taro,” tykase esemy erase a. ⁸Yrome ynara tykase erase eya, “Apoaporo, toiro rokē jeimamyry eraximako aporo. Ahkaxi aporo oeky ety ritohme imyhtokoxi. ⁹Moro tyrise ahtao, otarāme eperytāko mana. Toperytase kure ahtao, anakohpyra ase. Yrome eperytara ro ahtao makohpotase rahkene,” tykase ynororo tupito esemy a, tykase Jezu eya xine.

**Tupue aexihpyry
kurākatopōpyry sero Jezu a**

¹⁰Mame Jezu a tamorepase toto juteu atamorepatoh tao oserematohae. ¹¹Moroto nohpo kynexine tupue aexihpyry 18me ikonopory taropose eya kure pyra. Joroko poe morara toehse ynororo jūme tupue. Xikihme owōpyra toehse ynororo. ¹²Mame mokyro eneryke tyya, Jezu a tykohmase. Ynara tykase ynororo eya,

—Xihxi, okurākāko ropa ase seromaroro, tykase Jezu eya. ¹³Mame Jezu a tomary ke tapose ahtao, axī xikihme toehse ropa ynororo. Mame,

—Kure mase Ritonōpo, tykase ynororo, tukurākase ropa toexiryke.

¹⁴Mame juteu atamorepatoh esemy tyekitāpāse oserematohae nohpo tukurākase ropa exiryke Jezu a. Ynara tykase ynororo morotōkomo a,

—6me ēmepyry nae erohtohme. Moro ae rokē osehtoko ekurākapose ropa. Yrome oserematohae oehpyra ehtoko, tykase ynororo, eya xine.

¹⁵Mame ynara tykase Jezu eya,

—Oty katohme popyra oya xine nohpo kurākary ropa nae oserematohae? Ajoajohpe rokē matose. Yrome amarokō otātome oekykō myhpokāko matou oserematohae, pui, kawaru roropa, tuna pona toto arotohme, aohpatohkōme oya xine? ¹⁶Mose Aparāo paryme nase. Mose tymyhse nexiase joroko tamuru a. 18me ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko. Oty katohme mose onymyhpokapopyra sā matou oserematohae? tykase Jezu eya xine.

¹⁷Mame morara kary etary ke tyya xine, Jezu zehnotokō toehxirose. Yrome tākye toehse toh kynexine imoihmākomo, kure Jezu nukurākahpyry eneryke tyya xine.

Moxitatu puhturu poko sero

(Mat 13.31-32; Mak 4.30-32)

¹⁸Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tyoro sā Ritonōpo kuesēkōme exiry. Ynara sā mana enetupuhtohme rokene.

¹⁹Moxitatu puhturu ke mana pitiko. Mame tarykase ahtao tupito pona, ahtāko mana. Mame tamorihtase ahtao wewe konōto sā exīko mana. Torō tō esaryme roropa exīko. Osesarīko torō tō mana, amoriry htaka. Moro sā mā kuesēkōme Ritonōpo enetuputyry kyya xine, tykase Jezu eya xine.

Tiriiku risē porutatoh poko

(Mat 13.33)

²⁰Mame ynara tykase ropa Jezu,

—Tyoro sā roropa kuesēkōme Ritonōpo enetuputyry mana. ²¹Otyro porutatoh sā mana nohpo a toximase ahtao tiriiku maro. Mame emero porutāko mana, tykase Jezu eya xine. (Moro sā emero patapōkō etāko toh mana. Ritonōpo kuesēkōme exiry poko etāko toh mana.)

Omōtoḥ pitiko poko sero

(Mat 7.13-14,21-23)

²²Mame pata tō poro Jezu toytose. Pata konōto tō poro, pata pisarara poro roropa toytose. Imehnō amorepāko kynexine toytoryme Jerusarē pona.

²³Mame ynara tykase imepyny Jezu a,
—Tuhke pyra rokē ipynanohnōko Ritonōpo nahe? tykase, tōturupose.

²⁴Mame tozuhse Jezu a, ynara tykase,
—Ritonōpo esary eutary omōtoḥ pitiko samo. Ikuhtoko pahne. Omōtoko eutary pitiko aka. Ynara exiryke, tuhkākō tomomyry se exīko mā repe. Yrome omōsaromepyra toḥ mana.

²⁵—Mame tapyi esē tapyi apurūko mana. Moromeīpo tooehse awaḥtao xine tapyi myhtokoxi, sekere āko matose. Ynara āko matose, “Apuhmakako yna omōtoḥme,” āko matose repe. Mame ynara āko oezuhtorūko mana, “Awaro pyra xine ase. Ozeino moehtou?” āko mana.

²⁶Mame ynara āko matose eya, “Ynanotuhnehxo puhko amaro. Eukuru ynanēne amaro roropa. Yna roropa mamorepane yna esao awaḥtao,” āko matose repe. ²⁷Yrome ynara āko ropa mā oya xine, “Awaro xine pyra ase. Oty kase moehtou? Ytotoko ropa kehne. Oorypyrykō poko rokē mexiatosene,” āko mā ynororo. ²⁸Mame Ritonōpo esaōkō enēko matose, Aparāo, Izake, Jako. Imehnō urutonōpo tō enēko roropa matose. Xitāko yronomyryme matose. Kuikui āko matose mokaro eneryke oya xine, Ritonōpo esaka omōpyra oexirykōke. ²⁹Mame imehnō enēko matose. Oehnōko toto xixi tūtatoḥ wino, xixi omōtoḥ wino, ikurenaino, inikahpoino, enara oehnōko toḥ mana. Mame porohnōko mā toto otuhtohme Ritonōpo esao. Yrome amarokō ke? Aaropotorūko rokē mana.

³⁰Mame tuhke tuisāpo tō kara tuisame

exīko mana moero. Tuhke tuisamehxo aehtyā roropa tuisame pyra exīko mana moero, tykase Jezu eya xine.

**Jerusarēpōkō pyno
Jezu ehtopōpyry sero**

(Mat 23.27-39)

³¹Morara aḥtao Jezu otururuḥtao parixeu tō tooehse eya. Ynara tykase toḥ eya,

—Ytoko ropa taroino imepū pona, Erote oetapāko mana, tykase toto.

³²Mame ynara tykase Jezu eya xine,
—Arypyra. Ytopyra ase. Orihnōko ase Ritonōpo poe rokene. Erote oenekunohtorūko rokē mana. Kaikuxi ituḥtaō sā mana. Ytotoko ropa. Ynara kaxitatoko eya, “Oseruao jemepyry se rokē ase taro oesao xine. Seroae joroko tō tūtanohpōko ropa ase aporo. Kurākōkara kurākāko roropa ase. Kokoro morararo erohnōko ase. Mame yrokokoro otyhkāko ase, nykano,” kaxitatoko eya, tykase Jezu eya xine.

³³—Mame jytojytory se ro ase sero osema ae Jerusarē pona, seroae, kokoro, mokokoro, enara. Oesao xine orihpyra ase. Jerusarē po rokē orihnōko ase, tykase Jezu eya xine.

³⁴Mame ynara tykase ropa,
—Jerusarēpōkomo, Ritonōpo poko urutōkō etapananōme matose. Topu emananōme matose Ritonōpo naropotyā pona, oya xine aropotyā pona. Tuhke rokē oeahmarykō se exiase repe. Oewomarykō se roropa exiase repe kuratiri nohpory a typoenō ewomary samo taporiry zopikoxi. Yrome yse pyra mexiatose. ³⁵Taroino oesarykō patāpome exīko mana. Etatoko pahne, taroino jenezomopyra matose aporo. Ynara katoh pona rokē jenēko ropa matose, “Kure rokē mose tyriko, Ritonōpo. Ōmiry poe aeypyry mosero,” katoh pona rokē jenēko ropa matose, tykase Jezu eya xine.

**Kurākara kurākatopōpyry
ropa poko Jezu a**

14 Mame parixeu tapyī taka toytose Jezu otuhse, oserematohae. Moroto imehnō parixeu tō roropa kynexine. Jezu enēko tyme toh kynexine. ²Mame imep̄y toehse Jezu a, jaxiry jaohpyry, apory jaohpyry. Mokyro toehse Jezu a. Mame Jezu enēko toh kynexine. Kurākara kurākaryhtao, popyra ekarōko toh kynexine, oserematohae kurākara kurākaryke eya. ³Mame ynara tykase Jezu Moeze omihpyry poko amorepatōkomo a, parixeu tomo a roropa,

—Moeze nymerohpyry omi poe oty riry kure nae oserematohae? Kurākōkara kurākary ropa? Kurākōkara onukurākara ropa ehtopo? Oty kure nae? tykase Jezu eya xine.

—Tee, tykase rokē toto.

⁴Onezuhpyra toehse toto. Mame kurākara Jezu a tapoise. Mame tukurākase ropa eya. Mame tonyohse ropa eya. ⁵Mame ynara tykase eya xine ynororo,

—Tumūkue awahtao xine omūkurukō toepukase ahtao tuna eutary aka oserematohae anan̄pyra ropa mehtory? Arypyra, axī an̄nōko matose. Oekykō roropa ke? Tuna eutary aka toepukase ahtao oserematohae mokyro anan̄pyra roropa mehtory oserematohae ro? Arypyra, mokyro an̄nōko roropa matose axiny, tykase Jezu eya xine.

⁶Mame morara kary etaryke tyya xine,

—Tee, tykase rokē toto. Onezuhpyra ropa toehse toto.

**Imehnō motye se pyra
ehtoh poko sero**

⁷Mame imehnō tosarykō kurā menekāko toh kynexine tosarykōme, otuhtoh po. Mokaro eneryke tyya

ynara tykase Jezu eya xine, toto amorepatohme,

⁸—Pytakety autuhtoh pona toahmase awahtao xine epehtoh kurā pona porohpyra ehtoko. Otarāme okomino imehxo exikety oehnōko mana, otuhse. ⁹Mame esē mā oehnōko oya xine. Ynara āko mā oya xine, “Mose esary taro. Esyryhmako,” āko mā oya xine esemy. Mame ehxirōko matose, imep̄y pona porohnōko ropa matose etyhpyry pona myhene. ¹⁰Yrome toahmase awahtao xine otuhtoh pona, ytotoko. Mame ehpiō pona rokē oporohtoko epoehthoh pona, imākōkara esary pona. Morarame otarāme oeahmahpō oehnōko mana. Ynara āko mā oya xine, “Xiaro osehko, sē pona, epehtoh kurā pona,” āko mā oya xine. Mame kure oexirykō enēko imehnō mana emero porehme, tykase Jezu eya xine. ¹¹—Ynara exiryke, tuisamehxo oexirykohtao āmoreme xine, tuisame pyra oritor̄yko Ritonōpo mana. Yrome imehnō motye oexirykō se pyra awahtao xine tuisamehxo oritor̄yko mā Ritonōpo, tykase Jezu eya xine.

¹²Mame ynara tykase ropa Jezu toahmahpono a,

—Otuhtoh tyrise oya ahtao oepe tō rokē kara eahmako. Oekyry tō rokē kara roropa, tymōkomoke exiketō rokē kara roropa. Mokaro rokē eahmaryhtao oya emetakāmāko mā toto. Mame toahmase awahtao eya xine pake topehmase omoro, kure oehthopyry tometakāmase exiryke eya xine. ¹³Otuhtoh tyrise ahtao oya tymōkomoke pyra exiketō eahmako, kurākōkara roropa, ytoytopyra exiketō roropa te, tonurākara roropa, enara. ¹⁴Morara awahtao kure orīko mā Ritonōpo, oepehmara tokurehse ynaroro exiryke, onemetakāmara tokurehse toto exiryke roropa. Kurā ekarōko mā Ritonōpo oya. Kurākō ēsemākatohpo ropa tyya oepehmāko mā Ritonōpo, tykase Jezu eya.

Otuhtoh konōto poko sero

(Mat 22.1-10)

¹⁵ Mame morara kary etaryke tyya toiro Jezu marō ynara tykase Jezu a otuhtoh po,

—Tākye exīko mā toto Ritonōpo maro otuhtoh konōto po exiketomo, tykase ynororo.

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, imep̄y orutua otuhtoh konōto riry se toehse. Mame tuhkākō toahmase eya toto oehtohme otuhtoh pona. ¹⁷ Morarame otuhtoh konōto tō-tyhkase ahtao emero, typoetory tonyohse tyneahmatyā kohmatohme repe. Ynara tykase toto, “Ehmaropa rahkene otuhse. Otuhtoh notyhkano,” tykase toh repe.

¹⁸ —Yrome ineahmatyā ytopyra tokurehse toto, t̄ypokōke toexirykōke emero porehme. Ynara tykase toiro orutua otuhtoh aporesemyry nenyokyp̄yry a, “Arypyra, ytopyra ase. Tupito epekatyase. Jytory se ase utupi enese. Ajohpāme s̄a kyryh kara ekurehnōko ase,” tykase ynororo eya.

¹⁹ —Mame ynara tykase imep̄yny, “Ytopyra ase, ajohpāme samo. Pui epekatyase omame osetato erohketomo. Mokaro kuhse ytōko ase. Morara exiryke s̄a rokē oekahmap̄y s̄a ase,” tykase ynororo eya.

²⁰ —Mame imep̄yny a roropa, “Eropa!” tykase repe. “Arypyra, ytopyra ase. Seromaroro ypytano. Morara exiryke ytosaromepyra ase,” tykase ynororo eya.

²¹ —Mame tosemy a toytose ropa ipoetory, turuse ropa eya. Morara exiryke tohne toehse otuhtoh rihpono, tymoiipyra mokaro tokurehse exiryke. Ynara tykase ynororo typoetory a, “Axī ytoko pata poro osema tō ae. Etuarimaketō ke enehko xiaro ymoipyn̄po tō myakāme. Emero

enehko toto. Tymōkomokākara roropa enehko, ytoytopyra exiketomo, tonurākara, ātakamatyamo. Emero rokē enehko toto,” tykase ynororo typoetory a.

²² Mame aporesē omipona toytose ipoetory. Mame tooehse ropa tahtao, ynara tykase ynororo otuhtoh esemy a, “Ōmipona akene. Eneho toto. Kyryh nykā toto, etuarimaketomo. Yrome pehme pyra ro atapyī nase. Naero osa. Naero tōsemy,” tykase ipoetory eya.

²³ Mame ynara tykazomose aporesemy eya, “Ytozomoko ropa pata zomye osema tō ae imehnō enehtohme oya, pehme ytap̄yī ehtohme,” tykase ropa aporesemy typoetory a. ²⁴ “Ajohpe pyra ase. Mokā osemazuhme yneahmatyā ymaro otuhpyra ekurehnōko mā toto,” tykase ynororo, otuhtoh esemy, tykase Jezu eya xine. Mame toesyryhmase ropa ynororo parixeu tapyī tae, toto amorepaxīpo.

Tupime Jezu poetoryme ehtoh poko sero

(Mat 10.37-38)

²⁵ Mame ahno imoihme Jezu maro ytōko kynexine. Mame toeramase Jezu toto ēpataka, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

²⁶ —Ypoetoryme oexirykō se matose repe. Yrome omykō pyno oehtohkō motye pyra ypyno pyra awahtao xine, ypoetoryme exipyra ekurehnōko matose. Morararo asakō pyno, opyxiākō pyno, opoenōkō pyno, ākorōkō pyno, ooryxirykō pyno, oruikō pyno, mokaro pyno oehtohkō motye ypyno awahtao xine ypoetoryme exīko matose. Osepyno oehtohkō motye roropa ypyno awahtao xine ypoetoryme exīko matose, tykase Jezu eya xine. ²⁷ —Mame Ritonōpo zamarō poko rokē ehtoko, ypoetoryme oehtohkōme. Oorikyrykō kurūke jomipona se hkopyra awahtao

xine ypoetoryme exipyra ekurehnōko matose, tykase Jezu eya xine. ²⁸Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine,

—Tapyi kaetokō riry se awahtao xine osemazuhme osenetupuhtoko aporo tyritoh poko ipune otinerūkō waro oehtohkōme. ²⁹Osenetupuhpyra awahtao xine, otinerūkō ipune pyra ahtao, tapyi nepuru xikihmāko rokē matose. Otyhkara ekurehnōko matose. Mame onyrihpyrykō eunohnōko imehnō mana. ³⁰Ynara āko opoko xine mā toto. “To! Mokyro a tapyi tyrise zokonaka rokene. Yrome otyhkara tokurehse ynororo,” āko mā toto opoko xine oeunohtoryko mā toto. Naeroro tapyi riry se awahtao xine otinerūkō ikuhtoko aporo osemazuhme. Moro saaro ypoetoryme oexirykō se awahtao xine osenetupuhtoko aporo, “Serara hano jetuarimary zuno Jezu poetoryme jahtao?” kahtoko aporo, tykase Jezu eya xine.

³¹—Morararo mā pata esemy typoetoke exikety tuhke 10.000me ipoetory tomo, soutatu tomo. Mame imepỹ oehnōko mana eya esary pynanohse, tosaryme. Mokyro mā oehnōko tuhke typoetoke 20.000me, soutatu tomo. Mame osemazuhme aporo pata esē porohnōko mana tōsenetupuhtohme aporo orēpyra toexiry poko poremäpyra toehtohme. ³²Mame mokyro maro tōsetaparykō se pyra tahtao, typoetory tō aropōko mana moe roro ahtao, kure toto oturutohme toto maro, toto ekurematohme.

³³—Morararo, ypoetoryme oexirykō se awahtao xine, emero okyryrykō pyno pyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Sautu papyry poko popyra toehse ahtao

(Mat 5.13; Mak 9.50)

³⁴—Kure sautu mā repe. Yrome sāme pyra toehse ahtao oty katohme kure?

³⁵Arypyra, popyra mana. Tupito pona

tyrise ahtao popyra mana. Pui ety htaka roropa tyrise ahtao, morararo popyra mana ipunaka. Typahsēme rokē kure mana. (Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine, yrome opoe xine rokē oyoytorykohtao, otara exīko matou. Arypyra, typahsēme rokē matose.) Mame typanare awahtao xine etāko matose, tykase Jezu eya xine.

Kaneru tahtopōpyry poko sero

(Mat 18.12-14; 1 Pe 2.25)

15 Mame Jezu a toytose tuhke kowenu tinerū apoinanomo, pohñō maro, aomiry etary se toexirykōke. ²Morarame parixeu tomo a Jezu tykerekereemase mokaro eneryke tyya xine. Moeze omihpyry warōkomo a roropa tykerekereemase Jezu. Ynara tykase toto Jezu poko.

—Popynō se rokē mokyro nah. Imaro xine otuhnōko roropa mana, tykase toto Jezu poko. ³Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine, aosenetupuh-tohkōme typoko,

⁴—Etatoko pahne, kaneru esē mana. Mame tuhke mā kaneru, 100me mana. Mame kaneru otuenikāko mana toiro. Mame esē zupīko mana. Imehnō nomōko mana, 99mākō nomōko aporo mokyro zupitohme tyya. Toiro itatyhpyry zupīko ropa mana epyryry ropa ponāmero.

⁵Mame tonese ropa ahtao, tākye exīko ropa mana. Enehnōko ropa mana tymota po. ⁶Mame tytapyi taka tooehse ropa tahtao tope tō kohmāko mana, tyekyry tō maro roropa. Ynara āko mā eya xine ynororo, “Ene ropa jeky. Tākye sehtone jeky enetopōpyry ropa poko,” āko mā ynororo eya xine.

⁷—Etatoko pahne, toiro tyyrypyry poko aexihpyry mokyro kaneru itatyhpyry sā mana. Mame kurākō poko tākye Ritonōpo mā repe. Mame toiro popỹ tosēme Ritonōpo enetuputyryhtao, tyyrypyry turumekase ahtao roropa

eya tākye kuhse Ritonōpo exīko mana. Imarōkō roropa tākye exīko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tineru otuenikatopōpyry poko sero

⁸Mame ynara tykase ropa Jezu,

—Otarāme nohpo nae tytinerukemy. 10me itinerū nae parata risemy, typynemy, parihmākomo. Mame toiro itinerū tōtuenikase repe. Mame oty tyrise eya otarāme? Nāparina tukase eya. Tytapyī tutumehse eya tytinerū zupitohme. Kure tupise eya otyro akoko. ⁹Mame tytinerū tonese ropa tyya ahtao, tyekyry tō tykohmase tyya tope tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine, “Tākye exi ropa ynemapohpyry tonese ropa ya exiryke. Morara exiryke tākye sehtone,” tykase ynororo.

¹⁰—Ynara āko ase oya xine. Morararo Ritonōpo nenyohyā atākymāko mā toto toiro iirypyryme exikety a tyrypyry rumekary ropahātao, tykase Jezu eya xine.

Sē nase tumy rumekahpō poko

¹¹Mame tōturuse ropa Jezu eya xine aosenetupuhtohkōme Ritonōpo poko. Ynara tykase ynororo,

—Orutua kynexine tumūkie asakoro.

¹²Moraramē akomihpyry ynara tykase tumy a, “Papa,” tykase. “Jūme rokē kymōkomohtoko orihpyra ro awahātao,” tykase ynororo tumy a.

—Mame jūkomo a tymōkomory tapiakase typoenō mōkomoryme asakororo. Typyne exiketō tokarose eya xine. ¹³Moraramē tuhke pyra tōmehse ahtao tumy nekarotyā tokamose ropa imūkuru a, akomihpyry a. Tineru tapoise eya moro ehepyryme. Mame typenekehse ynororo tumy maro toexiry poko. Morara exiryke typatary poe toytose ynororo mya imep̄y pata pona. Pore toeporehkase ynororo. Moero tytinerū tahnikase eya, t̄ypenery tomo

a rokē tokarose, typenetatohtonō poko tahnikase tytinerū eya.

¹⁴—Mame okynā pyra itinerū tonahse. Morameīpo konopo toehkehse moroto. Moraramē wāto pixo morotōkō tynahkehse toto. Mokyro tynahkehse roropa tytinerukehse toexiryke.

¹⁵Morara exiryke toerohtoh tupise eya. Imep̄y poetoryme toerohpitose ynororo. Ahno eky nahpaneme toehse, poinokoimo nahpaneme. ¹⁶Mame omise toehse ipunaka. Poinokoimo napyry enapyry se toehse repe tomiryke. Yrome morotōkō anautuhmara myhē toehse.

¹⁷Moraramē ynara tōsenetupuhse ynororo, “Papa typoetoke tuhke. Tynahke roropa tuhke. Atahnikāko roropa toto napyry. Yrome ywy taro, jemiryke rokē myhē orihnōko ase,” tykase ynororo tukurohtao rokene.

¹⁸“Morara exiryke ytōko ropa ase papa esaka mya roropa. Ynara āko ase papa a, ‘Oehno ropa kē papa. Iirypyryme rokē ase oya, Ritonōpo a, enara. ¹⁹Omūkurume pyra ase otarāme, popyra jexiryke. Morara exiryke opoetoryme rokē kyriko rahkene,’ āko ase papa a,” tykase tukurohtao ynororo.

²⁰Morotoino toytose ropa ynororo tumy a ropa.

—Mame amekeino tumūkuru tonese jū a ahtao, nupunato tonese tumūkuru. Tururume toytose ynororo tumūkuru eahmase. ²¹Moraramē ynara tykase imūkuru, “Papa, oehno ropa. Iirypyryme rokē ase Ritonōpo a, oya, enara. Otarāme omūkuru kara ase, popyra jexiryke,” tykase imūkuru tumy a. “Arypyra, umūkuru ro mase,” tykase jumy eya.

²²—Mame ynara tykase jumy typoetory tomo a, “Axī umūkuru zupō enehtoko, kurano, amurutohme eya,” tykase. “Omahtao roropa ke ēmatoko emary aka. Sapatu roropa ekarotoko eya. ²³Pui mūkuru ikasetahpyry

enehtoko etapatohme, otuhtoh konōto ritohme, tākye kuehtohkōme,” tykase jumy typoetory tomo a. ²⁴“Ynara exiryke, umūkuru aorikyhyppyry sã monexiano. Mame aësemamyhyppyry sã toehse ropa nase. Itatyhyppyry sã roropa monexiano. Mame seromaroro aosenepohpyry ropa sã nase. Naeroro otuhtoh konōto yripono tākye kuehtohkōme,” tykase jumy eya. Morara tykase Jezu eya xine.

²⁵—Morarame irui kynexine, tupito po. Morarame tooehse ropa tahtao tapyi myhtokoxi, rue totase eya, waketō roropa totase eya. ²⁶Mame tumy poetory tykohmase tyya tōturupotohme, “Otara āko hkoh moxiã nae?” tykase ynororo tōturupose eya.

²⁷—Mame tozuhse eya, “Arypyra, ākorō noehno ropa. Morara exiryke pui mūkuru kurã totapapose omy a kure tooehse ropa tumūkuru exiryke,” tykase ynororo eya.

²⁸—Mame tohne toehse irui ipunaka. Tapii taka tomomyry se pyra toehse. Morarame jū toytose eya imaro tōturutohme. “Oty katohme koh omōpyra mano tapii taka? Aimo, omōko,” tykase jumy eya. ²⁹“Etako pahne papa,” tykase tumy a. “Tuhke jeimamyry taropose ya amaro jexiry poko. Opoetoryme roropa toerohse ywy. Ōmiry onymoikehyppyra roropa ase. Yrome poti mūkuru onetapara mexiasene tākye jehtohme jepe tō maro. ³⁰Yrome mokyro omūkuru kahpyry omōkomory eya pake tahnikase. Nohpo tō poko rokē tonahkase eya. Mame tooehse ropa ynororo ahtao pui mūkuru kurã totapapose oya otuhtoh ritohme ipoko. Naeroro samū, āko ase papa,” tykase imūkuru tumy a.

³¹—Mame ynara tykase jū eya, “Aimo, etako pahne. Ymaro mase jūme. Mame ymōkomory omōkomoryme mana, emero porehme. ³²Yrome ākorony aorikyhyppyry sã monexiano amerehme. Mame aësemamyhyppyry

ropa sã noehno ropa. Itatyhyppyry sã roropa monexiano. Mame seromaroro aosenepohpyry ropa sã nase. Naeroro otuhtoh konōto yripono tākye kuehtohkōme,” tykase jumy eya. Morara tykase Jezu eya xine.

Mōkomo erase tuaro ehtopōpyry poko sero

16 Mame ynara tykase ropa Jezu typoetory tomo a,

—Tymōkomokē kynexine. Typoetoke kynexine roropa ynororo. Mame typoetory tyrise eya tymōkomory eraseme. Yrome tosē enekunohnōko kynexine. Itinerū apoiko kynexine tytinerūme. Mame imehnomo a turuse ropa esemy. Ynara tykase toto eya, “Opoetory reh oenekunohnōko mahna,” tykase toto. ²Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya, “Otara āko hkoh opoko toh nahe. Ymōkomory ahnikary poko oya? Ymōkomory eraseme pyra exīko ropa mase. Naeroro ymōkomory papē ikurākako enepotohme ya, emero porehme, oytotohme ropa,” tykase tymōkomokemy typoetory a. “ÿ,” tykase ynororo. Mame toytose ropa ynororo.

³—Mame toemynyhmase ipoetory yronomyryme tukurohtao. Ynara tykase ynororo tyya rokene, “Jesē poetoryme pyra exīko ase. Naeroro otara exīko hano taroino? Oty pokohxo ke erohnōko hano taroino? Jemary ke jerokuru waro pyra ase. Imehnomo a tineru ekaropory poko ihxip̄yke roropa ase. ⁴Ynara āko ase topeke jehtohme toerohtohke pyra jahtao, tytapyikō taka jahmatohme roropa eya xine,” tykase ynororo tyya rokene.

⁵—Mame tosē mōkomory apoihpōkō tykohmase tyya onepehmara ro exike-tomo. Ynara tykase ynororo osemazupu

a, “Otātōh jesē mōkomory oemahpo nahe?” tykase eya.

⁶—“100me tāpoo nae ase tōsē aitopo, oriu,” tykase eya. Mame ynara tykase mōkomo erase eya, “Seny, apapeny. Oporohko aporo. 50me tāpooome rokē imeroko,” tykase ynororo eya, zokonaka rokē tyripose.

⁷—Mame imepyny a roropa ynara tykase ynororo, “Otātōh jesē mōkomory nahe owino?” tykase. “Miime saku nae ase tiriiku rokene,” tykase eya. Mame ynara tykase mōkomo erase eya, “Ynara imeroko apapē pokona, 800me rokē imeroko,” tykase ynororo eya.

⁸—Mame zae pyra aehtopōpyry waro toehse esemy. Osenekunohpopyra toehse. Ynara tykase ynororo typoetory a, “To, orēpyrahxo reh mahse opyno sã mokaro ehtohme. Zae pyra mase repe. Yrome tuaro mase,” tykase typoetory a. Moro poko tōturukehxīpo eya xine, ynara tykase ropa Jezu,

—Ritonōpo onenetupuhpynō orēpyrahxo t̄ypokonopyrykō poko tuarohxo mā toto. Ritonōpo poetory tō tuaro hkopyra sã mā toto t̄ypokonopyrykō poko te, Ritonōpo enetuputyry poko tyya xine, enara.

⁹Ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Omōkomorykō ke imehnō akorehmatoko oepekōme toto ehtohme Ritonōpo waro toto ehtohme roropa. Mame toorihse awahtao xine osepor̄yko ropa matose imaro xine, jūmāme Ritonōpo esao, tykase Jezu eya xine.

¹⁰—Zae rokē awahtao xine mōkomo pitiko eraseme awahtao xine, morararo matose zae ro matose tuhkā poko eraseme toehse awahtao xine. Morararo zae pyra awahtao xine tuhke pyra mōkomo eraseme awahtao xine, zae pyra ro matose exiko tuhkākō poko eraseme toehse awahtao xine.

¹¹Morararo tineru poko zae pyra awahtao xine sero nono po, ahnikāko

rokē matose. Imeīpo kurā onekaropyra Ritonōpo oya xine mana. ¹²Tomeseke pyra awahtao xine imep̄y mōkomory poko, oya xine mōkomo onekaropyra mā Ritonōpo omōkomorykōme.

¹³—Asakoro tosēke exiry tupime mana. Ynara exiryke, toirō pyno awahtao xine imep̄y se hkopyra exiko matose mokyro pokoino. Mokyro maro oerokurukōke imep̄y maro oerokurukō se pyra roropa exiko matose. Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine tyorō onyripyra matose oesēkōme, Ritonōpo poetoryme oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Jezu namorepatopōpyry

(*Mat 11.12-13; 5.31-32; Mak 10.11-12*)

¹⁴Mame parixeu tomo a Jezu omiry totase. Mōkomo satokō ynaroro, tineru roropa se ynaroro. Naeroro Jezu typoihtose eya xine. ¹⁵Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine,

—Amarokō kure oexirykō enepōko matose imehnomo a repe. Yrome Ritonōpo oeneter̄yko okurohtao xine mana. Onyriyākō kure oya xine mā repe. Yrome Ritonōpo a popyra mana.

¹⁶—Pake kuekyrykō ekepyã toytoytose Moeze nymerohpyry poe. Uru-tonōpo tō omi poe roropa toytoytose toto. Moromeīpo João, ahno ēpurihkane toehse. Mame ynara tykase João, “Emero ahno esēme exiko mā Ritonōpo,” tykase João. Seromaroro morararo Ritonōpo omiry ekaronanō moro poko mā ekarōko. Tuhke ahno moro poko mā etāko toto. Ritonōpo riry se toto tosēkōme.

¹⁷—Moeze nymerohpyry kure ro mana. Moromeīpo otarāme kapu enahnōko mana. Sero nono enahnōko ropa mā otarāme. Yrome Moeze nymerohpyry onenahkapopyra mana, zae rokē exiryke Ritonōpo poe.

18—Mame orutua tyytyy rumekaryhtao imep̄y nohpo maro toehtohme, iirypyryme exiko mana imep̄y nohpo poko exiryke. Popyra Ritonōpo a mana. Morararo tynio rumekahpō maro ipytaryhtao iirypyryme exiko mana imep̄y pyty poko toexiryke, tykase Jezu eya xine.

Sero Razaru ehtopōpyry poko tymōkomokē maro

19 Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Tymōkomoke exikety kynexine tupoke kurā ke. Tyynehxo exikety zupō kynexine. Itamura me tohke kurā ke kynexine roropa, tōkuke roropa.

20 Mame imep̄y moroto roropa kynexine tymōkomokēkara, esety Razaru. Orukoimohpe kynexine ynororo. Ēmepyry pune Razaru anarokehpyra imehnō kynexine tymōkomokē tapyī pota taka. 21 Tymōkomokē napyry akumuru se rokē kynexine, tynapyryme. Mame erukoimory tometomese kaikuxi tomo a. Toetuarimase ynororo pitiko rokē pyra. 22 Mame mokyro tymōkomokēkara toorihse. Aparāo pūtokoxi zuzenu tarose Ritonōpo nenyohyamo a, otuhtoh konōto pona kapu aka. Morarame tymōkomokē toorihse roropa. Ekepyry tonēse nono aka jekyr̄pyamo a. Zuzenu toytose popynō esaka etuarimatoh pona. 23 Mame samū tykase ynororo myhene, pop̄no esao tahtao. Mame kakoxi tōsenuhmase ynororo ahtao, moero Aparāo tonese eya, Razaru roropa tonese, Aparāo maro. 24 Mokaro eneryke tyya opore tykohtase ynororo, “Tam, Aparāo, nupunato kueneko myhene. Razaru enehpoko xiaro ya. Tuna enehpoko eya ajohpāme samo ypotapihpyry piuka āko nase apoto ke,” tykase ynororo.

25—Mame Aparāo a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya, “Kuku, oehpōpyry poko enetupuhko. Orihpyra ro awah-tao itamura me mōkomo kurā tapoise oya. Yrome Razaru aryryra, ehtomase myhē rokene. Ixihpyryme toehtoh rokē tapoise eya. Yrome seromaroro taro nase ymaro atākyemāko. Māpyra mase etuarimāko seromaroro. 26 Oya xine ytotoh pyra nase, jakaname konōto. Morara exiryke oya xine ytopyra mā tarōkomo. Morararo tarona oehpyra matose,” tykase Aparāo eya.

27—Mame ynara tykase tymōkomokem̄ypo Aparāo a, “Ÿ, Tam, ajohpāme sã Razaru enyohko papa tapyī taka. 28 Moroto mā jakorō tomo, 5me orihpyra ro mā toto. Toto zurupoko Razaru a oehpyra toto ehtohme tarona etuarimatoh pona,” tykase tymōkomokem̄ypo eya.

29—Mame ynara tykase Aparāo, “Ākorō tō Moeze nymerohpyry nae. Ritonōpo poe urutōkō omihpyry nae roropa mā toto, ituarōtatohkōme. Ah mokaro omihpyry etā toto, ākorō tomo,” tykase Aparāo eya.

30—“Aryryra, Tam. Onetara mā toto. Yrome imep̄y tōsemākaposē ropa ahtao orihxīpo, mame mokyro toytose ahtao eya xine axī tyyrypyhpyrykō rumekāko mā toto,” tykase ynororo Aparāo a.

31—Mame ynara tykase Aparāo, “Aryryra. Moeze tō omihpyry omipona pyra toto ahtao, Ritonōpo poe urutōkō omihpyry omipona pyra roropa toto ahtao, morararo mā toto turuse tahtao xine ēsemākaphpyry ropa a. Aomipona pyra toto exiry mana,” tykase Aparāo eya, tykase Jezu eya xine. Enara.

Iirypyrymākō poko

(Mat 18.6-7,21-22; Mak 9.42)

17 Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Iiryryryme ripotōkō nae. Enahp̄yme mā toto. Yrome mokyro, iiryryryme imehnō rihpō wānohnōko Ritonōpo mana yronymyryme. ²Kurehxo eya exiry topu konōto tymyhse ahtao ipymyry pokona inerymapotohme zue aka, popyra mā exīko eya imep̄y iiryryryme tyripose ahtao eya. Jenetupuhnanō iiryryryme tyripose ahtao eya. Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana ipunaka. ³Tuaro ehtoko!

—Ākorōkō tyryryryry poko amaro toehse ahtao zurutoko tuaro aehtohme. Mame tyryryryry rumekary se tahtao, “Popyra akene amaro,” karyhtao eya, ynara kahtoko eya, “Ŷ, oorypyry a wenikehnōko ase rahkene,” kahtoko eya. ⁴Morarama tyryryryry poko ropa ehxīpo aytory ropahtao oya xine 7me, moro ěmepyr̄yae ro, “Popyra ase iiryryryryme amaro,” karyhtao eya ynara kahtoko rokē eya, “Ŷ, oty kara, Ritonōpo rokē ikorokāko mana. Wenikehnōko ase taroino moro poko,” kahtoko rokē eya, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo enetuputyry poko

⁵Mame ynara tykase 12mākō Jezu a,
—Yna akorehmako yronymyrymehxo Ritonōpo enetupuhtohme yna a, tykase toto.

⁶Ynara tykase esēkō eya xine,
—Ritonōpo omiry enetuputyryhtao oya xine pitiko rokē repe, onekaropohpyrykō ekarōko Ritonōpo mana. Ynara karyhtao oya xine sero oroxi panō a, “Otoutko omity maro tuna konōto kuaka atarykata ropa,” karyhtao oya xine, ōmipona xine otoūiko mana, tykase Jezu eya xine.

Sero Ritonōpo poetoryme ehtoh poko

⁷—Otara āko typoetokā typoetory a erohkehxīpo tooehse ropa ahtao tapyi taka? Otarāme ipoetory itupi poko

toerohse. Otarāme kaneru tō nahpary poko toerohse. Mame tapyi taka tooehse ahtao otara āko hna typoetory a? “Otuhkose aporo!” āko nah eya? Arypyra. ⁸Ynara āko rokē eya, “Joh tyriko aporo. Tahnose ahtao enehko ya wyi maro,” āko mana. “Eukuru enehko roropa,” āko mana. “Tōtuhkehse jahtao otuhnōko mase. Eukuru ěnōko, enara,” āko mā eya. ⁹“Kure mase,” karahme s̄a typoetokā typoetory a. ¹⁰Morararo matose. Ritonōpo omipona emero tyrise oya xine ahtao, ynara kahtoko eya, “Opoetoryme rokē ase. Mōpāme rokē ōmipona exiasene,” kahtoko. Epyrypara ehtoko kure oehtopōpyrykō poko, tykase Jezu eya xine.

Sē nase 10me ipū imotatyā poko

¹¹Mame Jerusarē pona Jezu yto-ryhtao, Samaria ehpiuroko toytose ynororo, Karirea ehpiuroko, enara. ¹²Mame pata pitiko pona toeporehkase ahtao tōseporyse Jezu ipū imotatyā maro, 10me. Amekeino rokē tōsenuhmase toto torukoimorykohxike. ¹³Mame Jezu tykohmase tyya xine. Ynara tykase toto,

—Nupunato yna eneko myhene, tykase toto.

¹⁴Ynara tykase Jezu eya xine,
—Ŷ, nupunato oenetyryko ase. Ytotoko Ritonōpo maro oturuketomo a. Oseneopotatoko eya xine, okurākatopōpyrykō enetupuhtohme eya xine, tykase Jezu ipū imotatyamo a.

Morarama toytorykohtao, kure toehse ropa toto, ipū imoimotahpyry pyra. ¹⁵Mame toekurākary ropa eneryke tyya, toirō toeramase ropa Jezu a.

—Kure Ritonōpo mana, tykase ynororo opore. ¹⁶Jezu ěpataka typorohse ynororo nono pona,

—Kure mase, tykase ynororo Jezu a, kure toehse ropa toexiryke. Samariapō

kynexine ynororo. ¹⁷ Mame ynara tykase Jezu,

—10me orutua kō tukurākase ropa. Otokoh mokaro nahe, 9mākohmo? tykase Jezu eya.

¹⁸—Mose rokē, juteukara rokē noehnō ropa, “Kure mase Ritonōpo,” kase, tykase Jezu. ¹⁹ Mame ynara tykase ynororo ipū imotahpyrŷpyry a,

—Owōko. Ytoko ropa. Ritonōpo eneutputyryke oya tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya.

Tuisa konōtome Ritonōpo ehtoh poko

(*Mat 24.23-28,37-41*)

²⁰ Ynara tykase parixeu tō Jezu a,

—Otātahtao Kuesēkōme toexiry enepōko Ritonōpo nah? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine,

—Kuesēkōme Ritonōpo ehtoh osenepyra mana. ²¹ Morara exiryke ynara kara imehnō mana, “Enetoko ke moro yro,” kara mā toto. “Yrorohxo rukuh moro,” kara roropa mā toto, tuisame Ritonōpo ehtoh okurohtao xine exiryke, tykase Jezu eya xine.

²² Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Okynā pixo Kapu ae Ayhtohpyry enery se exīko matose yronomyryme. Yrome onenepyra matose. ²³ Morarame ynara āko imehnō mā repe ypoko, “Moroto Kapu ae Ayhtohpyry mana,” āko reh mā toto. “Taro mana,” āko roropa imehnō mana. Yrome morara karyhtao oya xine aomipona xine pyra ehtoko.

²⁴ Saereh āko mā nenenehkane, xixi tūtatah wino xixi porohtoh pona. Moro sā mā Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana. Emero enēko exino mana.

²⁵ Yrome osemazuhme aporo osanume exīko ynororo mana. Etuarimāko itamurume mana. Mame tosēkōme ise pyra roropa exīko seromatokō mana. ²⁶ Pakatokō ehtopōpyry sā Noe orihpyra ahtao ro, moro sā exiko tarōkō mana,

Kapu ae Ayhtohpyry oehsasaka ropa ahtao. ²⁷ Tōtukurukō poko rokē toh kynexine, eukuru enyry poko roropa. Typytarykō poko toh kynexine, tyniotarykō poko roropa kanawaka Noe tō otyriry ponāmero. Morarame tuna kumary ke tyneryse toto, emero porehme. ²⁸ Moro saaro kynexine Ro ehtopōpyry roropa. Tōtukurukō poko rokē toh kynexine. Eukuru enyry poko roropa toh kynexine. Tōsepekatyrykō poko, mōkomo ekamory poko roropa toh kynexine. Tupito pomory poko, tapyi amory poko roropa toh kynexine. ²⁹ Morara kynexine Ro ehtopōpyry pake. Morotoino Ro toesyryhmase ahtao, apoto toepukase kapu ae sautu panō maro moropōkō zahkatohme emero. ³⁰ Moro saaro exīko mā seropōkomo Kapu ae Ayhtohpyry oehthoh ropa toehse ahtao, tykase Jezu.

³¹—Morara ahtao tapyi mypatarānao awahtao xine tapyi taka omōpyra ehtoko omōkomorykō poko. Morararo tupito po awahtao xine eramara ropa ehtoko atapyīkō taka omōkomorykō poko. ³² Ro pytŷpyry ehtopōpyry poko wenikehpyra ehtoko. (Toeramary se ropa kynexine ynororo repe tunurumekahpyry pona ropa repe. Mame topume tanyhtase ynororo. Sautume roropa toehse.) ³³ Morarame tōsepynanopyry poko exiketō orihnōko mā toto. Yrome Ritonōpo omipona exiketō ēsemānōko ropa mā toto. ³⁴ Etatoko pahne, joeypyry ropahthao koko ahtao, asakoro orutua kō nyhnōko tynyhtohkō po. Mame toiro arōko mā Ritonōpo. Tōmipona exikety rokē arōko mana. Imarō nomōko mana. ³⁵ Morararo asakoro nohpo tō erohketō ahtao, tonahsē riry poko toto erokuruhtao toiro arōko Ritonōpo mana. Imarō nomōko mana. ³⁶ Asakoro orutua kō tupito po ahtao, toiro arōko mā Ritonōpo. Imarō nomōko mana, tykase Jezu eya xine.

³⁷ Morarame ynara tykase ipoetory tō Jezu a,

—Otoko morara exīko nahe? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine,

—Imotahpyry ahtao, morotona ayra tōkehko oximōnōko mana, tykase Jezu eya xine. (Morararo Ritonōpo oehnōko mana iirypyrymākō wānohse.)

Terekatu a pytȳpo ytotopōpyry poko

18 Mame typoetory tō tamorepase Jezu a toto osenetupuhtohme tō-tururukō poko Ritonōpo maro. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ritonōpo maro oturukehpyra ehtoko. Penekehpyra ehtoko otururukō poko Ritonōpo a, tykase ynororo eya xine.

²—Etatoko pahne, terekatu kynexine pata konōto po, zae pyra exikety. Ritonōpo omipona pyra exikety kynexine. Imehnō pyno pyra roropa kynexine.

³ Morarame moro pata po pytȳpo kynexine aosanumase morotōkomo. Kokoro rokē ytosene oturuse terekatu a takorehmatohme repe. Ynara tykase ynororo eya, “Kuakorehmako ajohpāme samo. Josanumary imȳpoko,” tykase pytȳpo terekatu a.

⁴—Osemazuhme pytȳpo akorehmary se pyra terekatu kynexine repe. Yrome kokoro rokē toytose pytȳpo oturuse. Mame okynā ahtao ynara tykase ynororo tyya rokene, “Ritonōpo zuno pyra ase. Imehnō pyno pyra ase roropa repe.

⁵ Yrome jerekohmaryke pytȳpo a, akorehmāko ase. Imȳpōko ase tahxime jerekohmaryino, yporemākaporyino roropa eya,” tykase ynororo tukurohta, tykase Jezu eya xine.

⁶ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Mokyro terekatu omihpyry metatou? Zae pyra kynexine. Nohpo akorehmary se pyra. Yrome imeīpo takorehmase. ⁷ Mokyro motye kuhse

mā Ritonōpo. Tynymenekatyā omiry etāko mana. Toto mȳpōko roropa mana kokoro rokē toto otururu ke tyya, pakeimo, koko, enara. Ekurehpyra mana typoetory akorehmary poko. ⁸ Axī toto mȳpōko mana. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry oepiry ropahtao oty enēko na taro nono po. Tōmipona exiketō tuhke enēko nah? Arypyra otarāme.

Parixeu ehtopōpyry poko kowenu tinerū pokerohkety maro

⁹ Morarame, “Kure ase, imehnō sā pyra,” kananō amorepary se toehse Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine, aosenetupuhtohkōme,

¹⁰—Orutua kō toytose asakoro, oturuse Ritonōpo maro oturutoh taka. Toiro parixeu kynexine. Imaro kowenu tinerū poko erohkety kynexine.

¹¹ Mame towōse xikihme parixeu toiroro tōturutohme Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo, “Kure mase, Ritonōpo, yamene se pyra jexiryke. Ajohpe pyra ase. Nohpo tō poko pyra roropa ase, imehnō iirypyrymākō sā pyra ase. Mose kowenu tinerū poko erohkety iirypyryme mana. Tākye ase isā pyra jexiryke. ¹² Toitoinē otuhpyra ase jotururuke oya. Emero ynapoihpyry apiakāko ase, omame porehme ahtao, toiro ekarotohme oya,” tykase parixeu, epyrypāko kure toexiry poko.

¹³—Mame mokyro, kowenu tinerū poko erohkety ameke rokē toexikihmase Ritonōpo maro oturutohme. Kakoxi osenuhmara kynexine Ritonōpo ēpataka, popyra toexiry enetuputyryke tyya. Toepurotōtōmase ynororo toemynyhmaryke. Ynara tykase ynororo, “Ritonōpo, iirypyryme rokē ase, nupunato kueneko myhene,” tykase ynororo.

¹⁴—Etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. —Mokyro rypyry rokē tykorokase Ritonōpo a tōsekarose exiryke eya.

Yrome parixeu rypyry onykorokara toehse Ritonōpo. Ynara exiryke, “Kurehxo ywy, imehnō sā pyra,” kananō poremäkapōko Ritonōpo mana. Yrome, “Popyra ase,” kananō kurākāko rokē Ritonōpo mana. Orēpyra tyriko roropa mana, tykase Jezu eya xine.

Sero kure poetohti riry poko Jezu a

(Mat 19.13-15; Mak 10.13-16)

¹⁵Morarame typoenōkō tonehse jēkomo a, jūkomo a roropa Jezu a, onao ro exiketomo, toto apoitohme eya, kure toto ripotohme Ritonōpo a. Mame mokaro eneryke tyya xine, ynara tykase Jezu poetyry tomo,

—Oty kase moehtou Jezu erekohmase totaehse ro ahtao? Ytotoko ropa, tykase toto. ¹⁶Yrome Jezu a poetohti tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo typoetyry tomo a,

—Ah poetohti noehno ya, tooepyrykō se toexirykōke oehnōko mā toto. Toto anaropopyra ropa ehtoko ywinoino. Axī Ritonōpo enetupuhnōko mā toto tosēkōme, poetohtime ro toexirykōke.

¹⁷Etatoko pahne, Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine poetohti a Ritonōpo enetuputyry saaro, omōnōko matose Ritonōpo esaka. Māpyra onenetupuhpyra awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka, tykase Jezu eya xine.

Tymōkomoke aexihpyry poko sero

(Mat 19.16-30; Mak 10.17-31)

¹⁸Morarame juteu tamuxiry tooehse Jezu a oturupose. Ynara tykase ynororo,

—Amorepatō kurā mase. Naeroro oturupōko ase oya. Oty rīko ha Ritonōpo maro jehtohme jūme, toorihse jahtao? tykase ynororo Jezu a.

¹⁹Ynara tykase Jezu eya,

—Oty katoh, “Kurā mase,” myka ya? Kurākō nymyry pyra taro nase. Ritonōpo rokē mā kure. ²⁰Inymeropohpyry Moeze a moro waro mase. “Imehnō nohpo

poko pyra ehtoko te, imehnō oneta-para ehtoko te, ematonara ehtoko te, onekunohto pyra ehtoko, kure omykō tyritoko te, asakō roropa kure tyritoko,” katoh waro mase, tykase Jezu eya.

²¹Mame ynara tykase ynororo Jezu a, —Moinoro poetome jehtopōpyry poe ro emero Moeze omihpyry tymoise ya, tykase.

²²Mame morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya,

—Toiro ise ro mase. Omōkomory emero ekamoko, tineru apoitohme oya. Mame otinerū ekaroko tymōkomokākara a, etuarimaketomo a, enara. Morara tyrise oya ahtao tymōkomoke exīko mase Ritonōpo esao kapu ao. Moromeīpo osehko ropa ya ymaro oytotohme, ypoetyryme oehtohme, tykase Jezu eya. ²³Yrome morara kary etaryke tyya, “Teh,” tykase ynororo. Toemynyhmase yronymyryme tymōkomoke itamurume toexiryke.

²⁴Mame aemynyhmary eneryke tyya ynara tykase Jezu,

—Tupime kuhse tymōkomokamo a Ritonōpo enetuputyry tosēkōme.

²⁵Kameru kawaru sā konōto. Jawi eutary pitiko kuhse. Jawi eutary aka kameru omōpyra mana. Moro saaro tymōkomokā omōpyra mā toto Ritonōpo esaka tosēkōme Ritonōpo onyripyra toexirykōke, tykase Jezu.

²⁶Ynara tykase aomiry etananomo,

—Morara ahtao otara Ritonōpo esaka omōnōko ynanah, jūme imaro yna ehtohme? tykase toto, tōturupose Jezu a.

²⁷—Ŷ, āmoreme xine ro osepynanohsaromepyra matose. Yrome Ritonōpo opynanopyrykō waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸Mame ynara tykase Peturu,

—Etako pahne, yna tapyī tō turumekase yna a amaro yna ytotohme, tykase.

²⁹—Ÿ, tykase Jezu eya xine, —tuaro ehtoko. Atapyikō rumekaryhtao oya xine te, opyxiäkomo te, äkorō tomo, omykomo te, opoenōkō roropa, mokaro rumekaryhtao oya xine oesëkōme Ritonōpo enetuputyryke oya xine, ³⁰mokarohne motye apoiko ropa matose sero nono po ro. Mame imeipo orihpýme exiko roropa matose jümáme, tykase Jezu eya xine.

Toorikyry poko Jezu oturutopõpyry sero

(Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)

³¹Mame Jezu a imoihmäkohtae ty-poetory tō tykohmase tyya 12mākomo, tōturutohme toto maro. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Etatoko pahne, ytōko sytatose Jerusarē pona. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ryhmäko mā toto. Ritonōpo poe urutōkō nymerohpyryae ro, ihtomäko mā toto. Katopõpyryae ro emero exiko mā seromaroro.

³²Jekarōko mā toto juteutōkara a. Ypoihtōko mokaro mana. Yhtomäko roropa mā toto. Ypona ituh äko mā toto.

³³Ypiypipohnōko mā toto. Moromeipo jetapāko toh mā rahkene. Yrome oseruao tōmehse ahtao ēsemänōko ropa ase, tykase Jezu.

³⁴Yrome morara katopõpyry onenepuhpyra Jezu poetory tō kynexine. Jarao pyra Jezu nurutatoh kynexine eya xine. Ihtomary poko onenetupuhpyra toh kynexine.

Sero tonurëkara kuräkatopõpyry poko

(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)

³⁵Morarama Jezu ytoryhtao Jeriko pona, moro osema tao tonurëkara kynexine, kohrame osema ehpio. Tineru eraximary poko kynexine repe. ³⁶Mame tuhkäkō ytory etaryhtao tōturupose ynororo,

—Oty kase hkoh imoihmäkō ytōko nae? tykase.

³⁷—Mokyro Jezu Nazarepō okuroko ytōko mana, tykase toto eya.

³⁸Morara kary etaryke tyya tykohtapitose tonurëkara,

—Jezu, Tawi parýpyry, nupunato myhë kueneko, tykase ynororo.

³⁹Osemazuhme imynyhpäkapory se ytoketō kynexine repe,

—Ajojohpe pyra exiko. Mynyhme exiko, tykase toto eya. Yrome jamihme-hxo tykohtase ynororo,

—Tawi parýpyry, ypyno exiko! tykase ynororo.

⁴⁰Mame totypohse Jezu osema tao morara kary etaryke tyya.

—Moky enehatatoko ya, tykase. Ameke pyra toehse tonurëkara ahtao, ynara tykase Jezu eya,

⁴¹—Oty se hma ya? tykase eya.

—Josenuhmary se ropa ase, tykase ynororo.

⁴²Ynara tykase Jezu eya,

—Osenuhmako ropa. Tonetupuhse jexiryke oya tukuräkase ropa mase, tykase.

⁴³Axī tōsenuhmapitose ropa ynororo. Mame Jezu tokahmase eya, kure Ritonōpo ekarōko tonure ropa toehse toexiryke. Mame moro eneryke tyya xine, imoihmäkomo a roropa kure Ritonōpo tokarose.

—Kure kuhse Ritonōpo mana, tykase toto.

Jezu maro Zakeu ehtopõpyry poko

19 Mame Jeriko pona toytose Jezu. Pata rānakuroko ytōko kynexine. ²Mame moro pata po kowenu tinerü poko erohkety kynexine, orutua, esety Zakeu. Tytinerukë kynexine ynororo. Kowenu tinerü poko erohketō tuisaryme roropa kynexine. ³Mame Jezu enery se toehse ynororo repe. Yrome onesaromepyra kynexine,

ahno imoihme exiryke, kae pyra pixo toexiryke. ⁴Morara exiryke Jezu onenepyra tokurehse toexiryke, osemæ osemazuhme toytose ynororo tururume, Jezu wapõmase. Wewe pona tõnuhse ynororo, Jezu enetohme tyya aepyryhtao. ⁵Morarame wewe zopikoxi tooehse Jezu ahtao kakoxi tõsenuhmase ynororo Zakeu enetohme tyya. Ynara tykase ynororo Zakeu a,

—Zakeu, oyhtoko axiny. Atapyĩ taka jytory se ase, tykase Jezu eya.

⁶Morara kary etaryke tyya, axi tyhtose ropa. Täkye toehse ynororo tomioryrke Jezu a. Mame tytapyĩ taka toytose Jezu maro. ⁷Morarame Zakeu maro Jezu eneryke tyya xine tykerekeremase imoihmäkomo a. Ynara tykase toto os-eya rokene,

—Oty katoh omato maro ytõko mose nae? tykase toto.

⁸Mame towõse xikihme Zakeu tytapyĩ tao. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Etako pahne, yrypyry rumekary se ase. Ymõkomory apiakãko ase, ekarotohme tymõkomokãkara a. Pake imehnõ tinerü ematonanopyasene. Yrome seromaroro ynematonanopyhy-
pyry motye ekarõko ropa ase eya xine, asasakoropane ekarõko ropa ase eya xine, tykase Zakeu Jezu a.

⁹Morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya,

—Seroæ Ritonõpo opynanohno. Imükurume mexino. Aparão paryme nymyry mase. ¹⁰Morara exiryke Kapu æ Ayhtohpyry tooehse tarona, iiryprymãkõ menekase, toto pynanohtohme, tykase Jezu Zakeu a.

**Typoetory tomo a uuru
ekarotopõpyryĩme
toto ehtohme ipoko**

(Mat 25.14-30)

¹¹Mame Jezu omiry etãko imoihmãkõ kynexine, Zakeu a autururu etãko.

Mame, “Axĩ tuisa konõtome Ritonõpo osenepõko mana,” tykase toh repe, moe pyra Jerusarẽ toehse exiryke. ¹²Mokaro osenetuputyry waro toehse Jezu. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine toto osenetupuhtohme,

—Pata esẽ kynexine. Pata tamuru pona toytory se kynexine, moẽ pona, tuisamehxo toehse tahtao tooehtohme ropa, tosaka ropa. ¹³Mame ytosasaka tahtao typoetory tõ tykohmase tyya 10mãkomo. Tytinerü tokarose toitoine eya xine uuru risemy. Toiro ahtao toiro tokarose eya xine ipoko erohtohme. Ynara tykase ynororo eya xine, “Sero tineru ke ikuhko, itamurumehxo apoitohme ytinerũme, joepyry ropa ponãmero,” tykase eya xine. Mame toytose rahkene.

¹⁴—Morarame imehnõ ipataõkõ tosẽkõme ise pyra toh kynexine. Zehno toh kynexine. Ahno tonyohse eya xine ïkapo, ynara katohme, “Mose se pyra ynanase yna esẽme,” katohme repe.

¹⁵—Morarame pata tamuru esẽme imehxo toehse ynororo. Moromeĩpo toytose ropa ynororo tosaka ropa. Mame typoetory tõ tykohmase tyya, tytinerü apoihpõkomo 10mãkomo. “Otãto ytinerü tomãse nae, ypoetory tõ emahpo,” tykase tyya rokene. ¹⁶Mame osemazupu tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Seny, onekarohpyry tomãse jemahpo. Toiro kynexine uuru risemy. 10me apoiase ropa,” tykase ynororo eya.

¹⁷—“Emese kure mase,” tykase esemy eya. “Kure mase ypoetoryme. Tymoise oya jexiryke pitiko rokẽ ynekarohpyry poko itamurumehxo ekarõko ase oya. 10me pata esẽme oriko ase,” tykase eya esemy.

¹⁸—Morarame ïkapo roropa tooehse imepyny. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Onekarohpyry ke uuru risẽ toiro, tuhkehxo apoiase omame etone uuru risemy,” tykase ynororo eya.

¹⁹—Ynara tykase esemy eya, “Kure omame etone pata esēme orīko ase,” tykase.

²⁰—Mame imep̄ȳ tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Seny, onekarohpyry ro uuru risemy. Tukurākase ya kamisa muahtaka.

²¹Ouno jexiryke onemyase, tykaripāse oexiryke, jamihme ōmiry exiryke. Onyrihpyry kara apoiko mase, anarykahpyry kara epery apoiko roropa mase,” tykase ynororo eya.

²²—Ynara tykase esē eya, “Popyra mase. Ōmihpyryae ro orīko ase pohnō esaka. Juaro mase. Jamihme jomiry exiry waro. Ynyrihpyry kara apoiry ya waro roropa mase. Ynarykahpyry kara epery apoiry ya waro roropa mase. ²³Morara exiryke oty katoh ytinerū onekaropyra mexihne tineru poko erohketō esemy a. Morara ahtao ytinerū tomāse exiry repe,” tykase eya esemy.

²⁴—Mame ynara tykase tymyhtōkomo a, “Uuru apoitoko mose wino ekarotohme mokyro a, 10me uuru esemy a,” tykase.

²⁵—Ynara tykase toto eya, “Yrome nae ynororo 10me,” tykase toto.

²⁶—“Etatoko pahne,” tykase esēkomo. “Itamurume nae exikety ahtao itamurumehxo eya ekarōko imehnō mana. Yrome arypyra exiketyme ahtao ikyryry akoīpyry puxihkāko ropa imehnō mana ewinoino. ²⁷Mame seromaroro moxiā yzehnotokomo, tosēkōme jexiry satokōkara, enehko toto xiaro ya. Etapatoko toto yneneryme,” tykase esēkomo, tykase Jezu eya xine.

Jezu ytotoṗopyry poko Jerusarē pona
(*Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Jo 12.12-19*)

²⁸Morarame Jezu tōtūrukehse. Mame tymarōkō esemazupurume toytose Jerusarē pona. ²⁹Mame Pehpaje pata moe pyra ahtao Petania pata moe pyra roropa kynexine. Moroto typorohse

Jezu ypy Oriwera myhtokoxi. Mame typoetory asakoro tonyohse eya osemazuhme toto ytotohme. ³⁰Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ytotoko mō pata pona. Mame pata pona oytorykohtao, jumētu mūkuru enēko matose tymyhse, ahno anaropitopyny. Mokyro imyhpokatoko enehtohme xiaro. ³¹Mame ynara karyhtao imehnomo a, “Oty katohme imyhpokāko matou?” karyhtao oya xine, ynara kahtoko eya xine, “Tuisa ise kynako,” kahtoko.

³²Mame inenyoyhtyā toytose. Emero tonese eya xine, Jezu nekarotopopyryae ro. ³³Mame jumētu mūkuru t̄ypokase eya xine ahtao, ynara tykase esē tomo,

—Oty katohme yna eky myhpokāko matou? tykase toto.

³⁴—Ÿ, yna esē ise kynako, tykase toto.

—Ÿ, arotoko, tykase eya xine ynororo.

³⁵Mame Jezu a tonehse eya xine. Mame tupōkō tyrise eya xine jumētu mūkuru mypatarānaka. Epona Jezu tyrise eya xine rahkene. ³⁶Mame aytorykohtao tupōkō tyrise eya xine osema taka eporo Jezu ytotohme, tuisamehxo Jezu enetuputyryke tyya xine.

³⁷Morarame Jerusarē ameke pyra toehse ahtao ypy Oriwera poe osema yhtoryhtao imoihmākō ynara tykapitose,

—Kure mase Ritonōpo, tykase. Tātākyemase toto. Opre toremiase toto Ritonōpo nyrihpyry eneryke tyya xine.

³⁸—Kure yna tuisaryme tyriko, Ritonōpo. Kuesēkō omi poe aepyhpyry ynororo. Torētyke pyra ehtoko, kapuaōkomo. Kure rokē Ritonōpo syritone, tykase toto.

³⁹Mame tōtūrusse parixeu tomo Jezu a. Imoihmākō maro toh kynexine. Ynara tykase toto,

—Tamuxi, opoetory tō imynyhpākapoko, tykase toto Jezu a.

⁴⁰Mame Jezu a tozuhse toto,

—Etatoko pahne, mynyhme moxiã toehse ahtao, axĩ topu tõ jomikary, tykase ynororo eya xine.

**Jezu xitatopõpyry poko
Jerusarëpõkõ poko**

⁴¹Mame ameke pyra Jerusarë toehse ahtao pata tonese Jezu a. Eneyrke tyxıtase epõkõ poko, tuhkäkõ Jerusarëpõkõ Ritonõpo omipona pyra exiryke. ⁴²Ynara tykase ynororo toemynyhmaryme,

—Jerusarëpõkomo, jenehpoase Ritonõpo oya xine kure oripotohkõme repe. Moro poko otuarõtanohporykõ se ase repe. Yrome jomiry etary se pyra matose. Morara exiryke ekurehnõko rokẽ matose. ⁴³Imeïpo ozehnotokõ oehnõko oya xine mana. Oesarykõ apurũko mã toto. Nono rĩko toh mana oesarykõ zomye kaetokohxo tũtara oehtohkõme, osemæ ytopyra oehtohkõme roropa, epara oehtohkõme. ⁴⁴Tuhke ozehnotokõ exĩko mana õmye xine. Oryhmatorỹko mã toto. Oesaõkõ ryhmãko roropa mã toto emero porehme atapyĩtaõkõ maro. Oesarykõ pahnõko mã toto. Topu risẽme tapyi ahtao, topu pahnõko roropa mã toto. Oya xine jenehpoase Ritonõpo repe, typoko ourutohkõme repe. Yrome yse pyra matose. Morara exiryke oryhmatorỹko mã toto. Osepynanohpyra matose emero porehme, tykase Jezu Jerusarëpõkõ poko.

“Ritonõpo maro oturutoh sero,” katopõpyry Jezu a

(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Jo 2.13-22)

⁴⁵Mame Ritonõpo maro oturutoh taka toytose Jezu. Tomõse tahtao tokykõ ekanonanõ tutũtanohpõse ropa eya moro tae. ⁴⁶Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ynara mã Ritonõpo nymeropohpyry. “Ytapyĩ ymaro oturutoh moro.” Yrome omato tõ otonëtohme tyrise oya xine mana, omato esaryme, tykase Jezu eya xine.

⁴⁷Mame kokoro rokẽ morotaõkõ tamorepase Jezu a, Ritonõpo maro oturutoh tao. Mame Jezu zehno toehse Ritonõpo maro oturuketomo, juteu tõ tamuxiry tõ roropa. Moeze omihpyry warõkõ roropa Jezu zehno toehse. Mame Jezu etapary se toehse toh, repe. ⁴⁸Yrome Jezu omiry etary se imoihmãkõ exiryke, onetapara toehse toh aporo.

“Onoky omi poe urutõme mah?” katopõpyryjuteu tomo a

(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)

20 Morarame Ritonõpo maro oturutoh tao Jezu kynexine, morotaõkõ amorepãko Ritonõpo omiry kurã poko. Mame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ toehse eya Moeze omihpyry warõkõ maro, tamuximãkõ maro.

²Ynara tykase toh eya,

—Onoky omi poe moxiã amorepãko mah? tykase toto. —Onoky omi poe mokaro maropoase ropa sero tapyi tahe, tokykõ ekamonanomo? Yna zुरूko, tykase toto Jezu a.

³Ynara tozuhse toto Jezu a,

—Morararo toiro joturupory se ase oya xine. Kuezuh toko aporo. ⁴Onoky omi poe ahno tõpurihkase João a? Ritonõpo omi poe? Ahno rokẽ omi poe? Kuezuh toko, tykase Jezu eya xine.

⁵Mame oxime rokẽ tõturuse toto. Ynara tykase toto,

—O tara ãkohxo keh sytatou? “Ritonõpo omi poe João toehse,” karyhtao kyya xine ynara ãko mana, “Morara ahtao oty katohme aomiry onenetupuhpyra matou?” ãko mã kyya xine. ⁶Mãpyra, “Ahno omi poe rokẽ kynexine,” karyhtao kyya xine,

kuetapatorÿko mã imoihmãkomo, Ritonõpo omi poe urutõme João ekaroryke eya xine, tykase toto oseya rokene. ⁷Naeroro ynara tozuhse eya xine,

—Zuaro pyra ynanase. Onoky omi poe João toehse otarãme? tykase rokẽ toto Jezu a.

⁸Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Morararo ase onekaropyra ase oya xine onoky omi poe morara ãko ha, tykase Jezu eya xine.

Uwa esary esã ehtopõpyry poko

(*Mat 21.33-46; Mak 12.1-12*)

⁹Mame Jezu tõturuse typoko, toto osenetupuhtohme Ritonõpo omi poe toexiry poko. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Tutupi po uwa tarykase ahno a. Morotoino tutupi tokarose imehnomo a eraseme toto ehtohme epery apiakatohme tyya. Morotoino myã toytose ynororo. Moroto ehse. Moroto ehse. Moroto ehse. Okynã moroto ehse. ¹⁰Mame uwa epery ahpirãsasaka ahtao typoe-tory tonyohse eya tutupi pona ropa, erase zurutohme uwa epery apiakatohme. Mame ipoetory toytose morotona, pore, tupito pona. Yrome mokyro eneryhtao tyya xine typipohse eya xine. Mame tonyohse ropa rokẽ eya xine. Uwa epery anaropopyra tokurehse toto. Tomahpõke pyra taropose ropa ynororo eya xine. ¹¹Moromeïpo typoetory imepÿ tonyohse ropa uwa esemy a. “Utupi pona ytoko. Uwa epery enehta jokurume,” tykase typoetory a repe. Mame toytose ynororo. Yrome morararo mokyro typipohse roropa eya xine. Tyryhmase roropa eya xine. Mame tonyohse ropa eya xine tomahpõke pyra. ¹²Moromeïpo typoetory imepÿ tonyohse ropa esemy a. Mokyro roropa tyryhmase erase tomo a pitiko rokẽ pyra. Mame tomapose eya xine tupito poe. ¹³Mame ynara tykase

tupito esemy tyya rokene, “Otarã hxo ke hano? Otarãme umükuru nymyry enyohnõko ase. Ipyno ase ipunaka. Mame umükuru eneryhtao eya xine otarãme zuno exiko mã toto. Aomipona exiko roropa mã toto,” tykase ynororo rahkene.

¹⁴—Morarame tumükuru tonyohse eya rahkene, tutupi pona. Toytose ynororo. Mame toeporehkase, pore. Yrome mokyro eneryhtao tupito erase tomo a, ynara tykase toto oseya rokene, “Moky kuesëkö mükuru. Setapatone imõkomohpyry apoitohme kyya xine. Itupi roropa kutupikõme ehtohme,” tykase toto.

¹⁵—Mame tomase ynororo eya xine tupito poe. Morarame totapase ipunaka eya xine. Toorihse roropa ynororo, tykase Jezu eya xine.

—Morara exiryke oty rïko otarãme nae tupito esemy tutupi erase tõ maro? tykase Jezu, tõturupose. ¹⁶Arypyra, tutupi pona ytõko mana. Erase tõ etapãko mana. Mame mokaro ajoajohpãkö enahkaxïpo, imehnomo a tutupi ekarõko mana eraseme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toto,

—Ko! Morara tokoh tyrïko na Ritonõpo?

¹⁷Mokaro eneryhtao ro ynara tykase Jezu,

—Morara exiryke ynara tymerose ypoko Ritonõpo omiryne, “Moro topu turumekase tapyi rinanomo a.

‘Popyra mana,’ tykase toto oseya. Typahse roropa eya xine repe. Yrome inypapyhpyrykö tapoise ropa eya xine kurãme kuhse exiryke.

Ipoe rokẽ tapyi jamihme mana,” me tymerose Ritonõpo omiryne.

¹⁸Naeroro moro topu pona aepukahpyry osexiõko mana. Yrome moro

topu epukaryhtao ahno pona, mokyro akurihmōko mana. (Ywy topu pahsē sā rokē ase. Tuhkākō jenetuputyry se pyra. Popŷme sā jekarōko mā toto. Morara exiryke etuarimāko mā toto sero nono po. Mame sero etyhpyrypo toto enahkapōko Ritonōpo mana. Jūme etuarimaketōme exīko mā toto, tykase Jezu eya xine.)

Jezu kuhtopōpyry kowenu epehmary poko

(Mat 22.15-22; Mak 12.13-17)

¹⁹ Morara kary etaryke tyya xine, Jezu apoiry se toehse toto, Moeze omihpyry warōkomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro. Typoko xine Jezu oturuto waro toh kynexine. Naeroro Jezu ryhmarmy se toehse toto. Yrome imoihmākō kurūke anapoipyra tokurehse toto. ²⁰ Naeroro Jezu apoitoh eraximāko rokē toh kynexine. Enenanō topehmase eya xine Jezu enekunohtohme repe.

—Kure sā oturutoko imaro. Oturupoko roropa eya. Mame yronymyryme aomiry etatoko. Otarāme azahkuru ynororo mana. Otarāme kowenu kerekeremāko mana. Morara ahtao kowenatu a ekarōko sytatose. Kowenatu omi poe rokē etapāko sytatose, tykase toto Jezu poko.

²¹ Morara exiryke enenanō toytose Jezu ekahmase. Ynara tykase toto Jezu a,

—Amorepatō mase, zae rokē yna amoreparyke oya. Imehnō zuno pyra mase. Ritonōpo omiry zae ekarōko mase imehnomo a, tykase toto. Kure sā tōturuse toto eya repe.

²² —Toiro ekaropory se ynanase oya. Ynara āko romano tomo, “Otinerūkō apiakatoko ekarotohme yna tuisary konōto a, Seza a, āko toto. Yrome oty zae na oya? Yna tinerū epehmarmy Seza a?” Onepehmara yna exiry? Oty zae oya nae? tykase toto, tōturupose Jezu a. ²³ Yrome ajoajohpe toto exiry waro

Jezu kynexine. “Ukuhnōko matose,” tykase ynororo tyya rokene.

²⁴ —Tineru enepotoko ya, tykase eya xine.

—Seny, tykase toh tonepose.

Mame ynara tykase Jezu,

—Onoky ekuhtopōpyry ipoko nah? Onoky esety roropa tymerose ipoko nah? tykase, tōturupose eya xine.

Ynara tykase toto,

—Romano tuisary konōto mose, Seza, tykase toto.

²⁵ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Seza kyryry ekarotoko Seza a. Yrome Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

²⁶ Mame aomiry onezuhpyra toehse toto zae rokē exiryke. Jezu ony-hxiropyra tokurehse toto imoihmākō rānaka. Onyporemākapopyra tokurehse toto. Naeroro mynyhme rokē toehse toto tōsenuruhkarykōke.

—To! tykase rokē toto.

Aorihtyā ēsemamyry ropa poko sero

(Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)

²⁷ Morarame satuseu tō tooehse Jezu a. Juteu tō mokaro. Ynara āko mā toto azahkuru, “Aorihtyā ēsemāpyra ropa mana. Orihnōko rokene,” āko toh mā repe. Ynara tykase toto Jezu a,

²⁸ —Amorepatō mase. Etako pahne. Ynara tymerose Moeze a Ritonōpo poe, “Orutua toorihse ahtao tumūkue pyra ro ahtao, kure zakorōnŷpyry a ipytŷpyry apoiry tpytytyme, emūkuatohme, turūipyry poenōme, aorihtyā myakāme toto ehtohme,” me tymerose, tykase toto.

²⁹ —Etako pahne, 7mākō kynexine atakorōmākomo. Morarame osemazupu tpytytase. Morotoino toorihse tumūkue pyra ro tahtao. ³⁰ Mame ikaponato a turui ptytŷpyry tapoise eya tpytytyme. Mame toorihse roropa ynororo emūkuara ro tahtao. ³¹ Mame ikaponato

a turui pyt̄ypyry tapoise roropa. Toorihse roropa ynororo em̄ukuara ro tahtao roropa. Morararo 7mākomo, tum̄ukue pyra toorihse toto. ³²Mame etyhpyryme toorihse nohpo roropa, ipyt̄ypyrykomo. ³³Naeroro aorihtyā ēsemākatoh po onoky pytyme ex̄iko mokyro nohpo nae 7mākō pytyme toehse exiryke, tykase toto Jezu a.

³⁴Morarame Jezu a tozuhse toto, ynara tykase,

—Serōkō pytāko mā toto, niotāko roropa mā toto. ³⁵Yrome tyrypyrykō rumekahpōkō ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana jūme tymaro toto ehtohme. Mame pytazomopyra kapu ao toh mana. Morararo nohpo tō niotazomopyra mā toto. ³⁶Ritonōpo nenyohyt̄yā s̄a orihzomopyra ex̄iko mā toto ēsemākapotyamo. Ritonōpo poenōme mā toto, tōsemāse ropa toexirykōke orihx̄ipo. ³⁷Azahkuru matose ynara karyhtao oya xine, “Aorihtyā ēsemāpyra ropa mana, orihnōko rokē mā toto,” karyhtao oya xine azahkuru matose. Ēsemānōko ropa toh mana. Moeze a roropa tutuarōtanohpose aorihtyā ēsemamyry ropa poko. Pika zatyry poko ekaroryhtao ynara tymerose eya, “Ritonōpo Aparāo esēme mana, Izake esēme roropa, Jako esēme roropa,” tykase Moeze, mokaro poko aorihtyā poko. ³⁸Aorihtyā ekepyry esēme rokē pyra Ritonōpo mana. Isene exiketō esēme roropa mana. Morara exiryke aorihtyā ēsemamyry ropa enetupuhnōko sytatose. Ritonōpo a emero isene mā toto, tykase Jezu eya xine.

³⁹Morarame ynara tykase Moeze omihpyry warōkō Jezu a,

—Emese kure kuezuhou. Ajohpe pyra mase, tykase toto.

⁴⁰Typenekehse toto Jezu ekaropory poko orēpyra Jezu exiryke. Mynyhme rokē toehse toto.

**Ritonōpo nymenekahpyry
Tawi par̄ypyrymeehtoh poko**

(*Mat 22.41-46; Mak 12.35-37*)

⁴¹Mame ynara tykase Jezu eya xine, —Oty katohme ynara āko matou, “Tawi par̄ypyryme mā Ritonōpo nymenekahpyry,” āko matou? ⁴²Ynara tymerose exiryke Tawi a eremiatoh tymerose ahtao eya,

“Ynara tykase Ritonōpo Jesemy a, ‘Oporohko seino, japotunuru wino.

⁴³Ozehnotokō esēme or̄iko ase.

Opupuru apōme s̄a oepe tō kara r̄iko ase,’ tykase Ritonōpo,”

me tymerose Tawi a. ⁴⁴Morara exiryke, “Jesemy,” karyke Tawi a Ritonōpo nymenekahpyry poko, otara Tawi par̄ypyryme exiry? tykase Jezu eya xine.

**“Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry
warōkō poko,” katopōpyry Jezu a**

(*Mat 23.1-36; Mak 12.38-40*)

⁴⁵Ynara tykase Jezu typoetory tomo a, 12mākomo a emero toto netaryme,

⁴⁶—Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warōkō oenekunohpyra xine ehtohme. Toepyryparykō se mā toto typoko xine. Toytorykō se toh mana upo kurā ao. Pata rānao tahtao xine, “Taro mah Tam?” kary etary se toh mana. Ritonōpo maro oturutoh tao imehxo exiketō apō po rokē porohnōko mā toto. Morararo otuhtoh konōto htāo kurā rokē apoiko mā toto tosarykōme.

⁴⁷Pyt̄ypo tō mōkomory apoiko roropa mā toto tykyryrykōme, itapyikō apoiko roropa mā toto, iniokō toorihse ahtao. Mame okynā s̄a oturūko toh mā repe Ritonōpo a imehnō neneryme, “Kure moxiamo,” kary etatohme typoko xine imehnomo a. Yrome imeipo

itamurumehxo toto wānohnōko Ritonōpo mana apotoimo htaka toto pahnōko mana, tykase Jezu eya xine.

**Sero pyt̄ypo nekarohpyry
poko Ritonōpo a**

(Mak 12.41-44)

21 Morarame tōsenuhmase Jezu t̄ykakoxi. Tineru ē tonese eya kaxo konōto Ritonōpo maro oturutoh tao. Mame tytineruke exiketō tineru emāko kynexine kaxo aka tynekarorykōme Ritonōpo a, pitiko rokē pyra. Moro tonese Jezu a.
²Morarame pyt̄ypo roropa tonese eya. Tymōkomokēkara kynexine ipunaka. Tineru puhturu rokē tōmase eya kaxo aka, asakoro rokene. ³Moro eneryke tyya ynara tykase Jezu,

—Tuaro ehtoko, mose pyt̄ypo nekarohpyry mokaro nekarohpyry motye kuhse kynako. ⁴Mokaro nekarohpyry ynara kynako. Tymōkomorykō wino zokonaka rokē tokarose eya xine. Yrome tytinerū emero tokarose mose pyt̄ypo a, tykase Jezu.

Jerusarē enahkary poko

(Mat 24.1-2; Mak 13.1-2)

⁵Morarame Ritonōpo maro oturutoh poko oturūko Jezu poetory tō kynexine,

—Tapyi kurā sero. Emese kure tyrise, topu kurā ke roropa. Ahno nekarotyā ke topehmase pitiko rokē pyra, tykase toto tapyi poko. Mame ynara tykase Jezu eya xine,

⁶—Sero onenerykō pahnōko ropa imehnō mana topu risemy. Emero topu pahnōko, oxioxirehpo onyrizomopyra ehtohme, tykase Jezu eya xine.

⁷Mame ynara tykase toto eya,

—Tamuxi, otara ahtao morara exīko nae? Oty eneryke yna a enetupuhnōko ynanah, sero papyry ameke hkopyra toehse ahtao? tykase toto Jezu a.

⁸Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuaro ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme. Tuhkākō oehnōko oya xine mana, jesety ke osesehtōko toh mā repe, “Kyrixtu ase, Ritonōpo nymenekahpyry ase”, āko toh mā repe. “Oesēkō tooehse ropa mana,” āko toh mā repe. Ajohpe rokē mokaro omiry ehtoh enetupuhtoko. Toto maro pyra ehtoko. ⁹Tuhke patapōkō oxiehno exīko toh mana imep̄y patapōkō maro. Otutuōko mā toto. Yrome morohne poko etaryhtao, enaromyra ehtoko sero nono enahkary poko. Morohne exīko mā repe yrome sero nono okynahxo enahpyra ro mana, tykase Jezu eya xine.

¹⁰Ynara tykase roropa ynororo,

—Pata tamuru poe soutatu tō ytōko imep̄y pata esē poremakapose. Imoih-mākō imep̄y pona ytōko morotōkō etapase roropa. ¹¹Nono jamihme kywyh kywyh āko roropa mana. Imehnō emi-tapānōko mā toto. Enaroxitapānōko roropa mā toto. Tyrohsē konōto roropa exīko. Kapu pokona tuarōtatoh exīko. Oserehtoh roropa exīko mana.

¹²—Mame morohne exipyrary ahtao āpoitor̄yko toh mana. Ohtomator̄yko roropa mā toto. Juteu tō porohtoh taka aarotor̄yko mā toto ohxirotōhkōme oēmapotōhkōme āpuruhyry taka. Oekarotor̄yko toh mana tuisa konōto tomo a, kowenu tomo a roropa, jomipona oexirykōke. ¹³Moroto awahtao xine tuaro ehtoko. Jomiry kurā ekarotohme imehnomo a moroto matose. ¹⁴Yrome, “Oty kara,” kah-toko okurohtao xine, “Otarā āko wywy?” kara ehtoko toto ezuhtoh poko. ¹⁵Toto ezuhtoh ekarōko ase oya xine. Tuaro oritor̄yko roropa ase zae rokē ozehnotokō ezuhtohme oya xine. Oezuhpyra xine exīko toh mana. ¹⁶Mame āpuruhyry taka oemator̄yko mā toto

omykomo, asakō roropa, oruikō roropa, ākorōkō roropa, oekyrykō roropa, oepekō roropa. Ozehno xine exīko mā toto. Toitoine oetapatorȳko roropa mā toto. ¹⁷Ozehno xine exīko mā toto ymarōme oexirykōke. ¹⁸Yrome oewokōme ase. Opyno xine ase. Amaro xine exīko ase jūme. Oūsetykō epukara mana. Onemapopyra Ritonōpo ahtao epukara mana. ¹⁹Ātasamarykohtao ro poremäpyra awahtao xine, Ritonōpo kure exiry eraximaryhtao roropa oya xine, opynanohtorȳko Ritonōpo mana.

**Jerusarē enahkapory
enetuputyry poko**

(*Mat 24.15-21; Mak 13.14-19*)

²⁰—Mame soutatu tomo a Jerusarē tomyehmase ahtao, enetupuhnōko matose. Okynā pyra Jerusarē enahkary poko enetupuhnōko matose. ²¹Morara ahtao Juteapōkomo, kurehxo oeparykō ypy tō pona axiny. Jerusarēpōkomo, kurehxo otūtarykō pata poe. Pata ehpiōkomo, ytopyra ropa ehtoko pata pona. ²²Morara ahtao morotōkō wānohnōko Ritonōpo mana, tynymeropohpyryae ro. ²³Myhē matose poetoēme exiketomo, tusuhsu ke tumūkurukō ohpananō roropa. Etuarimāko matose. Etuarimāko myhene tarōkō itamurume. Opoenōkō etuarimary enēko roropa matose. Sero nonopōkō wānohnōko roropa mā Ritonōpo. ²⁴Toto etapāko imehnō mana. Typoetoryme opoenōkō apoīko roropa imehnō mana toto arotohme emero pata tō punero. Morarame Jerusarēpōkō enahkapōko Ritonōpo waro pyra exiketō mana. Ipatarykō maro toto enahkapōko mana. Mame Ritonōpo a toto tuarimakehporȳhtao, toto tuarimakehpōko mana. Enara.

**“Kapu ae Ayhtohpyry mā oehnōko
ropa,” katopōpyry Jezu a**

(*Mat 24.29-31; Mak 13.24-27*)

²⁵—Morarame tyorō sā mā exīko xixi, nuno, xirikuato roropa, tuarōtatohme, enetupuhpotohme. Mame popȳ eneryke tyya xine oserehnōko mā toto, pata tō punero, tytyrorōtase xixi tō exiryke. “Otara exīko taroino nae?” kary poko rokē mā exīko toto. Sōkane sā panaikato tuna konōto exīko. Poh āko konōto mana. Morohne zuno exīko mā toto. ²⁶Xirikuato tō tosary hnaka esyryhmāko kehko. Mame tykytyky āko mā toto. Morohne eneryke tyya xine poremānōko mā toto pata tō punero, popȳ eneryke rokē tyya xine. ²⁷Mame Kapu ae Ayhtohpyry enēko toh mana, aepyryhtao akuru htoko. Tuisamehxo oehnōko mana, tyjamitunuru maro, saereh āko roropa mana. ²⁸Morohne exipitoryhtao owōtatose xikihme. Mosenuhmatatose kakoxi opynanohnekō oehsasaka exiryke, tykase Jezu eya xine.

**Otyro zoko kutuarōtatohkōme
roropa mana**

(*Mat 24.32-35; Mak 13.28-31*)

²⁹Morarame toto osenetupuhtoh tokarose eya xine. Ynara tykase Jezu eya xine,

—Enetupuhtoko eperytakety poko, wikeira poko, emero rokē otyro zoko poko roropa. ³⁰Zary arȳtaryhtao, ikonopotary enetupuhnōko matose. ³¹Moro saaro mā serohne oryhmatopōpyrykō eneryhtao oya xine. Ynara enetupuhnōko matose, okynā pyra mā Ritonōpo emero esēme exīko. Moro enetupuhnōko matose, tykase Jezu eya xine.

³²—Etatoko pahne, seromatokō orihpyra ro exiketō enahpyra ahtao ro emero exīko ynekarohpyryae ro mana. ³³Kapu

enahnōko mana nono roropa. Yrome jomiry enahp̄yme mana, jūmāme, tykase Jezu eya xine.

**“Joeypyry ropa eraximatoko,”
katopōpyry poko Jezu a**

³⁴Mame etyhpyryme ynara tykase Jezu,

—Joeypyry ropa eraximatoko. Ōtuhtohkō poko onymotyēkara ehtoko. Ōkurukō enryr̄y poko roropa emotyēkara ehtoko. Torētyke pyra ehtoko omōkomorykō poko. Joeypyry ropa eraximatoko osenuruhkara oehtohkōme joeypyry ropahtao. ³⁵Tuenikaroro awahtao xine osenuruhkāko matose joeypyry ropa eneryke oya xine. Onokyro tomōse ahtao tapuru aka, mokyro s̄a exīko matose. Epara matose exīko, emero nonopōkomo. ³⁶Naeroro joeypyry ropa eraximatoko. Kokoro rokē oturutoko Ritonōpo maro, poremp̄pyra oehtohkōme serara tooehse ahtao. Mame ehxiropyra matose Kapu ae Ayhtohpyry ēpataka oytorykohtao, tykase Jezu eya xine.

³⁷Morarame Ritonōpo maro oturutoh tao toto amorepary poko kohmāse Jezu. Moromeīpo ytose ynororo ypy pona, Oriwera pona. ³⁸Mame ēmep̄pyryme oehse ropa ynororo Ritonōpo maro oturutoh taka, tuhkākō amorepase ropa.

**Jezu zehno exiketō
toemynyhmasē toto**

(*Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Jo 11.45-53*)

22 Mame otuhtoh konōto ameke pyra toehse, epozakuroko Ritonōpo nenyokyhpyry ytotopōpyry kuhtopo. Moro otuhtoh konōto esety Paxikoa. Esety akorō wyi porutapyn̄pome kynexine. ²Morarame Jezu etapary tupise eya xine, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry warōkomo a roropa.

Imoihmākō zuno toexirykōke onetapara toh kynexine.

Jezu ewokary se Juta ehtopōpyry

(*Mat 26.14-16; Mak 14.10-11*)

³Mame joroko tamuru tomōse Juta kurohtaka. Juta esety akorō Ixikariote kynexine. Jezu poetory tō maro kynexine repe 12mākō maro. ⁴Morarame toytose ynororo oturuse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Ritonōpo maro oturutoh erase tomo a roropa. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Jezu apoiry se awahtao xine ekarōko ase oya xine, tykase ynororo eya xine. ⁵Tākye toehse toto morara kary etaryke tyya xine.

—Ÿ, kure oepehmāko reh ynanahse, tykase toto.

⁶—Kure, tykase Juta eya xine. Morarame toytose ropa ynororo. Jezu ewokary poko tātamorepase ynororo. Tokare pyra Jezu ekarory se kynexine zuaro pyra imoihmākō ehtohme repe.

**Paxikoaē Jezu otuhtopōpyry
typoetory tō maro**

(*Mat 26.17-25; Mak 14.12-21; Jo 13.21-30*)

⁷Morarame Paxikoame toehse ahtao juteu tō mā wyi porutap̄y rokē ohnōko mā toto. Kaneru mūkuru roropa ōnōko mā toto, toipe. ⁸Morara exiryke Paxikoaē tōmehse ahtao, Peturu tō tonyohse Jezu a, Joāo maro, pata pona toto ytotohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Paxikoa otuhtoh tyritatoko, kuotuh-tohkōme, tykase ynororo eya xine.

⁹—Otoko tyriko ynanah? tykase toto.

¹⁰Ynara tykase Jezu eya xine,

—Etatoko pahne, pata pona oytorykohtao osepor̄yko matose tuna puimane maro, orutua. Mokyro ekahmatoko tapyi taka. ¹¹Mame ynara kahtoko tapyi esemy a, “Ynara āko yna amorepane oya,

‘Otoko Paxikoe otuhtoh esary nah yna otuhtohme, ypoetory tō maro?’” kah-toko eya. ¹²Mame osa konōto enepōko mā oya xine, tyarake, tytaōke, tōse apony, epehtopo, enara. Moroto kuotuh-tohkō tyritoko, tykase eya xine Jezu.

¹³Mame toytose toto. Mame emero tonese eya xine Jezu omihpyryae ro. Mame otuhtoh tyrise eya xine rahkene.

Kuesēkō otuhtopōpyry poko

(Mat 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Kor 11.23-25)

¹⁴Morarame tōsē tahnose ahtao Jezu typorohse tapō pona typoetory tō maro, 12mākō maro. ¹⁵Ynara tykase ynororo eya xine,

—Yronymyryme sero otuhtoh amaro xine jotukuru se exiase, epozakuroko Ritonōpo nenyokyhpyry ytotopōpyry poko oseahmatohme amaro xine, etuarimara ro jahtao. ¹⁶Etatoko pahne, sero otuhtoh po otuhzomopyra ase sero po amaro xine. Yrome moe Ritonōpo esao, otuhnōko ropa ase emero esēme toehse Ritonōpo ahtao, tykase Jezu toto a.

¹⁷Morarame kasana tapoise eya, uwa eukuru eny. Mame ynara tykase ynororo Ritonōpo a,

—Kure mase Ritonōpo, tykase. Mame typoetory tomo a ynara tykase ynororo,

—Sero, uwa eukuru. Ētoko, opune xine ro. ¹⁸Etatoko pahne, taroino uwa eukuru onēzomopyra ase taro. Ritonōpo emero esēme toehse ahtao rokē ěnōko ropa ase, tykase.

¹⁹Mame wyi tapoise eya. Ynara tykase,

—Kure mase Papa kapuaono, tykase. Mame wyi tytohtohkase eya, typoetory tomo a ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Sero upūme nase. Orihnōko ase oemetakākōme. Sero enapyryhtao oya xine osenetupuhtoko jorikyry poko, tykase ynororo eya xine. ²⁰Morararo

otuhkehxīpo kasana tokarose eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Sero uwa eukuru enyryhtao oya xine osenetupuhnōko matose imeīpo umunuru kuātopōpyry poko ya. Taroino oorypyrykō korokāko Ritonōpo mana umunuru ke. Sero Ritonōpo omiry kase-nato, tykase Jezu eya xine. ²¹—Naeroro osenuhmatoko. Jewokane mose, ymaro otuhnōko nase. Jekarōko mana yzehno exiketomo a. ²²Kapu ae Aythohpyry ase. Orihnōko ase Ritonōpo omihpyryae ro. Yrome mose rokē myhe jewokahpō etu-arimāko mana.

²³Morara kary etaryke tyya xine tōturu-se toto oseya rokene,

—Onokyh koh Kuesēkō ewokāko nae? tykase toto oseya rokene.

Tuisamehxo ehtoh poko sero

²⁴Morarame oseosezuhnōko Jezu poetory tō kynexine imehxo toexirykō poko, tuisamehxo se toexirykōke. ²⁵Ynara tykase Jezu eya xine,

—Seropōkō tuisary tō tōmipona imehnō riko mā toto. Morarame, “Kure matose, yna epeme matose,” kamexipory se mā toto, tōmipona xine aehtyamo a imoihmākomo a.

²⁶Yrome amarokō mokaro sā pyra matose. Tuisame sehxo awahtao xine imehnō maro atakorōme sā ehtoko. Toto omipona roropa ehtoko. Toto esēme se awahtao xine akorehmatoko toto. ²⁷Onoky tuisamehxo oya xine nae? Otuhkety? Tōsē rine? Mokyro otuhkety tuisamehxo mana. Yrome ywy amaro xine jahtao tōsē rine sā ase, ākorehmanekōme.

²⁸—Morarame urumekara mexiatose jetuarimaryhtao. ²⁹Naeroro Ritonōpo tuisame jyritopōpyry saaro tuisame oritorỹko roropa ase ymaro tuisame oehtohkōme. ³⁰Morarame emero esēme toehse jahtao ymaro otuhnōko matose Ritonōpo esao. Mame ymaro tuisa apō

pona porohnōko matose sero nonopōkō apiakatohme. Ritonōpo omipona pyra exiketomo a ynara āko matose, “iiryppyryme matose Ritonōpo a,” āko matose. Yrome aomipona exiketomo a, “iiryppyryme pyra matose Ritonōpo a,” āko matose. Morara āko roropa matose lzyraeu mūkuru tō pakomotyamo a.

Peturu maro Jezu oturutopōpyry poko sero

(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Jo 13.36-38)

³¹—Ximāo, tykase Jezu Ximāo Peturu a. —Etako pahne! Ynara tykase sã joroko tamuru opoko, “Ximāo kuhnōko ase iiryppyryme aehtohme,” tykase sã repe, jurumekapory se toexiryke oya. “Ikuhko toto, ypoetory tō emero,” ase eya repe. ³²Yrome opoko oturuase Papa kapuaō maro jenetupuhkehpyra oehtohme. Mame ya tooehse ropa awah-
tao moxiã ākorō tō ijamihtanohko ropa, yronymyryme jenetupuhtohme eya xine, tykase Jezu eya.

³³Ynara tykase Peturu eya, —Yna esēme mase. Orumekara ase. Opyno exikehpyra roropa ase jūme. Āpuruhpyry taka aaroryhtao, amaro ytōko ase āpuruhpyry taka. Totapase awah-
tao eya xine jorikyry se ase amaro, tykase Peturu Jezu a, repe.

³⁴—Etako pahne Peturu, kuratiri etararo ahtao seroae, “Jezu waro pyra ase! Jezu waro pyra ase!” āko mase oseruao, tykase Jezu eya.

Pakara arory poko, tineru eny, tapema, enara

³⁵Mame ynara tykase Jezu 12mākomo a,

—Osemazuhme oenyokyrykohtao ya tineru anaropyra mexiatose. Saku te, sã-taja roropa anaropyra mexiatose. Oty se ro mexiatose etuarimara oehtohkōme?

—Arypyra, tykase toto.

³⁶—Yrome seromaroro etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. —Tineru ě nae awah-
tao xine, saku roropa, arotatoko amaro xine. Tapema nae ahtao arotatoko. Arypyra ahtao, oupōkō ekamotoko tapema epekahtohme, tykase Jezu eya xine. ³⁷—Etatoko pahne, ynara katopōpyry zae mana. Ypoko ynara tymerose Ritonōpo omiryryme pake, “Popy sã mokyro riko pohnō mana,” me tymerose. Morara katopōpyry anamonohpyra mana, tykase Jezu eya xine.

³⁸Ynara tykase Jezu a ipoetory tomo, —Eneko ke. Seny, asakoro tapema, tykase toto.

—Epo mana, tykase rokē Jezu eya xine.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro

(Mat 26.36-46; Mak 14.32-42)

³⁹Morotoino pata poe toytose ynororo ppy pona, Oriwera pona. Toipe Jezu ppy Oriwera pona ytosene oturuse Tummy maro. Mame imaro toytose ipoe-
tory tomo. ⁴⁰Moraramame morotona toeporehkase tahtao xine ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Oturutoko Ritonōpo a oorypyrykō poko oripopyra xine joroko tamuru ehtohme, tykase.

⁴¹Morotoino toytose ynororo myahme sã pitiko toiroro toehtohme. Tosekumuru po typorohse tōturutohme Tummy a. ⁴²Ynara tykase ynororo,

—Papa kapuaono, ypynanopyry waro mase, orihpyra jehtohme. Jorikyry se pyra ase. Zuaro mase. Yrome ōmipona se rokē ase. Naeroro jorikyry se awah-
tao, oty kara ase, tykase Jezu Tummy a. ⁴³Mame Ritonōpo nenyokyhpyry kapu ae tyhtose Jezu jamihtanohtohme. ⁴⁴Moraramame samū tykase Jezu tukurohtao.

Yronymyrymehxo tōturuse Ritonōpo a ynororo. Munume tonākutase ynororo

toemynyhmaryke. Pitah tykase enākuru nono pona.

⁴⁵Mame tōturukehxīpo, towōse ropa ynororo xikihme. Typoetory tomo a toytose ynororo. Nyhnōko toh kynexine toemynyhmarykōke. ⁴⁶Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty katohme nyhnōko matou? Apakatoko ropa sahxo ty! Oturutoko roropa Ritonōpo a, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Sē nase Jezu apoitōpōpyry poko

(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Jo 18.3-11)

⁴⁷Morarame autururuhtao ro, tuhkākō tooehse morotona. Juta tooehse esemazupurukōme Jezu enepotohme eya xine. 12mākō maronōpo Juta kynexine. Mame Jezu a toytose ynororo eahmase repe. ⁴⁸Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Juta, Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Oty katoh jeahmāko mah jewokatohme rokene? Yzehnotokomo a jenepotohme rokē mase, tykase. Onezuhpyra Juta toehse.

⁴⁹Morarame tosēkō apoiry waro toehse tahtao xine ynara tykase Jezu a ipoetory tomo,

—Moxiā akohnōko ynanah? tykase toto. ⁵⁰Mame tytapemā ke imep̄y takohse Jezu poetory a, toiro. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto typanasahkase eya.

⁵¹—Epo hnae, tykase Jezu eya xine. Mame ipanary tapose eya. Kure totyhse ropa axiny.

⁵²Mame ynara tykase Jezu Juta marōkomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Ritonōpo maro oturutoh erase tō maro, tamuximākō maro roropa,

—Oty kase moehtou? Japoiry se mexitou omato apoiry samo? Tytapemake matose, tykaparuke

roropa. ⁵³Kokoro rokē amaro xine exiase Ritonōpo maro oturutoh tao. Moro tao jahtao japoipyra mexiatose. Sero kohmamyryae rokē japoiko matose tykohmāse exiryke. Iiryryrymākō esē oesēkōme mana, joroko tamuru. Oesēkōme aexiryke aomipona matose, tykase Jezu eya xine.

**“Jezu waro pyra ase,”
katōpōpyry Peturu a**

(Mat 26.57-58,69-75; Mak 14.53-54,66-72; Jo 18.12-18,25-27)

⁵⁴Mame Jezu tapoise eya xine rahkene. Tarose roropa eya xine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tapyī taka. Ameke rokē Peturu a tokahmase toto. ⁵⁵Mame apoto tukase kynexine tapyi myhto, apuruhpyry rānao. Moro apoto zomye kohrame toehse toto. Peturu roropa toto maro kohrame toehse. ⁵⁶Mame apoto pūto Peturu tonese nohpo a. Ynara tykase ynororo,

—Mose roropa Jezu maro nexiase, tykase.

⁵⁷—Atahmākara exiko. Mokyro waro pyra ase, tykase Peturu eya.

⁵⁸Moromeīpo orutua a tonese Peturu.

—Omoro mase Jezu poetoryme roropa, tykase ynororo eya.

—Arypyra, ywy kara. Ipoetoryme pyra ase, tykase Peturu.

⁵⁹Morarame okynā pitiko ahtao imep̄y roropa orēpyra tōturuse Peturu maro.

—Ajohpe pyra. Jezu maronōpome mase, Karireapōme oexiryke, tykase.

⁶⁰Yrome ynara tykase Peturu,

—Otara āko mahno? Zuaro pyra reh ahse, tykase Peturu eya.

Mame autururuhtao ro kuratiri totase eya. ⁶¹Mame toeramase Jezu. T̄ykakoxi tōsenuhmase. Peturu tonese eya. Mame tosē omihpyry poko wenikehpyra toehse Peturu, “Kuratiri etara ro ahtao seroae, ‘Mose waro pyra ase. Mose

waro pyra ase, äko mase oseruao,” katopöpyry poko wenikehpyra toehse. ⁶²Mame moro tae tutütase ropa Peturu. Itamurume tyhxitapäse ynororo tömihpyry poko, “Jezu waro pyra ase. Epeme pyra ase,” katopöpyry poko tyya. Mame tyxitase ynororo yronymyryme.

Jezu pipohtopöpyry apoihpökomo a
(*Mat 26.59-66; Mak 14.65*)

⁶³Mame Jezu tounohse apoihpökomo a. Typipohse roropa eya xine. ⁶⁴Mame kamisa ke töpuruse eya xine. Typipohse roropa eya xine.

—Onoky opipohnöko nae? Kaxiko, tykase toto, atahmäkäko. ⁶⁵Xihpyryme aomirykō toehse. Iirypyryme töturuse toto eya.

Jezu ehtopöpyry juteu tamuxiry tō ēpataka

(*Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Jo 18.19-24*)

⁶⁶Mame tömehse ahtao, juteu tō tamuxiry tō töximöse, Ritonöpo maro oturuketō tuisary tō maro, Moeze omihpyry poko amorepatökō maro. Mame Jezu tarose oximōtoh taka. ⁶⁷Ynara tykase toto,

—Kaxiko yna a. Ritonöpo nymenekahpyryme mahno? tykase toto.

Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—“ÿ ynoro ase,” karyhtao ya, “Ajohpe mase,” äko rokē matose ya. ⁶⁸Mame oya xine joturuporyhtao, jezuhpyra roropa mehtory. ⁶⁹Yrome taroino Kapu ae Ayhtohpyry porohnöko mana Ritonöpo apotunuru wino. Emero motye jamihme Ritonöpo omiry mana. Jomiry roropa isaaro jamihme mana, tykase Jezu eya xine.

⁷⁰—Morara ahtao Ritonöpo mükurume mahno? tykase toto, töturupose.

—Zae matose jenetupuhnöko. Ywy ase, tykase Jezu.

⁷¹—Epo hnae! tykase toto. —Imepÿ ihxirone se pyra sytatose. Kyya xine ro aomiry totase. Morara nykä ynororo kynetarykōme, tykase toto.

Jezu arotopöpyry Pirato a

(*Mat 27.1-2,11-14; Mak 15.1-5; Jo 18.28-38*)

23 Morarame oximömäkō towöse ropa. Jezu tarose eya xine Pirato a ekarotohme. ²Mame Jezu tyhxirose eya xine. Ynara tykase toto,

—Mose yna ekyry enekunohnöko mana. Azahkuru toto amorepäko mana. Ynara nase, “Tineru onekaropyra ehtoko sero pata tamuru esemy a, Seza a,” nase mosero, tykase toto ajohpe rokene. “Ritonöpo nymenekahpyryme ase, oesëköme ase,” nase roropa ynororo, tykase toto Pirato a. ³Mame ynara tykase Pirato Jezu a,

—Juteu tō tuisary mahno? tykase.

—ÿ, ywy ase, tykase Jezu.

⁴Morarame ynara tykase Pirato Ritonöpo maro oturuketō tuisary tomo a, tuhkäkomo a roropa,

—Mose hxirory se pyra ase azahkuru pyra exiryke ya, tykase.

⁵Yrome orëpyrahxo ynara tykase toto eya,

—Azahkuru opoetory tō amorepäko mā mosero, tykase toto ajohpe rokene. —Karirea po imoihmäkō tamorepapi-tose eya, kutuisarykō omipona pyra toto ehtohme, Seza omipona pyra toto ehtohme. Seromaroro tarona tooehse rahkene. Azahkuru ro toto amorepase tooehse ynororo tarona.

Jezu arotopöpyry Erote ēpataka

⁶Morara kary etaryke tyya ynara tykase Pirato,

—Karireapoh mosehro? tykase, tokaropose eya xine.

⁷Mame Erote nonorypō Jezu exiry waro toehse Pirato ahtao Jezu tony-

ohse eya Erote a, Jerusarē pona Erote tooehse exiryke. ⁸Mame Jezu tarose eya xine Erote a. Mame Jezu eneryke tyya tākye toehse Erote. Moinoro Jezu enery se kynexine, ipoko totase exiryke. Ijamtunuru enery se ynororo. Kurākara kurākary ropa enery se ynororo repe. ⁹Tuhke töturupose ynororo Jezu a repe. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo. ¹⁰Mame Jezu tyhxirose Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry warōkomo a roropa. ¹¹Mame Jezu tounohse Erote tomo a, soutatu tō maro. Tātahmākase ipoko roropa toto. Mame tuisa konōto zupō ke sā tupohtose eya xine. Mame Jezu taropose ropa eya xine Pirato a ropa. ¹²Moro ěmepryrae ro ossepeme toehse Pirato Erote maro. Osemazuhme aporo, oxiehno toh kynexine.

**Aorihmatohme Jezu
ekarotopōpyry Pirato a**

*(Mat 27.15-26; Mak
15.6-15; Jo 18.39-19.16)*

¹³Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō tykohmapose Pirato a, juteu tō tuisary tō roropa, oximōme oturutohme. ¹⁴Ynara tykase ynororo eya xine,

—Mose menehtou ya. Imoihmākō enekunohnōko mana, mykatou ya. Morohne poko ekaropō eya onetarykōme. Iirypyryme pyra mana ya. Ipoko oturutopōpyrykō poko pyra nexiase. ¹⁵Erote roropa onyhxiropyra kynako. Morara exiryke xiaro ropa tonehpose ropa ynororo. Azahkuru pyra exiryke anaorihmapopyra ase ipunaka. Ya aorihmapory zae pyra mana. ¹⁶Morara exiryke ipipohpōko rokē ase aporo. Mame arōpōko ropa ase tosaka aytotohme, tykase Pirato repe.

¹⁷⁻¹⁸Yrome imoihmākō tykohtase opore. Ynara tykase toto,

—Arypyra! Etapapoko! Parapa rokē itūtanohpoko ropa, tykase toto. (Toipe

kynexine kowenu omi poe otuhtoh konōto ahtao rokē toirō āpuruhpyrytaō tūtanohtose rokē Pirato, tosaka aytotohme ropa.)

¹⁹Parapa tapuruse kynexine oxiehno imehnō riryke eya, kowenu esemy myakāmary se exiryke. Imehnō totapase roropa eya.

²⁰Mame Jezu myhpokary se toehse Pirato repe. Naeroro töturuse imoihmākomo a. ²¹Yrome orēpyra tozuhse toto a. Ynara tykase toto,

—Wewe pokona rokē exixihmapoko! Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto opore tōmitase toto.

²²—Oty katohme morara āko matou? Otara tykase ynororo oya xine? Iirypyryme pyra nase ya, totapasēme pyra. Ipipohkehxiōpō soutatu tomo a arōpōko ropa ase aytotohme ropa esaka, tykase Pirato. Moro saaro töturuse ropa ynororo oseruao.

²³Yrome opore tōmitase toto imoihmākomo. Ynara tykase toto,

—Wewe pokona exixihmapoko, tykase rokē toto. Morara exiryke orēpyra imoihmākō omiry exiryke,

—Amarokohko, tykase Pirato, otuhparo toto exiryke. ²⁴—Amarokō omi poe mose exixihmapōko ase, tykase Pirato imoihmākomo a. ²⁵Mame mokyro ipenehpyrykō tutūtanohtose ropa eya. Mokyro imoihmākō oxietū anŷpohpō kynexine kowenu tuisary myakāmatoh poko. Ahno etapahpō roropa kynexine ynororo. Imoihmākō omi poe mokyro tutūtanohtose āpuruhpyry tae tosaka aytotohme ropa. Jezu rokē tokarose eya soutatu tomo a exixihmapotohme eya xine.

Jezu exixihmatopōpyry wewe pokona

*(Mat 27.32-44; Mak
15.21-32; Jo 19.17-27)*

²⁶Morotoino Jezu tarose eya xine. Mame toytorykohtao tōseporyse toto

imep̄y maro. Esety Ximāo kynexine. Xirenep̄o mokyro kynexine. Ytōko kynexine pata pona repe tupito poe. Mame mokyro tapoise toto a. Wewe taropose eya xine, Jezu exixihmatopo. Mame tarose eya Jezu mykapo.

²⁷Mame tuhke toh kynexine Jezu ekahmāko. Nohpo tō roropa kynexine xitāko, Jezu hnamōko toytorykohtao.

²⁸Mame Jezu toeramase tōturutohme eya xine. Nuh tykase ynororo. Ynara tykase eya xine,

—Xihxi tomo, Jerusarēpōkomo, opoko xine rokē oxitatoko. Ypoko xitara ehtoko. Opoenōkō poko roropa oxitatoko. Oty katohme? Arypyra. ²⁹Etatoko pahne! Moromeīpo etuarimāko matose. Ynara āko matose, “Ohkato nohpo tomo emūkuapitopyra ahtao, poetoēme exipitopyra ahtao roropa. Ohkato mā tusuhsuke exipitopyra exiketō roropa,” āko matose. Oty katohme? Arypyra. Tupime opoenōkō etuarimāry eneryke oya xine.

³⁰Morara ahtao tuhkākō toorikyry se exīko mā toto toetuarimārykōke. Ynara āko mā toto ypy tomo a, “Yna pona epukatoko yna etapatohme. Yna zonētoko yna enahkatohme,” āko mā toto ypy tomo a repe. ³¹Morara āko mā toto seromaroro, tupito zatyry samo akohsenā wewe zatyry samo. Orihkone wewe ahtao ro zahpyrahme sã tupito mana. Imeīpo, wewe toorihse ahtao itamurumehxo zahnōko mana. Moro sã mā tarōkō exīko imeīpo, tykase Jezu xitaketomo a.

³²Mame kowenu omipona pyra aehtyã tarose eya xine, asakoro, Jezu maro exixihmatohme. ³³Mame ypy pona toeporehkase toto ahtao, Jezu toxixihmase eya xine wewe risē pokona. Moro ypy esety Opuhpōpo kynexine. Mokaro roropa toxixihmapose eya xine omato komo kowenu omipona pyra aehtyamo. Toiro

Jezu apotunuru wino kynexine, toiro ipoozery wino roropa kynexine.

³⁴Mame ynara tykase Jezu Ritonōpo a toxixihmaponanō poko,

—Papa, moxiã onuãnohpyra exiko yryhmatopōpyry epehpyryme. Tuaro pyra rokē mā toto tynyrirykō poko, tykase ynororo.

Mame Jezu zuponỹpyry tapoise eya xine tupōkōme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine.

³⁵Mame tuhkākō totyophse tōsenuhmatohkōme. Mame Jezu tounohse eya xine, juteu tō tuisary tomo a. Ynara tykase toto,

—Imehnō typynanohse eya. Seromaroro osepynanohnōko roropa mana Kyrixtime tahtao, Ritonōpo nymenekahpyryme tahtao, tykase toto tounohse eya xine.

³⁶Mame soutatu tomo a roropa tounohse. Toytose toto eya kaxiri panō ke aohpatohme, jehnahpyry ke.

³⁷Ynara tykase toto eya,

—Juteu tuisaryme awahtao, osepynanohko, tykase soutatu tō Jezu a.

³⁸Mame ynara tymerose pape kynexine, “Mose, juteu tō tuisary.” Enara tymerose kynexine kyreku omiryae te, ratī omiryae roropa, epereu omiryae, enara. Mame tyrise Jezu epozakoxi emero neneryme.

³⁹Mame toiro omato a exixihmahpyry a roropa Jezu tounohse. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ritonōpo nymenekahpyryme awahtao osepynanohko. Oyhtoko ropa moro poe, yna roropa touko ropa, tykase ynororo eya.

⁴⁰Yrome morara kary etaryke tyya ynara tykase imepyny exixihmahtozōpyry,

—Ritonōpo zuno pyra hma? Oxisã ky-moro toxixihmapose mose maro. ⁴¹Zae tuãnohse sytase kyyrypyry epehpyryme.

Yrome mose tyyrypyhpyke pyra mana, tykase eya.

⁴²Mame Jezu a ynara tykase ynororo, —Ypoko wenikehpyra exiko Jezu, tuisame toehse awahtao, tykase ynororo eya.

⁴³Ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, seroae ro ymaro exiko mase pata kurā po, tykase Jezu eya.

Sē nase Jezu orih̄topōpyry poko

(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Jo 19.28-30)

⁴⁴Mame kynyarumane tāxiahtao oky-nahxo. Xixi tywykahme ahtao tōmehse ropa. ⁴⁵Mame Ritonōpo esary apuru toexihkase, Ritonōpo maro oturutoh tao. Kamisa risē toexihkase irānakuroko.

⁴⁶Mame opore Jezu tōturuse Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo,

—Papa, kueneko. Orihnōko ase ōmi poe. Oya juzenu ekarōko ase, tykase ynororo.

Morara kaxīpo sa rokē toorihse ynororo. ⁴⁷Mame Jezu orih̄topōpyry eneryke tyya soutatu tō esē ynara tykase,

—To! Kure mase Ritonōpo. Imehnō motye kuhse mase, tykase. —Mose kure nexiase ipunaka. Tyyrypyhpyke pyra nexiase, tykase ynororo.

⁴⁸Morarame Jezu orih̄xīpo, exixihmary enehpōkō toytose ropa tosaka xine. Toepurotōtōmase toto toytorykō ropah̄tao, samū karyke tukurohtao xine.

⁴⁹Mame imaronōpo tō ameke rokē osenuhmāko toh kynexine. Nohpo tō roropa, Karirea poe Jezu ekahmahpōkomo, amekeino rokē osenuhmāko ro-ropa toh kynexine.

Jezu zonētopōpyry sero

(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Jo 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Morarame Joze toytose Pirato a. Arimateapō Joze kynexine juteu

patarypono. Orutua kurā kynexine, zae exikety roropa. Tuisame Ritonōpo ehtoh eraximāko kynexine. Juteu tō tuisaryme ynororo kynexine. Tuisamākō maro toerohse roropa ynororo kynexine. Yrome toto maro atae pyra kynexine. Imehnō emero Jezu exixihmapory se kynexine. Yrome Jezu exixihmapory se pyra kynexine ynororo. ⁵²Mame toytose ynororo Pirato a Jezu ekepyry ekaropose.

—Jezu ekepyry ouxi wewe poe, tykase ynororo eya.

—Ÿ, touta ropa, tykase eya Pirato. Mame toytose ynororo rahkene touse ropa. ⁵³Mame typorohkase eya. Mame kamisa ke tyōtose. Topu oramāka Jezu ekepyry tōmase eya. Moro aka imep̄y ekepyry zonēpitopyra kynexine. ⁵⁴Sextafeirae morara toehse. Kohmāsasaka kynexine. 6 orame toehse ahtao oserematohpō toehse kynexine juteu tomo a.

⁵⁵Mame nohpo tō Jezu maro aehtyā Karirea poe Joze maro toytose zonētoh enese. Jezu ekepyry tonese roropa eya xine moro ao. ⁵⁶Mame toytose ropa toto tapyi taka ropa ixtaratu tōkehko zoximase Jezu ekepyry pona tyritohme imeīpo.

Mame tōseremase toto oserematohae Moeze omihpyryme ro.

Jezu ěsemātopōpyry ropa poko

(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Jo 20.1-10)

24 Morarame nomikome tōmehse ahtao pakeimo nohpo tō toytose ropa zonētopōpyry pona. Tynyrihpyrykō typoxinē tarose eya xine Jezu ekepyry popatohme tyya xine. Mame toeporehkase toto Jezu zonētopōpyry pona. ²Mame zonētopōpyry apuru topu tisyryhmase tonese eya xine. ³Naeroro tomōse toto. Yrome tosēkō Jezu ekepyry onenepyra tokurehse toto.

⁴—Otarah koh nexiase? tykase toto osey a rokene. Mame tuaro pyra toto ahtao ro, mōtoino rokē asakoro orutua kō tōsenepose eya xine. Zupōkō karimutume kynexine. Saereh āko sā kynexine. ⁵Tōserehse toto mokaro eneryke tyya xine. Tupueh tykase toto nono pokoxi. Mame ynara tykase mokaro eya xine,

—Oty katoh aēsemamyhyry ropa zupīko matohu zonētopōpyry ao? tykase toto. ⁶—Taro pyra mana. Tōsemāse ropa mana. Aomihpyry poko wenikehpyra ehtoko. Karirea poro tahtao ynara nase ynororo onetarykōme, ⁷“Ritonōpo poe Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mā toto iirypyrymākomo a. Wewe pokona exixihmāko mā toto. Morarame ēsemānōko ropa mana oseruao tōmehse ahtao,” nase ynororo oya xine, tykase toto eya xine.

⁸Mame moro poko tuaroh tykase toto Jezu omihpyry poko. ⁹Zonētopōpyry poe toytose ropa toto. Emero tynenehpyrykō poko tokarose eya xine 11mākomo a, imarōkomo a roropa. ¹⁰Maria Matarena a turuse toto emero, Joana a roropa, Maria a roropa Tiaku eny a. Imehnō nohpo tomo a roropa Jezu poetory tō turuse tynenehpyrykō poko. ¹¹Yrome,

—Ajohpe matose, tykase rokē toto, zae aomirykō ehtoh onenetupuhpyra toexirykōke. ¹²Mame Peturu towōse. Tururume toytose ynororo zonētopōpyry pona. Toeporehkase tahtao tupueh tykase zaka tōsenuhmatohme. Kamisāpo karimutumā rokē tonese eya, Jezu pyra. Morotoino toytose ropa tosaka. Tynenehpyry poko toemynyhmase ynororo yronomyryme.

—Otara toehse Jezu ekepyry nae? tykase ynororo tyya rokene.

Sē nase Emausopōkō poko

(Mak 16.12-13)

¹³Mame moro ēmepyyrae ro Jezu potory asakoro ytōko kynexine Emauso

pata esemary ae. Emauso Jerusarē poe moe exiry 10 kirometurume kynexine. ¹⁴Oturūko toh kynexine tynenehpyrykō poko, tynetahpyrykō poko roropa. ¹⁵Mame autururukohtao ro Jezu toytose eya xine toto maro toytotohme. ¹⁶Enēko ro toh kynexine repe, ahnome rokē ekarōko toh kynexine, imehnōme rokene. ¹⁷Ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty poko oturūko matou? Oseosezuhnōko oytorykōme? tykase ynororo eya xine. Emytykō akye pyra kynexine.

Mame totypohse toto, toemynyhmarykōke. ¹⁸Mame Kereopa a Jezu tozuhse. Ynara tykase ynororo,

—Ko! Jerusarēpōkō emero zuaro senohne ehtopōpyry poko. Otarāme omoro rokē mase zuaro pyra Jerusarēpōkō nyrihpyry poko, tykase ynororo Jezu a.

¹⁹—Otara? tykase ynororo. Mame ynara tykase toto eya,

—Jezu Nazarepō poko oturūko ynanase. Ritonōpo poe urutōme nexiase. Orēpyra aomiry nexiase Ritonōpo a, ahno a, enara. Orēpyra inyrytā roropa nexiase. ²⁰Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a taorihmapose. Yna tuisary tomo a roropa wewe pokona toxixihmapose ynororo. Toorihse. ²¹Izraeu esēme ynanekaroase repe. Yrome mokyro orihtopōpyry poe oseruao tōmehse. ²²Mame yna marōkō nohpo tō yna erehno tōmirykō ke. Toytose toto pakeimo zonētopōpyry pona. ²³Yrome ekepyry onenepyra tokurehse toto. Mame toehse ropa tahtao xine, “Ritonōpo nenyohytā ynaneneno,” nykā toto. “Tōsemāse ropa mana,’ nykā toto Ritonōpo nenyohytā yna a,” nykā nohpo tō yna a. ²⁴Mame yna marōkō toytose zonētopōpyry pona. Nohpo omihpyryae ro emero tonese eya xine.

Yrome ekepyry onenepyra tokurehse toto, tykase toto.

²⁵ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuaro pyra ro rukukuh matohu ipunaka. Oupuhpyrykō tūpore mana. Okynā urutōkō omihpyry zae ehtoh onenetupuhpyra matohu. ²⁶ Zae nexiase Ritonōpo a tynymenekahpyry etu- arimary aporo aorikyry roropa. Zae roropa aunukuru mana kapu aka emero esēme ehtohme Ritonōpo maro, tykase Jezu eya xine. ²⁷ Mame Moeze omihpyry poko, urutōkō omihpyry poko roropa tamorepase toto eya. Typoko tamorepase toto eya Ritonōpo nymeropohpyry poe.

²⁸ Mame eporehkasasaka tahtao xine Emauso pona, ynara tykase Jezu eya xine,

—Ÿ ytōko ase myahxo, tykase.

²⁹ Yrome anaropopyra toehse toto,

—Yna maro exiko. Kohmanōko nase.

Ytoto pyra nexino, tykase toto otuhparo eya. Naeroro itapyikō taka toytose Jezu imaro xine. ³⁰ Morarame typorohse toto ahtao otuhtoh pona, wyi tapoise Jezu a. Mame,

—Kure mase Papa, kaxīpo tyya wyi tytohkase eya ekarotohme eya xine.

³¹ Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse ynororo eya xine.

—Tee! Jezu hmosero, tykase toh rahkene. Mame Jezu tōtuenikase ropa mokaro maro toehxīpo. Esahpyry pona rokē tōsenuhmase toto. ³² Mame ynara tykase toto oseya rokene,

—To! Kure rukuh kynako. Sekese sexi ropa aomiry etaryke kyaa. Osemae kuamorepa roropa kuopyryhtao, Ritonōpo omiry poko, tykase toto.

³³ Mame yroromero axī towōse ropa toto. Mororomero toeramase ropa toto Jerusarē pona. Toeporehkase toto. Moroto 11mākō tonese eya xine imehnō maro. ³⁴ Oturūko toh kynexine,

—Kuesēkō mā tōsemāse ropa rahkene. Tōsenepose Ximāo a, tykase toto asakorōkomo a.

³⁵ Morara kary etaryke tyya xine, tynenehpyrykō tokarose roropa eya xine, tynetahpyrykō roropa, Emauso esemary ae toytotopōpyrykō poko. Mame ynara tykase toto eya xine,

—Jezu waro ynanexi ropa. Wyi apiakaryhtao ynanenetupuhno, tykase toto.

11mākomo a Jezu osenepotopōpyry poko sero

(*Mat 28.16-20; Mak 16.14-18;*

Jo 20.19-23; At 1.6-8)

³⁶ Mame moro poko autururukohtao ro mōtoino rokē tōsenepose esēkomo, Jezu, oximōmākō rānaka.

—Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

³⁷ Yrome tonaroxitapāse toto. Akuaryhpome tokarose eya xine.

³⁸ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty katohme oserehnōko matou? Oty katoh, “Nary rokene,” āko matou okurohtao xine? Jēsemātopōpyry ropa poko onenetupuhpyra ro matou?

³⁹ Enetoko ke jemary, upupuru roropa. Juotopōpyry eutahpyry seny. Ywy roro ase. Jemary apoitoko juaro oehtohkōme. Akuaryhpo tupūke pyra mana, tyehpyke pyra roropa. Yrome jenēko matose. Tupūke ase, tyehpyke roropa ase, enara, tykase ynororo eya xine.

⁴⁰ Mame morara kaxīpo tomary tonepose eya xine, tupupuru roropa.

⁴¹ Yrome onenetupuhpyra ro toto, tātākyemarykōke itamurume, tōsenuruhkarykōke roropa.

—To! tykase rokē toto. Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tohke matou? tykase. ⁴² Mame kana ahnohpyry tokarose eya, ano roropa.

⁴³ Moro tapoise Jezu a. Tōse eya toto neneryme.

⁴⁴ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Senohne poko kuuruatose amaro xine ro jahtao. Ypoko Moeze nymerohpyryae ro emero toehse, Ritonōpo poe urutōkō omihpyryae roropa, Tawi eremiatopōpyryae ro roropa, tykase.

⁴⁵Mame tutuarōtanohpose toto, Ritonōpo nymeropohpyry enetupuhtohme eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine,

⁴⁶—Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Ynymenekahpyry ypoe ro etuarimāko mana. Orihnōko mana. Mame ěsemānōko ropa mana oseruao tōmehse ahtao.”

⁴⁷Aomi poe ro, “Ipoetory tō ytōko imehnō amorepase omi kurā poko emero pata tō punero. ‘Oorypyrykō irumekatoko, eya ikorokatohme,’ āko mā toto. Osemazuhme aporo Jerusarē pó amorepapatōko mā toto.” Morara tymerose Ritonōpo omiryne.

⁴⁸Morohne tonese oya xine exiryke, imehnō tuarōtanohneme matose ypoko. ⁴⁹“Orēpyra oritorỹko ase, kurā Zuzenu poe,” tykase Papa oya

xine pake. Naeroro kurā Zuzenu enyohnōko ase oya xine. Yrome taro ehtoko aporo pata po. Papa jamitunuru eraximatoko aporo, tykase Jezu eya xine. (Tyjamihtase awahtao xine imehnō tuarōtanohnōko matose ypoko.)

Sě nase Jezu onuhtopōpyry ropa poko kapu aka

(Mak 16.19-20; At 1.9-11)

⁵⁰Morotoino tarose toto Jezu a pata poe Petania myhtokoxi. Mame toto tōturuse ynororo Tummy a,

—Papa, kure rokē moxiā tyriko, tykase. ⁵¹Tōtururuhtao ro tōnuhse toto maroino. Kapu aka toytose. ⁵²Mame ynara tykase toto,

—Kure mase Jezu, Ritonōpo nymenekahpyry mase, tykase toto. Mame toytose ropa toto Jerusarē pona. Tātākyemase toto. ⁵³Mame kokoro rokē kohmāse toto Ritonōpo maro oturutoh tao.

—Kure mase, Ritonōpo, kakehpyra toh kynexine. Enara.

João Nymerohpyry sero Jezu poko

Sero pape tymerose João a. Jezu potoryme kynexine ynororo. Apitoryme kana anŷneme kynexine. Mame Jezu marõme toehse ynororo. Imehnõ motye ipyno Jezu toehse roropa.

Tynymerohpyryae Jezu ytoytopõpyry poko ekarõko mana sero nono po. Aomihpyry poko ekarõko mana, inyrihpyry poko roropa.

Tynymerohpyryae kuamorepatorŷko mana Jezu enetupuhtohme kyya xine kuesëkõme. Oty katohme? Ritonõpo mŷkuru nymyryme exiryke. Ipoë rokë isene exiko sytatose jŷme Ritonõpo maro, äko mana.

1 Nono onyripitopyra ro Ritonõpo ahtaõ Jezu Kyrixtu naero ehse. Kuamorepanekõme ynororo Ritonõpo poko. Ritonõpo maro ynororo ehse, Ritonõpomero toexiryke. ²Pakero Ritonõpo maro ehse Kuamorepanekõ Ritonõpo poko. ³Eya tyripose Ritonõpo a emero porehme. Imepŷ nyrihpyry pyra. Emero porehme inyriyã rokene. ⁴Typoero isene toehse. Morara exiryke tarona tooehse saerehkaneme samo. Saerehkane saereh äko. Moro sä tooehse ynororo seropõkõ amorepase Ritonõpo omiry poko, tuaro kuehtohkõme. ⁵Tuhke ajoajohpãkõ kynexine. Yrome Jezu mynyhpãkaposaromepyra toh kynexine. Ritonõpo omiry poko imehnõ anamorepakehpyra kynexine ynororo.

⁶Mame Ritonõpo nenyokyhpyryme mokyro, esety João. ⁷Kuuruse xine tooehse ynororo saerehkane sä exikety poko. Kuuruse xine tooehse aomiry etatohme kyya xine, Jezu enetupuhtohme roropa kyya xine. ⁸Mokyro nymyry saerehkaneme pyra kynexine repe. Yrome saerehkane poko urutõme ehtohme tymenekase

ynororo Ritonõpo a. ⁹Saerehkane sä mã mokyro, nono pona ayhtohpyry. Kuamorepatorŷko mã emero, Ritonõpo omiry poko.

¹⁰Ritonõpo poko amorepatõme nymyry mã mokyro nono pona tooehse. Sero nono tyripose eya Ritonõpo a. Yrome seropõkõ tyrihpõkõ onenetupuhpyra toto. ¹¹Tosaka tooehse ynororo repe, yrome jekyry tõ ise pyra. ¹²Yrome toitoine ise toehse toto. Tonetupuhse eya xine. Morara exiryke mokaro tyrise typoenõme Ritonõpo a tonetupuhse eya xine exiryke. ¹³Moro enetuputyryke kyya xine Ritonõpo poenõme enurũko sä sytatose, kysekõ ae kuenurutopõpyrykõ pokoino pyra, imehnõ pokoino pyra roropa. Ritonõpo poë rokë enurũko sä sytatose, typoenõme kyrirykõ se toexiryke.

¹⁴Mame mokyro, Ritonõpo poko amorepatõ ahnome tonuruse. Yna maro ehse ynororo. Kure nymyry aexiry tonese yna a. Iiryryymãkõ pyno aexiry tonese yna a. Zae aexiry roropa tonese yna a. Kure rokë Tumũkuru tyrise Ritonõpo a imehxo aehtohme, Tumũkuru nymyryme exiryke.

¹⁵Ipoko imehnõ turuse João a. Ynara tykase ynororo imoihmãkõ netaryme, —Mose poko kuuruatosene. Ynara asene oya xine, “Imepŷ oehnõko mana okomino imehxo exikety. Ywy ime hkopyra ase, ynororo ime kuhse mana. Osemazuhme jenurune repe. Yrome ynororo osemazuhme nymyry. Enurupyra ro jahtaõ naero ehse ynororo,” ase oya xine mosero poko, tykase João eya xine.

¹⁶Kypyno xine ro mana iiryryryme kuahtaõ xine. Morara exiryke kure kyriatosene. ¹⁷Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ynara tykase, “Kure rokë ehtoko iiryryryme pyra,” tykase. Yrome Jezu Kyrixtu kypyno xine ro mana iiryryryme kuahtaõ xine ro. Ynoro rokë zae kyri-

torÿko ropa mana. ¹⁸Ritonôpo onenepi-
topyra sytatose ipunaka. Toiro rokê
mã ipoko kuamorepatorÿko. Mokyro Ri-
tonôpo mûkurume exikety. Tummy maro
exiketyme roropa ynororo mana.

João nekarohpyry

(*Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18*)

¹⁹Moraramẽ juteu tomo a typoetory tõ
tonyohse.

—Ytotoko, oturupotatoko João a,
“Onoky nymyry ke hmano?” kaxitatoko
eya, tykase toto tynenyokyry tomo a.
Inenyohÿãkõ Ritonôpo maro oturuketõ
kynexine, Rewi pakomotyã kynexine,
enara. Toto enyokÿhpõkõ juteu tõ
kynexine Jerusarêpõkomo, parixeu
tomo, enara enyokÿhpõkõ kynexine.
Mame toytose toto oturupose,

—Onoky nymyry ke hmano? tykase
toto, juteu tõ nenyohÿã João a.

²⁰Mame João mynyhme pyra toehse.
Ynara tykase ynororo, tozuhse toto eya,
—Kyrixtu kara ase. Ritonôpo
nymenekahpyry kara ase. Nonopõkõ
kurãkaneme imenekahpyry kara ase,
tykase eya xine.

²¹—Ynorome pyra awahtao onoky ke
hma roropa? Eria hmahno? Moepyase
ropa toko hro kapu ae? tykase toh eya.

—Arypyra, ynoro kara ase, tykase
João eya xine.

—Pakato ro hmahno, urutono?
Moepyase ropa toko hro kapu ae?
tykase toto eya.

—Arypyra, tykase ynororo eya xine.

²²—Yna zuruko, tykase toto.
—Onokÿh koh ma roropa? Otara oekary
arõko ynanah osekaropyra awahtaho?
tykase toto eya.

²³Mame ynara tykase João eya xine,
—Ritonôpo omiry ekaroneme
rokê ase. Imûkuru oehÿãne rokê ase
urutõme. Oorypyrykõ irumekatoko.
Kuesêkõ oehÿãne mana. Morara exiryke
oorypyrykõ irumekatoko aomiry

etatohme oya xine. Morara kynako
Izaja ekepyry, Ritonôpo omi poe urutõ
pake. Moro saaro morara ãko roropa
ase oya xine, tykase João eya xine.

²⁴Mame ynara tykase parixeu tõ
omihpyry arohpõkõ João a,

²⁵—Kyrixÿtume pyra awahtao oty ka-
tohme imehnõ êpurihkãko mah? Eriame
pyra awahtao, pake ro urutõme pyra ro-
ropa awahtao? tykase toto eya.

²⁶Mame João a tozuhse toto,
—Nakuaka rokê toto êpurihkãko ase.
Yrome arãnao xine imepÿ mana. Mokyro
waro pyra matose. ²⁷Okomino oehÿãne
mana imehxo exikety ipunaka. Imaro
jahtao ihxitapãnõko ase kure aexiryke,
kure jexiry motye kuhse ynororo, tykase
eya xine João.

²⁸Morara toehse Petania po, Joatão
mõpoe, João a ahno êpurihkatopõpyry
po.

Kanery mûkuru sã Ritonôpo mûkuru

²⁹Yrokokoro Jezu oepyry tonese João
a. Ynara tykase ynororo,

—Kanery mûkuru kurã etapãko mã
toto Ritonôpo maro oturuketomo.
Yrome Ritonôpo nymenekahpyry
mosero, kanery mûkuru sã mose
orihÿãne mana, nonopõkõ rypyry
korokatõhme. ³⁰Mosero poko
kuuruatosene. Ynara ase, “Imepÿ
oehÿãne mana okomino, imehxo
exikety ipunaka. Osemazuhme jenurune
repe. Yrome osemazuhme kuhse
ynororo mana. Enurupyra ro jahtao
naero ehse ynororo,” ase oya xine
mosero poko. ³¹Pake onenetupuhpyra
exiase repe. Ritonôpo mûkurume pyra
ekaroase repe. Yrome ahno êpurihkase
oepyase Ritonôpo omi poe, Imûkuru
waro Izyraeu tõ ehtõhme.

—Mame Ritonôpo zuzenu yhtory
enease. Ynara nase Ritonôpo ya,
³²“Juzenu yhtory enêko mase orutua
pona. Mokyro Juzenu ekaroneme

nymyry mana oya xine,” nase mokyro ya, ahno ĕpurihkaneme jenyokyhpono. ³³Mame imeĭpo Ritonōpo zuzenu yhtory kapu ae enease rahkene. Utukuimo panō nyhtoase Jezu pona. ³⁴Moro enease. Morara exiryke, Ritonōpo mūkuru nymyry mosero, āko ase oya xine, tykase João eya xine.

Jezu poetory tō osemazuhmākomo

³⁵Yrokokoro João moroto ropa kynexine, typoetory tō maro oseruao kynexine. Ipoetory tō asakoro. ³⁶Jezu ytory eneryhtao tyya ynara tykase João typoetory tomo a,

—Ritonōpo nymenekahpyry mosero. Kaneru mūkuru sã mose orihnōko mana, nonopōkō rypyry korokatohme, tykase João.

³⁷Morara kary etaryke João poetory tomo a Jezu tokahmase eya xine. ³⁸Jezu tōsenuhmase t̃yakoxi toto ĕpataka. Tokahmary eneryke tyya ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty se hko hmatou? tykase ynororo eya xine, tōturupose.

—Arypyra. Otoko oesary nah? tykase toto Jezu a.

³⁹—Ehmaropa, tykase ynororo. — Senetatose jesary, tykase ynororo toto a.

Toytose toto esary enese. Mame 4 orame toytose exiryke, tykohmãse toto Jezu maro.

⁴⁰Toiro Jezu ekahmahpō esety Ātare, Ximão akorō mokyro Ātare. Ximão esety akorō Peturu. ⁴¹Axĭ toytose Ātare turui zuruse,

—Kyrixtu ynaneneno, tykase ynororo eya. (“Kyrixtu,” kary, “Ritonōpo nymenekahpyry, Kukurākanekōme,” kary.) ⁴²Morarama Ximão tarose zakorony a Jezu enese.

Mame Ximão eneryhtao ynara tykase Jezu eya,

—Ximão mase, João mūkuru. Tyoro oesehpāko ase, Peturume, tykase Jezu eya. (“Peturu,” kary, “topu,” kary.)

Firipe tō eahmatopōpyry Natanaeu maro

⁴³Yrokokoro Jezu toytose Karirea pona. Firipe toporyse ahtao tarose eya toytotozome.

—Eropa, tykase ynororo eya.

⁴⁴(Firipe patary Petesaita, Firipe te, Ātare te, Peturu, enara. Toto esary moroto kynexine Petesaita.) ⁴⁵Mame Firipe toytose Natanaeu enese. Ynara tykase, eya turuse,

—Mokyro ynanenease Ritonōpo nymenekahpyry. Ipoko tymerose Moeze a pake, Ritonōpo nymerophpyryme. Ipoko tymerose roropa pake urutōkomo a. Jezu mokyro Joze mūkuru, Nazarepono, tykase Firipe Natanaeu a.

⁴⁶—Naary rokene! Imehxo exikety pyra reh moroto mana Nazaré po, tykase Natanaeu eya.

—Senetase, tykase Firipe. Natanaeu tarose Firipe a.

⁴⁷Natanaeu oepyyry eneryhtao tyya, ynara tykase Jezu,

—Izyraeu paryme nymyry mahno, ajoajohpe pyra exikety mahno, tykase eya Jezu.

⁴⁸—Otãto puhkoke juaro mano? tykase Natanaeu Jezu a.

—Pakero oenēko akene, wikeira zopino ro awahtao. Moeroro awahtao oenēko akene okohmara ro Firipe ahtao. Moroto wikeira zopino makene, tykase eya Jezu.

⁴⁹—To! Urutōme mase, tykase Natanaeu eya. —Ritonōpo mūkuru nymyryme mase. Izyraeu tō esēme mase, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰Ynara tykase Jezu eya,

—Kuenetupuhno jomiry pokoino? “Wikeira zopino kueneno,” katopōpyry pokoino? Moro jomihpyry motye kuhse

etāko mase, yjमितunuru roropa enēko mase, tykase Jezu Natanaeu a. ⁵¹Ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Ajojhe pyra ase, ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. Imēīpo kapu eutary enēko matose totapuruhmakase. Ritonōpo nenyokyry to enēko roropa matose onuhnōko, yhtōko, enara, Kapu ae Ayhtohpyry pona, tykase Jezu eya xine.

Imep̄y pytatoh po Kanaa po

2 Morarame asakoro tōmehse ropa ahtaotao juteu tō pytatoh toehse Kanaa po, Karirea rānao. Jezu ē moroto kynexine. ²Jezu roropa toahmase ipoetory tō maro toto ytotohme myaro. ³Morarame ynara tykase Jezu eny,

—Aimo, pake eukuru nenahno, toto okuru, tykase ynororo tumūkuru a, eukuru tonahse exiryke.

⁴—Aja, tykase Jezu, —Oty katohme ōmipona jyriry se mano? Papa rokē mā tyjमितunuru enepopitory waro mā imehnomo a. Morara exiryke aomipona rokē ase erohnōko, tykase Jezu eya.

⁵Mame tapyi esē poetory tomo a ynara tykase Jezu eny,

—Mose omipona rokē ehtoko, umūkuru omipona, tykase ynororo eya xine.

⁶Toipe juteu tomo, otytyko akurihnōko toto. Osemahnōko roropa toto itamurume. Morara exiryke moroto kynexine otytyko akurihtoh eny topu risemy, 6me, sē rituru pune exiketomo. ⁷Mame,

—Moro aka arykako, tykase Jezu tuna poko, tapyi esē namoto tomo a.

Tuna ē typehkase eya xine tuna ke.

⁸—Seromaroro eukuru an̄ytoko, ekarotohme erēnatoh aporesemyry a, tykase Jezu eya xine.

Mame eukuru taropose eya xine rahkene. Uwa eukurume tanyhtanohpose eya tunāpo. ⁹Morarame eukuru tukuhse aporesemy a. Tuarō pyra

ynororo tuna risē poko, Jezu nyrihpyry poko. (Mokaro rokē tuaro, tonese tyya xine exiryke.) Morara exiryke aporesemy a erēnakety tykohmase tyya, orutua. ¹⁰Ynara tykase ynororo eya,

—Oty katoh sē ke yna anauhpara make apitoryme hro? tykase ynororo pytakety a. —Seromaroro ke tokoh sero kurā ekamopitōko ma, tykase eya aporesemy.

¹¹Moro ke Ritonōpo jमितunuru tonepopitose Kanaa po, Karirea rānao. Moroto Ritonōpo mīkurume toexiry tonepopitose Jezu a. Morarame ipoetory tomo a tonetupuhpitose.

¹²Moromeīpo Kapanāū pona toytose toto, Jezu, jeny, zakorō tomo, ipoetory tomo. Enara toh toytose morotona. Tynyhse toto tuhke pyra moroto.

Ritonōpo maro oturutoh taka Jezu ytotoṗpyry

(*Mat 21.12-13; Mak 11.15-17; Ruk 19.45-46*)

¹³Mame juteu tō otuhtoh konōto ameke pyra ahtaotao Jezu toytose Jerusarē pona. Otuhtoh konōto esety kynexine Paxikoa. ¹⁴Mame Ritonōpo maro oturutoh taka toytose tahtao pui ekamonanō tonese eya moro myhto, pui ekamonanomo, kaneru ekamonanomo, parutopuruimo ekamonanō roropa. Enara moroto toto. Tonese Jezu a toto. Mokaro tonese eya eky tō maro. Tineru emetakananō roropa tonese eya itinerūkō maro tonese eya meza po. ¹⁵Mokaro pipohtoh tyrise eya apopitu panono. Moro ke emero taropose ropa toto eya. Itinerūkō tuputokapose roropa eya. ¹⁶Ynara tykase ynororo parutopuruimo ekamonanomo a,

—Oekykō arotoko ropa taroino. Os-epekahtoh tapyīme sero tapyi onyripyra ehtoko. Sē tapyi Papa maro oturutopo. Osepekahtoh kara, sero, tykase Jezu toto a.

¹⁷ Mame moro eneryke tyya Ritonôpo omihpyry poko tutuarôtase ropa toto, ipoetory tomo. Ynara tymerose aomiryne pake, “Samū āko ase Papa, amaro oturutoh eneryke ya, amaro oturutoh se nymyry jexiryke,” katoth tymerose pake. Moro poko tutuarôtase toto Jezu poetry tomo.

¹⁸ Morarame töturupose juteu tō tuisary tō Jezu a,

—Onoky omi poe moxiā maropō rohpa taroino? Oty rīko hma taroino awaro yna ehtohme? tykase toto eya.

¹⁹ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Sē tapyi kararahnōko matose repe. Yrome oseruao tōmehse ahtao imyakāmāko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²⁰ —Sē tapyi myakāmāko ropa ma oseruao rokē tōmehse ahtaho? tykase toto, Jezu a töturupose. —Tuhke sātā mā jeimamyry taropose sē tapyi riry poko, 46me jeimamyry taropose, tykase toto eya.

²¹ Yrome toorikyry poko rokē oturūko Jezu kynexine. ²² Imeīpo tōsemāse ropa Jezu ahtao, aorihxīpo, tutuarôtase ropa ipoetory tomo aomihpyry poko. Zae aeh-topōpyry poko tonetupuhse toto a. Zae Ritonôpo omihpyry exiry poko tone-tupuhse roropa eya xine.

Ahno ehtoh waro mā Jezu

²³ Mame Jerusarē po ro Jezu ahtao tuhke kurākōkara tukurākase ropa eya. Inukurākatyā tonese otuhtoh konōto pokōkomo a. Morara exiryke Ritonôpo nymenekahpyryme Jezu tonetupuhse eya xine. ²⁴ Yrome Ritonôpo poe toexiry onekaropyra kynexine, emero ahno ajohanory waro toexiryke. ²⁵ Imehnomo a tururu se pyra roropa kynexine, ahno kurohtao zuaro toexiryke.

Jezu maro Nikotemu oturutopōpyry

3 Mame orutua mokyro, esety Nikotemu. Tuisame ynororo kynexine, juteu esēme. Parixeume roropa kynexine. ² Koko toytose ynororo oturuse Jezu a. Ynara tykase ynororo,

—Amorepatōme mase. Awaro ynanase. Ritonôpo nenyokyhpyryme mase yna amorepaneme. Ynara exiryke, Ritonôpo poe pyra awahtao Ritonôpo jamitunuru onenepopyra mexiry yna a, tykase eya Nikotemu.

Ynara tykase Jezu eya,

³ —Zae rokē ynara āko ase oya, enuruzomopyra awahtao xine, Ritonôpo tuisame exiry onenepopyra ekurehnōko matose, tykase Jezu eya.

⁴ —Otātohxō orutua konōto enuruzomōko ropa nahe otomose? tykase Nikotemu eya, töturupose. —Kysekō wakuru aka omōzomopōme sytatose toehse inūme. Otātohxō enurūko ropa yna nah? tykase Nikotemu eya.

⁵ —Zae rokē ase ynara āko oya, tōpurihkase awahtao xine kure repe. Yrome Ritonôpo zuzenu poe oenururukohtao rokē Ritonôpo poenōme exīko matose. Morara ahtao rokē Ritonôpo esaka omōnōko matose. ⁶ Opūkō poe ahnome enurūko matose. Yrome Ritonôpo zuzenu poe Ritonôpo poenōme enurūko matose. ⁷ Osenuruhkara exiko jomiry poko, ynara karyhtao, “Oenururu se ropa mase aporo Ritonôpo esaka oytotohme,” kary poko osenuruhkara exiko. ⁸ Tyryrykane ke mana xia xia ke tyryry āko. Moro etāko mase repe. Yrome, “Ozeino ke oehnōko nae? Aza ytōko nae?” āko matose zuaro pyra oexirykōke. Moro sā mā Ritonôpo zuzenu poe enuruketomo. Zuaro pyra matose repe yrome Ritonôpo zuzenu poe Ritonôpo poenōme exīko matose, tykase Jezu eya.

⁹—Otāto keh morohne nae? tykase Nikotemu Jezu a. ¹⁰Ynara tykase Jezu eya,

—Juteu tō amorepaneme mase repe. Otātome serohne waro pyra mahno? tykase Jezu Nikotemu a. ¹¹—Zae rokē ynara āko ase oya, zuaro jehtoh poko ase ourūko ase roropa. Yrome jotururu etary se pyra matose. ¹²Ajohpe rokē jekarōko mase otarāme senohne poko oururuke ya. Morararo kapuaōkō poko oururuhtao ajohpe rokē jekarōko mase roropa. ¹³Sero nonopōkō onuhpitopyra mana kapu aka. Ywy rokē ase Kapu ae Ayhtohpyry.

¹⁴—Pake Moeze a okoi panō tyrise, Ritonōpo omi poe, metau risemy. Mokyro tanỹse eya ona po wewe pokona, okoi nesekatyā neneryme, orihpyra toto ehtohme. Mokyro sã mã Kapu ae Ayhtohpyry anỹnōko mã toto wewe pokona, ¹⁵emero porehme enetupuhthohme, orihpyra toehtohkōme jũmāme. ¹⁶Ritonōpo sero nonopōkō pyno ipunaka. Morara exiryke Tumūkuru toirō tonehpose eya, emero porehme jenetupuhthohme tosēkōme, orihpyra ehtohme, jũme ymaro ehtohme. ¹⁷Seropōkō pynanohse Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a, apotoimo htaka omōpyra toto ehtohme.

¹⁸—Ritonōpo mūkuru enetupuhnanō omōpyra mã toto apotoimo htaka. Māpyra onenetupuhpynō omōnōko mã toto apotoimo htaka, onenetupuhpyra toexirykōke. ¹⁹Oty katohtoto wānohnōko Ritonōpo nae? Ynara exiryke, Tumūkuru tonehpose eya repe. Yrome tyrypyrykō se rokē seropōkō mana. Ritonōpo mūkuru saerehkane sã mana. Yrome saerehkane se hkopyra seropōkō mana. Xinukutumã se rokē toto iiryryryme toexirykōke. ²⁰Tyrypyrykō poko exiketō Ritonōpo mūkuru se pyra, saeremã pona ytopyry

toehtohkō samo, tyrypyrykō enepory se pyra toexirykōke. ²¹Yrome zae rokē exiketō mã oehnōko Ritonōpo mūkuru a, aomipona toto exiry waro imehnō ehtohme, tykase Jezu Nikotemu a.

Jezu maro João ehtopōpyry

²²Morarame typoetory maro toytose Jezu Jutea pona. Okynã pohto rokē kynexine moroto typoetory tō maro. Moroto typoetory tomo a imehnō tōpurihkapose morotōkomo. ²³João roropa imehnō ĕpurihkãko kynexine Aenō po, tuna nae exiryke itamurume. Sarĩ pata maro Aenō atameke pyra kynexine. Morotōkō toytose João a osēpurihkapose eya. ²⁴(Omōpyra ro kynexine João āpuruhpyry taka.)

²⁵Morarame tōsezusezuhse toto, João poetory tomo juteu maro. Toekurãkary poko kure ehtohme Ritonōpo a, tōsezusezuhse toto. ²⁶Mame João a toytose ipoetory tō oturupose,

—Wenikehpyra ro hma, oximaro ehtopōpyrykō poko Joatão mō poe? Mokyro poko moturuase yna a. Mokyro mã imehnō ĕpurihkãko. Emero mã ytōko toto eya, tykase toto tosēkomo a.

²⁷Ynara tykase João eya xine,

—Kure ehtoh anapoipyra sytatose, onekaropyra Ritonōpo ahtao. ²⁸Jomiry metatose ynara karyhtao ya, “Ritonōpo nymenekahpyry kara ase. Yrome osmazuhme tonehpose ase Ritonōpo a.” ²⁹Pytaketō kē pytãko mana. Epe tō roropa tãkye exĩko mana topekō pytaryke. Ywy mokaro sã ase tãkye. ³⁰Imehxo exĩko mokyro mana. Ywy ime hkopyra exĩko ase. Poremãnōko sã ase. Yrome tãkye ro ase, tykase João typoetory tomo a.

Kapu ae Ayhtohpyry

³¹Mame Kapu ae Ayhtohpyry imehxo mana, emero motye mana. Sero nonopōkō senohne waro rokene.

Senohne poko rokē oturūko toto. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry mā seropōkō motye mana imehxo. ³²Tynenetyā poko oturūko mana. Tynetatyā poko roropa oturūko mana. Yrome aomiry onetara seropōkō mana. ³³Aomiry se exiketō rokē imehnō tuarōtanohnōko mana kure Ritonōpo exiry poko. ³⁴Ritonōpo nenyokhyppyry zae Ritonōpo omiry ekarōko mana, Ritonōpo zuzenu nae toexiryke. ³⁵Jumy Tumūkuru pyno ipunaka. Morara exiryke emero tokarose eya, emero esēme aehtohme. ³⁶Ritonōpo mūkuru enetupuhnanō orihpýme exīko. Jūme Ritonōpo maro exīko mā toto. Yrome aomipona pyra exiketō orihketōme ro mana. Ritonōpo maro exipyra toh ekurehnōko mana. Toto zehno exikehpyra Ritonōpo mana Tumūkuru omipona pyra tokurehse toto exiryke.

Jezu a Samariapō nohpo tuarōmatopōpyry

4 Mame, “João tuapōkase Jezu a ahno ēpurihkary poko. Ipoetory roropa tomāse,” kary totase roropa parixeu tomo a. ²(Yrome Jezu nymyry toto onēpurihkara. Typoetory tō a rokē tōpurihkapose toto.) ³Morara kary totase Jezu a ahtao, Jutea poe toytose Karirea pona ropa. ⁴Samaria esemary ae toytose ynororo typoetory tō maro.

⁵Mame Xika pona toeporehkase toto Samaria rānao moro pata kynexine. Moe pyra tupito, Jako nekarohpyry tumūkuru tupime, Joze tupime. ⁶Jako tunahpyry moroto kynexine. Mame tāxi-ahtao toehse ahtao typorohse Jezu. Tuna ē pūtokoxi typorohse ynororo, type-nekehse toytory poko toexiryke.

⁷Morarama nohpo tooehse, Samariapono, tuna anýse.

—Ajohpāme sā tuna anýko jokuru, tykase Jezu eya. ⁸Pata pona toytose ipoetory tō osemazuhme tonahsē epekahse.

⁹Mame ynara tykase nohpo Jezu a,

—Juteume mase Samariapō ase. Oty katohme mā tuna ekaropōko ya? tykase nohpo eya. (Toipe juteu tomo tytamurukō omi poe imehnō otuhtopōpyry aka otuhypra toto.)

¹⁰Ynara tykase Jezu eya,

—Ritonōpo nekarory onetupuhpyra mase. Jenetupuhpyra roropa mase. Tonetupuhse oya jahtao, “Oya hko tuna se ano,” mykary ya. Mame tuna kurā ekarory oya soesoekane panō ekarory oya, orihpyra oehtohme jūme, tykase Jezu nohpo a.

¹¹—Yrome moe tuna. Tuna puimatoh pyra roropa mase. Otokoinohxo ke morohne rīko ma rokē? ¹²Seny kyta-murukō nahkahpyry rokene tuna eny, tykase nohpo eya Jako nahkahpyry poko. —Sero tuna tōse eya, ipoenomo a, eky tomo a, enara. Kytamurukō motye hmahno? tykase nohpo eya, tōturupose.

¹³Ynara tykase Jezu eya,

—Sē tuna enyryhtao oya ise ropa exīko mase, ¹⁴Yrome ynekarohpyry enyryhtao oya tuna se pyra ropa mase exīko jūme. Ynara exiryke, ynekarohpyry oya soesoekane sā exīko okurohtao mana. Moro pokoino orihpyra exīko matose jūme, tykase Jezu eya.

¹⁵—Ynara āko oya hano, tuna se pitiko oya hano, jūme tuna se pyra ropa jehtohme, typenekehse jexiryke tuna puimary poko, tykase nohpo eya.

¹⁶—Onio ikohmata, tykase Jezu eya.

—Imaro osehko ropa, tykase.

¹⁷—Tynioke pyra reh ahse, tykase, tozuhse eya.

—Ajohpe pyra mase. “Tynioke pyra ase,” mykano. ¹⁸Oniōpyamo 5me turumekase oya. Mokyro onio seromato onio nymyry kara. Ajohpe pyra ro mase, tykase Jezu eya.

¹⁹—To! Urutōme mase Ritonōpo poe, tykase nohpo eya morara kary etaryke tyya. ²⁰—Toiro joturupyry se ase oya.

Oty katohme juteu tō Jerusarē po rokē Ritonōpo poko atākyemāko toh nae? Yna tamuru tō sero Samariapōkō mō ypy pona rokē oturuse ytose toto, tykase nohpo Jezu a.

²¹ Ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, okynā pyra sero Samaria po rokē pyra Ritonōpo poko atākyemāko matose. Jerusarē po roropa sero ro saoro exiko mana. ²² Samariapōkō matose. Oneahmahpyrykō onenetupuhpyra matose. Yrome yna juteu tō asā xine pyra. Ritonōpo waro ynanase juteu tō poe seropōkō kurākane tōtumakase exiryke. ²³ Okynā pyra Ritonōpo zuzenu poe Ritonōpo eahmāko mā toto, zae Ritonōpo omipona se toexirykōke. Mokaro se mā Ritonōpo, tōmipona nymyry exiketō se. ²⁴ Ritonōpo mā zuzenume. Morara exiryke ipoko exiketō Zuzenu poe rokē eahmāko mā toto. Zae aomipona exiketō mā eahmāko mā toto, tykase Jezu eya.

²⁵ Ynara tykase nohpo eya,

—Ritonōpo nymenekahpyry oehnōko mana, Kyrixtu oehnōko. Toehse ynororo ahtao emero kuamorepatoryko mana, tykase.

²⁶ —Ywy ase Kyrixtu, Ritonōpo nymenekahpyry, amaro oturukety, tykase Jezu nohpo a.

²⁷ Morara karyhtao ro eya ipoetory tō toehse ropa. Tōsenuruhkase toto jarao Jezu otururu ke nohpo maro. Morarā nohpo amorepane jarao oturukety onenepitopyra toexirykōke, juteu tō morara pyra exiryke, nohpo maro jarao oturupyra toto exiryke tytamurukō poe. Yrome, “Oty se hko makē eya?” kara toh kynexine nohpo a. “Oty katohme mose maro oturūko make?” kara roropa toh kynexine Jezu a ipoetory tomo.

²⁸ Morarame tuna ē tynomose nohpo a axī toytotohme pata pona, morotōkō zuruse.

²⁹ —Ehmaropa! Ahno senetatose, tykase nohpo. —Jenetupuhno mokyro emero ipunaka. Otarāme Kyrixtu mokyro, Ritonōpo nymenekahpyry, tykase morotōkomo a ynororo.

³⁰ Morarame tuhke toytose toto nohpo maro Jezu enese.

³¹ Mame,

—Otuhkose, tykase ipoetory tō eya. Yrome ynara tykase ynororo tozuhse toto,

³² —Tyoro tynahke ase. Zuario pyra matose, tykase ynororo eya xine.

³³ Mame tōturuse toto oseya rokene,

—Otokoino tynahke nexino? Otarāme imepỹ inapyry enehno, tykase ipoetory tomo oseya rokene.

³⁴ —Jenyokyhpō omipona jexiry se rokē ase. Moro ke rokē otuhnōko ase. Imehnō tynapyry se ehtoh sã ase jerohtohme ekarohpyry otyhkary se rokē ase, tykase Jezu typoetory tomo a. ³⁵ —

Ynara āko matose ahno tupi poko, “Okynaro mana. Asakoropane nuno naero tykyrysã anỹtohme,” āko matose repe. Yrome ynara āko ase oya xine, sero nonopōkō utupime sã nase. Enetoko ke. Seromaroro oehnōko toto Ritonōpo mūkuru enetupuhse. Tamorepanekō se rokē toh nase, tykase Jezu typoetory tomo a. ³⁶ —Kure rokē ypoetory epehmāko ase imehnō enehtohme ya, orihpyra toto ehtohme jūme. Otāto ŷkyryryme exiko? Jenetuputyryhtao rokene. Jenetupuhpyra ahtao ŷkyryryme exipyra exino. Morarame arykananō mā tākye exiko ŷkyryry anỹnanō maro, ypoetory emamyry eneryke tyya xine, orihpyra toto exiry roropa eneryke tyya xine. ³⁷ Zaero ahno oturutopōpyry ynara karyhtao, “Toiro arykāko, imepỹ anỹnōko.” ³⁸ Kuaropoaose tupito pona oerohtopōpyrykō kara pona, tykyrysã

anÿtohme. Imehnō toerohse arykary poko samo. Aerohtopōpyrykō anÿnōko sã matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³⁹ Morarame tuhke Jezu tonetupuhse Samariapōkomo a. Nohpo omi poe tone-tupuhse toto a, ynara tykase exiryke, “Jenetupuhno mokyro emero ipunaka. Otarãme Kyrixtu mokyro,” tykase nohpo exiryke. ⁴⁰ Morarame toytose toto Jezu a Samariapōkomo.

—Taro exiko aporo yna maro, tykase toto. Otuhparo toh kynexine tamorepary se toexirykōke. Morara exiryke asakoro tōmehse Jezu moroto.

⁴¹ Tuhkehxo tonetupuhse morotōkomo a Jezu omiry etaryke tyya xine. ⁴² Ynara tykase toto nohpo a,

—Seromaroro Kyrixtu enetupuhnōko ynanase ōmi poe rokē pyra. Yna a nymyry aomiry totase. Zuaro ynanase. Kukurākanekō nymyry mokyro, tykase toto, Samariapōkomo.

Soutatu mūkuru kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

⁴³ Morarame asakoro tōmehse ahtao toytose ropa Jezu Karirea pona. ⁴⁴ Ynara tykase ynororo, “Toipe Ritonōpo poe urutōkō oneahmara toto ipataōkomo. Yrome imehnō pataōkō Ritonōpo poe urutōkō eahmāko toto.” ⁴⁵ Morarame Karirea pona toeporehkase Jezu ahtao taomikase morotōkomo a. Tãkye toehse toto Jezu eneryke tyya xine. Pake tonese tyya xine Jerusarē po, otuhtoh konōto pona toytose tahtao xine. Jezu jami-tunuru tonese tyya xine exiryke Jezu waro toto. Wenikehpyra toehse toto.

⁴⁶ Mame Kanaa pona toytose ropa Jezu Karirea rãnaō pona uwa eukurume tuna anyhtanohpotopōpyry pona tyya. Moroto kowenu poetory mūkuru kure pyra kynexine Kapanau po. ⁴⁷ Mame, “Jezu tooehse ropa Karirea pona, Jutea poe,” kary etaryke tyya toytose ynororo

kurākara zumy Jezu eahmase Kapanau pona aytotohme repe, tumūkuru kurākapotohme ropa, orihsasaka tumūkuru exiryke. ⁴⁸ Ynara tykase Jezu eya,

—Oty katoh jenetupuhpyra matou yjamtunuru onenepyra awahtao xine samo? tykase.

⁴⁹ —Ajohpãme sã ymaro eropa aporo. Umūkuru orihnōko mana, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰ Ynara tykase Jezu eya,

—Ytoko ropa. Omūkuru nekurāka ropa, tykase.

Aomiry zae ehtoh tonetupuhse kowenu poetory a. Toeramase ropa ynororo tosaka ropa. ⁵¹ Mame aytory ropahtao tōsēpatakāmase toto typoetory maro,

—Omūkuru kure ropa nexino, tykase toto, ipoetory tomo.

⁵² —Oty orame ahtao nekurāka ropa? tykase tokaropose jumy a.

—Kokonie, xixi toetokorihmase ahtao, noxirohkehno omūkuru, tykase toto. ⁵³ Moro poko tutuarōtase jumy Jezu omihpyry poko, “Omūkuru kure ropa nexino,” katopōpyryae ro imūkuru tōxirohkehse. Naeroro Jezu tonetupuhse eya tosēme, typoetory tō maro.

⁵⁴ Mokyro kurākary poko, tyjami-tunuru tonezomopose ropa Jezu a, Jutea poe tooehse ropa tahtao Karirea pona.

Kurākara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

5 Morarame juteu tomo a otuhtoh konōto tyrise ropa, Ritonōpo poko atãkyematohme. Mame Jerusarē pona Jezu toytose. ² Mame moroto kynexine pata tapuremy. Yrome tuhke omōtoh kynexine Jerusarē pona ytotopo. Toiro esety kaneru omōtopo. Moro pūto kynexine tuna pēkamã ao, okyokynã kurokuro kara exikety. Omame etone

omōtoħ kynexine tuna zomye. Tuna tapyīme roropa kynexine esety Petezata, epereu omiryae. ³Mame kurākōkara kynexine moroto tapyi tao. Imoiħme kynexine zara po rokene, tonurākara te, jaxiry sekunahme exiketomo te, emary pakaihkahnomo, enara toħ kynexine moroto imoiħme. (Tuna kurokuro kary eraximāko toħ kynexine moro ao. ⁴Okyokynaħtao Ritonōpo nenyokypyry morotona oehse tuna kurokuro kamexipose. Kurākōkara ehse osemazuhme aepukahpyry rokē kurokuro kane aka mokyro rokē ekurākase ropa.) ⁵Kurākara kynexine moroto orutua. Tuhke rokē ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko rokene, 38me taropose kurākara a. ⁶Mokyro tonese aħtao Jezu a okynā kure pyra aexiry tonetupuhse eya. Ynara tykase ynororo eya,

—Aimo oekurākary se ropa hmah? tykase.

⁷—Ŷ, tykase kurākara, Jezu tozuhse. —Yrome topeke pyra myhē ase, jarone pyra nakuaka kurokuro karyħtao. Jytory se jaħtao imepŷ juapōkāko mana, tykase.

⁸Ynara tykase Jezu eya,

—Owōko ropa ħkoty. Awāty anŷko. Ytoytoko ropa, tykase. ⁹Axī toekurākase ropa mororomero. Tāty tanŷe eya toytotoħme ropa.

Oserematoħae kynowōne ropa. ¹⁰Morara exiryke juteu tō tōturupose eya,

—Oty katoħ eroħnōko mano? Awāty aroarōko mano? Eroħtoħ kara sero seroae. Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona pyra mase, tykase juteu tō esā kuranōpokara a.

¹¹—Yrome jukurākahpō omi poe jowōno ropa. “Awāty anŷko. Ytoytoko ropa,” tykase exiryke ya, tykase ynororo eya xine, ikurākahpyry ropa.

¹²—Onokyh mokyro awāty anŷpohpō rohpa? tykase toto eya tōturupose.

¹³Yrome ynororo tukurākahpō waro pyra kynexine, toesyryħmase Jezu exiryke, ahno imoiħme moro tao exiryke.

¹⁴Imeīpo tunukurākahpyry ropa tonese ropa Jezu a Ritonōpo maro oturutoh tao. Ynara tykase ynororo eya, —Enēko mase. Kure mexi ropa. Morara exiryke oorypyry irumekako, popyra ipunaka oehtoh anapoizomopyra oehtohme, tykase Jezu eya.

¹⁵Morarameme mokyro toytose, Jezu ekarose juteu tomo a.

—Jezu mokyro, ukurākahpō ropa, tykase ynororo eya xine. ¹⁶Morara exiryke mokaro a Jezu tykerekeremapi-tose, kurākara tukurākase ropa oserematoħae eya exiryke. ¹⁷Ynara tykase Jezu eya xine,

—Papa kapuaono eroħkehpyra mana. Papa saaro ase eroħkehpyra, tykase Jezu eya xine.

¹⁸Morara kary etaryke tyya xine juteu tō esā Jezu etapary se toehse yronomyryme oseremara Jezu exiryke oserematoħae, tumyme Ritonōpo tokarose eya exiryke roropa. Morara exiryke Ritonōpo mūkurume aosekaroryke eya Jezu etapapory se toehse juteu tō tuisary tomo.

Tumy omipona Jezu eħtopōpyry

¹⁹Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ajohpe pyra ase. Toipe Kapu ae Ayħtoħpyry Tumy omipona rokē senohne rīko. Tamoreme senohne onykyrypyra mana. Morararo Papa kapuaono erokuru eneryħtao ya isaaro eroħnōko ase. Ipoenohnōko ase imūkurume jexiryke. ²⁰Papa kapuaono Tumūkuru se ipunaka. Morara exiryke tynyryry tō enepōko mā Tumūkuru a, ise toexiryke. Imeīpo

Papa mā tyorō enepōko mā ya senohne motye kuhse ōsenurukatohkōme. ²¹Aorihtyā ēsemākaaponeme ropa mā Papa kapuaono. Isaaro ase aorihtyā ēsemākaaponeme ropa ase. ²²Ritonōpo nymyry seropōkō anapiakara mana. Tumūkuru a rokē toto apiakapōko mana, ²³emero porehme Imūkuru ime exiry enetupuhtohme, Jū ime exiry roropa enetupuhtohme eya xine. Imūkuru ime exiry onenetupuhpynō Jū ime exiry onenetupuhpyra roropa toh mana.

²⁴—Zae rokē ase ynara karyhtao, jomiry etananō mā jenehpohpō enetupuhnōko mā toto. Orihpyra exīko roropa mā toto jūme. Toto onemapopyra Ritonōpo mana apoto htaka. Pakero mā Ritonōpo a typoenōme tyrise toto. Orihpyme tyrise toto eya, tykase Jezu eya xine. ²⁵—Mame zae rokē ynara āko ase oya xine, okynā pyra Ritonōpo mūkuru omiry etāko aorihtyā mana. Seromaroro aomiry etapitōko mā toto. Morarame aomiry etaryhtao tyya xine ēsemānōko ropa mā toto. Isene exīko ropa mā toto. ²⁶Ritonōpo mā isene exiketō rihpōme. Isaaro ase Papa poe aorihtyā anypōko ropa ase isene aehtohkōme ropa. ²⁷Papa poe ahno apiakaneme ase, pohnō apiakaneme roropa ase, kapu ae aepyhyryme jexiryke.

²⁸—Osenuruhkara ehtoko jomiry poko. Imeīpo mā aorihtyā tō ēsemānōko ropa mana emero porehme, jomiry totase exiryke eya xine. ²⁹Tūtāko ropa mā toto okepypo tō esae. Mokaro mā kurākō ekepyā isene exīko ropa mana jūmāme. Orihpynōme exīko ropa mā toto. Morarame pohnō ēsemākapōko roropa mana. Yrome apoto konōto htaka toto emapōko mana, jūmāme roropa, tykase Jezu eya xine.

Zae Jezu ehtoh poko

³⁰—Jamoreme ase toto onypokōnohpyra. Ritonōpo omi poe rokē toto apiakāko ase. Morara exiryke zae rokē ase, jamoreme pyra jexiryke. Jenehpohpō omi poe rokē morohne poko ase erohnōko.

³¹—Jamoreme rokē ypoko otuarōtanohpyra xine ase. Jomi poe rokē otuarōtanopyrykohtao zae pyra jekarōko matose. ³²Yrome imepỹ nae mana ypoko otuarōtanohnekōme Ritonōpo. Inekarohpyry ypoko zae. Moro waro ase. ³³Imehnō maropoatose João a oturupose. Kure toto zuruase João zae jexiryke. ³⁴Ynara kara ase imehnomo a, “Wekātatatoko,” kara ase. Ynara kary se rokē ase, “João omihpyry zae ypoko,” kary se rokē ase oya xine, okurākarykō se jexiryke.

³⁵—Ozeiponekōme sã kynexine João, tororo āko samo saereh kaneme, otuarōtanohnekōme. Axītao rokē João se mexiatose ozeiponekōme. ³⁶Yrome otuarōtanohnekō nae, João omiry motye. Ritonōpo poe yjamtunuru tonepose ya. Morohne eneryke oya xine Papa nenyokypyryme jenetupuhnōko matose. ³⁷Ritonōpo roropa mā ypoko otuarōtanohpyry mana, jenehpohpono. Yrome aomiry onetapitopyra matose. Ēmyty onenepitopyra roropa matose. ³⁸Morara exiryke aomiry pyra matose okurohtao xine, inenehpohpyry onenetupuhpyra oexirykōke. ³⁹Atamorepāko matose repe Ritonōpo omiry poko orihpyra oehtohkōme repe. Yrome ypoko ro aomiry mana. ⁴⁰Yrome ooepirykō se pyra matose ya. Ya ooepirykohtao orihpyra matose exīko rahkene.

⁴¹—“Kure mase,” kary etary se pyra ase oya xine. ⁴²Yrome awaro xine ase. Ritonōpo se pyra matose yronymyryme okurohtao xine. ⁴³Ritonōpo omi poe

tarona tooehse ywy. Yrome jomipona pyra matose. Imepÿ tooehse tamoreme ahtao, mokyro omipona rokê matose. ⁴⁴Opoko xine rokê, “Kure mase,” kary etary se matose imehnomo a. Yrome, “Kure mase,” kary etary se hkopyra matose Ritonôpo a. Morara exiryke Ritonôpo onenetupuhpyra matose. ⁴⁵⁻⁴⁶“Moeze omihpyry enetupuhnôko ynanase,” âko matose repe. Yrome Moeze omihpyry mâ ypoko ro mana oturûko. Morara exiryke Moeze omihpyry omipona nymyry pyra matose. Opoko xine, “Popyra nase moxiamo,” kara ase Ritonôpo a. Yrome Moeze, “Iiryryryme matose,” âko oya xine mana aomihpyry omipona pyra oexirykôke. ⁴⁷Aomihpyry onenetupuhpyra oexirykôke jomiry roropa onenetupuhpyra matose, tykase Jezu eya xine.

5.000mākō otuhmatopōpyry Jezu a

(*Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Ruk 9.10-17*)

6 Moromeïpo Jezu toytose ropa Karirea moino akoxi, ikuhpo moino akoxi. Ikuhpo esety akorō Tiperiati. ²Tokahmase roropa ynororo imoihmākomo a ijamitunuru tonese tyya xine exiryke, kurākōkara kurākary ropa tonese tyya xine exiryke. ³Morarame pyy taunuhmase Jezu a. Ypy ěmory po typorohse ynororo, typoetory tō maro. ⁴Okynahkopyra kynexine juteu tō otuhtoh konōto exitopo, Paxikoa exitopo. ⁵⁻⁶Mame tÿkakoxi tōsenuhmase Jezu. Tomyĕkō tonese eya. Imoihmākō oepyry tonese roropa eya. Mame ynara tykase Jezu otarāme tyya rokene, “Taroino moxiā otuhmapōko ase. Otarāme yjamitunuru waro pyra Firipe. Ukuhxi pahne. Oturupoxi,” tykase Jezu tyya rokê otarāme. Mame ynara tykase ynororo Firipe a,

—Otoko moxiā nykyryry epekahnōko exino nah? Imoihmākō napyry? tykase Jezu Firipe a.

⁷Ynara tykase Firipe Jezu a,

—Kū. Tuhke tineru se mana moxiā napyry epekahtohme, tuhke toto exiryke, tykase Firipe Jezu a.

⁸Imepÿ Jezu poetry moroto kynexine, Ximāo Peturu akorony, esety Ātare. Ynara tykase ynororo Jezu a,

⁹—Poeto napyryme rokê enepyhpyry seny, 5me tiriiku panō risē pisarara, kana roropa asakoro. Ise awah-
tao ekarōko ase oya. Moxiā ke, imoihmākomo? Oty kehxo moxiā atautuhmāko nah? tykase Ātare.

¹⁰Mame ynara tykase Jezu,

—Imoihmākō iporohkapotoko, tykase typoetory tomo a. Mame onahpoty kurā pona typorohkapose toto. Typorohse toto emero porehme. 5.000me toto tuhke aexirykomo, orutua kō ro-kene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine. ¹¹Morarame tiriiku panō risē tapoise Jezu a,

—Kure mase Papa, tykase ynororo. Mame tokamose iporohtyamo a. Tuhke tomākapose eya. Morararo kana tomākapose roropa eya. Tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse. ¹²Tōtuhkehse toto ahtao emero porehme, ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Moxiā napyry akoïpyry anÿtoko ropa kana akoïpyry maro, atahnikara aeh-tohme, tykase Jezu eya xine. ¹³Mame 12me ruto tanÿse eya xine tonahsē akoïpyry ke pehme.

¹⁴Morarame Jezu jamitunuru eneryke tyya xine ynara tykase imoihmākomo,

—Ajojhe pyra, urutō nymyry mosero, Ritonôpo nenyokyhpyry sero nono pona. Kyneraximahpyrykō mosero, tykase toto. ¹⁵Morarame orēpyra tutuisarykōme tyryry se imoihmākō

exiryke toesyryhmase ropa Jezu toiroro pyy pona.

Tuna po ro Jezu ytotoöpöpyry

(*Mat 14.22-33; Mak 6.45-52*)

¹⁶Morotoino kokonie pukuro toehse ahtao ipoetory tō toytose ikuhpo pona Jezu eraximase repe. ¹⁷Yrome tykohmāse ahtao, Jezu oehpyra ro kynexine. Morara exiryke kanawaka tōtyrise toto Kapanau pona toytotohkōme. ¹⁸Okynā pyra tyryrkane konōto toehse. Pohkane konōto toehse roropa. ¹⁹Koeh tykase toto okynā repe, tyryrkane itamurume exiryke. Morarame ikuhpo rānao toto ahtao Jezu tonese eya xine. Tuna poro ytoytōko kynexine. Tyya xine aepyry eneryke tōserehse toto itamurume.

²⁰—Oserehpyra ehtoko. Ywy ase Jezu, tykase ynororo eya xine kanawaōkomo a.

²¹—Otyriko, tykase toto eya. Mame tōtyrise ropa Jezu kanawaka, toto kānary aka. Mame axī toeporehkase ropa toto pata pona, Kapanau pona.

Jezu zupitoh poko imoihmākomo a

²²Yrokokoro imoihmākō moroto ro toh kynexine, Jezu a tonahsē emākapo-topōpyry po ro. Tōtuhtopōpyrykō po roropa toh kynexine. Toemynyhmase toto Jezu poko, aytory onenepyra tokurehse toexirykōke. Ipoetory tō ytory rokē tonese eya xine. ²³Moroto nakuatao imehnō kānary rokē tonese eya xine, Tiperiati poe aehtyā kānary. ²⁴Mame Jezu onenepyra toexirykōke moro kanawae toytose toto Kapanau pona Jezu enese ropa.

Wyi sā Jezu ehtoh poko orihpÿme imehnō ehtohme

²⁵Mame tonese ropa Jezu ahtao, tōturupose toto,

—Otara ahtao hkoh moepyase ropa? tykase toto eya.

²⁶Ynara tykase Jezu eya xine,

—Zae rokē ourutorÿko ase. Tōtuhse oexirykōke sā rokē jupiko mexiatose, tuesapare toehse oexirykōke sā rokene. Yrome Ritonōpo poe jexiry onenetupuhpyra matose. ²⁷Torētyke pyra ehtoko tonahsē poko. Erohtoko Kapu ae Ayhtohpyry omipona oehtohkōme, orihpyra oehtohkōme jūme. Yjamtunuru enepōko mā Papa oya xine inyemekahpyryme jenetupuhtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁸Ynara tykase toto, eya tōturupose,

—Oty poko erohnōko ynanahe Ritonōpo omipona yna ehtohme? tykase toto eya.

²⁹Mame Jezu a tozuhse toto,

—Ynara rokē Ritonōpo nyrohmanoh-potoh mana oya xine, tynenehpohpyry rokē enetuputyry se mā oya xine, tykase eya xine Jezu.

³⁰Ynara tykase toto,

—Oty riko hmah yna neneryme Ritonōpo jamitunuru enetohme yna a, oenetupuhtohme yna a. Yna zuru ekaroko kokoro rokene, tykase toto eya. ³¹—Kytamurukomo a wyi panō tonahse kapu ae enehpohpyry, ahno esao pyra toytotyrykohtao. Ritonōpo omiry ynara āko moro poko, “Toto napyry tonehpose Moeze a kapu ae,” āko, tykase toto Jezu a.

Ynara tykase Jezu eya xine,

³²—Ajojhe pyra ase ynara karyh-tao, Moeze nekarohpyry kara kynexine. Papa kapuaō nekarohpyry kynexine. Seromaroro ourukō nymyry ekarory se Ritonōpo mana oya xine. ³³Ourukōme nymyry mā mokyro Ritonōpo nenehpohpyry kapu ae. Orihpÿme mā oritorÿko jūme, tykase Jezu eya xine.

³⁴—Moro ekaroko yna a kokoro rokene, tykase toto Jezu a.

³⁵—Ourukōme nymyry ase, tykase Jezu eya xine. —Ya oopyrykohtao omise pyra exikety sã exiko matose. Tãkye rokẽ exiko matose jenetuputyryhtao oya xine. Tuna se pyra exikety sã exiko matose roropa tãkye rokene, tykase ynororo eya xine.

³⁶—Ynara ase oya xine, jenẽko matose repe. Yrome jenetupuhpyra matose ekurehnõko, ase oya xine. ³⁷Ritonõpo nekaroryme awahtao xine ya jenetupuhnõko matose. Ya oehnõko roropa matose emero porehme. Mame oopyrykohtao ya aaropopyra xine ropa ase jũme. ³⁸Kapu ae jyhtoase jenehpohpõ omipona jehtohme. Jamoreme pyra oepyase. ³⁹Mame ynara se mã jenehpohpõ ya, jenetuputyhpõkõ ahpahpory se pyra mã ya. Imeipo toto ãsemãkapory se ropa mã ya emero porehme, aorihtyã tõ ãsemãkapotoh ropa po. ⁴⁰Ynara se mã Ritonõpo. Tumükuru enery se mã roropa imehnomo a enetupuhpotohme eya xine, orihpyra toto ehtohme jũme. Mame toto ãsemãkãko ropa ase aorihtyã tõ ãsemãkapotoh ropa po, tykase Jezu juteu tomo a.

⁴¹Morarame moro etaryke tyya xine Jezu tykerekereemase eya xine, “Ywy ase ourukõme kapu ae aepyhpyry,” kary etaryke tyya xine. ⁴²Morara exiryke ynara tykase toto,

—Jezu mosero, Joze mükuru. Jũ waro sytatose. Jẽ waro roropa sytatose. Otara ãkohxo ke hnae? “Kapu ae aepyhpyry ase,” ãko. Epyrypãko rokẽ hnae, tykase toto.

⁴³Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ykerekereemara ehtoko. ⁴⁴Ritonõpo jenetupuhpoppyra oya xine ahtao, ya oehpyra matose. Yrome ya oopyrykohtao oãsemãkapotorõko ropa ase aorihtyã tõ ãsemãkapotoh ropa po. ⁴⁵“Emero ahno amorepãko Ritonõpo mana,” tykase urutõkõ pake. —Papa omiry etaryhtao

tuaro exiko toto. Mame ya oehnõko toto. ⁴⁶Yrome Ritonõpo nymyry onenepyra matose, ya rokẽ tonese.

⁴⁷—Zae rokẽ ynara ãko ase, jenetupuhnanõ mã orihpỹme exiko. ⁴⁸Ourukõme nymyry ase orihpyra oehtohkõme. ⁴⁹Kapu ae enehpohpyry tonahse atamurukomo a ona po. Toorihse toto. ⁵⁰Yrome kapu ae aepyhpyry nymyry tonahse oya xine ahtao orihpyra exiko matose. ⁵¹Ourukõme nymyry ase, kapu ae aepyhpyryme jexiryke. Upũ enapryryhtao oya xine orihpyra exiko matose jũme. Upũ nase wyi samo, ynekaroryme oya xine, emero porehme, orihpyra oehtohkõme jũme, tykase Jezu eya xine.

⁵²Morara kary etaryke tyya xine tõsezusezuhse toto juteu tõ tuisary tomo, —Otãtohxõ ke tupũ ke kuopatorõko hnae? tykase toto, oxime rokẽ tõturuse toto. (“Upũ tonahse oya xine ahtao,” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao,” katopo.) Yrome moro onenetupuhpyra tokurehse toto.

⁵³Morara tykase ropa Jezu eya xine,

—Ajohpe pyra kapu ae aytohpyry ase. Upũ onenahpyra awahtao xine orihketõme rokẽ matose. Umunuru roropa onẽpyra awahtao xine orihketõme matose. ⁵⁴Upũ enapryryhtao oya xine orihpỹme exiko matose. Umunuru tõse roropa oya xine ahtao oãsemãkapotorõko ropa ase aorihtyã tõ ãsemãkapotoh ropa po. ⁵⁵Upũ mã tonahsẽme nymyry. Umunuru eukurume nymyry, tõsẽme. ⁵⁶Upũ tonahse oya xine ahtao umunuru maro ymaro exiko matose. Ywy roropa amaro xine exiko ase okurohtao xine. ⁵⁷Tamoreme Ritonõpo isene mana. Ijamitunuru poe isene exiko ropa ase, jenehpohpõ jamitunuru poe. Moro saaro matose upũ tonahse oya xine ahtao ypoe isene exiko ropa matose. ⁵⁸Ywy ase ourukõ nymyry kapu ae aepyhpyryme

jexiryke. Atamurukō napyrÿpyry sã pyra ase, nono pona aepukahpyry sã pyra ase. Moro tonahse mokaro a repe. Imeïpo toorihse toto emero porehme. Yrome upū tonahse oya xine ahtao orihpyra exïko matose jūme, moro sã pyra jexiryke, tykase ynororo eya xine.

⁵⁹ Morara tykase Jezu eya xine toto amoreparyme, juteu tō atamorepatoh tao, Kapanau po. (“Upū tonahse oya xine ahtao,” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao,” katopo. “Umunuru enryhtao oya xine,” kary roropa, “Tonetupuhse oya xine jahtao,” katoh sero. Yrome juteu tō esã onenetupuhpyra moro poko toh kynexine.)

Jezu omi poe orihpÿme exïko sytatose

⁶⁰ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase ipoetory tomo,

—To! Tupimehxo reh mã kuamorepatohkō eya. Onetarahme sã reh sytatohse, tykase toto oxime rokene.

⁶¹ Tōmiry poihtory waro Jezu kynexine, kara ro mokaro ahtao eya. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine,

—Poremānōko matohu jomiry etaryke oya xine? Poremāpyra ehtoko. ⁶² Poremānōko kuhse matose jonukuru ropa eneryhtao oya xine kapu aka. ⁶³ Ritonōpo zuzenu poe ipoenōme enurūko matose. Opūkō poe exipyra matose. Ritonōpo zuzenu poe kuamorepatose isene oehtohkōme. ⁶⁴ Yrome toitoine ro matose jenetupuhpyra, tykase.

Apitoryme ro tonetupuhpynō waro Jezu kynexine. Towokane waro roropa kynexine.

⁶⁵ Naeroro ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Morara exiryke morara tykase ywy oya xine, “Papa nekarohpyryme awah-tao xine jenetupuhnōko matose. Ya oehnōko roropa matose,” ase, tykase Jezu eya xine.

⁶⁶ Morara kary etaryke tyya xine toeramase ropa toto tuhke, Jezu ekahmahpōkomo.

⁶⁷ —Amarokō ke? tykase Jezu, tō-turupose mokaro a, 12mākomo a. —Urumekāko roropa hmatohu? tykase eya xine.

⁶⁸ Ynara tykase Ximāo Peturu, —Omoro rokē yna esēme mase. Onekarohpyry ke rokē orihpyra exïko ynanase jūme, tykase eya Peturu.

⁶⁹ —Seromaroro oenetupuhnōko ynanase, awaro yna exiryke. Kure mase ipunaka. Ritonōpo poe mase, tykase Peturu eya.

⁷⁰ Ynara tykase Jezu, —Tymenekase matose ya 12me. Yrome toiro joroko tamuru omipona exikety, tykase ynororo eya xine.

⁷¹ Juta poko morara tykase Jezu, Ximāo Ixikariote mūkuru. 12mākō maro kynexine repe. Yrome mokyro towokaneme exiry waro kynexine Jezu.

Jezu maro zakorō tomo

7 Moromeïpo Karirea poro Jezu toytotose. Jutea poro toytory se pyra toehse juteu tō esã moroto totaparyino. ² Juteu tō otuhtoh konōto okynahkopyra toehse. Otuhtoh esety Tātome tyrytyamo. ³ Ynara tykase Jezu akorō tō eya,

—Ytoko taroyno Jutea pona. Opoetory tomo a ajamitunuru enepota, tykase toto.

⁴ —Oty katoh taro rokē otonēnōko mahno kure oexiry ekātopory se awah-tao? tykase toto, typoihtose eya xine. ⁵ (Zakorō tō roropa onenetupuhpyra kynexine.)

⁶ Ynara tykase Jezu eya xine, —Jytotohpo pyra ro mana. Oyto-tohkō emero rokē kure oya xine mana, ⁷ Ritonōpo zehno exiketō ozehno xine pyra exiryke. Yrome yzehno toh mana. “Iiryryryme matose popyra ipunaka,”

karyke ya eya xine. Moro poko joturu-ruke mā yzehno toto. ⁸Otuhtoh pona ytotoko. Ytopyra ase aporo jytotohpo pyra ro exiryke, tykase Jezu eya xine. ⁹Morarame morara kaxīpo moroto rokē ehse Jezu kynexine Karirea po.

**Jezu ytotopōpyry
otuhtoh konōto taka**

¹⁰Morotoino zakorō tō toytose ahtao Jezu roropa toytose otuhtoh konōto pona, okomino. Tokare pyra toytose ynororo. ¹¹Morarame otuhtoh konōto po tupise juteu tō tuisary tomo a repe. Yrome osenepopyra toehse ynororo.

—Otoko nae? tykase toto, tokaropose.

¹²Putiputime tōturuse toto itamurume Jezu poko imoihmākō rātao.

—Kurā mokyro, tykase toto, emero pyra.

—Arypyra, tykase imehnomo. —Onekunohtō rokē mokyro, tykase toto. ¹³Yrome aryhnaka oturupyra toto, juteu tō tuisary zuno toexirykōke.

¹⁴Morarame otuhtoh konōto irānaka toehse ahtao, Jezu toytose Ritonōpo maro oturutoh taka ahno amorepase.

¹⁵Aomiry etaryke tyya xine tōsenu-ruhkase juteu tō tuisary,

—Otokoino mose amorepato toehse nae? Atamorepatoh taka ytopitopyra mana, tykase toto.

¹⁶Tozuhse toto Jezu a,

—Jamoreme amorepato pyra ase. Ritonōpo poe rokē āmorepatoryko ase, eya tonehpose jexiryke. ¹⁷Ritonōpo omipona exiketō rokē mā jomiry enetupuhnōko mā toto. Ritonōpo poe jomiry ehtoh enetupuhnōko roropa mā toto Ritonōpo omipona se toexirykōke.

¹⁸—Tamoreme rokē oturukety ahtao tōmiry rokē eahmāko mana. Yrome tonehpohpō poe oturukety tonehpohpō omiry kure tyrīko mana. Mokyro ajohpe pyra exikety ipunaka. ¹⁹Moeze omih-

pyry nae matose, Ritonōpo nymeropoh-pyry eya. Yrome aomipona pyra matose. Oty katoh jetapary kuhnōko matou? tykase Jezu eya xine.

²⁰—Jorokohpe mase, tykase imoihmākomo. —Onoky oetapary se nahe? tykase toto eya.

²¹Ynara tykase Jezu,

—Toiro toerohse ywy oserematohae.

Ritonōpo jamitunuru enepoase oya xine. Moro poko mosenuruhkatose.

²²Yrome matose Moeze omi poe omūkurukō aipotapihpyry sahkāko ro 8me aenurutopōpyry tōmehse ahtao. Oserematohae ro oseremara matose. Aipotapihpyry sahkāko

matose Moeze omipona oehtohkōme repe. (Osemazuhme nymyry pyra Moeze a aipotapihpyry tysahkapose. Atamurukomo a osemazuhme tysahkapose.)

²³Oty katohme oserematohae kurākara kurākatopōpyry poko ya yzetū manymyatohse? Morara ahtao yzehno pyra ehtoko. ²⁴“Popyra mase,” kara ehtoko imehnomo a zae aehtoh waro pyra awahtao xine. Ipūkō enery poko rokē oya xine, “Iirypyryme mase,” kara ehtoko imehnomo a, tykase Jezu eya xine.

**“Mose Ritonōpo nymenekahpyryme
nahe?” katopōpyry**

²⁵Morarame Jerusarēpōkō ynara tykase,

—Mosero etapary se toh nahe?

²⁶Enetoko ke totasēme rokē oturūko mana. Yrome imehnō mā onyxiropyra. Ajohpe pyra hnah, tuisa tō mosero enetupuhnōko nah Ritonōpo nymenekahpyryhme?

²⁷Yrome Ritonōpo nymenekahpyry tooehse ahtao, ozeino oehnōko nae? Aehtoh waro pyra sytatose exīko. Yrome mosero oehtopōpyry waro sytatose, tykase toto.

²⁸ Morarame toto amoreparyhtao Ritonôpo maro oturutoh tao ynara tykase Jezu opore,

—Juaro nymyry hmatohu? Joehtopöpyry waro roropa hmatou ipunaka? Jamoreme oehpyra exine. Jenehpohpō mā zae rokē exikety mokyro. Yrome zuaro pyra matose. ²⁹ Juaro ase, Ritonôpo winoino tooehse jexiryke, inenehpohpyryme jexiryke.

³⁰ Morarame Jezu apoiry se toehse toh repe. Yrome anapoipyra toh tokurehse apoitohpo pyra ro exiryke. ³¹ Yrome tuhke tonetupuhse imoihmākomo a. Ynara tykase toto,

—Ritonôpo nymenekahpyry imepý pyra mana. Orëpyrahxo rukuh mosero nae Ritonôpo jamitunuru nae, tykase toto ipoko.

Soutatu tō aropotopöpyry Jezu apoise

³² Morarame imehnō putiputi kary to-tase parixeu tomo a Jezu enetuputyry poko. Morara kary etaryke tyya xine Ritonôpo maro oturutoh erase tō taropose eya xine, Ritonôpo maro oturuketō tuisary tomo a roropa, taropose toto Jezu apoitohme repe.

³³ Morarame ynara tykase Jezu imoihmākomo a,

—Okynā pyra ase amaro xine. Esyryhmāko ropa ase Jenehpohpono a.

³⁴ Jupīko matose. Yrome jenezomopyra matose, jesaka ytosaromepyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

³⁵ Mame oseya rokē tōturuse toto juteu tomo,

—Azahko ytōko na roropa osenezomopyra toehtohme? Otarāme juteutōkara esaka ytōko mana kuekyrykō sapararahme exiketō amorepase. Otarāme juteutōkara amoreparyme ytōko mana, tykase toto oxime rokene. ³⁶—Ynara nase ynororo, “Jupīko matose. Yrome jenezomopyra

matose. Jesaka ytosaromepyra matose,” nykā kyya xine. Otara āko hko hnae? tykase toto oseya rokene.

Iporiry sararakane sã Ritonôpo zuzenu mana

³⁷ Toipe juteu tō otuhtoh konōto ety-pyry yronymyryme. Moroto towōse Jezu xikihme toto zurutohme opore.

—Tuna se awahtao xine osehtoko. Tuna êtokose ya. ³⁸ Ynara tymerose pake sero poko Ritonôpo omiryryme, “Jenetuputyryhtao oya xine iporiry sararakane sã exīko mā okurohtao xine,” tykase Jezu eya xine. (“Tuna êtokose,” kary, “Wenetupuhtokose,” katopo. “Iporiry sararakane sã mã,” kary, “Ritonôpo zuzenu kure,” katopo.) ³⁹ Morara tykase Jezu Tuzenu ekarosasaka Ritonôpo exiryke tonetupuhnanomo a. Tuzenu onekaropitopyra ro Ritonôpo kynexine, Jezu êsemāpyra ro exiryke.

Imoihmākō oseosezukuru poko

⁴⁰ Morara kary etaryke imoihmākomo a ynara tykase toto,

—Urutō nymyry mosero Ritonôpo poe, tykase toto.

⁴¹ Imehnō roropa ynara tykase,

—Ritonôpo nymenekahpyry mosero, kukurākanekōme, tykase.

Yrome imehnō roropa ynara tykase,

—Ritonôpo nymenekahpyry kara mosero. Ritonôpo nymenekahpyryme ahtao Karirea po pyra enururu. Berē po enururu. ⁴² Ynara karyke Ritonôpo a, “Tawi paryme enurūko Ritonôpo nymenekahpyry. Berē po enurūko mana Jutea rānao, Tawi esaryme Berē exiryke,” āko Ritonôpo omiry, tykase toto. ⁴³ Atae pyra toh toehse Jezu poko.

⁴⁴ Imehnō Jezu apoiry se toehse repe. Yrome anapoipyra tokurehse toto.

Onenetupuhpyra juteu tō tuisary ehtopōpyry

⁴⁵Moraramē toytose ropa toto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ropa.

—Otoko na? Menehtou? tykase toto tōturupose eya xine.

⁴⁶—Arypyra. Kure rokē aomiry ynanetano. Morara kane onetapitopyra ynanase, tykase erase tomo tonyokyhpōkomo a.

⁴⁷—To! Oenekunohtou ropa nytāmya? tykase parixeu tomo, morara kary etaryke tyya xine. ⁴⁸—Oesēkōme ynanase. Tuarohxo exiketōme ynanase. Mokyro Ritonōpo mūkurume onenetupuhpyra ynanase. Parixeu tō roropa mā mokyro onenetupuhpyra toto Ritonōpo mūkurume. ⁴⁹Yrome mokaro rokē mā Moeze nymerohpyry omipona pyra toto. Iirypyryme toto Ritonōpo a. Morara exiryke mā toto wānohnōko Ritonōpo, tykase toto imoihmākō poko.

⁵⁰Nikotemu mokaro maro kynexine, Jezu a aytohpury koko. Ynara tykase ynororo eya xine,

⁵¹—Moeze omi poe, “Imehnō popyra mana,” kara sehtone aomiry onetapitopyra kuahtao xine, iirypyrykō waro pyra roropa kuahtao xine, tykase eya xine.

⁵²—To, omoro roropa tokoh mā Karireapono? Ritonōpo nymeropohpyry poko atamorepako, zuaro oehtohme. Karirea po mā Ritonōpo poe urutō mā enurupyra sātā mana moroto, tykase toto. ⁵³Moraramē tātahpahse ropa toto tosaka xine ropa.

Nohpo apoitopōpyry imehnomo a

8 Mame ypy pona toytose Jezu, Oriwerahpā pona. ²Sā, yrokokoro toytose ropa ynororo Ritonōpo maro oturutoh taka. Imoihmākō tōximōse ahtao Jezu typorohse,

toto amorepatohme. ³Moraramē nohpo tonehse parixeu tomo a. Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a roropa takorehmase toto. Imep̄y orutua maro osenao ahtao tonese exiryke tonehse toto a Jezu ēpataka.

⁴—Mose imep̄y orutua poko kynako. Tonese yna a osenao toto ahtao. ⁵Morara ahtao, “Nohpo etapatoko topu ke, aorihtohme,” me tymerose Moeze a kynenerykōme. Yrome otara āko mahno? tykase toto Jezu a.

⁶Morara tykase toto Jezu tahkapotohme repe, Jezu hxirotohme. Yrome toto onezuhpyra Jezu kynexine aporo. Nono rokē tymerose aporo tomary ke. ⁷Mokaro otururuhtao ro towōse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Epona topu ematoko tyrypyhpyke pyra ipunaka awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁸Mame toepuisse ropa Jezu nono pokona imerotohme ropa. ⁹Morara kary etaryke tyya xine toesyryhmase ropa toto atatakomino emero porehme. Tamuxime exiketō osemazuhme toesyryhmase toto. Jezu rokē moroto, tynomose eya xine, nohpo maro xikihme. ¹⁰Towōse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo nohpo a,

—Ohxironanō pyra nexi? tykase Jezu nohpo a.

¹¹—Arypyra, tykase nohpo.

—Morara ahtao ohxiropyra roropa ase. Ytoko ropa. Oorypyry poko pyra ropa ke exiko, tykase Jezu eya.

Saerehkatoh sā Jezu exiry sero nono po

¹²Moraramē ynara tykase Jezu imoihmākomo a,

—Emero ezurume ase. Ymaro ytoketō mā saeremae ytōko toto. Zae rokē toh exiko isene roropa toh mana. Xinukutumā htaka ytopyry toh mana,

tyyrypyrykō poko pyra toexirykōke, tykase eya xine Jezu.

¹³Ynara tykase parixeu tomo eya,

—Āmoreme mase morara āko opoko. Yna onutuarōtanohpopyra ōmiry mana, tykase toto.

¹⁴—Arypyra, tykase Jezu. —Ypoko jotururuhtao zaero jomiry, joehtopōpyry waro jexiryke, jytory ropa waro roropa jexiryke. Yrome joehtopōpyry waro pyra matose. Jytory ropa waro pyra roropa matose. ¹⁵Kurā enēko matose popyrahme samo, popy enēko matose kure samo ahnome rokē oexirykōke. Morara exiryke ywy ahno tō pū enery poko rokē toto anapiakara ase.

¹⁶Yrome imehnō apiakarytao ya, zae rokē toto apiakary ya mana, jamoreme rokē pyra jexiryke, Papa jenehpohpō ymaro exiryke. ¹⁷Ynara tymerose Moeze omihpyryme, “Asakoro tuarōtanoh tō ahtao, atae aomirykō ahtao, zae mā toto.” ¹⁸Ypoko otuarōtanohtoryko ase. Papa jenehpohpō roropa ypoko otuarōtanohtoryko mana. Atae yna exiryke Papa maro zae rokē ynanase, tykase Jezu toto a.

¹⁹—Otoko omy nae? tykase toto tōturuse eya.

—Juaro pyra matose. Papa waro pyra roropa matose. Juaro awahtao xine, Papa roropa waro oexirykō mana, tykase Jezu eya xine, tozuhse toto eya.

²⁰Morara tykase Jezu toto amoreparyhtao Ritonōpo maro oturutoh tao, tineru ē esao, ahno nekarohpyry esao. Yrome Jezu anapoipyra tokurehse toto, apoitoh po pyra ro exiryke.

“Ytosaromepyra ymaro matose,” katopōpyry Jezu a

²¹Morame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Ytōko ropa ase. Mame jupiko matose. Yrome oorypyrykō maro

orihnōko matose. Ymaro ytosaromepyra matose, tykase eya xine.

²²Morara exiryke tōturuse toto oseya rokene,

—Ynara nykahro, “Ymaro ytosaromepyra matose.” Otarah koh exiko nae? Oseatākāko hnah? tykase toto.

²³Ynara tykase Jezu,

—Sero nonopōkōme matose, yrome ywy tarōkara ase. Tarōkōme amarokomo, nonopōkomo. Yrome ywy tarōkara ase, kapuaono. ²⁴Morara exiryke morara yka oya xine, “Oorypyrykō maro orihnōko matose,” ykano oya xine. Orihnōko matose oorypyrykō maro jenetupuhpyra awahtao xine. Ywy ase Ritonōpo nymenekahpyry okurākanekōme, tykase Jezu eya xine.

²⁵—Onoky keh ma roropa? tykase toto Jezu a.

—Ywy roro ase. Apitorymero aosekarohpyry oya xine, tykase Jezu eya xine. ²⁶—Tuhke naero ase otuarōtanohtohkomo. Tuhke roropa ohxirorykō se jahtao kyhxirotory, tuhke oorypyrykō exiryke. Yrome ohxiropyra xine ase. Jenehpohpō omiry ekarōko rokē ase oya xine. Zae ynororo, tykase Jezu eya xine.

²⁷Ritonōpo poko tōturuse Jezu, yrome onenetupuhpyra toto. ²⁸Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine,

—Kapu ae Ayhtohpyry tanyse oya xine ahtao wewe pokona jenetupuhnōko matose. Ywy ase Ritonōpo nenehpohpyry okurākanekōme. Morara jahtao jamoreme pyra jerohtopōpyry exiry waro exiko matose. Papa nekarohpyry rokē ekaroase oya xine. Moro waro exiko matose, ynekarohpyry waro. ²⁹Jenehpohpō ymaro mana. Urumekara mana tōmipona ipunaka jexiryke, tykase Jezu eya xine.

³⁰Morara kary etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse eya xine tuhkākomo a.

Tymyhse exiketō sã matose

³¹Morame ynara tykase Jezu toneputyhpōkomo a, juteu tomo a,

—Jomipona awahtao xine ypoetoryme nymyry matose. ³²Zae ehtoh waro exiko matose. Mame zae ehtoh waro awahtao xine ōsanumanekō poetoryme pyra exiko matose. Yrome zae ehtoh waro pyra awahtao xine ōsanumanekō poetoryme ro matose. Onurumekasaromepyra matose, tykase Jezu eya xine.

³³—Yrome Aparão pakōme ynanase. Osanumatōkō poetoryme exipitopyra ynanase, tykase toto. —Oty kary moro, “Ōsanumanekō poetoryme pyra exiko matose,” āko? tykase toto Jezu a, tōturupose.

³⁴Ynara tykase Jezu eya xine,

—Oorypyrykō poko awahtao xine tosēke matose, oorypyrykōke rokene. Oorypyrykō namotome sã matose toehse. Oorypyrykō onurumekasaromepyra roropa matose.

³⁵Toipe namoto. Axītao rokē tytapyikē poenō maro mana, jūme pyra. Tapyi esē poenō sã pyra mana. Māpyra tapyi esē mūkurume ahtao jūme tumykō maro mana. ³⁶Ritonōpo mūkuru maro toehse awahtao xine, ōsanumanekō poetoryme pyra oripotorỹko ropa mana. Ajamihtanohtorỹko roropa mana oorypyrykō poko pyra oehthokōme.

³⁷Aparão pakōme oexirykō waro ase. Yrome jetapary se ro matose āmoreparykō se pyra oexirykōke ya.

³⁸Papa a jamorepatopōpyry ekarōko ase repe oya xine. Yrome atamurukō omipona rokē matose. Joroko tamuru omipona rokē matose, tykase Jezu eya xine.

³⁹—Aparão yna tamurume mana, tykase toto.

—Aparão paryme awahtao xine mypoenohtory. Isaaro mehtory. ⁴⁰Zae ase Ritonōpo omiry ekarōko oya xine. Yrome aomiry se pyra matose. Jetapary se rokē matose. Aparão morara pyra ehse. Zae Ritonōpo omipona ynororo ehse, asã xine pyra. ⁴¹Yrome omiykō poenohnōko matose, joroko tamuru poenohnōko, tykase Jezu eya xine.

—Arypyra, anoryme pyra ynanase. Yna zū mūkurume rokē ynanase, Ritonōpo mūkurume, tykase toto eya.

⁴²Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonōpo poenōme nymyry awahtao xine ypyno mehtory, Ritonōpo wino tooehse jexiryke. Jamoreme pyra oepyase tarona aomipona jexiryke.

⁴³Jotururu onenetupuhpyra matose etary se pyra oexirykōke. ⁴⁴Omykō mūkurume matose, joroko tamuru mūkurume. Omykō sã matose. Pake ro oatākatonōpo mokyro omykomo. Zae pyra ynororo ipunaka, ajohpe rokē exiryke. Ajohpe ynororo ahtao, toipe, ajohpāme exiryke. ⁴⁵Zae rokē ase. Morara exiryke jenetupuhpyra matose. ⁴⁶Jyhxirosaromepyra matose tyrypyhpyke pyra jexiryke. Zae rokē ourutorỹko ase repe. Yrome zae pyra otarāme jekarōko matose jenetupuhpyra oexirykōke. ⁴⁷Ritonōpo poenōme awahtao xine aomiry metatory. Yrome aomiry onetara matose ipoenōme pyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Aparão ehtopōpyry motye Jezu ehtopo

⁴⁸Ynara tykase toto Jezu a,

—Ajohpe pyra ynanase opoko, “Samariapō mase, azahkuru exikety, Joroko omi poe rokē urutōme mase,” karyhtao yna a ajohpe pyra ynanase, tykase toto Jezu a.

⁴⁹—Jorokohpe pyra ase, tykase Jezu. —Papa eanohmāko rokē

ase. Yrome matose jeunohnōko.
⁵⁰Kueahnohmatoko, kara ase oya xine repe. Yrome mokyro imepỹ jeahnohmapone. Mokyro zae jexiry enetupuhnōko mana. ⁵¹Zae rokē ase ynara karyhtao, “Jomipona awahtao xine orihpyra exīko matose jūme,” karyhtao ya, tykase Jezu eya xine.

⁵²Ynara tykase juteu tō eya,

—Seromaroro jorokohpe oexiry waro ynanase. Aparão toorihse. Urutōkō toorihse. Yrome mase ynara āko, “Jomipona awahtao xine orihpyra exīko matose jūme,” āko mase. ⁵³Kytamurukō Aparão toorihse. Aparão motyehxo reh mahse? Urutōkō roropa toorihse. Onokyh koh mano? tykase toto tōturupose eya.

⁵⁴Ynara tykase Jezu,

—Jamoreme rokē ase ime jehtoh onekaropyra. Yrome Papa kapuaō rokē mā ime jehtoh ekarōko ya. “Kyrilhpōkō mokyro,” āko matose repe. ⁵⁵Yrome mokyro waro pyra matose, onenetupuh-pitopyra oexirykōke. Yrome zuaro ase. “Ritonōpo waro pyra ase,” karyhtao ya, ajohpe rokē jexiry mana, asā xine. Yrome ywy zuaro. Aomipona roropa ase. ⁵⁶Atamurukō tākye toehse jenaryke. Tonese tyya jexiryke tātākyemase toto, tykase Jezu.

⁵⁷—Yrome mase 50 anome pyra ro mase. Aparão menene? tykase toto tōturupose eya.

⁵⁸Ynara tykase Jezu eya xine,

—Aparão enurupyra ro ahtao, nae ro exine, tykase Jezu eya xine.

⁵⁹Morarame Jezu omiry etaryke tyya xine topu tanỹse juteu tomo a Jezu etap-atohme. Ajohpe Jezu tokarose eya xine. Morara exiryke topu tanỹse eya xine. Yrome kynotonēne rokē ynororo, imoihmākō rānaka. Mame Ritonōpo maro oturutoh tae kunutūtane ropa Jezu.

Tonurēkara kurākatopōpyry ropa Jezu a

9 Mame Jezu tō ytoryhtao orutua tonese tonurēkara. Tonurutopōpyry poe ro tonure pyra kynexine. ²Morarame ynara tykase Jezu poetory tomo,

—Onoky rypyry poe tonure pyra tonuruse nahe? Tyrypyry poe roh morara tonuruse nahe? Tummy tō rypyry poe morara tonuruse nahe? tykase toh Jezu a, tōturupose.

³—Arypyra, tykase Jezu. —Iiryrykō poe pyra tonure pyra tonuruse mana. Tonurēkara mosero Ritonōpo jamitunuru enepotohme ro aexihpyry mosero. ⁴⁻⁵Xixi saereh karyke kuesemarykō waro sytatose. Moro saaro Ritonōpo omiry poko imehnō amorepāko ase zae ehtoh waro toto ehtohme. Toorihse jahtao mā ikohmamypyry sā exīko tarōkomo, tamorepaneke pyra toehse toexirykōke, tykase Jezu toto a.

⁶Morara kaxīpo ituh tykase Jezu nono pona. Orino pitiko tywyrywymase tomary ke totakuru maro. Morarame orino tyrise enuru pona. ⁷Ynara tykase eya,

—Ytoko. Osēkurikata Xiroe kuaka, ariamā kuaka, tykase. (Aomiryae, “Xiroe,” kary, “Tonyohse,” katopo.) Morarame toytose ynororo. Mame tōsēkurikase. Mame toehse ropa ynororo kure osenuhmāko ropa rahkene.

⁸Morarame mokyro waro exiketō moroto kynexine. Tonure pyra ahtao ro tonese eya xine osema tao ro ahtao, tineru pitiko eraximaryhtao ro eya. Ynara tykase toto,

—Mosero puhko tonuremỹpo kara, tykase toto ipoko.

⁹—Mokyro roh mosero kynenehpyrykō ro, tykase imehno. Yrome imehnō ynara tykase,

—Ynoro kara mosero. Ipanō rokē mosero, tykase toto.

—Ynororo ase, tykase, tonurem̄ypokara a tozuhse toto.

¹⁰—Otāto tonure ropa toehse mahno? tykase toto tōturupose eya.

¹¹Ynara tykase ynororo,

—Orutua orino pitiko tyrise jenuru pona. Mame, “Ytoko, osēkurikata Xiroe kuaka,” tykase exiryke ytono. Morarame tōsēkurikase jahtao jenutā ropa rahkene, tykase toto a.

¹²—Otoko mokyro nae? tykase toto.

—Kū, zuaro pyra ase, tykase tonurem̄ypokara eya xine.

Parixeu tō oturupotopōpyry

¹³Morarame tonurem̄ypokara tarose eya xine parixeu tomo a. ¹⁴Moro ěmepyr̄yae oserematoh kynexine. Moro ěmepyr̄yae orino pitiko tyrise Jezu a tonurēkara enuru kurākatohme ropa. ¹⁵Morarame tonurem̄ypokara a tōturupose parixeu tomo,

—Otāto puhko oenutā ropa puhko? tykase toto eya.

—Orino pitiko jenuru pokona tyrise mokyro a. Morara exiryke tōsēkurikase ropa jahtao jenutā ropa samo mokyro poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁶Mame ynara tykase parixeu tomo,

—Mokyro Ritonōpo poe pyra mana, aomipona pyra exiryke. Oseremara mana oserematohae, tykase toto.

Yrome imehnō ynara tykase,

—Iirypyr̄māme ahtao kurākōkara onukurākara exiry, tykase toto. Atae pyra toto.

¹⁷Morara exiryke tōturupose ropa parixeu tomo. Ynara tykase toto tonurem̄ypokara a,

—Oenuru tukurākase ropa na eya? Morara exiryke oty āko ipoko mah? tykase toto tōturupose.

—Urutō mokyro Ritonōpo poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁸Yrome tonure pyra aexihpyry ajohpe rokē tokarose juteu tomo a. Morara exiryke jū tonehpose jē maro tyya xine tōturupotohkōme eya xine.

¹⁹Ynara tykase toto eya xine,

—Omūkuru mosehro? Ajohpe pyra moinoro tonure pyra tonuruse nahe? Ah-tao otāto tonure ropa toehse nae? tykase toto tōturupose eya xine.

²⁰Jū tō ynara tykase,

—Yna mūkuru mosero. Tonure pyra tonuruse nase. Moro waro ynanase.

²¹Yrome otāto toekurākase ropa nahe? Onoky a tukurākase ropa nahe? Kū, zuaro pyra reh ynanahse. Eya ekaropoto. Poetome pyra toehse ynororo nase. Oezukurukō waro mana, ²²tykase toto eya xine, juteu tō esā zuno toexirykōke. Ynara tykase juteu tō esā exiryke typoetory tomo a, “Jezu enetupuhnōko ase, Ritonōpo nymenekahpyryme kananō sutūtanohpotone ropa atamorepatoh tae,” tykase toto, atae toexirykōke typoetory tō maro. ²³Morara exiryke, toto zuno toexirykōke, jū tō morara tykase, “Poetome pyra toehse mana. Eya ekaropoto,” tykase toto.

²⁴Morarame tonurem̄ypokara tykohmase ropa tyya xine. Ynara tykase toto eya,

—Zae rokē yna zuruko. Ritonōpo mā oetāko azahkuru awahtao. Morara exiryke zae rokē yna zuruko. Mokyro iirypyr̄yme exiry waro sytatose, tykase toto tonurem̄ypokara a.

²⁵Yrome ynara tykase ynororo,

—Iirypyr̄yme aexiry waro pyra ase. Ynara rokē zuaro ase, tonure pyra exiase. Yrome seromaroro ase osenuhmāko ropa ipoe, tykase tonurem̄ypokara eya xine.

²⁶—Otara sã ke orino oenuru kurākatohme ropa? tykase toto tōturupose ropa eya toto.

²⁷—Kuurutouhxo puhko seromaroro. Yrome jomiry onetara sã matokeh. Oty

katoĥ jomiry etary se ropa hmatou? Otarāme amarakō roropa ipoetoryme exīko matose, tykase ynororo eya xine.

²⁸—Arypyra. Omoro mase ipoetoryme. Yna Moeze poetoryme. ²⁹Ritonōpo tōturuse Moeze a. Moro waro sytatose. Yrome mokyro otokoino tooehse? Zuario pyra ynanase, tykase toto.

³⁰—To! Otāto puhkoke zuaro pyra hmatou? Yrome jenuru tukurākase ropa eya. ³¹Iirypyrymākō omiry onetara Ritonōpo mana. Moro waro sytatose. Yrome tuno exiketō etāko mana. Tōmipona exiketō etāko roropa mana, enara rokene. ³²Moinoro sero panō onenepitopyra sytatose. Tonure pyra aexihpyry kurākary ropa onenepitopyra sytatose. ³³Ritonōpo poe pyra tahtao tyjमितunuke pyra exiry, kurākōkara onukurākara exiry, tykase tonurem̄ypokara eya xine.

³⁴Yrome ynara tykase toto eya, —To! Tyrypyhpyke oenurune. Tuātase mase iirypyryme ro. Yna anamorepara exiko, tykase toto eya. Morarame atamorepatoh tae tonurem̄ypokara tupurohpurohmase toto a oehzomopyra aehtohme.

Tonurākara sã onenetupuhpynomo

³⁵Mokyro tūtanohpory totase Jezu a ahtao toytose eya. Ynara tykase eya, —Kapu ae Ayhtohpyry enetupuhnōko mah? tykase Jezu eya.

³⁶—Onokyh mokyro enetupuhthohme ya? tykase tonurem̄ypokara Jezu a.

³⁷Ynara tykase Jezu eya, —Meneno. Seromaroro oturūko oya mana, tykase Jezu eya.

³⁸—ÿ, enetupuhnōko ase, tykase. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ěpataka, tuisame imehxo enetuputyryke tyya. Morara exiryke tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ěpataka tonurem̄ypokara.

³⁹Ynara tykase Jezu,

—Sero po tonurākara panōkō nae Ritonōpo omiry waro pyra toexirykōke. Yrome zuaro toexirykō se toto. Morara exiryke toto kurākāko ropa ase. Imehnō nae roropa. Ritonōpo omiry waro ynanase emero porehme, kananō nae. Yrome aomipona pyra toto. Tonure toĥ repe tyya xine rokene. Yrome Ritonōpo a tonurepyra sã toto. Morara exiryke toto se pyra m̄a Ritonōpo, tōmipona pyra toto exiryke, tykase Jezu.

⁴⁰Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase parixeu tomo Jezu a,

—Yna ke. Tonurēkara sah ynanah? tykase toto tōturupose.

⁴¹Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ynara karyhtao oya xine, “Pitiko rokē Ritonōpo omiry waro ynanase. Yrome aomiry waro se ynanase aomipona yna ehtohme,” karyhtao oya xine, iirypyryme pyra oripotory repe. Māpyra, “Ritonōpo omiry waro ynanase emero porehme,” karyke oya xine iirypyryme ro matose ipunaka Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

Tosaka xine kaneru omomyry sãJezu enetuputyry kyya xine

10 Mame ynara tykase Jezu, —Ajoĥpe pyra ase. Imep̄y mokyro kaneru omōtoĥ kuroko sã ytōko omato, imep̄y toro tōnuhtohme, moroaōkō ematonanohtohme tyya. ²Yrome esē nymyry m̄a omōtoĥ eutary ae rokē omōnōko. ³Āpuruhpyry etapuruhmakāko m̄a erase, esē omōtoĥme. Tosēkō omiry etāko kaneru tō mana, tosetykō ae tykohmarykohtao tosēkomo a. Morara exiryke tosēkō ekahmāko m̄a toto. Esēkō rokē m̄a toto tūtanohpōko ěkō ae tymaro toto ytotoĥme. ⁴Tutūtase toto ahtao, toto esemazupurume m̄a esēkō exīko mana. Tosēkō ekahmāko m̄a toto, aomiry waro toexirykōke. Īkapo toĥ ytōko

mana. ⁵Imepÿ onekahmara mã toto. Epäko rokê mã toto, aomiry waro pyra toexirykôke.

⁶Typoetory tõ poko morara tykase Jezu, kaneru tõ poko samo, toto amorepatohme. Yrome kaneru poko rokê autururu kynexine onenetupuhpyra toto exiryke.

Kuesêkôme mã kurã Jezu

⁷Morara exiryke ynara tykase ropa Jezu,

—Ajohpe pyra ase. Kaneru omôtohsã ase. Ypoetory tõ ewome ase. Kaneru tõ omato omiry onetara ehtoh sã ypoetory tõ omato omiry onetara mana.

⁸Mokaro sã mã azahkuru amorepatôkô omipona pyra mã ypoetory tomo.

⁹Kaneru omôtohsã ase. Omônôko mã toto, kaneru tomo. Toto onyryhmara mã imehnomo. Tütäko roropa toto otuhse. Morara exiryke moro sã ase omôtohkôme. Jenetuputyryhtao oya xine opynohtorÿko ase. Oewomatorÿko ase, enara. ¹⁰Omato oehnôko mana morotaôkô ematonanohse, toto etapase roropa, toto enahkase roropa, enara. Yrome tooehse ywy tarona orihpyra ypoetory tõ ehtohme, isene nymyry toto ehtohme.

¹¹—Toto esê ase kurano. Morara exiryke ypoetory tõ pyno ase. Kaneru esê ke mana toky tõ pyno. Mokyro sã ase. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tõ pynuke jorikyry se ase, toto pyno jexiryke, orihpyra toto ehtohme.

¹²Yrome esê namoto mã kaneru esême nymyry pyra mana. Toto poko erohketyme rokê mana tineru apoitohme rokê tyya. Yrome kaikuxi oepyry eneryhtao mã epäko mana. Kaikuxi a toto esekapôko mana. Toto onewomara mana. Toto ahpahpôko rokê mana. ¹³Epäko mã mokyro, toto erasëpyry, tineru poko rokê erohketyme toexiryke, toto pyno nymyry pyra toexiryke. ^{14–15}Yrome ypo-

etory tõ esê ase kaneru esê kurã samo. Papa waro ase. Juaro roropa Papa mana. Moro saaro ypoetory tõ waro ase. Juaro roropa toh mana, Papa waro jehtoh sã ya. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tõ pynuke jorikyry se ase toto ewome, orihpyra toto ehtohme. ¹⁶Kaneru esê imehnô kaneru nae imepÿ po. Moro saaro imehnô ypoetoryme roropa mana imepÿ po. Toto enehpory se ase ya, jomiry etatohme toto a, ypoetory tõ morohnôme ehtohme tosêkô maro, ymaro toto ehtohme.

¹⁷—Papa kapuaô mã ypyno, jorikyry se jexiryke aomi poe. Imeïpo mã jësemâkapôko ropa ypyno toexiryke.

¹⁸Jorikyry se pyra jahtao jetapara mã toto. Yrome ynara tykase Ritonôpo ya, “Orihnôko mase. Moromeïpo oësemâkapôko ropa ase,” nase ya. Morara tykase ya Ritonôpo exiryke aomipona ase, tykase Jezu.

¹⁹Morara kary etaryke tyya xine tõsezusezuhse toto, juteu tomo, Jezu omiry etaryke tyya xine.

²⁰—Jorokohpe nase mose. Otarãme rowohpe nase roropa. Oty katoh aomiry etãko matou? tykase toto, imoihmâkomo.

²¹Yrome ynara tykase imehnomo, —Jorokohpã omiry mose omiry sã pyra exiry, tyoro. Jorokohpã tonurãkara onukurãkara ropa exiry. Morara pyra nase mosero. Tonurãkara enutanohpôko ropa nase, tykase toto mokaro a.

Tosêkôme Jezu se pyra juteu tõ kynexine

²²Morarama otuhtoh konôto tyrise ropa eya xine Jerusarê po, Ritonôpo maro oturutoh kurikatopöpyry poko wenikehpyra toehtohkôme. ²³Ikonoporyae kynexine. Mame Jezu toytose tuisa Saromão namohpyry takuroko, Ritonôpo maro oturutoh tao.

²⁴Juteu tō esā tōximōse moro taka. Ynara tykase toto Jezu a,

—Oty katoh yna onurupyra mexiase? Morara exiryke zae yna zuruko rahkene. Kyrixtu nymyry mahno? Ritonōpo nymenekahpyry mahno? Ynaneraximahpyry mahno? tykase toto eya tōturupose.

²⁵Ynara tykase Jezu,

—Pake kuuruatose repe. Yrome jomiry onetara mexiatose jenetupuhpyra oexirykōke. Otuarōtanohpotohkō nae ase yjमितunuru Papa poe. ²⁶Yrome jenetupuhpyra mexiatose, ypoetoryme pyra oexirykōke. ²⁷Ypoetory tō rokē waro ase. Jomiry etāko mā toto. Jomipona roropa mā toto. ²⁸Orihpỹme toto ripōko ase, jũme orihpyra toto ehtohme. Imepỹ mā toto onupuxihkara ywinoino. ²⁹Jenetupuhponeme mā Papa ypoetory tomo a. Emero motye Papa mana. Imehnō mā ypoetory tō onupuxihkara Papa winoino. ³⁰Papa ime exiry ime jexiry samo. Oxisā ynanase.

³¹Morara kary etaryke tyya xine topu tanỹse toto a Jezu pona ematohme.

³²Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuhke toerohse ywy. Yjमितunuru enepoase oya xine Papa omi poe. Oty pokoino jetapary se matou? tykase Jezu eya xine.

³³Ynara tykase juteu tomo,

—Ajमितunuru enepory pokoino pyra oetapary se ynanase. Ritonōpo ime exiry ime oexiry sã pyra mana. Ahnome rokē mase. Yrome Ritonōpome osekarōko mase, epyrypāko rokē mase, tykase toto eya.

³⁴Ynara tykase Jezu,

—Sero nase Ritonōpo nymeropohpyry tōmiryme Moeze a, “Ynymenekatyã matose ypoe urutōme,” katoh sero ahno tomo a, Ritonōpo a tymenekase toto exiryke. ³⁵Zae rokē Ritonōpo omiry, tyotyōrōtara mana. Zae aexiry

waro sytatose. Moroaero imehnō tokarose Ritonōpo a tynymenekatyãme. “Ynymenekatyãme matose,” tykase tōmiry etananomo a. ³⁶Ywy ase, Papa kapuaō nymenekahpyry. Inenehpohpyry roropa ase sero nono pona. Morara exiryke, “Ritonōpo mūkurume ase,” karyhtao ya epyrypara ase Ritonōpo poko. Morara exiryke, “Ritonōpo poko epyrypāko mase,” kara ehtoko ya. ³⁷Ritonōpo omipona pyra jahtao jenetupuhpyra ehtoko. ³⁸Yrome aomipona ase. Jenetuputyry se pyra awahtao xine yjमितunuru rokē enetupuhutoko, ymaro Papa exiry waro oehtohkōme, Papa maro jexiry waro roropa oehtohkōme, otuarōtatohkōme ypoko, tykase Jezu toto a.

³⁹Mame Jezu apoiry se toh kynexine repe. Yrome kỹtone ropa ynororo toto maro ehxīpo.

⁴⁰Joatão mōpozakoxi kỹtone ahno ĕpurihkatopōpyry pona João a. Moroto ke ehse rahkene. ⁴¹Moraramame tuhke toh toytose eya. Ynara tykase toto,

—João kynexine tyjमितunuke pyra. Yrome aomiry kynexine zae mosero poko, tykase toto, juteu tomo, oxime rokene. ⁴²Moraramame Jezu tonetupuhse morotōkomo a tosēkōme.

Razaru orihtopōpyry

11 Orutua kynexine, Petaniapono. Esety kynexine Razaru. Aoryxiry tō roropa moroto kynexine. Maria, Maata, enara toh kynexine. ²Mokyro Maria Jezu pupuru kurikahpō kynexine ixtaratu ke. Tūsety ke ikorokahpō roropa kynexine. Mokyro piry kynexine kure pyra. ³Morara exiryke Jezu a tōmihpyry rokē taropose.

—Oepe reh mā takuruhtase, katoh taropose eya tōmiry.

⁴Moro totase Jezu a ahtao ynara tykase ynororo tyoetory tomo a,

—Mokyro mā takuruhtase toorihtohme pyra. Ritonōpo a tyjमितunuru enepotohme rokene, Tumūkuru jamitunuru enepotohme roropa, “Ritonōpo kure, Imūkuru kure,” katohme imehnomo a.

⁵Maata pyno Jezu kynexine, zakorō pyno roropa kynexine. Ipirykō pyno roropa kynexine. Enara kynexine, toto pyno Jezu. ⁶Razaru kure pyra exiry poko turuse tahtao moroto ro tōmehse Jezu. Asakoro kynēmehne moroto, teh rokene. ⁷Moromeīpo ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Ehmaropa Jutea rānaka Petania pona ropa, tykase Jezu typoetory tomo a.

⁸—Arypyra, pake hkopyra oetapary se nexiase morotōkomo, juteu tō esamo. Ytopyra exiko morotona, tykase toh repe.

⁹Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonōpo omipona kuahtao xine, “Epo,” kara ro Ritonōpo ahtao orihpyra sytatose. Māpyra, “Epo,” tykase Ritonōpo ahtao orihnōko sytatose. Morara exiryke ehmaropa jetapatohpo pyra ro mana. ¹⁰Xinukutumae sā oytorykohtao osetapāko matose saereme pyra exiryke, tozure pyra oexirykōke, tykase Jezu.

¹¹Morarame ynara tykase ropa ynororo typoetory tomo a,

—Kuepekō mā nyhnōko Razaru. Yrome ēpakase ropa ytōko ase, tykase Jezu eya xine.

¹²Ynara tykase ipoetory tō eya,

—Inykyryhtao kure. Ekurākāko ropa mana, tykase ipoetory tomo Jezu a.

¹³Yrome Razaru orihtho poko tōturuse Jezu repe. Yrome tynyhse rokē tokarose ipoetory tomo a. ¹⁴Morara exiryke typoetory tomo a ynara tykase ynororo,

—Razaru toorihse mana. ¹⁵Enese ytopyra exiase aporo. Yrome seromaroro enese ytōko ase rahkene.

Seromaroro roropa Ritonōpo jमितunuru enēko matose jenetupuhtohme yronymyryme oya xine. Morara ahtao tākye exīko ase opoko xine. Ehmaropa, senetatose, tykase Jezu tymarōkomo a.

¹⁶Tome esety akorō Kamaramanōpo wātasemy. Ynara tykase ynororo imehnō Jezu poetry tomo a,

—Tuisa maro ehmaropa imaro kuorihthokōme, tykase ynororo.

Jezu mā aorihtyā ēsemākaponeme ropa

¹⁷Morarame morotona toeporehkase Jezu, Petania pona. Moroto asakoropane aorikyhpory ēmehtopōpyry waro toehse toto, tokarose exiryke imehnomo a. ¹⁸Atameke pyra Jerusarē kynexine Petania maro. ¹⁹Mame juteu tō toytose tuhke, Maria tomo a, xitase, ipiry hnamose.

²⁰Morarame Jezu oepory waro toexiryke, kýtone Maata, ēpatakāmase. Maria moroto rokē kynexine tytapyī tao. ²¹Ynara tykase Maata Jezu a,

—Taro awahtao otarāme ypiry orihpyra exiry. ²²Yrome zuaro ase, ekaroporyhtao oya emero mā ekarōko Ritonōpo oya, tykase nohpo Jezu a.

²³—Opiry ēsemānōko ropa mana, tykase Jezu Maata a.

²⁴—Ÿ, zuaro ase. Aorihtyā ēsemākatoh ropa po ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana, tykase Maata eya.

²⁵Ynara tykase Jezu eya,

—Ywy ase ēsemākaponeme ropa. Ypoe rokē orihpýme exīko matose. Jenetuputyryhtao toorihse awahtao xine ro ēsemānōko ropa matose. ²⁶Jenetuputyryhtao orihpýme exīko matose jūme. Moro menetupuhno? tykase Jezu eya.

²⁷—Ÿ, enetupuhnōko ase. Omoro mase Ritonōpo nymenekahpyry ynakurākaneme. Omoro mase ynaneraximahpyry. Ritonōpo

nenehpohpyryme mase sero nono pona, tykase Maata Jezu a.

Tyxitase Jezu

²⁸ Morarame morara kaxīpo kýtone ropa Maata takorō kohmase tokare pyra. —Tuīsa kynako oya, tykase takorony a.

²⁹ Morara kary etaryke tyya axī toytose ynororo Jezu enese. ³⁰ (Pata pona eporehkara ro Jezu kynexine. Maata maro tōseporotopōpyrykō poro kynexine.) ³¹ Morarame xitase aytotoh rokē tokarose toto a, juteu tomo a. Morara exiryke Maria tokahmase eya xine. Mokaro Maria emuhkehkananomo, ixity akorehmananō roropa.

³² Morarame Jezu a toytose tahtao kýt-porohne imyhtokoxi xitase, —Taro awahtao ypiry orihpyra exiry, tykase eya.

³³ Mokyro xitary eneryke tyya, samū tykase Jezu tātasmase tukurohtao. Juteu tō xitary etaryke roropa tyya samū tykase ynororo yronomyryme tukurohtao.

³⁴ —Otoko monētohu? kynako Jezu kynekaropone.

—Seze, kynako toto, nohpo marōkomo eya.

³⁵ Tyxitase Jezu.

³⁶ Morotōkō ynara tykase,

—Enēko matose. Ipyno yronomyryme nexiase, tykase toto ipoko.

³⁷ Yrome imehnō ynara tykase,

—Otātome tonurākara tukurākase ropa eya? Oty katoh mose onukurākara ropa kynako orihpyra ro ahtao? tykase toto ipoko.

Razaru ěsemākapotopōpyry ropa

³⁸ Samū tykase Jezu tātasmase yronomyryme. Morarame toytose ynororo aorikyhpory ekepyry esaka. Ypy onuhtoh po kynexine okepy eny. Apuru kynexine topu risemy.

³⁹—Apu ru isyryhmatoko, kynako Jezu.

Ynara tykase Maata, aorikyhpory oryxiry,

—Otarāme tymotase mana. Asakoropane nēmehno moroto, tykase eya aoryxiry.

⁴⁰ Ynara tykase Jezu eya,

—“Enetuputyryhtao oya, Ritonōpo jamitunuru enēko mase,” ykā puh oya, tykase Jezu eya.

⁴¹ Morarame apuru tisyryhmase toto a. Morarame kakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo,

—Kure mase Papa kapuaono. Tākye ase jomiry etaryke oya. ⁴² Kokoro rokē jomiry etāko mase. Moro waro ase. Yrome tarōkō zuaro ehtohme oturūko ase oya toto netaryme, onenyokyhporyme jenetupuhtohme toto a, tykase Jezu.

⁴³ Morara kaxīpo opore kynomitane Jezu,

—Razaru, osehko moro tae xiaro, tykase Jezu aorikyhpory a.

⁴⁴ Tutūtase ropa ynororo. Emary tyōtyke ro kynexine. Ipupuru roropa tyōtyke ro kynexine. Ěmyty tyōtyke ro roropa kynexine.

—Imyhpokatoko ropa aytotohme, tykase Jezu eya xine.

Tātamorepase toto juteu tomo Jezu etapatohme

(*Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2*)

⁴⁵ Morarame Maria marōkō moro eneryke tyya xine Jezu tonetupuhse eya xine, Razaru ěsemākapory ropa eneryke tyya xine. ⁴⁶ Morarame imehnō toytose parixeu tō zuruse. Jezu ekātose toytose toto. ⁴⁷ Morara exiryke tōximōse toto parixeu tomo te, Ritonōpo maro oturuketō tuisary maro. Juteu tō tuisary tō maro. Enara toh kynexine tōximōse.

—Otarā ākohxo sytatohu taroino Jezu poko? Orēpyra kuhmahko, kurākōkara

kurākāko kuhmahko. ⁴⁸“Ah morara rokē nexino,” karyhtao kyya xine, imoihmākō mā Jezu enetupuhnōko tutuisarykōme. Morarame romano tuisary tō mā soutatu tō enehpōko mā kyya xine. Ritonōpo maro oturutoh kararahnōko toh mana. Kuaropotorŷko roropa toh mana taroino imehnō poetoryme kuehtohkōme. Mame kytamurukō omihpyry omipona pyra exiko sytatose, enara, tykase toto.

⁴⁹Toiro esety Kaipa. Moro jeimamyryae tuisame kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme. Ynara tykase ynororo juteu tomo a,

—Tuaro pyra matose. ⁵⁰Senetupuh-tone. Kurehxo toiro orikyry kuewom-ane-kōme, orihpyra kuehtohkōme emero porehme, tykase ynororo. ⁵¹(Yrome tōmi poe pyra morara tykase. Ritonōpo zuzenu poe rokē morara tykase ynororo Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme toexiryke moro jeimamyryae. Morara exiryke mokaro turuse eya Jezu orikyry poko, juteu tō ewome aorikyry poko. ⁵²Juteu tō ewome rokē pyra emero Ritonōpo poetory enehpotohme, saporarahme exiketō enehpotohme, oximōme toto ehtohme roropa, toiro tosēke toto ehtohme.)

⁵³Morotoino osenetupuhkehpyra toh kynexine, juteu tuisary tomo, Jezu etapary poko tyya xine, etapary se toexirykōke. ⁵⁴Morara exiryke tokare ytopyry ropa Jezu toehse juteu to htaka. Mame toytose ropa ynororo ahno htaka. Epyraī pona kŷtone typoetory tō maro ehse.

⁵⁵Morarame juteu tō otuhtoh konōto ameke pyra toehse. Paxikoa ameke pyra toehse. Morara exiryke Jerusarē zomyēkō toytopytose toto Jerusarē pona. Tyyrypyrykō korokapose kŷtone toto otuhtoh konōto ritohto. ⁵⁶Ritonōpo maro oturutoh taka tōximōse tahtao

xine, Jezu tupise eya xine. Ynara tykase toto oseya rokene,

—Otara āko matou Jezu poko? Oehnōkohxo hna reh otuhtoh konōto pona? tykase toto. ⁵⁷Osemazuhme ynara tykase parixeu tō exiryke Ritonōpo maro oturuketō tuisary maro, “Jezu eneryhtao oya xine yna zurutoko,” tykase toto tōturuse Jezu apoitohme tyya xine.

Jezu ehtopōpyry Petania po

(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)

12 Morarame tuhke hkopyra rokē ĕmepyyry ise ro kynexine otuhtoh konōto ritohme, Paxikoa ritohme eya xine. Mame Jezu toytose Petania pona, Razaru esaka, tynēsēmākaphopyry ropa esaka. ²Morara exiryke autuhtoh tyrisse Maria tomo a Jezu otuhtohme. Tōsē aroarōko Maata kynexine. Razaru otuhnōko kynexine Jezu maro. ³Morarame Maria a ixtaratu tapoise typyne exikety, meju riturume exikety, naatu risemy. Jezu pupuru pona tukuāse eya. Ippuru tykorokase ropa tūsety ke. Typoxine itamurume toehse tapyi tao. ⁴Juta Ixikariote moroto kynexine. Jezu poetoryme kynexine repe. Jezu ewokaneme roropa ynororo kynexine. Ynara tykase ynororo,

⁵—Kurehxo moro ixtaratu tokamosēme ahtao exiry. Tuhke tineru atapoiry tokamose ahtao, tymōkomokākara a ekarotohme, tykase ynororo repe. ⁶Morara tykase ynororo ajoajohpe toexiryke. Tymōkomokākara pyno nymyry pyra ynororo kynexine. Jezu poetory tinerū eraseme kynexine repe. Yrome toitoine toto tinerū touse tytinerūme.

⁷Ynara tykase Jezu eya,

—Ah keh nyrino. Jekepyry popatoh kuhnōko mana. ⁸Tymōkomokākara nae mosa rokene. Yrome ywy ase okynā pyra taro amaro xine, tykase Jezu eya.

**Tātamorepase toto
Razaru etapary poko**

⁹Moraramē, “Jezu Petania po mana,” kary totase toto a ahtao, tuhkākō toytose Jezu enese. Razaru enese roropa toytose toto, Jezu nēsemākapohpyry ropa enese. ¹⁰Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo. ¹¹Razaru pokoino juteu tō tuhke tosekō rumekary se toehse, Jezu enetupuhthme rokē tosekōme. Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto juteu tō tuisary tomo.

Jerusarē pona Jezu ytotoöpopyry

(*Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Ruk 19.28-40*)

¹²Yrokokoro, “Jezu oehnōko mana Jerusarē pona,” kary totase imoihmākomo a, Paxikoa pona ytoketomo a. ¹³Morara exiryke marariary panō tysahkase eya xine. Moraramē toytose toto Jezu ēpatakāmase. Ynara tykase toto,

—Kure Ritonōpo mana. Kure roropa inenehpohpyry mana. Ritonōpo kapuaono, kure rokē Izryaeu tō tuisary tyriko, tykase toto, tōturuse toytorykōme.

¹⁴Moraramē jumētu pitiko tapoise Jezu a. Epona tōtyrise, pake Ritonōpo nymeropohpyry poero. ¹⁵Ynara tykase Ritonōpo pake, “Emynyhmara ehtoko, Jerusarēpōkomo. Okynāpyra oesēkō mā oehnōko. Jumētu pitiko po oehnōko mana,” me tymerose Ritonōpo omiryne pake.

¹⁶Yrome Jezu poetory kynexine onenetupuhpyra aporo moro poko. Imēipo tonetupuhse toto a, tōsemāse ropa Jezu ahtao, tōnuhse ropa ynororo ahtao roropa kakoxi. Emene tutuarōtase ropa toto Ritonōpo omiry poko. Ritonōpo nekarotopōpyryae ro Jezu poko tutuarōtase toto.

¹⁷Mame Razaru ēsemākatopōpyry ropa enehpōkomo a imehnō turuse. Imoihmākō tutuarōtanohse eya xine. Razaru ēsemākatopōpyry ropa poko Jezu a. ¹⁸Morara exiryke imoihmākō toytose Jezu ēpatakāmase, Jezu jamitunuru totase tyya xine exiryke. ¹⁹Moraramē parixeu tō oseya rokē tōturuse toto. Ynara tykase toto,

—Enēko matose. Sekurehtou. Emero porehme Jezu marōme nexī toto, tykase toto imoihmākō poko.

Kyreku tō oehstopōpyry Jezu enese

²⁰Moraramē Jerusarē pona ytoketō maro kyreku tō toytose Paxikoa pona. Jeimamyry punero ytosene toto, juteu tō maro. Ritonōpo poko atākyemase ytosene toto. ²¹Moraramē Firipe a toytose toto. Petesaitapō Firipe kynexine, Karirea rānaōpono. Ynara tykase toto Firipe a,

—Pāna, Jezu enery se ynanase. Yna otururu se ynanase imaro, tykase toto Firipe a.

²²Firipe toytose Ātare zuruse aporo. Mame asakororo toytose toto Jezu a,

—Kyreku tō mā tōtururu se amaro, tykase toto Jezu a. Ynara tykase Jezu eya xine,

²³—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Okynā pyra orihoōko ase. Mame toorihse jahtao ēsemānōko ropa ase. Moraramē ime jehtoh enetupuhnōko imehnō mana, tymyakākōme toorihse jexiryke. Jēsemātopōpyry ropa eneryke tyya xine ime jehtoh enetupuhnōko toh mā rahkene. ²⁴Zae rokē ynara āko ase oya xine, oxinase puhturu ke mā arykara ahtao nono aka, ahtara mā ekurehnōko. Emāpyra roropa mana. Māpyra tarykase ahtao nono aka ahtāko mana. Emānōko roropa mana. (Morara tykase Jezu toorikyry poko, tōsemamyry ropa poko roropa, tonetuputyry poko tuhkākomo a, enara.) ²⁵—Ynara karyhtao kyra

xine, “Osepyno ase. Jetuarimary se pyra ase. Jorikyry se pyra ase roropa. Penetāko ro ase. Morara exiryke jorikyry se pyra ase,” karyhtao kyaa xine orihnōko rokē sytatose. Māpyra ynara karyhtao kyaa xine, “Utuarimary zuno pyra ase. Jorikyry zuno pyra ase. Ritonōpo omipona se rokē ase,” karyhtao kyaa xine, orihpyra exiko sytatose.²⁶ Ypoetoryme se awahtao xine jomipona ehtoko ymaro oehtohkōme. Jomipona awahtao xine ātākyematohkō ekarōko mā Papa oya xine.

Toxixihmary poko Jezu oturutōpyry

²⁷—Seromaroro emynymāko ase yronymyryme. Otara āko hano? “Papa, jorikyry se pyra ase,” kary se ase repe. Yrome moro poko tooehse wyw kapu ae orihse tarona.²⁸ Papa kapuaono, ime oexiry enepoko imehnomo a, “Kure mase,” katohme toto a, tykase Jezu.

Mame kaino omi totase toto a,

—Imehxo jehtoh tonepose ya eya xine. Imeīpo enezomopōko ropa ase eya xine, tykase omi kaino.

²⁹Moro omi etaryke tyaa xine ynara tykase imoihmākomo,

—Konomeru kynako, tykase toto.

Imehnō ynara tykase,

—Ritonōpo nenyokyhpyry noturuno Jezu a, tykase toto.

³⁰Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Moro omi kynako ynetaryme rokē pyra. Sekere nykano onetarykōme roropa. Otuarōtatohkōme kynako, tykase eya xine.³¹—Okynā pyra iirypyrymākō iirypyryme toto exiry enetupuhpōko ase. Okynā pyra Ritonōpo omipona pyra exiketō esēkō poremākapōko ase, joroko tamuru poremākapōko.³² Mame tanỹse jahtao wewe pokona, emero sero nonopōkomo a osetupuhpōko ase, tykase Jezu eya xine.³³ (Morara karyke

toto a, toto zurune toorikyry poko, wewe pokona toxixihmapory poko.)

³⁴Mame ynara tykase imoihmākomo Jezu a,

—Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ynara āko, “Ritonōpo nymenekahpyry orihpyra mana jūme,” āko. Yrome omoro ynara āko, “Kapu ae Ayhtohpyry orihnōko mana,” āko mase. Onoky Kapu ae Ayhtohpyry na taro? tykase toto tōturupose eya.

³⁵Ynara tykase Jezu eya xine,

—Sero nonopōkō ezurume sã ase. Otuarōtanohnekōme ase, Ritonōpo poko. Pohnō apiakary poko roropa otuarōtanohtorỹko ase apotoimo htaka toto omomyry poko, enara. Okynā pyra ase amaro xine. Kuenetupuhpōko amaro xine ro jahtao omōpyra oehtohkōme apotoimo htaka. Xinukutumae ytoketō tahnōko rokē toh mana, tosemarykō waro pyra toexirykōke. Mokaro saaro jenetupuhpynō mana, tuaro pyra samo. Apotoimo htaka toytorykō onenetupuhpyra toto, jenetupuhpyra toexirykōke.

³⁶Morara exiryke oezurukōme jexiry enetupuhpōko amaro xine ro jahtao. Ritonōpo poetoryme oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Onenetupuhpyra juteu tō ehtopōpyry

Morara kaxīpo toesyryhmase ropa. Tōtonēse tonepyra mokaro ehtohme.

³⁷Tuhke rokē tyjमितunuru tonepose repe eya xine. Yrome onenetupuhpyra tokurehse toto.

³⁸Morara exiryke zae kynexine urutō omihpyry pake, Izaja omihpyry. Ynara tykase ynororo,

“Ritonōpo kapuaono, moxiã nase yna omiry onenetupuhpyra nase toto.

Ajमितunuru roropa onenetupuhpyra nase toto,”

tykase Izaja pake. Zae morara tykase. Zaero aomihpyry mā seromaroro.

³⁹Morara exiryke Izaja nekarotopōpyryae ro onenetupuhpyra toh toehse. Ynara tykase roropa Izaja pake, ⁴⁰“Tuaro pyra tyripose Ritonōpo a, zupuhpyrykō tyripose tūpore roropa Ritonōpo a.

Morara exiryke Ritonōpo jamitunuru eneryhtao ro onenetupuhpyra mā toto. Aomiry etaryhtao ro onenetupuhpyra mā toto.

Tyrypyrykō onurumekara roropa toto. Morarame rokē tyripose toto Ritonōpo a. Tyrypyrykō onurumekap̄yme tyripose toto tōmipona pyra toto exihpyryme,”

⁴¹me tymerose Izaja a pake, Jezu jami-tunuru tonese tyra exiryke.

⁴²Morarame tuhke juteu tō esamo a tonetupuhse. Yrome tynotao xine rokē tonetupuhse eya xine parixeu tō zuno toexirykōke, atamorepatoh tae tutū-tanohporykoino ropa eya xine. ⁴³“Kure mase,” kary etary se toh kynexine ty-poko xine parixeu tomo a. Yrome, “Kure mase,” kary etary se hkopyra toh kynexine Ritonōpo a.

Jezu omihpyry kuapiakator̄yko mana

⁴⁴Morarame Jezu ynara tykase ropa opore,

—Jenetuputyryhtao oya xine, ywy ro rokē kara enetupuhnōko matose. Jenehpohpō enetupuhnōko roropa matose. ⁴⁵Jenetuputyhpōkō mā jenehpohpō enetupuhnōko roropa mā toto. ⁴⁶Oepyase xiaro sero nonopōkō ezurume. Āmorepatōryko ase Ritonōpo omiry poko. Jenetuputyryhtao oya xine oorypyrykō poko pyra exīko matose. Ixinukuturu htoko ytoketō sã pyra exīko matose. Saeremae ytoketō sã rokē exīko matose. ⁴⁷Jomiry etāko matose. Yrome jomipona pyra awahtao xine oemara xine ase. Āpiakase xine pyra oepyase aporo. Okurākase xine rokē oepyase. ⁴⁸Yse pyra awahtao xine jomiry etary se pyra awah-

tao xine roropa, āpiakator̄yko mā Ritonōpo aorihyā tō ēsemākatoh ropa po tyra, jomipona pyra toehse oexirykōke. ⁴⁹Jamoreme ourupyra xine ase. Papa kapuaō nekarohpyry rokē ekarōko ase oya xine. ⁵⁰Inekarohpyry omipona rokē awahtao xine orihpyra exīko matose jūme. Moro waro ase. Morara exiryke Papa nekarohpyry rokē ekarōko ase oya xine, tykase Jezu imoihmākomo a.

Typoetory pupuru kurikatopōpyry Jezu a

13 Morarame toiro tynyhse otuhtoh konōto pyra ro. Paxikoa otuhtoh konōto esety. Morarame toytotoh poko tōsenetupuhse Jezu, sero nono rumekary poko tyra. Tummy a toytotoh poko tōsenetupuhse. Moinoro typoetory pyno Jezu kynexine. Toto pyno exikehpyra kynexine, toorikyry ponāmero.

²Morarame kokonie pukuro tōtuhse Jezu typoetory tō maro. Morarame joroko tamuru nymenekahpyry Juta kynexine, Ximāo Ixikariote mūkuru. Jezu ewokaneme tymenekase joroko tamuru a. ³Ritonōpo a tyjamitunuru tokarose Tumūkuru a emero porehme. Moro waro Jezu kynexine. Toehtopōpyry Ritonōpo poe waro roropa kynexine. Eya toytotoh ropa waro roropa kynexine. ⁴Morarame Jezu kynowōne ropa tōtuhkehxīpo. Mame tupō touse ropa ahtao kynosekunazōtone ropa tuaja ke. ⁵Mame eya tuna tarykase ahtao paxia aka, typoetory tō pupuru tukurikase eya. Tuaja ke tykorokase ropa eya. ⁶Mame Ximāo Peturu a Jezu toytose ahtao, ynara tykase Peturu eya,

—Upupuru kurikāko hma? tykase eya.

⁷Ynara tykase Jezu eya,

—Ynyriry onenetupuhpyra ro matose. Yrome imeīpo zuaro exīko matose, tykase ynororo eya.

⁸—Upupuru kurikary se pyra ase oya, yna esême oexiryke, tykase Peturu eya.

—Yrome opupuru onukurikara jahtao, ypoetoryme pyra mase, tykase Jezu eya.

⁹Ynara tykase Peturu,

—Upupuru rokê kara ikurikako jemary roropa, jupuhpyry roropa, ikurikako emero, tykase Peturu eya.

¹⁰Ynara tykase Jezu eya,

—Aepytyã sã oexirykôke ôkokô mã kure. Morara exiryke ôkokô kurikary se pyra ase. Opupurukô rokê kurikako ase. Amarokô emero aepytyã samo. Toiro mose rokê tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Epytyã saaro nase, tykase Jezu eya xine. ¹¹Towokane waro toexiryke morara tykase Jezu, “Aepytyã sã matose. Toiro mose tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Epytyã saaro nase,” tykase Jezu eya xine.

¹²Morarama toto pupuru tukurikakehse ahtao tyya, tupõ tamuruse ropa eya. Meza pona typorohse ropa. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Menetupuhtou nyryhpyry poko?

¹³Tuisa, âko matose. Amorepatono âko roropa matose ypoko. Zaero matose, oesêkôme jexiryke, ¹⁴Âmorepanekôme roropa jexiryke. Yrome anamotokôme sã opupurukô ukurikano. Ysã ehtoko. Imehnõ pyno ehtoko. Imehnõ akorehmatoko roropa. ¹⁵Moro yrino onenerykôme. Morara exiryke moro ipoenhtoko. ¹⁶Ymotye pyra matose, ypoetoryme oexirykôke. ¹⁷Oesêkôme ase yrome opupurukô ukurikano, ysã imehnõ akorehmatohme oya xine. Morara ahtao tâkye exiko matose moro poenopyryhtao oya xine.

¹⁸—Emero opoko xine kara ywy repe. Ynymenekatyã waro ase. Yrome pake Ritonõpo nymerophpyryae ro jewokaneme toehse, “Mose, ymaro otuhkety jewokaneme toehse,” tykase pake. ¹⁹Sero poko ourutorÿko ase

jewokara ro ahtao. Morarama morara toehse ahtao jenetupuhnõko matose Ritonõpo nyemekahpyryme. Morara exiryke jomihpyry anamonohpyra ase. ²⁰Zae rokê ase ynara karyhtao, ynenyokyhpyry pyno awahtao xine ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine jenehpohpõ pyno roropa matose, tykase Jezu eya xine.

Towokahpõ ekarotopõpyry Jezu a

(*Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Ruk 22.21-23*)

²¹Morarama tõturukehse tahtao samũ tykase ynororo tukurohtao. Ynara tykase ynororo,

—Ajohpe pyra, toiro mose jewokãko nase, tykase Jezu eya xine.

²²Tõsenesenesese toto oxime, owokato waro pyra toexirykôke. ²³Toiro ipoetory Jezu zamaro exikety. Imaro typorohse kynexine. ²⁴Tomary ke mokyro tykohmase Peturu a. Ynara tykase ynororo eya,

—Ekaropoko eya, “Onoky ewokaneme nae?” tykase Peturu eya.

²⁵Eponarohme sã toytose mokyro Jezu a ekaropotohme,

—Onoky mokyro oewokaneme? tykase.

²⁶Ynara tykase Jezu eya,

—Zupãko ase zuaro oehtohme. Mosero mã jewokãko, tykase Jezu eya.

Morarama wyi panõ tytohkase Jezu a. Tuhpase ahtao tokarose Juta a, Ximão Ixikariote mükuru a. ²⁷Moro wyi panõ tapoise eya ahtao, Jezu zetũ tanÿse eya. Joroko tamuru omipona toehse. Mame ynara tykase Jezu eya,

—Ehe axi ke ytoko oeretykyrypyry ekarota jũme rokene oeretykehthohme, tykase ynororo eya. ²⁸Yrome imehnõ Jezu maro exiketõ aomiry onenetupuhpyra toto. ²⁹Tytinerükõ eraseme Juta exiryke, osepekahse rokê tonyohse tokarose eya xine.

Tymōkomokākara a tineru ekarose roropa tonyohse tokarose eya xine.

³⁰Morarame moro wyi panō tapoise tyya ahtao tutūtase Juta. Tykohmāsehxo ahtao toytose.

**“Imehnō pyno ehtoko,”
katopōpyry Jezu a**

³¹Morarame toytose Juta ahtao ynara tykase Jezu,

—Seromaroro Kapu ae Ayhtohpyry imehxo exiry enēko matose. Ritonōpo imehxo exiry roropa enetupuhnōko matose jeneryke roropa oya xine.

³²Morara exiryke ime jehtoh eneporyke oya xine Ritonōpo a, ime toehtoh roropa enepōko mā oya xine. Seromaroro ime jehtoh enepōko mā oya xine Papa.

³³Poetohti, okynā pyra ase amaro xine. Jupīko matose repe. Yrome ymaro ytosaromepyra matose. Oya xine rokē pyra morara āko ase. Juteu tomo a roropa serara ase, “Ymaro ytosaromepyra matose,” ase eya xine. Morara katopōpyry saaro, morara yka oya xine. ³⁴Mame jomiry kasenato nomōko ase amaro xine. Imehnō pyno ehtoko. Opyno xine jexiry saaro imehnō pyno ehtoko, yronymyryme. ³⁵Imehnō pyno awahtao xine ypoetoryme oexirykō enetupuhnōko seropōkō mana emero porehme, tykase Jezu eya xine.

Peturu zurutopōpyry Jezu a

*(Mat 26.31-35; Mak
14.27-31; Ruk 22.31-34)*

³⁶—Aza ytōko mah? tykase Ximāo Peturu. Ynara tykase Jezu eya,

—Ymaro ytosaromepyra matose seromaroro. Yrome imeīpo matose ya ytōko, tykase Jezu.

³⁷—Oty katohme amaro ytopyry ahno? Orumekary se pyra ase. Jorikyry zuno pyra ase. Imehnō ynara karyhtao, “Jezu poetoryme awahtao oetapāko ynanase,” karyhtao ya, “Jezu

poetoryme ase,” āko ase, orumekary se pyra jexiryke, tykase Peturu eya.

³⁸Mame ynara tykase Jezu eya,

—Oorikyry zuno pyrahxo hmah? Jurumekarahxo mahno? Etako pahne, kuratiri onetara ro ahtao, “Jezu waro pyra ase. Ipoetory kara ase,” āko mase oseruao, tykase Jezu eya.

Osemame Jezu Ritonōpo a

14 Ynara tykase roropa Jezu typoetory tomo a,

—Torētyke pyra ehtoko jytory poko. Emynyhmara ehtoko. Ritonōpo enetupuhnōko matose. Kuenetupuhtoko roropa. ²Tuhke osa nae Papa esao. Arypyra ahtao morara kara exiry oya xine. Ytōko ase oesarykō kurākase. ³Imeīpo, oesarykō otyhkaxīpo oehnōko ropa ase tarona opoko xine, ymaro aarotohkōme kapu aka. ⁴Esemary waro matose, tykase Jezu eya xine.

⁵Ynara tykase Tome,

—Aza ytōko ma? Zuario pyra ynanase. Oesemary waro pyra roropa ynanase, tykase.

⁶Ynara tykase Jezu eya,

—Ywy ase oytotohkōme nymyry. Ukuroko ytopyry matose Papa a. Ywy ase zae oriponekō nymyry. Jenetuputyryhtao oya xine ajoajohpe pyra exīko matose. Oēsemākaponekōme roropa ase. Jenetuputyryhtao oya xine orihp̄yme exīko matose. ⁷Seromaroro juaro toehse matose. Papa waro exīko roropa matose. Taroino Papa waro matose, tonetupuhse oya xine exiryke, tykase Jezu toto a.

⁸Ynara tykase Firipe eya,

—Kumykō enepoko yna a. Enery se rokē ynanase, tykase.

⁹Ynara tykase Jezu eya,

—Pake ro ase amaro xine, mōtoino rokē pyra. Oty katoh juaro pyra ro mahno Firipe? Juaro awahtao xine Papa kapuaō waro roropa matose.

Oxisã ynanase Papa maro. Morara exiryke oty katoh, “Kumykō enepoko yna a,” äko matou? ¹⁰ Onenetupuhpyra ro hma, Firipe? Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Ywy jomi poe pyra kuuruatose. Yrome Papa poe kuuruatose. Ymaro mana erohnōko. ¹¹ Jomiry enetupuhpyra, ynara karyhtao ya, Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Jomiry onenetupuhpyra awahtao xine ynyrihpyry enery poka kuenetupuhpyra. ¹² Zae ase ynara karyhtao, jenetupuhpyryhtao oya xine ynyriry sã tyrīko roropa matose. Ynyrihpyry motye roropa tyrīko matose toytose jahtao Papa esaka. ¹³ Mame ekaroporyhtao Papa a, emero ekarōko ase oya xine, Papa omi poe ekaroporyhtao, Papa ime exiry enepory se jexiryke oya xine. ¹⁴ Mame ynara karyhtao Ritonōpo a, “Onekarohpyry se rokē ase,” karyhtao oya xine onekaropohpyrykō ekarōko ase oya xine.

“Kurã Zuzenu ekarōko ase oya xine,” katopōpyry Jezu a

¹⁵—Mame yse awahtao xine āmorepatopōpyrykō ya omipona ehtoko. ¹⁶ Mame ekaroporyhtao ya Ākorehmanekō ekarōko mã Papa oya xine. Tuzenu kurã ekarōko oya xine mana jūme aehtohme amaro xine. ¹⁷ Ritonōpo zuzenu anapoipyra jenetupuhpynomo, onenetupuhpyra toexirykōke, zuaro pyra roropa toexirykōke. Yrome matose Ritonōpo zuzenu waro amaro xine exiryke, isene ro okurohtao xine exiryke.

¹⁸—Jūme orumekara xine ase. Oya xine oehnōko ropa ase. ¹⁹ Okynã pyra jenetupuhpynō jenekehnōko toh mana. Yrome matose jenēko. Isene jexiryke, isene roropa exīko matose. ²⁰ Morara ahtao Papa maro jexiry waro exīko matose.

Moro saaro ymaro matose, amaro xine jexiry saaro.

²¹—Jomiry se nymyry awahtao xine, jomipona roropa awahtao xine ypyno matose. Morara ahtao opyno xine Papa exīko mana ypyno oexirykōke. Ywy roropa opyno xine exīko ase. Ypoko otuarōtanohortōryko ase, tykase Jezu eya xine.

²² Ynara tykase Juta (imepỹ Juta, Ixikariote kara),

—Oty katoh yna rokē tuarōtanohnōko mah? Oty katoh oenetupuhpynō onutuarōtanohpyra mah? tykase Juta.

²³ Ynara tykase Jezu eya,

—Ypyno awahtao xine, jomipona exīko matose. Opyno xine Papa exīko roropa mana. Mame oehnōko ynanase Papa maro oya xine, jūme amaro xine yna ehtohme. ²⁴ Ypyno pyra exiketō jomipona pyra mana. Yrome ywy jomi poe pyra kuuruatose. Papa poe rokē kuuruatose, jenehpohpō omi poe.

²⁵—Moro poka kuurutou amaro xine jahtao. ²⁶ Papa Tuzenu enehpōko mana ymyakāme Ākorehmanekōme. Āmorepatorōryko mana emero. Ynekarohpyry poka otuarōtanohortōryko roropa mana.

²⁷—Torētyke pyra oripotōryko ase. Torētyke pyra ypoe exīko matose. Jenetupuhpynō poe torētyke pyra exipyra matose. Ypoe rokē torētyke pyra exīko matose. Torētyke pyra ehtoko. Emynyhmara roropa ehtoko. Oserehpyra roropa ehtoko. ²⁸ Jomiry metatou? “Ytōko ase. Yrome oehnōko ropa ase. Jūme orumekara xine ase,” kary metatou ya? Ypyno awahtao xine Papa a jytory poka tãkye exīko matose, ymotye Papa exiryke. ²⁹ Moro poka kuurutou seromaroro ytopyra ro jahtao. Morarame toytose jahtao enetupuhnōko matose. “Sero poka kuuruatosene Jezu,” äko matose. ³⁰ Okynã pyra oturukehnōko ase amaro xine, jenetupuh-

pynõ tuisary oepyrkye. Yrome jesē kara mokyro. Ypoko pyra roropa mana tyrypyhpyke pyra jexiryke. ³¹Yrome Papa pyno jexiry enetupuhthome jenetupuhpynomo a, ipyno jexiryke roropa aomipona yronymyryme ase.

—Pa, ehmaropa taroino, tykase Jezu typoetory tomo a.

Uwa zoko sã Jezu exiry

15 Ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Uwa zoko sã ase. Uwa zoko esēme sã Papa mana. Esēme rokē pyra mana. Ikyryneme roropa mana. ²Amoriry pisarara sã ypoetory tō mana. Eperytapỹ amoriry pisarara ahtao, amorihkãko esē mana, eperytara exiryke. Eperytakety amoriry ahtao epery tō zomye amorisahkãko roropa esē mana kure aehtohme, itamurume eperytatohme. Mokyro sã mã Papa. Tõmipona se exiketõ amorepãko mana, tõmipona ipunaka toto ehtohme. ³Amarokõ tukurãkase matose eya jomiry totase oya xine exiryke. Uwa amoriry tapopohse ahtao tuhke eperytãko mana. Moro saaro okurãkatorỹko Papa mana, zae tõmipona oehtohkõme. ⁴Ymarõme ehtoko. Ywy roropa amaro xine exiko ase. Ymarõme pyra awahtao xine zae jomipona exipyra matose. Uwa amorirỹpyry amorihkasē sã exiko matose. Eperytapỹ sã exiko matose roropa.

⁵—Õkokõme sã ase. Jamoriry me sã matose. Ymaro awahtao xine zae jomipona exiko matose. Eperytakety sã exiko matose. Ymaro pyra awahtao xine Ritonõpo zamaro pyra matose. Aomipona pyra oexirykõke eperytapỹ sã exiko matose. ⁶Uwa amorirỹpyry amorihkasē papyry sã ymaro pyra exiketõ pahnõko mã Papa. Tamorihkase ahtao amorirỹpyry orihnõko mana. Mame iwõnãko toto apoto htaka

ematohme jahkatohme. ⁷Ymaro awahtao xine, jomiry okurohtao xine ahtao roropa emero ekarõko mã Papa ekaroporyhtao oya xine. ⁸Morarame ypoetoryme nymyry awahtao xine eperytaketõ sã exiko matose, orẽpyra jomipona exiko matose. Mame jomipona awahtao xine ypoetoryme oenetupuhthoryko imehnõ mana. “Kure Ritonõpo nase. Imehxo nase,” äko mã toto jomipona oexirykõke. ⁹Papa ypyno exiry saaro opyno xine ase. Morara exiryke opynukõ anahkohpyra ehtoko. ¹⁰Jomipona awahtao xine opyno xine ase õsepynuporykõke. Moro saaro mã Papa. Tõmipona jexiryke ypyno mana.

¹¹—Naeroro otuarõtanohtoryko ase moro poko ypoe rokē täkye oehtohkõme, täkye nymyry oehtohkõme. ¹²Ynara äko ase oya xine, imehnõ pyno ehtoko, opyno xine jehtoh samo. ¹³Tope tō pyno nymyry exikety tope tō ewome mã orihnõko, orihpyra tope tō ehtohme. Moro kure kuhse Papa a. Onymotyëkara exino. ¹⁴Jepeme matose jomipona awahtao xine. ¹⁵Ynamotõme rokē pyra matose. Jepeme nymyry matose. Namoto tosē nyryry waro pyra mana. Yrome amarokõ jepeme matose. Papa nekarohpyry emero ekaroase oya xine. ¹⁶Onymenekahpyrykõ kara ase. Amarokõ matose ynymenekatyamo. Tymenekase matose ya eperytaketõ sã oehtohkõme, jümanatome jomipona oehtohkõme. Morarame emero ekarõko mã Papa oya xine jomi poe ekaroporyhtao oya xine. ¹⁷Naeroro ynara äko rokē ase oya xine, imehnõ pyno ehtoko, äko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu poetory tõ ryhmãko imehnõ mana

¹⁸—Jenetupuhpynõ ozehno xine toto ahtao, wenikehpyra ehtoko ypoko. Yzehno toh kynexine roropa

pake. ¹⁹Jenetupuhpyra awahtao xine ozehno xine pyra mā toto, topekōme oexirykōke. Yrome tymenekase ya oexirykōke jenetupuhpynō epeme pyra toehse matose. Morara exiryke ozehno xine toh mana tysā xine pyra toehse oexirykōke. ²⁰Jomiry poko wenikehpyra ehtoko, “Ymotye pyra matose ypoetoryme oexirykōke.” Yryhmaryhtao imehnomo a oryhmatoryko roropa mā toto ysaaro. Māpyra jomipona toto ahtao ōmipona xine mā exiko roropa toto. ²¹Yrome oryhmatoryko mā toto, jomipona oexirykōke jenehpohpō waro pyra toexirykōke roropa. ²²Oehpyra jahtao toto onyxiropyra Ritonōpo exiry toto rypyry poko, iirypyrykō poko toto onurupyra jexiryke roropa. Yrome toehse jexiryke tutuarōtase toto tyrypyrykō poko. Morara exiryke toto hxirōko mā Papa. ²³Yzehno exiketō mā Papa zehno roropa mā toto. ²⁴Māpyra yjमितunuru onenepopitopyra jahtao toto onyxiropyra Ritonōpo exiry iirypyrykō poko. Mame yjमितunuru enepoase toto a repe tuhke. Yrome onenetupuhpyra toto. Naeroro toto hxirōko Ritonōpo mana. Yjमितunuru enease toto yrome yzehno ro toto. Papa zehno roropa toto. ²⁵Morara toehse Ritonōpo nymeropohpyrae ro pake Moeze a. Ynara tykase ynororo, “Yzetū tanÿse eya xine epokapÿme,” tykase ynororo.

²⁶—Ākorehmanekō mā oehnōko, Zuzenu. Zae Ritonōpo ehtoh poko āmorepanekōme mā ynororo. Oehnōko mana Papa winoino. Mokyro enyohnōko ase Papa poe. Morarame ypoko otuarōtanohtoryko mana. ²⁷Amarokō roropa ypoko imehnō tuarōtanohnōko matose moinoro ymaro oexirykōke.

16—Moro poko kuurutou, oehthōkōme. poremāpyra

²Tātamorepatohkō tae otūtanohpotorÿko ropa imehnō mana. Morarame okynā pyra oetaparykohtao, “Ritonōpo akorehmāko sytatose. Aomi poe toto etapāko sytatose,” āko toh mā repe oetaparykohtao. ³Oryhmatoryko mā toto Ritonōpo waro pyra toexirykōke, juaro pyra roropa toexirykōke. ⁴Yrome moro poko kuurutou oryhmara ro xine toto ahtao. Imeipo oryhmarykohtao tuarōtāko matose jomihpyry poko.

Kurā Zuzenu erohtoh poko

—Pake ourupyra xine exiase amaro xine ro jexiryke. ⁵Mame seromaroro jytoryke ropa ase otuarōtanohtoryko ase. Jenehpohpono a ytōko ropa ase. “Aza ytōko ma?” kara matose ya. ⁶Jytory poko turuse ya oexirykōke emynymāko matose. ⁷Yrome etatoko pahne. Kurehxo jytory. Ytopyra jahtao Ākorehmanekō oehpyra exiry. Yrome toytose jahtao enehpōko ase oya xine. ⁸Toehse ahtao mā sero nonopōkō rypyry zumakapōko mana. Ritonōpo rokē mā iirypyrymākō kurākary waro. Moro poko toto amorepāko mana. Jenetupuhpynō wānopyry poko roropa toto tuarōmāko mana, enara. ⁹Jenetupuhpyra sero nonopōkō mana. Morara exiryke toto rypyry zumakapōko mana, jenetupuhpyra toto exiryke. ¹⁰Papa a ytōko ase. Morara exiryke Ritonōpo zuzenu āmorepatorÿko mana iirypyrymākō kurākary poko Ritonōpo a. ¹¹Pake joroko tamuru tapiakase Ritonōpo a ematohme apotoimo htaka. Morara exiryke Ritonōpo zuzenu otuarōmatorÿko mana pohnō apiakary poko toto papyry poko roropa apotoimo htaka.

¹²—Tuhke ourutohko nae ase repe. Yrome seromaroro pitiko rokē āmorepatorÿko ase wenikehpyra oehthōkōme, oweniketyrykōino. ¹³Yrome Zae exikety zuzenu toehse

ahtao otuarōtanohtor̄yko mana zae exiry poko emero. Ritonōpo zuzenu mā tamoreme oturupyra mana. Ritonōpo nekarohpyry rokē tyya ekarōko ropa oya xine mana. Ourutor̄yko mā aporo morohne poko osemazuhme. Morarame inekarotopōpyryae ro exiko mana. ¹⁴Imehxo jexiry enetupuhpōko mā oya xine. Jomiry etaryke tyya ekarōko ropa oya xine mana otuarōtatohkōme. ¹⁵Emero Papa zuaro exiry waro ase. Oxisā ynanase. Morara exiryke morara ykā oya xine, “Ritonōpo zuzenu ynekarohpyry ekarōko ropa mā oya xine,” ykano.

Omuhe aporo ākyetāko ropa

¹⁶—Okynā pyra jenekehnōko matose. Yrome okynā pyra jenēko ropa matose, tykase Jezu.

¹⁷Ynara tykase ipoetory tō oxime rokene,

—Otara exiko na moromeīpo? “Okynā pyra jenekehnōko matose. Moromeīpo jenezomōko matose,” āko nae? “Papa a jytor̄yke ropa,” āko nae? ¹⁸Oty katohmekoh morara āko nae? Zuaro pyra sytatose, tykase toto. Oxime rokē tohtōturuse.

¹⁹Toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine,

—Ynekarory poko oturupōko matou? “Okynā pyra jenekehnōko matose aporo. Moromeīpo okynā pyra roropa jenēko ropa matose,” kary ya. Moro poko tokoh oturūko matou oxime rokene? ²⁰Etatoko pahne, yhnamōko matose, yrome jenetupuhpynō tākye exiko toh mana. Emynyhmāko matose aporo. Yrome imeīpo tākye exiko ropa matose jenery ropahtao oya xine. ²¹Nohpo ke mana enurusasaka tahtao tākye pyra mana aporo samū karyke tyya. Yrome tonuruse poeto ahtao toetuarimatopōpyry poko axī

wenikehnōko ropa mana. Tākye rokē exiko mana poeto eneryke tyya. ²²Mokyro sā rokē matose. Emynyhmāko matose aporo. Yrome oenetor̄yko ropa ase. Morarame tākye exiko ropa matose tōsenepose ropa oya xine jexiryke. Morara ahtao imehnō mā omynyhmapopyra xine mana.

²³—Morarame Ritonōpo zuzenu tooehse ahtao, ya onekaropopyra matose. Etatoko pahne, topohme rokē ekaropōko matose Papa a. Morarame oya xine emero ekarōko mana jomi poe ekaroporyhtao oya xine. ²⁴Ypoe onekaropopitopyra ro matose Papa a. Ekaropotoko eya, apoitohme oya xine, tākye yronymyryme oehthōhkōme.

Tonetupuhpynō esē poremākaponeme mā Jezu

²⁵—Osemazuhme tupimā ke kuamorepatose. Okynā pyra morohne ke āmorepakehtor̄yko ase. Tupimākara ke āmorepator̄yko ase Papa poko. ²⁶Morara ahtao jomi poe ekaropōko matose Papa a. Morara exiryke, “Ekaropōko ase Papa a,” kara exiko ase. Amarokō rokē oturūko matose topohme Papa a, ²⁷opyno xine Papa exiryke. Ypyno oexirykōke mā opyno xine roropa mā Papa, aepyhpyryme Papa poe tonetupuhse roropa oya xine jexiryke. ²⁸Papa maro ehxīpo tooehse ywy tarona. Seromaroro ytōko ropa ase taroino Papa a ropa, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁹Ynara tykase ipoetory tō eya, —Seromaroro zae rokē yna zurūko mase. Tupimā ke pyra yna muruno. ³⁰Emero zuaro mase. Seromaroro oenetupuhnōko ynanase. Oturupono se pyra roropa mase, zae rokē tōturuse oexiryke. Morara exiryke Ritonōpo poe aepyhpyryme oenetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

³¹Ynara tykase Jezu eya xine,

—Seromaroro menetupuhtou?
³²Yrome okynä pyra matose epäko oesaka xine. Urumekäko matose oenaroxiryköke. Toiroro exiko ase. Yrome toiroro nymyry pyra ase. Papa maro ase. ³³Morara exiryke kuurutou moro poko, torëtyke pyra oehtohkõme, ypoetoryme oexiryköke. Jenetupuhpynõ õsanumatorýko repe. Orëpyra ehtoko. Jenetupuhpynõ esë poremäkapõko ase.

Jezu oturutopõpyry Tummy maro

17 Morarame tõturukehse tahtao, kakoxi Jezu tõsenuhmase. Ynara tykase ynororo,

—Papa, seromaroro jorihtohpo toehse nase. Ime jexiry enepoko imehnomo a. Morarame kuakorehmako ime oexiry enepotohme imehnomo a. ²Emero esëme tyripose ywy oya, toto kuräkatohme, jenetuputyhpõkö orihpyra ehtohme jümanatome. ³Ynara ahtao orihpyra exiko toto, Ritonõpome nymyry oenetuputyryhtao toto a, onenehpohpyryme jenetuputyryhtao roropa eya xine. ⁴Ime oehtoh tonepose ya sero nonopõkomo a. Onyrohmanoh-potopõpyry taotyhkanohse ya. ⁵Papa, nono onyripyra ro awahtao ke amaro ehse ywy. Moro saaro kyriko ropa, amaro ime jehtopõpyry saaro.

⁶—Seropõkö jenetuputyhpõkö tutu-arõtanohpose ya opoko. Opoetoryme toh kynexine. Naeroro mokaro mekarone ya. Õmipona toh toehse. ⁷Naeroro tuaro toehse roropa toto onekarohpyry poko. Ya onekarohpyry enetupuh-nõko toto onekarohpyryme exiryke. ⁸Onekarohpyry ya ekaroase eya xine. Totase toto a. Zae enetupuhnõko roropa toto. Amaroino joehtopõpyry waro toto. Onenyokyhpyryme jenetupuhnõko toto.

⁹—Kure toh tyriko, äko ase oya Papa. Emero jenetupuhpynõ poko kara ase. Jenetuputyhpõkö poko rokë

morara äko ase, opoetoryme toehse toto exiryke. ¹⁰Ypoetory opoetoryme toh mana. Opoetory roropa ypoetoryme toh mana. Morara exiryke ime jexiry enëko imehnõ mana, kypoetory tõ eneryke tyya xine. ¹¹Seromaroro oya ytõko ase. Sero nono rumekäko ase. Yrome kypoetory tõ sero nono onurumekara toto. Papa kurano, ewomako toto ajamitunuru ke, ya onekarohpyry panõ ke. Opoenõ oximaro osepynotokõme tyriko, kysä toto ehtohme. ¹²Toto maro jahtao towomase toto ya ajamitunuru ke. Jamihme kyriase Papa, toto ewomaneme. Toto onyhtomapopyra exiasene. Mokyro a rokë tonetupuhkehse ywy toiro. Tymenekase ynororo apotoimo htaka omõketyme. Pake onekarotopõpyryae ro omõnõko mana apotoimo htaka. ¹³Seromaroro ytõko ase oya. Morara exiryke morara äko ase taro ro jahtao, täkye ypoe toto ehtohme yronymyryme. ¹⁴Onekarohpyry ekaroase eya xine. Morara exiryke mä toto zehno jenetupuhpynomo, tysä xine pyra toto exiryke, ysä toehse toto exiryke. ¹⁵“Aroko toto taroino,” kara ase oya Papa. Yrome ewomako toto joroko tamuru toto onyryhmara ehtohme. ¹⁶Jenetupuhpynõ sä pyra ase. Morararo mä jenetuputyhpõkomo, jenetupuhpynõ sä pyra mä toto. ¹⁷Opoenõme tyriko toto, õmiry etaryke eya xine, zae õmiry exiryke. ¹⁸Toto aropõko ase sero nono poro, zae imehnõ amorepatohme toto a, oya jenehpotopõpyry saaro nono pona. ¹⁹Mokaro pyno jexiryke orihnõko ase, opoetoryme nymyry toto ehtohme.

²⁰—Toto poko rokë pyra oturüko ase oya Papa. Imehnõ poko roropa, imeïpo opoetoryme exiketõ poko oturüko ase. Kypoetory tõ omiry etaryhtao tyya xine jenetupuhnõko toh mana. ²¹Ynara äko ase oya Papa, osepyno tyriko toto, osepyno kuehtoh samo,

ypyno oexiry samo, opyno roropa jexiry samo, osepyno roropa toto ehtohme, onenehpohpyryme jenetupuhtohme imehnomo a roropa. ²²Imehxo tyripose toto ya, ime jexiry tonepose oya exiryke eya xine osepyno toto ehtohme osepyno kuexiry samo. ²³Toto maro ywy, ymaro omoro, oximaro yronymyryme toto ehtohme, onenyokhyhpyryme jenetupuhtohme jenetupuhtohme a, toto pyno oexiry enetupuhtohme roropa eya xine, ypyno oehtoh saoro.

²⁴—Papa, wenetupuhpoase eya xine. Naeroro toto arory se ase jesaka, imehxo jexiry enepotohme toto a. Ime jehtoh mekaroase ya ypyno oexiryke. Moinoro ypyno omoro, nono onyripitopyra ro kuahtao. ²⁵Papa kurano, awaro pyra seropökomo. Yrome awaro ase. Moxiã roropa awaro toehse. Jenehpotopöpyry waro toehse toh oya. ²⁶Opoko tutu-arôtanohpose toh ya. Toto tuarôtanoh-pöko ro ywy, ypyno oexiry waro toto ehtohme, asamo ypyno toto ehtohme roropa, jüme toto maro jehtohme, enara, tykase Jezu Tummy netaryme.

Jezu apoitopöpyry juteu tomo a

(*Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53*)

18 Morarame töturukehse Jezu ahtao Tummy maro, toytose typootory tö maro. Keterö iporiry möpozakoxi toytose toto tupito pona. ²Moro waro kynexine Juta Jezu ewokane. Morotona Jezu ytokehpyra ehse typoetory tö maro rokene. ³Morara exiryke morotona toytose Juta, tupito pona. Tymaro soutatu tö tarose Ritonöpo maro oturuketö erase tö maro. Ritonöpo maro oturuketö tuisary naropotyã mokaro kynexine, parixeu tö naropotyã roropa kynexine. Typyreke toytose toto. Tozure roropa toytose toto, koko exiryke. ⁴Morarame tuaro kynexine Jezu, towokary waro. Toorikyry waro

roropa kynexine. Morara exiryke toto ëpatakämase toytose ynororo. Ynara tykase eya xine,

—Onoky zupiko matou? tykase.

⁵—Jezu Nazarepono, tykase toto.

—Ywy ha Jezu, tykase ynororo eya xine.

Juta mokaro maro kynexine, Jezu ewokane. ⁶Morarame, “Ywy ase,” kary etaryke tyya xine myaro ropa toeramase toto. Nono pona toepukase roropa toto. ⁷Töturupose ropa Jezu eya xine,

—Onoky zupiko keh matou? tykase ynororo.

—Jezu Nazarepono, tykase toto.

⁸—Ywy ase Jezu, ykahxo puhko oya xine. Jupiryhtao oya xine, moxiã aropotoko ropa, tykase ynororo eya xine.

⁹Pake Tummy maro tötururuhtao ynara tykase Jezu, “Papa, onekarotyã ya poko ase tomeseke. Toto onyhtomapopyra exiasene,” tykase. (Morara exiryke ynara tykase ynororo Juta tomo a, “Jupiryhtao oya xine, moxiã aropotoko ropa,” tykase Jezu eya xine. Tömihipryae ro morara tykase Jezu eya xine.)

¹⁰Ximão Peturu kynexine tytapemake. Moro tapema ke imepÿ akotyry se kynexine. Jezu ewomary se repe. Yrome Ritonöpo maro oturuketö tuisary namoto rokë typanasahkase eya. Tapurose rokë eya. Mokyro ipanakahpyry esety kynexine Mauku.

¹¹Ynara tykase Jezu,

—Atapemã tyriko ropa ã aka. Osepynoh wekaroh? Osepyno pyra reahse. Papa omipona ase jorikyry ponãmero, tykase Jezu Peturu a.

Jezu arotopöpyry Anasa ëpataka

¹²Morarame Jezu tapoise soutatu tomo a. ¹³Tymyhse tarose eya xine Anasa ëpataka. Anasa, Kaipa meretamuru kynexine. Kaipa Ritonöpo maro oturuketö tuisary kynexine. ¹⁴Mokyro ynara kahpö kynexine

juteu tomo a pake Jezu orikyry poko, “Kurehxo toiro orikyry kuewokōme, orihpyra kuehtohkōme emero porehme,” kahpō kynexine juteu tomo a.

**“Jezu waro pyra ase,”
katopōpyry Peturu a**

(*Mat 26.69-70; Mak
14.66-68; Ruk 22.55-57*)

¹⁵ Jezu tokahmase Ximāo Peturu tomo a imepỹ Jezu poetory maro. Mokyro, Peturu marō waro kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary. Morara exiryke tomōse ynororo Jezu maro jarakapyhpyry aka, Ritonōpo maro oturuketō tuisary esaka. ¹⁶ Peturu omōpyra kynexine aporo. Jarakapyhpyry eutary myhto kynexine. Morarame mokyro Ritonōpo maro oturuketō tuisary zuaro ehtoh kýtone mya roropa Peturu poko. Kynoturune aporo nohpo a, apuru eraximane a. Peturu tonehse tymaro moro taka rahkene. ¹⁷ Ynara tykase nohpo Peturu a,

—Jezu poetoryme pyrah mah? tykase, tōturupose.

—Arypyra, tykase Peturu.

¹⁸ Morarame osūtoh tukase soutatu tomo a, kōxikene toexirykōke. Osūnōko toh kynexine apoto myhto. Morarame toto a toytose Peturu osūse roropa. Xikihme rokē kynexine ynororo.

**Ritonōpo maro oturuketō
tuisary ěpataka**

(*Mat 26.59-66; Mak
14.55-64; Ruk 22.66-71*)

¹⁹ Morarame Jezu a tōturupose Ritonōpo maro oturuketō tuisary ipoetory poko, inamorepatopōpyry poko, enara. ²⁰ Ynara tykase Jezu eya,

—Jarao rokē uruase toto, atamorepatoh tao, Ritonōpo maro oturutoh tao amorepasene toto, juteu tō oximōtoh tao, enara. Tonesēme rokē

amorepase toto. ²¹ Morara exiryke oty katoh oturupōko mah ya. Jetahpōkomo a ekaropoko ynamorepatopōpyry poko. Jomihpyry waro mā toto, totase tyxa xine exiryke, tykase Jezu eya.

²² Morarame Jezu omiry etaryke tyxa tōtāmase soutatu a.

—Ritonōpo maro oturuketō tuisary onypoihtopyra exiko, tykase ynororo Jezu a.

²³ Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Azahkuru jahtao, oty azahkuru kynahko? Azahkuru jehtoh ekaroko moxi-amo a etatohme. Yrome zae rokē jomiry ahtao jētāmara exiko, tykase Jezu soutatu a.

²⁴ Morarame Kaipa a Jezu aropone Anasa, tymyhse ro. (Kaipa roropa Ritonōpo maro oturuketō tuisary kynexine.)

**“Jezu waro pyra ase,”
katopōpyry ropa Peturu a**

(*Mat 26.71-75; Mak
14.69-72; Ruk 22.58-62*)

²⁵ Peturu osūnōko ro kynexine. Ynara tykase imehnō eya, tōturupose,

—Mokyro poetoryme pyra hma? tykase toto, tōturupose Peturu a.

—Ỹ, Ipoetoryme pyra ase, tykase, Peturu a tozuhse toto.

²⁶ Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto moroto kynexine. Peturu nypanakahpyry ekyry kynexine. Ynara tykase ynororo Peturu a,

—Omorro make tupito po? tykase.

²⁷ —Arypyra, ywy kara akene, tykase Peturu. Mame kuratiri totase eya.

Pirato ěpataka Jezu ehtopōpyry

(*Mat 27.1-2,11-14; Mak
15.1-5; Ruk 23.1-5*)

²⁸ Morarame Jezu tarose ropa toto a Kaipa tapyĩ tae kowenu tapyĩ taka. Emehsasaka kynexine. Kowenu tapyĩ taka omōpyra juteu tomo tyrypyh-

pyke toexirykõino, Paxikoa pona tõtuh-tohkõme. ²⁹Morara exiryke tutütase Pirato, tapyi tae, toto êpatakãmase. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty pokoino mose hxirõko matou? tykase.

³⁰Ynara tykase juteu tuisary tõ eya,
—Ajoajohpe pyra mosero ahtao, oya onenehpyra ynanexiry, tykase toto.

³¹Ynara tykase Pirato,
—Amarokõ ikuhtoko atamurukõ nymerohpyry poe, tykase eya xine.

Yrome ynara tykase toto eya,
—Omororo ikuhko kowenu omi poe aorihmapotohme. Kowenu omi poe ahno anaorihmaposaromepyra ynanase, tykase toto eya. ³²Morara tykase toto Jezu omihpyryae ro wewe pokona exixihmary poko. “Kapu ae Ayhtohpyry anÿnõko mã toto wewe pokona,” katopõpyryae ro eya. Morara tykase juteu tomo, aomihpyryae ro.

³³Tapyi taka toytose ropa Pirato. Ynara tykase ynororo Jezu a,
—Juteu tõ tuisaryme mahno? kynako kynoturupone Jezu a.

³⁴Ynara tykase Jezu eya,
—Åmoreme tokoh morara ãko ma ya? tykase.

³⁵—Arypyra, ekaropõko rokẽ ase, juteume pyra jexiryke. Oekyry tõ kuh oekarõ ya hko. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ roropa oekarõ toh ya. Otyh mypokõnopyahse? tykase ynororo eya, tõturupose.

³⁶—Ywy, sero po tuisame pyra ase. Sero po tuisame jahtao ypoetory tõ jewomary, japoipopyra toh exiry juteu tomo a. Tuisame pyra ase taro, tykase Jezu eya.

³⁷Ynara tykase Pirato,
—Tuisame nymyry mah? tykase.
Ynara tykase Jezu eya,
—Zae morara mykano, tuisame jexiry poko. Moromero tooehse ywy sero nono

pona, zae rokẽ imehnõ zurutohme. Zae exiketõ jomiry etãko, emero porehme.

³⁸—Oty moro zae exiry? tykase Pirato eya.

Jezu ekarotopõpyry aorihmapotohme

(*Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Ruk 23.13-25*)

Morarame mya roropa tutütase ropa Pirato. Ynara tykase ynororo eya xine,
—Kure rokẽ nase ynororo, orihpÿme.

³⁹Yrome toipe matose Paxikoa riryhtao oya xine imenekãko toiro orihpÿme ehtohme. Itütanohpõko ropa matose ya orihpyra aehtohme. Mosero se pyra hmatou otuisarykõme, kynako eya xine repe.

⁴⁰Yrome ise pyra toh kynexine ipunaka.

—Arypyra, ise pyra ynanase. Parapa se rokẽ ynanase, tykase toto Pirato a.

Mokyro Parapa kynexine karimotakehpyry.

19 Morarame Jezu typipohpose Pirato a. ²Mame omoxino risẽ tyrise zuhpokoxi parimã sã tyrihpyry soutatu tomo a, “Tuisame mase,” katohme tyya xine. Eunohtohme rokẽ tyrise eya xine. Mame upo ke kurã ke tupohtose eya xine roropa. ³Morarame eya tooehse toto, imehnõ soutatu tõ tooehse.

—Tuisa konõto, juteu tõ tuisary, tykase toto Jezu a, ipoihtõko rokẽ toh kynexine. Morarame tõtãtãmase eya xine tomarykõ ke.

⁴Morarame Pirato tutütase ropa tapyi tae. Ynara tykase ynororo imoihmãkomo a,

—Mokyro enehse ropa ytõko ase onenerykõme. Aorihmapory se pyra ase. Oty pokoinohxo aorihmapõko ha, tykase Pirato eya xine.

⁵Naeroro tutūtase Jezu tuhpōke, omoxino risē ke. Tupoke kurā ke roropa kynexine.

—Mosero ynororo. Enetoko ke, tykase Pirato eya xine.

⁶Morarame Jezu eneryke tyya xine ynara tykase toto opore,

—Wewe pokona exixihmapoko aorih-tohme. Wewe pokona exixihmapoko aorih-tohme, tykase toto. Jamihme tōmitase toto.

Ynara tykase Pirato eya xine,

—Amarokō arotatoko. Exixihmata-toko. Ywy aorikyry se pyra ase repe. Morara exiryke arotoko, tykase eya xine.

⁷Ynara tykase juteu tomo,

—Yna tamuru omihpyry poe aorikyry se ynanase. Ritonōpo mūkurume tōsekarose exiryke aorihmapory se ynanase.

⁸Morara kary etaryke tyya Pirato tōserehse itamurumehxo mokaro omiry etaryke tyya. ⁹Kynomōne ropa tapyi taka Jezu a oturupose.

—Oze hmahno? kynako kynoturu-zomopone ropa eya.

Yrome onezuhpyra kynexine Jezu. ¹⁰Ynara tykase Pirato eya tozuhzomopyra exiryke,

—Oty katoh jezuhzomopyra mah? Tuisame ase. Otūtanohpory se ropa jah-tao otūtanohpōko ase. Yrome oexixihmapory se jahtao oexixihmapōko ase, tykase ynororo.

¹¹Ynara tykase Jezu Pirato a,

—Tuisame oehtoh onekaropyra Ritonōpo ahtao, tuisame pyra mexiry. Yrome tuisame oehtoh tokarose Ritonōpo a exiryke sã rokē tuisame mase toehse. Mokyro rokē hxirokohxo mā Ritonōpo jekarohpō oya. Ohxiropyrahko mana, tykase Jezu eya.

¹²Morara kary etaryke tyya Jezu tūtanohpory se ropa toehse ynororo

ipunaka. Yrome juteu tō sekere tykase opore,

—Mokyro tūtanohpory ropahtao oya Īperato epeme pyra mase exiko. “Tuisame ase,” kaħpō mā Īperato epeme pyra mana, tykase toto Jezu poko.

¹³Morara kary etaryke Jezu tarose ropa eya jarānaka ropa. Moraramē ty-porohse Pirato, terekatu porohtoh pona. Moro esety Topu risē zara (juteu tō omiryae moro esety Kapata). ¹⁴Mame tōmehse. Moroaē ro kokonie pukuro Paxioa riko toh kynexine. Ynara tykase Pirato juteu tomo a,

—Mose otuisarykomo, tykase eya xine.

¹⁵Mame ynara tykase toto eya,

—Etapapoko ty! Etapapoko ty! Wewe pokona exixihmapoko, tykase rokē toh Pirato a.

—Otuisarykō exixihmapory se hma-tou, wewe pokohna? tykase eya xine Pirato.

Mame ynara tykase toto eya,

—Toiro tutuisake ynanase. Īperato rokē mā yna tuisaryme, tykase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo Pirato a.

¹⁶Morarame soutatu tomo a Jezu tokarose rahkene, wewe pokona exixih-matohme eya xine.

Jezu exixihmatopōpyry wewe pokona

(*Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Ruk 23.26-43*)

Mame Jezu tarose soutatu tomo a rahkene. ¹⁷Toxixihmatoh tarose roropa eya. Toytose toto ypy pona. Ypy esety Upuhpōpo. (Eperu omiryae moro esety Koukota kynexine.) ¹⁸Moroto wewe pokona Jezu toxixihmase eya xine. Imehnō roropa toxixihmase wewe pokona eya xine Jezu maro. Toiro Jezu apotunuru wino toiro ipoozery wino, enara. ¹⁹Morarame wewe tymerose Pirato a rahkene. Jezu apō pokona tynmerohpyry tyrise eya emero

tonesēme. “Jezu Nazarepono juteu tō tuisary,” me tymerose eya. ²⁰Moro tonese juteu tomo a tuhke, atameke pyra pata exiryke exixihmatopōpyry a. Oseruao omi kynexine tymerose eya, epereu omiryae, ratina omiryae, kyreku omiryae. Enara kynexine tymerose eya. ²¹Ynara tykase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, juteu tō tuisary tomo,

—Oty katoh juteu tō tuisaryme tymerose oya? Ynara rokē imeroko, “Ywy ase juteu tō tuisary, kahpō mosero,” katoh rokē imeroko morotona, tykase toto eya.

²²Ynara tykase Pirato eya xine,

—Ynymerohpyry onytyorōmara ase. Ah morara rokē nexino, tykase eya xine ynororo.

²³Morarame Jezu toxixihmase ahtao wewe pokona soutatu tomo a, zuponŷpyry tapiakase eya xine tupōkōme. Asakoropane soutatu tō kynexine. Mame upo mosā tapoise roropa eya xine ixixīpyry, tytororo exikety. ²⁴Ynara tykase toto,

—Onyxihxihkara sehtone. Topu pisarara rokē sematone upo mosā apoitohme kyya xine, tykase toto. Morara kynako toto pake Ritonōpo nekarotopōpyryae ro,

“Juponŷpyry apiakāko toh mana, tupōkōme.

Topu pisarara emāko toh mana juponŷpyry mosā apoitohme tyya xine,”

katoŷpyryae ro urutōkomo a. Morara tyrise soutatu tomo a rahkene.

²⁵Moroto kynexine Jezu eny. Exixihmatoh myhto kynexine ynororo typaxiry maro. (Imehnō nohpo tō maro kynexine, Maria maro. Kyropa pyty Maria kynexine.) Maria Matarena roropa, enara toh kynexine moroto. ²⁶Morarame tyse enene Jezu. Tonuru zamaro exikety

enene roropa. Ynara tykase ynororo tyse a,

—Aja omūkurume mose tyriko, tykase tyse a ynororo.

²⁷Morarame typoetory a ynara tykase roropa ynororo,

—Mose asame tyriko, tykase eya. Morara exiryke Jezu enŷpyry tarose tyya tytapyī taka tymarōme aehtohme.

Jezu toorihse rahkene

(*Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Ruk 23.44-49*)

²⁸Morarame toerohtopōpyry otyhkary waro toehse Jezu. Morara exiryke Ritonōpo omihpyryae ro,

—Tuna se hano, tykase ynororo.

²⁹Moroto kynexine kasana taōke ikataī exikety ke. Morarame mauru panō tyrise wewe pokona, moro eukuru anŷtohme, Jezu ohpatohme. ³⁰Ēxīpo,

—Epo. Notyhkano, kynako eya xine toerohtopōpyry poko.

Morarame morara kaxīpo sā rokē toetywykase zupuhpyry. Kynorihne rahkene.

Jezu ekepyry tuose warata ke soutatu a

³¹Morarame juteu tō tōturuse Pirato maro. Ynara tykase toto,

—Wewe pokona exixihmatyā etapazomopoko. Jaximorykō zehpyry etapapoko axī toto orihtohme, toto outohme ropa wewe poe. Morara se ynanase sextafeirame exiryke. Ahno ekepyry nomory se pyra ynanase wewe poko oserematohme exiryke. Paxikoame exiryke roropa, tykase toto.

³²Morarame soutatu tō toytose wewe pokona exixihmatyā etapazomose jaximorykō pokona, axī toto orihtohme. Osemazuhme Jezu maro exixihmatyā jaximorykō pokona totapazomose eya xine. ³³Morarame Jezu tonese tyya xine ahtao aorikyry tonese eya

xine. Morara exiryke jaxiry pokona onetapara toh tokurehse toorihse exiryke. ³⁴Toiro soutatu a tuose warata ke ikumikyhnyaka. Tuotopöpyry ae munu axi tutütase tuna maro. ³⁵Moro tonese ya. Morara exiryke moro poko ourutorÿko ase. Zae aehtoh waro yna exiryke, zae jexiry waro roropa ase. Morara exiryke zae rokê nymerohpyry mã moro poko, enetupuhtohme oya xine. ³⁶Morara kynexine, pake Ritonöpo nymeropohpyryae ro, “Jehpyry onuhmopyra mã toto,” katopöpyryae ro, urutökomo a, onuhkohpyra toh kynexine. ³⁷Moro roropa pake Ritonöpo nymeropohpyryae ro, “Tunuwohpyrykô enêko rokê mã toto,” katopöpyryae ro urutökomo a tunuwohpyrykô tonese rokê eya xine.

Jezu zonëtopöpyry

(*Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Ruk 23.50-56*)

³⁸Morarama Joze moroto kynexine, Arimateapono. Toytose ynororo Pirato a. Ynara tykase,

—Jezu ekepyry se ase zonëtohme, tykase ynororo Pirato a. (Joze Jezu poetoryme kynexine. Yrome juteu tō tuisary zuno toexiryke tokare pyra rokê Jezu poetoryme ynororo kynexine.) Morarama,

—Aroko, tykase Pirato exiryke Jezu ekepyry arone rahkene zonëtohme. ³⁹Mame Joze maro Nikotemu kynexine. Jezu ekepyry arotosome kynexine. Nikotemu mokyro, pake orihpyra ro Jezu ahtao koko aytohpyry Jezu enese. Mokyro a tauku panō tarose, 33 kirume. Ixtaratu esety mira, aroe, enara kynexine, inarotyamo. ⁴⁰Jezu ekepyry zōtone toto kamisa kurã ke. Ixtaratu ke typomase. Typutoputohmase roropa toto a ixtaratu panō ke jōtoryhtao. Toipe juteu tomo morara ehse tokepyrykô zōtoko, ipomãko zonëtohme. ⁴¹Mame moe pyra tupito

kynexine Jezu exixihmatopöpyry a. Moroto kynexine zonëtopo, topu tyrisenano, moro tupito po. Imepÿ ekepyry zonëpitopyra kynexine moro aka. ⁴²Morarama yrokokoro juteu tō oserematohme exiryke, moe pyra otonëtoh exiryke roropa, moro aka rokê tonëse eya xine tätaryporykôke.

Jezu ësemãtopöpyry ropa

(*Mat 28.1-8; Mak 16.1-8; Ruk 24.1-12*)

20 Morarama pakeimo toytose Maria Matarena, xinuxinukutume ro ahtao, nomïkoae, okepy esaka. Morarama okepy apuru tsysryhmase tonese nohpo a topu risemy. ²Morarama moro eneryke tyya toeramase ropa ynororo. Tururume toytose ropa ynororo Ximão Peturu tō zuruse. Peturu maro Jezu zamaro exikety kynexine. Ynara tykase nohpo eya xine,

—Esae Jezu ekepyry tarose kynako imehnomo a. Aza tarose kynako otarãme? tykase ynororo eya xine.

³Morarama Peturu tō toytose Jezu poetory imepÿ maro tururume, Jezu ekepyry esahpyry enese. ⁴Asakoro toytose toto tururume. Yrome Peturu tymotyëkase imarono a. Imarō toeporehkase osemazuhme okepy esahpyry pona. ⁵Moroto tupueh tykase tahtao kamisa tonese eya, okepy zōtÿpyry, eutahpyry ao. Yrome omöpyra ynororo kynexine. ⁶Morarama ïkapo Peturu tooehse. Tomöse ynororo okepy esahpyry aka. Eya tonese okepy zōtÿpyry moro ao. ⁷Zupuhpyry zōtÿpyry tonese roropa eya. Imyhto tonese eya. Atakahpo kara kynexine. ⁸Morarama osemazuhme aepyhpyry tomöse roropa. Moro eneryke tyya Jezu ësemãtopöpyry tonetupuhse eya.

—To! Tõsemãse ropa nae, tykase tyya rokene. ⁹(Ritonöpo omihpyry poko tuarõtara ro toh kynexine Jezu ësemamyry

ropa poko aorihxípo.) ¹⁰ Morarame toytose ropa toto tytapyikō taka.

**Tōsenepose ropa Jezu
Maria Matarena a**

(*Mat 28.9-10; Mak 16.9-11*)

¹¹ Morarame Maria xitāko kynexine okepy eutahpyry myhto. Morarame tupueh tykase tyxitaryhtao ro. Eutary aka tōsenuhmase. ¹² Morarame Ritonōpo nenyohyā tonese eutary ao, asakoro, upo karimutumā ao toto. Moro tao typorohse toh kynexine, Jezu ekepyry esahpyry pona. Toiro zupuhpyry esahpyry wino, toiro ipupuru esahpyry wino roropa.

¹³ —Xihxi, oty katoh xitāko mah? tykase toto, tōturupose.

Ynara tykase Maria,

—Utuisary tarose imehnomo a. Otarāme aza tarose toto a? Zuario pyra ase, tykase nohpo eya xine.

¹⁴ Morara kaxīpo toeramase ropa ynororo. Jezu tonese t̄ykae xikihme. Yrome imep̄yme tokarose nohpo a.

¹⁵ —Oty katoh xitāko mahno? Onoky zupīko mahno? tykase Jezu nohpo a.

Tupito eraseme tokarose nohpo a. Ynara tykase ynororo eya,

—Mokyro tarose oya ahtao kuuruko, zuaro jehtohme, ekepyry enehse ropa jytothme, tykase nohpo eya.

¹⁶ —Maria, tykase Jezu eya.

Tōsenuhmase ynororo. Ynara tykase epereu omiryae,

—Raponi, tykase nohpo, (Amorepatono, kary.)

¹⁷ —Apoipoito pyra exiko. Onuhpyra ro ase Papa a. Morara exiryke ytoko. Jakorō tō zuruta ypoko. “Jezu eneno,” kaxita toto a. “Ytōko mā rahkene Tummy a, Kumykomo a, Ritonōpo a, Kyrihpōkomo a,” kaxita, tykase Jezu nohpo a.

¹⁸ Morarame Jezu poetory tomo a toytose.

—Jezu eneno, tykase nohpo toto a.

Morarame Jezu omihpyry tokarose nohpo a, kaxiko katopōpyry tokarose ropa eya xine.

Tōsenepose ropa Jezu tymarōkomo a

(*Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49*)

¹⁹ Morarame tykohmāse ahtao nomīkoae ro tōximōse Jezu poetory tomo tapyi tao. Tapyi eutary tapuruse toto a, juteu tuisary tō zuno toexirykōke.

Morarame Jezu tooehse toto rānaka. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Torētyke pyra ehtoko, tykase eya xine. ²⁰ Morara kaxīpo tomary tonepose eya xine. Tuotopōpyry roropa tonepose eya xine warata eutahpyry tukumikyhny po tonepose eya xine. Tātākyemase toto Jezu eneryke tyya xine. ²¹ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Torētyke pyra ehtoko. Morara exiryke jenyohotopōpyry saaro Papa a oenyohotor̄yko ase, tykase Jezu eya xine. ²² Morara kaxīpo pū tykase ynororo toto pona. Ynara tykase eya xine,

—Ritonōpo zuzenu ekarōko ase oya xine. Aomipona ehtoko. ²³ Imehnō rypyry tykorokapose oya xine ahtao, toto rypyry korokāko Ritonōpo mana. Yrome iirypyrykō onykorokapopyra awahtao xine Ritonōpo a, iirypyryme ro toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tome maro Jezu ehtopōpyry

²⁴ Toiro Jezu poetory moroto pyra kynexine. Tome pyra kynexine. Kamaramanōpo wātāsē pyra kynexine, toto rānaka Jezu tooehse ahtao. ²⁵ Morarame Tome tonese ropa tyya xine ahtao,

—Jezu ynaneneno, tykase toh eya repe.

Yrome ynara tykase ynororo,

—Perēku eutahpyry enery se ase emary poko. Jemary onēmara jahtao perēku eutahpyry aka, warata eutahpyry

aka roropa, “Ajojhe,” āko ase. Onenepuhpyra ase. Māpyra jemary tōmase ya ahtao, “Ajojhe pyra ro,” āko ase, tykase ynororo eya xine.

²⁶Toiro semana taropose ahtao tōximōse ropa Jezu poetory tomo, tapyi tao. Tome roropa toto maro kynexine rahkene. Tapyi tysorotohtose repe. Yrome Jezu toehse toto rānaka. Ynara tykase eya xine,

—Torētyke pyra ehtoko, tykase ropa eya xine Jezu. ²⁷Moraramē Tome a ynara tykase ynororo,

—Jemary eneko. Oemary tyriko sē aka, perēku eutahpyry aka. Oemary tyriko ukumikyhny aka roropa warata eutahpyry aka. “Ajojhe”, kara exiko jēsemātopōpyry ropa poko. Wenetupuhko, tykase Jezu eya.

²⁸—Jesē mase. Ritonōpome mase, tykase Tome.

²⁹Ynara tykase Jezu eya,

—Wenetupuhnohxō rahke? Osenepō puh oya rohke. Imēīpo tākye kuhse imehnō exīko mana jenepyra ro ahtao jenetuputyryke tyya xine, tykase Jezu eya.

Oty katohme sero pape tymerose João a

³⁰Tuhke rokē tyjamitunuru tonepose Jezu a typoetory tō neneryme. Yrome sero poko onymeropyra ase. ³¹Ynara rokē tymerose sero poko ya nase, Jezu enetupuhthōme oya xine Ritonōpo nymenekahpyryme kukurākanekōme. Moraramē Ritonōpo mūkurume enetuputyryhtao orihpyra exīko matose jūme, katoh rokē tymerose ya.

Jezu osenepotopōpyry ropa 7mākomo a

21 Moramēīpo tōsenepose ropa Jezu typoetory tomo a ikuhpo ehpio, Tiperiati ehpio. Ynara kynexine toto moroto, ²Ximāo Peturu tō oximōme kynex-

ine Tome maro, Natanaeu maro, Zepeteu mūkuru tō maro, imehnō asakoro Jezu poetory tō maro. (Natanaeu Kanaapō kynexine. Karirea rānaōpō kynexine. Tome kamaramanōpo wātasē kynexine). Enara toh kynexine moroto. ³Moraramē ynara tykase Peturu eya xine,

—UraKANase ytōko ase, kana anŷse, tykase toto a.

—Amaro ytōko ynanase, tykase toto eya.

Moramamē toytose toto. Kanawaka tōtyrise toto. Moramēīpo toytose toh rahkene. Kana anŷse tōmehse toto. Yrome ananŷpyra tokurehse toto. ⁴Mame xixi poreh karyhtao Jezu tonese toto a tuna ehpio. Yrome zuaro pyra toh kynexine, ahnome rokē tokarose eya xine. ⁵Ynara tykase Jezu eya xine,

—Aimo tomo, onoky manŷtou? tykase toto a.

—Arypyra, kana ananŷpyra ynaneKurehno. Toiparo rokē ynanēmehno, tykase toto eya.

⁶Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tarāpa ematoko ropa moīno akoxi āpotunurukō wino akoxi, kana anŷtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

Morara exiryke tarāpa tomase ropa eya xine tapotunurukō wino akoxi. Moraramē anymyry se ropa toehse toh repe. “Somoky,” ykaxi, tykase toh repe. Tē omoxī toehse kana ke. Itamurume kana exiryke, omoxī toehse.

⁷Ynara tykase Jezu zamaro exikety Peturu a,

—Kutuisarykō mokyro, tykase. Morara kary etaryke tyya tupō tamuruse ropa Ximāo Peturu a, osemazuhme touse tyya exiryke toerohtōhme. Moraramē kuhparo tykase Peturu nakuaka, Jezu maro toytotohme. ⁸Mokaro imehnō Jezu poetory tō kanawae rokē ehpiKoxi ropa toytose toto. Kuremŷme tarose tarāpa eya xine. Tuna ehpiRY moe pyra

kynexine, otarāme sē meturume rokene.
⁹Morarame toeporehkase toto ahtao apoto tonese eya xine kana purutopo. Kana tonese epo epurūko wyi maro.

¹⁰—Ananymyhpurykō enehko xiaro, tykase Jezu.

¹¹Kanawaka toytose Ximāo Peturu kana enehse. Kana moity tarose eya tarāpa ao, soororome, Jezu a ekarotohme. Moroto kana tuhke, 153me tuhke exiry. Yrome tarāpa ekororohpyra.

¹²—Otuhtokose, tykase Jezu eya xine.

“Onokyh mahno?” kary se toh kynexine Jezu a repe. Ihxipýke toexirykōke kara tokurehse toto, zuaro toexirykōke roropa. ¹³Morarame wyi tytohtokase typoetory punero. Morararo kana tokarose eya xine.

¹⁴Oseruao aehtoh moro kynexine aosenezomopory ropa typoetory tomo a tōsemāxīpo ropa.

Peturu maro Jezu ehtopōpyry

¹⁵Morarame tōtuhkehxīpo xine ynara tykase Jezu Ximāo Peturu a, (João mūkuru Peturu kynexine).

—Ximāo, moxiā motye ypyno mahno? tykase Jezu.

—Ÿ, opyno jexiry waro mase, tykase Peturu Jezu a.

—Ÿypyno awahtao ypoetory tō pyno exiko. Kaneru esē toky tō poenō pyno ehtoh sã poetohti pyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁶Morarame tōturupose ropa Jezu,

—Ximāo, ypyno mahno? tykase ropa eya.

—Ÿ, opyno jexiry waro mase, tykase ropa Peturu.

—Morara awahtao ypoetory tō pyno exiko, kaneru esē toky tō pyno ehtoh sã toto pyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁷Morarame Jezu tōturupose ropa oseruao,

—Ximāo ypyno mahno? tykase ropa Jezu eya.

Morarame toemynyhmase Peturu, “Ÿypyno mahno?” katopōpyry oseruao Jezu a exiryke. Ynara tykase ynororo,

—Jesē mase Jezu. Zuaro mase emero porehme. Opyno jexiry waro mase, tykase Peturu eya.

—Morara ahtao ypoetory tō pyno exiko. Kaneru esē toky tō pyno ehtoh sã ypoetory tō pyno exiko, tykase ynororo Peturu a. ¹⁸Mame ynara tykase ynororo eya,

—Poetome awahtao āmoreme omety eary mykyry waro mexine, openetatoh pona oytotohme. Yrome tãhpome toehse awahtao oemary myhnōko imehnō mana aarotohme oytory se pyra oehtoh pona, tykase Jezu eya. ¹⁹Moro poko Peturu turuse Jezu a aorikyry poko, kure Ritonōpo ehtoh enepory poko roropa imehnomo a. Mame ynara tykase ropa Jezu eya,

—Ymaro eropa. Jomiry ekarokose imehnomo a, tykase eya.

Imepý tymarō maro Jezu ehtopōpyry

²⁰Morarame tŷkakoxi tōsenuhmase Peturu. Jezu enuru zamaro exikety tonese eya. Jezu orihpyra ro ahtao eponaro aexihpyry kynexine Jezu a otuhtoh po. Ynara kahpō kynexine Jezu a, “Onoky mokyro owokatōme,” kahpō kynexine, Jezu orihpyra ro ahtao. ²¹Mokyro eneryke tyya ynara tykase Peturu Jezu a,

—Mose ke? Otara mosero exiko nae? tykase ynororo tōturupose.

²²Ynara tykase Jezu eya,

—Aorikyry se pyra jahtao joepyyry ropa momohnōko mana. Oty katoh oturupōko ma ipohko? Eropa hkoty, tykase Jezu eya.

²³Morara exiryke moro poko tōturuse toto, Jezu poetory tomo,

—Otarāme orihpyra mokyro mana Jezu oepyry ropa ponāmero, tykase toh repe ipoko. Yrome, “Orihpyra mokyro mana,” kara Jezu toehse. Ynara tykase rokene, “Aorikyry se pyra jahtao joeypyry ropa momohnōko mana,” tykase rokē ynororo.

²⁴Ywy ase Jezu poetory. Morara exiryke moro poko ymerono onen-erykōme. Ynymerohpyry waro matose, zae jexiry waro roropa matose.

Etyhpyry

²⁵Tuhke rokē Jezu nyrytamo. Tymerose emero ahtao pape pokona, tuhke pape exiry. Otarāme sero nono motye exiry emero aerohtopōpyry tymerose ahtao. Sero nono aerohtopōpyry merosē pune pyra exiry, emero Jezu nyrytā tymerose ahtao. Enara.

Ritonõpo Omiry Ekarotopõpyry poko sero 12 mākomo a

Sero pape tymerose Ruka a. Toytoy-tose ynororo Pauru maro pata to punero.

Tynymerohpyryae Jezu poetory tō emātopõpyry poko ekarōko mana sero nono po. Tuhkākomo a Jezu tone-tupuhse tosēkōme, juteu tomo a, ju-teutōkara a, enara.

Ritonõpo zuzenu nyrihpyry kurā ekarōko mana. Toerohse Ritonõpo zuzenu Jezu poetory tō maro, tōnuhse Jezu ahtao kapu aka.

Imehnō amorepatopõpyry ekarōko mana Ritonõpo omiry poko Peturu tomo a, Pauru a roropa emero pata tō punero.

1 Ynymerohpyry moro oneneryme jepe Teopiro. Ywy ase Ruka. Apitoryme Jezu poko pape ymeroase oneneryme. Inyrihpyry poko ymeroase, kurākōkara kurākatopõpyry poko eya, imehnō amorepatopõpyry poko eya roropa, ²aunuhtopõpyry pona rokene kakoxi, kapu aka, enara. Morohne poko ymeroase apitoryme. Mame onuhpyra ro tahtao tōmiry ekaroase typoetory tomo a, tynymenekatyamo a. Takorehmase roropa ynororo Ritonõpo zuzenu a typoetory rohmanohpory poko. ³Orihxīpo tōsenepose ropa tuhke typoetory tomo a, orihpynȳpo samo. Tuhke tutuarōmatopõpyry tokarose roropa eya xine. 40me ēmepyy taropose eya tōsenepory poko eya xine, Kuesēkōme Ritonõpo ekarory poko roropa eya xine. ⁴Morarame tōximōse tahtao typoetory tō maro, toto anaropopyra Jezu kynexine aporo. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ytoytopyyra ehtoko aporo. Taro Jerusarē po Papa nekarory eraximatoko. Zuzenu oepyy eraximatoko. Moro poko kuuruatose, ⁵“João oēpurihkatone

tuna kuaka. Yrome tuhke pyra tynyhse awahtao xine, Tuzenu ekarōko mā Papa oya xine,” ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu tōnuhse kapu aka

⁶Pake ahtao Romapōkō tuisary juteu tō esēme kynexine. Mokyro se pyra juteu tō kynexine, Romapōkō tuisary se pyra tutuisarykōme. Morara exiryke tōximōse tahtao xine Jezu a tōturupose. Ynara tykase toto eya,

—Otāto ahtao tuisa konōtome exīko mahno yna tuisary myakāme? Seromaroro? tykase toto eya.

⁷Jezu a tozuhse toto,

—Tamoreme rokē tuisame jyriko Papa mana, ise tahtao. Naeroro zuaro pyra matose onekaropyra oya xine exiryke. ⁸Yrome tyjमितunuru ekarōko mā Papa oya xine, Tuzenu ekarōko. Morarame ypoko imehnō tuarōtanohnōko matose Jerusarē po te, Jutea po te, Samaria po te, emero pata to punero, tykase Jezu eya xine.

⁹Morarame tōnuhse Jezu kapu aka typoetory tō maro ehxīpo. Morarame akuru htaka toehse ahtao tonekehse ipotory tomo a. ¹⁰Morarame Jezu poetory tō osenuhmaryhtao ro kakoxi asakoro orutua kō toeporehkase toto rānaka, tupoke karimutumā ke.

¹¹—Karireapōkomo, oty katohme kakoxi osenuhmāko ro matou, kapu enēko? Mokyro Jezu taroino arohpyry, tysaaro oehnōko ropa mana, kapu aka tōnuhtopõpyry saaro, tykase toh aeporehkatyamo.

Juta myakāmatopõpyry sero

¹²Morarame toytose ropa toto, Jezu poetory tomo, ypy poe, Oriwera poe, Jerusarē pona. Oriwera poe moe pyra moro toto esary kynexine Jerusarē.

¹³Morarame tapyi taka toytose ropa toto, Peturu tapyi taka. Tōnuhse toto

zara taka. Moroto Peturu tytapyikemy. Peturu, Tiaku, João, Âtare, Firipe, Tome, Patoromeu, Mateu, Tiaku Aupeu mūkuru te, Ximão juteu tō esary pynoto te, Juta Tiaku mūkuru, enara toh tōnuhse zara taka. ¹⁴Mokaro tehme kynexine Ritonōpo omiry poko rokene. Ritonōpo maro oturūko roropa kynexine nohpo tō maro, Jezu ē maro, Jezu akorō tō maro, enara.

¹⁵Moraramē Jezu poetory rānao Peturu towōse tōturutohme. Mokaro oximōme 120mākō kynexine. Ynara tykase ynororo,

¹⁶—Orutua komo, wekyry tomo, etatoko ke jotururu. Pake Ritonōpo a tymeropose Juta poko, Jezu ewokahpō poko. Ritonōpo zuzenu omi poe Tawi a tymerose, zuaro Ritonōpo exiryke. Morara exiryke morara toehse Juta. ¹⁷Kymarō xine Juta nexiase repe. Yna maro nerokuase.

¹⁸(Yrome tineru tapoise eya tyrypyry emetakāme, Jezu ewokatamitume. Moro tineru ke tupito topekahse eya. Moraramē toepukase ynororo tōsesenāxīpo. Zuakuru toehmose. Zuahxirirī tutūtase. Toorihse rahkene. ¹⁹Moro poko zuaro toh toehse Jerusarēpōkomo. Morara exiryke tupito tosehapse Munuhpāme. “Akeutama,” āko aomirykomo.)

²⁰—Ynara tymerose pake Ritonōpo papē pokona, Saumo pokona, “Ah esahpyry patāpome nexino, imepỹ osesariyra ehtohme morotona,” tykase.

—Ynara tymerose roropa, “Apo imepỹ aorikyhyry myakāme nerohn,” me tymerose.

²¹—Morara exiryke toiro Jezu marō symenekatone, kymarō xine Jezu ēsemamyry warono, ²²Jezu poko imehnō amorepatohme kymarō xine. Jezu maro ytoytokety se sytatose

ēpurihkatopōpyry poe João a, kapu aka aunukuru ponāmero.

²³Moraramē asakoro tymenekase aporo eya xine, Joze Juxitu, (Pasapame roropa tosehke ynororo), Matia maro.

²⁴Moraramē tōturuse toto Ritonōpo a,

—Papa, emero ahno kurohtao enēko mase. Onoky mymenekano? Yna zuruko onymenekahpyry poko, ²⁵yna maro aerohtohme Juta myakāme. Iiryryryme Juta toehse exiryke esaka tonyohse ropa mana.

²⁶Moraramē emenekatoh tapoise toto a, Ritonōpo nymenekahpyry waro toehtohkōme. Moraramē Matia a tapoise tymenekatopo, toerohtohme 11mākō maro, 12me toto ehtohme ropa.

Ritonōpo zuzenu oehstopōpyry

2 Moraramē oximōme toto ahtaō rō juteu tō otuhtoh konōto toehse, Pētekoxite toehse. Moroto tapyi tao Jezu poetory to kynexine. ²Moraramē tyryrykane konōto panō totase toto a topozakoxi xine. Tyhtose tapyi taka tyryrykane panono. ³Moraramē apoto panō tōtumakase. Tororo kane pano toepukase tapyitaōkō pona. ⁴Moraramē morotōkō aka Ritonōpo zuzenu tomōse. Tyotyōrōkō omiryae tōturupitose toto Ritonōpo zuzenu poe.

⁵Moroto Jerusarē po juteu tō kynexine, Ritonōpo omipona exiketō tuhke. Juteu tō otuhtoh konōto pokoino, tuhke tosae xine toh toehse, imeimehnō maro tuhke toh toehse morotona. ⁶Moraramē moro ekary etaryhtao morohnome toytose toto tururume, enese. ⁷Tōsenuruhkase toto tōmiryōkōae Jezu poetory otururuke.

—To! Otāto yna omiry waro toehse matou? ⁸Karireapōkō amarokō repe. Yrome yna omiry waro amarokomo! ⁹Taro ynanase, Paratiapōkomo, Metiapōkomo, Erāopōkomo,

Mesopotamiapōkomo, Juteapōkomo,
 Kapatoxiapōkomo, Pōtupōkomo,
 Aziapōkomo, ¹⁰Piritiapōkomo,
 Pāpiriapōkomo, Ejitupōkomo,
 Xirenepōkomo (Rīpiapō Xirene),
 Romapōkomo, ¹¹Arapiapōkomo,
 enara. Toitoine Kereta poe aehtyā
 ynanase. Imehnō Arapia poe aehtyā
 roropa ynanase. Toitoine juteu tō
 ynanase. Toitoine juteu poenopuhpōkō
 ynanase. Moxiaro etāko ynanase yna
 omiryae toto exiryke. Morararo nase
 moxiamo tōmirykōme exiryke etāko
 toto Ritonōpo kypyno xine exiry poko,
 tykase toto. ¹²Moroto toh kynexine
 tōsenuruhkarykō poko. Toepohnohse
 toto.

—Oty moro? tykase toh tōturupose.

¹³Yrome imehnomo a tounohse toto,

—Moxiā aetytyā rokene, tykase toto.
 Toetyse tokarose toto a.

Peturu zurutopōpyry

¹⁴Morarame Peturu toehse 11mākō
 maro. Opore tōturuse imoihmākomo a,
 —Etatoko pahne Juteapōkomo,
 Jerusarēpōkō roropa. ¹⁵Oty katohme,
 “Toetyse,” āko matou yna poko? Etýtōh
 zano pyra nase. Xixi onuhpyra ro
 nase. Etýpyra ynanase. ¹⁶Yrome pake
 Ritonōpo nymeropohpyry Joeu a sero
 poko. Ynara tykase,

¹⁷“Nono atakurohkary moe pyra ahtao
 ynara tyriko ase, āko Ritonōpo.

Juzenu ekarōko ase oya xine.

Morarame omūkuru tō oēxiry tō roropa
 jomiry ekarōko mana.

Nuasemākomo a osenepōko ase.

Tāhpomākomo a oturūko ase aosenety
 xine.

¹⁸Ÿ, ypoetory pona emero Juzenu
 aropōko ase,

orutua kō pona, nohpo tō pona roropa.

¹⁹Morarame jomiry ekarōko toh mā
 rahkene.

Tyoro sā tyriko ywy kapu ao, nono po
 roropa, ōsenuruhkatohkōme, munu
 te, apoto te, orexīto konōto.

²⁰Xixi zarumākapōko ase.

Nuno kamirarame exīko mana munu
 samo.

Morarame okynā pyra ynymenekahpyry
 oehnōko ropa mana, tuisamehxo,
 ēmepyry kure moroto ahtao.

²¹Morarame “Tuisa oenupunako ypoko,”
 karyhtao oya xine ynymenekahpyry
 a,

enupunāko mā rahkē opoko xine, tykase
 Ritonōpo,”

me tymerose Joeu a Ritonōpo omi poe.

²²—Etatoko pahne orutua komo, ju-
 teu tomo. Jarao nexiase Jezu Nazare-
 pono. Ritonōpo zamaro ynororo kynex-
 ine. Morara exiryke tyjamihtanohpose
 eya kurākōkara kurākatohme ropa eya.
 Zuario ro matohu? ²³Pake Ritonōpo
 zuaro kynexine, Jezu exixihmapotōh
 waro. Toxixihmapose oya xine, zehno-
 tokomo a. Moro waro Ritonōpo kynex-
 ine Jezu orihpyra ro ahtao. Yrome,
 “Ah nexixihmā toto,” tykase Ritonōpo.

²⁴Mame tōsemākapose ropa ynororo Ri-
 tonōpo a. Jūme orihpynypo sā toehse
 ropa ynororo typoremākapory se pyra
 toexiryke toorihtopōpyry a. ²⁵Ynara
 tymerose kytamurukomo a, Tawi a, Jezu
 omiryne, Ritonōpo omi poe,

“Papa, kokoro rokē oenēko ase ymaro.

Torētyke pyra ase, yjamihtanohneme
 oexiryke.

²⁶Tākye ase opoko. Kure mase Papa.

Oeahmāko ase ypyno oexiryke.

Torētyke pyra ase, jorikyryhtao ro
 urumekara oexiryke.

²⁷Toorihse jahtao jekepyry
 onymotanohpopyra mase
 omūkuru nymyryme jexiryke.

²⁸Jēsemākapōko ropa mase, orihpyme
 jehtohme.

Tākye rokē jyripōko mase oēmyty en-
 eryke ya,”

me tymerose Tawi a Jezu omiryne.

²⁹—Wekyry tomo, topohme oturuxi amaro xine. Pake kytamurukō Tawi toorihse. Ekepyry tonēse. Ekepyry esary mōto mana seroae ro. ³⁰Yrome Tawi urutōme kynexine Ritonōpo zuzenu omi poe. Zuario ynororo Ritonōpo omi poe, Kyrixtu typanyme exiry waro. Tuisa konōtome Kyrixtu exiry poko tuaro roropa, tymyakāme aexiry waro. ³¹Ritonōpo omiry waro Tawi kynexine. Jezu ēsemamyry ropa waro roropa kynexine. Morara exiryke morara tykase ynororo, “Zuzenu onynomopyra Ritonōpo mana aorihyā esao.

Ekepyry motara roropa mana,” tykase ynororo. ³²Tōsemākaposē ropa Jezu Ritonōpo a. Ynanenease. Morara exiryke ourutorŷko ynanase. ³³Seromaroro Jezu tuisamehxo tyrise Ritonōpo a. Ritonōpo maro mana. Pake Ritonōpo tōturuse eya, “Juzenu ekarōko ase oya,” tykase Ritonōpo. Mame Tuzenu tokarose Jezu a rahkene. Morara exiryke senohne enēko matose. Ōmirykōae Ritonōpo omiry etāko matose. ³⁴Kapu aka onuhpyra Tawi ekepyry kynexine. Jezu rokē tōnuhse. Ynara tymerose roropa Tawi a, “Ritonōpo tōturuse Kuesēkomo a, ‘Oporohko seino, japotunuru wino, tuisame oexiryke,

³⁵oepetōkara ke anamotomatohto ya,’ tykase Ritonōpo Tumūkuru a.”

Morara tymerose Tawi a pake.

³⁶Izyraeu tomo, tuaro ehtoko. Jezu mokyro onexixihmahpyrykomo. Tuisame tyrise ynororo Ritonōpo a Kuesēkōme aehtohme, tykase Peturu eya xine.

³⁷Moraramē toemynyhmase toto Peturu omiry etaryke tyya xine,

—Morara ahtao oty riko ynanah? tykase toto Peturu tomo a, tōturupose.

³⁸Peturu a tozuhse toto,

—Oorypyrykō irumekatoko Jezu omipona oehtohkōme. Osēpurihkaposē

toko Jezu Kyrixtu omi poe, oorypyrykō korokatohme Ritonōpo a. Mame Ritonōpo nekarory apoiko matose. Zuzenu kurā apoiko matose. ³⁹Ritonōpo mā Tuzenu ekarory se oya xine, opoenomo a, moemoēkō patatōpōkomo a roropa, emero tyneahmatyamo a, tykase Peturu toto a.

⁴⁰Moraramē Peturu toto zurune ita-murume Jezu poko. Otuhparo turuse toto,

—Emero iirypyryme matose. Iirypyryme oexirykō se pyra Ritonōpo mana. Naeroro oorypyrykō irumekatoko awānohpyra xine Ritonōpo ehtohme, tykase Peturu eya xine.

⁴¹Moraramē mokaro a Jezu tone-tupuhse Peturu omiry etaryke tyya xine. Tōpurihkase toto Peturu tomo a. Moro ēmepyryae tuhke tomāse toto Jezu poetoryme, 3.000me. ⁴²Moraramē kokoro rokē tōximōse toto Jezu omiry etatohme, Peturu tomo a ekarory etatohme. Kure tōturuse toto. Oximōme tōtuhse toto. Kokoro rokē tōturuse roropa toto Ritonōpo maro.

Jezu poetory oximōme ehtopōpyry poko

⁴³Moraramē emero Ritonōpo zuno toehse toto, Peturu to nukurākatyā eneryke roropa tyya xine, kurākōkara tukurākase ropa exiryke Peturu tomo a. ⁴⁴Moraramē Jezu omipona exiketō oximōme kynexine. Tymōkomorykō tapiakase eya xine imehnō Jezu poetory tomo a. ⁴⁵Tymōkomorykō tokarose roropa eya xine imehnomo a tineru apoitohme tyya xine, apiakatohme imehnō Jezu poetory tomo a, etuarimara toehtohkōme. ⁴⁶Kokoro rokē morohnome Ritonōpo tapyī tao toh kynexine aomiry poko. Moraramē Ritonōpo tapyī tae xiaksiake tōtuhse toto. Tākye rokē toh kynexine,

⁴⁷—Ritonōpo kure mana, tykase toto. Tātākyemase toto. Jerusarēpōkomo a tyrypyrykō turumekase Jezu omipona toehtohkōme. Kokoro rokē Jezu poetory tomākaposē Ritonōpo a.

Ytoytopȳ kurākatopōpyry ropa

3 Morarame Peturu toytose João maro Ritonōpo maro oturutoh taka Ritonōpo maro tōturutohkōme. Xixi tywykahme toehse ahtao toytose toto. ²Mame toytorykohtao, ytoytopȳ tonese toto a. Moinoro morara tonuruse ynororo ytoytopȳmero. Kokoro rokē arosene toto onao Ritonōpo tapyī pota taka, tineru apoitohme eya. Moro omōtoḥ Kurāme tosehapse kynexine. ³Mokyro a Peturu eneryhtao João maro, toto ytoryhtao, tineru tokaropose eya. ⁴Mame kurākara tonese tyya xine ahtao ynara tykase Peturu,

—Xiaro kueneko, tykase Peturu.

⁵Mame tōsenuhmase mokyro. Tineru pitiko eraximane.

⁶—Tineru pyra ynanase. Yrome tyoro ekarōko ase oya. Owōko. Xikihme exiko. Jezu Kyrixtu okurākāko ropa mana, Nazarepono, tykase Peturu eya.

⁷Mame kurākara xikihme tan̄yḥse emary poko Peturu a. Ipyrakū toekurākase ropa. ⁸Pyhsekyh tykase ynororo. Xikihxikihme toytotose ynororo toekurākase ropa toexiryke.

—Kure Ritonōpo mana, tykase ynororo. Peturu tō maro tomōse ynororo Ritonōpo maro oturutoh taka. Tātākyemase ynororo. Pyhsekyhsekyh tykase. ^{9–10}Morotaōkō tutuarōtase kuranōpokara tyotory eneryke tyya xine, “Kure Ritonōpo,” kary etaryke roropa tyya xine tutuarōtase toto.

—Mose ytoytopȳn̄yḥpo, tineru eraximahpō sero pota t̄ao toekurākase ropa, tykase toto.

¹¹Tōsenuruhkase toto mokyro eneryke tyya xine. Ritonōpo maro oturutoh

taka omōtoḥ Saromāo tapyīme tosehapse. Moro t̄ao Peturu kynexine João maro. Mokaro onurumekara aekurākahpyry ropa toehse. Moro taka toytose toto emero, enese.

—To! Kure matose, tykase toḥ eya xine.

Peturu zurutopōpyry Ritonōpo tapyī tao

¹²Morarame morohnome aepyrykō eneryhtao tyya ynara tykase Peturu,

—Orutua komo, wekyry tomo, serara ekurākano onepitopyra hmatou? Jezu rokē mose kurāka ropa, yna kara, kypyno xine toexiryke.

¹³Ritonōpo kytamurukō esemy, Aparāo esemy, Izake te, Jako, enara. Emero Kuesēkōme roropa mana. Mokyro a Tumūkuru kuesēkōme tyrise, onurumekahpyrykomo, Jezu, onekarohpyrykomo Pirato a exixihmatohme. Exixihmapory se pyra Pirato repe. ¹⁴Yrome aomipona pyra oya xine toxixihmase Jezu, tyrypyhpykē kara. Inetapatahpyry rokē mutūtanoḥpoatose ropa.

¹⁵Kyrihpōkō mūkuru mexixihmatose repe. Yrome Jumy a tōsemākase ropa. Moro poko otuarōtanohtor̄yko ynanase tonese ropa yna a exiryke tōsemāse ropa ahtao. ¹⁶Mokyro poe mose nekurāka ropa. Mose enēko matose, Jezu nukurākahpyry ropa. Tonetupuhse toexiryke Jezu nukurāka ropa, tykase Peturu.

¹⁷—Wekyry tomo. Awaro xine ase. Jezu exixihmahpōkō matose, tuaro pyra oexirykōke, oesēkō maro.

¹⁸Pake Ritonōpo a tōmiry tymeropose urutōkomo a Jezu poko, aetuarimary poko, aorikyry poko, ēsemākapory ropa poko tyya. Ajohpe pyra ro Ritonōpo nexiase, tykase Peturu mokaro a.

¹⁹—Oorypyrykō irumekatoko. Jezu eahmatoko oesēkōme aehtohme,

oorypyrykō korokatohme eya, ²⁰tākye oehtohkōme ipoko. Imeīpo Jezu Kyrixtu enehpōko ropa Ritonōpo mana tarona, Kuesēkōme, tykase Peturu. ²¹—Kapu ao eraximāko mana tonehporo ropa Tummy a. Tooehse ropa tahtao, kukurākatorŷko ropa mana. Moro poko tymerose pake Ritonōpo poe urutōkomo a. ²²Moeze a ynara tymerose,

“Kuekyrykō enehpōko mā Ritonōpo, ysamo, ourunekōme.

Aomipona ke ehtoko.

²³Aomipona pyra exiketō enahkapōko mā Ritonōpo.”

²⁴Morara tymerose urutōkomo a pake. Samueu tomo a morara tymerose senohne poko, onenehpyrykō poko.

²⁵Samueu tō ekepyā pakomotyā matose. Opoko xine kynoturune Ritonōpo atamurukomo a. Ynara tykase ynororo eya xine, “Apary rīko ase sero nonopōkō kurākaneme,” tykase Ritonōpo Aparão a.

²⁶—Naeroro Tumūkuru enyohne kyya xine Kuesēkōme, kuatākyematohkōme kyyrypyrykō korokaryhtao eya, tykase Peturu eya xine.

Peturu ehtopōpyry kōseriu ēpataka João maro

4 Morarame Peturu tō otururuhtao imoihmākō maro, Ritonōpo maro oturuketō tooehse eya xine, Ritonōpo tapyi esē maro, satuseu tō roropa, enara. Satuseu tomo ahno ēsemamyry ropa warōkōkara kynexine. ²Peturu tō tyenonohse eya xine imoihmākō amoreparyke eya xine, “Jezu tōsemāse ropa mana toorihxīpo,” karyke eya xine. ³Morarame Peturu tō tapoise toto a. Āpuruhpyry taka tarose eya xine, moro tao toto ēmehtohme, tykohmāse exiryke. ⁴Mame Peturu tō otururu totase tyya xine exiryke Jezu tonetupuhse imoihmākomo a tosēkōme. Tuhke Jezu poetoryme toehse toto, 5.000me.

⁵Mame yrokokoro juteu tō esā tōximōse Jerusarē po, Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro. ⁶Anasa Ritonōpo maro oturukety kynexine. Imaro tōximōse toto jekyry tō maro, Kaipa, João, Arexātere, enara. ⁷Mokaro ēpataka Peturu tō tarose toto a.

—Onoky poe ahno kurākako ropa matou? tykase mokaro eya xine.

⁸Ritonōpo zuzenu Peturu ao kynexine. Aomi poe Peturu tōturuse,

—Tamuxi tomo, pata esamo, ⁹oty katoh, “Onoky poe ytoytopynŷpo mukurākatosse rohpa?” āko matou oturupōko yna a? ¹⁰Jomiry etatoko Izyraeu tomo. Mokyro ynanukurākase ropa Jezu poe. Jezu mokyro Nazarepono, Ritonōpo mūkuru.

Onexixihmahpyrykō mokyro. Yrome tōsemākase ropa mana Ritonōpo a. Jezu poe mokyro toekurākase ropa mana. ¹¹Jezu Kyrixtu poko pake tymerose Ritonōpo omiryeme. Ynara tymerose urutōkomo a,

“Tapyi rinanomo a wewe turumekase repe.

‘Popyra nase,’ tykase toh repe.

Yrome tapyi nikapuru apoihtyme tyrise ropa,

imepŷ pyra exiryke, jamihme tapyi ehtohme,”

tykase. ¹²Jezu rokē kyyrypyrykō korokaneme mana, toiro. Imepŷ kyyrypyrykō korokane pyra, Jezu rokene, tykase Peturu eya xine.

¹³Morarame Peturu tō otururu totase tyya xine ahtao, tōturuse toto oxime rokene,

—Otokoino moxiā enaromyra toehse nae? Atamorepara toh nase repe. Yrome Jezu maro monexiā toto atamorepāko. Otarāme morara exiryke zuaro toehse toh mana, Jezu maronōpotōme toexirykōke, tykase toto. Oxime tōturuse toto. ¹⁴Mame mokyro kuranōpokara eneryke tyya

xine toto maro, “Ajojpe matose,” kara toto. ¹⁵Morarame tosae xine Peturu tō tutūtanohpose ropa toto a, oxime rokē tōturutohkōme,

¹⁶—O tara āko sytatou mokaro a Jezu poko toto oturukehtohme? tykase toto, tōturuse oxime rokene. —Kurākara kurākahpō mokaro. Tarōkō emero zuaro mana, Jerusarēpōkomo. “Ajojpe,” kara sytatose ipoko xine. ¹⁷Jezu poko oturupyra rokē syripotone toto. Senaroximatone toto imehnō onurupyra Jezu poko toto ehtohme, tykase toto.

¹⁸Morarame tykohmase ropa toto tyya xine,

—Imehnō onurupyra ehtoko Jezu poko, tykase toto. ¹⁹Yrome ynara tykase Peturu tomo,

—Oty Ritonōpo a kure nae? Ōmipona xine yna exiry, tōmipona yna exiry? ²⁰Yna a tonese exiryke oturukehpyra ynanase Jezu poko, tykase toto.

²¹Morarame Peturu tō enaroximary se toh kynexine repe,

—Ytotoko ropa. Awānohtorŷko ynanase imehnō zururuhtao Jezu poko oya xine, tykase aroporykōme ropa toto. Peturu tō wānopyry se toh kynexine repe. Yrome onuānohpyra tokurehse toto, tuhkākō Peturu tō pyno exiryke.

—Kure Ritonōpo mana, āko rokē toh kynexine. ²²Tātākyemase toto, ytoytopynŷpo ikaripamyhpyry tukurākase ropa exiryke.

Jezu poetory tōturuse Ritonōpo marooserehpyra toehtohkōme

²³Morarame tonyohse ropa toexirykōke Peturu tō toytose ropa João maro, imehnō Jezu poetory tomo a. Juteu tō esā omihpyry tokarose eya xine. ²⁴Morarame toto omiry etaryke tyya xine tōturuse toto Ritonōpo maro, Jezu poetory tō oximōme. Ynara tykase toto,

—Yna esēme mase Ritonōpo. Kapu rihpō mase, kapu, nono, tuna, tunakuaōkomo, nonopōkomo, emero tyrise oya. ²⁵Pake moturune yna tamuru a, Tawi a. Ynara tymerose eya ōmiryme Ouzenu poe, “Oty katoh Izyraeu tō maro imehnō maro yzehno toh nae?”

²⁶Typatakā maro typoetory tō maro Kuesēkō zehno,

Kyrixtu zehno,”

tykase Tawi.

²⁷—Morararo taro nase Jerusarē po seromaroro, tykase Peturu Ritonōpo a. —Erote tuisame nase. Pōtiu Pirato kowenatume roropa nase. Mokaro oximōme Romapōkō maro Izyraeu tō maro Omūkuru zehno. ²⁸Zehnotokō moxiaro Omūkuru exixihmahpōkomo. Morara tyrise eya xine onekarotopōpyryae ro, tuarohxo oexiryke, orēpyrahxo roropa oexiryke. ²⁹Seromaroro mokaro eneko Papa kapuaono, yna enaroximary se aehityamo. Yna akorehmako enaromyra yna ehtohme, ōmiry ekarotohme yna a. ³⁰Kurākōkara ikurākako ropa. Ajamitunuru enepoko ropa Omūkuru kurā pokoino, Jezu pokoino, tykase Peturu Ritonōpo a.

³¹Morarame tōturukehse toto ahtao, moro tapyi kywyhkywyh tykase. Ritonōpo zuzenu tomōse toto aka. Orēpyra Ritonōpo omiry tokarose eya xine imehnomo a.

Oximōme toto tŷkyryrykō poko

³²Morarame Jezu poetory tō oximōme toehse, omomyke pyra toh kynexine toenupunarykōke imehnō poko. ³³Orēpyra imehnō turuse eya xine Jezu ēsemamyhpyry ropa poko. Kure rokē toh kynexine oximōme, tākye rokene. Imehnō roropa ipyno xine. ³⁴Morara exiryke etuarimara toh kynexine emero. Tutupikamo a tutupikō tokarose eya xine Peturu tomo

a. Tytapyikamo a roropa tytapyikō tokarose tineru apoitohme tyya xine, ³⁵ekarotohme Peturu tomo a, apiakatohme ise exiketomo a etuarimara aehtohkōme.

³⁶Morarame Joze kynexine, Xiperepono, Rewi pary. Mokyro tosehapse Panapeme, oxiehnokō kurākaneme ropa aexiryke. ³⁷Mokyro a tutupi tokarose tineru apoitohme tyya. Mame Peturu tomo a tytinerū tokarose emero.

Anania tomo Safira maro

5 Mame imepyny a roropa tutupi tokarose roropa, Anania a tyyty maro. ²Ipyty esety Safira. Emero pyra tytinerūkō tokarose eya xine,

—Seny, yna tupi ehepyry emero, tykase toh ajohpe. Tyyty maro tōturuse toto. “Senekunohne,” tykase toto. ³Morarame Peturu tōturuse Anania maro,

—Jepe, oty katoh joroko tamuru omipona mahno? Yna enekunopyry se hma repe? Yrome Ritonōpo zuzenu zuaro mana. Otupi ehepyry emero pyra mekaro yna a. Makoinohno otinerūkōme. ⁴Otupi onekaropyra awahtao xine otupime ro exiry. Tupito ehepyry morararo, otinerūkōme ro exiry. Oty katoh popyra oexirykō se hmatou, yna enekunopyry se? Ajohpe mase Ritonōpo a yna a rokē pyra, tykase Peturu eya.

⁵Morara kary etaryke tyya nono pona toepukase Anania. Toorihse. Morarame, “Mokyro norihno Ritonōpo poe,” kary etaryke tyya xine tōserehse toto itamurume. ⁶Mame nuasemākomo a ekepyry tanỹse. Tyōtose, enara. Tarose toto a, zonētohme.

⁷Morarame tē pitiko tykase ahtao ipytỹpyry tooehse, tuaro pyra. ⁸Mame Peturu tōturupose nohpo a,

—Moro rokē kynako otupi ehepyry?

—Ỹ moro rokē kynako, tykase nohpo.

⁹Morarame Peturu a tozuhse. Ynara tykase ynororo,

—Oty katoh moturutou onio maro, “Senekunohne,” mykā onio a? Yrome Ritonōpo zuzenu oenetou. Eneko pahne moxiā, onio ekepyry zonemyhpōkō noehno ropa toto tapyi eutary pota taka. Oekepyry arōko roropa toh mana zonētohme, tykase Peturu eya.

¹⁰Axī toepukase nohpo nono pona. Toorihse. Morarame nuasemākō tooehse ropa ahtao tapyi taka, nohpo orihsē tonese eya xine. Tarose toto a zonētohme inio ekepyry myhtokoxi.

¹¹Morarame tōserehse Jezu poetory tomo. Mokaro ekary etahpōkō tōserehse roropa toto.

Jamihme tyrise toto Ritonōpo akurākōkara kurākatohme ropa

¹²Kokoro rokē tōximōse toh rahkene Peturu tō maro, Ritonōpo maro oturutoh taka, Saromāo nyrihpyry taka. Mame jamihme tyrise toto Ritonōpo a kurākōkara kurākatohme ropa eya xine. ¹³Mame imehnō mokaro maro oximōpyra toehse toto, zuno toexirykōke. Yrome kure tōturuse toto ipoko xine.

¹⁴Mame tuhke Jezu poetory tō toehse, orutua komo, nohpo tomo, enara. Tuhke tomāse toto. ¹⁵Morarame kurākōkara kurākary ropa eneryke tyya xine tuhke kurākōkara tonehse eya xine etuehkō tapo, osema taka Peturu zuzenu rokē ytotohme epozakuroko, osemae Peturu ytoryhtao. ¹⁶Tuhke roropa imeimepỹ pata tō poe tooehse toto Jerusarē pona. Kurākōkara tonehse roropa toto a, jorokohpākō roropa tonehse eya xine. Emero toh tukurākase ropa eya xine.

Peturu tō ryhmatopōpyry

¹⁷Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō, satuseu to maro Peturu tō zumoxike toehse toto.

¹⁸Tapoise toto a ēmatohme āpuruhyry

taka. ¹⁹Yrome Jezu nenyokyhpyry toytose koko āpuruhyry apuruhmakase ropa. Mokaro tutūtanohpose ropa eya.

²⁰—Ytotoko Ritonōpo maro oturutoh taka. Oturutatoko mokamo a Jezu poko, Jezu poetoryme toto ehtohme, orihpyra toto ehtohme jūme, tykase Jezu nenyokyhpyry eya xine. ²¹Morara tykase exiryke toytose toto pakeimo Ritonōpo maro oturutoh taka imehnō amorepase.

Yrome mokaro Ritonōpo maro oturuketō tuisary tymarōkō maro juteu tō tuisary tykohmase tyya xine. Peturu tō enehanō taropose eya xine āpuruhyry taka. ²²Moraramē toytose toto āpuruhyry taka. Yrome tynēmatyākō onenepyra tokurehse toto. Naeroro toytose ropa toto kōseriu a oturuse. Ynara tykase toto eya xine,

²³—Āpuruhyry tapuruse kynako. Erase tō rokē moroto kynako. Ynanetapuruhmaka repe. Yrome arypyra toh kynako, tykase toto. ²⁴Morara kary etaryke tyya xine tōserehse toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, oturutoh erase tō maro.

—Otara toehse toh nae?

—Kū. Aza rokē nytō toto? tykase toto. ²⁵Moraramē imep̄y tooehse oturuse. Ynara tykase ynororo,

—Mokā mōto, onēmatyākomo. Oturūko toto Ritonōpo maro oturutoh tao. Imehnō amorepāko mā toto, tykase ynororo eya xine.

²⁶Moraramē soutatu tō esē toytose, ty-poetory tō maro, Peturu tō apoise ropa. Opore pyra tōturuse toto eya xine sek-erereme, imehnō kurūke, totaparykō se pyra toexirykōke.

²⁷Moraramē tarose ropa Peturu tomo kōseriu ēpataka ropa.

²⁸—Oty katoh imehnō amorepāko matou mokyro poko? Toto anamorepa-popyra ynanexiase ipoko oya xine.

Seromaroro emero Jerusārēpōkō ta-morepase oya xine. Ynahxirōko roropa matose mokyro exixihmatopōpyry poko, tykase mokyro Ritonōpo maro oturuketō tuisary.

²⁹Moraramē Peturu tomo a tozuhse,

—Ritonōpo omipona se ynanase. Ōmirykō omipona se hkopyra ynanase. ³⁰Ritonōpo mokyro kytamurukō esemy. Eya Jezu tōsemākase ropa onexixihmahpyrykomo wewe pokona. ³¹Mame tuisa konōtome tyrise ropa ynororo Ritonōpo a, emero Kuesēkōme aehtohme. Kypynanohnekō mokyro. Kyyrypyrykō korokary se ynororo. Kyyrypyrykō rumekary se kuahtao xine ikorokāko mana. ³²Naeroro imehnō tuarōmāko ynanase morohne poko. Yna maro Ritonōpo zuzenu mana yna akorehmāko. Tōmipona exiketomo a Tuzenu ekarōko Ritonōpo mana, tykase Peturu.

³³Mame morara kary etaryke tyya xine tyekītapāse toto. “Setapatone,” tykase toto. ³⁴Yrome toiro towōse tōturutohme. Parixeume ynororo, esety Kamariēu. Moeze omihpyry poko amorepatōme ynororo. Emero ise roropa toh kynexine. Mokyro a Peturu tō jarānaka taropose aporo. Mame ynara tykase ynororo,

³⁵—Izyraeu tomo, tomeseke ehtoko mokā poko. ³⁶Pake imep̄y tamuxime toehse, Teuta. Tuhke auturuhpyry ynororo tuisame toexiry poko. Imehnō roropa toytose imaro, 400mākomo. Yrome totapase ynororo ahtao, tātāhpahse toh emero, aomipona aehtyamo. “Tuisa konōto mokyro,” kara toehse toto. ³⁷Okomino tyoro, Juta, Karireapono kowenu tineru apoiryhtao ahno a. Tuhke roropa imaro tātānonohse toh repe. Yrome toorihse ynororo ahtao ipoetohpyā toytose ropa toto tosaka xine. ³⁸Naeroro ourutoryko ase mokā poko pyra

oehtohköme. Ah nytō toto. Ahno omi poe rokē toto ahtao toto namorepatary enahnōko rokē mana. Yrome Ritonōpo omi poe toto ahtao enahpyra mana imehnō amorepary eya xine. ³⁹Morara exiryke tomeseke ehtoko. Typoetory ryhmaryhtao ozehno xine exiko Ritonōpo mana, tykase Kamarieu eya xine.

⁴⁰—ÿ, tykase toh repe. Yrome Peturu tō tonehse ropa tyya xine ahtao typipohse toto a.

—Oturupyra ke ehtoko Jezu poko, tykase toh eya xine. Mame tonyohse ropa toto ipipohxīpo xine. ⁴¹Morarame toytorykō ropahtao kōseriu wino tātākyemase toto.

—Jezu poetoryme kuexiryke kypipohno toto. Morara exiryke tākye sytase, tykase toto. ⁴²Mame kokoro rokē Ritonōpo maro oturutoh tao tōturuse toto Jezu Kyrixtu poko. Imehnō tapyī tao roropa oturukehpyra toh kynexine.

7me Jezu poetory akorehmananomo

6 Morarame Jezu poetory tō tuhke tomāse ahtao kyreku tomo a juteu tō tykerekemase.

—Oty katoh juteu tō pyxiamōpyamo a rokē tōsē ekarōko toh nae? Kyya xine onekaropyra mā toto, tykase toto. ²Morarame Jezu poetory tō tonehpose 12mākomo a tōturutohkōme imaro xine. Ynara tykase Peturu tō eya xine,

—Popyra Ritonōpo omiry rumekary yna a nase ōkyrynehtotohkōme rokene.

³Morara exiryke imehnō Jezu poetory tō akorehmananō menekāko ynanase, 7me ajoajohpākōkara rokene, Ritonōpo zuzenu omipona yronomyryme exiketomo, toerokurukō warōkō roropa.

⁴Yrome yna kokoro rokē Ritonōpo maro oturūko ynanase. Imehnō amorepāko roropa ynanase aomiry poko, tykase toto.

⁵Morara kary etaryke tyya xine tātākyemase toto. Ynara tyrise toto a Jezu poetory tō akorehmananōme, Exitewāo. Ritonōpo zuzenu imaro kynexine. Aomipona yronomyryme exikety ynororo. Ynororo, Firipe, Pyrokoru, Nikanoa, Timāo, Parymena, Nikorau, enara. Nikorau juteume aeramahpyry kynexine. Ātiokiapōkōme roropa kynexine. ⁶Mokaro tooehse Peturu tō ēpataka. Morarame tōtururukohtao Ritonōpo a tomarykō tyrise zuhpokoxi xine.

⁷Morarame Ritonōpo omiry totase tuhkākomo a Jerusarēpōkomo a. Jezu poetory tomāse Jerusarē po. Tuhke Ritonōpo maro oturuketō roropa Jezu omipona toehse toto.

Exitewāo apoitopōpyry

⁸Morarame Exitewāo Ritonōpo omipona kynexine. Kure kynexine orēpyra roropa Ritonōpo poe. Kurākōkara kurākary waro roropa ynororo kynexine. ⁹Yrome imehnō moroto kynexine, aomipona se pyra exiketomo. Moino aehtyā mokaro kynexine. Xirene poe, Arexātyria poe, Xirixia poe, Azia poe, enara tooehse toh kynexine morotona. Tyorō tao tātamorepase ynaroro. Tōsezusezukurukō se toh kynexine repe Exitewāo maro. ¹⁰Yrome torēse toto Exitewāo maro orēpyrahxo exiryke Ritonōpo zuzenu poe. ¹¹Morarame imehnō taomipohtomase eya xine.

—Mose ynanetase Moeze kerekemāko, Ritonōpo kerekemāko roropa, tykase toto imehnomo a Exitewāo poko ajohpe. ¹²Morara kary etaryke tyya xine juteu tō tyekītapāse. Typatakā maro toytose toto Moeze omihpyry warōkō maro Exitewāo apoise kōseriu a arotohme. ¹³Morarame tokarose eya xine rahkene.

—Mose sē tapyi poihtoase, Ritonōpo maro oturutopo. Moeze omihpyry poihtoase roropa. ¹⁴Ynara nase mose, “Sē tapyi kararahnōko Jezu Nazarepō mana. Moeze namorepatyā myakāmāko roropa mana,” nase mose, tykase toto Exitewāo poko ajohpe rokene. ¹⁵Morame mokaro a emero terekatu tō maro iporohtyamo a Exitewāo ēmyty tonese, kapu ae Ritonōpo nenyokhyppyry ēmyty samo.

Exitewāo oturutopōpyry

7 Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary a tōturupose,
—Ajohpe pyra moxiā na? tykase ynororo Exitewāo a.

²Ynara tykase Exitewāo eya xine,

—Wekyry tomo, kuetatoko, orutua kō roropa. Pake Aparāo a Ritonōpo tōsenepose saerekane panō ezure, Mesopotamia po Aparāo ahtao ro Xarā pona ytopyry ro ahtao. ³Ynara tykase Ritonōpo eya, “Oesary irumekako, oekyry tō roropa. Ymaro eropa. Imepy pata enepōko ase oya,” tykase Ritonōpo eya. ⁴Morarame Kautea turumekase Aparāo a Xarā pona toytotohme. Morarame tumy orihxipo tosary turumekase eya. Tarona tooehse kuesaka xine. ⁵Ritonōpo onesaripopyry repe. Yrome ynara tykase ynororo eya, “Sero imeipo ekarōko ase oya oesaryme, oesahpyo apakō esaryme roropa toorihse awahtao,” tykase Ritonōpo Aparāo a tumükue pyra ro ahtao. ⁶Mame ynara tykase roropa ynororo, “Apakō mā imehnō esaka ytōko osesarise. Moroto 400me zeimānōko mā toto imehnō esao.

⁷—Morarame apakō tuarimahpōkō wānohnōko ase,” tykase Ritonōpo Aparāo a. “Morotoino xiaro oehnōko ropa toh mana jeahmatohme kure,” tykase Ritonōpo Aparāo a. ⁸Morarame Aparāo tamorepase Ritonōpo a

aipotapihpyry sahkary poko. Ynara tykase ynororo, “Kure rokē oritoryko ase. Morara exiryke aikōpotapihpyry sahkapōko ase oya xine,” tykase Ritonōpo eya. Morarame Aparāo toemūkuase, Izakeme. Mame oma etato irānao ae aenurutopōpyry ahtao, tumükuru aipotapihpyry tysahkase eya. Mame tuātase Izake ahtao toemūkuase ynororo Jakome. Mame Jako toemūkuase 12me, kytamurukōme.

⁹—Morarame kytamurukomo a takorōkō tokarose imehnomo a jehno toexirykōke. Ejitu pona tarose ynororo. Yrome Ritonōpo imaro kynexine. ¹⁰Toenupunase ipoko. Tutuarimakehpose eya. Morarame Ejitu esē Joze se toehse, tuaro aexiryke. Esety Parao kynexine. Joze kowenatume tyrise eya tytapyi esēme roropa. ¹¹Morarame konopo toehkehse Ejitu po, Kanaā po, enara. Toetuarimase toto. ¹²Kytamurukō nykyryry tonahse. Yrome Ejitupōkō nykyryry nae ro kynexine. Morara kary etaryke tyya tumükuru tō tonyohse Jako a tkyryrykō epekahse. ¹³Morarame toytozomose toto ahtao Joze tōsenepose turui tomo a. Tyekyry tō tonepose Parao a eya. ¹⁴Morarame, “Kumykō enehtoko xiaro,” tykase Joze turui tomo a. Mame emero morotona toytose toto, 75me. ¹⁵Morarame kytamurukō toorihse moroto, ¹⁶Jako, imükuru tō, enara. Yrome toto ekepyry tarose Xikē patahpyry pona zonētohme, Aparāo nepekatyhpyry aka. Emo poenomo a topekahse eya orihpyry ro toto ahtao. Xikē zū Emo kynexine.

¹⁷—Morarame Aparāo pakō toemūkuase Ejitu po. Tuhke toehse toto moroto. Morarame tynekarotopōpyryae ro toto arory se ropa Ritonōpo kynexine esaka xine. ¹⁸Morarame imepy Ejitu tuisaryme toehse, Joze warōkara. ¹⁹Kytamurukō tonekunohse eya.

Tyryhmase toto eya. Toto zehno toehse ynororo toto emamyryke. Imūkurukō typahpose eya nakuaka. ²⁰Moraramae Moeze tonuruse, poeto kuranoryme. Tummy tapyī tao oseruao rokē nuno taropose eya. ²¹Mame tapyi tae jeny a tarose ynororo nakuataka. Mame Parao ěxiry a tanÿse ropa tunuātanopyryme tumūkurume. ²²Ejítupōkomo a tamorepase ynororo itamuraume. Tōtururu waro toehse. Emese kure toehse roropa ynororo otyro riry poko.

²³—Moraramae Moeze tykaripāse ahtao, 40me jeimamyry taropose ahtao tyekyry tō enese toytose ynororo, Izyraeu tō enese. ²⁴Moraramae tyekyry osanumary tonese tyya ahtao typynohse eya. Ejítupō totapase eya. ²⁵“Wekyry tō pynohneme jenetupuhnōko toh mana. Ritonōpo nenyokypyryme jekarōko toh mana,” tykase Moeze tukurohtao repe. Yrome onenetupupyra toh kynexine. ²⁶Yrokokoro tyekyry enese toytory ropahntao, atatapoiketō tonese eya. Toto zupokary se kynexine repe. “Aimo, ākorō ananapoipyra exiko. Oxiehno pyra ehtoko,” tykase ynororo eya xine repe.

²⁷—Yrome ajoajohpano a tupurohmase. “Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo?” ²⁸Ejítupō etapahpō mase. Jetapary se roropa hma?” tykase ynororo Moeze a. ²⁹Morara kary etaryke tyya toepase Moeze Mitiā pona. Toetapyirise moero. Toemūkuase asakoro.

³⁰—Moraramae 40me tyeimāse ahtao moroto, Ritonōpo nenyokypyry tōsenepose Moeze a ona po, Xinai zopino. Xinai moro ypy esety. ³¹Moroto pika zatyry tonese Moeze a tororo āko. Moro eneryke tyya toemnyhmase ynororo. “Otāto puhkoke pika ezeypyra nae? Eneta aporo,” tykase ynororo tukurohtao.

—Moraramae enese toytose tahtao Ritonōpo omiry totase eya, ameke pyra toehse tahtao. Ynara tykase Ritonōpo eya, ³²“Ritonōpo ase, atamurukō esemy, Aparāo, Izake, Jako. Emero oesēkōme roropa ase,” tykase ynororo eya.

—Morara kary etaryke tyya tykytyky tykase Moeze. Osenuhmara toehse ynororo tōserepyryke. ³³Moraramae ynara tykase Ritonōpo eya, “Asapatū touko jēpataka oehthome. Onoupyra awahtao orihnōko mase,” tykase ynororo eya.

—Mame morara kary etaryke tyya tysapatū touse eya. Mame ynara tykase Ritonōpo eya, ³⁴“Ypoetory tō tuari-mary enēko ase Ejítupōkomo a. Morara exiryke oehno toto pynohse. Seromaroro aaropōko ase Ejítu pona,” tykase Ritonōpo Moeze a.

³⁵—Moeze mokyro ro. Apitoryme ise pyra toh kynexine repe tutuisarykōme. “Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo?” tykase toto eya. Yrome mokyro ro tyrise Ritonōpo a toto tuisaryme. Juteu tō pynohneme tyrise ynororo Apotohtaonōpo a. ³⁶Moraramae tarose ropa toto eya Ejítu poe. Tyjamtunuru tonepose roropa eya moroto Ejítu po, typoetory anaropopyra ropa Ejítupōkō exiryke. Tuna purohpokuroko tarose toto eya. Moro tuna esety Tahpiremy. Mame ahno esao pyra 40me ikonopory taropose toto a, Ritonōpo jamitunuru enery poko roropa tyya xine. Tÿkyryneke pyra toto ahtao tÿkyrynehtose toto Ritonōpo a. ³⁷Mame Moeze ynara tykase Izyraeu tomo a, “Urutō enehpōko Ritonōpo mana, kuekyrykomo, ysā exikety,” tykase Moeze pake tyekyry tomo a. ³⁸Moeze mokyro Ritonōpo poetory amorepahpono ahno esao pyra. Ritonōpo nenyokypyry maro roropa kynexine ypy po, Xinai po. Imaro tōturuse ynororo moro ypy po

kytamurukō netaryme. Eya Ritonōpo omiry tymerose, kyaa xine ekarotohme roropa.

³⁹—Yrome aomipona se pyra kytamurukō kynexine. Tymaro xine ise pyra toh kynexine ipunaka. Ejitu pona ropa toeramarykō se ropa toh kynexine tukurohtao xine. ⁴⁰Arão a ynara tykase toto, “Ritō tyriko Ritonōpo myakāme, kuesemazupurukōme aytotohme. Aza rokē nytoase Moeze, kuenepyhōkomo Ejitu poe? Zuaro pyra sytatose,” tykase toto. ⁴¹Moroto tahtao xine pui mūkuru panō tyrise toto a. Morarame kaneru tō totapase eya xine uuru risē ēpataka, “Kure mase,” katohme tyaa xine. “Kuesēkōme mosero nase,” tykase toto. Tātākyemase toto tynrihpyrykō poko. ⁴²Morarame mokaro turumekase Ritonōpo a, “Kuesēkōme sero nase,” kary etaryke tyaa. Mame xirikuato tōkehko roropa tyrise eya xine tosēkōme. Ynara tymerose Ritonōpo omiry pake urutōkomo a, “Izyraeu tomo, oekykō mekarotone ya. Oekarorykōme oekykō metapatone repe.

Yrome ya pyra mekarotone.

⁴⁰Me ikonopory taropose oya xine oyoytorykohtao ahno hnakuroko.

⁴³Tapyi pitiko maromarotone kamisa risemy,

ymyakāme onyrihpyrykō tapyīme, onohpetu tapyīme Moroke tapyīme. ‘Kuesēkōme sero nase,’ matokene mokyro poko.

Rēpā roropa onyrihpyrykō xirikuato panō ešēme repe.

Morara oexirykōke aarotorỹko ase mya Papironia pona,”

tykase Ritonōpo eya xine.

⁴⁴—Kytamurukō maro Ritonōpo tapyī kynexine, okyno pihpyry risemy, ahno esao pyra, typoko toto amorepatohme. Moeze a moro tapyi tyrise Ritonōpo omi poe, imaro tōturuse exiryke.

⁴⁵Moro tonehse kytamurukomo a xiaro pake tooepyrykohtao. Mame Jozue tō tōsesarise ropa imehnō esahpyry po, taropose morotōkō exiryke Ritonōpo a. Morarame Tawi Izyraeu to tuisaryme toehse. ⁴⁶Ritonōpo omipona exikety ynororo kynexine. Tapyi amory se toehse repe Ritonōpo tapyīme. ⁴⁷Yrome imūkuru a rokē tamose, Saromāo a, Ritonōpo tapyīme.

⁴⁸—Yrome imehxo Ritonōpo kapuaono. Tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao, tykase Exitewāo. —Ynara Ritonōpo nekarohpyry sero poko pake urutonōpo a,

⁴⁹“Kapu ešē ase, nono ešē roropa.

Otāto tapyi amōko matou ytapyīme?

Tapyi amōko matose repe, yrome upune pyra mana.

⁵⁰Ywy rokē Ritōme ase emero,”

tykase Ritonōpo pake urutono a, tykase Exitewāo mokaro a.

Mame ynara tykase roropa eya xine,

⁵¹—Otato pyra matose, Ritonōpo omipona pyra. Zuzenu okorokarykō se mā repe. Yrome ise pyra matose. Atamurukō saaro matose. ⁵²Urutōkō tyryhmase atamurukomo a emero. “Ritonōpo mūkuru oehnōko mana,” kananō totapase toto a. Mokaro saaro matose. Mokyro mexixihmatose tooehse ahtao. ⁵³Ritonōpo a tōmiry tokarose oya xine inenyokyhpyry tomo a repe. Yrome aomipona pyra matose, tykase Exitewāo eya xine.

Exitewāo etapatopōpyry topu ke

⁵⁴Morara kary etaryke tyaa xine tyekī-tapāse toto. Exitewāo ēpataka tyerykō totose toto a tynyetūkōke. ⁵⁵Yrome Ritonōpo zuzenu Exitewāo maro kynexine. Kakoxi tōsenuhmase tahtao Jezu tonese kapu ao xikihme, Ritonōpo maro. Saerehkane konōto tonese roropa eya Ritonōpo ezurume. ⁵⁶Morarame ynara tykase ynororo,

—Enetoko ke! Kapu enēko ase tā-tapiakase. Jezu Kyrixtu enēko ase. Ah-nome aexihpyry enēko xikihme, Ritonōpo maro, tykase ynororo eya xine.

⁵⁷—Ajojpe mase! tykase toto. Toepanapuruse toto. Axī toytose toto tururume Exitewāo apoise. ⁵⁸Pata ehpikoxi tarose toto a topu ke etapatohme. Morarame etapatohme tupōkō tapoipose nuasemano a. Toto zupō apoiphō Sauru kynexine. ⁵⁹Mame topu ke totaparyhtao ro ynara tykase Exitewāo,

—Tuisa Jezu, kuaroko oesaka, tykase rokē ynororo. ⁶⁰Morarame tosekumuru po toepukase tahtao opore tōmitase rahkene,

—Jezu kapuaono moxiā onyxiropyra exiko jetapary poko, tykase ynororo toorihtohto. Morara kaxīpo sã rokē toorihse ynororo rahkene.

Sauru a Jezu poetory ryhmatopōpyry

8 Morarame Exitewāo tomīnose Sauru a jehno toexiryke. Morarame Exitewāo etapaxīpo Jezu poetory tō to-tapazomose moroto ro zehnotokomo a. Morara exiryke tātahpahse toh emero Jutea pona, Samaria pona, enara. Peturu tō rokē epara kynexine. ²Morarame Ritonōpo omipona exiketomo a Exitewāo tyhnamose. Tātarerekase toto. Ekepyry tarose eya xine zonētohme.

³Mame Sauru toytose Jezu poetory zupise, toto zehno toexiryke. Emero rokē tapyī taka toytose ynororo toto apoise. Orutua kō tapoise aporykō poko, nohpo tō maro āpuruhpyry taka ēmatohme.

⁴Morara exiryke toepase toto. Emero pata tō poro toytose toto imehnō zuruse Ritonōpo omiry poko.

Ritonōpo omiry ekarotopōpyry Samaria po

⁵Morarame Firipe toytose Samaria pona morotōkō amorepase Jezu Kyrixtu

poko. ⁶Kure Firipe omiry totase imoihmākomo a. Otato toehse toto kurākōkara kurākary ropa eneryke tyya xine. ⁷Joroko tō tutūtanohpose ropa eya ahno ae. Joroko tō tūtary ropahiao toto kurohtae kui tykase toto. Tuhke ytoytopynypōtō roropa tukurākase ropa eya. ⁸Morara exiryke tātākyemase toto morotōkomo, Samariapōkomo.

⁹Moroto pyaxi kynexine, esety Ximāo. Pake tunuhnatase itamurume ynororo Samaria po.

—Pyaximo ase, tykase ynororo repe. ¹⁰Mokyro omipona toehse toto poetoh-timākomo, ikaripātyamo, enara.

—Mokyro jamihme mana Ritonōpo poe, tykase toh repe. ¹¹Yrome joroko poe uhnato ynororo kynexine, Ritonōpo poe pyra. Pake aepyaximahpyryme aexiryke toytose toto eya enetao. ¹²Yrome Firipe tōturuse eya xine Ritonōpo kuesēkōme exiry poko. Morarame zae aomiry tonetupuhse toto a. Jezu Kyrixtu poetoryme toehse toto. Tōpurihkase roropa toto Jezu omi poe, orutua komo, nohpo tomo, enara. ¹³Morarame Ximāo a roropa Jezu tonetupuhse. Morarame Firipe a tōpurihkase tahtao tōpurihkaphō onurumekara toehse ynororo. Kurākōkara kurākary ropa tonese eya. Tōsenuruhkase ynororo pitiko rokē pyra.

¹⁴Morarame, “Samariapōkomo a Ritonōpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a, Jerusarēpōkomo a. Naeroro asakoro orutua tonyohse toto morotōkomo a, Peturu, João, enara tonyohse toto. ¹⁵Morarame Samaria pona toehse tahtao xine tōturuse toto Ritonōpo a,

—Ouzenu ekaroko moxiāmo a ōmiry apoiphōkomo a, tykase toto Ritonōpo a, ¹⁶Tuzenu onekaropyra ro Ritonōpo exiryke toto a, nakuaka rokē tōpurihkase toto Jezu omi poe.

¹⁷Morarame tomarykō tyrise ahtao eya xine morotōkō zuhpokoxi, Tuzenu tokarose Ritonōpo a eya xine rahkene.

¹⁸Morarame moro eneryke tyaa tytinerū ekarory se Ximāo toehse Peturu tomo a, toto sā Ritonōpo zuzenu ekaroneme toehtohme repe. ¹⁹Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ritonōpo zuzenu ekaroneme kyri-toko, imehnō zuhpokoxi jemary riryhtao ya moxiā aka Ritonōpo zuzenu omōtohme, tykase ynororo Peturu tomo a.

²⁰Yrome Peturu a tozuhse ynororo. Ynara tykase ynororo,

—Ritonōpo oenyohsasaka mana apo-toimo htaka otinerū maro, inekarohpyry epekatyry se oexiryke tineru poko. ²¹Oesary kara sero taro, tykase Peturu eya. —Ritonōpo omipona pyra oexiryke ipoetoryme pyra mase. ²²Iirypyryme mase okurohtao Ritonōpo a. Moro oorypyry irumekako! Ekorokapoko Ritonōpo a. Otarāme oorypyry korokāko ropa mana, tykase ynororo eya. ²³—Iirypyryme oexiry waro ase. Itū sā okurohtao mana zumoxike oexiryke. Tymyhse sā roropa mase oorypyry a, tykase Peturu, Ximāo tyenonohse.

²⁴Mame ynara tykase Ximāo eya xine,

—Ajojhpāme sā kaxitoko amarokō ypoko. Oturutoko Ritonōpo a kure rokē jehtohme, juānohpyra Ritonōpo ehtohme, tykase ynororo Peturu tomo a.

²⁵Morarame imehnō tamorepase Peturu tomo a João maro Ritonōpo omiry poko. Kure rokē turuse toto Jezu poko. Morarame axī pyra toytose ropa toto imehnō amoreparyme pata tō poro, tosaka xine, Jerusarē pona.

Firipe Etiopiapō maro oturutopōpyry

²⁶Morarame Ritonōpo nenyokhyppyry kapu ae tōturuse Firipe a,

—Ytokose osemāe Jerusarē esema taka, eporehkakety ae oytotohme ona pona, Kaza pona. ²⁷Mame Firipe toy-

tose moro ae. Moroto orutua tonese eya Etiopiapono. Mokyro Kātase mōkomory esē kynexine. Kātase Etiopiapōkō esē kynexine. Mokyro ipoetory ytōko ropa kynexine Jerusarē poe Ritonōpo omiry poko tātamorepaxīpo. Ritonōpo omipona toehtohme toytose ynororo Jerusarē pona. ²⁸Moraramē Ritonōpo omiry sekeremaryme ytōko ropa kynexine kahosa ae, Izaja nymerohpyry sekeremaryme. ²⁹Moraramē Firipe taropose Ritonōpo zuzenu a,

—Kahosa aka ytoko mose maro oytotohme, tykase ynororo eya. ³⁰Tururume toytose Firipe kahosa aka. Moraramē Izaja nymerohpyry sekeremary totase eya.

—Onysekeremary enetupuhnōko hma? tykase ynororo Etiopiapono a.

³¹—Arypyra, onenetupuhpyra reahse. Tamorepane ke jahtao enetuputyry. Otyriko. Ymaro eropa, tykase ynororo Firipe a. ³²Ynara Ritonōpo omiry sekeremāko kynexine, “Mokyro tarose kaneru samo, etapatohme.

Kaneru mūkuru tuhpoty sahkaryhtao oty kara.

Mokyro sā oty kara toehse ynororo tyryhmaryhtao.

³³Mokyro tutuarimanohpose toto a.

Pohnomo a tyhtomase.

Tumūkue pyra ro ahtao taorihmapose eya xine,”

tykase, tysekeremase Firipe ytotozōpyry a.

³⁴Moraramē Etiopiapō tōturupose Firipe a,

—Onoky poko Izaja nymerohpyry sero? Typoko, imep̄y poko? tykase ynororo Firipe a.

³⁵Mame Firipe tōturuse imaro Ritonōpo omiry poko, inysekeremahpyry poko. Kure turuse eya Jezu poko.

³⁶Moraramē toytorykohtao tuna pona toeporehkase toto.

—Tunahxo mony. Jēpurihkary se pyra hma? tykase mokyro Etiopiapō Firipe a.

³⁷—Arypyra, Jezu enetuputyryhtao oya oesēme oēpurihkāko ase, tykase Firipe eya.

—ÿ, Jezu Kyrixtu enetupuhnōko ase, Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro, jesyemy, tykase ynororo Firipe a.

³⁸Mame kahosa totypohkaposē eya. Toytose toto nakuaka, Firipe maro. Mokyro Etiopiapō tōpurihkase eya Jezu omi poe. ³⁹Morarame towōse ropa nakuae toto ahtao, Firipe tarose ropa Ritonōpo zuzenu a. Onenepyra ropa toehse Etiopiapono. Mame toytoryme ropa tātākyemase ynororo. ⁴⁰Morarame Firipe tonese ropa imehnomo a rokene, Azotu po ahtao. Mame imeimepỹ pata tō poro toytoryhtao Ritonōpo omiry poko tōturuse ynororo morotōkō netaryme, Sezarea pona toytoryme.

Jezu enetupuhpōpyry poko Sauru a

9 Morarame Jezu poetory tō zehno ro Sauru kynexine. Toto ryhmary se ro kynexine. Toto etapary se roropa toehse ynororo. ²Naeroro Ritonōpo maro oturuketō tuisary a toytose ynororo pape meropose. Pape arory se kynexine Tamaxikupōkō neneryme toto atamorepatoh tao. Moro pape se kynexine Jezu poetory tō moero ahtao enehtohme ropa tyya, tymyhse, Jerusarē pona, orutua komo, nohpo tomo, enara.

³Yrome aytory rohtao, moe hkopyra Tamaxiku toehse ahtao, mōtoino rokē etonie saereh tykase itamurume, kaino kapu ae. ⁴Nono pona toepukase ynororo. Omi totase roropa eya. Ynara tykase,

—Sauru, Sauru, oty katoh ypoetory tō ryhmāko mah? Samū kamexipōko mase ya, tykase.

⁵—Onoky hma? tykase Sauru tōserehse toexiryke.

—Ywy ase, Jezu, tykase. —Oty katoh ryhmāko mah? ypoetory ryhmāko? ⁶Owōko ropa hkoty. Ytokose pata pona. Morotona toytose awahtao ypoetory enyohnōko ase oenese. Jomiry ekarōko oya mana, tykase Jezu Sauru a.

⁷Morarame Sauru marōkō mynyhme toehse. Omi totase eya xine repe. Yrome oturukety onenepyra toh kynexine. ⁸Mame Sauru towōse ropa. Yrome pīpokah tykase ropa tahtao onetopyra toehse. Emary poko rokē tarose imehnomo a Tamaxiku pona. ⁹Morarame moroto oseruao tōmehse ynororo enutara ro. Otuhpyra roropa kynexine, tuna onēpyra, enara. ¹⁰Mame Jezu poetory moroto kynexine Tamaxiku po, esety Anania. Mokyro a tōsenepose Jezu aosenety. Ynara tykase sã ynororo,

—Anania, tykase.

—Otara āko ma Tuisa? tykase ynororo.

¹¹—Ytokose Topohmā ae Juta tapyĩ taka. Moroto awahtao Sauru ekaropoko Tasupono. ¹²Mokyro mā Ritonōpo maro oturūko. Oenēko roropa mana tōsenety. Oytory enēko oemary rise epona aosenuhmatohme ropa, tykase sã Jezu eya.

¹³Yrome Anania a tozuhse,

—Tuhke tokare mokyro mana. Opoetory tō zehnoto mokyro Jerusarē po. Toto tyryhmase eya itamurume. ¹⁴Tarona roropa tonehpose ynororo Ritonōpo maro oturukety a opoetory tō myhtohme, tykase Anania.

¹⁵Yrome Jezu ynara tykase sã eya,

—Ytoko jomi poe. Sauru ynymenekahpyry mokyro ypoetoryme. Imeimehnō pataka ynenyokyryme roropa exīko mana, juteu tō pataka, juteutōkara pataka, enara, pata esã maro auturutohme ypoko. ¹⁶Sauru osanumāko toh mana itamurume jomiry

poko tamoreparykohtao, jomipona aexiryke. Moro ekarōko ase eya, tykase.

¹⁷Morarama Anania toytose Juta tapyi taka, Sauru enese. Epona tomary tyrise eya.

—Jepe Sauru, Jezu nosenepoase oya osemāe oepiryhtao. Mokyro jenehpo oya ōsenuhmatohme ropa, Ritonōpo zuzenu ekarotohme oya, tykase Anania.

¹⁸Axi toepukase kana puhturu panō enuru ae. Moro esahpyo kure ropa toehse ynororo. Tōsenuhmase ropa. Morarama tōpurihkase ynororo rahkene. ¹⁹Mame tōtuhxīpo tyjamihtase ropa ynororo.

Jezu poko Sauru oturupōpyry Tamaxiku po

Moroto tuhke pyra tōmehse Sauru Jezu poetory tō maro, Tamaxikupōkō maro. ²⁰Morarama juteu tō oturu-toh taka toytose ynororo morotaōkō amorepase Jezu poko.

—Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro, tykase ynororo.

²¹Mame Sauru etaryke tyya xine toemnyhmase toto.

—Ajohpe pyra mosero Jezu poetory ryhmahpō Jerusarē po? Xiaro noepyase roropa Jezu poetory poko, tymyhse toto arotohme tyya Ritonōpo maro oturukety a ekarotohme, tykase toto, tōturuse oxime rokene.

²²Mame orēpyra tōturuse ynororo Jezu Kyrixtu poko,

—Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro, tykase ynororo toto amoreparyme. Mame orēpyra Sauru exiryke tōtururukō tupise toto a, juteu tomo a, Tamaxikupōkomo a.

²³Morarama tuhke tynyhse ahtao juteu tō tōturuse Sauru poko,

—Setapatone, tykase toto. ²⁴Yrome Sauru tuaro. Totapary se exiketō poko tuaro ynororo. Osema apuru pūto eraximāko toh kynexine, kokoro rokene,

koko, saereme, enara, Sauru tūtary eraximāko, apoitohme tyya xine repe.

²⁵Morara exiryke Jezu poetory tomo a tarose ynororo koko. Tonyhtose eya xine ruto ao, pata apuru poe.

Sauru Jerusarē po ehtopōpyry

²⁶Morarama Jerusarē pona Sauru toytose ropa ahtao tōtururu se ynororo Jezu poetory tō maro. Yrome zuno toh kynexine.

—Otarāme Jezu poetory kara mokyro, tykase toto Sauru poko.

²⁷Mame Sauru tarose Panape a, Peturu tomo a ekarotohme.

—Mose Jezu poetoryme nase. Kuesēkō tonese eya Tamaxiku pona toytoryhtao. Imaro tōturuse roropa ynororo. Moromeīpo Jezu poko tōturuse ynororo orēpyra samo Tamaxikupōkō netaryme, tykase Panape toto a. ²⁸Mame Jezu poetory tō maro Sauru toytose Jerusarē poro. ²⁹Orēpyra tōturuse ynororo Jezu poko mokaro a, kyreku omiryae exiketomo a. Yrome Sauru zehno toh kynexine. Etapary se toehse toto. ³⁰Yrome moro etaryke tyya xine Sauru arone toto Jezu poetory tomo Sezarea pona, aropotohme Tasu pona.

³¹Morarama Jezu poetory tō onyryhmara toehse imehnō mana, Jutea po, Karirea po, Samaria po, enara. Eanokō jamihme toehse ropa Ritonōpo omiry etaryke tyya xine. Tomāse roropa toto. Tuhke toehse toto. Ritonōpo zuzenu ke tākye toehse toto.

Peturu Rita po ehtopōpyryJope po roropa

³²Morarama Peturu toytose Jezu omipona aehtyā pata punero. Rita pona toytose roropa ynororo. ³³Moroto pakaihkapỹ tonese eya, esety Eneja. Mokyro ytoytopyry roropa kynexine. 8me ikonopory taropose eya tohrame

rokene. ³⁴Morarame Peturu tōturuse eya,

—Eneja, Jezu Kyrixtu okurākāko ropa mana. Owōko ropa oetueh tapoe, tykase ynororo eya. Axī toekurākase ropa ynororo. ³⁵Morarame mokyro kurākary ropa enexīpo tyya xine, Jezu poetoryme toehse toto, Ritapōkomo. Morararo Saronapōkō roropa Jezu poetoryme toehse toto.

³⁶Morarame Jope po Jezu poetory kynexine roropa, nohpo, esety Tapita, esety akorō Toaka. Mokyro kure kynexine. Tymōkomokākara poko enupunakety kynexine. ³⁷Mame takuruhtase ynororo. Toorihse rahkene. Mame aorikyhpary ekepyry typyse eya xine ahtao otuato taponā tyrise. Zara taka tarose eya xine. ³⁸Morarame Rita pona Peturu oehtopōpyry waro Jopepōkō kynexine oseponaro moro pata tō exiryke. Mame asakoro tymarōkō taropose Jezu poetory tomo a, Rita pona, Peturu poko, axī aehtohme. ³⁹Mame Peturu toytose toto maro Jope pona. Zara taka tarose ynororo toto a. Moro tao pytūpo tō kynexine xitāko. Tupōkō tonepose toto a Peturu a, Toaka nyxixityāmo, orihpyra ro ahtao.

⁴⁰—Ytotoko ropa sero tae mō taka, tykase Peturu pytūpo tomo a. Mame tosekumuru po typorohse ynororo tōturutohme Ritonōpo a. Okepy ēpataka toeramase Peturu. Ynara tykase ynororo,

—Tapita owōko, tykase ynororo. Tōsemāse ropa aorikyhpary. Pīpokah tykase ropa ynororo. Mame Peturu eneryke tyya sēpe towōse ropa. ⁴¹Mame tomary tapoipose mokyro a tanūtohme ropa. Morarame Jezu poetory tō tykohmase Peturu a pytūpo tō maro, aēsemāse ropa enetohme. ⁴²Morarame aēsemātopōpyry ropa poko tokātose toto morotōkomo a emero pata tō po. Mame tuhke Jezu omipona toehse toto. ⁴³Moroto Peturu okynā kynexine Jope

po, Ximāo tapyī tao, okyno pihpyry poko erohkety tapyī tao.

Peturu Koneriu maro ehtopōpyry

10 Morarame Romano kynexine Sezarea po, esety Koneriu. Soutatu esē kynexine ynororo. 100me ipoetry tō kynexine, soutatu tomo. Itariapōkōme toto esety. ²Mokyro Ritonōpo waro exikety kynexine. Aomipona roropa kynexine tytapyītaōkō maro. Tuhke tytinerū tokarose eya juteu tomo a, tymōkomokākara a. Kokoro rokē Ritonōpo maro tōturuse ynororo. ³Morarame Koneriu a Ritonōpo nenyokyhpary tonese tōsenety, xixi tywykahme ahtao. Morarame ynara tykase sā ynororo eya,

—Koneriu, tykase.

⁴—Otara myka? tykase Koneriu Ritonōpo nenyokyhpary a, tōserehse.

—Ōtururu Ritonōpo a totase eya mana. Tymōkomokākara pyno oexiry tonese roropa eya. ⁵Wenikehpyra ynororo kure oexiry poko. Naeroro opoetry aropoko Jope pona Ximāo enehtohme xiara. Esety akorō Peturu. ⁶Tosetyae exikety maro reh mahna, okyno pihpyry rine mahro. Itapyī mā tuna ehpio. Āmorepāko mā mokyro Ritonōpo omiry poko zuaro oehtohme, tykase Ritonōpo nenyokyhpary Koneriu a. ⁷Morarame tymaro auturuhpyry toytose ropa ahtao, tynamoto tonehpose tyya, oseruao soutatu maro, toto a tōturutohme. ⁸Mame tōsenehtopōpyry poko toto zuruxīpo, tonyohse toto Jope pona.

⁹Yrokokoro Koneriu poetory moe pyra Jope poko toehse toto ahtao, Peturu tōnuhse tapyi mypatarānaka, tōturutohme Ritonōpo a, tāxiahtao toehse ahtao. ¹⁰Morarame Peturu tomitapāse. Tōtukuru se repe. Yrome tōsē atahnopyra ro ahtao tōsenehse ynororo Ritonōpo poko. ¹¹Kapu atapiakary tonese eya.

Otuato konōto panō tyhtose eary poko Peturu myhtokoxi.¹² Moro tapo onokyro panō tonese eya, nono po ro ytoke-tomo, torō tō roropa.¹³ Morarame ynara tykase Ritonōpo,

—Mokaro etapako ōtyme, tykase Peturu a.

¹⁴—Onetapara ase. Moinoro ase tōsē rypyry onōpyra ypoetoae ro, tykase Peturu eya.

¹⁵Morarame sekere tykazomose inetaryme,

—Ōtyme ynekarohpyry poko, “Tōsē rypyryme nase,” kara exiko, tykase.

¹⁶Mame tōnuhse ropa otuato panono. Morarame tyhtozomose osemazuhme ayhtohpyry saaro. Mame tōnuhse ropa rahkene, jūme, kapu aka.

¹⁷Morarame Peturu toepohnohse tynenehpyry poko. Aemynyhmary rohtao Koneriu nenyohyā toeporehkase toto.

—Otokohko Ximāo tapyī nae? tykase toto osemataōkomo a.

—Seny, tykase toto.

¹⁸—Taroh Ximāo Peturu nahe? tykase toto tōturupose.

¹⁹Morarame toepohnopyryhtao ro Ritonōpo zuzenu omiry totase Peturu a,

—Etako pahne, ahno mokaro oupīko.

²⁰Oyhtoko. Enaromyra exiko. Toto maro ytokose. Ynenehpotyā mokaro, tykase Ritonōpo zuzenu eya.²¹ Morara kary etaryke tyya Peturu tyhtose ropa zara tae Koneriu nenyohyā omikase.

—Taro ase. Oty kase moehtou? tykase Peturu eya xine.

²²Morarame tōturuse toh eya. Ynara tykase toto,

—Koneriu yna enehpoase tarona, tykase toto. —Kure ynororo, Ritonōpo omipona exikety. Emero juteu tō, “Kure mana,” āko roropa ipoko toh mana. Ritonōpo nenyokhyppyry kapu ae imaro tōturuse, itapyī taka oytotohme, imaro ōturutohme, tykase toto Peturu a.

²³—Omōtoko tapyi taka, tykase Peturu eya xine. Mame moro tao tynyhse toto.

Yrokokoro toto maro Peturu toytose imehnō Jezu poetory tō maro, Jojepōkō maro.²⁴ Sā aeoprehkatohkomo Sezarea pona. Moroto Koneriu kynexine toto eraximāko, tyekyry tō maro, tope tō maro, Peturu otururu etatohme.²⁵ Morarame Peturu omomyryhtao tapyi taka, Koneriu tooehse aomikase. Tosekumuru po typorohse ynororo Peturu ēpataka.

—Kure mase. Ritonōpo nenyokhyppyryme mase, tykase ynororo eya.

²⁶Yrome Peturu a tanỹse ropa ynororo.

—Owōko ropa. Xikihme rokē exiko. Ritonōpo kara ase, ahno rokē ase, apano ro, tykase Peturu eya.²⁷ Morarame tōtururukōme Koneriu maro tomōse ynororo tapyi taka. Tuhke ahno tonese eya moro tao.²⁸ Mame tōturuse ynororo eya xine. Ynara tykase,

—Juaro matose. Juteume ase. Imehnō maro juteutōkara maro yna ahtao popyra mana yna a. Itapyīkō taka roropa yna omomyryhtao popyra mana yna tamuru tō omi poe. Yrome Ritonōpo utuarōmase imehnō poko, “Nuriame mose nase,” kara jehtohme.²⁹ Morara exiryke tykohmase jahtao oya xine kure rokē ezukuase anaropotyamo. Oehno oturuse oya xine. Oty katohme kuenehpoase tarohna? tykase Peturu, tōturupose.

³⁰Morarame Koneriu a tozuhse,

—Mokokonie otuhpyra exiase jotururuke Ritonōpo maro. Tapyi tao exiase. Morarame xixi tywykahme toehse ahtao orutua enease jēpataka, tupoke saerehkane ke.³¹ Ynara nase sā ya, “Koneriu, ōtururu totase mā Ritonōpo a. Tymōkomokākara pyno oexiry roropa tonese eya mana. Wenikehpyra ynororo kure oexiry poko.³² Naeroro opoetory aropoko Joje pona

Ximão enehtohme xiaro. Esety akorō Peturu. Tosety ae exikety tapyī tao mana, okyno pihpyry rine tapyī tao. Tuna ehpio mā itapyīkomo. Toehse ynororo ahtao oturūko oya xine mana,” nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya.³³ Morara kary etaryke ya ypoetory tō aropoase axī oehtohme. Tākye ase toehse oexiryke. Seromaroro taro ynanase Ritonōpo poko. Ōtururu etase moxiā noehno, tykase Koneriu eya.

Peturu oturutopōpyry Koneriu tomo a

³⁴ Morarame Peturu tōturuse eya xine. Ynara tykase,

—Seromaroro zuaro ase. Emero kypyno xine Ritonōpo exiry waro ase, yna rokē kara pyno Ritonōpo mana, tykase Peturu eya xine.³⁵ —Emero tōmipona exiketō kure Ritonōpo a mana, ajoajohpe pyra toto exiryke, juteu tomo, juteutōkara, enara, tykase Peturu.³⁶ —Ritonōpo a Izyraeu tō tamorepapose urutōkomo a, Jezu Kyrixtu waro toto ehtohme, zehzehno pyra toto ehtohme. Emero Kuesēkōme Jezu Kyrixtu mana. Moro waro matose.³⁷ Kuesēkōme aexiry poko João tōturuse ahno ēpurihkaryhtao tyya. Morotoino Jezu poko tutuarōtase toto Karireapōkomo. Juteapōkō roropa tutuarōtase toto. Zuaro matose.³⁸ Seromaroro amarokō roropa Jezu waro exīko matose, tykase Peturu eya xine. —Ritonōpo a Tuzenu tokarose eya emero zuaro ehtohme. Morarame toytoytose ynororo. Ahno poko toenupunase. Joroko nyryhmatyā tukurākase ropa eya, kurākōkara roropa, Ritonōpo imaro exiryke.³⁹ Jezu waro ynanase, imaro toytose yna exiryke yna patary poro, Jerusarē poro, enara. Toxixihmase ynororo juteu tomo a wewe pokona, aorihtohme.

⁴⁰ —Yrome Ritonōpo a tōsemākase ropa oseruao tōmehse ahtao. Mame

tōsenepose ropa ynororo.⁴¹ Emero pyra, tunutuarōtanohtyamo a rokē tōsenepose ynororo, yna a rokene, tykase Peturu.⁴² —Ynanotukuase imaro tōsemāse ropa ynororo ahtao. Mame yna enyokyase āmorepatohkōme typoko, tykase Peturu. —Imeīpo typoetory tō apiakase oehnōko ropa mana iirypyrymākō aropotohme apotoimo htaka. Aorihtyā roropa apiakase oehnōko mana Ritonōpo omi poe. Moro poko ourutohkōme yna enehpoase Jezu xiaro.⁴³ Mokyro poko tymerose Ritonōpo poe urutōkomo a. Enetuputyryhtao oya xine oorypyrykō korokāko mana, tykase Peturu eya xine.

Ritonōpo a Tuzenu ekarotopōpyryjuteutōkara a

⁴⁴ Peturu a toto zururuhtao ro Ritonōpo zuzenu tyhtose. Tōmiry etananō aka tomōse.⁴⁵ Moroto juteu tō kynexine roropa Peturu marōkomo.

—To! tykase toto. Tōsenuruhkase toto, juteutōkara aka roropa Ritonōpo zuzenu tomōse exiryke.⁴⁶ Toto aka Ritonōpo zuzenu omomyry tonetupuhse eya xine, imeimehnō omiryae toto otururuke, “Imehxo Ritonōpo mana,” kary etaryke roropa tyya xine. Morarame Peturu tōturuse tymarōkomo a,

⁴⁷ —Sēpurihkatone toto tuna kuaka, kysā xine moxiā aka Ritonōpo zuzenu tomōse exiryke, tykase Peturu eya xine.⁴⁸ Morarame tōpurihkase toto eya xine Jezu poetoryme toehse toto exiryke.

Morarame,

—Taro exiko aporo yna maro. Oy-tory se pyra ynanase aporo, tykase toto Peturu a.

Peturu oturutopōpyry Jezu poetory tomo aJerusarē po

11 Morarame, “Juteutōkara a Ritonōpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a,

Juteapōkomo a. ²Moraramē Jerusarē pona Peturu toytose ropa ahtao, imaro tōsezusezuhse toto oxime jekyry tomo, juteu tomo.

³—Oty katoh juteutōkara maro mexiase? Oty katoh roropa imaro xine motukuase? tykase toto Peturu a.

⁴Mame Peturu a turuse ropa toto emero. Kure turuse toto. Ynara tykase ynororo eya xine,

⁵—Jope po exiase oturūko Ritonōpo maro. Moraramē otuato panō eneaise josenety. Nyhtoase sã kapu ae yneneryme. Mame typorohse ymyhtokoxi. ⁶Moro ao onokyro panō eneaise eeryhpo, kapau, pakira, mūpo, rere, okoi, torō tō panono, enara sã tonese ya. ⁷Moraramē omi etase, “Peturu, moxiã etapako òtyme,” nase sã ya. ⁸Yrome ezukuase, “Onetapara ase. Jotýtory tō moxiaro. Moinoro ase toto onōpyra, ypoetoae ro,” ase eya. ⁹Yrome jezukuase ropa, “Ōty ynekarohpyry poko, ‘Jotýtory tō moxiaro,’ kara exiko,” nase ropa ya. ¹⁰Moraramē nonukuase ropa sã repe, otuato panono. Moraramē nyhtoase ropa samo osemazuhme ayhtohpyry panono. Oseruao nyhtoase ropa sã moro. Moraramē nonukuase ropa rahkene jūme kapu aka. ¹¹Moraramē ahno neporehkase, oseruao, morotona ytapyĩ taka, Sezarea poe Koneriu nenyohityamo. ¹²Moraramē ynara tykase Ritonōpo zuzenu ya, “Moxiã maro ytoko. Enaromyra exiko,” nase ya. Morara exiryke toto maro ytoase rahkene. Moxiã roropa wekyry aroase ymaro 6me Jopepōkomo Koneriu tapyĩ taka. ¹³Moraramē tytapyĩ tao noturuase yna a. Ynara tykase ynororo, “Taro Ritonōpo nenyokyhpyry nosenepoase ya. Ynara tykase ynororo ya, ‘Ōpoetry aropoko Jope pona, Ximão enehtohme. Esety akorō Peturu. ¹⁴Mokyro oturūko oya xine mana oorypyrykō korokary

poko Ritonōpo a opynanohtohkōme,’ nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya,” nase Koneriu ya, tykase Peturu eya xine. ¹⁵—Moraramē jotururuhtao ro eya xine Ritonōpo zuzenu tyhtose. Tomōse toto kurohtaka kukurohtaka xine aomōtopōpyry saaro. ¹⁶Moraramē Jezu a yna zurutopōpyry enetuputyase ropa, ynara katopōpyry eya, “João a imehnō tōpurihkasēpo rokē mana. Yrome ywy Ritonōpo zuzenu ekaroneme exiko ase oya xine,” katopōpyry Jezu a yna a. ¹⁷Juteutōkara a roropa Tuzenu tokarose Ritonōpo a, kyya xine Tuzenu ekarotopōpyry saaro. Morara exiryke zae se rokē exiase Ritonōpo a, tykase Peturu eya xine.

¹⁸Morara kary etaryke tyya xine sekere tykakehse toto. Kure rokē tōturuse ropa toto Ritonōpo poko. Ynara tykase toto,

—Kure Ritonōpo mana. Emero kypyno xine mana. Juteutōkara rypyry korokary se roropa mana, orihpyra toto ehtohme, toorihse toto ahtao toto ēsemākatohme ropa, tykase toto.

Jezu poetry tō Ātiokia po

¹⁹Moraramē Exitewão totapase ahtao Jezu poetry tō atapiaka toepase toto totaparykōke. Mame Ritonōpo omiry ekaroryme toytose toto. Penixia pona toytose toto, Xipere pona, Ātiokia pona, enara. Tyekyry tomo a rokē Ritonōpo omiry tokarose eya xine. ²⁰Mame imehnō Jezu poetry tō kynexine Xiperepōkomo, Xirenepōkō roropa. Tosae xine toytose toto Ātiokia pona. Moroto tōturuse toto juteutōkara a Ritonōpo omiry kurã poko Jezu Kyrixtu poko. ²¹Moraramē Ritonōpo zuzenu toto jamihtanohnōko kynexine imehnō zururuhtao. Tyrypyrykō turumekase eya xine Jezu omipona toehtohkōme.

²²Moraramē, “Tuhke Jezu poetryme toehse,” kary totase Jezu poetry

tomo a, Jerusarēpōkomo a. Naeroro Panape taropose eya xine Ātiokia pona. ²³Mame toeporehkase tahtao tākye toehse ynororo mokaro eneryke tyya kure rokē tyrise toto exiryke Ritonōpo a. Morarame tōturuse imaro xine ynororo,

—Māsa rokē pyra Ritonōpo enetupuh-toko. Yronomyrme aomipona ehtoko, tykase ynororo eya xine. ²⁴Panape kurā kynexine, Ritonōpo zuzenu nae. Orēpyra aomipona roropa kynexine. Naeroro tuhke morotōkō Jezu poetoryme toehse.

²⁵Morarame Panape toytose Tasu pona, Sauru enehse. ²⁶Takorehmaneme tonehse eya Ātiokia pona. Morarame moroto toiro tyeimāse ynaroro morotōkō amoreparý poko. Mame moroto Ātiokia po Jezu poetory tō Kyrix-tujaname toshepase osemazuhme morotōkomo a.

²⁷Morarame Ritonōpo omi poe urutōkō toytose Jerusarē poe Ātiokia pona. ²⁸Tōximōse toto ahtao, Akapu towōse oturuse. Ynara tykase ynororo eya xine Ritonōpo zuzenu poe,

—Okynā pyra konopo oehpyra exīko mana. Tykyrysā ahtara exīko roropa mana emero pata tō punero. Tomirykō ke roropa apotūkehnōko mā toto. Etu- arimāko roropa toh mana, tykase Akapu toto a.

Morarame Kyrautiu Seza kowenu tuisaryme toehse ahtao konopo toehkehse rahkene. ²⁹Morarame Jezu poetory tomo a tytinerūkō taropose tope tomo a, Juteapōkomo a, toto a tynapyrykō epekahtohme. ³⁰Mame Ātiokiapōkomo a roropa tytinerūkō taropose, nae toexirykōke. Panape tō taropose eya xine tineru aronanōme, Ritonōpo poko urutōkomo a ekarotohme Jutea po. Mame Panape tō toytose Sauru maro.

Jezu poetory ryhmatopōpyry

12 Morarame Erote juteu tō tuisary kynexine. Jezu poetory tō zehno toehse ynororo. Tyryrhmasē toto eya. ²Tiaku tuhkase eya, João rui. ³Mame juteu tō tākye toehse. Moro eneryke tyya Peturu roropa tapoipose eya Paxikoaē, wyi pipahmā ohtohae. ⁴Morarame Peturu apoixīpo āpuruhpyry taka tarose eya. Soutatu tō tyrise roropa eya Peturu eraximaneme. 16me soutatu tō tyrise eya morotona. Peturu arory se kynexine otuhtoh konōto tō-tyhkase ahtao, āpuruhpyry tae, imoihmākomo a enepotohme repe. ⁵Moroto Peturu kynexine tapuruse āpuruhpyry tao. Mame orēpyra Jezu poetory tō tōturuse Ritonōpo a, Peturu tūtatohme ropa.

Peturu tūtatohpōpyry ropa poko āpuruhpyry tae

⁶Morarame Peturu enehpory se ropa Erote toehse.

—Kokoro Peturu enehpōko ropa ase soutatu tomo a, tykase ynororo repe. Mame koko Peturu nyhnōko kynexine. Emekū poko osetato ro soutatu tomo a tymyhse kynexine keti ke. Imehnō soutatu tō roropa tapyi eutary pota tao kynexine eraximāko. ⁷Morarame Peturu tuaro pyra ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry toytose eya. Mōtoino rokē saereh tykase āpuruhpyry tao. Peturu tōpakase eya. Tymotatemuhmase eya.

—Owōko axiny, tykase ynororo eya. Mame imyhtopōpyry toemyhpokase ropa.

⁸—Omety eary imyhzomoko. Asātajā roropa amuruko, tykase ynororo Peturu a. Mame tōtupohtose ropa ynororo rahkene. —Ymaro eropa, tykase ynororo eya.

⁹Morarame tutūtase ropa Peturu Ritonōpo nenyokyhpyry maro. Yrome tuaro pyra rokē kynexine.

Tuamekaro rokene. ¹⁰ Morarame soutatu tō kuroko toytose tahtao xine tapyi apuru myhtokoxi toytose, kurimine konōto myhtokoxi, pata pona toytotohkōme. Morarame moro tamoreme tātaturuhmakase, itūtatohkōme ropa. Mame toytose toto osama atapiakatoh pona. Moroto Peturu turumekase Ritonōpo nenyokhyppy a.

¹¹ Morarame Peturu tutuarōtase ropa,

—Ritonōpo nenyokhyppy tokoh jutūtano hno ropa. Ohkato! Erote tomo a jeta-paryino, tykase Peturu tukurohtao.

¹² Morarame toepohnohse tahtao, Peturu toytose Maria tapyi taka, João ē tapyi taka. João esety akorō Maku. Moro tao tuhke ahno oturūko toh kynexine Ritonōpo maro. ¹³ Morarame Peturu tomary ke tahtah tykase ahtao oryximā toehse tapyi pota taka Peturu enese. Mokyro esety Rote kynexine.

¹⁴ Mame Peturu omiry totase eya repe. Yrome tapyi anapuruhmakara aporo, tākye toehse toexiryke. Toeramase ropa rokē aporo imehnō zuruse,

—Peturu noehno ropa. Tapyi pota tao mana, tykase ynororo.

¹⁵ —Ajojpe, tykase toh repe.

—Ajojpe pyra, moky tapyi pota tao, tykase ynororo.

—Otarāme akuaryhpyry rokē mokyro, tykase toh repe.

¹⁶ Yrome Peturu tahtah tykase ropa. Morotoino tapyi totaturuhmakase tyya xine ahtao, tonese eya xine.

—To! tykase toto tōsenuruhkase.

¹⁷ —Mynyhme ehtoko, tykase Peturu eya xine. Mame turuse toto eya tutūtano hpotopōpyry ropa poko Ritonōpo a. Morarame morotaōkō tonyohse Peturu a Tiaku tō zuruse tutūtato-pōpyry ropa poko. Mame Peturu toytose imep̄y pona.

¹⁸ Morarame tōmehse ahtao torētyke soutatu tō toehse, zuaro pyra toexirykōke.

—Otāto puhko ke Peturu nutūta ropa? tykase toto. ¹⁹ Peturu tupipose Erote a repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto. Morara exiryke Erote a Peturu tokaropose soutatu tomo a repe. Mame onekaropyra tokurehse toto ahtao to-tapapose toh emero Erote a, Peturu eraximahpōkomo.

Moromeīpo Jutea poe toytose ropa Erote Sezarea pona. Moroto tōsesarise ynororo.

Erote orihtopōpyry

²⁰ Morarame Xitōpōkō poko tyekītapāse Erote kynexine, Tiropōkō poko roropa. Morara exiryke t̄kyryry taropokehse eya Xitōpōkomo a, Tiropōkomo a, enara. Morarame topeme Paraxitu tyrise toto a, Erote tapyi esemy. Mame ynara tykase toto eya,

—Kaxiko Erote a, “Tyzehno xine oexiry se pyra Tiropōkō mana Xitōpōkō maro,” kaxiko Erote a, tykase toto Paraxitu a. T̄kyryrykō se rokē toh kynexine Erote a. Mame tōturuse roropa toto Erote a.

²¹ Morarame imoihmākō tātānonohse Erote otururu etase. Mame tupō kurā amuruxīpo tapō pona typorohse ynororo tōturutohme mokaro netaryme. Tōturuse rahkene. ²² Mame aomiry etaryke tyya xine tōmitase toto opore,

—Ritonōpome nase, ahnome rokē pyra, tykase toto Erote poko repe.

²³ Morarame mokaro omiry etaryke tyya Erote zehno toehse Ritonōpo. “Arypyra ase Ritonōpo rokē imehxo mana,” kara exiryke. Naeroro Erote totapase rahkē Ritonōpo nenyokhyppy a. Moromoro a tuhmokapose. Toorihse.

²⁴ Morarame Ritonōpo omiry tokātose itamurumehxo. Tuhkākō aomipona toehse.

²⁵ Morotoino tineru tokamokehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Jerusarē

poe tosaka xine, Panape tomo Sauru maro. João roropa tymaro xine tarose morotoino. Esety akorō Maku kynexine.

Panape tō ytotoṗopyry Sauru maro

13 Mame moroto Ātiokia po Jezu poetory tō maro Ritonōpo omiry poko urutōkō kynexine, amorepatōkomo. Mokaro esety Panape, Ximeāo Xinukutumano, Ruxiu, Manaē, Sauru, enara toh kynexine moroto. Ruxiu Xirenepō kynexine. Manaē Erote akorōmane kynexine roropa. ²Moraramē oximōme tohse toto. Otuhpyra toh kynexine Ritonōpo maro tōtururukōke. Moraramē Ritonōpo zuzenu tōturuse eya xine. Ynara tykase, —Orutua kō asakoro se ase, Panape, Sauru, enara, ymaro aerohtohkōme, tykase eya xine.

³Moraramē tōtururukohtao ro Ritonōpo maro tomarykō tyrise Sauru tō zuhpokoxi, Panape maro, kure Ritonōpo maro toto ytotohme.

Xipere po Panape tō ehtopōpyry

⁴Moraramē Ritonōpo zuzenu a tonyohse tahtao xine, toytose toto Sereuxia pona. Morotoino toytose toto Xipere ahmōtary pona. ⁵Morotoino toytose toto owōse Saramina pona. Moroto Ritonōpo omiry poko tōturuse toto juteu tō atamorepatoh tao. João Maku roropa imaro xine toytose, toto akorehmaneme imehnō amorepari poko.

⁶Moraramē moro ahmōta poro toytose toto, Papo pona. Moroto pyaxi tonese eya xine, Papo po. Juteu kynexine esety Pajezu. Mokyro popyra sã amorepatō kynexine ajohpe rokene. “Ritonōpo omiry waro ase,” kane ynororo ajohpano. ⁷Mokyro ahmōta esē epeme kynexine, Sexiu Pauru epeme. Mokyro ahmōta esē tuaro kuhsehxo kynexine. Panape tō tonehpose tyya, Sauru maro, Ritonōpo omiry etary se

toexiryke. ⁸Yrome typanaikase tōmiry ke pyaxi a Ritonōpo omiry onetara aehtohme. Mokyro pyaxi esety akorō Erima. ⁹Mame Sauru Ritonōpo zuzenu nae kynexine. Sauru esety akorō Pauru. Mame mokyro pyaxi tonese eya akye pyra.

¹⁰—Oty katoh onekunohto mano? Joroko mūkurume mase. Emero kurākō zehno mase. Popyra oexiry se rokē mase. Oty katoh, “Ritonōpo omiry popyra,” kakehpyra mahno? ¹¹Seromaroro awānohnōko Ritonōpo mana. Oenukehkapōko mana jūme pyra repe, saereme osenuhmara oehtohme, tykase Sauru eya.

Morara kaxīpo Sauru a axī tonukehse ynororo. Toytotose. Tarotarone tupise eya, tātarypose ynororo. ¹²Moraramē mokyro aenukepyhpyry eneryke tyya tosēme Ritonōpo tonetupuhse eya, ahmōta esemy a.

—To! Ajohpe pyra, tykase ynororo tutuarōtase. Toemynyhmase roropa ynororo Jezu omiry etaryke tyya.

Ātiokia po Panape tō ehtopōpyryPizitiapō po

¹³Morotoino Pauru tō toytose wapu ae Papo poe Peje pona, Pāpiria pona, enara. Moroto João Maku a toytotozōpyā turumekase. Jerusarē pona toeramase ropa ynororo. ¹⁴Yrome Pauru tō toytose Peje poe Ātiokia pona, Pizitiapō pona. Moraramē juteu tō atamorepatoh taka toytose toto oserematohae. Typorohse toto. ¹⁵Moraramē Moeze nymerohpyry tysekeremase morotōkomo a. Urutōkō nymerohpyry roropa tysekeremase eya xine. Moraramē Pauru tō tykohmase morotōkō amorepananomo a. Ynara tykase toto Pauru a,

—Ōtururukō se awahtao xine oturutokose yna atākyematohme, tykase toto. ¹⁶Moraramē Pauru towōse xikihme. Tōsemahxirarahmase ynororo tō-

turutohme toto netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Wekry tomo, Ritonōpo omipona exiketomo, kuetatoko ke. ¹⁷Izyraeu tō sytatose. Kuesēkōme Ritonōpo mana. Eya kytamurukō tymenekase typoetoryme. Toenupunase ynororo kytamurukō poko imehnō patao toto ahtao, katonōme Ejitu po toto ahtao, tykase Pauru eya xine. —Morarame Ejitu poe tonehpose toto Ritonōpo a tyjamitunuru enepotohme eya xine. ¹⁸40me ikonopory taropose kytamurukomo a Ritonōpo kerekeremary poko ona po, ahno esao pyra, tykase Pauru eya xine. —Mame tōseanahtose rokē ynororo tykerekemary poko kytamurukomo a. ¹⁹Morarame tuhke pata tamurupōkō typoremākapose Ritonōpo a. 7me pata tamuru kynexine Kanaā po. Morarame toto patahpyry tapiakase kytamurukomo a tosarykōme.

²⁰—Morarame terekatu tō tokarose Ritonōpo a kytamurukō tuisaryme. Tuhke ikonopory taropose eya xine 450me, Samueu enurutāne rokene. ²¹Morarame imep̄y tutuisarykō konōto se toto exiryke, Sauru tokarose Ritonōpo a toto tuisaryme. Kixi mükuru mokyro, Pēxamī pary. (Mokyro tuisame kynexine okynano. 40me ikonopory taropose eya.) ²²Morotoino mokyro tymyakāmase Ritonōpo a Tawī ke. Ynara tykase Ritonōpo Tawī poko, “Tawī kure mana, Jese mükuru. Yzamaro mana jomipona exiryke,” tykase Ritonōpo Tawī poko. Mame ynara tykase roropa ynororo Tawī a, ²³“Izyraeu tō poko enupunaketyme apary rīko ase. Iirypyrykō poe toto an̄yneme,” tykase Ritonōpo Tawī a. Morotoino Tawī paryme Jezu tonuruse rahkene. Izyraeu tō pynanohneme tyrise ynororo rahkene tōmihpyryae ro. ²⁴Yrome Jezu oehsasaka ahtao, Joāo ahno ēpurihkane osemazuhme

toehse Izyraeu tō zuruse, “Oorypyrykō irumekatoko Ritonōpo omipona oehtohkōme. Oorypyrykō rumekary se awahtao xine oēpurihkator̄yko ase,” tykase Joāo eya xine. ²⁵Morarame tōturukeypyry aka ynara tykase ynororo eya xine, “Ritonōpo mükurume jekarōko matohu? Ynoro kara ase. Okomino oehnōko mā oneraximarykomo, Ritonōpo mükuru nymyry, Kuesēkō kurano. Imyhtokoxi typorohse jahtao ihxitapānōko ase tuisa konōtome exiryke, Kuesēkōme exiryke,” tykase Joāo eya xine, tykase Pauru eya xine.

²⁶—Wekry tomo, Aparāo pakomo, oya xine mā Ritonōpo a tōmiry tonehpose, opynanopyrykō se toexiry poko. Oya xine rokē pyra imehnomo a roropa tōmipona exiketomo a tōmiry tonehpose, tykase Pauru toto a. ²⁷—Yrome Jerusarēpōkō Jezu onenetupuhpyra. Tosēkō onenetupuhpyra toto Ritonōpo omiry waro pyra toexirykōke. Oserematohae rokē Ritonōpo omiry sekeremāko toh repe. Yrome Jezu exixihmary se toehse toto. Tosēkōme pyra tokarose eya xine. Moro poko Ritonōpo poe urutōkomo a tymerose Jezu orihmapory poko. Yrome onenetupuhpyra toto. ²⁸Kure Jezu exiry waro toh kynexine repe. Yrome tōturuse toto Pirato maro, “Jezu exixihmapoko ajohpāme samo,” tykase toto. ²⁹Morarame Ritonōpo nekarohpyryae ro toxixihmase Jezu eya xine. Morotoino ekeypyry touse ropa wewe pokoino, zonētohme topu aka. ³⁰Yrome Ritonōpo a tōsemākase ropa ynororo. ³¹Tuhke tōmehse Jezu tōsenepory poko tymaro aytotyamo a Jerusarē pona Karirea poe. Mame imehnō tutuarōtanohse roropa mokaro a Jezu poko.

³²—Mokaro saaro omi kurā poko ourutor̄yko ynanase ipoko,

aësemätöpöpyry ropa poko. ³³Ritonôpo nekarohpyryae ro kytamurukomo a, Jezu ësemāse ropa tonepose yna a, tykase Pauru morotôkomo a. —Ynara Saumo poko tymerose Tawi a pake Ritonôpo omiryne,

“Umükuru nymyry mase. Seroae omyme exino,”

tykase ynororo. Morara tymerose Tawi a Ritonôpo omiryne Jezu ësemamyry ropa poko.

³⁴—Ynara mā tymerose ropa Ritonôpo omiryne Jezu ësemākary ropa poko orihzomopyra aehtohme,

“Apary rīko ase tuisame,”

katöpöpyryae ro Tawi a,

ahno esēme orīko ase jūmanatome,”

tykase Ritonôpo Tumükuru a. ³⁵Imepÿ Saumo poko Tawi ynara tykase,

“Omükuru ekepyry onymotanohpopyra mase,”

tykase.

³⁶—Tawi orihpyra ro tahtao Ritonôpo omipona kynexine. Toorihse ahtao ekepyry tonēse. Ësemāpyra ropa tokurehse. Ekepyry tymotase.

³⁷Yrome Jezu tōsemākase ropa Jumy a. Ekepyry motara tokurehse. ³⁸Wekyry tomo, etatoko ke jotururu. Jezu rokē oorypyrykō korokapōko mā Tummy a, emero. ³⁹Jezu enetuputyryhtao oya xine oesēkōme okurākatorÿko Ritonôpo mana. Oorypyrykō korokāko mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao oya xine oorypyrykō onykorokara mana. ⁴⁰Pake Ritonôpo omipona pyra exiketō toorihse. Naeroro tomeseke ehtoko mokaro sā pyra oehtohkōme. Toto poko ynara tymerose pake Ritonôpo omiry ekaronanomo a,

⁴¹“Enetoko ke Ritonôpo kerekeremary se exiketomo.

Emynyhmatoko. Orihtoko roropa.

Yjमितunuru enepōko ase oya xine.

Yrome onenetupuhpyra matose.

Yjमितunuru poko ourutorÿko imehnō mā repe.

Yrome onenetupuhpyra matose,”

me tymerose Ritonôpo omiryne, tykase Pauru juteu tomo a, toto amorepatoh tao.

⁴²Morarame tutūtase ropa ahtao oturutoh tae toahmase ynororo eya xine zomory auturutohme ropa,

—Mo oserematohae yna amorepako ropa onurutöpöpyry samo, tykase toto Pauru a. ⁴³Mame aytorÿkō ropahtao, Pauru tō tokahmase jekyry tomo a, imehnomo a roropa juteu tōme aehtyamo a. Mokaro turuse Pauru tomo a Panape maro, jūme Ritonôpo omipona toto ehtohme. Tākye tyripose toto eya xine.

⁴⁴Morarame imepÿ oserematohae moro patapōkō emero tōximōse toto Ritonôpo omiry etase. ⁴⁵Mokaro oepyyry eneryke tyya xine Pauru zumoxike juteu tō toehse. Tykerekeremase ynororo eya xine, typoihtose roropa eya xine imoihmākō zururuke eya Ritonôpo poko.

—Oenekunohtorÿko rokē mana, tykase toto. ⁴⁶Mame Pauru orēpyra toehse Panape maro. Ynara tykase ynororo juteu tomo a,

—Osemazuhme Ritonôpo omiry ynanekease oya xine repe. Yrome aomiry se pyra matose, esaka oytorykō se pyra oexirykōke. Morara exiryke juteutōkara a aomiry ekarōko ynanase, tykase Pauru eya xine. ⁴⁷—Ritonôpo yna enehpoase tarona moxiaro amorepase. Ynara nase ynororo yna a, “Aaropotorÿko ase moinōkō pataka juteutōkara kurākaneme oehtohkōme ypoetryme toto ehtohme,” nase Ritonôpo yna a, tykase Pauru eya xine.

⁴⁸Morara kary etaryke tyya xine tākye toehse toto, juteutōkara.

—Kure mā Ritonōpo omiry yna a, tykase toto. Mame Ritonōpo napoihpypy tomo a Jezu tonetupuhse tosekōme. Ipotoryme toehse toto.

⁴⁹Mame Ritonōpo omiry tokātose toto a emero pata tō poro. ⁵⁰Yrome Pauru tykerekereemase juteu tomo a tyatakā pyxiā netaryme. Morara exiryke tyatakamo a Pauru tō tonyohse ropa moro pata poe Panape maro jetū ke. ⁵¹Mame tupupurukō tysasakase eya xine toytotohkōme ropa, Ritonōpo omiry se pyra morotōkō exiryke. Mame toytose ropa toto Ikoniu pona. ⁵²Mame Jezu poetory tō tākye toehse Ātiokiapōkomo Ritonōpo zuzenu tymaro xine exiryke.

Ikoniu po Pauru tō ehtopōpyry

14 Morarame morara toehse Ikoniu po roropa Ātiokia po Pauru ehtopōpyry saaro. Pauru tō toytose aporo juteu tō atamorepatoh taka. Morotaōkō tamorepase eya xine. Mame tuhke Jezu tonetupuhse eya xine tosekōme juteu tomo a, juteutōkara a, enara. ²Yrome imehnō Pauru tō zehno toehse, turuse toexirykōke mokaro a juteu tomo a, Jezu onenetupuhpynomo a. ³Mame Pauru tō okynā kynexine Ikoniu po orēpyra toto zurūko Jezu poko. Mame typoetory tō tyjamihtanohse Jezu a kurākōkara kurākatohme eya xine. Tōmiry etananō, “Ajojhe,” kara toto ehtohme. ⁴Mame morotōkō tātapiakase osepune. Tuhke patapōkō juteu tō maro kynexine. Imehnō roropa tuhke Pauru tō maro kynexine, enara.

⁵Morarame morohnome toehse toto Pauru ryhmary se exiketomo, juteutōkara, juteu tomo, pata esamo, enara. ⁶Yrome Pauru tō tuaro kynexine. Toepase toto Rixityra pona, Terepe pona roropa Rikaoniapō pona. ⁷Mame morotōkō Ritonōpo omiry poko tamorepase Pauru tomo a.

Rixityra po Pauru tō ehtopōpyryTerepe po roropa

⁸Morarame Rixityra po orutua kynexine. Moinoro tonurutopōpyry poero jaxiry ātakamahypy kynexine. ⁹Mokyro a Pauru omiry totase kure. ¹⁰Zae tonetupuhse eya rahkene. Mame Ritonōpo omiry enetuputyry eya eneryke tyya ynara tykase Pauru eya, —Owōko xikihme, tykase eya.

Morarame pyhsekyl tykase ynororo xikihxikihme toytose. ¹¹Mokyro ekurākasē eneryke tyya xine tōturuse toto oxime tōmirykōae imoihmākomo. Ynara tykase toto,

—Ritō kō noehno kyya xine ahnome, tykase toh repe, Pauru tō poko.

¹²Morarame Panape tosehapse Jupiteme toto a. Pauru roropa tosehapse Mekuriome, ynororo rokē oturuketyme exiryke. ¹³Morarame pyaxi toehse Jupite pyaxiry. Pui tonehpose eya jahkatohme pata ehpiokoxi tynekarorykōme Pauru tomo a repe. Otyro ekuru roropa tonehse eya xine ekarotohme Pauru tomo a.

¹⁴Yrome moro eneryke tyya xine tururume toytose ynaroro toto htoko. Tupōkō tyxihxihkase eya xine. Tōmitase ynaroro eya xine,

¹⁵—Oty katoh pui zahkāko matou? Ahno rokē ynanase, ritō kara. Ritonōpo omiry ekarose ynanoehno oya xine, oorypyrykō rumekatohme oya xine, tykase Pauru tō eya xine. —Ritonōpo omipona rokē oexirykō se ynanase. Ritonōpo mokyro kapu rihpono, nono roropa, tuna roropa, kapuaōkō roropa, nonopōkō roropa, nakuaōkomo, enara. Emero tyrise Ritonōpo a, tykase Pauru eya xine. ¹⁶—Pake Ritonōpo tōturuse tyya rokene seropōkō poko emero porehme. Ynara tykase ynororo, “Ah tamoreme nexī toto,” tykase Ritonōpo. ¹⁷Yrome tahxime kynosenepone samo.

Tynyrihpyry kurā enepone roropa. Ynororo rokē konopo enehpōko mana k̄ykyryrykō ahtatohme, eperytatohme roropa. Kuohkō ekarōko roropa mana tākye kuehtohkōme kutuarōtatohkōme typoko, tykase Pauru Rixityrapōkomo a. ¹⁸Morara karyke eya kurem̄yme pui tō onyahkara toh kynexine.

¹⁹Morarame juteu tō tooehse Ātiokia poe Ikoniū poe roropa. Tuhkākō maro tātaomihtose toto Pauru etapatohme. Mame topu ke totapase eya xine rahkene. Ekepyry tarose eya xine soororome pata ehpikoxi etapahpōkomo a.

—Toorihse nase, tykase toto. ²⁰Yrome topoe xikihxikihme Jezu poetory tō ahtao, towōse ropa Pauru. Mame pata pona toytose ropa toto. Mame yrokokoro toytose ropa Pauru, Panape maro Terepe pona.

Pauru tō ytotopōpyry ropa Ātiokia pona

²¹Morarame Ritonōpo omihpyry kurā tokarose moro patapōkomo a Terepepōkomo a. Turuse toto ahtao Pauru a Jezu poetoryme toehse toto tuhkākomo. Moromeīpo toto tamorepakehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Rixityra pona. Morotoino toytose toto Ikoniū pona. Morotoino Ikoniū poe toytose ropa toto Ātiokia pona, Pizitiapō pona. ²²Moroto Jezu poetory tō tyjamihtanohse ropa Pauru tomo a. Turuse roropa toto eya xine jūme Ritonōpo omipona toto ehtohme.

—Jetujetū kuahtao xine Jezu maro ytōko sytatose Ritonōpo esaka, tykase toto Jezu poetory tomo a. ²³Morarame Jezu poetory tō oximōtoh punero Ritonōpo omiry poko amorepatōkō tymenekase Pauru tomo a. Mame tōturuse toto Ritonōpo maro. Tōtururukōke Ritonōpo maro otuhpyra toto, amotyryae rokē tōtuhse toto.

—Onymenekatyā ewomako Papa, oenetuputyryke eya xine tosēkōme, tykase toto Ritonōpo a.

²⁴Morotoino Pizitia enatyry tymakuohse Pauru tomo a Panape maro. Etypohpyra toytose toto Pāpiria pona. ²⁵Morotoino Peje po Ritonōpo omiry tokarose ropa eya xine. Moromeīpo Ataria nakuataka toytose toto. ²⁶Moroto tōtyrise toto wapu aka tosaka xine toytotohkōme ropa Ātiokia pona, Xiriapō pona. Moroto ro Pauru ahtao pake, Jezu poetory tō tōturuse Ritonōpo a toto ewomatohme, aomiry poko imehnō amorepase toto ytoryhtao. Morarame aomiry poko toto amorepakeh̄xipo toeramase ropa toto.

²⁷Morarame tooehse ropa toto ahtao Jezu poetory tō tānonohpose toto, tōtururukō etatohme eya xine, Ritonōpo zuzenu maro toerohtopōpyrykō poko.

—Tuhke juteutōkara a Jezu tone-tupuhse tosēkōme Ritonōpo poe, tykase mokaro Pauru tomo. ²⁸Morarame okynā toehse toto moroto Jezu poetory tō maro.

Jezu poetory oximōme ehtopōpyry Jerusarē po

15 Morarame imehnō orutua kō toytose Jutea poe Ātiokia pona, Jezu poetory tō amorepase Moeze namorepatopōpyry poko. Ynara tykase toto,

—Jezu poetoryme exisaromepyra matose Moeze omihpyry omipona pyra awahtao xine, onysahkara roropa awahtao xine, tykase toh repe. ²Morarame moro poko tōsezusezuhse Pauru tomo itamurume mokaro maro. Mame Pauru tō taropose morotōkomo a Panape maro Jerusarē pona, Peturu tō maro auturutohkōme imehnō Jezu poetory tō amorepananō maro.

³Morotoino Jezu poetory tomo a Ātiokiapōkomo a Pauru tō tonyohse.

Mame toytose toto pata tō poro, Penixiapō pata poro, Samariapō pata poro roropa, Jezu poetory tō zuruse. Ynara tykase toto eya xine,

—Juteutōkara a Ritonōpo tonetupuhse, tuhkākomo a, tykase toto. Mame morara kary etaryke tyya xine tātākyemase toto. ⁴Morarama Jerusarē pona toeporehkase toto ahtao, taomikase toto, Peturu tomo a. Mame Peturu tō turuse rahkene Ritonōpo zuzenu maro tynyrhipyrykō poko emero. ⁵Morarama parixeu tō moroto kynexine, Jezu poetoryme aehtyamo. Pauru otururu etaryhtao tyya xine towōse xikihme toto oturuse. Mame ynara tykase toto,

—Juteutōkara aīpotapihpyry sahkapōko naryh matou?

—Arypyra, tykase toto.

—Oty katohme? Tysahkase ahtao rokē Jezu poetoryme exīko mā toto, Moeze nymerohpyry omipona toto ahtao roropa, tykase toto Pauru tomo a.

⁶Morara kary etaryke tyya xine tōximōse toto Peturu tō maro, imehnō Jezu poetory tō amorepananō maro, moro poko tōturutohkōme. ⁷Morarama tōtururukohtao ro towōse Peturu xikihme tōturutohme ropa toto netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Wekyry tomo, pake pitiko Ritonōpo jenyokyase juteutōkara amorepatohme Jezu poko, ipoetoryme toto ehtohme. ⁸Ritonōpo emero kuosenetupuhtohkō enēko mana. Naeroro mokaro juteutōkara tonetuputyryke eya xine Tuzenu tokarose eya xine, kyya xine Tuzenu ekarotopōpyry saaro. Toenupunase toto poko kypoko xine toenupunatopōpyry saaro. ⁹Emero oxisā Ritonōpo kuenetoryko mana juteu tomo, juteutōkara, enara, tykase Peturu eya xine. —Emero kyyrypyrykō korokāko mana, Tumūkuru enetuputyryhtao kyya xine.

¹⁰Naeroro oty katoh Moeze omihpyry omipona Jezu poetory tō rīko matohu? Pakatokō Moeze omihpyry omipona pyra toh kynexine. Kymarokō roropa aomihpyry omipona ehsaromepyra sytatose, tykase Peturu eya xine. ¹¹—Ynara rokē enetupuhnōko ase, Jezu enetuputyryhtao kyya xine kuesēkōme typoetoryme kyritoryko mana. Morararo juteutōkara, Jezu enetuputyryhtao eya xine ipoetoryme exīko toh mana, Ritonōpo kure kyya xine exiryke, tykase Peturu eya xine.

¹²Morarama Panape tō otururu etatohme emero tymynyhpāse toto. Mame Pauru tōturuse toto netaryme Ritonōpo zuzenu nyrihpyry kurā poko, kurākōkara kurākatoopōpyry poko roropa juteutōkara maro. ¹³Mame tōturukehse toto ahtao, ynara tykase Tiaku,

—Wekyry tomo, kuetatoko ke.

¹⁴Ximāo ourutou seromaroro Ritonōpo poe juteutōkara amorepatopōpyry poko tyya. Mokaro poe tymenekase toto Ritonōpo a typoetoryme toto ehtohme.

¹⁵Moro saaro Ritonōpo poe urutōkō nymerotyā pake. Ynara tymerose eya xine Ritonōpo omiryne,

¹⁶“Ritonōpo ase. Tuisame Tawi tyrise ya.

Yrome ipakomotyā tutuisake pyra toehse toto.

Tātahpahse toto. Imeīpo toto eahmāko ropa ase

Tawi parīpyry poetoryme toto ehtohme. Patāpo kurākary ropa sā toto kurākāko ropa ase.

¹⁷Morarama imehnō jenesa oehnōko emero pata tō poe,

juteutōkara roropa, jomipona toto ehtohme,

Umūkuru poetoryme toto ehtohme.

Morara āko Kuesēkō mana,

¹⁸pake moro poko tuarōtanohpohpono,” me tymerose pake.

¹⁹—Naeroro ynara enetupuhnōko ase, juteutōkara Ritonōpo poetoryme se ahtao, toto onēkoropyra sehtone. ²⁰Pape rokē saropotone inenerykōme tuaro toto ehtohme. Ynara symerotone, “Ahno nyrihpyry Ritonōpo myakāme mokyro zotŷpyry onōpyra ehtoko. Oorypyrykō poko pyra roropa ehtoko. Imehnō nohpo tō poko pyra ehtoko. Opyxiākō maro rokē ehtoko. Esenātyā onōpyra ehtoko, munu onenahpyra roropa ehtoko, enara.” Morara rokē symerotone mokaro neneryme, tykase Tiaku eya xine. ²¹—Ynara exiryke Moeze omihpyry poko amorepatōkō nae emero pata tō punero. Oserematohae rokē Moeze nymerohpyry sekeremāko mā toto juteu tō atamorepatoh tao, tykase Tiaku eya xine.

Peturu tō nymerohpyry juteutōkara neneryme

²²Morarama Jezu poetory tō maro Peturu tō tōximōse tahtao xine orutua kō tymenekase eya xine tynenyokyrykōme Ātiokia pona Pauru tō maro. Juta te, Xira te, enara. Juta esety akorō Pasapa. Mokaro imehxo kynexine tunomamehxo Jezu poetory tō rānao. ²³Ynara tymerose toto a Ātiokia pona tynaroporykōme,

“Yna nymerohpyry moro. Ynanase Jezu poetory tomo, Jerusarēpōkomo. Ritonōpo omiry poko amorepatōkō ynanase. ‘Kure pāna matou,’ kary se ynanase oya xine, Jezu poetory tomo a, juteutōkara a Ātiokiapōkomo a Xiriapōkomo a, Xirixiapōkomo a, enara.

²⁴Imehnō orutua kō ytotopōpyry taroino oerekohmase xine totase yna a. Ynara kary ynanetase, ‘Juteutōkara aīkōpotapihpyry sahkāpōko monexiā toto,’ kary ynanetase. Moeze omipona orirykō se toto exiry ynanetase roropa. Mokaro anaropopyra ynanexiase. Tamoreme xine rokē nytoase toto.

²⁵Morara exiryke oximōme ynanase ourunanōkō aropotohme myaro yna ekyry kurā maro Panape tō maro oya xine. ²⁶Osepynotokō kara Panape tomo, Pauru maro. Ritonōpo omiry poko zehnotokō amorepane toto. ²⁷Morara exiryke Juta tō aropōko ynanase Xira maro ouruse xine senohne poko, ynanymerohpyry poko, zuaro oehtohkōme. ²⁸Ynara exiryke Ritonōpo zuzenu omi poe oēkororykō se pyra ynanase. Ynara rokē āko ynanase oya xine, ²⁹Joroko tō zotŷpyry onōpyra ke ehtoko. Munu onenahpyra ehtoko. Esenamyhpyry onōpyra roropa ehtoko. Nohpo tō poko pyra ehtoko roropa. Opyxiākō maro rokē ehtoko. Morara awahtao xine iirypyryme pyra matose. Enara.”

Morara tymerose Jerusarēpōkomo a.

³⁰Mame tonyohse toh rahkene Xira tomo Ātiokia pona, pape arose. Mame moroto Ātiokiapōkō tōximōse ahtao pape tokarose eya xine, Jerusarēpōkō naropohpyry toto neneryme. ³¹Moro eneryke tyya xine morotōkō tātākyemase toto. ³²Mame Juta tō tōturuse Jezu poetory tō maro, urutōkōme toexirykōke Ritonōpo poe. Toto omiry etaryke eanokō tyjamihtase. ³³Morotoino tuhkehxo tynyhse tahtao xine,

—Ytōko ropa ynanase, tykase Juta tomo tōsekazumase ropa toto a morotōkomo a.

—Ytōko ropa matou? tykase morotōkomo. —Kure rokē ytotoko ropa, tykase toto, toto eramary ropahātao. ³⁴Yrome moroto rokē se Xira toehse aporo.

³⁵Yrome Pauru tō tōxinomose moroto Ātiokia po imehnō amorepāko, Ritonōpo omiry poko. Imaro xine tuhke moroto amorepatō kynexine Ritonōpo omiry poko imehnō amorepananomo.

Pauru oxirumekatopōpyry Panape maro

³⁶Mame tuhkehxo tynyhse moroto tahtao xine, ynara tykase Pauru Panape a,

—Eropa ropa, tykase. —Kuekyry tō senetase ropa pata tō poro, Ritonōpo omiry ekarotopōpyry punero kyya, tykase.

³⁷Mame João Maku arory se Panape kynexine tymaro xine repe. ³⁸Yrome Pauru mokyro arory se pyra Pāpiria poe toeramase ropa aexiryke, imaro xine toytoxīpo zokonaka rokē toeramase ropa exiryke. ³⁹Morarame tōsezusezuhxīpo xine tātapiakase toto. Mame Panape a Maku tarose toytotozome Xipere pona. ⁴⁰Morarame Xira tymenekase Pauru a toytotozome. Mame tōturuxīpo xine Ritonōpo a, Pauru tō Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a. ⁴¹Morarame toytose toto Xiria poro, Xirixia poro, enara. Jezu poetory tō eanokō kynyjamihtane Ritonōpo omiry ekaroryke Pauru a inetarykōme.

Timoteu ytotoopōpyry Pauru tō maro Xira maro

16 Morotoino Terepe pona toeporehkase toto, Rixityra pona roropa. Moroto Jezu poetory tonese eya xine esety Timoteu. Jeny juteu kynexine. Jumy juteukara kynexine. ²Mokyro poko kure āko toh kynexine Jezu poetory tomo Rixityrapōkomo, Ikoniupōkō roropa, enara. ³Mame Timoteu arory se Pauru kynexine tymaro juteu tō rānakuroko. Naeroro tysahkapose ynororo eya, tymaro aytotohme, “Juteukara mose,” karyino ipoko juteu tomo a, jū waro toto exiryke. ⁴Morarame pata tō poro toytorykohtao, Peturu tō omihpyry tokarose eya xine juteutōkara netaryme aomipona toto ehtohme. ⁵Mame

morara kary etaryke tyya xine Jezu poetory tō tyjamihtase Ritonōpo omiry enetuputyry poko tyya xine. Tomāse roropa toto ēmepyry punero.

Tyroa po Pauru osenehtopōpyry

⁶Morarame Piritia poro toytose toto, Karaxia poro, enara, morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Yrome Azia pona toto anaropopyra Ritonōpo zuzenu kynexine. ⁷Morotoino Mixia po tōtyryhkarykō se toh kynexine repe Pitinia pona toytotohkōme. Yrome morotona Ritonōpo zuzenu toto anaropopyra kynexine. ⁸Naeroro Mixia takuohse eya xine. Topohme toytose toto Tyroa nakuataka. ⁹Morarame Masetoniapō tonese Pauru a tōsenety. “Osehko xiaro Masetonia pona. Yna akorehmakose,” tykase sā ynororo, Pauru osenety. ¹⁰Tōsenehxīpo yna aroase Pauru Masetonia pona, Jezu poe tōsenehse toexiryke. Ritonōpo omiry poko toto amorepase yna enyokyase Jezu.

Jezu enetupuhtopōpyry Ritia a Piripo po

¹¹Morotoino wapu ae ynanytoase Tyroa poe topohme Samotaraxia pona. Yrokokoro Neapori nakuataka ynanotyryhkase. ¹²Morotoino Piripo pona ynanytoase pata konōto pona, Masetoniapō pona. Moro pata tyrise romano tomo a. Moroto okynahxo ynanexine. ¹³Morarame oserematohae ynanytoase tuna ehpikoxi. “Otarāme Ritonōpo maro oturutoh nae mā moroto juteu tō atamorepatopo,” ynanase. Mame ynanyporotyase rahkene oturuse morotōkō maro nohpo tō maro. ¹⁴Moroto kamisa kurā ekamone kynexine nohpo, esety Ritia, Tiatirapono. Ritonōpo omipona exikety ynororo kynexine. Mokyro a Pauru omiry totase, Ritonōpo omiry ekaroryhtao. Jezu tone-

tupuhse eya tukurohtao. ¹⁵Moraramē tōpurihkase ahtao tyekyry tō maro yna eahmase tytapyī taka yna ytotohme. Ynara tykase ynororo yna a,

—Ritonōpo omipona ajohpe pyra jenetuputyryhtao oya xine ytotoke ytapyī taka, kynako yna a, taro oehtohkōme. Morara karyke ynanytone itapyī taka.

Āpuruhpyry tao Pauru ehtopōpyry Piripo po

¹⁶Moraramē tuhke pyra tynyhse ahtao, yna ytoryhtao Ritonōpo maro oturu-toh pona tōsēpatakāmase yna jorokohpā maro, nohpo. Joroko poe oturukety kynexine. Oremime roropa kynexine. Mokyro otyro waro kynexine joroko omi poe. Ipoko tuhke tineru tapoise esamo a ijajohpanory poko. ¹⁷Pauru tō tokahmase eya. Ynara tykase ynororo opore,

—Moxiā nase Ritonōpo poetoryme, imehxo exikety poetoryme. Kuamorepatoryko toto Ritonōpo omipona kuehtohkōme, tykase joroko poe ynororo.

¹⁸Morara kary poko tuhke tōmehse ynororo. Moraramē toemynyhmaryke ynara tykase Pauru joroko a,

—Jezu Kyrixtu omi poe aaropōko ropa ase. Zae otūtako ropa, tykase joroko a Pauru. Morara kary etaryke tyya joroko tutūtase ropa zae nohpo ae. ¹⁹Morara kaxīpo Pauru a, Pauru zehno toehse jorokohpanōpo esamōpyamo, tineru anapoipyra toehse toexirykōke. Mame Pauru tapoise eya xine Xira maro porohtoh taka toto arotohme, typatakamo a ekarotohme. ²⁰Romano kowenu terekatu tomo a tarose toto eya xine.

—Moxiā juteu tomo. Kuerekohmatoryko toh nase itamurume. ²¹Tyoro amorepatō toh nase. Aomipona exisaromepyra sytatose, romanome kuexirykōke. Aomipona xine ahtao romano tuisary omipona pyra exiko

sytatose, tykase toto. ²²Morara kary etaryke tyya xine imoihmākō Pauru tō zehno toehse. Toto ryhmary se toehse toto. Mame zupōkō tyxihxihkase terekatu tomo a. Soutatu tomo a toto typipohpose eya xine. ²³Mame typipohkehse ahtao āpuruhpyry taka tōmase toto a. Ynara tykase toto āpuruhpyry erase a,

—Tuaro exiko moxiā tūtary ropa ino, tykase toto āpuruhpyry erase a. ²⁴Morara tykase tyya exiryke mya tarose toto āpuruhpyrytaō taka. Ipupurukō roropa tytamunuhpose wewe ke.

²⁵Mame onoa Pauru tō Xira maro tōturuse toto Ritonōpo maro. Toremiase toto kure rokē Ritonōpo exiry poko. Moro totase imehnomo a, āpuruhpyrytaōkomo a. ²⁶Mame tuaro pyra toto ahtao nono kywyhkywyh tykase itamurume. Tapyi āpuruhpyry apō kywyh tykase. Tapyi apuru tātapuruhmakase kywyh karyke. Itaōkō toemyhpokase ropa emero. ²⁷Moro āpuruhpyry erase typakase roropa. Tapyi apuru tātapuruhmakase exiryke puniāo tapoise eya tōtuotohme repe. Āpuruhpyrytaōkō tutūtase ropa tokarose eya. ²⁸Yrome opore tōmitase Pauru,

—Otuopyra exiko. Taro ynanase emero, tykase Pauru eya.

²⁹—Saerekatoh enehko, tykase tapyi erase. Mame tururume toytose ynororo āpuruhpyry taka. Tykytyky tykase, tōserehse. Tosekumuru po typorohse Pauru tō ēpataka ynororo. ³⁰Jarānaka Pauru tō tarose eya, tōturutohme.

—Oty riko ha yrypyry rumekatohme, juānohpyra Ritonōpo ehtohme? tykase ynororo Pauru tomo a.

³¹—Jezu Kyrixtu rokē enetupuhko, oorypyrykō korokatohme, ipoetoryme oehtohkōme oekyry tō maro, tykase Pauru eya.

³²Mame Ritonōpo omiry poko tamorepase toto eya xine jekyry tō

maro. ³³Morarame koko Pauru tō pipohtopōpyry tukurikase āpuruhpyry erase a. Mame, “Kuēpurihkako,” tykase exiryke, tōpurihkase ynororo eya xine itapyītaōkō maro. ³⁴Mame tytapyī taka tarose toto ahtao tautuhmase toto eya. Tākye toehse ynororo Ritonōpo enetuputyryke tyya tytapyītaōkō maro.

³⁵Morarame xixi tōnuhse pitiko ahtao soutatu tō taropose terekatu tomo a Pauru tō tūtanohpose ropa repe.

³⁶Mame ynara tykase āpuruhpyry erase Pauru a,

—Terekatu otūtanohpotorŷko ropa mana, soutatu tomo a. Naeroro otūtatoko ropa. Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine repe.

³⁷Yrome Pauru ynara tykase eya xine,

—Jarānao yna pipohno toto kokonie. Karimotaxīpo pyra yna ahtao āpuruhpyry taka yna ēmapō toto. Romanome ynanase. Oty katohtokare pyra yna tūtanohpōko ropa toh nae? Tūtara ropa sātā ynanase. Tooehse terekatu tō ahtao rokē tūtāko ropa ynanase, tykase toto āpuruhpyry erase a.

³⁸Morarame soutatu tō toeramase ropa terekatu tomo a, Pauru tō omihpyry ekarose ropa. Pauru tō romanome exiry waro toexirykōke tōserehse toto. ³⁹Āpuruhpyry taka toytose toto Pauru tō tūtanohpose ropa.

—Oenetupuhpyra xine ynanexiase. Romanome pyra kuekarroatose. Otūtatoko ropa. Ytotoko ropa oesaka xine, tykase toto, tynēmapohpyrykō tūtanohporyme ropa. ⁴⁰Morarame āpuruhpyry tae Ritia tapyī taka toytose ropa toto. Jezu poetory tō tyjamihtase ropa Pauru tō omiry etaryke tyya xine. Morotoino moro pata poe toytose ropa toto.

Tesaronika po Pauru tō ehtopōpyry

17 Morarame Āpipori pata poro toytose toto, Aporonia pata poro ro-

ropa Tesaronika pona. Moroto juteu tō atamorepatoh enene, tapyi. ²Toipe ehse Pauru, oserematohae rokē ytose atamorepatoh taka. Mame oseruao osere-matohae toytose ynororo juteu tō maro oturuse Ritonōpo omiry poko. ³Morotaōkō tamorepase eya Jezu poko. Ynara tykase ynororo,

—Pake tymeropose Kyrixtu poko Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo, “Etu-arimāko mana. Orihnōko roropa mana. Mame ēsemākāko ropa ase,” tykase Ritonōpo, tymeropose Tumūkuru poko. Jezu Kyrixtu Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro. Mokyro ekarōko ase oya xine, tykase Pauru toto a. ⁴Mame Jezu tone-tupuhse toitoine eya xine, kyreku tomo a roropa tuhke, Ritonōpo omipona se exiketomo a. Typatakā pyxiamo a roropa tuhke tonetupuhse eya xine. Pauru tō maro tōximōse toto.

⁵Yrome imehnō juteu tō Pauru tō zumoxike kynexine. Zehnotokō tykohmase eya xine osemataōkomo Pauru tō ryhmatohme. Mame Jasão tapyī taka toytose toto, Pauru tō apoise repe, imoihmākō rānakuroko toto arotohme. ⁶Yrome Pauru tō onenepyra tokurehse toto. Naeroro Jasão tapoise eya xine imehnō Jezu poetory tō maro. Tarose toto eya xine pata esamo a toto hxirotohme inetarykōme. Ynara tykase toto,

—Moxiā emero ahno erekohmāko mā toto emero pata tō poro. Seromaroro tooehse toto kuerekohmase xine roropa, tykase toto, Pauru tō zehnotokomo. ⁷Jasão nenehtyā mokaro tytapyī taka. Emero tuisa omipona pyra exiketō mokaro, “Imepŷ mokyro tuisa konōto, Jezu,” kananō mokaro, tykase toto ajoahjohpākomo, ipoko xine. ⁸Morara exiryke mokaro zehno typatakā toehse typoetory tō maro, imoihmākō maro. ⁹Jasão tomo a tōsepehmapose toto āpuruhpyry taka ytopyra toto ehtohme.

—Otinerūkō ekarōko ropa ynanase, Pauru tō tonyohse ropa oya xine ahtao, tykase toto tyatakamo, Jasão tomo a.

Perea po Pauru tō ehtopōpyry

¹⁰Morame tykohmāse ahtao, Pauru tō Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a, Perea pona toto ytotohme. Morotona tooehse tahtao xine, juteu tō atamorepatoh taka toytose toto. ¹¹Morotōkō imehnō otururu etary zuno pyra toh kynexine, Tesaronikapōkō sã pyra. Ritonōpo omiry totase eya xine yronymyryme. Kokoro rokē aomiry poko tātamorepase toto zae Pauru omiry ehtoh waro toehtohkōme. ¹²Tuhkākomo a Jezu tonetupuhse tosēkōme, kyreku tomo a, tyatakamo a, inohporykomo a roropa. ¹³Morame, “Ritonōpo omiry poko Pereapōkō amorepāko Pauru tomo,” kary etaryke tyya xine juteu tō toytose Tesaronika poe, Pereapōkō omipohtomase, Pauru tō zehno toto ehtohme. ¹⁴Morara exiryke Pauru tonyohse axiny Jezu poetory tomo a, tuna konōto ena. Xira tō rokē moroto tōxinomose Perea po Timoteu maro. ¹⁵Mame Atena pona toytose Pauru tope tō maro towomanānō maro. Morotoino toeramase ropa epe tō ahtao Perea pona ropa, Pauru omihpyry tarose eya xine Xira tomo a Timoteu maro axi toto ytotohme tyya Atena pona.

Atena po Pauru ehtopōpyry

¹⁶Moroto Pauru kynexine Atena po toto eraximāko. Emynyhāmāko sã kynexine Atenapōkō nyrityã eneryke tyya Ritonōpo myakāme. Ritonōpo waro pyra toexirykōke ahno panō tyrise eya xine ritōme repe. ¹⁷Morara exiryke juteu tō zurune Pauru, toto atamorepatoh tao. Juteutōkara roropa zurune, Ritonōpo waro se exiketomo. Mame kokoro rokē osepekahtoh tao morotōkō zurune ro-

ropa. ¹⁸Mame toitoine Pauru a tooehse toto, tātamorepari sato komo. Mokaro Epikureu tomo, Zeno tō roropa. Ynara tykase toto,

—Otarā ākohxo ke mose nae oturuno warōkara? tykase toto Pauru poko.

Imehnō ynara tykase roropa ipoko,

—Otarāme tyorō ritō poko urutō mosero, tykase toto, Jezu ēsemamyry ropa poko autururu etaryke tyya xine. ¹⁹Mame Pauru tarose toto a Areopaku pona, pata esã porohtoh notaka. Morame ynara tykase toto eya,

—Yna zuruko, otururu waro yna ehtohme, tykase toto. ²⁰—Tyoro sã mase amorepato. Sero onetapitopyra reh ynanase. Zuaro se ynanase, tykase toto. ²¹Morotōkō, Atenapōkō, tykatonomory maro erohpyra sã toh kynexine. Kokoro rokē imeimehnō namorepatopōpyry poko oturūko toh kynexine.

²²Morame Pauru xikihme toehse Areopaku po, tōturutohme inetarykōme. Ynara tykase ynororo,

—Atenapōkomo, tuhke ahno panō tyrise oya xine Ritonōpo kuhtohme oya xine repe. ²³Ritonōpo maro oturutoh zupiryhtao ya, zohme onekarorykō zahkatoh enease. Ynara enease tymerose ipoko, “Onoky Ritonōpo waro nae?” katoh tymerose ipoko. Ritonōpo eahmāko matose zuaro awahtao xine samo. Mokyro onenetupuhpyra oexirykōke ipoko ourutoryko ase. ²⁴Ritonōpo mokyro Kyrihpōkomo, nono rihpō roropa. Mokyro kapu esemy. Emero kuesēkōme roropa mana. Naeroro tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao, tykase Pauru toto a. ²⁵—Kỹkyryrykō se pyra mã Ritonōpo kuepekōme toehtohme emero nae toexiryke. Emero oseremāko Ritonōpo poe sytatose. Ipoe orihpyra sytatose, otuhnōko, ytōytōko, enara. ²⁶Toiro orutua wino kymarokō emero tyrise

eya ahnome, nono po kuehtohkōme. Kuenurutopōpyrykō waro Ritonōpo mana, kuesarykomo, kuorikyrykomo. Emero zuaro mā Ritonōpo, tykase Pauru toto a. ²⁷—Tonetuputyry se roropa ynororo oya xine, oesēkōme aehtohme, ameke pyra kyya xine toexiryke. ²⁸“Ritonōpo poe rokē orihpyra sytatose, ytoytōko, oseremāko, enara.” Morara tykase roropa oya xine āmorepananōkomo. Ynara tykase toto, “Ritonōpo poenōme sytatose, eya tyrise kuexirykōke,” tykase toto oya xine. ²⁹Naeroro Ritonōpo poenōme kuahtao xine, kynyrilpyrykō sā pyra Ritonōpo mana. Uuru risē sā pyra, parata risē sā pyra, topu risē sā pyra, enara. ³⁰Pake tuaro pyra oexirykōke ohxiropyra xine Ritonōpo kynexine oorypyrykō poko. Seromaroro emero oorypyrykō rumekapōko mana emero patapōkō punero. ³¹Ritonōpo rokē tooepyry ropa waro mana. Tooehse ropa tahtao ahno apiakapōko mana emero tynymenekahpyry a, kurākomo, popyra exiketomo, enara. Tyrypyhpyke pyra Tumūkuru exiryke ahno apiakaneme tyrise eya, ajoajohpe pyra tōmipona exiryke. Mokyro tōsemākase ropa Jumy a toorihse ahtao, ajohpe pyra tōmiry enetupuhpotohme kyya xine, tykase Pauru Atenapōkomo a.

³²Yrome ēsemākatopōpyry ropa poko tururukohtao Pauru a, tounohse toto a. Yrome imehnō ynara tykase eya,

—Zomory oetary se ynanase moro poko, tykase toto turunanōkomo a.

³³Morotoino Pauru toytose ropa.

³⁴Aomiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse orutua komo a tosēkōme. Toiro Areopakupō kynexine, esety Tionixiu. Nohpo roropa kynexine esety Tamari. Imehnō roropa toytose Pauru maro.

Korīto po Pauru tō ehtopōpyry

18 Morotoino Atena poe Pauru toytose ropa Korīto pona. ²Moroto juteu kynexine Pōtupono, esety Akira. Moroto oehsenākō kynexine typty maro, Itaria poe. Ipyty esety Pirixira. Moro pata poe toesyryhmase toto tonyohse ropa juteu tō exiryke Roma poe tuisa a, Kyrautiu a. Mame Akira tō tapyī taka toytose Pauru, toto enese. ³Mame okynā kynexine moroto toto maro. Mokaro maro toerohse roropa ynororo serātu riry poko, zuaro toexiryke. ⁴Mame oserematohae rokē juteu tō amorepase ytosene atamorepatoh taka, kyreku tō maro, toto tuarōtanohpōko Jezu poko.

⁵Morarama Masetonia poe Xira tō tooehse ahtao Timoteu maro, toerohkehse Pauru serātu riry poko kokoro rokē juteu tō amorepatohme.

—Jezu mokyro Kyrixtu, Ritonōpo mūkuru nymyry, tykase ynororo. ⁶Mame Pauru zehno toehse juteu tomo. Azahkuru tozuhse eya xine. Naeroro tupō tytohtohmase Pauru a turumekary waro mokaro ehtohme.

—Awānohporykohtao Ritonōpo a, “Oya roro xine,” āko ase, Jezu poko āmoreparykō se jexihpyryme. Taroino juteutōkara a ytōko ase, tykase Pauru eya xine. ⁷Morara kaxīpo toytose ynororo Tixiu Juxitu tapyī taka. Juteukara mokyro, Ritonōpo omipona exikety. Itapyiny osepona ro kynexine juteu tō atamorepatoh maro. ⁸Mame Kyrixpu juteu tō atamorepatoh esē kynexine. Jezu tonetupuhse eya tosēme, itapyītaōkō maro. Tuhke morotōkomo a Pauru omiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse. Mame tōpurihkase toto.

⁹Morarama Pauru koko tōsenehse. Ynara tykase sā Jezu Pauru osenety,

—Enaromyra exiko. Ypoko oturukehpyra exiko. Poremāpyra exiko.

¹⁰ Amaro jexiryke opoko pyra imehnō mana. Oryhmara mā toto. Tuhke tarōkō ypoetoryme exiko mana, tykase Jezu Pauru osenety. ¹¹ Moroto Pauru okynahxo kynexine toiro jeimamyry zokonaka morotōkō amorepary poko Ritonōpo omiry poko.

¹² Morarame terekatume toehse Kario ahtao Kyrexia po, tōximōse toto juteu tomo Pauru apoise, arotohme terekatu a.

¹³ Ynara tykase toto,

—Mose Ritonōpo poko tyoro sã amorepatō, kuesēkō omipona pyra kuehtohkōme, tykase toh repe.

¹⁴ Tōtururu se Pauru kynexine repe. Yrome Kario ynara tykase juteu tomo a,

—Etatoko pahne juteu tomo, imepỹ totapase ahtao eya ĕmary āpuruhpyry taka, ōmipona xine exiry. ¹⁵ Yrome atamurukō omihpyry omipona pyra ahtao oty kara, anapoipyra ase. Morohne poko kary etary se pyra ase, tykase mokyro Kario.

¹⁶ Moro tae mokaro taropose ropa eya.

¹⁷ Morarame Soxitene tapoise kyreku tomo a. Mokyro juteu tō atamorepatoh esē roropa kynexine. Typipohse eya xine terekatu ĕpataka, yrome Kario oty kara kynexine.

Ātiokia pona ropa Pauru tō ytotoĕpyry

¹⁸ Moroto ro Pauru tuhke tynyhse. Morotoino tōsekazumaxiĕpo Jezu poetory tomo a toytose ropa Pauru, wapu ae, Xiria pona. Imaro toytose Pirixira, Akira, enara. (Moroto tūsety tysahkaposē ropa Pauru a Sēkerea po. Ajohpe pyra tonetupuhthome imehno a tōturutopōpyry poko Ritonōpo a.) ¹⁹ Morotoino Epezu pona toytose toto. Moroto tymarōkō tynomose eya Pirixira, Akira, enara. Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose, morotaōkō maro oturuse.

²⁰ —Yna maro taro exiko, tykase toto Pauru a repe. Yrome moroto tuhke

tynykyry se pyra kynexine. ²¹ Tōsekazumase ropa ynororo.

—Oehnōko ropa ase oya xine, Ritonōpo a jenyokyry ropahthao, tykase ynororo eya xine.

²² Morotoino toytose ynororo wapu ae Sezarea pona. Morotoino Jerusarē pona toytose. Moroto Jezu poetory tō maro tōturuxiĕpo Ātiokia pona toytose Xiriapō pona. ²³ Moroto tuhke tynyhse ynororo. Morotoino toytose ropa Karaxia poro, Piritia poro roropa, Jezu poetory tō ākyemaporyme.

Aporu Epezu po ehtopōpyryKorito po roropa

²⁴ Morarame juteu toytose Epezu pona, esety Aporu. Arexātyria pata po aenuruhpyry kynexine. Kure urutōme exikety ynororo, orēpyra amorepatono Ritonōpo omiry poko. ²⁵ Mokyro tamorepase kure kynexine Ritonōpo omiry poko. Imehnō amorepaneme kynexine tākye samo. João ahno ĕpurihkane namorepatopōpyry poe rokē ahno ĕpurihkary waro ynororo kynexine. Yrome Ritonōpo zuzenu omomyry waro pyra ro, Jezu poetory aka kynexine. ²⁶ Mokyro tākye sã tōturuse juteu tō atamorepatoh tao. Autururu totase Pirixira tomo a. Morarame tōturukehse ahtao, tarose ynororo eya xine tytapyiĕkō taka kurehxo amorepatohme tyya xine. ²⁷ Morotoino Aporu toytory se toehse ahtao Kyrexia pona, takorehmase ynororo Jezu poetory tomo a, Epezupōkomo a. Pape tymerose eya xine, Jezu poetory tō Kyrexiapōkō neneryme. Ynara tykase toto,

—Ah mose amaro xine nexino, oepekōme, tykase toto. Mame toeporehkase ynororo ahtao, Jezu poetory tō takorehmase eya itamurume. Typynanohse toexirykōke Ritonōpo a Jezu tonetupuhse eya xine. ²⁸ Toto

takorehmase Aporu a juteu tō poremākaporyke eya toto zururuhtao orēpyra samo. Tutuarōtanohpose toto eya Ritonōpo omiry ekaroryke eya imoihmākō neneryme.

—Jezu mokyro Ritonōpo mūkuru nymyry, Kypynanohnekomo, tykase ynororo eya xine.

Pauru Epezu po ehtopōpyry

19 Morarame Aporu Korīto po ahtaotao, Pauru toytose osemæ pata tō poro Epezu pona. Moroto Jezu poetory tō tonese eya. ²Mame mokaro a tōturupose Pauru. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ritonōpo a Tuzenu tokarose oya xihne, Jezu enetuputyryhtao oya xihne? tykase Pauru toto a tōturupose.

—Kū. Tuaro pyra reh ynanahse Ritonōpo zuzenu poko, tykase toto tozuhse Pauru.

³—Onoky omi poe tōpurihkase mahto? tykase Pauru eya xine.

—João namorepatopōpyry poe rokē tōpurihkase yna, tykase toto.

⁴Ynara tykase Pauru eya xine,

—João omi poe tōpurihkase awahtao xine kure repe, oorypyrykō turumekase oya xine ahtaotao. Yrome ynara tykase João tuhkākomo a, “Okomino imep̄y oehnōko mana Ritonōpo mūkuru. Mokyro enetupuhtoko oesēkōme,” tykase João, Jezu poko, tykase Pauru eya xine.

⁵Morarame morara etaryke tyaa xine tōsēpurihkapose ropa toto eya, Jezu Kyrixtu enetuputyryke tyaa xine. ⁶Morarame toto zupuhpyry pona Pauru a tomary tyrise ahtaotao, tomōse Ritonōpo zuzenu toto kurohtaka. Tyotyōrōkō omiryæ tōturuse toto Ritonōpo zuzenu poe. Ritonōpo omiry poko roropa tōturuse toto. ⁷Morotōkō tuhke hkopyra kynexine, 12me orutua komo.

⁸Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose. Orēpyra tōturuse toto

a. Oseruao nuno taropose eya toto amorepary poko Ritonōpo tuisame exiry poko. ⁹Yrome imehnō Pauru omipona pyra kynexine, Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine tosēkōme. Pauru namorepatopōpyry Jezu poko typoihtose eya xine tuhkākō netaryme. Morara exiryke mokaro turumekase Pauru a, Jezu poetory tō maro tōturutohme. Mame kokoro rokē tamorepapatose toto Pauru a Tiranu namorepatoh tao. ¹⁰Moroto asakoro ikonopory taropose Pauru a toto amorepary poko rokene. Emero morotōkō Aziapōkō tutuarōtase Ritonōpo omiry poko, juteu tomo, juteutōkara, enara.

¹¹Pauru tyjamihtanohse Ritonōpo a kurākōkara kurākatohme ropa eya.

¹²Morarame Pauru wino kamisa pitiko tarose toto a, upo roropa tarose kurākōkara apotohme, toto kurākatohme ropa. Moro a tukurākase ropa toto Ritonōpo poe. Joroko tō roropa tutūtase ropa zae xine.

Xikiwa mūkuru tomo

¹³Mame juteu tō kynexine pata tō poro ytoketomo. Pyaxime toh kynexine. Joroko tō tūtanohpory ropa waro sã toh kynexine. Mokaro Pauru poenopyry se kynexine repe. Yrome Jezu waro pyra toh kynexine.

—Joroko tō tūtanohpory waro ynanase ahno ae, tykase toh repe. Mame ynara tykase toto jorokohpano a,

—Joroko, otūtako ropa mokyro ae Jezu omi poe, Pauru nekarohpyry omi poe, tykase toh repe. ¹⁴Morara tykase Xikiwa poenomo 7mākomo. Jūkō juteu. Ritonōpo maro oturuketyme kynexine, tamuximehxō exikety.

¹⁵Yrome joroko a tozuhse toto,

—Jezu waro ase, Pauru roropa. Yrome aware xine pyra ase, tykase joroko eya xine.

¹⁶Mokaro pona tarīnase jorokohpā orēpyra. Tyryhmase roropa toto itamurume eya. Toepase toto ikurūke tupoke pyra, typitypipokurukōke.

¹⁷Mame mokaro ryhmatopōpyry poko jorokohpano a tutuarōtase toto, morotōkomo, juteu tomo, kyreku tomo, enara. Tōserehse toto porehme.

—Imehxo Jezu mana, tykase toto. Ajoajohpe Jezu onekaropyra toehse toh rahkene. ¹⁸Morarame tuhke Jezu enetupuhnanō tooehse tyrypyrykō rumekary se toexirykōke. ¹⁹Tuhke pyxiamo a roropa tykyryrykō tonehse, typapēkō maro, jahkatohme, imoihmākō ahno ēpataka. Atapona pape epehpyrēpyry 5 miriāo motye tyahkase eya xine. ²⁰Tuhke Jezu omipona toehse toh kynexine aomiry jamihme exiryke.

Imoity ajoajohpe ehtopōpyry Epezu po

²¹Morarame pata tō poro Pauru toytory se toehse, Masetonia poro, Kyrexia poro roropa Jerusarē pona ropa. Ynara tykase ynororo,

—Jerusarē poe Roma pona jytyory se ase ipunaka, tykase. ²²Morarame asakoro takorehmananō taropose eya Masetonia pona Timoteu, Eraxitu, enara. Yrome Pauru moroto kynexine, Azia po, okynā samo.

²³Morarame Jezu poetory tō zehno toehse morotōkō kynexine. ²⁴Moroto orutua kynexine esety Temetyriu. Parata tyrise eya Tiana kuhtohme, “Ritō mosero,” katohme tyya repe. Moro poko rokē tinerutāko toh kynexine, imehnō parata rinanō maro. ²⁵Mokaro tykohmase tyya tōturutohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Jepe tomo, sero poko rokē tinerutāko sytatose. ²⁶Yrome mokyro kahpyry omiry etāko matose. Enēko roropa matose. Kynyryhpyrykō

rumekapōko mana imoihmākomo a Epezupōkomo a rokē pyra, Aziapōkomo a roropa kynyryhpyrykō rumekapōko mana, “Ritonōpo kara moxiamo, ahno nyrytā rokene,” āko mana kynyryhpyrykō poko. ²⁷Morara exiryke tyripokehnōko kyya xine toh mana myhene. Kuesēkō tapyī, Tiana tapyī kurā rumekapōko mana. Ise pyra exīko mā toto porehme. Mame Tiana imehxo exikety orēnōko mana. Azia patapōkō ritōkō pyra exīko mā toto emero, tykase ynororo eya xine.

²⁸Morara kary etaryke tyya xine tyekī-tapāse toto. Tōmitase toto. Ynara tykase toto,

—Tiana imehxo mana, Epezupōkō nohporo. Kuesēkō mosero, tykase toto.

²⁹Morarame patapōkō emero kui kui tykase toto. Imoity ajoajohpe toehse. Kaju tō tapoise eya xine Arixtaku maro amopē taka toto arotahme axiny. Kaju tō Masetoniapōkō kynexine, Pauru maro aehtyamo. ³⁰Mame moro taka Pauru tōmomyry se kynexine repe imoity maro. Yrome anamonohpopyra imarōkō kynexine. ³¹Aziapōkō tuisary Pauru epe tō kynexine. Tynymerohpyrykō taropose eya xine Pauru neneryme, “Ytopyra exiko imoity htaka,” katopo. ³²Morotaōkō opore oturūko toh kynexine. Toitoino Pauru tō kerekeremāko kynexine. Imehnō oturūko roropa tyoro, ajoajohpe sā toexirykōke. Tuhke zuarōkō kara tooehse roropa morotona. ³³Morarame Arexātere tupurohmase juteu tomo a mokaro ēpataka. Toto mynyhpākapyry se kynexine tomary ke tōturutohme repe. ³⁴Yrome juteume aexiryke autururu etary se pyra toh kynexine. Toepanaikase toto. Opore tōturuse okynano.

—Tiana imehxo mana, Epezupōkō nohporo. Ritōme mana, tykase toto.

³⁵Morarame pata esē omiry merone toehse. Imoity tymynyhpākaposē tyaa ahtao ynara tykase ynororo eya xine,

—Orutua komo, Epezupōkomo, kuetatoko. Tiana tapyī pyno sytatose tarōkōme kuexirykōke. Topu roropa kapu ae aepukahpyry pyno sytatose. Moro waro sytatose porehme, tykase ynororo toto a. ³⁶—Moro poko, “Ajojhe,” kasaromepyra imehnō mana. Morara exiryke mynyhme ehtoko. Ajojohpe pyra ehtoko. ³⁷Xiaro moxiā menehtou. Yrome Tiana tapyī onryrhmarā toh mana. Onypoihtopyra roropa toh mana. ³⁸Naeroro moxiaro hxiroy se Temetyriu tō ahtao, parata rinanō maro, ah ynaroro narō toto terekatu ēpataka. Tuisa konōto omihpyry omipona pyra toehse toto ahtao ihxirokō mā toto. ³⁹Yrome ōturuporykō se awahtao xine, tuisa omihpyry poko, oturupotoko terekatu tomo a, oximōme toehse toto ahtao. ⁴⁰Otarāme sero pokoino, ajoajohpe oexirykō pokoino kykerekereatoryko mā toto tuisa netaryme. Morarame otara āko sytatou, tuisa konōto ezuhnōko? tykase ynororo eya xine.

⁴¹Morara kary etaryke tyaa xine toytose ropa toto tytapyikō taka.

Masetonia pona Pauru ytotopōpyryKyrexia pona roropa

20 Morarame imoihmākō toytose ropa ahtao, tytapyikō taka, Jezu poetory tō tykohmase Pauru a toto ākyematohme, tōsekazumatohme roropa. Mame tōsekazumaxīpo toytose ynororo Masetonia pona. ²Masetonia poro toytoryhtao morotōkō Jezu poetory tō tākymapose eya. Tamorepase roropa toto eya zae ehtoh poko. Morotoino Kyrexia pona toytose ynororo. ³Moroto oseruao nuno tonahkapose eya. Morotoino Xiria pona

toytory se toehse repe. Yrome tapoiry se juteu tō exiryke toeramase ropa ynororo Masetonia pona ropa. ⁴Imaro toytose toto Sopatoro, (Piro mūkuru kynexine Pereapō mūkuru), Tesaronikapōkō roropa Arixaku, Sekūtu, enara te, Kaju roropa Terepepono, Timoteu roropa, Aziapōkō roropa Tikiku, Tyropimu, enara. ⁵Toytose toto osemazuhme Tyroa pona, yna eraximase. ⁶Mame wyi porutapāy otyhkaxīpo ynanytoase Piripo poe. 5me tynyhse yna wapu ae yna ytory poko Tyroa pona. Mame moroto 7me ynanynykyase.

Pauru ytokehtopōpyry Tyroa pona

⁷Morarame oserematoh kohmamyryae, tōximōse yna imehnō Jezu poetory tō maro, Jezu orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahse. Yrokokoro toytotohto oturuse tōmehse Pauru toto maro. ⁸Tapyi zara tao saereme kynexine yna oximōtohtao, nāparina ke. ⁹Moro tao Pauru etananō kynexine. Tapyi eutary pota tao nuasemā kynexine sokohme. Esety Eutiku. Pauru otururu etaryhtao tyaa tynyhse ynororo. Mame zara tae toepukase ynororo nono pona. Toorihse. ¹⁰Yrome Pauru tyhtose tapyi tae. Tosekumuru po typorohse ynororo aepukahpyry anŷtohme ropa tapory pona.

—Oserehpyra ehtoko. Oseremāko ropa nase, tykase Pauru eya xine.

¹¹Moraramē tōnuhse ropa zara taka ahtao, Jezu orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh tonahse eya xine rahkene. Moraramē tōtuhkehse tahtao xine tōturuse ropa Pauru toto netaryme. Mame tōmehse ahtao toytose ynororo rahkene. ¹²Tākye rokē mokaro toehse nuasemā tōsemāse ropa exiryke. Mame itapyī taka tarose ropa toto a.

**Tyroa poe Pauru
ytotopōpyry Miretu pona**

¹³Morarame wapu ae ynanytoase Asoso pona Pauru eporyse ropa, pupu po rokē toytose exiryke. ¹⁴Mame Asoso po Pauru tōtyrise roropa. Morotoino Mitirene pona ynanytoase. ¹⁵Yrokokoro ynanytoase Kioso ahmōtary kuroko tophome. Morotoino yrokokoro Samoso pona ynanytone. Yrokokoro Miretu nakuataka ynanotyryhkase. ¹⁶Totyotyry se pyra Pauru kynexine Epezu po, okynā se pyra toexiryke moro pata po Azia po. Axī toytory se kynexine ynororo Jerusarē pona, Pētekoxite otuhtoh konōto enery se toexiryke.

**Pauru osekazumatopōpyry Jezu
poetry tomo aEpezu po**

¹⁷Morarame Miretu po Pauru ahtao imehnō tonyohse eya Epezu pona, Jezu poetry tō tuisary eahmase, tyya toto ytotohme. ¹⁸Mame mokaro tooehse ahtao imaro xine tōturuse ynororo tynenehpotyā maro. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Juaro matose. Pake tarona oehne oya xine Jezu poko āmorepase xine. ¹⁹Oesēkōme jexiry se pyra exiase, ynoro rokē Kuesēkōme exiryke. Jezu omipona pyra oexirykōke roropa yxitase. Itamurume eanahtoase jorihmapory se juteu tō exiryke. ²⁰Ākorehmarykō se jexiryke yronymyryme erokuase Ritonōpo omiry ekarory poko oya xine, aomipona oehthokōme. Oximōme awahtao xine kuamorepatose, atapykō taka ytokehpyra roropa exiase. ²¹Oturuse juteu tō maro, juteutōkara maro roropa, tyrypyrykō rumekatohme eya xine Jezu Kyrixtu enetupuhthome eya xine tosēkōme. ²²Seromaroro Jerusarē pona ytōko ase, Ritonōpo zuzenu a jaroporyke. Yrome zuaro pyra ase, otara jyrīko

toh mā otarāme, tykase Pauru toto a. ²³—Jēmapōko toh mana āpuruhpyry taka. Utuarimapōko roropa toh mana. Moro rokē waro ase Ritonōpo zuzenu poe. Morara jurūko toh mā emero pata tō punero. ²⁴Yrome oserehpyra sā rokē ase. Osepyno pyra ase, jorikyry zuno pyra. Toiro, jerohtoh otyhkary se rokē ase. Jezu Kyrixtu nyrohmanohpotopōpyry otyhkary se ase. Morara exiryke oturūko ase imehnō maro Ritonōpo omiry poko, mokaro kurākatohme Ritonōpo a, tyrypyrykō rumekaryhtao eya xine, Jezu enetuputyryhtao roropa eya xine.

²⁵—Toytotose ywy Ritonōpo omiry ekarose oya xine, oesēkōme aexiry poko. Taroino jūme jenezomopyra matose sero nono po, tykase Pauru toto a. ²⁶—Morara exiryke ynara āko ase oya xine, Jezu onenetupuhpyra awahtao xine ehxiropyra ase, ²⁷Ritonōpo nekaropohpyry tokarose ya emero oya xine exiryke. Onynamara exiase oya xine. ²⁸Osepyno ehtoko. Jezu enetupuhnanō roropa pyno ehtoko emero, toto esāme oexirykōke Ritonōpo zuzenu poe. Mokaro mā topekahse Jezu a toorikyry ke. ²⁹Ynara zuaro ase, toytose jahtao oenekunohnanōkō oehnōko mana, Jezu rumekapose oya xine. ³⁰Amaro xine exīko mā ajoajohpākomo owinoino xine roropa. Āmorepatorỹko mā toto tyoro, tymaro xine oytotohkōme. ³¹Naeroro, tomeseke ehtoko, osenekunohpopyra oehthokōme. Wenikehpyra ehtoko roropa āmorepatopōpyrykō poko ya. Oseruao jeimamyry kuamorepatose kokoro rokene. Oxixikariase opoko xine.

³²—Seromaroro orumekatorỹko sā ase rahkene. Yrome Ritonōpo opyno xine ro mana, tykase Pauru toto a. —Ritonōpo omiry ouzenutanohpotorỹko mana, aomipona

oehthokōme. Mame Jezu oepyyry ropahatao imaro ytōko matose, emero ipoetory tō maro. ³³Imehnō mōkomory poko penetara exiase, zupōkō poko, itinerūkō poko roropa. ³⁴Tuaro matose. Ywy roro erokuase yna nykyryry epekahtohme. ³⁵Erokuase onenerykōme, ysā oerohtohkōme jamihmākōkara akorehmatohme, rupomākō zuzenutanohtohme. Jezu omihpyry a ke wenikehpyra ehtoko. Ynara tykase ynororo, “Kurehxo imehnō akorehmaryhtao oya xine, ākorehmarykohtao imehnomo a kure roropa,” tykase ynororo, tykase Pauru eya xine.

³⁶Morara tōturukehxīpo tosekumuru po typorohse ynororo, Ritonōpo maro tōturutohme, mokaro maro. ³⁷Morarame tyxitase toto itamurume. Ipymyry ae tapoise ihnamotohme eya xine aytoryke ropa. ³⁸Emynymāko toto itamurume Pauru omiry etaryke tyya xine. “Taroino jenezomopyra matose sero nono po,” karyke roropa eya. Morarame Pauru maro toytose toto, aytory enese wapu ae.

Pauru ytotoṗpyry Jerusarē pona

21 Morotoino mokaro rumekaxīpo ynanytoase topohme yna ytotohme Koso pona. Yrokokoro Rote pona roropa. Morotoino Patara pona. ²Moroto wapu aka ynanotyriase Penixia pona ytokety aka. Mame ynanytoase rahkene. ³Morotoino toytose yna. Ahmōta Xipere ynanenease yna poozery wino. Ikuroko ynanytoase Xiria pona. Tiro pona ynanotyryhkase mōkomo nomotohme. ⁴Jezu poetory tō eneryke yna a moroto ynanynykyase omazūmykaponatoae. Mame mokaro Ritonōpo zuzenu poe ynara kynako toto,

—Ytopyra exiko Jerusarē pona, kynako toto Pauru a. ⁵Morotoino ynan-

toase ropa. Yna maro nytoase toto pata hnaka tyyxiākō maro, typonōkō maro roropa, enara. Mame tuna ehpio yna esekumuru po ynanyporotyase oturutohme Ritonōpo maro. ⁶Morotoino tōsekazumase yna ahtao ynanotyriase ropa. Mokaro toeramase ropa toto tytapyikō taka.

⁷Mame Tiro poe ynanytoase Pytoremaita pona. Moroto Jezu poetory tō maro tiro ynanynykyase. ⁸Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Sezarea pona, Firipe tapyī taka. Jezu poko urutō ynororo kynexine. Mokyro kynexine pake Peturu tō nymenekahpyry 7mākō maro Jezu poetory tō Jerusarēpōkō akorehmaneme. ⁹Mokyro ěiry tō asakoropane kynexine, tyniotary satokōkara. Urutōkō mokaro Ritonōpo poe. ¹⁰Moroto tuhke tynyhse yna ahtao, imepý urutō tooehse Jutea poe, esety Akapu. ¹¹Mokyro tooehse ahtao tomary tymyhse tyya tupupuru maro Pauru mety eary ke. Ynara tykase ynororo, —Ynara āko Ritonōpo zuzenu, “Sē sā mā Pauru myhnōko toto, Jerusarēpōkomo, ekarotohme juteutōkara a,” āko, tykase.

¹²Morara kary etaryke yna a ynanoturuase repe Pauru a, ytopyra aehtohme Jerusarē pona. ¹³Yrome ynara tykase ynororo,

—Oty katoh xitāko matou? Jese-nakunuhkapōko matose. Ymykyry zuno pyra ase. Jorikyry zuno pyra roropa ase. Jerusarē pona ytōko ase. Jyhtomaryhtao eya xine Jezu omiry pokoino oty kara ase jesēme aexiryke, tykase ynororo yna a.

¹⁴Morarame yna omiry etary se pyra Pauru exiryke, ynanurukepyase ynororo.

—Ah nytono Ritonōpo maro, ynanase ipoko.

¹⁵ Morotoino ynanatakīmase Jerusarē pona yna ytotohme. ¹⁶ Yna maro Jezu poetory tō Sezareapōkō nytoase Jerusarē pona. Yna aroase toto tapyi taka, Menasō tapyi taka nyhse. Menasō Xiperepō kynexine. Pake Jezu poetoryme ynororo.

¹⁷ Mame Jezu poetory tō Jerusarēpōkō tātäkyemase toto yna eneryke.

Pauru oturutopōpyry Tiaku maro

¹⁸ Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Tiaku tō maro oturuse, Jezu poetory tō esā maro. ¹⁹ Taomikase tahtao Pauru tōturuse toto maro, Ritonōpo zuzenu maro toerohtopōpyry poko juteutōkara maro. ²⁰ Mame Pauru omiry etaryke tyia xine tākye toehse toto.

—Kure mase, tykase toto Ritonōpo a. Mame Pauru a ynara tykase toto,

—Etako pahne jepe, tuhke juteu tō roropa Jezu poetoryme toehse. Mokaro emero Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona exiketomo. ²¹ Ynara kary totase eya xine opoko, “Pauru ynara juteu tō amorepāko juteutōkara rānao, ‘Moeze omihpyry irumekatoko. Opoenōkō aīpotapihpyry onysahkara ehtoko. Atamurukō namorepatopōpyry irumekatoko,’ āko mana,” katopōpyry totase eya xine opoko. ²² Morara exiryke otara āko sytatou Jezu poetory tomo a oximōme toto oepiryhtao? Ooehstopōpyry ropa waro toehse tahtao xine oehnōko toh mana tarona. ²³ Naeroro ynara kary se ynanase oya. Asakoropane Jezu poetory tō taro mana. Tynekarorykō arōko mā toto Ritonōpo maro oturutoh taka tyrypyrykō korokatopōpyry waro imehnō ehtohme. ²⁴ Mokaro maro ytoko tyrypyrykō korokaponanō maro. Oximerehkapoko roropa imehnō emero awaro ehtohme, opoko, “Ajojpe,” kara toto ehtohme, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona oexiry waro toto ehtohme.

²⁵ Yrome juteutōkara Jezu poetoryme toehse ahtao, “Moeze omihpyry omipona ehtoko roropa,” kara ynanase eya xine. Ynara rokē ynanymeroase inenerykōme, “Joroko tō zotōpyry poko pyra ke ehtoko. Munu onenahpyra ke ehtoko roropa. Esenamyhpyry roropa onōpyra ehtoko. Imehnō noho tō poko pyra roropa ke ehtoko. Opyxiākō maro rokē ehtoko, enara rokene,” me ynanymeroase, tykase Tiaku eya.

²⁶ Morarame mokaro maro asakoropane exiketō maro tōturuse Pauru. Yrokokoro toto maro toytose ynororo tyrypyrykō korokatopōpyry ekarotohme. Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo toto maro, Moeze omihpyry omipona toexiry waro imehnō ehtohme. Imēipo tuhke pyra tōmehse ahtao tynekarorykō ekarory se Ritonōpo a toto.

Pauru apoitopōpyry Ritonōpo maro oturutoh tao

²⁷ Morarame oma zū mykaponato kohmāsasaka ahtao, Pauru tonese Ritonōpo maro oturutoh tao juteu tomo a, Aziapōkomo a. Imoihmākō taomipohtomase eya xine, Pauru zetūtanōpose eya xine Pauru apoitohme toto a. ²⁸ Ynara tykase toto tōmitase opore,

—Orutua komo, Izyraeu tomo, yna akorehmatoko! Mose imehnō amorepāko popyra pata tō poro, tykase toto Pauru poko. —Kypoihtotorōko mana. Moeze omihpyry kerekeremāko roropa mana, sero pata kurā poihtōko roropa mana. Seromaroro kyreku tō tonehse eya Ritonōpo maro oturutoh taka, sero tapyi kurā rypyhyptose, tykase toh repe. ²⁹ Moro tao Pauru juteukara maro enehpyryme tuaro toh repe. Mokyro esety Tyropimu. Mokyro tonese eya xine pata po Pauru maro. “Mokyro tonehse Pauru a Ritonōpo

tapyī taka,” tokarose eya xine repe, tōsenekunohse toto.

³⁰Morara kary etaryke tyya xine patapōkō emero tyekītapāse. Oximōme tooehse toto tururume Pauru apoise. Mame Pauru tutūtanohse soororome apory poko Ritonōpo maro oturutoh tae. Tapyi tisorotohtose roropa eya xine. ³¹Pitiko Pauru etapāko toh kynexine repe. Yrome imehnō toytose koroneu zuruse. Ynara tykase toto,

—Jerusarēpōkō ahno etapāko mā toto emero, tykase toto. ³²Morara kary etaryke tyya, axī toytose ynororo soutatu tō maro sajētū tō maro ahno moity htaka. Mame koroneu tonese tyya xine ahtao soutatu tō maro Pauru turumekase eya xine. ³³Mame koroneu a Pauru tymyhpōse asakoro keti ke.

—Onoky mosero esety? Oty pokoino jehno matou? Oty tykase ynororo? tykase koroneu mokaro a.

³⁴Yrome azaazhkurū tōturuse toto eya. Morara exiryke zuaro pyra ynororo kynexine, Pauru ryhmatopōpyry waro pyra. Morara exiryke tytapyīkō taka Pauru tarose soutatu tomo a. ³⁵Zara epyī ameke pyra ahtao Pauru tarose tonao xine soutatu tomo a, jehno mokaro exiryke.

³⁶—Etapako! Etapako! tykase toto soutatu tomo a repe, toto mykapo.

**“Ehxiropyra ase,”
katopōpyry Pauru a**

³⁷Mame tapyi eutary pota tao tahtao, ynara tykase Pauru koroneu a,

—Amaro oturuxi aporo ajohpāme samo, tykase ynororo eya.

—To! Kyreku omiry waro hmahno? tykase koroneu. ³⁸—Ejtitupō kara hmahno? Mokyro a tarōkō oxietū tanỹpose pake hkopyra. Mame tuhke typyreke exiketō tarose ahno esaka pyra eya, tykase.

³⁹Yrome ynara tykase, Pauru a tozuhse,

—Arypyra, juteu ase, Tasu po aenu-ruhpyry, Xirixiapō po. Ypatary pitiko pyra mana. Morara exiryke moxiā maro jotururu se ase, tykase ynororo eya.

⁴⁰—Oturuko, tykase koroneu.

Morame opyi po Pauru xikihme toehse. Tōsemahxirarahmase toto ēpataka ynororo. Tymynyhpāse toto ahtao tōturupitose Pauru toto netaryme juteu omiryae. Ynara tykase ynororo,

22—Wekyry tomo, kuetatoko pahne. Ehxiropyra ase ynyrihpyry poko ynamorepatyā poko, enara.

²Mame juteu omiryae Pauru otururu etaryke tyya xine tymynyhpāse toh emero. Mame Pauru tōturuse ropa.

³—Juteu ase, tonuruse ywy Tasu po, Xirixiapō po. Yrome tuātanohe ywy sero pata po Jerusarē po. Tamorepase ywy Kamariēu a. Zae jamorepane kytamurukō omihpyry poko. Orēpyra Ritonōpo omipona jexiry se exiase asā xine. ⁴Jezu poetory zehno exiase roropa. Itapyīkō taka ytoase toto apoise, arotōhme āpuruhpyry taka, orutua komo, nohpo tomo, enara. Aorihmaporykō se exiase. ⁵Ritonōpo maro oturuketō tuisary zuaro mana, ajohpe pyra jexiry waro. Mokaro roropa tamuxi tō ajohpe pyra jexiry waro mā toto. Tynmerohpyrykō tokarose ya arotōhme Tamaxikupōkomo a, Jezu poetory enehtōhme ropa ya tymyhse, Jerusarē pona, toto ēmapotōhme āpuruhpyry taka.

**Pauru oturutopōpyry Jezu
poetoryme toehtoh poko**

⁶—Morame jytoryhtao Tamaxiku pona, Tamaxiku moe pyra ahtao, tāxi-ahtao, kaino jetonie saereh nase. ⁷Nono pona epukase. Omi etase. Ynara nase, “Sauru, Sauru, oty katoh ypoetory tō

ryhmäko mah? Samū kamexipōko mase ya,” nase.

⁸—“Onoky hma?” ase eya, oserepyase.

—“Ywy ase Jezu Nazarepono. Oty katoḥ ypoetory ryhmäko mah?” nase ynororo ya.

⁹—Ymarōkō noserepyase roropa saerehkary eneryke tyya xine. Yrome aomiry onetara toto. ¹⁰Mame ynara ase, “Oty poko ha?” ase eya.

—“Owōko ropa xikihme,” nase ynororo. “Ytoko Tamaxiku pona. Moero awaḥtao ypoetory enyohnōko ase āmorepase jomiry poko,” nase ya Jezu.

¹¹—Morarame ezuru a tonukehkase jexiryke, jaroase toto jemary poko, Tamaxiku pona. ¹²Moroto jaḥtao Anania noepyase ya. Mokyro, Moeze nymerohpyry omipona exikety. Mokyro poko, “Kure,” āko juteu tō emero.

¹³Mokyro tooehse aḥtao ya ynara nase, “Sauru jakorony, oenutako ropa,” nase ya.

—Morara tykase exiryke osenuhmase ropa. Anania enease. ¹⁴Ynara nase ropa Anania ya, “Ritonōpo, kytamurukō esē, omenekase typoetoryme oehtohme, tōmipona roropa oehtohme, Tumūkuru kurā enepotohme oya, aomiry etapotohme roropa oya. ¹⁵Imehnō tuarōtanohpōko mase enetopōpyry poko oya, aetatopōpyry poko roropa oya. ¹⁶Seromaroro oty eraximāko hma osēpurihkapopyra, Ritonōpo a oorypyry korokatohme, Jezu Kyrixtu oesēme ehtohme,” nase Anania ya.

Pauru enyoḥtopōpyry Jezu ekarotohmejuteutōkara a

¹⁷⁻¹⁸—Morarame tarona tooehse ropa jaḥtao, jotururuḥtao Ritonōpo maro, imaro oturutoh tao, juaroro Jezu enease. Ymaro noturuase. Ynara nase ya, “Axī ke mya ytoko Jerusarē poe. Tarōkō ōmiry

etary se pyra exīko toḥ mana, ypoko ōturuḥtao,” nase Jezu ya.

¹⁹—Yrome ynara ase eya, “Tarōkō juaro nase toto. Opoetory zehnotonōpo ase. Atamorepatoh tae aroase toto āpuruhpyry taka. Zuaro nase tarōkomo. ²⁰Exitewāo etaparyḥtao etapananō maro exiase, zupōkō apoīko. Imehnō tuarōtanopyhpō opoko ynororo kynexine. Tākye exiase mokyro etaparyḥtao eya xine,” ase eya.

²¹—Yrome ynara nase ropa ynororo ya, “Ytoko. Aaropōko ase mya juteutōkara a,” nase Jezu ya, tykase Pauru juteu tomo a.

²²Morara kary etaryke tyya xine Pauru zehno toehse ropa toto, “Juteutōkara a aaropōko ase,” kary etaryke tyya xine.

—Mose etapatoko! Popyra nase, tykase juteu tomo soutatu tomo a.

²³Pauru zetūke tōtupokase toto. Nono ke sapararah tykase roropa toto.

²⁴Morara exiryke Pauru taropose koroneu a soutatu tō tapyī taka.

—Mose ipipohtoko, tykase ynororo soutatu tomo a repe, orēpyra juteu tō sekere karyke Pauru poko. ²⁵Yrome tymykyryḥtao ynara tykase Pauru sajētu a,

—Romanome jexiryke ypipohpyra exīko kowenu omipona, jyhxiropyra imehnō exiryke terekatu ēpataka, tykase ynororo.

²⁶Morara tykase exiryke sajētu toytose koroneu a oturuse.

—Onypipohpopyra exiko. Romanome mokyro, tykase ynororo koroneu a.

²⁷Morarame koroneu toytose Pauru a oturuse.

—Etako pahne, ajohpe pyra romanome mahno? tykase.

—ÿ, romano ase, tykase Pauru eya.

²⁸Mame koroneu ynara tykase Pauru a,

—Tuhke tineru ekaroase kowenu a romanome jehtohme, tykase ynororo.

—Yrome ywy romanome jenurune, papa romanome exiryke, tykase Pauru eya.

²⁹Morarame Pauru turumekase toto a. Onypipohpyra tokurehse toto. Mokyro koroneu tõserehse, romano tymyhse typoetory a exiryke, ipipohpory se toehse toexiryke roropa. Romano kowenu omiry ynara äko, “Romano onypipohpyra ehtoko,” äko.

Kõseriu õpataka Pauru ehtopõpyry

³⁰Yrokokoro Pauru tymyhpokapose ropa eya. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tonehpose tamuximäkõ maro tõturupotohme eya xine. “Oty pokoino juteu tõ mose zehno nae?” katohme eya xine. Mame toto õpataka Pauru tonehse eya aaturutohme.

23 Morarame Pauru a mokaro tõme tonese aporo tõturutohto xine eya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Wekry tomo, ajohpe pyra ase. Kokoro rokõ Ritonõpo omipona ase, tykase ynororo eya xine.

²—Ajo! Itapihmoko, tykase Anania, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary.

³Ynara tykase Pauru eya,

—Onekunohto! Ritonõpo awānohnõko mana morara karyke oya. Ya oturupose oporohno Moeze omihpyry waro oexiryke. Yrome aomihpyry omipona pyra mase, jõpatapihmoporyhtao oya, tykase Pauru eya.

⁴Mame imarõkomo a Pauru tozuhse roropa. Ynara tykase toto eya,

—Oty katoh morara äko mah Ritonõpo maro oturuketõ tuisary a? Ipoihtõko sã mase, tykase toto.

⁵—Wekry tomo, zuaro pyra akene. Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme

pyra ekarono, tykase Pauru. —Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryne, “Oesõkõ kure rokõ tyritoko,” äko sero poko nase Ritonõpo omiry, tykase Pauru.

⁶Mame Pauru tuhkäkõ waro toehse. Tuhke satuseu tomo, tuhke roropa parixeu tomo. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine opore,

—Wekry tomo, parixeu ase. Papa roropa parixeu kynexine. Seroae terekatu a azahkuru jekarõko matose aorihtyã õsemäkapory ropa enetuputyryke ya, tykase ynororo eya xine.

⁷Morara kary etaryke tyya xine tõsezusezuhse toto, parixeu tomo satuseu tõ maro. Parixeu tõ Pauru marõkõme toehse. ⁸Satuseu tõ aorihtyã õsemamyry ropa onenetupuhpynomo, Ritonõpo nenyohyã kapu ae te, zuzenu roropa onenetupuhpynõ kynexine. Yrome parixeu tõ morohne enetupuhnõko. ⁹Morarame toepanikase toto tõtururukohtao imoihmäkomo. Mame Moeze omihpyry warõkõ towõse xikihme tõturutohme. Parixeu tõ kynexine. Ynara tykase toto,

—Mose azahkuru pyra nase. Otarãme Ritonõpo nenyokyhpyry tõturuse mã imaro. Morara exiryke jehno pyra sehtone, Ritonõpo poetory zehno pyra, tykase toto.

¹⁰Mame morotaõkõ tõxienonohse itamurume. Mame Pauru tywyhtywyhmaryhtao eya xine soutatu tõ tonyohse koroneu a Pauru arotohme ropa tytapyõkõ taka.

¹¹Morarame koko Jezu tõturuse Pauru maro. Ynara tykase ynororo eya,

—Tãkye exiko Pauru. Jerusarõpõkõ mutuarõtanopyase toh ypoko. Moro saaro Romapõkõ roropa tuarõtanohnõko mase ypoko, tykase Jezu eya.

**Pauru etapary se imehnō
ehtopōpyry repe**

¹²Morarame yrokokoro juteu tō oximōme toehse Pauru etapary se exiketomo.

—Otuhyra sehtone, eukuru onēpyra roropa sehtone Pauru etapatoh ponāmero kyya xine, tykase toto. ¹³40me motye Pauru etapary se exiketō kynexine. ¹⁴Mame toytose toto tytamuxirykomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a roropa oturuse. Ynara tykase toto eya xine,

—Otuhyra ynanase, eukuru onēpyra roropa ynanase Pauru etapatoh ponāmero yna a. ¹⁵Naeroro kokoro koroneu a Pauru enehpoko oya, oturupotohme samo. Ynanase eraximāko etapatohme, tykase toto eya xine, tytamuxirykomo a.

¹⁶Morara kary totase Pauru patumy a. Mame toytose ynororo soutatu tō tapyī taka Pauru zuruse. ¹⁷Moraramē Pauru a sajētū tykohmase tyya.

—Mose nuasemā arota auturutohme koroneu a, tykase ynororo.

¹⁸Mame tarose eya. Ynara tykase ynororo koroneu a,

—Mose Pauru nenehpohpyry oturuse amaro, tykase.

¹⁹Mame emary poko mokyro tarose koroneu a mya, tōtururukō onetara imehnō ehtohme.

—Aimo, oty kary se hma ya? tykase ynororo eya.

²⁰Ynara tykase ynororo,

—Juteu tō otururu etano. Oya Pauru aropōko toh mana kokoro, kōseriu tomo a, imaro tōturutohkōme ropa. ²¹Yrome anaropyra exiko. 40me motye etapary se exiketō mana Pauru eraximāko, etapatohme. Otuhyra, eukuru onēpyra, enara toh mana Pauru etapary se toexirykōke. Seromaroro oehnōko toh

mana oturuse amaro, tykase ynororo eya.

²²Mame koroneu a nuasemā taropose ropa,

—Sero onekaropyra ropa exiko imehnomo a, tykase ynororo eya.

**Pauru arotopōpyry
kowenatu ēpataka**

²³Moraramē koroneu a asakoro kapitāo tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—200me soutatu eahmako, Sezarea pona oytotohkōme, 70me kawaru aroinanō maro, 200me roropa warata eko-mananō maro, tykohmāsehxo ahtao oytotohkōme. ²⁴Kawaru tō enehpoko Pauru ytotohme epo. Tomeseke arotatoko kowenu terekatu a, Perixi a, ewomatohme eya, tykase.

²⁵Mame pape tymerose eya aropotohme. Ynara tymerose eya Perixi neneryme,

²⁶“Ynymerohpyry moro oneneryme. Jepe nymyry mase Perixi. Ywy ase Kyrautiu Rixia. Kure pāna mā repe?”

²⁷Mokyro Pauru tapoise juteu tomo a, etapatohme repe. Yrome soutatu tomo a towomase, romanome exiryke.

²⁸Mokyro aroase juteu tō kōseriu ēpataka azahkuru exiry waro jehtohme repe. ²⁹Yrome axī zuaro toehse ywy.

Romano kowenu omihpyry poko mose onyhxiropyra toh nexiase, tytamuxiry tō omihpyry poko rokene. Morara exiryke ēmapory se pyra exiase āpuruhpyry

taka. Etapapory se pyra roropa exiase.

³⁰Mame, ‘Juteu tō mokyro etapary se,’ kary totase ya. Morara exiryke aropoase myaro. Pauru zehnotokō roropa aropōko ase oya, ihxirotohme onetaryme. Enara rokē ynymerohpyry

moro oneneryme.

Ywy ase Kyrautiu Rixia.”

³¹Moraramē Pauru tarose soutatu tomo a, koroneu omi poe. Koko tarose

toto a Ātipatyri pona. ³²Yrokokoro pupu po rokē ytoketō toeramase ropa tytapyikō taka. Kawaru po ytoketō rokē Pauru maro toytose. ³³Mame Sezarea pona toeporehkase toto ahtao pape tokarose eya xine kowenu tuisary a. Pauru roropa tokarose eya xine. ³⁴Mame pape tonese ahtao kowenu tuisary a Pauru a tōturupose,

—Otypō mahno? tykase.

—Xirixiapō ase, tykase Pauru. Moro waro toehse tahtao ³⁵ynara tykase ynororo eya,

—Imeīpo okohmāko ase ohxironanō tooehse ahtao, tykase ynororo eya.

Mame tōmapose Pauru eya, Erote tapynīpyry kurā taka.

Pauru hxirotopōpyry juteu tomo a

24 Morarame omame etone tynyhse ahtao, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tooehse, esety Anania, imehnō juteu tō tuisary maro. Kowenu omiry waro exikety tooehse imaro xine Pauru hxirose tuisa konōto netaryme, Perixi netaryme. Mokyro esety Tereturu. ²Morarame Tereturu tykohmase eya xine. Mame Pauru tyhxiropitose eya. Ynara tykase ynororo,

—Tuisamehxo mase kowenatu Perixi. Opoko tākye ynanase, kure oexiryke. Yna pyno oexiryke eryhmara toto, sero patapōkomo. ³Ose ynanase Perixi zae oexiryke, juteu tō pyno roropa oexiryke. Oerohtopōpyry poko tākye ynanase. ⁴Tuhke nymyry pyra jotururu se ase oya, openekepyryino. Naeroro ajohpāme sā jomiry etako aporo. ⁵Mose Pauru ajoajohpano. Imehnō pata tō poro ytoytokety mosero. Tyoro amorepatō mosero, kowenu omipona pyra juteu tō ehtohme. Nazarepō poetory esē mosero. ⁶Ritonōpo tapyi ryhmary se monexiano. Morara exiryke ynanapoiase zuānohtohme repe, yna tamuru Moeze omihpyry omi poe. ⁷Yrome koroneu Rixia

kahpyry nytoase yna a, soutatu tō maro ipynohse. ⁸Morarame yna enehpoase ynororo tarona, ōturutohme imaro. Oturupoko pahne eya tuaro oehtohme ihxirotopōpyry poko yna a, tykase Tereturu terekatu a.

⁹—Ajohpe pyra mana, tykase toto, juteu tomo, Tereturu poko.

Pauru osepynohtopōpyry Perixi netaryme

¹⁰Morarame,

—Oturuko Pauru, tykase tomary ke kowenatu Pauru a. Mame ynara tykase Pauru,

—Tuhke tyeimāse yna tuisaryme oexiryke tākye rokē ase jotururu etaryke oya. ¹¹Ekaroporyhtao zuaro exiko mase. ¹²me rokē jynykyase Jerusarē pona joepyryme. Kure Ritonōpo rise oepyase. Tarōkō mā joehtopōpyry waro. ¹²Ritonōpo maro oturutoh tao imehnō oneonezuhpyra exiase. Juteu tō atamorepatohāōkō onerekohmara exiase. Osemataōkō roropa onerekohmara exiase. ¹³Jyhxiroko toh mā repe. Yrome ehxiropyra ase, azahkuru pyra jexiryke, ajoajohpe pyra jexiryke roropa. ¹⁴Ynara rokē kary se ase oya ypoko. Ritonōpo omiry seromato pona ase. Sero popyra moxiamo a. “Tyoro,” āko toto sero poko. Yrome yroro. Ritonōpo enetupuhnōko ase. Aomiry roropa enetupuhnōko ase. Urutōkomo a inymeropohpyry sero, Moeze a inymeropohpyry roropa sero. ¹⁵Aorihtyā ēsemākary ropa poko enetupuhnōko ase, moxiā samo. Kurākomo, iirypyrymākō roropa ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana. ¹⁶Ritonōpo jenēko mana. Ahno roropa jenēko. Kokoro rokē erohnōko ase iirypyryme pyra jehtohme, tykase ynororo.

¹⁷—Tuhke jeimamyry imehnō pata tō poro ytoase. Mame jesaka oepyase

ropa, tineru ekarose tytinerukākara a. Ritonōpo a ynekarory ekaroase roropa. ¹⁸Naeroro Ritonōpo maro oturutoh tao jenease toto. Yrypyry ykorokapoase Ritonōpo a. Imoity maro pyra exiase toiroro, tehme rokene. ¹⁹Yrome moroto juteu tō nexiase, Aziapōkomo. Kurehxo exiry mokaro taro exiryhtao, Ritonōpo maro oturutoh tao jenehpōkomo, jy-hxirory se tahtao xine. ²⁰Ah tarōkō noturuno azahkuru jehtopōpyry poko. Jenease toto kōseriu ēpataka tarose jahtao. ²¹Toiro rokē opore oturuase eya xine. Ynara ase, “Seroae terekatu a azahkuru jekarōko matose aorihtyā ēsemamyry ropa enetuputyryke ya,” ase eya xine. Opore jotururu azahkuru nexiase otarāme, tykase Pauru.

²²Morara kary etaryke tyya Perixi ynara tykase,

—Zomory oetāko ropa ase, koroneu Rixia tooehse ahtao. Morara ahtao zuaro exīko ase, tykase ynororo eya xine. Perixi Jezu poetory otururu etahpyryme kynexine. ²³Morarame sajētu tyrise eya Pauru eraseme.

—Apo epe tō imaro nexino, akorehmatohme ise tahtao xine, tykase mokyro terekatu.

Pauru oturutopōpyry Turuxira tō maro

²⁴Mame tuhke pyra tynyhse ahtao Perixi tooehse ropa, tyyty maro, Turuxira maro. Juteu nohpory ynororo kynexine. Mame Pauru tonehpose tyya autururu etatohme, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko. ²⁵Morarame Pauru tōturupitose toto netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Kure Ritonōpo omipona kuahtao xine, iiryryryme pyra kuahtao xine roropa. Imēpo kurākō apiakāko Ritonōpo mana. Kuānohtorŷko roropa mana iiryryryme kuahtao xine, tykase Pauru.

—Epo ōtururu ya. Zomory ropa tŷpokōke pyra jahtao okohmāko ropa ase, tykase Perixi. Tōserehse ynororo Pauru omiry etaryke tyya.

²⁶Tineru se roropa Pauru a ynororo, imyhpkatohme ropa repe. Morara exiryke tahxime Pauru tykohmase tōturutohme imaro.

²⁷Morarame asakoro tyeimāse ahtao Poroxiu Pexitu tooehse, Perixi myakāme, kowenu tuisaryme. Mame tyse juteu tō ehtohme, Pauru onymyhpokara ropa Perixi tokurehse.

Pauru toytory se aehtopōpyry Seza a

25 Morarame Pexitu Sezarea pata pona tooehse tahtao, oseruao rokē tynyhse moroto. Morotoino Jerusarē pona toytose ynororo. ²Moroto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tōturuse eya, imehnō juteu tō tuisary maro Pauru kerekeremāko. Ynara tykase toto Pexitu a,

³—Ajohpāme sā Pauru enehpoko xiaro Jerusarē pona, yna maro auturutohme, tykase toh repe, etapary se toexirykōke osema tao. ⁴Yrome Pexitu ynara tykase eya xine,

—Pauru moroto rokē mana, Sezarea po. Okynā pyra morotona ytōko ropa ase. ⁵Ehmaropa oytorykō se awahtao xine mokyro hxirose azahkuru aexiry poko, tykase ynororo eya xine.

⁶Morarame 10me tynyhse ahtao toytose ropa ynororo Sezarea pona. Yrokokoro porohtoh taka typorohse tahtao, Pauru tonehpose tyya. ⁷Mame Pauru tooehse ahtao Jerusarē poe aehtyā xikihme toehse toto. Itamurume Pauru hxirory se toh repe azahkuru aexiry poko. ⁸Yrome ynara tykase Pauru eya xine,

—Ehxiropyra ase azahkuru pyra jexiryke. Moeze omihpyry omipona ase ipunaka. Ritonōpo tapyī onyrorokopara

ase. Kowenu omipona roropa ase, tykase Pauru.

⁹Yrome topeme juteu tō se Pexitu kynexine. Naeroro ynara tykase ynororo Pauru a,

—Oytory se pyra Jerusarē pona mah, moero moxiā oturupotohme ya opoko? tykase.

¹⁰Yrome Pauru a tozuhse, ynara tykase ynororo,

—Jytory se pyra ase. Taro ase amaro, kowenu terekatume oexiryke. Taro kure jekaropotohme kowenu tapyī tao. Juteu tō onyryhmara exiase, zuaro ro mase.

¹¹Kowenu omipona pyra jahtao, imepỹ totapase ya ahtao jetapary se roropa exiry oya xine. Yrome imehnō onyryhmara jahtao, jekarory se pyra ase eya xine, kowenu omipona jexiryke. Īperatu a kuaropoko, Seza a. Imaro rokē oturuse jytory se ase, tykase Pauru terekatu a.

¹²Mame tōturuxīpo kōseriu tō maro ynara tykase Pexitu Pauru a,

—Seza a oytory se awahtao eya aaropōko ase, tykase.

Pauru ehtopōpyry Akyripa tō ēpatakaPerenixi maro

¹³Morarame tuhke pyra tynyhse ahtao tuisa Akyripa tō tooehse Sezarea pona, tpyty maro, Pexitu maro oturuse. Ipyty esety Perenixi. ¹⁴Moroto tuhke tynyhse ahtao Pauru tokarose eya. Ynara tykase ynororo eya Pauru poko,

—Orutua mā āpuruhpyry tao, Perixi nynomohpyry. ¹⁵Jerusarē po jahtao Ritonōpo maro oturuketō tuisary ipoko noturuase ya, juteu tō tamuxiry maro etapapotohme repe. ¹⁶Yrome ezukuase toto, “Romanome ahtao onetapara ase, oturupyra ro awahtao xine imaro ynetaryme, aosepynohtohme. Imaro soturutatose aporo zuaro jehtohme,” ase eya xine. ¹⁷Morarame tooehse toto ahtao, yrokokoro yporotyase

ekaropotohme. Pauru enehpoase ya. ¹⁸Yrome mokyro hxiroryhtao tyorō poko tyhxirose eya xine. ¹⁹Tytamurukō namorepatopōpyry poko rokē noturuase toto. Imepỹ poko roropa, Jezu poko. “Aorikyhyry mokyro,” nase rokē toto. Yrome, “Orihpyra, tōsemāse ropa mana,” āko Pauru. ²⁰Zuaro pyra jexiryke ynara ase Pauru a, “Oytory se pyra hma Jerusarē pona, moroto oturupotohme ropa ynetaryme, ohxirohōkō maro?” ase eya. ²¹Yrome, “Seza maro rokē jotururu se ase,” karyke ěmapoase ropa Roma pona aropotohto Aukuxtu Seza pataka, tykase Pexitu.

²²Morarame Akyripa ynara tykase Pexitu a,

—Mokyro otururu etary se ase, tykase Akyripa.

—Kokoro etāko mase, tykase Pexitu eya.

²³Mame yrokokoro Akyripa tooehse kowenu tapyī taka Perenixi maro, kurā ke tupoke, typoetory tō maro, sou-tatu tuisary tō maro, pata esā roropa maro. Mame Pauru tonehpose Pexitu a.

²⁴Tooehse ahtao Pexitu tōturuse aporo. Ynara tykase ynororo,

—Tuisa Akyripa, amarokō roropa emero, mose orutua enetoko. Juteu tō nyetunu Jerusarē po jahtao, taro roropa etapary se toh nexiase. ²⁵Mose kure rokē ya, yrome jehno juteu tō exiryke aropōko ase Roma pona, Aukuxtu Seza maro auturutohme, imaro tōtururu se aexiryke. ²⁶Yrome otara āko ha, pape poko imerōko, aropotohme Seza neneryme? Naeroro mose enehpono tarona ourutohkōme. Omoro nymyry oturuko imaro, tuisa Akyripa, zuaro jehtohme, pape merotohme ya. ²⁷Pauru aropory se ase repe, yrome azahkuru aexiry onenetupuhpyra jexiryke anaropopyra ro ase, tykase Pexitu.

**Pauru oturutopōpyry
typoko Akyripa a**

26 Morarame Akyripa tōturuse Pauru a,

—Ōtururu se awahtao oturuko, tykase. Mame Pauru tātaporamase. Ynara tykase ynororo,

²—Tuisa Akyripa, tākye ase jotururu etary se oexiryke, jyhxirotopōpyry poko juteu tomo a. ³Tuaro mase juteu tō poko. Kytamurukō namorepatopōpyry waro roropa mase. Naeroro ajohpāme sã penekhepyra exiko jomiry etary poko aporo.

⁴—Juaro mã juteu tō emero, ypoetoae ro. Wekyry tō maro rokē juãtase ypatao, Jerusarē po, enara. ⁵Juaro exiketō jekarory se ahtao jekarōko mã toto. Parixeu ase, orēpyra Ritonōpo omipona exikety. Kytamurukō omihpyry omipona roropa ase. ⁶Tarona tonehse ywy jyhxirotohme, Ritonōpo mūkuru enetupuhneme jexiryke. Pake Ritonōpo nekarohpyry enetupuhneme jexiryke roropa. “Umūkuru eraximako,” tykase Ritonōpo pake kytamurukomo a. ⁷Wekyry tō roropa morararo Ritonōpo nekarory momohnōko toh repe, orihpyra toehthokōme. Yrome aorihtyã ěsemãkapory ropa enetuputyryke ya jyhxiroty se mã juteu tomo. ⁸Oty katoh amarokō juteu tō aorihtyã ěsemãkapory ropa Ritonōpo a onenetupuhpyra? tykase Pauru eya xine.

⁹—Osemazuhme Jezu Nazarepō se pyra exine aporo. Ipoetory ryhmaryhtao imehnomo a tākye exiase. ¹⁰Morara exiase Jerusarē po. Tuhke Jezu poetory ěmase āpuruhpyry taka, Ritonōpo maro oturuketō tuisary omi poe. Etaparykotoh, “Mose etapako. Kure etapary oya xine,” akē etapananomo a. ¹¹Jezu poetory tō ryhmahpō ase atamorepatoh tao, enetupuhkepyry se jexiryke. Imehnō pata tō pona Jezu poetory ryhmase

aytohpory ase, zehno jexiryke, tykase Pauru.

**Pauru oturutopōpyry Jezu
poetoryme toehtho poko**

¹²—Morarame Tamaxiku pona ytoase Ritonōpo maro oturuketō tuisary a jenyokyryke inymerohpyry arose. ¹³Osema tao yna ahtao, tãxiahtao saereh nase yna etonie, xixi motye kaino, ypona, ymaro ytoketō pona roropa. ¹⁴Nono pona toepukase yna porehme. Mame omi etase. Ynara nase ya juteu tō omiryae, “Sauru, Sauru, oty katoh ypoetory ryhmãko mah? Samū kamexipōko mase ya ypoetory ryhmaryke oya. Eryhmãko mase pui samo tupupuru ryhmane samo, tamoreme suimã pona otuotuokeyty sã mase,” nase ya. ¹⁵“Onoky hma?” ase eya. “Ywy ase Jezu. Ypoetory tō onyryhmara exiko! ¹⁶Owōko ropa. Osenepo oya, otuarōtatohme ypoko, ypoetoryme oehthohme. Imehnō tuarōtanohpōko mase jenetopōpyry poko oya, imeipo enepotoh poko roropa oya. ¹⁷Oewomãko ase oetapary se imehnō ahtao. Imeipo juteutōkara pataka aaropōko ase. Moroto awahtao roropa oewomãko ase. ¹⁸Toto amorepase ytoko ajoajohpe pyra aehtohkōme, joroko tamuru rumekatohme eya xine, Ritonōpo omipona rokē toto ehtohme. Iirypyrykō korokãko ase tosēkōme jenetuputyryhtao eya xine. Esarykō ekarōko ase eya xine ypoetory tō maro,” tykase Jezu ya.

**Pauru oturutopōpyry
toerohtopōpyry poko**

¹⁹—Morara tykase exiryke ya Jezu omipona ase, kapu ae autururu totase ya exiryke. ²⁰Osemazuhme aporo oturuase Tamaxikupōkomo a, Jerusarēpōkomo a roropa. Mame Juteapōkomo a oturuase. Morotoino ytoase juteutōkara amorepase, iirypyrykō rumekatohme eya xine,

Ritonōpo omipona aehtohkōme roropa. ²¹Morara exiryke juteu tō japoiasē Ritonōpo maro oturutoh tao, jetapatohme repe. ²²Yrome Ritonōpo a jewomaryke jetapara ro toh mana. Imehnō amorepāko ro ase Jezu poko, toto tuarōtatohme. Tuisa tō zurūko ase, tuisa tō kara roropa zurūko. Ritonōpo omiry poko toto tuarōtanohnōko ase, pake Ritonōpo poe urutōkō nekarohpyry saaro. Moeze nekarohpyry saaro roropa. Ynara tykase Moeze tō pake, ²³“Kyrixtu osanumāko toh mana, exixihmāko. Yrome mā ēsemānōko ropa toorihxīpo, kypyno xine Ritonōpo exiry ekarotohme juteu tomo a, juteutōkara a, enara.”

²⁴Morara karyke Pauru a, ynara tykase Pexitu opore Pauru a,

—Pauru, rowohpe mase. Tuhke tāta-morepase oexiryke, tykase Pexitu eya.

²⁵Yrome Pauru a tozuhse,

—Rowohpe pyra ase Pexitu tuisa. Zae rokē ase Ritonōpo omiry ekarōko.

²⁶Akyripa a ynara tykase Pauru,

—Tuisa Akyripa, jomiry metano? Sero poko tuaro mase tokare Jezu exiryke. Morara exiryke ihximyra oturunō oya.

²⁷Tuisa Akyripa, Ritonōpo poe urutōkō omihpyry enetupuhnōko mah? Zuaro ase. Enetupuhnōko mase, tykase Pauru Akyripa a.

²⁸Morarame Pauru tozuhse eya. Ynara tykase ynororo,

—Otarāme Jezu poetoryme exīko ase ōmiry etahpyryme, tykase.

²⁹Morarame Pauru ynara tykase ropa eya,

—Kure ya Jezu Kyrixtu poetoryme awahtao. Emero tarōkō roropa Jezu poetoryme se ase ysā oehtohkōme, yrome imyhpyra rokene, tykase.

³⁰Morarame Akyripa tō towōse ropa, kowenatu, Perenixi, emero tymarōkō maro. ³¹Tutūtase toto oturuse oxime,

—Kure rokē mana. Tōmipona aexiryke kowenu onetapapopyra mana. Onēmara roropa mana āpuruhpyry taka, tykase toto ipoko. ³²Morarame Akyripa ynara tykase Pexitu a,

—Mokyro myhpokary ropa, “Seza a kuaropoko,” kara ahtao, tykase ynororo.

Wapu ae Pauru ytotopōpyry Roma pona

27 Morarame toepohnohse tahtao xine,

—Saropotone Itaria pona, tykase toto. Mame Pauru tokarose Juriu a, imehnō āpuruhpyrytaōkō maro, wapū ae toto arotohme Itaria pona. Juriu sajētū, Aukuxtu poetory. Pauru maro ynanytoase. ²Morarame moroto Sezarea po ynanotyriase Ataramitiu poe aepyhpyry wapū aka, Azia pona yna ytotohme, Arixtake maro. Mokyro Tesaronikapono, Masetoniapōpono. ³Yrokokoro Xitō pona ynanytoase. Juriu noturuase Pauru a,

—Oepe tō maro oexiry se awahtao ytoko, nase, Pauru zuno pyra toexiryke.

⁴Morotoino ynanytoase ahmōta Xipere kuroko, iratozo ae, tyryrykane jamihme exiryke. ⁵Morotoino tuna konōto takuohse yna. Xirixia ehpiukuroko toytose yna, Pāpiria ehpiukuroko roropa Mira pona, Rixiapō pona.

⁶Moroto sajētū maro imepý wapū aka ynanotyriase, Arexātyria poe Itaria pona ytokety aka.

⁷Moro ae axī pyra ynanytoase Synitu pona tyryrykane popyra exiryke. Saumona kuroko ynanytoase Kereta zomye. ⁸Morarame ynanytoase wapū ae ehpiukuroko, kuremýme samo, pata pona, kure otyryhkatoh pona. Moro Rasea maro atameke pyra.

⁹Moroto okyna yna ahtao ytotoh pyra toehse. Naeroro Pauru ynara tykase toto a,

¹⁰—Ytotoh pyra nase. Kuytorykohtao seromaroro, wapu nerÿko mana. Itamurume mōkomo nerÿko. Ahno roropa ori-nhōko otarāme, tykase Pauru repe.

¹¹Yrome mokyro sajĕtu, wapu esĕ tō omipona nexiase, Pauru omipona pyra. ¹²Otyryhkatoh moroto popyra exiryke toytorykō se toh kynexine Penixi pona, moroto toehtohkōme konopo ae, kure moroto exiryke. Tyryry karahko Penixi po, Kereta ahmōta po.

Tyryrykane konōto oehtopōpyry konopo maro

¹³Naeroro tyryry tykase ropa ahtao, —Ehmaropa, tykase toto. Etypohkatoh tanÿse ropa toto a wapu ytotohme ahmōta Kereta ehpi-kuroko. ¹⁴Yrome okynā pyra tyryrykane tjamihtase. Tyryrykane esety Euroakirāo. ¹⁵Moro a wapu tarose axiny.

—Ah kuakuarotou, ynanase. ¹⁶Ahmōta pitiko kuroko yna ytoryhtao tyryry karahko nexiase. Naeroro ynanerokuase itamurume kanawa anymyry poko wapu aka. ¹⁷Kanawa tanÿkehse ahtao wapu ynanuahmykyase ehmopyra aehtohme. Yna aroryke tyryrykane a Ripia eh-pikoxi isawā zuno toehse yna. Morara exiryke wera touse yna a, tywerake pyra rokĕ ytotohme tyryrykane po. ¹⁸Yrokokoro pohkane a anyanymyryhtao mōkomo ynanyppyase nakuaka yna oserepyryke, wapu tĕme hkopyra ehtohme. ¹⁹Yrokokoro wapu mōkomory nymyry ynanyppyase.

²⁰Tuhke xixi onenepyra ynanexiase, xirikuato onenepyra roropa, konopo itamurume exiryke tyryrykane maro,

—Orihnōko sytatose, ynanase. Ynanoserepyase.

²¹Tuhke otuhypra ynanĕmepyase. Naeroro Pauru ynara nase yna a,

—Jepe tomo, jomipona awahtao xine Kereta po ro sehtory, mōkomo onypahpyra exiry, wapu kure ro roropa

exiry. ²²Yrome seromaroro kuetatoko. Emynyhmara ehtoko. Orihpyra matose. Wapu rokĕ nerÿko mana. ²³Morara āko ase Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse exiryke koko ya oturuse. Jesĕme mana, ipoetoryme ase. ²⁴Ynara nykā ya, “Pauru, torĕtyke pyra exiko. Seza a ytōko mase, Roma tuisary a. Oewomāko mā Ritonōpo. Mokaro roropa ewomāko mana opokoino,” nykā inenyokyhpyry ya josenety. ²⁵Naeroro sekese ehtoko ropa. Ritonōpo enetupuhnōko ase. Ajohpe pyra mana. Kuewomatorÿko mā inenyokyhpyry nekarohpyryae ro. ²⁶Yrome ahmōta pona kuarotorÿko mā tyryrykane, tykase Pauru yna a.

²⁷Morarama 14me tynhse ahtao tyryrykane jamihme ro nexiase. Xiaxiake wapu tarotarose, Metiteraneu tuna ena. Mame onoa wapu poko erohketō ynara nase,

—Otarāme nono moe pyra mana, nase toto. ²⁸Tuna tukupse toto a, zueme aexiry waro toehtohkōme. Zueme ro tukupse eya xine. Moino akoxi pitiko tukupse ropa toto a, zueme hkopyra. ²⁹Mame topu a wapu etapary zuno toexirykōke 4me etypohkatoh tomapose toto a, wapu ātykyry wino. Tōturuse toto Ritonōpo a axĭ aĕmehtoh poko.

³⁰Morarama wapu pokōkō irumekary se toehse. Kanawae toytorykō se toh repe. Kanawa tomapose tuna kuaka toto a, etypohkatoh wapu potyry pokona tyri-tohme sā repe. Yna enekunopyry se rokĕ toh kynexine. ³¹Mame Pauru tōturuse sajĕtu tomo a, soutatu tō maro,

—Wapu rumekaryhtao moxiamo a nerÿko sytatose, tykase ynororo.

³²Morara tykase Pauru exiryke kanawa eary tysahkase soutatu tomo a, kanawa yhtotohme.

³³Aĕmepyryhtao Pauru tōturuse toto a,

—Otuhtokose. Pake oemirykō rohnōko matose, nyhpyra roropa.

³⁴Morara exiryke otuhtoko, jamihme oehtohkōme ropa. Torētyke pyra ehtoko. Orihpyra matose, tykase eya xine.

³⁵Morara kaxīpo wyi apoiase ekamotohme. Noturuase Ritonōpo a mokaro netaryme, wyi ekarotohto. Notukuase ynororo yna maro. ³⁶Morarama sekese ropa ynanexiase, tōtuhse ropa yna exiryke. ³⁷Wapu ao ynanexiase atapona 276 me. ³⁸Morarama tōtuhkehse yna ahtao, tiririku typahse yna a nakuaka, teme hkopyra wapu ehtohme.

Wapu ātohkatoöpöpyry pohkane a

³⁹Mame tōmehse ahtao nono waro pyra toh kynexine, wapu poko erohketomo. Iporiry tonese ahtao eya xine moro taka wapu arory se toehse toto, isawāme tuna ehpiry exiryke. ⁴⁰Naeroro etypohkatoh eary tysahkase eya xine emapotohme nakuaka. Mame āpuitoh myhty tymyhpokase eya xine. Moromeīpo wera konōto taunuhmase ropa eya xine apō pokona, ipotyry wino, tyryrykane a wapu arotohme isawā ehpiokoxi repe. ⁴¹Yrome isawā pona tyryhse ipotyry wino wapu. Tūpore tyryhse isawā pona. Pohkane konōto a tātohkase wapu.

⁴²—Āpuruhpyrytaōkō setapatone epara toto ehtohme, tykase soutatu tō repe. ⁴³Yrome Pauru pyno toexiryke onetapapopyra sajētu kynexine. Nakuae tātakuotyry warōkō taropose eya osemazuhme, ahmōta pona toto ytotohme. ⁴⁴Imehnō taropose roropa eya wewe po wapu epokahkasē po. Emero morara rokē tātakuohse ropa toto iratyhpyry po.

Mauta po toto ehtopöpyry

28 Morarama moroto yna ahtao morotōkō yna zuruase ahmōta esety poko,

—Mauta sero, nase toto yna a. ²Kure rokē toh nexiase yna maro. Yna aroase toto tytapyīkō taka. Apoto tukase eya xine yna osūtohme. Konopome exiryke kōxikene ynanexiase. ³Morarama apotopokō tupuimase Pauru a. Apoto htaka tyryryhtao eya okoi nesekase emary pokona ynaneneryme. ⁴Morara exiryke ynara tykase morotōkomo,

—Otatatō mosero otarāme. Morara exiryke okoi nesekano. Nerypyra kynako repe. Yrome okoi naryme orihnōko mana, nase toto Pauru poko.

⁵Mame pakapakahnase okoi. Toepukase apoto htaka. Yrome jetū pyra nexiase ipoko. ⁶Mame Pauru tonese eya xine. Emary zaory eraximāko toh kynexine. Axī aorikyry eraximāko toh repe. Yrome okyna ahtao kure ro Pauru eneryke tyya xine, ynara tykase toto,

—To! Otarāme ritō mosero, tykase toh ipoko.

⁷Moro ahmōta esē esety Pupuriu. Mokyro tapyī moe pyra kynexine. Tytapyī taka yna aroase kure yna ritohme. Moroto ynanynykyase oseruao. ⁸Mokyro zū kure pyra nexiase, oxirohnōko, pixihtāko, enara. Mokyro enese Pauru nomomyase inyhtoh taka. Mame Ritonōpo a noturuase. Zuhpokoxi tomary riase. Axī nekurākase ropa. ⁹Moromeīpo moro ahmōtapōkō kurākōkara emero noepyase Pauru a toto tukurākatohkōme ropa. Tukurākase ropa toto eya. ¹⁰Mame yna ytory ropahao yna mōkomohtoase toto, mokaro ahmōtapōkomo.

Mauta poe Roma pona toto ytotoöpöpyry

¹¹Morarama moroto wapu kynexine, Arexātyria poe aepyhpyry, ikonopory enatyry eraximāko, ytoytopyry konopo ae exiryke. Kamaramanōpo tō esety ae moro wapu esety, Kaxito

Poruxime. Morarame ikonopory tonahse ahtao, moro ae ynanytoase. ¹²Xirakuza pona toeporehkase yna. Moroto ynanynykyase oseruao. ¹³Morotoino ynanytoase ropa tuna konōto ehpikuroko Reziu pona. Moroto yna ahtao kure tyryrykane. Yrokokoro ynanytoase Pozuori pona. ¹⁴Moroto Jezu poetory tō kynexine. Toto maro ynanynykyase oma zū mykaponatoae, toahmase yna exiryke eya xine. Morotoino osema konōto ae ynanytoase ropa Roma pona. ¹⁵Yna ekary etahpyryme Jezu poetory tomo a, toeahse toto yna enese, moino Roma poe, Apiu oturutoh pona, oseruao osepekahtoh pona roropa. Mokaro eneryhtao Pauru a eano tyjamihtase. Tākye toehse ynororo. Kure tōturuse Ritonōpo poko toto maro.

Roma po Pauru ehtopōpyry

¹⁶Morarame Roma pona toeporehkase yna ahtao, āpuruhyrytaōkō ekaroase sajētū tutuisary a. Pauru rokē imepỹ tapyi taka toytose, soutatu maro.

¹⁷Mame oseruao tynyhse ahtao juteu tamuxiry tō tonehpose Pauru a oximōme imaro xine tōturutohkōme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Orutua komo, wekyry tomo, kuetatoko. Kuekyrykō onyenonohpyra exiase Jerusarē po. Kytamurukō omihpyry omipona ase. Yrome ynaroro rokē romano tomo a jekaroase toto jetapatohme repe. ¹⁸Morarame tōturupose jahtao romano tuisary a jutūtanohpory se ropa nexiase repe, kowenu jetapapopyra exiryke. ¹⁹Yrome ymyhpokapory se pyra juteu tō nexiase. Naeroro, “Seza ēpataka jytory se ase,” ase terekatu a. Wekyry tō hxirory se pyra exiase. ²⁰Morara exiryke kuenehpotou xiaro joturutohme amaro xine. Ritonōpo mā kypyno xine. Kyyrypyrykō korokary se kurā rokē ekarotohme kyaa

xine. Moro eraximāko Izyraeu tō poetory mana. Moro enetuputyryke ya tymyhse ase keti ke, tykase Pauru eya xine.

²¹Ynara tozuhse toto a,

—Pape oehpyra mana, Jerusarēpōkō nymerohyry opoko yna neneryme. Moinō oehsenākō mā, “Popyra,” kara roropa opoko. ²²Ōtururu etary se ynanase. Tuhke ahno imehnō patapōkō Jezu poetory poihtōko toto, nase toto Pauru a.

²³—Mokokoro osehtoko, tykase exiryke, tuhke toytose toto itapỹi taka. Mokaro a noturuase Pauru, Ritonōpo ahno esēme exiry poko, Jezu poko roropa, Moeze tō nymerohyry poko, imehnō urutōkō nymerohyry poko roropa. Mokaro zuruse nykohmamyase Pauru. ²⁴Aomiry etaryke tyaa xine, “Ajojhe pyra,” tykase toto emero pyra, tonetupuhse eya xine exiryke. Yrome imehnō onenetupuhpyra toh tokurehse. ²⁵Mame toto ytotohto ropa itapỹikō taka Pauru ynara tykase eya xine,

—Ajojhe pyra Izaja tōturuse kytamurukomo a Ritonōpo zuzenu poe. ²⁶Ynara tykase ynororo,

“Tarōkomo a ytotoke. Ynara kahtoko eya xine,

‘Ritonōpo omiry etāko matose repe, yrome zuaro pyra matose.

Enēko roropa amarokō repe, yrome onenetupuhpyra matose.

²⁷Enetuputyry se pyra oexirykōke onenetupuhpyra matose.

Etary se pyra oexirykōke roropa onetara matose.

Enery se pyra oexirykōke onenepyra matose.

Māpyra oorypyrykō rumekary se awah-tao xine,

otato apanarykō exiry, jomiry menetupuhpyry roropa.

Morarame meramatory ya, kukurākatory roropa,’ āko Ritonōpo mana opoko xine,”

tykase Izaja kytamurukomo a.

²⁸—Morara exiryke etatoko pahne, tōmihpyry aropōko Ritonōpo mā juteutōkara a, toto pynanopyry se toexiry poko toto tuarōtatohme roropa. ²⁹Morara kary etaryke tyya xine toytose ropa toto, oxime rokē tōturutohkōme.

³⁰Moroto Pauru asakoro tyeimāse tytapyī tao. Tākye ynororo kynexine

imehnō oepyryke tytapyī taka. ³¹Tōturuse ynororo toto a Ritonōpo ahno esēme exiry poko. Enaromyra tamorepase toto eya Jezu Kyrixtu poko, “Mokyro poko oturupyra exiko”, kara morotōkō exiryke.

Pauru Nymerohpyry sero Romapõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a, Ritonõpo nymenekahpyry a imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme Pauru kynexine. Tynymerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Romapõkõ neneryme.

Tynymerohpyryae kuräkõ sã kyrirykõ poko Jezu a ekarõko Pauru mana. Ritonõpo neneryme kuräkõme sã kyritorýko Jezu mana. Kuräkõme kuenetoryko Ritonõpo mana Jezu orihtopõpyryke kymyakäkõme. Toorihpõpyry ke kyyrypyrykõ topehmase eya. Seromaroro Jezu marõme kuexirykõke kuräkõme kuenetoryko Ritonõpo mana, Tuzenu kurã äpyineme sã kukurohtao xine exiryke roropa.

1 Ynymerohpyry moro onenerykõme Romapõkomo. Ywy ase Pauru. Kyrixtu Jezu poetoryme ase. Ritonõpo nymenekahpyryme ase roropa. Toahmase ywy Ritonõpo a omi kurã poko imehnõ amorepatohme Jezu Kyrixtu poko.

²Ynara tykase Ritonõpo pake urutõkomo a, “Omi kurã ekarõko ase oya xine imeipo,” tykase Ritonõpo pake urutõkomo a. Moro poko tymerose eya xine Ritonõpo omiryne, ³Ritonõpo mükuru poko, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu poko. Ahnome tonuruse ynororo kynexine, Tawiparyme. ⁴Ritonõpome roropa kynexine tyrypyhpyke pyra ipunaka. Tumükurume Jezu Kyrixtu exiry poko kutuarõtanohtopone tyjamitunuru ke. Tumükuru ësemãkapone ropa Ritonõpo aorihxipo. ⁵Tumükuru a typynanohse jexiryke jerohtoh kurã tokarose Ritonõpo a. Tymenekase ywy eya imehnõ amorepatohme typoko.

Kyrixtu akorehmaneme tymenekase ywy, imehnõ patapõkõ eahmatohme ya, Jezu enetupuhtohme toto a, Jezu omipona roropa toto ehtohme. ⁶Amarokõ roropa Romapõkomo, toahmase matose Ritonõpo a roropa Jezu Kyrixtu poetoryme oehtohkõme.

⁷Naeroro sero merõko ase onenerykõme Romapõkomo. Ritonõpo opyno xine ipunaka mana. Morara exiryke toahmase matose ipetoryme oehtohkõme. Ynara äko ase Ritonõpo a opoko xine, “Romapõkõ kure tyriko Papa. Torëtyke pyra tyriko toto,” äko ase. Morara äko roropa ase Kuesëkomo a, Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase Ritonõpo,” katopõpyry

⁸Jezu Kyrixtu toorihse exiryke kyyrypyrykõ epehpyryme, Ritonõpo ëpataka oturũko ase opoko xine. Täkye ase opoko xine, “Jezu tonetupuhse Romapõkomo a,” kary etaryke ya. Morara kary etaryke imehnomo a roropa, tuhkãkomo a täkye ase. “Kure mase Papa. Täkye ase Romapõkõ poko,” äko ase opoko xine. ⁹Aomipona se ase yronomyryme. Naeroro aomiry kurã ekarõko ase imehnomo a Imükuru poko. Wenikehpyra ase opoko xine. Wenikehpyra opoko xine jexiry waro Ritonõpo mana. ¹⁰Imaro jotururuhtao, ynara äko ase, “Papa kapuaono, Romapõkõ enese jytory se ase repe, ajohpãme samo, jaropory se awahtao,” äko ase Ritonõpo a. ¹¹Yronomyryme jytory se ase oenese xine. Oururukõ se ase Ritonõpo nekarory kurã poko kyya xine Tuzenu maro, orëpyrahxo oehtohkõme. ¹²Satakorehmatone orëpyra kuehtohkõme. Jakorehmãko matose Jezu enetuputyryke oya xine. Äkorehmatoryko roropa ase Jezu enetuputyryke ya.

¹³Wekyry tomo, otuarõtanohtoporykõ se ase. Tuhke rokë jytory se exiase

oenese xine repe. Yrome tuhke takorekehkase roropa ywy jytohtome myaro. Imehnō eahmary se exiase Kuesēkō enetupuhtohme eya xine, moero amaro xine, imehnō juteutōkara amorepatopōpyry saaro ya Jezu poetoryme toto ehtohme imep̄y pata tō poro. Moro saaro imehnō amorepary se ase amaro xine. ¹⁴Ynara tykase Jezu ya, “Ypoko emero patapōkō zuruta,” tykase. Morara exiryke emero zurūko ase. Ituakyry tō zurūko ase, imehnō roropa zurūko ase. Ātamorepatyā zurūko ase, atamorepahñō roropa zurūko ase. Emero toto zurūko ase. “Zuruta toto,” tykase Jezu exiryke ya. ¹⁵Morara exiryke jytory se ase oya xine Roma pona omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko āmorepase xine.

Ritonōpo jamitunuru tonetupuhanō kurohtao

¹⁶Kyrixtu omiry poko ihximyra ase. Kyrixtu omiry enetupuhanō kurākary waro Ritonōpo mana emero porehme. Juteu tō mā tukurākase osemazuhme tonetupuhse toexiryke eya xine. Seromaroro emero eahmāko Ritonōpo mana ikurākatohme tyya, tonetuputyryke eya xine. ¹⁷Kyrixtu omiry kutuarōtanohtor̄yko mana iirypyrymākō kurākary poko Ritonōpo a, osepune toto ehtohme Ritonōpo kure exiry maro. Jezu enetuputyryhtao kyya xine kukurākator̄yko mana. Ynara tymerose Ritonōpo omiry, “iirypyrymākō kurākaryhtao Ritonōpo a, orihp̄yme exīko mā toto, tonetupuhse exiryke eya xine.”

Popyra seropōkō exiry poko

¹⁸Yrome kyyrypyrykō zehno toexiry poko kutuarōtanohtor̄yko Ritonōpo mana. Iirypyrymākō wānohnōko Ritonōpo mana iirypyryme toto exiryke. (Iirypyrykomo a Ritonōpo omiry

tapuruse exiryke sã roropa onetara imehnō ehtohme.) Morara exiryke toto wānohnōko Ritonōpo mana. ¹⁹Toehtoh poko ahno tamorepase Ritonōpo a. Morara exiryke Ritonōpo waro se toexirykō se tahtao xine tuaro exiry toto. Yrome tuaro se pyra toto ipunaka. Morara exiryke toto wānohnōko Ritonōpo mana. ²⁰Sero nono ritopōpyry poero Ritonōpo jamitunuru enahpyra ehtoh waro toh mana. Ritonōpome nymyry aexiry enetupuhnōko toto. Morara Ritonōpo exiry onenepyra toh mā repe yrome tuaro toto. Ritonōpo poko tuaro mā toto inyrytā eneryke tyya xine. Morara exiryke, “Ritonōpo poko zuaro pyra exiase,” kasaromepyra mā toto tuaro toehse toexirykōke. ²¹Ritonōpo waro toh kynexine repe. Yrome kure Kyrihpōkō onyripyra toto. “Kure mase Ritonōpo,” kara roropa toh kynexine. Naeroro aosenetupuhtohkō toiparo rokē toehse roropa. Tuaro pyra toehse ropa toto ipunaka. ²²“Zuaro ase,” āko toh mā repe. Yrome tuaropyra toto ipunaka. ²³Orihp̄yme Ritonōpo mana. Yrome tosēkōme Ritonōpo onyripyra toto. Okyno tō kuhtopōpyry rokē eahmāko mā toto tosēkōme Ritonōpo myakāme. Orihketō kuhtopōpyry eahmāko rokē mā toto. Ahno sã tyrytā te, torō tō sã tyrytamo, zakare tōkehko sã tyrytā roropa. Mokarohne kuhtopōpyry rokē eahmāko mā toto, tosēkōme.

²⁴Morara exiryke tuaro pyra toto exiryke turumekase toto Ritonōpo a, toto atapotohme rokene, tyrypyrykō poko rokē toto ehtohme rahkene, type-netatohkō poko roropa, enara. Ihximyra toto tyrypyrykō xihpyry poko. Oxirumekara. Tyrypyrykō poko ehse rokē oximōnōko toto. ²⁵Zae mā Ritonōpo omiry typoko. Yrome ise pyra mā toto. Ajohpe ehtoh ke imyakāmary se rokē mā toto. Ritonōpo Kuesēkō oneah-

mara mā toto. Ritonōpo omipona pyra mā toto. Inyityā rokē eahmāko mā toto. Ritonōpo eahmary kyia xine kure mana, mosa rokene.

²⁶Yrome tyrypyrykō poko rokē mā toto. Morara exiryke turumekase toto Ritonōpo a, tyrypyrykō poko rokē toto ehtohme. Nohpo tō roropa musurehpe exiko mā toto, ipenetatohkō tytyorō-mase exiryke. Oxipoko rokē exiko mā toto. ²⁷Morararo orutua komo, tyryx-iākō maro se pyra mā toto. Tyoro sã imehnō poko penetāko toto, orutua kō oxipoko xihpyryme exiko roropa toto, nohpo tō poko toehtohkō sã oximaro toto imepỹ orutua maro. Naeroro mokaro wãnohnōko Ritonōpo mana, iiryryrykō epehpyryme.

²⁸Ritonōpo poko tuaro toeh-topōpyrykō rumekary se toh kynexine. Morara exiryke turumekase ropa toto Ritonōpo a, kurã poko osenetupuhpyra toto ehtohme, tyrypyrykō poko rokē toto ehtohme. ²⁹Pehme toh mana tyrypyrykō ke. Popyra mā toto te, emero otyro se tykyryrykōme rokene, popyra imehnō riko toto, imehnō zumoxike toto. Imehnō etapāko toto. Imehnō wōko roropa toto. Atatapoiko toto. Imehnō enekunohnōko toto. Oxiehno roropa toto. Iiryryryme toehtohkō poko rokē osekātōpōko toto imehno a. ³⁰Imehnō kerekeremāko toto. Ritonōpo zehno toto. Imehnō roropa riko toto popyra. Epyrypāko toto typoko xine. Orēpyra toexirykō poko osekātōpōko toto. Osenetupuhkehpyra toto tyrypyrykō poko. Tummykō omipona pyra toto. ³¹Zae ehtoh waro pyra mā toto. Opehmato pyra mā roropa toto. Imehnō pyno pyra toto. Imehnō poko enupunara mā toto. ³²Ritonōpo omihpyry waro toh repe. Ynara āko Ritonōpo omiry, “Iiryryrymākō apotoimo htaka ytōko toh mana, tyrypyry poko exiketomo,”

āko. Moro waro toh mā repe. Yrome tyrypyrykō poko ro toto. Onurumekara toto. Popyra kuhse toto. Imehno a tyrypyrykō poko exiketomo a, “Kure mase,” āko roropa mā toto.

Iiryryrymākō wãnohnōko Ritonōpo mana

2Jepe tomo, imehnō popyra exiry enetupuhnōko matohu? Imepỹ ekaroryhtao popyra oya xine, popyra roropa matose, isaaro oexirykōke. Imepỹ ryryry enetuputyryhtao oya xine, mokyro sã tyrypyryhyke awahtao xine, popyra oehtohkō waro roropa matose. ²Zae Ritonōpo exiry waro sytatose, iiryryrymākō apiakaryhtao eya. Tyryryry poko exiketō apiakāko Ritonōpo mana. ³Yrome amarokō ke? Imehnō iiryryrymākō sã matose. “Mokaro popyra,” āko matose repe. Yrome mokaro sã matose, popyra. Naeroro awãnohtorỹko roropa Ritonōpo mana. ⁴Tuhke kuãnohpopyra xine mana kyyrypyrykō poko. Axĩ pyra iiryryrymākō wãnohpōko roropa mana, oorypyrykō rumekary se exiryke oya xine. Opyno xine Ritonōpo mana. Zuario matose repe. Yrome ynara āko matose, “Kuãnohpyra xine Ritonōpo mana. Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone,” āko matose. ⁵Yrome onetarahko sã matose, aomipona se pyra oexirykōke. Naeroro awãnohpotorỹkohxo Ritonōpo mana, kurākō apiakatoh po. Morara ahtao kyyrypyrykō zehno Ritonōpo ehtoh enēko sytatose. Zae kuapiakarykō enēko roropa sytatose. ⁶Kuepehmatorỹko Ritonōpo mana, emero porehme, kyyrypyrykō epehpyryme. Kurākō epehmāko kurã ke. Iiryryrymākō epehmāko popỹ ke. ⁷Toitoino matose kure imehnō riry poko penekehpyra. Morara awahtao xine kure oexirykō se matose. “Kure mase. Tuisamehxo roropa mase,” kary etary se

matose Ritonōpo a. Orihpýme oexirykō se roropa matose jūme. Amarokō rīko orihpýme Ritonōpo mana. ⁸Māpyra imehnō mā typenetatohkō se rokē toto. Zae ehtoh rumekāko toto, azahkuru rokē toehtohkōme. Mokaro zehno Ritonōpo exīko mana. Toto wānohnōko roropa mana. ⁹Mame iirypyrymākō etuarimāko, tuānohse toexirykōke. Jetū exīko mā toto, juteu tō osemazuhme. Mame juteutōkara roropa. ¹⁰Yrome kure imehnō rihpōkomo a, “Kure mase,” āko eya xine mana. Kure toto rīko Ritonōpo mana. Torētyke pyra toto rīko roropa mana, juteu tō osemazuhme. Mame juteutōkara roropa. ¹¹Zae rokē Ritonōpo kuepehmatorýko mana juteu tomo, juteutōkara, enara.

¹²Juteutōkara typapeke pyra, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, moro pyra mā toto. Naeroro Ritonōpo omipona pyra mā toto. Orihnōko rokē toto, jūme, tyrypyrykō epehpyryme. Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra ro tahtao xine orihnohō mā toto. Mame juteu tō mā Ritonōpo nymeropohpyry nae. Yrome aomipona pyra roropa toh mana. Naeroro iirypyrykō epehmapōko Ritonōpo mana tynyeropohpyryae ro eya xine. ¹³Ynara exiryke, Ritonōpo nymeropohpyry etaryhtao rokē, etananō iirypyryme ro mā toto, aomipona pyra toto ahtao. Yrome aomipona toehse toto ahtao, kure toto rīko Ritonōpo mana. ¹⁴Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, moro waro pyra mā juteutōkara. Yrome tōsenetupuhtopōpyrykō poe rokē Ritonōpo omipona toehse mā toto. Tamoreme xine tyrypyrykō poko osetupuhnōko mā toto, Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra ro toto ahtao. ¹⁵Mame toto nyrytā eneryke kyya xine zuaro sytatose, Ritonōpo nymeropohpyry tymerose sã mā ikurohtao xine. Moro waro sytatose,

kure toto ehtoh eneryke kyya xine. Morararo zae ehtoh waro toexirykōke tyrypyrykō poko toehse toto ahtao ehxirōko mā toto. Kure toto ahtao ehxiropyra mā toto Ritonōpo nymeropohpyry tymerose exiryke sã toto kurohtao. ¹⁶Morohne poko imehnō amorepāko ase omi kurã poko toto amoreparyhtao ya. Imeipo Jezu Kyrixtu kuapiakatorýko mana Ritonōpo omi poe. Kuosenetupuhtopōpyrykō enēko roropa mana tokare pyra kuosenetupuhtohkō ahtao ro.

Juteu tō mā Moeze omihpyry omipona kuhnōko repe

¹⁷Amarokō ke, juteu tomo? Moeze nymerohpyry enetuputyryke oya xine, “Ritonōpo nymenekahpyryme ase, typoetoryme,” āko matose. Epyrypāko matose Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a waro oexirykōke. Kure matose oekarōko repe. ¹⁸Tōmipona kuexirykō se Ritonōpo mana. Moro waro matose repe. Inyeropohpyry poko tamorepase oexirykōke zae ehtoh waro matose repe. ¹⁹⁻²⁰“Zuaro pyra exiketō amorepaneme ase,” āko matose repe. “Atamorepahnō amorepaneme ase te, putupyra exiketō amorepaneme te, zuaro pyra exiketō amorepaneme te, zae ehtoh waro ase emero,” āko matose, Ritonōpo nymeropohpyry nae oexirykōke repe. ²¹Yrome imehnō amoreparyhtao ro oya xine, oorypyrykō poko ro matose. Imehnomo a ynara āko matose, “Imehnō mōkomory osematonanohtou,” āko matose repe. Yrome ematonanohnōko roropa matose. ²²“Imehnō nohpo poko pyra ehtoko,” āko matose. “Imehnō orutua poko pyra ehtoko,” āko roropa matose nohpo tomo a. Yrome nohpo tō poko matou? Mame Ritonōpo myakāme ahno nyrytā se pyra matose repe. Yrome itapyi tae inyrytā arōko matose, imaro oturutoh

tae. ²³Ritonōpo nymeropohpyry waro oexirykō poko epyrypāko matose repe, yrome Ritonōpo hxirōko sã matose aomipona pyra awahtao xine. ²⁴Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Iiryppyryme oexirykōke juteu tomo, Ritonōpo kerekeremāko juteutōkara mana,” me tymerose.

²⁵Ritonōpo nymeropohpyry omipona awahtao xine, juteume oehtohkō kure mana. Yrome Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra awahtao xine, oty kure juteume oehtohkō nae? Arypyra, popyra rokē mana. ²⁶Imehnō juteutōkara repe. Yrome Ritonōpo nymeropohpyry omipona toehse ahtao, typoetoryme mokaro riko Ritonōpo mana. Juteume exiketō sã exiko mā toto. ²⁷Naeroro, juteu tōme matose repe, yrome ohxirotorŷko mā juteutōkara, Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykōke. Ritonōpo omiry nae matose, tymerose exiryke. Juteume roropa matose. Yrome aomipona pyra matose. Māpyra mokaro juteutōkara Ritonōpo omipona exiko mā toto, juteume pyra tahtao xine. ²⁸Onokākō juteume nymyry nae? Onokākō Ritonōpo poetoryme nymyry nae? Ritonōpo poetoryme nymyry pyra mā mokaro juteu pū ke rokē exiketomo, jaipotapihpyry isahkatyamo. ²⁹Yrome juteu tō nymyry mokaro, Ritonōpo poetoryme nymyry exiketomo tukurohtao xine. Tytyorōmase mokaro kurohtao Ritonōpo zuzenu a mana, Moeze nymerohpyry omipona toexirykōke pyra. Mokaro Ritonōpo zamaro mā toto. “Kure mase,” āko Ritonōpo eya xine mana, morara kara ahno ahtao ro.

3 “Morara ahtao oty me kure juteume exiry? Oty me kure roropa aipotapihpyry sahkary?” āko matose otarāme. ²Kure ro nase juteume exiry. Ynara exiryke, tōmihpyry tokarose Ritonōpo a

juteu tomo a. ³Toitoinē juteu tō onenē-tupuhpyra toehse repe. Yrome mokaro sã pyra Ritonōpo mana. Zae exikehpyra mana ipunaka. ⁴Ritonōpo zae exikehpyra mana. Imehnō ajohpe ahtao ro emero porehme zae ro mana. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne sero poko, “Zae oexiry poko utuarōtanohpōko mase ōtururuhtao.

Kure rokē oehtoh poko zuaro kamexipōko mase imehnomo a ohxiroyhtao,” me tymerose pake.

⁵Otarāme kyyryppyrykō poko kuahtao xine ro Ritonōpo kure ehtoh enetupuhnōko imehnō mana. Otara āko sytatu morara ahtao? Morara ahtao, “Ritonōpo zae pyra mana kuānopyrykōhtao,” āko imepŷ mā otarāme repe. Morara katopōpyry totase ya imehnomo a repe. ⁶Azahkuru morara kary ipunaka. Ritonōpo zae pyra ahtao, seropōkō apiakasaromepyra exiry.

⁷“Yrome yryppyry poko jahtao imehnō tuarōtanohpōko ase emero motye kuhse Ritonōpo zae ehtoh poko. Morara ahtao oty katohme juānohnōko nae yryppyry poko? ⁸Naeroro kyyryppyrykō poko sehtone Ritonōpo rokē kure exiry enetohme imehnomo a,” āko otarāme repe. “Ŷ, morara āko Pauru,” āko imehnō mā repe, ykerekere mananomo, yhxirotohme repe. Mokaro wānohnōko Ritonōpo mana, zae rokene, toto rypyry epehpyryme.

Kurākō nymyry pyra sero nono po

⁹Morarame otarāme ynara āko matose, “Juteume kuexirykōke kurehxo sytatose, juteutōkara kure hkopyra toh mana,” āko otarāme matose repe. Arypyra, pake kuuruatose moro poko. Juteu tō sã juteutōkara mana. Tyyrypyhpyke sytatose oxisamo. Kyyryppyrykō rumekary waro pyra

sytatose. ¹⁰Ynara āko Ritonōpo omiry moro poko,

“Sero nono po kurākō pyra mā ipunaka. Emero porehme tyrypyhpyke toehse.

¹¹Zae ehtoh waro exiketō pyra roropa mā ipunaka.

Ritonōpo omipona se exiketō pyra mā ipunaka roropa.

¹²Toeramase ropa toto Ritonōpo winoino.

Ritonōpo waro ehxīpo tyrypyrykō poko toehse ropa toto, emero porehme.

Kure toehtohkō poko pyra toto, emero porehme.

¹³Aomirykō onekunohto mana.

Ajohpe xihpyry aomirykō mana, opi orihmatō samo.

Okoī epity sā aomirykō mana.

¹⁴Imehnō kerekeremāko mā toto tōmirykō xihpyry ke.

¹⁵Axī imehnō osanumāko toto.

Axī imehnō etapāko roropa toto.

¹⁶Imeimehnō ryhmāko toto.

Toto tuarimapōko roropa toto.

¹⁷Kure toexirykō waro pyra toto imehnō maro.

¹⁸‘Ritonōpo, tuisa imehxo mase, yna es-emy,’ kara mā toto,”

me tymerose pake Ritonōpo omiryne.

¹⁹Ritonōpo nymeropohpyry omipona se exikety ahtao, mame toiro tyrypyry poko toehse ropa ahtao, Ritonōpo omipona pyra toehse. Popyra mā ipunaka Ritonōpo a, imehnō iiryryymākō samo. Ritonōpo ezukuru waro pyra toehse ynororo, tyrypyhpyke toehse toexiryke.

²⁰Ekurākasaromepyra sytatose Ritonōpo nymeropohpyry omipona kuehtohkōme. Ritonōpo nymeropohpyry kutuarōtanohtorŷko rokē mana kyyrypyrykō poko.

Iiryryymākō kurākary poko Ritonōpo a

²¹Yrome seromaroro Ritonōpo a tōsenetupuhpopyry tonepose kyaa xine iiryryymākō kurākary poko tyaa. Tynyeropohpyry omipona kuexirykōke kukurākatorŷko Ritonōpo nae? Arypyra ipunaka. Ynara kutuarōtanohtorŷko Moeze nymerohpyry mana, imehnō urutōkō nymerotyā roropa, ²²iiryryymākō kurākāko Ritonōpo mana Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Emero Kyrixtu enetupuhnanō kurākāko Ritonōpo mana, oxisā tyrypyhpyke kuexirykōke emero porehme. ²³Kymarokō emero tyrypyhpyke. Osepune pyra sytatose, Ritonōpo kure exiry maro. ²⁴Yrome Ritonōpo kypyno xine ipunaka. Morara exiryke enetuputyryhtao kyaa xine kukurākatorŷko ropa mana, Jezu Kyrixtu orihtopōpyry ke. Aorikyry ke topekahse sytatose kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme. ²⁵Ritonōpo Tumūkuru ekarone aorihthohme, iiryryymākō kurākatohme tyaa, enetuputyryhtao eya xine. Tumūkuru tokarose kure toehtoh poko imehnō tuarōtanohtohme iiryryymākō kurākaryhtao eya. Osemazuhme aporo kuānohpopyra xine aporo Ritonōpo kynexine kyyrypyrykō poko. ²⁶Yrome seromaroro kyyrypyrykō epehmapōko Ritonōpo mana. Emŷpōko mana, zae aehtoh waro imehnō ehtohme, iiryryymākō kurākaryhtao eya. Morarame Tumūkuru ekaroryke zae toehtoh poko kutuarōtanohtorŷko Ritonōpo mana. Iiryryymākō kurākary poko roropa kutuarōtanohtorŷko mana, Jezu enetuputyryke eya xine.

²⁷Morara ahtao oty poko epyrypāko sytatou? “Ypoe rokē kure jenēko Ritonōpo mana,” āko sytatou? Arypyra. “Ritonōpo nymeropohpyry omipona

jehtopöpyryke kure jenêko Ritonôpo mana,” äko roropa sytatou? Arypyra roropa. Aomipona pyra sytatose ipunaka. Enetuputyryke rokê kyya xine tukuräkase sytatose. ²⁸Seromaroro zuaro sytatose. Kukuräkatorÿko Ritonôpo mana Kyrixtu enetuputyryke rokê kyya xine, inymeropohpyry omipona kuexirykôke pyra. ²⁹Juteu tō rokê esême Ritonôpo nae? Arypyra, juteu tō esême mana, juteutökara esême. Emero esême mana, enara. ³⁰Toiro Ritonôpo mana. Juteu tō kuräkäko mana Jezu enetuputyryke eya xine. Morararo juteutökara kuräkäko Ritonôpo mana tonetuputyryke eya xine roropa. ³¹Morara ahtao Kyrixtu enetuputyryke kyya xine Ritonôpo nymeropohpyry rumekäko sytatou? Arypyra, onurumekara sytatose. Jezu enetuputyryhtao kyya xine, inymeropohpyry omipona kuhse sytatose exïko.

Ritonôpo enetupuhtopöpyry Aparão a

4 Mame otaräme imepÿ juteu ynara äko, “Morara ahtao otara äko sytatou kytamurukō Aparão poko? Oty pokoino Aparão tukuräkase Ritonôpo a?” äko, ekaropōko otaräme. ²Etatoko pahne, tamoreme kure Aparão toehse ahtao, Ritonôpo nymeropohpyry omipona toexiryke, otaräme kure toexiry poko epyrypany repe. Yrome Ritonôpo netaryme kure toexiry poko epyrypasaromepyra kynexine. ³Ynara tymerose Ritonôpo omiryne, “Ritonôpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro enetuputyryke eya iirypyry korokane Ritonôpo. Mame kure tonese Ritonôpo a,” äko Ritonôpo omiry. ⁴Erohketō erohnōko mana. Mame ehepyry apoïko mǎ toto, toerohtamitukōme. Moro ehepyry perezetime rokê pyra mana, aerohtamitukōme tokarose. ⁵Yrome

iirypyrymākō kuräkary ropa Ritonôpo a moro sǎ pyra mana. Tonetupuhnanomo a, “Kure mase, tukuräkase ropa ya,” äko Ritonôpo mana. Yrome morara kara mana tamoreme kure toehtoh kuhnanomo a. ⁶Sero poko tymerose Tawi a pake, tǎkye exiketō poko iirypyrykō kuräkary ke Ritonôpo a, tamoreme kure toehtoh onukuhpyra toto ahtao. ⁷Ynara tymerose Tawi a, “Tǎkye kuhse mokaro mana tyrypyrykō tykorokase exiryke Ritonôpo a. Iirypyrykō onenepyra toehse roropa Ritonôpo mana.

⁸Morararo tǎkye kuhse iirypyrymanôpo mana, tyrypyry tykorokase exiryke Kuesëkomo a,” tykase. Moro tymerose pake Tawi a.

⁹“Tǎkye kuhse mokaro,” tykase Tawi juteu tō poko rokê pyra. Juteutökara roropa morararo mana. Ynara äko ase Ritonôpo omi poe, “Ritonôpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro Ritonôpo enetuputyryke eya, tukuräkase Ritonôpo a,” äko. ¹⁰Otara ahtao Aparão tukuräkase nae? Aïpotapihpyry sahkaxïpo tukuräkase nae Ritonôpo a? Arypyra, onysahkara ro ahtao tukuräkase Ritonôpo a. ¹¹Imeïpo tyaïpotapihpyry tysahkapose Aparão a, imehnō tuarōtatohme ikurākatopöpyry poko Ritonôpo a. Ritonôpo enetuputyryke eya, tukuräkase ynororo onysahkara ro ahtao. Naeroro emero Ritonôpo enetupuhnanō tamurume Aparão mana. Juteutökara roropa tukuräkase mǎ toto Ritonôpo a tyaïkō potapihpyry onysahkara ahtao ro, Aparão kurākatopöpyry saaro. ¹²Morararo juteu tomo, Aparão paryme mǎ toto, jaïkō potapihpyry tysahkase exiryke rokê pyra. Aparão paryme mǎ toto Ritonôpo enetuputyryke tyya xine, enetupuhtopöpyry saaro Aparão a.

Tyaikō potapihpyry onysahkara ahtao ro tukurākase toto Ritonōpo a Aparāo kurākatopōpyry saaro.

Ritonōpo nekarory apoiko sytatose enetuputyryhtao kyaa xine

¹³Ynara tykase Ritonōpo Aparāo a, “Seropōkō esēme oriko ase apakō maro, enara,” tykase Ritonōpo Aparāo a. Morara tykase Ritonōpo tynmeropohpyry omipona exipitopyra Aparāo ahtao. Tosēme Ritonōpo tonetupuhse Aparāo a exiryke tukurākase exiryke roropa eya, morara tykase Ritonōpo eya. ¹⁴Kurākō ekarōko Ritonōpo mana tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokē pyra. Tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokē kurākō ekaroryhtao toiparo rokē Jezu senetupuhutory. Toiparo rokē roropa, “Kurākō ekarōko ase oya xine,” tykase Ritonōpo exiry kyaa xine. ¹⁵Tynmeropohpyry omipona pyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana. “Jomipona pyra matose,” kara Ritonōpo mana tynmeropohpyry onetapynōpo tomo a, aomiry waro pyra toto exiryke.

¹⁶Naeroro omomyke pyra Ritonōpo mana, “Kurākō ekarōko ase oya jenetuputyryke oya,” tykase ynororo Aparāo a. Toipe Ritonōpo mana, tōmihpyryae ro mana. Naeroro kurākō ekarōko kyaa xine mana emero tonetupuhnanomo a, Aparāo a ekarotopōpyry saaro. “Ynmeropohpyry omipona exiketomo a rokē kurākō ekarōko ase,” kara Ritonōpo kynexine. Yrome ynara tykase ynororo, “Jenetupuhnanomo a kurākō ekarōko ase emero,” tykase ynororo. Naeroro Ritonōpo a kytamurukōme Aparāo mana, Ritonōpo enetuputyryke kyaa xine, enetupuhtopōpyry saaro Aparāo a. ¹⁷Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Jomi poe tuhke patapōkō ynara āko, ‘Kytamurukōme Aparāo mana isaaro Ritonōpo enetuputyryke

kyaa xine,’ āko,” tykase Ritonōpo Aparāo a. Ritonōpo tonetupuhse Aparāo a, aorihtyā ēsemākaponeme ropā kynenetupuhne. Tōmiry ke emero tyriry waro exiketyme roropa, kynenetupuhne. ¹⁸“Apakō tuhke emānōko mana, ekuhpyme exiko mā toto,” tykase Ritonōpo Aparāo a. “Ypoe tuhke patapōkō tamurume exiko mase,” tykase. Mame zae Ritonōpo omiry ehtoh tonetupuhse Aparāo a. “Tōmihpyryae ro kure jyrīko Ritonōpo mana,” tykase Aparāo tyaa rokene. Yronymyryme tonetupuhse eya. Emūkuasaromepyra tahtao, tāhpome toexiryke, toraximase ynororo. “Umūkuru ekarōko ya Ritonōpo mana,” tykase. ¹⁹Tāhpome toehse Aparāo, 100me exisasaka jeimamyry taropose eya. “Emūkuasaromepyra ase orihisasaka jexiryke,” tykase Aparāo tyaa rokene. “Ypyty Sara roropa kunumixime mana, emūkuasaromepyra ynororo roropa,” tykase tyaa rokene. Yrome Ritonōpo omiry zae ehtoh onenetupuhkehpyra kynexine, emūkuara tahtao ro. ²⁰Ritonōpo onenetupuhkehpyra kynexine. “Nary rokene,” kara roropa kynexine. “Seropōkō esēme oriko ase, apakō roropa,” katopōpyry poko Ritonōpo a wenikehpyra kynexine. Ritonōpo enetuputyryke, tyjamihtase Aparāo. Mame, “Kure mase,” tykase ynororo Ritonōpo a. ²¹Ritonōpo jamitunuru poko tonetupuhse Aparāo a exiryke, Ritonōpo nekarory apoiry waro kynexine. ²²Morara exiryke roropa Ritonōpo enetuputyryke eya, Aparāo kurākane Ritonōpo. Kurāme tyrise ynororo. ²³Moro tymerose Ritonōpo omiryne, “Kunukurākane Ritonōpo. Kurāme tyrise ynororo,” tykase. Moro tymerose Aparāo poko rokē pyra. ²⁴Kypoko xine moro tymerose roropa, tukurākase kuexirykōke Ritonōpo a. Kurākōme

tyrise sytatose roropa, Kuesëkö Jezu ësemãkapohpõ enetuputyryke kyya xine. ²⁵Tumükuru tokarose Ritonõpo a aorihthome kyyrypyrykö pokoino. Mame tõsemãkapose ropa ynororo kukurãkatohkõme.

Zae kuexirykö ropa Ritonõpo a

5 Mame tukurãkase kuexiryköke Ritonõpo a, Kuesëkö Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine, Ritonõpo epeme sytatose toehse. ²Ipokoino toenupunase kypoko xine Ritonõpo, tonetupuhse kyya xine exiryke. Ritonõpo maro tuisame kuehtohkõ eraximãko sytatose. Naeroro atãkyemãko sytatose. ³Kuetuarimarykohtao roropa atãkyemãko sytatose. Ynara exiryke, kuetuarimaryköke kuoseanahtorykö waro exiko sytatose. ⁴Mame kuoseanahtorykohtao, “Kure mase,” äko Ritonõpo mã kyya xine. “Kure mase,” kary Ritonõpo a eraximaryke kyya xine, penekhepyra sytatose Ritonõpo maro kuehtohkõ eraximary poko kyya xine. ⁵Ritonõpo maro kuehtohkõ eraximaryhtao kyya xine atasamara sytatose, toiparo rokë pyra eraximaryke kyya xine. Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Kypyno xine roropa mana. Naeroro Tuzenu kurã ekaroase kyya xine, kukurohtaka xine aomõtohme, imehnõ pyno roropa kuehtohkõme.

⁶Kuatakorehmarykö waro pyra ro kuahtao xine, Kyrixtu kynorihne, aorihthopo toehse ahtao. Tummy omi poe kynorihne iirypyryme kuahtao xine ro. ⁷Tupime sã kuorikyrykö kyya xine mana imepÿ kurã orihpyra ehtohme. Otarãme toitoine toorikyry zuno pyra exikety osekarõko mana orihthome tope kurã orihpyra ehtohme. ⁸Yrome moro motye kuhse kypyno xine Ritonõpo ehtoh mana. Iirypyryme ro kuahtao xine Kyrixtu kynorihne kymyakãkõme, orihpyra kuehtohkõme.

⁹Toorikyry ke kure kyriatose Ritonõpo neneryme. Naeroro kypyno xineho toexiryke jüme kypoko xine enupunãko mana, kyzehno xine pyra Ritonõpo ehtohme. ¹⁰Pake Ritonõpo zehno ehse kymarokõ repe. Yrome tope tome kyriatose Tumükuru orikyry ke. Seromaroro Kyrixtu tõsemãse ropa exiryke kyjamihtanohtorykö mana, tõmipona kuehtohkõme, jüme orihpÿme toexiryke. ¹¹“Jepe tõ matose,” tykase Ritonõpo kyya xine. Kuesëkö Jezu Kyrixtu Ritonõpo epeme kyriatose, kypyno xine toexiryke, toorihse toexiryke roropa kymyakãkõme. Naeroro atãkyemãko sytatose Ritonõpo epeme toehse kuexiryköke.

Atão poko Kyrixtu poko roropa

¹²Pake, toirõ Atão iirypyryme toehse. Mame mokyro poe tonuruse seropökõ emero porehme. Ipoenõ emero iirypyryme toehse Ritonõpo a tyrypyhyke Atão exiryke. “Orihnõko mã iirypyrymãkomo,” tykase Ritonõpo. Naeroro ahno emero orihketõme toehse roropa, tyrypyhyke toexiryköke, emero porehme. ¹³Seropökõ iirypyryme toh kynexine tynmeropohpyry onymeropopyra ro Ritonõpo ahtao Moeze a. Yrome, “Iirypyryme matose,” kara Ritonõpo kynexine aporo eya xine, tynmeropory onymeropopyra ahtao ro Moeze a. ¹⁴Mame Atão ehtopõpyry poe Moeze ehtopõpyry pona orihnõko emero seropökõkomo. Atão rypyry sã pyra imehnõ rypyry kynexine otarãme, Atão ehtopõpyry sã pyra toexiryköke, Ritonõpo omipona pyra Atão exiryke. Yrome isaaro toorihse roropa toto.

Mame Atão ehtopõpyry kynexine imepÿ poko enetupuhtohme, kapu ae aepyry enetupuhtohme, oehpyra ro ynororo ahtao. ¹⁵Tuhkãkõ toorihse Atão rypyry pokoino. Mãpyra Ritonõpo nyrihpyry kure kuhse mana. Kypyno

xine kuhse mana. Jamihme roropa mana. Iiryryymäkō kurākāko tuhke, Jezu Kyrixtu pokoino, toorihse exiryke kyyrypyrykō ehepyryme. ¹⁶Atāo toiro kynexine repe. Yrome ipoenō, ipakō roropa emero iiryryryme toehse Ritonōpo a Atāo rypyry pokoino. “Iiryryryme matose ya,” tykase Ritonōpo eya xine. Māpyra Jezu Kyrixtu a tukurākase ropa mā toto. Seromaroro, “Zae mase ya,” āko Ritonōpo mana Atāo pakomo a Jezu enetuputyryhtao eya xine. Atāo rypyry toiro repe. Yrome moro pokoino popyra toehse tuhkākomo. Māpyra Ritonōpo nekarohpyry ke rokē tuhkākō tyrypyry poko exiketō kurākōme exiko ropa mana. Orihpyme exiko roropa mana. ¹⁷Ajohpe pyra mana. Toiro rypyry pokoino orihketōme seropōkō toehse toirō poe. Yrome Atāo nyrihpyry motye kuhse imepỹ nyrihpyry mana, Jezu Kyrixtu nyrihpyry. Ritonōpo nekarohpyry tapoise kyya xine ahtao, kukurākatone ropa. Kure kyritoryko ropa mana. Mame tuisame exiko sytatoše, Jezu Kyrixtu pokoino.

¹⁸Naeroro Atāo Ritonōpo omipona pyra kynexine. Iiryryry pokoino isaaro seropōkō toehse popyra, emero porehme. Māpyra Kyrixtu Tummy omipona toexiryke ipunaka toorihtopōpyry ke kukurākatone ropa kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme, kyyrypyrykō xihpyry poko pyra kuehtohkōme, orihpỹme kuehtohkōme roropa, enara. ¹⁹Tuhkākō iiryryryme toehse kynexine toiro orutua pokoino, Ritonōpo omipona pyra aehtopōpyry pokoino. Māpyra Ritonōpo omipona Kyrixtu ehtopōpyryke, toorikyry ke tuhkākō tukurākase ropa eya.

²⁰Ritonōpo a tynmeropohpyry tokarose Atāo pakō amorepatohme, iiryryryme toehtohkō waro toto

ehtohme. Yrome tyrypyrykō poko itamurumehxo toehse toto seropōkomo. Orihnōko mā toto emero, iiryryryme toexirykōke. Ritonōpo maro pyra exiko mā toto. Yrome Ritonōpo itamurumehxo seropōkō pyno mana. ²¹Naeroro kyyrypyrykō pokoino orihketōme toehse sytatoše. Morara exiryke Tumūkuru Kyrixtu tonehpose aorihtohme kymyakākōme. Kypyno xine toexiryke kukurākatoryko mana, orihpỹme kuehtohkōme, jūme Jezu Kyrixtu kuesēkō maro kuehtohkōme.

Aorikyhyry sā kyyrypyrykomo a tuaro pyra sehtone

6 Kurākō onekarokehpyra Ritonōpo mana kyya xine iiryryryme kuahtao xine ro. Naeroro otarāme ynara āko imepỹ mana, “Morara ahtao kyyrypyrykō poko ro sehtone, itamurumehxo kypyno xine Ritonōpo ehtoh waro imehnō ehtohme.” ²Arypyra. Morara kara ehtoko. Aorihtyā ekepyry oseremara mana. Mokyro saaro sytatoše, kyyrypyrykō poko pyra, Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine kuesēkōme. ³Tōpurihkase kuahtao xine, Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykō waro imehnō ehtohme, kyyrypyrykō turumekase kyya xine, aorihtyā ekepyry oseremara exiry samo. Moro poko osenetupuhthoko. ⁴Morarame ipoetoryme tōpurihkase kuahtao xine imaro toorihse sā sytatoše. Imaro tonēse sā roropa sytatoše. Kyrixtu kynorihne Tummy omi poe. Moro saaro taroino Jezu Kyrixtu omipona ytoytōko sytatoše. Tyjamtunuru poe Tumūkuru ēsemākapone ropa Ritonōpo. Emero motye kuhse Ritonōpo jamihme mana. Naeroro tyrisenā sā osenetupuhnōko sytatoše, Jezu jamitunuru nae kuexirykōke.

⁵Typoe kynorihne Kyrixtu wewe pokona. Moro saaro kypoe xine ro

kyrypyrykō poko pyra sytatose. Mame tyjमितunuru tokarose Ritonōpo a Tumūkuru a tōsemākapose ropa ahtao eya. Moro saaro Kyrixtu jamitunuru nae sytatose. Kyrypyrykō turumekase kyya xine. Kuesēkō omipona rokē sytatose ijमितunuru nae kuexirykōke. ⁶Osemazuhme kyrypyrykō poko rokē sexiataose. Ipoko exikehpyra sexiataose. Etuarimāko sexiataose. Ahno namoto tošē onurumekara. Moro sā kyrypyrykō onurumekara sexiataose. Irumekary waro pyra sexiataose. Yrome taroino kyrypyrykō poko pyra rokē sytatose. Kumykō omi poe Kyrixtu kynorihne tyjमितunuru ritohme kukurohtaka xine, kyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Naeroro pake kuehtopōpyrykō sā pyra sytatose, kyrypyrykō poko pyra sytatose toehse. ⁷Toorihse kuahtao xine oseremara sytatose. Moro sā kyrypyrykō poko pyra sehtone, aorikyhpyry samo. Morara kuahtao xine etuarimara sytatose. Mame, “Zae mase ya,” āko Ritonōpo kyya xine mana. ⁸Mame jūme orihp̄yme exīko sytatose Jezu maro. Typoe ro kynorihne Jezu. Isaaro kypoe xine ro kyrypyrykō turumekase kyya xine. Naeroro ynara enetupuhnōko sytatose, jūme orihp̄yme exīko sytatose Jezu maro. ⁹Kyrixtu tōsemākapose ropa mana, orihzomopyra aehtohme jūme. Moro waro sytatose. Aorihmaposaromepyra imehnō mana jūme. ¹⁰Kynorihne Jezu kyrypyrykō ehepyryme. Toiro kynorihne orihzomopyra ehtohme jūmāme. Seromaroro orihp̄yme ropa mana kure rokē Ritonōpo maro. ¹¹Mame wenikehpyra ehtoko. Kyrypyrykō turumekase kyya xine. Ipoko pyra toehse sytatose. Taroino Ritonōpo omipona rokē ytoytōko sytatose tyrisenā sā kuosenetupuhtohkō

toehse exiryke. Kure rokē Jezu Kyrixtu maro sytatose.

¹²Ephohnohpyra ehtoko oorypyrykō poko, oexirykō poko. “Yrypyry poko ehxi,” kara ehtoko. Iirypyryme oehtohkō poko penetara ehtoko. Oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka. ¹³Tyrypyrykō poko exiketō wānohnōko Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo omipona exiketō kapu aka ytōko mā toto. Osemazuhme aporo oorypyrykō poko mexiataose. Yrome seromaroro Ritonōpo omipona rokē ytoytōko matose. Morara exiryke, “Jesēme mase,” kara ehtoko ipunaka joroko tamuru a. “Ōmi poe yrypyry poko ase,” kara roropa ipunaka eya. Yrome Ritonōpo a rokē, “Yna esēme mase,” kahtoko. “Ajमितunuru ekaroko yna a, zae yna ehtohme, ōmipona,” kahtoko eya. ¹⁴Oorypyrykō poko pyra ehtoko, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ohxiropyra xine ehtohme. Ritonōpo namotome rokē toehse matose, eya tukurākase oexirykōke.

Kuesēkō namotome sā zae rokē ehtoh poko

¹⁵Seromaroro tukurākase sytatose Ritonōpo a inyeropohpyry omipona kuexirykōke pyra. Imūkuru orikyry enetuputyryke kyya xine tukurākase sytatose. Yrome ynara kara ehtoko, “Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra kuahtao xine ro tukurākase sytatose. Naeroro kyrypyrykō poko ro sehtone,” kara ehtoko. ¹⁶Imep̄y poetoryme oexirykohtao aomipona oehtohkōme, inamotome exīko matose. Mame oesēkō onurumekara matose, ipyno oexirykōke. Moro saaro tyrypyrykō poko exiketō tyrypyrykō onurumekara mā toto. Yrome matose Ritonōpo omipona se toehse. Zae exīko roropa matose Ritonōpo maro jūme. Moro poko wenikehpyra ehtoko.

¹⁷ Osemazuhme oorypyrykō poko mexiatose. Yrome Ritonōpo omiry etaryke oya xine, tonetupuhse oya xine. Ātamorepatopōpyrykō omipona toehse matose yronomyryme. Moro poko, “Kure mase Papa kapuaono,” āko ase Ritonōpo a. ¹⁸ Tyrypyry poko exiketō tymyhse sã mã toto. Yrome Ritonōpo jamitunuru tomōse okurohtaka xine, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Seromaroro joroko tamuru omipona pyra matose. Ritonōpo omipona rokē matose. ¹⁹ Oya xine oturūko ase tarōkō oturutoh saaro oorypyrykō rumekary waro pyra oexirykōke, Ritonōpo omipona exiry waro pyra roropa oexirykōke. Osemazuhme oorypyrykō poko se mexiatose. Zae pyra oehtohkō poko mexiatose. Popyra oehtohkō poko mexiatose roropa. Māpyra seromaroro osekaretoko ipunaka Ritonōpo a zae rokē oehtohkōme, kure ehtoh poko rokē oehtohkōme ineneryme.

²⁰ Oorypyrykō poko awahtao xine zae oehtohkō poko pyra mexiatose. ²¹ Morara exiryke otyme kure oya xine oorypyrykō poko oehtopōpyrykō nae? Arypyra. Oorypyrykō poko oehtopōpyrykō poko ehxirōko matose seromaroro. Tyrypyry poko exiketō toorihse ahtao, ameke rokē exiko mã toto Ritonōpo a jūme, tyrypyrykō epehpyryme. ²² Yrome seromaroro oorypyrykō poko pyra oehtohkōme tymhpkase ropa sã matose, Ritonōpo namotome rokē oehtohkōme. Naeroro tōmipona oritorŷko Ritonōpo mana. Mame imeīpo orihpŷme oritorŷko roropa mana jūme. ²³ Ynara exiryke, kyyrypyrykō epehpyryme orihnōko sytatose. Yrome Ritonōpo nekarohpyry ke orihpyra sytatose jūme. Jezu Kyrixtu kuesēkō marōme exiko sytatose, toorihse exiryke kymyakākōme.

Typpe exiketō ehtoh samo

7 Moeze nymerohpyry mã kuamorepara xine toehse, Jezu Kyrixtu omipona kuexirykōke. Wekyry tomo, ynara waro matose, kowenu omiry sã Ritonōpo nymeropohpyry mana. Aomipona sytatose orihpyra kuahtao xine rokene. Toorihse kuahtao xine aomipona exikehnōko sytatose. ² Niotakety morararo mana. Niotakety tynio maro exiko mana toorihthoh ponāmero. Ritonōpo nymeropohpyry poe ipytyme exiko mana tynio orikyry ponāmero. Yrome toorihse inio ahtao tynioke pyra ropa nohpo exiko mana. Toorihse inio exiryke pytyŷpome toehse ynororo. ³ Naeroro imepŷ orutua maro mokyro toehse ahtao, orihpyra ro inio ahtao popyra mana. Iirypyryme mana. Yrome toorihse inio ahtao, tynioke pyra toehse ropa mana. Kowenu omihpyryae ro iniotary ropa kure mana. Morararo Ritonōpo nymeropohpyryae ro mana. Iirypyryme pyra mana imepŷ maro iniotary ropahatao, inio toorihse exiryke. ⁴ Wekyry tomo, osemazuhme azahkuru sexiataose. Ynara sosenetuputyatose, “Kure sytatose Ritonōpo a inymeropohpyry omipona kuexirykōke,” sytatose repe. Yrome seromaroro azahkuru kuosenetupuhtohkō turumekase kyya xine, tynio ekepyry rumekatapōpyry sã nohpo a. Ynara enetupuhnōko sytatose, Ritonōpo a tukurākase sytatose inymeropohpyry omipona kuexirykōke pyra. Yrome Jezu orihthopōpyry enetuputyryke kyya xine tukurākase sytatose. Seromaroro aēsemamyhpyry ropa poetoryme toehse sytatose. Naeroro Jezu omipona ytoytōko sytatose. ⁵ Kypenetatapōpyrykō xihpyry poko kuahtao xine, kyyrypyrykō poko ehse kymarokomo. Mame, “Morohne poko pyra ehtoko,” karyke Ritonōpo a,

tynumeropohpyryae, itamurumehxo kyyrypyrykō poko se sexiataose. Yrome kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine ameke rokē exīko sytatose Ritonōpo a toorihse kuahtao xine. ⁶Moeze nymerohpyry omipona se kuehtopōpyrykō kymykyrykō sã kynexine. Yrome Jezu kynorihne kymyakākōme. Morara exiryke seromaroro Ritonōpo omipona kuexirykō waro sytatose. Aomipona ytoytoiko sytatose Moeze nymerohpyry omipona kuexirykōke pyra. Yrome Ritonōpo zuzenu a kuosenetupuhthokō kurākaryke aomipona ytoytoiko sytatose.

Moeze nymerohpyry yyrypyry poko jehtoh poko

⁷Morara ahtao otara āko sytatou Moeze nymerohpyry poko? Popyra Moeze nymerohpyry nae? Arypyra. Yrome Moeze nymerohpyry eneryhtao ya yyrypyry poko zuaro toehse ywy. Ynara tymerose exiryke, “Imehnō mōkomory poko penetara ehtoko, ipyty poko roropa penetara ehtoko,” karyke Moeze nymerohpyry a morohne poko ypenetary poko zuaro toehse ywy. ⁸Mame Ritonōpo nymeropohpyry etaryhtao kyaa xine zuaro exīko sytatose. Popyra Ritonōpo a kyyrypyrykō poko kypenetarykō mana. Moro waro toehse sytatose repe. Yrome itamurumehxo imehnō mōkomory poko penetāko sytatose, ipyxiākō poko penetāko roropa sytatose Ritonōpo nymeropohpyry eneryhtao kyaa xine. Inymeropohpyry waro pyra kuahtao xine rokē iiryryryme ehtoh waro pyra exiry. ⁹Osemazuhme Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra exiase. “Ywy ase kure Ritonōpo a,” tykase ywy repe. Yrome Ritonōpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, ynara ase, “Itamurume tyrypyhpyke ase Ritonōpo a,” ase ya

rokene. ¹⁰Mame zuaro toehse ywy juānohtoh poko, yyrypyry ehepyryme ameke rokē Ritonōpo a jexiry poko toorihse jahtao. Moro waro toehse ywy. Ritonōpo a tynumeropohpyry tonehpose orihpýme kuehtohkōme repe tymaro. Yrome juānopyry poko rokē jamorepase. ¹¹Azahkuru exiase, “Kure ase Ritonōpo a,” karyhtao ya. Yrome toipe exiase yyrypyry poko. Naeroro osenekunohnōko rokē exiase. Mame Ritonōpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, “Iiryryryme ase Ritonōpo a,” ase ya rokene. “Jūme ameke exīko ase Ritonōpo a toorihse jahtao,” ase ya rokene.

¹²Zae Ritonōpo nymeropohpyry mana, “Jomipona ehtoko,” katopōpyry Ritonōpo a zae mana. Kure rokē mana. ¹³Yrome oty katohme Ritonōpo nymeropohpyry kurā jorihmāko nae? Arypyra. Yryrypyry a rokē taorihmapose ywy. Ritonōpo nymeropohpyry pokoino kyyrypyrykō popyrahxo exīko ipunaka.

Kure jexiry se jahtao yyrypyry poko ro myhe ase

¹⁴Ritonōpo nymeropohpyry kure ehtoh waro sytatose, Tuzenu poe tymeropose exiryke. Yrome yyrypyry poko ro ase. Tymyhse sã ase yyrypyry a. ¹⁵Kure onyrypyra jahtao ynara āko ase ya rokene, “Oty katoth ypenetatoh poko pyra hano?” āko ase. Yrome yyrypyry poko jahtao ynara āko ase, “Oty katoth moro xihpyry poko hano? Ipoko se pyra ase repe yrome ipoko ro ase,” āko ase ya rokene. ¹⁶Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, Ritonōpo nymeropohpyry zae exiry enetupuhnōko ase. ¹⁷Naeroro yyrypyry poko se pyra ase repe. Yrome yyrypyry ukurohtao mana. Naeroro popyra jexiryke ukurohtao, yyrypyry poko ase. ¹⁸Kure jexiry poko se ase repe, yrome kure jexiry waro pyra ase. Naeroro ynara enetupuhnōko ase kure

nymyry pyra ase ukurohtao. ¹⁹Kure jexiry se ase repe, yrome ipoko pyra sã ase. Mãpyra popyra jexiry se pyra roropa ase repe yrome ipoko ro ase. ²⁰Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, ypoe pyra ase yyrypyry poko. Yyrypyry poko ase iirypyryme jexiryke ukurohtao.

²¹Naeroro ynara enetupuhnõko ase, kure jehtoh poko se jahtao ipoko waro pyra ase iirypyryme jexiryke ukurohtao. ²²Ritonõpo nymeropohpyry omipona se ase yronomyryme repe. ²³Yrome ynara enetupuhnõko ase, kure jehtoh poko se jahtao ro yyrypyry poko ase, iirypyryme jexiryke ukurohtao. Äpuruhyrytaõ sã ase. Äpuruhyrytaono tũtara mana tapuruse exiryke äpuruhyrytao. Moro saaro kure jexiry poko pyra ase jamihme pyra jexiryke. ²⁴Emynyh-mãko ase yronomyryme. Onoky yjamihtanohnõko nah yyrypyry poko pyra jehtohme, etuarimaketõ esaka ytopyry jehtohme toorihse jahtao? ²⁵Kuesõkõ Jezu Kyrixtu kypynanohnekõme mana. Emero motye kuhse jamihme mana. Yjamihtanohnõko mana. Naeroro, “Kure mase, Ritonõpo,” äko ase Ritonõpo a.

Taroino Ritonõpo omipona ase yronomyryme. Yrome jamoreme rokõ jahtao yyrypyry poko exiry, Jezu Kyrixtu jamitunuru pyra jahtao.

Isene kuexirykõ poko Ritonõpo zuzenu maro

8 Morara exiryke seromaroro, “Popyra mase ya,” kara Ritonõpo kyya xine mana ipunaka Jezu Kyrixtu maro kuexirykõke. Ipoetoryme kuexirykõke kuaropopyra xine mana etuarimaketõ esaka. ²Ritonõpo a Tuzenu jamitunuru tokarose kyya xine kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Morara exiryke Zuzenu kuosenetupuhtohkõ kurãkãko mana Jezu Kyrixtu maro nymyry kuexirykõke.

Naeroro etuarimaketõ esaka ytopyry sytatose. ³Ekurãkasaromepyra

sexiatose kuamoreme xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra kuexirykõke. Zae pyra sexiatose Ritonõpo a emero porehme. Yrome Tumükuru tonehpose Ritonõpo a sero pona, ahnome ehtohme. Mame kysã xine toehse Imükuru iirypyrymãkõ samo. Yrome iirypyryme pyra kynexine. Mame toorikyry ke kyyrypyrykõ topehmase eya. Tukurikase roropa kymarokõ eya tyjamtunuru ekarotohme kyya xine, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. ⁴Tumükuru tonehpose Ritonõpo a tynmeropohpyry omipona kuehtohkõme. Seromaroro kuamoreme xine pyra ytoytõko sytatose, Ritonõpo jamitunuru nae kuexirykõke. Morara exiryke aomipona sytatose. ⁵Mame typhenetatohkõ xihpyry poko exiketõ typhenetatohkõ poko rokõ osetupuhnõko mã toto. Yrome Ritonõpo zuzenu omipona exiketõ Ritonõpo zuzenu omiry poko osetupuhnõko mã toto. ⁶Morararo openetatohkõ poko rokõ õsetuputyrykohtao jũme etuarimãko matose. Ameke exiko matose Ritonõpo a toorihse awahtao xine. Mãpyra kokoro rokõ Ritonõpo zuzenu omipona awahtao xine tyrisenã sã õsetupuhtohkõ exiko. Torõtyke pyra roropa matose exiko. Mame jũme Ritonõpo maro exiko matose toorihse awahtao xine. ⁷Naeroro Ritonõpo zehno exiko mã toto, typhenetatoh xihpyry poko osetupuhketomo. Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra mã toto. Aomipona exisaromepyra mã toto. ⁸Typhenetatohkõ xihpyry poko exiketõ Ritonõpo zamaro pyra mã toto.

⁹Yrome openetatohkõ xihpyry poko pyra matose. Ritonõpo zuzenu omipona matose, ajohpe pyra ukurohtao xine Ritonõpo zuzenu nae ahtao. Kyrixtu

zuzenu pyra exiketō ipoetoryme pyra mā toto. ¹⁰Yrome Kyrixtu nekarohpyry nae awahtao xine okurohtao xine, Kyrixtu ro okurohtao xine mana. Orihnōko ro ōkokō mā repe, oorypyrykō poko toehse oexirykōke. Yrome Ritonōpo zuzenu oësemākapotorỹko ropa mana Ritonōpo maro jūme oehthōkōme toorihse ōkokō ahtao. Oësemākapotorỹko Ritonōpo mana, “Tukurākase mase ya,” tykase oya xine exiryke. ¹¹Ritonōpo zuzenu a Jezu tōsemākapose ropa toorihse ahtao. Naeroro okurohtao xine Ritonōpo zuzenu ahtao, ōkokō riko roropa orihpỹme mana, Tuzenu okurohtao xine exiryke.

¹²Wekry tomo, kure kyritorỹko Ritonōpo mana. Morara exiryke kyyrypyrykō poko pyra sehtone. Kypenetatohkō xihpyry poko pyra sehtone. ¹³Ynara exiryke, openetatohkō xihpyry poko awahtao xine nuriame exiko matose Ritonōpo a. Yrome ynara karyhtao oya xine, “Ritonōpo zuzenu jakorehmaryke, yrypyry poko pyra ase. Kure rokē tyriko ase,” karyhtao oya xine jūme Ritonōpo maro exiko matose, toorihse ōkokō ahtao. ¹⁴Ritonōpo zuzenu omipona awahtao xine ipoenōme matose. ¹⁵Tuzenu tonehpose Ritonōpo a kukurohtaka xine. Ritonōpo zuzenu kuenaroximara xine mana. Typoenōme kyritorỹko mana. Naeroro Ritonōpo zuzenu poe ynara āko sytatose Ritonōpo a, “Papa, Papa,” āko sytatose. ¹⁶“Papa,” āko sytatose Ritonōpo a ipoenōme kuexirykō waro kuexirykōke. “Ritonōpo poenōme matose,” āko roropa Ritonōpo zuzenu kyya xine mana kukurohtao xine. ¹⁷Mame Ritonōpo poenōme kuexirykōke, ipoetory tomo a inekarotyā kurā apoiko roropa sytatose. Tumūkuru Kyrixtu a inekarotyā apoiko roropa sytatose Kyrixtu maro kuexirykōke. (Mame Ritonōpo se pyra exiketō mā kutuarimapotorỹko toto

Ritonōpo omipona kuexirykōke.) Mame emero esēme Kyrixtu toehse ahtao tuisame exiko roropa sytatose imaro, kuetuarimarykohtao taro Kyrixtu etuarimatopōpyry samo.

Imeipo kuexirykō poko kure

¹⁸Taro kuahtao xine etuarimāko sytatose. Yrome imeipo kure kuhse exiko sytatose. Ritonōpo nekarotyā kyya xine emero motye kuhse kure mana. Naeroro torētyke pyra sehtone kuetuarimarykohtao. ¹⁹Ritonōpo nyriyā emero eraximāko toh mana. “Ypoenō moxiamo,” katoh Ritonōpo a eraximāko mā toto. “Umūkuru sā ipunaka toehse mā toto,” katoh Ritonōpo a eraximāko roropa mā toto. ²⁰Ritonōpo nyriyā emero orihnōko mana. Emero tātahnikase. Toorikyrykō se pyra repe. Yrome pake Ritonōpo a tahnikapose toto, iirypyryme toehse Atāo exiryke. “Toiparo rokē ytoytōko mā toto ynyriyamo,” tykase Ritonōpo. Naeroro kukurākarykō ropa, eraximāko sytatose. Emero Ritonōpo nyriyā kurākary ropa eraximāko roropa sytatose. ²¹Imeipo ipoenō Jezu Kyrixtu panō toehse ahtao ipunaka, tynyriyā emero kurākāko ropa Ritonōpo mana. Mame tyrisenā toehse emero ahtao orihpỹme exiko mana. ²²Ynara enetupuhnōko sytatose, Ritonōpo nyriyā etuarimāko ro mā toto seromaroro ekurākara ro toexirykōke. Enurusasaka nohpo ehtoh sā, samū āko mā toto. ²³Omise sytatose, tuna se roropa. Kure pyra exiko sytatose. Etuarimāko. Naeroro samū āko sytatose. Yrome tuzenu tōmapose Ritonōpo a kukurohtaka xine kuamorepatohkōme. “Imeipo Jezu Kyrixtu sā exiko sytatose ipunaka,” āko kukurohtao xine mana. Naeroro ynara katoh eraximāko sytatose, “Umūkuru sā matose toehse ipunaka,” katoh eraximāko sytatose.

Kuokokō kurākary eraximary poko kyaa xine samū āko sytatose kukurohtao xine. ²⁴ Kukurākarykō eraximaryke kyaa xine typynanohse sytatose. Imeīpo kukurākarykō Ritonōpo a enēko sytatose rahkene. Tukurākase kuahtao xine oneraximara exīko sytatose, kurāme toehse kuexirykōke. ²⁵ Yrome kukurākarykō eraximāko ro sytatose onenepyra ro kuexirykōke. Naeroro penekhepyra sytatose kukurākarykō eraximary poko.

²⁶ Morararo Ritonōpo zuzenu oturūko mana Ritonōpo maro kypoko xine. Kuosenetupuhtohkō ekarōko mā Ritonōpo a kuotururukō waro pyrahko kuahtao xine. “Otarā āko hano Ritonōpo a? Oty poko oturupōko hano eya?” āko sytatose. Morara ahtao Ritonōpo zuzenu kukurohtao xine oturūko Ritonōpo maro, tōmiryae rokene. Samū katoh sā Ritonōpo zuzenu omiry mana. ²⁷ Ritonōpo poe oturūko Zuzenu mana Ritonōpo maro ipoetry tō akorehmary poko. Kukurohtao xine enēko Ritonōpo mana. Tuzenu osenetupuhtopōpyra waro roropa mana.

²⁸ Naeroro emero rokē kue-tuarimarykohtao ynara zuaro sytatose, erohnōko Ritonōpo kypoko xine mana. Kure rokē kyritorýko mana, ipyno kuexirykōke, tymenekase roropa kuexirykōke eya tōsenetupuhtopōpyrae ro. ²⁹ Ynara exiryke tynymenekatyā tymarōme tyrise Ritonōpo a Tumūkuru sā kuehtohkōme, tuisamehxo Imūkuru ehtohme imoihmākō jekyry maro. ³⁰ Naeroro tynymenekatyā eahmane Ritonōpo typoetryme toto ehtohme. Mame tyneahmatyā tukurākase eya. Mame toto kurākaxīpo, ynara tykase eya xine, “Umūkuru sā ipunaka exīko matose,” tykase.

Kypyno xine Ritonōpo exiry poko Jezu Kyrixtu maro

³¹ Morohne poko osenetupuhtoyhtao ynara āko ase, “Ritonōpo kuakorehmanekōme ahtao, poremānōko rokē kyzehnotokō mana.” ³² Tumūkuru onypynanohpyra Ritonōpo kynexine. Kypynanohtohkōme Tumūkuru tonehpose tarona aorihthohme, orihpyra kuehtohkōme. Kyaa xine Tumūkuru tokarose Ritonōpo a, omomyke pyra toexiryke. Morara Ritonōpo ahtao tynekarory kurā ekarōko roropa kyaa xine mana, emero porehme. ³³ Kypoko xine ynara āko Ritonōpo mana, “Kure nase toto, iirypyrykō tykorokase mana,” āko kypoko xine mana. ³⁴ Naeroro kyhxironanōkō poremānōko mā toto. “Iirypyryme matose Ritonōpo a,” kara exīko mā toto Ritonōpo poetry tomo a. Kyyrypyrykō korokatamitume Kyrixtu kynorihne. Tōsemākapse ropa kuhse Kumykomo a tymaro ehtohme ropa tuisame. Tummy maro kypoko xine oturūko mana, kuakorehmatohkōme. Naeroro ynara kasaromepyra imehnō mana, “Orihnōko matose oorypyrykō ehepyryme,” kasaromepyra imehnō mana kyaa xine. ³⁵ Naeroro seropōkō mā kyzehno xine Kyrixtu onyrisaromepyra mā toto, kypyno xine pyra Kyrixtu ehtohme. Otarāme kuosanumatorýko mā toto Jezu poetry tō kara. Otarāme kutuarimanohtopōryko mā toto. Otarāme kyryhmatorýko toh mana. Otarāme emitapānōko sytatose. Otarāme tymōkomoke pyra exīko sytatose tymetyke pyra ipunaka. Otarāme tyrohsē apoīko sytatose. Otarāme orihnōko sytatose. Yrome morara ahtao ro kypyno xine exikehpyra Kyrixtu mana. ³⁶ Ynara tymerose Ritonōpo omiry me sero poko,

“Opoetoryme yna exiryke oriorihisasaka kohmānōko ynanase. Kaneru etapasē sā yna rīko imehnō mana.

Popyra rokē yna rīko toh mana,” me tymerose. ³⁷Yrome morohne toehse ahtao ro kyporemākapopyra xine mā toto. Tākye ro sytatose kuetuarimarykohtao ro Kyrixtu kypyno xine exiryke. ³⁸Ynara enetupuhnōko ase, senohne emero kyzehno xine Kyrixtu onyripyra mā toto kypyno xine pyra aehtohme. Toorihse kuahtao xine kypyno xine ro mana. Orihpyra ro kuahtao xine, morararo kypyno xine ro mana. Ritonōpo nenyohyā Ritonōpo omipona pyra toehse ahtao, kyzehno xine Ritonōpo onyripyra mā toto. Joroko tamuru omipona exiketomo, kapuaōkō esēkōme toto ahtao ro kyzehno xine Ritonōpo onyripyra mā toto. Seromatokomo te, exipyra ro exiketō roropa kyzehno xine Ritonōpo onyripyra mā toto. ³⁹Kae kuahtao xine kypyno xine ro mana. Nono ao kuahtao xine morararo, kypyno xine mana, Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyra xine. Naeroro Ritonōpo nyrytyā emero porehme, kyzehno xine Ritonōpo onyripyra mā toto. Kypyno xine exikehpyra Ritonōpo mā ipunaka.

Ritonōpo poko tynmenekatyā maro

9Zae jomiry mana. Kyrixtu enetupuhnōko ase jesēme nymyry. Naeroro ajohpe pyra ase. Jesēme Ritonōpo zuzenu exiryke josenetupuhtoh kurākāko mana zae ehtoh waro jehtohme. Naeroro ajohpe pyra jehtoh waro ase. ²“Emynymāko ase yronymyryme wekyry tō poko, juteu tō poko,” āko ase. Samū kakehpyra ase ukurohtao. Wekyry tō nymyry mokaro juteu tomo. ³Yronymyryme wekyry tomo a Jezu enetupuhpory se ase Ritonōpo a. “Papa kapuaono, ameke

kyriko Kyrixtu wino, ise awahtao, jūme jetuarimatohme, wekyry tō kurākatamitume,” kary se ase Ritonōpo a repe. ⁴Ritonōpo nymenekatyāme mā toto. Typoenōme tyrise toto eya, tuisame imehxo toexiry tonepose roropa eya xine. “Okurākatoryko ase,” tykase Ritonōpo eya xine. Tynmeropohpyry tokarose roropa eya xine. Zae Ritonōpo eahmary waro mā toto. Eya xine roropa, “Ynekarory tō ekarōko ase oya xine,” tykase Ritonōpo. ⁵Aparāo tō pakōme toh mana. Kyrixtu roropa toto ekryryme toehse, ahnōme tonuruse exiryke. “Tuisamehxo mase Ritonōpo. Emero esēme mase. Kure mase,” sykatone eya kokoro rokene. Jūme morara kakehpyra sehtone, enara.

⁶“Okurākatoryko ase,” kaxīpo juteu tomo a, “Tōmihpyryae pyra Ritonōpo toehse ropa,” kara ase. Ynara exiryke, Ritonōpo a emero pyra Izyraeu tō tymenekase mā toto. Tuhke pyra rokē ipoetoryme mā toto. ⁷Ritonōpo a emero pyra Aparāo poenō typoetoryme tyrise. Ynara tykase Ritonōpo Aparāo a, “Izake poenō rokē ynmenekatyāme mana apakōme nymyry toto ehtohme,” tykase. ⁸Morarara karyke Ritonōpo a Aparāo pū poe rokē tonuruse exiketō Ritonōpo poenōme pyra mana. Iximaeu tō Ritonōpo poenōme pyra mana. Yrome Ritonōpo omihpyry poe aenurutyā Izake tō typoenōme ekarōko Ritonōpo mana. Aparāo pakōme nymyry toto ekarōko Ritonōpo mana. ⁹Ynara Ritonōpo omihpyry kynexine Aparāo a, “Imēipo joehtoh ropa toehse ahtao oehnōko ropa ase. Morarame Sara emūkuāko mana,” tykase.

¹⁰Mame nae ro enetupuhpotoh mana. Tuhke pyra rokē Ritonōpo nymenekatyā mana. Repeka toemūkuase kamarama, orutuame asakoro. Jūkō toiro, Izake kynexine. ¹¹⁻¹²Yrome toiro Ritonōpo nymenekahpyryme kynexine. Mame

tamoreme inymenekahpyry waro imehnō ehtohme, ynara tykase Ritonōpo nohpo a, “Omūkuru osemazuhme aenuruhpyry takorō poetoryme exīko mana,” tykase Ritonōpo. Morara tykase ynororo enurupyra ro toto ahtao, kure ehtoh poko pyra ro toto ahtao, tyrypyry poko pyra roropa toto ahtao. Naeroro Ritonōpo tōsenetupuhtopōpyry poe rokē tymenekase toiro eya, kure toto ehtopōpyry pokoino pyra.¹³ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Jako sehxo ase. Yrome Ezau se hkopyra ase,” tykase. Morara tymerose Ritonōpo omiryne.¹⁴ “Toiro rokē tymenekase eya imehxo ehtohme. Iruī onymenekara kynexine. Naeroro zae pyra Ritonōpo mana,” āko imehnō mā otarāme. Yrome ajohpe morara kananō mana.¹⁵ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a, “Imehnō se jahtao, toto onuānohpyra ase iirypyrykō poko. Ipyno xine se jahtao toto pynanohnōko ase,” tykase.¹⁶ Naeroro kypyno xine Ritonōpo mana, “Yna pyno exiko,” karyke pyra kyya xine. Kypyno xine mana kure kynyrihpyrykō pokoino pyra roropa. Kypyno xine se Ritonōpo exiryke rokē kypyno xine mana.¹⁷ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, ynara tykase Parao a, “Ynara ehtohme tuisame kyriase, yjमितunuru enepotohme oya imehnomo a, jekātotohme toto a emero pata tō punero,” tykase.¹⁸ Morara exiryke, imehnō pyno se Ritonōpo ahtao toto pyno mana. Yrome tōmipona pyra exiketomo a ynara āko Ritonōpo mana, “Ah jomipona pyra nexī toto yronymyrymehxo,” āko mana.

**Pohnō wānopyry pokototo
kurākary poko roropa**

¹⁹ Otarāme ynara āko mā imepỹ ya, “Ynara karyhtao Ritonōpo a, ‘Popyra matose ya. Awānohtorỹko

ase,’ karyhtao eya, zae pyra mana, wānohto rokene. Inyrihpyryme kuexirykōke onytyorōmara sytatose,” āko mā mokyro ya otarāme.²⁰ Yrome etako pahne jepe, Ritonōpo maro oseosezuhpyra exiko, “Oty katohme serara kyriase?” kara orino tumerime tapuhse ahtao. Tyrihpō onezuhpyra mana. Mokyro, orino apuhne sã Ritonōpo mana kypoko xine.²¹ Orino apuhne typoe rokē tyriko mana. Mame moro orino ke toiro, asakoro tapuhse riry se tahtao tyriko mā rahkene. Tumeri riry se tahtao oripo roropa, morara tyriko mana. Ynoro rokē zuaro mana.

²² Orino apuhne sã Ritonōpo kynexine, juteu tō pynanohnōko. Typoe rokē toto pynanohnōko kynexine. Iirypyrymākō zehno toexiry enepory se toehse ynororo tyjमितunuru enepotohme imehnomo a. Māpyra tuhke jeimamyry toto onuānohpyra kynexine. Toto onutuarimapopyra kynexine aporo. Imehnō eahmaryhtao typoetoryme toto ehtohme juteu tō onutuarimapopyra kynexine. Tōmipona pyra aexityã onutuarimapopyra roropa kynexine.²³ Yrome, “Umūkuru enetupuhnanō isã exiko mā toto,” tykase Ritonōpo. Morara exiryke toahmase sytatose eya Jezu enetupuhntohme kyya xine Kuesēkōme. “Opyno xine ase. Awānopyrykō se pyra ase oorypyrykō poko,” tykase ynororo Tumūkuru enetupuhnanomo a. Kure toexiry enepory se Ritonōpo exiryke morara tykase typyno exiketomo a.²⁴ Tymenekase sytatose Ritonōpo a typoenōme kuehtohkōme. Toitoinē sytatose juteu tōme. Imehnō sytatose juteutōkara. Yrome kymarokō emero toahmase sytatose Ritonōpo a typoenōme kuehtohkōme.²⁵ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne Ozeia a, “Imehnō kynexine ypoetory tō kara.

Yrome, ‘Ypoetoryme matose,’ äko ase. Mokaro pyno pyra exine repe. Yrome eya xine, ‘Opyno xine ase,’ äko ase, toto eahmäko.

²⁶Moraramo moro pata poro, ‘Ypoetory kara matose,’ katopöpyry poro, moro poro toto eahmäko ase. ‘Orihpÿme exikety poenöme matose,’ äko mä imehnö ipoko xine,” tykase. Moro tymerose Ritonöpo omiryne Ozeia a.

²⁷Ynara tykase Izaja roropa Izyraeu tö poko, “Ikuhpÿme Izyraeu tö toehse ahtao ro isawä samo, tuna konöto ehpiuroko, morara ahtao ro toitoine rokë mä inypnahohtyäme exiko toto. ²⁸Okynä pyra seropökö rypyry epehmapöko Kuesëkö mana, axi roropa,” tykase. ²⁹Ynara tymerose roropa Izaja ekepyry a pake, “Kypoenökö akoipyry onynomopyra Kuesëkö ahtao, Sotomapökö sä sehtory. Komorapökö enahtopöpyry sä roropa sehtory, senahtory rokene,” tykase.

Izyraeu tö mä Ritonöpo omiry kurä poko

³⁰“Oty katohme tuhke juteutökara Jezu enetupuhnöko, yrome tuhke pyra rokë juteu tö enetupuhnöko nae?” äko matose otaräme. Mokaro juteutökara kure toehto kö onupipyra toh nexiase repe. Yrome, “Tukuräkase matose,” tykase Ritonöpo eya xine. ³¹Mäpyra juteu tomo a, Ritonöpo nymenekatyamo a Ritonöpo maro kure toehto kö tupise repe inymeropohpyry omipona toehto kö poko repe. Yrome, “Kure matose ya,” kara tokurehse Ritonöpo eya xine, inymeropohpyry omipona exisaromepyra toto exiryke. ³²Ritonöpo onenetupuhpyra toexiryköke tokurehse toto. “Zae sytatose Ritonöpo a enetuputyryke kyaa xine,” kara toh nexiase. Azahkuru ynara tokarose eya xine, “Kure ynanase Ritonöpo

a inymeropohpyry omipona yna exiryke,” tykase toto azahkuru. Kyrixtu enetuputyry se pyra toh nexiase. Naeroro, “Zae matose ya,” kara tokurehse Ritonöpo eya xine. ³³Moro poko ynara tymerose Ritonöpo omiryne, “Etatoko pahne, Xiäo po ypoetory tö esë riko ase. Topuimo sä mä mokyro exiko orëpyra. Yrome ise pyra exiko mä toto, morotökomo. Topu pona osetapaketö sä ise pyra exiko mä toto. Mäpyra tosëköme enetuputyryhtao eya xine atasamara mä toh exiko,” tykase, tymerose.

10 Wekery tomo, juteu tö pynanopyry poko penetäko ywy yronomyryme. Wekery töme mä toto. Naeroro Ritonöpo maro oturukehpyra ase toto kuräkary poko. ²Ritonöpo omipona se yronomyryme toh mä repe, zuaro ase. Yrome Ritonöpo a zae ehtoh waro pyra toh mana. ³Ritonöpo a tukuräkarykö waro pyra toh mana. Naeroro tamoreme xine toekuräkarykö zupiko nexiase toto. Zae sytatose Ritonöpo a enetuputyryke rokë kyaa xine, moro enetuputyry se pyra nexiase toto. ⁴Moraramo Kyrixtu mä Ritonöpo nymeropohpyry etyhpyryme mana, kukuräkatohköme. Naeroro Kyrixtu enetupuhnanö emero kuräkäko Ritonöpo mana Tumükuru enetuputyryke eya xine.

Sero nonopökö pynanopyry se Ritonöpo mana porehme

⁵Ynara tymerose Moeze a, “Ritonöpo nymeropohpyry omipona awahtao xine ipunaka, oorypyrykö poko pyra roropa awahtao xine moino ro oenurutopöpyrykö poero oorikyrykö ponämero, morara awahtao xine orihpÿme matose exiko, jüme

Ritonõpo maro,” tykase. ⁶Yrome ynara tymerose roropa eya kukurākarykō poko Ritonõpo enetuputyryke kyya xine, “Ynara kara ehtoko oseyä, ‘Kyrixtu enehpory se sytatose kapu ae kukurākatohkōme,’ kara ehtoko,” me tymerose. Oty katohme? Toehse exiryke sero pona. ⁷“Ynara kara ehtoko roropa, ‘Nono ae Kyrixtu senehpotone ropa kukurākatohkōme. Aorikyhyry tö poe Kyrixtu sēsēmākapotone ropa,’ kara ehtoko,” me tymerose. Oty katohme? Tōsemāse ropa exiryke. ⁸Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryne, “Zuaro matose zuaro se awahtao xine, kukurākarykō poko Ritonõpo a, aomiry enetuputyryke kyya xine.” Moro omi totase oya xine. Ynanekaroase oya xine. Ipoko mosenetuputyatose, “Kyrixtu enetupuhtoko,” karyhtao yna a oya xine. Moro omi ekarōko ynanase oya xine. ⁹Jezu orihxīpo tōsemākaposē ropa Ritonõpo a. Moro enetuputyryhtao oya xine imehnō zurūko matose, “Jezu jesēme mana,” āko matose imehnomo a. Morara awahtao xine opynanohtorŷko Ritonõpo mana. ¹⁰Ynara exiryke, kukurohtao xine enetuputyryhtao kyya xine kukurākatorŷko Ritonõpo mana. “Zae mase ya,” āko mana kyya xine. “Jezu jesēme mana,” karyhtao kyya xine kypynanohtorŷko Ritonõpo mana. ¹¹Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “Jenetuputyryhtao oya xine oesēkōme atasamara matose,” me tymerose Ritonõpo omiryne. ¹²Ahno poko emero morara āko Ritonõpo mana, oxisā juteu tō exiryke juteutōkara maro. Ritonõpo seropōkō esēme mana, emero porehme. Naeroro tonetupuhnanō akorehmāko mǎ emero, imaro autururukohtao. ¹³Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “‘Papa kapuaono, kukurākako,’ kanaanō pynanohnōko Ritonõpo mana emero porehme,” āko.

¹⁴Yrome atakorehmaposaromepyra onenetupuhpyra exiketō mana. Morararo onenetupuhpyra omi kurā onetapitopyra exiketō mana. Mame otāto omi kurā etāko toh nae onekaropyra imepŷ ahtao eya xine? ¹⁵Morarano omi kurā onekaropyra toh mana, ekaronanō anaropopyra tokurehse ahtao. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko, “Kure kuhse mokaro oepiry mana. Omi kurā ekaronanō oepiry kure kuhse mana,” āko. ¹⁶Yrome toitoine rokē omi kurā etāko mǎ toto, emero pyra. Ynara tymerose Izaja a sero poko, “Papa kapuaono, yna omiry onenetupuhpyra mǎ toto. Tuhke pyra rokē enetupuhnōko mǎ toto,” tykase. Moro tymerose Izaja a pake. ¹⁷Naeroro enetupuhnōko mǎ toto omi kurā etaryhtao. Etāko toh mana Kyrixtu poko tamorepase toto ahtao.

¹⁸Yrome ynara āko ase oya xine, ajohpe pyra omi kurā onetara toh nae? Totase eya xine rahkene. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne moro poko, “Aomirykō totase eya xine emero pata tō punero.

Toto omihpyry tōsekātose nono etyhyry punero.”

¹⁹Ynara āko ropa ase, “Izyraeu tō zuaro pyra nexiahse?” āko ase. Ynara āko Moeze nymerohpyry jezuhnōko, “Izyraeu tomo, imehnō zumoxike oritorŷko ase.

Ypoetory tō kara poko ozekītanohtorŷko ase,

zae ehtoh waro pyra exiketō poko,” tykase. ²⁰Orēpyrahxo Izaja kynexine roropa ynara karyhtao Ritonõpo omiryne, “Tonetupuhse wyw juteutōkara a, jupipynŷpo tomo a.

Tōsenepose wyw roropa eya xine, ‘Yna akorehmako,’ kapynŷpo tomo a,” tykase Izaja Ritonõpo omiryne. ²¹Yrome Izyraeu tō poko ynara tykase, “Juteu tō eahmary poko

ykohmamyase toto kurākatohme repe. Yrome jomipona pyra rokē nexiase toto. Ymoipyra roropa nexiase toto,” tykase Izaja Ritonōpo omiryne toto poko.

**Izyraeu tō wānopyry se pyra
Ritonōpo mā repe,
ipynanopyrykō se toexiryke**

11 “Typoetory tō juteu tō turumekase Ritonōpo a,” āko matou ya? Arypyra ipunaka. Ywy roropa juteume ase. Aparāo paryme ase. Pēxamī paryme roropa ase. Jurumekara Ritonōpo mana. ²Naeroro tynymenekatyā onurumekara Ritonōpo mana. Apitoryme tymenekase toto typoetoryme toto ehtohme. Ritonōpo omihpyry waro matose moro poko, Izyraeu hxirotopōpyry Eria a, Ritonōpo netaryme. Ynara tykase ynororo, ³“Ritonōpo, urutōme onenyoytyā totapase eya xine. Tynekarorykō zahkatoh typhpahse roropa eya xine. Ywy ro rokē opoetory akoīpyryme ase. Mame jetapary kuhnōko roropa mā toto,” tykase Eria pake. ⁴Morarama ynara tykase Ritonōpo eya, “Omoro rokē kara. Tuhke jenetupuhnanō nae ro ase. Seti miume orēpyra exiketō ypoetory tō nae ro mana. Jenetuputyry tyya xine onurumekara mā toto. Wewe xihpyry, ahno naxikahpyry ēpataka porohpyra mā toto, ‘Kure mase. Yna rihpome mase,’ kara roropa toh mana tynaxikatyākomo a,” tykase Ritonōpo. ⁵Eria maronōpo tō sã mā juteu tō seromaroro. Toitoina rokē Ritonōpo enetupuhnōko mā toto, seti miumākō menekatopōpyry sã Ritonōpo a pake. Tuhke pohto rokē Ritonōpo nymenekatyā nae mana. Ipynanopyrykō se toexiryke, tymenekase toto eya. ⁶Tymenekase toto eya typoe rokene, ipyno xine toexiryke, kure aexirykōke pyra. Kynyrihpyrykō kurā pokoino tymenekase kuahtao xine, typoe rokē

pyra kymenekarykō exiry, typoe rokē pyra kypyno xine exiry roropa.

⁷Etatoko pahne, Izyraeu tō tukurākarykō se repe zae toehtohkōme Ritonōpo a. Yrome tokurehse toto. Tuhkākōkara rokē tukurākase Ritonōpo a. Tynymenekatyā rokē tukurākase eya. Yrome tukurākatohkō onenetupuhpyra imoihmākō kynexine. Naeroro tōmipona pyra exiketō poko ynara tykase Ritonōpo kynexine, “Ah onenetupuhpyra nexī toto,” tykase. ⁸Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Ritonōpo poe otato pyra toehse toto,” tykase. “Onenetupuhpyme roropa tyrise toto eya,” tykase. “Moro saaro seromaroro Izyraeu pakomotyā onenetupuhpyra mā toto. Etaryhtao eya xine otato pyra mā toto,” tykase. ⁹Ynara tymerose Tawi a mokaro poko, “Osenekunohnōko rokē mā toto.

Zae pyra osenetupuhnōko mā toto.

Naeroro Papa kapuaono, autukurukohtao ro ituarimapoko toto.

Onokyro apoitoh taka sã ēmapoko toto.

Zuānohpoko toto iirypyrykō epehpyryme.

¹⁰Enurukō apuruko samo awaro pyra toto ehtohme.

Etuarimaketōme tyriko toto, omoxinety puimananō samo,”

tykase Tawi Ritonōpo a. Morara tymerose Tawi a Ritonōpo omiryne.

¹¹Yrome jūme pyra juteu tō azahkuru osenetupuhnōko mā toto, axītao rokene. Jūme pyra toto wānohnōko roropa Ritonōpo mana. Ritonōpo omipona pyra juteu tō toehse. Morara exiryke imehnō typynanohe Ritonōpo a, zumoxike juteu tō ehtohme. Juteutōkara zumoxike juteu tō se Ritonōpo kynexine, typynanohe toto exiryke. “Senetupuhstone roropa kypynanohtohkōme Ritonōpo a,’ āko mā juteu tō otarāme,” tykase Ritonōpo oseya rokene. ¹²Juteu tō Ritonōpo omipona pyra toehse. Morara

exiryke juteutōkara pynanohnōko Ritonōpo mana seromaroro. Onenetupuhpyra juteu tō kynexine. Morara exiryke juteutōkara enetupuhnōko seromaroro. Juteutōkara a kurākō ekarōko Ritonōpo mana seromaroro tōmipona pyra juteu tō toehse exiryke. Yrome juteu tomo a enetuputyryhtao ropa itamurumehxo Ritonōpo nekarory apoiko juteutōkara mana juteu tō maro.

Juteutōkara kurākary ropa poko Ritonōpo a

¹³Oya xine juteutōkara a ynara āko ase, Ritonōpo nymenekahpyryme ase āmorepanekōme tōmiry kurā poko. Yronymyryme erohnōko ase āmoreparykō poko. Tākye ase roropa.

¹⁴Otarāme oumoxike xine wekry tō exīko juteutōkara Ritonōpo enetuputyry eneryke tyya xine. Mame otarāme wekry tō mā Ritonōpo enetuputyry se exīko roropa, juteu tomo. Mame otarāme toto pynanohnōko Jezu mana.

¹⁵Juteu tō se pyra toehse Ritonōpo ahtao kure toehse juteutōkara a, tymaro osepeme toto ehtohme. Māpyra juteu tō pyno ropa Ritonōpo ahtao kure kuhse exīko mana. Aorihtyā ēsemamyry ropa sã kure exīko mana.

¹⁶Wyi ekyiryhtao, ekyisenã zokonaka kure ahtao tytororo kure exiry enetupuhnōko sytatose. Otyro mity kure ahtao amoriry roropa kure mana. (Moro saaro tonetupuhnanō osemazuhme Ritonōpo poetoryme toehse ahtao, seromato enetupuhnanō roropa ipoetoryme exīko, Aparão ehtopōpyry samo.) ¹⁷Mame otyro tarykase mana, oriwera. Mame toitoine amoriry tysahkase esemy a. Tymyakāmase toto oriwera ituhtaō amoriry ke, toto esahpyry po ahtatohme ropa. Moro oriwera amoriry sã juteu tō mana, isahkatyā samo. Onenetupuhpyra toexirykōke Ritonōpo poenōme pyra

toehse toto. Amarakō juteutōkara, moro ituhtaō amoriry sã matose. Ritonōpo poenōme matose toehse enetuputyryke oya xine. ¹⁸Naeroro mokaro, juteu tō, Ritonōpo onenetupuhpynō onypoihtopyra ehtoko, “Tee, juteu tō se pyra Ritonōpo mana. Kymarokō rokē menekase,” kara ehtoko. Amoriry sã rokē matose. Zoko sã pyra matose. Mame otyro eukuru yhtopyra mana amoriry wino imity aka. Yrome imity wino onuhnōko mana amoriry aka. Morararo matose. Kure oritoryko Ritonōpo mana juteu tō pokoino.

¹⁹Otarāme ynara āko matose, “ÿ, amoriry isahkatyā sã juteu tō tymyakāmase yna ke,” āko matose otarāme. ²⁰Ajohpe pyra mana. Amoriry isahkatyā sã juteu tō turumekase Ritonōpo a onenetupuhpyra toto exiryke. Mame typoenōme amarakō tyrise eya mokaro esahpyry pona, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Yrome epyrypara ehtoko. “Kymarokō rokē Ritonōpo poenōme sytatose,” kara ehtoko. Tomeseke ehtoko Ritonōpo onenetupuhkehpyra oehtohkōme. ²¹Otyro amoriry sahkary sã juteu tō tuānohse Ritonōpo a onenetupuhpyra toto ahtao. Amarakō roropa opynanohpyra xine Ritonōpo exīko mana onenetupuhpyra awahtao xine. ²²Moro poko Ritonōpo kure ehtoh enetupuhnōko sytatose. Yrome kyyrypyrykō zehno exiry poko enetupuhnōko roropa sytatose. Tōmipona pyra exiketō zehno mana. Yrome opyno xine mana ipyno exikehpyra awahtao xine onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine. Naeroro tomeseke ehtoko. Turumekase oya xine ahtao, amoriry sahkary sã awānohtoryko roropa Ritonōpo mana. ²³Morarame juteu tomo a Ritonōpo enetuputyryhtao ropa eya xine, typoenōme toto rīko ropa Ritonōpo mana. Isahkahpyry

riry ropa esahpyry pona, moro saaro typoenōme juteu tō riry waro Ritonōpo mana. ²⁴ Amarokō juteutōkara oriwera amoriry ituhtaō sā matose. Mame moro ituhtaō amoriry tysahkase, arykahpyry aka tyritohme, tarykasē amoriry me ehtohme. Moro sā matose. Osemazuhme Ritonōpo poetoryme pyra mexiatose. Yrome seromaroro ipoetoryme toehse matose. Mame oriwera amorirypyry riry ropa tupime pyra Ritonōpo a. Moro sā juteu tō riry ropa tupime pyra Ritonōpo a mana typoenōme ropa toto ehtohme. Enetuputyryhtao eya xine typoenōme toto riko ropa Ritonōpo mana.

Emero pynanopyry se Ritonōpo exiry poko

²⁵ Wekyry tomo, Ritonōpo osenetupuhtopōpyry tokare pyra kynexine aporo. Yrome seromaroro tokare toehse rahkene. Naeroro ase aosenetupuhtopōpyry ekarōko oya xine, zuaro oehtohkōme. Ynara mana, axītao rokē Ritonōpo enetuputyry se pyra juteu tō exīko mana. Juteutōkara pynanopyry poko, “Epo,” tykase Ritonōpo ahtao, Kyrixtu tonetupuhse ahtao toto a, morara ahtao enetuputyry se exīko ropa juteu tō mana. Morohne poko ourutoryko ase, “Kymarokō rokē tymenekase Ritonōpo a, typoeoryme,” kara oehtohkōme. ²⁶ Moromeīpo juteu tō emero pynanohnōko Ritonōpo mana. Sero poko ynara tymerose Ritonōpo omiry me,
“Opynanohnēkō mā Xiāo poe oehnōko mana.

Mame Jako pakomotyā rypyry korokāko mana emero porehme.

²⁷ Morara āko ase eya xine toto rypyry korokaryhtao ya,”

tykase, tymerose. ²⁸ Omi kurā se pyra juteu tō toehse emero pyra. Morara exiryke Ritonōpo poetoryme pyra toehse mā toto. Zehno mā

toto. Yrome morara toehse mokaro exiryke amarokō, juteutōkara, Jezu Kyrixtu enetupuhnōko. Yrome moimoro Ritonōpo nymenekatyāme juteu tō exiryke toto pyno ro mana. “Ypoenōme matose,” tykase Ritonōpo pake Aparāo tomo a. Naeroro juteu tō pyno ro Ritonōpo mana ipunaka. ²⁹ Ritonōpo kure ehtoh onytyorōmara mana. “Mokaro pynanohnōko ase,” karyhtao eya, toto pynanohnōko mā rahkene. “Moxiā menekāko ase ypoenōme toto ehtohme,” karyhtao roropa eya, toto menekāko mā rahkene. ³⁰ Pake hkopyra Ritonōpo onenetupuhpyra mexiatose. Aomipona pyra mexiatose. Seromaroro opynanohtorōko Ritonōpo mana, aomipona pyra juteu tō toehse exiryke. ³¹ Moro saaro imeīpo juteu tō pynanohnōko Ritonōpo mana opyno xine ehtoh sā seromaroro. Toto pynanohnōko Ritonōpo mana tōmipona pyra toto ahtao ro seromaroro. ³² Oxisā toehse juteu tomo juteutōkara maro Ritonōpo a, aomipona pyra toexirykōke. Morara exiryke oxisā toto pynanohnōko roropa Ritonōpo mana.

“Kure mase Ritonōpo,” kary poko

³³ Kure kuhse Ritonōpo mana imehnō motye emero. Tuaro kuhse roropa ynororo. Emero ehtoh waro mana. Ritonōpo osenetupuhtoh waro pyra sytatose ipunaka. Ayaytory waro pyra roropa sytatose ipunaka. ³⁴ Ynara āko Ritonōpo omiry sero poko,
“Kuesēkō osenetupuhtopōpyry waro pyra seropōkō mā emero.

Ritonōpo anamorepara mā toto ipunaka. ³⁵ Tykyryrykō onekaropitopyra mā toto Ritonōpo a

epehmapotohme ropa eya imeīpo,” āko. ³⁶ Ynara exiryke, senohne emero tyrise Ritonōpo a. Ritonōpo poe emero toehse mana. “Emero motye kuhse kure mase, Ritonōpo,” katohme eya

xine emero tyrise Ritonōpo a. Naeroro, “Kure mase Ritonōpo,” kakehpyra sehtone myarotokorōme.

Ritonōpo omipona kuerohthokō poko

12 Wekyry tomo, kypyno xine Ritonōpo mā ipunaka. Naeroro osekarotoko onekarorykō kurāme eya. “Taro ase Ritonōpo, ōmipona rokē jehtohme,” kahtoko eya tākye aehtohme. Morara awahtao xine zae matose exīko Ritonōpo poko. ²Ritonōpo se pyra exiketō typenetatohkō poko rokē mā toto. Mokaro ehtoh sā pyra ehtoko. Ōsenetupuhtokō ikurākapotoko Ritonōpo a. Ōsenetupuhtokō tukurākase ahtao eya, Ritonōpo penetatoh kurā kypoko xine waro exīko matose, tākye Ritonōpo riry waro exīko roropa matose te, zae ehtoh waro roropa matose exīko.

³Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose ya imehnō amorepaneme jehtohme. Naeroro ynara āko ase oya xine, kure oehtokō poko ōsenetuputyrykohtao onymotyēkara ehtoko. Zae osenetupuhtoko oehtokō poko, oerohtokō poko, enara, Ritonōpo poe tonetupuhse oya xine exiryke. ⁴Kuokokō tuhke typokōke mana. Mame kypokōkō tuhke t̄ypokonohke mana. ⁵Morararo sytatose Jezu Kyrixtu enetupuhnanomo. Tuhke kymarokō repe. Yrome toiro tokokē sā osenetupuhnōko sytatose Kyrixtu maro nymyry kuexirykōke. Mame kuokokō pokono atakorehmary sā atakorehmāko sytatose kuerohthokō poko kuahtao xine emero porehme. ⁶Kypyno xine Ritonōpo mana ipunaka. Naeroro tyjमितunuru tyripose eya kukurohtaka xine tyotyoro kuerohthokō poko kuehtokōme Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko. Tōmiry poko urutōme Ritonōpo nekarohpyry kyya xine ahtao, moro poko sehtone yronymyryme, Kuesēkō

enetuputyryke kyya xine. ⁷Imehnō akorehmaneme tyrise kuahtao xine Ritonōpo a sakorehmatone toto. Imehnō amorepaneme tyrise kuahtao xine eya, samorepatone toto. ⁸Imehnō typoremāse ahtao Ritonōpo enetuputyry poko, mame jamihme ropa toto riry waro kuahtao xine Ritonōpo poe, syjamihtanohpotone ropa toto. T̄ykyryneke kuahtao xine tonahsē sekarotone imehnomo a. Kyyamene se pyra sehtone. Imehnō esēme awahtao xine, tomeseke ehtoko opoetory tō poko. Etuarimaketō akorehmary waro awahtao xine Ritonōpo poe tākye ehtoko toto akorehmary poko.

⁹Ajohpe pyra ehtoko imehnō pyno oexirykō poko. Oorypyrykō zehno ehtoko. Zae se rokē ehtoko. ¹⁰Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko oxiekyryme oexirykōke Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Kure rokē imehnō tyritoko roropa. ¹¹Yronymyryme erohtoko. Akīme pyra ehtoko. Kuesēkō omipona ehtoko yronymyryme. Tākye ehtoko aomipona oexirykō poko. ¹²Jezu maro tuhke jeimamyry aropōko sytatose Ritonōpo esao. Moro poko ōsenetuputyrykō poko tākye ehtoko. Oetuarimarykohtao eanahtotoko. Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo maro. ¹³Ritonōpo poetory etuarimaryhtao axīke akorehmatoko toto ōkyryrykō zokonaka ekarotoko roropa eya xine. Osa ekarotoko katonō nyhtohme atapyikō tao.

¹⁴Ritonōpo se pyra exiketomo a ooryhmarykohtao, “Papa, moxiā ituarimapoko,” kara ehtoko Ritonōpo a. Ynara kahtoko, “Papa, moxiā ikurākako ropa,” kahtoko rokene. ¹⁵Tākye exiketō maro awahtao xine atākyematoko. Xitaketō maro awahtao xine toto maro oxitatoko. ¹⁶Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko emero porehme. Epyrypara ehtoko. “Imehnō motye kure ase,” kara ehtoko. Osepeme ehtoko

tymõkomokākara maro. “Imehnõ motye tuarohxo ywy,” kara ehtoko roropa.

¹⁷Popyra orirykohtao imehnomo a emÿpopyra ehtoko. Kure ehtoh poko rokē ehtoko imehnõ neneryme emero, zae oehtohkõ waro toto ehtohme. ¹⁸Yronomyryme ehtoko osepeme oehtohkõme imehnõ maro, oxiehno pyra oehtohkõme toto maro, emero porehme. ¹⁹Wekryr tōme matose opyno xine jexiryke. Emÿpopyra ehtoko popyra tyrise awahtao xine imehnomo a. Ritonõpo rokē eraximatoko. Imeïpo toto wānohnõko mana, iirypyry zehno toexiryke. Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme. “Ywy roro popyra exiketõ poko emÿpõko ase. Toto epehmāko ase iirypyrykõ epehpyryme, āko Kuesēkõ mana,” me tymerose Ritonõpo omiryryme. ²⁰Yrome ynara ehtoko, Ritonõpo omihpyryae ro. Ynara tymerose, “Ozehno exikety omise ahtao, autuhmatoko. Tuna se ynoro ahtao, auhpatoko. Kure ozehno exikety riryhtao oya xine, otarāme ehxirõko mana ozehno xine toehtopõpyry poko,” āko. ²¹Tyrypyry poko exikety ynara karyhtao oya xine, “Kyrypyrykõ poko sehtone,” karyhtao oya xine, “Arypyra ipunaka,” kahtoko eya xine. Popyra orirykohtao imehnomo a kure rokē tyritoko toto. Morara awahtao xine orēpyra exīko matose, enara.

Kowenu omipona kuehtohkõ poko

13 Ritonõpo a tyrise kowenu tō mana. Kowenu poetory tō roropa Ritonõpo poe tuisame mā toto. Naeroro toto omipona ehtoko emero porehme. ²Kowenu omipona pyra kuahtao xine Ritonõpo nymenekatyā omipona pyra sytatose. Morara exiryke kowenu omipona pyra exiketõ wānohnõko mā toto. ³Kowenu poetory zuno pyra kurākõ mana, yrome popyra exiketõ mā toto zuno. Naeroro tuisa

tō zuno se pyra awahtao xine kure rokē ehtoko. Mame kure rokē awahtao xine, “Zae mase,” āko mā toto oya xine. ⁴Ritonõpo poe kowenu poetory tō mana opynanohtohkõme. Yrome popyra awahtao xine, toto zuno ehtoko. Ritonõpo poe jamihme mā toto popyra exiketõ wānohtohme. Ritonõpo poe ajoajohpākõ wānohnõko mā toto. Popyra exiketõ wānoopyry zae mā rahkene. ⁵Morara exiryke kowenu poetory tō omipona ehtoko. Ozehno xine toto exiryino rokē pyra toto omipona ehtoko. Yrome toto omipona zae exiry waro oexirykõke toto omipona ehtoko.

⁶Morara exiryke roropa kowenu omi poe, kytinerükõ apiakāko sytatose kowenu tinerūme. Zae aerokurukohtao Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko erohnõko kowenu poetory tō mana. ⁷Naeroro kowenu nepehmapotyā oya xine epehmatoko. Kure rokē tyritoko toto roropa emero porehme.

Imehnõ maro zae rokē kuexirykõ poko

⁸Toeparo rokē osepekahpyra ehtoko imehnomo a. Epehmatoko toto. Mame imehnõ pyno exikehpyra ehtoko. Imehnõ pyno awahtao xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose. ⁹Ynara tymeropose Ritonõpo a, “Opyty kara nohpo ahtao ipoko pyra ehtoko. Imehnõ onetapara ehtoko. Imehnõ mõkomory onematonanohpyra ehtoko, ïkyryrykõ onematonanohpyra ehtoko roropa. Imehnõ kyryry poko penetara ehtoko roropa.” Mame etyhpyryme ynara tykase Ritonõpo kyya xine, “Imehnõ pyno ehtoko, osepyno oehtohkõ saaro,” tykase. Moro etyhpyry omipona awahtao xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose ipunaka. ¹⁰Imehnõ pyno awahtao xine, toto onyhtomara matose. Naeroro

imehnõ pyno awahtao xine, Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose exiko emero porehme.

¹¹Etatoko pahne, Jezu oepyyry ropa waro matose. Naeroro ipakatyã sã ehtoko. Ritonõpo nymeropohpyry omipona kuahtao xine ipakatyã sã sytatoše. Kyrixtu enetupuhpitoryhtao kyya xine okynaro aepyyry ropa kynexine. Okyna hkopyra aepyyry ropa mana seromaroro. ¹²Kuesëkö oepyyry ropa ëmepyyry sã mana. Ëmehsasaka mana okynã pyra Jezu oepyyry ropa exiryke. Naeroro kyyrypyrykö xihpyry surumekatone. Ritonõpo omipona rokë sehtone. Soutatu tõ typyreke mã toto onuopyra imehnõ ehtohme. Mokaro sã sehtone, Kuesëkö jamitunuru maro sehtone kyyrypyrykö poko pyra kuehtohköme. ¹³Zae rokë sehtone kuomirykö poko, kynyrirykö poko roropa, ihximyra kuehtohköme imehnõ neneryme. Eukuru enyryhtao emotyëkara sehtone. Etýpyra roropa sehtone. Imehnõ nohpo poko pyra sehtone. Ajoajohpe pyra sehtone. Atatapoipyra sehtone. Imehnõ zumoxike pyra roropa sehtone. ¹⁴Kyphenetatohkõ poko kuahtao xine iirypyryme exiko sytatoše. Naeroro kyphenetatohkõ poko pyra sehtone. Yrome Kuesëkö Jezu Kyrixtu tyjमितunuru ekarõko kyya xine mana soutatu tõ esë pyrou ekarory samo typoetory tomo a. Naeroro, “Ajमितunuru tyriko yna kurohtaka orëpyra yna ehtohme õmipona,” kahtoko Kyrixtu a.

Popyra imehnõ Jezu poetory onyripyra sehtone

14 Kure rokë ehtoko imehnõ Jezu poetory tõ maro. Jamihme pyra toto ahtao ro Jezu enetuputyry poko, eahmako toto amaro xine toto ehtohme. Oseosezuhpyra ehtoko

toto maro, toto osenetupuhtoh poko. ²Toitoinine Jezu poetory emero otuhnõko. Yrome imehnõ mã jamihme hkopyra enetuputyryke tyya xine tõe onõpyra, tonahsë rokë enahnõko mã toto. ³Amarokõ emero otuhnõko matose. Naeroro, “Popyra mokyro, zuaro pyra rokë mana,” kara ehtoko imepý poko, tõe onõpyra exikety poko. Morararo tonahsë rokë enahneme awahtao xine, “Popyra mokyro,” kara ehtoko imepý poko, emero otuhkety poko. Typoetoryme tyrise toto exiryke Ritonõpo a, “Popyra mokyro,” kara ehtoko ipoko xine. ⁴Zae pyra sytatoše imepý poetory ekaroryhtao popyra kyya xine. Ritonõpo omipona mokyro mana. Zae ahtao, Ritonõpo rokë, “Zae mase,” äko eya mana. Yrome azahkuru ahtao, “Azahkuru mase,” äko mana. Tyjमितunuru riko Kuesëkö mana ikurohtaka zae rokë ehtohme. Naeroro zae rokë exiko mokyro mã rahkene.

⁵Toitoinine matose ynara äko, “Sero ëmepyyry tyoro mana, tia sätume mana,” äko, atäkyematohme roropa. Yrome imehnõ mã ynara äko, “Emero ëmepyyry oxisã ya,” äko mana. Morohne poko osenetupuhtoko otupipyra oehtohköme. ⁶Toiro ëmepyyry menekaryhtao Jezu poetory a atäkyematohme, kure rokë Kuesëkö ritohme moro ëmepyyry menekäko mana. Morararo tonahsë enapyryhtao eya kure rokë Kuesëkö ritohme moro enahnõko mana. “Kure mase Ritonõpo, senohne onekarohpyryme mana, ynanapyryme,” karyke eya Ritonõpo a. Imepý mã tõe onõpyra ahtao, kure Kuesëkö ekarõko roropa mana, “Kure mase,” karyke eya roropa Ritonõpo a. ⁷Kypokoino xine rokë pyra isene sytatoše, kypokoino xine rokë pyra oriñnõko roropa sytatoše. ⁸Isene kuahtao xine, kure Kuesëkö ritohme kyya xine isene sytatoše. Kuorikyrykohtao, kure Kuesëkö ritohme

orihñoko sytatose. Naeroro Kuesëkö poetoryme sytatose orihpyra ro kuahtao xine. Kuorikyrykohtao ipoetoryme ro sytatose. ⁹Kyrixtu kynorihne. Mame kynësemäne ropa toorihxipo orihpyra exiketö esëme ehtohme te, aorihtyã esëme ehtohme roropa. ¹⁰Amarokö ke? Oty katoh, “Popyra mokyro,” äko matou imepÿ poko? Oty katoh, “Moky xihpyry,” äko roropa matou? Yrome kymarokö emero Ritonöpo êpataka exïko kuapiakatohköme eya. ¹¹Ynara tymerose Ritonöpo omiryne sero poko, “Orihpÿme ase, äko Kuesëkö mana. Naeroro seropökö emero porehme tosekumuru po porohnöko mã toto jêpataka. ‘Ritonöpo mase,’ äko toh mã ya emero porehme,” tykase, tymerose. ¹²Naeroro kymarokö emero Ritonöpo ezuhnöko sytatose kuehtopöpyrykö poko sero nono po.

Imehnö Jezu poetory azahkuru onyrippyra sehtone

¹³Morara exiryke imehnö Jezu poetory tõ onykerekeremara sehtone. Ynara rokë osenetupuhtoko, zae rokë sehtone imehnö Jezu poetory tõ neneryme. Morara kuahtao xine, “Mokyro zae pyra mana,” kara imehnö mana kypoko xine. Mãpyra zae pyra ehtoh poko kuahtao xine azahkuru exïko roropa mã toto kueneryköke. ¹⁴Kuesëkö Jezu Kyrixtu poe ynara zuaro ase, tõsë onyry iirypyryme pyra mana, ahno naxikahpyry êpataka tyrise ahtao ro, joroko zohme tokarose ahtao ro imehnomo a ekamotohme ropa imeïpo. Yrome iirypyryme enetuputyryhtao oya xine, morara ahtao iirypyryme oya xine mana. ¹⁵Imepÿ Jezu poetory zae pyra ehtoh poko tyrise kyya xine ahtao tõsë onyryke kyya xine mokyro pyno nymyry pyra sytatose. Toto pyno Kyrixtu exiryke

kynorihne toto pynanohtohme. Naeroro toto pyno sehtone roropa. Eya xine popyra moro tõsë onyryhtao kyya xine, onöpyra sehtone toto maro kuahtao xine. ¹⁶Otarãme onyryrykö kure oya xine repe, yrome imehnomo a otarãme popyra mana. Morara ahtao tomeseke ehtoko imehnö onyporemãkapopyra oehtohköme roropa. ¹⁷Ynara exiryke, Kuesëköme Ritonöpo enetuputyryhtao kyya xine tõsë poko torëtyke pyra sytatose, eukuru tõkehko poko roropa. Yrome kure ehtoh poko enetupuhnöko sytatose te, imehnö pyno kuehtohkö poko, täkye kuehtohkö poko Ritonöpo zuzenu poe, enara osenetupuhnöko sytatose Ritonöpo enetuputyryhtao kyya xine Kuesëköme. ¹⁸Morarama Kyrixtu omipona kuahtao xine Ritonöpo zamaro sytatose exïko, imehnomo a roropa kure sytatose exïko.

¹⁹Naeroro orëpyra sehtone osepeme kuexirykö poko imehnö maro. Satakorehmatone orëpyrahxo kuehtohköme Kyrixtu enetuputyry poko kyya xine. ²⁰Ritonöpo nyrihpyry imepÿ kurohtao onyryhmara sehtone azahkuru kuexirykö poko. Emero rokë onöpopyry ehtoko imehnomo a ise pyra toto ahtao. Emero tõsë kure kuohköme repe, yrome ahno nyrihpyry zotÿpyryme toehse ahtao joroko zohme, moro onöpyra sehtone imehnö iirypyryme riporyino. ²¹Zae sytatose, imehnö iirypyryme onyrippyra kuahtao xine. Otarãme kyya xine tõsë onyry kure, jehnahpyry enyry roropa kure. Yrome imepÿ Jezu poetory a morohne onyry iirypyryme ahtao onöpyra sehtone ipunaka. ²²Emero rokë onyry kure oya xine ahtao moro poko epyrypara ehtoko. Moro poko osenetupuhtoko Ritonöpo neneryme rokene. Mame zae ehtoh waro awahtao xine zae rokë ehtoko. Zae ehtoh poko rokë awahtao xine, täkye matose exïko. ²³Yrome, “Nary,” karyhtao oya xine,

“Otarāme senohne onyry ya popyra mana,” karyhtao oya xine, mame moro onyryhtao oya xine, popyra matose Ritonōpo a exiko. Zae ehtoh tonetupuhse oya xine repe. Yrome zae ehtoh poko pyra mexiatose. Morara exiryke zae ehtoh enetuputyryhtao oya xine yrome tyorō poko awahtao xine oorypyrykō poko matose.

Imehnō Jezu poetory tō akorehmary pokotākye toto ehtohme

15 Orēpyra kuahtao xine Jezu enetuputyry poko, imehnō jamihme hkopyra exiketō sakorehmatone, toetuarimarkō poko porempyryra toto ehtohme. Kypenetatohkō poko rokē pyra sehtone. ²Imehnō Jezu poetory tō sakorehmatone, orēpyrahxo toto ehtohme Jezu enetuputyry poko, tākye roropa toto ehtohme. ³Morararo Kyrixtu kynexine. Typenetatoh poko pyra kynexine. Ynara tymerose Ritonōpo omiry me moro poko, “Okerekerematopōpyry sā opoihtonanomo a, ykerekere māko mā toto ypoihtōko roropa mā toto,” tykase Jezu Tummy a. ⁴Emero Ritonōpo omiry tymerose kuamrepatohkōme, kure kuexirykō eraximatohme roropa kyya xine. Ritonōpo omiry omipona kuahtao xine atākymāko sytatose. Kuetuarimarkō poko penekehpyra roropa sytatose. Kure kuehtohkō oneraximakehpyra sytatose. ⁵Ritonōpo poe porempyryra sytatose kuetuarimarkohtao. Ritonōpo poe atākymāko sytatose. Naeroro ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine, “Romapōkō akorehmako Papa, Omūkuru Jezu Kyrixtu sā toto ehtohme ipoenopyry ke eya xine. Morara ahtao oxisā osetupuhnōko mā toto. ⁶‘Kure mase Ritonōpo, Kuesēkō Jezu Kyrixtu zū kurā mase,’ āko mā toto oximōme,” āko ase Ritonōpo a.

Jezu Kyrixtu poko omi kurā etary poko juteutōkara a

⁷Mame imehnō Jezu poetory pyno ehtoko, opyno xine Kyrixtu ehtoh samo. Imehnō Jezu poetory pyno awahtao xine, “Kure Ritonōpo mā rahkene, ipotory tō osepyno exiryke,” āko mā toto oenerykōke. ⁸Etatoko pahne, juteu tō akorehmaneme toehse Kyrixtu, zae Ritonōpo ehtoh waro toto ehtohme. Aparāo tō zurutopōpyryae ro Ritonōpo a toehse ynoro, ⁹juteutōkara akorehmatohme roropa, “Kure mase Ritonōpo,” katohme eya xine typynanopyrykō poko eya. Ynara tymerose Ritonōpo omiry me,

“Morara exiryke, ‘Kure mase Ritonōpo,’ āko ase juteutōkara netaryme.

Eremiāko ase kure oehtoh poko,”

tykase. ¹⁰Ynara tymerose roropa,

“Atākymatoko juteutōkara, Ritonōpo nymenekatyā maro (juteu tō maro),”

tykase. ¹¹Ynara tymerose roropa Tawi a, “Kure Kuesēkō tyritoko juteutōkara.

‘Orēpyra mase Ritonōpo,’ kahtoko eya emero porehme,”

tykase, tymerose. ¹²Ynara roropa tymerose Izaja a,

“Jesi pary enurūko mana.

Orēpyra exiko mana, juteutōkara esēme. Mame mokyro enetuputyryke tyya xine tosēkōme,

kure toexirykō eraximāko mā toto,”

tykase.

¹³Ritonōpo poe kure kuehtohkō eraximāko sytatose. Naeroro ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine, “Papa kapuaono, opotory tō ākyemapoko, torētyke pyra tyriko toto oenetuputyryke eya xine. Mame Ouzenu jamitunuru ke orēpyrahxo tyriko toto, kure toehtohkō eraximarko poko,” āko ase opoko xine.

Orēpyra Pauru ehtopōpyry poko pape merory poko

¹⁴Wekry tomo, ynara osetupuh-nōko ase opoko xine, kure ehtoh poko matose kokoro rokene. Tuarohxo roropa matose. Naeroro imehnō amorepary waro matose. ¹⁵Yrome sero pape meroryhtao ya, orēpyra sā ourutoryko ase wenikehpyra oehtočkōme ynekarohpyry poko. Orēpyra ase, Ritonōpo a tymenekase jexiryke. ¹⁶Jezu Kyrixtu poetoryme tymenekase ywy juteutōkara amorepatohme. Ritonōpo maro oturukety sā ase erohnōko, juteutōkara amorepary poko Jezu Kyrixtu enetupuhtohme eya xine. Juteutōkara Jezu enetuputyryhtao, Ritonōpo omipona exiko mā toto. “Imehxo mase, yna esē mase,” āko mā toto Ritonōpo a. Mame morara kary etaryke tyya tākye Ritonōpo exiko mana. Mame kure exiko roropa mā toto Ritonōpo neneryme, aosenetupuhtohkō tyrise exiryke Ritonōpo zuzenu a. ¹⁷Jezu Kyrixtu maro jexiryke tākye rokē ase jerohtoh poko, Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko ya. ¹⁸Pake Kyrixtu poe juteutōkara amorepary poko exiase, enetupuhtohme toto a, Ritonōpo omipona toto ehtohme. Aomipona toehse mā toto jomiry etaryke tyya xine te, kure jehtopōpyry eneryke roropa tyya xine. Morara kary poko ihximyra ase. ¹⁹Ritonōpo jamitunuru eneryke tyya xine te, kurākōkara kurākatopōpyry eneryke tyya xine roropa Ritonōpo omipona toehse mā toto, Ritonōpo zuzenu jamitunuru ymaro exiryke. Naeroro jytoryhtao Jerusarē poe Iriia pona ynara ase, “Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opynanohtoryko Ritonōpo mana,” asene imeimehnō netaryme pata tō punero. ²⁰Moinoro omi kurā poko imehnō amorepary se ase. Kyrixtu

poko onetapitopyra exiketō amorepary se ase toto patary poro, Kyrixtu waro pyra ro toexirykōke. ²¹Ynara tymerose Ritonōpo omiryne moro poko, “Zuruhnō ipoko mā enēko mā toto. Onetapitohnō mā enetupuhnōko mā toto,” tykase. Naeroro Kyrixtu onetapitopyra exiketō zurūko ase ipoko.

Toytory se Pauru ehtopōpyry poko Roma pona

²²Moinoro oenese xine jytory se exiase repe. Yrome tokurehse ywy, imehnō Jezu onetapitopyra exiketō amoreparyke ro ya omi kurā poko. ²³Yrome seromaroro jerohtoh taro tōtyhkase. Naeroro oenese xine jytory se ase. ²⁴Otarāme ytōko ase rahkene oenese xine. Expania pona jytoryhtao oenerykō se ase. Morarame okynā pitiko amaro xine jahtao, otarāme jakorehmāko matose Expania pona jytotohme. ²⁵Yrome seromaroro Jerusarē pona ytōko ase aporo, Jezu poetory tō Jerusarēpōkō akorehmase. Ynara exiryke, ²⁶Jezu poetory tō Masetonia po te, Kyrexia po roropa tytinerūkō ekarory se toehse, pitiko rokē pyra, tymōkomokākara akorehmatohme, Ritonōpo poetory tō akorehmatohme Jerusarē po. Mokaro tinerū arose ytōko ase Jerusarēpōkomo a ekarotohme. ²⁷Mokaro Masetoniapōkō juteutōkara, Kyrexiapōkō roropa juteutōkara. Jezu tonetupuhse eya xine tamorepase toexirykōke Jerusarēpōkomo a. Naeroro tytinerūkō ekarory se mā toto juteu tomo a, etuarimaketomo a. Juteutōkara tŷkyryrykō apiakary kure ya mana juteu tō akorehmatohme atakorōme toexirykōke. ²⁸Morarame moro tineru tokarose ya ahtao eya xine, mokaro nekarohpyry tytororo ekarōko ase juteu tomo a, Jerusarēpōkomo a. Morotoino

ytōko ase oenese xine, Expania pona jytoryhtao. ²⁹Mame oya xine toytose jahtao, ourutorŷko ase itamurume Kyrixtu nyrytŷ kurā poko. Imehnō motye kure jyriko ynororo. Moro poko ourutorŷko ase tākye oehtohkōme.

³⁰Wekyry tomo, Kuesēkō Jezu Kyrixtu tonetupuhse roropa oya xine, imehnō pyno matose roropa Ritonōpo zuzenu nae oexirykōke, āmorepanekōme. Aomipona matose. Naeroro ajohpāme sā ōtururukohtao Ritonōpo a yronomyryme oturutoko ypoko, orēpyra jehtohme jerohtoh poko. ³¹“Pauru ewomako Papa, onyhtomara Juteapōkō ehtohme, onetapara ōmipona pyra exiketō ehtohme,” kahtoko Ritonōpo a. “Tākye opoetory tō tyriko Papa, Jerusarēpōkomo. Pauru narohpyry apoiry poko tyya xine, tākye tyriko toto Papa,” kahtoko Ritonōpo a. ³²Mame morararo ōtururukohtao Ritonōpo a ypoko tākye ase exīko toeporehkase jahtao oya xine, jaropory se Ritonōpo ahtao. Mame kure oturūko sytatose oximaro toehse kuahtao xine. ³³Jakorō tomo, Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. “Papa kapuaono, Romapōkō pyno exiko. Ewomako toto,” āko ase Ritonōpo a. Naeroro oewomatorŷko mana.

Aosekazumatopōpyrykō Pauru a

16 Kuoryxirykō Pepe aropōko ase oya xine. Jezu poetoryme ynororo. Sēkerea po Jezu poetory tō akorehmaneme mana. ²Naeroro kure mokyro tyritoko, oya xine toytose ahtao. Osa ekarotoko eya atapyikō tao. Kuesēkō pokoino mokyro tyritoko kure. Toipe Ritonōpo poetoryme kuahtao xine imehnō Jezu poetory rīko sytatose kure. Tuhkākō takorehmase roropa eya. Ywy roropa takorehmase eya tytapyi

tao. Naeroro takorehmane se ynororo ahtao akorehmatoko.

³“Kure pāna matou?” kary se ase Pirixira a, Akira a roropa. Ymaro erohketōme toto exiryke Kyrixtu Jezu erohtoh poko. ⁴Osepyno pyra toh kynexine. Orikyise toh kynexine ypynanohtohme. Naeroro, “Kure mase,” kary se ase eya xine. Ywy rokē kara, tuhkākō Jezu poetory tō roropa juteutōkara, “Kure mase,” kary se ynanase toto a. ⁵“Kure pāna matou?” kary se roropa ase Jezu poetory tomo a oximōme exiketomo a itapyikō tao.

“Kure pāna mano, jepe Epeneto?” kary se ase Epeneto a. Mokyro osemazupu Kyrixtu enetupuhne moero Azia po. ⁶“Kure pāna mano Maria?” kary se ase. Yronomyryme mokyro nerokuase ākorehmarykō poko. ⁷“Kure pāna matou Ātoroniku, Junia maro?” kary se ase. Juteu tō mokaro ysamo. Ymaro āpuruhyry tao toh nexiase. Mokaro warohxo Peturu tō mana. Jezu poetoryme toehse toto osemazuhme onenetupuhpyra ro jahtao.

⁸“Kure pāna mā Āpyriato? Opyno ase ipunaka Kuesēkō poetoryme oexiryke. ⁹Kure pāna mā Upanu?” kary se ase. Yna maro erohketyme ynororo, Kyrixtu erohtoh poko. Extaki a roropa, “Kure pāna mā moero? Opyno ase. Jepeme mase,” kary se ase. ¹⁰“Kure pāna mano Apere?” kary se ase. Kyrixtu onurumekara mokyro ehtopōpyry waro ase. Tuhke tyhtomase ynororo Kyrixtu enetuputyryke eya yrome porempyry ynororo. “Kure pāna matou?” kary se ase roropa Arixtopuru tomo a, itapyiāōkō maro. ¹¹“Kure pāna mā Erotiāo?” kary se ase. Juteume mokyro ysamo. Mokaro a roropa Jezu poetory tō Nasezu tapyiāōkomo a, “Kure pāna matou?” kary se ase roropa mokaro a.

¹²“Kure pāna matou Tyrypena, Tyrypoza roropa?” kary se ase. Erohnōko mā

toto Kuesĕkō erohtoh poko. Jepe kurano a, Perexiti a, “Kure pāna mano?” kary se ase roropa, erohketyme nymyry exiryke Kuesĕkō erohtoh poko. ¹³ “Kure pāna matou?” kary se ase Rupo tomo a, jĕ maro. Erohkety orĕpyra nase Kuesĕkō erohtoh poko. Jĕ roropa Tumūkurume sã jyriase kure rokene. ¹⁴ “Kure pāna matou Axĩkyrito te, Perekōti te, Eremese te, Pataropa te, Eremasa te, emero Jezu poetory tō amarokō maro. Kure pāna matou?” kary se ase oya xine. ¹⁵ “Kure pāna matou?” kary se ase Piroroku tomo a Juria maro te, Nereu tomo a aoryxiry maro, Orĩpa a te, emero Ritonōpo poetory tō roropa imaro xine.

¹⁶ Oseahmatoko atakorōmākō sã oexirykōke. “Kure pāna matou?” kary se oya xine Kyrixtu poetory tō taro, emero porehme.

Tuaro ehtoko azahkuru amorepananō oenekunopyrykōino

¹⁷ Wekery tomo, ynara kary se ase oya xine. Tomeseke ehtoko tyorō poko āmorepanekō poko. Āmorepatopōpyrykō tyorōmary se mã toto. Oseosezuhnōko mã toto oxiehno Jezu poetory ritohme. Jezu enetuputyry rumekapory se mã toto imehnomo a. Āmorepatopōpyrykō rumekapory se mã toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko. ¹⁸ Morara kananō mã Kuesĕkō Kyrixtu erohtoh poko pyra mã toto. Typenetatoh poko rokĕ mã toto. Omi kurã ke sã imehnō enekunohnōko mã toto. Tuaro pyra exiketō pyrypyryke roropa tyya xine toto enekunohnōko mã toto. Naeroro mokaro poko tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme. ¹⁹ Omi kurã omipona oehtohkō poko zuaro imehnō mana emero. Naeroro tãkye ase opoko xine. Kure ehtoh poko zuaro oexirykō se ase. Yrome iirypyryme ehtoh poko tuaro pyra oexirykō se ase. ²⁰ Ritonōpo poe

torĕtyke pyra sytatose. Okynã pyra joroko tamuru amixihnōko mã Ritonōpo opupurukō zopikoxi. Ijमितunuru enahkapōko mana ohtomazomopyra xine aehtohme.

Kuesĕkō Jezu kure oritorĕko mana.

²¹ “Kure pāna matou?” kary se Timoteu tō oya xine. Ymaro erohketyme ynororo. Morararo Ruxiu te, Jasão te, Soxipatoro, enara. “Kure pāna matou?” kary se mã toto oya xine. Juteu tō mokaro ypanōkomo.

²² Ywy ase, Terexiu, sero pape merone. Ywy roropa, “Kure pāna matou?” kary se ase oya xine, Jezu poetory tomo.

²³ Sero tapyi esĕ roropa Kaju, “Kure pāna matou?” kary se roropa mana. Itapyĩ tao Jezu poetory tō mã oximōnōko. Eraxitu roropa. Sero pata tinerũ eraseme ynororo. “Kure pāna matou?” kary se ynororo oya xine. Kuated roropa morara kary se roropa oya xine.

²⁴ “Kure rokĕ Romapōkō tyriko Papa,” ãko ase Kuesĕkō Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase Ritonōpo imehxo,” katopōpyry Pauru a

²⁵ “Kure mase Ritonōpo. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone. Ynororo rokĕ orĕpyra kyrirykō waro mana, Jezu enetuputyry poko porempyra kuehtohkōme. Omi kurã poko imeimehnō amorepase ytoytoase Jezu Kyrixtu poko. Pake Ritonōpo tōsenetupuhtopōpyry onekaropyra kynexine seropōkomo a. ²⁶ Yrome seromaroro jarao tōsenetupuhtopōpyry tyripose Ritonōpo a. Urutōkō nymerotyã ae tōsenetupuhtopōpyry poko emero patapōkō tuarōtanohpōko Ritonōpo mana enetupuhtohme toto a, tōmipona roropa toto ehtohme.

²⁷ Toiro Ritonōpo mana. Ynoro rokĕ tuaro mana emero porehme. Naeroro, “Kure mase Ritonōpo, emero motye ime-

hxo mase,” kakehpyra sehtone eya, Jezu
Kyrixtu tonehpose eya exiryke kyya
xine. Enara.

Pauru Nymerohpyry sero Korītopōkō Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonōpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnō amorepaneme. Serātu rihpōme Pauru kynexine. Tynymerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tō neneryme, Korītopōkō neneryme.

Tynymerohpyryae toto tamorepase eya imehnō motye kure osekaropyra toto ehtohme, imehnō motye tuaro osekaropyra toto ehtohme roropa. Toto tamorepase roropa eya tyrypyrykō xihpyry poko pyra toto ehtohme. Typye exiketō turuse eya zae ehtoh poko, pytara ro exiketō roropa turuse eya zae ehtoh poko tuaro toto ehtohme. Toto tamorepase oximōme toto ehtoh poko Ritonōpo poko kure rokē toto ehtohme Ritonōpo a.

1 Ynanymerohpyry moro onenerykōme Jezu poetory tomo, Korītopōkomo. Ymaro Soxitene nase sero merory poko. Jakorōme ynororo Jezu enetuputyryke tyya. Ywy ase Pauru. Ritonōpo nymenekahpyryme ase, imehnō amorepaneme, Jezu Kyrixtu poko.

²Ynanymerohpyry moro Korītopōkō neneryme Ritonōpo poetory tō neneryme, Jezu Kyrixtu enetupuhnanō neneryme. Toahmase matose eya tymaro oehtohkōme. Imaro toehse matose, Jezu Kyrixtu a tukurākase oexirykōke, emero Kuesēkō Jezu enetupuhnanō maro, emero pata tō punero.

³Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine, “Papa kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase. Morara āko ase Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a roropa, enara.

Kyrixtu maro kure kyritorjko Ritonōpo mana

⁴Kokoro rokē kure oritorjko Ritonōpo mana Tumūkuru Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Naeroro, “Kure mase Papa,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. ⁵Kyrixtu maro oexirykōke emero nae exiketō sā matose. Imaro oexirykōke orēpyra exiko matose omi kurā poko imehnō zururu poko. Otupipyra roropa matose zae ehtoh waro oexirykōke. ⁶Kyrixtu poko onetahpyrykō tonetupuhse oya xine yronymyryme. Naeroro aomipona matose. ⁷Emero nae exiketō sā matose, Ritonōpo zuzenu nekarory emero mapoiatose. Jezu Kyrixtu Kuesēkō enehpōko ropa Ritonōpo mana seropōkō neneryme emero. Aepyry ropa eraximaryme oya xine Ritonōpo zuzenu nekarory mapoiatose. ⁸Kokoro rokē porempāpyra oritorjko Ritonōpo mana onenetupuhkehpyra oehtohkōme, tyrypyhpyke pyra oehtohkōme Kuesēkō Jezu Kyrixtu oepyry ropahtao. ⁹Zae rokē Ritonōpo mana kyya xine. Eya toahmase matose, Tumūkuru marōme oehtohkōme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō epeme oehtohkōme.

“Atapiakāko Jezu poetory tō mana, oty katohme?” katopōpyry

¹⁰⁻¹¹Wekyry tomo, Kyroe ekry tō juruase opoko xine, ōsezusezukurukō poko. Naeroro ynara kary se ase oya xine, Kuesēkō Jezu Kyrixtu poetoryme oexirykōke, oseosezuhpyra ke ehtoko. Osepyno ke ehtoko yronymyryme. Oxisā enetupuhtoko. Oxisā tuaro ehtoko. ¹²Yrome toitoinē matose ynara āko, “Pauru maro rokē ase,” āko. Imehnō, “Aporu maro rokē ase,” āko. Imehnō, “Peturu maro rokē ase,” āko roropa. Imehnō, “Kyrixtu maro rokē ase,” āko. Atae pyra matose,

oxiehno exiketō samo. ¹³Mame atae pyra awahtao xine Kyrixtu apiakāko sã matose. Ywy Pauru orihpyra exiase wewe poko omyakākōme, oorypyrykō korokatohme. Naeroro, “Pauru poetoryme tōpurihkase ywy,” kara ehtoko. “Kyrixtu poetoryme ase,” kahtoko rokene. Oseosezuhpyra ehtoko.

¹⁴Morara exiryke tãkye ase oēpurihkara xine jexihpyry poko. Asakoro rokē tōpurihkase ya, Kyrixpu, Kaju, enara rokene, ¹⁵“Typoe rokē tōpurihkase toto Pauru a, typoetoryme,” karyino. ¹⁶Aō, imepỹ roropa tōpurihkase ya, Extepana, jekyry to maro. Imehnō tōpurihkase ya ahtao zuaro pyra ase, tuenikehse. ¹⁷Kyrixtu a tonyohse ywy ahno ēpurihkatohme pyra. Jenyohne typoko imehnō amorepatohme. Toto amorepariyhtao ya zuaro exikety omiry sã pyra jomiry nexiase. “To! Pauru emese kure imehnō amorepariy poko,” kamexiporyino. Emese kure jomiry ahtao ynara kara mehtory, “Orēpyra Jezu Kyrixtu mana. Iirypyrymākō kurākary waro kuhse mana. Toorihse toexiryke kukurākatorỹko mana,” kara mehtory. “Pauru emese kure mana,” mykatory rokē otarāme.

Kyrixtu mokyro, Ritonōpo jamitunuru, ituarōnory, enara

¹⁸“Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kukurākatohkōme,” kary poko ynara āko Ritonōpo nukurākatyamo, “Tyjamitunuru ke Ritonōpo kukurākatorỹko mana toorihse Jezu exiryke kymyakākōme,” āko mã Ritonōpo nukurākatyamo. Yrome apotoimo htaka ytoketō ynara āko, “Oty katoh toorihse nae? Toiparo rokē toorihse,” āko toto ajohpe rokene. ¹⁹Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne,

“Zuaro exiketō mã tyya xine rokē zuaro mã toto.

Yrome zuaro pyra toto ripōko ropa ase. Seropōkomo a tuarohxo mã toto, yrome ya zuaro pyra toh mana,” tykase Ritonōpo pake. ²⁰Morara exiryke otara āko zuarohxo exiketō nae Ritonōpo a? Otara āko orēpyra oturuketō roropa nae? Imehnō ezuezuhnanō roropa? Otara āko toh nae Ritonōpo a? Arypyra, “To! Zuarohxo mã toto,” āko Ritonōpo onenetupuhpynomo sero nonopōkomo. Yrome Ritonōpo a zuaro pyra mã toto ipunaka. “Zae ynanase Ritonōpo a zuarohxo yna exiryke,” āko toh mã repe. Azahkuru rokē morara āko mã toto.

²¹“Ajohpanorykomo,” āko Jezu onenetupuhpynō mã yna omiry poko Jezu enetuputyry poko. “Zuaro pyra matose,” āko mã toto yna a. “Toiparo rokē Jezu toorihse,” āko mã toto. Yrome Ritonōpo tuarohxo ipunaka. Morara exiryke Jezu onenetupuhpynō tuaro pyra tyripose, tamoreme xine Ritonōpo waro exisaromepyra toto ehtohme. Yrome Jezu poko oturunohthao rokē iirypyrymākō kurākāko ropa mana, Jezu enetuputyryhtao eya xine. Morara tyripose Ritonōpo a. ²²Ynara āko juteu tomo, “Ritonōpo jamitunuru enepoko yna a zuaro yna ehtohme. Ritonōpo jamitunuru eneporyhtao yna a, aomipona yna exiry,” āko juteu tō repe. Mame juteutōkara ynara āko roropa, “Zuaro pyra yna ehtoh etary se ynanase. Zuarohxo exiketō omiry etaryhtao yna a Ritonōpo poe aexiry ynanenetuputyry,” āko mã kyreku tomo. ²³Yrome mokaro sã pyra ynanase. Ynara āko rokē ynanase, “Kyrixtu toorihse, okurākatohkōme, iirypyryme pyra oehtohkōme,” āko ynanase. Mame morara karyhtao yna a juteu to netaryme tohne exiko mã toto. Morararo morara

karyhtao kyreku tō netaryme, “Ajojpe rokē moro,” āko mā toto. ²⁴Yrome Ritonōpo nymenekatyamo a, “Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kymyakākōme,” kary zae mana juteu tomo a, juteutōkara a roropa. Eya xine Jezu Kyrixtu Ritonōpo jamitunuru enepōko mana, kukurākarykohtao. Eya xine zuaro Ritonōpo mana. Morara exiryke Tumūkuru tyrise iirypyrymākō pynanohne. ²⁵“Ritonōpo zuaro pyra mana,” āko onenetupuhpynō repe. Yrome ahno motye zuaro Ritonōpo mana. “Ritonōpo jamihme pyra mana,” āko roropa onenetupuhpynō repe. Yrome emero motye jamihme mana.

²⁶Wenikehpyra ehtoko wekyry tomo, oehpōpyrykō poko onymenekara ro awahtao xine. Tuhke pyra mexiatose, zuaro exiketomo. Tuhke pyra mexiatose tamuximākomo. Tuhke pyra roropa mexiatose tymōkomo ke exiketomo. ²⁷“Tuarō pyra mokaro mana,” āko onenetupuhpynomo. Yrome mokaro tymenekase Ritonōpo a typonōme toto ritohme, tuaro exiketō hxiropotohme. “Tuisame pyra mokaro,” āko onenetupuhpynō roropa. Yrome tymenekase roropa Ritonōpo a, toto typonōme toto ehtohme tamuximākō hxiropotohme roropa. ²⁸“Mokaro xihpyry,” āko onenetupuhpynomo. “Otyme kure nahe?” āko. “Typahsēme rokē mokaro,” āko roropa toh mā repe. Yrome tonetupuhnanō tymenekase Ritonōpo a onenetupuhpynō penetatoh jamitunuru enahkapotohme. ²⁹Morara tyrise Ritonōpo a kure toexirykō poko epyrypara ahno ehtohme tōpataka. ³⁰Māpyra Ritonōpo a typynanohse matose, Jezu Kyrixtu marōme oehthokōme. Zuaro toehtoh ekarōko kyya xine mana. “Zae matose ya,” āko Ritonōpo kyya xine, Jezu a tukurākase kuexirykōke. Ritonōpo poenōme kure kyriatose. Kukurākatamitukō

topehmase eya toorikyry ke rahkene. ³¹Morara exiryke ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Oepyryparykō se awahtao xine Kuesēkō nyrihpyry poko rokē epyrypatoko,” āko.

Kyrixtu exixihmatopōpyry ekarory poko

2¹⁻²Wekyry tomo, “Imepỹ poko Koritonōpō anamorepara ase, Jezu Kyrixtu poko rokē toto amorepāko ase,” ase ukurohtao rokene, ytopyra ro jahtao oya xine. Jezu orikyhpyry poko āmoreparykō se nymyry exiase. Naeroro oehsene oya xine jahtao, jomiry tupime pyra nexiase. Jatamorepatopōpyry poko jepyrypary se pyra exiase, “Pauru otyro waro emero,” kara imehnō ehtohme. Ritonōpo osenetupuhtoh ekarory se exiase oya xine. Zae omi ekarory se exiase. Apitoryme aomiry waro pyra exiatose. Yrome seromaroro jarao mana. ³Morara exiryke oya xine toytose jahtao, zehno exikety omiry sā pyra jomiry nexiase. Tykytyky tykase ywy zuno jehpōpyryke azahkuru se pyra jexiryke Ritonōpo a. ⁴Zae omi ekaroase oya xine. Zuaro exiketō omiry sā pyra jomiry nexiase. Yrome Ritonōpo jamitunuru ke kuamorepatose. Morarame jomiry etaryke oya xine otuarōtanohpoatose Ritonōpo zuzenu, tyjamitunuru eneporyke oya xine. ⁵Naeroro Jezu tonetupuhse oya xine, ahno tuarōnory ke pyra, Ritonōpo jamitunuru poe rokē Jezu tonetupuhse oya xine.

Zuaro Ritonōpo ehtopo

⁶Ritonōpo zuzenu omipona exiketō maro zuaro exikety sā oturūko ase. Yrome Jezu onenetupuhpynō zuaro ehtoh sā pyra jomiry mana. Itāhpopātyā zuaro ehtoh sā pyra roropa mana. Axītao rokē itāhpopātyā mana sero nono po. ⁷Emero motye zuaro Ritonōpo mana. Aomiry ekarōko ase oya xine

zuario oehtohkōme. Pake tokare pyra Ritonōpo osetupuhpopyry kynexine. “Umūkuru enetupuhnanō kurākāko ase aorikyryke toto myakāme. Umūkuru sã exiko mā toto,” tykase Ritonōpo tyra rokene, sero nono onyripyra ro tahtao. Morara katopōpyry tokare pyra kynexine aporo. Seromaroro jarao mā rahkene. ⁸Yrome Ritonōpo osetupuhpopyry waro pyra seropōkō tuisary tō kynexine. Zuario tahtao xine Kuesēkō onexixihmapopyra toh exiry wewe pokona. Emero motye Kuesēkō kure exiry mana, tuisamehxo exiry, enara. ⁹Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Tynekarory kurã kurākāko Ritonōpo mana ekarotohme typyno exiketomo a. Onenepitopyra seropōkō mana, onetapitopyra roropa, onenetupuhpopyra roropa mā toto Ritonōpo nyrihpyry kurã poko, tynekaroryme typyno exiketomo a,”

me tymerose. ¹⁰Yrome moro poko kymarokō tutuarōtanohpose Ritonōpo zuzenu a, Ritonōpo nenetuputyhpyry poko. Tuzenu tonehpose kukurohtaka xine zuaro kuehtohkōme. Emero oneto Ritonōpo zuzenu mana. Ritonōpo osenepuhpotoh waro mana zuaro pyra imehnō ahtao ro. ¹¹Kuosenetuputyrykō waro pyra imehnō mana. Kymarokō rokē zuaro. Moro saaro Ritonōpo zuzenu rokē Ritonōpo osetuputyry waro mana. ¹²Jezu enetupuhnōko sytatose. Naeroro Jezu onenetupuhpynō zuzenu kukurohtao xine pyra mana. Ritonōpo zuzenu rokē tonehpose Ritonōpo a kukurohtaka xine, kuamorepatohkōme, emero inekarohpyry waro kuehtohkōme.

¹³Morara exiryke ahno a rokē pyra tamorepase ynanase. Ritonōpo zuzenu a tamorepase ynanase. Naeroro kytamurukō namorepatopōpyry ke

pyra imehnō amorepāko ynanase. Ritonōpo zuzenu namorepatopōpyry ke rokē Zuzenu nae exiketō amorepāko ynanase. ¹⁴Yrome Ritonōpo zuzenu maro pyra exiketō inekarotyã anapoipyra mā toto onenetupuhpyra toexirykōke. “Otãto tynekarory ekarōko Ritonōpo nae?” ãko mā toto. “Oty katohme moro apoiko mokaro nae?” ãko roropa toh repe oseya rokene, Ritonōpo zuzenu maro pyra exiketomo. Ynara exiryke, Ritonōpo zuzenu nae exiketō rokē inekarotyã kure exiry enetupuhnōko. ¹⁵Ritonōpo zuzenu nae awahtao xine emero rokē toehse ahtao zae ehtoh enetupuhnōko matose. Mame õmirykō eunopyry se imehnō ahtao oneunohpyra ekurehnōko mā toto, zae rokē oexirykōke. ¹⁶Ynara tymerose Ritonōpo omiryne.

“Ritonōpo osetupuhpopyry waro pyra imehnō mana. Amorepary waro ehsaromepyra roropa mā toto.

Tamorepaneke pyra ynororo mana ipunaka.

Tamoreme zuaro ynororo,”

ãko.

Mãpyra Kyrixtu poe osetupuhnōko sytatose, kukurohtao xine Zuzenu exiryke.

Ritonōpo poetory tomo

3 Wekyry tomo, tomeseke sã oturūko ase oya xine, Jezu enetupuhsenã sã oexirykōke, Ritonōpo zuzenu omipona nymyry pyra oexirykōke roropa. Ritonōpo zuzenu maro nymyry awahtao xine tyoro jotururu exiry oya xine. Yrome aomipona pyra oexirykōke Jezu waro pyra exiketō zururu sã ourutorỹko ase. ²Poeto pitiko ahtao suhsu ke auhpāko jẽ mana. Poeto pitiko sã matose Ritonōpo enetuputyry poko. Morara exiryke Ritonōpo omiry tupimākara rokē ekaroase

oya xine. Aomiry tupimā onetara mexiatose enetupuhšenā sā oexirykōke. Morararo matose seromaroro. Aomiry tupimā onetara ro matose, ³Jezu onenetupuhpynō sā oexirykōke, Zuzenu maro pyra exiketō samo. Zumoxike matose. Oseosezuhnōko roropa matose. Morara awahtao xine Jezu onenetupuhpynō sā matose, Zuzenu maro pyra exiketō samo. Naeroro tupimā ke āmorepara xine ase. ⁴Ynara āko toitoine matose, “Pauru marōme rokē ase,” āko. Imehnō, “Aporu marōme ase,” āko. Morara karyhtao oya xine oxiehnokō sā matose. Jezu onenetupuhpynō sā matose.

⁵Yrome tuisame pyra Aporu mana. Tuisame pyra ase roropa. Ritonōpo namotome rokē ynanase, Jezu Kyrixtu poko imehnō amorepananōme. Tamorepase yna a oexirykōke Jezu poetoryme toehse matose. Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko rokē erohnōko ynanase, aomipona. ⁶Otyro puhturu arykary sā Kyrixtu ekarory mana. Ywy osemazuhme Kyrixtu ekaroase oya xine. Mame Kyrixtu omiry poko āmoreparykō otyro ehxikary sā mana. Aporu toerohse ŷkapo āmoreparykō poko Kyrixtu omiry poko. Mame otyro ahtanohponeme Ritonōpo mana. (Moro saaro typoetoryme oriatose Ritonōpo. Ritonōpo rokē onenetupuhpynomomo a Tumūkuru enetupuhpory waro mana.) ⁷Naeroro Kyrixtu ekaronanō mā ime nymyry pyra mā toto. Aomiry poko imehnō amorepananō roropa ime nymyry pyra mā toto. Ritonōpo rokē ime kuhse mana, ipoe enetupuhnanōme toehse kuexirykōke. ⁸Oxipākō mokaro Kyrixtu ekaronanomo, aomiry poko amorepatō komo, enara. Imeīpo typoetory tō epehmāko Ritonōpo mana, toto erohtamitume. Zae erohketō epehmāko kure mana. Zae pyrahme sā toerohse

ahtao pitiko rokē toto epehmāko mana. ⁹Ritonōpo tupi sā matose. Tupito esē tutupi pyno exiry sā opyno xine Ritonōpo mana. Ritonōpo tupi poko erohketō sā ynanase Aporu maro. Āmorepatorŷko ynanase.

Mame tapyi esē tytapyi pynanopyry sā roropa opynanohtorŷko Ritonōpo mana. Itapyi sā matose. ¹⁰Tapyi apō sā Kyrixtu mana. Tapyi apō kure ahtao epukara tapyi mana jamihme exiryke. Moro sā Kyrixtu mana. Morara exiryke Kyrixtu ynanekaroase oya xine enetupuhthome oya xine apotoimo htaka ytopyra oehthokōme. Ritonōpo a tyjamitunuru tokarose ya Kyrixtu ekarothome onenetupuhpitopynomomo a. Kyrixtu ekaroryhtao eya xine tapyi apō rīko sā ase. Mame ŷkapo imehnō mā Kyrixtu omiry poko mokaro amorepāko jesahpyo. Mokaro amorepananō mā tapyi amonanō sā mā toto. Kure mā toto, zae imehnō amoreparyhtao eya xine. ¹¹Ritonōpo a Jezu Kyrixtu tonehpose xiaro, sero nono pona. Toiro ynoro, imepŷ pyra. Jezu enetuputyryke rokē kyya xine Ritonōpo poenōme exīko sytatose. Ytopyra sytatose apotoimo htaka. ¹²Imehnō amorepananō mā tapyi amonanō sā mana. Toitoine tapyi amōko sā mā toto okynā ehtohme, uuru ke te, parata ke te, topu kurā ke roropa sā tyrīko mā toto. Mokaro sā matose zae imehnō amoreparyhtao oya xine. Yrome imehnō mā axītaonato sā rokē tapyi amōko mā toto, wewe ke te, apuary ke te, paruruary ke, enara. Mokaro sā exīko sytatose zae pyra imehnō amoreparyhtao kyya xine. ¹³Mame apoto toehse ahtao tapyi zatyry enēko sytatose. Yrome okynā exikety ke tamose ahtao zahpyra mana. Moro saaro Kyrixtu oehtho ropo po. Kure imehnō tamorepase ahtao kyya xine zae toto amorepatopōpyry

kyya xine enēko sytatose. Yrome zae pyra imehnō tamorepase ahtao kyya xine moro enēko roropa sytatose, Kyrixtu oepiry ropahtao. ¹⁴Mame tapyi zahpyra ahtao tapyi esē tytapyike ro exīko mana tozehse apoto ahtao. Mokyro saaro zae imehnō amorepananō Ritonōpo nekarory kurā apoīko mā toto toerohtamitukōme. ¹⁵Yrome jatypyry esemy tytapyike pyra exīko, tyahse exiryke. Mokyro saaro azahkuru imehnō amorepananō ehepyry kurā anapoipyra mā toto. Māpyra toto pynanohnōko otarāme Ritonōpo mana apoto htae anymyhpyry samo.

¹⁶Ritonōpo tapyi sã matose, Ritonōpo zuzenu okurohtao xine exiryke. Moro waro matose. ¹⁷Ritonōpo tapyi kararapyryhtao Ritonōpo mā tytapyi ryhmahpō ryhmāko. Kure Ritonōpo tapyi mana. Xihpyryme pyra mana. Kymarokō Ritonōpo tapyime sytatose. Naeroro azahkuru āmorepananō wānohnōko Ritonōpo mana, tytapyi kurā ryhmananō sã toto exiryke.

¹⁸Osenekunohpopyra ehtoko Jezu onenetupuhpynomo a. “Emero zuaro ase,” karyhtao oya xine, moro waro ehtoh irumekatoko, Ritonōpo poe zuaro kuhse oehthokōme. ¹⁹“Zuarohxo ynanase,” āko Jezu onenetupuhpynomo. Yrome Ritonōpo ynara āko eya xine, “Rowohpe matose ipunaka,” āko. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “‘Zuarohxo ywy,’ kananō mā osenekunohnōko rokene zuaro toehthopōpyrykōke. Otupīko mā toto. Tutūtatohkō ropa zupīko sã mā toto,” āko. ²⁰Ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryne, “Otyne kure Ritonōpo a, ynara kananō osenetupuhtoh nahe? ‘Imehnō motye zuarohxo ywy,’ kananō osenetupuhtoh otyne kure Ritonōpo a? Arypyra ipunaka,” tymerose. ²¹Morara exiryke, “Imehnō motye zuarohxo yna,” kara ehtoko. Seromaroro emero nae

exiketōme matose Kyrixtu oesēkōme exiryke. ²²Ākorehmanekōme ase Kyrixtu poe, Aporu roropa te, Peturu roropa. Sero nono tōkehko tyrise Ritonōpo a oesarykōme. Orihpyra ro awahtao xine opyno xine mana. Oorikyrykohtao opyno xine ro mana. Seromaroro opyno xine mana. Opyno xine xikehpyra roropa mana. ²³Mame Kyrixtu oesēkōme mana. Kyrixtu esēme Ritonōpo mana. Naeroro esēme sã roropa matose Ritonōpo nyrityã esēme.

Kyrixtu akorehmananomo

4 Kyrixtu akorehmananō pyno ehtoh sã yna pyno ehtoko, Ritonōpo omiry ekaronanōme yna exiryke. Tokare pyra Ritonōpo osenetupuhtopōpyry kynexine aporo. Yrome seromaroro tōsenetupuh-topōpyry tokarose yna a zuaro yna ehtohme, ekarotohme ropa imehnomo a. ²Ynara āko typoetoke exikety typoetory tomo a, “Imepý omipona pyra ehtoko, jomipona rokē ehtoko,” āko. Moro saaro morara āko Ritonōpo tōmiry ekaronanomo a. Tōmipona toto se ynororo mana. ³Otara kara ase, “Zae Pauru mana,” karyhtao oya xine. Imehnomo a roropa, “Zae pyra Pauru mana,” karyhtao, otara kara ase. Imehnō popyra onekaropyra ase. “Zae pyra mā toto,” kara ase. “Zae pyra ase,” kara ase roropa ypoko. ⁴Ya zae rokē ase. Yrome otarāme jukurākatopōpyry Ritonōpo a waro pyra imehnō mana zae jehtoh waro jahtao ro. Yrome Kuesēkomo a, “Pauru zae mana,” karyhtao, zae nymyry ase. ⁵Morara exiryke Kuesēkō oehpyra ro ahtao, “Popyra matose Ritonōpo a,” kara ehtoko imehnomo a. Imēpo jūme rokē kuapiakatorýko Kuesēkō mana, toehse ropa tahtao. Morara ahtao kynyrihpyrykō enepynýpo tō zumakapōko mana, kuosenetupuh-topōpyrykomo, kypenetatopōpyrykomo,

enara. Morarame, “Kure mase ya,” āko Ritonōpo zae exiketomo a.

⁶Wekiry tomo, opyno xine jexiryke yna poko kuurutou, ypoko, Aporu poko, enara. Āmorepatohkōme kuurutou zae oehtohkōme, Ritonōpo omiry omipona oehtohkōme, imehnō onypyrypara ehtoko. “Mose kure. Mose popyra,” kara ehtoko. Kure rokē ehtoko emero a. ⁷Oxisā matose imehnō maro Ritonōpo a. Eya imehnō motye pyra matose. Ritonōpo nekarohpyryme okyryrykō mana, emero. Morara exiryke kure oexirykō poko epyrypara ehtoko, Ritonōpo poe rokē kure oexirykōke.

⁸Otarāme azahkuru matose ynara āko, “Otyro se pyra ynanase, emero nae,” āko matose. “Tymōkomoke ynanase, porehme,” āko roropa matose repe. Yrome azahkuru matose. Tuisame sã matose tuisame pyra yna ahtao, Aporu maro. Tuisame nymyry awahtao xine tãkye jexiry, amaro xine tuisame ynanexiry roropa. ⁹Ynara enetupuhnōko ase, Ritonōpo nymenekatyāme yna ahtao ro imehnō amorepananōme, tuisame pyra ynanase. Imehnō namotome sã rokē ynanase. Orihketōme sã tyrise ynanase, jarao orihmaposē samo emero tonesēme, kapuaōkō neneryme, nonopōkō neneryme, enara. ¹⁰Kyrixtu onenetupuhpynomo a rowohpe ynanase Kyrixtu enetuputyryke yna a. Māpyra amarokomo Kyrixtu maro oexirykōke tuaro matose toehse. Onenetupuhpynomo a orēnōko ynanase. Yrome amarokō orēpyra matose eya xine. Yna se pyra mã toto. Yrome kure rokē oritorỹko mã toto. ¹¹Emitapānōko ynanase. Tuna se zehnāko roropa ynanase. Upōpo xihpyryke tōtupohtose ynanase. Typipohse ynanase. Tosake pyra yna exiryke, ytoytōko rokē ynanase pata tō poro. ¹²Erohkehpyra ynanase yronymyryme yna napyry

epekahtohme. Imehnomo a typoihtose yna ahtao zae rokē toto ezuhnōko ynanase. Ynahtomaryhtao eanahtōko rokē ynanase. ¹³Omi xihpyry ke typoihtose yna ahtao kure rokē ezuhnōko ynanase. Typahsēme sã yna ekarōko imehnō mana, itumekyhpyry sã yna riko mã toto.

¹⁴Ohxirorykō se pyra ase repe. Morohne ymerono āmorepatohkōme, opyno xine jexiryke, ypoenōme sã oexirykōke. ¹⁵Āmorepatōkō ikuhpỹme tomāse ahtao ro, Kyrixtu omiry poko toiro rokē omykōme mana. Tamorepase ya oexirykōke Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya xine. Morara exiryke omykōme ase, osemazuhme tamorepase ya oexirykōke. ¹⁶Naeroro ajohpāme sã kypoenohtoko ysã oehtohkōme. ¹⁷Morara exiryke Timoteu aropōko ase oya xine. Umūkurume mana Kuesēkō enetuputyryke eya. Tymoise roropa ywy eya. Ipyno ase yronymyryme. Otuarōtanohtorỹko ropa mana zae jehtoh poko Kyrixtu Jezu enetuputyryke ya. Imehnō amorepatopōpyry poko roropa ya ourutorỹko mana. “Pata tō punero zae imehnō amorepāko Pauru mana, zae toto ehtohme tysaaro, Jezu poetory to oximōtohtao,” āko oya xine mana.

¹⁸Toitoinē matose epyrypāko, ytopyra jekaroryke oya xine repe. ¹⁹Yrome Ritonōpo jaropory se ahtao ytōko ase, okynā pyra, oenese xine. Mokaro otururu waro ase. Yrome amaro xine jahtao ywy roro epyrypaketō nyriry enēko ase. Otarāme Ritonōpo jamitunuru nae mã toto. Otarāme arypyra mã toto. ²⁰Ritonōpo enetupuhnōko sytatose kuesēkōme. Omihpo rokē kara moro. Ritonōpo jamitunurume mana. ²¹Oty kurehxo oya xine nae? Oorypyrykō poko ouruse xine jytory kure oya xine nae? Omi kurā ke ouruse xine jytory kure oya

xine nae, oeahmase xine? Opyno xine jexiry kure oya xine ahtao oorypyrykō irumekatoko.

Typyxiā kuroko nohpo tō poko

5 “Toiro Korītopō tumy pyty maro toehse mana, Jezu poetoryme tah-tao ro,” tykase oehsenā ya. Morara popyra Ritonōpo a. Ritonōpo waro pyra exiketō roropa morara sã ahtao ihxipýke exiry tyrypyrykō poko. ²Morara awah-tao xine toiparo rokē, “Kure ynanase,” āko matose. Epyrypara ehtoko kure oexirykō poko. Emynyhmatoko hkoty mokyro rypyry poko. Mame mokyro iiryryryme exikety emynyhmara ahtao tyrypyry poko Ritonōpo maro oturutoh taka onēmapopyra ehtoko. Amaro xine õximõtõhkõ taka onēmapopyra ehtoko. ³Ywy ase, ameke repe. Yrome amaro xine ro ase ukurohtao. Pitiko rokē pyra osetupuhnõko ase roropa opoko xine. “Mokyro popyra Ritonōpo a tyrypyry poko exiryke,” āko ase Jezu Kyrixtu poe. Amaro xine jahtao morararo ykary oya xine. Naeroro mokyro maro ox-imõpyra ehtoko. ⁴Mame õximomyrykohtao Jezu Kyrixtu amaro xine mana. Kokoro rokē kymaro xine mana, ky-jamihtanohtoryko. Ywy roropa amaro xine sã ase josenetuputyryke opoko xine. ⁵Naeroro Jezu jamitunuru poe mokyro iiryryryme aexihpyry a ynara kahtoko, “Joroko tamuru oesēme mana,” kah-toko eya, tyrypyry xihpyry se pyra aeh-tohme ropa. Otarāme orihñõko mana. Yrome tyrypyry rumekary ropahtao eya orihpyra ro ahtao ipynanohnõko Ritonōpo mana Kuesēkõ oepyry ropahtao.

⁶Toiparo rokē, “Kure ynanase,” āko matose, zae pyra oexirykõke. Ynara zuaro matose, maxihpe aexihpyry ahtao, toiro rokē repe, yrome tõximõse ahtao imehnõ maro morararo exiko mã toto. Moro sã iiryryryme exikety mana. Toiro tyrypyry poko exikety

amaro xine ahtao, okynã pyra imehnõ mã morararo isa exiko, tyrypyrykō poko. ⁷Oorypyrykō irumekatoko emero porehme. Oorypyrykō poko pyra awahtao xine iiryryryme pyra matose. Tyrisenã sã matose. Pake kaneru mükuru totapase juteu tomo a toytorykohtao Ejitu poe. Kaneru mükuru totapase orihpyra tapyitaõkõ ehtohme. Mokyro saaro Jezu toorihse orihpyra kuehtohkõme. Paxikoa riryhtao juteu tomo a, otuhtoh konõtome, atäkyemāko mã toto kaneru mükuru orihtopõpyry poko tytamurukõ orihpyra ehtohme. Moro saaro wenikehpyra sehtone roropa Jezu orihtopõpyry poko kymyakākõme, orihpyra kuehtohkõme. ⁸Jezu kynorihne kymyakākõme, orihpyra kuehtohkõme. Naeroro kyyrypyrykō surumekatone. Kyyrypyrykō poko pyra sehtone. Zae rokē sehtone ipunaka. Imehnõ onenekunohpyra sehtone. Morara kuahtao xine atäkyemāko sytatose Jezu orihtopõpyry poko, juteu tō atäkyematoh saaro kaneru mükuru etapatopõpyry poko.

⁹Osemazuhme pape ymeroase onenerykõme ynara katohme oya xine, “Osepeme pyra ehtoko nohpo tō poko exiketō maro, tynio kuroko imehnõ orutua poko exiketō maro roropa.” ¹⁰Ritonōpo waro exipitopyra exiketō poko morara kara akene. Toipe mokaro iiryryryme. Imehnõ nohpo poko toto, tyamene se mã toto. Ematonāko roropa mã toto. Joroko tō poko mã toto Ritonōpo myakāme. Mokaro maro se pyra kuahtao xine sero nono rumekary se kuexirykomo. ¹¹Ynara kary se rokē exiase oya xine, “Jezu poetoryme ase,” kananõ mã imehnõ nohpo poko ahtao mokaro maro pyra ehtoko. Tyamene se exiketomo te, joroko tō eahmananomo Ritonōpo myakāme te, imehnõ kerekeremananomo te,

etŷketomo te, imehnō poko enupunara exiketomo, enara. Mokaro maro pyra ehtoko. Otutohpo porohpyra ehtoko toto maro, kary se exiase oya xine.

¹²⁻¹³Ritonōpo onenetupuhpyra exiketomo a, “Zae pyra matose,” kara ase. Ritonōpo rokē toto apiakāko mana imeīpo. Yrome Jezu waro exiketō zae pyra ahtao zae pyra toto ehtoh poko enetupuhtoko. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne, “Mokyro iirypyryme aexihpyry aropotoko owinoino xine,” me tymerose. Naeroro iirypyryme aexityā aropotoko owinoino xine.

Jezu poetory hxiroko terekatu netaryme, oty katohme?

6 Atakorōme matose Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Oxiehno toehse awahtao xine imepŷ Jezu poetory maro, terekatu a mokyro anaropyra ehtoko Jezu poetory kara a. Kurehxo imepŷ Jezu poetory a oytorykomo zae ehtoh waro oehtohkōme. ²Etatoko pahne, Ritonōpo poetoryme kuexirykōke, sero nono enahkaryhta Jezu onenetupuhpynō apiakāko sytatose Ritonōpo poe. Tyrypyrykō poko exiketō ekarōko sytatose, zae exiketō ekarōko roropa sytatose. Morara exiryke oxiehno toehse awahtao xine imepŷ Jezu poetory maro zae ehtoh enetupuhtoko. Ataomirotoke ropa āmoreme xine. ³Etatoko pahne, Ritonōpo nenyotyā kapuaōkō apiakāko roropa sytatose, zae exiketō ekarōko sytatose, tyrypyhpyke exiketō ekarōko roropa sytatose, enara. Morara ahtao oxiehno toehse kuahtao xine ro zae ehtoh enetuputyry tupime hkopyra kyya xine. ⁴Naeroro oxiehno toehse awahtao xine oty katoh zae ehtoh ekaropōko matou Jezu poetory kara a? ⁵Ehxiropyra hmatou? Jezu onenetupuhpynomo a oytorykohtao? Toiro tokoh zuaro exikety amaro xine

nah? Oxiehno awahtao xine, eya ytotoko zae ehtoh waro oehtohkōme. ⁶Mame oxienonohnōko matose. Imepŷ Jezu poetory hxiroko matose terekatu tō ēpataka, Jezu poetory tō kara a. Zae pyra matose morara awahtao xine.

⁷Jezu poetory hxiroyhta oya xine terekatu ēpataka Jezu onenetupuhpynō sã matose ipunaka. Kurehxo oya xine, “Oty kara,” kary, tyhtomase awahtao xine. Kurehxo tomatonanhse awahtao xine roropa, “Oty kara,” kary oya xine. ⁸Yrome emŷpōko matose. Imehnō Jezu poetory ryhmāko matose. Imōkomory ematonanohnōko matose inarohpyry myakāme Jezu poetoryme toto ahtao ro. ⁹Etatoko pahne, zuaro matose, tyrypyrykō poko exiketō Ritonōpo esaka ytopyra ekurehnōko mana. Osenekunohpyra ehtoko. Imehnō nohpo poko exiketō mã omōpyra Ritonōpo esaka ekurehnōko te, imehnō orutua poko exiketomo te, orutua kō roropa oxipoko xihpyry exiketomo te, joroko tō eahmananō Ritonōpo myakāme omōpyra mã toto. ¹⁰Omatokomo te, tyamene se exiketomo, etŷketomo te, imehnō kerekeremananomo, imehnō ryhmananō roropa, mokaro mã Ritonōpo nekarory anapoipyra ekurehnōko. Omōpyra mã toto Ritonōpo esaka. ¹¹Toitoinē mokaro sã mexiatose, Jezu onenetupuhpyra ro awahtao xine. Yrome seromaroro Ritonōpo a oorypyrykō tykorokase mana. Tymenekase matose eya tyoenōme oehtohkōme, tōmipona oehtohkōme. “Zae matose ya,” āko Ritonōpo mana Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine, Ritonōpo zuzenu kukurohta oya xine exiryke roropa.

Kure Ritonōpo riry poko kyya xine

¹²Otarāme ynara āko matose ya, “Ywy ase Kyrixtu poetoryme. Naeroro emero ipoko jahtao azahkuru pyra

ase,” āko matose. Ỹ, otarāme azahkuru pyra mase repe. Yrome emero hkopyra kure oya xine mana. Azahkuru pyra ahtao ro emero hkopyra ipoko ase yrypyry a ymykyryino ropa. ¹³Imepỹ roropa otarāme ynara āko, “Tonahsē nae sytatose ēmatohme waku aka. Tuahke sytatose tonahsē omōtohme,” āko. Ỹ, zae ro mana. Yrome imeīpo asakoro enahkapōko Ritonōpo mana, kynapyrykomo, kuakurukomo, enara. Kuokokō tyrise Ritonōpo a kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, imepỹ nohpo poko pyra, imepỹ nio poko pyra, orutua kō poko pyra, enara. Ritonōpo zuzenu esaryme tyrise sytatose Kuesēkō omipona kuehtohkōme. Ritonōpo zuzenu omipona pyra kuahtao xine toiparo rokē taro sytatose. ¹⁴Kuesēkō tōsemākapose ropa Ritonōpo a aorihxīpo. Moro saaro kymarokō ēsemākapōko ropa mana toorihse kuahtao xine. Tyjमितunuru ke kuēsemākapotorỹko ropa mana.

¹⁵Etatoko pahne, Jezu enetupuhnanōme awahtao xine ōkokō Kyrixtu zokome mana ikyryryme toehse oexirykōke. Morara exiryke imepỹ nohpo poko jahtao popyra ase ipunaka, Kyrixtu zoko aroryke ya mokyro poko. Naeroro imepỹ nohpo poko pyra ehtoko ipunaka. ¹⁶Etatoko pahne, imepỹ nohpo poko tahtao, toiro zoko sã exīko orutua mana imaro. Ynara tykase Ritonōpo exiryke moro poko, “Mokaro asakoro toiro zoko sã exīko mā toto,” tykase. ¹⁷Yrome Kuesēkō omipona kuahtao xine toiro sã exīko sytatose imaro, toiro zuzenu maro exīko sytatose Kyrixtu zuzenu maro.

¹⁸Orutua komo, opyty kara maro pyra ehtoko ipunaka. Xihxi tomo, imepỹ nio maro pyra ehtoko ipunaka. Irypyry nae tyoro. Ipoko ahtao otarāme kupūkō onyryhmara repe. Yrome imepỹ nohpo poko awahtao

xine opūkō ryhmāko roropa matose. ¹⁹Wenikehpyra ehtoko, kuokokō Ritonōpo zuzenu esaryme mana. Kukurohtao xine mā ynoro, kyra xine tokarose Ritonōpo a exiryke. Naeroro opūkō esēme pyra matose. Ritonōpo rokē oesēkōme mana. ²⁰Oorypyrykō tykorokase Ritonōpo a. Kyrixtu orihtopōpyry ke oorypyrykō topehmase eya. Morara exiryke tuaro ehtoko kure rokē oehtohkōme. Morarame kure rokē awahtao xine, “Kure Ritonōpo mana. Emero motye kuhse imehxo mana,” āko onenetupuhpynō mā Ritonōpo poko, kure oehtohkō eneryke tyra xine.

Oururukō se ase opytarykō poko, oniotarykō poko, enara

7 Onymerohpyrykō yneneryme enease. Moro poko ynara mekaropoahtose ya, “Yna pytary zae Ritonōpo a nae?” matose.

Etatoko pahne, opytarykō se pyra awahtao xine zae ro matose, nohpo poko pyra awahtao xine ipunaka. ²Yrome tuhke iirypyrymākō nae. Pytara toh repe imehnō pyxiā poko toehtohkōme. Popyra mā toto. Morara exiryke kurehxo ya orutua kō pytary typye toto ehtohme. Morararo nohpo tō roropa, iniotarykō kure ya tynioke toto ehtohme emero. ³Orutua komo, kure ehtoko opyxiākō maro. Opyty amaro se ahtao imaro exiko. Opyxiākō tymoise oya xine ahtao kure iniome matose. Xihxi tomo, amaro se onio ahtao imaro ehtoko. Oniokō tymoise oya xine ahtao kure matose. ⁴Xihxi tomo, ōkokō esēme nymyry pyra matose. Tosēke matose, oniokō ke. Morararo orutua komo, ōkokō esēme nymyry pyra matose. Tosēke matose opyxiākō ke. ⁵Xihxi tomo, oniokomo a, “Amaro se pyra ase,” kara ehtoko. Morararo orutua komo, “Amaro se pyra ase,” kara ehtoko opyxiākomo a. Ynara karyhtao oya xine, “Oximaro pyra sehne

aporo,” karyhtao oya xine asakororo, yronymyrmehxo Ritonōpo maro ōtururukō poko oehtohkōme, kure. Tuhke pyra onyhtoko oximaro pyra. Imeīpo oximaro ehtoko ropa imehnō poko penetara oehtohkōme, iirypyryme oripyra xine joroko tamuru ehtohme.

⁶“Opytatoko kēty,” kara ase, “Oniotatoko kēty,” kara roropa ase, nohpo tomo a. Opytarykō se awahtao xine, opytatoko. Zae matose. Xihxi tomo, oniotarykō se awahtao xine oniotatoko. ⁷Tākye ase type pyra jehtoh poko. Orutua kō emero ysā toto ahtao kure ya exiry. Yrome Ritonōpo osenepuhtoh kypoko xine oxisā pyra mana. Toitoino Ritonōpo poe pytara mā toto. Iirypyryme pyra roropa mā toto. Imehnō Ritonōpo poe ro pytāko mā toto. Tupime otarāme eya xine exiry type pyra toto ahtao. Otarāme tyrypyrykō poko exiry toto. Naeroro kurehxo Ritonōpo a ipytarykomo tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme.

⁸“Pytara ehtoko,” āko ase pytara ro exiketomo a. “Niotara ehtoko,” āko ase niotara ro exiketomo a, pytāpo tomo a, enara. Kurehxo ya toiroro oexirykomo ysaaro. ⁹Yrome typenekehse awahtao xine oniotatoko, opytatoko, enara. Kurehxo Ritonōpo a oerēnarykomo, popyra openetarykō poko oexirykomo, tynioke pyra awahtao xine, type pyra roropa awahtao xine, āko ase.

^{10–11}Tynioke exiketomo, oniokō onurumekara ehtoko. Morara āko ase Kuesēkō omi poe, ypoe rokē pyra. Oniokō rumekaryhtao oya xine imepỹ maro pyra ehtoko. Otarāme oxise exīko ropa matose oniokō maro. Morara ahtao oniokō maro exīko ropa matose. Morararo type exiketomo, opyxiākō onurumekara ehtoko.

¹²Imehnō Jezu poetory tomo a ypoe ro ynara āko ase, Kuesēkō nymeropohpyry kara, “Opyxiākō Jezu

onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko.” ¹³Morararo matose nohpo tomo.

“Oniokō Jezu onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko.”

¹⁴Toto onurumekara awahtao xine kure oniokō rīko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro. Kure toto rīko Ritonōpo mana opokoino xine amaro xine toto exiryke typyxiākō onurumekara toto exiryke. Morararo kure opyxiākō rīko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro Jezu poetory maro toto exiryke tyniokō onurumekara toto exiryke. Morara pyra ahtao opoenōkō Ritonōpo waro pyra exiketō poenō sā rokē exiry. Yrome kure toto rīko Ritonōpo mana, typoetory maro toto exiryke.

¹⁵Mame oniokō Jezu poetory kara ahtao, mame orumekarykō se toto ahtao, Jezu poetoryme awahtao xine, otara pyra orumekatorỹko mā toto. Opyxiākō Jezu poetoryme pyra ahtao, mame orumekarykō se toto ahtao, Jezu poetoryme oexirykōke, otara pyra orumekatorỹko mā toto. Morarame turumekase awahtao xine opyxiākomo a, oniokomo a roropa Jezu poetoryme awahtao xine tymyhpokase ropa sā matose. Naeroro, “Jurumekara exiko,” kara ehtoko oniokomo a, opyxiākomo a roropa. Toto maro oxiehno pyra kuexirykō se Ritonōpo mana. ¹⁶Naeroro xihxi tomo, oniokō onurumekara ehtoko. Otarāme opokoino xine onio Jezu enetupuhnōko mā toto. Orutua komo, opyxiākō onurumekara ehtoko. Otarāme opokoino xine opyxiākō Jezu enetupuhnōko mā toto.

Ritonōpo omipona ehtoko

¹⁷Tyjamitunuru ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana orēpyra kuehtohkōme inyrohmanohpotoh poko. Naeroro

aomipona ehtoko. Toerohtohke mexiatose Jezu enetuputyryhtao oya xine. Moro erohtoh onurumekara ehtoko. Ipoko erohtoko ro. Morararo Jezu poetory tō amorepāko ase emero pata tō punero.¹⁸ Tysahkase aexityāme awahtao xine Jezu poetoryme toehse awahtao xine asahkatopōpyry poko torētyke pyra ehtoko. Morara matose isahkara awahtao xine Jezu poetoryme toehse awahtao xine esahkapopyra ehtoko.¹⁹ “Jomipona nymyry matou?” āko rokē Ritonōpo kyya xine mana. “Opihpyry mysahkatou?” kara ynororo kyya xine. “Onysahkara ro matou?” kara roropa mana.²⁰ Toerohtohke mexiatose okohmarykohtao Ritonōpo a typoetoryme oehthokōme. Morararo ehtoko, oerohtohkō poko erohtoko ro.²¹ Toitoinē mexiatose imepỹ namotome tykohmase awahtao xine Ritonōpo a. Otara kara. Oesēkō poetoryme erohtoko ro. Yrome tokumētāsāo apoiry waro awahtao xine apoitoko imepỹ namotome rokē pyra oehthokōme.²² Namoto tō ytoytōko tamoreme xine pyra. Tosēkō omipona rokē ytoytōko mā toto. Yrome namoto tō Jezu poetoryme toehse ahtao namotome pyra sã toehse ropa mā toto. Kuesēkō omipona rokē toehse mā toto. Māpyra namotome pyra awahtao xine Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine Kyrixtu namotome toehse matose, oesēkōme toehse aexiryke.²³ Topehke typynanhse matose Ritonōpo a. Naeroro seropōkō omipona rokē pyra ehtoko. Kyrixtu omipona ehtoko.²⁴ Wekyry tomo, typynanhse awahtao xine Ritonōpo a aomipona toehse mexiatose. Morararo ehtoko, seromaroro. Aomipona exikehpyra ehtoko. Onurumekara ehtoko Ritonōpo maro awahtao xine.

Niotara ro exiketō zae ehtoh poko, pytỹpo tō roropa

²⁵ Onymerohpyrykō ae mekaropootose niotara ro exiketō poko, pytara ro exiketō poko roropa. Moro poko jurupyra Kuesēkō nexiase. Naeroro, “Kuesēkō omi poe ourutorỹko ase,” kara ase. Naeroro typynanhse jexiryke, aomipona roropa jexiryke zae ehtoh enetupuhnōko rokē ase.

²⁶ Kyzehnotokō kyhtomatorỹko mana pitiko rokē pyra, Jezu poetory tō kara. Naeroro type pyra awahtao xine kurehxo ya morara oexirykomo.²⁷ Type awahtao xine opyxiākō onurumekara ehtoko. Māpyra type pyra awahtao xine pytara ehtoko.²⁸ Opytarykohtao iirypyryme pyra matose. Morararo tyniokēkara niotaryhtao iirypyryme pyra mana. Yrome tupimehxo sã exiryke seromaroro morara āko ase, oetuarimarykōino.

²⁹ Wekyry tomo, okynahkopyra Kyrixtu oehnōko ropa mana. Naeroro type awahtao xine yronomyryme Kyrixtu nyrohmanohpotoh poko ehtoko typyākara samo.³⁰ Morararo oxixikariketomo, emynyhmara exiketō sã ehtoko, tākye exiketō samo. Exianaketomo, atākymara sã emynyhmatoko. Osepekahketōme awahtao xine onepekatyhyrykō esēme pyra sã ehtoko.³¹ Tymōkomoke exiketyme awahtao xine tỹpokōke pyra sã ehtoko, okynahkopyra sero nono enatiryke.

³² Mōkomo tōkehko apoiry poko oya xine torētyke oexirykō se pyra ase. Type pyra exiketō Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro Kuesēkō ākyemapory se toexirykōke.³³ Yrome type exiketō tỹpokōke exiko toto, mōkomo apoiry poko osenetupuhnōko roropa toto typyxiākō

ākyemapory se toexirykōke. ³⁴Asakorō omipona se exīko toh mana. Ritonōpo omipona se, typyxiākō omipona se, enara toh mana. Atapiakāko sā toh mana. Yrome tyniokākara Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro. Aomipona se rokē mā toto. Tākye rokē tosēkō riry se roropa mā toto. Yrome tynioke exiketō t̄ypokōke exīko, tymōkomorykō apoiry poko osenetupuhnōko, tyniokō ākyemapory se toexirykōke.

³⁵Morara āko ase ākorehmarykō se jexiryke. Tupimehxo opytarykō riry se pyra ase repe. Zae oexirykō se rokē ase, Ritonōpo omipona, Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko oehtohkōme yronomyryme.

³⁶Asakororo orutua nohpo, enara torēnarykō se toehse tahtao xine, yrome ynara karyhtao eya xine, “Oximaro pyra ekurehnōko sytase,” āko otarāme toh mana. Yrome ynara toto amorepāko ase, otarāme ōpenehpyrykō maro pyra awahtao xine zae pyra exīko matose. Morara exiryke ōpenehpyrykō se ro awahtao xine yronomyryme oerēnarykō kure mana imaro. Iirypyryme pyra matose morara awahtao xine. Kurehxo opytarykomo. ³⁷Māpyra imep̄y tamoreme tōsenetupuhxīpo t̄pytary se pyra toehse tahtao, kure roropa mana. Toiroro se rokē tahtao, penetara roropa tahtao nohpo poko, tuaro ynororo, kure roropa ynororo pytara tahtao. ³⁸Naeroro nohpo maro opytarykohtao kure Ritonōpo a matose. Yrome pytara awahtao xine kurehxo ya matose.

³⁹Xihxi tomo, tosēke matose oniokō orihpyra ro ahtao. Yrome toorihse oniokō ahtao, oniotary se ropa awahtao xine kure oniotarykō ropa Jezu poetoryme orutua ahtao rokene. ⁴⁰Yrome ynara enetupuhnōko ase, toorihse oniokō ahtao tākyehxo mehtory niotara ropa awahtao

xine. Ritonōpo zuzenu poe morara enetupuhnōko ase. Naeroro jomiry etatoko.

Tōsē poko, joroko tō zohme tokarose ahtao

8 Onymerohpyrykō ae tōsē poko moturupoatose. Joroko tō zohme tōsē rīko imehnō mana. Mame morara tyrixīpo ekamōko mā toto. “Kure mokaro zoh onyry kyya xine nahe?” mekaropoatose. Moro poko oururukō se ase. “Joroko tō zoty poko tuaro sytatose. Naeroro otara kara sytatose,” katopōpyry oya xine zae ro repe. Yrome tuaro kuexirykō poko kuosenetuputyryhtao epyrypāko sytatose tuaro kuehtohkō poko. Māpyra imehnō pyno kuahtao xine toto akorehmāko sytatose orēpyra toto ehtohme zae ehtoh poko. ²“Zuaro ase,” kananō mā zae ehtoh waro pyra mā toto. ³Yrome typyno exiketō waro Ritonōpo mana.

⁴Morarame tōsē rīko imehnō mana joroko zohme. Mame moro tōsē ekamōko mā toto imehnomo a. Otara āko sytatou? “Joroko zot̄ypyry onōpyra sehtone,” āko sytatou? Yrome ritōme pyra joroko tō mana. Ritonōpo myakāme pyra roropa mā toto. Toiro rokē Ritonōpo mana. Moro waro sytatose. ⁵Sero nonopōkomo a tuhke joroko tō nae ritō sā repe. Azahkuru mā toto tuhke ritō kō ekaroryke tyya xine, kapuaōkomo nonopōkō roropa. ⁶Yrome kyya xine toiro rokē Ritonōpo mana, Kumykomo. Emero Rihpōme mokyro mana. Ipoko ehtohme isene sytatose. Toiro roropa Kuesēkō mana, Jezu Kyrixtu. Eya senohne emero tyrise. Ipoe isene sytatose.

⁷Yrome emero hkopyra Jezu poetory moro waro mana. Torēnase toto joroko tō eahmary poko imehnomo a. Naeroro tōsē onyryhtao tyya xine

seroaero, “Joroko zotġpyry mosero,” āko mā toto, topekahse ahtao Jezu poetory kara a. Zae ehtoh waro hkopyra mā toto. Iiryppyryme osekarōko mā toto joroko zotġpyry onyryhtao tyya xine. ⁸Yrome kymarokō zae Ritonōpo a tōsē pokoino pyra. Oty kara Ritonōpo tōsē onyryhtao kyya xine, onōpyra kuahtao xine, enara. Oty kara rokē Ritonōpo morohne poko.

⁹Otarāme zae oya xine moro tōsē onry repe. Yrome otarāme imepyny a, Jezu enetupuhpitone a moro tōsē onry zae pyra mana. Naeroro tomeseke ehtoko Jezu enetupuhpitone tyryppyry poko onyripopyra oehthōkōme. Eya tōsē onry popyra ahtao moro tōsē onōpyra ehtoko roropa. ¹⁰“Oty kara,” āko matose joroko zotġpyry onry poko oya xine. “Joroko tō Ritonōpo myakāme pyra mā toto. Zuarō ase,” āko matose. Naeroro omōnōko matose toto tapyī taka. Joroko zotġpyry ōnōko matose, awamekaro xine rokene. Morarame zae ehtoh waro hkopyra exikety otarāme oenetyrōko mana. “Zae ya roropa moro tōsē onry,” āko mana tyya rokene. Yrome zae pyra ro eya, Ritonōpo myakāme joroko ekaroryke eya. ¹¹Moro tōsē onry oya xine eneryke tyya otarāme tōnōko roropa mana. Morarame tōkehse ahtao emynyhmāko mokyro mana. “Otarāme orihnōko ase iiryppyryme jexiryke,” āko mā repe. Yrome mokyro pynuke roropa Kyrixtu kynorihne, orihpyra aehtohme. Ākorōme mana Jezu enetuputyryke eya. Yrome emynyhmāko mana iiryppyryme tyripose oya xine exiryke. ¹²Naeroro mokyro a tōsē onry zae pyra ahtao, “Otuhkose,” kara ehtoko eya. Morara karyhtao oya xine zae pyra matose. Iiryppyryme matose Kyrixtu a, ipoetory takorekehkase oya xine exiryke. ¹³Iiryppyryme imepġ Jezu poetory riry se pyra ase. Naeroro tōsē onry ya zae pyra ahtao eya, onōpyra ase ipunaka

jūme, iiryppyryme wekyry tō riporyino. Morararo ehtoko. Imehnō Jezu poetory iiryppyryme onyripopyra ehtoko, enara.

Ritonōpo nekarohppyry Pauru aimehnō amorepaneme tymenekase exiryke

9 Poetome pyra toehse ase tomesetase roropa ywy. Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Tumūkuru poko imehnō amorepaneme tymenekase ywy. Ywy roro Jezu enease Kuesēkomo. Aomipona toerohse jexiryke āmoreparykō poko ipoetoryme toehse matose. ²Otarāme imehnomo a Kuesēkō nymenekahpyryme pyra ase repe. Yrome matose jenetupuhnōko Jezu nymenekahpyryme imehnō amorepaneme. Amarokō roropa Korītopōkomo imehnō tuarōtanohneme matose, amorepatōme Jezu nymenekahpyryme jexiry poko. Tuhkākō ynara āko, “Kuesēkō omipona Korītopōkō toehse. Morara exiryke Kyrixtu nymenekahpyryme Pauru enetupuhnōko ase,” āko.

³Naeroro ykerekeremaryhtao imehnomo a ynara āko hano, “Kyrixtu nymenekahpyryme ase imehnō amorepaneme. ⁴Zae nase ya tōsē apoiryhtao ya jokuru roropa omi kurā ekarotamitume,” āko ase eya xine. ⁵Imehnō Kyrixtu nymenekatyā typyxiākō maro ytoytōko pata tō poro Jezu poetoryme toto exiryke. Zae mā toto Ritonōpo a. Kuesēkō akorō morararo typye, Peturu roropa morararo. Mokaro sā jahtao kure jexiry roropa, typye jytoryhtao. ⁶Imehnō Kyrixtu nenyohyā erohpyra mā toto tytinerūkō apoiry poko. Omi kurā ekarory poko rokē mā toto. Yrome erohnōko ase jemary ke roropa ytinerū apoiry poko etuarimara jehtohme. Panape roropa ysaaro erohnōko mana. Erohpyra yna ahtao moro poko kure

oya xine nae? Ya kure exiry repe. ⁷Soutatu tō ahtao tineru apoīko mā toto kowenu wino toerohtamitume. Tyoro roropa, tupito esemy, otyro tarykase eya ahtao otyro epery enahnōko ynororo toerohtamitume. Morararo pui esē tomo, suhsu euhkaryhtao suhsu apoīko mā toto tōkurukōme, toky tō pynanohtamitume.

⁸Moro saoro tineru apoiry kyaa xine zae mana imehnō amorepatamitume Ritonōpo omiry poko. Morararo Ritonōpo nymerophpyry kuamorepatoryko. ⁹Ynara tymerose Moeze a, “Oekykō arexi panō puhturu tūtūmāko aepihpykatohme. Morara ahtao ipotyry onymyhpypa ehtoko. Ah notuhno aerohtamitume,” tykase. Yrome kuekykō pyno rokē pyra Ritonōpo kynexine. Enetupuhpotohme morara tymerose eya. ¹⁰Kypyno xine kuhse Ritonōpo mana. Morara exiryke morara tymerose eya. Otyro arykananō mā ynara osenetupuhnōko, “Imeīpo otyro epery apoīko ase ynapyryme,” āko. Morararo mā osenetupuhnōko otyro epery apoinanō roropa. Naeroro toerohtamitukō eraximaryke tyaa xine erohnōko mā toto. ¹¹Toytotyose yna omi kurā ekarory poko oya xine. Otyro puhturu arykane sã ynanexiase tupito arykary pokō samo. Naeroro tineru apoiryhtao yna a ynaerohtamitume, popyra oya xine nae? ¹²Topehke pyra Ritonōpo omiry kurā ynanekaroase oya xine. Tyoro poko ynanerokuase roropa tineru poko.

Ynara kary etary se pyra ynanexiase Jezu onenetupuhpynomo a, “Ritonōpo omiry etary se pyra ase Pauru pokoino, tineru apoiry se rokē Pauru exiryke Ritonōpo omiry ekarotamitume,” kary etary se pyra ynanexiase. ¹³Etatoko pahne, Ritonōpo maro oturutoh poko erohketō tynapyrykō apoīko mā toto Ritonōpo tapyī taka ytoketō

wino. Tynekarorykō etapananō tohkō apoīko mā toto imehnō nekarotyamo. ¹⁴Morararo, “Ritonōpo omiry poko imehnō amorepananō tynapyrykō apoiryhtao tynamorepatyā wino kure ya mana,” tykase Kuesēkō ya.

¹⁵Māpyra imehnō tinerū anapoipitopyra exiase. “Epehpyry se ase āmorepatamitukōme,” kapitopyra ase. Morararo moro nymerohpyry onenerykōme, “Otinerūkō apoiry se ase,” kara ase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry motye kuhse imehnō tinerū apoiry se pyra ase omi kurā ekarotamitume. “Pauru tineru se nexiase omi kurā ekarotamitume,” kary etary se pyra ase ipunaka. ¹⁶Epyrypara ase imehnō amorepary poko ya. “Kure ase imehnō amoreparyke ya omi kurā poko,” kara ase. Kuesēkō omipona rokē ase imehnō amorepāko. Ÿ, etuarimary imehnō anamorepara jahtao Jezu Kyrixtu poko. ¹⁷Jamoreme jerokuruhtao omi kurā ekarory poko imehnomo a jerohtamitu se jexiry repe. Yrome Ritonōpo omi poe jexiryke jamoreme pyra ase. “Jomiry kurā ekaroko imehnomo a,” tykase Ritonōpo ya exiryke, aomipona rokē ase. ¹⁸Morara ahtao otoko jepehpyry nae? Arypyra, tineru se pyra ase jerohtamitume. “Zae matose jepehmaryhtao oya xine āmorepatamitukōme,” kara ase jetananomo a. Tākye rokē ase topehke pyra imehnō amorepary poko ya Jezu Kyrixtu poko. Tākye jehtoh jepehpyryme sã ya mana.

¹⁹Seropō omi poe pyra ase erohnōko. Yrome emero akorehmaneme toehse ywy. Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine, ipoetoryme toto ehtohme. ²⁰Juteutōkara maro jahtao Moeze omihpyry omipona jehtoh poko torētyke pyra ase. Jezu enetuputyryke ya tukurākase jexiryke. Yrome juteu tō amoreparyh-

tao ya omi kurā poko, toto sã Moeze omihpyry omipona exiko ywy Jezu omiry zehno pyra toto ehtohme. Juteu tomo a Jezu omiry ekaroryhtao ya Moeze omihpyry omipona exiko ase yronymyryme juteu tō saaro, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine. ²¹Morararo juteutōkara maro jahtao, mokaro sã Moeze omihpyry poko pyra ase, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine roropa. Kyrixtu omipona ase. Naeroro Ritonōpo omipona ase roropa. ²²“Jezu Kyrixtu enetuputyry poko ikuhnōko ase,” kananō maro jahtao mokaro sã exiko ase toto akorehmatohme, orēpyrahxo Jezu enetupuhtohme toto a. Imeimehnō maro jahtao toto sã exiko ywy Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine. Emero rokē poko ase Jezu enetupuhpotohme imehnomo a.

²³Morohne poko ase omi kurā ekarotohme seropōkomo a. Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya kure jetananō riko Ritonōpo mana. Kure jyriko roropa mana. ²⁴Toipe tururume ytoketō poko ahno, axihxo tururume ytokety waro toehtohkōme. Mame tururume ytoketō tuhke tururume ytōko. Yrome toiro osemazuhme eporehkāko, axihxo exikety rokene. Ynoro rokē epehpyry apoiko mana. Tākye exiko roropa mana. Mokyro sã ehtoko, orēpyra tururume ytokety samo. Jezu Kyrixtu omipona exikehpyra ehtoko. Mame, “Kure mase,” āko Kuesēkō oya xine mana. Morara kary etaryke oya xine tākye kuhse exiko matose, tururume ytokety tākye exiry motye epehpyry apoiryhtao tyya. ²⁵Toipe tururume ytoketomo. Kokoro rokē tururume ytōko mā toto, orēpyra toehtohkōme, imehnō motye toehtohkōme tururume toytotohkō poko. Mame imehxo exikety ahtao, imehxo toehtoh enetupuhpotoh apoiko mana. Moro imehxo toehtoh, enetupuhpotoh axitao rokē repe. Yrome

Jezu omipona exikety kuahtao xine, axitao rokē pyra Ritonōpo nekarory apoiko sytatose. Jūme imaro exiko sytatose. ²⁶Wazawazame pyra tururume ytokety ytōko toeporehkatohme osemazuhme. Mokyro saaro ase zae rokē jehtohme Jezu omipona Ritonōpo nekarory apoitohme ya. Tyoro roropa sã ase. Imepy poremākapone sã ase. Tomeseke sã ynoro porempyra toehtohme. Mokyro saaro ase tomeseke Jezu Kyrixtu omipona jehtohme. ²⁷Imehnomo a ynara asene, “Zae ehtoko Jezu Kyrixtu omipona,” asene. Morara kaxipo yyrypyry poko toehse jahtao, ehxirory yronymyryme jomihpyry etahpōkō neneryme. Morara exiryke yyrypyry poko ypenetaryhtao ya ipoko pyra ase. Emero irumekāko ase Jezu Kyrixtu omipona rokē jehtohme, “Popyra mase ya,” kara Jezu ehtohme ya.

Joroko tō oneahmara ehtoko

10 Wekyry tomo, osetupuhpoto kytamurukō poko. Moeze maro toytorykohtao ahno esao pyra toto typynanohse Ritonōpo a. Akurū zopino toh kynexine. Tahpiremā takuohse roropa eya xine. ²Mame tuna konōto akuotyryhtao eya xine, Moeze marōme tōpurihkase toto tuna konōto kua, akurū ao, enara. ³Ritonōpo nenehpohpyry kapu ae tonahse eya xine emero pohme. ⁴Ritonōpo nekarohpyry tōse roropa eya xine. Topu ae tuna tutūtase, toto okurume. Yrome moro topu Jezu Kyrixtu enetupuhpotoh kynexine. Toto maro toytose ynoro. ⁵Yrome Ritonōpo zamaro pyra tuhkākō kynexine. Morara exiryke toorihse toto ahno esao pyra toytorykohtao. Tōtonēse toto saporahme ona poro.

⁶Morara tyripose Ritonōpo a kutuarōtanohpotohkōme, zae ehtoh waro kuehtohkōme. Tyrypyrykō

poko typhenetase kytamurukomo. Naeroro mokaro sã pyra sehtone, kyyrypyrykõ poko penetara sehtone ipunaka. ⁷Toitoinē kytamurukõ joroko tõ poko toehse, Ritonõpo omipona pyra. Otuhtoh konõto tyrise eya xine tynyrityãkõ ēpataka. Tõsemeikase toto ēpataka. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne pake moro poko, “Typorohse toto tynyrityã ēpataka. Tõtuhtose toto. Eukuru tõse eya xine roropa. Mame towõse ropa toto watohme,” me tymerose. Mokaro sã pyra sehtone, joroko tõ poko pyra sehtone ipunaka. ⁸Imehnõ nohpo poko exiry popyra Ritonõpo a mana. Imehnõ orutua poko exiry roropa. Kytamurukõ toitoinē nohpo tõ poko toehse ahtao tuhkãkõ toorihse toto, 23 miume toorihse toiro ēmepyrayē rokene. Naeroro imehnõ pyxiã poko pyra sehtone, imehnõ nio tõ poko pyra roropa sehtone. ⁹Kytamurukomo a Ritonõpo tyenonohse. Tykerekeremase toto a. Ynara tykase toto Ritonõpo poko, “Kypyno xine Ritonõpo mana. Kuãnohpyra xine mana iiryppyryme kuahtao xine ro,” tykase toh repe. Mame tyyrypyrykõ poko toehse ahtao okoi tyripose Ritonõpo a toto esekatohme, tuhke. Naeroro Kuesëkõ onyenonohpyra sehtone. ¹⁰Ritonõpo poko tãtakirimase kytamurukomo. Naeroro taorihmapose toto Ritonõpo nenyokyhpyry a. Toorihse toto. Naeroro Ritonõpo poko atakirimara sehtone.

¹¹Morara tyripose Ritonõpo a kytamurukomo a pake zuaro kuehtohkõme. Tymerose roropa tõmipona pyra exiketõ wãnohtopõpyry poko kutuarõtanohkõme, kytamurukõ sã pyra kuehtohkõme. Seromaroro sero nono enahsasaka mana. Naeroro pakatokõ Ritonõpo omipona pyra ehtopõpyry sã pyra sehtone.

¹²Morara exiryke ynara kara ehtoko, “Iiryppyryme pyra ase orēpyra jexiryke,” kara ehtoko. Ynara rokē kahtoko Ritonõpo a, “Kuakorehmako Papa yyrypyry poko pyra jehtohme,” kahtoko Ritonõpo a. ¹³Tukuhse awahtao xine ynara zuaro matose imehnõ roropa morararo tyyrypyrykõ poko tukuhse mã toto. Yrome jamihmehxo Ritonõpo mana. Tõmihpyryae ro ãkorehmatorýko mana tukuhse awahtao xine. “Epo nase,” ãko mana. Okuhnekõ aropõko roropa mana owinoino xine. Jamihme pyra awahtao xine ajamihanohtorýko mana oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme. Ajamihanohtorýko mana oorypyrykõ rumekatohme oya xine.

¹⁴Naeroro wekyry tomo, joroko tõ poko pyra ehtoko ipunaka. ¹⁵Tuaro exiketõme matose ya. Naeroro zae jomiry ehtoh enetupuhtoko. ¹⁶Jezu orihtopõpyry poko wenikehpyra kuehtohkõme oximõnõko sytatose. Mame uwa eukuru poko, “Kure mase Papa,” ãko sytatose Ritonõpo a. Ēnõko sytatose emero porehme. Kyyrypyrykõ kurikary poko osenetupuhnõko sytatose toxixihmase Jezu exiryke wewe pokona kyyrypyrykõ epehpyryme. Morararo wyi enapyryhtao kyya xine Kyrixtu orihtopõpyry poko osenetupuhnõko sytatose porehme. Oximaro sytatose Jezu Kyrixtu maro. Tyjamitunuru ekarõko roropa mana kyya xine. Moro poko osenetupuhnõko sytatose moro wyi enapyryhtao kyya xine. ¹⁷Oximõme wyi ohnõko sytatose Jezu orihtopõpyry poko osenetuputyry poko, tuhke kuahtao xine ro. Tuhke kymarokõ repe. Yrome Jezu enetuputyryke kyya xine, aomipona toehse roropa kuexirykõke toiro zokome sã sytatose tupuhpyke Jezu ke, kuesëkõme aexiryke.

¹⁸Juteu tõ poko osenetupuhtoko, Ritonõpo maro oturuketõ poko roropa. Tynekarorykõ etaparyhtao tyya xine

tynekarorykōme Ritonōpo a, tōnōko roropa toto. (“Ritonōpo poenōme ynanase,” āko osenetupuhnōko toto, moro tōsē onyryhtao tyya xine.)¹⁹ Āmoreparykō se roropa ase joroko poko. “Joroko tō kure,” āko imehnō mā repe. Yrome Ritonōpo onymyakāmara mā toto. Joroko tō eahmananō azahkuru mana. Ynara osenetupuhnōko mā toto, “Tōsē ekarōko ase joroko zohme. Naeroro kure ase,” āko toh mā repe.²⁰ Yrome etatoko pahne, moro tōsē riryhtao joroko zohme, Ritonōpo a moro onekaropyra matose. Joroko tamuru omi poe moro rīko matose. Yrome joroko tō poko oexirykō se pyra ase ipunaka.²¹ Mame Jezu orihtopōpyry enetupuhtoh eukuru enyryhtao oya xine Ritonōpo poenōme oexirykō poko osenetupuhnōko matose. Naeroro ahno nekarohpyry joroko tō okurume, moro onēpyra ehtoko ipunaka. Ahno nyrytā ēpataka eukuru riryhtao joroko okurume, moro onēpyra ehtoko. Morararo wyi enapyryhtao oya xine Jezu orihtopōpyry poko osenetupuhtohme Ritonōpo poetoryme oehtohkō poko osenetupuhnōko matose. Naeroro ahno nyrytā zotōpyry onōpyra ehtoko, joroko tamuru omi poe moro zoty tyrise exiryke.²² Zumoxike Kuesēkō onyripyra sehtone. “Orēpyra ase Jezu motye,” karyhtao kyya xine joroko tamuru akorehmaneme exīko sytatose. Mame joroko tamuru akorehmaneme kuahtao xine zumoxike exīko Kuesēkō kypoko xine mana.

²³ Ynara āko imehnō mā otarāme, “Emero rokē poko sytatose Kyrixtu poetoryme kuexirykōke,” āko toh mā repe. “Yrome emero pyra kure kyya xine mana,” āko ase. “Emero poko ase Kyrixtu poetoryme jexiryke,” āko roropa toh mā repe. Yrome emero pyra zae kuehtohkō poko kuakorehmatorōko mana.²⁴ Osepyno rokē pyra ehtoko. Imehnō

pyno ehtoko roropa. Kykyryrykō poko rokē kuahtao xine imehnō motye kuehtohkōme popyra sytatose.

^{25–26} Ynara āko Ritonōpo omiry, “Sero nono Ritonōpo kyryryme mana. Seropōkō roropa emero porehme Ritonōpo nyrytāme mana,” āko. Naeroro tōsē apoiryhtao oya xine emero rokē kure mana. “Otarāme mose popyra Ritonōpo a,” kara ehtoko. “Otarāme mose ahno nyrytā ēpataka tyrise joroko zohme,” kara ehtoko roropa. Topekahse oya xine ahtao imehnomo a kure roropa mana.

²⁷ Morarame Jezu poetory kara a oeahmarykohtao tytapyī taka otuhse oytotohkōme, itapyī taka oytorykō se awahtao xine ytotoke. Mame, “Ōty mose,” karyhtao oya xine moro tōsē poko onekaropopyra ehtoko. “Mose tokarose nae joroko zohme?” kara ehtoko. “Mose onōpyra ase popyra exiryke Ritonōpo a,” kara ehtoko roropa. Otuhtoko rokē rahkene.²⁸ Yrome ynara karyhtao rokē eya xine, “Mose joroko zotōpyry,” karyhtao oya xine, onōpyra ehtoko morara tykase ekarone exiryke, zae ehtoh poko oexirykō waro toto ehtohme.²⁹ Amarokō tōsē onyry poko, oty kara matose, joroko zotōpyryme ahtao ro. Yrome imehnō Jezu poetory pokoino onōpyra matose zae pyra moro tōsē onyry enetuputyryke eya xine. Otarāme ynara ekaropory se matose, “Oty katohme imepō pokoino tōsē onōpyra hano? Eya rokē moro tōsē onyry popyra mana, joroko zotōpyryme ekaroryke eya.³⁰ ‘Kure mase Papa. Senohne onekarohpyryme ya,’ āko ase Ritonōpo a. Naeroro oty katoh imehnō yna kerekere māko nae tōsē onyry poko yna a? Ritonōpo nekarohpyryme exiryke, ‘Kure mase,’ tykase ywy,” āko otarāme matose ya.

³¹Etatoko pahne, emero poko awah-
tao xine kure Ritonōpo tyritoko. Tōsē
onryryhtao oya xine, kure Ritonōpo ri-
tohme tōtoko. Eukuru enryryhtao oya
xine kure Ritonōpo ritohme ētoko.
³²Kure rokē ehtoko juteu tō maro, ju-
teutōkara maro, Jezu poetory tō maro
roropa, penekhepyra toto ehtohme Jezu
enetuputyry poko. ³³Ysā ehtoko. Kure
ehtoh rokē kuhnōko ase imehnō maro
emero, toto pyno jexiryke. Osepyno
hkopyra ase imehnō emero kure riry se
jexiryke, toto pynanohtohme Kyrixtu a.

11 Naeroro kypoenohtoko ysā oe-
htohkōme. Ywy roropa Kyrixtu
poenohnōko ase.

Nohpo tō zae ehtoh poko

²Ypoko wenikehpyra matose,
āmorepatopōpyrykō ya omipona roropa
matose. Morara oexirykō kure mana.
³Yrome ynara āmoreparykō se ase,
typye exikety typyty esēme mana.
Kymarokō emero esēme Kyrixtu mana.
Mame Ritonōpo Kyrixtu esēme mana.
⁴Naeroro oximōme awah-
tao xine otururukō poko Ritonōpo maro, kure
orutua kō tyxapeuke pyra oturūko.
Orutua komo, Ritonōpo omiry poko
imehnō amoreparyhtao oya xine,
tyxapeuke pyra toto amorepatoko.
Tyxapeuke orutua ahtao Kyrixtu
poihtōko sā mana. Popyra mana.
⁵Yrome nohpo tomo, tuhpōke
oturutoko Ritonōpo a oximōme
awah-
tao xine. Imehnō amoreparyhtao
roropa oya xine tuhpōke Ritonōpo
omiry poko toto amorepatoko. Tuhpōke
pyra awah-
tao xine oniokō hxirōko
matose. Tuhpōke pyra awah-
tao xine ehxirōko roropa matose zūsehkahpyry
samo. ⁶Naeroro tuhpōke se pyra nohpo
ah-
tao, ynara kahtoko eya, “Oūsety
isahkapoko roropa,” kahtoko eya.
Ynara exiryke, nohpo zūsety tysahkase

ah-
tao aehxirory mana. Naeroro kure
tuhpōke nohpo tō ahtao oximōme
awah-
tao xine, ehxiropyra mā toto.
⁷Yrome orutua kō tyoro. Tuhpōke
se pyra orutua komo, tysaoro tyrise
exiryke Ritonōpo a. Tōmipona orutua
kō ehtohme tyrise toto Ritonōpo a.
Yrome nohpo tō tyrise tyniokō omipona
ehtohme. ⁸Orutua riry se Ritonōpo
toehse ahtao nohpo wino onryrypyra
kynexine. Yrome orutua wino nohpo
tyrise eya rahkene. ⁹Orutua tyrise eya
nohpo tō pokoino pyra. Yrome nohpo
tyrise Ritonōpo a orutua pokoino,
orutua akorehmaneme. ¹⁰Naeroro
Jezu poetory tō oximomyryhtao kure
nohpo tō tuhpōke ahtao, toto eneryke
Ritonōpo nenyoh-
tyamo a. Tuhpōke toto
ah-
tao tyniokō omipona toehtohkō poko
ituarōtanohpōko mā toto. ¹¹Kuesēkō
maro kuexirykōke toiroro pyra nohpo tō
mana. Morararo orutua komo. Toiroro
pyra sytatose. Atakorehmāko sytatose
zae kuehtohkōme. ¹²Pake ahtao orutua
osemazuhme tyrise Ritonōpo a. Mame
aoropary zehpyry touse ahtao, nohpo
tyrise eya roropa. Seromaroro orutua
kō enurūko nohpo ae. Yrome emero
pohme Ritonōpo poe mana.

¹³Kure oya xine nae nohpo tō otu-
ruruhtao Ritonōpo maro oximōmākō
rānao tuhpōke pyra ahtao? Arypyra,
popyra mana. ¹⁴Toipe sytatose. Oru-
tua kō tūsehke mosā ke ahtao popyra
kyya xine mana. Epoihtōko sā mokyro
mana kyya xine. ¹⁵Yrome nohpo tō
tūsehke mosā ke ahtao kure rokē kyya
xine mana. Tūsehke mosā ke ahtao, tuh-
pōke exikety sā nohpo mana. ¹⁶Tuh-
pōke pyra nohpo ahtao autururuhtao Ri-
tonōpo maro oximōmākō maro popyra
mana, āko ase. Morara āko ase emero
Jezu poetory tomo a emero pata tō po.
Morara āko ase roropa jezujezukuru se
exiketomo a.

**Kuesēkō orihtopōpyry poko
wenikehpyra ehtopo**

¹⁷ “Kure rokē matose oximōnōko Ritonōpo poko,” kara ase oya xine. Ōximomyrykohtao atakorehmara matose yronymyrymehxo Jezu enetuputyry poko. Atakorekehkako rokē matose. Morara popyra ya mana. Naeroro āmorepatorŷko ase zae ehtoh poko ōximomyrykohtao. ¹⁸ Ynara āko imehnō mana opoko xine, “Koritopōkō tātapiakase sã mã toto. Oximōnōko ro mã toh repe, yrome oxiehno toto,” āko. Morara kary ajohpe pyra mana ya. ¹⁹ Otarāme atapiakako matose zae oehtohkō enetupuhpotohme imehnomo a. ²⁰ Ōximomyrykohtao Kuesēkō orihtopōpyry poko osenetupuhpyra matose. Ōtukurukō poko rokē oximōnōko matose. Oty katohme? ²¹ Ōtukurukohtao toitoine matose emotyēkako. Naeroro imehnō etyhyryme exiketō otuhpyra ekurehnōko, osemazuhme autuhtyã toemotyēkase exiryke. ²² Morara awahtao xine ōximomyrykohtao azahkuru matose ipunaka. Tytapyike matose. Omise awahtao xine otuhtoko atapyikō tao. Ritonōpo maro oturutoh tao zae rokē otuhtoko. Moro tao tymōkomokākara onyhxiropyra ehtoko roropa. Azahkuru awahtao xine ōximomyrykohtao, “Kure matose,” kara ase oya xine.

²³ Tamorepase ywy Kuesēkomo a toorihtopōpyry poko wenikehpyra ipoetory tō ehtohme. Morararo kuamorepatose. Ynara ase oya xine, “Kuesēkō Jezu Kyrixtu ewokasasaka ahtao Juta a, wyi apoine. ²⁴ ‘Kure mase Papa kapuaono,’ karyhtao eya, wyi tohkane. Typoetory tomo a ynara tykase ynororo, ‘Sero wyi enapyryhtao oya xine wenikehpyra ehtoko jexixhmapotopōpyry poko

wewe pokona. Okurākatohkōme orihnōko ase,’ tykase. ²⁵ Mame otuhkehxiipo eukuru tapoise Jezu a. Ynara tykase, ‘Seny ōkurukomo. Tōmiry kasenato ekarōko Ritonōpo seropōkomo a jorihtopōpyry pokoino. Topekahse matose ya umunuru ke. Naeroro sē enyryhtao oya xine jorihtopōpyry poko osenetupuhtoko,’ tykase. ²⁶ Naeroro Kuesēkō oehtoh to ropa wyi enapyryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine, imehnō tuarōtanohpoko matose aorihtopōpyry poko kymyakākōme,” ase oya xine.

²⁷ Naeroro zae pyra awahtao xine ohxirotorŷko Ritonōpo mana, Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine. Iiryppyryme oexirykōke ohxirotorŷko Ritonōpo mana, Kuesēkō exixihmahpōkō hxiroty samo. ²⁸ Morara exiryke ynara osenetupuhtoko aporo, “Zae rokē ytoytōko hano Ritonōpo neneryme?” kahtoko aporo okurohtao xine. Morarame zae awahtao xine rokē Kuesēkō exixihmatopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtoko, eukuru ētoko, enara. Iiryppyryme awahtao xine ooryppyrykō ekarotoko Ritonōpo a ikorokatohme. Moromeiipo enahtoko, ētoko, enara. ²⁹ Kuesēkō kynorihne kyyryppyrykō epehmatohme, Ritonōpo poenōme kuehtohkōme. Moro onenetupuhpyra awahtao xine, aorihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh onenahpyra ehtoko, onēpyra roropa ehtoko, enara. Awamekaro xine rokē moro wyi enapyryhtao oya xine, moro eukuru enyryhtao roropa oya xine awānohtorŷko Ritonōpo mana, ajoajohpe Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryke oya xine. ³⁰ Morara exiryke kure pyra toehse matose. Jamihme pyra roropa toehse matose.

Toitoine roropa amaro xine aexityā toorihse mana.³¹ Kuesēkō orihstopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyry se awahtao xine ynara osenetuhtoko aporo, “Iiryryryme hano Ritonōpo a?” kahtoko oseya rokene. Mame tyryrypyhpyke awahtao xine ekarotoko oorypyrykō Ritonōpo a ikorokatohme ropa. Kyyrypyrykō tykorokase ahtao Ritonōpo a, “Popyra matose ya,” kara mana kyya xine. Kuānohpopyra xine roropa mana.³² Yrome, “Popyra matose ya,” āko Ritonōpo kyya xine kyyrypyrykō poko kuahtao xine. Kutuarimapotorŷko roropa mana zomory zuaro kuehtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Morara kuamorepatorŷko Ritonōpo mana apotoimo htaka omōpyra kuehtohkōme tōmipona pyra exiketō maro.

³³Morara exiryke wekyry tomo, Kuesēkō exixihmatopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtohme ōximomyrykohtao, imehnō Jezu poetory tō oepiry eraximatoko aporo. Mame oximōme toehse emero ahtao otuhtoko.³⁴ Mame omise ro awahtao xine otuhtatoko atapyŷkō taka, ozehno xine Ritonōpo exiryino awānohpyra Ritonōpo ehtohme roropa. Tuhke mekaropotone. Morohne poko ourutorŷko ase amaro xine toehse jahtao.

Ritonōpo zuzenu nekarory poko

12 Wekyry tomo, ynara matose, “Oty ekarōko Ritonōpo zuzenu nae kyya xihne?” matose pape poko. Naeroro Zuzenu kurā nekarory tō poko ourutorŷko ase, zae zuaro oehtohkōme.² Jezu poetoryme exipitopyra ro awahtao xine joroko tō eahmary poko mexiatose, Ritonōpo myakāme repe. Yrome opynanopyrykō waro pyra mokaro mana, ritō kuhnanōme rokē

toexirykōke. Toto poko oexirykōke kokoro rokē oenekunopyase xine.³ Yrome seromaroro ynara kananō nae, “Ritonōpo poe ase senohne rīko,” kananō nae mana. Yrome Ritonōpo zuzenu poe toto ahtao, “Jezu popyra mana,” kara toh mana ipunaka. Ritonōpo zuzenu poe ynara āko mā toto, “Jezu jesēme mana,” āko Ritonōpo zuzenu nae exiketō mana. “Kuesēkōme mana,” āko mā toto. Imehnō mā morara kasaromepyra mā toto. Moro waro awahtao xine Ritonōpo poe oturuketō nymyry waro matose. Ajohpe exiketō waro roropa matose.

⁴Tuhke rokē Ritonōpo zuzenu nekarory tō kyya xine mana. Yrome toiro rokē ekarohpō mana.⁵ Tyotyoro poko tuhke erohnōko sytatose Kuesēkō omipona. Yrome toiro rokē Kuesēkō mana.⁶ Tyotyorō poko emese kure sytatose orēpyra kuehtohkōme Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko. Yrome toiro rokē Ritonōpo mana. Ipoē rokē emese kure sytatose, tyjमितunuru ekaroryke kyya xine, inyrohmanohpotoh poko kuehtohkōme.⁷ Tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo kyya xine mana imehnō Jezu poetory akorehmatohme kyya xine.⁸ Tyjमितunuru ekarōko toitoine tyoetory tomo a emese kure toto ehtohme zae omi ekarory poko imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana emese kure toto ehtohme imehnō amorepary poko Ritonōpo omiry poko, zuaro toto ehtohme.⁹ Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana yronymyryme Jezu enetupuhthohme eya xine. Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana kurākōkara kurākatohme eya xine.¹⁰ Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo zuzenu mana imehxo Ritonōpo ehtoh enepotohme imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana tōmiry ekarotohme imehnomo a. Imehnomo a

tyjāmitunuru ekarōko mana Ritonōpo zuzenu poe exiketō waro toto ehtohme, tyoe rokē ytoytoketō waro roropa toto ehtohme. Imehnomo a tyjāmitunuru ekarōko mana imehnō omiryae oturutohme. Imehnomo a tyjāmitunuru ekarōko mana mokyro zurutopōpyry enetupuhthohme ekarotohme ropa kuomirykōae. ¹¹ Tuhke ekarōko Ritonōpo zuzenu kyya xine mana. Yrome toiro rokē ynororo. Tamoreme ekarory se exiryke tyjāmitunuru ekarōko kyya xine mana.

Typokōke tuhke kuokokō mana

¹² Kuokokō tuhke typokōke mana. Moro saaro Kyrixtu enetupuhnanō tuhke mā toto. Yrome toiro zokome sã sytatose Jezu enetuputyryke kyya xine. ¹³ Tuhkākō Jezu Kyrixtu enetupuhnōko mana. Juteu tomo, juteutōkara roropa enetupuhnōko mā toto. Tosēke exiketomo, tosēke pyra exiketō roropa enetupuhnōko mā toto. Enetuputyryke kyya xine tukurākase sytatose Ritonōpo zuzenu a Jezu Kyrixtu zokome sã kuehtohkōme. Ritonōpo jamitunuru nae sytatose Zuzenu kukurohtao xine exiryke.

¹⁴ Ynara exiryke, toiro rokē pyra kuokokō pokō mana. Tuhke typokōke mana. ¹⁵ Kupupurukō ynara kara mana, “Tyoro jexiry se ase. Omame se ase,” kara mana. Pupume ro mana, myaro tokorōmero. ¹⁶ Morararo kyanarykō ynara kara mana, “Onume pyra jexiryke zoko pokōme pyra ase,” kara mana. Kuokokō pokōme ro mana. (Kuokokō pokō mā oxikerekeremara mana Ritonōpo netaryme. Tākye rokē mā kehko toerohtohkō poko.) ¹⁷ Kuokokō tytororo onume rokē ahtao otato pyra sehtory. Morararo paname rokē kuokokō tytororo ahtao eunatara sehtory. ¹⁸ Yrome toiro rokē pyra kuokokō pokō tyryse

Ritonōpo a. Tuhke kypokōkō tyryse eya kuokokōme tytororo kuehtohkōme. Morara tyryse kymarokō Ritonōpo a tōsenetupuhthopōpyryae ro. ¹⁹ Toiro rokē kypokōkō ahtao tokoke pyra sehtory. ²⁰ Yrome zoko pokō tuhke tyryse toiro tokoke kuehtohkōme.

²¹ Naeroro kuenurukō ynara kara mana kuemarykomo a, “Ose pyra ase,” kara mana. Kupuhpyrykō ynara kara mana kupupurukomo a, “Ose pyra ase,” kara mana. (Moro saaro, “Mose se pyra ase,” kara sehtone imepỹ Jezu poetory poko Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine.) ²² Kuokokō tyryse Ritonōpo a. Kure pyra kuokokō pokō toehse ahtao ise ro sytatose. Oxisã kuokokō pokō jamihme se sytatose. Kuokokō pokō toiro touse ahtao, etuarimāko sytatose otarāme oriñhōko sytatose. ²³ Kuokokō pokō xihpyry nae sytatose. Kyya xine xihpyryme mā repe. Yrome ipyno ro sytatose. Ehxirōko sytatose kuokokō pokō jarao tōsenese ahtao, yrome ipyno ro sytatose. ²⁴ Māpyra kuokokō pokō kure potu kyya xine ahtao, ipoko pyra sytatose kure exiryke. Etatoko pahne, otarāme ehxirōko sytatose xihpyryme kuokokō pokō ahtao repe. Yrome Ritonōpo ehxiropyra mana kypyno xine toexiry poko. Kuokokō pokō emero tyryse eya kuokokōme. ²⁵ Kuokokō pokō tyorō pokona atapiakara mana. Morohno poko rokē mana. Kuokokō pokō tuhke roropa repe. Yrome oximaro erohnōko mā kehko toiro tokoke exiryke. Moro saaro atapiakara sehtone. Kuesēkō omipona rokē sehtone. ²⁶ Mame toiro kuokokō pokō jetū ahtao, tytororo kuokokō samū āko mana. Morararo kure rokē kuokokō pokō ahtao tytororo samū kara mana, toiro kuokokō exiryke. Jezu enetupuhnanō kuokokō sã mā toto. Kuepekō etuarimary eneryhtao kyya xine, emynymāko sytatose. Kure

kuepekō riryhtao imehnomo a tākye sytatose kuepekō pokō.

²⁷ Kymarokō emero Kyrixtu zoko sã sytatose. Tuhke kuokokō pokō tyrise Ritonōpo a kuokokōme. Tōsenetupuhtopōpyryae ro morara tyrise sytatose. Moro sã kymarokō emero Jezu Kyrixtu zoko sã sytatose. Kyrixtu zoko pokō sã sytatose. ²⁸ Naeroro Kyrixtu enetupuhanō tyrise Ritonōpo a imehnō akorehmaneme. Apitoryme ynara tykase ynororo, “Umūkuru pokō omi kurã ekaronanōme matose,” tykase. Imehnomo a, “Jomiry pokō urutōme matose,” tykase. Imehnomo a, “Jenetupuhanō amorepaneme matose,” tykase. Imehnomo a, “Yjमितunuru ke nyrirophpyry tyritoko,” tykase. Imehnomo a, “Kurākōkara ikurākātoko ropa,” tykase ynororo. Imehnomo a, “Imehnō akorehmatoko jurumekara toto ehtohme,” tykase. Imehnomo a, “Imehnō esēme ehtoko roropa,” tykase. Imehnomo a, “Imehnō omiryae urutōme ehtoko roropa,” tykase, enara. ²⁹ Emero pyra toitoine rokē Ritonōpo nymenekahpyryme mā toto, Tumūkuru pokō imehnō amorepatohme. Toitoine rokē urutōme roropa mā toto. Toitoine rokē amorepatōkōme mā toto. Toitoine rokē Ritonōpo jमितunuru nae mā toto orēpyra inyrohmanohpotoh ritohme. ³⁰ Toitoine rokē kurākōkara kurākāko ropa mā toto. Toitoine rokē roropa imehnō omiryae oturūko mā toto. Toitoine rokē roropa mokaro nurutopōpyry imehnō omiryae ekarōko ropa mā toto kuomirykōae. ³¹ Naeroro Ritonōpo nekarory kurã pokō openetatoko.

Yrome tyorō pokō ourutorỹko ase seromaroro. Sero kure kuhse mana.

Imehnō pyno kuexirykō pokō

13 Otarāme imehnō omiryae joturu waro ase repe. Otarāme Ritonōpo nenyohyã omiry waro roropa ase repe. Yrome imehnō pyno pyra jahtao toiparo rokē oturūko ase, panaikato sã rokē jotururu exiry, tātã kahtoh sã rokene. ² Otarāme Ritonōpo omi poe aomiry ekarōko ase imehnomo a. Otarāme emero pokō zuarohxo ase atamorepaketō samo. Otarāme imehnō motye tupimākō waro roropa ase. Otarāme Ritonōpo jमितunuru enetuputyryke ya ypy tō enuēnapory waro roropa ase repe, yrome imehnō pyno pyra jahtao otyme kure hano Ritonōpo a? Arypyra ipunaka. ³ Otarāme ymōkomory emero ekarōko ase tymōkomokākara a. Otarāme, “Oty kara,” āko ase repe joko zahkary se Jezu waro pyra exiketō ahtao Jezu enetuputyry ya waro toto ehtohme. Yrome imehnō pyno pyra jahtao toiparo rokē oxiahkapōko ase. Toiparo rokē ymōkomory ekarōko ase roropa tymōkomokākara a.

⁴ Imehnō pyno jahtao penekehpyra ase kure toto ehtoh eraximary pokō. Kure rokē toto rīko ase. Imehnō pyno jahtao zumoxike pyra ase toto pokō. Osenỹnanohpyra ase. Ypoko oseahmara ase. Epyrypara roropa ase imehnō motye jehtoh pokō. ⁵ Imehnō pyno jahtao putu pyra exiketō sã pyra ase. Zae rokē ase. Osepyno rokē pyra ase. Yamene se pyra roropa ase. Axi hkopyra imehnō zehno exīko ase. Eya xine tyryhmase jahtao onemetakāmara ase. ⁶ Imehnō pyno jahtao atākyemara ase tyryppyry pokō toehse toto ahtao. Zae toto exiry pokō atākyemāko ase. ⁷ Imehnō pyno jahtao penekehpyra ase kure toto ehtoh eraximary pokō. “Emero ikurākary waro Ritonōpo mana,” āko ase. “Kure toto riry pokō onymomohkehpyra sehtone,” āko. Toto anaryppyra roropa ase, enara.

⁸Imehnō pyno nymyry jahtao jūme toto pyno ase. Ritonōpo zuzenu poe imehnō amoreparyhtao ya kure repe. Yrome axītao rokē jomihpyry mana. Ritonōpo zuzenu poe imehnō omiryae jotururuhtao, moro roropa axītao rokē mana. Tuario jahtao roropa tuaro jexiry jūme pyra mana. ⁹Seromaroro emero pyra, zokonaka rokē zuaro sytatose. Ritonōpo zuzenu poe emero pyra zokonaka rokē imehnō amorepāko sytatose roropa. ¹⁰Yrome Ritonōpo maro toehse kuahtao xine emero waro exīko sytatose, zokonaka rokē pyra. Emero ekarōko roropa sytatose zokonaka rokē pyra. Zokonaka rokē aehtyā enahketōme mana.

¹¹Poetome jahtao poeto omiryne jomiry kynexine. Poeto sā tyxitase ywy, toexianase, enara. Poeto sā roropa josenetuputyry kynexine. Yrome seromaroro tuātase jexiryke poetome jehtopōpyry turumekase ya. ¹²Osene xihpyry ae kuosenerykohtao popyry rokē osenēko sytatose. Moro saaro seromaroro pitiko sā rokē Ritonōpo poko enetupuhnōko sytatose. Imeīpo imaro kuahtao xine kure kuhse Ritonōpo enēko sytatose, osēpataka rahkene. Seromaroro zokonaka rokē zuaro sytatose. Yrome kuario xine ynororo ipunaka. Imeīpo zuarohxo exīko sytatose roropa, kuario xine Ritonōpo ehtoh samo.

¹³Ritonōpo enetupuhnōko sytatose. Imaro kuexirykō momohnōko roropa sytatose. Imehnō pyno sytatose, enara. Kure Ritonōpo enetuputyry kyaa xine kuesēkōme. Kure roropa imaro kuexirykō eraximary kyaa xine. Yrome imehnō pyno kuexirykō kure kuhse mana.

Ritonōpo zuzenu nekarory tō poko kyaa xine

14 Morara exiryke imehnō pyno oexirykō poko openetatoko. Ritonōpo zuzenu nekarory tō se ehtoko yronomyryme. Ritonōpo omiry ekarory se ehtoko imehnomo a. “Ajamitunuru ekaroko ya ōmiry kurā ekarotohme imehnomo a,” kahtoko Ritonōpo a. ²Imepý mā tyorō omiryae tōtururuhtao kuurupyra xine mana. Ritonōpo a rokē oturūko mana, moro omi onetara kuexirykōke. Otarāme Ritonōpo zuzenu poe zae oturūko ynororo repe yrome etananō onetara mā toto ipunaka. ³Yrome Ritonōpo omiry ekarone topohme oturūko imehnō netaryme emero. Kuakorehmatorýko mana yronomyrymehxo Kuesēkō enetupuhtohme kyaa xine. Kueanokō jamihtanohnōko ropa mana orēpyrahxo kuehtohkōme Ritonōpo omipona. Kuemynyhmatohkō aropōko mana tākye ropa kuehtohkōme. ⁴Imeimehnō omiryae oturukety atakorehmāko rokē mana. Yrome topohme Ritonōpo omiry ekarone imehnō Jezu poetory akorehmāko emero itamurumehxo enetupuhtohme eya xine.

⁵Ritonōpo zuzenu poe tyorō omiryae ōtururukohtao tākye pitiko ase. Yrome tākye kuhse ase opoko xine Ritonōpo poe aomiry ekaroryhtao oya xine imehnomo a. Tyoro omiryae urutōkō kure roropa toh mā repe. Yrome imotyē kuhse Ritonōpo omiry ekaronanō mana imehnomo a. Tyoro omiryae oururukō se imepý ahtao moro omi waro exikety nae ahtao rokē kure mana, aomiry ritohme ropa ōmirykōae. Yrome aomiry waro exikety pyra ahtao toiparō rokē moro omiryae oturūko mokyro mana. ⁶Wekyry tomo ytōko ase oya xine. Amaro xine jahtao tyoro omiryae rokē jotururuhtao ākorehmara xine

jexiry onetara oexirykōke. Ritonōpo nenehpohpyry ya ekaroryhtao oya xine ākorehmatorỹko ase. Zuario jehtoh roropa ekaroryhtao oya xine, ākorehmatorỹko ase. Ritonōpo zuzenu poe oururukohtao ākorehmatorỹko ase. Inamorepatōpyry roropa ekaroryhtao oya xine ākorehmatorỹko ase.

⁷Rue tōkehko, kapau zehpyry roropa aoamihtōko sā etone mana. Yrome etory waro pyra exikety ahtao, anaamihtopyra mana etory waro pyra toexiryke. ⁸Soutatu tō kohmatoh popyrahme sā totose ahtao owōpyra soutatu tō mana. Typyrekō anapoipyra roropa mā toto ekurehnōko. ⁹Morararo tyorō omiryae rokē imehnō zuruhtao oya xine ōmiryko onetara mana. Onenetupuhpyra roropa mā toto, topohme toto onurupyra oexirykōke. Ōmiryko orexīto sā rokē arypyra exīko. ¹⁰Kuomiryko toiro rokē pyra mana. Tuhke omi nae seropōkō mana. Oxisā pyra kuomiryko mana. Omi waro exiketomo a rokē moro omi jarao mana. ¹¹Yrome imepỹ omiry waro pyra kuahtao xine moro omiryae oturuketō moē patapōkōme kyaa xine mana. Morararo kymarokō eya xine, moē patapōkōme sytatose eya xine. ¹²Ritonōpo zuzenu nekarory tō poko penetāko matose. Yrome ijamitunuru ekaropoko orēpyrahxo oehtohkōme imehnō akorehmary poko Jezu enetuputyry poko oya xine.

¹³Tyoro omiryae ōtururukohtao ynara ekaropotoko Ritonōpo a, “Ajamitunuru ekaroko ya Papa, topohme joturutohme jetananomo a toto omiryae,” kahtoko Ritonōpo a. ¹⁴Tyoro omiryae joturuhtao Ritonōpo a josenetupuh-toh poe pyra ase oturūko. Juzenu rokē oturūko Ritonōpo maro. ¹⁵Naeroro ynara āko ase, Ritonōpo maro oturūko ase juzenu poe roropa repe. Yrome josenetupuh-toh poe roropa oturūko ase Ritonōpo

maro. Juzenu poe eremiāko ase Ritonōpo netaryme. Yrome josenetupuh-toh poe roropa eremiāko ase Ritonōpo netaryme. ¹⁶Oximōme awahtao xine ouzenukō omiryae rokē, “Kure mase Ritonōpo,” karyhtao oya xine amaro xine exiketō, “Ÿ, kure Ritonōpo mā rahkene,” kasaromepyra mā toto, ōmiryko onetara toexirykōke. “Otara āko mose nae?” āko rokē toto, ōmiryko waro pyra toto exiryke. ¹⁷Otarāme ouzenukō omiryae, “Kure mase Ritonōpo,” āko matose repe. Morara kary kure repe. Yrome amaro xine exiketō anakorehmara matose.

¹⁸Tyotyorōkō omiryae ōtururukō motye oturūko ase. Moro poko tākye ase, “Kure mase, Ritonōpo,” āko ase. ¹⁹Yrome oximōme jahtao imehnō Jezu poetory tō maro, tyorō omiryae jotururu se pyra ase. Jetananō omiryae rokē jotururu se ase toto amorepatohme. Tyorō omiryae jotururuhtao tuhke omi ekaroryhtao ro onetara etananō mā ipunaka. Yrome jetananō omiryae jotururuhtao kurehxo eya xine mana. Tuhke pyra omi ekaroryhtao ro etāko mā toto. Zuario exīko mā toto.

²⁰Wekyry tomo, poeto sā pyra ehtoko ōsenetuputyrykō poko. Ÿ, oorypyrykomo a tuaro pyra ehtoko poetohti samo. Yrome ōsenetuputyrykō poko zuātatyā sā ehtoko. ²¹Ynara tymerose Ritonōpo omiryae, “Tarōkō zurūko ase, āko Kuesēkō mana. Tyorō omiryae toto zurūko ase. Moē patapōkō omiryae toto zurūko ase. Yrome morara ahtao ro jomiry onetara exīko mā toto,”

me tymerose Ritonōpo omiryae. ²²Naeroro tyorō omiryae oturūko sytatose onenetupuhpynō tuarōtatohme emero motye Ritonōpo jamitunuru ehtoh poko. Yrome topohme Ritonōpo omiry ekarōko sytatose enetupuhnanomo a toto amorepatohme, jarao sā aomiry ehtohme. (Yrome Jezu

onenetupuhpynomo a jarao pyra ro Ritonōpo omiry mana, imehnō omiryae rokē ekaroryhtao eya xine.)

²³ Ōximomyrykohtao Jezu poetory tomo, otarāme tyotyorōkō omiryae oturūko matose. Mame otarāme moro taka Jezu poetory kara omōnōko, morara onetapitopyny. “Rowohpe pyrahxo nary keh moxiā nae?” āko mokyro mana opoko xine. ²⁴ Yrome topohme Ritonōpo omiry ekaroryhtao oya xine, tyrypyro poko enetupuhnōko mokyro mana ōmiryko etaryke tyya. “Jaropōko roropa Ritonōpo mana apotoimo htaka iirypyryme jexiryke eya,” āko mā Jezu onenetupuhpyny, topohme ōmiryko etaryke tyya. ²⁵ “Kokoro rokē yrypyro xihpyro poko osetupuhnōko ase,” āko mokyro mana oya xine. Mame tosekumuru po porohnōko mana Ritonōpo ēpataka, “Kure mase Ritonōpo, emero motye mase imehxo,” katohme Ritonōpo a. “Ajojhe pyra Ritonōpo taro mana, amaro xine,” āko roropa oya xine mana.

Zae oehtohkō poko

ōximomyrykohtao Ritonōpo poko

²⁶ Wekry tomo, zae ehtoh poko āmoreparykō se ase. Oximōme awah-tao xine Ritonōpo poko, atakorehmatoko yronymyrymehxo enetupuhtohme oya xine. Toiro eremiāko Ritonōpo poko. Imepỹ āmorepatorỹko mana. Imepỹ roropa Ritonōpo poe enetupuhpotoh ekarōko mana. Imepỹ roropa Ritonōpo zuzenu poe tyorō omiryae oturūko mana. Imepỹ mā mokyro oturutopōpyry rīko ropa ōmirykōae ropa zuaro oehtohkōme. Morohne emero Jezu poetory tō akorehmaryhtao kure moro mana. ²⁷ Mame tyorō omiryae tōtururu se exikety nae ahtao, kure asakoro rokē oturūko mā toto. Oseruao ahtao kure roropa mana, tuhke pyra exiryke. Ah toiro noturū aporo. Mame tōtyhkase

ynororo ahtao ah imepỹ ropa noturuno, toto omiry waro exikety nae ahtao tyritohme ropa ōmirykōae, zuaro emero ehtohme. ²⁸ Yrome toto omiry waro exikety pyra ahtao, ōmirykōae toto omiry rine pyra, ah mynyhme rokē nexī toto oximōtoho tao. Ikurohtao xine rokē ah noturū toto, Ritonōpo maro rokene. ²⁹ Mame Ritonōpo poe aomiry ekaronanō asakoro ahtao kure. Ah noturū toto. Oseruao ahtao kure roropa mana. Kure imehnō mā toto omiry etāko emero pohme, zae toto exiry enetupuhtohme tyya xine. ³⁰ Morarame toiro otururuhtao ro otarāme Ritonōpo mā tōmiry ekarōko imepyny a ekarotohme ropa oximōmākō netaryme. Morara ahtao ah mokyro noturukehno Ritonōpo nekarory mokyro a etatohme oya xine. ³¹ Ritonōpo omiry ekaroryhtao oya xine emero, kure mana, atakomino urutōkō ahtao rokene. Morara awahtao xine zuaro exīko matose, atākyemāko roropa matose, atakorehmāko matose. ³² Ritonōpo zuzenu poe Ritonōpo omiry nae awahtao xine ekarotohme imehnomo a tuaro ro matose. Ōtururukō se awahtao xine rokē oturūko matose. Ōtururukō se pyra awahtao xine mynyhme rokē matose. ³³ Tākye pyra Ritonōpo mana ajoajohpe tyoetory tō ahtao. Yrome zae rokē kuahtao xine kuoximomyrykohtao tākye mana.

Mame emero pata po Jezu poetory tō oximomyryhtao, ³⁴ ah nohpo tō mynyhme rokē nexī toto. Ah nohpo tō oximōmākō onurupyra nexī toto. Ynara āko Moeze nymerohpyry mana, “Nohpo tō onyripyra ehtoko otuisarykōme,” āko. ³⁵ Zae pyra mā nohpo tō ōtururu oximōme awahtao xine Ritonōpo poko. “Otara nykā?” kary se nohpo tō ahtao, ah nekaropō toto tyniokomo a tytapyikō taka toytose ropa tahtao xine, enara.

³⁶ Zae pyra jomiry oya xine nae? Etatoko pahne, owino xine Ritonōpo

omiry exipyra kynexine. Ritonōpo wino toehse. Amarokomo a rokē pyra Ritonōpo omiry tokarose kynexine, nonopōkomo a emero porehme aomiry tokarose kynexine. Naeroro, “Yna rokē Ritonōpo nekarohpyry nymyry nae,” kara ehtoko. ³⁷Toitoinē matose Ritonōpo omiry ekaronanōme osekarōko. Ritonōpo zuzenu nekarohpyry apoihpome osekarōko roropa matose. Naeroro, “Kuesēkō omi poe morara tymerose Pauru a kuamorepatohkōme,” āko matose. ³⁸Yrome nymerohpyry omipona se pyra imep̄y ahtao zae pyra mana. Mokyro omiry onetara ehtoko. Aomipona pyra ehtoko roropa.

³⁹Wekyry tomo, ynara kahtoko Ritonōpo a, “Ajamitunuru ekaroko ya Papa, zae ōmiry ekarotohme imehnomo a,” kahtoko. Mame tyorō omiryae tōtururu se imep̄y ahtao, “Tyorō omiryae oturupyra exiko,” kara ehtoko eya. ⁴⁰Oximōme awahtao xine Ritonōpo poko tuaro sã rokē ehtoko. Zae ehtoh poko rokē ehtoko.

Kyrixtu ěsemãkapotopōpyry ropa poko

15 Wekyry tomo, omi kurã poko osenetupuhtoko. Ynekarohpyry oya xine omi kurã nexiase Jezu Kyrixtu poko. Tonetupuhse oya xine. Aomipona roropa matose seromaroro. ²Ynekarohpyry oya xine omi kure mana. Kuamorepatosene. Tonetupuhse oya xine exiryke typynanohse matose Ritonōpo a, onurumekara ropa awahtao xine. Yrome turumekase ropa oya xine ahtao toiparo rokē tonetupuhse oya xine exiry.

³Ynetahpyry Jezu Kyrixtu poko ekaroase oya xine. Imehnō omiry emero motye kuhse kure moro omi mana. Kyrixtu kynorihne kyyrypyrykō epehpyryme, Ritonōpo omihpyryae

ro. ⁴Tonēse oramãka topu aka. Mame tōsemãkase ropa Ritonōpo a asakoro tynyhse ahtao orihp̄yme ropa aehtohme, Ritonōpo nymeropohpyryae ro. ⁵Mame tōsemãse ropa tahtao toorihxīpo tōsenepose ropa, Peturu a. Mame tynymenekatyamo a roropa 12mãkomo a tōsenepose ropa ynororo. ⁶Mame tuhkãkomo a tymaro tyoytoketomo a tōsenepose ropa, oximōme toto ahtao. 500 motye toh kynexine. Mokaro tuhke Jezu enenanō orihpyra ro mã toto. Yrome toitoinē mokaro toorihse ropa mã toto. ⁷Moromeīpo tōsenepose ropa Tiaku a. Mame tynymenekatyamo a tōsenepose ropa oximōme toto ahtao emero.

⁸Mame mokaro a emero tōsenepose ahtao etyhp̄yryme ya roropa tōsenepose ynororo, imũkepyhpyry emũkuakepyry etyhp̄yry sã ase, etyhp̄yryme ya tōsenepose ynororo exiryke. ⁹Imehnō Jezu nymenekatyã osemazuhme mã toto, ymotye tuisame mã toto. Etyhp̄yryme tymenekase ywy Jezu a typoko imehnō amorepatohme. Osemazuhme popyra exiase ipunaka. Jezu poetory tō ryhmase ytoasene. Morara jehtopōpyry poko ehxirōko ase, “Jezu nymenekahpyryme ase,” karyhtao ya. ¹⁰Itamurume ypyno Ritonōpo kynexine iirypyryme jahtao ro. Mame ypyno toexiryke typotoryme jyriase. Ymenekase roropa, typoko imehnō amorepatohme. Toiparo rokē pyra typynanohse ywy. Orēpyrahxo toerohse ywy aomipona, imehnō Jezu nymenekatyã motye, emero porehme. Yrome jamoreme pyra ase erohnōko, Ritonōpo yjamihtanohnōko mana kokoro rokene. ¹¹Omi kurã ekaroase oya xine. Imehnomo a roropa omi kurã tokarose oya xine. Omi kurã ekaronanōme yna exiry oty kara mana. Yrome ynanekarohpyry kure kuhse

mana. Moro omi kurā tonetupuhse oya xine rahkene.

Kuēsemākaporykō ropa poko

¹²Ynara āko ynanase imehnō amoreparyhtao, “Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a, aorihxīpo,” āko ynanase. Yrome toitoine matose ynara āko, “Aorihtyā onēsemākara Ritonōpo ekurehnōko,” āko matose repe. Oty katohme? ¹³Aorihtyā onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao Kyrixtu roropa ēsemāpyra ropa exiry. ¹⁴Morara ahtao Kyrixtu onēsemākara Ritonōpo ahtao, toiparo rokē omi kurā ynanekarory oya xine. Toiparo rokē oesēkōme Jezu menetupuhtory roropa. ¹⁵Moraramē ajohpe pyra mokaro ahtao, ajohpe yna omiry exiry. Azahkuru Ritonōpo poko menetupuhtory roropa, ynara karyke yna a, “Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a,” karyke yna a. Ajohpe pyra mokaro ahtao, aorihtyā onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara Ritonōpo exiry. ¹⁶Ynara exiryke, aorihtyā ēsemākary ropa waro pyra Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara ropa exiry. ¹⁷Moraramē Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao toiparo rokē menetupuhtory, iirypyryme ro mehtory. ¹⁸Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Jezu poetory tō aorihtyā onypynanohpyra ekuretyry Ritonōpo, etuarimatoh tao rokē exiry toto. ¹⁹Axītao rokē, sero po kuahtao xine rokē kypyno xine Kyrixtu ahtao, moraramē toorihse kuahtao xine kypyno xine pyra Kyrixtu ahtao, imehnō motye tākye pyra sehtory.

²⁰Yrome mokaro ajohpe rokē mā toto. Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a aorihxīpo, kutuarōtatohkōme, “Imēipo ypoetory tō emero ēsemākapōko ropa ase,” katoh zae ehtoh waro kuehtohkōme. ²¹Kymarokō emero orihketōme toehse sytatoše orutua

pokoino, tyrypyry poko toehse exiryke. Morararo kuēsemākapotorỹko ropa Ritonōpo mana imepỹ orutua pokoino, kure toexiry poko rokē exikety pokoino. ²²Orihnōko sytatoše emero porehme Atāo pakōme kuexirykōke. Mororo saaro Kyrixtu poenōme toehse kuexirykōke kuēsemākapotorỹko ropa Ritonōpo mana. ²³Kymarokō emero ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana kuēsemākapotohkō toehse ahtao. Kyrixtu osemazuhme tōsemāse ropa. Imēipo Kyrixtu omipona exiketō ēsemānōko ropa mā toto Kyrixtu oepyry ropahatao. ²⁴Ritonōpo se pyra exiketō jamitunuru enahkapōko Kyrixtu mana, joroko tōkehko, kowenu tōkehko, tuisa tōkehko roropa. Toto jamitunuru enahkapōko mana. Toto omipona pyra seropōkō riko roropa mana. Tummy omipona rokē toto riko mana. “Emero esēme mase Papa. Seropōkō emero ōmipona exiko mana,” āko mā Kyrixtu Ritonōpo a. ²⁵Mame tuisa konōtome Kyrixtu exiko. Zehno exiketō poremakapōko Ritonōpo mana. Toto jamitunuru enahkapōko roropa mana. Kyrixtu omipona exiko mā toto emero. ²⁶Kuorikyrykō mā kyzehnotokō sā mana kyya xine. Kyzehnotokō zuno sytatoše. Kuorikyrykō zuno roropa sytatoše. Emero esēme toehse Ritonōpo ahtao kuorikyrykō enahkapōko roropa mana, orihpỹme kuehtohkōme. ²⁷Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme, “Imehnō jamitunuru enahkapōko Ritonōpo mana Kyrixtu omipona toto ehtohme emero porehme,” āko. Morara karyke Ritonōpo a seropōkō emero jamitunuru enahkapōko mana Kyrixtu omipona rokē toto ehtohme emero. Tyjamitunuru rokē onenahkapopyra mana. ²⁸Moraramē sero nonopōkō Kyrixtu omipona tyrise ahtao Ritonōpo a emero porehme, Kyrixtu osekarōko roropa mana Tummy a. Tumūkuru

omipona emero tyrise ahtao Ritonōpo a, ynara āko Imūkuru eya, “Ywy roropa ōmipona rokē ase,” āko Imūkuru Tummy a mana. Mame seropōkō emero esēme exīko Ritonōpo mana, kapuaōkō esēme roropa. Jūme toto esēme exīko mana.

²⁹ Etatoko pahne, aorihtyā onēsemākapopyra Ritonōpo ahtao toiparo rokē osēpurihkapōko matose oepēpyākō myakāme, aorihtyā myakāme. “Aorihtyā onēsemākapopyra Ritonōpo mana,” āko mokaro repe. Ajohpe mā toto. Zae mokaro omiry ahtao toiparo rokē osēpurihkapory toto topēpyā myakāme, jūme toorihse toto exiryke. ³⁰ Aorihtyā onēsemākapopyra Ritonōpo ahtao toiparo rokē oriorihnōko ynanase kokoro rokene. Yrome aorihtyā ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana. Naeroro toiparo rokē pyra oriorihnōko sytatose. ³¹ Wekyry tomo, opoko xine tākye ase Jezu Kyrixtu omipona oexirykō poko. Morara āko ase oya xine kokoro rokē orihsasaka jehtoh enetuputyryke ya. ³² Taro Epezu po roropa orikyise exiase, kaikuxi tamuru maro atatapoikety samo, yzehnotokō a jezujezukuruhtao. “Ameke pyra jorikyry mana,” ase roropa repe. Morara exiryke oty me kure jorikyry ya aorihtyā onēsemākapopyra ropa Ritonōpo ahtao? Popyra exiry ipunaka. Ynara āko imehnō mā repe. “Okynā pyra orihnōko sytatose, oty kara. Naeroro sotuhtone. Eukuru sētone,” āko onenetupuhpynō mā repe.

³³ Tuaro ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme. Tyrypyrykō poko exiketō maro osepe me kuahtao xine zae ehtoh rumekāko sytatose kyyrypyrykō poko ehtohme roropa, kuepekō saaro. ³⁴ Toitoinē matose Ritonōpo waro pyra. Morara āko ase ohxirotokōme. Ajoajohpe oehtohkō irumekatoko. Zae ehtoh poko osenetupuhtoko. Oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka.

Kuokokō ēsemamyry ropa poko

³⁵ Otarāme amarokō ynara āko ekaropōko matose ya, “Otara aorikyhyry ēsemākapōko ropa Ritonōpo nae? Otara kuokokō exīko nahe?” āko matose roropa. ³⁶ Osenetupuhpynōme sā matose. Otyro puhturu arykāko sytatose nono aka. Morara ahtao rokē ēxihtāko mana, ahtāko mā rahkene. ³⁷ Zoko kara, ipuhturu rokē arykāko sytatose nono aka. Tiriikume ahtao, tiriiku puhturu rokē arykāko sytatose. Oxinase ahtao oxinase puhturu arykāko sytatose. ³⁸ Ritonōpo rokē ipuhturu ēxihtanohpōko mana, otyro zokome ehtohme. Morarame otyro zoko tahtase ahtao ipuhturu sā pyra mana, tyoro.

³⁹ Sero nonopōkō pū oxisā pyra mana. Kupūkō tyoro mana, onokyro pū tyoro roropa mana. Torō tō pū tyoro, kana pū tyoro roropa.

⁴⁰ Morararo kapu ao tyotyoro exiketō nae mana. Sero nono po tyotyoro exiketō nae roropa mana. Kapuaōkō kure potu mā toto. Sero nonopōkō kure potu roropa mā toto, yrome oxisā pyra toto kure exiry. ⁴¹ Xixi kure potu mana. Nuno kure exiry tyoro mana. Xirikuato kure exiry tyoro roropa mana. Xirikuato tō roropa kure exiry oxisā pyra mā kehko.

⁴² Moro saaro exīko kymarokomo kuokokō tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a. Kuokokō tonēse ahtao motakety me mana. Yrome tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a motapyme exīko mana. ⁴³ Tonēse kuokokō ahtao ixihpyry me mana, jamihme pyra roropa. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kure potu kuokokō exīko, jamihme roropa exīko mana. ⁴⁴ Tonēse kuokokō ahtao aorihtyā ekepyry me rokē kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kuokokō tyoro mana. Ritonōpo zuzenu nyrihpyry kuokokōme exīko mana. Sero

nono poro kuahtao xine seropō zokome kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine Ritonōpo a, kuokokō Ritonōpo zuzenu nyrihpyryme exīko mana. ⁴⁵Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Osemazuhme Atāo tyrise Ritonōpo a isene exiketyme, sero po ytoytokeytyme,” āko. Yrome Atāo myakā seromato, Ritonōpo zuzenu poe imehnō orihpỹme tyriko mana. Atāo myakā esety Jezu Kyrixtu mokyro. ⁴⁶Osemazuhme kuokokō mā seropō zokome rokē mana. Yrome okynā pitiko ahtao imepỹ zoko ekarōko Ritonōpo kyya xine mana. Ritonōpo zuzenu nyrihpyry ekarōko kyya xine mana kuokokōme. ⁴⁷Osemazuhme Atāo zoko nono ke tyrise Ritonōpo a. Yrome Atāo myakāme, Jezu Kyrixtu tyhtose kapu ae. ⁴⁸Sero nonopōkō mā tokoke, nono ke tyrihpyry ke, Atāo samo. Yrome Kyrixtu maro exiketō mā imepỹ zoko apoiko mā toto toorihse tahtao xine. Jezu Kyrixtu zoko panō apoiko mā toto, kapu ae ayhtohpyry zoko panono. ⁴⁹Seromaroro nono ke tyrihpyry zoko sā kuokokō mana emero porehme. Okynā pyra kapu ae ayhtohpyry zoko sā kuokokō exīko mana, Kyrixtu zoko sā exīko.

⁵⁰Wekyry tomo, ynara kary se rokē ase oya xine. Kupūkō omōsaromepyra mana Ritonōpo esaka motaketyme kupūkō exiryke. Kuokokō mā motaketyme exiryke Ritonōpo maro exisaromepyra mana.

⁵¹Yrome etatoko pahne. Ritonōpo osenetupuhtopōpyry sero kypoko xine. Toitoine kymarokō orihpyra exīko. Kytiorōmatorỹko rokē Ritonōpo mana axiny. ⁵²Axī pimyhkary sā tyoro exīko sytatose, rue panō etoryhtao kapu ao. Moro osetryhtao aorihytā ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana, jūme orihzomopyra toto ehtohme. Mame kymarokō emero

tyorōmāko mana. ⁵³Seropōkō zoko orihketyme mana emero porehme. Toorihse ahtao motāko kuokokō mana. Yrome kuokokō tyorōmāko Ritonōpo mana, motapỹme ehtohme, jūme orihzomopyra kuehtohkōme. ⁵⁴Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Nonopōkō orihzomopyra exīko mana emero esēme toehse jahtao,” me tymerose. Aomipona exīko mā toto emero porehme. Orihketō tyorōmāko Ritonōpo mana orihzomopyra toto ehtohme. Tōmihpyryae ro orihpỹme kyritorỹko mana.

⁵⁵“Naeroro kuorikyrykō zuno pyra sytatose. Kyryryhmarykō zuno pyra roropa sytatose.”

⁵⁶Orihnōko sytatose emero porehme tyrypyhpyke kuexirykōke. Kyryrypyrykō poko zuaro sytatose Ritonōpo nymeropohpyry etaryke kyya xine. ⁵⁷Yrome kyrypyrykō korokāko Ritonōpo mana, iirypyrime pyra kuehtohkōme. Kyjamihtanohtorỹko mana kyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, Kuesēkō Jezu Kyrixtu omipona kuexirykōke. Naeroro, “Kure mase,” sykatone eya.

⁵⁸Naeroro wekyry tomo, opyno xine ase. Orēpyra ehtoko Kyrixtu enetuputyry poko. Poremāpyra ehtoko roropa. Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko erohtoko kokoro rokene. Ritonōpo jamitunuru ke oerokurukohtao toiparo rokē pyra matose erohnōko. Moro waro matose.

**Tineru kurākary poko
ekarotohmeimehnō
Jezu poetory tomo a**

16 “Yna roropa tineru kurākary se ynanase aropotohme Ritonōpo poetory tomo a, etuarimaketomo a, Juteapōkomo a,” matose ya onymerohpyrykō ae. Etatoko pahne,

kure otinerūkō ekarory eya xine. Naeroro otinerūkō ikurākatoko. Morara ase roropa Jezu poetory tomo a, Karaxiapōkomo a. Morara āko roropa ase oya xine. ²Nomīkoae rokē otinerūkō apiakatoko ikurākatohme aporo. Tuhke tineru nae awahtao xine tuhke apiakatoko ikurākatohme. Tuhke hkopyra tineru nae awahtao xine tuhke hkopyra apiakatoko ikurākatohme. Mame anapiakahpyrykō tukurākase ahtao oya xine toeporehkase jahtao, “Axī ke otinerūkō apiakatoko,” kara ase. Jeporehkary oneraximara ehtoko. Seromaroro otinerūkō apiakatoko jeporehkary pune. ³Morarama oya xine toytose jahtao orutua kō aropōko ase Jerusarē pona. Onymenekatyākō aropōko ase. Pape merōko ase roropa onekarorykō poko Jerusarēpōkō neneryme. Moro pape arōko mā toto otinerūkō maro Jerusarē pona. ⁴Mame jytyry kure ahtao ywy roropa ytōko ase toto maro.

Toytory poko Pauru osenetupuhtopōpyry

⁵Ytoytōko ase Masetonia poro. Mame tōtyhkase jahtao jytoytory poko Masetonia po, oya xine ytōko ase. ⁶Otarāme okynā se ase amaro xine. Otārāme ikonopory enahkapōko ase. Mame otārāme jakorehmāko matose jytohtohme ropa. Aza rokē ytōko ropa ase otārāme? Zuarō pyra ase. ⁷Axītao rokē se pyra ase amaro xine. Okynā se ase amaro xine, Kuesēkō ise ahtao roropa.

⁸Yrome eraximary se ase aporo taro Epezu po. Otārāme otuhtoh konōto eraximāko ase aporo, Pētekoxite eraximāko. ⁹Tuhke nae taro Ritonōpo omiry etary se exiketomo. Naeroro Ritonōpo omiry poko toto amorepāko ase. Yrome tuhke yzehnotokō nae roropa. Jakorehehkāko mā toto, Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya.

¹⁰Ysā Timoteu roropa erohnōko Kuesēkō omi poe, omi kurā ekarory poko. Naeroro oya xine Timoteu toytose ahtao eahmatoko atapyīkō taka. Ipyno ehtoko roropa amaro xine se aehtohme. ¹¹Timoteu onypoihtopyra ehtoko nuaseme ro aexiry poko. Aepyry ropa eraximāko ase kuekyrykō maro. Naeroro akorehmatoko kure rokē aehtohme ropa ya. Tymōkomoke pyra anaropopyra ropa ehtoko owinoino xine.

¹²Tuhke rokē ynara asene kuekyrykō a, Aporo a, “Kure ya oytory Korīto pona imehnō Jezu poetory tō maro, Korītopōkō enese,” asene eya. Yrome seromaroro oya xine ytopyry ynororo aporo. Imeīpo t̄ypokōke hkopyra tahtao toytory se oya xine mā rahkene.

¹³Tuaro ehtoko Kyrixtu onurumekapopyra oya xine imehnō ehtohme. Yronomyryme Kuesēkō enetupuhtoko. Zehnotokō zuno pyra ehtoko. Orēpyra ehtoko Ritonōpo omipona. ¹⁴Oerohtohkō poko awahtao xine imehnō pyno ehtoko roropa.

¹⁵Otarāme Extepana tō waro matose ipoenō maro. Extepana tomo a Jezu tonetupuhse osemazuhme Kyrexia po. Yronomyryme Ritonōpo poetory akorehmāko mā toto. Wekyry tomo, etatoko pahne, ¹⁶mokaro maro ehtoko. Toto omipona ehtoko roropa. Imehnō roropa toto maro ahtao, toto s̄a ahtao roropa, mokaro akorehmatoko roropa, is̄a oehtohkōme Kuesēkō omipona toto exiryke.

¹⁷Tākye ase Extepana tō oehtopōpyry poko Potunatu maro, Akaiku maro. Jakorehmāko mā toto oesahpyo xine jakorehmara toehse oexirykōke. ¹⁸Jeano ākyemāko mā toto, awākyematopōpyrykō saaro eya xine. Kure mā toto ya. Oya xine roropa kure rokē mā toto.

¹⁹ Oeahmarykō se Jezu poetory tō taro Azia po. “Kure pāna matou?” kary se mā toto oya xine. Akira tō roropa, Pirixira maro, “Kure pāna matou?” kary se mā toto. Morara kary se Jezu poetory tō roropa, Akira tō tapyī tao oximōketomo. ²⁰ Jezu poetory tō tarōkō emero, “Kure pāna matou?” kary se mā toto, oeahmarykō se mā toto.

Naeroro oseahmatoko oximōme awahtao xine, opyno xine yna ehtoh enetupuhtohme oya xine.

²¹ Sero pape merōko ase jemary ke ro, “Kure pāna matou? Ywy ase Pauru.

²² Kuesēkō se pyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana,” āko ase.

“Osehko ropa Jezu,” āko ase, Kuesēkō oepiry ropa se jexiryke.

²³ Kure oriporykō se ase Kuesēkō Jezu a.

²⁴ Opyno xine ase ipunaka Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyaa xine exiryke. Enara.

Pauru Nymerohpyry ropa sero Korītopōkō Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonōpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnō amorepaneme. Serātu rihpōme Pauru kynexine. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tō neneryme, Korītopōkō neneryme.

Tynmerohpyryae tōmihpyry omipona exiketō akorehmary se ynororo tākye toto ehtohme.

Imehnō zurūko roropa, tykerek-eremahpōkō zurūko enekunohto Pauru ekarotopōpyryke eya xine. Zae rokē exikety osekarōko Pauru, imehnō enekunohto kara ipunaka. Tuhke taosanumase roropa ynororo toto pynanohtohme, toto pyno toexiryke ipunaka.

1 Ynmerohpyry moro onenerykōme. Ritonōpo poetoryme matose Korītopōkōmo, Kyrexiapōkō roropa. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme typoko imehnō amorepatohme. Ritonōpo nymenekahpyryme roropa ase. Ymaro kuakorōkō Timoteu nase.

²“Papa kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. Morara āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa.

“Kure mase Papa,” āko Pauru Ritonōpo a

³“Kure mase Papa,” sykatone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu zummy a. Kypyno xine exikehpyra mana kuetuarimarykohtao ro, Kumykōme nymyry exiryke. Kuakorehmanekōme roropa mana, Ritonōpome toexiryke. ⁴Yna etuarimaryhtao yna akorehmāko mana. Naeroro imehnō etuarimaketō eneryhtao yna a toto akorehmary waro ynanase, yna akorehmatopōpyry saaro

Ritonōpo a. ⁵Kyrixtu etuarimatopōpyry saaro etuarimāko ynanase pitiko rokē pyra, imaro yna exiryke, enetuputyryke roropa yna a. Morararo Kyrixtu maro yna exiryke yna akorehmāko mana. ⁶Yna etuarimaryhtao, ākorehmatohkōme etuarimāko ynanase. Ritonōpo a okurākatohkōme roropa etuarimāko ynanase. Takorehmase yna ahtao amarokō roropa takorehmase matose. Tyjamihtanohpose roropa matose eanahtotohme, penekehpyra roropa oehtohkōme oetuarimarykohtao yna samo, yna etuarimatoh eanahtory sā yna a. ⁷Naeroro oserehpyra ynanase opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oexirykōke oetuarimarykohtao ro. Ynara zuaro ynanase, yna maro oetuarimarykohtao, yna maro ākorehmatoryko Ritonōpo mana, yna akorehmary saaro.

⁸Jakorō tomo, wenikehpyra ehtoko yna etuarimatopōpyry poko Azia po. Toetuarimase itamurume yna exiryke poremamyise ynanexiase. Yna orikyry eraximāko rokē ynanexiase. ⁹“Kuorikyry se Ritonōpo mana,” tykase yna repe. Yrome morara tyripose Ritonōpo a ynara kara yna ehtohme, “Orēpyra ase,” kara yna ehtohme. “Ritonōpo rokē orēpyra mana. Aorihtyā ēsemākaponeme ropa mana,” katohme rokē yna a. ¹⁰Totatotapase yna ahtao orikyise ynanexiasene. Yrome Ritonōpo a typynanohse ynanexiase. Yna pynanohnōko ro mana. Naeroro ynoro rokē enetupuhnōko ynanase ynapynanohneme. Yna pynanohnōko ropa mana, ¹¹yna akorehmaryhtao oya xine ōtururukohtao eya yna poko. Morarame tuhkākō ōtururu etaryke tyya yna pynanohnōko ropa Ritonōpo mana. Moromeīpo tuhkākō, “Kure mase Ritonōpo,” āko, yna pyno exiry eneryke tyya xine.

Pauru a toytotoh tytyorõmase

¹²Täkye ynanase zuaro yna exiryke zae yna ehtoh poko sero nono po. Amaro xine zae kuhse yna ehtopõpyry poko täkye ynanase roropa. Topohme yna otururu nexiase amaro xine, zae se yna exiryke amaro xine. Ritonõpo jami-tunuru poe morara ynanexiase, kypyno xine Ritonõpo exiryke, yna tuarõnory ke pyra. ¹³Ynanymerohpyry sekeremary waro matose. Enetuputyry waro roropa matose zae pape meroryke yna a, onekunohto pyra. Zae ehtoh enetuputyry se ase oya xine ipunaka. ¹⁴Seromaroro pohto rokẽ moro enetupuhnõko matose. Morarame Kuesẽkõ Jezu tooehse ropa ahtao täkye kuhse exiko matose yna poko. Morararo opoko xine täkye kuhse exiko ynanase.

¹⁵Zae jehtoh enetuputyry oya xine waro jexiryke osetuputyase jytory poko oenese xine. Asakoro jytotoh se toehse ywy oya xine repe, ätäkyematohkõme Ritonõpo omiry poko ämoreparykõ poko. ¹⁶Masetonia pona jytoryhtao te, joepyry ropahao roropa jytory se exiase oya xine jakorehmapotohme oya xine, Jutea pona jytotohme. ¹⁷Morotona jytory se jahtao ajoajohpe exiase oya xine? Arypyra. Jytory se toehse jahtao osepyno rokẽ pyra exiase. Ritonõpo omipona se exiase. Morara ahtao oty katoh, “ÿ, ytõko ase,” kaxõpo, “Arypyra, ytopyra ase,” ase ropa oya xine? ¹⁸Arypyra. Zae rokẽ Ritonõpo mana. Ywy roropa, “Oya xine ytõko ase,” karyhtao oya xine, ajohpe pyra exiase. ¹⁹Ynara exiryke Jezu Kyrixtu Ritonõpo mükuru ajohpe pyra mana. Ipoko tamorepase matose Xira a, Timoteu a, ya, enara. Kyryh äko rokẽ ynororo, Tummy omipona. ²⁰Ritonõpo a tõmiry tokarose ahtao kyya xine, “Kure

oritorõko ase,” tykase. Moro riko Jezu mana, emero porehme. Morara exiryke, “Kure mase,” kakehpyra sytatose eya ÿme Jezu Kyrixtu ehtoh poko, imehxo Ritonõpo ehtoh poko, enara. ²¹Tyjamitunuru ekarõko Ritonõpo yna a mana, zae yna ehtohme Kyrixtu maro. Ritonõpo a tymenekase kuexirykõke ipoetoryme toehse sytatose. ²²Eya ro tosety tymerose sä kypoko xine, toseke kuehtohkõ waro imehnõ ehtohme. Tuzenu kurã tokarose roropa kyya xine kukurohtao xine ehtohme, tynekarory poko kutuarõtatohkõme.

²³Opyno xine jexiryke omynyhmaporykõ se pyra jexiryke roropa oya xine ytopyra toehse ywy aporo Korõto pona. Ritonõpo jenẽko mana. Ukurohtao enẽko mana. Opyno xine jexiryke ytopyra jekuretyase. Moro waro Ritonõpo mana. ²⁴Õsetupuhthõkõ tyorõmary se pyra ynanase orõpyra Jezu enetuputyryke oya xine. Yrome äkorehmarykõ se ynanase täkye oehtohkõme, emynyhmara oehtohkõme.

2 Naeroro ynara tõsenetupuhse ywy. Zomory oya xine jytoryhtao omynyhmaporykõ se pyra ase. ²Tymynyhmapose ya awahtao xine, jäkyemara matose ekurehnõko. Amarokõ rokẽ jäkyemananõme matose. ³Naeroro pape ymeroase onenerykõme. Ourutohkõ ymeroase oorypyrykõ rumekatohme oya xine. Oya xine jytotoh poko emynyhmase itamurume. Kurehxo jäkyemary oya xine. Ynara zuaro ase, täkye jahtao täkye matose roropa. ⁴Moro pape merory se pyra exiase repe ipunaka. Samü tykase ywy. Yxitase roropa moro meroryhtao. Omynyhmaporykõ se pyra exiase repe. Yrome opyno xine jehtoh waro oehtohkõme moro pape ymeroase onenerykõme.

Mokyro iirypyryme aexihpyry rpyry ikorokapotoko ropa

⁵Mame mokyro poko ymeroase onenerykōme. Tyrypyry poko toehse exiryke samū tykamexipose okurohtao xine. Samū karahko ase ukurohtao repe. Amarakō samū ākohxo matose okurohtao xine emero exisasaka. Ywy roropa samū tykase pohto. ⁶Mokyro rpyry motyēkary se pyra ase zuānopyry poko. Epo hnae mokyro wānopyry oya xine. ⁷Seromaroro iirypyry korokatoht toehse. Kure mokyro tyritoko ropa (tyrypyry turumekase eya exiryke), tākye aehtohme ropa Ritonōpo omipona, emynyhmarā aehtohme ropa, porempāpyra aehtohme roropa Jezu enetuputyry poko tyā. ⁸Ipyno nymyry oehtohkō poko mokyro ituarōtanohpotoko, ajohpāme samo. ⁹Zuaro se exiase, “Otarāme jomipona ro mā toto,” tykase ywy opoko xine. Morara exiryke nymerohpyry aropoase oya xine onenerykōme. ¹⁰Pake mokyro rpyry pokoino toemynyhmasē ywy. Seromaroro iirypyry korokaporyhtao oya xine, ywy roropa ikorokapōko ase. Opyno xine jexiryke ikorokapōko ase. Kyrixtu neneryme mokyro rpyry korokapōko ase Ritonōpo a, Kyrixtume jahtao samo. ¹¹Iirypyry korokaporyhtao oya xine oporemākapopyra xine joroko tamuru exīko. Tuarō sehtone ipoko. Kyyrypyrykō poko kyrirykō se ynororo. Moro waro sytatose.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko Tyroa po

¹²Mame toeporehkase jahtao Tyroa pona Ritonōpo omiry kurā poko imehnō amorepase, tuaro toehse ywy. “Taro jerohtoh nase Kuesēkō omi poe,” ase. ¹³Yrome torētyke exiase kuakorōkō Titu onenepyra jexiryke. “Titu enēko ase taro,” ase repe. (Ymyakāme toy-

tose ynororo oenese xine.) Morarame onenepyra jexiryke, “Ytōko ropa ase aporo,” ase morotōkomo a, Masetonia pona jytotohme.

Orēpyra yna ehtoh poko Kyrixtu maro

¹⁴“Kure mase,” āko ynanase Ritonōpo a. Kyrixtu maro yna exiryke yna arōko sā Ritonōpo mana Kyrixtu mykapo imehnō neneryme, imehxo Kyrixtu ehtoh waro emero ehtohme. Typoxine exikety ytory sā emero esaka yna ytoryhtao Kyrixtu poko imehnō tuarōtanohpōko ynanase. ¹⁵Ixtaratu kurā typoxine ehtoh sā typoxine sā ynanase Ritonōpo a, Kyrixtu nekaroryme yna exiryke eya. Imehnō tuarōtanohpōko ynanase Kyrixtu maro ehtoh kure exiry poko, enetupuhnanomo, onenetupuhpynomo, enara. Toto tuarōtanohpōko ynanase. ¹⁶Yrome onenetupuhpynomo a sū āko sā ynanase orihmatō samo orihketōme toto exiryke, apotoimo htaka ytoketōme toto exiryke. Yrome Kyrixtu enetupuhnanomo a ixtaratu kurā sā yna omiry mana typoxine samo. Toto akorehmāko yna omiry mana orihpēme toto ehtohme. Yna amoreme pyra moro omi kurā ekarōko ynanase. ¹⁷Tuhkākō nae tomeseke pyra Ritonōpo nekarohpyry poko. Mōkomo typyne pyra exikety sā aomiry ekarōko mā toto. Yrome mokaro sā pyra ynanase ipunaka. Ritonōpo a tonyohse yna exiryke zae ourutoryko ynanase ineneryme, Kyrixtu poetoryme yna exiryke.

Ritonōpo omiry kasenato omipona kuehtohkō poko

3 Moinoro zae jehtoh waro matose. Naeroro, “Zae ase. Zae ase,” kary etary poko typenekehse matose otarāme, zae jehtoh waro oexirykōke.

Pape enery se pyra roropa matose yna poko. Imehnō ahtao, otarāme pape se mā toto zae toehtohkō ekarotohme tuaro pyra exiketomo a. Kure toehtohkō poko pape meropōko mā toto tope tomo a, tuaro xine pyra exiketō neneryme, “Ajojpe,” kara toto ehtohme typoko xine. Yrome pape meropory se pyra ynanase kure yna ehtoh poko, yna waro oexirykōke. ²Amorepatōme yna ehtoh poko imehnō tuarōtanohneme matose, pape merohpyry samo, imehnō neneryme. Tyrisenā sã toehse oexirykōke zae yna ehtoh enetupuhnōko mā toto. Ritonōpo jamitunuru yna maro ehtoh enetupuhnōko roropa mā toto. Naeroro pape poko morara imerory se pyra ynanase, jūme sã tymerose oexirykōke yna kurohtao. ³Kyrixtu nymeropohpyryme sã matose yna a. Pape merotoh ke pyra, axītao rokē pyra roropa, jūme tymerose matose. Ritonōpo zuzenu a tōmiry tymerose okurohtaka xine.

⁴Morara āko ynanase opoko xine zae Ritonōpo ehtoh enetuputyryke yna a, Kyrixtu enetuputyryke roropa yna a. ⁵Epyrypara ynanase, “Emese kure ynanase Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko,” kara ynanase. Jamihme pyra yna exiryke epyrypara ynanase. Ritonōpo poe rokē inyrohmanohpotoh waro ynanase. ⁶Ritonōpo rokē yna jamihtanohnōko mana, tōmiry kasenato omipona yna ehtohme. Inekarohpyry kasenato Moeze nymerohpyry omipona ehtoh sã pyra mana. Tuzenu omipona rokē yna rīko mana. Moeze nymerohpyry omipona se kuahtao xine ro orihnōko ro sytatose aomipona nymyry pyra kuexirykōke. Yrome Ritonōpo zuzenu kuesēkōme ahtao imaro orihpỹme exīko sytatose jūme.

⁷Pake Ritonōpo a tynmerohpyry tokarose ahtao Moeze a, topu risē poko,

imehxo toehtoh tonepose roropa eya. Ritonōpo ezuru eneryke Moeze a, ēmyty roropa ezurume toehse saerehkane samo, axītao rokē repe tōtururuke Ritonōpo ēpataka. Morarame imehnō Izyraeu tō enuru jetū toehse Moeze ēmyty eneryke tyya xine, saereme ēmyty toehse exiryke, axītao rokē repe. Naeroro tynmeropohpyry ekaroryhtao imehxo toehtoh tonepose Ritonōpo a. Moro inymeropohpyry omipona ehsaromepyra kuexirykōke orihketōme toehse sytatose, Ritonōpo maro pyra toehse sytatose. ⁸Moro motye kuhse Tuzenu ekaroryhtao kyya xine orihpỹme kuehtohkōme imehxo toehtoh enepōko kyya xine mana. ⁹Ritonōpo nekarohpyry apitoryme omipona pyra exiketō taorihmapose toto. Morara ahtao ro, ime Ritonōpo ehtoh tonepose. Yrome moro motye kuhse Ritonōpo imehxo ehtoh enepōko inekarohpyry seromato mana. Kukurākatorỹko mana Ritonōpo epeme kuehtohkōme, kyrypyrykō poko pyra roropa kuehtohkōme. ¹⁰Ritonōpo nekarohpyry seromato Imūkuru. Imehxo Ritonōpo ehtoh enepōko kuhse mana. Naeroro inekarohpyry pakato ime Ritonōpo ehtoh onepopyrahme samo. Onepopyra toehse mā rahkene. ¹¹Axītao rokē aexihpyry a imehxo Ritonōpo ehtoh tonepose ahtao, moro motye kuhse Ritonōpo nekarohpyry seromato ime Ritonōpo ehtoh enepōko mana jūmāme exiryke.

¹²Mame Ritonōpo nekarohpyry seromato jūme exiry waro yna exiryke orēpyra ynanase. ¹³Moeze ehtopōpyry sã pyra ynanase. Tōmyty tapuruse eya kamisa ke ezetyry onepopyra Izyraeu tō ehtohme. ¹⁴Aosenetupuhtohkō tapuruse sã roropa kynexine. Aosenetupuhtohkō tapuruse ro seromaroro Ritonōpo nymeropohpyry sekeremaryhtao eya

xine, pake toehtopõpyrykõ saaro. Onenetupuhpyra toh mana. Kyrixtu maro toehse kuahtao xine rokē kuosenetupuhtohkõ apuruhpyry sã pyra exiko ropa mana. ¹⁵Yrome aosenetupuhtohkõ apuruhpyry saaro mana. Seroae ro Moeze nymerohpyry sekeremaryhtao eya xine aosenetupuhtohkõ apuruhpyry saaro mana. ¹⁶Yrome kuosenetupuhtohkõ riko apuruhpyry sã pyra ropa Kuesēkõ mana. Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryne, “Moeze ėmyty apuru touse ropa Kuesēkõ ėpataka toytose ropa Moeze ahtao,” me tymerose. ¹⁷“Kuesēkõ,” kary ya, “Ritonõpo zuzenu,” kary. Ritonõpo zuzenu nae kuahtao xine kuosenetupuhtohkõ apuruhpyry sã pyra mana. (Tymyhpokase ropa sã sytatose kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme.) ¹⁸Naeroro Kuesēkõ maro kuexirykõke osene sã sytatose. Kuesēkõ imehxo ehtoh enēko imehnõ mana kuĕmytykõ eneryke tyya xine. Kuĕmytykõ anapurupyra roropa sytatose. Mame Kuesēkõ maro kuexirykõke isahxo exiko sytatose, Zuzenu erokuruke kukurohtao xine.

Ritonõpo nekarory ėme sã ynanase oripo samo

4 Yna pyno toexiryke yna erohtoh tokarose Ritonõpo a yna a imehnõ amorepatohme typoko, tōmiry kurã poko, enara. Naeroro orĕpyra ynanase erohnõko. ²Imehnõ enekunopyry se pyra ynanase. Ajohpe imehnõ anamorepara ynanase Ritonõpo omiry poko. Aomiry onytyorõmara ynanase. Zuaro yna exiryke, zae rokē toto amorepãko ynanase. Ritonõpo omipona se ynanase ipunaka. Ritonõpo neneryme, imehnõ neneryme roropa, zae yna ehtoh waro emero ehtohme. ³Ynanamorepahpyry onenetupuhpyra imehnõ ahtao Kyrixtu poetoryme

pyra toexirykõke onenetupuhpyra mã toto. ⁴Onenetupuhpyra mã toto tonekunohse toexirykõke joroko tamuru a. Ritonõpo omipona se pyra toto exiryke toto tuisaryme joroko tamuru mana. Saereme sã Ritonõpo omiry kyya xine mana enetuputyryhtao kyya xine. Yrome mokaro tonekunohse exiryke joroko tamuru a tuisamehxo Kyrixtu ehtoh poko zuaro pyra mã toto. Ritonõpo eneponeme Kyrixtu ehtoh poko onenetupuhpyra mã toto ipunaka. ⁵Tuisame osekaropyra ynanase. Jezu Kyrixtu poko rokē imehnõ amorepãko ynanase tosĕkõme enetupuhtohme eya xine. Ākorehmanekõme rokē ynanase, kure Jezu ritohme. ⁶Apitoryme xinukutume rokē sero po kynexine. Mame, “Saereme exiko,” tykase Ritonõpo ahtao, saereme toehse. Mokyro, “Saereme exiko,” kahpõ, kutuarõtanohtorýko mana tuisame imehxo toexiry poko. Kyrixtu ėmyty enepõko kyya xine mana. Ėmyty eneryke kyya xine ime aexiry enetupuhnõko sytatose.

⁷Yrome kymarokomo oripo sã sytatose, Ritonõpo nekarohpyry ėme sã rokene. Jamihme pyra sytatose orino risĕme sã rokene. Naeroro orĕpyra kuahtao xine Ritonõpo poe rokē orĕpyra sytatose kuamoreme xine pyra. ⁸Etuarimãko ynanase pitiko rokē pyra, yrome poremãpyra ynanase. Otupiko roropa ynanase, toitoine repe yrome Kuesēkõ onenetupuhkehpyra ynanase. ⁹Tuhke yna zehnotokõ mã repe. Yrome yna onurumekara kuepekõ mana jūme. (Tyryhmase yna ahtao ro yronymyryme owõnõko ropa ynanase.) Ritonõpo hnao pake totapase yna exiry. ¹⁰Kokoro rokē yna ryhmasene toto. Yrome yna orikyry zuno pyra ynanexiase, Jezu maro yna exiryke. Naeroro Jezu jamitunuru poe isene ro ynanase. Moro enetupuhnõko imehnõ

mana yna eneryke tyya xine. ¹¹Yna etapary se exikehpyra imehnō mana sero nono po Jezu omiry ekaroryke yna a. Naeroro yna onetapara toto ahtao Jezu jamitunuru enetupuhnōko imehnō mana isene ro yna eneryke tyya xine, orihketōme yna zoko ahtao ro. ¹²Naeroro otarāme imehnō yna etapāko mana, yrome amarokō orihpyme exīko Jezu enetuputyryke oya xine.

¹³Yna orikyryhtao oty kara. Onenetupuhkehpyra ynanase urutō sā pake. Ynara tymerose eya, “Zae Ritonōpo omiry ehtoh enetupuhnōko ase. Morara exiryke aomiry ekarōko ase oya xine,” tykase. Moro saaro ynanase zae Ritonōpo omiry enetupuhnōko. Morara exiryke aomiry ekarōko ynanase oya xine. ¹⁴Kuesēkō Jezu ēsemākahpōme ropa Ritonōpo mana. Moro waro kuexirykōke ynara zuaro sytatose, yna roropa Jezu maro ēsemākapōko Ritonōpo mana amaro xine tosaka kuarotohkōme, tymaro kuehtohkōme. ¹⁵Naeroro etuarimāko ynanase Jezu Kyrixtu ekarory poko oya xine. Moraramē typyno xine Ritonōpo ehtoh enetuputyryhtao imehnomo a tuhkehxo kure Ritonōpo riko mā toto, “Kure mase Ritonōpo,” āko mā toto. Imehxo Ritonōpo ekarōko mā toto.

Zae ehtoh poko ynanase enetuputyryke yna a

¹⁶Morara exiryke porempyryra ynanase Ritonōpo omiry ekarory poko. Yna zoko osenahkaryhtao ro, ynakurohtao yna jamihtanohnōko ropa Ritonōpo mana kokoro rokene. ¹⁷Mame yna etuarimatoh pitiko rokē mana, axītao rokē roropa mana. Yrome toetuarimakehse yna ahtao kurāme exīko ropa ynanase, tuisame roropa exīko ynanase jūme. Yna etuarimatoh motye kuhse yna epehpyry exīko mana. ¹⁸Serohne poko yna etuarimatoh

poko kehko torētyke pyra ynanase. Morohne enēko sytatose. Yrome Ritonōpo nekarohpyry poko sytatose enetupuhnōko. Morohne onenepyra ro kuenurukō mana. Kynenehpyrykō axītao rokē mana. Yrome osenepyra aexityā jūme exikehpyra mana.

5 Tapyi sā axītao rokē kuokokō mana sero nono po. Moraramē toorihse kuahtao xine kuekepyrykō rumekāko sytatose. Mame imepỹ kuokokō myakā nae Ritonōpo mana kapu ao. Tynyrihpyry ekarōko kyya xine mana kytapyikōme, jūme exiketyme. ²Seromaroro pusuh āko sytatose, kuokokō kapuaō peneryke. Typenekehse sā sytatose kupūkō poko sero po. Upo amururu sā kuokokō kapuaōkō se sytatose. ³Tokoke kapuaō ke kuahtao xine ihximyry sytatose, tymetyke pyra exikety sā pyra sytatose tokoke exikehpyra kuexirykōke, zuzenume rokē exipyra kuexirykōke. ⁴Sero nono po ro kuahtao xine sero kuokokō ao, samū āko sā sytatose. Kuokokō rumekary se hkopyra sytatose repe. Yrome kuokokō kapuaō se rokē sytatose, jūme sero orihkety myakāmatohme orihpyme exiketyke. ⁵Yna osenetupuhtoh poe rokē pyra morara āko ynanase. Pake tukurākase sytatose Ritonōpo a. Tuzenu tokarose roropa kyya xine kutuarōtanohpotohkōme tynekarory kurā poko kuokokō kasenato ekarory poko kyya xine imeīpo. ⁶Naeroro oserehpyra sytatose zuaro kuexirykōke. Sero kuokokō ao ro kuahtao xine omōpyra sytatose Kuesēkō esaka. ⁷Naeroro zae ehtoh poko sytatose enetuputyryke kyya xine onenepyra ro kuahtao xine. ⁸Oserehpyra sytatose kuorikyrykō poko. Kure roropa kuorikyrykō kyya xine mana Kuesēkō maro kuehtohkōme. ⁹Yronymyryme tākye Ritonōpo riry se sytatose kypoko

xine. Aomipona se sytatoše sero po, orihpyra kuahtao xine. Moero imaro kuahtao xine aomipona sero sytatoše, enara. ¹⁰Imeīpo kymarokō emero Kyrixtu ēpataka osenepōko sytatoše. Kuapiakatorŷko mana kuepehmatohkōme kynyrihpyrykō epehpyryme. Kure rokē kynyrihpyrykō ahtao sero nono po kurā ke kuepehmatorŷko mana. Yrome popyra kuahtao xine sero nono po, kynyrihpyrykō epehpyryme rokē kuepehmatorŷko mana.

**Ritonōpo epeme
kuexirykō pokokyrixtu
enetuputyryke kyia xine**

¹¹Morara exiryke yna epehmary Ritonōpo a waro yna exiryke zuno ynanase. Naeroro yronomyryme imehnō amorepāko ynanase, enetupuhtohme eya xine. Toto amorepāko ynanase epehpyry apoitohme pyra. Yna kurohtao enēko Ritonōpo mana. Kure yna ehtoh waro mana. Zae yna ehtoh waro oehtohkō se roropa ynanase. ¹²“Zae yna ehtoh enetupuhtoko,” kary se pyra ynanase oya xine. Yrome kure yna ehtoh poko tuaro oexirykō se ynanase. Ākorehmarykō se ynanase ihximyra oehtohkōme yna poko. Mame imehnō yna kerekeremaryhtao onetarykōme toto ezukuru waro exīko matose. Mokaro epyrypāko mā toto typoko xine kure rokē sā toexirykōke imehnō neneryme. Yrome ikurohtao xine zae pyra mā toto, iirypyryme. ¹³Rowohpe yna ekarōko toitoinē mā repe. Yrome rowohpe yna ahtao ro Ritonōpo omipona ro ynanase. Mame imehnō ynara āko yna poko, “Tuarohxo mā toto imehnō enekunopyry poko,” āko repe. Yrome kure oritohkōme erohnōko ynanase āmoreparykō poko. ¹⁴Ākorehmarykō poko erohnōko ynanase kypyno xine Kyrixtu enetuputyryke yna a. Morara

exiryke opyno xine roropa ynanase. Ynara enetupuhnōko ynanase, toiro orutua toorihse kymyakākōme. Naeroro toorihse sā sytatoše imaro. ¹⁵Kynorihne kymyakākōme kypenetatohkō poko rokē pyra kuehtohkōme. Tōmipona kuehtohkōme kynorihne. Tōsemāse ropa ynororo toorihxīpo kure rokē kyritohkōme.

¹⁶Morara exiryke taroino imehnō ehtoh eneryke rokē yna a, “Mokyro kure. Mokyro kure pohto. Mokyro popyra,” karahme sā toehse ynanase. Pake Kyrixtu poko roropa, “Ahno rokē mokyro,” tykase yna repe. Ahnome rokē tokarose yna a. Yrome taroino moro sā pyra enetupuhnōko ynanase. ¹⁷Kyrixtu poetoryme exinohtao tyrisenā sā sytatoše. Kuehtopōpyrykō xihpyry tonahkase. Kurā ke rokē tymyakāmase. ¹⁸Tope tōme tyrise sytatoše Ritonōpo a epeme pyra kuahtao xine ro. Tumūkuru Kyrixtu orikyry ke kymyakākōme tope tome tyrise sytatoše eya. Mame imehnō eahmaneme tyrise ynanase eya, typyno toto ehtohme roropa. ¹⁹Ynara āko ynanase imehnomo a, “Tope tōme seropōkō rīko Ritonōpo mana Kyrixtu toorihse exiryke toto myakāme. Oorypyrykō poko ohxirorykō se pyra Ritonōpo mana. Oorypyrykō korokāko mana Jezu enetuputyryhtao oya xine. Tope tome oritorŷko mana Kyrixtu toorihse exiryke omyakākōme,” āko ynanase imehnō netaryme. Morara katohme tymenekase yna Ritonōpo a.

²⁰Morara exiryke Kyrixtu poe ourutorŷko ynanase. Ritonōpo poe roropa ourutorŷko ynanase. Oeahmatorŷko ynanase Kyrixtu omi poe. Osekarotoko Ritonōpo a ajohpāme samo, ise pyra awahtao xine ro. Mame typyno oritorŷko mana. ²¹Tyyrypyhpyke pyra Kyrixtu kynexine. Yrome kypyno xine toexiryke kyyrypyrykō epona tyrise Ritonōpo

a. Iirypyryme sã Kyrixtu tyrise Ritonõpo a kukurãkatohkõme kure rokẽ kuehtohkõme, Kyrixtu maro.

6 Erohnõko ynanase Ritonõpo maro. Naeroro ajohpãme sã okurãkatopõpyrykõ Ritonõpo a onurumekara ehtoko. ²Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “Seroae okurãkarykõ se ase.

“Yna pyno exiko, kary oya xine etãko ase opyno xine jexiryke,”

ãko. Naeroro etatoko pahne! Sero-maroro okurãkarykõ se Ritonõpo mana. Ekurehpyra ehtoko. Seroae ro enetupuh-toko oesëkõme!

³Morara katopõpyry ekaroryhtao imehnomo a, zae ehtoh poko se rokẽ ynanase ipunaka, yna onykerekeremara toto ehtohme yna erohtoh poko, toto anakorekehkara roropa yna ehtohme.

⁴Yna tuarimaryhtao eanahtõko ynanase Ritonõpo poetoryme yna ehtoh enetupuhpotohme imehnomo a. Tyryhmase yna ahtao, tutuarimase yna ahtao, tupime yna erohtoh toehse ahtao roropa, penekhepyra ynanase.

⁵Typitypipohse yna, tõmase roropa ãpuruhpyry taka. Tyryhmase yna imoihmãkomo a. Yna erohtoh poko itamurume exiryke typoremãse sã ynanexiase. Okynã nyhpyra ynanexiase. Tomitapãse roropa ynanexiase.

⁶Yna rypyry poko se pyra ynanase ipunaka. Tuarõ se ynanase. Penekhepyra se ynanase roropa imehnõ riry poko kure. Mame zae yna ehtoh ke Ritonõpo poetoryme yna ehtoh poko imehnõ tuarõtanohpõko ynanase. Ritonõpo zuzenu nae ynanase. Imehnõ pyno ynanase.

⁷Imehnõ zurũko ynanase zae omi poko Jezu poko. Ritonõpo jamitunuru yna maro ehtoh roropa enepõko ynanase. Zae ynanase Ritonõpo omipona. Naeroro orẽpyra imehnomo a ynara ãko ynanase, “Oorypyrykõ irumekatoko zae oehtohkõme Ritonõpo

omipona, yna samo,” ãko ynanase. Yna kerekeremananõ nae ahtao osewomãko ynanase. Ynara ãko ynanase, “Yna onykerekeremara ehtoko zae yna exiryke,” ãko ynanase. ⁸Toitoine imehnõ yna rĩko kure. Yrome oty kara ynanase. Xihpyryme yna tyrise ahtao imehnomo a, oty kara roropa ynanase. Yna poihtoryhtao oty kara ynanase. Yna pyryparyhtao roropa oty kara ynanase. Onekunohtõkõme yna ekarõko imehnõ mã repe. Yrome zae rokẽ ynanase ipunaka. ⁹“Onokã mokaro?” ãko imehnõ mã yna poko. Yna waro pyra sã mã toto. Yrome yna waro mã toto emero. “Otarãme toorihse toto,” ãko mã imehnõ yna poko. Yrome orihpyra ro ynanase. Yna tuarimãpõko imehnõ mana. Yrome yna anaorihmapopyra mã toto. ¹⁰Emynyhãko ynanase. Yrome tãkye exikehpyra ynanase. Tytineruke pyra exiketõ sã ynanase. Yrome tuhkãkomo a Ritonõpo nekarohpyry kurã ekarõko ynanase tytineruke exiketõ motye toto ehtohme Jezu enetuputyryke eya xine. Tymõkomoke pyra sã ynanase. Yrome emero nae ynanase.

¹¹Jakorõ tomo Korĩtopõkomo, opyno xine ynanase ipunaka. Naeroro zae ourutorỹko ynanase zuaro oehtohkõme opyno xine yna ehtoh poko. ¹²Oty katoth yna rumekãko matou? Opyno xine ro ynanase. Otarãme, “Nary,” ãko matose zae yna ehtoh poko zae yna ehtoh waro awahtao xine ro. ¹³Ypoenõ zururu sã ourutorỹko ase. Yna pyno ehtoko opyno xine yna ehtoh samo. Pitiko rokẽ pyra yna pyno ehtoko.

Tuaro ehtoko zae pyra amorepatõ poko

¹⁴Ritonõpo omipona pyra exiketõ maro tyoytopyry ehtoko. Zae pyra exiketõ mã zae exiketõ maro osepepe ehsaromepyra mã toto. Saeremae

ytoketō koko ytoketō maro ytoytopyra mā toto. ¹⁵Kyrixtu poetory oxisā pyra mā toto joroko tamuru omipona exiketō maro. Jezu enetupuhnanō oxisā pyra mā toto onenetupuhpynō maro. ¹⁶Ritonōpo maro oturutoh taka ahno naxikahpyry Ritonōpo myakāme anaropyra sytatose ipunaka, Ritonōpo zamaro pyra exiryke. Kymarokō Ritonōpo tapyīme sā sytatose Zuzenu nae kukurohtao xine exiryke. Ynara tykase Ritonōpo moro poko, “Osesarīko ase ypoetory tō maro, toto maro jehtohme.

Toto esēme exīko ase.

Ypoetoryme roropa exīko mā toto,” tykase. ¹⁷Ynara tykase roropa Kuesēkō kyya xine tyrypyry onurumekara exiketō poko, “Mokaro irumekatoko, toto maro pyra oehtohkōme.

Tyrypyrykō poko exiketō sā pyra ehtoko ipunaka.

Morara awahtao xine oesarykō ekarōko ase oya xine ymaro oehtohkōme.

¹⁸Omykōme exīko ase.

Umūkurume exīko matose, jēxiryne roropa,”

tykase Kuesēkō kurano. Morara tymerose urutōkomo a pake Ritonōpo omiryne.

7 Jakorō tomo, morara tykase Ritonōpo exiryke kyyrypyrykō xihpyry surumekatone porehme. Kyyrypyrykō xihpyry poko osenetupuhpyra sehtone. Ritonōpo zuno sehtone. Kyyrypyrykō sekarotone eya, zae rokē kuehtohkōme.

Tākye Pauru ehtopōpyry poko

²Yna pyno ehtoko ajohpāme samo, okurohtao xine. Yna kerekeremananō omiry onetara ehtoko. Popyra oripopyra xine ynanexiase. Oryhmara xine ynanexiase. Oenekunohpyra xine ynanexiase roropa ipunaka. ³Morara karyhtao yna a ohxirorykō se pyra ynanase. “Popyra

matose ya,” kary se pyra ase roropa. Ynara asene oya xine, “Opyno xine yna exiryke jūme orumekara xine ynanase ynakurohtao, orihpyra ro kuahtao xine, toorihse kuahtao xine, enara,” asene. ⁴“Nary rokene,” kara ase zae oehtohkō poko. Ritonōpo omipona nymyry oehtohkō waro ase. Opyrypatoryko ase imehnō netaryme. Jetuarimaryhtao ro porempyra ase, tākye kuhse jexiryke opoko xine.

⁵Masetonia pona toeporehkase yna ahtao torētyke ynanexiase. Tuhke rokē yna ryhmananō nae nexiase. Imehnō tōsezusezuhse yna maro. Oserehnōko roropa ynanexiase. ⁶Yrome Ritonōpo mā typoremāse exiketō akorehmaneme nymyry mana. Tākye yna riase ropa, Titu oepyryke yna a. ⁷Titu oepyryke rokē pyra tākye toehse yna. Aomiry etaryke roropa yna a tākye toehse yna. Ynara nase ynororo, “Korītopōkō jākyemase ropa,” nase yna a. “Oenery se roropa mā toto. Emynyhmāko mā toto zae pyra toehtopōpyrykō poko. Oewomarykō se roropa mā toto,” nase ynororo ya. Naeroro, morara kary etaryke ya tākye kuhse toehse ywy.

⁸Ynymerohpyry eneryke oya xine memynyhmatose, ourutohkō eneryke oya xine repe. Yrome emynyhmara ase moro poko. Moro pape ymeroase onenerykōme omynyhmapotohkōme oorypyrykō xihpyry poko. “Popyra exiase moro pape merotopōpyryke ya,” kara ase. Oemynyhmatopōpyrykō poko etaryke ya jemynyhmary se exiase repe. ⁹Yrome seromaroro tākye ase, ynymerohpyry aroporyke ya onenerykōme. Oemynyhmatopōpyrykō se pyra exiase repe. Yrome oorypyrykō poko se pyra toehse matose oemynyhmaxīpo xine, ynymerohpyry enxīpo. Moro poko tākye toehse ywy. Ritonōpo omynyhmapoatose oorypyrykō rumekapotohme oya xine. Naeroro zae

ro exiase moro pape merotopōpyry poko.¹⁰ Kuemynymarykohtao Ritonōpo poe, kyyrypyrykō rumekary se exīko sytatose. Kytyorōmatorŷko Ritonōpo mana kukurohtao xine, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Kyyrypyrykō rumekary se kuahtao xine kukurākatorŷko Ritonōpo mana. Mame tukurākase kuahtao xine emynymara sytatose. Tākye exīko sytatose. Yrome Ritonōpo se pyra exiketō emynymaryhtao, tyrypyrykō se ro mā toto. Irumekary se pyra mā toto. Mokaro onukurākara Ritonōpo ekurehnōko mana. Jūme Ritonōpo maro pyra exīko mā toto toorihse tahtao xine.¹¹ Oemynymatohkō zae kynexine Ritonōpo a. Axī toemynymase amarokomo oorypyrykō poko. Oorypyrykō rumekary se toehse matose. Oorypyrykō poko oehtopōpyrykō poko toehxirose matose. Ipoko ropa oexirykō zuno toehse mexiatose. Yronymyryme kure ehtoh poko se toehse matose. Tyrypyry poko aexihpyry zehno mexiatose. Mokyro wānopyry se mexiatose. Naeroro imehnō tutuarōtanohse zae oehtohkō poko.

¹²Moro pape ymeroase onen-erykōme, tyrypyrykō poko aehtyā kurākapotohme, aosanumahpyry kurākapotohme roropa. Yrome moro motye oweniketyrykō se pyra exiase Ritonōpo a yna pyno oehtohkō poko, opyno xine yna ehtoh poko, enara.¹³ Naeroro tākye ase yronymyryme yna pyno oehtohkō waro yna exiryke.

Tākye Titu nexiase roropa amaro xine tahtao, kure tyrise exiryke oya xine. Mame tooehse ropa tahtao yna zuruase opoko xine tākye yna ehtohme. Aomiry etaryke yna a opoko xine tākye toehse yna ipunaka.¹⁴ Ytopitopyra ro Titu ahtao oya xine, ynara ase eya, “Korītopōkō kure orīko

mā toto kure toto exiryke,” ase eya. Mame Titu toytose ahtao oya xine, jomihpyryae ro mexiatose. Kure Titu myriatose rahkene. Ajohpe jyripyra mexiatose. Ajohpe jomiry oya xine exipitopyra mana. Zae rokē mana. Morararo jomihpyry Titu a opoko xine zae ro toehse. Naeroro ehxiropyra ase.¹⁵ Opyno xineho Titu mana seromaroro. Wenikehpyra mā ynoro tōmipona oehtopōpyrykō poko. “Kure rokē yriase toto. Tomeseke sã rokē ypoko toh nexiase. Jakorehmary se rokē toh nexiase,” tykase.¹⁶ Naeroro tākye ase opoko xine. Ÿme matose, Ritonōpo omipona. Azahkuru se pyra matose roropa ipunaka.

Imehnō Jezu poetory tō akorehmary poko

8 Jakorō tomo, Jezu poetory tō kure tyrise Ritonōpo a Masetoniapōkomo, toto pyno toexiryke. Moro poko oururukō se ynanase.² Itamurume toetuarimase toh repe. Yrome tākye ro mā toto. Tymōkomoke pyra toehse toto. Yrome tākye kuhse toexirykōke imehnō Jezu poetory akorehmary se mā toto. Morara exiryke tykyryrykō ekarōko mā toto tymōkomokākara a, tymōkomoke pyra tahtao xine ro.³ Etatoko pahne, typenetatohkō epekahxīpo rokē tytinerūkō akoīpyry kara tokarose eya xine. Moro motye tokarose eya xine. Tokarosē pyra tahtao xine ro tokarose eya xine, “Ekarotoko kēty,” karyke pyra roropa yna a. Tamoreme xine tykyryrykō tokarose toto a.⁴ “Ajohpāme sã yna nekarory tineru arotatoko juteu tomo a, Juteapōkomo a, toto akorehmary se yna exiryke,” tykase toto.⁵ “Otarāme pitiko rokē ekarōko mā toto,” tykase yna repe. Yrome itamurume tokarose eya xine. Osemazuhme tosekōme Jezu Kyrixtu

tonetupuhse eya xine, yronymyryme aomipona toehtohkōme. Mame Ritonōpo poe ro yna omipona se roropa toh nexiase. ⁶Naeroro tytinerūkō ekarory se toto ehtoh eneryke yna a, opoko xine tōsenetupuhse yna. Titu maro ynanoturuase. Pake ynara tykase Titu oya xine, “Otinerūkō ikurākatoko aropotohme etuarimaketomo a,” tykase Titu oya xine. Naeroro ynara ase Titu a, “Korīto pona ytoko ropa. Korītopōkomo a ynara kaxiko, ‘Kure otinerūkō ekarory seromaroro, etuarimaketomo a aropotohme, ōmihpyrykōae ro, ‘Opyno xine ynanase,’ katohme eya xine,’ kaxiko eya xine,” ase Titu a. ⁷Imehnō motye kure ehtoh poko zuaro matose. Imehnō motye Jezu enetupuhnōko matose, imehnō zurūko matose Ritonōpo omiry poko. Zae ehtoh warohxo matose, imehnō akorehmary se roropa matose. Imehnō motye yna pyno matose. Naeroro imehnō motye otinerūkō ekarory se ynanase oya xine etuarimaketomo a, tākye oehtohkōme.

⁸Jomipona orirykō se pyra ase ise pyra awahtao xine. Yrome imehnō tytinerūkō ekaroryke imehnomo a, ourutoryko ynanase toto sā oehtohkōme. Otinerūkō ekaroryhtao imehnomo a toto pyno nymyry matose Ritonōpo poe. ⁹Kypyno xine Kuesēkō Jezu Kyrixtu ehtopōpyry waro matose. Emero nae kynexine kapu ao ro tahtao. Yrome kapu ae ayhtoryhtao tymōkomoke pyra sā toehse ynororo. Toetuarimase ynororo kukurākatohkōme tymōkomoke exiketō motye kuehtohkōme.

¹⁰Ynara kary se ase otinerūkō ekarory poko etuarimaketomo a. Moae ynara matose, “Yna tinerū kurākāko ynanase ekarotohme etuarimaketomo a,” matose. Naeroro ekurehpyra ehtoko otinerūkō ekarory poko seromaroro. Apitoryme otinerūkō ekarory se mexiatose etuarimaketō

akorehmatohme.

¹¹“Kytinerūkō sekarotone etuarimaketomo a,” matose oseya. Tākye mexiatose otinerūkō ekarory poko. Naeroro seromaroro ekurehpyra ehtoko. Tākye ehtoko roropa otinerūkō aropory poko. Oneraximara ehtoko. “Itamurumehxō tineru nae jahtao rokē apiakāko ase zokonaka pixo ekarotohme,” kara ehtoko. Seromaroro otinerūkō tokarosēme mana. Moro ekarotoko. ¹²Tākye awahtao xine otinerūkō ekarory poko, kure mana Ritonōpo a. Itamurume tineru ekaroryhtao kure mana. Pitiko rokē onekarohpyrykō ahtao kure roropa mana Ritonōpo a. Arypyra awahtao xine onekaropopyra Ritonōpo mana.

¹³Omōkomory enahkapory se pyra ase tuhke tymōkomoke imehnō ehtohme. ¹⁴Seromaroro tymōkomoke matose pitiko rokē pyra. Mokaro tymōkomokākara etuarimāko mana. Naeroro ajohpāme sā otinerūkō apiakatoko omōkomorykō roropa zokonaka ekarotohme eya xine. Morarame oetuarimarykohtao mokaro roropa tymōkomorykō apiakāko mā toto, ākorehmatohkōme. Morara awahtao xine oxisā exīko matose tymōkomoke. Etuarimaketō pyra exīko mana. ¹⁵Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme, “Mokaro itamurume wyi panō apoihpōkō onymotyēkara toehse toto. Pitiko rokē apoihpōkō nae ro kynexine,” tykase.

Titu tō poko

¹⁶Ritonōpo poe opyno xine Titu toehse yna samo. Ākorehmarykō se mana yronymyryme. Naeroro, “Kure mase Papa,” āko ynanase Ritonōpo a. ¹⁷“Oytory se pyra hma Korīto pona, morotōkō akorehmase?” tykase yna ahtao Titu a, “Ÿ, ytōko ase,” tykase

ynororo. Ākorehmarykō se toexiryke tamoreme toytory se toehse ynororo. ¹⁸Seromaroro ytōko oya xine mana. Imaro imep̄y Jezu poetory aropōko ynanase. Mokyro se tarōkō Jezu poetory tō emero, imehnō amorepany waro kuhse exiryke Ritonōpo omiry poko Jezu Kyrixtu poko. ¹⁹Tymenekase ynororo Jezu poetory tomo a yna maro ayto-tohme Jerusarē pona tineru arose. Moro tineru arōko ynanase etuarimaketomo a ekarotohme, toto pyno kuehtohkō waro emero ehtohme. Morarame, “Emero motye mase. Yna esēme mase, imehxo,” āko toto Ritonōpo a.

²⁰Tuhke tineru arōko ynanase. Tome-seke roropa ynanase ynara kamexipory se pyra yna exiryke, “Moro tineru aro-ryhtao Pauru tomo a, zokonaka tan̄yse eya xine tytinerūkōme,” kamexipory se pyra yna exiryke. Naeroro yna maro imehnō arōko ynanase yna onykerek-eremara imehnō ehtohme. ²¹Zae rokē ynanase Kuesēkō neneryme. Morararo zae se rokē ynanase imehnō neneryme roropa emero porehme.

²²Morara exiryke mokyro kuakorōkō aropōko ynanase Titu tō maro aytotohme oya xine. Tuhke tukuhse ynororo yna a zae aehtoh waro yna ehtohme. Zuaro ynanase. Īme mana. Imehnō akorehmary se roropa mana yronymyryme. Imehnō akorehmatohme otinerūkō ekarory se oexirykō enetupuhnōko roropa mana. Naeroro ākorehmarykō se ynororo. ²³Ymyakāme Titu aropōko ase oya xine. Jytotozome mana. Jakorehmaneme roropa mana. Ymaro erohnōko mana ākorehmarykō poko. Imehnō kuakorōkō imaro ytōko oya xine mana. Jezu poetory tō oximōmākō omi poe ytōko toh mana. Kure Kyrixtu rinanōme mā toto. ²⁴Toto pyno ehtoko oya xine toytose toto ahtao. Morara awahtao xine Jezu poetory tō emero toto pyno oehtohkō

waro exīko mana. “Korītopōkō kure rokē toh nexiase. Yna pyno toh nexiase. Pauru tō omihpyryae ro kure rokē toh nexiase yna a,” āko toh mana opoko xine.

Juteapōkō akorehmary poko

9 “Otinerūkō ekarotoko Jutea pona aropotohme Ritonōpo poetory tō etuarimaketō tinerūme,” kazomory etary se pyra matose otarāme, zuaro oexirykōke. ²Moinoro mokaro akorehmary se oexirykōke. Kypyrypatose Masetoniapōkō netaryme, “Kure mokaro Korītopōkō mana. Mo jeimamyryae ro Juteapōkō akorehmary se toehse toto,” ase eya xine. Mame ĩme oehtohkō waro tahtao xine tuhkākō tākye toehse. Tytinerūkō ekarory se toehse roropa toh nexiase asā xine. ³Seromaroro Titu tō aropōko ase oya xine ākorehmatohkōme otinerūkō kurākary poko. “Mo jeimamyryae Korītopōkō tytinerūkō kurākāko mana aropotohme yna a, etuarimaketomo a,” tykase ywy Titu tomo a. Otinerūkō onekaropyra awahtao xine toiparo rokē ytory toto. Azahkuru yna omihpyry exiry roropa opoko xine. ⁴Imeīpo Masetoniapōkō ymaro aytoryhtao oya xine ehxirōko ynanase opoko xine otinerūkō onukurākara tokurehse awahtao xine. Ehxirōko roropa matose ĩme oenetuputyrykōke yna a. ⁵Naeroro Titu tō aropōko ase oya xine osemazuhme ākorehmatohkōme otinerūkō kurākary poko. Ōmihpyrykōae ro ikurākatoko. Morarame toeporehkase jahtao, pake tōtyhkase matose otinerūkō kurākary poko. Morara ahtao ynara enetupuhnōko imehnō mana, “Tamoreme xine Korītopōkomo a tytinerūkō tokarose, ekarory se toexirykōke, imehnō omi poe pyra,” āko enetupuhnōko mā toto. (Pitiko rokē ekaroryhtao Ritonōpo a pitiko rokē

apoīko ropa matose. Yrome pitiko rokē pyra otinerūkō ekaroryhtao Ritonōpo a pitiko rokē pyra apoīko ropa matose.)

⁶Tupito po tuhke pyra otyro puh-turu arykaryhtao kyaa xine pitiko rokē epery apoīko sytatose. Yrome tuhkehxo arykaryhtao kyaa xine itamurumehxo epery apoīko ropa sytatose. Moro poko osenetupuhtoko. Imehnō akorehmatoko pitiko rokē pyra. ⁷Āmoreme xine otinerūkō ekarory se awahtao xine ekarotoko. Yrome omomyke awahtao xine otinerūkō onekaropyra ehtoko. “Ytinerū ekarory se nymyry pyra ase,” karyhtao oya xine onekaropyra ehtoko. Tākye rokē otinerūkō ekaroryhtao oya xine, Ritonōpo zamaro matose. ⁸Itamurumehxo ekarōko ropa Ritonōpo oya xine mana. Openetatohkō motye ekarōko oya xine mana, tokarosē nae oehtohkōme ekarotohme imehnomo a, kure toto ritohme. ⁹Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Pitiko rokē pyra ekarōko Ritonōpo mana tymōkomokākara a toto pyno toexiryke.

Zae rokē roropa ynororo jūme,” me tymerose pake Ritonōpo omiryne. ¹⁰Otyro puhturu ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana arykatohme. Mame tarykase ahtao otyro ahtanohpōko mana eperytatohme kynapyrykōme. Morararo itamurumehxo ekarōko Ritonōpo oya xine mana. Omōkomorykō emānōko mana imehnō pyno awahtao xine, pitiko rokē pyra omōkomorykō ekaroryhtao oya xine etuarimaketomo a. ¹¹Morarame tymōkomoke oritorŷko mana tokarosē nae oehtohkōme pitiko rokē pyra. Tytineruke exiketō sā tineru ekarōko matose etuarimaketomo a. Morara exiryke ynara āko tuhkākō mā Ritonōpo a, “Papa, kure mase,” āko. “Opoe Korītopōkomo a tytinerūkō tokarose Pauru tomo a, enehtohme yna a,” āko mā mokaro etuarimaketomo, Juteapōkomo. ¹²Otinerūkō ekaroryhtao

oya xine etuarimaketomo a kure matose Ritonōpo poetory akorehmaryke oya xine. Moromeīpo opokoīno xine ynara āko mā toto, “Papa kapuaono, imehxo mase. Emero motye kure mase,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹³Mame omomyke pyra oexirykō eneryke tyaa xine tuaro exīko mā toto zae oexirykō poko, Kyrixtu omipona oexirykō poko. “Papa kapuaono, kure kuhse mase, Korītopōkomo a yna akorehmaryke, imehnō akorehmaryke roropa, enara,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹⁴Morarame oturūko mā toto opoko xine Ritonōpo a, opyno xine toexirykōke. “Papa kapuaono, Korītopōkō pyno exiko. Kure mā toto yna a. Omomyke pyra toh nexiase yna a, yna pyno toexirykōke. Morara mā toto, toto pyno oexiryke osemazuhme,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹⁵“Kure mase,” sykatone Ritonōpo a. Imehnō motye kypyno xine mana. Tineru ikuhpŷme ahtao, moro motye Ritonōpo nekarohpyry kure kyaa xine mana.

Pauru oturutopōpyry zae toehtoh pokoimehnō amorepary poko

10 Ywy ase Pauru. Oururukō se ase, ykerekereamananomo. Ynara jekarōko matose, “Pauru poremānōko sā mana kymaro xine ahtao. Yrome orēpyra oturūko mana ameke ahtao pape poko rokene,” āko matose. Kypyno xine Kyrixtu exiryke, penekehpyra aexiryke roropa kypoko xine, ²ykerekere mara ehtoko, tohne pyra jehtohme jytoryhtao oya xine. Ynara zuaro ase, yna kerekereamananō zurūko ase orēpyra samo. “Pauru mā Ritonōpo omiry ekarōko toepyrypatohme rokene,” kahpōkō zurūko ase. Imehnō seropōkō sā yna ekarōko mā toto. ³Sero nono po ro ynanase Ritonōpo onenetupuhpynō maro repe. Yrome mokaro osenetupuhtoh ke pyra yna

zehnotokō poremākapōko ynanase. ⁴Seropōkō jamitunuru ke pyra kyzehnotokō poremākapōko ynanase, Ritonōpo jamitunuru ke rokē toto poremākapōko ynanase. Ritonōpo jamitunuru ke joroko tamuru omipona se exiketō jamitunuru enahkapōko ynanase. Oseosezuhketō omiry zae pyra ahtao toto poremākapōko ynanase roropa. ⁵Kyrixtu omipona pyra toehse kuahtao xine, aomipona rokē kuosenetupuhtokō syritone ropa. Mame Ritonōpo enetupuhkehpotoh roropa senahkapotone Ritonōpo jamitunuru ke. Kyrixtu omipona rokē kuehtokōme ipunaka. ⁶Morarame aomipona toehse nymyry awahtao xine azahkuru exiketō tuarōtanohnōko sytatose. (Zae se pyra ynaroro ahtao toto aropōko sytatose kymaroino xine.)

⁷Oty katoh imehnō sā rokē jekarōko matou? Ritonōpo nymenekahpyryme pyra jekarōko matose jarao jeneryke rokē oya xine. Yrome amaro xine toiro Kyrixtu poetoryme toexiry waro exikety nae ahtao, mokyro Kyrixtu poetoryme jehtoh enetupuhnōko mana Kyrixtu poetoryme toehtoh saaro. “Kymotyxe xine kure Pauru osekarōko mana,” āko matose otarāme, ⁸“Tymenekase ywy Kuesēkomo a āmorepatohkōme,” karyke ya oya xine. Yrome ehxiropyra ase morara karyhtao ya, tymenekase jexiryke Kyrixtu a. Orēpyrahxo Jezu enetupuhpotohme oya xine jaropoase Ritonōpo oya xine oporemākapotohkōme pyra. ⁹“Ritonōpo nymenekahpyryme osekarōko Pauru, tuno kuehtokōme repe. Morara exiryke pape tymerose eya kynenerykōme,” kara ehtoko. ¹⁰Ynara āko matose otarāme, “Orēpyrahxo Pauru kuurutorỹko mana pape ae rokene. Yrome taro kymaro xine tahtao opore pyra mana, jamihme pyra exikety samo. Oty kara aomiry

mana,” āko matose otarāme. ¹¹Etatoko pahne, tooehse jahtao oya xine orēpyra ourutorỹko ase nymerohpyry samo.

¹²Ynara āko toitoine matose, “Imehxo ynanase,” āko. Morara kananō sā se pyra ase. Osey a rokē imehxo mā toto, tōsenetupuhtokō poe rokene. “Zae ynanase,” āko toh mā repe, zae pyra tahtao xine ro. Imehxo ynanase, imehnō motye, kara ynanase. ¹³Ritonōpo yna onenyohpyra ahtao, “Ritonōpo poe ynanase imehnō amorepāko,” kara ynanexiry. Yrome tonyohse yna exiryke Ritonōpo a, aomipona ytoytoke ynanase. Oya xine yna enyokyase Ritonōpo, amaro xine yna erohtohme, tōmiry poko āmorepatohkōme. Morara exiryke Ritonōpo nymenekatyāme osekarōko ynanase onetarykōme.

¹⁴Oya xine toytoke yna ahtao Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry onymotyēkara ynanexiase. Aomipona ynanexiase, tonyohse yna exiryke eya oya xine, āmorepase xine, Ritonōpo omiry poko Jezu Kyrixtu poko. ¹⁵Yna omipona orirykō se pyra ynanexiase. Ritonōpo omipona se ynanexiase. Imehnomo a roropa tamorepase matose Kyrixtu omiry poko. Naeroro, “Yna a rokē Korītopōkō tamorepase,” kara ynanase. Oty se ynanae opoko xine? Arypyra. Itamurumehxo Ritonōpo omiry enetuputyry se ynanase oya xine. Morara ahtao itamurumehxo Kyrixtu omiry ekarōko imehnomo a sytatose, apatarykō punero, Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyryae ro.

¹⁶Morarame tōtyhkase yna ahtao Ritonōpo omiry ekarory poko apatarykō po, mya ytōko ynanase imepỹ pona Ritonōpo omiry ekarose. Pata tō nae ro, Ritonōpo omiry onetapitopynō esary. Morotona yna ytory se ynanase morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Morarame, “Imepỹ namorepatyā

kahpyry amorepāko ropa ynanase,” kara ynanase exīko.

¹⁷Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Emese kure ase,” kara ehtoko. “Kuesēkō emese kure mana,” kahtoko,” āko. ¹⁸“Kure ase,” karyhtao kyya xine, oty kara. Yrome, “Kure mase,” karyhtao Ritonōpo a kyya xine, kure mā rahkene.

Ajohpe imehnō amorepatōkō poko

11 Rowohpe exiketō sã sytatosē, “Kure ase,” karyhtao kyya xine. Naeroro penekēpyra ehtoko jotururu etary poko rowohpe exikety omiry sã jomiry ahtao ro. Kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome jurumekara oehthokōme ekarōko ase, imehnō ehtoh poko penetara oehthokōme. ²Torētyke ase opoko xine, torētyke Ritonōpo ehtoh samo opoko xine. Omykōme sã jexiryke torētyke ase. Jēxiryne sã, orutua maro exipitopỹ sã matose ya. Oewomatorỹko sã ase roropa toirō pytyme sã oehthokōme. Toiro rokē pyno exikety tynio nymyry pyno exiketyne mana. Morararo Kyrixtu pyno yronymyryne oehthokō se ase, imehnō poko pyra oehthokōme ipunaka. Imeīpo oekarorykō se ase Kyrixtu a kurākōme, tyrypyhykyke pyra exiketōme. ³Torētyke ase opoko xine. Oenekunopyrykō se imehnō exiryke, Kyrixtu rumekatohme ropa oya xine ipyno hkopyra oehthokōme. Morararo pake Ewa tonekunohse joroko tamuru a omi kurā ke samo. ⁴Torētyke ase opoko xine oenekunohnanōkō omiry etaryke oya xine. Tyoro Jezu poko ourutorỹko toh mā repe ynanekarohpyry kara. Oty katoh tãkye ro matou mokaro omiry etaryhtao oya xine? Ritonōpo zuzenu kara imepỹ zuzenu poko ourutorỹko onekunohtōkō mana. Tãkye matose mokaro etãko. Oty katohme? Ritonōpo omiry kurā myakāmāko roropa mā toto tyorō ke. “Ritonōpo omiry sero,” āko toh mā repe. Ajohpe rokē toto. Oty

katoh toto omiry xihpyry zae ekarōko matou?

⁵Imehnō motye osekarōko mā toto, tuisamehxo. Ritonōpo nenyohyāme kurā osekarōko roropa mā toto. Yrome ymotye pyra mokaro mana. ⁶Otarāme emese kure hkopyra ase jotururu poko repe. Yrome Ritonōpo omiry warohxo ywy. Ritonōpo waro yna ehtoh waro matose tonese yna exiryke oya xine kokoro rokene emero rokē poko yna ahtao.

⁷Āmoreparykohtao ya Ritonōpo omiry poko ephpyry anapoipyra exiase āmorepatamitukōme. Ime hkopyra exiase amaro xine imehxo oehthokōme. Toerohse ywy jemary ke tineru apoitohme ya. Otuisarykōme pyra exiase. Morara jehtopōpyry zae pyra oya xine nae? Zae ro exiase āmoreparykō poko topehke pyra? ⁸Āmoreparykohtao ya Ritonōpo omiry poko, imehnō Jezu poetory tytinerūkō enehpoase ya. Mokaro tinerū apoiase rokene, topehke pyra āmorepatohkōme. ⁹Moinoro amaro xine jahtao, “Anapyrykō ekaroko ya ajohpāme samo,” kara exiase oya xine. Jezu poetory tō Masetonia poe tooehse ahtao ise jehtopōpyry tonehse ya emero porehme. Morara exiryke, “Okryryrykō se ase,” kapitopyra exiase oya xine. Morararo ase exīko taroino. Jūme okryryrykō anapoipyra ase. ¹⁰Kure ya mana. Topehke pyra imehnō amorepary ya Ritonōpo omiry poko Kyrexia patary tō po emero. Zae rokē ase. Ajohpe pyra ase Kyrixtu ukurohtao exiryke. ¹¹“Yna mōkomory apoiry se pyra Pauru nexiase yna pyno pyra exiryke,” kara ehtoko. Opyno xine ase ipunaka. Morara jehtoh waro Ritonōpo mana.

¹²Jūme ynanase topehke pyra Ritonōpo omiry poko imehnō amorepāko. Naeroro, “Pauru tō sã ynanase,” kasaromepyra mokaro

mana, epehpyry apoiryke eya xine toerohtamitukōme. ¹³Ritonōpo nymenekatyā nymyry kara mokaro. Onekunohto rokē mā toto. Ajohpe rokē Ritonōpo nymenekatyāme osekarōko mā toto. “Ritonōpo poe āmorepatorŷko ynanase,” āko toh mā repe. Ipoenohnōko rokē mā toto. ¹⁴“Otāto mokaro ajohpākō omiry etāko Korītopōkō nae?” kara ase. Tuarō ase. Joroko tamuru toetyorōmary waro mana Ritonōpo nenyokyhpyry sā toehtohme. Saereme exiketyme tanyhtary waro roropa mana kuenekunohtohkōme. ¹⁵Tosēkō saaro joroko tamuru poetory tanyhtary waro roropa mā toto, kurākō sā toehtohkōme, kuenekunohtohkōme. Imeīpo, sero nono enahkatohpo tynyrhpyrykō epehpyry kahpyry apoīko mā toto. Kuenekunohtamitukōme toto wānohnōko Ritonōpo mana. Zae rokē toto epehmāko mana.

Pauru etuarimatopōpyry poko

¹⁶“Ajoajohpe sā Pauru mana,” kara ehtoko, āko ropa ase oya xine. Rowohpe jekaroryhtao oya xine jomiry etatoko rō (rowohpā omiry sā jomiry ahtao rō). Mokaro saaro epyrypaxi kure jehtoh poko. ¹⁷Yrome Kuesēkō poe pyra jepyrypany mana kure jehtoh poko. Jamoreme rokē epyrypāko ase. “Kure rokē sātāse,” karyhtao ya rowohpā sā ase oturūko. ¹⁸Imehnō mā tuhke kure toehtohkō poko epyrypāko mā toto. Naeroro, kure jehtoh poko epyrypaxi roropa oya xine. ¹⁹Zuarohxo osekarōko matose repe. Yrome ajoajohpākō omiry poko atākyemāko matose. Zae aomirykō ekarōko roropa matose repe. ²⁰Imehnō etāko matose oryhpopākarykohtao eya xine tōmipona orirykohtao, oenekunopyrykohtao roropa okyryrykō apoitohme tyya xine, āpururukohtao, putupyra rokē

oekarorykohtao, oryhmarykohtao, enara. Morara ahtao mokaro pyno matose. ²¹“Sekere āko rokē Pauru. Oty kara,” āko matose otuisarykōme osekaropyra jexiryke. Ajohpe pyra. Ihxipŷke ynanexiry mokaro sā toehse yna ahtao.

Yrome teopyrypanykō poko ihximyry imehnō ahtao kure toehtohkō poko, ywy roropa jepyrypany poko ihximyry ase. Rowohpā sā se pyra ase, kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome ekarōko ro ase. ²²“Juteume nymyry ynanase,” āko mā toto, epyrypāko. Morararo juteume ase roropa. “Izyraeu pakōme ynanase,” āko mā toto. Morararo ase. “Aparāo pakōme ynanase,” āko roropa mā toto. Morararo ase. ²³“Kyrixtu poetoryme erohnōko ynanase,” āko mā toto epyrypāko. Mokaro motye kuhse ywy, Kyrixtu poetoryme erohnōko ase. Rowohpā sā oturūko ase kure jehtoh poko. Yrome oty kara. Mokaro motye Ritonōpo poe erohnōko ase. Mokaro motye tomōse ywy āpuruhpyry taka. Mokaro motye typitypipohse ywy. Mokaro motye orikyīse exiase. ²⁴(Toipe juteu tomo pohnō pipohnōko toto 40me exisasaka. Moro saaro) juteu tuisary tomo a typitypipohse exiase 40me exisasaka. Typipohzomose ywy 5me. ²⁵Romapōkō sou-tatu tomo a typitypipohse ywy oseruao. Totapase ywy topu ke imoihmākomo a. Tyneryse ywy oseruao, wapu ae jytoryhtao. Tuna konōto kuaō toiro ēmepyry aropoase, saereme koko, enara. ²⁶Jytojytoryhtao pata tō poro neryīse exiase tuhke, tuna kumaryke te, tyryryhmase ywy zehnotokomo a ytinerū pokoino. Wekry tō jetapary se toh nexiase juteu tō tuisary. Juteutōkara roropa jetapary se toh nexiase. Pata konōto po etuarimase ywy, ahno esao pyra roropa. Tuna konōto kuaō toetuarimase ywy. Jepeme nymyry pyra exiketō onekunohtōkō utuarimapoase toto. ²⁷Itamurume

erokuase. Etuarimase. Tuhke nyhpyra tōmehse ywy. Tomitapāse roropa ywy. Tuna se toehse roropa ywy. Tohke pyra tykohmāse ywy. Tytapyike pyra toehse ywy, tupoke pyra roropa. Toiro rokē pyra morara exiasene.²⁸ Jarao rokē pyra etuarimāko ase. Torētyke ase Jezu poetory tō poko emero pata tō po. “Otarāme Jezu pyno ro mā toto. Otarāme aomiry se ro mā toto. Otarāme Ritonōpo zuzenu omipona mā toto,” āko ase osenetupuhnōko.²⁹ Imep̄y Jezu poetory iiryppyry a tonekunohse ahtao emynyhmāko ase roropa ipyno jexiryke. Tyryppyry poko toehse imep̄y ahtao samū āko ase ipoko.

³⁰Tuhkākō jamihme pyra jehtoh enēko mana. Naeroro jepyrypyry se jahtao, jamihme jehtoh poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh poko rokē epyrypāko ase.³¹ Ritonōpo zae jehtoh waro mana. “Papa kapuaono, imehnō motye kure mase,” kakehpyra sehtone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu zумы a.³² Pake jamihme pyra jehtoh enepone Ritonōpo ya. Tamaxiku po jahtao pata esē japoiry se toehse. Soutatu tō tyrise eya pata omōtoh pona, jeraximatohme japoitohme. Mokyro pata esē esety Areta.³³ Yrome jepe tomo a towomase ywy. Pata apuru eutary pitiko ae jenyhtopone toto kataori ae. Morarame epane imep̄y pona. Moro ke jamihme pyra jehtoh enepone Ritonōpo ya.

Pauru osenehtopōpyry poko

12 Toiparo rokē epyrypāko ase oya xine kure jehtoh poko. Yrome āko ro ase. Mokaro ajoajohpākō epyrypāko mā toto tōsenehtopōpyrykō poko. Yrome Kuesēkō osenepotopōpyry ekarōko ase oya xine, josenehtopōpyry roropa.² Pake pohto Ritonōpo maro jotururuhtao tanj̄se ywy eya kapu aka, tosaka. 14me jeimamyry taropose moino, janj̄topōpyry poe. (Otarāme juzenu rokē arone kapu moino akoxi.

Juzenu enene imep̄y samo. Otarāme josenety ae rokē ytone kapu aka. Zuario pyra ase. Ritonōpo rokē zuaro.)³ Etatoko pahne, jarotopōpyry Ritonōpo a waro rokē ase, typatary kurā pona, kapu aka. (Otarāme juzenu rokē arone. Otarāme ytone josenety rokene. Zuario pyra ase. Ritonōpo rokē zuaro mana.)⁴ Omi kurā etase moero jahtao. Morara katopōpyry ekarory waro pyra ase ipunaka, seropōkō omiry s̄a pyra exiryke. Morara katopōpyry kamexipopyra roropa kynexine.⁵ Naeroro morara jehtopōpyry poko epyrypāko ase. Orēpyra jehtopōpyry poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh enēko imehnō mana. Moro poko rokē epyrypāko ase.⁶ Jepyrypyryhtao emese kure jehtopōpyry poko, “Rowohpā s̄a mase,” kasaromepyra imehnō mana zae ro jexiryke, ajohpe pyra ōtururukōke ypoko. Yrome morohne poko jepyrypyry se pyra ase onetarykōme. Kure jehtopōpyry tonese oya xine. Jomiry roropa totase oya xine. Morohne poko tutuarōtase matose ypoko. Naeroro morohne motyēkary se pyra ase onetarykōme. “To! Kure rukukuh Pauru nae,” kamexipory se pyra jexiryke oya xine.

⁷Kurākō kuhse Ritonōpo a tonepose ya josenety. Morara exiryke imehnō motye kure josekaroryino, kurepyra jyripose roropa. Ritonōpo poero kurepyra jyripose joroko tamuru.⁸ Moro poko oturuasene Kuesēkō maro. “Kukurākako ropa, ajohpāme samo,” ase eya. Oseruao morara oturuase Ritonōpo a.⁹ Yrome ynara nase jezukuase, “Okurākara ase. Yrome opyno ro ase. Amaro exikehpyra ase roropa. Kure jehtoh ekarōko ase oya, yjमितunuru roropa. Tyoro se pyra exiko mase. Jamihme pyra awahtao jamihme pyra oehtoh motye yjमितunuru ekarōko ase oya,” nase

ya. Naeroro jamihme pyra jahtao ro tākye ase. Epyrypāko ase jamihme pyra jehtoh poko, Kyrixtu a jewomary enery se jexiryke tyjamtunuru ke. ¹⁰Tākye ase kokoro rokene, jamihme pyra jahtao ro. Tykerekereemase jahtao tākye ro ase. Jetuarimaryhtao tākye ro ase, taosanumase jahtao tākye ro ase. Morohne emero toehse ahtao Kyrixtu poetoryme jexiryke otara kara, tākye ro ase. Ynara exiryke, jamihme pyra jahtao, jamihme kuhse ase ymaro Kyrixtu exiryke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko Korītopōkō poko

¹¹Rowohpā omiry sã epyrypāko ase kure jehtoh poko. Yrome opokoino xine morara āko ase, kure jekaropyra oexirykōke. Kure jehtoh ekarory waro matose imehnomo a repe. Yrome zae pyra jekarōko roropa matose. Otarāme tuisame pyra ase. Yrome mokaro Ritonōpo poe amorepatōkō kuhnanō ymotye pyra roropa mā toto. Oty riko toh nae ymotye toehtočkōme? Arypyra ipunaka. ¹²Amaro xine jahtao Ritonōpo jamitunuru enepoasene oya xine. Ijamitunuru ke kurākōkara tukurākase ropa ya onenerykōme. Tōsenuruhkase amarokomo Ritonōpo jamitunuru eneryke oya xine. Penekehpyra exiase morohne enepory poko oya xine. Morohne eneryke oya xine Ritonōpo nenyokypyryme kuenetuputyatose. Ritonōpo nenyohyā rokē ijamtunuru enepōko mā toto. ¹³Imehnō patary po jahtao moropōkomo a tykrysē tokarose ya, nae jehtohme. Yrome amaro xine jahtao, “Ōkyryrykō se ase,” kara exiase. Naeroro oty katohme ynara āko matou? “Pauru otarāme kyse xine hkopyra mana, imehnō sehxo mana,” āko matose, oty katohme? Morara kara ehtoko. Otarāme kurehxo oya

xine exiry, “Otinērūkō ekarotoko ya,” karyhtao ya oya xine.

¹⁴Oya xine ytoase asakoro oenese xine. Seromaroro jytory se ropa ase oya xine. Yrome jytotamitu onepehmapopyra ase oya xine. Otinērūkō se pyra ase. Opyno xine rokē ase Ritonōpo pyno roropa oehtočkōme. Ypoenōme sã matose. Toipe kypoenōkō mā tummykō onuātanohtopyra mā toto. Yrome jūkō typoenōkō wātanohnōko. ¹⁵Tākye rokē ase ykyryry ekarory poko oya xine, ytinerū enahkary poko roropa ākorehmatohčkōme. Jorikyry zuno pyra roropa ase opynanohtohčkōme, itamurume ākorehmarykō se jexiryke. Opyno xine ase ipunaka. Morara jahtao ro ypyno hkopyra matose.

¹⁶Otarāme ypoko ynara āko matose emero exisasaka, “Ajojhe pyra tykyryry onepehmapopyra Pauru nexiase,” āko matose. Yrome toiro otarāme ynara āko, “Kuenekunopyrykōke kytinerūkō tapoise eya tytinerūme,” āko otarāme mana. ¹⁷Oenekunohpitopyra xine exiase. Ynenyohyā aroporyhtao oya xine, oenekunopyatose? Arypyra. ¹⁸Apitoryme Titu aropoase oya xine, imepỹ Jezu poetory maro. Oty tomatonanohse eya xine omōkomorykomo? Arypyra. Oxisã ynanase Titu maro. Zae se rokē ynanase. Imehnō enekunopyry se pyra ynanase.

¹⁹Otarāme ynara āko matose, “Pauru tō osewomāko rokē mā toto tyhxiryrykoino,” āko matose otarāme repe. Osewomara ynanase. Kyrixtu poe ourutorỹko ynanase Ritonōpo ėpataka kuehtohčkōme samo. Wekyry tomo, opyno xine ynanase. Emero poko yna ahtao ākorehmarykō se rokē ynanase. ²⁰Toeporehkase jahtao oya xine otarāme tytyrōtase matose ya. Otarāme yzamaro oehtopōpyrykō sã pyra oenetyrỹko ase. Morararo otarāme azamaro xine jehtopōpyry

sā pyra jenēko roropa matose. Otarāme ōseōsezukurukō enēko ase, otumoxike oehtohkō roropa, oxiehno oehtohkō roropa. Otarāme osepyno rokē oeneturŷko ase. Otarāme oxikerekeremāko matose, epoihtōko roropa matose osemetaka. Otarāme imehnō motye se rokē oehtohkō enēko ase. Otarāme ajoajohpe oehtohkō enēko roropa ase. Morara awahtao xine tākye pyra exīko ase opoko xine emynyh māko ase. Ourutorŷko ase. Mame emynyh māko matose roropa.²¹ Oorypyrykō poko mexiatose toiro rokē pyra. Imehnō pyxiā poko exiketō nae amaro xine, imehnō nio poko roropa. Ihximyra matose oorypyrykō poko. Oorypyrykō onurumekara ro matose. Emynyhmara roropa matose oorypyrykō xihpyry poko. Naeroro emynyh māko opoko xine ase yronomyryme Ritonōpo neneryme. Oya xine jytoryhtao xitāko ase otarāme tyrypyrykō poko exiketō poko. Otarāme amaro xine jahtao yporemākāpōko Ritonōpo mana onenerykōme. Moro poko torētyke ase.

Tuaro ehtoko, katopōpyry poko Pauru a

13 Oya xine ytoase oenese xine asakoro. Seromaroro ytōko ropa ase oya xine. Jytory eraximatoko. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Imepŷ hxiroyhtao toiro rokē ihxirone ahtao aomiry onetara ehtoko. Yrome asakoro enenanō ahtao, oseruao ahtao roropa, atae aomirykō ahtao aomirykō etatoko,” āko.² Oururukō se ase iiryryryme aexityamo, imehnō roropa emero. Sero poko kuuruatose toytose ropa jahtao oenese xine. Ourutorŷko ropa ase seromaroro amaro xine pyra jahtao, zomory iiryryrymākō wānohpōko ase, toytose jahtao oya xine. Morara jahtao onoky oewomatorŷko nae?³ Kyrixtu

jamitunuru enery se matose ymaro, Kyrixtu ehtoh waro oehtohkōme. Otara kara. Toeporehkase morotona jahtao jenēko matose. Orēpyra jehtoh eneryke oya xine, Kyrixtu poe jehtoh waro exīko matose. Poremāpyra roropa Kyrixtu mana. Orēpyra mana ipunaka. Kokoro rokē tyjamitunuru enepōko oya xine mana.⁴ Jamihme pyra sā kynexine repe toxixihmapose ahtao wewe pokona aorihtohme. Yrome Ritonōpo jamitunuru ke tōsemāse ropa ynoro jūme orihzomopyra ehtohme. Morararo yna Kyrixtu saaro jamihme pyra sā ynanexiase amaro xine repe. Yrome taroino ijamitunuru enepōko ynanase oya xine ākorehmatohkōme.

⁵ Osenetupuhtoko onyryrykō poko zae oehtohkō waro oehtohkōme. Kyrixtu omipona nymyry hmatou? Oseyā rokē ynara kahtoko, “Jezu enetupuhnōko nymyry hano?” kahtoko okurohtao xine. Kyrixtu poetoryme nymyry awahtao xine, okurohtao xine Jezu Kyrixtu mana. Okurohtao xine Kyrixtu pyra ahtao ipoetory poenohnōko rokē matose. Morara awahtao xine toiparo rokē ipoetoryme osekarōko matose.⁶ Toiparo rokē pyra Jezu tonetupuhse yna a. Toiparo rokē pyra Ritonōpo nymenekatyāme osekarōko ynanase imehnō amorepananōme. Moro waro oexirykō se ynanase.⁷ Opoko xine oturūko ynanase Ritonōpo a ynara āko ynanase, “Papa kapuaono, Korītopōkō akorehmako kokoro rokene tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme,” āko ynanase Ritonōpo a. Morara āko ynanase Ritonōpo a ynara kamexipotohme pyra, “Emese kure Pauru tō nexiase Korītopōkō amorepary poko,” kamexipotohme pyra. Zae rokē oexirykō se yna exiryke morara āko ynanase, “Toiparo rokē Korītopōkō tamorepase Pauru tomo a,” karyhtao ro imehnomo a.⁸ Ritonōpo omiry kurā

enahkapory se yna ahtao jamihme pyra ynanexiry. Yrome tōmipona yna ehtohme tyjमितunuru tokarose Ritonōpo a yna a. ⁹Opoetrykōme sā yna ahtao, tākye ro ynanase, orēpyra awahtao xine oorypyrykō rumekary poko, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko, enara. Tākye ynanase opoko xine, azahkuru yna ekaroryhtao ro imehno a. Naeroro, “Papa kapuaono, ajमितunuru ekaroko Korītopōkomo a tyrypyrykō se pyra exiketōme toto ehtohme,” āko ynanase Ritonōpo a opoko xine. ¹⁰Ytopyra ro jahtao oya xine sero pape merōko ase onenerykōme. Ourutoryko ase pape poko axī oorypyrykō rumekatohme oya xine, ourupyra xine jehtohme toeporehkase jahtao. Tyjमितunuru ekarone Kuesēkō ya. Yrome orēpyra oururukō se pyra ase. Tyjमितunuru ekarone ya ākorehmatohkōme, yronymyrymehxo Tuzenu omipona oehtohkōme.

¹¹Enara rokē nymerohpyry moro, jakorō tomo. Kokoro rokē atamorepatoko zae rokē oehtohkōme Ritonōpo omipona, oorypyrykō xihpyry poko pyra oehtohkōme. Jomihpyry etatoko kure. Oseosezuhpyra ehtoko. Atae ehtoko ōsenetupuhtohkō poko. Imehnō pyno ehtoko. Osepyno ehtoko roropa. Kuamorepatorýko Ritonōpo mana imehnō pyno kuehtohkōme. Tuaro kukurohtao xine kyritoryko roropa mana kokoro rokene. Amaro xine exikehpyra roropa mana, jūme rahkene.

¹²Oseahmatoko, osepyno kuehtohkō waro emero ehtohme.

“Kure pāna matou,” kary se emero Jezu poetry tō tarōkō oya xine.

¹³“Kure rokē Korītopōkō tyriko,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. “Toto pyno exiko, ajohpāme samo,” āko ase Ritonōpo a. “Toto epeme exiko kokoro rokene,” āko roropa ase Ritonōpo zuzenu a opoko xine. Enara rokene.

Pauru Nymerohpypy sero Karaxiapōkō Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonōpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnō amorepaneme. Serātu rihpōme Pauru kynexine. Tynymerohpypy sero taropose eya Jezu poetory tō neneryme, Karaxiapōkō neneryme.

Tynymerohpypyrae toto amorepāko mana osenekunohpopyra toto ehtohme enekunohtoh komo a. Emero Jezu poetory tō riry se juteu tō ehtoh sã mã toh repe. Yrome morara zae pyra mana. Kyjamtunurukō poe kure ehsaromepyra sytatose Ritonōpo a. Jezu enetuputyryke rokē kyya xine kuesēkōme kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Mame Jezu maro kuahtao xine, aosenetupuhtoh kuosenetupuhtohkōme rīko mana. Mame zae exīko sytatose Ritonōpo a, āko mana.

1¹⁻² Ynymerohpypy moro onenerykōme. Ywy ase Pauru. Ymaro Jezu poetory tō nase. “Kure pāna matou?” kary se ynanase oya xine. Amarokō Jezu poetory tō matose, Karaxiapōkōmo. Amorepanekōme Jezu Kyrixtu nymenekahpyry ase, ahno nymenekahpyry kara. “Pauru imenekako imehnō amorepaneme,” kara roropa Ritonōpo kynexine. Ritonōpo mokyro, Jezu ēsemākaphōpō ropa mokyro.

³ Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa kapuaono, kure rokē Karaxiapōkō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto roropa,” āko ase opoko xine. Morara āko ase roropa Jezu Kyrixtu a, Kuesēkōmo a.

⁴ Kyrixtu kynorihne. Kynosexixihmapone, kyyrypyrykō epehpyryme, Tummy omi poe, Ritonōpo omi poe. Osemazuhme kymarokō tymyhse samo, kyyrypyrykōmo a. Morara exiryke

Kyrixtu toorihse kypokatohkōme ropa. ⁵ Morara exiryke ynara kakehpyra sehtone, “Imehxo Ritonōpo mana,” kakehpyra sehtone.

Toiro rokē Kyrixtu omiry mana

⁶ Atasamāko opoko xine ase. Ynara exiryke. Opyno xine Ritonōpo kynexine ipunaka. Morara exiryke Tumūkuru tonehpose aorihthome omyakākōme, oorypyrykō epehmatohme, jūme orihpyra oehtohkōme. Yrome axī oeahmahpōkō rumekāko ropa matose. Imehnō omiry ke Kyrixtu omiry myakāmāko matose. Morara exiryke atasamāko ase opoko xine. ⁷ Toiro rokē Kyrixtu omiry mana. Tyorō pyra mana. Yrome imehnō poe matose otupīko. Mokaro mã azahkuru Kyrixtu omiry ekarōko mã toto. Kyrixtu ehtoh azahkuru ekarōko toto. ⁸⁻⁹ Mokaro Kyrixtu omiry azahkuru ekaronanō pahnōko mã Ritonōpo apotoimo htaka. Yna roropa azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao yna a, yna pahnōko roropa mã Ritonōpo. Morararo kapu ae Ritonōpo nenyokypypy ahtao azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao mokyro emāko roropa mã Ritonōpo apotoimo htaka. Morara exiryke morara tykase ywy oya xine. Morara kazomōko ropa ase oya xine, zuaro oehtohkōme, azahkuru āmorepahpōkō emāko Ritonōpo mana apotoimo htaka, onenetuputyhpyrykō Kyrixtu omiry tytyorōmase exiryke eya xine.

¹⁰ Imehnomo a, “Kure mase, Pauru,” kary etary se hkopyra ase. Yrome Ritonōpo a, “Kure mase,” kary etary se rokē ase. Emero rokē imehnō jepeme ehtoh poko jemynyhmary se pyra ase. Emero rokē imehnō epeme se jehtoh poko jemynyhma yhtao Jezu omipona pyra exīko ase.

Pauru menekatoöpöpyry poko Kyrixtu a

¹¹Ynara kary se rokē ase oya xine, wekury tomo, āmorepatorŷko ase Jezu Kyrixtu poko. Ahno rokē omiry kara ekarōko ase oya xine. ¹²Ahno a pyra tamorepase ywy Kyrixtu poko. Jezu Kyrixtu a rokē tamorepase ywy, typoko.

¹³Juaro matose. Pake Jezu poetory tō osanumase ywy, yronymyryme. Kytamurukō omihpyry omipona ro jah-tao, toto htomase ywy. Toto zupise roropa ywy, toto etapatohme, emero toto enahkatohme. ¹⁴Ymarōkō motye exiase Ritonōpo enetuputyry poko, kyta-murukō omihpyry warohxo roropa exiase. Yronymyrymehxo exiase kytamurukō namorepatopöpyry poko.

¹⁵Mame Ritonōpo a tymenekase ywy, kypyno xine toexiryke. Exipyra ro jahtao waku ao ro jahtao, tymenekase ywy eya, typoetoryme jehtohme.

¹⁶Morarame imeïpo Tumükuru tonepose ya, Kyrixtu omiry poko roropa juteutōkara amorepatohme ya, Tumükuru enetupuhpotohme roropa juteutōkara a. Morara exiryke imehnomo a ytopyra exiase oturupose Jezu poko. ¹⁷Jerusarē pona ytopyra exiase roropa oturupose, osemazuhme Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a, imehnō amorepananōme. Mokaro a ytopyra exiase oturupose. Topoh rokē Arapia pona ytoase. Morotoino Tamaxiku pona ropa ytoase. ¹⁸Oseruao tyeimāse ahtao Jerusarē pona ytoase ropa, oturupose Peturu a. Asakoro semana imaro exiase, joturupory poko eya. ¹⁹Imehnō Jezu Kyrixtu nymenekatyā maro pyra exiase. Tiaku maro rokē exiase, Kuesēkō akoronŷpyry maro.

²⁰Ynymerohpyry sero zae. Ajohpe pyra ase. Ritonōpo mā zuaro. Ajohpe pyra jexiry waro mana.

²¹Morotoino Jerusarē poe Xiria poro ytoase, Xirixia poro roropa. ²²Myaro toytose jexiryke juaro pyra toehse toto, Jezu poetory tomo, Juteapōkomo. ²³Imehnō otururu rokē totase eya xine ypoko. “Mokyro Pauru, kyryhmahpōkō imehnō amorepāko mana, Jezu enetupuhthome toto a. Pake Jezu enetupuhnanō enahkapory satonōpo mokyro,” kary totase eya xine ypoko. ²⁴Mame morara kary etaryke tyya xine, “Kure mase Ritonōpo, Pauru mapoiase opoetoryme,” tykase toto ypoko.

Pauru oximōtopöpyry poko imehnō Jezu nymenekatyā maro

2 Morarame 14me ikonopory taropose ahtao Jerusarē pona ytoase ropa Panape maro. Titu roropa aroase ymaro. ²Ritonōpo omi poe ytoase. Jezu poetory imehxo exiketomo a oturuse ytoase. Mame oximōme yna ahtao, uruase toto juteutōkara amorepatoh poko ya Kyrixtu omiry poko, zuaro toto ehtohme, zae jehtoh poko zuaro roropa toto ehtohme. Toiparo rokē jerohtopöpyry exiryino ynanoturuase oximōme. ³Mame jepe Titu kyrekume kynexine, juteume pyra. Yrome jāipotapihpyry onysahkapopyra toh kynexine Jezu poetory imehxo exiketomo. ⁴Morarame imehnō Jezu poetoryme tōsekarorykō se toh nexiase repe. Yna maro tōximōse toto yna omiry etary se toexirykōke. “Jezu poetory ynanase roropa,” nase toto yna a, ajohpe rokene. Yna maro tōximōse tah-tao xine Titu āipotapihpyry sahkapyry se nexiase toto, kytamurukō omihpyry omipona yna riry se toexirykōke. Ynara kary se roropa nexiase toto yna a, “Oty katohme kytamurukō omipona pyra matou Jezu tonetupuhse oya xine ahtao?” kary se nexiase toto yna a. “Kytamurukō omipona ahtao rokē kure exīko sytatose,” kary se nexiase toto yna a. ⁵Yrome mokaro omipona pyra ynanex-

iasie ipunaka. Kyrixtu omiry azahkuru ekarory se pyra yna exiryke, zae rokē ekarory se oya xine yna exiryke. Naeroro mokaro omipona pyra ynanexiase.

⁶Yrome Peturu tō Jezu poetory imehxo exiketō kynexine. Mokaro yna ony-tyorōmara nexiase toto. Imehxo exiketō, āko ase. Otarāme ime nymyry pyra nexiase toto. Zuarō pyra ase. Ritonōpo rokē toto waro mana, ikurohtao xine eneryke tyaa. Mokaro ytyorōmara nexiase. ⁷Yrome jenetuputyase toto Ritonōpo nymenekahpyryme, juteutōkara amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko. Peturu roropa Ritonōpo a tymenekase kynexine juteu tō amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko. ⁸Morara exiryke Ritonōpo jamitunuru poe juteutōkara amorepaneme toehse ywy. Peturu ehtoh sā toehse ywy, Ritonōpo jamitunuru poe, Peturu juteu tō amorepaneme toehse exiryke. ⁹⁻¹⁰Mame Peturu tō jenetuputyase, Peturu, Tiaku, João, enara. Jezu poetory imehxo exiketō mokaro. Ritonōpo poe juteutōkara amorepaneme jenetuputyase toto. Morara exiryke yna emary apoiase toto, Panape maro, tone-tupuhse yna erohtoh tyaa xine exiryke. “Amarokō juteutōkara amorepananōme matose. Morararo ynanase, juteu tō amorepananōme ynanase,” nase toto yna a. “Yrome juteu tō tymōkomoke pyra exiketō eneryhtao oya xine, Jezu poetoryme, akorehmatoko toto,” nase toto ya. Yje, toto akorehmāko ynanase, ase eya xine.

Peturu zurutopōpyry Pauru a

¹¹Moromeīpo Ātiokia pona Peturu toehse ahtao, tutuarōmase ya jarao, azahkuru exiryke. ¹²Ynara kynexine Peturu. Osemazuhme aporo juteutōkara maro tōtuhse ynororo aporo. Jezu poetory tō maro tōtuhse. Moromeīpo mokaro maro tōtukuru se pyra ropā toehse ynororo, tyhxitapāse

toexiryke, Tiaku naropotyā toytose morotona exiryke. Toto hxike toexiryke otuhpyra Peturu toehse, mokaro maro, juteutōkara aīpotapihpyry sahkaponanōme Tiaku naropotyā exiryke. Morara exiryke juteutōkara maro otuhpyra toehse Peturu. Morara exiryke moro eneryke ya, Peturu tutuarōtanohse ya moro poko, ajoajohpe toehse exiryke. ¹³Mame imehnō roropa Jezu poetory tō Peturu sā toehse roropa toto. Juteutōkara maro tōtukurukō se pyra toehse toto, imehnō juteu to hxike toexirykōke. Panape roropa toto eneryke tyhxitapāse. Mokaro saaro toehse. ¹⁴Mame zae pyra toto exiry tonese ya ahtao, Jezu Kyrixtu omiry omipona pyra roropa tonese ya ahtao, ynara ase Peturu a, “Juteu nymyry mase. Yrome juteu ehtoh sā pyra mexiase. Oty katohme matou juteutōkara riry se juteu tamuru omipona? Kytamurukō omipona Jezu poetory tō onyripyra ehtoko,” ase Peturu a emero totasēme.

Jezu enetuputyryhtao eya xine juteu tō kurākākoRitonōpo mana, juteutōkara morararo

¹⁵Ajohpe pyra, imehnō iirypyrymākō sā pyra sytatose, juteume tonuruse kuexirykōke. ¹⁶Yrome Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao rokē kyaa xine kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Naeroro ynara karyhtao kyaa xine, “Moeze nymerohpyry omipona ase,” karyhtao kyaa xine, ekurākara ekurehnōko sytatose. Morara exiryke Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyaa xine kukurākapotohkōme Ritonōpo a. Kyrixtu enetuputyryhtao rokē kyaa xine, kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Moeze nymerohpyry omipona kuexirykōke pyra kukurākatorỹko mana. Ynara exiryke, Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao kyaa xine, kukurākara

xine Ritonōpo ekurehnōko mana. ¹⁷Jezu enetuputyryhtao rokē kyya xine kukurākatorŷko Ritonōpo mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra ro kuahtao xine kukurākatorŷko mana. Morara kuahtao xine iirypyryme kuexirykō waro sytatose exīko, juteutōkara saaro. Naeroro, “Oty kara mā Kyrixtu iirypyryme kuahtao xine,” āko sytatou? Arypyra, azahkuru rokē sytatose morara karyhtao kyya xine. ¹⁸Naeroro iirypyryme jehtopōpyry turumekase ya ahtao, mame unurumekahpyry poko toehse ropa jahtao Moeze nymerohpyry omipona pyra roropa exīko ase. ¹⁹Moeze nymerohpyry omipona jexiry jukurākara mana Ritonōpo a. Moro waro ase Ritonōpo omiry sekeremaryke ya. Moeze nymerohpyry omipona exisaromepyra sytatose. Moeze nymerohpyry omipona kuexirykō kukurākarykohtao Ritonōpo neneryme toiparo rokē Kyrixtu toorihse exiry wewe pokona, tyoro tukurākaneke kuexirykōke Moeze nymerohpyry ke. Yrome Kyrixtu tonetupuhse ya exiryke sã rokē Ritonōpo poetoryme toehse ase, enara rokene. Morohne waro toehse ase. ²⁰Kyrixtu toorihse kymyakākōme toxihmapose ahtao wewe pokona. Moro waro toehse jexiryke pake jehtopōpyry turumekase ya. Taroro ase sero nono po. Yrome Kyrixtu ymaro mana. Naeroro Ritonōpo mūkuru enetuputyryke sã rokē ytoytōko ase. Pake jehtopōpyry sã pyra, aomipona toehse ywy. Ypyno toexiryke kynorihne, orihpyra jehtohme. Naeroro aomipona se rokē ase. ²¹Emero kukurākarykō se Ritonōpo mana. Naeroro, kure jyripyra exiko, kara ase eya. Otarāme amarokō morara āko matose. “Kure jyripyra exiko,” āko matose otarāme Ritonōpo a, Moeze nymerohpyry omipona se oexirykōke. Morara ahtao, toiparo rokē toorihse Jezu exiry. Mātã kuamoreme

xine ekurākasaromepyra sytatose. Kyrixtu poe rokē Ritonōpo poenōme exīko sytatose, enara.

**Moeze nymerohpyry
omipona oexirykōJezu
enetuputyry sã pyra mana**

3 Karaxiapōkomo, putupyra rokē matose. Onoky a tytyorōmase matohu? Joroko tamuru poetory a otarāme tonekunohse matose. Jezu Kyrixtu exixihmatopōpyry waro mexiatose repe. Kure kuuruatose moro poko. ²Toiro ekaropōko ropa ase oya xine, otara kaxīpo oya xine Ritonōpo zuzenu tomōse āka xine? Moeze nymerohpyry omipona oexhīpo xine? Arypyra, Jezu Kyrixtu omiry etaryke rokē oya xine, menetuputyatose. Mame tonetupuhse oya xine exiryke Ritonōpo zuzenu tomōse āka xine. ³Ritonōpo zuzenu poe rokē tonetupuhse oya xine. Ipoe ipoenōme toehse matose. Naeroro oty katohme Moeze nymerohpyry kuhñoko ropa matou seromaroro? Putupyra exiketō sã rokē matose. ⁴Oryhmarykohtao ro tōseanahtose amarokomo. Āmorepatopōpyrykō onurumekara mexiatose aporo Jezu poetoryme toehse oexirykōke. Otarāme toiparo rokē moseanahtoahtose. ⁵Otãtohxo Ritonōpo tyjamtunuru enepōko nah oya xine? Otãto roropahxo Tuzenu ekarōko Ritonōpo na oya xihne? Moeze nymerohpyry omipona oexirykōke pyra Tuzenu ekarōko mana. Tōmiry etaryke rokē oya xine, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine roropa, morara exiryke Tuzenu ekarōko Ritonōpo oya xine mana. ⁶Morararo Aparão toehse pake. Ynara tymerose pake sero poko Ritonōpo omiryne, “Ritonōpo tonetupuhse eya, tosēme nymyry. Morara exiryke tonetupuhse eya exiryke Ritonōpo roropa kynenene

kure,” tykase. ⁷Enetupuh̄toko, Ritonōpo enetupuh̄nanō mā Aparāo pakōme nymyry Ritonōpo a. ⁸Pake ro Ritonōpo tuaro ro, juteutōkara kurākary poko tyya. Morara exiryke tōmiry tokarose Aparāo a, Tumūkuru poko, enurupyra ro Kyrixtu ahtao. Ynara tykase eya, “Jenetuputyryke oya emero patapōkō rīko ase kure, juteu tomo, juteutōkara, enara,” tykase Ritonōpo Aparāo a. ⁹Morara kary etaryke tyya, zae Ritonōpo ehtoh tonetupuh̄se Aparāo a. Morara exiryke kure tyrise ynoro Ritonōpo a. Morararo emero Ritonōpo enetupuh̄nanō mana. Kure toto rīko roropa mā Ritonōpo Aparāo kure ritopōpyry saaro.

¹⁰Imehnō ynara āko, “Toipe ywy kure, Moeze nymerohpyry omipona jexiryke,” āko toh mā repe. Morara kananō mā iirypyryme Ritonōpo a. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne, “Moeze nymerohpyry omipona ehtoko, kokoro rokene. Toiro rokē jomipona pyra awahtao xine iirypyryme ya matose,” me tymerose Ritonōpo omiryne. ¹¹Morara exiryke emero iirypyryme sytatose, Moeze nymerohpyry omipona pyra toehse kuexirykōke. Moeze nymerohpyry kukuruhtao kyya xine kukurākara xine Ritonōpo mana. Morara exiryke ynara āko Ritonōpo omiry, “Tonetupuh̄se oya xine jahtao okurākator̄yko ase. Orihp̄yme oritor̄yko ase, jenetuputyryke oya xine,” āko kyya xine Ritonōpo mana. ¹²Moeze nymerohpyry omipona se exiketō ynara āko, “Moeze nymerohpyry omipona ahtao rokē kure exīko sytatose Ritonōpo a,” āko toh mā repe. Yrome Jezu enetupuh̄nanō morara kara mā toto. Ynara tymerose sero poko Ritonōpo omiryne, “Moeze nymerohpyry omipona exiketō, isene exīko toh ma jūme,” tykase.

¹³Ynara āko Ritonōpo tōmipona pyra exiketomo a, “Iirypyryme ya matose ipunaka,” āko mā eya xine. Yrome Kyrixtu kynorihne kyyrypyrykō epehpyryme. Morara exiryke ynara tykase Ritonōpo Jezu a, “Iirypyryme mexī ipunaka wewe pokona toxixihmase oexiryke,” tykase. Yrome kyya xine morara kara Ritonōpo mana, kyyrypyrykō tapoise sã Jezu a exiryke, kymyakākōme toorihse toexiryke, kure rokē kuehtohkōme. ¹⁴“Jenetuputyryke oya emero patapōkō rīko ase kure,” katopōpyryae ro Aparāo a, toxixihmapose Kyrixtu. Mame Kyrixtu toorihse exiryke, oya xine roropa juteutōkara a Tuzenu ekarōko mana, Jezu enetuputyryke oya xine.

Ritonōpo nekarohpyry Aparāo a Moeze nymerohpyry sã pyra

¹⁵Wekyry tomo ynara āko ase enetupuh̄tohme oya xine. Pape merory se kuahtao xine kymōkomohpyrykō esē riry poko, kuesetykō merōko sytatose pape pokona. Kuepekō roropa tosety merōko moro pokona. Asakoro esety ahtao imep̄y moro onytyrōmara mana. Moro onypahpyra roropa mana. ¹⁶Moro sã ynara tykase Ritonōpo Aparāo a, “Kure orīko ase, apary roropa rīko ase kure,” tykase. “Emero apakomo,” kara Ritonōpo kynexine. Yrome toirō poko rokē ipary poko tōturuse Ritonōpo, Kyrixtu poko rokene. ¹⁷Ynara āko ase oya xine, osemazuhme tōmiry ekarone Ritonōpo Aparāo a, kukurākarykō poko, tonetuputyry se kyya xine exiryke. Moromeīpo 430me jeimamyry taropose ahtao tōmiry tymeropose ropa Moeze a. Yrome tynmeropohpyry Moeze a tōturutopōpyry Aparāo a onytyrōmara mana. Onymyakāmara roropa mana. ¹⁸Ritonōpo nekarory kyya xine topehke pyra mana. Naeroro ynara kananō azahkuru mana, “Moinoro

ase, Moeze nymerohpyry omipona ase. Morara exiryke jepehpyryme Ritonōpo nekarory apoiko ase,” kanaanō mā azahkuru. Epyrypāko rokē mā toto, Aparāo ehtopōpyry sã pyra Ritonōpo onenetupuhpyra toexirykōke. Ritonōpo tonetupuhse tyya exiryke sã rokē inekarohpyry tapoise Aparāo a, pake, “Morohne ekarōko ase,” tykase Ritonōpo exiryke eya.

¹⁹ Morara ahtao oty katohme Ritonōpo a tōmiry tymeropose Moeze a? Arypyra, moro tymeropose tyrypyrykō enetupuhthome iirypyryme exiketomo a. Axītao rokē roropa moro tymeropose, Aparāo pary Kyrixtu oehtāne rokene. Morohne pako pake Aparāo turuse Ritonōpo a. Ritonōpo tynmeropohpyry ekarone tynenyohyamo a, ekarotohme Moeze a imerotohme imehnō neneryme. ²⁰ Yrome tōmiry ekaroryhtao Aparāo a, Ritonōpo rokē kynexine. Tynenyohyā maro pyra, takorehmaneke pyra. Enara kynexine, toiroro.

Sē nase Moeze nymerohpyry pako

²¹ Yrome asakoro pyra mana, iirypyrymākō kurākatoth asakoro pyra mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao iirypyrymākō onukurākasaromepyra mana. Iirypyrymākō tukurākase ahtao Moeze nymerohpyry kukuru pako, imepỹ onekaropyra Ritonōpo exiry kypynanohtohkōme, kyyrypyrykō korokatohme roropa. ²² Ynara tymerose sero pako Ritonōpo omiryne, “Tymhse sã seropōkō emero porehme iirypyrymākomo a,” tykase. Naeroro Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine kymyhpokatorỹko ropa sã Ritonōpo mana. Emero tynekarory ekarōko roropa mā Ritonōpo kyya xine Jezu enetuputyryhtao kyya xine.

²³ Kyrixtu oehpyra ahtao, enetuputyry waro pyra sexiataose.

Morara exiryke Moeze nymerohpyry rokē kutuarōtanopyatose zae ehtoh pako. Apurutyā sã sexiataose. Kukurākanekō enetupuhāne rokē kyya xine. ²⁴ Poetome sã kuahtao xine kuātanohponekōme sã Moeze nymerohpyry kynexine. Poetohti wātanohne tunuātanopyry to eraseme mana. Moro saaro Moeze nymerohpyry omipona sexiataose, Kyrixtu oehtāne rokene, kukurākase xine. Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine, kukurākatorỹko mana. ²⁵ Seromaroro Kyrixtu enetupuhnōko sytataose. Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine poeto sã pyra sytataose. Zuātatyā sã sytataose. Naeroro Moeze nymerohpyry se hkopyra toehse sytataose, kuātanohnekōme pyra toehse exiryke.

²⁶ Seromaroro Ritonōpo poenōme toehse matose, Imūkuru maro, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. ²⁷ Kyrixtu tonetupuhse oya xine exiryke, tōpurihkase matose ipoetoryme oexirykō waro imehnō ehtohme, isã roropa oehtohkōme. ²⁸ Seromaroro juteu tō oxisã Ritonōpo a mana juteutōkara maro. Imehnō namoto tō oxisã roropa mana tamoreme sã erohketō maro. Orutua kō oxisã roropa mana nohpo tō maro. Oxisã matose Ritonōpo a Jezu Kyrixtu maro awahtao xine. ²⁹ Kyrixtu poetoryme oexirykōke, Aparāo pakōme nymyry matose. Mame Ritonōpo nekarory esēme exīko matose Kyrixtu maro, Ritonōpo omihpyryae ro Aparāo a.

4 Toipe ahno tumūkue exikety. Toorihse ahtao imōkomohpyry esēme imūkuhpyry exīko mana, tuātase tahtao rokene. Yrome wātara ro tahtao mā arypyra aporo. Esēme ro mā repe, yrome namoto sã rokē mā aporo. Tummy ekepyry mōkomohpyry pako pyra mā aporo, poetome ro

toexiryke. ²Mame tummyke pyra toehse exiryke imep̄y zuātanohnōko mana. Imōkomory eraseme exīko roropa zuātanohne mana. Jū ekepyry omihpyry poe zuātakepyry ponāmero eraseme exīko mana. ³Mokyro s̄a sexiataose pake, poetōpo s̄a rokene. Ritonōpo onenetupuhpynō esēkō omipona rokē sexiataose Kyrixtu onenetupuhpyra ro kuahtao xine. ⁴Mame aehtōhpo toehse ahtao, Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a, Kyrixtu tonehpose nohpo mūkurume aenurutohme. Juteume roropa aenurutohme. Moeze nymerohpyry omipona toehse roropa ynororo. ⁵Mame ynara kase kymarokō Ritonōpo a, “Moeze nymerohpyry omipona exisaromepyra ynanase,” kase kymarokomo. “O tara zae exīko ynanaha Ritonōpo a?” kase kymarokomo. Yrome ynara āko Kyrixtu kyaa xine, “Juzenu ekarōko ase oya xine okurākatohkōme Ritonōpo a. Moeze nymerohpyry omipona oexirykō se pyra ase. Ritonōpo poenōme oexirykō se rokē ase,” āko Jezu kyaa xine.

⁶Mame Tumūkuru zuzenu tonehpose Ritonōpo a kuaka xine, Ritonōpo poenōme kuexirykō waro kuehtohkōme. “Papa, Papa,” āko mā Zuzenu kukurohtao xine. ⁷Morara exiryke Ritonōpo poenōme kuehtohkō waro kuexirykōke namotome pyra s̄a toehse sytataose, ipoenōme toehse kuexirykōke. Morara exiryke kurā ekarōko Ritonōpo mā kyaa xine, typoenōme tyrise eya kuexirykōke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko sero Karaxiapōkō poko

⁸Apitoryme Ritonōpo waro pyra mexiataosene. Morara exiryke imehnō omipona mexiataose. Ritonōpo poetoryme pyra mexiataose roropa. ⁹Seromaroro Ritonōpo waro toehse matose. Awaro xine roropa Ritonōpo

mana. Oty katoh irumekary se ropa matou? Oty katoh imep̄y maro oexirykō se ropa matou? Oty katoh toto omipona oexirykō se ropa matou? ¹⁰Azhakuru matose ynara āko, “Zae exīko sytataose Ritonōpo a tehme ehtoh riryhtao kyaa xine kuropōme pyra ehtohme, nuno etyhyry po, jeimamary po, ikonopory po roropa, enara,” āko matose repe azhakuru. ¹¹Torētyke ase opoko xine, yronomyryme kuamorepatosene repe. Otarāme toiparo rokē jakītase āmoreparykō poko.

¹²Wekyry tomo, ys̄a oexirykō se ase, Kyrixtu omipona, as̄a xine roropa jexiryke. Azhakuru pyra mexiataose ymaro, kure rokē mexiataose ymaro. ¹³Wenikehpyra ro matou? Apitoryme ro Ritonōpo omiry ekarose jytotopōpyry poko oya xine? Kure pyra exiase moroto. Morara exiryke tehme toehse ywy amaro xine. ¹⁴Mame, “Moky xihpyry, Pauru xihpyry,” kara mexiataose ypoko. Kure pyra jexiry nuriame nexiase repe oya xine. Yrome jenyohpyra ropa mexiataose morotoino. Kure rokē kyriataose. Ritonōpo nenyokyhpyry s̄a kyriataose. Kyrixtu Jezu kure riry s̄a roropa kure rokē ymaro mexiataose. ¹⁵Tākye mexiataose ypoko, ypyno oexirykōke, enara. O tara toehse ropa matou tākye oehxīpo xine? Opoko xine ynara āko ase, “Oenurukō ouru waro awahtao xine moutory jenurume ekarotohme,” āko ase opoko xine. ¹⁶Seromaroro oepekōme pyra toehse hano? Otarāme zae jotururu exiryke.

¹⁷Mokaro opyno xine s̄a toh mā repe. Yrome āmorepatohkō eya xine mā popyra. Ouporykō se rokē toh mā ywinoino. Ypyno oehstopōpyrykō s̄a typyno xine oriporykō se rokē toh mana. ¹⁸Imehnō pyno kuexirykō kure. Yrome toto enekunohtohme rokē kure s̄a toto riryhtao, popyra. Amaro xine

rokē jahtao pyra imehnō pyno ehtoko. Emero rokē, moe jahtao roropa kure ehtoko imehnō maro. ¹⁹Poetohti, opoko xine samū āko ase. Enurusasaka exikety sã ase samū āko opoko xine. Samū kakehpyra ase roropa Kyrixtu omipona ipunaka oexirykō eraximaryke ya. ²⁰Seromaroro amaro xine jexiry se ase, ipunaka. Jotururu se ase amaro xine okurākarykō poko Ritonōpo a tãkye jehtohme ropa opoko xine. Torētyke ase opoko xine.

**Sara tō enetupuhthoh
poko sero Akara maro**

²¹Etatoko pahne, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo, tuaro nymyry hmatou? Moeze omihpyry wahro? ²²Ynara tymerose Moeze a Ritonōpo omiryyme. Aparão asakoro tumükue toehse. Toiro inamoto mükurume. Toiro ipyty nymyry mükurume. ²³Inamoto mükuru tonuruse ahno mükurume rokene, kymarokō samo. Yrome ipyty rohtakano, Ritonōpo omi poe tonuruse poeto, ynara tykase Ritonōpo exiryke pake, “Opyty emükuāko mana,” tykase Ritonōpo Aparão a. ²⁴Moro poko ynara enetupuhnōko sytatose. Nohpo tō asakoro kynexine. Ritonōpo omihpyry ekarotopōpyry asakoro ehtoh samo. Osemazuhme tōmiry tokarose Moeze a. Ypy po ahtao tōmiry tokarose eya imerotohme, Xinai po ahtao. Mokaro Moeze nymerohpyry omipona se exiketō Aparão poetory mükuru sã mana, Akara mükuru samo. (Ypy Xinai Arapia po mana.) ²⁵Seromaroro ynara kananō nae, “Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtohkōme Ritonōpo a,” āko toto. Morara kananō mã Akara mükuru sã toto, Iximaeu samo. Mokaro juteu tomo, Jerusarēpōkomo. Akara mükuru sã mã toto. ²⁶Yrome imepỹ pata nae, Jerusarē panō kapu ao. Moro

pata kaeno. Moro po toehse sytatose, Aparão pyty mükuru sã kuexirykōke, Izake samo. Kyyrypyrykō tykorokase Ritonōpo a, tonetupuhse kyya xine exiryke. ²⁷Ynara āko Ritonōpo omiry, “Kuku, emükuapitopyra mase repe. Yrome tãkye exiko. Poetoēme exipitopyra mase repe. Yrome tãkye exiko. Onio nurumekahpyryyme mase repe. Yrome emükuāko mase tuhke. Imaro exikety motye emükuāko mase. Naeroro tuhke oopenō emamyryke tãkye exiko,”

tykase Ritonōpo. Moro tymerose Izaja a pake.

²⁸Wekyry tomo, Ritonōpo omi poe Izake tonuruse. Naeroro mokyro saaro matose, tonuruse sã oexirykōke Ritonōpo zuzenu poe. ²⁹Mame mokyro a, ahno poe rokē aenuruhpyry a tounohse Ritonōpo omi poe aenuruhpyry. Moro saaro mã seromaroro. Ritonōpo zuzenu poe aenurutyāme kuexirykōke kueunohtorỹko mã Moeze nymerohpyry omipona exiketomo. ³⁰Yrome ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryyme, “Anamoto aropoko ropa atapyĩ tae, imükuru maro. Mokyro mükuru mã omōkomory esēme pyra mana. Opyty nymyry mükuru rokē mã omōkomohpyry esēme exiko,” tykase Ritonōpo Aparão a. ³¹Morara exiryke, wekyry tomo, inamoto mükurume pyra sã sytatose, ipyty nymyry mükurume sã sytatose.

Orēpyra ehtoko zae oexirykō poko

5 Tymyhpokase ropa sã sytatose Moeze nymerohpyry poko pyra kuehtohkōme. Kyrixtu kyjamihtanohpoatose kukurākarykohtao. Morara exiryke orēpyra ehtoko zae oexirykō poko. Ynara kara ehtoko, “Moeze nymeropohpyry omipona sehtone kure kuehtohkōme Ritonōpo a,” kara

ehtoko. Morara karyhtao oya xine imykyhpyry saaro matose. ²Etatoko pahne, ywy ase Pauru, ynara āko ase oya xine, aipotapihpyry sahkaponanō omipona awahtao xine, “Kyrixtu omipona ase,” āko matose toiparo rokene. Osenekunohnōko rokē matose, āko ase oya xine. ³Morara exiryke otuarōmatorŷko ase. Aipotapihpyry tyszahkase oya xine ahtao kure repe, emero Moeze nymerohpyry omipona awahtao xine rokene. Emero pyra aomipona awahtao xine ekurehnōko rokē matose. ⁴Mame ynara karyhtao oya xine, “Moeze nymerohpyry omipona jexiryke, kure exiko ase Ritonōpo a,” karyhtao oya xine, toiparo rokē kure oehtohkō poko matose. Kyrixtu winoino tōtouse ropa matose. Imaro pyra toehse matose, morara karyke oya xine. Morara awahtao xine Ritonōpo kure oripopyra xine mana. ⁵Yrome kymarokō tyoro. Jezu Kyrixtu enetupuhnōko sytatose. Morara exiryke kukurākatorŷko Ritonōpo mana. Zuzenu kuakorehmatorŷko roropa mana kukurākarykō eraximaryke kyya xine, tonetupuhse kyya xine exiryke. ⁶Kyrixtu Jezu maro kuahtao xine kuaikō potapihpyry tyszahkase ahtao, oty kara. Onysahkara ahtao, oty kara roropa mana. Ynara rokē kure Ritonōpo a kyya xine, Jezu Kyrixtu enetuputyry kyya xine. Mame imehnō pyno exiko sytatose, Jezu tonetupuhse exiryke kyya xine.

⁷Orēpyra mexiatose repe. Onoky omi poe Ritonōpo omipona pyra toehse ropa matou? Oty poe tyoro toehse matou? ⁸Ritonōpo poe pyra tyoro toehse matose. Eya toahmase matose tōmipona oehtohkōme. ⁹Pitiko rokē pou porutatoh toximase ahtao tiriiku maro, porutāko pitiko pyra mana, poume tyrisemy. Moro saaro tiroi azahkuru amorepatō amaro xine

ahtao azahkuru enetupuhnōko matose emero porehme, pou porutatoh risē sā tiriiku maro. ¹⁰Yrome awaro xine ase. Kyrixtu Kuesēkō maro oexirykō waro ase. Eramara roropa matose, Kuesēkō omipona oehxipo xine. Ysā enetupuhnōko rokē matose. Morara exiryke azahkuru āmorepahpōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Otarāme imehxo exikety, otarāme ime hkopyra ynoro. Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana. Zuario ase.

¹¹Jakorō tomo, imehnō ynara āko ypoko, “Pauru ynara nase, ‘Aikō potapihpyry isahkapoko,’ nase Pauru,” āko toto ypoko. Yrome ajohpe rokē toto. Ajohpe pyra moxiā ahtao, yzehno pyra moxiā exiry. Yrome ywy ynara āko, “Jezu exixihmatopōpyry poko tonetupuhse oya xine ahtao rokē, Ritonōpo okurākatorŷko mana,” āko ywy. Morara exiryke yzehno ro toh nase. ¹²Kure ya okonehmanekō esahkaryhtao tamoreme xine. Ah mokaro nose mukā toto tamoreme xine rokene.

¹³Jakorō tomo, Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose oya xine imyhpokatŷā sā oehtohkōme. Yrome tuaro ehtoko ajoajohpe pyra oehtohkōme. Ynara kara ehtoko, “Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose ya ypenetatoh poko jehtohme,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine openetatohkō rumekary waro pyra matose. Morara kara ehtoko, Ritonōpo jमितunuru nae oexirykōke, imehnō pyno ehtoko roropa. Morara awahtao xine oxime atakorehmāko matose. ¹⁴Ynara exiryke, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ynara katohtonō nae, “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oehtohkō samo,” āko. Imehnō pyno awahtao xine pake Moeze nymerohpyry omipona toehse matose. ¹⁵Yrome imehnō pokōnopyryhtao oya

xine, toto kerekeremaryhtao roropa oya xine, osekato sā matose. Morarame okynā pyra osepyno oehtopōpyrykō enahkapōko matose āmoreme xine.

**Kypenetatohkō Ritonōpo
zuzenu penetatoh sā pyra tyoro**

¹⁶ Ynara āko ase oya xine, Ritonōpo zuzenu oesēkōme tyritoko. Oesēkōme ahtao openetatohkō poko pyra exīko matose, pake oehtopōpyrykō sā pyra exīko matose. ¹⁷ Ynara exiryke, kypenetatohkō Ritonōpo zuzenu penetatoh sā pyra tyoro mana. Ritonōpo zuzenu kurā poe kure oehtohkō se matose. Yrome openetatohkō tyoro. Morara exiryke kure se awahtao xine ro, āmoreme xine kure exisaromepyra matose. ¹⁸ Ritonōpo zuzenu oesēkōme ahtao, ynara kara matose, “Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtohkōme Ritonōpo a,” kara matose.

¹⁹ Openetatohkō waro matose. Openetatohkō poko awahtao xine iirypyryme matose. Imehnō nohpo poko se matose. Mame oorypyrykō poko awahtao xine, ehxiropyra matose. ²⁰ Ahno nyrihpyry rokē eahmāko matose, Ritonōpo myakāme. Pyaxi poko roropa matose. Oxiehno exīko matose. Atatapoīko matose. Otumoxike exīko matose. Imehnō zehno exīko matose. Oyamene se xine rokē matose, otytyko se. Imehnō kerekeremary poko matose. Moromeīpo oseosezuhnōko rokē matose atae pyra oexirykō poko. ²¹ Imehnō enŷnanohnōko matose. Etŷnōko roropa matose. Oximōnōko matose oorypyrykō poko oehtohkōme. Emero morohne poko matose. Naeroro, tuaro ehtoko, ase oya xine, morohne poko pyra oehtohkōme. Morararo āko ropa ase seromaroro oya xine, wenikehpyra oehtohkōme. Morohne poko awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka.

²² Yrome Ritonōpo zuzenu oesēkōme ahtao ynara sā exīko matose, imehnō pyno exīko matose. Atākyemāko matose roropa. Torētyke pyra exīko matose. Penekehpyra roropa matose. Enupunāko matose roropa imehnō poko. Kure rokē imehno a matose. Kuesēkō omipona matose. ²³ Imehnō motye se pyra roropa matose. Osenetupuhnōko matose oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Enara matose Ritonōpo zuzenu oesēkōme ahtao. Morara awahtao xine zae rokē matose, pake Moeze omihpyry omipona toehse roropa matose. ²⁴ Jezu Kyrixtu poenōme oexirykōke oorypyrykō poko oehtopōpyrykō turumekase oya xine. Openetatopōpyrykō roropa oorypyrykō poko turumekase oya xine Kyrixtu jamitunuru poe. ²⁵ Ritonōpo zuzenu jamitunuru nae matose. Morara exiryke oesēkōme tyritoko aomipona oehtohkōme. ²⁶ Tuisame se pyra ehtoko. Imehnō onurupyra ehtoko. Imehnō zumoxike pyra ehtoko roropa, enara.

Oenupunatoko imehnō poko

6 Jakorō tomo, imepŷ Jezu poetory tyrypyry poko toehse ahtao, mokyro maro oturutoko. Ritonōpo zuzenu omipona awahtao xine, mokyro maro oturutoko tyrypyry rumekatohme ropa eya. Yrome mokyro onuomara ehtoko. Tuaro ehtoko roropa, oorypyrykō poko oripopyra xine joroko tamuru ehtohme. ² Oenupunatoko imehnō poko, toto etuarimary eneryhtao oya xine. Mame akorehmaryhtao oya xine Kyrixtu omipona exīko matose. ³ Yrome ynara kananō nae, “Tuisamehxo ywy. Morara exiryke imehnō akorehmary se pyra ase, tuisame jexiryke,” āko repe, ajohpe. Osenekunohnōko rokē mā tuisame toexiry poko. ⁴ Osenetupuhtoko āmoreme xine zae oexirykō poko.

Zae nymyry awahtao xine Kuesëkö nyripyryyri pokoy, täkye exiko matose onyripyryyri pokoy. Mame ynara kara roropa ehtoko, “Nyripyryyri rokë kure. Imehnö nyriyryä motye,” kara ehtoko onyripyryyri pokoy. ⁵Mame akime pyra roropa ehtoko emero porehme, oerohtokö pokoy.

⁶Tamorepase awahtao xine Ritonöpo omiry pokoy, ämorepanekö epehmatokoy omökomorykö ke. Morara awahtao xine toto akorehmäko matose.

⁷Osenekunohpyra ehtoko. Ritonöpo onenekunohsaromepyra matose. Otyro tarykase oya xine ahtao, mororomero epery apoiko ropa matose. ⁸Moro saaro oorypyrykö pokoy awahtao xine oorypyrykö epehpyry apoiko ropa matose. Orihnöko matose jüme. Yrome Ritonöpo zuzenu omipona awahtao xine, orihpyme exiko matose jüme, Ritonöpo zuzenu poe. ⁹Naeroro penekhepyra sehtone imehnö riry pokoy kure. Morarame poremäpyra kuahtao xine kurä apoiko sytatose imeipo. ¹⁰Morara exiryke imehnö pokoy enupunakehpyra sehtone. Jezu poetory tö pokoy roropa senupunatone kuhse.

Pauru osekazumatopöpyry

¹¹Sero etyhyry meröko ase, jemary ke rokene. Inümehme sä nymerohpyry nase. ¹²Ämorepanekö mokaro, aikö potapihyry sahkapory satokomo, orëpyra toexirykö se toh mä repe. Imehxo toexirykö se roropa toh mana. Morara exiryke ynara kary se pyra toto, “Jezu Kyrixtu poe rokë orihpyme exiko sytatose, toorihse exiryke kymyakäköme, kyyrypyrykö epehpyryme,” kary se pyra toh mana. Oty katohme? Tuhkäkö

morohne kary etary se pyra exiryke. ¹³Yrome mokaro jäikö potapihyry isahkatyä Moeze nymerohpyry omipona pyra ro toh mana. Mame aikö potapihyry sahkapory se toto, imeipo toepyrypyrykö se toexiryköke. “Yna omiry totase ahtao, tuhke tyäikö potapihyry tysahkapose,” kary se rokë toto imehnö netaryme. ¹⁴Yrome ase epyrypara kure jexiry pokoy, toiro jätäkyematoh nae exiryke. Jezu Kyrixtu Kuesëkö exiximatopöpyry pokoy rokë atäkyemäko ase. Ynara exiryke, toorihse Jezu exiryke, josenetupuhtoh tyrisenä sä toehse. Jezu onenetupuhpynö penetatoh se pyra ase. Morararo Jezu onenetupuhpynö mä ysä se pyra roropa toto, enara. ¹⁵Jezu Kyrixtu omipona kuahtao xine, ai potapihyry tysahkase ahtao, oty kara. Onysahkara ahtao, oty kara roropa. Toiro rokë kure. Kuosenetupuhtokö tyrisenä sä toehse ahtao, moro mä kure kuhse. ¹⁶Osenetupuhtokö tyrisenä sä mana. Naeroro ynara se ase Ritonöpo a. Opokoy xine Ritonöpo enupunary se ase. Torëtyke pyra oexirykö se roropa ase Ritonöpo a. Morara se roropa ase emero Ritonöpo poenö nymyry pokoy, emero pata tö po.

¹⁷Taroino oseosezuhno etary se pyra ase, ai potapihyry sahkary pokoy. Upü pokoy piümero nase, jetapatopöpyry topu ke. Ypipohtopöpyry otara exipyra ro nase. Jezu epe tö kara a, typitypipohse ywy. Moro eneryke Jezu poetoryme jenetupuhnöko imehnö mana.

¹⁸Jakorö tomo, ynara äko ase Jezu Kyrixtu kuesëkomo a, “Karaxiapökö pyno exikehpyra exiko,” äko ase. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry sero Epezupõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme roropa kynexine. Tynymerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Epezupõkõ neneryme.

Tynymerohpyryae toto amorepāko mana toiro zoko sã Jezu poetory tõ ehtoh poko. Jezu enetuputyryke kyaa xine kuesëkõme zokome toehse sytatose sero nono po. Kuokokõ pyno kuexirykõ sã kypyno xine Kyrixtu mana. Morararo kupuhpyrykõ omipona kuokokõ ehtoh sã Kuesëkõ omipona sytatose sero nono po, āko mana.

1 Ynymerohpyry moro onenerykõme Epezupõkomo. Ywy ase Pauru, Ritonõpo nymenekahpyry, Kyrixtu Jezu poko imehnõ amorepatohme.

Ritonõpo poetoryme matose, māsā rokē pyra enetuputyryke oya xine ataatahmotao pyra. Ritonõpo poetoryme matose Kyrixtu Jezu enetuputyryke oya xine, Kyrixtu Jezu maro roropa oexirykõke.

²“Papa kapuaono, kure Epezupõkõ tyriko. Torëtyke pyra tyriko toto,” āko ase Ritonõpo a opoko xine. Jezu Kyrixtu Kuesëkomo a roropa, morara āko ase.

Kure kyrirykõ poko Ritonõpo a

³“Kure mase Papa kapuaono,” sykatone Ritonõpo a, Jezu Kyrixtu kuesëkõ zumy a, kure rokē tyrise kuexirykõke, Tumükuru Kyrixtu maro. Mame Tuzenu emero ekarõko kyaa xine mana. Kure kapuaõkõ ritopõpyry sã kure kyritorÿko Ritonõpo mana. ⁴Sero nono onyripyra ro tahtao, kymenekatone Ritonõpo, typoetoryme kuehtohkõme, Tumükuru Kyrixtu maro kuehtohkõme. Kymenekatone

kure kuehtohkõme, iirypyryme pyra tyneneryme. Kypyno xine toexiryke, ⁵tumükurume kyrirykõ poko tõsenetupuhse Ritonõpo pake Tumükuru orikyry poko. Tumükurume kyritone tãkye toehtohme kypoko xine tõsenetupuhtopõpyryae ro. ⁶Tumükuru pyno Ritonõpo ipunaka repe. Yrome tonehpose eya xiaro kypynanohtohkõme. Topehke pyra tynekarory kurā sã Tumükuru tonehpose aorihthohme. Morara exiryke, “Kure mase Papa. Yna esëme mase imehxo,” sykatone Ritonõpo a.

⁷Tymyhpokase sã sytatose, kymyakākõme Kyrixtu toorihse exiryke. Eya kyyrypyrykõ tukurikase roropa mana, tumunuru ke. Morara exiryke imehnõ kypyno xine exiry motye kypyno xine Ritonõpo mana. ⁸Naeroro kure kyriatosene. Tuaro toexiryke tuaro kyritorÿko roropa mana. ⁹Pake emero kukurākarykõ poko tõsenetupuhse Ritonõpo oximõme kuehtohkõme, toiro tosëke kuehtohkõme. Yrome Ritonõpo osenetuputyry waro pyra sexiataose. Morarame kutuarõtanohpotone tõsenetupuhtopõpyry poko. ¹⁰Ynara tykase Ritonõpo, “Emero oximõme toto riko ase Kyrixtu orikyry ke, kapuaõkõ maro, nonopõkõ maro, enara, toto esëme Kyrixtu ehtohme,” tykase Ritonõpo pake. Mame morohne ritothpo toehse ahtao, morohne riko Ritonõpo mana.

¹¹Emero exiko mana Ritonõpo osenetupuhtopõpyryae ro, aomihpyryae ro roropa, enara. Osemazuhme sero nono onyripyra ro tahtao tymenekase kymarokomo typoenõme kuehtohkõme, Tumükuru Kyrixtu maro kuehtohkõme. Morarame toemynyhmatopõpyryae ro morara tyrise kymarokõ eya, emero, Ritonõpo a, tõsenetupuhtopõpyryae ro, toemynyhmatopõpyryae ro roropa. Morara tyrise eya. ¹²Naeroro, “Kure

mase Ritonōpo, yna esēme imehxo mase,” āko ynanase, osemazuhme Kyrixtu tonetupuhse yna a exiryke, kypynanohnekōme.

¹³Morarame amarokomo a roropa kurā omi totase. Morara exiryke Kyrixtu menetuputyatose, Kyrixtu omiry enetuputyryke oya xine. Naeroro typynanohse oexirykōke Ritonōpo a, Tuzenu kurā ekarone oya xine tōmihpyryae ro, ipoetoryme oehtočkō poko otuarōtatohkōme. ¹⁴Ritonōpo zuzenu nae kuahtao xine, zuaro sytatose, Ritonōpo nekarory typoetory tomo a apoīko sytatose, Zuzenu nae kuexirykōke. Kuakorehmatorŷko mana kypyno xine Ritonōpo ehtoh enetuputyry poko, tymyhse exiketō sã pyra kuehtohkōme. Naeroro, “Kure mase Ritonōpo. Yna esēme mase imehxo,” sykatone.

Pauru oturutopōpyry

¹⁵Mame Kuesēkō Jezu enetuputyry poko oya xine totase ya. Ritonōpo poetory pyno oexirykō roropa totase ya. ¹⁶Morara exiryke morara kary etaryhtao ya, “Kure mase,” kakehpyra sã ywy Ritonōpo a. Opoko xine oturūko roropa ase, Ritonōpo maro jotururuhtao. ¹⁷Ynara āko ase Ritonōpo a kuesēkō Jezu Kyrixtu zummy a, “Papa kapuaono, imehxo mase. Morara exiryke Ouzenu a Epezupōkō tuaro tyripoko toto,” āko ase Ritonōpo a, Ritonōpo waro oexirykō se jexiryke. Osenetupuhpōko roropa Ritonōpo mana oya xine. ¹⁸Ynara āko ase roropa Ritonōpo a, “Epezupōkō amorepako Papa, amaro toexirykō waro toto ehtohme, kure tyryrykō eraximatohme eya xine, onekarotyã waro toto ehtohme, imeīpo ōmihpyryae ro onekarory tō kurā waro roropa toto ehtohme, ¹⁹jamihme kuhse oexiry waro roropa toto ehtohme,” āko ase.

Tyjamitunuru ke kuakorehmatorŷko mana kukurohtao xine, enetuputyryke kyya xine. Tyjamitunuru ke ro ²⁰Tumūkuru ēsemākapone ropā aorihxīpo. Mame tymaro tuisame kynyrine kapu ao. ²¹Seromaroro Kyrixtu tuisame mana, imehnō kapuaōkō motye emero. Kowenu tōkehko motye mana, tuisa tōkehko roropa motye. Pata esē tō motye roropa mana, sero nono po. Emero motye kuhse mana, jūme roropa mana. ²²Naeroro ehmero esēme Kyrixtu tyrise Ritonōpo a. Mame kynekarone typoetory tomo a, toto esēme aehtohme. Tuisa imehxo exikety ekarone eya xine. ²³Kyrixtu zokome sã Ritonōpo poetory tō mana. Mame kupuhpyrykō omipona kuokokō exiry sã, moro sã Kyrixtu omipona ipoetory tō mana. Toto kurohtao roropa mana, toto jamihtanohnōko, enara.

Kuosenetupuhthōkō tyrisenã sã tyrise ropā

2 Osemazuhme aporo Ritonōpo enetuputyry se pyra mexiatose, Ritonōpo omipona pyra oexirykōke, tyryrypyhyke rokē oexirykōke. ²Morara oexirykōke Jezu onenetupuhpynō penetatoh poko rokē mexiatose. Joroko tō esē omipona roropa mexiatose, amerehmaōkō esemy. Ritonōpo omipona pyra exiketō esē roropa mokyro. ³Mokaro sã sexiataose, Jezu onenetupuhpynō samo. Kypenetatohkō poko rokē sexiataose. Kyyrypyrykō poko roropa sexiataose. Kuosenetupuhthōkōae kypenetatohkō poko sexiataose. Ritonōpo nuānopryryme roropa sexiataose, apotoimo htaka taroposãme roropa sexiataose.

⁴Yrome Ritonōpo kuānohpopyra xine kynexine, kypoko xine toenupunase toexiryke ipunaka. ⁵Ritonōpo enetuputyry se pyra ro kuahtao

xine, aomipona pyra roropa kuahtao xine, kuosenetupuhtohkō tyrisenā sã tyrise ropa Ritonōpo a, Kyrixtu maro kuehtohkōme. Kure orirykō se Ritonōpo exiryke okurākātone ropa. ⁶Seromaroro Kyrixtu Jezu maro kuexirykōke, kuosenetupuhtohkō tyrisenā sã tyrise ropa Ritonōpo a mana. Tymaro tuisame kuehtohkōme kapu ao, kuosenetupuhtohkō tyrisenā sã tyrise ropa eya. ⁷Morara kyriatose Ritonōpo, kure toexiry poko enetupuhpotohme imehnomo a jūme. Imehnō kypyno xine exiry motye kuhse Ritonōpo kypyno xine exiry mana. Morara exiryke kure kyrikehpyra xine kynexine, Kyrixtu Jezu maro kuehtohkōme, enetuputyryke kyya xine. ⁸Naeroro tamoreme opyno xine Ritonōpo toexiryke typynanohse matose. Okurākatorỹko roropa mana kure oexirykō pokoino pyra. Jezu enetuputyryke rokē oya xine okurākatorỹko mana. Topehke pyra, tynekarory kurā sã, Tumūkuru tonehpose aorihtohme, okurākatohkōme. ⁹Naeroro epyrypasaromepyra matose Ritonōpo poenōme oexirykō poko. Kure oexirykō pokoino pyra tukurākase matose Ritonōpo a. ¹⁰Ritonōpo kyrihpōkomo. Kyritone Kyrixtu Jezu maro kuehtohkōme kure imehnō ritohme kyya xine. Pake ynara tykase Ritonōpo tyya rokene, “Kyrixtu omipona exiketomo a imehnō riry se ase kure, kokoro rokene,” tykase.

**Oximaro kuexirykō
poko Kyrixtu Jezu maro**

¹¹Wenikehpyra ehtoko oeh-topōpyrykō poko. Juteutōkara matose, morara tonuruse oexirykōke. Amarokō poko, “Tyaikō potapihpyry onysahkahnō mokaro,” āko juteu tō opoko xine. Yrome typoko xine, tysahkase exiketōme, osekarōko toto, tyaikō potapihpyry tysahkase

tyya xine exiryke. ¹²Pake Kyrixtu onenetupuhpyra mexiatose. Ritonōpo nymenekatyāme pyra mexiatose, juteume pyra oexirykōke. Pake ynara tykase typoetory tomo a, “Kure rokē oritorỹko ase,” tykase Ritonōpo. Yrome oya xine morara kara kynexine. Taro amarokō repe, nono po. Kyrixtu a okurākarykō oneraximara sã mexiatose. Ritonōpo waro pyra roropa mexiatose. ¹³Osemazuhme aporo moe sã mexiatose. Yrome Ritonōpo a tonehse ropa matose tyya Jezu Kyrixtu orikyryke. Seromaroro imaro amarokō toehse aomipona toehse oexirykōke. ¹⁴Toipe juteu tomo, oxiehno toto juteutōkara maro. Moeze nymerohpyry juteu tō apurume sã kynexine, juteutōkara maro pyra toto ehtohme, Moeze nymerohpyry omipona pyra juteutōkara exiryke. Yrome seromaroro moro apuru tykararahse mana Kyrixtu a oximōme toto ehtohme ropa. Toorikyry ke oxiehno pyra tyripose toto eya osepyno toto ehtohme, oxise roropa toto ehtohme. Toorikyry ke oxiehno toto exiry tonahkapose eya. ¹⁵Ynara tykase Kyrixtu eya xine, “Moeze nymerohpyry omipona oexirykō pokoino pyra okurākatorỹko Ritonōpo mana. Kure oexirykō pokoino pyra roropa,” tykase. Ataey pyra toh nexiase repe. Yrome oximōme tyrise toto eya, tyrisenā sã toto ehtohme tymaro, oxiehno pyra toto ehtohme, osepyno rokē toto ehtohme. ¹⁶Toxixihmatopōpyryke wewe pokona, Kyrixtu a oxiehno toto ehtoh tonahkapose. Wewe poko toorihtopōpyry ke oxiehnokō tyrise ropa oxiehno pyra, osepyno toto ehtohme ropa. Tonehse ropa toto eya Ritonōpo a aomipona toto ehtohme. ¹⁷Naeroro Kyrixtu toehse āmorepase xine omi kurā poko, oxiehno pyra emero ehtohme Ritonōpo maro. Oya xine toehse, juteutōkara a. Ameke

sā mexiatosene Ritonōpo a. Oya xine toohse roropa ynororo, juteu tomo a, ameke hkopyra mexiatosene Ritonōpo a. ¹⁸Naeroro Kyrixtu enetuputyryke kyya xine emero sytatose Kumyko ēpataka ytōko, juteu tomo, imehno, enara, toiro Zuzenu omipona kuexirykōke.

¹⁹Juteutōkara matose. Yrome tyorōpōkōme pyra matose. Katonōme pyra roropa matose Ritonōpo a. Esarypōkōme matose toehse, imehno Ritonōpo poetory tō maro, Ritonōpo poenōme toehse oexirykōke.

²⁰Ritonōpo tapyīme sā sytatose. Ynara sā sytatose enetupuhthome rokene. Tapyi apurume sā matose. Tapyi apuru apōme Ritonōpo nymenekatyā imehno amorepananōme, Ritonōpo poe urutōkō maro, enara. Yrome tapyi nikapuru apoihtyme sā Kyrixtu Jezu mana.

²¹Mokyro poe rokē Ritonōpo tapyī jamihme. Ipoe roropa Kuesēkō maro kure exīko sytatose. ²²Amarokō roropa imaro exīko matose Ritonōpo tapyīme, imehno Jezu poetory tō maro, emero porehme, Ritonōpo zuzenu esaryme.

Pauru erohtopōpyry poko juteutōkara poko

3 Morara exiryke oturūko ase Ritonōpo maro. Ywy ase Pauru, Kyrixtu Jezu nymenekahpyry. Āpuruhpyry tao ase. Tomōse ywy ahno tō zururuke ya, juteutōkara kurākary poko Jezu a. Morara exiryke tōmapose ywy āpuruhpyry taka. ²Kypyno xine Ritonōpo exiryke tyrohmanohpose ywy eya, ākorehmanekōme jehtohme. Sero poko metatose ro. ³Ritonōpo osetupuhthopōpyry tokare pyra kynexine repe. Yrome utuarōtanohpone tōsetupuhthopōpyry poko. Moro poko pape tymerose ya, onenerykōme. ⁴Naeroro nymerohpyry moro poko isekeremaryhtao oya xine,

enetupuhnōko matose Kyrixtu poko. Ritonōpo osetupuhthopōpyry waro jehtopōpyry poko enetupuhnōko matose. ⁵Osemazuhme aporo ahno a tōsetupuhthopōpyry onekaropyra Ritonōpo kynexine. Yrome seromaroro tynymenekatyā tutuarōtanohpose. Urutōkō roropa tutuarōtanohpose Tuzenu a, tōsetupuhthopōpyry poko. ⁶Ynara tykase Ritonōpo pake tyya rokene, “Kure rokē juteutōkara rīko ase juteu tō maro. Ypoenōme exīko mā toto Kyrixtu omiry enetuputyryke eya xine,” tykase ynororo. “Mame juteu tō juteutōkara maro osepyno exīko toh mana, Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Ynekarory juteu tomo a, moro ekarōko roropa ase juteutōkara a, tykase ynororo pake tyya rokene.

⁷Kyrixtu omiry poko imehno amorepaneme jyrine Ritonōpo. Topehke pyra tyjamitunuru ekarone Ritonōpo ya. Erohnōko ukurohtao mana. ⁸Jezu poetoryme ase. Tuisame pyra ase repe. Yrome eya jerohtoh tokarose mana, juteutōkara amorepatohme typoko. Imehno motye kuhse Kyrixtu kypyno xine mana, emero kurā ekaroneme toexiryke. ⁹Naeroro pake Ritonōpo tōsetupuhse kukurākaporykō poko Tumūkuru a, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro poko enetupuhpōko ase emero ahno a. Emero ritōme mā Ritonōpo. Tōsetupuhthopōpyry onumakara kynexine aporo. ¹⁰Seromaroro emero Jezu enetupuhnōko toh mana, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro eneryke tyya xine, ynara āko tuisamākō kapuaōkomo, “To! Emese kure mase Ritonōpo,” āko toh mana moro eneryke tyya xine. ¹¹Ritonōpo poenōme toehse toto, enetuputyryke tyya xine, pake Ritonōpo osetupuhthopōpyryae ro. Kyrixtu Jezu a Kuesēkomo a typoenōme tyrise sytatose, toorihse

toexiryke kuemetakākōme. ¹²Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonōpo ēpataka ytōko sytatose. Ihxike pyra roropa sytatose kueanokō tyjamihtanohse exiryke. Imaro oturūko sytatose tonetupuhse kyaa xine exiryke. ¹³Naeroro etuarimāko ase Kyrixtu omiry ekaroryke ya oya xine. Morara exiryke poremāpyra ehtoko jetuarimary etaryhtao oya xine. Kure oripotohkōme Kyrixtu omiry ekaroase oya xine. Kure oripotohkōme roropa tomōse ase āpuruhpyry taka.

Kypyno xine Kyrixtu exiry poko

¹⁴Ritonōpo emero typoenōme se. Moro poko jemynyhmaryhtao jeseukumuru pona porohnōko ase, joturutohme Papa kapuaō ēpataka. ¹⁵Tonetupuhse kyaa xine exiryke emero porehme tumyke exīko sytatose, Kumykōme Ritonōpo exiryke, kapuaōkomo te, nonopōkomo, enara. ¹⁶Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa kapuaono, imehxo mase. Orēpyra roropa mase. Naeroro ajamitunuru ekaroko Epezupōkomo a, Ouzenu maro orēpyra toto ehtohme tukurohtao xine,” āko ase opoko xine. ¹⁷“Papa kapuaono, Epezupōkō akorehmako Omūkuru enetuputyry poko, Jezu Kyrixtu osesaritohme ikurohtaka xine. Akorehmako toto imehnō pyno toto ehtohme, yronymyryme,” āko ase. ¹⁸“Akorehmako toto Papa, tuaro toto ehtohme, emero opoetry tō maro, toto pyno Kyrixtu exiry poko, tuaro toto ehtohme imehnō pyno exiry poko, enara,” āko ase. Kapu zumo exiry sã Kyrixtu kypyno xine exiry mana. Kae exiry sã roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Tuna konōto zueme exiry sã roropa kypyno xine exiry roropa mana. Nono zumo exiry sã roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. “Moro waro tyriko toto,” āko ase Ritonōpo

a. ¹⁹Ŷ, ynara se ase oya xine roropa. Kyrixtu kypyno xine exiry waro se ase oya xine. Mame zuaro awahtao xine itamurume repe, emero waro pyra ro matose. Ynara exiryke, ekuhpŷme sã kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Mame Ritonōpo osesariry se ase okurohtaka xine, Ritonōpo a rokē tuaro oehtohkōme kure kuhse Ritonōpo exiryke.

²⁰Mame tyjamitunuru ke kynekaropohpyrykō motye tyryry waro Ritonōpo mana. Kynenetuputyhpyrykō motye tyryry waro roropa mana, kukurohtaka xine. ²¹Naeroro eya, “Imehxo mase, Ritonōpo,” sykatone, oximōme Jezu poetry tō maro kuahtao xine. Kyrixtu Jezu maro toehse kuexirykōke. Naeroro morara sykatone kokoro rokene. Kakehpyra sehtone, enara.

Oxipoko enupunary poko

Jezu poetry tomo a

4 Morara exiryke, kure kyriatosene Ritonōpo. Naeroro oururukō se ase. Taro ase tymyhse, Kuesēkō omipona jerokuruke. Ynara kary se ase, kure rokē ehtoko, kure oehtohkōme toahmase oexirykōke Ritonōpo a. Morara exiryke kure rokē ehtoko. ²Opoko xine ro epyrypara ehtoko. Opoopore pyra ehtoko imehnō maro. Azamaro pyra exiketō zehno pyra ehtoko. Imehnō pyno oexirykōke akorehmatoko toto. ³Ritonōpo zuzenu amaro xine ahtao oxipoko enupunāko matose. Oxipoko toenupunase oexirykōke oximaro exīko matose. Tomeseke ehtoko, oxipoko enupunakehpyra oehtohkōme. ⁴Morohnome matose toehse, toirō Zuzenu amaro xine exiryke. Toiro rokē eraximāko matose. Jezu Kyrixtu maro jūme orihpŷme oehtohkō eraximāko matose. Moro poko toahmase matose Ritonōpo a. ⁵Toiro rokē Kuesēkō mana. Toiro tonetupuhse kyaa xine

kukurākanekōme. Toirō omi poe roropa tōpurihkase sytatose. ⁶Toiro Ritonōpo mana, Kumykomo. Kuesēkōme roropa mana. Kymaro xine toerohtoh kyrŷko Ritonōpo mana, kukurohtao xine toexiryke.

⁷Topehke pyra tynekaroryme tyjमितunuru tokarose Kyrixtu a kyaa xine. Emero oxisā pyra repe yrome tōsenetupuhpōpyryae ro tyjमितunuru tokarose kyaa xine. ⁸Ynara tymerose Kyrixtu poko, Ritonōpo omiryne, “Tōnukuruhtao kakoxi tuhkākō tynyporemākapotyā tarose tymaro.

Mame ekarory se toehtohtonō tokarose eya ahno tomo a,”

tykase. ⁹Otarāme ekaropōko matose, “Oty kary moro tōnuhse?” āko matose otarāme. Ynara mana, osemazuhme Kyrixtu tyhtose aporo, sero nono zopikoxi. ¹⁰Naeroro Kapu ae ayhtohpyryme ynororo. Kapu aka onuhketyme roropa mana. Kapu moinakoxi toytose ynororo. Emero esēme toehse ynororo, kapuaōkomo, nonopōkomo, enara mā esēme toehse ynororo. ¹¹Eya ekarory se toehtohtonō tokarose ahno tomo a. Tyjमितunuru tokarose eya xine orēpyra toto ehtohme toerohtohkō poko. Toitoine tymenekase eya, typoko imehnō tuarōtatohme. Imehnō tymenekase roropa eya urutōkōme. Imehnō tyrise roropa eya imeimehnō patapōkō eahmanāōme, typoetoryme toto ehtohme. Imehnō tymenekase typoetory tō esēme, imehnō roropa tymenekase imehnō typoetory tō amorepaneme. ¹²Morara tyrise eya emese kure typoetory ehtohme toerohtohkō poko, toto atakorehmatohme Kyrixtu omipona toehtohtōkōme, Kyrixtu poetory emātohme, enara. ¹³Mame oxisā exiko sytatose, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko kyaa xine, oxisā roropa exiko

sytatose Ritonōpo mūkuru waro kuexirykō poko. Mame tuaro exiketōme exiko sytatose, Kyrixtu tuaro ehtoh samo. ¹⁴Mame poetome pyra sā exiko sytatose. Poetohti ahtao tuaro pyra ro. Imehnō omiry etaryhtao zae ehtoh onenetupuhpyra toto poetome toexirykōke. Onekunohtō omiry etaryhtao eya xine ajohpe toto exiry waro pyra toto, osenekunohpōko rokene. Yrome kymarokō poetome pyra sā sytatose toehse, tuaro kuexirykōke. ¹⁵Naeroro ajoajohpe pyra sehtone kuotururukohtao, imehnō pyno kuexirykōke. Mame Kyrixtu sā exiko sytatose. Kupuhpyrykōme mana, kuesēkōme, kutuisarykōme, enara. ¹⁶Kyrixtu omi poe oximaro ipoetoryme sytatose, toiro kuokokōme samo. Morara exiryke oma tōkehko toiro zokome ehtoh sā, moro sā atakorehmāko Jezu poetory tō mana, emero porehme. Naeroro kuesēkō omipona kuahtao xine kure rokē sytatose, kuokokō wātāko mana. Moro sā atakorehmāko sytatose. Imehnō pyno kuexirykōke, kypyno xine roropa imehnō Jezu poetory tō mana.

Kyrixtu a kuosenetupuhthkō tyrisenā sā ehtoh poko

¹⁷Naeroro Kuesēkō omi poe ynara kary se ase oya xine, jomipona ehtoko, yronymyryme. Jezu onenetupuhpynō sā pyra ehtoko. Toiparo rokē Jezu onenetupuhpynō osenetupuhnōko toh mana. ¹⁸Tuaro pyra toto ipunaka. Koko ytoytoketō sā ytoytōko toto. Isene pyra toto Ritonōpo poe tuaro pyra toexirykōke. Typenetatohkō poko se rokē toto. ¹⁹Tyyrypyrykō poko tahtao xine ihximyra toto. Tyyrypyrykō poko rokē toto. Popyra toexirykō se rokē toto, ipunaka.

²⁰Yrome mokaro sā pyra matose, Kyrixtu kure ehtoh waro toehse

oexirykōke. ²¹Osemazuhme ipoko metatose. Mame Kyrixtu omiry etaryhtao oya xine, ipoetoryme nymyry toehse matose. Mame ipoetoryme toehse awahtao xine zae oehtohkō poko tamorepase matose imarōme toehse oexirykōke. ²²Naeroro pake Jezu onenetupuhpyra oehtopōpyrykō irumekatoko. Amoreme xine oorypyrykō poko rokē mexiatosene. Moro onurumekara awahtao xine osenekunohnōko rokē matose oorypyrykō poko openetarykōke. Naeroro oorypyrykō irumekatoko. ²³Tyrisenā sā ehtoko okurohtao xine, kure ehtoh poko openetatohkō penetatohme, zae ehtoh poko roropa ōsenetupuhtohkō ehtohme, enara. ²⁴Mame upo kurā amurutoh sā kure oehtohkō amurutoko. Ritonōpo nyrihpyry kurā amurutoko. Moro tamuruse oya xine ahtao Ritonōpo sā oenetarykō imehnō mana, Kyrihpōkō sā kuexirykōke, zae roropa kuexirykōke, kyyrypyrykō poko pyra toehse kuexirykōke, kure rokē kuexirykōke, enara. Ynara kahtoko imehno a, “Kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ahtao, Ritonōpo sā tyoytōko sytatose. Zae rokē tyoytōko sytatose. Aomipona roropa sytatose,” kahtoko.

²⁵Naeroro ajoajohpe pyra ehtoko. Zae rokē oturutoko imehnō maro, tytororo kuexirykōke Kyrixtu zokome. ²⁶Imep̄y zehno toehse awahtao xine tomeseke ehtoko, oorypyrykō poko oexirykōino. Imep̄y zehno toehse awahtao xine, axī kure ehtoko ropa imaro, nyhpyra ro awahtao xine. ²⁷Tomeseke ehtoko, joroko tamuru oenekunohpyra xine ehtohme. Ynara kahtoko eya, “Mya ytoko, yrypyry xihpyry poko jyripopyra exiko,” kahtoko eya. ²⁸Imep̄y mōkomory tomatonanohse oya xine ahtao onematonanohzomopyra ehtoko. Erohtoko tineru apoitohme

oya xine, oerohtamitukōme, ōkyryrykō epekahtohme oya xine, tymōkomokākara akorehmatohme roropa oya xine. ²⁹Omi xihpyry ke imehnō onurupyra ehtoko. Zae rokē imehnō zurutoko, toto akorehmatohme yronymyrymehxo Ritonōpo omipona toto ehtohme. Zae rokē zurutoko toto orēpyrahxo toto ehtohme Kyrixtu omipona, ōmirykō etaxipo eya xine. ³⁰Mame Ritonōpo zuzenu kurā anasamapopyra ehtoko. Ritonōpo nekarohpyryme mā oya xine Zuzenu. Typoetoryme oenetupuhpotorykō mana imehno a. Imeīpo tymyhpokase ropa sā exīko matose. Moro poko otuarōtanohtorykō mana. ³¹Tohne oehtopōpyrykō irumekatoko. Oorypyrykō poko openetatohkō roropa irumekatoko. Imehnō zehno oehtohkō roropa irumekatoko. Opore imehnō onurupyra ehtoko. Imehnō onykerekeremara ehtoko. Imehnō ryhmary se pyra ehtoko. ³²Yrome imehnō pyno ehtoko. Kure toto riry poko osenetupuhtoko. Imehnō rypyry ikorokapotoko Ritonōpo a. Moromeīpo owenikehtoko, “Otara kara,” kahtoko, Ritonōpo a oorypyrykō korokapotōpyry samo, Kyrixtu maro toehse oexirykōke.

Saeremae ytoketō sā Jezu poetory tomo

5 Ritonōpo poenōme oexirykōke, ipoenohotoko. Opyno xine roropa Ritonōpo exiryke ipoenohotoko, isā oehtohkōme. ²Imehnō pyno ehtoko ipunaka. Pake ahtao juteu tamuru tomo a kaneru tō totapase tyrypyrykō korokapotohme Ritonōpo a. Moro saaro tōsekarose Kyrixtu, tynekaroryme Ritonōpo a kyyrypyrykō epehmatohme. Tākye Ritonōpo toehse Jezu orikyry poko. Typoxine exikety sā kynexine eya. Naeroro kypyno xine Kyrixtu ehtoh sā imehnō pyno ehtoko.

³Ritonōpo poetoryme oexirykōke oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka. Imehnō nohpo tō poko pyra ehtoko te, imehnō rypyry poko pyra roropa ehtoko, imehnō mōkomory poko penetara ehtoko roropa. Morohne poko oturupyra ehtoko roropa, ipoko ehtoh kara morohne. ⁴Omi rypyry poko pyra ehtoko, popyra exiryke. Ajoajohpe pyra ehtoko. Imehnō rypyry poko oturunohpōtao popyra mana ipunaka. Yrome Ritonōpo a, “Kure mase,” kahtoko. Morara kary oya xine kure mana. ⁵Tuaro ehtoko, imehnō nohpo tō poko exiketō mā omōpyra Kyrixtu maro, Ritonōpo esaka. Enara toh mana omōpyra Ritonōpo esaka. Imehnō rypyry poko exiketō roropa omōpyra mā toto. Te, mōkomo poko penetaketō roropa mā omōpyra. (Mōkomo poko openetarykohtao, Ritonōpo myakāmāko sã matose ahno nyrihpyry ke.)

⁶Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpākō omiry poko. Morohne poko toto exiryke toto zehno exiko Ritonōpo mana. Toto wãnohnōko roropa mana, tōmipona pyra toto exiryke. ⁷Tyrypyry poko exiketō maro pyra ehtoko. ⁸Osemazuhme aporo Kyrixtu waro pyra mexiatose. Koko ytoketō sã mexiatose. Yrome Jezu Kuesēkō poetoryme toehse oexirykōke saeremae ytoketō sã matose. Naeroro zuaro exiketō sã ehtoko, Ritonōpo omipona. ⁹Saeremae ytoketō sã kuahtao xine, kure imehnō rīko sytatose. Zae ehtoh se exiko roropa sytatose. Imehnō akorehmāko sytatose Kyrixtu omiry omipona toto ehtohme. ¹⁰Osenetupuhtoko Kuesēkō omiry poko, aomipona oehtohkōme, tãkye Kuesēkō ehtohme opoko xine. ¹¹Kyrixtu waro pyra exiketō tyrypyry poko rokē toto. Xinukutumae ytoketō sã rokē toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko. Yrome toto rypyry zumakatoko jarānaka, zurutoko toto zomory zuaro

toto ehtohme. ¹²Tokare pyra mokaro tyrypyrykō poko ehtoh poko jotururu se pyra ase popyra ya exiryke. ¹³Emero rokē saeremāka tonehse ahtao kure enēko sytatose. Iiryryrymākō tonehse ahtao Kyrixtu a iiryryrykō osenēko saeremao samo. ¹⁴Ynara exiryke, emero tonepose ahtao saereme sã exīko mana, jarao sã exīko. Morara exiryke ynara tymerose Ritonōpo omiry, “Nyhketomo, apakatoko.

Oësemātoko ropa, Kyrixtu saerehkatohme opona xine,” me tymerose. Morara tykase Ritonōpo kuamorepatohkōme tyya, tōmipona pyra exiketō kurākary poko tyya. Mame Kyrixtu enetuputyryke tyya xine, saeremae erohketō sã ma exīko toto.

¹⁵Naeroro tomeseke ehtoko oehtohkō poko. Tuaro pyra exiketō sã pyra ehtoko. Tuaro ehtoko. ¹⁶Tuaro pyra exiketō maro awahtao xine ekurehpyra ehtoko. Amorepatoko toto Ritonōpo omiry poko, tuhke iiryryrymākō nae exiryke. ¹⁷Mame tuaro pyra exiketō sã pyra ehtoko. Osenetupuhtoko Kuesēkō omiry poko, aomipona oehtohkōme, Kuesēkō tãkye ehtohme opoko xine.

¹⁸Etÿpyra ehtoko eukuru ke, tahpyra oehtohkōme. Ritonōpo zuzenu a rokē osekarotoko, kanawa āpuineme sã aaronekōme aehtohme. ¹⁹Oximaro awahtao xine oturutoko oxime Ritonōpo poko. Oeremiatohkō kurā ae roropa Ritonōpo ākyematohme oeremiatoko, oximōme, Ritonōpo netaryme. Tawi omihpyry ae roropa oeremiatoko, Kuesēkō netaryme. Kure mase Ritonōpo, kahtoko okurohtao xine. ²⁰Kure mase, kakehpyra ehtoko Ritonōpo a. Emero kure oya xine ahtao, “Kure mase,” kahtoko. Emero pyra kure ahtao oya xine roropa, “Kure mase,” kahtoko ro Kumykomo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

Tynioke exiketomo tyniokō maro

²¹ Imehnō Jezu poetory omipona ehtoko, kure Kyrixtu ritohme oya xine.

²² Nohpo tomo, oniokō omipona ehtoko, kure Kuesēkō riry samo.

²³ Ynara exiryke, tyyty esēme orutua mana, typoetory tō esēme Kyrixtu ehtoh samo. Typoetory tō kurākaneme roropa mana, toto pynanohne roropa mana. Zokome mā toto. ²⁴ Naeroro Kyrixtu omipona ehtoko yronymyryme. Morararo ehtoko nohpo tomo, oniokō omipona ehtoko.

²⁵ Orutua komo, opyxiākō pyno ehtoko. Typoetory pyno Kyrixtu ehtoh saaro. Mame typoetory tō pyno toexiryke tamoreme kynorihne, typoetory tō kurākatohme tyaa.

²⁶ Kynorihne Ritonōpo omipona enetupuhnanō ehtohme. Tukurikase roropa toto tōmipona toto ehtohme. Otyro kurikary sā kyaa xine, moro sā tukurikase toto eya, ²⁷ toto ekarotohme tyaa tyytytyme kurano, oryxime exikety samo, imeimehnō maro exipitopỹ samo, atapuro pyra, tunuriake pyra, ipihpyry kure potu, kurā rokē rahkene.

²⁸ Orutua komo, ōkokō pyno oehtohkō sā, opyxiākō pyno ehtoko. Tyyty pyno orutua ahtao, osepyno roropa mana. ^{29–30} Ynara exiryke, kuokokō pyno sytatose. Kuokokō otuhmāko sytatose, osepyno kuexirykōke. Moro sā Kyrixtu typoetory pyno mana, zokome kuexirykōke. ³¹ Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme, “Naeroro orutua kō tumykō rumekāko, tysekō rumekāko roropa mā toto, tyyxiākō maro rokē toehtohkōme. Mame mokaro asakoro tyyty maro oximaro exiko toto. Toiro tupūke sā exiko toto,” me tymerose.

³² Zae mā morohne tymerose. Tupime mā enetuputyry repe. Yrome ywy moro poe Kyrixtu enetupuhnōko ase, typoetory tō pyno aexiry poko.

³³ Yrome opoko xine roropa ynara enetupuhnōko ase. Tyyty exiketyme awahtao xine opyxiākō pyno ehtoko osepyno oehtohkō saaro. Morararo ehtoko nohpo tomo, kure oniokō tyritoko roropa.

Poetohti tumykō maro ehtoh poko

6 Poetohti, Jezu poetoryme oexirykōke, omykō omipona ehtoko. Asakō omipona ehtoko roropa. Toto omipona awahtao xine zae matose Ritonōpo a. ² Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme, “Kure omykō tyritoko. Asakō roropa kure tyritoko,” tykase. Morara kaxīpo ro tyaa, “Oepehmatorỹko ase ³ kure rokē oehtohkōme, okynā orihpopyry oehtohkōme oesao xine,” tykase ynororo pake.

⁴ Typoenōkamo opoenōkō onyhtomara ehtoko, zehno pyra toto ehtohme. Kure rokē opoenōkō zuātanohtoko, zurutoko roropa, tyyrypyrykō poko pyra toto ehtohme. Amorepatoko toto Ritonōpo omiryry poko, aomipona toto ehtohme.

Tosēke exiketomo tosēkō maro

⁵ Tosēke exiketomo, tomeseke ehtoko oesēkō omipona oehtohkōme. Onekunohto pyra roropa ehtoko. Morara awahtao xine Kyrixtu omipona roropa matose. ⁶ Naeroro toto omipona ehtoko, tonesēme rokē pyra, kure oekarotohkōme rokē pyra eya xine roropa. Yronymyryme Ritonōpo omipona ehtoko, Kyrixtu poetoryme oexirykōke. ⁷ Ynara kahtoko okurohtao xine, “Mose pokoino rokē pyra erohnōko ase. Jesē nymyry pokoino erohnōko ase,” kahtoko. Mame tākye ehtoko roropa oerokurukohtao. ⁸ Wenikehpyry ehtoko roropa kuepehmarykō poko Kuesēkomo a. Tosēke kuahtao xine, tosēke pyra

kuahtao xine roropa, kuerohitamitukō epehmāko Kuesēkō mana.

⁹Typoetokamo, morararo ehtoko, kure rokene, opoetory tomo a. Opoopore pyra ehtoko eya xine. “Awānohtorŷko ase,” kara ehtoko roropa eya xine. Ynara wenikehpyra ehtoko, opoetory tō maro, Kuesēkō kapuaō poetoryme matose. Eya kymarokō emero oxisamo. Naeroro oxisā kyritoryko mana, kure rokene.

Soutatu sã tõsewomatoh ke Jezu poetory tō mana

¹⁰Morarame ynymerohpyry etyhpymy ynara kary se ase oya xine, ajamihtatoko Kuesēkō maro oexirykōke. Kuesēkō jamitunuru emero jamitunuru motye kuhse. Ijamitunuru roropa kukurohtao xine mana. ¹¹Mame soutatu tō aosewomatohkō nae, toto zupōme. Moro saaro Ritonōpo nekarohpyry kyya xine, joroko tamuru kyryhmara xine ehtohme. Naeroro Ritonōpo jamitunuru enetupuhtoko, joroko tamuru tōmipona oripyra xine ehtohme. ¹²Soutatu tō sero nono po ahno apoiko, toto poremākapotohme. Yrome kymarokō tyoro samo, Ritonōpo zehnotokō poremākapōko sytatose. Iirypyrymākō esē tō mokaro, ahno kara mokaro, seropōkō kara, kapuaōkō mokaro. Jamihme mā toto, tuhke roropa mā toto. ¹³Naeroro axī Ritonōpo jamitunuru apoitoko, soutatu tomo a tõsewomatohkō apoitoh samo. Morarame oetuarimarykohtao orēpyra matose exīko, oryhmerykō se exiketō maro ātātapoirykohtao. Morarame tātātapoikehse awahtao xine, orēpyra exīko matose.

¹⁴Moro eraximaryke oya xine zae rokē oturutoko. Zae otururukohtao tymetŷ eary mykyhpō soutatu sã matose. Kure rokē imehnō tyritoko roropa. Morara awahtao xine soutatu

tupuropuru apururu sã matose. ¹⁵Imehnō anamorepakehpyra ehtoko Ritonōpo omiry kurā poko, Tumūkuru a iirypyrymākō kurākary ropa poko. Morara awahtao xine, soutatu tysapatuke sã matose. ¹⁶Kuesēkō onenetupuhkehpyra ehtoko. Kuesēkō enetuputyryhtao oya xine soutatu tomahpōke tõsewomatohke sã matose. Moro ke zehnotokō pyrēpyry zukatoh ezhkāko soutatu tō mana onuopyra toehtohme. Mokyro sã roropa matose tukuhsse awahtao xine iirypyrymākō esemy a. Orēpyra exīko matose Kuesēkō enetuputyryke oya xine. ¹⁷Soutatu tō tupuhpyrykō ewomatoh nae. Moro sã matose tukurākase oexirykōke Jezu Kyrixtu a. Okurākatopōpyrykō waro oexirykō oewomatohkōme mana. Mame tpyreke roropa soutatu tō mana. Morararo Ritonōpo omiry opyrekōme sã mana, Ritonōpo zuzenu nekarohpyry orēpyra oehthōkōme aomipona. ¹⁸Morohne poko ehtoko emero otururukohtao Ritonōpo maro. Oturutoko Ritonōpo a, ākorehmatohkōme. Emero rokē ahtao oturutoko Ritonōpo maro Zuzenu nekarory poko. Naeroro tuaro ehtoko. Poremāpyra ehtoko roropa. Ritonōpo poetory poko oturukehpyra ehtoko. ¹⁹Ypoko roropa oturutoko Ritonōpo a, tōmiry ekarotohme ya, imehnō amorepatohme ya, orēpyra jehtohme toto zururuhtao ya Kyrixtu omiry poko, toto kurākary poko roropa Ritonōpo osetupuhpyryae ro, enara. ²⁰Kyrixtu omiry poko imehnō tuarōtanohne ase, moimoro tymenekase jexiryke Ritonōpo a. Āpuruhpyry tao ro jahtao imehnō tuarōtanohnōko ro ase. Naeroro oturutoko Ritonōpo a orēpyra jehtohme. Ynara kahtoko, “Papa, ajamitunuru ekaroko Pauru a orēpyra ehtohme imehnō zurutohme Kyrixtu omiry poko,” kahtoko ypoko.

Etyhpyry

²¹ Kuakorōkō kurā Tikiku yronomyryme Kuesēkō omipona roropa mana. Oenese xine ytōko mana, ouruse xine roropa, taro jehtoh poko, tuaro oehtohkōme. ²² Morara exiryke mokyro aropōko ase oya xine, ourutohkōme yna ehtoh poko, tākye oehtohkōme yna poko.

²³ Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine, “Papa kapuaono, Epezupōkō ako-

rehmako, torētyke pyra toto ehtohme, imehnō pyno roropa toto ehtohme, itamurumehxo oenetupuhtohme roropa toto a,” āko ase. Morara āko ase roropa Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. ²⁴ Kure oriporykō se ase Ritonōpo a, emero Kuesēkō Jezu Kyrixtu pyno exiketō maro, jūme ipyno toehse toto exiryke. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry sero Piripopõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a äpuru-
hpyry tao tahtao Roma po. Ritonõpo
nymenekahpyryme kynexine ynororo
imehnõ amorepaneme. Tynmerohpyry
sero taropose eya Jezu poetory tõ nen-
eryme, Piripopõkõ neneryme.

Tynmerohpyryae, “Kure matose,”
äko mana toto nenehpohpyry
pokoino, tineru tonehpose eya xine
exiryke. Toetuarimaryhtao ro täkye
osekarõko Pauru mana. Imehnõ
amorepãko ro mana Ritonõpo omiry
poko Jezu poko. Atamorepãko ro
Pauru Jezu osenetupuhtoh riry poko
tõsenetupuhtohme, Jezu ehtoh sã
toehtohme roropa.

Onenerykõme pape merõko ase, katopõpyry Pauru a

1 Ynymerohpyry moro onenerykõme,
Piripopõkomo. Ritonõpo poetoryme
matose. Jezu Kyrixtu omipona
exiketõme matose. Ritonõpo omiry
ekaronanõ neneryme roropa sero
merõko ase, äkorehmananõkõ maro.
Ywy ase Pauru. Ymaro Timoteu nase.
Jezu Kyrixtu poetoryme ynanase.

²Ynara äko ase Ritonõpo a,
Kumykomo a, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu a
roropa, “Papa, opoetory tõ pyno exiko
Piripopõkomo. Torëtyke pyra tyriko
toto,” äko ase opoko xine.

Sero Piripopõkõ poko Pauru oturutopõpyry Ritonõpo a

³Opoko xine josenetuputyryhtao,
“Kure mase Papa, Piripopõkõ
pyno exikehpyra oexiryke,” äko
ase Ritonõpo a. ⁴Opoko xine
jotururuhtao Ritonõpo a täkye kuhse
ase oturüko. ⁵Oty katohme? Arypyra.
Moinoro, jytopitoryhtao oesaka xine,

kuakorehmatose imehnõ amoreparry
poko omi kurã poko Jezu Kyrixtu
poko. Äko ro matose seromaroro,
jakorehmäko ro. ⁶Naeroro ynara
enetupuhnõko ase, okurohtao xine
erohnõko mã Ritonõpo. Tyrisenã sã
oritorÿko mana. Pake toerohpitose
ynororo. Erohkehpyra mana opoko xine,
Jezu Kyrixtu oepyry ropa ponãmero.
Tooehse ropa Jezu ahtao rokë toerohtoh
poko otyhkäko mã Ritonõpo. ⁷Ypyno
toexiry sã opyno xine roropa mã
Ritonõpo. Opyno xine ase roropa.
Jakorehmananõme matose, Ritonõpo
nyrohmanohpotoh poko, aomiry zae
ehtoh ekarory poko imehnomo a.
Ehxiropyra matose äpuruhpury tao
jexiry poko. Morararo äpuruhpury
tao pyra ro jahtao jakorehmananõme
mexiatose, imehnõ amoreparry poko omi
kurã poko Jezu Kyrixtu poko. ⁸Etatoko
pahne, yronymyryme opyno xine ase,
opyno xine Jezu Kyrixtu ehtoh samo.
Opyno xine ase tamorepase jexiryke
eya opyno xine jehtoh poko. Ajohpe
pyra ase morara kary poko ya. Juaro
Ritonõpo mana.

⁹Ynara äko ase Ritonõpo a opoko
xine, “Papa, Piripopõkõ akorehmako
kokoro rokene itamurumehxo osepyno
toto ehtohme. Opoko zuarohxo toto
ehtohme akorehmako toto Papa, zae
ehtoh menekary waro toto ehtohme ro-
ropa, ¹⁰zae kuhse toexirykõ se toto
ehtohme oneneryme,” äko ase Ritonõpo
a. Morara awahtao xine tyrypyhpyke
pyra matose exiko, ohxiropyra xine ro-
ropa imehnõ mana Jezu oepyry ropah-
tao sero nono pona. ¹¹Zae ehtoh poko
exiko matose, Jezu Kyrixtu a tyjami-
tunuru tokarose exiryke oya xine. Aomi
poe kure Ritonõpo riko matose. Mame,
“Emero motye kure mase Ritonõpo,” äko
imehnõ mana Ritonõpo a zae oehtohkõ
eneryke tyya xine.

Emero motye Kyrixtu kure ya manakatopōpyry Pauru a

¹²Jakorō tomo, pitiko rokē pyra tyhtomase wyy onenetupuhpynomo a. Yrome enaromyra exiase omi kurā ekarory poko imehnomo a. Mame orēpyra jeneryke, imehnō Jezu poetyory to roropa orēpyra omi kurā ekaropitōko mana. Naeroro tuhkehxo mā Ritonōpo omiry kurā waro exīko Jezu Kyrixtu poko. Moro waro oexirykō se ase. ¹³Tarōkō mā ypoko zuaro toehse, kowenu tuisary tapyī erase tō emero zuaro. Āpuruhpyry taka tōmapose wyy, Kyrixtu poetyoryme jexiryke. Seza tapyītaōkō roropa emero zuaro mā toto ypoko. ¹⁴Naeroro ehxiropyra jexiryke omi kurā ekarory poko āpuruhpyry tao jahtao ro, tuhke Kuesēkō omipona exiketō orēpyrahxo exīko mana Kuesēkō enetuputyry poko. Enaromyra mā toto Ritonōpo omiry poko imehnō amorepany poko, kokoro rokene.

¹⁵Toitoino Kyrixtu poko imehnō zurūko mā toto jumoxike toexirykōke, kure tōsekarorykō se roropa toexirykōke. Yrome imehnō mā Ritonōpo omiry ekarōko imehnomo a, toto pyno toexirykōke. ¹⁶Ypyno roropa toexirykōke Kyrixtu omiry ekarōko mā toto zae. Ritonōpo omi poe aomiry kurā myakāmary se pyra jexiry enetupuhnōko mā toto. ¹⁷Yrome mokaro jumoxike exiketō mā ajohpe sā rokē Kyrixtu poko imehnō zurūko. Osepyno rokē mā toto. Imehnō zurūko toh mā repe Kyrixtu poko ymotyēkatohme, orēpyrahxo se toexirykōke.

Josanaly se roropa mā toh repe, āpuruhpyry tao jahtao. ¹⁸Otara kara. Tākye rokē ase Kyrixtu poko imehnō tamorepase ahtao, jumoxike exiketomo a tamorepase toto ahtao, ypyno exiketomo a tamorepase toto

ahtao roropa. Tākye exikehpyra ase tamorepase imehnō ahtao, enara. ¹⁹Jezu Kyrixtu zuzenu ymaro mana. Jakorehmāko mana. Jakorehmāko roropa matose ypoko Ritonōpo a ōtururukōke. Naeroro zuaro ase tūtāko ropa ase āpuruhpyry tae. Morara exiryke tākye ase. ²⁰Ynara se ase, yronymyryme Kyrixtu omipona se ase. Orēpyra jexiry se ase Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko ya, kokoro rokene ekurehpyra jehtohme. Seromaroro kuhse enaromyra se ase. Kure Kyrixtu riry se rokē ase, orihpyra ro jahtao ro, toorihse jahtao ro, enara. ²¹Oty kure ya sero nono po? Emero motye Kyrixtu kure ya mana. Naeroro toorihse jahtao kurehxo exīko ase imaro exikehpyra jexiryke. ²²Yrome orihpyra jahtao erohnōko ro ase. Ritonōpo nyrohmanohpotoh kurā poko ro ase. Orihpyra jahtao imehnō Kyrixtu enetupuhnōko mana jomiry etaryke tyya xine. Morara exiryke imenekary waro pyra ase, jorikyry, orihpyra jexiry, enara. ²³Asakoro kure ya mana. Sero nono rumekary se ase, Kyrixtu maro jehtohme. Morara kurehxo ya repe. ²⁴Yrome oya xine kurehxo orihpyra jexiry aporo ākorehmatohkōme. ²⁵Moro enetupuhnōko ase. Naeroro orihpyra ase aporo amaro xine jehtohme. Āmorepatoryko ase zuarohxo oehtohkōme, tākye roropa oehtohkōme Ritonōpo enetuputyry poko oya xine. ²⁶Moraramo tākye kuhse exīko matose, amaro xine tooehse ropa jahtao kure jexiryke oya xine. “Imehxo mā Jezu Kyrixtu,” āko matose orihpyra jexiryke, imarō oexirykōke.

²⁷Ynara se ase oya xine, zae oehtohkō se ase. Kyrixtu omipona nymyry oexirykō se ase. Moraramo aomipona awahtao xine orēpyra Jezu enetupuhnōko matose. Mame amaro xine jahtao, amaro xine

pyra jahtao roropa ynara matose Ritonōpo omipona. Ynara etary se ase opoko xine imehnomo a. “Piripopōkō orēpyra mā toto Ritonōpo omipona. Atakorehmāko roropa mā toto imehnō amorepary poko Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine,” āko mā toto ya opoko xine. ²⁸Ozehnotokō zuno pyra ehtoko. Mokaro motye kuhse orēpyra Ritonōpo mana. Naeroro orēpyra rokē ehtoko kokoro rokene. Morarame enaromyra oexirykō eneryke tyya xine typoremākapyrykō enetupuhnōko mā toto. Apotoimo htaka tyryrykō enetupuhnōko mā toto. Yrome tōmipona se exiketō pynanohnōko Ritonōpo mana. Moro enetupuhnōko roropa mā toto. Naeroro ākorehmatorŷko Ritonōpo mana, porempāpyra oehtohkōme jūme imaro oehtohkōme roropa. ²⁹Tymenekase matose Ritonōpo a tōmipona oehtohkōme. Kyrixtu poetoryme matose erohnōko, Kyrixtu enetuputyryke oya xine oesēkōme. Etuarimāko roropa matose ipoetoryme oexirykōke. ³⁰Pake josanumasene yzehnotokomo. Josanumary meneatosene. Moro waro matose. Seromaroro, josanamāko ro mā toto. Morararo mā toto, ōsanumatorŷko Kyrixtu poetoryme oexirykōke.

**Penekepyra Kyrixtu
exirykekuakorehmanekōme
nymyry toehse**

2 Orēpyra matose Kyrixtu poetoryme toehse oexirykōke. Opyno xine toexiryke ākorehmatorŷko Kyrixtu mana torētyke pyra oehtohkōme. Ritonōpo zuzenu kurā mā āmorepatorŷko okurohtao xine. Imehnō Jezu poetory rīko matose kure. Toto pyno roropa matose. ²Morara exiryke ajohpāme sã oxisã osenetupuhtoko. Oxisã roropa imehnō pyno ehtoko. Oxisã osenetupuhtokō ahtao jākymāko

matose. ³“Imehxo ase, imehnō motye,” kara ehtoko. Imehnō motye kure oexirykō poko epyrypara ehtoko. Toto maro oxiekyryme sã ehtoko. Kure tyritoko toto, otuisarykōme samo. ⁴Osepyno rokē pyra ehtoko. Imehnō akorehmatoko. ⁵Jezu Kyrixtu osenetupuhtokō sã osenetupuhtoko.

⁶Moinoro Ritonōpome Jezu Kyrixtu kynexine.

Mame, “Asã tuisame se rokē ase Papa, ahnome jexiry se pyra ase,” kara ynororo Tummy a.

⁷Tamoreme tuisame toehtoh turumekase eya seropōme toehtohme

imehnō akorehmaneme roropa toehtohme.

Mame ahnome tonuruse kysã xine ehtohme.

⁸Mame orēpyra toexiry turumekase Tummy omipona toehtohme ipunaka toorikyry ponāmero.

Tummy omihpyryae ro Jezu kynorihne.

Wewe axikahpyry pokona toxixihmase, iirypyryme aexihpyry samo.

⁹Morara exiryke emero motye tuisamehxo Jezu tyryse Ritonōpo a, tymaro aehtohme.

Tuisa esety ke tosehapse roropa ynororo Ritonōpo a ime aexiry enetupuh-tohme imehnomo a emero.

¹⁰Morara exiryke kure Jezu riry poko tosekumurukō po porohnōko mā toto kapuaōkō emero te, sero nonopōkomo, aorihtyã roropa.

Emero porohnōko tosekumurukō po mā toto.

¹¹“Omororo mase yna esēme Jezu Kyrixtu,” āko mā toto imehnō netaryme emero.

“Kure Ritonōpo mana. Kumykōme mana.

Emero motye orēpyra mana,” āko roropa mā toto.

Ritonõpo poetory tõ saerehkane sã mã toto

¹²Etatoko pahne wekyry tomo, opyno xine ase. Amaro xine jahtao jomiry mymoitone. Naeroro moro motye seromaroro jomipona ehtoko amaro xine pyra ro jahtao. Ritonõpo nyrohmanohpotopõpyry poko erohtoko. Tomeseke ehtoko roropa aomipona oehtohkõme. Ritonõpo zuno ehtoko, “Arypyra,” kara ehtoko eya, opynanohkehpyra xine aehtohme. ¹³Ynara exiryke okurohtao xine mã Ritonõpo, äkorehmatorõko mana tõmipona se oehtohkõme. Tyjamitunuru ekarõko oya xine mana, tõmipona oehtohkõme, enara.

¹⁴Mame emero rokẽ poko awahtao xine, atakirimara ehtoko. Oseosezuhpyra ehtoko roropa, ¹⁵tyrypyhpyke pyra oehtohkõme imehnomo a, okurohtao xine roropa zae oehtohkõ waro oehtohkõme. Iirypyrymãkõ rãnao matose. Ajohpãkõ rãnao sero nono po matose roropa. Naeroro Ritonõpo poenõme sã ehtoko kure rokẽ ehtoko. Xirikuato osenẽko koko. Moro saaro matose zae awahtao xine Jezu Kyrixtu omipona iirypyrymãkõ rãnao awahtao xine, zae oehtohkõ enẽko mã toto. ¹⁶Ritonõpo omiry kurã ekarotoko eya xine, orihpõme toto ehtohme Jezu enetuputyryke tyya xine. Morara awahtao xine tõkye kuhse ase exiko opoko xine Jezu oepyyry ropahtao. Zuaro exiko ase. Jerohtopõpyry amaro xine toiparo rokẽ pyra exiry waro exiko ase.

¹⁷Otarãme okynã pyra jetapãko onenetupuhpynõ mana. Yrome jorikyry ynekaroryme mana Ritonõpo a, orõpyra jerohtopõpyryke amaro xine. Yrome otara kara. Tãkye ro ase jorikyryhtao äkorehmatohkõme Jezu enetuputyry poko oya xine. Tãkye oexirykõ se ase roropa moro poko. ¹⁸Tãkye

oexirykõ se ase roropa toorihse jahtao. Emynyhmara ehtoko ypoko. Tãkye ehtoko ysamo.

Timoteu poko Eparatoritu poko roropa

¹⁹Okynã pyra Timoteu enyokyry se ase oya xine, aropory se Ritonõpo ahtao. Oenese xine aropory se ase kure oehtohkõ ekaropose oya xine, zuaro jehtohme, tõkye jehtohme. ²⁰Timoteu opyno xine yronymyryme mana ysaaro. Imepõ pyra mana. Isã exikety pyra mana. ²¹Imehnõ mã emero toerohtohkõ poko rokẽ osenetupuhnõko mã toto. Jezu Kyrixtu omiry ekarory poko osenetupuhpyra mã toto. Typoko xine rokẽ osenetupuhnõko mã toto. ²²Yrome Timoteu mokaro sã pyra mana. Erohkety nymyry mana. Kure mana, zuaro matose. Ymaro erohnõko mana omi kurã poko imehnõ amorepary poko Jezu poko. Umükurume sã Timoteu nase. Jõme sã ase roropa. ²³Morara exiryke enyokyry se ase oya xine. Yrome otara exiko hano. Otarãme äpuruhyry tae tütãko ropa ase zuaro pyra ase. Zuaro jahtao rokẽ enyohnõko ase oya xine ouruse xine. ²⁴Kuesẽkõ jamitunuru enetupuhnõko ase. Jytory se ase roropa oenese xine. Kuesẽkomo a, “Ytoko,” kary momohnõko rokẽ ase jytotohme.

²⁵Kuakorõkõ aropõko ropa ase oya xine, Eparatoritu. Pake menehpõtone jakorehmaneme. Ymaro toerohse ynororo omi kurã ekarory poko. Urumekara ro mana. Jepeme nymyry mana. ²⁶Oenese xine toytory se mana. Toemynymhase ynororo opoko xine, akuruhtatopõpyry poko totase oya xine exiryke. Ynara tykase ynororo, “‘Toorihse Eparatoritu mã otarãme,’ äko toh mã ypoko,” tykase ynororo. Morara exiryke toemynymhase ynororo opoko xine. ²⁷Itamurume kure pyra nexiase. Orikyise nexiase.

Yrome ipyno Ritonōpo nexiase. Ipyno rokē pyra, ypyno roropa nexiase omuhpe jexiryīno. ²⁸Morara exiryke yronomyrmeexo Eparatoritu enyokyry se ase oya xine enetohme ropa oya xine. Täkye matose exiko mokyro eneryke ropa oya xine. Moraramē täkye toehse awahtao xine emynymarhko exiko ase roropa. ²⁹Naeroro mokyro eahmatoko oesaka xine aytotohme. Täkye ehtoko imaro äkorököme exiryke, Kuesäkō poetoryme exiryke. Morara ehtoko emero Eparatoritu panōkomo a. Kure rokē tyritoko toto. Morararo ehtoko emero, Jezu poetory tō maro. Kure rokē tyritoko toto. ³⁰Toorikyry zuno pyra Eparatoritu nexiase. Jakorehmara mexiatose moe oexirykōke. Yrome imep̄y menyokyatose jakorehmatohme eya. Osepyno pyra nexiase. Jakorehmase Kyrixtu omi poe takuruhtary ponāmero.

Zae ehtoh poko Ritonōpo a

3 Moraramē jakorō tomo, atäkyema-toko Kuesäkō poetoryme oexirykō poko. Penekehpyra ase morara kary poko ya. Apitoryme morara ymeroase onenerykōme. Oty katohme? Arypyra, ynmerohpyry omipona awahtao xine kure rokē exiko matose. ²Tuaro ehtoko. Tomeseke ehtoko popyra ehtoh poko exiketō poko. Kaikuxi sã oryhmarykō se rokē m̄a toto. Ynara äko toto, “Äikō potapihpyry isahkatoko kure oehtohkōme Ritonōpo a,” äko m̄a toto. Opükō sahkapyry se toh ma repe. Tuaro ehtoko mokaro poko. Zae pyra exiketō mokaro. Ynara äko m̄a toh repe, “Yna Ritonōpo poenōme toehse yna aipotapihpyry tysahkase exiryke,” äko toh m̄a repe, azahkuru rokene. ³Yrome mokaro sã pyra sytatose. Kukurohtao xine tukuräkase kuexirykōke. Ritonōpo zuzenu poe Ritonōpo poko sytatose. Atäkyemäko sytatose Jezu Kyrixtu

poetoryme kuexirykōke. Kupükō sahkary tōkehko, kuakorehmara xine ipunaka kure kyrirykō poko Ritonōpo a. Moro waro sytatose. ⁴Kynyrihpyrykō poko kure toehse kuahtao xine toiparo rokē enetupuhnōko sytatose. Kynyrihpyrykō kure ahtao Ritonōpo a imehnō motye kure jexiry, imehnō motye kure jehtoh poko tukupse ya exiryke. Tuhke tyrise ya kure jehtohme Ritonōpo a. ⁵Jenurutopōpyry 8me tömehse ahtao waipotapihpyry tysahkase Ritonōpo poetoryme jekarotohme. Izraeu paryme ase, Pëxamī paryme. Juteume nymyry ase, juteume aja exiryke, Papa roropa. Zae Ritonōpo nymeropohpyry poko tamorepase ywy, parixeume toehse ywy, Moeze nymerohpyry omipona toehse jexiryke. ⁶Orëpyra exiase juteu tamuxiry tō omipona. Toto omiry onurumekara exiase. Yrome azahkuru exiase. Zae sã exiase Ritonōpo a. Morara exiryke Jezu poetory tō tyryrhmasē ya. Zaëkara sã toh nexiase ya. Mame zae jehtohme Moeze nymerohpyry omipona exiase yronomyryme repe. ⁷Yrome seromaroro Kyrixtu pyno toehse ywy. Naeroro morohne kure jehtopōpyry kehko emero ipune pyra toehse ya, Kyrixtu rokē pyno toehse jexiryke. ⁸Eya osekarōko ase, jesēme toehse ynororo exiryke. Aomipona se rokē ase ipunaka. Emero motye kure kuhse ynororo ya. Naeroro kure jehtopōpyry typahse ya emero. Emero turumekase ya aomipona jehtohme. Naeroro Kyrixtu poko ypenetaryke ya emero turumekase ya, typahsēme rokē toehse exiryke ya, Kyrixtu apoitohme rokē ya. ⁹Kyrixtu maro nymyry toehse ywy. Apitoryme, zae ase Ritonōpo a, tamuxi tō omipona jexiryke, tykase ywy repe. Yrome seromaroro ynara zuaro toehse ywy, Kyrixtu enetuputyryke rokē ya tukuräkase

wy. Ritonōpo ynara āko, “Tukurākase mase Umūkuru enetuputyryke oya,” āko Ritonōpo ya. ¹⁰Seromaroro toiro se rokē ase. Kyrixtu omipona se rokē ase. Orēpyra ynororo. Tyjमितunuru ke tōsemāse ropa ynororo toorihxīpo. Naeroro ijमितunuru se ase roropa ukurohta. Toetuarimase ynororo kypynanohtohkōme Tummy omi poe. Moraroro Kyrixtu osanumatopōpyry sā josanaly se ase imehnō amorepary poko. Tummy omipona toehse ynororo toorikyry ponāmero. Moraroro ase Kyrixtu omipona se ase jorikyry ponāmero. ¹¹Isaaro jēsemākāko ropa Ritonōpo mana toorihse jahtao. Moro se ase. Moro eraximāko ase roropa.

Tururume ytoketō sā, “Kure mase,” katoḥ poko

¹²Kyrixtu sā toehse wyy, aomipona toehse wyy, kara ase, Jezu sā exipyra ro jexiryke. Kure rokē ase tyrypyhyke pyra, kara roropa ase. Yrome Kyrixtu a typynanohse wyy tymaro jehtohme. Naeroro aomipona se rokē ase, onurumekara ase. Kure rokē se ase. Morara jehtohme typynanohse wyy Jezu Kyrixtu a. ¹³Jakorō tomo, kokoro rokē Kyrixtu omipona rokē ase, kara ase imehno a. Yrome pake iirypyryme jehtopōpyry poko osenetupuhpyra ase. Moro poko wenikehnōko ase. Taroino Ritonōpo omipona jehtoh poko osenetupuhnōko ase yronomyryme, jūme orihpūme jehtohme imaro. Aomipona se ase jetuarimaryhta ro. ¹⁴Tururume ytokety topohme ytōko axiny osema etyhyry pona, osemazuhme toeporehkatoḥme, “Kure mase,” kary etatoḥme tyya. Mokyro sā jexiry se ase. Toiro se rokē ase. Ritonōpo omipona se ase yronomyryme, “Kure mase,” kary etary se jexiryke Ritonōpo a sero etyhyry po. Mame jūme imaro exīko ase

kapu ao toahmase jexiryke Kyrixtu a. Jūme imaro exīko ase Jezu Kyrixtu enetuputyryke ya.

¹⁵Kyrixtu omipona kuahtao xine zae sytatose. Moro waro matose. Naeroro kokoro rokē aomipona sehtone. Yrome otarāme toitoine matose aomipona se hkopyra. Morara awahtao xine otuarōtanohtorūko Ritonōpo mana zae zuaro oehtohkōme. ¹⁶Aomipona kuahtao xine kure. Pake Ritonōpo nekarotopōpyryae ro sextatose. Moro saaro sehtone seromaroro aomipona.

¹⁷Jakorō tomo, zae jehtoh ipoenohoko. Zuaro ehtoko. Ysā Ritonōpo omipona exiketō enetoko yna sā oehtohkōme. ¹⁸Tuhkākō nae zae pyra exiketomo. Mokaro poko kuuruatosene. Ixitary se ase mokaro poko oururukohta. Kyrixtu zehno exiketōme mā toto. Exixihmatopōpyry eunohnōko mā toto. ¹⁹Typenetatohkō poko se rokē mā toto. Ritonōpo oneahmara mā toto. Ihximyra mā toto tyrypyrykō kahpyry poko. Ipoko epyrypāko mā toto kure ehtoh poko samo. Senohne poko osenetupuhnōko mā toto, onenetupuhpynō penetatoh poko tōkehko osenetupuhnōko mā toto. Naeroro ameke rokē exīko mā toto Ritonōpo a. Etuarimatoḥ taka omōnōko mā toto. ²⁰Yrome kuesarykō kapu ao mana Ritonōpo esao. Moro poe Kuesēkō Jezu Kyrixtu oehnōko ropa mana kypynanohneko. Tākye rokē sytatose aepyry ropa eraximāko. ²¹Tyjमितunuru ke Jezu Kyrixtu mā imehnō poremākapory waro emero porehme tōmipona toto ehtohme. Mame tyjमितunuru ke ro kuokokō myakāmāko mana, kurā ke. Sero nono po kuahtao xine jamihme pyra sytatose. Yrome kuokokō myakāmāko kurā ke mana, tokoke kurā ke kuehtohkōme. Orihpūme exīko sytatose jūme.

**“Osepyno ehtoko,”
katopöpyry Pauru a**

4 Morara exiryke jakorō tomo, poremäpyra ehtoko Kuesëkö omipona oexirykö poko. Opyno xine ase yronomyrme. Oya xine jytory se ase. Täkye ase opoko xine kure oexiryköke ya. Ritonöpo nekarohpyrme matose ya, jerohtamitume matose.

²Ynara äko ase oya Ewotia, oya roropa Sÿtyke, ajohpāme sā oxiehno pyra ehtoko. Osepyno ehtoko atakorōme oexiryköke, Jezu poetoryme oexiryköke. ³Oya roropa jakorehmane ynara äko ase, mokaro nohpo tō zuruko, Ewotia, Sÿtyke, enara, oxiehno pyra toto ehtohme ropa. Itamurume toerohse toto ymaro Jezu poko imehnō amorepary poko. Keremēti roropa toerohse ymaro, tuhkākō jakorehmananō maro. Mokaro esetykö tymerose Ritonöpo papē poko nase, jūme Ritonöpo maro toto ehtohme.

⁴Typynanohse matose Kuesëkomo a tymaro oehtohkōme. Naeroro täkye ehtoko kokoro rokene. Atäkyematoko, äko ropa ase oya xine.

⁵Emero rokē pyno ehtoko, okynā pyra Kuesëkö oehnōko ropa mana.

⁶Torētyke pyra ehtoko. Emero poko oturutoko Ritonöpo maro. Openeta-tohkō ekaropotoko eya. Mame, “Kure mase Papa,” kahtoko roropa eya ötururukohtao. ⁷Mame torētyke pyra oritorÿko mā Ritonöpo. Otāto? Zuaro pyra sytatose repe. Ynororo rokē zuaro torētyke pyra oritohkō poko. Jezu Kyrixtu maro oexiryköke oewomatorÿko mana. Ösenetupuhtohkō kurākāko ropa mana. Kyrixtu omipona se rokē exīko matose.

⁸Mame etatoko pahne jakorō tomo, zae ehtoh poko rokē osenetupuhtoko. Zae ehtoh poko te, kure ehtoh poko te, jamihme pyra exiketō pyno exiry poko, kure imehnō riry poko te, iirypyryme

pyra ehtoh poko, imehnō pyno ehtoh poko, kure imehnō riry poko, enara. Morohne poko osenetupuhtoko. ⁹Ya ämorepatopöpyrykö omipona ehtoko. Jomiry ke kuamorepatosene. Zae jeh-topöpyry ke roropa kuamorepatosene. Morarame torētyke pyra oritorÿko Ritonöpo mana. Amaro xine exikehpyra roropa mana.

“Kure matose,” katopöpyry Pauru a

¹⁰Täkye ase ipunaka, Kuesëkö maro jexiryke. Kure mase äko ase eya onehpohpyrykö poko. Tuhke nuno taropose oya xine repe, yrome seromaroro ypyno oexirykö enepōko ropa matose ya. Pake ypyno mexiatose. Yrome jakorehmasaromepyra mexiatose. Seromaroro onehpohpyrykö ke jakorehmāko matose. Kure matose.

¹¹Tuenikehse ypoko oexiryköke emynymāko ase, kara ase. Ynara zuaro toehse ywy, emero rokē toehse ahtao torētyke pyra ase. Täkye ro ase tymōkomoke pyra jahtao.

¹²Jetuarimary waro toehse ywy, tymōkomoke pyra jahtao ipunaka. Tymōkomoke toehse ywy roropa pitiko rokē pyra. Naeroro ynara waro toehse ywy, emero rokē toehse jahtao, jetuarimaryhtao roropa, täkye rokē ase. Tuesapare jahtao te, omise jahtao, tuhke tymōkomoke jahtao, tymōkomoke pyra jahtao roropa, täkye rokē ase. ¹³Kokoro rokē tyjमितunuru ekarōko Kyrixtu ya. Naeroro emero rokē jetuarimaryhtao poremäpyra ase, yjamihtanopyryke Kyrixtu a, tyjमितunuru ke.

¹⁴Piripopōkomo, kure matose. Toiro rokē pyra otinerükō mekarootose ya, arypyra jahtao. ¹⁵Pake jytoryhtao Masetonia poe amarokō rokē toenupunase ypoko. Jezu omiry kurā ekaropitoryhtao ya wakorehmatose. Toiro rokē pyra wakorehmatosene tymōkomoke jahtao, jetuarimaryhtao,

enara. Imehnō tuenikaroro rokē toh nexiase. ¹⁶Toiro rokē pyra Tesaronika po jahtao tineru menehpoatosene ya tytineruke pyra jahtao. ¹⁷Otinerūkō poko penetara ywy repe. Yrome Ritonōpo nekarory apoiry se ase, oya xine, jakorehmatamitume, otinerūkō tokarose exiryke oya xine ya. ¹⁸Seromaroro onenehpohpyrykō Eparatoritu a apoi rahkene, porehme. Epo mana. Imotye roropa mana. Onekarohpyrykō ya onekarohpyryme Ritonōpo a mana. Typoxine sã eya mana. Kure Ritonōpo a mana. Jamaro mana. ¹⁹Morarame emero ise oehtohkō ekarōko roropa Ritonōpo oya xine mana, emero nae toexiryke, tyamene se pyra roropa toexiryke, Jezu Kyrixtu

poetoryme oexirykōke. ²⁰Naeroro, “Kure mase Ritonōpo. Yna zūme mase. Emero motye, imehxo mase,” kakehpyra sehtone, jūme, enara.

Pauru osekazumatopōpyry

²¹Mame emero Jezu Kyrixtu poetory tomo a, “Kure pāna matou?” kahtoko. Morararo Jezu poetory tō ymarōkō, “Kure pāna matou?” āko oya xine mana. ²²Morararo emero Kyrixtu poetory tō tarōkō mā Seza tapyītaōkō maro, “Kure pāna matou?” āko oya xine.

²³Mame ynara āko ase Ritonōpo a imaro jotururuhtao opoko xine, “Kure rokē Piripopōkō tyriko,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. Enara.

Pauru Nymerohpury sero Koroxipõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a äpuruh-pyry tao tahtao Roma po. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tynymerohpury sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Koroxipõkõ neneryme.

Tynymerohpuryae toto amorepãko mana osenekunohpopyra toto ehtohme enekunohtohkomo a. “Jezu kure repe. Yrome Ritonõpo mükuru nymyry pyra mana,” kananõ zae pyra mã toto. Ritonõpome nymyry Jezu mana, ekarõko mana. Naeroro tomeseke sehtone enekunohtohkõ omipona pyra kuehtohkõme.

Pauru nymerohpury Koroxipõkõ neneryme

1 Ynymerohpury moro onenerykõme. Ywy ase Pauru. Ritonõpo nymenekahpyryme ase, Jezu Kyrixtu poko imehnõ amorepaneme. Taro Timoteu nase ymaro. Kuakorõkõme ynororo Jezu enetuputyryke eya.

²Ritonõpo poetoryme matose, Koroxipõkõ. Wekyryme matose, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Zae roropa matose, Kyrixtu omipona.

Kure rokë oriporykõ se ynanase Ritonõpo a, Kumykomo a, ipoe torëtyke pyra oehtohkõme.

“Kure mase Papa kapuaono,” kary poko Ritonõpo a

³Ynara äko tarõkõ yna a opoko xine, “Koroxipõkõ Jezu Kyrixtu omipona mana yronymyryme. Ritonõpo poetory pyno roropa mã toto ipunaka,” äko toto yna a. ⁴Naeroro opoko xine yna oturu-ruhtao Ritonõpo maro, “Kure mase Papa kapuaono,” äko ynanase Jezu Kyrixtu Kuesëkõ zумы a. ⁵Moinoro zae omi

etapitotopõpyry poe ro oya xine Jezu Kyrixtu poko, imeïpo Ritonõpo maro kuexirykõ poko metatose. Imaro oeh-tohkõ momohnõko matose. “Ymaro exïko matose,” katopõpyry Ritonõpo a onytyorõmara mana. Naeroro ipoet-ory pyno matose. Oesëkõme Jezu enetupuhnõko matose, enara. ⁶Kure kyri-torÿko Ritonõpo mana. Kure imehnõ rïko roropa mana. Morara kary to-tase oya xine. Morara kary etaryke oya xine zae aehtoh waro matose. Imehnõ amorepãko matose emero pata to poro. Morarame õmirykõ etaryke tyya xine asã xine Ritonõpo enetupuhnõko mã toto. Kure Ritonõpo orirykõ enetupuh-toh sã oya xine enetupuhnõko mã toto. Kure toto rïko Ritonõpo mana. Imaro toehtohkõ momohnõko roropa mã toto. ⁷Eapura kynexine ãmorepanekomo, kure Ritonõpo orirykõ poko. Mokyro pyno ynanase pitiko rokë pyra. Jezu Kyrixtu poetoryme nymyry ynororo. Zae ãmorepatorÿko mana Kyrixtu poko. Ækorehmatorÿko roropa mana yna esah-pyo. ⁸Yna zuruase mokyro opoko xine, “Ritonõpo zuzenu poe imehnõ pyno mã toto yronymyryme,” tykase ynororo opoko xine.

⁹Naeroro mokyro omiry totase yna a exiryke oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo netaryme, “Koroxipõkõ akorehmako Papa typoko xine õsenetupuhtoh waro toto ehtohme. Zae ehtoh poko tuaro tyriko toto popyra ehtoh poko pyra toto ehtohme. Ouzenu a toto amorepapoko Papa,” äko ase Ritonõpo a. ¹⁰Mame Ritonõpo poe zae ehtoh waro awahtao xine aomipona exïko matose. Ritonõpo zamaro matose exïko. Kure rokë imehnõ rïko roropa matose, pohto rokë pyra. Mame Ritonõpo warohxo exïko matose. ¹¹Ynara äko ynanase Ritonõpo a, “Papa kapuaono emero motye orëpyra mase. Emero omiry motye õmiry

kure mana. Naeroro Koroxipōkomo a ajamitunuru ekarōko mase jamihme toto ehtohme, penekehpyra roropa toto ehtohme opoko, tākye toto ehtohme toetuarilykohtao ro,” āko ynanase. ¹²Saerehkane esēme Ritonōpo mana. Zae exiketō esēme roropa mana. Ipoetry tō roropa zae mana. Tynekarory kurā kurākāko Ritonōpo mana ekarotohme typoetry tomo a. Moro eraximāko sytatose. Naeroro tākye ehtoko. “Kure mase Papa,” kahtoko. Tukurākase matose Ritonōpo a tymaro oehtohkōme, imehnō Jezu poetry tō maro, tuisame exikety Jezu tooehse ropa ahtao. ¹³Tyrypyrykō poko exiketō esēme joroko tamuru mana. Ipoetry tō iiryryryme mana. Tyrypyrypyke sexiataose roropa. Joroko tamuru omipona sexiataose. Yrome kypynanopyatose ropa Ritonōpo, Tumūkuru poetryme kuehtohkōme. Tumūkuru pyno ipunaka Ritonōpo mana. ¹⁴Eya tymyhpokase ropa sã sytatose joroko tamuru poetryme pyra kuehtohkōme. Kyyrypyrykō topehmase eya toorikyryke kymyakākōme. Kyyrypyrykō tykorokase eya mana zae kuehtohkōme.

Jezu Kyrixtu ehtoh poko, inyrihpyry poko, enara

¹⁵Ritonōpo osenepyra mana. Morara exiryke Tumūkuru tonehpose eya sero nono pona zuaro kuehtohkōme. Isã Imūkuru mana ipunaka. Apitoryme tonuruse ynororo Ritonōpo mūkurume. Eya emero tyripose Ritonōpo a. Tynyrytã motye kure ynororo Ritonōpo mūkurume toexiryke. ¹⁶Emero tyrise eya Tummy omi poe, kapuaōkō tyrise eya, xixi, xirikuato tōkehko. Nonopōkō roropa tyrise eya Tummy jamitunuru ke, senohne otyro tōkehko. Osenehnō tyrise roropa eya, joroko tō tuisary, ahno tuisary, pata esã roropa, kutuisarykō

roropa, kowenu tō roropa, enara. Emero tyrise eya Kyrixtu omipona ehtohme emero porehme. ¹⁷Seropōkō pyra ro ahtao Kyrixtu nae ro ehse. Morara exiryke Jezu poe toehse kehko. Jezu hnao kymarokō pyra exiry. Mame Jezu poe ro senohne enahpyra mana. ¹⁸Kupuhpyrykōme sã Jezu mana Kuesēkōme exiryke. Zokome sã sytatose ipoetryme kuahtao xine. Jezu poe isene toehse sytatose. Ritonōpo mūkuru imehxo mana. Tōsemāse ropa ynororo toorihxipo. Tōsemākapose ropa Ritonōpo a emero motye Jezu ehtohme. Morara exiryke toorihse kuahtao xine ēsemānōko ropa sytatose kure Ritonōpo ritohme jūme. ¹⁹Tamoreme Tumūkuru poko Ritonōpo tōsenetupuhse, “Umūkuru tuisamehxo tyriko ase ysamo,” tykase Ritonōpo tyra rokene. Naeroro oxisã mã toto, Ritonōpo nymyryme Imūkuru exiryke. ²⁰Ritonōpo zehno seropōkō kynexine iiryryryme toehse toexirykōke. Toto zehno toehse Ritonōpo roropa. Naeroro ynara tōsenetupuhse Ritonōpo, “Umūkuru emero kurākatōme tyriko ase oxiekyryme sã toto ehtohme ymaro,” tykase. Mame oxiehno pyra tyripose ropa toto eya tyehno pyra roropa, Jezu exixihmatopōpyry pokoino wewe pokona. Mame toto zehno pyra toehse Ritonōpo Jezu orihpōpyryke, nonopōkomo, kapuaōkomo, enara.

²¹Amarokō roropa Ritonōpo epeme pyra mexiatose. Ise pyra mexiatose ipunaka, oorypyrykō pokoino. Oorypyrykomo a rokē tuaro mexiatose roropa. ²²Yrome seromaroro Tumūkuru orihpōpyry pokoino ōsenetupuhtohkō tyrisenã sã tyrise ropa Ritonōpo a typyno oehtohkōme, tymaro oehtohkōme roropa, kure oehtohkōme iiryryryme pyra, zae rokē oehtohkōme, enara. ²³Naeroro āmorepatopōpyrykō onurumekara ehtoko. Orēpyra ehtoko

Kuesēkō Jezu enetuputyry poko oya xine. Penekehpyra ehtoko ipoko. Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpākō omiry etaryhtao oya xine. Ritonōpo maro oehthōkō momohnōko matose oesēkōme tonetupuhse oya xine exiryke. Omi kurā etaryke oya xine menetuputyatose. Pake moro omi kurā poko kuamorepatosene. Seromaroro moro omi kurā poko imehnō amorepāko tuhkākō mana emero pata tō poro.

Pauru erohtopōpyry Jezu poetry tō akorehmary poko

²⁴Tākye ase jetuarimary poko ākorehmatohkōme. Kyrixtu toetuari-mase typoetry tō kurākatohme tyya, kukurākatohkōme. Naeroro Kyrixtu akorehmāko sã ase jetuarimaryke ipoetry to kurākary poko. ²⁵Ritonōpo poe Jezu enetupuhnanō akorehmaneme ase. Eya tyrohmanohpose ywy ākorehmatohkōme. “Jomiry kurā poko imehnō amorepako emero pata tō poro,” tykase ya. ²⁶Pake Ritonōpo osetenupuhthopōpyry waro pyra seropōkō nexiase. Tuenikaroro rokē toh nexiase Ritonōpo ōsetenupuhthopōpyry poko. Yrome seromaroro tōsetenupuhthopōpyry tokarose rahkene tonetupuhnanomo a. ²⁷Ynara tōsetenupuhse Ritonōpo, “Juteutōkarame awahtao xine ro Kyrixtu amaro xine mana. Morara exiryke imaro tuisame exīko matose,” tykase. Moro poko onetapitopyra sexiataose aporo tokare pyra exiryke. Seromaroro moro omi kurā ekarory se mana emero netaryme. ²⁸Morara exiryke Kyrixtu poko oturukehpyra ynanase emero pata tō po. Morotōkō amorepāko ynanase. “Tomeseke ehtoko Jezu enetuputyry poko ekurehpyra oehthōkōme. Tokurehse awahtao xine apotoimo htaka ytōko matose,” āko ynanase eya xine. Tuarō exiketō

sã toto amorepāko ynanase Kyrixtu poko, ynara kary se yna exiryke Ritonōpo a, “Moxiã orēpyra mā toto Jezu pyno toexirykō poko, aomipona toexirykō poko, enara, Kyrixtu maro toehse toexirykōke,” kary se ynanase Ritonōpo a. ²⁹Naeroro erohnōko ase yronomyrime. Etuarimāko ase roropa repe. Yrome tyjमितunuru ekarōko Kyrixtu ya mana tōmipona jehtohme. Emero motye orēpyra Kyrixtu omiry mana. Mame tyjमितunuru ekaroryke ya imehnō amorepāko ase.

2 Jerohtopōpyry poko oururukō se ase zuaro oehthōkōme. Yronomyrime erokuase ākorehmatohkōme, Raotiseapōkō roropa akorehmatohme, imehnō roropa juaro pyra exiketō akorehmatohme roropa. ²Yronomyrime toerohse ywy toto jamihtanohtohme, Jezu omipona toto ehtohme. Imehnō Jezu poetry pyno toto ehtohme roropa. Itamurumehxo zae omi waro toto exiry se exiase orēpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko eya xine. Morara ahtao, “Otarāme enetupuhnōko ase,” kara exīko mā toto. “Otarāme aomipona se pyra ase,” kara roropa exīko mā toto. Mame Ritonōpo osetenupuhthopōpyry waro exīko mā toto, Kyrixtu nymyry waro exīko roropa mā toto. Ritonōpo namorepary emero pyra jarao kyya xine mana. ³Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonōpo namorepatoh warohxo exīko sytatose. Tupimākō waro exīko sytatose. Ritonōpo osetenupuhthoht enetupuhnōko sytatose, zae ehtoh enetupuhnōko sytatose, zae pyra ehtoh roropa enetupuhnōko sytatose.

⁴Naeroro etatoko pahne, osenekunohpopyra ehtoko ajojohpākomo a. Otarāme imehnomo a mokaro omiry kure repe, yrome zae pyra mā toto. Ajojhe mā toto oenekunopyrykō se toexirykōke. ⁵Amaro xine pyra ase taro,

yrome opoko xine osetupuhñoko ase. Tãkye ase roropa opoko xine, orëpyra oexirykõke. Atakorehmãko matose orëpyrahxo Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Moro poko tãkye kuhse ase.

Kyrixtu maro kuexirykõ poko

⁶ Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya xine oesëkõme. Naeroro onytyorõmara ehtoko. Aomipona rokë ehtoko, oesëkõme tonetupuhse oya xine exiryke. ⁷ Wewe tymise exikety sã ehtoko. Orëpyra Kyrixtu enetuputyryke oya xine orëpyra aomipona exiko matose. Itamurumehxo enetupuhstoko. ãmorepatopõpyrykõ omipona ehtoko. Mame, “Kure mase Papa. Yna pyno mase ipunaka,” kakehpyra ehtoko Ritonõpo a.

⁸ Tomeseke ehtoko typoetoryme oripopyra xine imehnõ ehtohme. Otarãme okuhtorõko mã toto ahno namorepatopõpyry ke oenekunohtohkõme repe. Kytamurukõ omihpyry poko ãmoreparykõ se mã toto Ritonõpo se pyra aexityã omihpyry poko roropa repe. Toiparo rokë ãmorepatorõko mã toto. Aomirykõ omipona pyra ehtoko Kyrixtu poe pyra toto exiryke. ⁹ Ritonõpo Kyrixtu maro oxisã mã toto. Kyrixtu tonuruse ahnome kuamorepatohkõme Ritonõpo poko, aomiry poko, enara. Naeroro Kyrixtu eneryke kyya xine Ritonõpo waro sytato. ¹⁰ Amarokõ roropa Kyrixtu omipona awahtao xine Ritonõpo jamitunuru nae matose. Emero motye tuisamehxo Kyrixtu mana. Tõmiry aronanõ tuisary esëme mana, joroko tamuru ime exiry motye roropa mana.

¹¹ Naeroro Kyrixtu a tyjamitunuru tokarose oya xine oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme, tonetupuhse oya xine exiryke. Tyrisenã sã oriatose opükõ sahkyryke pyra. Õsenetupuhstohkõ tyrisenã sã tyrise exiryke eya

oorypyrykõ jamitunuru tonahkapose eya rahkene. ¹² Tõpurihkase awahtao xine Kyrixtu omi poe õsenetupuhstohkõ xihpyry tonahkase, oorihtohkõ samo. Pake oehtopõpyrykõ tonëse sã mana aorihtyã ekepyry zonëtopõpyry samo. Mame Kyrixtu ësemãkapory ropa sã Ritonõpo a moro sã õsenetupuhstohkõ tyrisenã sã tyrise ropa Ritonõpo a. Tyrisenã sã matose Ritonõpo jamitunuru enetuputyryke oya xine. ¹³ Osemazuhme toorihse sã mexiatose. Ritonõpo poko pyra mexiatose ipunaka tyrypyhpyke oexirykõke, Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykõke roropa juteutõkarama oexirykõke. Yrome seromaroro õsenetupuhstohkõ tyrisenã sã tyrise ropa Ritonõpo a. Tyrisenã sã matose. Kyyrypyrykõ tykorokase ropa Ritonõpo a emero porehme. ¹⁴ Kuamoreme xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona exisaromepyra sexiataose ipunaka. Kyyrypyrykõ tymerose sã monexiano Ritonõpo nymeropohpyry maro. Yrome morohne topehmase Jezu a emero porehme toxixihmase ahtao wewe pokona kymyakãkõme. Kyyrypyrykõ tykorokase eya rahkene. ¹⁵ Morararo toorikyryke wewe pokona joroko tamuru jamitunuru tonahkapose eya, tyzehnotokõ esë jamitunuru tonahkapose, tuisa tõ jamitunuru roropa tonahkapose eya, enara. Jarao typoremãkapose toto eya imehnõ neneryme. Mame tõmipona tyrise toto eya typoremãkapose toto tyya exiryke emero neneryme.

¹⁶ Morara exiryke imehnõ omiry se pyra ehtoko. Ynara karyhtao oya xine, “Mokarohne onõpyra ehtoko te, senohne onõpyra ehtoko. Toitoine ëmepyyrae erohpyra ehtoko kuropõme exiryke,” karyhtao. Morara kananõ etary se pyra ehtoko. ¹⁷ Morohne poko sexiataose Kyrixtu oehpyra

ahtao ro. Yrome morohne ekuhtoh sã rokẽ kynexine imeĩpo ehtoh poko enetupuhpotohme rokene. Seromaroro Kyrixtu tooehse exiryke morohne poko se pyra toehse sytatose. Kyrixtu omipona se rokẽ sytatose toehse. ¹⁸Ajohpe exiketõ omiry onetara ehtoko ynara karyhtao eya xine, “Popyra matose yna sã pyra oexirykõke,” karyhtao. Morara kananõ onetara ehtoko. Ynara äko roropa mã toto otarãme oya xine, “Omotye xine ase. Ritonõpo poe osenetyase,” äko. “Tõsenepose Ritonõpo nenyokyhpyry ya. Inenyohtyã poetoryme rokẽ sytatose. Seahmatone toto,” äko roropa mã toto ajohpe rokene. Morara kananõ imehnõ motye osekarõko toh mã repe, tuisamehxo osekarõko roropa toh mã repe. Ajohpe rokẽ mã toto. Tamoreme rokẽ osenetupuhnõko mã toto. ¹⁹Yrome Kyrixtu Kuesẽkõ enetuputyry turumekase ropa eya xine azahkuru toexirykõke. Yrome kupuhyrykõme sã Kyrixtu mana Kuesẽkõme exiryke. Zokome sã sytatose ipoetoryme kuexirykõke. Kuokokõ wãtanohpõko Ritonõpo mana, kyzehpyrykõ maro, kymitykõ maro. Moro saaro kuokokõ wãtanohpory saaro kuakorehmatorõko Ritonõpo mana orẽpyra kuehtohkõme tõmipona, tyrisenã sã kuosenetupuhtohkõ ehtohme roropa.

Kyrixtu maro kuosenetupuhtohkõ tyrisenã samo

²⁰Kyrixtu poe kuosenetupuhtohkõ xihpyry tonahse mana aorihtyã samo. Tyjमितunuru tokarose roropa kyya xine Ritonõpo a iirypyrymãkõ esẽ tõ omiry poko penetara oehtohkõme, joroko tamuru omipona exiketõ omiry poko penetara roropa oehtohkõme. Morara exiryke iirypyrymãkõ esẽ tõ

omiry poko penetara ehtoko. ²¹Ynara karyhtao eya xine, “Senohne poko pyra ehtoko! Mokarohne onõpyra ehtoko. Morohne anapoipyra ehtoko,” karyhtao eya xine, toto omipona pyra ehtoko. ²²Morohne enahketyme mã kehko. Axĩtao rokẽ mã kehko emero porehme. Morohne ahno omiryme rokẽ mana, ahno namorepatopõpyryme rokẽ roropa mana. ²³“Tuarohxo mokaro,” äko imehnõ mã repe. Yrome Ritonõpo nenyoyhtyã ke Ritonõpo myakãmãko mã toto. “Kure mase,” kamexipõko mã toto imehnomo a Ritonõpo nenyoyhtyamo a. Ynara äko roropa mã toto, “Ime pyra kuexirykõke oturusaromepyra sytatose Ritonõpo a. Inenyohtyamo a rokẽ soturutone,” äko mã toto ajoajohpe sã rokene. Mame tokokõ ryhmãko roropa mã toto. Yrome typenetatohkõ onytyorõmara mã toto. Iirypyryme ro mã toto. Tyrypyrykõ rumekary waro pyra mã toto. (Yrome tyoro matose Kyrixtu maro oexirykõke.)

3 Tõsemãkapose ropa exiketõ sã matose Kyrixtu omipona oexirykõke. Naeroro Ritonõpo nekarory poko openetatoko. Kyrixtu poko openetatoko. Tummy maro Kyrixtu typorohse mana, Tummy saaro tuisame toexiryke. ²Naeroro seropõkõ penetatoh poko osenetupuhpyra ehtoko. Kyrixtu osenetupuhtoh sã osenetupuhtoko. ³Ritonõpo maro Kyrixtu oxisã osenetupuhnõko mã toto. Seromaroro toto osenetupuhtoh saaro osenetupuhnõko matose Kyrixtu omipona oexirykõke. Moro jarao pyra onenetupuhpynomo a, tonẽse sã eya xine mana. ⁴Õsenetupuhtohkõ tyrisenã sã mana Kyrixtu omipona oexirykõke. Orihpõyme exĩko matose Kyrixtu maro. Mame aepyry ropahtao, imaro matose oehnõko. Imaro tuisame exĩko matose.

Oehtopõpyrykõ tyrisenã samo

⁵Naeroro oorypyrykõ poko pyra ehtoko. Openetatohkõ poko pyra ehtoko roropa aorihtyã samo. Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko. Atahmãkara ehtoko nohpo poko ehtoh poko. Imehnõ poko penetara ehtoko. Nohpo tomo, orutua kõ poko pyra ehtoko roropa. Iirypyryme imehnõ riry se pyra ehtoko. Omipona xine xihpyry toto onyripyra ehtoko. Oyamene se xine pyra ehtoko. Kyamene se kuexirykõ xihpyryme Ritonõpo a mana. Ritonõpo myakãmãko sã matose openetatohkõ ke oyamene se xine awahtao xine. ⁶Naeroro tõmipona pyra exiketõ zehno exiko Ritonõpo mana. Toto wãnohnõko mana. ⁷Amarokõ roropa osepeme mexiatose, iirypyrymãkõ maro. Morara awahtao xine mokaro penetatoh poko openetatose roropa.

⁸Yrome seromaroro oorypyrykõ irumekatoko. Imehnõ zehno pyra ehtoko. Imehnõ orutua maro oxipoko pyra ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko roropa. Imehnõ oneunohpyra ehtoko. Omi xihpyry poko pyra ehtoko ipunaka. ⁹Kyrixtu tonetupuhse oya xine ahtao tyrisenã sã õsenetupuhtokõ exiko ropa mana. Iirypyryme oehtopõpyrykõ turumekase oya xine. Naeroro imehnõ onenekunohpyra ehtoko. ¹⁰Tyrisenã sã õsenetupuhtokõ riko Ritonõpo mana aomipona awahtao xine. Tõsenetupuhtoh sã kuosenetupuhtokõ riko Ritonõpo mana. Imeipo toehtoh poko tuarohxo kyritorõko Ritonõpo mana tysã kuehtokõme, tuaro roropa kuehtokõme. ¹¹Kuosenetupuhtokõ tyrisenã sã toehse ahtao imehnõ eneryke kyya xine ynara kara sytatose, juteu tõ mokaro, kara sytatose. Juteutõkara mokaro, kara roropa sytatose. Te, mokaro isahkatyãme

mã toto, kara sytatose. Onysahkapõ mokaro, kara roropa sytatose. Atamorepahnõ mokaro, kara sytatose. Ituakyry mokaro, kara roropa sytatose. Te, imehnõ namoto tõ mokaro, kara sytatose. Tamoreme xine erohketõ mokaro, kara roropa sytatose. Kyrixtu omipona mã toto. Enetupuhnõko mã toto, äko rokẽ sytatose imehnõ poko.

¹²Õsenetupuhtokõ tukurãkase Ritonõpo a tõmipona toehse oexirykõke. Opyno xine itamuraume kynexine omenekatone roropa typoenõme oehtokõme. Oorypyrykõ tykorokase mana. Naeroro imehnõ pyno ehtoko. Kure toto riry poko osenetupuhtoko. “Imehnõ motye ase kure,” kara ehtoko. Typoenõ pyno nohpo ehtoh sã tomeseke ehtoko imehnõ maro. Penekehpyra ehtoko roropa imehnõ kure ehtoh eraximary poko oya xine. ¹³Imehnõ akorehmatoko, zae toto ehtohme. Imehnõ rypyry ikorokapotoko Ritonõpo a. Osenetupuhpyra ehtoko popyra oritopõpyrykõ poko eya xine. Oorypyrykõ korokatopõpyry sã Kuesëkomo a toto rypyry ikorokapotoko roropa. ¹⁴Morara awahtao xine zae matose. Morara awahtao xine imehnõ pyno ehtoko roropa. Toto pyno awahtao xine atapiakara matose, otumoxike pyra roropa matose. Kyrixtu poe osenetupuhnõko sytatose zae ehtoh poko. Naeroro atapiakara sytatose. ¹⁵Kure rokẽ imehnõ tyritoko. Torëtyke pyra matose exiko Kyrixtu poe. Toahmase matose Ritonõpo a torëtyke pyra oehtokõme, oximaro oehtokõme toiro zoko samo. Naeroro, “Kure mase,” kakehpyra ehtoko Ritonõpo a. ¹⁶Kokoro rokẽ Kyrixtu omipona rokẽ ehtoko ipunaka. Ipoko osenetupuhtoko okurohtao xine. Zae imehnõ amorepatoko Jezu Kyrixtu poko. Zae ehtoh poko ituarõtanohpotoko toto. Oeremiatoko

ipoko. “Emero motye tuisame mase Jezu,” kary se awahtao xine, “Omoro rokē mase yna esēme Jezu,” kary se roropa awahtao xine te, tākye awahtao xine okurākatopōpyrykō poko, morohne poko oeremiatoko Ritonōpo netaryme. “Kure mase,” kakehpyra ehtoko roropa okurohtao xine.¹⁷ Emero rokē ahtao Kuesēkō Jezu omipona ehtoko. Emero poko oturutoko imaro. Imehnō maro otururukohtao oturutoko Jezu netaryme samo. Typynanohse oexirykōke Jezu a, “Kure mase Ritonōpo,” kahtoko Kumykō Ritonōpo a.

Jezu poetry zae ehtoh poko imehnō maro

¹⁸Nohpo tomo, oniokō omipona ehtoko. Jezu poetryme oexirykōke zae matose oniokō omipona awahtao xine.

¹⁹Orutua komo opyxiākō pyno ehtoko. Tohne pyra ehtoko toto maro. Opore toto onurupyra ehtoko.

²⁰Poetohti, Jezu poetryme oexirykōke omykō omipona ehtoko. Asakō omipona ehtoko roropa. Morara awahtao xine Kuesēkō zamaro matose.

²¹Typoenōke exiketomo, opoenōkō anaosanumanohpopyra ehtoko ozehno xine pyra toto ehtohme, toto onyporemākapopyra roropa oehtohkōme.

²²Tosēke exiketomo, oesēkō omipona ehtoko toto neneryme rokē pyra. Kure oekarotohkōme rokē pyra toto omipona ehtoko. Onekunohto pyra roropa ehtoko, Kyrixtu omipona se oexirykōke.²³ Mame oerokurukō zuno pyra ehtoko. Akīme pyra ehtoko roropa. Seropō poetryme rokē pyra matose erohnōko. Kuesēkō omi poe roropa matose erohnōko.²⁴ Kyrixtu Kuesēkōme nymyry mana. Aomipona erohnōko systatose. Kuesēkō kuepehmatorŷko mana. Zae rokē kuahtao xine zae rokē kuepehmatorŷko mana.²⁵ Yrome zae pyra toerohse kuahtao xine, moro sã

kuepehmatorŷko roropa Ritonōpo mana, kyyrypyrykō epehpyryme, zae Ritonōpo exiryke kypoko xine.

4 Typoetokamo, zae ehtoko opoetry tomo a. Kure rokē tyritoko toto. Tosēke roropa matose kapu ao. Moro poko wenikehpyra ehtoko.

Amorepatyã poko

²Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo a. Tuaro ehtoko otururukohtao, “Kure mase,” kakehpyra ehtoko Ritonōpo a.³ Mame otururukohtao Ritonōpo a, yna poko oturutoko, “Tupime pyra Pauru tō otururu tyriko imehnō amorepatohme ōmiry poko, Kyrixtu orihtopōpyry poko yna myakāme,” kahtoko. Morohne poko imehnō zururuke ya āpuruhpyry tao ase seromaroro.⁴ Yrome zae ro ya mana Kyrixtu poko imehnō amorepatyã ya. Naeroro ynara kahtoko, “Pauru tō akorehmako Papa, kure imehnō amorepatohme, ōmiry enetupuhtohme eya xine,” kahtoko Ritonōpo a.

⁵Jezu poetry tō kara maro awahtao xine tuaro ehtoko toto maro, penekehpyra toto ehtohme. Ekurehpyra ehtoko. Etary se toto ahtao zuruko toto Jezu Kyrixtu poko.⁶ Kure rokē oturutoko imehnō maro zuaro exiketō samo, oetarykō poko penekehpyra toto ehtohme. Mame kure imehnō ezukuru waro exiko matose ekaroporyhtao oya xine, Jezu poko onenetupuhpynō ezukuru waro oehtohkōme roropa.

Aosekazumatopōpyry ropo poko

⁷Yna akorōme Tikiku mana. Yzamaro mana itamurume. Ÿme erohnōko mana yna maro Kuesēkō poetryme. Aytoryhtao oya xine ourutorŷko mana ypoko.⁸ Morara exiryke mokyro aropōko ase oya xine, ātākyematohkōme yna ehtoh poko oururukōke eya.⁹ Imaro Onezimo ytōko roropa mana. Jezu poetryme ynororo zae roropa ynororo

yronymyryme. Yzamaro mana pitiko rokē pyra. Oekyrykōme mā ynororo. Oya xine toytose tahtao xine ourutorŷko mā toto, taro yna ehtoh poko, porehme.

¹⁰Arixtaku taro mana, ymaro āpuruhpyry tao. “Kure pāna matou?” kary se ynororo oya xine. Maku roropa morararo. Maku Panape akonome mana. Otarāme ytōko roropa mana oenese xine. Ynymerohpyry ipoko mapoiatose. “Toytose oya xine ahtao eahmatoko atapyīkō taka aytotohme,” ase, ymeroase onenerykōme. ¹¹Jozue roropa, “Kure pāna matou?” kary se oya xine mana. Jozue esety akorō Juxitu. Juteu tō mokaro oseruao ro erohnōko mā toto ymaro imehnō amorepany poko Jezu enetuputyry poko, tosēkōme Ritonōpo enetuputyry poko, enara. Jakorehmaryke eya xine tākye ase ipunaka.

¹²Epapura roropa, “Kure pāna matou?” kary se oya xine mana. Mokyro oekyrykōme roropa mana. Jezu Kyrixtu omipona exiketyme roropa mana. Oturukehpyra ynororo yronymyryme Ritonōpo a opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oehtohkōme. “Orēpyra Koroxipōkō tyriko Papa, tuarohxo toto ehtohme zae ehtoh poko. Ōmiry zae ehtoh waro tyriko toto. Ōmipona ipunaka

tyriko toto roropa,” āko ynororo Ritonōpo a opoko xine. ¹³Epapura erohtopōpyry ekarōko ase oya xine zuaro jexiryke. Yronymyryme toerohse ākorehmatohkōme, Raotiseapōkō akorehmatohme roropa, Ijraporipōkō roropa. ¹⁴Ruka roropa, “Kure pāna matou?” kary se nase oya xine, Temaxi roropa. Opi warōme roropa ynororo Ruka. Yna zamaro ynororo pitiko rokē pyra.

¹⁵“Kure pāna matou?” kahtoko Jezu poetory tomo a Raotisea po. Morara kahtoko Nīpa a imarōkomo a roropa, Jezu poetory tomo a roropa ōximomyrykohtao itapyī tao. ¹⁶Sero ynymerohpyry tonese oya xine ahtao aropoko ropa Jezu poetory tō neneryme Raotisea pona. Morararo ynymerohpyry, Raotiseapōkō neneryme isekerematoko roropa taropose ahtao oya xine Raotiseapōkomo a. ¹⁷Ynara kahtoko Akipu a, “Oerohtoh onurumekara exiko ōtyhkary ponāmero, Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyryme exiryke,” kahtoko.

¹⁸Jemary ke nymyry sero merōko ase, kure pāna matou? Ywy ase Pauru. Wenikehpyra ehtoko āpuruhpyry tao jehtoh poko.

Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a. Enara.

Pauru Nymerohpypy sero Tesaronikapõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tynymerohpypy sero taropose eya Jezu poetry tõ neneryme, Tesaronikapõkõ neneryme. Pitiko rokẽ pyra etuarimãko toh kynexine tosekõme Jezu enetuputyryke tyya xine.

Tynymerohpypyrae Ritonõpo omipona exiketõ akorehmary se kynexine tãkye toto ehtohme Jezu maro toytorykõ poko. Jezu oepypy ropa poko toto amorepãko roropa kynexine ynororo.

1 Ynanymerohpypy moro onenerykõme. Taro ynanase ywy, Timoteu, Xira, enara. Ywy ase Pauru.

Amarokõ Jezu poetryme Tesaronika po. Ritonõpo poetryme matose, Kumykõ poetryme, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

Kure rokẽ oriporykõ se ase Ritonõpo a, torẽtyke pyra oriporykõ se roropa ase eya.

Jezu enetupuhtõpypy Tesaronikapõkomo a

²“Kure mase Ritonõpo,” ãko ynanase opoko xine. Oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo a. ³Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine imehnõ akorehmãko matose. Ritonõpo se oexirykõke, imehnõ pyno roropa oexirykõke erohnõko matose Jezu ekarory poko. Jezu oepypy ropa eraximaryke oya xine aomipona matose. Moro poko oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo Kumykõ netaryme. ⁴Ynara zuaro ynanase, Ritonõpo opyno xine mana. Tymenekase eya matose. Typoenõme tyrise eya matose. ⁵Jezu poko oururukohtao yna a yna omiry rokẽ kara nexiase.

Yna tyjamihtanohse Kurã Zuzenu a, Jezu poko ourutohkõme. Ajohpe pyra ynanekarohpypy oya xine Jezu poko. Tonetupuhse yna a roropa. Kure ynanexiase amaro xine. Zuaro matose. Tymõkomoke se pyra ynanexiase. Akorehmarykõ se rokẽ ynanexiase. ⁶Yna typoenohse oya xine, Kuesẽkõ roropa typoenohse. Tyryhmase iirypyrymãkomo a amarokõ repe. Yrome Ritonõpo omiry mapoiatose. Tãtãkyemase amarokomo Kurã Zuzenu poe. ⁷Morarame zae oexirykõ tonese imepõpõkomo a, Jezu poetry tomo a Masetoniapõkomo a Kyrexiaipõkomo a, enara. ⁸Ynanekarohpypy Jezu poko tokamose ropa oya xine Masetoniapõkomo a, Kyrexiaipõkomo a, emero pata tõ punero. Oturũko toto Ritonõpo enetuputyry poko oya xine. “Mokaro Tesaronikapõkõ orẽpyra Ritonõpo enetupuhnõko mã toto,” ãko toto opoko xine. Morara exiryke oturupyra ynanase opoko xine tuaro toto exiryke. ⁹Imehnõ pata poro ekãtõko toto yna ytotoõpypy poko oya xine. “Kure oseya toto, Pauru tõ maro Tesaronikapõkomo. Ahno nyrihpyry turumekase toto a, ‘Ritõkõ mokaro,’ kary se pyra toexirykõke, Ritonõpo nymyry omipona toehtohkõme,” ãko mã toto. “Toexiryro mokyro. Zae exikety roropa mokyro. ¹⁰Imũkuru oepypy ropa momohnõko roropa Tesaronikapõkõ mana,” ãko. “Kapu ae oehnõko mana. Jezu mokyro õsemãkaphpypy ropa mokyro aorihxõpo. Kukurãkanekõme mã ynororo, kuãnohpyra xine Ritonõpo ehtohme, emero tyrypyhpykã wãnopyryhtao,” ãko mã Tesaronikapõkomo,” ãko mã toto opoko xine.

Pauru erohtõpypy Tesaronika po

2 Wekyry tomo, Ritonõpo omiry ekarose ynanytoase oya xine, ãmorepase xine. Ekurehpyra ynanexi-

ase. Tuaro matose. ²Tutuarimapose yna repe, tyryhmase roropa Piripo po, ytopyra ro yna ahtao oya xine Tesaronika pona. Zuario matose. Yrome amaro xine orēpyra ynanexiase Ritonōpo poe. Zae rokē ynanoturuase Jezu Kyrixtu poko. Zehnotokō zuno pyra ynanexiase. ³Zae Jezu poko kuuruatose, azahkuru pyra, iirypyryme pyra, imehnō enekunopyry se pyra roropa ynanexiase. ⁴“Kure matose,” tykase Ritonōpo yna a. Morara exiryke zae rokē oturūko ynanase, aomipona. Tymenekase yna Ritonōpo a Tumūkuru poko imehnō zurutohme. Ahno ākyemapory se hkopyra ynanase. Ritonōpo ākyemapory se rokē ynanase. Yna kurohtao enēko mana. ⁵“Kure matose,” kara ynanexiase oya xine. Imehnō mā, “Kure mase,” āko oenekunohtohkōme rokene. Mokaro sã pyra ynanexiase. Otinerūkō apoitohme yna tinerūme, “Kure matose,” kapitopyra ynanexiase. Ritonōpo zuaro mana. ⁶Āmorepatō ynanase Ritonōpo poe, Kyrixtu nenyoytyāme yna repe. Yrome yna poko, “Kure matose, tuisamehxo,” kamexipory se pyra ynanexiase oya xine. Imehnomo a roropa morara kamexipory se pyra ynanexiase. ⁷Yrome tomeseke opoko xine ynanexiase, nohpo ehtoh samo, tumūkuru pyno exiry samo. ⁸Ose xine yna exiryke, Ritonōpo nekarohpyry Jezu poko ekarory se ynanexiase oya xine. Yna etapary zuno pyra ynanexiase Jezu enetupuhpory se yna exiryke, opyno xine yna exiryke roropa. ⁹Wekyry tomo, yme ynanexiase yna erohtoh poko. Wenikehpyra ro hmatou yna erohtopōpyry poko serātu ritopōpyry poko yna a. Saereme, koko ynanerokuase ōkyryrykō enahpyra ehtohme, Ritonōpo nekarohpyry Jezu Kyrixtu āmoreparykohtao yna a.

¹⁰Yna poko imehnō tuarō-tanohnanōme matose. Ritonōpo roropa imehnō tuarōtanohneme yna poko mana. Kure rokē amaro xine ynanexiase, iirypyryme pyra. Onekunohtopyra ynanexiase amaro xine, Jezu poetory tō maro. ¹¹Tumūkuē tumūkuru zururu sã ourutoryko ynanexiase. ¹²Ajamihtatohkōme ynanoturuase amaro xine, Ritonōpo omipona oehtohkōme. Omuhpe pyra oehtohkōme roropa. “Ritonōpo omipona ipunaka ehtoko tākye aehtohme opoko xine,” ynanase oya xine. Ourukehpyra xine ynanexiasene. Oeahmanekōme Ritonōpo mana, imaro tuisame oehtohkōme.

¹³Ritonōpo omiry totase ahtao oya xine yna omi poe, zae menetuputyatose. Ahno omiry rokē kara mekarootose. Ritonōpo omiry sero, mekarootose. “Kure mase Ritonōpo. Tesaronikapōkō akorehmāko mase,” āko ynanase. Ritonōpo omiry nymyry exiryke erohnōko Ritonōpo mana enetupuhnanō kurohtao. Toto jamihtanohnōko mana tōmipona toto ehtohme. ¹⁴Wekyry tomo, Jezu poetory tomo a tyhtomarykō toanahtose Jutea po, tyryhmase tahtao xine juteu tuisary tomo a. Mokaro sã matose toehse, tyhtomase oexirykōke oekyrykomo a. ¹⁵Mokaro a Jezu Kuesēkō toxixihmapose wewe pokona, aorihthohme. Urutōkō Ritonōpo poe totapase toto a. Yna taropose roropa eya xine, zehnotokōme toexirykōke. Ritonōpo zamaro pyra toto. ¹⁶Yna akorekehkāko toto, juteutōkara maro yna otururuhtao Jezu poko toto kurākapory se pyra mā toto Jezu a. Morara exiryke toto rypyry emānōko. Tomāse rahkene. Seromaroro Ritonōpo toto zehno rahkene, toto wānohnōko mana.

Tesaronikapōkō enery se ropa Pauru

¹⁷ Wekry tomo, omuhpe ynanase opoko xine, okynahxo oenepyrā xine yna exiryke. Yrome awaro xine ro ynanase. Oenerykō se ynanypenekehno. ¹⁸ Tuhke rokē yna ytory se ynanexiase oenese xine repe. Ywy roro, Pauru, jytory se exiase repe. Yrome yna akorekehkase joroko tamuru yna ytohtome monexiano. ¹⁹ Māpyra Jezu oepyrā ropahātao, opoko xine tākye exīko ynanase Jezu onenetupuhkehpyra oexirykōke. Ynara āko Jezu yna a, “Kure matose ya. Zae Tesaronikapōkō mamorepatose,” āko. Morara kary etaryke yna a tākye kuhse exīko ynanase. ²⁰ Jezu enetuputyryke oya xine tākye ynanase ynanamorepatyāme oexirykōke. “Kure matose. Zae toto amorepase oya xine exiryke,” āko Ritonōpo yna a Jezu omipona oexirykōke.

3 Morarame tomuhtapāse yna exiryke ynara tōsenetupuhse ywy, otarāme taro ase Atena po, toiroro, ² kuakorōkō rokē Timoteu aropotohme oya xine, ajamihtanohtohkōme tōmiry ke. Ritonōpo omi poe erohketyme ynororo. Jezu poko urutōme roropa ynororo. Jezu enetuputyry poko tōturuse ynororo oya xine, orēpyrahxo Jezu enetupuhthohme oya xine, ³ poremāpyra oehthokōme imehno a oryhmārykohtao. Zuaro matose tyryhmase awahtao xine otuarimāporykō waro Ritonōpo mana. Ākorehmatoryko roropa mana orēpyrahxo oehthokōme. ⁴ Amaro xine ro yna ahtao kuuruatose. Kyyryhmatoryko toh mana, etuarimāko sytatose, ynanase. Mame tuaro matose. Moro saaro toehse ynekarohpyryae ro. ⁵ Morara exiryke Timoteu aropoase okynahxo oenepyrā xine jexiryke. Jezu enetuputyry waro oexirykō se jexiryke aropoase Timoteu.

“Otarāme tukuhse toto joroko tamuru a. Otarāme toto amorepatopōpyry yna a tuenikehkapose joroko tamuru a,” ase opoko xine.

⁶ Seromaroro Timoteu noepyase ropa oenexīpo xine. Turuse eya ywy opoko xine, “Orēpyra toto Jezu enetuputyry poko. Imehnō pyno toehse toto. Wenikehpyra toto kypoko. Omuhpe roropa toto kypoko kysaaro,” tykase Timoteu ya. ⁷ Morara kary etaryke yna a torētyke pyra toehse yna. Etuarimāko ro yna repe. Yrome tākye ynanase, Jezu enetuputyryke oya xine. ⁸ Tākye kuhse ynanase orēpyra Kuesēkō omipona awahtao xine. ⁹ “Kure mase,” kary se rokē ynanase Ritonōpo a tākye ipunaka opoko xine yna exiryke. ¹⁰ Oturukehpyra ynanase Ritonōpo a oenerykō se yna exiryke. “Papa yna aropoko Tesaronikapōkōmo a, toto amorepary se ropa yna exiryke. Zuaro pyra toto ahtao zurūko ynanase orēpyra ōmiry enetupuhthohme eya xine,” āko ynanase.

¹¹ “Papa kapuaono, yna aropoko morotona, Tesaronikapōkō enetohme yna a,” āko ynanase Ritonōpo a, Jezu zummy a. Kuesēkōmo a roropa morara āko ynanase. ¹² “Opoetory tō pyno mā Tesaronikapōkōmo. Imehnō pyno roropa mā toto. Toto akorehmako Papa, itamurumehxo opoetory to pyno toto ehtohme, imehnō pyno roropa toto ehtohme ipunaka, toto pyno yna ehtoh samo,” āko ynanase Ritonōpo a. ¹³ Morara āko ynanase Ritonōpo a, ajamihtanohtohkōme, aomipona oehthokōme, tyrypyhpyke pyra roropa oehthokōme. “Iiryryyme ro mose nase,” kara opoko xine imehnō ehtohme Kumykō ēpataka toehse kuahtao xine, Kuesēkō Jezu oepyrā ropahātao typoetory tō maro.

Ritonõpo zamaro kuexirykõ poko

4 Wekyry tomo, tuhke rokẽ morara ynanasene oya xine, “Ritonõpo omipona ehtoko, Kuesẽkõ Jezu poetoryme oexirykõke,” ynanasene oya xine. Ritonõpo zamaro matose aomipona oexirykõke. Seromaroro yronymyrmehxo Kuesẽkõ omipona ehtoko. ²Yna a amorepatopõpyrykõ waro matose. Kuesẽkõ Jezu omi poe kuamorepatose. ³Ritonõpo kure oexirykõ se tyryrypyhpyke pyra. Orutua komo, nohpo tõ poko pyra ehtoko. Opyxiäkõ maro rokẽ ehtoko. Nohpo tõ roropa orutua kõ poko pyra ehtoko. Oniokõ maro rokẽ ehtoko, enara. ⁴Nuasemäkomo etatoko pahne, Jezu poetoryme oexirykõke typpe awahtao xine kure rokẽ opyxiäkõ tyritoko. Ritonõpo waro pyra exiketõ sã pyra ehtoko. ⁵Nae nohpo poko exiketõ nohpo tõ osanumãko rokene ise ehxïpo. Naeroro mokaro sã pyra ehtoko. Nohpo maro opytary se awahtao xine onymenekahpyrykõ pyno nymyry ehtoko, kure rokẽ oehtohkõme imaro Ritonõpo neneryme, kure roropa oehtohkõme imehnõ neneryme. ⁶Jezu poetoryme oexirykõke, osenekunohpyra ehtoko. Imehnõ pyxiã poko pyra ehtoko. Morara kuuruatose pake, “Tomeseke ehtoko. Ritonõpo awãnohtorÿko mana imehnõ nohpo tõ poko awahtao xine,” ynanakene oya xine. ⁷Kymarokõ toahmase Ritonõpo a tyryrypyhpyke pyra kuehtohkõme, Jezu sã kure kuehtohkõme. ⁸Yna a amorepatopõpyrykõ rumekaryhtao oya xine ahno rokẽ kara rumekãko matose. Ritonõpo rumekãko roropa matose, Tuzenu kurã ekarone rumekãko.

⁹Imehnõ Jezu poetory tõ pyno matose Ritonõpo a amorepatopõpyrykõ omipona. Morara exiryke osepyno

oexirykõ poko pape onymerozomopyra ase. ¹⁰Emero Jezu poetory tõ pyno matose Masetoniapõkomo. Yrome ynara kary se ynanase oya xine, itamurumehxo toto pyno ehtoko, ipyno xine nymyry oehtohkõme. ¹¹Imehnõ apoapoiry poko penetara ehtoko. Imehnõ erokuru poko pyra ehtoko. Oerokurukõ poko rokẽ ehtoko etuarimara oehtohkõme. Morara ynanakẽ pake. ¹²Kure oerokurukohtao ouno xine Jezu poetory tõ kara exïko mana. Imehnõ nykyryry poko penetara exïko roropa matose, nae oexirykõke.

Kuesẽkõ oehnõko ropa mana

¹³Wekyry tomo, tuaro oexirykõ se ynanase Jezu poetory orikyry poko, atasamara oehtohkõme toto orikyryhtao. Jezu poetory tõ kara emynyh-mãko itamurume tyekyry tõ orikyryhtao Jezu maro toto exiry onenetupuhpyra toexirykõke. Mokaro sã oexirykõ se pyra ase. ¹⁴Ynara enetupuhnõko sytatose, Jezu towõse ropa toorihxïpo. Naeroro typoetory ekepyã ësemãkãko ropa Ritonõpo mana. Toto enehpõko ropa mana Jezu maro, Jezu tonetupuhse eya xine exiryke.

¹⁵Kuesẽkõ omi poe ynara kary se ynanase oya xine, orihpyra ro kuah-tao xine, Kuesẽkõ oepiryhtao, Jezu poetory ekepyã onuapõkara sytatose. Imaro xine onuhnõko sytatose. ¹⁶Ritonõpo nenyokypyry imehxo exikety omitãko mã opore. Ritonõpo rue etõko mana. Mame Kuesẽkõ yhtõko kapu ae. Aorihtyã emero Kyrixtu enetupuhnanõ ësemãnõko ropa toh mana. ¹⁷Mame imaro xine onuhnõko sytatose orihpyra exiketõ maro, akuru htaka Kuesẽkõ eporyse. Imaro exikehpyra sytatose. ¹⁸Moro waro oexirykõke atãkyematoko Jezu poetory to orikyry poko.

Tuaro sehtone Jezu oepiry ropa symomohtone

5 Wekyry tomo, Jezu oepiry ropa waro matose. Yrome aepiry ropa poko imerōko ase wenikehpyra oehtohkōme, tuarohxo roropa oehtohkōme. ²Omato oepiry sã, Kuesēkō oepiry mana. Tokare pyra oehnōko mana. ³Ynara karyhtao eya xine, “Emero kure sytatose,” āko toh mã repe, tuaro pyra toexirykōke. Yrome axi toto etuarimatoh oehnōko mana. Atarypōko mã toto, nohpo oxietūtopitory samo. Toepatohkō zupiko mã toh repe. ⁴Wekyry tomo, mokaro sã pyra matose tuaro oexirykōke. Oserehpyra matose, omato oepiry sã pyra Jezu oepiry oya xine mana, ⁵ipoetoryme oexirykōke. Tuaro matose. Tyrypyhpyke exiketō sã pyra sytatose. ⁶Morara exiryke tuenikaroro nyhketō sã pyra sehtone. Tuaro sehtone. Jezu oepiry symomohtone. Etýpyra sehtone, enara. ⁷Koko nyhnōko toto emero porehme. Koko etýnōko roropa toto. ⁸Yrome Ritonōpo poetoryme kuexirykōke tuaro sehtone. Etýpyra roropa sehtone. Soutatu tomo a pake tupuropuru apuru tyrise. Tupuhpyry apuru roropa tyrise omōpyra pyrou ehtohme. Yrome kymarokō tyoro. Jezu enetupuhnōko sytatose Kuesēkōme. Ritonōpo pyno sytatose, imehnō pyno roropa sytatose. Jezu a kypynanopyrykō eraximāko sytatose apoto konōto htaka omōpyra kuehtohkōme. ⁹Kymarokō tymenekase Ritonōpo a kyzehno xine pyra ehtohme. Kypynohtohkōme tymenekase sytatose Kuesēkō Jezu Kyrixtu a, toorihse ¹⁰exiryke kymyakākōme, imaro kuehtohkōme, orihpynomo, aorihityamo, enara ehtohme. ¹¹Morara exiryke oxijamihtanohtoko. Atakorehmatoko kurehxo Ritonōpo

omiry enetupuhthome. Morara awahtao xine moro saaro atakorehmāko matose.

Pauru nurutopōpyry etyhporyme

¹²Wekyry tomo, ynara kakehpyra oya xine ynanase, Ritonōpo omiry poko āmorepanekō zuno ehtoko, Ritonōpo nymenekatyāme toto exiryke. Tymenekase Ritonōpo a oesēkōme toto ehtohme. Tymenekase roropa toto tōmiry poko āmorepanekōme. ¹³Toto zunōpo rokē pyra ehtoko. Ipyno xine roropa ehtoko, toto erokuru pokoino ākorehmarykō poko. Kure rokē ehtoko, oseosezuhpyra, āko ynanase oya xine.

¹⁴Wekyry tomo, ynara āko roropa ynanase oya xine. Akīme exiketō akinuru irumekapotoko. Iporemātyā ijamihtanohpotoko ropa. Ihxipýke exiketō imehnō zururu poko Jezu enetuputyry poko tyya xine akorehmatoko imehnō zurutohme. Imehnō maro kure ehtoko, sekerereme. ¹⁵Popyra imehnō oya ahtao, onemetakāmara ehtoko. Kokoro rokē kure ehtoko oseyā. Kokoro rokē kure imehnō tyritoko roropa.

¹⁶Atākyematoko kokoro rokene. ¹⁷Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo netaryme. ¹⁸“Kure mase Ritonōpo,” kahtoko eya. Emero popyra ahtao, morara kahtoko ro eya. “Kure mase,” kakehpyra rokē ehtoko. Morara kary etary se Ritonōpo oya xine mana, Kyrixtu Jezu poetoryme oexirykōke.

¹⁹Tomeseke ehtoko Ritonōpo zuzenu anakorekehkara oehtohkōme. ²⁰Ritonōpo poe urutōkō omihpyry oseunohtou. ²¹Urutōkō nekarohpyry ikuhtoko zuaro oehtohkōme. Kurā rokē imenekatoko aomipona oehtohkōme. ²²Oorypyrykō irumekatoko porehme, iirypyryme pyra oehtohkōme.

²³Ynara āko ynanase Ritonōpo a opoko xine, “Papa kapuaono, torētyke pyra yna rine mase. Onukurākatyā Tesaronikapōkō ewomako toto,

ipunaka, zokokomo, zuzenukomo, aomirykomo, enara. Ipynohko toto iiryryryme pyra toto ehtohme, ehxiropyra toto ehtohme yna esē Jezu Kyrixtu oepyry ropah̄tao,” āko ynanase Ritonōpo a. ²⁴Kure mā mokyro Kueahmanekomo. Tōmipona kuehtohkōme kueahmatose. Tamoreme typoetoryme kyritor̄yko mana. Zae mokyro mana. Tōmihpyry anamonohpyra mana.

²⁵Wekyry tomo, oturutoko Ritonōpo a yna poko.

²⁶Jezu poetory tō zuruko. “Pauru ose xine ro mana ipunaka,” kahtoko eya xine.

²⁷Ynara āko ase oya xine Kuesēkō omi poe, sero ynymerohpyry isekerematoko imoihmākō netaryme Jezu poetory tō netaryme, āko ase.

²⁸“Papa kapuaono, kure rokē Tesaronikapōkō tyriko,” āko ase Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a opoko xine. Enara.

Pauru Nymerohpyry ropa sero Tesaronikapõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Tesaronikapõkõ neneryme. Pitiko rokẽ pyra etuarimãko toh kynexine tosẽkõme Jezu enetuputyryke tyya xine.

Tynmerohpyryae Ritonõpo omipona exiketõ akorehmary se kynexine tãkye toto ehtohme Jezu maro toytorykõ poko. “Oesẽkõme Jezu enetuputyry poko oya xine onurumekara ehtoko,” ãko eya xine mana. Jezu oepyry ropa poko kapu ae sero nonopõkõ apiakatohme, amorepãko roropa mana.

1 Ynanymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Pauru. Xira te, Timoteu roropa, enara ymaro mana taro.

Amarokõ Jezu poetoryme Tesaronika po. Ritonõpo poetoryme matose, Kumykõ poetoryme Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetupuhnanõme oexirykõke.

²“Papa, kure rokẽ Tesaronikapõkõ tyripoko. Torẽtyke pyra roropa tyripoko toto,” ãko ynanase Ritonõpo a, Kumykomo a, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a roropa.

Sero nonopõkõ apiakary poko Kuesẽkõ oepyry ropahtao

³Wekyry tomo, ynara kakehpyra ynanase Ritonõpo a opoko xine, “Kure mase Ritonõpo,” kakehpyra ynanase. Tãkye yna exiryke opoko xine. Morara ãko ynanase, Jezu enetuputyry emamyryke okurohtao xine. Imehnõ pyno exiko matose ipunaka. ⁴Morara exiryke opoko xine kure oturũko ynanase Jezu poetory oximõmãkõ netaryme, toanahtose itamurume

oya xine exiryke ohtomarykohtao. Yrome onenetupuhkehpyra matose. Oryhmatorỹko pohnõ mã repe. Yrome eanahtõko rokẽ matose.

⁵Omenekatorỹko Ritonõpo mana tuisame oehtohkõme imaro. Aomipona oexirykõke ohtomatorỹko imehnõ mana. Yrome eanahtõko matose.

Õseanahtotopõpyrykõ waro imehnõ ahtao, zae Ritonõpo exiry enetupuhnõko mã toto, kuapiakarykõ poko eya. ⁶Zae Ritonõpo exiryke ohtomahpõkõ htomãko roropa mana, ohtomatamitukõme.

⁷Ohtomakehpotorỹko ropa mana toanahtose oya xine exiryke. Yna roropa htomakehpõko mana. Morara tyrĩko mana Kuesẽkõ Jezu oepyry ropahtao kapu ae tynamoto kapuaõkõ jamihmãkõ maro. Apoto konõto tororokane maro oehnõko mana ⁸Ritonõpo waro pyra exiketõ wãnohpotohme.

Aomipona pyra exiketõ roropa wãnohpõko mana, ynanekarohpyry Kuesẽkõ Jezu poko totase eya xine exiryke. Yrome onenetupuhpyra toto exiryke toto wãnohpõko Ritonõpo mana. ⁹Toto rypyry emetakãme toto pahnõko mana apoto konõto htaka. Etuarimakehpyra mã toto jũme. Kuesẽkõ esaka ytopyra toto jũme. Yrome, “Kure Jezu mana,” kakehpyra ipoetory tõ mana eya. Yrome mokaro onenesaromepyra exiko mã toto jũme. ¹⁰Jezu tooehse ropa ahtao tosẽkõ eahmãko ipoetory tõ mana. “Imehxo mase,” ãko toto, Jezu enetupuhnanomo, Kuesẽkõ kurã eneryke tyya xine, ynanekarohpyry tonetupuhse eya xine exiryke.

¹¹Morara exiryke oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo netaryme, “Papa, Tesaronikapõkõ kure toexirykõ se mana. Akorehmake toto omũkuru nymyry sã toto ehtohme, oya toahmase toto exiryke opoenõme toto ehtohme. Jezu enetupuhnõko

toto. Ijamihtanohko toto ýme toto ehtohme omipona. Akorehmako toto imehnõ akorehmatohme roropa Jezu enetuputyry poko,” äko ynanase. ¹²Morara awahtao xine imehnõ ynara äko, “Kure imehxo Jezu nase,” äko toto oenerykõke. Jezu roropa ynara äko kyya xine, “Kure matose,” äko. Toipe Jezu kure rokẽ typoetory tõ riko mana. Isaaro roropa Ritonõpo mana.

Popyra exikety poko

2 Wekyry tomo, oururukõ se ynanase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu oepiry ropa poko, imaro oximõme kuytorykõ poko roropa. ²Oty katox axĩ osenekunohpõko matou? Osenekunohpopyra ehtoko, “Jezu tooehse ropa, pake,” karyhtao imehnomo a. Emynyhmara roropa ehtoko. Otarãme morara äko amorepatõ mã repe ajohpe rokene. Otarãme, “Morara tykase Pauru nymerohpyry,” äko imepỹ repe. Yrome morara kapitopyra ase. Ajohpãkõ omiry rokẽ moro. ³Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine imehnõ ehtohme. Tuaro ehtoko. Ritonõpo zehnotokõ osemazuhme oehnõko mana. Iiryryymã pohto rokẽ kara oehnõko mana. Ritonõpo nemary mokyro apoto konõto htaka. Ipynanohsaromepyra imehnõ mana, jũme. Mokaro tooehse ahtao rokẽ Jezu oehnõko ropa mana. ⁴Pyaximehxo osekarõko mokyro mana. “Ritõ kõ motye ase, oesẽkõ motye,” äko mã ynororo, “Imehxo mase,” katohme imehnomo a repe typoko. Porohnõko mana Ritonõpo tapyĩ tao. “Ritonõpome ase,” äko kahpyry mã repe imehnõ enekunohtohme rokene.

⁵Moro poko oturuase oya xine amaro xine ro jahtao. Tuenikehse matou ynekarohpyry poko oya xine? ⁶Seromaroro mokyro oehpopyra exikety nae. Zuaro matose. Yrome toehtohpo toehse ahtao mokyro

oehnõko mana iiryryymã pohto rokẽ kara. ⁷Mokyro Ritonõpo omipona pyra imehnõ ripone. Imehnõ enekunopyry poko erohnõko mana seromaroro, omatome. Yrome imepỹ mokyro akorekehkãko mana, onekunohto akorekehkãko toytotoh pona ro. ⁸Morarame mokyro iiryryymanõpo pohto rokẽ kara osenepõko mana. Mame mokyro etapãko Kuesẽkõ mana. Pũ katox ke rokẽ mokaro enahkãko mana orẽpyra toepyrke. ⁹Mokyro iiryryymanõpo joroko tamuru omi poe erohkety. Ijamitunuru joroko tamuru poe. Orẽpyra ikyrõko mana imehnõ enuruhkapotohme, onekunohto ehtohme rokene. ¹⁰Tyrypyry ke toto enekunohnõko itamura tymar apoto konõto htaka toto ytotohme. Jezu omiry anapoipyra mã toto, ise pyra toexirykõke. Morara exiryke toto onypynanohpyra ekurehnõko mana. ¹¹Morara exiryke ynara äko Ritonõpo, “Ah nosenekunohno toto,” äko Ritonõpo toto poko, ajohpãkõ omipona toto ehtohme. ¹²Morarame toto rypyry emetakãmãko Ritonõpo mana tõmiry onenetupuhpyra toto exiryke, tyrypyrykõ poko rokẽ tãkye toto exiryke.

Tymenekase matose okurãkatohkõme

¹³Wekyry tomo, Kuesẽkõ opyno xine mana. Ritonõpo nymenekatyãme matose moinoro, opynohtohkõme, okurãkatohkõme roropa Tuzenu a, aomiry enetuputyryhtao oya xine. Morara exiryke, “Kure mase Ritonõpo,” kary se ynanase kokoro rokene opoko xine. ¹⁴Ritonõpo oeahmatose, Jezu poko yna a ãmoreparykohtao. Oeahmatose tymaro oehtohkõme, “Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu imehxo mana,” karyhtao ipoetory tomo a. ¹⁵Toahmase oexirykõke porempãpyra ehtoko. Wekyry

tomo, yna a āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Yna a ourutopōpyrykō omipona ehtoko, ynanymerohpyry onenerykō omipona ehtoko roropa, enara.

¹⁶Ynara āko ynanase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a Kumykō Ritonōpo a roropa, “Papa, yna pyno mexiase. Yna pyno oexiryke yna eano tyjamihtanohpose oya porempāpyra jūme yna ehtohme. Ooepiry ropā momohnōko ynanase. ¹⁷Tesaronikapōkō eanokō ijamihtanohko porempāpyra toto ehtohme imehnō akorehmatohme toto a, kure imehnō zurutohme roropa, enara,” āko ynanase.

Oturutoko Ritonōpo a yna akorehmatohme eya

3 Wekyry tomo, ynara kary se ropā ynanase oya xine. Oturutoko Ritonōpo a, “Papa, Pauru tō akorehmako ōmiry ekarory poko eya xine, ekurehpyra ōmiry otuotuhponāmatohme, Jezu poetoryme imehnō ehtohme ōmiry apoiryhtao tyya xine, Tesaronikapōkō sã toto ehtohme ōmiry tapoise ahtao eya xine,” kahtoko. ²Oturutoko Ritonōpo a yna pynohtohme tapoise yna ahtao pohnomo a, iirypyrymākomo a, tuhke Jezu onenetupuhpynō nae exiryke.

³Yrome Kuesēkō kurumekara xine mana. Ajamihtanohtorŷko mana, oewomatorŷko joroko tamuru omipona pyra oehtohkōme. ⁴Tākye ynanase awaro xine yna exiryke. Yna omipona exikehpyra matose, Jezu poetoryme oexirykōke.

⁵Ynara āko ynanase Kuesēkomo a, “Papa kapuaono, Tesaronikapōkō amorepako ose ipunaka toto ehtohme. Akorehmako toto tyhtomarykō eanahtotohme, Kyrixtu a tyhtomary eanahtotopōpyry samo,” āko ynanase.

Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene

⁶Wekyry tomo, Kuesēkō Jezu Kyrixtu omi poe ynara āko ynanase oya xine, akīme exiketō maro osepepe pyra ehtoko, ynanamorepatopōpyry omipona pyra toto ahtao. ⁷Akīme pyra ynanexiasene amaro xine yna ahtao. Zuario matose. Yna ehtopōpyry sã ehtoko, akīme pyra. ⁸Imehnō zuru poko pyra ynanexiase. Topehmase yna a ahtao rokē ynanenapyase. Ynanerokuase, ynanetuarimase koko, saereme, enara, anapyrykō onenahpyra yna ehtohme. ⁹Topehke pyra yna otukuru amaro xine kure repe, āmorepanekōme yna exiryke. Yrome yna kure exiry enepotohme oya xine topehke rokē ynanotukuasene amaro xine, ŷme oehtohkōme roropa. ¹⁰Amaro xine yna ahtao ynara ynanase oya xine, toerokuru se pyra exikety anaotuhmanohpoppyra ehtoko, onykohmara roropa ehtoko, ynanase.

¹¹Ynara kary totase yna a exiryke, “Akīme exiketō nae Tesaronikapōkō maro. Erohpyra toto ipunaka, imehnō tapyī to takuroko rokē ytoytōko toto, yrypo poko rokē oturuse.” ¹²Mokaro zurūko ynanase Kuesēkō Jezu Kyrixtu omi poe, “Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene, tŷkyryneke oehtohkōme, ōtuh-tohkōme,” āko ynanase.

¹³Wekyry tomo, penekēhpyra ehtoko imehnō akorehmary poko. ¹⁴Yna omipona pyra exikety nae ahtao, sero ynanymerohpyry omipona pyra ahtao, mokaro maro pyra ehtoko, toto hxiropotohme. Otarāme yna omipona exīko ropā toh mana. ¹⁵“Zehnotokō mokaro,” kara ehtoko toto poko. Oekyrykōme mokaro tyritoko akorehmatohme oya xine yna omipona toto ehtohme ropā.

Pauru nurutopõpyry etyhyry

¹⁶Ynara ãko ynanase Kuesëkomo a, “Torëtyke pyra yna rine mase. Tesaronikapõkõ torëtyke pyra tyriko toto, kokoro rokene. Toto maro exiko,” ãko ynanase.

¹⁷Ywy ase Pauru. Jesety moro tymerose ya jemary ke rokene. Moro

enetupuhtoko ynymerohpyry. Morara rokë pape aropõko ase onenerykõme.

¹⁸Ynara ãko ase Kuesëkõ Jezu Kyrixtu a opoko xine, “Papa, kure rokë Tesaronikapõkõ tyriko,” ãko ase. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry sero Timoteu Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonōpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnō amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Timoteu neneryme. Pauru maro toytose Timoteu tuhke pata tō poro. Imeīpo Jezu poetory amorepaneme toehse ynororo Epezu po.

Tynmerohpyryae Timoteu zurūko mana enekunohtokhō poko. “Azahkuru imehnō amorepananō ahtao amorepakehpoko toto imehnō onenekunohpyra toto ehtohme.

Zae exiketō rokē imenekako imehnō amorepananōme,” āko Pauru. “Yronymyryme erohko roropa Ritonōpo nyrohmanohpohpyry ritohme emero porehme,” āko roropa mana.

1 Ynymerohpyry moro oneneryme Timoteu. Umūkurume mase Jezu omipona oexiryke. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry. Imehnō amorepase tonyohse ywy Ritonōpo a Kukurākanekomo a roropa, Jezu Kyrixtu a. Aepyry ropa momohnōko sytatose.

²“Kure rokē Timoteu tyriko. Ipyno exiko. Torētyke pyra tyriko roropa, ajohpāme samo,” āko ase Ritonōpo a, Kumykomo a. Morara āko ase Jezu Kyrixtu a roropa, Kuesēkomo a.

Tomeseke exiko ajohpākō omipona pyra oehtohme

³Masetonia pona jytoryhtao ynara ase oya, moroto Epezu pó rokē exiko, ase oya. Morara āko ropa ase oya seromaroro. Ynara exiryke, onekunoh-tōkō nae ohtao xine. Zae pyra imehnō amorepāko mā toto. Toto mynyhpākapyry se ase oya. ⁴Pakatokō omihpyry poko rokē mā toto. Aenurutopōpyrykō poko roropa mā toto. Moro poko otu-

rukehpyra toh repe. Yrome aomirykō Ritonōpo poko tuarōtanohpotopyra mana. Naeroro ynara kaxiko eya xine, “Ahno nekarohpyry rokē onetara ehtoko, pakatokō enurutopōpyry tō poko pyra ehtoko roropa,” kaxiko eya xine. ⁵Morara kamexipōko ynanase imehnō pyno toto ehtohme. Otāto imehnō pyno exīko toh nae? Tyrypyrykō poko pyra tahtao xine tukurohtao xine, zae ehtoh poko rokē tahtao xine roropa imehnō pyno mā toto. Jezu enetuputyryhtao tosēkōme roropa imehnō pyno mā toto. ⁶Yrome toitoine mokaro a zae ehtoh turumekase. Tahnōko mā toto tōmirykō poko rokē toexirykōke. ⁷Imehnō amorepananōme toexirykō se toh mā repe. Ritonōpo nymeropohpyry poko Moeze a imehnō amorepary se toh mā repe. “Zae rokē āmorepatoryko ase,” āko toh mā repe. Yrome zae pyra imehnō amorepāko mā toto onenetupuhpyra toexirykōke.

⁸Kure mā Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a. Zae rokē ipoko kuahtao xine kure sytatose rahkene. ⁹Ynara zuaro sytatose. Kurākō zupokatohme pyra Moeze a tōmiry tymeropose Ritonōpo a. Yrome aomipona pyra exiketō rokē zupokatohme tymeropose rahkene. Pohnō mokaro iiryryymākomo, tyrypyrykō poko exiketomo, Ritonōpo kerekeremananomo, jūkō otapatōkomo jēkō roropa, oremimākomo. Mokaro zurutohme tōmiry tymeropose Ritonōpo a Moeze a. ¹⁰Imehnō nohpo poko exiketomo, imehnō orutua poko exiketō roropa, imehnō orutua kō rokē oximaro exiketomo, tynekamorykōme ahno apoinanomo, ajohpākomo, ajohpe imehnō hxironanomo, emero Ritonōpo namorepatopōpyry omipona pyra exiketomo. Mokaro popyry exiketomo. Mokaro zupokatohme Moeze nymerohpyry tymeropose Ritonōpo a. ¹¹Morohne poko imehnō amorepāko ase Jezu ekaroryhtao ya.

Ukurākane ropa Ritonōpo imehxo Jezu poko ekarotohme imehno a.

Tākye Pauru typnanohse Ritonōpo a exiryke

¹²“Kure mase ya. Kyjamihtanohpoase,” āko ase Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a. Tōmipona exiketyme jenetuputyryke eya tymenekase ywy imehnō amorepatohme typoko. ¹³Osemazuhme Jezu kerekeremahpō ase, ipotory eunopyhpono, toto ryhmahpono. Yrome juānohpyra Ritonōpo kynexine onenetupuhpyra jexiryke. Morara jexiryke nyrihpyry waro pyra exine.

¹⁴Mame ypyno Kuesēkō kynexine ipunaka. Kynosenetupuhpone ya. Imehnō pyno jyripone roropa. Moro sã imehnō pyno sytatose Jezu Kyrixtu maro kuahtao xine. ¹⁵Ynara kary zae rokene, Jezu Kyrixtu nono pona tooehse iirypyrymākō kurākatohme. Morara katopōpyry enetuputyry kure. Ywy roropa iirypyryme itamurume aexihpyry ase. ¹⁶⁻¹⁷Ynara kakehpyra sehtone Ritonōpo a, “Kure mase Ritonōpo imehxo,” kakehpyra sehtone. Pake Kuesēkōme kynexine. Kuesēkōme ro mana. Kuesēkōme exikehpyra roropa mana. Orihpyme mā ynororo. Osenepyra mana. Toiro mā Ritonōpo, imep̄y pyra. Okynã sã kyzehno xine pyra exiketyme ynororo. Iirypyryme itamurume jahtao juānohpyra Jezu Kyrixtu kynexine. Yrome yzehno pyra kynexine imehnō tuarōtanohme typoko, enetupuhme toto a tosēkōme, jūme orihpyra toto ehtohme.

¹⁸Aimo, Timoteu, āmorepāko ase Ritonōpo omipona oehtohme. Pake Jezu poetory ešã tōturuse Ritonōpo poe. Ynara tykase toto, “Imehnō amorepaneme exiko mase,” tykase toto oya. Naeroro toto nekarohpyry poko wenikehpyra exiko orēpyra oehtohme. ¹⁹Jezu Kyrixtu onenetupuhkehpyra

exiko. Oorypyry enetuputyryhtao oya ipoko pyra exiko. Imeneu tō sã pyra exiko. Tyrypyrykō enetuputyryhtao tyya xine onurumekara toto. Ipoko ro toehse toto popyra. Morara exiryke Jezu tonetupuhkehse toto a. Ritonōpo omipona pyra tooehse toexirykōke. ²⁰Morara Imeneu, Arexātere asakoro, “Ah joroko tamuru toto wānohno, Ritonōpo kerekeremakehtohme sahxo toto a,” ase ipoko xine.

Oximōmākō Ritonōpo poko

2 Osemazuhme ynara kary se ase oya, morotōkō amorepako. Ynara kaxiko eya xine, “Oturutoko Ritonōpo maro, ‘Kuakorehmako Ritonōpo, ajohpāme samo,’ kahtoko,” kaxiko eya xine. “Oturutoko imehnō poko roropa,” kaxiko eya xine. “Kure mase Papa kapuaono,” kamexipoko roropa eya xine. ²Oturutoko Ritonōpo a tuisa tō poko, pata ešã poko roropa, kure toto ehtohme. Kure toto ahtao, torētyke pyra sytatose porehme, tehme roropa. Kure ehtoh poko sytatose Ritonōpo neneryme, Kuesēkō poko osenetupuhnōko roropa sytatose. ³Tymaro kuotururukō se mā Ritonōpo. Jamaro sytatose imaro kuotururukohtao. Kukurākanekōme aexiryke. ⁴Sero nonopōkō kurākary se mā Ritonōpo emero, zae ehtoh waro kuehtohkōme. ⁵Toiro rokē Ritonōpo mana. Toiro roropa mā kyyrypyrykō korokane, kyzehno xine pyra Ritonōpo ehtohme. Mokyro mā Jezu Kyrixtu, ahnome exikety. ⁶Toorihse ynororo kukurākatamitukō epehmatohme. Jezu oepyyry se Ritonōpo ahtao tooehse ynororo kutuarōtanohse xine. “Emero ahno kurākary se mā Ritonōpo,” kase tooehse Jezu. ⁷Morara exiryke ymenekase Ritonōpo juteutōkara tuarōtanohneme jehtohme. Toto amorepaneme jaropase, Jezu

ekarotohme eya xine, tosêkōme Jezu enetupuhthohme eya xine, zae ehtoh waro toto ehtohme. Morara karyhtao ya ajohpe pyra ase, zae rokê osekarōko ase.

⁸Ahno otururu se ase Ritonōpo maro, emero patapōkomo, tyrypyhpyrykō poko pyra exiketomo, zehno pyra exiketomo, oseosezuhpyra exiketomo, enara.

⁹Morararo nohpo tomo a kure rokê zupōkō amurupoko ihximyra aehtohkōme, imehnō onyxiropyra roropa aehtohkōme. “Oūsetykō poko rokê pyra ehtoko. Kasuru tōkehko poko rokê pyra ehtoko roropa, oekurākarykō poko rokê pyra ehtoko,” kaxiko nohpo tomo a. ¹⁰“Yrome imehnō akorehmatoko. Moro saaro mā Ritonōpo omipona exiketomo,” kaxiko eya xine. ¹¹“Tehme ehtoko, ātamoreparykohtao Ritonōpo omipona oehtohkōme,” kaxiko eya xine. ¹²Orutua kō anamorepapyra ase nohpo tomo a, ituisarykōme roropa nohpo onyripyra ase. Ah mynyhme sã rokê nexī toto. ¹³Ynara exiryke, Atão tyrise osemazuhme Ritonōpo a, okomino Ewa. ¹⁴Atão onenekunohpyra roropa joroko tamuru kynexine repe. Ipyty rokê tonekunohse eya. Mame Ritonōpo omipona pyra toehse toto. Naeroro orutua kō anamorepapyra ase nohpo tomo a. ¹⁵Yrome nohpo tō kurākãko mā Ritonōpo aenururukohtao, tosêkōme Jezu onenetupuhkehpyra toto ahtao, imehnō pyno toto ahtao roropa, tyrypyrykō rumekaryhtao eya xine, emotyêkara roropa tahtao xine, enara.

Jezu poetory esême exiry poko

3 Jezu poetory amorepaneme se kuahtao xine kure mana. Zae Jezu poetory amoreparyhtao kyaa xine kure mana. Morara kary ajohpe

pyra mana. Imehnomo a, “Jezu poetory amorepaneme jexiry se ase,” karyhtao oya, ynara kaxiko eya xine, ²“Iiryryryme pyra ke ehtoko rorohpa ohxiropyra xine imehnō ehtohme. Jezu poetory amorepaneme oexirykō se awahtao xine, toiro rokê typye ehtoko. Emotyêkara ehtoko. Tuaro ehtoko. Kure rokê ehtoko. Katonō pyno ehtoko. Imehnō amorepaneme kure ehtoko,” kaxiko Jezu poetory amorepaneme se exiketomo a. ³“Etÿpyra ehtoko. Imehnō onetapara roropa ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Oxiehno pyra ehtoko. Penetara roropa ehtoko tineru poko,” kaxiko Jezu poetory amorepary se exiketomo a. ⁴“Atapyîtaōkō esême nymyry ehtoko. Opoenōkō amorepatoko òmipona xine toto ehtohme, tuaro roropa toto ehtohme,” kaxiko eya xine. ⁵Atapyîtaōkō amorepary waro awahtao xine Ritonōpo poetory amorepary waro exiko matose. Yrome atapyîtaōkō amorepary waro pyra awahtao xine, Ritonōpo poetory amorepary waro pyra roropa matose. ⁶Jezu poetoryme exisenã ahtao, mokyro imehnō amorepaneme onyripyra exiko, exisene aexiryke. Imehnō amorepaneme tyrise ahtao otarãme ynara ãko mana, “Kure ywy, iiryryryme pyra, mokã sã pyra ase,” ãko mana. Morara karyke eya iiryryryme exiko mana. Mame popyra mokyro ekarōko Ritonōpo mana popyra joroko tamuru ekarotopōpyry saaro. ⁷Imepÿ Jezu poetory amorepane riry se awahtao, kure mokyro ehtoh waro roropa Jezu onenetupuhpynō ahtao, mokyro tyritoko Jezu poetory amorepaneme. “Popyra mokyro,” karyhtao imehnomo a onyripyra ehtoko Jezu poetory tō amorepaneme. Tyrise ahtao otarãme joroko tamuru mokyro poremãkapōko mana.

Jezu poetory tō akorehmananōme

⁸Mokaro saaro imehnō akorehmaneme se awahtao xine zae rokē ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. Eukuru zetunuru enyryhtao emotyēkara ehtoko. Imehnō mōkomory poko penetara ehtoko. ⁹Orēpyra Jezu enetupuhntoko. Omi kurā kukurohtao xine moro omipona rokē ehtoko, ehxiropyra oehtohkōme. ¹⁰Tuaro exiketō rokē Jezu poetory tō akorehmaneme tyritoko. Aomipona nymyry toehse ahtao rokē tyriko toto. ¹¹Ynara kaxiko nohpo tomo a roropa, “Nohpo tomo, mokā saaro ke ehtoko. Kure rokē ehtoko. Imehnō onykerekeremara ke ehtoko. Emotyēkara roropa ke ehtoko. Oniokō pyno rokē ehtoko,” kaxiko eya xine. ¹²Jezu poetory tō akorehmaneme kuahtao xine toiro rokē typye sehtone. Kure rokē kypoenōkō amorepāko sytatose. Kytapyātaōkō roropa amorepāko kuomipona xine toto ehtohme. ¹³Zae Jezu poetory akorehmananōme ahtao, toerokurukō poko tuisamehxo exiko toto. Mame orēpyra exiko mā toto imehnō amorepari poko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko.

Ritonōpo a kutuarōmatopōpyrykomo

¹⁴Moro, nymerohpyry oneneryme, okynā pyra jytotoh exiryke oenese repe. ¹⁵Yrome otarāme okynahxo ytopopyra ase. Morara exiryke sē nymerohpyry aropōko ase oya oneneryme, tuaro oehtohme, Ritonōpo poetory tō kure exiry poko Ritonōpo maro oturutoh tao. Ritonōpo zuzenu isene mana typoetory tō kurohtao. Kure kuexirykō eneryhtao imehnomo a Ritonōpo zae exiry enetupuhnōko toto. ¹⁶Ajohpe pyra nase. Ynara enetupuhnōko sytatose, osemazuhme tuaro pyra Jezu

poko sexiataose repe, yrome Ritonōpo kutuarōtanopyatose.

Tumūkuru tonehpose ahnome.

Iiryppyryme pyra tonepose mokyro Ritonōpo zuzenu a.

Tonese roropa Ritonōpo nenyohityamo a, kapuaōkomo a.

Tokarose ahno tomo a, juteutōkara a roropa.

Tonetupuhse roropa mokaro a.

Mame imeiṗo tarose ropā kynexine ynoroṗo kapu aka.

Ajohpe amorepatōkomo

4 Yrome ynara āko Ritonōpo zuzenu, “Okynā toehse ahtao toitoine tynenetuputyhyppyrykō rumekāko toto, onekunohtōkō omipona toexirykōke, joroko tō omipona roropa toexirykōke,” āko. ²“Amorepaneme ase,” āko toh mā repe. Ajohpākō mokaro. Omi kurā etaryhtao tyā xine onetara mā toto. “Ooryppyrykō poko pyra ehtoko,” kary etaryhtao tyā xine onetara mā toto. Tyryppyrykō poko rokē mā toto. Mame ikurohtao xine jahkahpyry sā toh mana, omi kurā onetara toexirykōke. Onetap̄y sā toto. ³Ynara āko mā toto, imehnō amorepāko, “Pytara ehtoko. Opytarykohtao popyra,” āko toh mā repe. Tōsē onyry rumekapōko roropa mā toto Ritonōpo omipona pyra. Onokyro tōkehko tyrise Ritonōpo a kuohkōme, tākye kuehtohkōme, “Kure mase,” katohme kyā xine Ritonōpo a, enetuputyryke kyā xine aomiry waro kuexirykōke. ⁴Naeroro Ritonōpo nyrihpyry kuohkōme kure mana emero, “Kure mase Ritonōpo,” karyhtao tōsē apoiryhtao. Naeroro tōsē onyry onurumekara ehtoko. ⁵Tōsē onyryhtao kyā xine kure Ritonōpo a, aomiry etaryhtao, kuotururukohtao roropa imaro.

Jezu Kyrixtu poetory kurano

⁶Morohne poko Jezu poetory tō amoreparyhtao oya, Jezu poetoryme nymyry mase. Tuātanohse sã mase Ritonōpo omiry poko. Orēpyra enetupuhneme mase, amorepatopōpyry omipona oexiryke. ⁷Naeroro ahno nekarohpyry rokē irumekako. Toto omiry Ritonōpo omiry poko otuarōtanohpopyra mana. Yrome atamorepako kure oehtohme, Ritonōpo omipona nymyry oehtohme. ⁸Tururume kuytoryhtao etaehpyra kuehtohme kure pohto rokene. Yrome Jezu poetoryme kuahtao xine ynara āko roropa sytatoše, “Kuatamoreparykohtao Ritonōpo omipona kuehtohkōme kure kuhse mana. Seroae Ritonōpo omipona kuahtao xine tãkye sytatoše, jūme roropa tãkye exiko sytatoše Ritonōpo esaka kuytorykōke,” āko sytatoše. ⁹Moro kuurutopōpyrykō zae rokē mana. Otato ehtoko yronymyryme. ¹⁰Morara exiryke yme ynanase erohnōko, etuarimāko roropa ynanase ajohpe pyra Ritonōpo enetuputyryke yna a. Orihpyme jūme ynororo mana. Kukurākanekōme ynororo mana. Enetupuhnanō kurākaneme roropa mana.

¹¹Morohne poko imehnō amorepako. ¹²Jezu poetoryme oehtoh poko osenepoko imehnomo a asã toexirykō se toto ehtohme. Ōmiry kure rokē tyriko. Imehnō maro kure rokē exiko. Imehnō pyno exiko. Ritonōpo onenetupuhkehpyra exiko. Nohpo tō poko pyra exiko. Ynara rokē exiko, asã imehnō toexiry se toto ehtohme, omoiry se roropa toto ehtohme, “Poetome ro mase. Ōmiry etary se hkopyra sã ase,” kara toto ehtohme. ¹³Ritonōpo omiry onysekeremakehpyra exiko, oximōmākō netaryme jytory ponāmero. Zuruko toto. Amorepako toto Ritonōpo

omipona toto ehtohme. ¹⁴Ritonōpo zuzenu otuarōtanohpoase imehnō amorepatohme. Ekurehpyra exiko toto amorepary poko. Amorepatōme oriase Ritonōpo zuzenu. Tomarykō tyrise Jezu poetory tomo a tamuximākomo a. Ynara tykase toto Ritonōpo poe, “Mose Timoteu imehnō amorepaneme exiko,” tykase toto Ritonōpo poe. Morarame amorepatōme oriase Ritonōpo zuzenu. ¹⁵Morohne poko exiko kokoro rokene. Moro poko osenetupuhko, tuaro oexiry enetohme imehnomo a. ¹⁶Tomeseke exiko zae rokē oehtohme. Orēpyra exiko zae rokē imehnō amorepary poko roropa. Morara awahtao osepynanohnōko mase, oetananō pynanohnōko roropa mase.

Jezu poetory pyno exiry poko

5 Jezu poetory tō tãhpomākō onyenonohpyra exiko. Zae pyra toehse toto ahtao kure rokē zuruko toto. Omy zurutoh sã zuruko toto. Nuasemākō zuruko ākorō tō zurutoh samo. ²Nohpo tō zuruko asa zururu samo. Oryximākō zuruko roropa ooryxiry zururu samo, zae rokene.

³Kure tyriko pyt̄ypo tomo, pyt̄ypo nymyryme ahtao. ⁴Yrome pyt̄ypo tumūkue ahtao ipoenomo a tyse pyno se ase. Typake ahtao ipakomo a tynoty pyno se ase roropa. Poetome toto ahtao, toto pyno toehse. Morara exiryke ipoenomo a pyt̄ypo tō pyno se ase. Morara ahtao kure Ritonōpo a. ⁵Pyt̄ypo tō tyekye pyra ahtao, ipyno sehtone, Ritonōpo nekarory eraximaryhtao rokē eya xine, oturukehpyra imaro toto ahtao, saereme, koko, enara. ⁶Yrome imep̄y pyt̄ypo typenetatoh poko se rokē ahtao typoremāse sã Ritonōpo omiry poko mana. ⁷Morara mokaro amorepako iirypyryme pyra toto ehtohme. ⁸Imep̄y tyekyry pyno pyra ahtao typoenō nymyry pyno pyra

ahtao Ritonōpo omipona pyra mana. Onenetupuhp̄y motye popyra mana tuaro toexiryke repe yrome aomipona pyra mana.

⁹Pyt̄ypo esety imeroko oximōmākō ipyno ehtohme 60me jeimamyry nae ahtao. Esety imeroko iniōpyry toiro rokē ahtao. ¹⁰“Kure rokē imehnō rine mokyro,” karyhtao imehnomo a ipoko, esety imeroko, tumūkuru tō tuātanohse kure eya ahtao, katonō nyhtohme tytapyī tokarose ahtao eya, Ritonōpo potory tō pyno toehse ahtao, kurākara roropa takorehmase eya ahtao. Emero rokē kure tyrise eya ahtao esety imeroko pyt̄ypo tō esetykō maro.

¹¹Yrome pyt̄ypo esety onymeropyra exiko kunumixime pyra ahtao. Oryxime ahtao otarāme tyniotary se exiko ropa mana. Otarāme typenetaryke Kyrixtu poko penetarahme s̄a exiko ropa mana. ¹²Morarame azahkuru exiko mana Ritonōpo a tōsekarotopōpyry poko wenikehnōko ropa mana. ¹³Kunumiximākara esety tymerose ahtao ipyno oximōmākō ehtohme otarāme akīme exiko mā toto. Imeimep̄y tapyī takuroko ytoytōko mā toto. Mame ajoajohpe exiko roropa mā toto, kerekeremato, imehnō rypyry poko rokē oturūko. Morara ahtao popyra mana. ¹⁴Morara exiryke kunumiximākōkara niotary se ase aemūkuatohkōme, tytapyī tao aerohtohme onyhxiropyra imehnō ehtohme. ¹⁵Toitoinē pyt̄ypo tō joroko tamuru omi poe toeramase ropa. ¹⁶Jezu poetory tō ekyry pyt̄ypome ahtao ipyno aexirykō se ase, torētyke pyra ipoko oximōmākō ehtohme. Tyekye pyra ahtao rokē oximōmākomo a pyt̄ypo pyno se ase.

¹⁷Mame Jezu poetory amorepatōkō epehmatoko. ¹⁸Ritonōpo omiry ynara āko, “Oekykō inahpatoko ākorehmarykohtao,” āko. Ynara āko roropa Ritonōpo omiry, “Erohketō

epehmatoko aerohtamitume,” āko. (Morara exiryke kure Jezu poetory amoreparyhtao eya xine Ritonōpo omipona toto ehtohme kurehxo epehmatoko toto.) ¹⁹Jezu poetory amorepane kerekeremary onetara exiko. Yrome iirypyryme toehse ynororo ahtao asakoro enenanō ahtao aomirykō etako ihxirory poko. ²⁰Mame mokyro zuruko emero totasēme zomory zuaro aehtohme.

²¹Timoteu, etako pahne, jomipona exiko ipunaka. Ynara kara exiko okurohtao, “Yzamaro exiketō onupokara ase iirypyry poko. Yzamaro pyra exiketō rokē zupokāko ase,” kara exiko okurohtao. Iirypyryme exiketō ahtao zae rokē zuruko toto. Morara āko ase Ritonōpo netaryme, Jezu Kyrixtu netaryme roropa, inenyoh̄tyā netaryme roropa kapuaōkō netaryme. ²²Axī pyra imep̄y imenekako Jezu poetory amorepaneme tyritohme. Imehnō amorepaneme onyripyra exiko iirypyryme ahtao iirypyrymā akorehmaneme oekaroryino. Imehnō onymoipyra exiko tyrypyrykō poko toto ahtao.

²³Tuna ēnōko roropa mase. Uwa eukuru jehnahpyry ēnōko mase pitiko rokene awakuru pokoino, kure pyrahme s̄a oexiryke.

²⁴Tuānohsā toitoinē enetupuhnōko sytatose axiny, iirypyry jarao exiryke. Okynahxo ahtao tuānohsāme imehnō enetupuhnōko sytatose jarao pyra iirypyrykō exiryke. Morara exiryke axīpyra imep̄y imenekako Jezu poetory amorepaneme tyritohme. ²⁵Morararo toitoinē ahno kure exiry axī enēko sytatose. Yrome tokare pyra ahtao okynahxo ahtao kure toto exiry enetupuhnōko sytatose.

6 Imehnō namoto mokaro Jezu poetory tomo. Ynara kaxiko eya xine, “Oesēkō pyno ke ehtoko.

Aomipona roropa ke ehtoko, Ritonōpo onykerekeremara imehnō ehtohme, āmorepatopōpyry yna a roropa onykerekeremara toto ehtohme,” kaxiko eya xine. ²“Oesēkō Jezu poetoryme ahtao toto onypoihtopyra ehtoko. Oekyrykōme sã tyritoko. Ýme rokē erohtoko, Ritonōpo omipona roropa aexirykōke, toto pyno Ritonōpo exiryke roropa,” kaxiko eya xine.

Zae pyra amorepananō namorepary poko

Orēpyra imehnō amorepako senohne poko. ³Jezu Kyrixtu omiry zae rokene. Aomipona kuahtao xine kyyrypyrykō rumekāko sytatose. Imepỹ mã otato pyra ahtao, Jezu omiry myakāmary se mana imepỹ omiry ke. ⁴Osenetaonohkety rokē mokyro, tuaro pyra exikety. Imehnō ezuezukuru sato rokē mokyro. Omi poko toto ezuezuhtopōpyry pokoino zumoxike exiko mã toto, oxiehno roropa. Oxikerekeremāko toto. Tukurohtao xine imehnō ekarōko popyra toh repe. ⁵Moro pokoino ajoajohpākō osesezuhkepyra mana. Tukurohtao xine azahkuru ipunaka. Zae exiry waro pyra toehse ipunaka. Tineru apoiry se mã toto Ritonōpo omipona toehtamitukōme repe.

⁶Yrome Ritonōpo omipona kuahtao xine, tãkye roropa kuahtao xine inekarohpyry poko, tymōkomoke exikety motye sytatose. “Kure mase,” karyhtao Ritonōpo a kyya xine kure ipunaka mana. ⁷Tymōkomoke pyra sytatose enurūko. Taroino roropa mōkomo anaropyra sytatose kuorikyrykohtao. ⁸Naeroro tohke kuahtao xine, tymetyke kuahtao xine roropa tãkye sehtone. ⁹Yrome tymōkomoke se kuahtao xine, xiaksiake kypenetarykōke joroko tamuru nukuhtatoh taka omōnōko sytatose.

Kuesēkō enetupuhkehnōko sytatose. Kuamoreme xine ryhtāko sytatose. ¹⁰Tineru poko penetanohtao xiaksiake iirypyry poko exiko sytatose. Tytineruke se toexirykōke toitoine ipoetory tomo a Jezu turumekase. Emynyhmäko itamurume mã toto. Tukurohtao xine samū āko toh mana.

Zae exiry poko Pauru namorepatopōpyry

¹¹Yrome omoro Ritonōpo poetoryme oexiryke tomeseke mokaro sã pyra oehtohme. Tineru poko openetary irumekako, kure oexiry aroko. Ritonōpo zamaro exiko. Oesēme onenetupuhkepyra exiko. Imehnō pyno exiko roropa. Penekepyra exiko. Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko. Osenetaonohpyra exiko roropa. ¹²Orēpyra exiko Jezu enetuputyry poko oesēme. Ritonōpo omipona rokē exiko orihpyra oehtohme jūme. Typoetoryme tyrise mase eya, kure rokē tōturuse awahtao Jezu Kyrixtu oesēme exiry poko, imoihmākō netaryme. ¹³Ritonōpo emero ritōme mana. Inetaryme Jezu Kyrixtu netaryme roropa ynara āko ase oya, Timoteu, ¹⁴Ritonōpo omipona exiko ipunaka, ohxiropyra imehnō ehtohme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō oepyyropa punero. Moro saaro Tummy omipona Jezu kynexine Pōtiu Pirato ēpataka tarose tahtao. ¹⁵Jezu enehpotoh toehse ahtao enehpōko ropa Ritonōpo mana. Tuisame imehxo Ritonōpo mana. Kurã mokyro toiro. Tuisamākō tuisaryme mana, pata esã esēme roropa mana. ¹⁶Ynoro rokē orihpỹme mana jūme. Saereme konōto esary mana. Xixi motye reh mahna. Imehnō eya ytosaromepyra mana. Mokyro onenepitopyra sytatose osenepỹme aexiryke. “Kure mokyro mana. Kuesēkōme mana jūme,” sykatone.

¹⁷Ynara kaxiko tymōkomokamo a, “Osenetaonohpyra ke ehtoko. Ynara kara ehtoko okurohtao xine, ‘Tākye exiko ase ytinerū tomāse ahtao,’ kara ehtoko. Yrome ynara kahtoko rokene, ‘Tākye rokē ase Ritonōpo poko. Emero ekarōko mā ya,’ kahtoko rokē okurohtao xine,” kaxiko eya xine, amorepako toto. ¹⁸“Kure ehtoko. Kure roropa imehnō tyritoko. Imehnō akorehmatoko. Omomyke pyra ke ehtoko,” kaxiko eya xine, amorepako toto, ¹⁹“Tymōkomoke oehtohkōme Ritonōpo esao, aomipona rokē roropa oehtohkōme,” kaxiko eya xine.

²⁰Timoteu, tomeseke exiko. Ourutopōpyry ya onuenikehkapopyra exiko. Imehnō otururu irumekako. Ritonōpo waro kamexipopyra mana. “Zuaro exiketōme ynanase,” āko toh mā repe ajohpe rokene. Toto oseosezukuruhāto toto onezuhpyra exiko. ²¹Tōsezusezukurukō poko toto ahtao tytahse sā toh mana. Tosēkōme Jezu tonetupuhkehse toto a.

“Timoteu tō pyno exiko,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry ropa sero Timoteu Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Äpuruhyry tao kynexine Roma po. Pauru etapasasaka kynexine. Tynymerohpyry sero taropose eya Timoteu neneryme. Pauru maro toytose Timoteu tuhke pata tõ poro. Imeïpo Jezu poetory amorepaneme toehse ynororo Epezu po.

Tynymerohpyryae Timoteu zurüko toorikyry poko. “Oserehyry ase jorikyry poko Ritonõpo poko jorikyry zuno pyra jexiryke,” äko mana.

“Imeïpo tuhkäkö Jezu poetory poenohnõko repe. Yrome Ritonõpo osenetupuhtoh sä pyra osenetupuhnõko mä toto. Zae Ritonõpo ehtoh sä pyra roropa mä toto,” äko mana. “Naeroro yronymyryme erohko Ritonõpo nyrohmanohpohpyry poko, imehnõ Ritonõpo poetoryme ehtohme,” äko mana.

1 Ywy ase Pauru Jezu Kyrixtu nenyokhyry. Pake ynara tykase Ritonõpo, “Kure rokë oritorÿko ase, jüme orihpyra oehtohkõme Jezu Kyrixtu maro,” tykase ynororo pake. Morara exiryke tonyohse ywy imehnõ amorepatohme.

²Ynymerohpyry moro oneneryme Timoteu. Umükuru kuräme mase Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya oesëme.

Ynara äko ase Kumykomo a Ritonõpo a, “Kure rokë Timoteu tyriko, ipyno ke exiko, torëtyke pyra tyriko,” äko ase. Morara äko ase roropa Kuesëkomo a, Jezu Kyrixtu a.

Kure mase Ritonõpo, katopõpyry

³Kokoro rokë oturüko ase opoko Ritonõpo netaryme. Ynara äko ase, “Kure mase Papa, Timoteu

pyno oexiryke,” äko ase koko, saereme, enara. Ritonõpo poko ase. Yryryry poko pyra ase, tuaro ase. Tam tõ tyryryrykö poko pyra toh kynexine tuaro toexiryköke. Mokaro ehtopõpyry sä ase. ⁴Wenikehyrya jexiryke oxitatopõpyry poko, omuhpe oehtopõpyry poko roropa, onery se ropa ase ipunaka, täkye nymyry jehtohme. ⁵Jezu enetupuhnõko mase oesëme nymyry. Osenekunohpyra mase. Moro waro ase. Osemazuhme onoty a, Roiti a Jezu tonetupuhse. Asa a roropa tonetupuhse, Eunixi a. Seromaroro oya tonetupuhse rahkene. ⁶Morara exiryke pape merõko ase oneneryme wenikehyrya oehtohme, mäsa rokë pyra oehtohme, imehnõ amoreparry poko. Ouhpona jemary tyrise ahtao, Ritonõpo a Tuzenu tokarose oya imehnõ amorepatohme oya. ⁷Tuzenu ekarone kyya xine, oserehyrya kuehtohkõme, orëpyra kuehtohkõme, imehnõ pyno kuehtohkõme, zae ehtoh riry waro kuehtohkõme, enara.

⁸Morara exiryke ehxiropyra exiko õtururuhtao imehnõ maro Jezu poko, Kuesëkö poko. Ehxiropyra exiko roropa ypoko. Jezu poetoryme jexiryke japuruase toto. Ysaaro ke exiko. Ynara kaxiko, “Jezu poko imehnõ amoreparry se ase. Imehnomo a jutuarimaporyhtao eanahtõko ase,” kaxiko. Mame otuarimaporyhtao Ritonõpo äkorehmäko mana eanahtotohme oya. ⁹Kukuräkatone. Kueahmatone roropa typoetoryme kuehtohkõme. Kynyrihyrykö kurä pokoino pyra, typoe rokë kueahmatone kure kyrikykö se toexiryke. Toenupunase kypoko xine toexiryke Tumükuru Jezu Kyrixtu enehpory se kynexine kukuräkanekõme, moinoro sero nono onyripyra ro tahtao. ¹⁰Seromaroro Ritonõpo kure toexiry tonepose kyya xine kukuräkanekõ oepiryke, Jezu Kyrixtu

oepyyrke. Kuorikyrykō tonahkapose Jezu a, jūme orihpyra kuehtohkōme, enetuputyryhtao kyya xine. Moro poko tuaro sytatose Jezu enetuputyryke kyya xine.

¹¹ Imehnomo a roropa Jezu enetupuhpotohme tymenekase ywy Ritonōpo a, ipoko toto zurutohme. Ritonōpo nenyokyhpyryme roropa ase, imehnō amorepatohme, juteutōkara roropa amorepatohme. ¹² Morara exiryke etuarimāko ase. Yrome ase ehxiropyra, Jezu waro jexiryke. Ukurākaneme enetupuhne. “Jesēme mase,” ake eya. Morara karyke ya osekarone eya ipunaka ipoetoryme jehtohme. Jewomaneme mana tooepyry ropa ponāmero kapu ae. Moro waro ase. ¹³ Ritonōpo omiry ekaroryhtao ya otato mexiase. Zae rokē oturuase oya. Moro omipona rokē exiko imehnō amorepatohme oya ysaaro. Jezu enetupuhneme oexiryke aomipona rokē exiko. Imehnō pyno ke exiko. Morara sehtone Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykōke. ¹⁴ Ritonōpo a tōmiry tokarose oya, otato oehtohme, etyorōmapopyra imehnomo a oehtohme, zae rokē imehnō amorepatohme oya. Ritonōpo omiry poko awahtao Zuzenu ākorehmāko mana. Kukurohtao xine mana Ritonōpo zuzenu.

¹⁵ Mokaro Aziapōkō urumekase ropa. Toto a urumekary waro mase, Pixeru, Emohxine, imehnō maro urumekahpōkō mokaro. ¹⁶ Yrome Onexiporu jakorehmane itamuraume. Morara exiryke ynara āko ase Ritonōpo a, “Onexiporu tō pyno exiko,” āko ase, jakorehmaneme aexiryke. Ehxiropyra roropa monexiā myyhtoh poko. ¹⁷ Roma pona tooehse tahtao jupihpō pohto rokē kara mokyro, jenery ropa ponāmero. ¹⁸ Morara exiryke ynara āko ase Ritonōpo a, “Onexiporu pyno exiko yna

Esē oepyyry ropahtao kapu ae,” āko ase, takorehmase eya jexiryke Epezu po jahtao. Moro waro mase.

Soutatu sã Kuesēkō omipona kuexirykō poko

2 Morara exiryke aimo orēpyra exiko. Jezu Kyrixtu ākorehmāko mana, kypyno xine toexiryke. ² Ynekarohpyry oya Jezu poko metase imehnō netaryme. Tuhkākō netaryme ynekarohpyry metase. Moro ynekarohpyry ekaroko ropa orutua komo a, Ritonōpo omipona exiketomo a, imehnō amorepananōme toto ehtohme.

³ Oseanahtoko otuarimaporyhtao imehnomo a ysaaro, soutatu saaro roropa, Jezu Kyrixtu poetoryme oexiryke. ⁴ Otuotoh konōto ahtao, soutatu tō xiaksiake ytopyra, emero irumekāko tosēkō omipona rokē toehtohkōme. Mokaro saaro kymarokomo. Torētyke pyra sehtone tineru apoiry poko, mōkomo apoiry poko roropa, Kuesēkō omipona rokē kuehtohkōme tākye aehtohme kypoko xine. ⁵ Morararo orutua kō atatapoiryhtao imehxo exikety waro ehtohme, tosēkō omipona rokē ahtao, “Imehxo mokyro mana,” āko mā toto ipoko. Tosēkō omipona pyra ahtao, “Imehxo mokyro,” kara mā toto ipoko. ⁶ Kure tutupi poko erohkety osemazuhme t̄kyryry epery enahnōko, tarykase eya exiryke. Imēipo t̄kyryry ekamōko mana imehnomo a. ⁷ Moro poko enetupuhko, ynymerohpyry poko. Morarame Kuesēkō otuarōtanohnōko mā rahkene, moro poko oepohnopyryhtao.

⁸ Wenikehpyra ke exiko Jezu Kyrixtu poko. Mokyro rokē tōsemākāpose ropa aorihxīpo. Tawi ekepyry par̄pyryme mana. Morara āko ase Jezu poko imehnō amoreparyhtao. ⁹ Moro pokoino etuarimāko ase. Jezu omiry ekaroryke ya

popÿ sã tõmapose ywy äpuruhyry taka. Yrome Ritonõpo omiry anapurupyra mã toto. ¹⁰ Morara exiryke eanahtõko rokẽ ase. Utuarimaporhytao eanahtõko ase, Ritonõpo nymenekatyã kurãkatohme, kysã toto ehtohme. Kukurãkatorÿko Ritonõpo mana Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykõke. Kure rokẽ exiko sytatose orihpÿme. ¹¹ Ynara katopõpyry kure, “Imaro kuorikyrykohtao, imaro orihpÿme exiko sytatose.

¹² Imaro kuetuarimarykohtao, tuisame exiko sytatose imaro.

Yrome, ‘Jezu waro pyra ase,’ karyhtao kyya xine,

‘Mose waro pyra ase,’ äko roropa Jezu mana kypoko xine.

¹³ Ajohpe kuahtao xine,

ajohpe pyra ro Jezu mana, kyryhkanemero.

Ynara kara mana, ‘Moky saaro ajohpe exiko ase,’ kara Jezu, ajohpãkaramae aexiryke.”

“Kure mase ya,” äko Ritonõpo aomipona exiketomo a

¹⁴ Moro katopõpyry kure. Jezu poetory tõ moro poko toto onuenikehkapopyra exiko. Amorepako toto. Ynara kaxiko eya xine Kuesëkö netaryme, “Oseosezuhpyra ehtoko omi poko. Oseosezuhnohtao popyra mana. Imehnõ akorekehkãko rokẽ mana,” kaxiko eya xine. ¹⁵ Akime pyra erohko Ritonõpo omipona oehtohme, “Kure mase,” katohme Ritonõpo a oya. Azahkuru pyra exiko ehxiropyra oehtohme oerokuru poko. Zae rokẽ imehnõ amorepako Ritonõpo omiry poko. ¹⁶ Ritonõpo waro pyra exiketõ omiry poko pyra exiko, Ritonõpo zamaro pyra toto omiry exiryke. Mokaro omiry etananõ mã iirypyrymehxo exiko toh mana. ¹⁷ Ahno pÿ toeposohkase ahtao motapitõko mana jõtopyra exiryke. Moro saaro mokaro omiry,

emãnõko mana imehnõ ryhmãko samo. Asakoro mokaro amorepananõ mana Imeneu, Piretu, enara. ¹⁸ Mokaro azahkuru mana. Ritonõpo omiry turumekase eya xine. Ynara äko toh mã repe, “Aorihtyã tõsemãkakehse Ritonõpo a,” äko toto, ajohpe rokene. Toitoina azahkuru exikety etaryke tyya xine, osenekunohnõko mã toto. Jezu omipona hkopyra exiko mã toto. ¹⁹ Yrome Ritonõpo nukurãkatyã onyryhmara mana. Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiry, “Kuesëkö typoetory to waro mana,” me tymerose. Ynara roropa tymerose, “Kuesëkö poetoryme kuahtao xine kyyrypyrykõ rumekãko sytatose,” me tymerose exiryke.

²⁰ Imehxo exiketõ tapyĩ tao oripo tõkehko nae. Typyne exikety nae, uuru risemy, parata risẽ roropa. Typyne pyra exiketõ nae roropa, wewe risemy te, orino apuhsẽ tõkehko, kurãkõ ãme nae, emero rokẽ ãme nae, enara. ²¹ Oripo saaro sytatose. Kyyrypyrykõ rumekaryhtao kyya xine, tukurikase roropa kuahtao xine oripo kurã sã sytatose, typyne exiketõ samo. Kyyrypyrykõ poko pyra exiko sytatose, Kuesëkö poetoryme. Kuesëkö omi poe kure rokẽ exiko sytatose. Kure tyryry poko rokene. ²² Nuasemãkõ otarãme tyrypyrykõ poko penetãko mã toto. Ipenetarykõ poko pyra exiko. Ynara rokẽ exiko, zae ehtoh poko rokẽ exiko, Jezu enetuputyry poko, imehnõ pyno oexiry poko, kure rokẽ oexiry poko, enara. Moro saaro Ritonõpo maro oturuketomo, kure rokẽ toexirykõ poko toto. Tyrypyry poko pyra toto ipunaka tukurohtao xine. ²³ Yrome imehnõ omiry äkorehmara mana Ritonõpo onenetupuhpyra aexirykõke. Okynahtao oxiehno imehnõ riko aomirykõ mana. Morara exiryke toto omiry onetara exiko. ²⁴ Jezu poetoryme kuexirykõke

oxiehno pyra sehtone. Imehnō pyno sehtone. Samorepane toto tomeseke. Emÿpopyra roropa sehtone. ²⁵Imehnō amoreparyhtao kuomirykō omipona pyra toto ahtao toto pyno ro sehtone. Otarāme imeïpo iiryppyryme toexirykō enetupuhnōko mā toto Ritonōpo poe. Otarāme tyryppyrykō rumekāko ropa toto Jezu omipona toehtohkōme. ²⁶Otarāme eramāko ropa toh mana joroko tamuru winoino. Inapurutoh tae tūtāko ropa toh mana. Otarāme omi kurā omipona pyra aehtyā ekurākāko ropa toh mana Ritonōpo poe, enara.

Jezu oehsasaka ahtao

3 Tuaro ehtoko, Jezu oehsasaka ahtao tuhke ehtomaketō exiko mana, Jezu omipona exiketō poremākapyry se exiketomo. ²Mokaro osepyno rokē exiketomo. Imehnō mōkomory poko penetāko mā toto. Osenetaonohnōko rokē mā toto. Ritonōpo kerekeremāko mā toto, tumykō omipona pyra exiketomo. Tÿkyryrykō tokarose ahtao eya xine, “Kure mase,” kara mā toto, Ritonōpo omipona pyra roropa mā toto. ³Sekerereme pyra exiketō mokaro, otupokapopyra exiketomo. Imehnō kerekeremananomo ajoajohpākomo, zehnotokomo, kurākō se pyra exiketomo. ⁴Tope tō ewokananomo, osepyno pyra exiketomo, osenetaonohketomo, typenatatoh poko rokē exiketomo, Ritonōpo a tuaropyra exiketomo. ⁵“Ritonōpo poetoryme ynanase,” āko toh mā repe. Yrome Ritonōpo jamitunuru ripory se pyra mā toto tukurohtaka xine. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko isā oexirykōino. ⁶Toitoine mokaro zae pyra imehnō amorepāko mā toto. Imehnō tapyī takuroko omōnōko mā toto, nohpo to omipohtomase. “Jomipona awahtao xine, ytopyra matose apoto konōto

htaka,” āko toh mā repe. Mame ataomipohtomapōko mā toto. “Iiryppyryme ase,” āko rokē mā toto, yrome tyryppyry rumekary se pyra mā toto. ⁷Atamorepakehpyra toh mā repe. Yrome zae omi enetupuhsaromepyra mā toto. ⁸Pake Janexi tō tōxienonohse Moeze maro, Janexi, Jāpyrexī. Enara toh kynexine. Zae Moeze omiry kynexine. Yrome zae omi etary se pyra toh kynexine. Zae omi etapory se pyra roropa toh kynexine. Mokaro saaro serōkomo. Zae pyra imehnō amorepāko mā toto zae omipona toexirykō se pyra mā toto. Tukurohtao xine azahkuru rokē osenetupuhnōko mā toto. Jezu poetory poenohnōko rokē mā toto. Yrome Ritonōpo omipona pyra ekurehnōko mā toto. ⁹Myaro tokoro pyra mā toto. Azahkuru toto exiry enēko imehnō emero, pake Janexi tō azahkuru ehtopōpyry samo Jāpyrexī maro.

Pauru namorepatopōpyry etyhpory

¹⁰Yrome ya imehnō amorepatopōpyry waro toehse mase. Kure jehtopōpyry waro roropa mase. Ritonōpo omipona se jehtopōpyry waro mase, Ritonōpo enetupuhtopōpyry ya, sekerereme jehtopōpyry, imehnō pyno jehtopōpyry, yryhmary eanahtotopōpyry ya, ¹¹ÿjyhtomatopōpyry, enara. Toetuarimase ywy itamurume Ātiokia po jahtao, Ikoniu po, Rixityra po, enara. Jyhtomaryhtao, Ritonōpo ypynopyase. ¹²Morararo emero Jezu Kyrixtu omipona se exiketomo. Imaro se exiketō osanumāko mā toto aomipona se toto exiryke. ¹³Yrome iiryppyrymākō popyrahxo exiko mana, onekunohtōkō roropa. Imehnō enekunohnōko mā toto. Osenekunohpōko roropa joroko tamuru a toto. ¹⁴Yrome tyoro mase. Āmorepahpōkō waro mase, asa, onoty, ywy, enara. ¹⁵Opoetoaero kurā poko

ätamorepahpyry mase. Pape kurāme exiryke kutuarōtanohtor̄yko mana, Ritonōpo a typoetoryme kyrirykō poko, Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine ahtao. ¹⁶Tōmiry tymeropose urutōkomo a Ritonōpo zuzenu omi poe, zae kuamorepapotohkōme, iiryppyrymākō mynyhmapotohme, azahkuru exiketō kurākatohme, kuamorepatohkōme kure ehtoh poko kuehtohkōme. ¹⁷Tōmiry tymeropose eya typoetory tō tuaro ehtohme tymōkomoke exiketō sā kuehtohkōme kure ehtoh poko zuaro kuehtohkōme imehnō akorehmary waro roropa kuehtohkōme.

4 Jezu oehnōko mana kutuisarykomo. ¹Toehse tahtao kurākō apiakāko mana popyno htae emero, aorihityamo, orihpynomo, enara. Ynara oururu se ase Ritonōpo netaryme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō netaryme roropa. Ynara āko ase oya, ²Ritonōpo omiry ekaroko imehnō netaryme. Ekurehpyra exiko. Jezu apoiry se toto ahtao, amorepako toto. Apoiry se hkopyra toto ahtao aomiry ekaroko rokē toto netaryme. Pohnō zuruko tyryppyrykō poko pyra toto ehtohme. Ākyemapoko toto. Amorepako toto Ritonōpo omiry poko. Penekehpyra ke exiko roropa toto amorepary poko. ³Imeīpo zae omi etary se pyra exiko mā toto sero nonopōkomo, typenetatohkō poko rokē toehtohkōme. Ajohpākō menekāko mā toto tamorepanekōme, tyryppyrykō poko rokē tamorepatohkōme. ⁴Zae omi rumekāko mā toto ajoajohpākō omiry rokē etatohme tyya xine. ⁵Naeroro mokaro sā pyra exiko. Tuaro exiko. Oetuarimaryhtao eanahtoko rokene. Imehnō zuruko Jezu Kyrixtu poko. Orēpyra exiko Ritonōpo omipona. Imehnō akorehmako roropa aomipona toto ehtohme.

⁶Okynahkopyra jorihtoh toehse nase. Yrome torētyke pyra ase joriqyry

poko. ⁷⁻⁸Tururume ytoketō ahtao, toiro osemazuhme eporehkāko. Epehpyry apoīko mana, tosēkō omipona ahtao rokene, osema etyhyppyry pona toeporehkase ahtao roropa. Mokaro sā wyy. Poremāpyra exiase. Yrohmanohpotopōpyry poko tōtyhkase wyy. Kuesēkō onenetupuhkehpyra ase. Naeroro Ritonōpo nekarory kurā jeraximāko mana, kure jehtopōpyry epehpyryme. Moro ekarōko mā Kuesēkō ya ekarotoh po toehse ahtao. Imehnomo a roropa, emero Kuesēkō pyno exiketomo a moro ekarōko roropa mana, aepyry ropa eraximananomo a.

Pauru nurutopōpyry

⁹Timoteu, axī sahxo ōpokonopyry aotyhkanohko, oehtohme xiaro ya. ¹⁰Turumekase Temaxi a jexiryke morara āko ase. Mōkomo poko typenetaryke toytose ynororo Tesaronika pona. Kyresēte toytose roropa Karaxia pona. Titu toytose Taumaxia pona, enara. ¹¹Ruka rokē taro nase ymaro. Maku menehtase amaro oehozome, jakorehmaneme aehthohme taro. ¹²Tikiku aropone Epezu pona. ¹³Ooepyryhtao jupō enehko. Tyroa po Kapo tapyī tāo ynomoase. Moro enehko. Ypapē roropa enehko. Okyno pihpyry risē roropa enehko, imerohpyry. Moro se nymyry ase.

¹⁴Arexātere mokyro metau poko erohkety. Popy mokyro, yhtomane. Apo Kuesēkō mokyro wānohno iiryppyryme aexirypo. ¹⁵Akorekehkatō mokyro nexiase Ritonōpo omiry ekaroryhtao yna a. Tōsezusezuhse itamurume ynororo yna maro. Mokyro waro exiko oryhmario roropa.

¹⁶Terekatu ēpataka toehse jahtao josewomatoh myhe upiase. Urumekase toto emero porehme. Yrome ynara āko ase Ritonōpo a ipoko xine, “Papa, iiryppyrykō ikorokako ropa,” āko ase. ¹⁷Mokaro urumekase repe,

yrome Kuesēkō ymaro monexiano. Yjamihtanopyase Jezu poko juteutōkara zurutohme. Ypyno Kuesēkō exiryke eatāpyra toh kynexine, riāo pākomo.¹⁸ Kuesēkō ypynohnōko mana yryhmaryhtao pohno a. Mame orēpyra tosaka jarōko mana. Moero mā emero esēme mā ynororo. “Kure Ritonōpo mana, kakehpyra sehtone.” Morara ahtao kure mana.

“Murutase toto,” katopōpyry

¹⁹ Murutase toto Pirixira, Akira, Onexiporu tō roropa, enara. ²⁰ “Pauru opyno

xine,” kaxiko eya xine. Eraxitu tōsesarise Korīto po, Tyropimu ynomoase Miretu po, kure pyra exiryke.²¹ Axī sahxo moehtase konopotara ro ahtao.

“Kuurupotase Timoteu a,” tykase Eupuru. Purutēte, Rino, Kyrautia emero Jezu poetory tō maro. “Opyno ynanase, Timoteu,” āko toh nase.

²² Ynara āko ase Kuesēkomo a Jezu Kyrixtu a, “Timoteu maro exiko. Ipyno exiko,” āko ase. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry sero Titu Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonōpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnō amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Titu neneryme. Pauru maro toytose Titu tuhke pata tō poro. Imēipo Jezu poetory amorepaneme toehse ynororo Kereta po.

Tynmerohpyryae Titu zurūko mana enekunohtohkō poko. “Azahkuru imehnō amorepāko mā toto. Zae Ritonōpo ehtoh sā pyra roropa mā toto,” āko mana. “Naeroro kurākō rokē imenekako imehnō Jezu poetory amorepananōme, imehnō motye osekaropyra toto ehtohme oxiehno pyra roropa toto ehtohme,” āko mana.

1 Ynymerohpyry moro oneneryme Titu. Ywy ase Pauru, Ritonōpo poetory, Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry.

Tymenekase ywy Ritonōpo a tynymenekatyā akorehmatohme aomiry enetupuhpotohme eya xine, zae omi kurā poko toto amorepatohme roropa. ²Orihpýme tymaro kyritorýko Ritonōpo mana. Ajojhþákara mokyro Ritonōpo. Pake nono onyripyra ro tahtao ynara tykase ynororo tyya rokene, “Orihpýme ypoetory tō ríko ase,” tykase. ³Mame tōmiry enehpory se toehse Ritonōpo ahtao tonehpose eya kyya xine. Tōmiry tokarose roropa ya ekarotohme imehnomo a, ynara katohme eya xine, “‘Umūkuru enetuputyryhtao oya xine, orihpyra oritorýko ase, jūme,’ kaxiko eya xine,” tykase ya Ritonōpo kukurākanekomo.

⁴Umūkurume mase Titu, Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya exiryke.

Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa, Titu pyno ke exiko. Torētyke pyra tyriko roropa,” āko ase. Jezu Kyrixtu a

morara āko roropa ase kukurākanekōme exiryke.

Titu erohtopōpyry Kereta po

⁵Kynomoase moroto ahmōta po Kereta po, morotōkō akorehmatohme otyhkara ro jexiryke, Jezu poetory amorepatōkō ritohme oya emero pata tō punero. Ynyrohmanohpotopōpyry poko oya wenikehpyra exiko. ⁶Zae rokē exiketō Jezu poetory amorepaneme tyriko, toiro typye exiketō rokene, Jezu enetupuhnanō ke typoenōke rokene. Ajoajohpe pyra typoenōke exiketō tyriko, tumykō omipona typoenōke roropa. ⁷Ritonōpo omi poe Jezu poetory amorepananō ahtao imehnō mā toto onyhxiropyra kure rokē toto exiryke. Osenetaonohpyra exiketomo, atakirimahnomo, etýpyra exiketomo, zehzehno pyra exiketomo, tyamene se pyra exiketomo, ⁸katonō se exiketomo, kurākō maro se exiketomo, emotyēkara exiketomo, zae rokē imehnō rinanomo, Ritonōpo sā se exiketomo kure rokene, akīme pyra exiketomo, ⁹zae omi onurumekara exiketomo zae exiryke, Jezu namorepatopōpyryme exiryke. Morara tahtao xine imehnō zurūko toh mana, toto akorehmāko zae Ritonōpo omi poe. Azahkuru exiketō namorepatopōpyry enepōko roropa toh mana.

¹⁰Tuhke ajoajohþākō nae. Juteu tō roropa Jezu enetupuhþipo toeramase ropa toto. Ipoetohpyryme mā toehse toto. Imehno amorepāko toto azahkuru rokene. Toto enekunohnōko mā toto. ¹¹Mokaro imynyhpþakapoko imehnō enekunopyryino. Tyekyrykō omipohtomāko toh mana, zae pyra toto amorepāko, tineru apoitohme rokē tyya xine. ¹²Typoko xine ynara tykase imepyny, “Keretapōkō emero ajoajohpe mana osekatō kō samo. Akīme roropa mā toto, tōtukurukō

poko emotyēkāko toto,” tykase mokyro Keretapono typoko xine ro imehnō netaryme. ¹³Mokyro nekarohpyry ajohpe pyra mana. Morara exiryke mokaro zuruko orēpyra samo, māsa rokē pyra Ritonōpo omipona toto ehtohme. ¹⁴Juteu tamuru tō omihpyry irumekapoko eya xine imeimehnō nyrohmanohpotoh roropa. Zae omi rumekahpōkō nyrohmanohpotoh irumekapoko eya xine. ¹⁵Kure exiketō mā kure Ritonōpo nyrihpyry ekarōko. Yrome iiryrymākō mā popyra Ritonōpo nyrihpyry ekarōko zae pyra toexirykōke. Tyyrypyrykomo a rokē tuaro mā toto. ¹⁶Moro saaro imehnomo, “Ritonōpo waro ynanase,” āko toh mā repe. Yrome kure ehtoh poko pyra mā toto. Popyra ipunaka mā toto Ritonōpo neneryme. Imeimehnō zehno mā toto Ritonōpo omipona pyra. Kure imehnō riry waro pyra mā toto, enara.

Zae omi poko

2 Yrome omoro tyoro, mokaro sā pyra. Zae omi ekaroko Jezu poetory tomo a. Ynara kaxiko eya xine, “Ritonōpo omipona ehtoko,” kaxiko. ²Tāhpomākō zuruko kure toto ehtohme, ajoajohpe pyra, emotyēkara roropa toto ehtohme tōtukurukō poko, māsa rokē pyra Ritonōpo enetupuhtohme toto a, imehnō pyno toto ehtohme, Ritonōpo omipona exiry poko penekahpyra roropa toto ehtohme. ³Morararo kunumiximākō zuruko kure toto ehtohme Ritonōpo poko exiketō samo, imehnō onykerekeremara toto ehtohme, eukuru jehnahpyry poko penetara toto ehtohme roropa. Zae omi poko imehnō amorepapoko eya xine. ⁴Oryximākō amorepapoko toto a, tyniokō pyno toto ehtohme, typoenōkō pyno roropa aehtohkōme, ⁵Ritonōpo omi poe tuaro toto ehtohme, imehnō orutua poko pyra oryxiā ehtohme, tytapyikō tao rokē kure toto ehtohme,

tyniokō omipona toto ehtohme roropa. Tyniokō omipona pyra Jezu poetory ahtao imehnō ynara āko toto eneryke tyya xine, “Otarāme Ritonōpo omiry se hkopyra mokyro mana,” āko toto ipoko.

⁶Nuasemākō roropa zuruko ajoajohpe pyra toto ehtohme. ⁷Titu, kure rokē imehnō tyriko, asā nuasemākō ehtohme. Zae imehnō amorepako Ritonōpo omiry poko. Onekunohtō sā pyra exiko. ⁸Omi ryrypyro poko pyra exiko, ohxiropyra imehnō ehtohme. Morara awahtao kyzehnotokō ehxirōko tamoreme xine mana, ohxirory se exiketomo. Kure rokē oexiryke ohxiropyra mā toto.

⁹Ynara kaxiko namotome exiketomo a, “Oesēkō omipona ehtoko. Kure rokē erohtoko, oseosezuhpyra. ¹⁰Ematonara ehtoko. Kure rokē erohtoko. Morara awahtao xine ynara āko imehnō oenerykōke, ‘To! Tukurākanekō omipona rukuh mokaro toehse nahe,’ āko mā toto oenerykōke,” kaxiko eya xine.

¹¹Ritonōpo kuamorepatose kure toexiry poko, kypyno xine toexiryke, emero porehme repe. ¹²Ynara kuamorepatoryko mana, kyyrypyrykō rumekatohme kyya xine, Jezu poetory tō kara penetatopōpyry rumekatohme roropa kyya xine, zae kuehtohkōme kukurohtao xine, zae roropa imehnō neneryme kuehtohkōme, zae Ritonōpo neneryme kuehtohkōme roropa taro nono po. ¹³Morara kuexirykō se Ritonōpo mana. Tākye rokē sytatose Kuesēkō oepyry ropa eraximaryke kyya xine. Orēpyra oehnōko ropa mana. “Kure Ritonōpo mana, kukurākanekō imehxo,” āko sytatose emero porehme, Jezu Kyrixtu oepyry ropa eneryke kyya xine. ¹⁴Mokyro tōsekarose toorihtohme kymyakākōme, kyjamihtanohtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, kukurohtao xine kukurikatohkōme roropa, ipoetoryme nymyry

kuehtohkōme, māsa rokē pyra aomipona kuehtohkōme.

¹⁵Moro poko imehnō amorepako. Zuruکو toto orēpyra, tyrypyhpyke toehse toto ahtao. Ynara kaxiko eya xine, “Jomi poe rokē pyra ourutorōko ase, Ritonōpo omi poe ourutorōko ase,” kaxiko, ynara kara toto ehtohme, “Poetome ro mase. Ōmīry onetara ynanase,” kara toto ehtohme.

Kure rokē Jezu poetory exiry poko

3 Ynara kaxiko roropa Jezu poetory tomo a, “Kowenu omipona ehtoko. Kowenu poetory omipona roropa ehtoko. Kure rokē erohtoko erohse oeahmarykohtao. ²Imehnō onykerekeremara ehtoko. Atatapoipyra roropa ehtoko. Sekerereme ehtoko imehnomo a, kure rokē imehnō ezuhtoko,” kaxiko. ³Pake ajoajohpākō sã sexiataose, Ritonōpo omipona pyra, popyra rokene. Jezu poetory tō kara penetatoh poko typhenetase kymarokomo, tãkye kuexirykō poko roropa typhenetase imehnō zetū poko, imehnō zumoxike ehtoh poko roropa. Imehnō kyzehno xine toh nexiase. Toto zehno ynanexiase roropa. ⁴Yrome Ritonōpo kukurākanekōme mana. Kuamopatose kypyno xine toexiry poko, kure kyrirykō se toexiry poko roropa. ⁵Mame kypynanopyatose kure kuexirykōke pyra. Kypyno xine toexiryke kypynanopyatose iirypyryme ro kuahtao xine. Kurã Zuzenu a kukurikapatose enurusenã sã ropa kuehtohkōme, kure kuehtohkōme kukurohtao xine. ⁶Omomyra Ritonōpo toehse. Tuzenu tokarose kyya xine, toorihse Jezu Kyrixtu exiryke kyyrypyrykō epehpyryme. ⁷Tuzenu tokarose kyya xine zae kuehtohkōme. Kure rokē kyritorōko Ritonōpo mana. “Zae matose,” āko Ritonōpo mana kyya

xine. “Ymaro aarotorōko ase orihpyra oehtohkōme jūme,” āko mana. Morara kary eraximāko sytatose eya. ⁸Morara kary ajohpe pyra mana.

Morara exiryke orēpyra exiko moro ekarory poko Ritonōpo enetupuhnanomo a kure rokē imehnō ritohme toto a. Morara ahtao kure sytatose Ritonōpo neneryme, imehnō neneryme roropa. ⁹Yrome putupyra exiketō oseosezukuruhtao anaponuhpyra exiko tytamurukō esety poko, Moeze omihpyry poko roropa toto oseosezukuruhtao toto anaponuhpyra exiko. Toipāme rokē sekere āko mā toto. ¹⁰Imehnō azahkuru Jezu poetory amoreparyhtao zuruko toto osemazuhme aporo. Morotoino amorepazomoko ropa toto. Morarame ōmipona pyra toto ahtao imaro xine pyra exiko. ¹¹Zuaro mase toto osenekunopyry waro mase. Iirypyryme toto exiry eneryke oya zae pyra toto exiry waro mase.

Pauru nurutopōpyry etyhporyme

¹²Arytema aropōko ase oya. Arytema pyra ahtao Tikiku aropōko ase aarotohme, Nikopori pona. Moroto exiko ase ikonoporyae. ¹³Zena makorehmatase, Aporu maro oepiryhtao. Zena, Roma kowenu omīry waro exikety. Akorehmako toto tỹkyryneke toto ehtohme toto ytoryhtao. ¹⁴Imehnō akorehmapoko roropa Jezu poetory tomo a etuarimaketō pyno toto ehtohme, toipāme rokē pyra toto ehtohme.

¹⁵“Kure pãna mā moero,” āko oya ymarōkomo. Morara āko roropa ase amarokomo a, yna pyno exiketomo a, Jezu poetory tomo a.

“Papa, Titu tō pyno exiko,” āko ase Ritonōpo a. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry sero Piremō Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonōpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnō amorepaneme. Tope a tynymerohpyry taropose eya, Piremō neneryme.

Tynymerohpyryae tope zurūko inamoto poko, Onezimu poko. Tosē turumekase eya. Mame Jezu tonetupuhse eya tosēme Pauru omiry etaryke tyaa. Naeroro Onezimu azahkuru ehtopōpyry ikorokapoko Ritonōpo a, āko Pauru esemy a. Wenikehko roropa iirypypyry poko, āko mana.

1 Ynymerohpyry moro oneneryme Piremō. Yna epeme mase, yna akorehmaneme roropa. Ywy ase Pauru, āpuruhpyrytaono. Kyrixtu Jezu omipona jexiryke tōmapose ywy āpuruhpyry taka.

Ymaro Timoteu nase jakorehmāko serohne merory poko. ²Jezu poetory tō oximōmākō neneryme ynymerohpyry moro, atapyītaōkō neneryme roropa, Apia neneryme roropa. Jezu poetoryme toexiryke yna oryxiryme mana. Arakīpu neneryme roropa moro. Soutatume sã ynororo mā ya, yna akorehmaneme exiryke.

³Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine, “Kure rokē Piremō tō tyriko Papa. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase. Morara āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa.

Imehnō pyno Piremō ehtopōpyry poko

⁴Jotururuhtao Ritonōpo a opoko oturūko ase. “Kure mase, Papa. Kure jakorō Piremō riryke oya,” āko ase opoko. ⁵Ritonōpo poetory pyno oexiry ekātōko imehnō mana ynanetaryme, Kuesēkō Jezu enetuputyry poko oya ekarōko roropa mā toto. ⁶Jezu

maro mase ytoytōko, tonetupuhse oya exiryke. Morara exiryke ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa, Piremō akorehmako imehnō zurutohme Jezu enetupuhtopōpyry poko tyaa. Amorepako toto oenetuputyry poko, zae Piremō eneryke tyaa xine, Jezu Kyrixtu omipona se toto ehtohme Piremō samo,” āko ase. ⁷Opyno ase Piremō. Jakorōme mase. Yna pyno oexiryke atākyemāko ase, porempyry ase roropa. Tuhkākō Ritonōpo poetory tō tākye toehse opokoino, toto pyno oexiryke.

Onezimu akorehmapory poko

⁸Etako pahne, orēpyra se jahtao, oruime jexiryke Kyrixtu enetuputyry poko, jomi poe zae ehtoh poko exiko, ykary oya repe. ⁹Yrome opyno jexiryke, ajohpāme sã jomipona exiko, āko rokē ase oya. Ywy ase Pauru. Kyrixtu Jezu nymenekahpyry ase typoko imehnō zurutohme. Āpuruhpyry taka tōmapose ase roropa Jezu pokoino. Morara jahtao ro, ajohpāme sã, āko ase oya. ¹⁰Naeroro ekaropōko ase oya Onezimu poko. Umūkurume mana Kyrixtu enetuputyryke eya. Āpuruhpyry tao jahtao mokyro zūme toehse ywy Kyrixtu ekaroryke eya. ¹¹Osemazuhme aporo akīme toexiryke opoetohpyryme toehse ynororo. Yrome seromaroro ŷme toehse ropa nase. Ākorehmaneme toehse jakorehmaneme, enara.

¹²Seromaroro mokyro aropōko ropa ase oya. Jeano roropa ytōko mana imaro ipyno jexiryke ipunaka. ¹³Taro ise ro ase repe, ymaro aehtohme, āpuruhpyry tao ro jahtao, jakorehmaneme, oesahpyo. Ritonōpo omiry kurā poko Jezu Kyrixtu poko imehnō amorepanyke ya āpuruhpyry tao ase. ¹⁴Yrome jamoreme jakorehmapory se pyra ase oya. Jakorehmary se awahtao rokē jakorehma-

pory se ase oya. Naeroro ekaropōko ase oya ajohpāme samo.

¹⁵Otarāme Onezimu toepase owinoino osemazuhme. Mame ytōko ropa mana oya, jūme amaro ehtohme rahkene. ¹⁶Seromaroro namotome rokē pyra mana. Namoto motye kuhse ynororo. Ākorōme toehse mana Kyrixtu enetuputyryke eya. Ipyno yronymyryme ase. Ipynohxo exīko mase roropa opoetoryme exiryke, ākorōme roropa exiryke Kuesēkō enetuputyryke eya.

¹⁷Naeroro oepeme jexiryke, mokyro eahmako, oya toytose ahtao, jeahmatoh sā oya. ¹⁸lirypyryme toehse ynororo ahtao oya, otinerū tapoise eya ahtao, ya rokē epehmapoko ropa. ¹⁹Ynara imerōko ase jemary ke nymyry. Ywy ase Pauru. Ywy roro oepehmāko ase. Yrome owenikehkapopyra roropa ase. Jepemara ro mase roropa. Yhnao orihketyme ro mexiry. ²⁰Naeroro,

jakorony, ajohpāme sā jomipona exiko Kuesēkō pyno oexiryke. Ahtao jākyemāko mase. Jakorōme sā mase Kyrixtu enetuputyryke oya.

²¹Awaro ase. Morara imeroryhtao ya jomipona exīko mase. Jomiry motye tyriko mase. Zuarō ase. ²²Morara awahtao osa ikurākako jesaryme. Otārāme ōmihpyrykō etaryke Ritonōpo a jaropōko ropa mana oya xine. Moro se ase ipunaka.

Pauru tō osekazumatopōpyry

²³“Kure pāna mano,” kary se Eapura oya. Āpuruhpyrytaōme mana ymaro, Jezu Kyrixtu poko imehnō amoreparyke eya. ²⁴Morara kary se roropa ymaro erohketō Jezu omiry poko, Maku, Arix-taku, Temaxi, Ruka, enara.

²⁵“Kure rokē opoetory tō tyriko Papa,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a opoko xine. Enara.

Epereu tō Neneryme Imerohpyry sero

Sero pape merohpō waro pyra sytatose. Otarāme Pauru kynexine, otarāme Aporu. Sero pape taropose Jezu enetupuhnanō neneryme, juteu tō neneryme tuhke pata tō punero. Tyorō poko toto amorypyry se toehse imehnō juteu tomo Jezu rumekatohme ropa eya xine, pake toehstopōpyry sã ropa toto eramatohme ropa.

Yrome tynyerohpyryae Ritonōpo omipona exiketō akorehmary se kynexine sero pape merohpono tãkye toto ehtohme Jezu maro toytorykō poko. “Oesēkōme Jezu enetuputyry poko oya xine onurumekara ehtoko oetuarimarykohtao ro,” āko eya xine mana. “Jezu osenetupuhthoh kure kuhse mana, Jezu ehtoh roropa kure kuhse mana. Pake kuehtopōpyrykō motye kure mana,” āko mana.

Ritonōpo mūkuru poko

1 Pake Ritonōpo kynoturune kyta-murukomo a urutōkō ae. Tuhke rokē kynoturune. Urutōkō osenetupuhthoh ae kynoturune. Aosenehtohkō ae roropa kynoturune eya xine. ²Morarame pake hkopyra kynoturune ropa Ritonōpo kyaa xine Tumūkuru ae. Tumūkuru a senohne emero tokarose Ritonōpo a. Ynororo a sero nono tōkehko tyripose eya aporo, seropōkō emero. Mame tymenekase ynororo Ritonōpo a emero esēme ehtohme, sero nonopōkō esēme, kapuaōkō esēme roropa, enara ehtohme. ³Ime aexiry saerekhane sã mana. Ritonōpo ime exiry saaro ime aexiry mana ipunaka. Mame Ritonōpo ime exiry enepōko mana seropōkomo a. Tyjami-tunuru ke tynyrytã onenahkapopyra mana. Morarame seropōkō rypyry korokaxīpo kyporohne kapu ao, tuisame-

hxo, Ritonōpo maro. Emero esēme Ritonōpo mana.

Tynenyohytã motye Ritonōpo mūkuru ehtoh poko sero

⁴Tynenyohytã motye kuhse Tumūkuru tyrise eya. Esety roropa Ritonōpo mūkurume, Tummy wino tapoise eya. Mokyro esety Ritonōpo nenyohytã esety motye mana.

⁵Tumūkuru a ynara tykase Ritonōpo, “Umūkurume mase.

Seroae omyme osekarōko ase,”

tykase Ritonōpo Tumūkuru a. Yrome tynenyohytamo a morara kara kynekurehne. Ynara tykase roropa Tumūkuru poko,

“Jūme ase,

umūkurume mana,”

tykase Ritonōpo Jezu poko. Yrome morara kara kynekurehne tynenyohytã poko. ⁶Ynara roropa tykase Ritonōpo Tumūkuru tooehse ahtao sero nono pona,

“Ynenyohytã emero kure Umūkuru rīko mana.

‘Kure mase, tuisa imehxo,’ āko toh mana eya,”

tykase Ritonōpo. ⁷Yrome ynara tykase tynenyohytã poko,

“Tyryrykane sã ynenyohytã rīko ase axī toto ytotohme.

Apoto sã roropa ynamoto tō ripōko ase orēpyra toto ehtohme,”

tykase. ⁸Yrome Tumūkuru poko ynara tymeropose Ritonōpo a,

“Ritonōpome mase.

Tuisame oehtoh exikehpyra mana jūme. Zae oexiryke ipunaka tuisa kurāme mase.

⁹Zae ehtoh se mase te, popyra ehtoh zehno roropa mase.

Morara exiryke kymenekase, tãkye ipunaka oehtohme

imehxo oehtohme roropa, imehnō motye kuhse oehtohme,”

tykase Ritonōpo Tumūkuru a. ¹⁰Ynara tykase roropa Ritonōpo eya,
“Oya sero nono tyrise apitoryme.

Kapu roropa tyrise oya, oemary ke, tuisame oexiryke.

¹¹Enahnōko mā onyrytā repe.

Yrome omoro orihpŷme mase jŷmāme.

Xihpyryme onyrytā mā exiko repe upo xityā samo.

¹²Upo sã toto amēnōko ropa mase, toto myakāmatohme.

Yrome omoro mase etyorōmara.

Tãhpome exipyra mase roropa,”

tykase Ritonōpo Tumūkuru a. ¹³Ynara tykase roropa Ritonōpo Tumūkuru a,

“Oporohko tãna. Tuisamehxo mexino ymaro.

Ozehnotokō poremākapōko ase,

opoetoryme toto riko ase roropa,”

tykase Ritonōpo eya. Yrome morara kara kynexine tynenyohŷtamo a.

¹⁴Naeroro kuamrepatoxi Ritonōpo nenyohŷtā poko. Kapu ae inenyohŷtā mokaro. Tupūke pyra rokē mā toto. Toto arōpōko Ritonōpo mana tarōkō akorehmatohme. Tynypynanohtŷtā akorehmase toto arōpōko mana.

Kypynanohtohkō kurā poko

2 Morara exiryke otato sehtone omi kurā totase kyya xine ahtao. Tomeseke sehtone aomipona exikehpyra kuehtohkōme. ²Ritonōpo nenyohŷtā omihpyry zae kynexine. Zae ehtoh poko tutuarōtanohpose imehnomo. Toto omihpyry omipona pyra exiketō tuānohse toto iirypyrykō epehpyryme. ³Yrome Kuesēkō Jezu omiry mokaro omihpyry motye kuhse mana. Otato pyra kuahtao xine kuānohtorŷko mana, ekurehpyra mana. Osemazuhme kypynanohtohkō poko tyya kynoturune. Morarame etananō roropa kutuarōtanohpotone zae aehtoh poko. ⁴Ritonōpo roropa zae toehtoh poko kutuarōtanohpotone tyjamitunuru

eneporyke, kurākōkara kurākary poko, enara. Typoetory tō tyjamihtanohpose Tuzenu a tyotyorō waro toto ehtohme orēpyra toto ehtohme imehnō Jezu poetory akorehmatohme emero porehme. Ise toehtopōpyryae ro tyjamihtanohpose toto eya.

Kyrixtu enurutopōpyry ahnome kypynanohtohkōme

⁵Sero nono tyrisenā tyrise ropa ahtao, seropōkō esēme tynenyohŷtā onyrypyra Ritonōpo exiko mana. Moro poko ourutorŷko ynanase seromaroro. ⁶Māpyra ynara tymerose imepyny a Ritonōpo omiryryme,

“Ritonōpo, pitiko sã ynanase oya repe.

Yrome yna poko osenetupuhnōko mase.

Tuisame pyra ynanase roropa repe.

Yrome yna pyno ro mase.

⁷Tyrise ynanase oya onenyohŷtā ime xiry sã pyra aporo.

Tuisamehxo tyrise roropa ynanase oya, onyrytā esēme.

⁸Ajamitunuru poe emero esēme tyrise ynanase oya,”

me tymerose imepyny a Ritonōpo omiryryme. Emero esēme ahno tyrise Ritonōpo a. Naeroro, emero esēme karyke, emero esēme toehse toh mā repe. Yrome ahno enēko sytatose emero esēme pyra ro. ⁹Yrome Jezu poko enetupuhnōko sytatose. Axītao rokē tuisame hkopyra toehse ynororo Ritonōpo nenyohŷtā poetoryme samo. Mame Ritonōpo omi poe toorihse ynororo kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme, kypyno xine Ritonōpo exiryke. Mame toorihse exiryke tuisamehxo Jezu tyrise ropa Ritonōpo a. Emero esēme tyrise eya. ¹⁰Tuaro Ritonōpo kynexine Tumūkuru tuarimapory poko. Ynara tykase ynororo Tumūkuru poko, “Toetuarimaryke iirypyrymākō kurākary waro exiko mana,” tykase.

Emero ritōme ynororo. Tynyrytā onenahkapopyra roropa mana. Tuhkākō eahmary se ynororo, tyya toto ytotohme tyoenōme toto ehtohme, tymaro tuisame toto ehtohme.

¹¹ Kuesemazupurukōme toexiryke kukurākatoryko mana, kyyrypyrykō korokāko roropa mana, Kumykōme roropa Jū ehtohme. Naeroro ihximyra mana tyekyryme kuehtohkō poko.

¹² Ynara tykase ynororo Tummy a, “Papa onyryhpyry poko jakorō tō zurūko ase.

Opoko eremiāko ase, kure oekarōko ase ipoetory tō maro tōximōse yna ahtao,”

tykase. ¹³ Ynara tykase roropa ynororo, “Ritonōpo, oenetupuhnōko ase,” tykase. “Taro ase ypoenō maro, moxiā onekarotyā ya,” tykase Jezu.

¹⁴ “Ypoenō moxiamo,” kynako Jezu kypoko xine. Ahnome kuexirykōke kysā xine Jezu toehse, ahnome, tupūke, tumunure, enara. Ahnome toehse ynororo toorihtohme, toorikyryke joroko tamuru enahkatohme, kuorikyrykō esēme sā joroko tamuru exiryke. ¹⁵ Kuorikyrykō zuno kuexirykōke tymyhse sā sexiataose. Joroko tamuru namotome sexiataose. Yrome joroko tamuru enahkaryke tyya tymyhpokase ropa sā sytataose eya. ¹⁶ Zuaro sytataose. Ahnome toehse Jezu tynenyoyhtyā akorehmatohme pyra tyya. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne sero poko, “Tooehse ynororo Aparāo pakomotyā akorehmatohme rokē tyya,” me tymerose Ritonōpo omiryne. ¹⁷ Morara exiryke tupūke exiketyme toehse ynororo, takorō tō samo, kymarokō samo. Kysā xine toehse ynororo zae tōturutohme kypoko xine Ritonōpo a, kypynanohnekōme roropa toehthohme. Ritonōpo omipona toexiryke kyyrypyrykō korokāko mana kyyrypyrykō topehmase exiryke

tyya. ¹⁸ Tukahse ynororo joroko tamuru a iiryryryme tyritohme repe. Toetuarimase roropa ynororo. Naeroro kuakorehmarykō waro mana tukuhse kuahtao xine joroko tamuru a.

Jezu poko Moeze poko roropa

3 Wekyry tōme matose. Jezu akorō tōme sytataose, toahmase Ritonōpo a kuexirykōke ipoetoryme kuehtohkōme. Osenetupuhtoko Kuesēkō Jezu poko rokene. Tonehpose Jezu Ritonōpo a tymaro oturuketō tuisaryme aehtohme, kypoko xine auturutohme Tummy a, tonetupuhtohkō poko. Ihximyra sytataose roropa Kuesēkōme Jezu ekarory poko. ² Tymoise Ritonōpo Jezu a kynexine. Tymenekahpō omipona kynexine, Moeze sā toerohtoh poko. Moeze a roropa tymoise Ritonōpo toerohtoh poko, Ritonōpo poetory tō poko, Izyraeu tō poko. ³ Yrome Jezu Moeze motye kuhse kynexine, tuisamehxo. Tapyi amone eneryhtao kyya xine, “To! Emese kure mase. Tapyi rine nymyry mase,” āko sytataose eya. Yrome tapyi a morara kara sytataose. Moro saaro Moeze motye kuhse Jezu mana. ⁴ Mame tapyi rinanōme sytataose. Tuhke tapyi rihpō nae. Yrome Ritonōpo emero ritōme kuhse mana. Emero tyrise sytataose Ritonōpo a. ⁵ Moeze a Ritonōpo tymoise kynexine ipoetory tō eraseme sā rokene. Ritonōpo namotome kynexine. Urutōme roropa kynexine Ritonōpo poe. Ritonōpo nekarory poko imeīpo tōturuse ynororo. ⁶ Yrome Kyrixtu a Ritonōpo tymoise kuhse, Moeze motye kuhse. Tummy omipona kynexine tapyi esē nymyry samo, Ritonōpo mūkurume exiryke. Mame Ritonōpo poenōme sytataose oserehpyra kuahtao xine, Kuesēkō onenetupuhkehpyra kuahtao xine te, penekehpyra kuahtao xine Kuesēkō eraximary poko, enara. Imehnō motye

kuhse Jezu exiryke onenetupuhkehpyra sehtone.

**Ritonōpo poetory tō
oserematoh poko sero**

⁷Ynara āko Ritonōpo zuzenu,
“Seroae Ritonōpo omiry etaryhtao oya
xine,

⁸otato ehtoko. Ekurehpyra ehtoko.

Pake atamurukō ehtopōpyry sā pyra
ehtoko ahno esao pyra toto ahtao.

Ynara tykase toto, ‘Ritonōpo se pyra
sytatose Kuesēkōme. Aomipona
pyra sehtone.

Kuānohpyra xine mana,’ tykase toto.

Onymoipyra toh kynexine.

Tosēkō tukuphse eya xine.

⁹Moroto atamurukō jukuhne toto,
tyehno xine jehtohme.

Yjमितunuru tonese tyya xine ahtao ro
jukuhne toto.

¹⁰Morara exiryke 40me jeimamyry
mokaro zehno toehse ywy.

Ynara akene, ‘Azahkuru rokē mokaro os-
enetupuhnōko mana.

Jomipona pyra ekurehnōko mā toto,’
akene.

¹¹Toto zehno exine. Naeroro ynara
akene,

‘Jesaka omōpyra ekurehnōko mokaro
mana.

Jūme omōpyra mā toto jesaka ymaro os-
erematoh taka,’ akene,”

tykase Ritonōpo zuzenu.

¹²Wekyry tomo, tomeseke ehtoko
oorypyrykō poko oexirykōino okuro-
htao xine Kuesēkō onenetupuhkehpyra
oehtohkōme, Ritonōpo onurumekara
roropa oehtohkōme. Jūme orihpyme
Ritonōpo mana. ¹³Yrome Ritonōpo
omipona oehtohkōme atakorehmatoko
kokoro rokene. “Taroino jomipona
ehtoko,” karyhtao Ritonōpo a kyya xine
atakorehmatoko, toiro Jezu poetory
osenekunopyryino tyrypyry poko.

¹⁴Kyrixitu maro oxiekyryme sytatose.

Osepeme roropa imaro sytatose
Ritonōpo onenetupuhkehpyra kuahtao
xine, apitoryme Jezu enetupuhtopōpyry
saaro kyya xine ipoetoryme toehse
kuahtao xine.

¹⁵Ritonōpo omiry ynara tymerose,
“Seroae Ritonōpo omiry etaryhtao oya
xine otato ehtoko.

Ekurehpyra ehtoko.

Pake atamurukō ehtopōpyry sā pyra
ehtoko.

Ahno esao pyra tahtao xine onymoipyra
toh kynexine,”

me tymerose.

¹⁶Onokākō Ritonōpo omiry
etaxīpo otato pyra toehse? Onokākō
onymoipyra toehse roropa? Arypyra.
Ejitu poe Moeze narotyamo, Moeze
ekahmahpōkomo emero. ¹⁷Onokākomo
a Ritonōpo zetū tanjse 40me
jeimamyry? Arypyra. Iiryrymākomo
a jetū tanjse. Naeroro toorihse toto ona
po, ahno esao pyra. ¹⁸Morarame ynara
tykase Ritonōpo, “Jūme ytopyry mā
toto ynekarohpyry pona. Oserematoh
taka ytopyry ekurehnōko mā toto,”
tykase. Onokākō poko morara tykase
nae? Arypyra. Tymoipyra aehtyā poko
morara tykase, tōmipona pyra toto
exiryke. ¹⁹Naeroro ynara enetupuhnōko
sytatose, Ritonōpo nekarohpyry pona
ytopyry tokurehse toto onenetupuhpyra
tokurehse toexirykōke.

4 Zae ro Ritonōpo omihpyry
mana kyya xine. “Oesēkōme
jenetuputyryhtao oya xine omōnōko
matose jesaka, ymaro oseremāko
matose,” katopōpyry zae mana.
Naeroro tomeseke sehtone, ekurehpyra
kuehtohkōme, ynara kara Ritonōpo
ehtohme kypoko xine, “Mose omōpyra
mana jesaka. Ymaro oseremara mana,
ekurehnōko,” kara Ritonōpo ehtohme
kypoko xine. ²Moro omi kurā totase
kyya xine, mokaro pakatokō saaro.
Totase eya xine repe. Yrome otato

pyra toh toehse onenetupuhpyra toexirykōke. ³Yrome kymarokomo, enetupuhnanōme kuexirykōke, Ritonōpo maro exīko sytatose. Imaro oseremāko sytatose, aomihpyryae ro. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne aomipona pyra exiketō poko, “Toto zehno exine.

Naeroro ynara akene, jesaka omōpyra ekurehnōko mā toto.

Jūme ytopyra mā toto moro pata pona. Ymaro ytopyra mā toto oserematoh taka.”

Morara tymerose Ritonōpo omiryne pakatokō poko. Moinoro, sero nono ritopōpyry poe ro, aerohtoh tōtyhkase roropa. (Tosary taotyhkanohse roropa eya, mokaro esaryne repe tymaro toto ehtohme repe.) ⁴Mame oma zū etato mykaponato ēmepyyry poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Tōseremase Ritonōpo oma zū etato mykaponato ae, toerohtoh otyhkaxīpo,” me tymerose. ⁵Ynara tymerose roropa moro poko Ritonōpo omiryne, “Jūme ytopyra mā toto ymaro oserematoh taka,” tykase. ⁶Osemazuhme aomiry etananomo a aomiry totase repe. Yrome Ritonōpo esaka omōpyra tokurehse toto oserematoh taka, onenetupuhpyra toexirykōke. Yrome imehnō mā Ritonōpo maro exīko. Esaka omōnōko toh mana oseremase. ⁷“Taroino jomipona ehtoko,” tykase Ritonōpo eya xine repe ayatorykohtao ahno esao pyra. Yrome aomipona pyra tokurehse toto. Morara exiryke tuhke jeimamyry taropose ahtao morara tykase ropa Ritonōpo. Ynara tymerose Tawi a Ritonōpo omiryne, “Taroino jomiry etaryhtao oya xine, jomipona ehtoko. Ekurehpyra ehtoko,” tykase.

⁸(Otarāme imep̄y ynara āko mana, “Jozue ekepyry a Ritonōpo poetory

tarose Ritonōpo nekarohpyry pona, oserematoh pona,” āko repe. Yrome zae pyra morara kary.) Ritonōpo esaka nymyry toto anaropyra Jozue kynexine. Ritonōpo oserematoh taka toto anaropyra roropa kynexine. Moro pona tarose toto Jozue a. Yrome Ritonōpo esaka nymyry tarose toto ahtao eya aoserematohkōme, “Taroino jomipona otato ehtoko,” kazomopyra Ritonōpo exiry omōtoh poko. ⁹Naeroro Ritonōpo nekarory anapoipyra ro ipoetory tō mana, oserematoh nae ro exiryke Ritonōpo maro, Ritonōpo oserematohpōpyry saaro pake oma zū etato mykaponato ae. ¹⁰Esaka tomōse kuahtao xine kuoserematohkōme Ritonōpo maro, kuerohthokō poko pyra exīko sytatose, oseremāko sytatose Ritonōpo saaro, erohkehxīpo Ritonōpo oserematohpōpyry saaro. ¹¹Naeroro ehmaropa Ritonōpo a. Aomipona yronymyryne sehtone imaro kuoserematohkōme.

¹²Ritonōpo omiry isene exikety sā kuamorepator̄yko mana. Emese kure exikety sā roropa mana. Zonētyā enetupuhpōko mana. Osetato taerē rato ahtao omōnōko mā etyhpyry pona tōsē worryhtao. Ike tōsē sahsahkāko sytatose roropa. Zehpo osenēko ipū tysahkase ahtao. Moro rato sā Ritonōpo omiry mana. Imotyē kuhse mana, osetato taerē exikety motyē etaryhtao kyya xine. Kuosenetupuhthokō jarao sā exīko mana kyya xine. Kypenetatohkō roropa jarao sā exīko kyya xine. Zonētyā enetupuhpōko Ritonōpo omiry mana, emero zuaro Ritonōpo exiryke. ¹³Otonēsaromepyra sytatose kuenepyra xine Ritonōpo ehtohme. Tynyrytyā emero porehme enēko Ritonōpo mana. Kuykuytorykō enēko mana kuosenetupuhthokō roropa enēko mana. Mame imeīpo Ritonōpo ēpataka ytōko sytatose emero porehme. Toiroro

Ritonōpo ēpataka oturūko sytatose kynyrityākō poko. Naeroro kytamurukō ehtopōpyry sā pyra sehtone, Ritonōpo onenetupuhpynō ehtopōpyry sā pyra. Aomipona sehtone ekurehpyra kuehtohkōme kuomomyrykō poko Ritonōpo esaka.

Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme Jezu ehtoh poko

¹⁴Morarama Jezu Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme mana. Kynonuhne kapu aka, Ritonōpo esaka, kypoko xine oturuse Tummy maro, kuakorehmapose xine. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone. Imehnō onurukehpyra sehtone roropa ipoko. ¹⁵Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme mokyro mana, kuakorehmanekomo. Jamihme pyra kuehtohkō waro mana ipunaka, kysā xine tukupse toexiryke joroko tamuru a iirypyryme tyritohme repe. Yrome iirypyryme pyra kynexine ipunaka. ¹⁶Morara exiryke oserehpyra sehtone. Soturutone Ritonōpo maro, kypyno xine exiryke. Kyyrypyrykō korokāko mana. Kypyno xine toexiryke jamihme kyritorōyko mana, kyyrypyrykō poko kyrirykō se joroko tamuru ahtao.

5 Juteu tō Ritonōpo maro oturuketō tuisary ahnome rokē toh mana, kysā xine. Tymenekase ynaroro oturuketōme Ritonōpo maro imehnō poko, toto zehno pyra Ritonōpo ehtohme. Naeroro tynekarory etapāko toh mana Ritonōpo a ekarotohme ahno rypyry korokapotohme. ²Ahnome rokē toexirykōke kysā xine, putu pyra exiketō zehno pyra toh mana. Azahkuru roropa toto ahtao toto zehno pyra ro toh mana. Nupunato toto enery waro roropa toh mana. ³Morara exiryke tynekarory etapāko toh mana iirypyrymākō rypyry korokapotohme. Imehnō rypyry rokē kara korokapotohme, tynekarorykō etapāko toh mana.

Tyyrypyhpyke toexirykōke tyyrypyrykō korokapotohme roropa tynekarorykō etapāko toh mana. ⁴Tamoreme pyra Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme exīko mā toto. Tuisamehxo toexiry se exikety ahtao exipyra mana. Ritonōpo a tymenekase ahtao rokē, imaro oturuketō tuisaryme exīko mana Arāo menekatopōpyry saaro.

⁵Moro saaro Kyrixtu, Ritonōpo nymenekahpyry tamoreme pyra tooehse. Ritonōpo ynara tykase eya, “Umūkurume mase.

Seroae omyme jehtoh ekarono,” tykase ynororo. ⁶Ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryme, “Omoro mase ymaro oturukety jūmāme, Meukizeteke ehtoh samo,” tykase ynororo.

⁷Morarama Jezu sero nono po tahtao, tōtururuhtao samū tykase Ritonōpo neneryme. Tātasamase roropa ynororo yronomyryme. Ipynanopyry waro Jumy, orihpyra aehtohme. Mame typoko epyrypara Jezu exiryke, Tummy omipona roropa exiryke, aomiry totase Ritonōpo a. ⁸Mame Ritonōpo mūkurume tahtao ro Tummy omipona toehse ipunaka toorikyry ponāmero.

⁹Morarama toetuarimatopōpyryke kypynanohnekōme toehse ynororo. Jūme typynanohse sytatose eya tōmipona toehse kuexirykōke.

¹⁰Naeroro oturuketō tuisaryme tyrise ynororo Ritonōpo a, Meukizeteke ehtopōpyry samo.

Sē nase Ritonōpo rumekahpōkō wānopyry poko

¹¹Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme Jezu ehtoh poko tuhke nae ase. Oururukō se roropa ase repe. Yrome tupime āmoreparykō ya, tūpore sā oupuhpyrykō exiryke. Onenetupuhpyrahme sā matose. ¹²Okynā matose Jezu poetoryme

oehtohkō se ynanase Jezu poetory pyno oexirykō poko. Ātamoreparykō se roropa ynanase Ritonōpo poko, zuaro kuhsehxo oehtohkōme. Aomipona oehtohkō se ynanase oorikyrykō ponāmero, imaro oehtohkō ponāmero. Atamorepakehpyra awahtao xine, aomipona exikehpyra roropa awahtao xine orēpyra exiko matose Ritonōpo enetuputyry poko. ¹² Akīme exiketō sā pyra ehtoko. Jezu onenetupuhkehpyra ehtoko. Penekehpyra ehtoko roropa openetatohkō eraximary poko oya xine. Mame Ritonōpo nekarory kurā apoiko matose.

Sē nase ajohpe pyra Ritonōpo ehtoh poko

¹³ Mame Aparāo a ynara tykase Ritonōpo pake, “Kure oriko ase,” tykase. Mame ynara tykase roropa, “Jomihpyryae ro kure oriko ase,” tykase, ajohpe pyra toexiry waro Aparāo ehtohme. Mame Ritonōpo motye exikety pyra mana. Ynoro rokē imehxo exiketyme mana. Naeroro tamoreme rokē zae toehtoh tokarose Aparāo a. Ritonōpome toehtoh tokarose eya. ¹⁴ Ynara tykase ynororo Aparāo a, “Ekurehpyra ase. Kure rokē oriko ase. Tuhkākō ekarōko ase roropa oya apakōme,” tykase Ritonōpo Aparāo a. ¹⁵ Morarame toraximase Aparāo a, toraximase. Mame penkehpyra toexiryke Ritonōpo nekarohpyry tapoise eya rahkene. ¹⁶ Toipe sytatose. “Ekurehpyra ase,” karyhtao imepyny a kyaa xine, ajohpe se pyra kuahtao xine imepỹ imehxo exikety netaryme morara āko sytatose. Morarame mokyro imehxo exikety pokoino kuomihpyrykō ae emero tyriko sytatose ekurehpyra. Tokurehse kuahtao xine ehxirōko sytatose toipe. Naeroro, “Ekurehpyra ase,” karyhtao imehxo exikety netaryme, oseosezuhpyra exiko sytatose

toipe. ¹⁷ Morararo Ritonōpo, “Kure oriko ase,” tykase tahtao, ekurehpyra mana. Mame ekurehpyra toehtoh poko jūme kutuarōtanohpotorỹko mana. Naeroro, “Ekurehpyra ase. Jomihpyryae ro kure oriko ase,” tykase ynororo. ¹⁸ “Jomihpyryae ro kure oriko ase,” tykase toexiryke, “Ekurehpyra ase,” tykase roropa toexiryke, asakoro nae sytatose etyorōmara exiketomo. Ajohpe ehsaromepyra Ritonōpo mana. Naeroro kuewومانekō maro toehse sytatose. Aomiry kurā etaryke kyaa xine, oserehpyra sytatose. Kuytorykō eraximāko sytatose Ritonōpo esaka. Naeroro onurumekara sytatose. ¹⁹ Ritonōpo omihpyryae kuytorykō eraximāko sytatose Ritonōpo esaka. Aomiry onurumekara sytatose. Oserehpyra sytatose kukurohtao xine. Kuesēkō onenetupuhkehpyra sytatose roropa. Imaro Ritonōpo esaka ytōko sytatose. Seromaroro tapurepyra toehse mana. Topohme ytōko sytatose Ritonōpo esaka. ²⁰ Jezu osemazuhme moro taka tomōse kuakorehmatohkōme. Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme imehxo toehse ynororo, kuakorehmanekōme, jūme, Meukizeteke ehtopōpyry samo.

Meukizeteke tuisame ehtoh poko

7 Mame mokyro Meukizeteke. Tuisame ynororo kynexine pake, pata Sarē esēme. Ritonōpo maro oturuketyme roropa kynexine. Emero esēme imehxo Ritonōpo mana. Morarame Aparāo tyekyry tō puxihkaxīpo zehnotokō wino toeramase ropa, tuisa tō etapaxīpo. Mame tosaka tooepyyry ropahntao tōseporyse Meukizeteke maro. Mame Aparāo eneryke tyaa ynara tykase ynororo, “Kure oriko Ritonōpo mana. Morara kure ya,” tykase ynororo. ² Mame tymōkomory tapiakase

Aparão a tynetapatyã mōkomohpyry. Omame porehme ahtao toiro touse eya ekarotohme Meukizeteke a. “Meukizeteke,” kary, “Tuisa imehxo, Zae exikety,” kary. Sarē esēme esety akorō kynexine. “Sarē,” kary, “Torētyke pyra kyrihpōkō,” kary roropa. ³Meukizeteke zū poko, jē poko roropa itamuru tō poko roropa onymeropyra tokurehse toto ipunaka. Aenurutopōpyry poko aorikyry poko roropa zuaro pyra sytatose imerohpyry pyra exiryke. Naeroro Ritonōpo mūkuru ehtoh sã kynexine. Ritonōpo maro oturuketyme exikehpyra ynororo jūmāme.

⁴Etatoko pahne, tuisamehxo Meukizeteke exiry enetupuhtoko. Aparão juteu tō tamuru. Yrome eya ro tynetapatyã mōkomohpyry tapiakase, zokonaka ekarotohme Meukizeteke a, tynekaroryme Ritonōpo a. ⁵Rewi pakomotyã poko ourutoryko ase. Ritonōpo maro oturuketōme toto ahtao Ritonōpo nymeropohpyry poe ynara āko mā toto imehnō juteu tomo a, “Omōkomorykō apiakatoko zokonaka ekarotohme yna a,” āko mā toto tyekyry tomo a. Aparão pakōme toto ahtao ro, “Zokonaka ekarotoko yna a,” āko mā toto eya xine. ⁶Yrome Meukizeteke Rewi parypyry kara kynexine. Rewi parypyryme pyra tahtao ro Aparão napiakahpyry apoine. Aparão mokyro, “Kure oriko ase,” katopōpyry etahpō Ritonōpo a. Eya, “Kure oriko Ritonōpo mana. Morara kure ya,” tykase Meukizeteke. ⁷Zuaro sytatose. Imepyny a Ritonōpo poe, “Kure oriko Ritonōpo mana,” kahpō tuisamehxo mana. “Kure oriko Ritonōpo mana,” katopōpyry etahpō tuisame hkopyra mana. Naeroro Meukizeteke Aparão motye kynexine, tuisamehxo. ⁸Etatoko pahne, mokaro Ritonōpo maro oturuketō imehnō napiakatyã apoiko mā toto. Kysã xine

rokē mā toto, orihketōme roropa mā toto. Māpyra Meukizeteke a Aparão napiakahpyry tapoise ahtao isene exiketyme kynexine. “Mokyro toorihse,” katoh pyra mana Ritonōpo papē poko. ⁹Naeroro ynara kary se ahtao, “Rewi a roropa Aparão maro ro tymōkomory tapiakase zokonaka ekarotohme Meukizeteke a.” (Rewi pakomotyã mokaro imehnō, juteu tō napiakatyã apoinanomo.) Naeroro tynapiakahpyry ekaroneme roropa Rewi kynexine. ¹⁰Enurupyra ro tahtao moro tokarose eya, ipuhturume ro tahtao Aparão ao. Itamuru a tymōkomory tapiakase ahtao, eya roropa tymōkomory tapiakase samo. Mame tynapiakahpyry tokarose sã eya Meukizeteke a, āko ase Rewi poko.

¹¹Rewi pakomotyã tyripose Ritonōpo a Izyraeu tō akorehmatohme, Ritonōpo omipona toto ehtohme. Yrome orēpyra Ritonōpo omipona exipyra tokurehse toto. Morara exiryke imepỹ tyrise Ritonōpo a toto myakāme Kyrixtu rahkene. Mame Kyrixtu toehse Arão ehtopōpyry sã pyra. Meukizeteke ehtoh sã toehse ynororo. Mame tyjamitunuru riko mana kukurohtaka xine Ritonōpo omipona kuehtohkōme. ¹²Moeze omihpyry poe Ritonōpo maro oturuketōme Rewi pakomotyã kynexine. Seromaroro imepỹ tyrise Ritonōpo a typoetory tō akorehmaneme Arão pakomotyã myakāme. Morara exiryke Moeze nymerohpyry tyorōmary se toehse. Omi kasenato omipona kuehtohkōme, Jezu omipona kuehtohkōme. ¹³Kuesēkō Kyrixtu poko ourutoryko ase. Rewi pary kara kynexine. Jekyry tyoro kynexine. Jezu ekery Ritonōpo maro oturuketōme exipitopyra kynexine. ¹⁴Juta paryme rokē kynenurune Kuesēkō Jezu. Juta pakomotyamo a, “Ritonōpo maro oturuketyme exiko,” kapitopyra Moeze

kynexine. Naeroro mokaro Ritonōpo maro oturuketō sā pyra Jezu Kyrixtu kynexine. Tyoro kynexine rahkene.

Ritonōpo maro oturukety kasenato kurā kuhse ehtoh poko

¹⁵Naeroro tupime pyra ynara enetuputyry, tyoro oturukety Ritonōpo maro toehse, Meukizeteke ehtopōpyry samo. ¹⁶Ritonōpo maro oturuketye toehse ynororo ahno omi poe pyra, Rewi parōpyryme toehtopōpyryke pyra roropa. Yrome tyjमितunuru poe Ritonōpo maro oturuketye toehse ynororo orihpōyme exiketyme toexiryke jūmāme. ¹⁷Ynara tymerose Tawi a Ritonōpo omiryne, “Ymaro oturuketye nymyry mase, jūme, Meukizeteke ehtoh samo,” tykase. ¹⁸Jamihme pyra mokaro kynexine, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo. Zae nymyry ehsaromepyra toh kynexine Ritonōpo neneryme, jamihme pyra toexirykōke. Morara exiryke, “Jomihpyry pakato omipona ehtoko,” kara Ritonōpo toehse. ¹⁹Moeze nymerohpyry omipona se exiketō kure ehsaromepyra toh kynexine emero. Naeroro māsa rokē typenetatohkō eraximāko toh kynexine. Seromaroro imepō tokarose Ritonōpo a kyra xine kypoko xine oturuketye Kyrixtu. Imehnō penetatoh motye kuhse kypenetatohkō kure mana. Naeroro orēpyra kypenetatohkō eraximāko sytatoše.

Ritonōpo maro oturuketye kurehxo

²⁰Ritonōpo omihpyry roropa nae sytatoše, “Ekurehpyra ase,” katopōpyry Ritonōpo a Jezu poko. “Ymaro oturuketye mana, jūmāme,” katopōpyry roropa nae. Morara kapitopyra Ritonōpo imehnō poko, tymaro oturuketōme toehse toto ahtao. ²¹Yrome Ritonōpo maro oturuketye

toehse Jezu, ynara katopōpyryae ro Ritonōpo a, “Ekurehpyra ase.

Jūme onytyrōmara ase roropa. Omoro mase ymaro oturuketye imehnō akorehmatohme jūmanatome,”

katopōpyryae ro. ²²Naeroro, “Ekurehpyra ase,” tykase Ritonōpo exiryke tymaro oturuketye Jezu tyrise ahtao orēpyrahxo Jezu toehse, Tummy omiry kasenato poe. Iiryryrymākō ryryry korokary poko ekurehpyra mana jūme, enetuputyryke eya xine. Morara kure kuhse mana.

Kurehxo Jezu exiry jūme exiryke

²³Ynara roropa, mokaro Rewi pakō Ritonōpo maro oturuketō tuhke kynexine orihketōme toexirykōke. Toorihse tahtao xine toerohkehse toto. ²⁴Yrome Jezu jūme isene mana. Naeroro toerohtoh onekaropyra mana imehnomo a. Jūmāme Tummy maro oturuketye mana kuakorehmanekōme. ²⁵Jūmāme toexiryke iiryryrymākō pynanopyry waro mana. Toto oepyrhytao tyra, Jezu enetuputyryke eya xine toto pynanohnōko Ritonōpo mana. Orihpōyme Jezu exiryke oturukehpyra mana Tummy maro, kure toto riry poko.

Kurehxo Jezu mana, zae ipunaka exiryke

²⁶Naeroro Jezu kuakorehmanekōme mana. Ritonōpo maro oturukety imehxo mana. Kure mana. Tyryrypyhpyke pyra mana ipunaka. Azahkuru pyra mana, enara. Tapiakase mana iiryryrymākō wino. Ritonōpo esaka tōnuhse, kapu moinakoxi. ²⁷Imehnō Ritonōpo maro oturuketō tuisary sā pyra Jezu mana. Kokoro rokē tynekarory etapary se mokaro mana, tyryryrykō epehpyryme osemazuhme, imehnō ryryry

epehpyryme roropa. Yrome Jezu toiro rokē toorihse. Tynekaroryme tōsekarose Tummy a imehnō rypyry epehpyryme rokene. Jūme inekarohpyry kure, tyoro onekarozomopyra ehtohme. ²⁸Moeze omihpyry omipona se exiketō mā seropōkō rīko typoko xine oturuketōme Ritonōpo maro. Kurākō nymyry kara menekāko mā toto Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme. Yrome Moeze maro oturukehxiō, ynara tykase Ritonōpo Tumūkuru a, “Omoro rokē zae mase ipunaka,” tykase ynororo Tumūkuru a. Morara exiryke, “Ekurehpyra ase, mokaro myakāme orīko ase ymaro oturuketyme jūmāme,” tykase Jezu a ynororo.

Jezu Kuakorehmanekomo

8 Ynara āko rokē ynanase, Takorehmaneke sytatoše Ritonōpo maro oturukety ke. Tuisamehxo toehse ynororo. Naeroro Ritonōpo Kuesēkō apotunuru wino typorohse ynororo kapu ao. ²Kypoko xine Tummy zurūko mana, kuakorehmatohkōme. Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō sā, erohnōko mana. Pake Ritonōpo maro oturuketō toerohse Ritonōpo esary kurā kuhtoh tao. Yrome Jezu erohnōko Ritonōpo tapyī kurā tao mana, Ritonōpo nyrihpyry nymyry tao, ahno nyrihpyry kara tao.

³Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō emero tynekarorykō etapāko mana, tynetapatyā munuhpyry arotohme Ritonōpo a. Naeroro Kutuisarykō roropa tynekaroryke pyra ahtao Ritonōpo maro oturuketyme imehxo exiketyme pyra exiry. ⁴Sero nono po tahtao Ritonōpo maro oturuketyme pyra exiry, imehnō oturuketō nae exiryke. Moeze omihpyry omi poe tynekarorykō etapāko mā toto tynekarorykōme Ritonōpo a. ⁵Moeze maro tōturuse

Ritonōpo ahtao ypy po kamisa risē tamopose eya. Ikuhtoh tonepose eya ipoenohthohme, tyriro waro ehtohme. Mame Ritonōpo nyrihpyry risasaka Moeze ahtao tapyime, ynara tykase Ritonōpo eya, “Tomeseke exiko. Ypy po ya āmorepatopōpyry panō rokē tyritoko ipunaka,” tykase. ⁶Typoetory akorehmāko Jezu kapu ae. Jezu saoro Moeze omi poe Ritonōpo maro oturuketō typoetory tō akorehmāko roropa mā toto. Yrome mokaro motye kuhse kuakorehmatoryko Jezu mana. Tummy zuruneme nymyry mana kypoko xine. Moeze omihpyry poe Ritonōpo maro oturuketō erohtoh motye kuhse Jezu erohtoh mana. Morararo Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a motye kuhse Ritonōpo omiry kasene mana Jezu pokoino, “Kure oritoryko ase,” karyke Ritonōpo a kyaa xine.

⁷Ritonōpo omihpyry pakato a tukurākase kuahtao xine kasenato ke onymyakāmara exiry. ⁸Yrome typoetory tō tyrypyhpyke ro Ritonōpo a tonese. Ynara tykase, “Imeīpo, āko Ritonōpo mana.

Jomiry kasenato ekarōko ase Izyraeu tomo a,

Juta tomo a, enara.

⁹Jomihpyry ekaroase pake ahtao itamurukomo a.

Poeto zū sā exiase toto maro.

Poeto emary apoiryhtao arotohme, moro sā

Izyraeu tō aroase Ejitu poe.

Yrome jomipona pyra toh kynexine.

Naeroro toto omiry onetara toehse ywyroropa.

¹⁰Taroino jomiry kasenato ekarōko ase Izyraeu tomo a.

Taroino, āko Ritonōpo mana,

jomiry rīko ase toto kurohtaka.

Toto kurohtao jomiry merōko sā ase

tamoreme sā jomiry waro toto ehtohme,

tamoreme sã jomipona se roropa toto ehtohme.

Mame toto esẽme exiko ase.

Ypoetoryme roropa exiko mã toto.

¹¹Moraramẽ imehnõ tosaõkõ anamorepara mã toto jomiry poko, zuaro toto exiryke.

Ynara kara exiko mã toto tosaõkomo a, ‘Kuesẽkõ waro ehtoko,’ kara exiko mã toto,

juaro toto exiryke, emero porehme.

Tuisa tõ juaro exiko, imepyra exiketõ roropa.

Emero juaro exiko mã toto.

¹²Mame toto rypyry korokãko ase, toto onuãnohpyra ase exiko.

Iiryprykõ poko wenikehnõko roropa ase jũme,”

tykase. ¹³“Jomiry kasenato,” kary ke Ritonõpo a, aomihpyry osemazuhmã pakatome toehse tymyakãmase eya exiryke. Mame pakatome toehse exiryke, jamihme pyra roropa toehse mana iiryprymãkõ onukurãkara exiryke. Okynã pyra enahnõko mana jũme.

Ritonõpo poko kuehtohkõ poko

9 Ritonõpo omihpyry osemazupu zae Ritonõpo poko exiketõ ripotoh nae kynexine, zae toto ehtohme Ritonõpo poko toto ahtao. Osa roropa nae kynexine, ahno nyrihpyry, Ritonõpo poko ehtohme. ²Kamisa risẽ tyrise kynexine tapyime. Jaraohme sã kynexine Ritonõpo esary kurano. Moro tao ezuru apõ kynexine. Wyi apo roropa moro tao kynexine. Moro po wyi kynexine. Ritonõpo neneryme tyrise kynexine. ³Mame imepỹ osa kynexine moro tapyi tao. Kamisa risẽ akorõ moino kynexine. Ritonõpo esary kurã kuhse moroto kynexine. ⁴Moro tao uuru risẽ kynexine, ixtaratu panõ zahkatopo. Ritonõpo omihpyry ẽ roropa moro tao kynexine. Moro ao, “Ywy ase Ritonõpo, oesẽkomo.

Jomipona ehtoko ipunaka. Kure rokẽ ehtoko,” katopo Ritonõpo a moro ao kynexine. Moro kaxo, uuru ke tukurihpase kynexine. Moro kaxo ao roropa uuru risẽ kynexine otyro ẽme kasana sã tyrihpyry, kapu ae Ritonõpo nenehpohpyry Izyraeu tõ napyryme. Moro ke pehme uuru risẽ kynexine. Arão myxihpyry roropa kaxo ao kynexine. Tarỹke kynexine. Topu risẽ roropa kaxo ao kynexine, pipahme exiketõ asakoro. Ipokona tymerose kynexine tõmiry Ritonõpo a. ⁵Mame moro kaxo po kapuaõkõ kuhtoh kynexine. Uuru risẽ kynexine asakoro kurãkomo, Ritonõpo moroto ehtoh enetupuhtohme. Toto aporiry tãtaporamase kynexine asakoro. Moroto iiryprymãkõ zehno pyra Ritonõpo ehtoh enetupuhtoh kynexine toto rypyry korokaxiõpo. Yrome moro poko emero amorepary se hkopyra ase seromaroro.

⁶Morohne riry tõtyhkase ahtao Ritonõpo maro oturuketõ omõsene toto, Ritonõpo esary kurã taka. Tutõtase ropa toto moro tae toerohkehxiõpo xine. ⁷Yrome Ritonõpo maro oturukety imehxo exikety rokẽ tomõse moinakoxi, Ritonõpo esary kurã kuhse taka. Toiro jeimamyry pune omõsene ynororo. Yrome omõpyra exiry munu anaropyra ahtao tymaro, Ritonõpo neneryme, tyrypyry korokapotohme, imehnõ rypyry korokapotohme roropa, enara. Ynara exiryke, otarãme tyryprykõ poko toehse tahtao xine tuaro pyra toh kynexine. ⁸Morohne ke Ritonõpo zuzenu ynara kuamorepatorỹko mana, kuesemarykõ Ritonõpo a, onenepopyra ro kyya xine kynexine. Ahno nyrihpyry kamisa risẽ tapyime Ritonõpo poko ehtohme, moro enahkara ahtao ro kuesemarykõ nymyry Ritonõpo a onenepopyra ro kyya xine kynexine. ⁹Ikuhtoh rokẽ kynexine kuamorepatohkõme rokene.

Kynekarorykō Ritonōpo a, okyno tōkehko etapasamo kyyrypyrykō onykorokara ekurehnōko. Kukurohtao xine onukurākara kyhxiropyra xine Ritonōpo ehtohme. ¹⁰Moeze omihpyry poe pakatokō tōsē poko eukuru poko. Toekurikase roropa toto. Jarao rokē morohne poko toh kynexine. Yrome morohne poko pakatokō tyripose Ritonōpo a axītao rokene, Kyrixtu oehtāne rokene, (aomiry kasenato ke, kukurākatohkōme rahkene).

¹¹Morarame Kyrixtu toeohse Ritonōpo maro oturukety imehxo exiketyme nymyry. Seromaroro, “Kurākō ekarōko ase oya xine,” āko kyya xine mana. Seropōkō namohpyry tao pyra oturūko Jezu mana Tummy maro kypoko xine. Ahno nyrihpyry motye kuhse Jezu erohtoh mana. Kure kuhse mana. Kapu ao mana. ¹²Morarame Kyrixtu tomōse ahtao Ritonōpo tapyī taka, Ritonōpo esaka kurā kuhse taka tomōse ynororo. Yrome okyno munuru maro pyra tomōse. Kaneru tōkehko munuru anaropyra kynexine tynekaroryme Ritonōpo a. Kynorihne toiro, kypynanohtohkōme jūmanatome. ¹³Pui tōkehko munuru, tynekarotyā zahsē erunohpyry roropa ahno pona tyritohme kynexine, tyryryhpyke exiketō pona, toto rypyry kurikatohme repe. ¹⁴Morara ahtao enetupuhoko. Kyrixtu orikyry moro motye kuhse mana. Jūme mana myarotokorome. Tumunuru enepone Tummy a toxixihmapose tahtao, tyryryhpyke pyra exikety ipunaka. Kyrixtu munuru toekuāse toorihse ahtao. Morara exiryke kukurikatorŷko Ritonōpo mana zae ehtoh waro kuehtohkōme. Kynyrihpyrykō xihpyry korokāko roropa mana Ritonōpo nymyry omipona kuehtohkōme.

¹⁵Morara exiryke Kyrixtu rokē Ritonōpo omiry kasenato ekaroneme mana

kyya xine. Naeroro kure tyneahmatyā riko Ritonōpo mana jūme tōmihpyryae ro. Kyrixtu kynorihne iirypyrymākō py-nanohtohme, orihpyra toto ehtohme tyryrypyrykō ehehpyryme. Tyryrypyrykō poko toh kynexine Ritonōpo omihpyry osemazupu omipona pyra toexirykōke.

¹⁶Toipe, ahno nymerohpyry nae ahtao tymōkomohpyry apiakatoth poko toorihse tahtao, inymerohpyry omipona pyra mā toto orihpyra ro ahtao. ¹⁷Ynara exiryke, ahno nymerohpyry tyynomohpyry apiakatoth poko oty kara orihpyra ro ynororo ahtao. Toorihse ahtao rokē inymerohpyry omipona exiko mā toto. ¹⁸Moro sā Kyrixtu orikyry kuhtoh kynexine. Toky tō totapase pakato komo a Ritonōpo omihpyry pakato omipona toehtohkōme repe. ¹⁹Osemazuhme Moeze mokaro zurune emero Ritonōpo nymeropohpyry poko. Mame pui poenō munuru tapoise eya ahtao tuna maro, pape tysapararahmase, otyro amoriry ke, puxa panō ke kaneru hpoty ke roropa. Ritonōpo nymeropohpyry tysapararahmase. Oximōmākō roropa tysapararahmase puxa panō ke kaneru hpoty maro. Tahpirē kaneru hpoty tōtuose kynexine. Morohne ke toto tysapararahmase eya moro munu ke tuna maro. ²⁰Ynara tykase Moeze eya xine, “Sero munu Ritonōpo omihpyry zae ehtoh poko kutuarōtanohtorŷko mana. Taroino Ritonōpo omihpyry omipona ehtoko,” tykase. ²¹Morararo munu ke Moeze a morohne tysapararahmase, Ritonōpo namopohpyry tytapyīme, kamisa risemy. Imōkomory maro emero Ritonōpo poko ehtoh tysapararahmase eya. ²²Ajohpe pyra, Ritonōpo omihpyry pakato poe, emero exisasaka tukurākapose repe munu ke sapararahmary ke. Ahno rypyry roropa onykorokara exiry tokarosē onetapara ahtao, enara.

Toorihse toexiryke Kyrixtu kyyrypyrykō korokāko mana

²³Morara exiryke, Ritonōpo namopohpyry tytapyīme sero nono po te, imōkomory tōkehko emero kapuaōkō kuhtoh tukurākaposē Moeze a, okyno munuru ke isapararahmatopōpyry ke. Yrome kapuaōkō nymyry toekurākase imep̄y kurā etaparyke. Mokyro orikyry kurehxo. Okyno orikyry motye kuhse mana. ²⁴Mame Kyrixtu omōpyra kynexine, ahno nyrihpyry taka, kypoko xine oturuse Tummy maro. Ritonōpo esary kurā kuhtoh taka omōpyra kynexine. Kapu aka rokē kynomōne rahkene. Moroto osēpataka Ritonōpo maro kypoko xine oturūko mana. ²⁵Juteu tō poko Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō omōsene toto jeimamyry punero, Ritonōpo esary kurā taka okyno munuru arotohme tyekyrykō rypyp̄pyry ehepyryme. Yrome Kyrixtu mokaro s̄a pyra mana. Ootomose omōpyra mana tōsekarotohme Ritonōpo a. ²⁶Okyno orikyry s̄a rokē Jezu orikyry ahtao ootomose orikyry, sero nono ritopōpyry poero. Yrome tōsenepose kyya xine toiro sero nono enahsasaka ahtao kyyrypyrykō jamitunuru enahkatohme jūme. Moro poko kynorihne kymyakākōme. ²⁷Toipe sytatose. Emero porehme orihnōko sytatose toiro. Moromeīpo kuapiakator̄yko Ritonōpo mana. ²⁸Morararo Kyrixtu kynorihne toiro, Ritonōpo neneryme, tuhkākō ryp̄pyry korokatohme. Oehnōko ropa mana. Mame toehse tahtao kyyrypyrykō onepemazomopyra mana. Toraximananō pynanohse rokē oehnōko mana.

10 Yrome Moeze nymerohpyry mōp̄ame rokē mana. Kyrixtu nyrihpyry kurā poko enetupuhpotohme rokē mana. Imenuru s̄a roropa mana

pape poko, Ritonōpo nekarory kurā poko enetupuhpotohme. Tynekarorykō etapāko mā toto jeimamyry punero, kakehpyra samo. Yrome morohne ke ekurākasaromepyra mā toto ekurehnōko, Ritonōpo poko se exiketō mana. ²Ritonōpo poko exiketō ryp̄pyry tykorokase ahtao, tyrypyrykō poko ehxiropyra toh toehse exiry repe. Morarame tynekarorykōme okyno tōkehko onetapazomopyra toh exiry, tyrypyrykō tykorokase exiryke. ³Yrome jeimamyryae rokē tynekarorykō etapāko mā toto tyrypyrykō poko tuenikehtohkōme repe. Yrome wenikehpyra mā toto iiryp̄pyryme ro toexirykōke. ⁴Pui tōkehko orikyry ahno ryp̄pyry onepemazaromepyra mana ipunaka.

⁵Morara exiryke Kyrixtu oehsasaka tahtao sero nono pona, ynara tykase ynororo Tummy a, “Okyno tōkehko totapasē se hkopyra mase.

Ahno nekarotyā oya se pyra mase.

Naeroro joko myriase ahnome jehtohme,

ōmipona jehtohme roropa.

⁶Okyno tōkehko zahkary se hkopyra mase.

Tynekarorykōme oya okyno zahkāko mā toto.

Tytororo jahkāko mā toto tyrypyrykō ehepyryme repe.

Yrome azamaro hkopyra mana.

⁷Naeroro moro eneryke ya ynara ase, taro ase Ritonōpo,

ōmipona jehtohme ipunaka.

Ypoko onymeropohpyryae ro ase,”

tykase Kyrixtu Tummy a. ⁸Osemazuhme ynara tykase ynororo, “Okyno tōkehko totapasē se hkopyra mase. Ahno nekarory se pyra. Okyno tōkehko zatyry tyrypyrykō ehepyryme, morohne azamaro pyra mana,” tykase ynororo. Morara tykase Kyrixtu, Ritonōpo

nymeropohpyryae ro mokarohne totapase ahtao, mokaro nekarory poko Ritonōpo a. ⁹Mame morara kaxīpo, ynara tykase roropa ynororo, “Taro ase, Papa, ōmipona jehtohme ase ipunaka,” tykase. Naeroro Ritonōpo a pakatokō okyno etapatoh tonahkase. Tymyakāmase Kyrixtu orikyry ke. ¹⁰Mame Ritonōpo omipona Jezu Kyrixtu exiryke ipunaka, tukurikase sā sytatose. Kyyrypyrykō tykorokase mana, tynekaroryme tōsekarose Kyrixtu exiryke toorihthohme. Toorihse toiro, jūme kypynanohtohkōme.

¹¹Juteu tō poko Ritonōpo maro oturuketō erohnōko mana kokoro rokene. Porohpyra mā toto, tynekarorykō etapazomōko rokē toto tuhke. Yrome toto nekarotyā ahno rypyry onykorokara mana. ¹²Tamoreme Kyrixtu kynorihne toiro, ahno rypyry ehepyryme. Inekarohpyry kure kuhse mana jūmāme. Mame tōtyhkase ahtao kyporohne tuisame imehxo, Ritonōpo apotunuru wino. ¹³Moroto mana tyzehnotokō poremākapory eraximāko. Toto poremākapōko Ritonōpo mana. ¹⁴Kynosekarone toiro toorihthohme. Toorikyryke kukurākatone jūme, kyyrypyrykō tykorokase exiryke tyya.

¹⁵Ritonōpo zuzenu roropa kutuarō-tanohtorȳko sero poko mana. Ynara āko ynororo osemazuhme,

¹⁶“Imēīpo jomiry kasenato ekarōko ase ypoetory tomo a.

Jomiry merōko ase toto kurohtao zuaro toto ehtohme.

Toto eano pona imerōko ase jomipona se toto ehtohme,”

āko. ¹⁷Morarame ynara āko roropa mana, “Wenikehnōko ase toto rypyry poko. Popyra toto ehtopōpyry poko wenikehnōko ase,” āko mana.

¹⁸Naeroro, kyyrypyrykō tykorokase exiryke, imepȳ totapasē se pyra

mana, kynekarorykōme, kyyrypyrykō korokapotohme.

Ehmaropa Ritonōpo ēpataka

¹⁹Wekyry tomo, kure Ritonōpo a Jezu orihthopōpyry kyyrypyrykō ehepyryme. Naeroro seromaroro oturūko sytatose tophome Ritonōpo maro kokoro rokene, Jezu nae kuexirykōke. Kuesemarykōme sā Jezu mana Ritonōpo a. ²⁰Kamisa kuroko ytopyra sytatose. Mokaro juteu tō pake Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomōse kamisa kuroko Ritonōpo maro oturuse. Yrome Jezu a toorihthopōpyry ke osema kasenato tyrise. Osemame exikehpyra mana Ritonōpo a kuytotohkōme. ²¹Naeroro Ritonōpo maro oturukety imehxo exikety nae sytatose, kuakorehmanekōme, Ritonōpo tapyī esemy. ²²Naeroro Ritonōpo a ehmaropa oturuse, tukurākase kuexirykōke eya. Torētyke pyra sehtone. Onenetupuhkehpyra roropa sehtone eya kuytorykohtao. Osenekunohpopyra sehtone. Moeze a emero tysapararahmase munu ke Ritonōpo tapyītaōkomo. Moro saaro Kyrixtu toorihse exiryke tukurikase sā kukurohtao xine mana. Popyra kuehtopōpyrykō tykorokase roropa eya mana. Tuzenu tokarose roropa kyya xine ikurikatȳā sā kuehtohkōme tuna ke. ²³“Kure oritorȳko ase,” tykase Ritonōpo exiryke, kure typoetory rīko mana, tōmihpyry onurumekara exiryke. Moro poko imehnō zuruxīpo, nary rokene, kara sehtone. Kypynanopyrykō seraximatone, tōmihpyry omipona Ritonōpo ehtoh enetuputyryke kyya xine. ²⁴Imehnō pyno sehtone. Satakorehmatone imehnō pyno kuehtohkō poko, kure imehnō ritohme kyya xine, enara. ²⁵Toitoina Jezu poetory oximōpyra mā toto. Morara pyra sehtone. Soximōtone Ritonōpo

poko. Satakorehmatone. Ritonõpo omipona kuehtohkõ eneryke imehnomo a, aomipona se exiko roropa mã toto. Yronymyrymehxo Kuesëkõ omipona sehtone, sykatone itamurumehxo oxime, okynahkopyra Kuesëkõ oepypyropa enetuputyryke kyya xine.

²⁶Ynara exiryke, Jezu kynorihne kyyrypyrykõ epehpyryme. Kure kuhse Jezu orihotopõpyry kynexine Ritonõpo a. Naeroro imepỹ etapasẽ se pyra mana. Moro waro toehse sytatose. Naeroro kyyrypyrykõ onurumekara kuahtao xine Jezu waro pyra exiketõ samo, imepỹ tokarosẽ pyra mana kyyrypyrykõ epehmatohme. ²⁷Morara exiryke kyyrypyrykõ onurumekara kuahtao xine ynara rokẽ nae sytatose, kuãnopyrykõ zuno rokẽ exiko sytatose. Kuräkõ apiakatothpo kuapiakatorỹko Ritonõpo mana, tyyrypyrykõ poko exiketõ wãnohtohpo. Apotoimo konõto htaka tyzehnotokõ emäko Ritonõpo mana, toto enahkatohme. ²⁸Moeze nymerohpyry turumekase ahtao popyra kynexine. Aomipona pyra exiketõ totapapose toto popyra aehtohkõ tonese exiryke asakorõkomo a. Moeze nymerohpyry omipona pyra aehtyã totapapose toto. Epara toh kynexine. Toto anakorehmara roropa imehnõ kynexine. Moeze nymerohpyry turumekase eya xine exiryke totapase toto. ²⁹Mokaro saaro seromaroro Ritonõpo mükuru kerekeremananõ nae. Ritonõpo omiry totase eya xine repe, “Umükuru kynorihne opynanohtohkõme, okuräkarykõ se toexiryke,” kary totase repe. Yrome, “Oty katoh toorihse Ritonõpo mükuru nae?” äko mã toto Ritonõpo omiry poihtõko. “Iiryryymäkõ sã omükuru kynexine,” äko roropa mã toto Ritonõpo a ajohpe rokene. Ritonõpo zuzenu toto pyno repe. Yrome ipoihtõko rokẽ mã toto. Morara

exiryke yronymyrymehxo mokaro wãnohnõko Ritonõpo mana Moeze kerekeremahpõkõ wãnohtopõpyry motye kuhse, iiryryrymehxo toto exiryke Ritonõpo kerekeremary poko. ³⁰Ritonõpo waro sytatose. Ynara tykase ynororo, “Ywy roro emỹpõko ase. Ywy roro ypoetory tõ epehmäko ase,” tykase. Ynara tykase roropa ynororo, “Ypoetory tõ apiakäko ase,” tykase Kuesëkomo. ³¹Iiryryymäkõ wãnopyry mã oahmame pyra mana. Typoihtohpõkõ wãnohnõko Ritonõpo mana. Oserehnõko mã toto. Epara roropa mã toto imyhtoino. Ynoro rokẽ mã isene exiketyme jümanatome.

³²Wekyry tomo, wenikehpyra ehtoko oehotopõpyrykõ poko. Ritonõpo omiry kurã poko zuaro toehse awahtao xine tuhkäkõ ozehno xine toh nexiase. Oryhmarykõ se toh nexiase. Yrome Kyrixtu onenetupuhkehpyra mexiatose. Poremäpyra mexiatose, eramara ropa mexiatose oorypyrykõ poko ropa. ³³Typoihtose mexiatose. Tyyryhmase roropa ozehnotokomo a tuhkäkõ neneryme. Imehnõ nupunato tonese oya xine tyyryhmase toto ahtao. Toto maro se mexiatose. ³⁴Imehnõ Jezu poetory tõ tõmapose ahtao äpuruhyry taka, toto pyno mexiatose. Toto maro mexiatose imehnõ neneryme. Mame atapyikõ tupuxihkase ahtao imehnomo a omõkomory tõkehko maro meanahtatose. Täkye ro mexiatose Ritonõpo nekarory kurã enetuputyryke oya xine. Omõkomohpyrykõ motye kuhse Ritonõpo nekarory oya xine mana. Moro onupuxihkasaromepyra imehnõ mana, jümäme. ³⁵Naeroro poremäpyra ehtoko. Ritonõpo a õtururukõ onurumekara ehtoko. Orumekara roropa Ritonõpo mana. Kure kuhse oritorỹko mana, imaro õtururukohtao. ³⁶Penekehpyra ehtoko Ritonõpo enetuputyry poko oya xine,

aomipona oehtohkö poko, enara. Mame inekarotyã apoïko matose. Kure oritorÿko mana, “Kure oritorÿko ase,” katopöpyryae ro. ³⁷Ynara tymerose Ritonöpo omiryne sero poko, “Okynã pyra oehnöko ropa mana. Mokyro oehkety oehnöko ropa mã rahkene.

Ekurehpyra mana.

³⁸Mame ypoetory tõ kurãkõ isene exïko mã toto

jüme jenetuputyryke eya xine.

Yrome jurumekary ropahätao toto a, täkye pyra exïko ase toto poko,”

ãko Ritonöpo. Moro tymerose pake.

³⁹Imehnõ mã Kuesëkö rumekãko mã toto. Osenahkãko toh mana. Mãpyra enetuputyryke kyaa xine typynanohse sytatose Ritonöpo a. Kuarotorÿko roropa mana tymaro kuehtohköme.

Ritonöpo enetuputyryke poko

11 Ritonöpo enetuputyryke kyaa xine, kurãkõ eraximãko sytatose. Ekaröko Ritonöpo mana kyaa xine. Moro waro sytatose enetuputyryke kyaa xine, onenepyra ahtao ro. ²Ritonöpo onenetupuhkehpyra pakatokomo. Naeroro kurãköme tokarose toto Ritonöpo a.

³Ritonöpo enetuputyryke kyaa xine zuaro sytatose. Senohne, xixi tõkehko xirikuato tõkehko emero tyrise Ritonöpo a, tõmiry ke rokene. Ritonöpo omi poe emero toehse, senohne oseneketö tyrise emero porehme osenepÿ poe.

⁴Ritonöpo enetuputyryke Apeu a aomipona kynexine. Inekarohpyry Ritonöpo a kure kynexine. Yrome Kaï nekarohpyry Ritonöpo zamaro pyra kynexine. Kure Apeu enene Ritonöpo. Inekarohpyry kure tonese eya. Apeu toorihse pake repe. Yrome kutuarötanohtorÿko ro mana Ritonöpo enetuputyryke poko.

⁵Ritonöpo enetuputyryke Enoke a, orihpyra ynororo tokurehse. Isene ro kynanÿne Ritonöpo kapu aka. Mame ekepyry tupise eya xine repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto, tanÿse exiryke Ritonöpo a. Ynara tymerose Ritonöpo omiryne Enoke poko, ananÿpyra ynororo ahtao ro, “Ritonöpo zamaro Enoke ehse,” tykase. ⁶Ritonöpo zamaro ehsaromepyra sytatose onenetupuhpyra kuahtao xine. Ynara exiryke, Ritonöpo ehtoh enetuputyryhtao rokë kyaa xine, imaro oturüko sytatose. Ynara enetuputyryhtao roropa kyaa xine, tõmipona se exiketomo a kurãkõ ekaröko Ritonöpo mana. Morohne enetuputyryhtao rokë kyaa xine kuomirykö etãko Ritonöpo mana.

⁷Ritonöpo enetuputyryke Noe a aomiry totase eya. “Seropökõ wãnohnöko ase tuna kumaryke, iirypyryme toto exiryke emero porehme,” kary etaryke tyaa, Ritonöpo omipona toehse ynororo, konopo onenepyra tahtao ro. Kanawaimo taxikase eya tohpikë konöto tyritohme. Morarame moro ao tõsepynanohse ynororo tyekyry tõ maro. Ritonöpo enetuputyryke tyaa, imehnõ iirypyrymãkö sä pyra kynexine, Ritonöpo omipona pyra exiketö sä pyra. Naeroro Noe kurãme tonese Ritonöpo a emero tonetupuhnanõ maro.

⁸Ritonöpo enetuputyryke Aparão a, aomipona toehse ynororo. Tykohmase ahtao Ritonöpo a, imepÿ pona aytothohme, tosae toytose ynororo. Ritonöpo nekarory apoise toytose. Aza ytotohme? Zuaru pyra kynexine. Toytose. Toytose. ⁹Pore. Toeporehkase, “Sero nono ekaröko ase oya oesaryme apakõ maro,” katopöpyry pona. Yrome katonöme sä rokë moroto ehse ynororo. Pui pihpyry ke rokë tytapyike ehse ynororo. Yrome onenetupuhkehpyra kynexine. Morararo Izake te, Jako roropa. Eya xine tõmiry

tokarose Ritonôpo a, Aparão a tòmiry ekarotopöpyry saaro. ¹⁰Ynara exiryke tyoro pata eraximäko Aparão kynexine, Ritonôpo osenutupuhthopöpyry te, inyrihpyry roropa, enara. Moro pata mä jüme enahpyra mana kapu ao.

¹¹Ritonôpo enetuputyryke Aparão a toemükuase tähpome tahtao ro. Ipyty roropa Sara kunumixime toehse ahtao, kynemükuane, zae Ritonôpo omihpyry ehtoh tonetupuhse eya exiryke. ¹²Orihsasaka Aparão kynexine repe. Yrome tuhkäkō tamurume toehse ynororo. Ipakō tuhke toehse, xirikuato tuhke exiry sã kapu ao, isawã tuhke exiry sã roropa tuna konōto ehpio.

¹³Ritonôpo enetuputyryhtao ro mokaro toorihse toto emero. Ritonôpo nekarory anapoipyra tokurehse toto. Amekeino sã rokē Ritonôpo nekarory tonese eya xine tukurohtao xine. Inekarory eraximary poko täkye toehse toto. Sero nono tosarykōme nymyry pyra exiry waro toh kynexine. “Axĩtao rokē ynanase taro. Katonōme sã rokē ynanase,” tykase toto jarao, imehnō netaryme. ¹⁴Morara kananō mä imehnō tuarōtanohpōko toto tosarykō nymyry eraximary poko tyya xine, tosarykō kapu ao. ¹⁵Tynynomohpyrykō poko penetara toh kynexine. Toeramary se ropa toto ahtao tynynomohpyrykō pona ropa pake toeramase ropa toh exiry repe. ¹⁶Yrome imepỹ pata tamuru kurã poko typenetase toto, Ritonôpo esary poko kapuaō poko. Naeroro, “Kuesēkōme Ritonôpo mana,” karyhtao eya xine, toto poko ihximyra Ritonôpo mana. Pata konōto tyrise roropa eya toto esaryme.

¹⁷Ritonôpo enetuputyryke tyya, tumükuru etapary se toehse Aparão repe tynekaroryme Ritonôpo a repe. Yrome tōmipona Aparão ehtoh kuhtohme rokē morara tyripose Ritonôpo a. Osemazuhme Aparão a Ritonôpo

ynara tykase, “Tuhke emänōko mase,” tykase. Morara katoh totase tyya ahtao ro tumükuru toirō etapary se toehse ynororo tynekaroryme Ritonôpo a. ¹⁸Osemazuhme ynara tykase roropa Ritonôpo Aparão a, “Izake pakō tuhke emänōko mana, jomihpyryae ro,” tykase. ¹⁹Mame tumükuru tuose tyya ahtao Ritonôpo a ěsemākapyry ropa waro Aparão kynexine. Naeroro imükuru aěsemamyhpyry sã ropa toehse aorikyhpyry sã toehse exiryke.

²⁰Mame Ritonôpo enetuputyryke Izake a, ynara tykase ynororo Jako tomo a Ezau maro, “Kure oritorỹko Ritonôpo mana imeĩpo,” tykase tumükuru tomo a.

²¹Ritonôpo enetuputyryke Jako a, kure Joze poenō tyripose Ritonôpo a asakoro, orihsasaka tahtao. Tymyxiry ke tōsexiehtose tahtao, “Kure mase Ritonôpo,” tykase roropa ynororo.

²²Ritonôpo enetuputyryke Joze a, ynara tykase ynororo tyekyry tomo a orihsasaka tahtao, “Imeĩpo aarotorỹko ropa Ritonôpo mana taroino, Ejitu poe. Naeroro yzehpyry marotatose ropa amaro xine, oytorykō ropahatao. Ekurehpyra ehtoko,” tykase ynororo tyekyry tomo a.

²³Ritonôpo enetuputyryke Moeze zũ tomo a, tumükuru enurusenã toněse eya xine, oseruao nuno, onetapara Ejitupōkō ehtohme. Nupunato tumükuru tonese eya xine. Mame Ritonôpo jamitunuru enetuputyryke eya xine oserehpyra toh toehse. Tuisa konōto omihpyry omipona pyra toehse toto, tuānopyrykō zuno pyra roropa toehse toto.

²⁴Mame Ritonôpo enetuputyryke Moeze a, tuātase tahtao Parao ěxiry mükurume toehtoh turumekase ropa eya. ²⁵Toetuarimary sehxo kynexine Ritonôpo poetory tō maro, Ritonôpo omipona toehtohme. Axĩtao rokē tyrypyry anusasamã poko se pyra

kynexine ipunaka. ²⁶Kurehxo eya typoihtory imehnomo a Ritonōpo nymenekahpyry marōme toexiryke. Kure hkopyra eya Ejitupōkō mōkomory apoiry tymōkomoryme. Moinoro Ritonōpo nekarory eneryke tyya, tyorō se pyra toehse ynororo, imeīpo Ritonōpo nekarory apoitohme tyya, enetupuhtamitume tyya.

²⁷Ritonōpo enetuputyryke Moeze a, Ejitu turumekase eya. Zehno tuisa konōto ehtoh zuno pyra kynexine. Poremāpyra roropa kynexine, Ritonōpo osene pyra exikety eneryke sã tyya.

²⁸Ritonōpo enetuputyryke tyya munu tyripose juteu tomo a tytapyikō omōtoht pota taka. Morarame moro munu eneryke Ritonōpo nenyokyhpyry a juteu tō osemazuhme aenurutyã onetapara tokurehse. Munu onenepyra ahtao rokē tapyi taka tomōse Ritonōpo nenyokyhpyry, osemazuhme aenurutyã etapatohme. Moro ěmepyry Paxikoame tosehapse.

²⁹Ritonōpo enetuputyryke Izyraeu tomo a tuna konōto takuohse eya xine. Osemame toehse exiryke nono poro toytose toto. Tuna esety Tahpiremy. Morarame Ejitupōkomo a toto poenopyryhtao tyneryse toto tuna ke.

³⁰Mame Ritonōpo enetuputyryke Izyraeu tomo a, Jeriko zomye toytose toto. 7me tykohmãse toto pata zomye toytorykō poko. Mame toepukase Jeriko apuru rahkene. ³¹Raape orutua kō poko aexihpyry kynexine repe. Yrome Ritonōpo enetuputyryke tyya Jozue nenyohityã towomase eya, Jeriko enese toytose toto ahtao. Naeroro typynanohse roropa ynororo Ritonōpo a. Orihpyra tokurehse ynororo Ritonōpo onenetupuhpynō totapase ahtao.

³²Ritonōpo enetupuhnanō nae ro tuhke. Yrome okynã jexiry toto poko oururukohtao emero, Kiteão poko te, Parake te, Sãsão te, Jepete te, Tawi te,

Samueu te, imehnō urutōkō roropa. ³³Ritonōpo enetuputyryke tyya xine, imoihmākō typoremākapose eya xine toto maro atatapoiryhtao. Zae ehtoh poko rokē toh kynexine. Naeroro Ritonōpo nekarory tapoise eya xine. Kaikuxi tō mytary tapuruse Ritonōpo a toto onesekara ehtohme. ³⁴Apotoimo tozehkapose eya xine te, tōsepynanohse roropa toto zehnotokō toto wory se ahtao. Jamihme pyra toh kynexine repe, yrome jamihme toehse toto. Orēpyra toehse toto zehnotokō soutatu maro toto atatapoiryhtao. Mokaro soutatu tō typoremākapose eya xine. ³⁵Ritonōpo enetuputyryke nohpo tomo a jekyry tōsemãse ropa toorihxīpo xine.

Yrome imehnō Ritonōpo enetuputyryhtao ro tyhtomase toto, totapase roropa toto. Ritonōpo turumekase ahtao eya xine onetapara toh exiry repe, yrome onurumekara toehse toto. Tōsemākapory ropa enetuputyryke tyya xine Ritonōpo onurumekara toh kynexine.

³⁶Imehnō tounohse imehnomo a. Typoihtose toto te. Tūpore exikety ke typitypipohse toto ipatarānaka xine jettuhxo ehtohme. Imehnō tymyhse roropa zehnotokomo a keti ke, āpuruhpyry taka tōmase toto. ³⁷Topu ke totapase toto. Seroroti ke tuhkohse toto irānakuroko. Warata ke tuose toto. Kaneru pihpyry tamuruse eya xine tupoke pyra toexirykōke. Tytineruke pyra toh kynexine. Tyhtomase te, tyryrhmasse roropa toto itamurume. ³⁸Typahsã sã rokē toh kynexine Ritonōpo onenetupuhpynomo a. Yrome Ritonōpo a imehnō motye kuhse kure toh kynexine. Toytotose toto, tosake pyra exiketō samo, ona poro, ahno esao pyra te, ypy tō poro te, oramã aka tomōse toto, nono aka tynyhtohkōme.

³⁹Tonetuputyryke kurāme tonese toto Ritonōpo a, “Kure matose ya,” tykase Ritonōpo eya xine, “Jenetuputyryke oya

xine.” Enetuputyryhtao ro eya xine Ritonõpo nekarory anapoipyra toehse toh aporo. ⁴⁰Ynara exiryke, imehnõ tonetupuhnanõ eraximary se Ritonõpo kynexine. Kymarokõ eraximãko roropa kynexine mokaro maro inekarory kurã apoitohme kyya xine.

Ritonõpo Kumykõ poko

12 Naeroro tuhkãkõ kutu-arõtanohitorýko mana zae Ritonõpo ehtoh poko. Naeroro Jezu enetuputyry poko kuakorekehkatohkõ surumekatone emero porehme. Kyyrypyrykõ omoxinety sã kypoko xine. Tü pore sã kypoko xine roropa mã repe. Morohne surumekatone emero porehme. Tururume ytoketõ sã sehtone. Penekehyra sehtone Ritonõpo nekarory eraximary poko. Ritonõpo nekarory poko sehtone yronomyryme. ²Osetupuhkehyra sehtone Jezu poko. Jezu poe Ritonõpo enetupuhnõko sytatose Kuesëkõme. Osemazuhme kukurãkanekõme toehse ynororo. Kuakorehmatorýko roropa mana tonetupuhkehyra kuehtohkõme myarotokorõmero. Mame wewe pokona toxihmapory se pyra kynexine. Tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome poremäpyra kynexine. Täkye imeïpo toexiry waro toexiryke, “Oty kara,” tykase toorikyry poko wewe pokona. Seromaroro tuisame imehxo mana Ritonõpo Kutuisarykõ maro. Typorohse mana Ritonõpo maro, Ritonõpo apotunuru wino.

³Jezu ryhmatopõpyry poko ipohnohtoko rupopãpyra oehtohkõme. Jehnotokomo a tyhxirose ynororo. Yrome toanahtose eya. Penekehyra roropa ynororo tõseanahtory poko. Naeroro epohnohtoko ipoko etaehpyra oehtohkõme enetuputyry poko, poremäpyra oehtohkõme roropa. ⁴Oorypyrykõ rumekary poko

atatapoïko sã matose. Yrome oetapara ro mã toto oorypyrykõ poremäkapory poko awahtao xine. ⁵Wenikehyra ehtoko Ritonõpo omiry kurã poko. Tumükurume oekarotorýko Ritonõpo mana. Ynara ãko,

“Aimo, jomipona exiko jetü oriryhtao ya zomory zuaro oehtohme.

Poremãpyra roropa exiko opore turuse awahtao ya.

⁶Ynara exiryke, opyno xine jexiryke jetunety ke ãkorehmatorýko ase zae oehtohkõme.

Ypoenõme aehtyã pipohnõko sã roropa ase azahkuru toehse ahtao emero porehme,”

ãko. ⁷Naeroro oryhmorykohtao, oetuarimarykohtao roropa eanahtotoko. Kumykõ ãmorepatorýko mana zae oehtohkõme. Moro enetuputyryke oya xine eanahtotoko. Naeroro oetuarimatohkõ otuarõtanohitorýko mana opyno xine nymyry Ritonõpo ehtoh poko, imükurume oehtohkõ poko, enara. Typoenõ tuarimapõko jükõ mana emero. Typoenõ nymyry amorepãko jükõ mana, azahkuru toto ahtao, zae toto ehtohme. ⁸Naeroro ituarimapopyra awahtao xine Ritonõpo a azahkuru toehse awahtao xine, otarãme imükurume nymyry pyra matose, anorymä sã rokë matose imepý mükurume. Ritonõpo poenõme nymyry pyra matose. ⁹Kumykomo a, seropono a typipohse kuahtao xine toto zuno sexiatose. Mokaro motye kuhse Kumykõ kapuaono. Naeroro yronomyryme aomipona sehtone, jüme orihpyra kuehtohkõme. ¹⁰Kumykõ seropõkõ kutuarimanohpotone tuhke pyra jeimamyry, tõsenetupuhthoh poe rokene. Yrome kutuarimaporýko Ritonõpo mana kypyno xine toexiryke, zae kuhse kuehtohkõme tysaaro. ¹¹Kumykomo a tutuarimanohpose kuahtao xine zomory zuaro kuehtohkõme täkye

pyra sã sytatose, emynyhmäko, jetü exiryke. Yrome imeïpo tymoise kyya xine ahtao torëtyke pyra exïko sytatose, kuetuarimatamituköme, zae kuexirykõ poko tamorepase kuexirykõke.

Ritonõpo maro ehxïpo eramara ropa ehtoko

¹²Naeroro imehnõ ijamihtanohpotoko ropa, tytoremäse toto ahtao. Jezu enetuputyry poko akorehmatoko toto zae rokë toto ehtohme ropa. ¹³Mame os-
emae ytoketõ osema kurã menekäko mana, topohmano. Mokaro sã zae rokë oehtohkõ poko ehtoko. Imehnomo a opoenopyrykohtao zae ehtoh poko rokë toh exïko mana asã xine. Jamihme pyra exiketõ roropa Jezu enetuputyry poko opoenopyrykohtao zae rokë exïko ropa mã toto, oenerykõke.

¹⁴Imehnõ maro oxiehno pyra ehtoko. Toto pyno ehtoko emero porehme. Osenetupuhtoko kure oehtohkõ poko rokë oehtohkõme Ritonõpo maro. Ynara exiryke, tyrypyrykõ poko exiketõ Kuesëkö maro exipyra, ekurehnõko mã toto. ¹⁵Tomeseke ehtoko Jezu poetory tomo, eramara ropa oehtohkõme Ritonõpo maro ehxïpo. Toiro toeramase ropa ahtao itunety zoko sã exïko mana. Itunety zoko sã ahtao morararo ahtäko mana. Ituro eperytäko roropa mana. Mame tuhkäkö iirypyryme exïko itunety zoko sã toehse mokyro exiryke. ¹⁶Tomeseke ehtoko imehnõ nohpo tõ poko osenetupuhpyra oehtohkõme. Awamekaro xine pyra ehtoko roropa Ritonõpo nekarohpyry poko. Ezau morara kynexine Ritonõpo omipona nymyry se hkopyra kynexine. Osemazuhme aenuruhpyryme toexiryke imehxo ehse, takorõ ruime. Yrome ime toehtoh turumekase ropa eya, tonahsë poko tytenetase toexiryke. Mame zakorony imehxo toehse. ¹⁷Moromeïpo toekuräkapory se ropa toehse repe tumy

a. Yrome onukuräkapopyra tokurehse. Tynyrihpyry tyrorömary se toehse roropa repe. Tyxitase roropa ynororo repe. Yrome tynyrihpyry onytyrorömara kynekurehne.

¹⁸Izryaeu tõ ehtopöpyry sã pyra tooehse matose Ritonõpo a. Toeporehkase mokaro taposë pona, ypy Xinai pona. Moro ypy po apoto tororo äko kynexine. Orexïto ke xinukutume toehse, ikohmamypyry samo, tyryry tykase konõto, enara. ¹⁹Panaikato kynexine rue samo. Aomiryje roropa kynexine. Moro omiry totase ahtao, “Ajohpäme sã Ritonõpo omiry etary se pyra ynanase,” tykase toto, ²⁰Ritonõpo omiry etary zuno toehse toexirykõke. Ynara katopöpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto, “Sero ypy pona oekykõ anaropopyra ehtoko. Ypy pona toytose toto ahtao, totapasëme exïko toh mana. Naeroro etapatoko toto, jesaryme sero exiryke,” katopöpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto. ²¹Moeze roropa enaromÿke toehse moro omi etary ke tyya. Ynara tykase ynororo, “Tykytyky äko ase, zuno jexiryke,” tykase ynororo.

²²Yrome amarokõ Ritonõpo maro õtururukohtao zuno pyra matose. Tyoro ypy pona toeporehkase sã matose, Xião pona, Ritonõpo pataka, Jerusarë kapuaõ pona. Moro pata esë orihpÿme exiketyme mana jüme. Moro patapökõ imoihme mana Ritonõpo nenyoytyamo. Tõximõse toto otuhtoh konõto poko. ²³Ritonõpo poenõ osemazuhme aenurutyã maro oximõnõko matose, tãkye exiketõ maro. Mokaro esety mã tymerose moero kapu ao. Ritonõpo maro toehse matose, kuapiakanekõ maro. Imaro tuhke inukuräkatyã zuzenu mana. Kure kuhse tyrise toto eya. ²⁴Jezu a tooehse matose, omi kurã kasenato ekarone a. Kukuräkatamitukõ topehmase Jezu a tumunuru ke. Apeu

etapatopöpyry poko osenetupuhnohtao emýpory poko osenetupuhnöko sytatose. Yrome Jezu orihtopöpyry poko kuosenetuputyrykohtao tyoro osenetupuhnöko sytatose. Iirypyrymäkö kuräkary poko osenetupuhnöko sytatose. Naeroro Jezu orihtopöpyry kure kuhse kyya xine mana.

²⁵Naeroro tomeseke ehtoko. Aomiry onetara exiketö sä pyra ehtoko. Mokaro, Ritonöpo omihpyry ekarone onetara aeh-tyä sero nono po, osepynanohpyra tokurehse toto. Morara exiryke ky-marokö roropa mokaro saaro omönöko sytatose apotoimo htaka, kapu ae ayt-htohpyry omiry rumekaryhtao kyya xine. ²⁶Töturuse Ritonöpo ahtao sero nono tykytyky tykase. Yrome sero-maroro ynara tykase ynororo, “Zomory sero nono rokë kara, kapu roropa tykytyky kamexipöko ase, toiro,” tykase. ²⁷“Toiro,” karyke eya, ynara enetupuhnöko sytatose, senohne emero Ritonöpo nyrytyä tykytyky äko. Enahkäko mana. Morarame tykytyky kapÿ rokë exiko mana.

²⁸Naeroro, “Kure mase,” sykatone Ritonöpo a. Tuisame kyritorÿko mana tymaro jüme. Inekarohpyry kyya xine enahpÿme mana. Naeroro Ritonöpo poko sehtone. “Kure mase,” sykatone eya. Aomipona sehtone, zuno sehtone roropa. ²⁹Apoto zemimä emero zahkäko mana. Moro sä mä Kyrihpökomo. Iirypyrymäkö enahkäko mana ipunaka.

“Kure mase,” katoh poko Ritonöpo a

13 Imehnö pyno exikehpyra ehtoko, atakoröme oexiryköke, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. ²Kure rokë katonö tyritoko atapyikö tao toto ahtao. Wenikehpyra ehtoko, toitoine imehnomo a Ritonöpo nenyohtyä toahmase tytapyikö taka, tuaro pyra tahtao xine. ³Wenikehpyra

ehtoko roropa Jezu poetory tö poko äpuruhpyry tao toto ahtao. Toto poko emynyhmatoko äpuruhpyry tao oexirykö samo. Etuarimaketö poko emynyhmatoko roropa toto emynyhmatoh saaro. Toto pyno ehtoko.

⁴Opytarykö kure mana. Oniotarykö kure roropa mana zae awahtao xine, tomeseke roropa awahtao xine imehnö poko pyra oehtohköme. Imehnö poko exiketö wänohnöko Ritonöpo mana. Imehnö pyxiä poko exiketö roropa wänohnöko mana.

⁵Tineru poko penetara ehtoko. Täkye ehtoko Ritonöpo nekarohpyry poko omökomoryköme. Ynara tykase Ritonöpo, “Amaro xine exikehpyra ase. Jüme orumekara xine ase,” tykase. ⁶Naeroro oserehpyra sehtone. Ynara sykatone,

“Jakorehmaneme Kuesëkö mana.

Naeroro oserehpyra ase.

Yryhmananö zuno pyra ase roropa.”

⁷Wenikehpyra ehtoko ämorepahpökö ekepyry poko. Ämorepatone toto Ritonöpo omiry poko. Mokaro ehtopöpyry poko osenetupuhtoko, aorihtopöpyrykö poko roropa. Jezu Kyrixtu enetupuhtopöpyry eya xine ipoenhtoko. ⁸Jezu Kyrixtu onetyorömara mana. Pake aehthopöpyry saaro Jezu ehtoh mana seromaroro. Morara exikehpyra roropa mana. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone. ⁹Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohköme ajohpäkö namorepatoh ke. Kypyno xine Ritonöpo exiryke kure kyritorÿko mana. Moro poko kuosenetuputyrykö kure, orëpyra kuehtohköme kukurohtao xine. Yrome orëpyra exipyra sehtone juteu tö omihpyry poko, “Tösë onöpyra ehtoko,” katopöpyä poko. Morohne omipona exiketö toiparo rokë morohne omipona toehse toto.

¹⁰Kyyrypyrykō korokapotoh nae sytatose, Kyrixtu exixihmapotopōpyry. Yrome Moeze omihpyry poe Ritonōpo maro oturuketō tyoro ikuhnōko mā toto tyrypyrykō korokatohme. Naeroro mokaro anakorehmara Jezu orihtopōpyry mana, onenetupuhpyra toto exiryke. ¹¹Mokaro Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō okyno munuru arosene rokē toto Ritonōpo maro oturutoh taka, esary kurā taka, ahno ryryry korokapotohme. Mame tynetapatyākō ekepyry arosene rokē toto pata myhtokoxi jahkatohme. ¹²Morara exiryke Jezu roropa kynorihne pata myhto. Imunuru toekuāse, kyyrypyrykō korokatohme. ¹³Wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine repe, tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome porempāpyra kynexine. “Oty kara,” tykase toorikyry poko. Naeroro kyhxiryrykō zuno pyra sehtone, aomipona kuehtohkōme. ¹⁴Kuesarykō axītao rokē mā sero nono po. Imepỹ pata eraximāko sytatose kuesarykō nymyry kapu ao. ¹⁵Naeroro, “Kure mase Ritonōpo,” kakehpyra sehtone Ritonōpo a. Morara kary kyya xine Ritonōpo zamaro mana. Seromaroro okyno onetapara sytatose kynekarorykōme Ritonōpo a. “Kure mase,” āko rokē sytatose, Jezu enetuputyryke kyya xine kypynanohnekōme. Kuesēkōme roropa mana, enara. ¹⁶Kure rokē imehnō tyritoko. Atakorehmatoko roropa. Morara kuexirykō kynekarorykōme mana Ritonōpo a. Morara kuexirykō jamaro mana. ¹⁷Ritonōpo omiry poko āmorepatōkō omipona ehtoko. Imoitoko opyno xine toto exiryke Ritonōpo omi poe. Imeīpo Ritonōpo a osekarōko mā toto toerohtopōpyrykō poko. Toto omipona awahtao xine tākye rokē erohnōko mā toto. Māpyra onymoipyra awah-

tao xine erohnōko ro mā toh repe. Yrome atasamāko mā toto opoko xine. Mame otyme kure morara awahtao xine? Popyra ipunaka mana.

¹⁸Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo a yna poko. Tyrypyhpyke pyra ynanase ynakurohtao. Kure ehtoh poko rokē yna exiry waro ynanase, zae ehtoh poko se rokē yna exiryke. ¹⁹Ynara āko ase ajohpāme sā oya xine, “Oturutoko Ritonōpo a ypoko, axihxo jaropotohme eya oenese xine ropa.”

Oturutoh Ritonōpo maro

²⁰Ritonōpo a Kuesēkō Jezu tōsemākapose ropa aorihxīpo, Kuesēkōme imehxo aehtohme, toorihse exiryke kymyakākōme. Aorikyryke kukurākatamitukō topehmase eya, jūme Ritonōpo poenōme kuehtohkōme. ²¹Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. Eya kure oriporykō se ase. Emero kurā ekaropory se ase oya xine emese kure oehtohkōme aomipona. Mame kukurohtao xine Ritonōpo penetatoh ripory se ase Jezu Kyrixtu a. “Kure Kyrixtu mana,” sykatone kokoro rokene, kakehpyra sehtone, enara.

Pape etyhyry

²²Wekyry tomo, ynara āko ase oya xine ajohpāme samo, penekhepyra ehtoko jomiry etary poko. Mytyhse pitiko nymerohpyry mana. Moro tymerose ya ākorehmatohkōme, tākye oehtohkōme, enara. ²³Zuaro oehtohkō se ase wekyry Timoteu poko. Tutūtanohtohpose ropa ynororo āpuruhpyry tae. Okynā pyra aepyryhtao ya, otarāme ymaro oenese ytōko mana.

²⁴Kure pāna matou? kary se ase āmorepanekomo a. Emero Ritonōpo poetory tomo a roropa morara kary se ase. Jezu poetory tō roropa, Itaria poe aehtyā, “Kure pāna matou?” kary se roropa mā toto.

²⁵Kure oriporykō se ase Ritonōpo a emero porehme. Enara rokene.

Tiaku Nymerohpyry sero

Sero pape tymerose Tiaku a. Jezu potory amorepaneme kynexine ynororo Jerusarē po. Jezu akorōme kynexine roropa ynororo. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme juteu tō neneryme emero pata tō po.

Tynmerohpyryae ynara āko mana, “Jezu poetoryme nymyry kuahtao xine Jezu osentupuhntoh sā osenetupuhnōko sytatose, Jezu ehtoh sā exīko roropa sytatose,” āko mana.

1 Ywy ase Tiaku. Ritonōpo poetory ase. Kuesēkō, Jezu Kyrixtu poetoryme roropa ase. Ynymerohpyry moro onenerykōme. Juteu tō matose. Jezu potoryme roropa matose. Sapararahme exiketō matose. Imehnō patao exiketō matose. “Kure pana matou repe?” kary se ase oya xine.

Jezu enetuputyry poko kyya xinetuaro kuehtohkō poko, enara

²Wekyry tomo, atākyematoko oetuarimarykohtao. ³Mame oetuarimarykohtao porempāpyra awahtao xine Jezu enetuputyry poko orēpyra exīko matose. ⁴Morarame eanahtotoko ekurehpyra oehtohkōme, kure rokē oehtohkōme Ritonōpo a, iirypyryme pyra oehtohkōme roropa eya, “Toiro ise ro mase kure oehtohme nymyry ya,” kara Ritonōpo ehtohme kyya xine. ⁵Tuaro oexirykō se awahtao xine, Ritonōpo omipona oehtohkō poko ekaropotoko Ritonōpo a. Mame otuarōtanohtrōko mana, ekaroporyhtao oya xine, kutuarōtanohnekōme aexiryke. Kynekaropohpyrykō motyēkāko roropa mana. ⁶Yrome ekaroporyhtao Ritonōpo a, ijamitunuru enetupuhntoko. “Tuaro jehtoh ekarōko ma otarāme Ritonōpo, nary rokene,” kara ehtoko. “Nary

rokene,” karyhtao Ritonōpo poko, oty sā matou? Pohkane sā matose, tyryrykane a pohkane aroarory samo. Moro sā matose, “Nary rokene,” karyhtao oya xine. ^{7–8}Morara kananō mā, “Zuaro pyra ase,” āko toto, Ritonōpo omipona se pyra toexirykōke. Imehnō omiry etaryhtao tyya xine, ityorōmāko toto. Mokaro sā awahtao xine Kuesēkō ākorehmara xine mana ekurehnōko.

Tymōkomoke pyra exiry, tymōkomoke exiry, enara

⁹Tymōkomoke pyra awahtao xine tākye ehtoko. Ritonōpo nekarohpyry poko tākye ehtoko. Imeīpo imehxo oritorōko Ritonōpo mana ipoenōme oexirykōke. ¹⁰Tymōkomokamo, atākyematoko roropa tymōkomoke pyra tyripose Ritonōpo a awahtao xine. Ona ekuru ohpapyry sā tymōkomoke exiketō orihnōko mana. ¹¹Xixi jetū toehse ahtao, otyro anorōko onahpoty roropa anorōko, ekuru ohpahnōko. Axī ona ekurūpyry ixihpyryme exīko ropa. Moro saaro tymōkomoke exiketō orihnōko mana, toto erokuruhtao ro.

Sero nase kukuhtohkō poko

¹²Kuetuarimarykohtao porempāpyra sehtone. Porempāpyra kuahtao xine tākye rokē sehtone. Mame kukuhtopōpyrykō tōtyhkase ahtao, jūme orihpōme kyritorōko Ritonōpo mana, kuepehpyrykōme, porempāpyra toehse kuexirykōke. Kuesēkō maro exīko sytatose, emero ise exiketō maro. Morara tykase Ritonōpo exiryke tuaro sytatose. ¹³Oorypyrykomo a toporyse ropa awahtao xine, “Jukuhnōko mā Ritonōpo iirypyryme jehtohme,” kara ehtoko. Ritonōpo imehnō onukuhsaromepyra mana iirypyryme aehtohme. Iirypyryme imehnō onyripopyra roropa Ritonōpo mana, iirypyryme toto ehtohme. ¹⁴Āmoreme

xine iirypyryme exiko matose, oorypyrykō poko openetarykōke. ¹⁵Oorypyrykō poko openetarykohtao ipoko exiko matose. Morarame rokē exiko matose oorypyrykō pokōme rokene. Mame oorypyrykō poko oexirykōke rokē orihnōko matose. Ritonōpo maro pyra matose exiko.

¹⁶Jakorō tomo, osenekunohpyra ehtoko. ¹⁷Emero kurākō Ritonōpo nekarohpyryme mana. Kure nymyry inekarohpyry kyaa xine mana. Kapu ezuru Rihpō mokyro. Inyrytā tyoro exiko mana. Yrome etyorōmara mana. Kokoro rokē kurākō ekarōko mā kyaa xine. ¹⁸Tōsenetupuhtopōpyryae ro tytyorōmapose sytatose eya tyoenōme, aomiry kurā enetuputyryke kyaa xine, imehxo kuehtohkōme, emero tynyrytā esēme kuehtohkōme. Ajohpe pyra aomiry mana.

Aomiry etāko sytatose, otato sehtone

¹⁹Morara exiryke jakorō tomo, otato sehtone. Opyno xine ase. Axi hkopyra imehnō sezuhtone, axi pyra roropa syekitatone. Moro waro matose. ²⁰Kuatakirimarykohtao Ritonōpo omipona pyra exiko sytatose. Zae Ritonōpo mana. Aosenetuputyry roropa zae mana. Yrome kymarokō zae pyra sytatose tohne kuahtao xine. Naeroro atakirimara sehtone. ²¹Morara exiryke oorypyrykō irumekatoko, ajoajohpe oexirykō irumekatoko. Ynara kahtoko okurohtao xine, “Popyra ase yrome yyrypyry rumekary se ase. Ritonōpo omipona se ase,” kahtoko okurohtao xine. Mame okurākatorjyko ropa mana aomiry tonetupuhse oya xine ahtao.

²²Ritonōpo omiry omipona ehtoko. Aomiry etaryhtao oya xine, otato ehtoko. Ynara karyhtao oya xine, “Ritonōpo poetoryme ase, aomiry etaryke ya,” karyhtao oya xine, osenekunohnōko rokē matose. Morara

exiryke aomipona roropa ehtoko. ²³Ritonōpo omiry etāko matose. Mame aomipona pyra awahtao xine, osene ae oseneketō sā matose. Ynara exiryke, tōmytykō osene ae enēko toh repe. ²⁴Yrome tōsenekehxiō xine axi tōmytykō enetopōpyry poko wenikehnōko ropa toto. Mokaro sā mā otato pyra exiketomo. Ritonōpo omiry etaxiō axi wenikehnōko mā toto, tynysekeremahpyrykō poko. ²⁵Yrome Ritonōpo omiry kurā poko yronymyryme ātamoreparykohtao, aomipona exiko matose. Aomipona awahtao xine orēpyra exiko matose, oorypyrykō poko pyra exiko matose. Wenikehpyra roropa matose ātamorepatopōpyrykō poko. Aomipona rokē ipunaka exiko matose. Morara awahtao xine Ritonōpo kure oritorjyko mana.

²⁶Omi rypyry onurumekara kuahtao xine toiparo rokē, Ritonōpo enetupuhnōko ase jesēme, āko sytatose. Omi xihpyry onurumekara kuahtao xine osenekunohnōko sytatose. ²⁷Ynara rokē kure mana Kumykomo a, Ritonōpo a. Tumykākara pyno, pytjyō tō etuari-maketō pyno kuahtao xine, kyyrypyrykō poko pyra kuahtao xine. Morara kuahtao xine, kure sytatose Ritonōpo a.

Oxisā imehnō tyritoko, kure rokene

2¹⁻³Wekyry tomo, Jezu Kyrixtu Kuesēkō kurā enetupuhnanōme oexirykōke oximōnōko matose Ritonōpo omiry poko. Mame imepjy oehnōko mana tymōkomoke exikety, tynamuruke exikety kurā ke, tomahtaōke roropa exikety, kure exikety ke. Mame mokyro porohkapōko matose kurā pona, epehtoh pona. Ime mokyro enetupuhnōko matose. Mame imehnō roropa oehnōko mana tymōkomokākara. Mame mokaro poko otara āko matou? Otarāme toto

onyporohkapopyra kurā pona matose. “Xikihme rokē ehtoko,” āko matose eya xine. Otarāme nono pona rokē toto porohkapōko matose. Zae pyra matose morara awahtao xine. Imehnō oxisā tyritoko, kure rokene. ⁴Imehnō zupō eneryke oya xine, “Popyra mokyro,” āko matose. Ritonōpo a popyra matose ipunaka morara karyhtao oya xine.

⁵Jakorō tomo, otato ehtoko. Opoko xine jenupunaryke ynara āko ase oya xine, tymōkomokākara tymenekase Ritonōpo a tonetupuhtohme yronypyryme. Morara toto riryke tymōkomokā sā exīko toh mana. Toto poko ynara tykase Ritonōpo, “Yse exiketō rīko ase tuisame Umūkuru maro,” tykase. ⁶Yrome tymōkomokākara kure onyripyra matose. Oty katohme? Tymōkomoke exiketō mā otuarimanohpotoryko mana. Aarotorỹko roropa mā toto terekatu ēpataka. ⁷Kure kuhse Jezu mana. Ipoetoryme kuekarotorỹko roropa imehnō mana. Yrome mokaro Jezu poetory kerekeremāko mā toto.

⁸Pake ynara tykase Ritonōpo tosēkōme tonetupuhnanomo a, “Imehnō pyno ehtoko osepyno oehtohkō samo,” tykase. Morara tymerose Ritonōpo omiryne. Moro omipona awahtao xine kure kuhse matose. ⁹Yrome imehnō zupō eneryke oya xine, “Popyra mokyro,” āko matose. Oty katohme? Morara awahtao xine popyra matose ipunaka Ritonōpo a. Iirypyryme ro matose Ritonōpo mā awānohtorỹko mana tōmipona pyra oexirykōke. ¹⁰Ritonōpo omipona exisasaka awahtao xine popyra ro matose. Toiro aomipona pyra awahtao xine iirypyryme ro matose ipunaka. ¹¹Ynara tykase Ritonōpo, “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Imehnō orutua kō poko pyra roropa ehtoko,” tykase Ritonōpo. Ynara tykase roropa

ynororo, “Imepỹ onetapara ehtoko,” tykase. Morara exiryke imehnō nohpo poko pyra awahtao xine, yrome imepỹ etaparyhtao roropa, iirypyryme ro matose. Ritonōpo omipona pyra. ¹²Morara exiryke zae rokē ehtoko otururukō poko, otytyko poko roropa, enara, tuaro oexirykōke. Aomipona pyra awahtao xine awānohtorỹko mana, tōmipona pyra tokurehse oexirykōke. Aomipona awahtao xine orēpyra exīko matose, oorypyrykō poko pyra exīko matose. ¹³Imehnō poko enupunara awahtao xine opoko xine enupunara roropa Ritonōpo exīko mana. Yrome imehnō poko oenupunarykohtao orēpyra exīko matose. Opoko xine enupunāko roropa Ritonōpo mana. Awānohpopyra xine mana.

**Jezu enetuputyryke kyaa
xine aomipona sehtone**

¹⁴Wekyry tomo, ynara karyhtao imepyny a oya xine, “Ritonōpo enetupuhnōko ase,” karyhtao, yrome imehnō kure onyripyra ynororo ahtao, ajohpe rokē mana. Ritonōpo poetoryme exipyra ekurehnōko mana. Ekurākapopyra mana Ritonōpo a. ¹⁵Imepỹ Jezu poetory etuarimary eneryhtao oya xine tupoke pyra, tohke pyra roropa. ¹⁶Mame ynara karyhtao eya, “Torētyke pyra ytoko. Oxiōtota. Otuhko,” āko matose repe. Yrome tōsē onekaropyra, upo roropa onekaropyra. Otātoke etuarimara exīko nae? Etuarimāko ro. ¹⁷Morararo Ritonōpo enetuputyryhtao kyaa xine, imehnō rīko kure sytatose. Kure imehnō onyripyra kuahtao xine, ajohpe rokē, enetupuhnōko ase, āko sytatose.

¹⁸Imepỹ ynara āko kyaa xine mā repe, “Enetupuhnōko matose. Ywy kure imehnō rīko ase,” āko mā kyaa xine. Mokyro a ynara āko ase, “Otāto imehnō riryhtao kure onenetupuhpyra

hma rorohpa? Popyra imehnō riry oya eneryke tyya xine Jezu poetoryme pyra oekarōko mā toto. Yrome kure imehnō riry ya eneryke tyya xine, ipoetoryme jenetupuhnōko mā toto,” āko ase eya. ¹⁹Toiro Ritonōpo mana. Moro enetuputyryke oya xine Ritonōpo poetoryme osekarōko matose repe. Yrome joroko tō roropa moro enetupuhnōko Ritonōpo exiry poko. Oserehnōko toto, ekurākara tokurehse toexirykōke. ²⁰Tuaro pyra roh matou? “Ritonōpo enetupuhnōko ase,” karyhtao, yrome imehnō onyripyra kure awahtao xine toiparo rokē, “Ritonōpo enetupuhnōko ase,” āko matose, tuaro pyra oexirykōke. ²¹Kytamurukō Aparāo poko ourutorỹko ase tuaro oehtohkōme. Iiryppyry tykorokase Ritonōpo a, otato aexiryke. Tumūkuru tarose eya etapatohme repe tynekaroryme Ritonōpo a, aomipona toehtohme. ²²Menetupuhthou? Ritonōpo omipona Aparāo toehse. Tosēme Ritonōpo tonetupuhse eya roropa. Morara exiryke, aomipona Aparāo exiryke, tonetupuhse eya ipunaka. “Toiro ise ro ase kure oehtohme,” kara Ritonōpo eya. ²³Zae Ritonōpo omihppyry, ynara katopōppyry, “Ritonōpo tonetupuhse Aparāo a. Morara exiryke Ritonōpo enetuputyryke eya kurāme tonese eya,” tykase. Mame, “Jepeme Aparāo mana,” tykase roropa Ritonōpo ipoko. ²⁴Menetupuhthou? Kukurākatorỹko Ritonōpo mana, tōmipona kuahtao xine, enetuputyryhtao kyya xine roropa. ²⁵Morararo Raape kynexine. Mokyro orutua kō poko exikety kynexine. Yrome Ritonōpo enetuputyryke tyya, Jozue poetory tō towomase eya tytapyī tao. Mame taropose ropa toto eya tyoro os-
 emae, onetapara toto ehtohme. Morara exiryke kure mokyro tyrise ropa Ritonōpo a tōmipona toehse exiryke.

²⁶Tokoke sytatose repe, yrome tuzenuke pyra kuahtao xine orihnōko sytatose. Oty katohme pyra kuokokō mana, tuzenuke pyra ahtao. Moro saaro Ritonōpo enetuputyryhtao kyya xine, yrome kure imehnō onyripyra kuahtao xine. Toiparo rokē, “Ritonōpo enetupuhnōko ase,” āko sytatose. Osenekunohnōko rokē sytatose.

Kuomirykō poko

3 Jakorō tomo, Jezu poetory tō amorepananō mā iiryppyryme toehse ahtao, toto wānohnōkohxo Ritonōpo mana. Naeroro tuhke pyra Jezu poetory amorepananōme ehtoko. ²Kymarokō emero azahkuru sytatose. Toitoinē rokē pyra. Kuomirykō poko iiryppyryme exīko roropa sytatose. Kuomirykō poko iiryppyryme pyra kuahtao xine, kure rokē sytatose. Orēpyra sytatose exīko. Kyyryppyrykō poko pyra roropa sytatose exīko. ³Kawaru mytaka kurimene pitiko rīko ahno, tōmipona xine kawaru ehtohme. Moro kurimene pitiko rokē repe. Yrome ike kawaru panahmāko mā toto, tōmipona xine toto ytotohme. ⁴Morararo wapu konōto. Mame tyryrykane konōto wapu arōko, yrome āpuitoh pitiko ke wapu āpuine āpuīko mana, tōmipona wapu ytotohme. ⁵Morohne sā kunurukō mana, pitiko rokē repe. Yrome epoe tuhke kuomirykō tūtāko mana. Tuhke roropa kuepyrypatohkō tūtāko kunurukō poe. Enetoko ke apoto pitiko repe yrome emānōko mana. Itu zahkāko mana. Wewe zahkāko roropa itamurume, kōme itu exiryke. ⁶Moro saaro kunurukō pitiko repe. Yrome kunurukō poe omi rypyry itamurume tūtāko mana. Mame omi xihppyry tūtaryhtao kunurukō poe, kuosenetupuhthokō roropa iiryppyryme exīko mana. Apoto pokō zatyry sā roropa omi xihppyry tūtaryhtao kunurukō poe. Poetome ro

kuahtao xine omi rypyry tūtāpitōko mana kunurukō poe. Zumo toehse kuahtao xine omi rypyry tūtāko ro mana kunurukō poe. Apotoimo konōto oepyry sã kyzahkase xine, moro sã kuomirykō mana. ⁷Mame onokyro erēnanopyry waro sytatose zehno pyra toto ehtohme. Ituhtaōkomo nakuaōkō roropa. Toto torēnanohse ahno a zehno pyra toto ehtohme. ⁸Yrome kunurukō onukuremasaromepyra sytatose kure ehtohme. Kunurukō okoi sã mana, popyra. ⁹“Kure mase Papa, yna esēme mase,” āko sytatose repe. Yrome kunurukō ke ro imehnō kerekeremāko sytatose, popyra. Tysaaro tyrise sytatose Ritonōpo a. ¹⁰⁻¹²Tuna enatryr wino tuna kurā maro tuna itū exikety oehpyra mana. Morararo tuna inehsāme exikety mā kure exipyra mana. Tyoro poe rokē kurā tūtāko mana. Morararo wikeira toperyme ro rokē eperytāko mana. Imep̄yme eperytara mana, irimawame eperytara. Murukuhja roropa toperyme ro rokē eperytāko mana. Tyotyorōme eperytara mana. Kunurukō toiro repe. Yrome ipoe asakoro tūtāko omi kurano, omi rypyry, enara. Jakorō tomo, morara ahtao popyra mana.

Ritonōpo poe tuaro kuahtao xine

¹³Metatou? Menetupuhou? Tonetupuhse oya xine ahtao, kure imehnō tyritoko. Imehnō motye se pyra ehtoko roropa. Morara awahtao xine imehnō ynara āko opoko xine, “Tuarō mose nase,” āko toto opoko xine. ¹⁴Yrome imehnō zumoxike awahtao xine, imehnō kure riry poko typenekehse awahtao xine, osepyno rokē awahtao xine roropa, popyra matose ipunaka. “Kure ase, imehnō sã pyra,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine ajohpe rokē matose, iirypyryme ro oexirykōke. ¹⁵Morara tuaro exiry Ritonōpo poe pyra mana.

Seropōkō poe rokē morara tuaro ehtoh mana. Morara awahtao xine, Ritonōpo zuzenu poe pyra tuaro matose. Joroko poe osetupuhnōko rokē matose. ¹⁶Imehnō zumoxike awahtao xine te, tuisamehxo oexirykō se awahtao xine roropa, ajoajohpe itamurume exīko matose iirypyryme ipunaka. ¹⁷Yrome Ritonōpo poe tuaro kuahtao xine osemazuhme kyyrypyrykō se pyra exīko sytatose. Morarame imehnō poko enupunāko sytatose. Tomeseke roropa exīko sytatose imehnō maro, zae rokē toto ezuhnōko sytatose. Imehnō pyno sytatose, imehnō onyxhiropyra roropa sytatose. Kure rokē imehnō rīko sytatose roropa, osetyoro imehnō onyripyra sytatose. Onekunohtōkō sã pyra roropa sytatose. ¹⁸Tupito pona otyro puhturu tarykase ahtao kyya xine, otyrome ro emānōko mana. Moro saaro oxiehno pyra exiketō imehnō amoreparyhtao, tuhkākō oxiehno pyra exīko mana.

Iirypyrymākō penetatoh poko awahtao xine

4 Oty pokoino oseosezuhnōko matou? Oty katoh epokōnohnōko roropa matohu? Openetatohkō pokoino oxiehno matose. Āmoreme xine roropa oxiehno matose. ²Mōkomo poko penetāko matose repe, yrome anapoipyra matose. Morara exiryke imehnō etapary se exīko matose, anapoipyra oekuretyrykōke. Imehnō mōkomory se matose repe. Yrome anapoipyra matose ekurehnōko. Morara exiryke ehtomāko matose. Oseosezuhnōko rokē matose. Openetatohkō anapoipyra matose ekurehnōko, Ritonōpo a onekaropopyra oexirykōke. ³Mame Ritonōpo a ekaroporyhtao oya xine anapoipyra ro matose, Ritonōpo omipona se pyra oexirykōke, openetatohkō se

rokē oexirykōke. Morara awahtao xine azahkuru matose. ⁴Tyniokō kuroko orutua poko exiketō sā matose, Ritonōpo kuroko oorypyrykō poko oexirykōke. Tuaro pyra hmatohu? Ritonōpo se pyra exiketō epeme awahtao xine, Ritonōpo epeme pyra matose. Morara exiryke iiryppyrymākō penetatoh poko awahtao xine Ritonōpo epeme pyra exīko matose. ⁵Ynara āko Ritonōpo omiry kyya xine, “Ritonōpo nyrihpyryme sytatose. Yrome orēpyra kypenetatohkō poko sytatose,” āko mā kyya xine Ritonōpo omiry. “Ajojhe,” kara ehtoko moro poko. ⁶Yrome Tuzenu ke kyjamihtanohtorŷko Ritonōpo mana kyyrypyrykō poko penetara kuehtohkōme. Ynara tymerose sero poko Ritonōpo omiry, “Imehnō motye se exiketō akorekehkāko Ritonōpo mana, yrome imehnō motye se pyra exiketō rokē poko enupunāko Ritonōpo mana,” āko mā Ritonōpo omiry kyya xine.

⁷Morara exiryke osekarotoko Ritonōpo a, “Ose ase jesēme,” kahtoko eya, yrome joroko tamuru a ynara kahtoko, “Jesē kara mase. Morara exiryke ytoko taroino,” kahtoko eya. Morara kary etaryke tyya epāko joroko tamuru mana. ⁸Ritonōpo maro se oexirykō se awahtao xine, amaro xine se roropa ynoro mana. Iiryppyrymākomo, oorypyrykō irumekatoko, oorypyrykō ikorokapotoko Ritonōpo a. ⁹Itamurume iiryppyryme matose. Morara exiryke oxitatoko yronomyryme. Tākye oorypyrykō poko oehtohkō irumekatoko Ritonōpo neneryme. ¹⁰“Papa, ywy ase popyra rokene, omipona exisaromepyra ase,” karyhtao kyya xine Ritonōpo a, tyrisenā sā kyritorŷko Ritonōpo mana, kueanokō jamihtanohtōko roropa mana. Kuakorehmatorŷko roropa mana, tōmipona kuehtohkōme.

Imehnō popyra onekaropyra ehtoko

¹¹Jakorō tomo, oxikerekeremara ehtoko. Ynara āko Moeze nymerohpyry, “Imehnō pyno ehtoko,” āko mā kyya xine. Mame imehnō kerekeremaryhtao oya xine, popyra Moeze nymerohpyry ekarōko matose, aomipona pyra oexirykōke. “Moeze nymerohpyry popyra,” kananōme rokē exīko matose. ¹²Ritonōpo a tōmiry tymeropose tōmipona kuehtohkōme. Ynoro rokē kukurākarykō waro mana. Ynoro rokē kuenahkaporykō waro roropa mana. Naeroro, “Mose xihpyryme mana Ritonōpo a,” kara ehtoko imehnō poko. Ritonōpo rokē iiryppyryme exiketō waro mana, iiryppyryme pyra exiketō waro roropa mana. Naeroro imehnō popyra onekaropyra ehtoko.

“Epyrypara sehtone,” katoh poko

¹³Etatoko pahne, ynara āko matose otarāme opoe xine rokene, “Ytōko ynanase, mōtohne osepekahse. Toiro jeimamyry aropōko ynanase yna osepekatyry poko rokene, tineru apoitohme itamurume,” āko matose. Morara kara ehtoko. ¹⁴Ynara exiryke, yrokokoro otaratyko kuehtohkō onenetupuhpyra sytatose. Kuorikyrykō onenetupuhpyra roropa sytatose. Akurū sā sytatose. Pakeimo ke akurū mana. Mame okynā pixo toehse ahtao akurū osenepyra exīko mana. Moro sā rokē sytatose, akurū samo, axītao rokene. ¹⁵Ynara rokē kahtoko, “Jorikyry se pyra Ritonōpo ahtao rokē orihpopyra ase, ytoytōko mōtohne. Otyro poko erohnōko ase, ise Ritonōpo ahtao rokene,” kahtoko. ¹⁶Māpyra, “Ime ase. Jamoreme rokē ase otyro poko, Ritonōpo poe pyra,” karyhtao oya xine, āmoreme xine rokē epyrypāko matose. Morara kary popyra ipunaka mana.

¹⁷Kure imehnō riry waro awahtao xine, yrome kure toto onyripyra oekuretyrykohtao, iirypyryme matose Ritonōpo a.

“Tomeseke ehtoko,” katoḥ sero tymōkomoke exiketomo a

5 Etatoko pahne, itamurume tymōkomoke exiketomo. Seromaroro tymōkomoke matose. Yrome tymōkomoke pyra exīko ropa matose. Etuarimāko rokē matose. Naeroro oxitatoko, oetuarimarykō oepyry poko. ²Omōkomorykō mā tā pitiko rokē mana. Oupōkō mā tā pitiko rokē mā roropa. Ouponypyrykōme exīko mana, nuko panō a tonahse exiryke. ³Otinerūkō emero kuenitāko mana. Moro eneryke tyya xine ynara āko imehnō mana opoko xine, “To, osepyro rokē moxiā nah, omomyke rukukuh ipunaka toḥ nae,” āko toḥ mana opoko xine. Mame apoto nyahkahpyry sā samū āko matose oetuarimarykohtao. Seromaroro mōkomo tapoise oya xine āpiakasasaka awahtao xine, yrome, “Ixihpyryme mase ya,” āko mā Ritonōpo oya xine. ⁴Yrome opoetorykō mā okerekerematoryko mana, zae toerohtopōpyrykō onepehmara oexirykōke. Otupikō poko erohketō xity etāko mā Ritonōpo, zae pyra topehmase toto oya xine exiryke. Kapu esē imehxo Ritonōpo mana, sero nono esēme roropa mana. ⁵Openetarykō poko rokē tytāḥpopāse matose, ātākyemarykō poko roropa oorypyrykō poko. Okyno nahpāko ahno tupune toto ehtohme toto etapatohme tōsēme. Mokaro sā matose, tymōkomoke toehse oexirykōke. Taroino etuarimāko matose apotoimo htao. ⁶Kurākō myxiropoatose. Kurākō metapapoatose roropa osewomara toto ahtao.

Sē nase penekhepyra kuehtohkō poko

⁷Jakorō tomo, penekhepyra ehtoko Kuesēkō eraximary poko. Aepyry ropa momohnōko matose. Tupito esā mā penekhepyra tŷkyryry epyry eraximary poko. Konopo oepyry eraximāko mā toto otyro ēxihtatoḥpo. Imeīpo tuātasehxo otyro ahtao konopo oehnōko ropa mana. Konopo oepyry eraximary poko penekhepyra roropa esā mana. ⁸Mokaro saaro penekhepyra ehtoko Kuesēkō oepyry ropa eraximary poko. Oeanokō ijamihtanohtoko, okynā pyra Jezu oehtoh ropa exiryke.

⁹Jakorō tomo, ekerekeremara ehtoko. Imehnō roropa onykerekeremara ehtoko, ohxiropyra xine Ritonōpo ehtohme. Etatoko pahne, kuapiakanekō mā oehnōko mana, imehxo exikety. Oehsasaka mana. Ynororo rokē mā iirypyrymākō hxirōko mana. ¹⁰Jakorō tomo, wenikehpyra ehtoko Ritonōpo poe pake urutōkō poko. Tutuarimarykō poko penekhepyra toto. Naeroro kutuarōtanohtorŷko toḥ mana, tysā xine kuehtohkōme. ¹¹Tākye rokē toḥ mana seromaroro, zae rokē Ritonōpo omipona toehse toexirykōke orihpyra ro tahtao xine. Toetuarimase toto itamurume Ritonōpo omipona toexirykōke. Yrome onurumekara toto. Morararo toehse Jo. Toetuarimaryhtao penekhepyra toehse ynororo, Ritonōpo a kure tyriropy ropa eraximary poko. Imeīpo kure Jo tyrise ropa Ritonōpo a tōseanahtose itamurume exiryke. Morara exiryke soseanahtotone ropa. Kypyno xine ipunaka Ritonōpo mana. Kuānopyrykō se pyra roropa mana.

¹²Jakorō tomo, āmoreparykō se ase. Ajoajohpe pyra ehtoko, “Ajoajohpe rokē moxiamo,” kara imehnō ehtohme opoko xine. “Ytōko ase ākorehmase,” tykase awahtao xine imehnomo a, ōmihpyrykō anamonohpyra ehtoko.

Ytotoko. Morararo otyro poko ehtoko. Ekarory se pyra awahtao xine, “Ekarory se pyra ase,” kahtoko. Jūme rokē imehnō zurutoko. “Ajoajohpe mokaro,” kara Ritonōpo ehtohme opoko xine, awānohpyra xine aehtohme roropa.

¹³Oetuarimarykohtao, oturutoko Ritonōpo a. Sekese awahtao xine oeremiatoko Ritonōpo kure exiry poko.

¹⁴Kurākara nae ahtao roropa, Jezu poetory tō ikohmatoko, tamuximehxo exiketomo, toto oturutohme Ritonōpo a ikurākatohme ropa. Ikasery panō ke zuhsuhmatoko roropa Kuesēkō omi poe. ¹⁵Mame toto oturutopōpyry poe ekurākāko ropa kurākara mana, Jezu enetuputyryke mokaro a. Kuesēkō mā mokyro kurākāko ropa mana. Iiryryryme mokyro ahtao iiryryry korokāko roropa mana.

¹⁶Morara exiryke iiryryryme awahtao xine ekarotoko imehnō netaryme, oorypyrykō rumekatohme ropa oya xine, ikorokatohme roropa Ritonōpo a. Oturutoko Ritonōpo a imehnō poko roropa okurākatohkōme ropa. Mame aomipona exiketō otururuhtao

yronymyryme ōmirykō etāko Ritonōpo mana. Tyjमितunuru ekarōko oya xine mana tōmipona exiketōme oexirykōke. ¹⁷Eria kysā xine ahnome pake. Mame tōturuse ynororo yronymyryme Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo, “Konopo onenehpopyra exiko,” tykase. Mame tonehpokehse Ritonōpo a. Oseruao jeimamyry zokonaka konopo oehpyra toehse. ¹⁸Morarama tōturuse ropa konopo oehpose ropa Ritonōpo a aomi poe. Ona tukurākase ropa. Otyro tōkehko tahtase ropa.

¹⁹Jakorō tomo, Ritonōpo omipona pyra aexihpyry ropa nae ahtao, mame mokyro akorehmaryhtao oya xine zae enetupuhtohme ropa eya, kure exīko ropa mana. ²⁰Oya xine mokyro enepyyry ropahtao tyryryry rumekatohme ropa eya ikurākāko ropa Ritonōpo mana, apotoimo htaka ytopyra aehtohme. Iiryryry korokāko roropa Ritonōpo mana. Mame imehnō poko enupunaketōme nymyry matose exīko, mokyro takorehmase oya xine exiryke. Enara.

Peturu Nymerohpyry sero

Sero pape tymerose Peturu a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Apitoryme kana anŷneme kynexine. Imeīpo Jezu poetory amorepaneme toehse ynororo Jerusarē po. Tynymerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme etuarimaketō neneryme emero pata tō po.

Tynymerohpyryae ynara āko mana, “O tara kara kuetuarimarykohtao Jezu poetoryme kuahtao xine. Imeīpo atākyemāko sytatose kuetuarimatopōpyrykō pokoino. Kuetuarimarykohtao kuakorehmatoryko Ritonōpo mana zaehxo kuosenetupuhtohkō ehtohme, zaehxo kuehtohkōme roropa Kuesēkō samo,” āko mana.

1 Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Peturu. Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme ase omi kurā poko imehnō amorepatohme. Ritonōpo nymenekatyāme matose, typoetoryme oehtohkōme. Tosake pyra exiketō matose. Sapararahme exiketō matose. Pata tō pō matose Pōtu po te, Karaxia po, Kapatoxia po, Azia po, Pitinia po, enara. ²Kumykōme Ritonōpo mana. Tymenekase matose eya kure rokē oehtohkōme iirypyryme pyra. Ritonōpo osenetupuhpōpyryae ro tymenekase matose eya. “Ypoetory kurāme toto riko ase,” tykase Ritonōpo tyya rokene. “Umūkuru Jezu Kyrixtu omipona exiko mā toto,” tykase. “Juzenu toto rypyry korokāko mana porehme Umūkuru munuru toekuāse exiryke,” tykase Ritonōpo tyya rokene.

Naeroro, “Papa kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto orēpyrahxo toto ehtohme, imehnō

zuno pyra roropa toto ehtohme,” āko ase opoko xine.

Jūme Ritonōpo maro kuehtohkō poko

³“Emero motye kure mase,” sykatone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu zумы a. Tumūkuru Jezu Kyrixtu tōsemākapose ropa aorihxīpo, kypyno xine toexiryke. Tyjमितunuru tokarose kyya xine tyrisenā sā kuosenetupuhtohkō ehtohme. Naeroro isene kuexirykō eraximāko sytatose jūme imaro kuehtohkōme. ⁴Tynekarory kurākāko Ritonōpo mana kapu ao typoenō kyryryme. Orihpyra kuexirykō Ritonōpo nekaroryme mā kyya xine. Ritonōpo nekarory kurā motara mana, xihpyryme exipyra mana, enahpyra mana, enara. ⁵Tynekarory kyya xine kurākāko Ritonōpo mana, tymaro jūme kuehtohkōme. Tonetupuhse oya xine exiryke oewomatoryko Ritonōpo mana tyjमितunuru ke. Imeīpo opynanopyrykō enepōko mā Ritonōpo seropōkomo a, sero etyhpyrypo tymaro jūme kuehtohkōme.

⁶Moro poko osenetupuhtoko tākye oehtohkōme. Axītao rokē aporo taro emynymāko matose oetuarimarykōke. Toiro rokē pyra etuarimāko matose.

⁷Uuru se sytatose pitiko rokē pyra. Axītao rokē uuru repe, enahnōko. Mame uuru zahkāko mā ahno zemīmehxo ehtohme. Moro saaro Jezu enetuputyry kyya xine, uuru motye kuhse kure mana Ritonōpo a. Naeroro uuru zahkary saaro otuarimanohpotoryko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhkehpyra oexirykō waro toehtohme. Jezu poetoryme awahtao xine oetuarimarykohtao ro Jezu onurumekara matose. Onenetupuhkehpyra roropa matose. Mame Jezu onurumekara awahtao xine, “Kure mase ya,” āko Ritonōpo oya xine mana. Kure oritorōko roropa mana tymaro, Jezu Kyrixtu oepyyry

ropahtao. Jezu sã kure exiko matose. Isã tuisame exiko roropa matose. ⁸ Jezu Kyrixtu onenepitopyra matose yrome ipyno matose. Onenepyra ro matose seromaroro yrome enetupuhnoko matose. Naeroro atãkyemãko matose ipunaka. Atãkyemarykõ kapuaokõ tãkye exiry sã mana, ekuhpyme sã mana tãkye kuhse oexirykõke. ⁹ Tonetupuhse oya xine exiryke, Ritonõpo a typynanohse matose. Naeroro tãkye matose typynanohse oexirykõke Ritonõpo a.

¹⁰ Moro poko tõsenetupuhse pake urutõkomo, “Otãto ke seropõkõ pynanohnoko Ritonõpo nae?” tykase toto. Tõturupose roropa toto zuaro se toexirykõke. “Seropõkõ pynanohnoko Ritonõpo mana,” tykase toto Zuzenu poe. ¹¹ Kyrixtu zuzenu toto maro kynexine. Kyrixtu tõsekarose eya xine. “Ritonõpo nymenekahpyry etuarimãko mana,” tykase eya xine. “Mame toetuarimakehse tahtao emero motye tuisamehxo exiko mana imehnõ neneryme,” tykase ynororo eya xine. Morara kary etaryke tyya xine, “Onoky poko Kyrixtu zuzenu morara ãko nae? Otarahntao etuarimãko nae?” tykase toto oseya rokene. ¹² Tutuarõtanohpose toto Ritonõpo a. Ynara tykase ynororo eya xine, “Imeipo toorihse awahtao xine rokẽ ynymenekahpyry tuarimapõko mã toto,” tykase Ritonõpo tõmiry poko urutõkomo a. Tumükuru poko turuse toto. Mame mokaro pakatokõ urutõkõ tõturuse Ritonõpo nekarohpyry poko. Seromaroro Ritonõpo zuzenu omi poe moro omi kurã tokarose oya xine ãmorepatõkomo a. Tuzenu jamitunuru tonehpose tyya kapu ae. Moro poko tuaro toexirykõ se Ritonõpo nenyohntyã roropa repe kapuaokomo, zuaro toehtohkõme.

Kure kuehtohkõme tymenekase sytatose

¹³ Morara exiryke ipakatyã sã ehtoko. Tuaro ehtoko. Tãkye rokẽ ehtoko Ritonõpo nekarory eraximary poko. Tynekarory kurã ekarõko kyya xine mana Jezu Kyrixtu oepyyropahtao. Aepyyropa eraximatoko. Imepõ poko osenetupuhpyra ehtoko. Ipoko rokẽ osenetupuhtoko. ¹⁴ Ritonõpo omipona ehtoko. Jezu waro pyra ro awahtao xine oorypyrykõ poko rokẽ mexiatose. Yrome seromaroro oorypyrykõ poko pyra ehtoko. ¹⁵ Ritonõpo tyrypyhpyke pyra ipunaka. Kure rokẽ ynororo. Eya toahmase matose tysã oehtohkõme. Naeroro kure rokẽ ehtoko emero poko awahtao xine. Tyrisenã sã õsenetupuhtohkõ tyriplotoko. Omi xihpyry poko pyra ehtoko roropa. ¹⁶ Ynara ãko Ritonõpo mana, “Kure rokẽ ase. Tyrypyhpyke pyra ase ipunaka. Naeroro ysã ehtoko, oorypyrykõ poko pyra ehtoko,” ãko.

¹⁷ “Papa,” ãko matose, õturu-rukohtao Ritonõpo maro. Yrome seropõkõ apiakaneme ynororo. Zae kuepehmatorõko mana kynyrihpyrykõ eneryke tyya. Zae exiketõ epehmãko mana zae toehtopõpyry epehpyry ke. Yrome tyrypyry poko aexityã epehmãko etuarimatoh ke iirpyrykõ epehpyryme. Naeroro aomipona ehtoko sero nono po ro awahtao xine. ¹⁸ Apitoryme awamekaro xine rokẽ mexiatose oorypyrykõ poko, atamurukõ ekepyã samo. Yrome topekahse matose Ritonõpo a oehtopõpyrykõ xihpyry rumekatohme oya xine. Tineru ke pyra topekahse matose, uuru tõkehko parata roropa, morohne ke pyra topekahse matose. Axãtao rokẽ uuru tõkehko kure mana parata roropa. ¹⁹ Yrome typyne exikety ke kuhse topekahse matose. Kyrixtu orihpõpyry ke

topekahse matose. Imunuru toekuāse. Moro uuru motye kuhse mana. Kaneru mūkuru kurā totapase kytamurukomo a tyrypyrykō korokapotohme Ritonōpo a. Kurākō rokē totapase eya xine. Kurākō kara onetapara toto. Moro saaro Kyrixtu kynorihne tyrypyhpyke pyra aexihpyry ipunaka.²⁰ Sero nono onyripyra ro tahtao Tumūkuru tymenekase Ritonōpo a seropōkō pynanohne. Yrome pake pyra Tumūkuru tonehpose rahkene. Jarao tonehpose eya okurākatohkōme.²¹ Jezu Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a aorihxīpo. Emero motye tuisamehxo tyrise roropa eya. Emero motye kure ynororo. Naeroro Ritonōpo enetupuhnōko matose yronomyryme. Tākye roropa matose Ritonōpo eraximary poko.

²² Tykorokase matose Ritonōpo a aomiry kurā omipona toehse oexirykōke. Iiryppyryme pyra matose. Imehnō Jezu poetory pyno nymyry matose. Naeroro imehnō pyno ehtoko yronomyryme, ajohpe rokē pyra.²³ Apitoryme tonuruse amarokomo omykō poenōme. Yrome omykō seropōkō orihnōko rokē mana. Orihnōko roropa matose. Yrome seromaroro Ritonōpo poenōme tonuruse ropa matose. Orihpjyme Ritonōpo mana jūmāme. Tonuruse ropa matose Ritonōpo poenōme aomiry enetuputyryke oya xine Ritonōpo omiry orihpjyme exiketyme sã mana. Jūme Ritonōpo orihpjyme mana. Naeroro aomiry enahpjyme mana.²⁴ Ynara tymerose Ritonōpo omiry, “Seropōkō onahpoty sã mana. Toto kure exiry ona ekuru sã roropa mana.

Onahpoty orihnōko, ekuru ohpahnōko.

²⁵ Yrome Ritonōpo omiry jūme mana enahpjyme.”

Moro omi kurā Jezu Kyrixtu poko, āmorepatopōpyrykomo.

Topuimo sã, mokyro orihpjyme exiketj

2 Oorypyrykō poko pyra ehtoko. Imehnō zehno oexirykō irumekatoko. Ajohpe pyra ehtoko. “Kure ehtoko ysamo,” kara ehtoko imehnomo a iiryppyryme awahtao xine. Imehnō zumoxike pyra ehtoko. Imehnō onykerekeremara ehtoko.²⁻³ Ynara āko Ritonōpo omiry roropa, “Opyno xine Oesēkō mana. Moro waro matose toehse,” āko. Naeroro Ritonōpo omiry se ehtoko poeto enurusenã samo, suhsu se poeto ehtoh samo, tuātatohkōme. Iiryppyryme pyra aomiry mana. Poeto ě typoenō ohpāko zuātatohme. Moro saaro aomiry kure kyritoryko mana kukurohtao xine. Naeroro aomiry poko openetatoko kokoro rokene yronomyrymehxo Jezu enetupuhtohme oya xine, opynanohtohkōme Ritonōpo a roropa.

⁴ Pake Kuesēkō tonetupuhse oya xine. Topu sã ynororo etyorōmara. Orihpjyme roropa mā ynororo jūme. Tapyi riryhtao ahno a topu ke topu menekāko mā toto. Toitoino topu pahnōko toto popyra exiryke eya xine. Moro topu sã, ahno nurumekahpyry sã Kuesēkō kynexine repe. “Popyra mana,” tykase iiryppyrymākō ipoko repe. Yrome emero motye kure ynororo Ritonōpo a. Naeroro Ritonōpo nymenekahpyryme mana kypynanohnekōme.⁵ Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opyno xine Ritonōpo mana. Topu risē sã roropa matose jūme orihpjyme toehse oexirykōke Jezu Kyrixtu pokoino. Topu risē tapyi ahtao, moro sã tytapyīme oritoryko Ritonōpo mana, Tuzenu esaryme. Erohnōko matose Ritonōpo maro oturuketō samo. Tukurākase matose eya, iiryppyryme pyra tyrise ropa

matose eya. Erohnōko matose Ritonōpo omi poe. Ijamitunuru amaro xine mana. Onekarorykō eya tākye Ritonōpo rīko, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.⁶ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Mokyro ynymenekahpyry tapyi rinanō topu menekary samo, typyne exikety menekary samo, jamihme tapyi ritoh menekary sã roropa. Emero esēme mokyro rīko ase. Emero motye tuisamehxo tyriko ase. Mokyro aropōko ase Xiāo patary panō pona.

Moraramē mokyro enetupuhnanō mā atasamara mā toto.

Tākye rokē exiko mā toto,”

me tymerose.⁷ Jezu enetupuhnōko matose. Naeroro oya xine topu typyne exikety sã mana. Yrome onenetupuhpynomo a arypyra, ise pyra toexirykōke. Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne,

“Tapyi rinanomo a moro topu ipapyhpyry rokē kynexine, popyra exiryke eya xine.

Yrome moro topu kure exikety kynexine jamihme tapyi ritohme exiryke,”

me tymerose.⁸ Ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryne,

“Sero topu pona osetapāko toh mana tuhke.

Moro topu pokoino osetapāko mā toto,” me tymerose. Moro saaro emero esēme Kyrixtu exiko mana tuhkākō onenetupuhpyra ahtao ro. Osetapāko sã mā toto aomipona se pyra toexirykōke. Naeroro toto wānohnōko Ritonōpo mana, tōsenetupuhpopyryae ro.

⁹Yrome matose mokaro sã pyra. Ritonōpo nymenekatyāme matose. Tuisa konōto poetoryme matose, Ritonōpo maro oturuketōme sã roropa matose. Tukurākase matose. Ritonōpo poenōme matose. Tymenekase matose, “Ritonōpo kure mana,” katohme imehnomo a, “Emero zuaro Ritonōpo

mana,” katohme roropa imehnomo a. Tymenekase matose eya oorypyrykō poko pyra oehtohkōme, kure ehtoh poko rokē oehtohkōme tysaaro.¹⁰ Apitoryme Ritonōpo poetoryme pyra mexiatose, yrome seromaroro ipotoryme matose. Apitoryme opyno xine Ritonōpo exiry waro pyra mexiatose. Yrome seromaroro opyno xine Ritonōpo exiry enetupuhnōko matose, typynanohse oexirykōke eya.

Ritonōpo omipona oexirykō poko

¹¹Wekyry tomo, opyno xine jexiryke ourutoryko ase. Katonōme sã rokē matose sero nono po, tosakākara samo. Naeroro oorypyrykō poko penetara ehtoko. Ipoko pyra roropa ehtoko. Zehnotokō maro atatapoiryhtao, tomeseke pyra ahtao osetapāko. Moro saaro oorypyrykō poko openetarykohtao iirypyryme exiko matose.¹² Jezu waro pyra exiketō okerekeremarykō se ipunaka. “Tyrypyrykō poko ro Jezu enetupuhnanō mana,” āko mā toto ajohpe. Morara exiryke zae rokē ehtoko ipunaka. Moraramē, kure oexirykō eneryke tyya xine, “Zae matose,” āko rokē mā toto. Ohxiropyra xine ekurehnōko toh mana. Moraramē, “Emero motye kure mase Ritonōpo,” āko mā toto, aepyry ropahntao.

¹³Kuesēkō poenōme matose. Naeroro seropōkō esēkō kowenu omipona ehtoko. Sero pata tamuru esē omipona ehtoko roropa Jezu onykereremara onenetupuhpynō ehtohme.¹⁴ Kowenatu tō omipona ehtoko roropa, Ritonōpo poe tymenekase toto oesēkōme. Tosēkomo a tonehpose toto iirypyrymākō wānohtohme tyya xine, kure rokē zae exiketō ritohme roropa tyya xine.¹⁵ Okerekeremarykō se mā repe zae omi waro pyra exiketomo. Yrome zae rokē awahtao xine okerekeremasaromepyra

mã toto. Morara exiryke zae ehtoh poko rokẽ oexirykõ se Ritonõpo mana. ¹⁶Tuisa poenõ tummykõ omi poe ytoytkõ toto tamoreme xine. Toytotohkõ menekãko mã toto. Moro saaro Jezu enetuputyryhtao oya xine oytotohkõ menekãko matose onyrirykõ roropa menekãko matose. Yrome ynara kara ehtoko, “ÿ jamoreme imenekãko ase,” kara ehtoko oorypyrykõ poko se awahtao xine. Oorypyrykõ poko penetara ehtoko. Omatome oorypyrykõ poko pyra ehtoko roropa. Ritonõpo penetatoh poko rokẽ ehtoko. ¹⁷Kure imehnõ aomirotoke. Imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko, ãkorõkõme toexirykõke. Ritonõpo zuno ehtoko. Oesarykõ esẽ roropa kure rokẽ tyritoko.

Osenetupuhtoko Kyrixtu etuarimatopõpyry poko

¹⁸Tosẽke awahtao xine, oesẽkõ omipona ehtoko. Aomipona ehtoko kure orirykohtao, popyra orirykohtao roropa. Opyno xine toto ahtao aomipona ehtoko, oryhmarykohtao roropa. ¹⁹Mame oryhmarykõ imehnõ mana Ritonõpo omipona oexirykõke. Yrome oetuarimarykõ Ritonõpo poe exiry waro matose. Mame eanahtoryhtao oya xine kure oritorõko Ritonõpo mana. ²⁰Oryhmarykohtao oesẽkomo a popyra oehtopõpyry ehepyryme otyme kure oetuarimarykõ eanahtory oya xine nae? Arypyra. Moro poko kurã onekaropyra ekurehnõko Ritonõpo mana. Yrome kure rokẽ awahtao xine, oryhmarykõ eanahtoryhtao oya xine, tãkye exiko Ritonõpo opoko xine mana. Kure oritorõko roropa mana, kure tyryryke oya xine. ²¹Tymenekase matose Ritonõpo a oetuarimatohkõme roropa Kyrixtu sã oehtohkõme. Osemazuhme Kyrixtu toetuarimase omyakãkõme, okurãkatohkõme, apotoimo htaka ytopyra oehtohkõme. Toetuarimase

ynororo iirypyryme pyra tahtao ro. Mame tymenekase matose Ritonõpo a isã oehtohkõme. ²²Tyrypyry poko pyra kynexine ipunaka, ajohpe pyra roropa kynexine. ²³Typoihtose tahtao onezuhpyra Jezu kynexine, onypoihtopyra roropa kynexine. Toetuarimaryhtao, “Oryhmatorykõ Ritonõpo mana oehepyrykõme, jyryhmatoh ehepyryme,” kara ynororo kynexine. Ynara tykase rokẽ ynororo tyra rokene, “Ritonõpo jewomãko mana. Zae mokaro epehmãko mana inyritopõpyrykõ ehepyryme sero nono po,” tykase Jezu tyra rokene. ²⁴Kyrixtu iirypyryme pyra, yrome kyyrypyrykõ tapoise sã eya toexixihmapose tahtao wewe pokona. Toorihse ynororo kyyrypyrykõ enahkapotohme. Toorihse tyjमितunuru ekarotohme kyra xine kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Toorihse ynororo zae kuehtohkõme Ritonõpo a. Tyryryhmase exiryke tukurãkase sytatose eya. Naeroro esemãnõko ropa sytatose orihxipo. ²⁵Kaneru sã mexiatose, itahtyã samo, zae ehtoh waro pyra oexirykõke. Yrome seromaroro tonese ropa sã matose, oesẽkomo a. Eya tonehse ropa matose onurumekara ropa oehtohkõme, opynanohnekõ maro rokẽ oytotohkõme.

Tynioke exiketõ poko, typye exiketõ poko roropa

3 Oururukõ se ase tynioke exiketomo. Oniokõ omipona ehtoko. Otarãme Ritonõpo omiry onenetupuhpynõme oniokõ mana. Yrome kure oehtohkõ eneryke tyra xine enetupuhnõko mã toto, toto onurupyra awahtao xine ro. ²Zae nymyry awahtao xine ynara ãko oniokõ tyra xine rokene, “Pake ajoajohpe toehtopõpyry sã pyra ypyty mana. Kure rokẽ mana, zae rokẽ roropa,” ãko mã toto. Jezu Kyrixtu enetuputyry se exiko roropa

mā toto. ³Ōtonohtohkō se hkopyra ehtoko ōsenepotohkōme imehnomo a. Ōsekurinarykō poko emotyēkara roropa ehtoko. Kasuru tōkehko upo typyne exikety amururu se hkopyra ehtoko. ⁴Oupōkō kurā enahnōko mana. Uuru tōkehko axītao rokē mana. Jarao rokē kure oehtohkō Ritonōpo zamaro pyra mana. Yrome zae ehtoh poko awahtao xine okurohtao xine Ritonōpo zamaro matose. Naeroro torētyke pyra ehtoko oūsetykō kurākary poko. Okurohtao xine kure ehtoko. Morara awahtao xine kure kuhse matose Ritonōpo a. ⁵Moro saaro nohpo kurā kynexine pake, Ritonōpo enetupuhnanomo. Ritonōpo nekarory kurā eraximāko roropa toh kynexine. Nohpo kuranory tō kynexine tyiniokō omipona toexirykōke. ⁶Sara kynexine morararo. Tynio Aparão omipona kynexine. “Jesēme mase,” tykase ynororo eya. Naeroro kure ehtoh poko awahtao xine, Sara sã exīko matose imehnō zuno pyra roropa awahtao xine.

⁷Amarokō roropa typye exiketomo, kure opyxiākō tyritoko. Ynara enetupuh-toko, jamihme hkopyra nohpo tō mana. Naeroro opyxiākō pyno ehtoko. Ri-tonōpo nekarory apoiry sã oya xine, opyxiākō roropa inekarory apoiko mā toto. Orihpýme exīko toh mana. Naeroro opyxiākō pyno ehtoko, poremäpyra oehtohkōme Ritonōpo maro ōtururukō poko.

Kurākō etuarimary poko

⁸Enahsasaka jomiry nase. Oxisã zae ehtoh poko osenetupuh-toko. Oximaro tãkye ehtoko. Imepý emynymaryhtao imaro emynymatoko. Imehnō pyno ehtoko opyno xine roropa toto ehtohme, atakorōmākō samo. Imehnō akorehmary se ehtoko. “Omotye xine ase, tuisamehxo,” kara ehtoko imehnomo a. ⁹“Kurā rokē ekarōko ase

oya xine,” tykase Ritonōpo kyya xine tymenekase kuahtao xine. Naeroro oryhmananōkō onyryhmara ehtoko. Popý ke pohnō onepehmara ehtoko. Okerekeremananōkō onykerekeremara ehtoko. Kurā ke rokē epehmatoko toto. ¹⁰Ynara tymerose Ritonōpo omiryyme, “Sekese oehtohkō se awahtao xine, kure ōtyrirykō se awahtao xine, omi xihpyry poko pyra ehtoko. Ajohpe pyra ehtoko roropa.

¹¹Oorypyrykō irumekatoko, kure rokē oehtohkōme.

Oseosezuhpyra ehtoko imehnō maro. Tuaro ehtoko oxiehno pyra oehtohkōme.

¹²Ynara exiryke, oenetořyko Kuesēkō mana kure awahtao xine.

Ōmirykō etãko roropa mana imaro ōtururukohtao.

Yrome tyrypyry poko exiketō zehno mana,” me tymerose.

¹³Oryhmara xine imehnō mana kure ehtoh se rokē awahtao xine.

¹⁴Otarāme ajoajohpākō oryhmatoryko mā toto, kure rokē awahtao xine. Morara ahtao tãkye ro matose Ritonōpo poe. Ajoajohpākō zuno pyra ehtoko. Torētyke pyra ehtoko oryhmanekō poko roropa. ¹⁵Yrome Kyrixtu zuno ehtoko okurohtao xine. Oesēkōme enetupuh-toko. Aomipona ehtoko roropa. Mame ynara karyhtao imehnomo a oya xine, “Oty katoh Jezu enetupuhnōko mah?” karyhtao oya xine ehxiropyra ehtoko. Kure rokē ezuh-toko toto Kyrixtu enetuputyry poko oya xine, kure rokē toto ritohme oya xine. ¹⁶Tomeseke ehtoko zae ehtoh poko rokē oehtohkōme. Mame ohxiropykō se imehnō ahtao ekurehnōko rokē mā toto. “Kyrixtu poetory roropa tyrypyrykō poko mana,” kary se toh mā repe. Yrome zae ehtoh poko rokē awahtao xine ehxiroko rokē ohxironanō mana. Mynyhme rokē exīko mā toto.

¹⁷Kure oexirykō poko oetuarimarykō kure mana, oetuarimarykō se Ritonōpo ahtao. Yrome oorypyrykō epehpyryme oetuarimarykō popyra mana. ¹⁸Kyrixtu orihtopōpyry poko osetupuhpoko. Toorihse ynororo kymyakākōme. Kynorihne kyyrypyrykō korokatohme. Toiro rokē kynorihne orihzomopyra toehtohme. Kure exikety ynororo. Irypyrymākō kurākatohme, kynorihne Ritonōpo a kuarotohkōme. Zoko toxixihmase jehnotokomo a. Yrome tōsemāse ropa ynororo Tuzenu poe. ¹⁹Morarama toytose Zuzenu rokē etuarimatohtaka aorihtyā zuzenu amorepase omi kurā poko. Tapuruse mokaro zuzenu etuarimatohtaka. ²⁰Ritonōpo omipona pyra tokurehse toht kynexine kanawa konōto riryhtao Noe a. Seropōkō enahkapory se pyra Ritonōpo kynexine repe. Penekehpyra kynexine repe tōmipona toto eraximary poko. Yrome onenetupuhpyra toht kynexine. Tuhke pyra rokē, 8me rokē kanawa konōto aka tomōse toto. Mokaro 8me rokē typynanohse Ritonōpo a. Tanỹse toto tuna a. ²¹Moro tuna kuamorepatohkōme kynexine kuēpurihkarykō poko. Epyryra sytatose kuēpurihkarykohtao. Osēpurihkako sytatose, typynanohse ywy Ritonōpo a, katohme imehnō netaryme emero. Zae ase seromaroro Ritonōpo a, āko sytatose, aomipona rokē ase taroino, āko sytatose kuēpurihkarykohtao, tōsemāse ropa Jezu Kyrixtu exiryke. ²²Seromaroro Jezu Kyrixtu toytose ropa kapu aka. Ritonōpo maro mana tuisamehxo. Emero kapuaōkō esēme mana, tuisamehxo exiketō esēme roropa mana, jamihme exiketō esēme roropa mana.

Tukurākase exiketomo

4 Kyrixtu etuarimatopōpyry poko osetupuhpoko. Toorihse ynororo

kymyakākōme. “Jetuarimary se pyra ase,” kara ynororo kynexine. Naeroro isā sehtone. Yna etuarimary se pyra ynanase, kara sehtone. Jezu etuarimatopōpyry poko kuosenetuputyrykohtao kyyrypyrykō poko se hkopyra exiko sytatose. ²Moinoro āmoreme xine oorypyrykō poko mexiatose. Taroino Ritonōpo omipona ehtoko, kokoro rokene. Oorypyrykō poko penetara ehtoko. ³Apitoryme onenetupuhpynō penetatoh poko mexiatosene. Oorypyrykō xihpyry poko mexiatosene. Imehnō nohpo poko mexiatose, etỹnoko roropa, nohpo ryhpopākako. Emotyēkako mexiatosene eukuru poko. Tyorō poko roropa mexiatosene Ritonōpo myakāme. ⁴Yrome seromaroro onenetupuhpynō osenuruhkako mā opoko xine, imaro xine ytoppyra oexirykōke. Toto penetatoh poko se pyra oexirykōke ozehno xine exiko mā toto. Opoihtotorỹko mā toto. ⁵Yrome typoko xine osekarōko mā toto Ritonōpo a kurākō apiakatohpo. Seropōkō epehmary waro Ritonōpo mana inyrihpyrykō epehpyryme. Kurā ke rokē zae exiketō epehmako mana. Yrome azahkuru exiketō aropoko mana etuarimatohtaka. Zae toto epehmako mana orihpynỹpotomo, aorihtyamo, enara. ⁶Pakatokō aorihtyā toorihse. Topehmase toto Ritonōpo a inyrihpyrykō epehpyryme imehnō emero epehmary samo. Omi kurā tokarose eya xine roropa orihpyra ro toto ahtao. Omi kurā tokarose eya xine Jezu poko isā aēsēmātohkōme ropa aorihxīpo xine, Ritonōpo maro toto ehtohme.

Emese kure exiketō poko Ritonōpo nekarory poko

⁷Sero nono enahsasaka mana. Naeroro eanahtotoko. Zae oehtohkō

poko rokē ehtoko. Tuaro ehtoko roropa, kure ōtururukō ehtohme Ritonōpo maro. ⁸Imehnō pyno ehtoko yronymyryme. Imehnō pyno oexirykō kure kuhse Ritonōpo a. Imehnō pyno awahtao xine iirypyrykō poko wenikehnōko matose. ⁹Kure rokē atapyikō taka ytoketō tyritoko. Oxikerekeremara ehtoko roropa. ¹⁰Tynekarory kurā ekarōko Ritonōpo kyya xine mana. Tyotyoro inekarohpyry kyya xine mana. Tapoise kyya xine porehme. Naeroro penekhepyra sehtone Ritonōpo nekarory apoiry poko kyya xine imehnō akorehmatohme. ¹¹Imehnō zururu waro awahtao xine, Ritonōpo omiry poko zurutoko toto. Imehnō akorehmary waro awahtao xine, Ritonōpo jamitunuru ke toto akorehmatoko. Morara awahtao xine, “Kure mase Ritonōpo, emero motye kuhse,” āko oenenanōkō mana. “Kure Jezu Kyrixtu mana. Ipoetory tō roropa kure,” āko mā toto.

“Emero motye kure mase Jezu. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone Jezu Kyrixtu a kokoro rokene.

Jezu poetory tō etuarimary poko

¹²Wekyry tomo, opyno xine ase. Oetuarimarykō itamurumehxo toehse ahtao torētyke pyra ehtoko. “Oty katohme etuarimāko hano, imehnō etuarimara ahtao?” kara ehtoko oseyā. ¹³Atakorōme matose toehse Kyrixtu maro, oetuarimarykōke. Naeroro atākyematoko. Imēipo tuisamehxo toehtoh enepōko Kyrixtu kyya xine mana. Morara ahtao tākye kuhse exiko matose imaro. ¹⁴Opoihtotorỹko onenetupuhpynō mana Kyrixtu poetoryme oexirykōke. Opoihtorykohtao eya xine tākye ehtoko. Opoihtorykohtao osenetupuhtoko Ritonōpo zuzenu okurohtao xine exiry poko. Emero motye kure Ritonōpo

zuzenu mana. Kukurohtao xine roropa mana. Moro poko osenetupuhtoko. ¹⁵Imehnō onetapara ehtoko. Imehnō mōkomory onematonanohpyra ehtoko. Imehnō onyryhmara ehtoko. Imepỹ ehtoh poko pyra ehtoko. Morohne poko pyra awahtao xine, zae matose otuarimapyrykohtao ro imehnomo a. ¹⁶Naeroro Kyrixtu poetoryme oexirykō pokoino oetuarimarykohtao ehxiropyra ehtoko. “Kure mase Ritonōpo. Tākye ynanase Kyrixtu poenōme yna exiryke yna etuarimaryhtao ro,” kahtoko Ritonōpo a.

¹⁷Okynā pyra kuepehmatorỹko Ritonōpo mana kynyrihpyrykō epehpyryme. Kurā ke zae exiketō epehmāko mana zae toto ehtopōpyry epehpyryme. Yrome tōmipona pyra exiketō tuarimāpōko mana zae pyra toto ehtopōpyry epehpyryme. Osemazuhme typoetory tō epehmāko mana. Naeroro kuetuarimarykō motye kuhse tōmiry kurā onenetupuhpynō tuarimāpōko Ritonōpo mana. ¹⁸Ynara tymerose Ritonōpo omiryme, “Zae se exiketō pynanopyry tupime ro mana.

Yrome Ritonōpo omipona pyra exiketō pynanopyry tupime kuhse mana. Typynanopyrykō poko ekurehnōko mā toto tyrypyry poko exiketō maro,” āko Ritonōpo omiry. ¹⁹Naeroro oetuarimarykō se Ritonōpo ahtao opynanohtorỹko roropa mana imeipo. Naeroro Kuesēkō opyno xine exiry enetupuhtoko. Zae ehtoko ipunaka. Tōmiry poko opyno xine toexiry poko wenikehpyra ynororo mana. Opyno xine exikehpyra mana.

Kaneru esē toky tō pyno ehtoh sātypoetory tō pyno Ritonōpo mana

5 Oururukō se ase tamuximehxo exiketomo, Jezu poetory tō pynanahneme oexirykōke. Ywy roropa

asã xine tamuxime ase Jezu poetoryme. Kyrixtu etuarimatopöpyry poko imehnõ tuarõtanohneme ase tonese ya exiryke. Jenuru ke enene. Imeipo emero motye kure Kyrixtu ehtoh enepõko Ritonõpo mana imehnomo a emero. Morara ahtao kure Kyrixtu ehtoh enõko ase roropa. ²Tymenekase matose Ritonõpo a typoenõ pyno oehtohkõme. Naeroro kaneru esã tokykõ pyno ehtoh sã Ritonõpo poetory pyno ehtoko. Yronymyryme toto pyno ehtoko, ýme exiketõ samo. Mãsa rokẽ pyra toto pyno ehtoko, oerohtamitukõ apoitohme rokẽ pyra. Toto akorehmary se oexirykõke toto pyno ehtoko Ritonõpo omipona oehtohkõme. ³Ritonõpo poetory amorepaneme awahtao xine toto onynamotomara ehtoko. Zae rokẽ ehtoko, opoenõhtohkõme eya xine. ⁴Kyrixtu Kuesõkõ imehxo exiketyme mana. Kaneru pyno exikety sã kypyno xine mana. Aepyry ropahtao, inekarory kurã apoiko matose. Tuisame oritorõko roropa mana tymaro. Zae oepehmatorõko roropa mana typoetory tõ pyno oehtohkõ epehpyryme. Seropõkõ tuisary parimã se mã toto, uuru risẽ se. Moro saaro Jezu nekarory kure oya xine mana, jüme mana enahpyra.

⁵Morararo nuasemãkomo, tamuximehxo exiketõ Jezu poetoryme ahtao toto omipona ehtoko. Imehnõ motye se pyra ehtoko, ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryryme, “Imehnõ motye se exiketõ akorehehkãko Ritonõpo mana. Yrome tuisame pyra toexiry waro exiketõ akorehmãko mana,” me tymerose. ⁶Naeroro imehnõ motye se pyra ehtoko. Emero motye tuisamehxo Ritonõpo mana. Aomipona se rokẽ ehtoko. Tuisame se hkopyra awahtao xine, ise tahtao tuisame oritorõko mana. ⁷Torõtyke awahtao xine ynara kahtoko Ritonõpo a, “Papa

kapuaono, kuakorehmako, torõtyke pyra jehtohme,” kahtoko eya. Mame ãkorehmatorõko mana opyno xine toexiryke.

⁸Tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko. Kaikuxi tamuru ytoyory sã ahno esekase, mokyro sã joroko tamuru ytoyõko mana Jezu enetuputyry kyya xine enahkase. Naeroro tuaro sehtone penekehpyra kuehtohkõme Jezu enetuputyry poko. ⁹Joroko tamuru omipona pyra ehtoko. “Arypyra, õmiry etary se pyra ase,” kahtoko eya kokoro rokene. Penekehpyra ehtoko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Imehnõ Jezu poetory tõ mã tuhke pata tõ po etuarimãko roropa toto asã xine. Zuario matose. ¹⁰Axõtao rokẽ aporo etuarimãko matose. Yrome imehnõ motye kypyno xine Ritonõpo mana. Tymenekase matose eya tysã oehtohkõme kure rokene, Tumükuru Kyrixtu maro. Kokoro rokẽ oorypyrykõ korokãko ynororo, tyrisenã sã oehtohkõme. ãkorehmatorõko mana penekehpyra oehtohkõme Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Orõpyra oritorõko mana. Morarame emero motye kure toexiry eneporyhtao tysã oritorõko roropa mana. Jüme kure ynororo. ¹¹Emero esẽme exiko ynororo jüme. Emero patapõkõ aomipona exiko. Naeroro, “Kure mase,” kakehpyra sehtone eya.

Aosekazumatopöpyry

¹²Ynymerohpyry moro, pitiko rokẽ repe, onenerykõme. Ynymerohpyry aropõko ase Xira a. Jakorõme ynororo ya. Moro ynymerohpyry ke ãkorehmarykõ se ase. Kypyno xine Ritonõpo ehtoh poko otuarõtanohporykõ se ase roropa. Ajohpe pyra mana. Zae rokẽ ynororo. Naeroro porempyry ehtoko. Aomipona ehtoko.

¹³ Jezu poetory tō Papironiapōkō asā xine mā toto, tymenekase toto Ritonōpo a. “Kure pāna matou?” kary se mā toto oya xine. Maku morara kary se roropa mana. Umūkurume sã mana. ¹⁴ Oseahmatoko osepyno oexirykō waro emero ehtohme.

Torētyke pyra oriporykō se ase Ritonōpo a. “Papa, torētyke pyra opoetory tō tyriko,” āko ase opoko xine, Kyrixtu poetoryme oexirykōke. Enara.

Peturu Nymerohpyry ropa sero

Sero pape tymerose Peturu a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Peturu etapasaka ahtao tynmerohpyry taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme emero pata tō po.

Tynmerohpyryae ynara āko mana, “Imeīpo tuhkākō Jezu poetory poenohnōko mā repe. Yrome Ritonōpo osenetupuhtoh sā pyra osenetupuhnōko mā toto. Zae Ritonōpo ehtoh sā pyra roropa mā toto,” āko mana. “Naeroro yronymyrymehxo imehnō syritone kure, Ritonōpo osenetupuhtoh sā kuosenetupuhtoh ehtohme,” āko mana.

1 Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Ximāo Peturu, Jezu Kyrixtu poetory. Ritonōpo nymenekahpyryme ase, typoko imehnō amorepatohme.

Jezu Kyrixtu enetupuhnanōme matose. Kypynanohnekōme Jezu Kyrixtu mana. Kure Ritonōpo ehtoh sā kure Kuesēkō Jezu Kyrixtu mana. Ipoe menetuputyatose enetuputyry sā yna a. Jezu enetuputyryhtao kyaa xine tymōkomoke kurā ke exiketō sā sytatose.

²Ritonōpo omipona matose. Kuesēkō Jezu omipona roropa matose. Naeroro, “Papa kapuaono, kure opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto roropa,” āko ase Ritonōpo a opoko xine.

Kymenekatopōpyrykō poko Ritonōpo a

³Tymenekase sytatose Ritonōpo a tysā kure kuehtohkōme. Tyjamitunuru tokarose kyaa xine tōmipona kuehtohkōme, kure kuehtohkōme. Tymenekase sytatose eya, tymaro tuisame kuehtohkōme. Kymenekahpō waro kuexirykōke aomipona sytatose. ⁴Morara exiryke tynekarory kurā

tokarose kyaa xine tōmihpyryae ro, kyyrypyrykō xihpyry poko pyra kuehtohkōme. Onenetupuhpynō sā pyra kuehtohkōme tynekarory kurā tokarose kyaa xine, ipenetatoh sā pyra kuosenetupuhtohkō ehtohme, Ritonōpo osenetuputoh sā rokē kuosenetupuhtohkō ehtohme. ⁵Morara exiryke Jezu enetuputyryke oya xine yronymyryme ehtoko kure ehtoh poko roropa. Mame kure ehtoh poko awahtao xine atakorehmatoko, Ritonōpo nyryry waro oehtohkōme, aomiry waro roropa oehtohkōme. ⁶Mame Ritonōpo nyryry waro awahtao xine aomiry waro roropa awahtao xine, oorypyrykō poko penetara ehtoko. Penekehpyra ehtoko Jezu poko, ohtomarykohtao ro imehnomo a. Morarame penekahpyra awahtao xine Jezu enetuputyry poko Ritonōpo osenetupuhtoh sā osenetupuhtoko. ⁷Mame Ritonōpo osenetupuhtoh sā ōsenetupuhtohkō ahtao imehnō Jezu poetory pyno ehtoko roropa. Imehnō Jezu poetory pyno awahtao xine imehnō pyno ehtoko roropa. ⁸Morara ehtoko. Mame morara awahtao xine, ynara āko oenenanōkō mana, “Zae mā toto Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine,” āko mā toto. “Pake toehtopōpyrykō sā pyra mā toto Jezu enetuputyryke eya xine,” āko roropa mā toto opoko xine. ⁹Yrome moro omipona pyra awahtao xine, mya osenuhmara exikety sā matose. Tonurēkara sā roropa matose. Oorypyhpyrykō kurikatopōpyry poko Ritonōpo a oweniketyatose ropa.

¹⁰Naeroro jakorō tomo, yronymyrymehxo Ritonōpo omipona ehtoko. Yronymyrymehxo ipenetatoh poko ehtoko. Ritonōpo a tymenekase matose jūme typoetoryme oehtohkōme. Naeroro yronymyryme awahtao xine aomipona jūme onurumekara matose. ¹¹Morarame Ritonōpo

omipona oexirykōke, “Ymaro ehtoko,” āko Kuesēkō Jezu Kyrixtu oya xine mana. “Jūme tuisame exīko matose ymaro,” āko mana. “Kure ya mana tuisame oexirykō ymaro,” āko oya xine kypynanohnekō mana.

¹²Pake pitiko omi kurā waro toehse matose. Zae moro omi ehtoh enetupuhnōko matose. Yrome moro omi kurā poko oturukehpyra ase oya xine wenikehpyra oehtohkōme. Moro omi onurumekara ehtoko. ¹³Orihpyra ro jahtao zae ya jotururu oya xine aomiry kurā poko, wenikehpyra oehtohkōme. ¹⁴Zuaro ase. Okynahkopyra orihnōko ase, Kuesēkō Jezu Kyrixtu nurutopōpyryae ro. ¹⁵Naeroro penekehpyra ase morohne merory poko pape pokona wenikehpyra oehtohkōme jūme, toorihse jahtao ro.

Tuisamehxo Kyrixtu ehtopōpyry enetupuhpōpyry ya

“Kuesēkō Jezu Kyrixtu oehnōko ropa mana,” asene oya xine. “Tyjमितunuru enepōko mana emero neneryme,” asene.

¹⁶Imehnō omihpyry etaryke pyra Jezu Kyrixtu Kuesēkō oepiry ropa poko otuarōtanohpōko ynanase, tuisamehxo aepiry poko roropa. Yna enuru ke imehxo aexiry ynanenease. ¹⁷Moroto ynanexiase tuisamehxo ynororo tyrise ahtao Ritonōpo a, Kumykomo a. Omi ynanetase kaino, imehxo exikety omiryne. Ynara nase Tumūkuru a ynanetaryme, “Umūkuru kurā mase. Yzamaro kuhse mase,” nase ynanetaryme. ¹⁸Moro omi ynanetase kaino Kuesēkō Jezu maro yna ahtao ypy po, imehxo toehtoh enepotopōpyry po.

¹⁹Apitoryme Ritonōpo poe urutōkō ekepyā omihpyry tonetupuhse yna a. Morarame Ritonōpo omiry etaryke yna a kaino itamurumehxo tonetupuhse yna a. Etatoko pahne, Ritonōpo poe urutōkō omihpyry poko wenikehpyra

ehtoko. Nāparina sā aomihpyrykō mana. Nāparina saereh āko xinukutume ahtao ēmepiry pona. Ēmehsasaka ahtao Maparukawa enēko sytatose. Moro saaro Jezu Kyrixtu oehnōko ropa mana. Mokyro omihpyry kutuarōtanohtorŷko mana Kuesēkō oehtāne. Naeroro aepiry ropa imomohtoko. Toeohse ynororo ahtao emero motye imehxo aexiry enēko matose. ²⁰Zuaro ehtoko roropa. Āmoreme xine pyra Ritonōpo poe urutōkō omihpyry enetupuhnōko matose. ²¹Typoe xine pyra urutōkō tōturuse. Ritonōpo zuzenu poe kynoturune toto. Ritonōpo nekarohpyry tokarose eya xine imehnō netaryme.

Ajohpākō imehnō amorepāko

2 Pake urutōkō ajohpākō toeporehkase juteu tō rānaka. Ritonōpo omiry poko amorepatōme tōsekarose toh repe. Ajohpe rokē toh kynexine. Mokaro saaro ajohpākō eporehkāko mana oesaka xine. Āmorepatorŷko toh mā repe azahkuru rokene, ohtomapotohkōme rokene. Kuesēkō omiry se exiketō enekunohnōko mā toto. Tosēkō Jezu enetuputyry se pyra exīko mā toto. Naeroro topohme etuarimatoh taka toto aropōko Ritonōpo mana jūme toto etuarimatohme. ²Morara ahtao ro tuhkākō mokaro poenohnōko mana. Tamoreme xine tyrypyrykō poko exīko mā toto. Mokaro ehtoh eneryke tyya xine, ynara āko mā toto, “Jezu enetuputyry zae pyra mana. Jezu poetory roropa tyrypyry poko mā toto onetupuhpynō samo,” āko mā toto, ajohpe rokene. ³Tineru peneryke tyya xine tamoreme xine tōmihpyrykō ekarōko mā toto. Ajohpe āmorepatorŷko mā toto. “Iiryryryme mā toto ya,” tykase Ritonōpo pake mokaro poko. Toto enēko Ritonōpo mana. Tuaro mana. Emoro enēko

mana. Naeroro toto aropōko mana etuarimatoh taka.

⁴Tynenyohtyā kapu ae iirypyryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonōpo kynekurehne. Tomase rokē toto eya etuarimatoh taka. Moroto tapuruse toh mana, keti ke sã tymyhse toto xinukutumao. Imeīpo seropōkō epehmāko Ritonōpo mana. Kurā ekarōko mana tōmipona exiketomo a. Yrome tōmipona pyra exiketō tuarimapōko mana. Moro eraximāko mǎ toto. ⁵Pakatokō roropa iirypyryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonōpo tokurehse. Tuānohse toto eya. Konopo konōto tonehpose eya seropōkō nerymapotohme, iirypyrymākō nerymapotohme. Noe tō rokē typynanohse eya. Zae ehtoh poko imehnō amorepaneme Noe kynexine. “Oorypyrykō irumekatoko, okurākatohkōme Ritonōpo a,” tykase ynororo repe. Noe maro 8mākō rokē typynanohse Ritonōpo a. ⁶Morararo Sotomapōkō kynexine. “Iirypyryme matose,” kase Ritonōpo Sotomapōkomo a, Komorapōkomo a roropa. Apoto ke tonahkapose toto eya. Tyahkapose toto, zuaro imehnō iirypyrymākō ehtohme, “Amarokō roropa enahkapōko ase,” katohme tyrypyry rumekary se pyra exiketomo a. ⁷Ro rokē typynanohse. Sotoma poe tarose eya orihpyra ehtohme. Zae Ro kynexine Ritonōpo a. Toemynyhmase itamura me ynororo morotōkō rypyry xihpyry eneryke tyya. ⁸Mokyro kure kynexine. Typenekehse ynororo morotōkō rypyry eneryke tyya. Kokoro rokē toto eneryke tyya toto omiry xihpyry etaryke roropa tyya samū tykase tukurohtao. ⁹Typoetory tō pynanopyry waro Kuesēkō mana etuarimara toto ehtohme. Yrome iirypyrymākō tuarimapōko mana. Toto onuānohkehpyra mana toto ehtopōpyry epehpyryme kurākō apiakatohpo.

¹⁰Itamura mehxo mokaro tuarimapōko mana, tamoreme xine tyrypyrykō xihpyry poko exiketomo, tōmipona se pyra exiketomo, enara.

Mokaro azahkuru imehnō amorepatōkomo. Ihximyra mǎ toto tyrypyrykō poko toehtohkō poko. Imehnō motye kure osekarōko mǎ toto. Ritonōpo poe omi kurā ekaronanō zuno pyra mǎ toto. Toto zehno rokē mǎ toto. ¹¹Mokaro motye Ritonōpo nenyoyhtyā mana. Orēpyrahxo mǎ toto. Mokaro motye zuarohxo roropa mǎ toto. Yrome imehnō onyxiropyra mǎ toto Ritonōpo netaryme. “Popyra rokē mokaro kahpyry yna a,” kara mǎ toto. Toto onypoihtopyra roropa mǎ toto. ¹²Onokyro nae tuosēme, tōsēme. Mokaro sǎ mǎ mokaro zae pyra imehnō amorepananomo. Ikuremahnō sǎ ytoytōko mǎ toto. Emero rokē poihtōko mǎ toto onenetupuhpyra toexirykōke, tysǎ xine pyra exiryke. Onokyro etapary sǎ toto enahkapōko Ritonōpo mana. ¹³Imehnō ryhmatamitume etuarimāko mǎ toto. Toto tuarimapōko Ritonōpo mana. Jarao typenetatohkō xihpyry poko toto. Atākyemāko mǎ toto tyrypyrykō poko rokene. Ehxiropyra mǎ toto tyrypyrykō poko tahtao xine imehnō neneryme. Jezu orihtopōpyry poko enetupuhtoh poko otukurukohtao, amaro xine otuhnōko mǎ toto toiparo rokene, tyrypyrykō poko tātākyemarykōke. Imehnō enekunohnōko rokē mǎ toto kure tōsekarorykōke eya xine. ¹⁴Nohpo tō eneryhtao tyya xine ipoko xine penetāko mǎ toto. Penekehpyra mǎ toto tyrypyrykō xihpyry poko. Mǎsa rokē Jezu enetupuhnanō enekunohnōko mǎ toto. Tyamene se xine rokē mǎ toto. “Otuarimapotoryko ase,” āko Ritonōpo mǎ eya xine. Otonēsaromepyra mǎ toto. Etuarimāko mǎ toto. ¹⁵Osema rumekananō tahnōko mana. Moro saoro

mokaro zae ehtoh poko typenekehse mā toto. Zae ehtoh turumekase eya xine. Naeroro tytahse sã mā toto. Zae ehtoh waro pyra toehse ropa mā toto. Paraão ehtopõpyry sã toehse toto, Peo mükuru ehtopõpyry samo. Tineru poko typenetase ynororo. Naeroro iirypyryme toehse ynororo tineru apoitohme tyya tyrypyry ehepyryme. ¹⁶Yrome Ritonõpo poe jumëtu a turuse ynororo, Ritonõpo omipona pyra exiryke. “Ritonõpo omipona exiko,” tykase jumëtu tosemy a, aomiryae tošë zurũko. Iirypyry xihpyry rumekapory se ropa Ritonõpo kynexine urutonõpo a repe.

¹⁷Mokaro mā azahkuru imehnõ amorepananõ iporiry eutahpyry sã mā toto. Akurũ sã roropa tyryrykane a tarose ahtao. Toiparo rokë konopo eraximary sã toiparo rokë zae omi exiry momohnõko matose ewino xine popyra rokë toto exiryke. Osa menekãko Ritonõpo mana toto esaryme xinukutumã konõto ao. ¹⁸Azahkuru ourutorỹko mā toto tuisamehxo se toexirykõke tyrowotase toexirykõke roropa. “Kure ynanase Ritonõpo a yna rypyry poko tãkye yna ahtao ro, nohpo tõ poko yna ahtao roropa,” ãko toto ajohpe rokene. Morara karyke imehnõ enekunohnõko mā toto. Mãsa rokë tyrypyrykõ rumekary se exiketõ enekunohnõko mā toto, tyrypyrykõ poko ropa toto ehtohme, pake toehtopõpyrykõ saaro. ¹⁹“Emero rokë ehtoh kure. Kypenetatoh poko kuexirykõ kure roropa. Kypynanohtorỹko Ritonõpo mana,” ãko toh mā repe. Ajohpe mā toto. Yrome zae ehtoh waro pyra mā toto. Zae ehtoh se kuahtao xine zae ehtoh poko rokë sytatose exiko. Yrome kyyrypyrykõ se kuahtao xine, kyyrypyrykõ poko exiko sytatose. Naeroro zae ehtoh waro pyra mokaro

mana tyrypyrykõ se toexirykõke. ²⁰Toitoino tyrypyrykõ rumekãko mā toto. Jezu zehno exiketõ penetatoh rumekãko roropa toto kuesëkõ Jezu Kyrixtu omipona toehtohkõme. Kypynanohnekõ enetupuhnõko mā toto. Moromeïpo aomiry kurã rumekãko ropa mā toto. Mame tyrypyrykõ poko toehse ropa toto ahtao pake toehtopõpyrykõ saaro, onenetupuhpynõ sã exiko ropa mā toto. Itamurumehxo etuarimãko mā toto pake toehtopõpyrykõ motye. Onenetupuhpyra toehtopõpyrykõ motye etuarimãko mā toto. ²¹Zae omi waro pyra ahtao, pitiko rokë etuarimary toto tynyrihpyrykõ ehepyryme, toorihse tahtao xine, zuaro pyra exiryke repe. Yrome omi kurã waro toehse mokaro, totase eya xine exiryke. Axĩtao rokë Ritonõpo omipona toehse toto. Mame turumekase ropa eya xine. Turumekase ropa exiryke itamurume toto wãnohnõko Ritonõpo mana toorihse toto ahtao. Tõmipona pyra toehse toto exiryke toto wãnohnõko Ritonõpo mana. ²²Ynara ãko sytatose, “Tonarutatopõpyry pona eramãko ropa mā kaikuxi,” ãko. Ynara roropa, “Tukurikase ahtao xikuromãka omõnõko ropa poinokoimo,” ãko. Morararo mokaro zae omi rumekahpõkomo mokaro sã mā toto, kaikuxi samo, poinokoimo samo, enara.

Jezu oepyry ropa poko

3 Wekyry tomo, nymerohpyry akorõ moro onenerykõme. Asakororo tymerose ya zae ehtoh poko õsenetupuhthõkõme oya xine, wenikehpyra roropa oehtohkõme, Jezu Kyrixtu oepyry ropa poko. ²Pake Ritonõpo poe urutõkõ tõturuse Kuesëkõ oepyry ropa poko. Zae aexityã kynexine Ritonõpo poe. Toto omihpyry poko osenetupuhtoko. Seromaroro Kuesëkõ

nymenekatyamo a roropa tōmiry tokarose kyaa xine, kypynanohnekō nymenekatyamo a. ³Toto omihpyry poko roropa wenikehpyra ehtoko. Sero etyhyry po iirypyrymākō eporehkāko, tyrypyrykō poko penetary poko rokē exiketomo. Opoihtotorŷko mā toto. Ynara āko mā toto, ⁴“Kyrixtu oehnōko ropa mana, nary rokene, ‘Oehnōko ropa ase kapu ae,’ tykase ynoro. Otoko ke na rokē?” āko mā toto. “Kytamurukō toorihse. Senohne onytyorōmara ro mana. Pake ehtopōpyry saaro mana seromaroro,” āko mā toto. ⁵Yrome ynara wenikehnōko mā toto, tamoreme senohne tyrise Ritonōpo a. Tōmiry ke kapu tyrise eya sero nono roropa. Morarame sero nono tapuhse eya tuna ehpio, tuna kuaa, enara. ⁶Tuna ke roropa nono po aexityā pakatokō tonahkapose eya tuna konōto tukumanohpose ahtao eya. ⁷Yrome seromaroro Ritonōpo poe ro kapu kehko enahpyra mana. Sero nono roropa enahpyra mana. Imeīpo kapu enahkapōko mana apoto ke. Tōmiry ke sero nono roropa enahkapōko mana. Senohne enahkaporyhtao tyaa tōmipona pyra exiketō tuarimapōko mana iirypyrymākomo. Toto enahkapōko mana, enara. Moro waro se pyra mokaro mana.

⁸Yrome wekyry tomo, wenikehpyra ehtoko, Ritonōpo a toiro ėmepyy tyoro pyra mana miime jeimamyry maro. Oxisā mā kehko Ritonōpo a. ⁹“Oehnōko ropa ase oya xine,” kase Kuesēkomo. “Ekurehnōko mana,” āko imehnō mā repe. Yrome aepyry ropa poko ekurehpyra mana. Penekehpyra rokē mana oeraximarykō poko, oenahkaporykō se pyra toexiryke, oorypyrykō rumekary oya xine enery se toexiryke. Morara exiryke axī pyra oehnōko ropa mana.

¹⁰Yrome Kuesēkō oehnōko mana. Tuamekaro rokē tapyi esē ahtao omato

oehnōko mana. Moro saaro onenetupuhpynō tuamekaro ahtao Kuesēkō oehnōko ropa mana. Aepyry ropahatao kapu osenepyyra exīko mana, panaikato maro. Kapuaōkō xixi tōkehko zahnōko mā kehko, enahnōko mā kehko. Sero nono tōkehko roropa osenepyyra exīko mana. ¹¹Senohne emero enahkapōko Ritonōpo mana. Moro waro matose. Naeroro oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka. Kokoro rokē Ritonōpo omipona ehtoko. ¹²Tumūkuru Jezu Kyrixtu enehpōko ropa Ritonōpo mana. Aepyry ropa imomohtoko. Aomipona ehtoko axī aehtohme ropa. Aepyry ropahatao kapu zahnōko mana. Enahnōko mana. Xixi tōkehko etunamāko. Iporiry sā exīko axitū itamurume exiryke. ¹³Yrome Ritonōpo omihpyryae ro kapu tyrisene exīko. Nono roropa myakāmāko mana. Tyrisene nono exīko, kure rokē exiketō esaryme. Moro tyrisene exikety poko penetāko sytatose. Eraximāko sytatose, enara.

¹⁴Wekyry tomo, Kuesēkō oepyry ropa eraximāko sytatose. Naeroro kure rokē ehtoko. Oorypyrykō poko pyra ehtoko Ritonōpo omipona ehtoko kokoro rokene. Morara awahtao xine iirypyryme pyra matose exīko eya. Osepeme exīko matose imaro. ¹⁵Otarāme okynā sā Kuesēkō oehpyra mana imehnō pynanopyry se toexiryke. Penekehpyra mana kypoko xine. Moro eneryke oya xine ynara enetupuhpynō, kypyno xine toexiryke, kukurākarykō se mana. Morararo tymerose kuakorōkō a, Pauru a onenerykōme, tutuarōtanohpose exiryke Ritonōpo a. ¹⁶Pape tymerose eya Kuesēkō oepyry ropa poko. Toitoinē inymerotyā jarao hkopyra mana. Tupime mā enetuputyry kyaa xine. Naeroro azahkuru rokē kuamorepatorŷko zuaro pyra exiketō mana. Onenetupuhpynō roropa zae pyra imehnō amorepāko mana.

Ritonõpo omiry tyorõmāko mā toto. Naeroro etuarimatoḥ taka ytõko mā toto tynyriḥpyrykõ eḥpyryme.

¹⁷Wekery tomo, pohto rokē pyra enetupuhnõko matose. Yronymyryme enetupuhnõko matose. Azahkuru imehnõ amorepananõ oepyry waro matose. Naeroro tuaro ehtoko zae omi onurumekapopyra toto

ehtohme oya xine. Ritonõpo omiry se pyra mā toto ipunaka. ¹⁸Yrome matose atamorepakeḥpyra ehtoko opyno xine Jezu Kyrixtu exiry poko, Kypynohnekõme aexiry poko, kuesēkõme aexiry poko, enara. “Emero motye kure mase. Imehxo kuhse mase,” sykatone eya seromaroro. Morara sykatone eya jūme. Enara.

João Nymerohpyry sero

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Tāhpōme toehse tahtao tynymerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme emero pata tō po.

Tynymerohpyryae ynara āko mana, “Oorypyrykō ononēpyra ehtoko,” āko. Kuamorepatoryko roropa mana Ritonōpo poetoryme nymyry kuexirykō waro kuehtohkōme. “Imehnō pyno ehtoko zae nymyry oehtohkōme,” āko mana.

Jezu Kyrixtu mā Ritonōpo omiryne

1 Ynanymerohpyry moro onen-erykōme tuaro oehtohkōme Jezu Kyrixtu poko. Aomiry enetuputyryhtao kyya xine orihp̄yme exiko sytatose. Pake ahtao nae ro ehse ynororo Tummy maro, nono pyra ro ahtao. Mokyro ynanenease yna enuru ke nymyry. Ynanetase roropa aomiry. Ynanapoiase roropa yna emary ke. ²Mokyro ynanenease tōtumakase ahtao. Morara exiryke oturūko ynanase yna enetopōpyry poko, jūme Ritonōpo marōme kuehtohkō poko roropa. Moro waro toehse ynanase tamorepase eya yna exiryke. ³Yna enetopōpyry poko ourutoryko ynanase, aomiry etatopōpyry poko roropa ourutoryko ynanase osepeme kuehtohkōme, Kumykō maro, Imūkuru Jezu Kyrixtu maro. ⁴Morara exiryke sero pape merōko ynanase onenerykōme tākye kuehtohkōme ipunaka.

Saerekhane sã Ritonōpo mana

⁵Ynara nekaroase Ritonōpo mūkuru yna a, ekarotohme ropa oya xine, “Saerekhane sã Ritonōpo mana, xinukutume pyra mā ipunaka iirypyryme pyra toexiryke,” nase yna a ekarotohme

ropa oya xine. ⁶Morara exiryke ynara kananō mā ajohpe rokene, “Ritonōpo epeme ase,” karyhtao eya xine, yrome tyrypyrykō poko ro toto, mokaro mā ajohpe rokene morara karyhtao eya xine. Imehnō enekunohnōko rokē mā toto. ⁷Māpyra saeremao exiketō sã kuahtao xine kyyrypyrykō poko pyra sytatose. Morara ahtao osepeme exiko sytatose. Mame Jezu Ritonōpo mūkuru kyyrypyrykō kurikāko mana kukurohtao xine tumunuru ke.

⁸“Tyrypyryhpyke pyra ase,” karyhtao kyya xine, osenekunohnōko rokē sytatose, morara karyhtao kyya xine, iirypyryme kuexirykōke kukurohtao xine. ⁹Māpyra kyyrypyrykō ekaroryhtao Ritonōpo a kyyrypyrykō korokāko mana. Kure rokē kyritoryko roropa mana kypyno xine toexiryke. Zae roropa ynororo ipunaka. ¹⁰Ynara āko Ritonōpo seropōkomo a, “Emero porehme tyrypyryhpyke matose,” āko. Morara exiryke, “Kure ase. Iirypyryme pyra ase,” karyhtao kyya xine, “Ajohpe mase Ritonōpo,” āko sã sytatose. Morara ahtao aomiry kukurohtao xine pyra mana, morara karyke kyya xine.

Kyrixtu kuakorehmanekomo

2 Onenerykōme pape merōko ase zuaro oehtohkōme, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Mame iirypyryme toehse kuahtao xine Jezu Kyrixtu kuakorehmatoryko mana kyyrypyrykō rumekary ropa poko, tyrypyryhpyke pyra toexiryke. Morara exiryke oturūko mana kypoko xine Tummy a. ²Kyrixtu rokē kyyrypyrykō kurikaneme mana. Kyyrypyrykō rokē kara, emero ahno rypyry kurikaneme roropa mana.

³Ritonōpo omiry omipona kuahtao xine tuaro sytatose. Ritonōpo epeme kuexirykō waro sytatose. ⁴Imep̄y Ritonōpo omipona pyra exikety

ynara karyhtao eya, “Ritonōpo waro ase,” karyhtao eya ajohpe rokē mana. Zae pyra mā ipunaka. Imehnō enekunohnōko rokē mana. ⁵Ritonōpo omipona exiketō mā Ritonōpo se yronymyryme. Morara kuahtao xine imaro kuexirykō waro sytatose. ⁶“Ritonōpo ymaro mana,” karyhtao oya xine, Jezu Kyrixtu sā ehtoko kure rokene.

“Jezu omipona sehtone,” katopo

⁷Kuku tomo, pape merōko ase onenerykōme Jezu omipona oehtohkōme. Pakato ro sero onetahpyrykō ro, “Imehnō pyno ehtoko,” katopōpyry poko eya. ⁸Jezu saerehkane sā mana. Tuarō pyra kuahtao xine ixinukuturu htoko ytoketō sā sytatose. Yrome Jezu tonese yna a. Imehnō pyno aexiry tonese yna a. Morara exiryke tuaro ynanase, saeremao sā toehse ynanase.

⁹Imep̄y tyekyry zehno exikety ynara karyhtao oya, “Saeremao ase,” karyhtao eya, xinukutumao ro sā mana, tyyrypyhpyke exiryke, tyekyry zehno ro toexiryke. ¹⁰Imehnō poko enupunaketō saeremao sā mana, iirypyryme pyra. Imehnō roropa ipokoino xine iirypyryme pyra exīko mā toto. ¹¹Yrome imepyny tyekyry zehno exikety xinukutumao ytokety sā mana. Ytoytōko mā repe, yrome tosemary onenepyra sā mana. Xinukutume exiryke osenuhmara mana.

¹²Poetohti, onenerykōme pape merōko ase, oorypyrykō tykorokase Ritonōpo a exiryke, Kyrixtu toorihse exiryke oorypyrykō epehpyryme. Morara exiryke onenerykōme pape merōko ase. ¹³Onenerykōme roropa pape merōko ase t̄apomākomo. Osemazuhme aexihpyry waro oexirykōke. Onenerykōme roropa pape merōko ase nuasemākomo, iirypyrymākō esē typoremākapose oya xine exiryke.

¹⁴Onenerykōme pape merōko ase poetohti, Kumykō waro oexirykōke. Onenerykōme pape merōko ase t̄apomākomo, osemazuhme aexihpyry waro oexirykōke. Onenerykōme pape merōko ase nuasemākomo poremp̄pyra oexirykōke, Ritonōpo omiry orēpyra okurohtao xine mana, iirypyrymākō esē roropa typoremākapose oya xine mana.

¹⁵Jezu onenetupuhpynō penetatoh poko penetara ehtoko, imehnō mōkomory poko roropa penetara ehtoko. Jezu onenetupuhpynō penetatoh poko openetarykohtao Ritonōpo se pyra exīko matose, Jezu onenetupuhpynō penetatoh poko openetarykōke. ¹⁶Oty poko Jezu onenetupuhpynō nahe? Tyyrypyrykō poko rokene. Tonuru zamaro exikety se rokē toto. Epyrypāko rokē toto. “Imehnō motye ase kure. Imehnō motye ase t̄ykyryneke,” āko mā toto, epyrypāko rokene. Morohne mā Ritonōpo poe pyra mana. Morohne mā Jezu onenetupuhpynō poe rokene. ¹⁷Sero nono enahkāko mana. Epōkō enahkāko roropa mana. Emero toto penetatopōpyry maro toto enahkāko mana. Yrome Ritonōpo omipona exiketō isene exīko toh mana jūmāme.

Kyrixtu zehno exikety

¹⁸Poetohti, sero nono enahsasaka mana. Morara exiryke Kyrixtu zehno exikety oep̄yry enetupuhnōko matose. Pake totase oya xine aep̄yry poko. Seromaroro tuhke Kyrixtu zehno exiketō toehse rahkene. Morara exiryke mokaro pokoino enetupuhnōko sytatose sero enahkary poko. ¹⁹Mokaro Jezu poetory tō kara kynexine. Morara exiryke turumekase eya xine kymarokomo. Jezu poetoryme nymyry toto ahtao, kymaro xine ro toh exiry. Yrome kumumekatone toto, zuaro kuehtohkōme,

Jezu poetoryme pyra toto exiry waro kuehtohkōme.

²⁰Yrome oya xine Ritonōpo zuzenu tokarose Kyrixtu a. Morara exiryke zae ehtoh waro matose. ²¹Onenerykōme pape merōko ase. “Zae ehtoh waro pyra matose,” kara ase oya xine. Yrome zuaro oexirykōke sē pape merōko ase onenerykōme. Zae ehtoh tyorōtara mana. Zae ehtoh ajohpe exipyra mana ipunaka. Moro waro matose.

²²Ynara kane mā ajohpe rokene, “Ritonōpo nymenekahpyry kara mokyro Jezu,” kananō mā ajohpe rokene. Kyrixtu zehno mā mokaro. Ritonōpo turumekase eya xine. Imūkuru turumekase roropa mā eya xine. ²³Imūkuru rumekary Ritonōpo rumekary sā roropa mana. Yrome Imūkuru se exiry Ritonōpo se exiry sā roropa mana.

²⁴Tomeseke ehtoko. Āmorepatopōpyrykō pokoko wenikehpyra ehtoko. Osemazuhme onetahpyrykō pokoko wenikehpyra ehtoko. Moro pokoko wenikehpyra awahtao xine Jezu maro matose jūme Ritonōpo maro. ²⁵Ynara tykase Kyrixtu kyya xine, “Jenetusutyryhtao oya xine orihpyra exīko matose jūme,” tykase kyya xine.

²⁶Tuhke nae onekunohtōkomo. Mokaro waro oehtohkōme pape merōko ase onenerykōme. ²⁷Yrome oya xine Kyrixtu a Tuzenu tokarose. Morara exiryke imep̄y āmorepanekō se pyra matose Kyrixtu zuzenu amaro xine exiryke. Kurā ke rokē Kyrixtu zuzenu amorepatō mana. Zae rokē kuamorepatoryko mana. Āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Kyrixtu onurumekara ehtoko.

²⁸Poetohti, Jezu onurumekara sehtone, tooehse ropa Jezu ahtao orēpyra kuehtohkōme, ehxiropyra roropa kuehtohkōme aepyry ropah̄tao. ²⁹Kyrixtu

kure rokē exiry waro matose. Morara exiryke kure rokē exiketō enetupuhnōko sytatose Ritonōpo poenōme.

Ritonōpo poenomo

3 Ritonōpo kyse xine exiry menetupuhtou? Kypyno xine mā ipunaka. Morara exiryke ipoenōme tooehse sytatose, typoenōme tyrise kuexirykōke eya. Yrome Ritonōpo waro pyra exiketō nae sero nono po. Ritonōpo poenōme kuenetupuhpyra xine mokaro mana zuaro pyra toexirykōke. ²Kuku tomo, seromaroro Ritonōpo poenōme sytatose. Otara exīko sytatou imeīpo? Ynara rokē zuaro sytatose, Kyrixtu tooehse ropa ahtao, isā exīko sytatose ynoro nymyry eneryke kyya xine. ³Kyrixtu eraximananō mā tomeseke toh mana tyrypyrykō pokoko pyra toohtohkōme. Kyrixtu sā toohtohkōme, tyrypyryhpyke pyra aexiryke.

⁴Iiryryryme exiketō mā Ritonōpo omipona pyra mā toto. Ynara exiryke, aomipona pyra ahtao iiryryryme exino. ⁵Kyrixtu tooehse kyyrypyrykō korokase. Tyrypyryhpyke pyra ipunaka ynoro. Zuaro matose. ⁶Kyrixtu omipona exiketō emero porehme tyrypyry rumekāko. Yrome tyrypyry rumekary se pyra exiketō Jezu onenetupuhpyra mana ipunaka, Jezu waro pyra toexirykōke.

⁷Osenekunohpopyra ehtoko poetohti. Zae kuexirykohtao Kyrixtu sā sytatose, zae rokē aexiryke. ⁸Tyrypyrykō onurumekara exiketō joroko tamuru poetoryme mā toto. Pakero joroko tamuru iiryryryme mana omotae pyra, sero nono ritopōpyry poero. Morara exiryke Ritonōpo mūkuru tooehse, joroko tamuru jamitunuru poremah̄kapose.

⁹Ritonōpo poenōme kuahtao xine kyyrypyrykō pokoko pyra sytatose, Kumykō saaro kuexirykōke,

kukurohtaka xine tomōse aexiryke. Kyrypyrykō poko kyriropyra xine Kumykō mana. ¹⁰Ynara Ritonōpo poenō enetuputyry, Ritonōpo poenō tyoro, joroko tamuru poenō tyoro. Zae pyra exinohtao, imehnō pyno pyra, imehnō anakorehmara, Ritonōpo poenōme pyra roropa exino.

Imehnō pyno ehtoko

¹¹Moinoro Ritonōpo omiry setatone. Ynara āko, “Imehnō pyno ehtoko,” āko. ¹²Kaī sā pyra sehtone. Iirypyrymākō ešē poetoryme kynexine. Takorō totapase eya. Oty katohme takorō totapase nae eya? Iirypyryme toexiryke. Yrome zakorō kure rokē kynexine.

¹³Morara exiryke torētyke pyra ehtoko Jezu onenetupuhpynō ozehno xine ahtao. ¹⁴Osemazuhme orihketōme sehtone. Seromaroro orihpyme kuexirykō waro sytatose imehnō pyno kuexirykōke. Imehnō pyno pyra exiketō orihketōme ro mana. ¹⁵Imep̄y zehno ahtao morararo otapato toehtoh saaro. Otapatōme toexiryke orihketyme roropa mana. Ritonōpo esaka ytopyra mana. ¹⁶Ynara imehnō pyno exiry waro sytatose. Kyrixtu tōsekarose kypyno xine toexiryke, kyrypyrykō epehpyryme, orihpyra kuehtohkōme. Morara exiryke Jezu ehtopōpyry sā sehtone. Imehnō pyno sehtone. Samorepatone toto roropa orihpyra toto ehtohme. ¹⁷Tymōkomoke kuahtao xine etuarimaketō poko senupunatone. Enupunara kuahtao xine ajohpe rokē sytatose ynara karyhtao, “Ritonōpo se ase yronymyryme,” karyhtao kyya xine. Morara kaxīpo etuarimaketō poko enupunara kuahtao xine ajohpe rokē sytatose. Māpyra etuarimaketō poko kuenupunarykohtao, ajohpe pyra sytatose. ¹⁸Poetohti, imehnō poko senupunatone kuomirykōke rokē pyra.

Senupunatone kueanokō maro, kure rokē toto ritohme roropa.

Poremāpyra sytatose

¹⁹Morara kuahtao xine zae omipona kuexirykō waro sytatose. Poremāpyra sytatose Ritonōpo ēpataka kuahtao xine. ²⁰Kuehxirotopōpyrykō motye mā Ritonōpo nyhxirotary. Yrome iirypyryme pyra kuahtao xine, “Ehxiropyra ehtoko. Ohxiropyra xine ase,” āko Ritonōpo mana, emero zuaro toexiryke. ²¹Morara exiryke ehxiropyra sytatose Ritonōpo ēpataka kuahtao xine. ²²Emero ekarōko mā Ritonōpo kyya xine tōmipona kuahtao xine. “Otytyko se ase,” karyhtao kyya xine, ekarōko mana tyamaro kuexirykōke. ²³Ynara āko rokē mā Ritonōpo kyya xine, “Umūkuru Jezu Kyrixtu enetupuhtoko,” āko mana. “Imehnō pyno ehtoko,” āko roropa mana, Kyrixtu namorepatopōpyry saaro. ²⁴Ritonōpo omipona exiketō imaro mana. Onurumekara roropa Ritonōpo mana. Kymaro xine aexiry waro sytatose Tuzenu tokarose kyya xine exiryke.

Onekunohtō zuzenu poko

4 Jepe tomo, Ritonōpo zuzenu nae ase kananō mā emero pyra zae mā toto. Morara exiryke toto omiry etatoko aporo. Ynara kahtoko aporo oxime rokene, “Ritonōpo omiry sā hnae?” kahtoko aporo. Ritonōpo omiry sā ahtao Ritonōpo zuzenu nae mā toto. Yrome Ritonōpo omiry sā pyra ahtao Ritonōpo zuzenu pyra mā toto. Tuhke ajojohpe exiketō tyotōtko urutōme repe. ²Ynara Ritonōpo zuzenu nae exiketō enetupuhnōko matose, “Jezu Kyrixtu, Ritonōpo mūkuru nymyry tonuruse ahnome sero nono po,” kananō rokē mā Ritonōpo zuzenu nae. ³Yrome moro poko, “Ajohpe,” kananō mā Ritonōpo zuzenu

pyra mǎ toto. Kyrixtu zehno exikety zuzenu rokē nae. Kyrixtu zehno exikety oepiry poko metatose. Seromaroro taro mana sero nono po.

⁴Yrome oya xine ajoajohpākō typoremākapose Ritonōpo poetoryme oexirykōke. Ritonōpo poe urutōkō poenohnānō typoremākapose oya xine. Toipe Ritonōpo zuzenu okurohtao xine orēpyra mana. Joroko zuzenu motye mana. Jezu onenetupuhpynō kurohtao mǎ joroko zuzenu rokene. ⁵Mokaro Ritonōpo poe urutōkō poenohnōko rokē mǎ toto. Jezu onenetupuhpynō oturutoh poko rokē mǎ toto. Mame toto etāko mǎ Jezu onenetupuhpynomo, Jezu onenetupuhpyra toexirykōke. ⁶Yrome Ritonōpo poetoryme sytatose. Morara exiryke Ritonōpo waro exiketō mǎ kuomipona xine mǎ toto. Yrome Ritonōpo poetory tō kara kuomipona xine pyra mǎ toto. Morara exiryke Ritonōpo zuzenu nae exiketō waro sytatose, zae imehnō amorepāko mǎ toto. Ajoajohpe exiketō waro roropa sytatose.

Ritonōpo poe imehnō pyno sytatose

⁷Jepe tomo, imehnō pyno sehtone. Ritonōpo poe sytatose imehnō pyno. Imehnō pyno kuahtao xine Ritonōpo poenōme sytatose. Ritonōpo waro roropa sytatose. ⁸Ritonōpo imehnō pyno ipunaka. Morara exiryke imehnō pyno pyra exiketō Ritonōpo waro pyra mǎ toto. ⁹Ynara kypyno xine toexiry enetupuhpōko kyaa xine Ritonōpo mana. Tumūkuru nymyry tonehpose sero pona orihpyra kuehtohkōme, enetuputyryke kyaa xine. ¹⁰Ynara sǎ Ritonōpo kypyno xine exiry, osemazuhme Ritonōpo pyno pyra sehtone. Yrome kypyno xine ro mana. Morara exiryke Tumūkuru tonehpose kukurākanekōme, kyyrypyrykō korokatohme eya.

¹¹Morara exiryke imehnō pyno sehtone kypyno xine Ritonōpo ehtoh samo. ¹²Ritonōpo onenepitopyra sytatose. Imehnō pyno kuahtao xine Ritonōpo kukurohtao xine mana. Kuakorehmatorȳko mana imehnō pyno kuehtohkō poko.

¹³Mame Ritonōpo maro kuexirykō waro sytatose. Kukurohtao xine aexiry waro roropa sytatose Tuzenu tokarose kyaa xine exiryke. ¹⁴Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a sero nonopōkō kurākaneme ehtohme. Moro ynanenease. Moro poko imehnō amorepāko ynanase. ¹⁵“Jezu Ritonōpo mūkurume nymyry mana,” kananō maro Ritonōpo mana. Ritonōpo maro roropa toh mana. ¹⁶Ritonōpo kypyno xine exiry waro sytatose, moro tonetupuhse kyaa xine exiryke.

Toipe Ritonōpo imehnō pyno ipunaka. Morara exiryke imehnō pyno kuahtao xine Ritonōpo maro sytatose. Zuzenu roropa kukurohtao xine mana. ¹⁷Kyrixtu ehtoh sǎ toehse sytatose sero nono po. Naeroro kuakorehmatorȳko Ritonōpo mana imehnō pyno kuehtohkōme, ehxiropyra kuehtohkōme iirypyrymākō apiakatohpō. ¹⁸Imehnō pyno kuahtao xine oserehpyra sytatose. Yrome imehnō pyno pyra kuahtao xine ihxipȳke rokē sytatose exīko. “Otarāme Ritonōpo juānohnōko mana,” āko sytatose. Morara ahtao tupime mǎ imehnō pyno kuehtohkō exīko, imehnō pyno pyra toehse kuexirykōke.

¹⁹Osemazuhme Ritonōpo kypyno xine. Morara exiryke imehnō pyno sytatose Ritonōpo poe. ²⁰Ynara kananō mǎ, “Ritonōpo poko enupunāko ase,” kananō mǎ Jezu poetory zehno ahtao ajohpe rokē mǎ toto. “Ritonōpo pyno ase,” āko mǎ toto. Otāto tynenehtorykō poko enupunāko? Mākara tynenerykō poko enupunara mǎ toto. Morara ahtao Ritonōpo pyno ehsaromepyra mǎ toto

tyekyrykō poko enupunara toehtohkō samo. ²¹Ynara Kyrixtu nekarohpyry kyya xine, “Ritonōpo pyno oexirykō se awahtao xine, imehnō pyno ehtoko roropa,” tykase Jezu kyya xine.

Jezu onenetupuhpynō poremākapory poko

5 Jezu enetupuhnanō Ritonōpo nymenekahpyryme mā toto typoenōme. Jū pyno kuahtao xine Imūkuru pyno roropa sytatose. ²Ritonōpo poenō pyno sytatose. Mokaro pyno kuexirykō waro sytatose, Ritonōpo se kuexirykōke, aomipona roropa kuexirykōke. ³Ynara rokē Ritonōpo se kuexirykomo, aomipona kuexirykomo. Tupime pyra roropa aomipona kuexirykō mana. ⁴Jezu onenetupuhpynō poremākapory waro Ritonōpo poenō mana. Ynara rokē Jezu onenetupuhpynō poremākapōko sytatose. Jezu enetuputyryke kyya xine kuakorehmanekōme. ⁵Onokākō Jezu onenetupuhpynō poremākapōko nae? Jezu Kyrixtu enetupuhnanō rokene, Ritonōpo mūkurume aexiry enetuputyhpōkō rokene.

Kutuarōtanohnekomo Jezu Kyrixtu poko

⁶Jezu Kyrixtu tooehse tarona. Orihse tooehse kukurikatohkōme tumunuru ke. Tōsēpurihkapose roropa nakuaka. Nakuaka rokē pyra osēpurihkapose tooehse, kukurikase xine roropa tooehse tumunuru ke. Moro poko zae Ritonōpo zuzenu kuurutorŷko mana zae aexiryke. ⁷Oseruao nae kutuarōtanohnekomo Ritonōpo mūkurume Jezu exiry poko. ⁸Ritonōpo zuzenu kutuarōtanohŷko mana Ritonōpo mūkurume Jezu exiry poko. Jezu ĕpurihkatopōpyry poko kuemynyhmarykohtao Ritonōpo mūkurume Jezu enetupuhnōko sytatose. Jezu orikyry poko roropa

kuemynyhmarykohtao Ritonōpo mūkurume Jezu enetupuhnōko sytatose, enara. Morohne poko tuarōtāko sytatose. ⁹“Ajojpe,” kara sytatose ahno nekarohpyry poko. Yrome Ritonōpo nekarohpyry imehnō nekarohpyry motye kuhse zae. Ritonōpo nekarohpyry ynara mana, “Jezu Umūkurume nymyry mana,” āko. ¹⁰Naeroro Jezu Ritonōpo mūkurume enetupuhnanō tuarōtāko toto. Zae toexirykō waro roropa toto tukurohtao xine. Yrome Ritonōpo onenetupuhpynō ajohpe Ritonōpo ekarōko Ritonōpo omihpyry Tumūkuru poko onenetupuhpyra toexirykōke, Jezu Ritonōpo mūkurume nymyry onenetupuhpyra toexirykōke. ¹¹Ynara Ritonōpo nekarohpyry sero. Orihpyra kyritorŷko Ritonōpo mana Tumūkuru enetuputyryke kyya xine. ¹²Ritonōpo mūkuru maro exiketō orihpyra mā toto. Yrome Ritonōpo mūkuru maro pyra exiketō orihketōme toto.

Orihpŷme kuexirykō poko

¹³Onenerykōme pape merōko ase orihpŷme oehtohkō waro oehtohkōme, Jezu Ritonōpo mūkuru enetuputyryke oya xine. ¹⁴Mame kuomirykō etāko Ritonōpo mana, “Papa, otytyko se ase. Omoro rokē zuaro mase. Ōmiry omipona se rokē ase,” karyhtao kyya xine, kuomirykō etāko mana. Morara exiryke orēpyra sytatose Ritonōpo maro kuotururukohtao. ¹⁵Ritonōpo maro kuotururukohtao kuomirykō etāko mana. Naeroro, “Papa, otytyko se ase,” tykase kuahtao xine, tuaro sehtone. Kynekaropohpyrykō emero ekarōko mā Ritonōpo kyya xine.

¹⁶Imepŷ Jezu poetory eneryhtao tyrypyry poko ahtao, oturutoko Ritonōpo a ipoko, ikurākatohme ropa Ritonōpo a, jūme orihpyra aehtohme. Yrome tyoro kyyrypyrykō nae orihmapotono. Moro poko exinohtao

orihnōko exino jūme. Morara exiryke moro poko exiketō poko, “Oturutoko Ritonōpo a,” kara ase oya xine. Yrome Jezu poetory tō tyrypyryko toehse ahtao, “Oturutoko,” āko rokē ase oya xine. ¹⁷Emero kyyrypyrykō popyra. Yrome nae kyyrypyrykō orihmapotō kara.

¹⁸Ynara zuaro sytatose, Ritonōpo poenō tyrypyrykō poko pyra mā toto. Ritonōpo mūkuru toto ewomāko mana toto onyryhmara joroko tamuru ehtohme.

¹⁹Ritonōpo poetoryme sytatose. Moro zuaro sytatose. Jezu onenetupuhpynō mā joroko tamuru poetoryme.

²⁰Ynara zuaro roropa sytatose, Ritonōpo mūkuru toehse kyaa xine tuaro kuehtohkōme, Ritonōpo waro roropa kuehtohkōme. Ritonōpo nymyry maro sytatose. Imūkuru maro roropa sytatose, Jezu Kyrixtu maro. Mokyro mā Ritonōpome nymyry. maro orihpyra exīko sytatose jūmāme.

²¹Poetohiti, joroko tō poko pyra ehtoko. Osenekunohpopyra ehtoko. Enara.

João Nymerohpyry ropa sero

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Tāhpōme toehse tahtao tynumerohpyry sero taropose eya nohpo a ajoajohpākō toahmase eya exiryke tytapyī taka, tamorepananōme.

Tynumerohpyryae ynara āko João mana, “Ajoajohpākō omiry onetara exiko. Toto omipona pyra exiko roropa ipunaka,” āko mana.

1 Ynumerohpypy moro oneneryme xihxi, opoenō neneryme roropa. Ritonōpo nymenekahpyryme mase. Ywy ase João tamuximehxo exikety.

Opyno xine ase ipunaka. Ywy ro rokē kara, emero Jezu omipona exiketō opyno xine roropa nase. Moro omi zae mana, Jezu omiry. ²Jezu omiry kukurohtao xine exiryke, opyno xine ynanase. Aomiry kukurohtao xine exikehpyra mana, jūmāme.

³Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa kapuaono, kure rokē yna tyriko. Yna poko oenupunako. Torētyke pyra yna tyriko ōmiry enetupuhtohme yna a, imehnō pyno roropa yna ehtohme,” āko ase. Morara āko ase Jezu Kyrixtu a, Ritonōpo mūkuru nymyry a.

Zae exiry imehnō pyno exiry poko

⁴Opoenō tō Jezu omipona mā toto, emero pyra repe. Aomipona exiketō waro jexiryke, tākye toehse ywy toto poko, Ritonōpo nekarohpyry omipona toto exiryke. ⁵Morara exiryke ynara āko ase oya xihxi, imehnō pyno sehtone. Ritonōpo poe sero ymerono oneneryme. Seromato kara sero repe, pakatoro, os-emazuhme Ritonōpo nekarohpyry ro, moro ymerono. ⁶Jomiry metatose apitoryme, ynara katopōpyry ya, “Kure

imehnō tyritoko,” katopōpyry metatose ya, Jezu Kyrixtu enetupuhpitoryhtao oya xine. Imehnō kure riryhtao kyya xine, Ritonōpo omipona sytatose.

⁷Tuhke onekunohtōkō nae ytoytoketomo. “Jezu Kyrixtu tonuruse ahnome,” kara exiketomo. Mokaro mā onekunohto, Kyrixtu zehno exiketomo. ⁸Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine imehnō ehtohme. Tonekunohse awahtao xine eya xine, yna erohtopōpyry ahnikapōko matose. Yrome oenekunohpyra xine imehnō ahtao, tākye exiko ynanase yna erohtamitu apoiryke yna a Ritonōpo a, emero porehme.

⁹Jezu Kyrixtu namorepatopōpyry rumekananō mā Ritonōpo poetoryme pyra exiko. Morararo Kyrixtu namorepatopōpyry motyēkananomo. Yrome onurumekara exiketō Kumyko poetoryme mana. Imūkuru nymyry poetoryme roropa mā toto. ¹⁰Tyorō amorepatō tooehse ahtao oya xine, Kyrixtu namorepatopōpyry kara ekarone tooehse ahtao, ynara kara ehtoko, “Omōko ytapyī taka,” kara ehtoko eya. “Torētyke pyra exiko, Ritonōpo amaro mana,” kara roropa ehtoko eya. ¹¹Morara karyhtao oya xine isaaro matose, akorehmaneme roropa matose iiryppyry poko.

Aosekazumatopōpyry

¹²Itamurume oururukō se ase repe. Yrome ase pape merory se hkopyra. Okynā pyra jytory se ase myaro. Oximaro kuahtao xine oturūko sytatose tākye kuehtohkōme ipunaka.

¹³Apaxiry roropa Ritonōpo nymenekahpyryme mana.

“Kure pāna mā repe,” āko nase apaxiry poenomo oya oturupōko toto. Enara rokene.

João Nymerohpyry ropa sero

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Tynymerohpyry sero taropose eya tope a, Kaju a.

Tynymerohpyryae ynara āko mana, “Kure mase imehnō Jezu poetory takorehmase oya exiryke imehnō amorepany poko Jezu enetuputyry poko,” āko mana. Imep̄y poko turuse roropa ynororo, zae pyra exikety poko. “Mokyro Jezu poetory amorepaneme ehx̄īpo toeramase ropa tyrypyry poko ropa toehtohme. Popyra toehse ropa,” āko mana.

1 Ynymerohpyry moro oneneryme, konohno Kaju. Opyno ase ipunaka. Ywy ase João tamuxime exikety.

²Konohno, opyno jexiryke opoko oturūko ase Ritonōpo a kure rokē oehtohme akuakuruhtara oehtohme. Orēpyra oexiry waro ase, Ritonōpo omipona oexiry, sekese oexiry, enara. ³Moino Jezu poetory tō tooehse xiaro. Tokātose omoro kure. Naeroro tākye toehse ywy, “Omi kurā omipona Kaju mā rahkene, pake aehtopōpyry saaro,” tykase toto. ⁴Toipe ywy, ypoenō Ritonōpo omipona exiry ekary etaryhtao, tākye ase. Ypoenōme s̄ā toehse matose ynamorepatyāme oexirykōke.

Kure Kaju ekarotopōpyry

⁵Konohno, opyno ase yronymyryme. Orēpyra erohnōko mase, Jezu poetory tō akorehmary poko. Katonōme toto ahtao kure toto rīko ro mase. “Kure Kaju yna riasene,” tykase mokaro, Jezu poetory tomo, amaroino aehtyā xiaro. ⁶Morara tykase toto, Jezu poetory oximōmākō netaryme taro. Amaroino aytorykō ropahtao imep̄y pona tymōkomoke pyra toto anaropopyra

exiko. Otytyko ekaroko eya xine, nae oehtohntonō ekaroko eya xine. Morara awahtao kure mase Ritonōpo a, aomipona toto erokuruke, ⁷Kyrixtu omiry poko imehnō amorepase toto ytoryke. Ynara exiryke, Jezu poetory tō kara t̄ykyryry onekaropyra eya xine. ⁸Morara exiryke sakorehmatone toto Jezu poetoryme kuexirykōke. Mokaro akorehmaryhtao kyya xine, imaro xine s̄ā imehnō amorepāko sytatose Kyrixtu poko. Kyrixtu omiry ajohpe pyra mana.

Tioterepe, Temetyrio

⁹Pape meroase inunōkara Jezu poetory tō neneryme. Mahxo Tioterepe toto es̄ēme toexiry se mana. Ynymerohpyry se hkopyra mana. ¹⁰Jytoryhtao oya xine ourutor̄yko ase ipoko. Eya tykerekerehmase yna itamurume, ixihpyryme ipunaka. Ajoajohpe rokē mana. Emero ro mana Jezu poetory tō onynymapopyra mana tytapyī tao. Imehnomo a toto nyhmaporyhtao, inyhmapohpōkō zehno exiko mana. Toto aropory se roropa mana oximōmākō htae, Jezu poetory tohtae.

¹¹Konohno, opyno ase. Naeroro iirypyrymākō osypoehno, kurākō rokē ipoenohko. Kure imehnō rīnanō Ritonōpo poetoryme mā toto. Yrome tyrypyry poko exiketō Ritonōpo onenetupuhpitopyra mā toto.

¹²Imehnō Temetyrio ekātōko kure, zae aexiryke. Yna a roropa mā kure, yna omiry ajohpe pyra roropa. Zuario matose.

Aosekazumatopōpyry

¹³Itamurume oururukō se ase repe, yrome pape merory se hkopyra ase roropa. ¹⁴Okynā pyra jytory se ase oya xine. Moero sytase oturūko, toytose jahtao.

¹⁵“Torētyke pyra Kaju tō tyriko,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. “Sekese rokē tyriko toto,” āko ase opoko xine.

“Kure pāna mano?” kary se oepe tō mana oya. “Kure pāna matou?” kary se

roropa ynanase amarōkomo a, yna epe tomo a emero. Enara rokene.

Juta Nymerohpyry sero

Sero pape tymerose Juta a. Jezu ako-rõme kynexine ynororo. Tynymerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanõ neneryme emero pata tõ po.

Tynymerohpyryae ynara äko mana, “Imehnõ azahkuru exiketõ mynyhpäkapoko Jezu poetoryme osekaroryhtao eya xine repe, yrome Jezu sä pyra tyrypyrykõ poko ro tahtao xine. ‘Otara kara,’ äko toh mã repe, yrome popyra mã toto ipunaka,” äko mana.

1 Ynymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Juta, Jezu Kyrixtu poetory. Tiaku akorõ ase roropa.

Tymenekase matose Ritonõpo a typoenõme oehthõkõme. Kumykõme nymyry mana. Opyno xine mana ipunaka. Jezu Kyrixtu roropa oewomatorÿko mana popyra oripopyra xine imehnõ ehtohme.

²Ynara äko ase Ritonõpo a opoko xine, “Kure rokẽ opoenõ tyriko Papa. Torëtyke pyra tyriko toto. Imehnõ pyno tyriko roropa toto ipunaka,” äko ase.

Zae pyra amorepatõkõ poko, ajohpäkõ poko

³⁻⁴Wekury tomo, opyno xine ase. Apitoryme pape merory se exiase kukurakatopõpyrykõ poko. Yrome Ritonõpo se pyra exiketõ xiara. Omatome toehse toto. Ritonõpo omiry kurã Jezu Kyrixtu poko tyorõmãko mã toto. “Kure kyyrypyrykõ poko ro kuahtao xine,” äko toh mã repe. Ajohpe rokẽ mã toto morara karyhtao eya xine. Tyrypyrykõ poko toto. Jezu Kyrixtu rumekãko roropa mã toto. Toiro Jezu Kyrixtu mana Kuesëkomo, Kypynanohnekomo. Yrome, “Yna esë kara mokyro,” äko mã toto, ise pyra

toexirykõke. Pake mokaro wãnopyry poko tymerose Ritonõpo omiryne.

⁵Morohne waro matose repe. Yrome owenikehkaporykõ se ropa ase. Pake Izyraeu pary tõ typynanohse Ritonõpo a. Ejitu poe tarose toto eya. Morarame onenetupuhpynõ tonahkapose ropa eya.

⁶Wenikehpyra ehtoko roropa Ritonõpo nenyohyã poko. Toitoine mokaro imehxo toexirykõ se toehse. “Ritonõpo sä orëpyra sytatose,” tykase toto ajohpe. Ritonõpo ime exiry typoenohse eya xine. Morara exiryke mokaro ëmãko Ritonõpo mana etuarimatohtaka. Keti ke sä tymyhse mã toto jüme xinukutumao. Tütara mã toto apiakatohtkonõto eraximatohme toto a. Tooehse ropa Jezu ahtao, “Popyra matose ya,” äko mã eya xine. Wenikehpyra ehtoko mokaro poko, Ritonõpo ime exiry poenohnanõ poko. ⁷Wenikehpyra ehtoko Sotomapõkõ poko, Komorapõkõ poko roropa, imehnõ pata pitikopõkõ poko roropa. Morohne patapõkõ popyra toehse tyrypyrykõ poko xihpyry, Ritonõpo nenyohyã iiryppymäkõ samo. Imehnõ nohpo poko toehse toto, imehnõ ryhpopäkãko roropa. Naeroro Sotomapõkõ tuãnohse Ritonõpo a. Etuarimãko mã toto jüme apotoimo htao, imehnõ zuaro ehtohme iiryppymäkõ wãnopyry poko Ritonõpo a. Moro poko osenetupuhtoko.

⁸Mokaro oehsenãkõ oya xine pakatokõ sä roropa mã toto. Tõseneh-topõpyrykõae ro tamoreme xine tokokõ poe iiryppymy exiko mã toto. Ritonõpo imehxo ehtoh eunohnõko mã toto, aomiry se pyra toexirykõke. Tuisa tõ kapuaõkõ poihtõko roropa mã toto. ⁹Mokaro sä pyra Mikeu kynexine, Ritonõpo nenyokyhpyry tuisamehxo exikety. Joroko tamuru maro tõsezusezuhse toto Moeze ekepyry poko. “Onoky Moeze ekepyry zonënõko nae? Ywy,” tykase toto.

Yrome joroko tamuru onypoihtopyra Mikeu kynexine. “Xihpyryme mase,” kara tokurehse ynororo. Ynara rokē tykase, “Kuesēkō ourūko mana,” tykase. ¹⁰Yrome mokaro Ritonōpo se pyra exiketō mā imehnō poihtōko mā toto, onenetupuhpyra toexirykōke. Tamoreme tuaro mā toto onokyro samo. Naeroro zuaro toehtohkōke osenahkāko mā toto. ¹¹Imehnō motye etuarimakehpyra toh mana. Kaī ehtopōpyry sā toehse mā toto. Tyrypyry onykorokapopyra tokurehse ynororo. Mame azahkuru kahpyry se rokē toehse toto, tineru apoitohme tyra xine, Paraão ehtopōpyry samo. Ritonōpo omipona pyra toexirykōke, Kora ehtopōpyry samo, osenahkāko mā toto. ¹²Toiparo rokē oximōnōko mā toto amaro xine Jezu oriehtopōpyry poko osenetupuhtohme. Kamisa xikuromā sā nuriame mā toto arānao xine. Eukuru poko emotyēkāko mā toto. Etŷnōko mā toto imehnō neneryme. Yrome ehxiropyra mā toto. Osepyro rokē mā toto. Akurū sā mā toto konopo pyra ahtao. Tyryrykane a akurū aroarory sā mā toto. Toiparo rokē ytoytoke mā toto. Epery zoko sā roropa mā toto toperere pyra tokurehse ahtao. Kure ehtoh poko pyra mā toto. Wewe orihsē sā roropa mā toto imity maro touhpyry samo. ¹³Pohkane konōto sā roropa mā toto tuna konōto kuaō samo. Ātaryka arōko pohkane, isawā xikuromāko. Moro sā mokaro rypyry osenēko. Xirikuato ytoytoke tyyme toehse ahtao, moro sā mā mokaro exiko. Toto esary menekāko Ritonōpo mana, mya xinukutumao, jūme toto ehtohme moero.

¹⁴Pake mokaro poko tōturuse Enoki. Ritonōpo poe urutōme Enoki kynexine. Atāo paryme roropa Enoki kynexine. Ynara tykase ynororo, “Enetoko ke Kuesēkō oehnōko mana tynenyotyā tuhkākō maro. ¹⁵Seropōkō emero

apiakase oehnōko mana. Iiryryymākō wānohnōko roropa mana tōmipona pyra toto exiryke. Toto nyrytā xihpyry ehepyryme toto wānohnōko mana. Toto omihpyry xihpyry ehepyryme roropa toto wānohnōko mana,” tykase Enoki pake Ritonōpo poe.

¹⁶Mokaro Ritonōpo se pyra exiketō mā epyrypāko mā toto kokoro rokene kure toexirykō poko. Imehnō kerekere māko kahpyry mā toto. Toto hxirōko roropa mā toto. Typenetatohkō xihpyry poko rokē mā toto. Imehnō poko epyrypāko roropa mā toto tōmipona toto ritohme.

Tuaro ehtoko, tomeseke ehtoko

¹⁷Wekyry tomo, mokaro sā pyra matose. Pake tamorepase matose Kuesēkō Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a. ¹⁸Ynara tykase toto oya xine Kuesēkō omi poe, “Imeīpo sero etyhyry po imehnō oehnōko oya xine mana. Oeunohorŷko mā toto. Typenetatohkō poko rokē mā toto. Atahmākāko roropa mā toto Kyrixtu oepyry ropa poko,” tykase. ¹⁹Mokaro Ritonōpo se pyra exiketō Jezu poetory tō oxiehno tyriko mā toto osepepe pyra toto ehtohme. Ritonōpo zuzenu maro pyra mā toto. Typenetatohkō poko rokē mā toto. Ritonōpo omipona pyra mā toto. ²⁰Yrome, wekyry tomo, Jezu tonetupuhse oya xine oesēkōme. Itamurumehxo enetupuhtoko seromaroro. Emero motye kure Jezu enetuputyry mana. Ritonōpo zuzenu kyjamihtanohtorŷko mana. Naeroro oturutoko Ritonōpo maro ijamitunuru ke. ²¹Penekehpyra ehtoko Ritonōpo omipona oexiry poko. Kypyno xine mana ipunaka. Kuesēkō Jezu Kyrixtu oepyry ropa eraximatoko. Kuarotorŷko mana tosaka tymaro kuehtohkōme jūme.

²²Toitoine Jezu poetory māsa rokē enetupuhnōko mā toto. Ynara kahtoko eya xine, “Māsa rokē pyra, yronomyryme Jezu enetupuhtoko,” kahtoko eya xine. ²³Toto ipynanohtoko, apotoimo htaka ytopyra toto ehtohme. Apoto htaka aepukahpyry anymyry sã oya xine iiryryrymãkō ipynanohtoko. Tomeseke roropa ehtoko toto pyno awahtao xine, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme roropa, toto sã pyra oehtohkōme.

Kure Ritonōpo ekarōko

²⁴Kypynanopyrykō waro Ritonōpo mana, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Kuarotorỹko roropa mana

tosaka jūme tymaro kuehtohkōme. Kurāme kyritorỹko roropa mana, iiryryryme pyra tãkye kuehtohkōme tymaro, imehxo exikety maro. Morara kure kuhse mana. ²⁵Ynoro rokē Ritonōpome mana. Imepỹ pyra mana. Kukurākanekōme mana Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine exiryke Kuesēkōme. Naeroro, “Emero motye kure mase,” sykatone eya. “Emero motye tuisamehxo roropa mase. Emero motye ōmiry jamihme mana. Yna esēme imehxo mase,” sykatone eya. “Moino ro morara mexine. Morararo mase seromaroro. Kokoro rokē morararo mase exikehpyra jūme,” sykatone eya. Enara.

João Nymerohpyry sero Jezu Nenepotyã poko

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tõ amorepaneme. Tähpõme toehse tahtao tynymerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanõ neneryme 7me pata tõ po.

Ritonõpo osetupuhtoh turumekapitose eya xine. Naeroro toto zurũko mana tyrypyrykõ poko pyra toto ehtohme.

Etuarimãko toh kynexine pitiko rokẽ pyra. Naeroro toto akorehmary se kynexine tãkye toto ehtohme. Sero nono enatyry poko toto tamorepase eya, Ritonõpo nyriporo poko kehko. "Sero nono enahkapõko Ritonõpo mana imepỹ nono ritohme ropa imyakãme. Tyorõ rĩko mana, kurano, jũme ehtohme," äko mana.

1 Moro João nymerohpyry, Jezu Kyrixtu nenepotyã poko. Ritonõpo nekarotyã morohne typoetory tõ amorepatohme, imeĩpo ehtoh poko, zuaro toto ehtohme. Mame Kyrixtu a morohne poko typoetory tõ João a, tutuarõtanohtopose tynenyokyhpyry a. ²Mame João a tynenehpyry tokarose emero porehme. Morohne tymerose sero poko, Ritonõpo nekarohpyry, Jezu Kyrixtu namorepatopõpyry, enara. ³Tãkye exĩko matose sero pape sekeremaneme awahtao xine. Tãkye roropa exĩko matose sã omi etaneme awahtao xine, otato roropa awahtao xine. Ritonõpo poe sero tymerose. Okynahkopyra serohne exĩko mana emero. Ekurehpyra mana.

"Kure pãna matou?" katopõpyry Jezu poetory tomo a

⁴Nymerohpyry moro onenerykõme, Jezu poetory tõme matose, 7me pat-

apõkõme matose Azia rãnao. Ywy ase João.

Oturũko ase Ritonõpo a opoko xine. Ritonõpome exikehpyra mana. Moinoro mana. Jũmãme roropa mana. Ynara äko ase eya opoko xine, "Kure rokẽ opoetory tõ tyriko Papa. Torẽtyke pyra tyriko toto," äko ase eya. Ritonõpo zuzenu a kure oriporykõ se ase roropa, Ritonõpo apõ õpataka exikety a, torẽtyke pyra oehthõkõme. ⁵Jezu Kyrixtu a roropa kure oriporykõ se ase. Kutuarõtanohtõkõme mana, zae aomiry exiryke. Aẽsemamyhpyry ropa ynororo osemazuhme toorihxĩpo. Imeĩpo kuẽsemãkapotoryko ropa mana tõsemãtopõpyry ropa saaro. Tuisa tõ esẽme mã ynororo.

Kypyno xine roropa mana. Toorikyryke tymyhpokase ropa sã sytatose eya, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtõkõme, ⁶Ritonõpo maro oturuketõme kuehtõkõme Jũ maro oturuketõme, ipoetoryme roropa kuehtõkõme. "Kure Jezu Kyrixtu mana tuisamehxo. Jamihmehxo roropa mana jũme," sykatone ipoko, enara.

⁷Enetoko ke! Oehnõko ropa mana akuruhtoko. Emero mã mokyro enẽko, tuohpõkõ roropa. Mame sero nonopõkõ emero epanaikãko mã toto. Xitãko mã toto mokyro eneryke tyya xine. Morara ahtao ro, osehko ropa Jezu, enara.

⁸"Ywy ase Ame, Zme roropa. Apitormãmẽ, etyhporymãmẽ, enara," äko Kuesẽkõ Ritonõpo mana. Emero tyriro waro exiketyme ynororo. "Ywy ase sero-maroro. Pake exiase. Jũme exikehpyra ase roropa," äko mana.

Kyrixtu enetopõpyry

⁹Ywy ase João, oruikomo. Jezu maro etuarimãko ase. Oetuarimarykõ sã ase etuarimãko roropa. Ipoetoryme sytatose, eanahtõko roropa sytatose. Ahmõta pona tonehse ywy ahno a Patimo pona, Ritonõpo omiry ekaroryke

ya imehnō netaryme. Zae ehtoh Jezu namorepahpyry roropa ekaroryke ya tonehse ywy xiario, āpuruhpyry taka samo. ¹⁰Mame nomīkoae Ritonōpo poko exiase. Mame Zuzenu tooehse ya. Tuaro pyra jahtao omi totase ya, ŷkae opore exikety, rue etone samo. ¹¹Ynara nase,

—Pape imeroko onenery tō poko. Mame onymerohpyry aropoko ypoetory tomo a oximōmākomo a 7me pata tō poro, toto neneryme, Epezu pona, Eximina pona, Perekamū pona, Tiatira pona, Sarati pona, Pirateupia pona, Raotisea pona, enara.

¹²Mame ŷkakoxi toeramase jahtao juruhpō enese nāparina to rokē enease, setime. Apōpo nexiase kehko.

¹³Moro rānao orutua nexiase tupoke. Xikihme nexiase. Zupō mosa nexiase. Ipuuru pona toehse. Ipuropuru zomye zamareary panō nexiase, uuru risemy.

¹⁴Zūsety karimutume nexiase, mauru samo, akurū sā roropa karimutume. Enuru zemīme sā nexiase apoto samo.

¹⁵Ipuuru zemīme sā roropa nexiase metau iahkahpyry samo. Metau ikorokahpyry sā seneneme nexiase. Aomiry sōkane konōto sā nexiase.

¹⁶Mame emahpo xirikuato nexiase setime, apotunuru wino. Ītao ratoimo nexiase, osetato taere exikety. Ēmyty xixi sā nexiase saereme, tāxiahtao exikety samo.

¹⁷Mokyro tonese ya ahtao, nono pona epukase imyhtokoxi, ahno ekepyry samo. Mame tapose ywy eya tomary ke apotunuru wino. Ynara nase ya,

—Oserehpyra exiko. Ywy ase Osemazuhme aexihpyry, Etyhpyryme aexihpyry, enara. ¹⁸Orihpŷme exiketyme ase. Jorikyase repe. Yrome eneko ke, orihpŷme ase jūme. Orihtoh ešēme ase, aorihŷyā ešēme roropa. ¹⁹Naeroro pape imeroko onenery tō poko, seromaroro ehtoh poko te, imeīpo ehtoh poko,

enara. ²⁰Zuaro pyra mase repe. Otuarōtanohpōko ase sē xirikuato poko jemahpo setimākomo, mō nāparina apō poko roropa uuru risemy, setimākomo. Toto ewomananōme mā toto. Nāparina apo moro setimākō ypoetory tō enetupuhtho moro.

Jezu nymeropohpyry Epezupōkō neneryme

2—Naeroro Pape imeroko ynyenyokypyry neneryme, Epezupōkō amorepane neneryme. Ynara imeroko,

“Ynara kary se xirikuato apoine, setimākō apoine, tomary ke tapotunuru wino. Nāparina apō rānakuroko ytoytko roropa ynororo. ²Onyrihpyrykō waro ase, ŷme oerohtopōpyrykō roropa. Penekehpyra oehtopōpyrykō waro roropa ase. Iiryppyrymākō rypyry se pyra oexirykō waro roropa ase. Ynara kananō mā, ‘Ywy roropa Ritonōpo nymenekahpyry ase imehnō amorepaneme,’ kananō zae ehtoh tukuphse oya xine. Ajohpe toto ehtoh waro toehse matose Ritonōpo nymenekatyāme pyra toto exiryke. ³Penekehpyra matose. Metuarimatose ypoetoryme oexirykōke, poremapyry roropa matose. ⁴Yrome toiro ohxirorykō se ase, ypyno hkopyra matose osemazuhme ypyno oehtopōpyrykō sā pyra matose toehse. ⁵Wenikehpyra ehtoko ypyno oehtopōpyrykō poko. Oorypyrykō irumekatoko ropa, osemazuhme ypoko oehtopōpyrykō sā oehtohkōme ropa. Oorypyrykō onurumekara ro awahtao xine, oehnōko ropa ase oya xine, okyryrykō syryhmase tosae, nāparina apony. ⁶Yrome toiro oehtohkō poko ose xine ro ase,

Nikorai poetory tō se pyra matose ipunaka, ysamo.

⁷Typanare awahtao xine, Juzenu nekarohpyry ypoetory to netaryme, moro etatoko. Otato ehtoko.

Poremāpyra awahtao xine orihpỹme oritorỹko ase. Ritonōpo esao epery zoko nae. Moro epery enahnanō mā orihpỹme exiko. Moro epery ekarōko ase oya xine, enara.”

Jezu nymeropohpyry Eximinapōkō neneryme

⁸—Imepỹ pape imeroko ynenyokhy-pyry neneryme, Eximinapōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,

“Ywy ase osemazuhme aexihpyry, etyhyryme aexihpyry, enara. Aorikyhyryme ro ase. Tōsemāse ropa ase. Ynara kary se ase oya xine, ⁹oetuarimarykō waro ase. Tymōkomoke pyra oexirykō waro ase. Yrome tymōkomoke nymyry matose. Okerekeremarykō waro ase juteuimo tomo a. ‘Juteume ase,’ āko toh mā repe. Yrome juteukara mokaro. Joroko tamuru poetoryme rokē toh mana. ¹⁰Oserehyra ehtoko oetuarimarykō poko. Imeipo etuarimāko matose otarāme. Etatoko ke, āpuruhpyry taka oēmapotorỹko joroko tamuru mana okuhtohkōme. Etuarimāko matose 10 tiame rokene. Poremāpyra ehtoko jenetuputyry poko oya xine, oorihthokō ponāmero. Mame orihpỹme oritorỹko ase. Tururume ytoketō tururume ytōko orēpyrahxo toehtohkō enepotohme. Orēpyrahxo exikety parimā apoiko mana orēpyra toehtamitume. Moro sã orihpỹme oehtohkō apoiko matose poremāpyra awahtao xine jenetuputyry poko.

¹¹Typanare awahtao xine otato ehtoko. Juzenu nekarohpyry ypoetory tomo a etatoko aomipona oehtohkōme.”

Jezu nymeropohpyry Perekamupōkō neneryme

¹²—Imepỹ pape imeroko ropa ynenyokhyry neneryme, ypoetory tō Perekamupōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,

“Tyratoke tỹtao exikety omiry sero. Osetato taere tyratoke omiry sero. ¹³Oesary waro ase, joroko tamuru apō pũto oesary mana. Zae mase ya. Jenetupuhtopōpyry oya onurumekara mexiase, ypoetory kurã Ātipa totapase ahtao ro. Moroto joroko tamuru esao totapase ynororo. ¹⁴Yrome ohxirory se ase, tuhke pyra. Paraão namorepahpyry omipona exiketō moroto amaro mā toto. Paraão mokyro Paraki amorepahpō iirypyryme Izyraeu tō riry poko. Ahno naxikatyã Ritonōpo myakāme tyripose eya. Mame mokaro ēpataka tonahsē tyrise eya xine, ‘Kure mase,’ katohme tyya xine ipoko. Moro tonahsē ke Izyraeu tō tautuhmapose eya iirypyryme toto ritohme Ritonōpo a. Nohpo tō poko Izyraeu tō tyripose roropa eya. ¹⁵Morararo imehnō amaro mā toto, Nikorai poetory namorepahpyry omipona exiketomo. ¹⁶Naeroro oorypyrykō irumekatoko. Oorypyrykō onurumekara awahtao xine, okynahkopyra oehnōko ase oya xine atatapoise mokaro maro. Ratoimo ke ytae tūtakety ke toto akohkohnōko ase.

¹⁷Typanare awahtao xine Juzenu nekarory ypoetory tomo a omipona ehtoko.

Tyrypyrykō poremākapo-
nanomo a tonahsē ekarōko ase.
Tokare pyra moro ekarōko ase
oya xine, pake ynekarohpyry sã
kapu ae, Izyraeu tō napyryme.
Topu karimutumã ekarōko ase
roropa oya xine, tymerose oesetykō
esehpasenã ke. Imehnō oesetykō
waro pyra mã toto. Esē rokē tosety
waro exiko mana.”

Jezu nymeropohpyry Tiatirapōkō neneryme

¹⁸—Imepỹ pape ropa imeroko
ynenyokhyppyry neneryme, ypoetory
tō Tiatirapōkō amorepane neneryme.
Ynara kaxiko eya,

“Ynara ãko Ritonōpo mūkuru oya
xine. Mokyro zemĩme tonure apoto
samo, tupuhke roropa metau samo
ikorokahpyry as roropa ipupuru.

¹⁹Onyryhpyrykō waro ase. Imehnō
pyno oehtohkō waro roropa ase,
ỹme oehtohkō waro ase imehnō
akorehmary poko. Penekehpyra
roropa matose. Onyryhpyrykō
osemazuhme motye kuhse tyriko
matose seromaroro. ²⁰Yrome

toiro ohxirotoryko ase, mokyro
nohpo xihpyry anaropopyra
matose owinoino xine. Mokyro
esety Jezapeu. ‘Ritonōpo poe ase
urutōme,’ ãko kahpyry ynororo.
Ypoetory amorepãko kahpyry
mana. Toto enekunohnōko imehnō
nohpo to poko toto ehtohme,
ahno naxikatyã Ritonōpo myakã
napyry poko roropa toto ehtohme.

²¹Iirypyry rumekatoh toraximase
ya repe. Yrome imehnō poko
toehtoh rumekary se hkopyra mana.

²²Naeroro otuato taponã mokyro
emãko ase. Moroto etuarimãko
itamurume mokyro mana ipoko
aehtyã maro. Seromaroro mokyro
riko ase mokaro maro tyrypyrykō

onurumekara toto ahtao. ²³Ipoenō
etapãko roropa ase, ypoetory tō
emero zuaro ehtohme, imehnō
osenetupuhtoh waro jehtoh waro
toto ehtohme, imehnō penetatoh
waro jehtoh waro roropa toto
ehtohme. Oepehmatorỹko ase
emero porehme onyryhpyrykō
epehpyryme.

²⁴Yrome amarokomo imehnō
Tiatirapōkō roropa mokyro
namorepahpyry xihpyry omipona pyra
matose. Joroko tamuru namorepatoh
poko atamorepara mexiatose. Ynara
ãko ase oya xine, tyorō onyrypopyra ase
oya xine. ²⁵Naeroro anamorepahpyrykō
onurumekara ehtoko. Yronymyryme
ipoko ehtoko joepyry ropa ponãmero.
^{26–28}Orẽpyra awahtao xine, jomipona
ipunaka awahtao xine sero etyhpyry
ponã, tuisame oritorỹko ase tuisame
jehtoh sã Papa poe. Ahno esẽme
oritorỹko ase. Kurimene sã jamihme
oritorỹko ase orino apuhsẽ sã rokē
imehnō ehtohme oya xine jamihme
pyra, õmipona xine toto ehtohme.
Mame xirikuato ekarōko ase oya xine,
Maparukawa ekarōko.

²⁹Otato awahtao xine Juzenu
omipona ehtoko autururuhtao ypoetory
tomo a.”

Jezu nymeropohpyry Saratipōkō neneryme

3—Mame imepỹ pape imeroko
ynenyokhyppyry neneryme, ypoetory
tō Saratipōkō amorepane neneryme.
Ynara kaxiko eya,

“Ywy ase Tuzenuke exikety,
Ritonōpo zuzenu ke, 7mãkō ke.
Jemahpo xirikuato nae setime.
Etatoko pahne onyryrykō waro
ase, ‘Jezu poenōme mã toto,’
ãko imehnō mã opoko xine
repe. Yrome toorihse sã matose
ya jomipona nymyry pyra

oexirykōke. Oturupyra matose ya, jezuhpyra roropa matose. ²Morara oehtohkō popyra ya mana. Ynyrohmanohpotopōpyry poko oya xine erohnōko matose mōpāme rokene. Naeroro ajamihtatoko orēpyrahxo oehtohkōme jūme rokē oorikyrykōino. Ynara enetupuhnōko ase, onyryrykō poko awahtao xine Ritonōpo omipona nymyry pyra matose. Zae pyra matose Ritonōpo a. ³Naeroro āmorepatopōpyrykō poko wenikehpyra ehtoko. Onetahpyrykō poko roropa wenikehpyra ehtoko. Aomipona ehtoko oorypyrykō irumekatoko ropā. Pakara awahtao xine omatome oeahnōko ase oya xine. Mame joepyry ropā waro pyra matose exīko. ⁴Amaro xine nae tuhke pyra, tupoke sã ikurikasenã ke, Saratipōkō roropa. Ymaro tyoytōko mã toto tupoke karimutumã ke, kurãme exiryke. ⁵Oorypyrykō poremãkaponeme awahtao xine karimutumã ke oupohtotorỹko Ritonōpo mana. Oesetykō onymikara roropa typapē poe, orihpỹme exiketō esetykō poe. ‘Ypoetoryme moxiamo,’ ãko ase jarao opoko xine, Ritonōpo ēpataka, inenyohyã netaryme roropa.

⁶Otato awahtao xine, Juzenu omipona ehtoko oturuhtao ypoetory tomo a.”

Jezu nymeropohpyry Pirateupiapōkō neneryme

⁷—Jomiry imeroko ynenyokypyry neneryme, ypoetory tō Pirateupiapōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya, “Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase kurãme. Ajohpe pyra ase ipunaka.

Tysorotoke ase, Tawi kyryrỹpyry ke. Osa totapuruhmakase ahtao ya moro anapurupyra imehnō mana. Tapuruse ya ahtao anapuruhmakara imehnō mana. ⁸Onyryrykō waro ase. Ajamitunurukō pitiko rokē repe. Ynamorepatyã omipona matose. Jurumekara matose. Omōtohtotapuruhmakase ya omōtohkōme. Moro anapurupyra imehnō mana. ⁹Etatoko pahne, mokaro, joroko tamuru poetory ajohpe mã toto. ‘Juteume ynanase,’ ãko tohtã repe. Yrome juteutōkara mokaro. Mokaro enehpōko ase oēpataka xine. Tosekumurukō pona porohnōko mã toto, ‘Kure mase,’ katohme oya xine. Opyno xine jehtoh enetupuhnōko mã toto emero. ¹⁰Jomihpyry poko, ‘Penekehpyra ehtoko,’ katopōpyry omipona oexirykōke oewomatorỹko ase, seropōkō etuarimatoh toehse ahtao. Zae toto ehtoh kuhtohme seropōkō emero etuarimãko mã toto. ¹¹Okynã pyra oeahnōko ropā ase. Tomeseke ehtoko ynekarohpyry poko oya xine, oepehpyrykō onematonanohpyra imehnō ehtohme poremãpyra oehtamitukō onematonanohpyra toto ehtohme. ¹²Poremãpyra awahtao xine oesarykō ekarōko ase oya xine Ritonōpo tapyĩ tao, jūme Ritonōpo maro oehtohkōme. Opokona xine Ritonōpo esety merōko ase, Ritonōpo esary esety roropa. Jerusarē tyrisenã moro, kapu ae ayhtohpyry Ritonōpo poe. Jesety esehpasenã roropa imerōko ase opokona xine.

¹³Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko auturuhtao ypoetory tō netaryme.”

Jezu nymeropohpyry Raotiseapõkõ neneryme

¹⁴—Jomiry imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tõ amorepane neneryme, Raotiseapõkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,

“Jomihpyry moro onenerykõme.

Ywy ase Ritonõpo mükuru. Otuarõtanohnekõme ase, zae exiketyme ase. Ritonõpo nyrytã emero tyrihpõme ase. ¹⁵Onyrihpyrykõ waro ase. Ritonõpo poetryme osekarõko matose repe, yrome ysã pyra matose. Naeroro eukuru iparumã sã matose ya, yzamaro pyra matose. Kuenimã sã awahtao xine, ypoetryme osekaropyra awahtao xine kurehxo ya exiry repe jomipona pyra oexirykõke. Axitunety sã awahtao xine jomipona nymyry awahtao xine roropa kurehxo oexirykõ ya mã repe. ¹⁶Yrome iparume sã rokẽ oexirykõke yzamaro pyra matose. Naeroro orumekatorõko ropa ase.

¹⁷Ynara ãko matose, ‘Tytineruke ase, tymõkomoke roropa. Emero nae ase,’ ãko matose repe. Yrome ya tymõkomoke pyra matose. Etuarimãko matose, tytineruke pyra roropa, tupoke pyra roropa. Tonure pyra roropa matose. ¹⁸Naeroro etatoko pahne, josenetupuhtoh poko openetatoko. Zae jehtoh poko openetatoko roropa. Ynara exiryke josenetupuhtoh uuru kurã sã mana. Zae jehtoh roropa uuru sã mana kurano. Morara awahtao xine tymõkomokã sã exiko matose kure õsenetupuhtohkõ toehse exiryke, zae oexirykõke roropa. Tupoke karimutumã ke sã exiko roropa matose ihximyra josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine.

Enuru epinopyhpyry sã exiko roropa matose, tonurãkara sã pyra josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine. Naeroro josenetupuhtoh poko openetatoko, zae jehtoh poko openetatoko roropa. ¹⁹Imehnõ pyno jahtao, toto zurũko ase. Zae pyra toto ahtao toto tuarimapõko roropa ase kure toto ehtohme. Naeroro yronymyryme oorypyrykõ irumekatoko. ²⁰Etatoko pahne, tahtah ãko ase jemary ke jomomyry se jexiryke okurohtaka xine. Jomiry etaryhtao oya xine, etapuruhmakaryhtao roropa oya xine omõnõko ase okurohtaka xine. Amaro xine otuhnõko ase. Ymaro roropa otuhnõko matose. ²¹Oorypyrykõ poremakaponeme awahtao xine tuisame oritorõko ase, japõ pona oporohkapõko ase. Morararo joroko tamuru typoremãkapose ya exiryke tuisame toehse ywy Papa maro. Imaro porohnõko ase apõ pona.

²²Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko oururukohtao ypoetory tõ netaryme, enara.”

Ritonõpo enery poko kapu ao

4 Morarame ywy João osenuhmane ropa kakoxi. Mame omõtoh panõ enease totapuruhmakase, kapu aka omõtohme. Mame omi totase ropa ya, rue panõ ynetahpyry osemazuhme ro. Ynara tykase,

—Osehko xiaro kakoxi. Imeĩpo ehtoh enepõko ase oya, tykase.

²Mame Ritonõpo zuzenu japoiasse. Mame osenuhmase ropa. Kapu ao tuisa apõ moroto nexiase. Moro po imepõ nexiase typorohse. ³Ëmyty zemĩme sã nexiase topu zemĩmã samo jasape samo, satoniu maro. Tuisa apõ zomye okohkuri nexiase sewemã samo ezemerauta samo.

⁴Moro tuisa apō zomye imehnō apō nexiase 24mākomo, parihmā sã nexiase tuisa apō zomye. Moro po Ritonōpo potory tō tamuximākō typorohse nexiase, 24me. Upo karimutumā tamuruse toto a. Typarimāke roropa toh nexiase uuru risēke zupuhpyrykō rehpo. ⁵Mame tuisa apō wino neneneh āko nexiase, panaikato, konomeru konōto roropa, enara. Aritu panōkō setimākō zahnōko nexiase tuisa apō ēpataka. Ritonōpo zuzenu setime exiketō enetupuhtho nexiase. ⁶Moroto tuisa apō etonie ikuhpo konōto panō nexiase, kutei akusasamā panono. Akusasame kuhse nexiase.

Tuisa apō myhto isene exiketō nexiase asakoropane. Tonure tuhke toh nexiase, ēmytykō poko, ĩparykō poko, enara. ⁷Toiro isene exikety kaikuxi tamuru panō nexiase, riāo panono. Zakorō pui orutua panō nexiase. Imepỹ ahno ēmyty panō nexiase. Imepỹ pianoimo panō nexiase pohpoh āko. ⁸6me taporihke toh nexiase. Tonure tuhke toh nexiase aporirykō poko, zopino, epoe, enara. Eremi-akehpyra toh nexiase saereme, koko, enara. Ynara nase toto, “Kurano, kurano, kurano, Kuesēkō Ritonōpo, Imehxo exikety me mana. Pake exikety ynororo. Seromaroro nae ro mana. Myarotokoro ynororo jūmanatome,” nase toto.

⁹Mame mokaro isene exiketō eremiarhytao Ritonōpo imehxo ehtoh poko, tuisamehxo aexiry poko, kure aexiry poko, jūmāme aexiry poko ¹⁰mokaro roropa tamuxime exiketō 24mākō nono pona typorohse toto Ritonōpo ēpataka. Tapō po typorohse exikety netaryme, “Kure mase. Jūme orihpỹme mase,” tykase toto eya. Mame typarimākō emāko toh nexiase tuisa konōto apō myhtokoxi. Ynara āko toh nexiase, ¹¹“Yna esē mase Ritonōpo.

Emero rihpōme mase.

Ritonōpo imehxo mase, āko ynanase oya emero porehme.

Yna tuisary kurā mase.

Yna esēme roropa mase imehxo.

Senohne emero tyrise oya okyryryme.

Tyryry se oexiryke emero toehse mana.

Isene exiketō roropa toehse,”

āko toto.

Pape moro, amemyhpyry

5 Mame pape enease amemyhpyry tuisa apō po iporotyhpyry emahpo, apotunuru wino. Moro pape tymerose ipoko zao, jarao emero porehme. Tapuhse roropa moro pape nexiase 7me apuhtho ke. ²Mame Ritonōpo nenyokyhpyry enease, jamihme exikety. Opore roropa aomiry nexiase. Ynara nase,

—Onoky nae imehxo exikety, kure nymyry exikety, sē pape etapuruhmakary waro exikety isekerematohme? tykase.

³Yrome arypyra nexiase. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra nexiase kapu ao, sero nono po roropa, aorihtyā zuzenu esao roropa pape enetohme etapuruhmakary waro exikety pyra ipunaka. ⁴Naeroro tyxitase wyw itamurume kurākō pyra exiryke. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra, pape enetohme. ⁵Mame juruase tamuxime exikety toiro. Ynara nase,

—Xitara exiko. Eneko ke! Mokyro orēpyra exikety riāo sã exikety, Juta paryme ynororo tuisa Tawi paryme roropa. Imehnō typoremākapose eya. Pape apuru tō 7mākō etapuruhmakary waro mā ynororo, nase ya.

⁶Mame kaneru mūkuru sã enease, xikihme, tuisa apō po, irānao. Zomye isene exiketō asakoropane exiketō nexiase tamuximehxo exiketō maro. Mokyro kaneru mūkuru sã etapahpyryme sã enease. Tyretyke nexiase setime, tonure

setime roropa. Ritonōpo zuzenu enetupuhtoh mokaro nexiase. Ritonōpo zuzenu emero pata tō punero. ⁷Mame pape apoise kaneru mūkuru nytoase tapō pó iporotyhpury emary poe. ⁸Moro pape apoiry eneryke tyya xine mokaro asakoropane isene exiketō typorohse mā toto nono pona, kaneru mūkuru ēpataka, tamuximākō maro. Osekuroko toare exikety rue nae toh nexiase. Kasana panō roropa nae toh nexiase, uuru risemy. Pehme kasana tō nexiase ixtaratu ke. Tymaro typoetory otururu ixtaratu pory sā mana. ⁹Mame tyrisenā eremiatoh tukuhse toto a. Ynara nase toto,

“Kurāme oexiryke moro pape apoiry waro mase.

Etapuruhmakary waro roropa mase toxixihmase oexiryke.

Oorihtopōpyryke yna mepekatyase Ritonōpo poetoryme yna ehtohme.

Emero ituakyry maro mepekahne emero omiry poe, emero ahno maro, emero pata tamuru poe.

¹⁰Opoetoryme yna tyrise oya, Ritonōpo maro oturuketōme yna ehtohme.

Tuisame yna rīko roropa mase imehnō esēme yna ehtohme imeīpo sero nono po,”

nase toto.

¹¹Mame enease ropa, Ritonōpo nenyohyā omiry etase roropa. Tuhke toh nexiase sē miu motye, miriāo motye roropa. Xikihme toh nexiase, tuisa apō zomye, mokaro asakoropane isene exiketō zomye, tamuximākō zomye roropa. ¹²Toremiasse toto oximōme. Ynara nase toto,

“Kaneru mūkuru etapahpyry kure mana. Tuisamehxo mana, tymōkomoke roropa. Zuaro mana. Jamihme kuhse roropa mana.

Kure rokē oriry se ynanase porehme. Ritonōpo imehxo mase. Kure mase,” nase toto.

¹³Morarame kapuaōkō omiry etase emero porehme, nonopōkō omiry maro, aorihtyā ekepyry omiry maro, tuna konōto kuaōkō omiry maro. Emero Ritonōpo nyrihyā omiry etase. Erempiāko toh nexiase. Ynara nase toto tapō po iporotyhpury a, kaneru mūkuru a roropa.

“Kure mase, tuisamehxo.

Ritonōpo imehxo mase, orēpyrahxo mase.

Jūme orihpōyme mase,”

nase toto.

¹⁴—Aō, tykase mokaro asakoropane isene exiketomo.

Mame tamuxime exiketō roropa 24mākō typorohse toto tōmytykō pó nono pokoxi, “Kure mase Ritonōpo,” katohme.

Pape apuhtopōpyry 1mano

6 Morarame kaneru mūkuru enease. Pape apuhtopōpyry etapuruhmakase ynororo, apitorymano. Mame isene exikety omiry etase toiro, asakoropane aehtoh omiry. Konomeru sā aomiry nexiase. Ynara nase ya,

—Osehko xiari, nase.

²Mame osenuhmase. Moroto kawaru enease karimutumano. Epo ytokety typyreke nexiase. Eya parimā tokarose roropa uuru risemy orēpyrahxo exiketyme aexiryke. Mame toytose ynororo kawaru po, imehnō poremakapose.

Pape apuhtopōpyry 2mano

³Morarame pape apuhtopōpyry akorō etapuruhmakase kaneru mūkuru. Mame isene exikety akorō ynara nase ya,

—Osehko xiari, nase ya.

⁴Imepō kawaru nutūtase, kamiraramano. Mame mokyro kawaru pó ytokety tyjamihtanohpose, oxiehno seropōkō ri-tohme, atatapoitohme, osenahkatohme,

enara. Mame tapema konôto tokarose eya.

Pape apuhtopõpyry 3mano

⁵Morarame pape apuhtopõpyry akorõ ropa etapuruhmakane oseruaono kaneru mükuru. Mame imepÿ töturuse ropa oturupynÿpo mokaroro asakoropane exiketomo. Ynara nase ya,

—Osehko xiaro osenuhmase, nase ya. Mame enease. Moroto kawaru nexiase, xinukutumano. Mokyro po ytokety omoxinety kuhtoh nae nexiase tomahpo.

⁶Mame omi etase ropa. Mokaro asakoropane isene exiketõ wino moro omi to-tase ya. Ynara nase,

—Tiriiku toiro kirume ahtao, epehpyry toiro ãmepyyry erohtamitume mana. Oxinase epehpyry oseruao riturume ahtao, toiro ãmepyyry erohtamitume mana. Yrome oriu epehpyry onytyorõmara mana, uwa eukuru epehpyry roropa onytyorõmara mana.

Pape apuhtopõpyry 4mano

⁷Morarame pape apuhtopõpyry asakoropane exikety etapuruhmakane kaneru mükuru. Mame isene exiketõ asakoropane exiketõ omiry etane etyhpyrymä omiry,

—Osehko xiaro, kynako ynororo ya.

⁸Mame osenuhmane. Moroto kawaru kynexine, kapaumano. Mokyro po ytokety nexiase esety Orihtopo. Mokyro tokahmase imepyny a, esety Aorihtyã esary. Mame taropose toto seropõkõ etapatohme emero pyra. Asakoropane ahtao toiro totapasẽme toehse eya xine, tãtatapoirykõ ke te, tomirykõ ke te, tyrohsẽ ke te, esekatohtonõ ke, enara.

Pape apuhtopõpyry 5mano

⁹Morarame pape apuhtopõpyry omame exikety totapuruhmakase kaneru mükuru a. Mame osenuhmase moroto okyno zahkatoh zopikoxi.

Ritonõpo poetory ekepyã zuzenu enease. Ritonõpo omiry poko imehnõ amoreparyke tyya xine totapase toto, yronymyryme Ritonõpo omipona toexirykõke roropa imehnõ tuarõtano hpory poko tyya xine.

¹⁰Opore ynara nase toto,

—Yna esẽme mase. Orẽpyrahxo exiketyme mase. Kure mase ipunaka. Zae roropa mase. Otãto ise ro nonopõkõ apiakatohme oya nae toto wãnohtohme, yna mÿpotohme oya? nase toto.

¹¹Mokaro zupõme karimutumã tokarose eya xine. Ynara tykase tozuhse toto,

—Apoaporo, eraximatoko aporo ãkorõkõ oehtãne. Asã xine imehnõ Jezu poetory tõ etapãko roropa mã toto asã xine ro, tykase.

Pape apuhtopõpyry 6mano

¹²Mame pape apuhtopõpyry 6mã totapuruhmakase kaneru mükuru a. Nono kywyhkywyh tykase itamurume. Xixi tyarumãse roropa, kamisa xinukutumã samo topuxximã samo. Nuno kamararame toehse, munu samo. ¹³Xirikurato tõ tohpahse kapu ae nono pona, itu epery ohpapyry samo jamihme tyryrykane ahtao. ¹⁴Mame osenepyyra toehse kapu, pape amemyry samo. Ypy tõ tsysryhmase esae xine, ahmõta tõ roropa esae xine tsysryhmase. ¹⁵Mame seropõkõ tuisary tõ toepase toto otonẽtohme, pata tõ esẽ tõ roropa, soutatu tõ esã roropa, tymõkomoke exiketomo, orẽpyra exiketomo, emero porehme toepase toto, tosẽke exiketomo, tosẽke pyra exiketõ roropa. Tõtonẽtohkõme toepase toto eutary aka, topu zopikoxi roropa ypy tõ po. ¹⁶Kui tykase toto. Tykohtase toto ypy tõ netaryme topu tõ netaryme roropa,

—Epukako yna pona yna zonẽtohme, yna onenepyyra Ritonõpo ehtohme, tapõ pona iporotyhpory yna onenepyyra ae-

htohme, yna zehno pyra kaneru mükuru ehtohme roropa. ¹⁷Yna zehno toto ehtoh toehse exiryke poremanōko rokē ynanase, āko toh kynexine.

144.000me Izyraeu tō poko

7 Morarame Ritonōpo nenyoytā enease, asakoropane. Sero nono etyhyry po toh nexiase xikihme, asakoropane etyhyry po. Tyryrykane asakoropane tapoise eya xine, tyryry kara ehtohme nono poro, tuna poro, itu poro, enara. ²Morarame Ritonōpo nenyokhyry imep̄y enease. Xixi tūtatah wino oehkety. Ritonōpo kyryry ke tomahpō ke nexiase, Ritonōpo esety merotopo. Opore tykohtase mokyro takorō tō netaryme, asakoropane exiketō netaryme. Nono ryhmananō mokaro Ritonōpo poe, tuna konōto ryhmananō roropa. ³Ynara nase ynororo mokaro netaryme,

—Nono onyryhmara ehtoko aporo, tuna konōto roropa. Kuesēkō Ritonōpo esety ynanymeroxi aporo ipoetory tō pery pokona sē ke imerotoh ke, nase ynororo.

⁴Mame mokaro tuhke exiry tokarose ya, Ritonōpo esety ke ēmyty poko inymerotyā tuhke exiry 144.000me toh nexiase. ⁵12.000me toh nexiase Juta pakōme, Ritonōpo esety ke imerotyamo. 12.000me roropa Rupē pakōme. 12.000me Kati pakōme. ⁶12.000me Azee pakōme, 12.000me Napatari pakōme. 12.000me Manase pakōme. ⁷12.000me Ximeāo pakōme, 12.000me Rewi pakōme. 12.000me Isakara pakōme. ⁸12.000me Zepurō pakōme, 12.000me Joze pakōme. 12.000me Pēxamī pakōme, enara.

Tuhkākō poko roropa

⁹Morarame osenuhmase ropa. Moroto tuhkākō nexiase. Ikuhp̄yme toh nexiase. Emero pata tamuru poe aehtyā nex-

iasse, emero ituakyry tō maro, emero ahno maro, emero omi ae oturuketō maro toh nexiase. Xikihme toh nexiase. Tuisa apō ēpataka, kaneru mükuru ēpataka roropa. Tupoke karimumā ke toh nexiase toto emahpo marariary panō nexiase. ¹⁰Opore tōturuse toto. Ynara tykase,

—Ritonōpo a typynanohse sytatose, tapōpo iporotyhyry a. Kaneru mükuru a roropa tukurākase sytatose, tykase toto.

¹¹Ritonōpo apō zomye inenyoytā nexiase, tamuxime exiketō maro, isene exiketō asakoropane exiketō maro. Mame typorohse toto Ritonōpo apō ēpataka ēmytykō nono pokoxi. “Kure mase,” katohme Ritonōpo a. ¹²Ynara nase toto,

—Aō! Kure kuhse mase, Ritonōpo imehxo. Zuarohxo mase. Zae rokē mase. Emero motye tuisamehxo mase. Orēpyra mase. Jamihme roropa mase Ritonōpo. Yna esēme mase jūme, enara.

¹³Mame ynara nase tamuxime exiketō toiro ya,

—Onokākō mokaro, tupoke karimumā ke? Otokoino toehse roropa toh nae? nase ya.

¹⁴—Kū, omorohko, zuaro mase, tykase ywy eya.

Mame ynara tykase ynororo ya,

—Moxiā poremap̄pyra exiketomo. Toanahtose toto a etuarimatoh konōto toehse ahtao. Kaneru mükuru etapary sā toorihse Ritonōpo mükuru. Moro enetuputyryke moxiamo a tukurikase toto Ritonōpo a upo kurikary sā kyya xine. ¹⁵Morara exiryke Ritonōpo apō ēpataka mā toto. Aomipona roropa toh mana imaro oturutoh tao, saereme, koko, enara. Mame toto ewomāko mana, toto onurumekara roropa mana tapōpo iporotyhyry. ¹⁶Emitapāpyra roropa mā toto jūme. Tuna se zehnara roropa mā toto. Toto onyahkara roropa

xixi mana. Imep̄y axitunety roropa toto onyahkara mana ¹⁷mokyro kaneru mūkuru toto esēme exiryke. Tummy apō pó ynororo. Toky tō pyno kaneru esē exiry sã typoetory pynanohnōko mana. Toto arōko sã mokyro mana tuna kurã kuaka, soesoekane kuaka roropa. Mame ixitykō korokãko ropa Ritonōpo mana, xitara ropa toto ehtohme jūme, tykase.

Pape apuhtopōpyry 7mano

8 Mame pape apuhtopōpyry totapu-ruhmakase kaneru mūkuru a etyhpyrymano, 7mano. Morarame mynyhme rokē toehse emero kapu ao okynã pitiko, meia orame rokene. ²Mame Ritonōpo nenyohytã enease 7mãkomo. Kokoro rokē Ritonōpo ēpataka toh mana xikhme. Eya xine rue tokarose etotohme.

³Mame imep̄y Ritonōpo nenyokyhpyry ixtaratuimo ē nae nexiase uuru risemy, typoxine zahsē eny. Ahno nekarory zahkatoh pona toytose ynororo. Mame ixtaratuimo tokarose eya itamurume zoximatohme Ritonōpo poetory oturutopōpyry maro jahkatohme jahkatoh po tynekaroryme Ritonōpo a. ⁴Moro ixtaratuimo erexitory tōnuhse Ritonōpo poetory to oturutopōpyry maro, jahkatoh poe, Ritonōpo nenyokyhpyry emahpoe. ⁵Mame ixtaratu ētypyry typehkase mokyro a apoto ke jahkatoh wino. Nono pona tomase eya. Konomeru nexiase panaikato, nenenehkane maro. Nono kywyhkywyh tykase roropa.

Rue 1mano

⁶Mame Ritonōpo nenyohytã 7mãkō turuēkō anmyyase toto etotohme. ⁷Toiro totose osemazupu a. Mame konopo sã kuenimã tooehse tytopure apoto maro, munu maro. Itamurume tooehse sero nono pona. Mame nono tyahse zokonaka (oseruao ahtao toiro tyahse). Wewe tōkehko tyahse roropa

tuhke onahpoty maro (oseruao wewe ahtao toiro tyahse).

Rue 2mano

⁸Morarame Ritonōpo nenyokyhpyry akorony a turuē totose. Mame ypy konōto zatyry enease. Moro ypy tomase tuna konōto kuaka. Tuna konōto zokonaka munu sã tanyhtase. ⁹Tuna konōto kuaōkō zokonaka toorihse (oseruao ahtao toiro toorihse). Wapu tō roropa zokonaka tonahkase (oseruao wapu ahtao toiro tonahse).

Rue 3mano

¹⁰Mame Ritonōpo nenyokyhpyry imepyny a ropa totose rue. Mame xirikuato konōto toepukase jatryhtao ro aritu samo, kaino kapu ae tuna tō kuaka, zupuhpyry tō kuaka roropa. ¹¹Moro xirikuato esety Itunety nexiase. Morarame tuna zokonaka itū toehse. Ahno tuhke toorihse tuna enyryke tyya xine, popyra toehse tuna exiryke.

Rue 4mano

¹²Mame Ritonōpo nenyokyhpyry imepyny a ropa turuē totose. Mame xixi zokonaka totapase, nuno zokonaka roropa, xirikuato to roropa zokonaka tonahkase (oseruao ahtao toiro tonahkase). Saereme hkopyra toehse toto. Tōmehse ahtao saereme hkopyra toehse, koko morararo xinukutumehxo toehse.

¹³Morarame pianoimo enease kae, kapu ae aytoryhtao. Ynara nase ynororo, —Myhene! myhene! Itamurumehxo seropōkō mã etuarimãko, mokaro a rue etoryhtao. Oseruao Ritonōpo nenyohytã naero turuēkō etotohme.

Rue 5mano

9 Mame Ritonōpo nenyokyhpyry imepyny a turuē totose. Mame xirikuato aepukahpyry enease kapu

ae nono pona. Mame eya soroto tokarose, joroko tō eutary konōto apuru etapuruhmakatopo. ²Mame eya joroko tō eutary totapuruhmakase, eutary konōto. Orexīto tutūtase itamurume apoto konōto erexītory samo. Mame xixi tyarumāse. Kapu roropa xinukutume toehse joroko tō eutary erexītory pokoino. ³Mame itupary panō tutūtase orexīto maro nono pona. Orēpyra purutōme tyrise toto mynoto samo. ⁴Otyro tōkehko onyryhmara tyripose toto, onahpoty, wewe tōkehko, ahno tō ryhmatohme toh nexiase. Ritonōpo esety pyra iperykō poko ahtao, mokaro ryhmāko toto itupary panōkō nexiase. ⁵Ahno anaorihmapopyra toh nexiase, toto poko rokene, 5me nuno aropōko mokaro mana ahno tuarimapory poko. Tupuruse ahtao eya xine moro jetū exiry mynoto nupuruhpyry samo. ⁶5me nuno aropōko toto. Morara ahtao toorikyrykō se ahno exīko repe. Yrome orihpyra mā toto.

⁷Mokaro itupary panō kawaru sā nexiase, typyreke exikety samo, imehnō maro tātatapoiiry waro exiketō samo. Typarimāke roropa toh nexiase, uuru panō ke zupuhpyrykō poko. Ēmytykō ahno ēmyty sā nexiase roropa. ⁸Zūsetykō nohpo zūsety sā nexiase. Jerykō kaikuxi tamuru zery sā nexiase. ⁹Ipuropurukō tapuruse sā nexiase kurimene risē panō ke. Panaikato tyrise eya xine roropa taporirykō ke, konopo konōto panaikato sā nexiase, ituhtao konopo oepyry samo. ¹⁰Tarokyrykō poko tunupurutatohke nexiase roropa mynoto panono. Tarokyry ke imehnō ryhmāko mā toto. 5me nuno aropōko roropa toh mana. ¹¹Tosēke roropa toh mana, Ritonōpo nenyokyhpyry mokyro, joroko tō eutary erase. Mokyro esety epereu omiryae Apatōme mana. Kyreku omiryae Aporiāome mana, (ryhmatō kary).

¹²Toiro tōtyhkase ryhmatō konōto. Taroino asakoro nae ro mana.

Rue 6mano

¹³Mame Ritonōpo nenyokyhpyry imepyny a turuē totose. Mame omi etase ixtaratuimo zahkatoh poe, etyhpyry asakaropane exikety poe, uuru risē poe, Ritonōpo ēpataka. ¹⁴Ynara tykase ynoro ro turuē etohpono a, Ritonōpo nenyokyhpyry a,

—Ritonōpo nenyoytā tymyhse mā toto Eupyrati tunary kua. Imyhpokata ropa toto, tykase.

¹⁵Mame tymyhpokase ropa toto. Eraximāko rokē toh nexiase, sero ora eraximāko, sero ěmepyry roropa, sero nuno, sero jeimamyry, enara. Eraximāko toh kynexine seropōkō etapatohme tyya xine, emero pyra. (Oseruao ahtao toiro totapasēme kynexine.) ¹⁶Morarame kawaru po ytoketō ikuhpŷme sā kynexine.

—200 miriāome nae toh mana, tykase ya. ¹⁷Mame mokaro enease samo kawaru tomo, epo ytoketomo, enara. Toto puropuru apuru tahpire nexiase apoto samo. Ezuezume roropa nexiase kuzari arokyry samo, seweme roropa arikie zupuhpyry samo. Kawaru zupuhpyry kaikuxi tamuru zupuhpyry sā nexiase riāo zupuhpyry samo. Ītae xine apoto tutūtase, orexīto maro, aixi zatyry sā roropa tutūtase, ouna xikyroto. ¹⁸Morara exiryke ahno toorihse tuhke. Oseruao ahtao toiro toorihse, orihmatōme moro apoto exiryke, orexīto maro, aixi zatyry panō maro kawaru tō mytae inutūtanohpohpyrykomo. ¹⁹Mokaro kawaru tō jamitunuru toto mytao mana, toto arokyry ao roropa. Okoi sā toto arokyry mana osekato. Tarokyrykō ke ahno ryhmāko mā toto.

²⁰Morarame ahno akōipyry, orihpyra exiketō tynyrihpyrykō onurumekara toh

nexiase. Joroko tō omipona exikehpyra toh nexiase. Tynyrihpyrykō Ritonōpo myakāme roropa tyrise eya xine, uuru risemy, parata risē roropa, metau risemy, topu risemy, wewe risemy, enara. Yrome osenuhmara mā toto, otato pyra roropa. Xikihme toytory waro pyra roropa mā toto. ²¹Yrome mokaro tyrypyrykō onurumekara toh nexiase, imehnō etapary poko, joroko tō poko, imehnō nohpo tō poko, imehnō mōkomory ematonanopyry poko, enara.

Ritonōpo nenyokhyppyry typapeke aexihpyry

10 Morarame imep̄y enease Ritonōpo nenyokhyppyry, jamihme exikety. Ayhtory enease kapu ae. Tupoke kynexine akurū ke. Zuhpo okohkuri nexiase roropa. Ēmyty xixi s̄a nexiase. Jaxiry tororokane s̄a roropa nexiase, kaetokohxo exiketō s̄a asakoro. ²Emahpo pape pitiko nexiase imerohpyry typiapose. Jaxiry apotunuru wino tuna konōto kua nexiase, jaxiry etato nono pō nexiase. ³Mame opore tykohtase ynororo kaikuxi tamuru omiry samo (riāo omiry samo). Mame tozuhse ynororo konomeru tomo a, 7mākomo a, itamurume konomeru takararahkane s̄a aomiry nexiase roropa. ⁴Mame konomeru tō omiry etaryke ya imerory se exiase repe. Yrome imep̄y omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase ya,

—Konomeru tō 7mākō omihpyry onekaropyra exiko, onymeropyra exiko roropa, tykase.

⁵Mame mokyro, Ritonōpo nenyokhyppyry, tuna konōto po xikihme exikety jaxiry etato nono po exikety, tomary tan̄se eya kakoxi tapotunuru winono. ⁶Mame tōturuse ynororo Ritonōpo poe. Jūme orihp̄yme exiketyme Ritonōpo mana. Kapu rihp̄ome ynororo nono rihp̄ome roropa. Tuna konōto rihp̄ome

roropa ynororo. Emero kapuaōkomo, nonopōkomo tuna konōto kuaōkō roropa rihp̄ome ynororo. Ynara tykase inenyokhyppyry Ritonōpo poe,

—Epo mana! Okynā pyra toehse mana. ⁷Rue totose ahtao Ritonōpo nenyokhyppyry a, 7mākō etyhyppyry a, toepohnohtopōpyryae ro emero tyriko Ritonōpo mana tōmihpyryae ro typotory tomo a, urutōkomo a, tykase ynororo.

⁸Mame omi etase ropa kaino, osemazuhme ynetahpyry ro nexiase. Ynara tykase ynororo ya,

—Pape apoita moky a ipiapohpyry Ritonōpo nenyokhyppyry emahpo mony. Xikihme exikety moky tuna konōto po, nono po, enara, tykase.

⁹Mame mokyro a Ritonōpo nenyokhyppyry a ytoase pape pitiko ekaropose eya.

—Pape pitiko se hano, ase eya.

—Seny, apoiko. Enahko. Itū s̄a reh exīko mā awakuru ao. Yrome ōtao mā anusasame exīko ano zeni samo, nase ynororo ya.

¹⁰Morarame pape pitiko apoiase emahpono. Tonahse ya. Anusasame nexiase ytao ahtao. Yrome tonahkehse ya ahtao, itū toehse juakuru ao.

¹¹Mame ynara nase ropa ynororo ya,

—Senohne Ritonōpo nekarohpyry ekaroko ropa imehnomo a tuhkākō poko, tuhke pata tamurupōkō poko, tuhke tyotyoro tōmire exiketō poko, tuhke pata es̄a poko roropa, enara, tykase ynororo ya.

Tuarōtanohnanō asakorō poko

11 Morarame mara pisarara tokarose ya mosa ehtoh kuhtohme. Ynara tykase ya,

—Owōko, Ritonōpo maro oturutoh ikuhko, tapyi. Ahno nekarory tō zahkatoh roropa ikuhko. Ritonōpo poko exiketō ikuhko roropa morotaōkomo, tuhke toto exiry waro oehtohme. ²Yrome tapyi zomye jarakapyhyppyry

onukuhpyra exiko, tokarose exiryke Ritonōpo waro pyra exiketomo a. Itūmāko mā toto Ritonōpo esary kurā poro Jerusarē poro 42me nuno. ³Mame jomiry ekaronanō aropōko ase, ypoetory asakoro. Sakūpo xixīse amurūko mā toto. “Emynyhmäko ynanase oorypyrykō poko,” katohme imehnomo a. Mame Ritonōpo nekarohpyry poko imehnō zurūko toto tuhke ĕmepyry, 1.260me ĕmepyry, tykase.

⁴Mokaro Ritonōpo omiry ekaronanō mā asakoro oriwera zoko sã mā toto. Nāparina sã roropa mokaro asakoro. Xikihme mā toto Kuesēkō ĕpataka, sero nono esē ĕpataka. ⁵Mame mokaro ryhmary kukuruhtao imehnomo a, apoto tūtāko ĭtae xine tyzehnotokō enahkatohme. Morara mokaro ryhmary kuhnanō emero orihnōko toto. ⁶Ritonōpo poe kapu apururu waro mā toto konopo oehpyra ehtohme, Ritonōpo omiry ekaroryhtao imehnomo a. Ritonōpo poe iporiry riry waro roropa mā toto munume. Ritonōpo poe seropōkō akuruhtanoHPory waro roropa mā toto, tuhke tyrohsē ke, kokoro rokene ise toto ahtao.

⁷Mame Ritonōpo omiry poko tōturukehse toto ahtao, joroko tō eutary ae tūtāko onokyroimo panō mokaro asakoro rokē exiketō maro tātatapoitohkōme. Toto premākāpōko xihpyry mana. Toto etapāko mana. ⁸Mame osema taka toto ekepyry emāko mana, moro pata konōto po, Kuesēkō exixihmatopōpyry po. Moro pata tyorō ke esehtōko toto seromaroro. “Sotoma moro,” āko toto. “Ējitu,” āko roropa toto iirypyryme moro patapōkō exiryke itamurume. ⁹Mame mokaro ekepyry enēko mā toto, emero pata tamurupōkomo, ituakyry roropa toto enēko, tyotyoro omiry waro exiketō roropa, emero ahno toto ekepyry

enēko asakoropane ĕmepyry zokonaka. Toto ekepyry ononēpopyry roropa mā toto. ¹⁰Tākye seropōkō exiko mokaro orihtopōpyry eneryke tyya xine. Atākyemāko mā toto. Tynekarorykō aropōko mā toto oseya rokene. Mokaro asakoro urutōkō pokoino toetuarimase toto itamurume seropōkomo. Naeroro atākyemāko mā toto mokaro ekepyry eneryke tyya xine. ¹¹Morarame asakoropane zokonaka tōmehse ahtao tōsemākāpase ropa toto Ritonōpo a. Towōse ropa toto. Toto eneryke tyya xine tōserehse itamurume emero porehme. ¹²Morarame omi konōto totase kaino mokaro a, asakoro rokē exiketomo a. Ynara tykase eya xine,
—Osehtoko xiaro! Ōnuhtokose!
tykase.

Mame tōnuhse toto kakoxi kapu aka, akuruhtoko imehnō neneryme porehme. ¹³Mame morara ahtao nono kywyhkywyh tykase jamihme samo, pata zokonaka tyryhmase. Omame porehme tapyi ahtao toiro toepukase. Ahno roropa to- tapase nono kywyhkywyh karyke, 7 mi- ume totapase toto. Imehnō tōserehse itamurume.

—Kure Ritonōpo kapuaō mana. Imehxo mana. Orēpyrahxo roropa mana, tykase toto.

¹⁴Asakoro ryhmatō tonahse repe. Ene- toko ke zakorō ryhmatō oehsasaka mana.

Rue 7mano, etyhpymano

¹⁵Mame imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry rue etone, etyhpymano. Mame omi opore exiketō etase kapu ao. Ynara nase toto,

—Seromaroro Kuesēkō sero nono es- ĕme toehse rahkene tynymenekahpyry maro. Tuisame exikehpyra mana jūme, nase toto.

¹⁶Morarame tamuximākō 24mākō tapōkō po typorohse exiketō Ritonōpo

ēpataka, tōpatapoe typorohse toto nono pokoxi, “Kure mase,” katohme Ritonōpo a. ¹⁷Ynara nase toto, “Yna esēme mase Ritonōpo, imehxo oexiryke.

Seromaroro yna esēme ro mase. Moinoronato mase yna esē roropa. Kure mase.

Orēpyra oexiryke imehnō myporemākapoase.

Tuisame toehse mase.

¹⁸Awaro pyra exiketō ozehno toehse mā toto,

tuānohtohkō toehse exiryke, aorihtyā apiakatoh toehse exiryke roropa.

Opoetory tō epehmatoh toehse roropa, toto erohtamitume, urutōkō maro, emero opoetory tō roropa, tuisamehxo exiketomo, tuisame pyra exiketomo.

Emero ouno exiketō epehmatoh toehse. Sero nono ryhmananō enahkatoh toehse roropa mana,” nase toto.

¹⁹Mame Ritonōpo maro oturutoh kurā totapuruhmakase kapu ao. Ritonōpo nymeropohpyry ē tonese moro tao. Typoetory tō pyno Ritonōpo exiry enetupuhthoh moro. Mame neneneh tykase, takararah tykase, panaikato, konomeru maro. Nono kywyhkywyh tykase, konopo itamurume topu sã xiriri tykase, enara.

Nohpo ekahmatopōpyry zakareimo a

12 Mame enetupuhpotoh konōto toeporehkase kapu ao. Nohpo nexiase. Tupoke xixi ke nexiase. Nuno roropa nexiase ipupuru zopino. Zupuhpyry po parimā nexiase, xirikuato maro 12me. ²Poetoēme nexiase. Enurusasaka nexiase. Kui āko roropa nexiase ynororo jetū toexiryke poeto ke.

³Mame imepý enetupuhpotoh toeporehkase morotona kapu ao. Zakareimo konōto panō nexiase, kamiraramano. Tupuhpyke ynororo 7me nexiase. Tyretyke roropa nexiase 10me. Zupuhpyry tō po parimā panō nexiase emero. ⁴Xirikuato tarose eya kapu ae tarokyry ke. (Oseruao xirikuato ahtao toiro tarose eya.) Mame xirikuato tō tynarotyā tomase eya nono pona. Nohpo enurukety ēpataka toexikihmase ynororo, aenururu eraximatohme tyya, poeto enahtohme tonuruse ahtao.

⁵Mame nohpo tonuruse rahkene aimome. Tuisame exiketyme ehtohme tonuruse mokyro, orēpyra pata tamuru tō esēme aehtohme. Tyjamitunuru ke tōmipona imehnō rīko mana emero porehme. Mame poeto pitiko typynanohse Ritonōpo a. Tosaka tarose tapō pona. ⁶Mame nohpo toepase ahno esaka pyra. Mokyro esaryme osa tyrise Ritonōpo a. Moroto ipynanohnōko imehnō mana tuhke ēmepyry, 1.260me ēmepyry.

⁷Mame tātātaipoipitose toto kapuaōkomo. Mikeu tō tātātaipose toto zakareimo konōto maro. Typoetoke roropa zakareimo nexiase joroko tō ke. Tātātaipose toto. Mikeu tō poremākapory se roropa nexiase toh repe. Mikeu nexiase Ritonōpo nenyokyhpyryme.

⁸Morarame zakareimo konōto typoremākapose ipoetory tō maro. Taropose toto kapu ae porehme. ⁹Zakareimo konōto tomapose kapu ae. Pake mokyro okoime. Esety joroko tamuru, Satanaxi esetye roropa mana. Onekunohto ynororo. Sero nonopōkō tonekunohse eya porehme. Mokyro tomapose kapu ae nono pona, ipoetory tō maro, joroko tō maro.

¹⁰Morarame omi etase ropa kapu ao, opore exikety. Ynara nase,

—Seromaroro kypynanohtorýko Ritonōpo mana. Seromaroro tyjami-

tunuru enepōko mana, tuisamehxo toexiryke. Seromaroro inymenekahpyry tuisame toexiry enepōko mana. Ynara exiryke, kuakorōkō hxirone tomase exiryke kapu ae. Ritonōpo ēpataka toto hxirōko nexiase saereme, koko, enara. Mokyro tomase kapu ae. ¹¹Mokyro typoremākapose Jezu poetory tomo a toorihse Jezu exiryke toto myakāme. Mokyro typoremākapose eya xine tosekō zae ehtoh ekaroy ke roropa tyya xine imehno a. Typoremākapose eya xine, osepyno pyra toehse toexirykōke toorikyrykō ponāmero. ¹²Naeroro atākyematoko kapuaōkomo. Yrome myhene nonopōkomo, tuna konōto kuaōkō roropa, tyhtose joroko tamuru exiryke oya xine. Zekītapānōko roropa mana okynahkopyra tuānopyry ehtoh exiryke. Moro waro toexiryke zekītapānōko mana, nase.

¹³Morarame nono pona aepukahpyry waro toehse joroko tamuru ahtao nohpo tokahmapitose eya. Enurusenā ē tokahmapitose apoitohme tyya repe. ¹⁴Mame aporiry asakoro tokarose nohpo a pianoimo aporiry panono, aepatohme tosaka ropa, ahno esaka pyra. Moroto mokyro pynanohnōko Ritonōpo mana, asakoropane jeimamyry zokonaka onyryhmara joroko tamuru ehtohme. ¹⁵Morarame tuna tutūtanohpose zakareimo konōto a t̄ytae, itamurume, iporiry konōto samo, nohpo ekahmatohme, zue aka nohpo nerymapotohme repe. ¹⁶Mame takorehmase nohpo nono a. Toētakase nono tuna omōtohme. Tuna tomōse nono aka, zakareimo konōto mytae itūtahpyry. ¹⁷Morarame zakareimo konōto tyekītapāse nohpo poko. Toytose ynororo atatapoise ipoenō maro, ipakō maro, emero Ritonōpo omipona exiketō maro, Jezu Kyrixtu namorepahpyry omipona exiketō maro roropa. ¹⁸Mame isawā po zakareimo

konōto. Xikihme toehse tuna konōto ehpio.

Onokyroimo asakoro

13 Imeīpo onokyroimo enease aekuomyryhtao tuna konōto kuae. Tyretyke nexiase omame porehme, tupuhpyke roropa nexiase 7me. Tymarimāke iretyry nexiase emero. Ritonōpo zehno nexiase ynororo. Naeroro Ritonōpo esety tymerose eya tupuhpyry tō pokona Ritonōpome tōsekarotohme repe. ²Kaikuxi tamuru sã nexiase mokyro. Ipupuru marixīmo pupuru sã nexiase. Ītary kaikuxi tamuru mytary sã nexiase. Mame zakareimo konōto a tyjamihtanohpose mokyro. Eya tapō tokarose, tuisa konōtome mokyro tyrise eya roropa. ³Mame mokyro onokyroimo zupuhpyry totapase toiro. Toorihse sã nexiase ipunaka. Yrome toekurākase ropa. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase sero nonopōkō emero. “To!” tykase toto. “Orēpyra kuhse mose mana,” tykase toto. Aomipona se toehse roropa toto. ⁴Kure rokē zakareimo konōto tyrise roropa eya xine Ritonōpo myakāme samo, tuisame toehtoh tokarose eya exiryke onokyroimo a, tuisame aehtohme. Ritonōpo myakāme onokyroimo toahmase roropa eya xine. Ynara nase toto,

—Imehxo mose mana. Isã pyra imehnō mana. Orēpyra kuhse ynororo. Iporemākaponanō pyra mā ipunaka, tykase toto.

⁵Morarame tōmiase xihpyry mokyro onokyroimo. Yrome onuānohpyra Ritonōpo nexiase aporo. 42me nuno taropose eya tuisame toexiry poko. ⁶Mame Ritonōpome tōsekaropitose eya, “Ywy ase Ritonōpo,” tykase ynororo. Ritonōpo esety tounohse roropa eya. Esary roropa typoihtose eya. Emero kapuaōkō roropa typoihtose

eya. ⁷Mame Ritonōpo poetory tō tapoitapoise eya. Yrome moky kahpyry onyporemākapopyra Ritonōpo kynexine aporo. Ritonōpo poetory typoremākapose eya. Tuisame toehse roropa ynororo, ituakyry esēme, ahno esēme, emero tyotyoro omiryae exiketō esēme, emero pata tamurupōkō esēme, enara. ⁸Mame kure rokē mokyro riko mā toto, emero sero nonopōkomo. “Kure mase. Imehxo mase,” āko mā toto eya. Mokaro esety onymeropyra kynexine Ritonōpo papē pokona. Yrome mokaro, esetykō tymerose exiketō Ritonōpo papē pokona, mokaro kure onokyroimo onyripyra mā toto. “Kure mase,” kara mā toto eya. Moinoro esetykō tymerose Ritonōpo a kaneru mūkuru papē pokona sero nono onyripyra ro ahtao ro. Orihpyme exiketō mokaro jūmanatome Kyrixtu poetoryme toexirykōke, toorihse Kyrixtu exiryke toto myakāme kaneru mūkuru samo.

⁹“Typanare awahtao xine otato ehtoko. ¹⁰Tapoisēme awahtao xine tapoisēme ro matose. Tuosēme awahtao xine tuosēme ro matose. Naeroro Ritonōpo poetoryme awahtao xine oseanahatotoko. Penekehpyra ehtoko Ritonōpo enetuputyry poko.”

¹¹Morarame imepỹ onokyroimo tū-tary enease nono ae. Tyretyke nexiase asakoro, kaneru mūkuru retyry samo. Yrome aomiry zakareimo konōto omiry sã nexiase. ¹²Mokyro onokyroimo apitoryme aexihpyry tuisame konōto aexihpyry sã toehse ynororo. Tōmipona sero nonopōkō tyrise eya emero. Mame onokyroimo osemazupu kure rokē tyripose eya xine. “Kure mase imehxo,” kamexipotohme eya xine onokyroimo osemazuhme aexihpyry a, zupuhpyry ikurākahpyry ropa a. ¹³Mame tyjamtunuru tonepose eya. Apoto tonehpose eya kapu ae, tuhkākō neneryme.

¹⁴Sero nonopōkō tonekunohse eya ty-jamitunuru eneporyke eya xine. Onokyroimo osemazupu neneryme tyjamtunuru tonepose eya xine. Ynara tykase ynoru eya xine,

—Mose onokyroimo panō imepỹ tyritoko eahmatohme, “Kure mase,” katohme ipoko, tykase mokyro nono ae itūtahpyry eya xine onokyroimo poko, tapema ke zupuhpyry etapahpyry poko, aekurākahpyry ropa poko. Kure mokyro ritohme ipanō tyripose eya xine. ¹⁵Mame tyrise ahtao tyjamtunuru poe toto nyrihpyry taoseremanohpose eya aomitanohpotohme isene aehtohme. Mame isene toehse ynororo, tōtururu waro toehse. Imehnō etapary waro roropa toehse, “Kure mase,” kara toto ahtao tyya. ¹⁶Mame tosety meropoase onokyroimo, emero ipery pokona emero emary pokona apotunuru wino, enara. Inūnomo, poetohti, tymōkomokamo, tytineruke pyra exiketomo, tosēke erohketomo, typoetoke exiketomo, emero. ¹⁷Mokyro nymeropohpyry pyra exiketō ahtao, mōkomo onepekahpopyra eya xine ynororo, mōkomo onekamopopyra roropa ynororo eya xine.

¹⁸Tuaro ehtoko. Tuaro awahtao xine enetupuhnōko matose. Mokyro onokyroimo nymerohpyry enetupuhtohme mana, orutua esety poko. Ynara mana 666.

Jezu poetory tō eremiary poko

14 Mame osenuhmase ropa. Kaneru mūkuru enease ypy Xiāo po. Imaro nexiase tuhkākomo, 144.000mākomo. Typerykō poko tymerose Ritonōpo esety nexiase, Kaneru mūkuru esety roropa. ²Mame omi etase kaino, kapu ae. Sōkane konōto sã nexiase. Konomeru sã roropa nexiase. Tuhkākō eremiaketō omiry etase. Tuarē etory sã nexiase.

³Osēpataka nexiase toto Ritonōpo apō maro, isene exiketō asakoropane exiketō maro, tamuximākō maro. Tyrisenā eremiatoh poko toremiase toto. Moro eremiatoh waro pyra imehnō mana. Mokaro rokē zuaro, 144.000mākomo, topekahse toh mokaro Jezu a, seropōkōme ro toto ahtao ro. ⁴Orutua kō mokaro, kurākōme mā toto. Tyyrypyrykō poko pyra mā toto ipunaka Ritonōpo omipona rokē toehtohkōme. Naeroro nohpo tō poko pyra mā toto, tyyry pyra roropa mā toto. Kaneru mükuru omipona rokē mā toto imep̄y maro toehtohkōme onurumekara mā toto. Topekahse mā toto imehnō seropōkō maro pyra toto ehtohme. Tokarose mā toto Ritonōpo a osemazuhme kaneru mükuru a, enara. ⁵Toipe mā toto ajohpe pyra. Zae rokē mā toto Ritonōpo a.

Ritonōpo nenyokhyppy oseruao

⁶Morarame imep̄y Ritonōpo nenyokhyppy enease aytoryhtao kae kapu kuroko. Omi kurā ekarose nytoase sero nonopōkō netaryme. Jūme moro omi kurā onytyrōmara mana. Emero pata tamurupōkō netaryme, emero ituakyry netaryme, emero tyotyoro omiryae exiketō netaryme, emero pata esē poetory tō netaryme. ⁷Ynara nase opore,

—Ritonōpo zuno ehtoko, kure rokē tyritoko roropa. “Kure mase imehxo,” kahtoko eya, seropōkō apiakatoh toehse exiryke poheme. Naeroro oesekumurukō po oporohtoko Ritonōpo ēpataka, “Kure mase,” katohme eya. Kapu rihpōme ynororo, nono tōkehko rihpōme, tuna konōto roropa iporiry tōkehko emero tyrihpōme mana.

⁸Mame mokyro apitorymā mykapo imep̄y Ritonōpo nenyokhyppy toehse. Ynara nase ynororo,

—To! Tonahkase Papironiapōkō mana. Pata konōtome nexiase repe. Yrome nohpo sā imeimehnō poko exikety sā toehse. Eukuru ekamōko mā nohpo emero ētohme. Tynamokyry ēpōko eya xine mana jehnahpyry, tymaro toto ehtohme. Mokyro sā Papironiapōkō toehse Ritonōpo a, nase.

⁹Mame mokaro asakoro aehtoh mykapo imep̄y Ritonōpo nenyokhyppy toehse. Ynara tykase ynororo,

—Onokyroimo xihpyry omipona awahtao xine, kurāme mokyro ekaroryhtao roropa oya xine mokyro esety meropōko matose operykō pokona. Operykō pokona pyra ahtao oemarykō mypary pokona esety meropōko matose. ¹⁰Yrome moro sā tyripose oya xine ahtao ozehno xine exīko Ritonōpo mana ipunaka. Onokyroimo poetory wānohnōko Ritonōpo mana emero, apotoimo htaka, axitunety htaka, tynenyohtyā kurā neneryme, kaneru mükuru neneryme roropa. ¹¹Moro apoto erexitory, toto wānohtoh erexitory onuhkehpyra exīko mana jūme. Etuarimakepyra mā toto, saereme, koko roropa, onokyroimo kure ekaronanomo, inyrihpyry kahpyry kure ekaronanō roropa, esety merohpōkō roropa typokona xine. Mokaro etuarimakepyra mā toto, tykase ynororo.

¹²Naeroro oseahtotoko Ritonōpo poetoryme awahtao xine, aomipona toehse oexirykōke. Jezu onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine oseahtotoko.

¹³Mame omi etase ropa kapu ao. Ynara nase,

—Ynara imeroko, “Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko erohketō toorikyrykohtao tākye exīko toh mana.”

—Aō, ajohpe pyra, nase, nezukuase Ritonōpo zuzenu. Oseremāko mā toto toerohtamitukō

apoïko roropa mā toto, nase Ritonōpo zuzenu.

**Otyro epery apoiry sã
nonopōkō apiakary mana**

¹⁴Mame osenuhmase ropa. Akurū enease karimutumano. Moro akurū po kapu ae ayhtohpyry panō enease typorohse. Typarimāke nexiase uuru risēke zupuhpyry poko. Otyro sahkatoh nexiase emahpo, taere exikety. ¹⁵Morarame imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry tutūtase Ritonōpo maro oturutoh tae. Opore ynara nase ynororo akurū po iporotyhyry a,

—Atapemã ke isahkako otyro epery apoitohme oya, isahkatohpo toehse exiryke. Nonopōkō tahpirāse sã mā toto, tykase ynororo.

¹⁶Morarame tytapemã ke nono po tỹkyryry tysahkase eya, akurū po iporotyhyry a. Otyro epery anymyry sã nonopōkō tanỹse eya.

¹⁷Mame imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry enease. Ritonōpo maro oturutoh tae nutūtase, kapu ao, tytapemake roropa taere exikety ke.

¹⁸Imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse ahno nekarory zahkatoh poe. Apoto eraseme kynexine. Opore tōturuse ynororo tytapemake exikety a. Ynara tykase ynororo,

—Atapemã ke uwa epery isahkako, uwa esary po, nono po, tahpirāse exiryke, tykase.

¹⁹Naeroro tytapemake exikety a uwa epery tysahkase. Moro epery tomase eya euhkatoh aka, zehno Ritonōpo ehtoh aka. ²⁰Mame axikaru euhkary sã moro epery touhkase euhkatoh ao, pata myhto. Munu tutūtase euhkatoh ae iporiry samo, 320 kirometuru mosa exiry. Zueme exiry asakoro meturu zokonaka.

Etuarimatoh konōto otyhkatoth poko

15 Morarame imepỹ osenuruhkatoh konōto enease kapu ao, Ritonōpo nenyohytã 7mākō enease 7me tyrohsemyimo maro, etuarimatoh konōto maro. Imehnō wānohtoh moro etyhpyrymano. Iiryryrymākō zehno Ritonōpo ehtoh etyhpyry moro.

²Mame osenuhmase ropa. Tuna konōto panō enease kutei samo, otoxie kutei ahtao kamirarame apoto maro. Onokyroimo poremākaponanō enease roropa. Onokyroimo nyrihpyry poremākaponanomo, 666 ke tosehke exikety poremākaponanōme roropa toh nexiase. Xikihme toh nexiase tuna konōto panō ehpio. Osekuroko toare exikety toto emahpo nexiase Ritonōpo nekarotyã eya xine. Etōko toh nexiase.

³Eremiāko roropa toh nexiase Moeze nymerohpyry ae Ritonōpo poetory nymerohpyry ae. Kaneru mūkuru poko eremiāko roropa toh nexiase. Ynara nase toto,

“Papa kapuaono, Ritonōpo imehxo mase.

Onyrityã kure kuhse mana.

Orēpyra mase.

Pata tamuru esē mase. Zae mase.

Ajohpe pyra mase onyrityã poko.

⁴Onoky ouno pyra exikety nae nah?

Arypyra, ouno emero mā toto,

yna esēme oexiryke.

Imehxo oehtoh poko ekātōko mā toto emero porehme.

Omoro rokē kurāme nymyry mase.

Pata tamurupōkō emero oehnōko mā toto,

‘Kure mase,’ katohme oya.

Kure rokē orīko mā toto.

Tosekumuru po porohnōko mā toto oēpataka,

kure oexiry eneryke tyya xine, emero patapōkō punero,”

tykase toto toremiarykōme.

⁵Moromeīpo tyorō enease ropa kapu ao. Ritonōpo maro oturutoh enease, tapyi. Moro tao kamisa risē nexiase, Ritonōpo apō esaryme. Totapuruhmakase nexiase. ⁶Mame Ritonōpo maro oturutoh tae tutūtase inenyohtyā 7mākomo. Imaro xine tyrohsemyimo etuarimatoh konōto etyhyrymā nexiase. Upo karimutumā ke tōtupohtose toh nexiase, rino risē ke, ikurikahpyry panō ke. Aozahparakōme uuru risē nexiase tymyhse. ⁷Mame isene exikety toiro nexiase Ritonōpo ēpataka, asakoropane exikety. Eya kasanamā tokarose Ritonōpo nenyoyhtyamo a 7mākomo a. Uuru risē tokarose eya xine, 7me. Pehme kasanamā nexiase, iirypyrymākō zehno Ritonōpo ehtoh ke. Orihpỹme exiketyme Ritonōpo mana jūme. ⁸Mame orexīto ke typehkase Ritonōpo maro oturutoh nexiase, Ritonōpo imehxo ehtoh poe, ijamitunuru poe, enara. Moro taka omōsaromepyra imehnō toehse etuarimatoh konōto etyhyry exitāne, Ritonōpo nenyoyhtyā 7mākō nenehtyā otyhkatāne.

Kasanamā pehme zehno Ritonōpo ehtoh ke

16 Morarame omi konōto etase Ritonōpo maro oturutoh tao. Ynara nase tynenyohtyamo a, 7mākomo a,
—Ytotoko. Kasanao exikety ikuāta-toko. Zehno jehtoh ikuātatoko nono pona, nase ynororo.

Kasanamā 1mano

²Naeroro Ritonōpo nenyokyhyry osamazuhme aexihpyry toytose. Tykyryry tukuāse eya nono pona, kasanaono. Muretano xihpyry toehse onokyroimo kahpyry esety ke typokōke exiketō pokona, inyrihpyry xihpyry kure ekaronanō pokona roropa.

Kasanamā 2mano

³Mame Ritonōpo nenyokyhyry akorō a tykasanary tukuāse tuna konōto kuaka. Aorihtyā munuhpyry sā toehse tuna. Tunakuaōkō kana tōkehko toorihse emero prehme.

Kasanamā 3mano

⁴Morarame Ritonōpo nenyokyhyry oserua aehtopo a tykasanary tukuāse tuna tōkehko kuaka, tuna tō zupuhpyry kuaka roropa. Munume tanyhtanohpose moro. ⁵Imepỹ Ritonōpo nenyokyhyry omiry etase, tuna erase omiry etase. Ynara tykase ynororo,

—Zae rokē mase. Azahkuru pyra roropa mase ipunaka iirypyrymākō wānopyry poko oya, kure oexiryke. Kure exikehpyra mase, moimoro mase roropa. ⁶Ritonōpo poetory totapase eya xine. Urutōkō totapase roropa. Naeroro toto etapāko roropa mase. Zae ro tynyrihpyrykō epehpyry apoīko mā toto, tykase.

⁷Mame imepỹ omi etase tynekarory zahkatoh poe. Ynara nase,

—Kuesēkō Ritonōpo imehxo mase. Ajohpe pyra mase. Zae ro imehnō apiakāko mase. Zae ro toto wānohnōko mase, nase.

Kasanamā 4mano

⁸Morarame Ritonōpo nenyokyhyry asakoropane aehtopo a tykasanary tukuāse xixi pona. Ahno tyahkapose xixi a, piukah karyke itamurume. ⁹Tyahse toto xixi ke piukah karyke. Mame Ritonōpo tykerekeremase eya xine, morohne wānohtoh esēme Ritonōpo exiryke. Yrome tyrypyrykō onurumekara toh nexiase. “Kure mase Ritonōpo,” kara toh nexiase roropa.

Kasanamã 5mano

¹⁰Mame Ritonõpo nenyokyhpyry omame aehtoh a tykasanary tukuãse onokyroimo apõ pona. Tyarumãkapose onokyroimo esao. Kui tykase toto morotõkomo, jetü toehse toexirykõke. ¹¹Mame Ritonõpo kapuaõ tykerekereemase eya xine jetü toexirykõke muretanohe roropa toexirykõke. Yrome tyyrypyrykõ onurumekara ro toh nexiase.

Kasanamã 6mano

¹²Mame Ritonõpo nenyokyhpyry omazü pona aehtopo a tykasanary tukuãse Eupyrati tunary pona. Moro tuna täpaise emero porehme, tasarahse, tonore tuna esahpyry toehse. Osemame toehse, xixi tütatoh wino pata tõ esã esemaryme ehtohme. ¹³Mame joroko kahpyry enease oseruao. Pororu sã toh nexiase. Tutütase toto zakareimo konõto mytae, onokyroimo xihpyry mytae ajohpe urutõ mytae, enara tutütase toto. ¹⁴Joroko tõ mokaro, joroko tamuru poetory, tyjamitunuru eneponanomo. Nono poro ytõko mã toto oseruaõkomo, tuisa tõ enehse, oximõme toto ehtohme atatapoitohme Ritonõpo imehxo exikety maro iirypyrymãkõ apiakatoh konõto toehse ahtao.

¹⁵“Etatoko pahne,” äko Jezu kyya xine, “Jeraximara awahtao xine omato oepyyr sã oehnõko ropa ase zuaro pyra awahtao xine. Täkye exiko matose tuaro awahtao xine, nyhpyra exikety sã awahtao xine, ätakimahpyry sã awahtao xine. Morara awahtao xine tupokã sã ytoytõko matose, ehxiropyra roropa matose.”

¹⁶Morarame nonopõkõ tuisary tonehse joroko tomo a. Oximõme tonehse toto ona pona. Epereu omiryae moro ona esety Amaketõme mana.

Kasanamã 7mano

¹⁷Mame Ritonõpo nenyokyhpyry a omazü mykaponato aehtoh a tykasanary tukuãse kakoxi tyryrykane pona. Aomiry opore exikety tõturuse Ritonõpo apõ poe imaro oturutoh tae. Ynara nase,

—Tötyhkase mana. Nenahno! tykase.

¹⁸Mame neneneh tykase, panaikato, konomeru, nono kywyhkywyh tykase, enara. Moinoro ahno ritopõpyry poe ro sero nono kywyhkywyh katopõpyry sã pyra kynexine. Jamihme sero nono kywyhkywyh tykase. ¹⁹Pata konõto tohpahse roropa oseruao. Imehnõ patary tõ tuhke tätakuhmose emero pata tamuru punero sero nono po. Mame wenikehpyra Ritonõpo nexiase Papironiapõkõ poko. Eukuru zetunuru ëpoase sã eya xine tykasanary ae toto zehno Ritonõpo ehtoh enetupuhtoh moro eukuru nexiase. ²⁰Ahmõta emero osenepyyra toehse, ypy tõ roropa tonahse. ²¹Konopo tooehse tytopuke tüpore topu konõto samo, omoxi roropa. Toiro topu 45 kiru samo. Kapu ae toepukase ahno pona. Mame Ritonõpo tykerekereemase ahno a moro konopoimo pokoino, popyra eya xine exiryke ipunaka.

Orutua kõ poko nohpo ehtopõpyry poko

17 Mame Ritonõpo nenyokyhpyry toiro tooehse ya, 7mãkõ maro nexiase. Tykasanake kynexine ynororo. Ynara kynako ya,

—Ymaro eropa, musurehpã wãnopyyry enekose. Mokyro musurehpã wãnopyyry enepõko ase oya. Ritonõpo omipona pyra exiketõ enetupuhtoh mokyro. Pata konõtopõkõ mokaro. Tuna tõ püto ty-patarykõ tyrise eya xine. ²Seropõkõ tuisary tõ mokyro poko toehse toto musurehpã poko toehse, nohpo poko exiketõ samo. Etýketõ sã ipoko toehse toto sero nonopõkomo, eukuru onëkeh-

pyra exiketō samo, nohpo poko exikehpyra exiketō sã roropa.

³Mame Ritonōpo zuzenu a tapoise ywy. Inenyokhyppyro jaroase ahno esaka pyra. Moroto nohpo enease typorohse onokyroimo po. Tahpire onokyroimo nexiase. Ipihpyro tymerose kynexine osexihpyro ke Ritonōpo eunohtoh ke. Tupuhpyke kynexine ynororo 7me. Tyretyke roropa kynexine ynororo 10me. ⁴Tupō tamuruse nohpo a nexiase tahpiremy. Emeporyme uuru risē nae nexiase, topu kurã roropa typyne exiketomo, kasuruimo roropa. Emahpo kasana nae nexiase uuru risemy. Moro kasana pehme nexiase iirypyro ke nuriame exikety ke roropa, typoko imeimehnō ehtopōpyro epehpyro ke.

⁵Ipery poko esety tymerose nexiase. Moro esety onenetupuhpyra imehnō mana. Ynara mana, “Papironia konōto. Imeimehnō poko exiketō ěme mana, emero porehme. Tyrypyrykō poko penetaketō ěme roropa mana.” ⁶Morarame mokyro eneryhtao ya, toetýse exikety sã tãkye nexiase Ritonōpo poetory orihtopōpyro poko, toto etapatopōpyro poko tyya, enara. Jezu onurumekara toto exiryke totapase toto eya.

Mame mokyro eneryke ya osenu-ruhkase ipunaka.

⁷—Oty katoht osenuruhkãko hma? tykase Ritonōpo nenyokhyppyro ya. —Ourũko ase mose nohpo poko. Onokyroimo poko roropa, nohpo puimane, tupuhpyke exikety 7me, tyretyke exikety 10me. Mokaro poko ourũko ase. ⁸Mokyro onokyroimo isene kynexine aporo. Yrome toorihse ropa ynororo. Mame okynã pyra onuhnōko ropa mana amerehmã ae. Ytoytōko ropa mana. Imeĩpo Ritonōpo enahkapōko mana. Yrome aytorykohtao ro sero nono po ro osenuruhkãko enenanō mana. Jezu poetory tō kara

osenuruhkãko mana. Esetykō pyra mã Ritonōpo papē poko, typapē po onymeropyra Ritonōpo exiryke pake, sero nono riryhtao, orihpýme exiketō esetykō maro. Osenuruhkãko mokaro mana onokyroimo eneryke tyya xine. Isene ehxĩpo toorihse ropa ynororo. Yrome ěsemãnōko ropa mana.

⁹—Tuaro ehtoko. Enetupuhtoko. Mokyro zupuhpyro tō 7mãkō ypyme mã toto. Moro ypy tō ěmory po mokyro nohpo typorohse mana. Moro ypy tō 7mãkō tuisame roropa mã toto. ¹⁰Omame tuisa tonahse ropa mã toto. Toiro tuisame ro mana. Toiro oehpyra ro mana. Tooehse ahtao okynahkopyra exĩko mana. ¹¹Mame mokyro onokyroimo, orihxĩpo tōsemãkapose ropa ahtao tuisame 8mãme exĩko mana. Osemazuhme aporo 7mãme nexiase. Imeĩpo mokyro enahkapōko Ritonōpo mana.

¹²—Iretyro 10me, onenetyã tuisame roropa mã toto. Exipyra ro mã toht aporo. Yrome kowenu tuisaryme exĩko mã toto axĩtao rokene onokyroimo maro. ¹³Mokaro 10mãkō atae rokē mã toto onokyroimo pyno toexirykō poko. Tyjamtunurukō ekarory se rokē mã toto onokyroimo a, tuisame toexirykō ekarory se eya roropa mã toto. ¹⁴Kaneru mũkuru maro tãtãtapoirykō se mã toto. Yrome toto poremãkapōko kaneru mũkuru mana, tynymenekatyã maro, tosěkō onurumekara exiketō maro. Kuesěkōme mana, imehnō esã esẽme imehxo mana. Seropōkō tuisary tō esẽme roropa mana.

¹⁵Mame ynara nase Ritonōpo nenyokhyppyro ya,

—Moro tuna onenehpyro pona typorohse nohpo kahpyro, moro tuna ahnome mana. Imoihme mã toto. Pata tamurupōkō mokaro. Tytyorōkō omiryae exiketō mokaro. ¹⁶Morarame iretyro 10mãkō onenetyã onokyroimo

kyryryme, mokaro mā nohpo zehno exīko, mokyro emero rokē poko aexihpyry zehno exīko mā toto. Mame imōkomory arōko mā toto emero porehme. Tupoke pyra inomōko mā toto. Ipū ōnōko mā toto. Mame jahkako toh mana enahkatohme. ¹⁷Ritonōpo poe ipenetatoh riko mā toto. Ipoe atae mā toto. Tuisame toexirykō ekarōko mā toto onokyroimo a tuisamehxo aehtohme, Ritonōpo omihpyryae ro.

¹⁸—Mame mokyro nohpo pata konōtome mana. Sero nonopōkō tuisary tō emero tōmipona tyrise eya, tykase ynororo ya.

Papironia pata enatyry poko

18 Morarame imep̄y Ritonōpo nenyokyhpyry yhtory enease, kapu ae. Tuisamehxo nexiase. Kure aexiry ezurume sã konōto nexiase roropa. Ipoe saereme toehse sero nono emero porehme. ²Opoere ynara tykase ynororo,

—Papironiapōkō tonahse. Ipatarykō patāpome toehse. Seromaroro joroko tō esaryme toehse mana, akuaryhpo tō esaryme rokene, iirypyryme exiketō esaryme, torō tō xihpyry esaryme, enara. ³Ynara exiryke, Papironiapōkō nohpo sã mana, imeimehnō poko exikety samo. Eukuru ekamory sã tōsekarose ynororo imehnō maro ehtohme. Sero nonopōkō tuisary tō ipoko toehse. Seropōkō mōkomo poko erohketō tytineruke toehse tymōkomo ke roropa Papironiapōkō pokoino, nohpo poko exiketō sã typenetatohkō poko toehse toexirykōke.

⁴Morarame imep̄y omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase,

—Sero pata irumekatoko ypoetory tomo.

Irumekatoko ipunaka.

Mokaro anakorehmaro ehtoko iirypyry tō poko,

awānohpyra xine Ritonōpo ehtohme.

⁵Kaetoko sã iirypyrykō mana, ypy sã konōto.

Naeroro inyrihpyrykō xihpyry poko wenikehpyra mā Ritonōpo.

⁶Orihtopōpyrykō sã eya xine, morararo mokaro tyritoko emetakāme. Ephematoko toto iirypyhpyrykō epehpyryme,

imoty e roropa ephematoko toto.

Ikasanarykō ipehkatoko jetunety ke.

Inekarohpyrykō oya xine jetunety, moro motye ekarotoko ropo eya xine.

⁷Ituarimapotoko toto, samū kamexipotoko eya xine.

Imynyhmapotoko toto, tuisame imehxo tōsekarose toto exiryke.

Emero kurā tapoise eya xine tykyryrykōme.

Nohpo sã mā toto, ynara kane samo,

“Taro ywy tarōkō esemy.

Pyt̄y po sã pyra ase.

Emynyhmara jūme ase, samū kara ase roropa,” kane sã mā toto.

⁸Morara exiryke toto wānohtoh exīko mana toiro ēmep̄yryae.

Tyrohsē exīko mana, etuarimatopo.

Emitapānōko roropa mā toto.

Esarykō roropa zahnōko mana, toto wānohnōko mana, orēpyra Ritonōpo exiryke,

nase ya mokyro.

⁹Morarame seropōkō tuisary tō ipoko xine aehtyã xitāko mana. Imaro xine tākye aexityã pata zatyry eneryke tyya xine xitāko mā toto. Apoto erexītory eneryke tyya xine xitāko mā toto. ¹⁰Amekeino rokē enēko mā toto, mokaro etuarimatoh zuno toexirykōke.

—Myhene! Myhene! āko mā toto. —Pata imehxo nexiase repe. Orēpyra Papironiapōkō nexiase repe. Yrome axī tonahse myhene, āko mā toto.

¹¹Mōkomo ekamonanō roropa sero nonopōkō xitāko mana. Mokaro hnamōko mā toto, tymōkomorykō

epekahnāō pyra toehse exiryke.
¹²Morohne onepekahpyra mā toto, uuru, parata, topu kurā komo, kasuruimo te, kamisa karimutumano te, kamisa kurā ezuezumano, kamisa typyne exikety te, kamisa tahpirē roropa, wewe kurano te, erewāti zerŷpyry risemy, wewe kurā risemy, metau risemy, kurimene risemy, topuimo risemy, (mamore risemy).
¹³Kanera tōkehko onepekahpyra mā toto, tonahsē emepory tōkehko, tyroxine zahkety azawaimo, ixtaratu panono, ixtaratu, eukuru, oriu, pou risemy te, tsprt tiriiku puhturu roropa, pui tōkehko, kaneru tomo, kawaru tomo, kahho tōkehko, namoto tō roropa. Morohne nae toh nexiase tokamosēme repe. Yrome epekahnāō pyra toehse. ¹⁴Ynara āko mōkomo ekamonanō eya xine repe,

—Openetatopōpyrykō tonahse, omōkomorykomo, otinerūkomo, orēpyra oehtopōpyrykō roropa, emero tonahse mā jūme. Morohne onenepyra ropa mase jūme, āko mā toto.

¹⁵Mōkomo ekamonanō tytineruke toehse tymōkomory ekamory poko moro pata po. Moino osenuhmāko mā toto, mokaro etuarimatoh kurūke, imaro xine toetuarimary se pyra toexirykōke. Xitāko mā toto, mokaro hnamōko.

¹⁶—Myhene! Pata imehxo nexiase, myhene! Tupoke kurā ke moropōkō nexiase ezuezumā ke, tahpirē ke roropa. Uuru risā ke roropa tynamuruke nexiase toto topu kurā ke roropa typyne exiketō ke, kasuruimo ke roropa. ¹⁷Axī tymōkomoke pyra toh toehse. Tonahse emero porehme.

Wapu esē tō mā, imaro xine ytoketō roropa te, wapu poko erohketō roropa imehnō erohketō roropa tuna konōto po amekino tōsenuhmase toto. ¹⁸Pata zatyry eneryke tyra xine, orexīto en-

eryke roropa tyra xine, yronomyryme tyxitase toto. Ynara tykase toto,

—Pata kurā nexiase. Ipanō pyra mana, tykase toto.

¹⁹Nono tomase eya xine tuhpokoxi xine, tyxitarykōke, pata hnamoryke tyra xine.

—Myhene! Pata imehxo nexiase repe! Moro pata po wapu konōto tō, emero tuna konōto poro ytoketō tytineruke toehse, tymōkomoke toehse roropa, moro patapōkō tymōkomoke itamurume exiryke. Yrome axī tonahse emero porehme.

²⁰Atākyematoko kapuaōkomo, mokaro enatyry poko. Atākyematoko Ritonōpo poetory tomo, inymenekatyā roropa imehnō amorepananōme. Ritonōpo poe urutōkō roropa atākyematoko. Mokaro tuānohse eya oryhmatamitukōme.

²¹Mame Ritonōpo nenyokyhpyry a topu konōto tanŷse, jamihme exikety a. Moro topu zumo exiry saipe konōto sā kynexine. Mame tuna konōto kuaka moro topu tomase eya. Ynara nase,

—Topu tomase ahtao nakuaka axī nerŷko mana. Moro saaro axī Papironiapōkō enahnōko mana typatarykō maro. Jūme onenepyra ropa exīko mā toto. ²²Rue tōkehko onetara exīko moroto mā toto. Eremiaketō roropa onetara mā toto. Erohketō pyra exīko roropa mana. Tiriiku apotoh osetara exīko roropa mā moroto jūme.

²³Nāparina saerekara exīko mana. Niotaketō omiry pytakētō omiry roropa osetara moroto exīko mana. Mōkomo ekamonanō imehnō motye orēpyra toh nexiase repe. Pyaxime toehtohkōke imehnō tonekunohse eya xine, emero patatōpōkomo, nase.

²⁴Papironiapōkō tuānohse kynexine urutōkō totapase eya xine exiryke, Ritonōpo poetory totapase roropa eya

xine, imehnō totapase roropa sero nonopōkō eya xine, enara.

19 Moromeīpo tuhkākō omiry panō etase ropa, opore exikety kapu ao. Ynara nase,

—Kure Ritonōpo mana, kypynanohnekōme mana, tuisame kuhse mana, orēpyra roropa mana. ²Zae mana, kure roropa mana imehnō apiakary poko. Mokyro nohpo iirypyryme exikety tuānohse eya iirypyryme seropōkō tyrise exiryke eya, toto poko toehse exiryke. Mokaro tuānohse Ritonōpo a typoetory totapase eya xine exiryke, nase mokyro.

³Mame opore ynara tykase ropa toto,

—Kure mase Ritonōpo! Moro pata imehxo aexihpyry zahkehpyra mana. Erexītory onuhkehpyra roropa mana jūme, tykase toto.

⁴Mame tamuximākō 24mākō tosekumurukō po typorohse toto. Morararo onokyroimo asakoropane exiketō tosekumurukō pó typorohse toto.

—Kure mase, katohme Ritonōpo a. Tapō po Ritonōpo nexiase.

—Aō, tykase toto. —Kure mase Ritonōpo, tykase toto.

Kaneru mūkuru otuhtoh konōto pytatohme

⁵Morarama Ritonōpo apō poe omi etase ropa. Ynara nase,

—“Kure mase Ritonōpo,” kahtoko Kuesēkomo a, ipoetoryme awahtao xine, emero porehme, tuisa tomo, tuisame pyra exiketō roropa. “Kure mase,” kah-toko Ritonōpo zuno exiketomo, tykase.

⁶Morarama tuhkākō omiry panō etase ropa, sōkane panō roropa, konomeru samo. Ynara nase,

—Kure mase Ritonōpo. Yna esēme mase emero porehme. Tuisa imehxo exikety mase. ⁷Satākyematone. Soseahmatone roropa, “Kure mase,” syka-

tone eya ime kuhse aexiryke. Ynara exiryke, kaneru mūkuru pytatoh toehse mana. Mame nohpo oryxime exikety tyse exikety oepyry eraximāko mana. Mokyro sā sytatose ekurākāko Kuesēkō oepyry ropa eraximatohme. ⁸Tupō kurā amurūko nohpo mana, upo karimutume kuhse exikety. Mokyro sā Ritonōpo poe ipoetory tō kure exīko mana, nase ynororo. (Toto zupōme sā kure toto ehtoh mana.)

⁹Mame ynara nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya,

—Ynara imeroko, tākye exiko mā toto eahmatyamo otuhtoh konōto pona, kaneru mūkuru pytatoh pona, tykase ynororo.

Mame ynara tykase ropa,

—Jomihpyry moro zae mana Ritonōpo poe, tykase.

¹⁰Mame imyhtokoxi typorohse ywy, “Kure mase,” katohme eya repe. Yrome ynara nase ya,

—Arypyra. Asā ywy Ritonōpo namotome rokene. Imehnō Ritonōpo poetory sā roropa ase. Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetupuhnanōme matose. Ritonōpo rokē ēpataka oporohtoko, “Kure mase,” katohme eya.

Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetuputyryke tyya xine pape tymerose urutōkomo a Ritonōpo poe.

Kawaru po ytokety, karimutumā po

¹¹Mame kapu etapuruhmakary enease. Moroto kawaru karimutumā nexiase. Mokyro kawaru po ytokety esety Kure Exikety. Ajohpākarama roropa esety akorony, zae imehnō apiakaryke eya. Imehnō poremākapōko roropa mana. ¹²Enuru zemīme sā nexiase, apoto samo. Zupuhpyry po parimā tuhke nexiase, uuru risemy. Esety tymerose ipoko. Yrome ynororo rokē moro esety waro kynexine. ¹³Zupō munuhpe nexiase porehme. Tosehpase

roropa ynororo Ritonōpo omiryne. ¹⁴Mokyro mykapo tuhkākō toytose, kapuaōkomo, soutatu tomo. Kawaru po toytose toto, karimutumā po. Tupoke kurā ke toh nexiase, ikurikasenā sā roropa. ¹⁵Mame ratoimo taere exikety tutūtase sā mokyro mytae. Moro ke patapōkō poremākapōko mana. Tyjमितunuru ke tōmipona toto ripōko mana. Kurimene jamitunuru sā orēpyra tōmipona emero tyriko mana. Mame axikaru euhkapory sā axikaru eukuru riryhtao euhkatoh ao, moro sā tōmipona pyra exiketō wānohnōko mā Ritonōpo, zehno toehse toexiryke. ¹⁶Zupō poko roropa esety tymerose jaxiry poko roropa, “Tuisa tō tuisary, Esēkō esemy,” tymerose roropa nexiase.

¹⁷Morarame xixi ao Ritonōpo nenyokypyry enease xikihme. Ynara nase opore kurumu tō netaryme,

—Osehtoko xiaro oximōme ōtuhtohkō konōto pona, Ritonōpo nekarohpyry pona. ¹⁸Osehtoko xiaro tuisa tō pū ōse, pirikateru tō pū ōse, soutatu tō roropa, kawaru tōkehko, epo ytoketō maro. Emero ahno pū ōnōko matose toseke exiketomo, typoetoke exiketomo, imehxo exiketomo, imepyra exiketō roropa, enara.

¹⁹Morarame onokyroimo enease seropōkō tuisary tō maro typoetory tō soutatu tō maro. Tōximōse toh nexiase tātapoitohkōme kawaru po ytokety maro ipoetory tō maro, enara. ²⁰Morarame onokyroimo tapoise, urutō ajohpe exikety maro. Mokyro nexiase tyjमितunuru enetaonohno onokyroimo ēpataka. Morohne tyjमितunuru enepotopōpyry ke tya imehnō tonekunohse eya. Onokyroimo esety ke tymerose exiketō tonekunohse eya, “Kure mase,” kananō roropa onokyroimo a. Mame mokyro onokyroimo tomase, urutō ajohpe exikety maro apotoimo htaka.

Orihpyme tomase toto apotoimo htaka. Ikuhpo sā konōto apotoimo mana, zemime roropa mana topu zahkasē samo. ²¹Ipoetorykō tuose roropa tyratō ke týtāo tyratokemy a, kawaru po ytokety a. Mame mokaro aorihtyā pū tōse kurumu tomo a. Tuesapare toehse toto.

1.000me jeimamyry

20 Mame Ritonōpo nenyokypyry enease ayhtoryhtao kapu ae. Joroko eutary konōto etapuruhmakatoh nae nexiase emahpo soroto panono. Keti konōto roropa emahpo nexiase. ²Zakareimo panō tapoise eya. Okoimo pakato ro nexiase. Mokyro ro joroko tamuru nexiase. Satanaxi esety akorō roropa. Mokyro tymyhse eya tehme rokē aehtohme, miume jeimātoh ponāmero. ³Mame Ritonōpo nenyokypyry a mokyro tomase joroko eutary konōto aka. Mame joroko eutary konōto tapuruse eya. Tapuhse roropa eya tūtara aehtohme, sero patatōpōkō onenekunohpyra ropa aehtohme. 1.000me jeimamyry taropose ahtao rokē mokyro tūtanohpōko ropa Ritonōpo mana axītao rokene.

⁴Morarame tuisa tō apō enease, epo typorohse exiketō roropa. Imehnō apiakananōme toehse toto Ritonōpo poe. Morarame Jezu poetory ekepyry tō zuzenu enease. Zehnotokō netapatyā nexiase Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyke eya xine, Jezu nekarohpyry ekaroryke roropa eya xine. Tosekumuru pona porohpyra exiketō mokaro onokyroimo ēpataka. Inyrihpyry ēpataka roropa porohpyra toh nexiase. “Kure mase,” kahnō roropa mokaro onokyroimo a. Onokyroimo esety onymeropopyra roropa toh nexiase typerykō pokona, tomarykō pokona roropa, enara. Naeroro tōsemāse ropa toto tuisame toehse

roropa toto Kyrixtu maro, nonopõkõ esẽme, miime jeimãtoh pona.
⁵Ësemãtoh ropa moro osemazupupo. (Imehnõ aorihtyã mã ãsemãpyra aporo. Miime jeimamyry taropose ahtao rokẽ ãsemãnoõko ropa mã toto.)
⁶Yrome tãkye exiko mã mokaro ãsemamyryhtao moro ãsemãtoh osemazupupo. Mokaro mã orihpyra ropa exiko. Omõpyra roropa mã toto apotoimo htaka. Ritonõpo maro oturuketõme mã toto Ritonõpo a Kyrixtu a roropa. Imaro tuisame exiko mã toto miime jeimãtoh pona.

Joroko tamuru poremãkatopõpyry poko

⁷Moromeipo miime jeimamyry taropose ahtao joroko tamuru tũtanohpõko ropa Ritonõpo mana ãpuruhpyry tae, ⁸sero nono pona ayaytohtohme ropa. Patatõpõkõ enekunohnõko mana sero nono po emero, Kokipõkomo, Makipõkõ roropa. Mame toto ãnonohpõko joroko tamuru mana toto atatapoitohme. Tuhke toto exiry isawã samo tuna konõto ehpio. ⁹Atahpahnõko roropa mã toto nono poro. Ritonõpo poetory esary zomye exiko mã toto. Moro pata nupunato Ritonõpo a. Mame kapu ae apoto emapõko Ritonõpo mana joroko tamuru poetory enahkatohme. ¹⁰Moraramẽ joroko tamuru mokaro enekunohne emãko mana apotoimo htaka, zemĩme exikety htaka. Moro htaka onokyroimo tomase osemazuhme, urutõ ajohpe exikety maro. Etuarimãko mã toto moro htao saereme, koko. Jũmãme zetũkehpyra mana.

Apiakatoh etyhyry

¹¹Moraramẽ tuisa apõ konõto enease, karimutumano. Tapõ po typorohse exikety enease roropa. Ewinoino sero nono toepase samo, kapu roropa toepase samo, osene

pyra toehse. ¹²Moraramẽ aorihtyã enease xikihme tuisa apõ ãpataka tuisamehxo exiketomo, tuisamãkõkara, enara. Pape tõ tyiapose. Imepỹ pape roropa tyiapose, jũme Ritonõpo maro exiketõ papeny. Aorihtyã tapiakase eya, toto nyrihpyry enexipo emero porehme, tymerose exiryke pape pokona. ¹³Moraramẽ tuna konõto kuae aorihtyã tutũtase ropa. Nono ae roropa aorihtyã esae tutũtase ropa aorihtyamo. Tapiakase toto emero porehme toto nyrihpyry kure exiry enetupuhxipo. ¹⁴Moraramẽ orihtoh tomase aorihtyã esary maro apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana. (Moro apotoimo orihtoh akorõme mã moro.)
¹⁵Moraramẽ mokaro esetykõ pyra ahtao jũme Ritonõpo maro exiketõ papẽ pokona mokaro emãko mã apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana, enara.

Kapu tyrisenano nono roropa

21 Moraramẽ kapu enease tyrisenano. Nono roropa tyrisenã enease. Pakatokõ kapu nono maro osenepyrã toehse. Tuna konõto pyra nexiase roropa. ²Mame Ritonõpo esary kurã enease, Jerusarẽ tyrisenano. Ayhtory enease kapu ae Ritonõpo poe. Tõtyhkase nexiase tosẽ eraximãko. Niotakety sã nexiase. Niotakety upo kurã amurũko tynio oepyrã eraximatohme. ³Mame omi etase opore exikety, Ritonõpo apõ poe,
 —Seromaroro Ritonõpo esary nonopõkõ maro mana. Toto maro osesariko mana. Toto esẽme exiko mana. ⁴Toto xity korokãko mana toto enuru ae. Orihpyra ropa exiko mã toto, emynyhmarã roropa. Xitakehnõko toh mana, samũ kara exiko pakatokõ tonahse exiryke, tykase.

⁵Mame ynara nase tapõpo typorohse exikety,

—Seromaroro emero tyrīko ase tyrisenāme, tykase.

Ynara nase roropa ya,

—Moro imeroko, ajohpe pyra exiryke, zae rokē mana, tykase.

⁶Mame ynara tykase ropa ynororo,

—Tōtyhkase mana. Ywy ase ose-mazuhme aexihpyry. Etyhpyrymā roropa ase. Tuna se awahtoa xine ekarōko ase oya xine, ōkurukōme. Soesoekane kuae anŷnōko ase ōkurukōme orih-pŷme oehtohkōme. Topehke pyra roropa mana. ⁷Mame yzehno exikety poremākaporyhtao oya xine, ynekaroh-pyry apoīko matose. Oesēkōme exīko ase Ritonōpome jexiryke. Ypoenōme exīko matose roropa. ⁸Yrome jomipona pyra exiketō, imehnō zuno exiketō roropa, imehnō ewokananomo te, imeimehnō poko exiketō kahpyry roropa, imehnō etapananomo te, tyrypyry poko exiketomo te, joroko tō poko exiketomo te, pyaxi poko exiketō roropa, Ritonōpo myakāmananomo imepŷ ke te, ajohpe exiketō roropa, mokaro esaryme apotoimo exīko mana. Zemīme mana topu zahkatoh samo. Ikuhpo sã konōto roropa mana. Moro orihtoh akorōme mana, nase ya.

Jerusarē tyrisenano

⁹Mame Ritonōpo nenyokyhpyry 7mã toiro tooehse ya tykasanake aexihpyry nexiase tyrohsemyimo maro, etuarimatoh konōto maro. Ynara nase ya,

—Ymaro eropa. Niotakety senetase, kaneru mūkuru pyty, nase ya.

¹⁰Mame yporemākase ropa Ritonōpo zuzenu. Mame jaroase Ritonōpo nenyokyhpyry ypy ēmory pona kaetokō pona. Mame Jerusarē enease, pata kurano ayhtory kapu ae Ritonōpo poe.

¹¹Saereme nexiase, Ritonōpo ezuru ke. Zemīme sã nexiase osene tuhkã samo, topu kurã tpyne exikety sã roropa, jasape samo, kirixtau samo, akusasame

exikety samo. ¹²Apuru konōto nae nexiase, kaetoko roropa. Omōtoh 12me nexiase, 12me omōtoh eraximananō roropa nexiase, Ritonōpo nenyohyamo. Moro omōtoh 12mākō pokona Izyraeu mūkuru tō esetykō tymerose 12mākomo. ¹³Oseruao omōtoh nexiase xixi tūtatoh wino, oseruao roropa xixi omōtoh wino. Oseruao omōtoh roropa nexiase inikahpoe, oseruao roropa ikurenae. ¹⁴Moro pata apuru tyrise topu konōto po. 12me topu nexiase. Moro topu pokona tymerose kaneru mūkuru nymenekatyã esetykomo, 12mākomo.

¹⁵Mame Ritonōpo nenyokyhpyry, ymaro oturukety, nae nexiase mosa ehtoh kuhtopo, zumo pata ehtoh kuhtohme, omōtopo, apuru, enara ikuhtohme. ¹⁶Moro pata tahramehme mana, zumo exiry mosa exiry sã mana. Mame pata tukupse Ritonōpo nenyokyhpyry a tykyryry ke, ikuhtoh ke, pata mosa exiry 2.400 kirometurume nexiase, zumo exiry morararo, kaetoko exiry morararo 2.400 kirometurume nexiase. ¹⁷Mame pata apuru tukupse Ritonōpo nenyokyhpyry a. Kaetoko exiry 65 meturume nexiase. Tykyryry ke tukupse, ahno kyryry sã nexiase. ¹⁸Moro apuru tyrise topu kurã ke. Jasape ke pata tyrise uuru kurã ke. Kutei sã nexiase akusasame. ¹⁹Pata apuru apō emepory nexiase topu kurākomo tpyne exiketomo. Moro pata apuru apō nymyry topu kurã nexiase jasape. Epo tyoro topu kurã safira nexiase. Jeuraono kausetōnia nexiase. Asakoropane aehtoh ropa ezemerauta nexiase. ²⁰Omame aehtoh roropa satoniū nexiase. 6me aehtoh roropa saratio nexiase. 7me aehtoh roropa kirizoritu nexiase. 8me aehtoh roropa periro nexiase. 9me aehtoh roropa topazio nexiase. 10me aehtoh roropa kirizoparazu nexiase, 11me aehtoh

roropa jasītu nexiase, 12me aehtoh roropa ametixta nexiase. ²¹Omōtoh apuru 12mākō kasuruimo nexiase. Toiro omōtoh apuru toiro kasuruimo nexiase. Moro pata esemary uuru kurā risē nexiase. Akusasame nexiase kutei samo.

²²Ritonōpo maro oturutoh pyra moro pata po nexiase Kuesēkō Ritonōpo moroto exiryke. Ime kuhse exikety ynororo, kaneru mūkuru sā exikety imaro roropa mana. ²³Xixi se pyra moro pata po, nuno se pyra roropa, saereme exiryke, Ritonōpo a tyeipose exiryke, ezurume sā kaneru mūkuru exiryke roropa. ²⁴Morara exiryke saeremae ytoytōko moroto seropōkō mana. Seropōkō tuisary tytinerūkō arōko mā toto morotona. Tymōkomorykō kurā roropa tynekarorykōme morotona arōko mā toto. ²⁵Pata omōtoh anapurupyra mā toto saereme ahtao. Omōtoh anapurupyra mā toto jūme kohmāpyra exiryke moroto. ²⁶Mame emero nonopōkō tykyryrykō kurā tynekarorykōme morotona arōko mā toto. Tytinerūkō roropa moro pata pona arōko mā toto. ²⁷Yrome mā nuriame exiketō omōpyra ipunaka moro pata pona. Iirypyryme exiketō roropa, ajohpe exiketō roropa omōpyra mā toto moro pata pona. Mokaro rokē, tosetykō tymerose exiketō kaneru mūkuru papē pokona jūme Ritonōpo maro exiketō esetykō maro, mokaro rokē omōnōko mā toto moro pata pona.

Wāto ehtoh enepotopōpyry Jezu a

22 Morarame Ritonōpo nenyokhyppyry iporiry panō enepoase ya, orihpyra ehtopo, zemizemikane, akusasame exikety. Moro tuna Ritonōpo apō poe tūtāko mana kaneru mūkuru apō poe. ²Pata esemary konōto rānakuroko ytōko moro tuna mana. Tuna ehpio asakororo

orihpŷme ehtoh epery zoko nexiase. Emero nuno pune eperytāko mā kehko. 12me eperytāko mana toiro jeimamyry aroporyhtao. Zary roropa tuhke patapōkō kurākatohme mana. ³Pohnō pyra mā moro pata po, Ritonōpo zamaro pyra exiketō pyra mana.

Ritonōpo apō moroto mana. Kaneru mūkuru apō roropa mā moro pata po. Mame,

—Kure mase, āko eya ipoetory tō mana. ⁴Ēmyty enēko mā toto. Toto pery poko Ritonōpo esety tymerose mā roropa. ⁵Kohmāpyra ropa mā moroto. Nā-parina se pyra mā toto, xixi se pyra roropa mā toto Kuesēkō Ritonōpo a tyeipose exiryke. Mame tuisame exīko mā toto, jūme.

Jezu oepyry ropa poko

⁶Morarame ynara tykase Ritonōpo nenyokhyppyry ya,

—Moro omi zae mana. Ajohpe pyra mana. Kuesēkō Ritonōpo Tuzenu ekaroneme mana urutōkomo a. Tynenyokhyppyry tonehpose typoetory tō amorepatohme. Okynā pyra morohne onenetyā exīko mā rahkene, tykase ynororo ya.

⁷—Etatoko pahne, āko Jezu. Okynā pyra oya xine oehnōko ropa ase. Tākye exīko matose ynmeropohpyry omipona awahtao xine. Moro pape ynmeropohpyryme mana, āko mana kyya xine.

⁸Ywy ase João, morohne etahpono, enehpono, enara. Morarame morohne totakehse ya ahtao tonekehse roropa ya ahtao, nono pona yporotyase jeseikumuru po Ritonōpo nenyokhyppyry myhtokoxi, “Kure mase,” katohme eya repe, morohne eya tonepose ya exiryke. ⁹Yrome ynara nase ya,

—Arypyra! Jeahmara exiko! Ywy roropa Ritonōpo poetoryme ase, asamo. Imehnō Jezu poetory tō urutōkō sā roropa ase. Emero sero pape omipona

exiketō sā roropa ase. Ritonōpo rokē eahmako, tykase ynororo ya.

¹⁰Mame ynara tykase ropa ya,

—Ritonōpo poe onymerohpyryme mana, sero pape. Okynā pyra morohne exiko mā emero porehme. Naeroro moro ononēpyra exiko. ¹¹Ah tyrypyrykō poko exiketō morara rokē nexī toto. Ah nuriame exiketō nuriame rokē nexī toto. Yrome ah zae ehtoh se exiketō zae rokē nexī toto. Ah kurākō kure rokē nexī toto, nase ya Ritonōpo nenyokypyry.

¹²—Etatoko pahne! āko Jezu. — Okynā pyra ase oehnōko ropa. Oepehpyrykō enehnōko ase ymaro onyrihpyrykō epehpyryme. Popỹ rihpōkō popỹ apoiko mā toto. Yrome kurā rihpōkō kurā rokē apoiko mā toto. Ÿme jomipona aexityā itamurumehxo epehpyry apoiko mā toto. ¹³Osemazuhme exine senohne exipyra ahtao ro. Sero tonahse ahtao nae ro ase.

¹⁴Tākye matose tupoke ikurikasenā panō ke oexirykōke. Oorypyrykō tukurikase ahtao, jūme Ritonōpo maro ehtoh epery enahpōko oya xine Ritonōpo mana. Aarotorỹko roropa mana omōtoah ae tykataka. ¹⁵Yrome, tyrypyrykō poko exiketō omōpyra mana, joroko poko exiketomo, pyaxime exiketomo, imeimehnō poko xihpyry exiketomo, imehnō etapananomo, imehnō wonanomo, imehnō orihmaponanomo, ahno nyrihpyry ke Ritonōpo myakāmananomo, ajohpe se exiketomo, ajohpe exiketō roropa. Mocarohne omōpyra mā toto moro pona.

¹⁶—Ywy ase Jezu. Ynenyokypyry arapoase morohne ekarotohme oya xine tōximōse ypoetory tō ahtao. Tuisa Tawi

paryme ase. Maparukawa enery sā oya xine ěmehsasaka ahtao, moro sā jenyryhtao oya xine ěmehnōko sā matose, tyrisenā sā exiko matose.

¹⁷Kurā Zuzenu ynara āko niotakety maro,

—Osehtoko! āko toto.

Morara kary etaryhtao oya xine, morararo,

—Osehtoko! kahtoko.

Osehtoko tuna se exiketomo. Topehke pyra ynekarory apoitoko, ōkurukōme samo jūme Ritonōpo maro oehtohkōme, emero rokene.

Etyhpyry

¹⁸Ywy ase João. Ynara kary se ase oya xine, jomihpyry etananomo a, Ritonōpo poe ynymerohpyry sekeremananomo a roropa. Tomeseke ehtoko ynymerohpyry onymotyĕkara ehtoko. Jomihpyry motyĕkaryhtao oya xine awānohtorỹko roropa mā Ritonōpo tyrohsē ke. Ynymerohpyry tyrohsē poko, morohne ke awānohtorỹko mana.

¹⁹Morararo Ritonōpo nekarohpyry myakāmaryhtao oya xine āpiakatorỹko mā Ritonōpo typoetory tō maro pyra oehtohkōme. Morara ahtao jūme Ritonōpo maro ehtoh epery onenahpyra ekurehnōko matose. Omōpyra roropa matose pata kurā pona. Morohne tymerose ya sero pape poko.

²⁰Ynara āko mā morohne poko otuarōtanohnekomo,

—Okynā pyra oehnōko ropa ase, āko.

Ah noehno ropa. Osehko ropa Tamuxi Jezu, yna esēme oexiryke.

²¹“Opoetory tō pyno exiko Papa, emero porehme,” āko ase Kuesĕkō Jezu a opoko xine. Enara.